

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vefké Kapușany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicserei lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Ujévi üzenet.

— Püspöki körlevél a tiszáninneni egyházkerület gyülekezeteihez. —

Szeretett kedves hiveim! Testvéreim az Ur Jézus Krisztusban! Isten kegyelméből ismét felvirradt reánk az új év reggele és én megint felkereslek benneteket levelemmel és köszön-telek az apostollal: „Kegyelem néktek és békesség Istentől, a mi Atyántól és az Ur Jézus Krisztustól, aki önmagát adta bűneinkért, hogy kiszabadítson minket a jelenvaló gonosz világból az Istennek, a mi Atyánknak akaratahoz képest, akinek legyen dicsőség örökkön-örök-ké.” (Gal. I. 3—5)

Soha jobbkor nem vehetjük ajkunkra ezt az apostoli köszöntést és biztatást, mint éppen most. Az ó és az új esztendő elválasztó éjszakán úgy van az ember, mint a mesebeli ember, aki lehajtja fejét este, gondokkal terhelt az álmokra és álmodik nagyokat, szépeket. Azt álmodja, hogy a vihar, amely őt a pusztán találta s amely ellen nem birt oltalmat lenni, elmúlt... és ráköszöntött az Isten áldott napja, a békesség napja! Álmodtunk mi is boldogabb új esztendőről és ime, hogy felserkentünk, látjuk, hogy ez is csak álom volt, az új esztendő semmi változást nem hozott, a vihar tovább tombol, az 1932. esztendő első napja éppolyan szomorú, bánatos, mint azok a napok és esztendők, amelyek hátunk megett vannak.

Európa, az egész világ egéről a fekete, fenyegető villámokkal terhes fellegek nem akarnak eltűnni. Az emberiség életét megbénító és szinte a kétségbeesésbe kergető gazdasági és az ezzel kapcsolatos lelki krízis, lelki vajadás tovább tart. A világ elvész, az emberiség sok évezredes civilizációja rombadől — kiáltozzák fejvesztetten mindenfelől. A politikusok, a diplomaták egyik városból a másikba futkosnak,

konferenciáznak, tanácskoznak, hogy mikép lehetne ezt a fenekestől felfordult világot ismét a helyére állítani. Ugy tesznek, mint a gyermek, aki könnyelműen játszott a tüzzel és mikor az egész épület lángban áll, elszörnyűködve szemlélilik a pusztulást. De a mit ma látunk, az nem új dolog, mert semmi sincs új a nap alatt. Megismétlődése ez a világtörténelemben már sokszor látottaknak. Átláthatatlan sötétség mindig akkor borult a földre, ha előbb azoknak a lelkét vontá be, akik az emberiség sorsának vezetésére voltak hivatva. A zűrzavar, a chaosz, a fejetlenség mindig akkor lett nagy, mikor a vezetők kezéből kiesett az a vezérfonal, amelyik az emberiség szívét Istenhez és az ő szent fiához, a Krisztushoz köti, amely nélkül nincs békesség, nyugalom és boldogság. És éppen azért, ha a letűnt néhány évtizedre visszatekintünk, így kiálthatunk fel: Mi mindent másképpen csinálhattunk volna, ha a Krisztus ott élt volna a szívekben. Hiszen az egész emberiség, Pál apostol szerint, egy élő organizmus. A testi organizmus is csak akkor él, ha minden egyes tagja életképes, mert mindenik egymásért van teremtvé. Ha az egyik tag szenved, szenved az egész test. — Lelki vonatkozásban ezt a nagy szempontot tévesztették el szemök előtt már évtizedek óta az államférfiak. Azt hitték; hogy mindenik tag élhet önmagában a másik nélkül, hogy egyiknek a másikkal semmi összeköttetése, egyiknek a másikkal semmi hatása nincs; kifelejtették számításukból a *krisztusi szeretetet*; erőt vett rajtuk az önzés, hatalomvágy, irigység, szeretetlenség; megtagadták az apostolt, aki azt mondotta: „A szeretet hosszútűrő, kegyes, a szeretet nem

irigykedik, nem kérkedik, nem fuvalkodik fel. Nem cselekszik éktelenül, nem keresi a maga hasznát, nem gerjed haragra, nem rójja fel a gonoszt. Nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal". (I. Kor. 13: 4—6.) És mert ezt a legfőbb jót, mely az evangéliom veleje és summája, megtagadták: ezért van ma a világon annyi zavar, nyugtalanság, békétlenség. Az alapra, az egyetlen fundamentumra raktak a világ bölcsei aranyat, ezüstöt, értékes követeket, fát, pozdorját és ime! munkájok nyilvánvaló lett. Megjelent az Ur tűznek lángjában (I. Kor. 3: 10—15 v.) és hamvad minden: fa, pozdorja, arany, ezüst. — A világon ugyanis minden okozat valamely okból származik. Az Ur törvényét nem lehet felbontani anélkül, hogy büntetés ne szakadjon az emberiségre. Ezt a Szentírás minden lapján hirdeti, de igazolja az emberiség története is. És ebben az egész dologban az a legszomorubb, hogy az Atyák vétkeztek és a fiak eszik meg az egrest; hogy a nagyok tévedésének egész nemzetek, sőt az egész emberiség áldozata lett; hogy a szenvedő milliók közül mi sem vagyunk kivételek, a világra szakadt zivatar minket is tép, szaggat; a nehéz idők a mi orcánkra még talán mélyebb barázdákat vontak, mint bárkiére a világon.

De kétségbe essünk-e? Nem szabad kétségbe esnünk! A testi szegénységet lelki gazdagsággal kell pótolnunk. Kiknek mondta volna az Apostol nagyobb joggal, mint nekünk: „Mindenütt nyomorgattatunk, de meg nem szorítottunk; kétségkedünk, de kétségbe nem esünk.” „Nemcsak pedig, hanem dicsekedünk a háborúságokban is, tudván, hogy a háborúság békességes türelést teremt. A békességes türelés pedig próbatételt, a próbatétel pedig reménységet, a reménység pedig meg nem szégyenlít.” (II. Kor. 4: 8 v., Róm. 5: 3—5. v.)

Mi reformátusok, mi magyarok sohasem voltunk a sors elkényeztetett kedvenc gyermekei, mint a más vallásúak, mint a más nemzetek. Azok a békesség, a jólét, a boldogság napfényes vidékei sütkéreztek századokon át és azalatt bizony elpuhultak. A sorspróbát az ilyeneknek kiállani bizony nagyon nehéz, mint a melegvázi növénynek a zivatart. Nekünk reformátusoknak és magyaroknak nagyon sokszor kőből volt a nyoszolyánk, sok-sok vihart láttunk mi már! Átzugott rajtunk török-tatár-német-támasztotta balsors, sok inséges esztendőt is láttunk, de a bajok között nem hogy elvesztünk volna, de megacélosodtunk, viharálló tölgyfákká váltunk. Hogy is mondja csak Arany János egyik költeményében: „Akit a sors hányvet, mint habot a tenger. Ne sajnálja senki, abból lesz az ember. Megtanul a maga, saját lábán járni. Zugó zivatarban köszirtként megállni.”

Mit félnénk most is? Mit félnénk, ha az egész föld megrendülne és a hegyek a tengernek közepébe bedülnének is? *Ha Isten* velünk.

mi lehet, ki lehet ellenünk? De jól jegyezzétek meg: Amint az *Isten* volt őriző pásztorunk a multakban, e sötét napokban is egyedül Ő őrizhet meg minket. A mi Istenünkben és az ő szent Fiában, a Jézus Krisztusban vetett szent bizalommal nyissuk fel azért az 1932. esztendő kapuját és folytassuk tovább vándorlásunk nehéz útját. Ne féljünk semmitől, az ő vesszeje és botja megvigasztal minket. Ha ő lesz a vezetőnk, ha az ő neve, az ő ereje, az ő szent Lelke jár előttünk, mint egy fényes felhő és tűzoszlop: a kígyók sem árthatnak nekünk, tűzkemencében sem fogunk megégni. Ha kenyérünk megfogyatkozik, égi mannat hullat számunkra és forrást fakaszt a kemény sziklából. Csak az Istent semmi szándékotokból, semmi tervetekből soha ki ne felejtsetek. Ő világozjon előttetek templomaitokban, iskoláitokban, családotokban. Ő szentelje meg a lelkipásztorok, a tanítók, az egyházi előjárók, a gazdagok és szegények, a nagyok és kicsinyek lelkét. — ő áldja meg a gyermekeket és a szülőket. Ő plántálja bele sziveinkbe az *élő hitet*, a reménységet, a szeretetet, amely soha el nem fogy. Az ő szent Lelke láttassék meg minden cselekedeteinken, türelmünkön, alázatosságunkon, keresztünk nyugodt hordozásán, a felsőbbbségek iránti engedelmisségünkön, áldozatkészségünkön, sőt a magunk feláldozásában is az ő nevéért. „Egy értelemmel és akarral legyetek. Legyetek lélekben buzgók. Az Urnak szolgáljatok. A reménységben örvendező, a szorongatásokban kitartók, a könnyőségben állhatatosak, a szentek szükségére adakozók legyetek. Örüljétek az örülőkkel, sirjatok a sirókkal. Áldjátok azokat, akik titeket üldöznek, áldjátok és ne átkozzatok. Senkinek rosszért rosszal ne fizessetek, a tisztességre gondotok legyen minden ember előtt. Magatokért ne álljatok bosszút, hanem adjatok helyet az isteni haragnak, mert meg van írva: Ényém a bosszuállás és én megfizetek.” (Róm. 12: 11—19. v.)

Hogy ilyenek lehessetek, ezért könyörögjétek naponként, mert minden áldás onnan felülről száll alá az egekből. Az Urra bizzatok minden dolgaitokat és ő megsegít titeket. De ti magatok is legyetek munkatársai az Urnak, fáradhatatlanul, kitartással dolgozzatok, takarékoskodjatok; sáfárság bízott reátok családokkal, egyházatokkal, a szegényekkel, a szülőkölködőkkel, nemzetetekkel szemben. Boldogok lesztek, ha hűknek talál titeket a ti Uratok, amikor eljő és számadásra von, mert ő megfizet kinek-kinek az ő cselekedetei szerint.

Végül azzal zárom soraimat, kedves Atyámfiai, testvéreim az Ur Jézus Krisztusban, hogy miként a természetben van áldott napfényes idő és zivataros, úgy van ez a lelki világban is. Isten ő szent felségének tetszett most minket nem-szeretem napokkal megpróbálni. De jó Ő, kegyelmes a mi Atyánk, felemeli majd

az ő karját, megdorgálja a szeleket és lesz csendesség. Mig ez az áldott idő megérkezik, figyelmetekbe ajánlom, amit az apostol mondott: „Aki mindvégig kitart, üdvözülni.” (Máté, 24: 13. v.) — Tartsunk ki, hogy az üdvösség koronáját senki el ne vegye tőlünk. Boldog, áldott uj esztendő-t kívánok egytől egyig mindnyájatoknak. Az Atyának kegyelme, a Fiúnak szerelme és a Szentléleknek veletek való közöltetése legyen veletek mindvégig mindnyájatokkal. Amen.

Péter Mihály
püspök.

Még néhány szó az „Egy komoly szó“-hoz.

A november 4-én megtartott abauji lelkész-értekezleten a főtéma épen az volt, amiről Lengyel József lelkésztestvérünk a fenti cím alatt hivatalos lapunk 1931. évi 46-ik számában irt komoly és megszívlelésre méltó buzdító sorokat. A lelkészek tömeges biztosításáról értekezünk és a szakszerű előadások, amelyeket hallottunk Schmidt Imre pozsonyi presbiter, a tömeges biztosítási eszme egyik kezdeményezője, továbbá Gunszt Lajos a biztosítási iroda igazgatója és Farkas Sándor vezérigazgató uraktól, — akik ez alkalommal közöttünk megjelentek, — még jobban meggyőztek bennünket arról, hogy ezt az életrevaló eszmét elaludni nem szabad engednünk.

Meghánytuk-ve-tettük a nehézségeket, amelyek elénk tornyosulnak: az egyházaink tulnyomó részének szegénysége, hiveink meg-nemértése eme szociális eszmével szemben, azután a mi magunk erőtlensége az anyagiakban — elismertük, hogy ezek mind hatalmas gátló körülmények, de nem legyőzhetetlen akadályok. Lélek és hit kell ide is, amely meg-mozdítsa a közönyösség hegyeit, amely találékony és tud keresni alkalmat és módot arra, hogy a lehetetlennek látszót is lehetővé tegye.

Elhatároztuk, hogy a minden egyházhoz megküldött javaslatot letárgyalatjuk Abauj minden presbitériumában és az arra hozott határozatot beküldjük a ref. Biztosítási Irodába, mert a Társulat csak így tud tiszta képet alkotni és tudja esetleges módosító javaslatát megtenni. Ezt különben egyetemes Egyházunk minden presbitériumában meg kellene tennünk, hiszen ez is van olyan fontos tárgy, mint tesszem fel, a csepegő csűr befedése.

A havonként beküldendő 23'50 kor. előteremtésére nézve, szabad legyen egy pár szerény propozícióval előállani. Egyik módja lehetne, hogy minden hónapban a templomban tartandó műsoros vallásos est perselye szolgáltassa ezt a célt; azt hiszem, hogy még a legkisebb egyházban sem sokat kellene hozzápótolni a lelkészeknek. Vagy megpróbálni azt, amit egyhá-

zamban évek óta gyakorolok, t. i. hetenként 2 este, szerdán és szombaton szokott lenni nálunk a téi folyamán istentisztelet, amikor is a persely kitétetik a világitó anyag fedezésére. Eddig még minden héten maradt a perselypénzből felesleg 5—6 korona.

Azután mindenütt be lehetne hozni a vasárnap délutáni perselyezést és ezt is erre a célra lehetne fordítani. Tudom, hogy sok egyházban még vasárnap délelőtt sincs szokásban az adakozás, hiszen egyszer egyházlátogatás alkalmával egyik gyülekezetünkben egy teljes templomi gyülekezet 20, mond husz fillért hagyott a kített perselybe. De hát épen ez a baj, rá kell nevelni ilyen helyen a gyülekezetet ismét az adakozásra, meg kell vele értetni, hogy istentiszteletünknek szerves része az adakozás, amely nélkül csonka az istentisztelet. Legyen minden helyen csukott persely, vagy ahol tányér van, ott istentisztelet után a pénz nyom-ban megszámlolandó a gondnok és egyházi jelenlétében s beírandó az összeg a naplóba. Ha pénzről van szó, nagyon óvatosaknak kell lennünk, még a gyanu árnyékának sem szabad ránk esni.

És még egyet. Ugy gondolom, hogy minden üzletnél minél nagyobb a kereseti lehetőség, annál kisebb percent nyereséggel elégszik meg a vállalkozó. Itten is, ha nem 150, hanem 250, vagy 300 biztosított lenne, azt hiszem, a biztosító Intézet is leszállna 15 vagy esetleg még kevesebb havi összegre. És kérdem, miért nem lehetne a biztosítottak közé a lelkészek mellé a tanítókat, a gondnokokat és presbitereket is felvenni? Igen sokan megfizetnék szívesen azt az aránylag nem nagy összeget, csak-hogy biztosítva legyenek olyan korban, amikor már egy biztosító Intézetnél sem köthetnének biztosítást. Az már részletkérdés, hogy a fiatalok közül, aki pl. 20 évig fizeti az összeget, fel legyen mentve a további fizetések alól.

Nem kell hát sokat töprengnünk és haboznunk, hanem minél előbb perfektuálni kell ezt a dolgot, hogy január 1-től már életbeléphessen, — remélhetőleg a legtöbb gyülekezetben — a javunkat célzó biztosítás. Csengjen fülünkbe a figyelmeztetés: „Aki az övéiről gondot nem visel, az a pogánynál is alábbvaló!” (md.)

„Menjünk tovább !“

Szabó Béla lelkésztestvérünk hallatja ezt a kiáltást a Krisztusért és az anyaszentegyházért önzetlenül munkálkodni kívánók s Isten által e nemes harcra elhívottakhoz, elsősorban a lelkipásztorokhoz.

Nem hiszem, hogy közülünk csak egy is akadna, ki ne érezne Szabó Bélával, mikor mély hitéről bizonyosított cikkét végigolvasta

s ne gerjedne fel sok-sok szív cselekedni mindazt, miket 15 pontban összegez, de ennek a megkezdéséhez szükséges az isteni kegyelem és az Ur Jézus Krisztus, mert bármilyen szép legyen is az emberi elhatározás, igaz marad a pásztorok Pásztorának szava: Nálam nélkül semmit sem cselekedhettek. Ha azonban Ő benne élünk és mozgunk, mindenképpen lehetségesek, még az is, hogy egymást megértsük és a jószándéku törekvéseket kivitélükben minden erőnkkel támogassuk.

Mikor a Jézus isteni életének csodálatos titkait tárta fel az emberek előtt (Ján. ev. VI: 52—63.), kemény beszédeknek mondották kijelentéseit, zugolódtak és megütköztek a hallottak miatt. Sokan elhagyták Őt, sőt ellene fordultak, mert az életüket igazi tartalommal akarta megtölteni: lelkének Életet adó tartalmával.

Most sem akar a Krisztus mást. Felteszi tanítványai előtt a kérdést: Vajjon ti is el akartok-e menni?

Ébredjünk rá arra a valóságra, hogy nem mehetünk mi máshoz, mint Hozzá, Kinél az örök élet beszéde van. Fogadjuk el hittel, hogy Jézus az Isten Szentje s hogy nélküle soha, — de vele mindent megnyerünk az Atyától.

Megnyerjük azt, ami nélkül ma szűkölködünk: a szeretetet, a békességet, a lelkipásztori közszellemet, a fegyelmezettséget, az erőnek lelkét, a hitvalló bátorságát, az anyaszentegyházért élni-halni tudást; megnyerünk mindent, ami kiküszöböli az erőtelenséget, az önzést, gögőt és felfuvalkodottságot, kapzsiságot, nyomoruságos életünk betegségeinek okozóit.

Megnyerünk mindent, amire szükségünk van, — hiszen azért nagy az Ur kegyelme, — csak ne álljunk meg a szónál, ne tétovázzunk, hanem menjünk tovább!

Kétezer évnek bizonyágtevők életével kirakott utja a mi ösvényünk is! Ha nem azon járunk, vagy más utat választunk: eljátszottuk játékainkat, de eldobtuk az élethez való jogunkat is!

Menjünk tovább a pusztá szónál. Menjünk a cselekvések útjára, őszinte, igaz találkozásra, baráti megbeszélések lehetősége elől ne zárkózzunk el s ott nyissuk meg szívünket egymás előtt és legyenek az erősek a gyengék segítségére.

Legyen elég a szóból! Várjuk a hívást, hogy tovább mehessünk.

Szabó Béla lelkésztestvérem kéréséhez kapcsolom a magam őszinte kérését is: A püspök és esperes urakat kérem, nemkülönben teológiánk vezetőjét, hogy álljanak élére e lelki mozgalomnak, gyűjtsenek össze bennünket, mi világosság és só akarunk lenni, amint Krisztus kívánja tőlünk.

Bilke, 1931. dec. 21.

Tornyay János.

Könyvismertetés.

(Folytatás.)

Nagy örömünkre szolgálhat Lenkey Lajos testvérünk bátor őszintesége, amely ezt mondja vele már 1925-ben: „be kell vallanunk, hogy mi is — az Ur szolgálói — nem annyira az Urat, mint inkább a világot szolgáljuk. A papi hivatás hivatallá, mesterséggé alacsonyodott. Terhes munkává, kenyérkereseti eszközzé váltott s ehhez hasonló az eredménye is. Mert az egyéni hitéletnek leírása s vallásos tapasztalatokról való bizonyágtétel helyett kiéli magát gépies, léleknélküli, jól-rosszul való prédikálásban, rideg, megindulás nélküli imádkozásban s funkciók kényszerű teljesítésében.”

„És ez nemcsak ma van így, már régen így van. Régi vetés ez, amelynek szomorú aratói mi vagyunk. És miért volt és van ez így? Azért, mert az evangéliumi szellem romlott meg bennünk, hitünk gyöngült meg; ezeket kell tehát életre kelteni.”

„Jussunk tudatára annak, hogy: mit vétkeztünk, mit mulasztottunk; valljuk meg előtte bűneinket s tegyük le fogadalmunkat, hogy megtérünk hozzá. A nép nyomora késztesen bennünket, hogy adjuk neki azt, aminek hijával soha sem lett volna szabad lenni: könnyörületben teljes szívünket, áldozatban gazdag életünket, amely csak azt keresi, ami a másé. Azt mondja Wichern, a misszió atyja, hogy ebben áll az önmisszió.”

„Igen abban, hogy a lelkész legelsőbben is legyen tisztában azzal, hogy érzi-e az elhivatást? s ha igen, felelt-e már az elhivatásra. S azután készítsen mérleget az Isten, a Krisztus és az Ő bennök való élet s a saját egyéni hitéletéről s nézze meg, mi az eredmény. Él-e benne Krisztus s vajjon ő él-e a Krisztusban. Fel tudja-e tenni minden cselekedete előtt a kérdést: Vajjon a Krisztus így cselekedett volna-e? Vajjon jó lesz-e ha hiveim követik a példám? S csak ha ezekre a kérdésekre igenlő választ tud adni, akkor végezte el az önmissziót.”

„Legyen csak valaki igaz prédikátor, aki valósággal a saját személyén át hirdeti az igazságot — és bámulni való, hogyan sereglenek egybe az emberek, hogy hallgassák az ő beszédét... Mondja Broks — és igaza van. Ha üresek templomaink, én hiszem, hogy ennek oka nem a nép csökönységében, hanem a mi prédikálásunk rosszaságában van. Hiányzik belőle az élő és életet árasztó evangéliumi szellem és a cselekedetekben megbizonyosodott hit. Oka abban van, hogy prédikálásunk nem fedi életünket s életünk nem természetes folyománya prédikálásunknak. Oka abban van, hogy sokszor életünkkel profanizáljuk, nevetségessé, sőt utálttá tesszük a hirdetett igazságokat. Oka az, hogy szeretnénk, ha minden egyháztagunk

vakbuzgó hívő lenne s földig hajolva boldog volna, ha minél több egyházi adót fizethetne, mert így nekünk még kevesebb hitre lenne szükségünk.

Ez pedig onnan származik, hogy azt hisszük, hogy mivel mi a hit dolgaival foglalkozunk, telve is vagyunk hittel. Oly sokszor és oly erővel hirdetjük hiveinknek: „Térjete meg!” hogy el sem hisszük, hogy még magunk se tértünk meg.

Nagy csalódás ez. Egyházi munkálkodásunk sikertelensége dönthetően bizonyosága, hogy nincs magunknak se hitünk!

Nem hiveinkre, hanem legelsősorban magunkra vonatkoztatjuk a Krisztus felhívását: „Térjete meg!” Nem hiveink, hanem magunk felé dörögjük legelsősorban: Ti korhadó fák! Vigyázatok, mert kivágattatok, amint érdemlitek!

De nem folytatom tovább. E rövid, néhány idézetből is megismerhetjük a könyvet és szerzőjét. Bár mostanában oly sokszor halljuk ezeket a szomorú megállapításokat, hogy t. i. beteg az egyház és elsősorban a lelképászorokban van a hiba s ha javulásról van szó, elsősorban nekik, nekünk kell megjavulnunk, mégis szavai nem lesznek sablonosak, mert megérezhető rajtuk, hogy őszinte meggyőződésből fakadnak s céljuk nem a sértegetés, a vádaskodás, hanem a gyógyítás, a javítás.

Lenkey Lajosnak teljesen igaza van ebben a könyvben, mint ahogy igaza van mindazoknak, akik egyházi életünknek erre a legnagyobb, legveszedelmesebb sebére mutatnak rá. Krisztushoz kell térnünk, mert ma Nélküle élünk; imádkozó életet kell kezdenünk, mert imádságaink csak lélek nélküli szertartásokká váltak; mindennapi lelki táplálékunkká kell tennünk a Bibliát, mert amint maga mondja könyvében: „magyarázni magyarázhatjuk az evangéliumot tételes formában is, de hogy azt mások is megérthessék és követhessék, nem hitcikkekben, hanem személyes életünkben kell azt felmutatnunk. Hogy ezt megcselekedhessük, nem elég csak sokat hallanunk a Krisztusról, ha Ő maga keveset szólal meg előttünk. Nem elég csak sokat tudni a Krisztusról, ha Ő maga vajmi ritkán szólal meg általunk.”

Azzal fejezem be ismertetésemet, amivel ő zárja értekezését! „Ha szidalommal illetetünk — jót kívánunk. Ha nyomoruságot kell szenvednünk — békességgel türjük. Ha gyaláztatunk — könyörgünk! — s boldogok leszünk, ha meg kell vallani, hogy: Szinte a világ szeméjtjévé, lettünk mindeneknek sepredékévé... mert tudni fogjuk, hogy a hitben erősekért letünk erőtlenek, a Krisztusban bölcsékért — boldondok és az Istenben dicsőségesekért — gyalázatosok!

Szabó Béla.

H I R E K

— **Lapunk olvasóinak szeretettel kívánunk Istenünk áldásaival teljes boldog új esztendőt!**

— **Egy komoly szó az egyházak előljáróhoz.** Az egyházak hátráléka az 1931. év végén 18.000 K.-át tett ki előfizetési és hirdetési díjában. Csaknem ugyanennyi a lap adóssága a banknál, amely összegre magas kamatot kell fizetni az egyes egyházak előljáróinak hanyagsága miatt. Nem tudjuk, hogy csupán indolenciáról van-e szó, vagy szándékosságról, amely a hivatalos lapot teljes anyagi romlásba akarja taszítani, hogy megjelenése lehetetlenné tétessék? Ennek a szándéknak megvalósítását — amíg megbízatásunk tart — minden rendelkezésünkre álló eszköz igénybevételeivel megakadályozni igyekezünk. Minthogy a hátrálékos egyházak már legalább három ízben kaptak felszólítást a fizetésre, ellenük a peres eljárást folyamatba tétetjük s erről értesítjük az illetékes esperesi hivatalokat, amelyek hivatalosan meg kell állapítani, hogy kinek a hibájából maradt az egyház költségvetésébe felvett előfizetési díj az egyház pénztárában? Mert az semmiképpen sem volna méltányos, hogy a perköltségeket az egyházak fizessék a hanyag előljárók helyett. Mai számunkhoz csekklapot mellékelünk s szeretettel és bizalommal kérjük a pontosan fizető egyházakat és magánelőfizetőket, hogy az 1932-ik évi előfizetési díjakat haladéktalanul beküldeni sziveskedjenek s ez által segíteni igyekezzenek lapunk katasztrófális anyagi helyzetén.

— **A cseh testvérek** október 11-ik napján diszközgyűlés keretében ünnepelték a türelmi rendelet kiadásának 150. évfordulóját, amelyre a zsinat elnöke kiküldöttjei útján hivta meg a magyarországi református egyházat, amelynek képviselőjében dr. Antal Géza dunántúli püspök jelent meg, akit hittestvéreink kitüntető szíveséggel fogadtak. A hittestvéri szeretet és hálás közönet emlékéül a zsinat elnöke egy cseh és magyar nyelven írott diszes üdvözlő iratot és az ünnepély emlékét megörökítő plakettet nyújtott át dr. Antal Géza püspöknek, kérve őt, juttassa el azt az egyetemes konvent elnökségéhez. Az üdvözlő iratban a többek közt a következőket mondják: „Köszönve Istennek a szabadságot, amelyet legalább részben megadott apáinknak, hogy gyarapíthassák egyházunkat, hálával gondolunk mindazokra,

akik segítettek rakni ujjaéptendő egyházunk alapjait, különösen pedig a Ti egyházatokra, amelyek a cseh evangélikus egyház megújításának történelmi pillanatában segédkezet nyújtott őseinknek és a prédikátorok egész sorát küldte el cseh földre, hogy új gyülekezeteket szervezzenek, egyházi irodalmat szerezzenek számunkra és teljesítsék hivatásukat, mint az egyház vezetői az egyházi élet minden szakában. Tisztelettel hajtunk fejet a férfiak hite és önmegtágadása előtt, akiket történelmünkben „türelmi apostoloknak” nevezünk s akik elhagyták hazájukat és életüket, meg erőiket ismeretlen népnek szentelték. A türelmi rendelet 150 éves fordulójakor kötelességünknek tartjuk kifejezni igaz hálánkat az *Evangélium e szolgáláért*, akiket egyházatok nekünk adott. *Őrizzük és mindig megőrizzük szívünkben odaadó munkájuk emlékét és azt is, hogy őket hozzánk testvériesen elküldték.*”

— **A nagykaposi ref. egyházban** karácsony első napján 5 órai kezdettel, igen megható, szép, gazdag karácsonyfa-ünnepélyt rendezett az Asszonykör és Leánykör a zsufozásig megtelt, villanyvilágításra berendezett iskolateremben. Az ünnepély egy karácsonyi ének eléneklésével vette kezdetét, mely után Maksa József lelkész imádkozott és beszédet tartott, fejtegetve azt, hogy a karácsony a szeretetnek és ajándékozásnak ünnepe, melyet példáz ez a gazdagon felékesített karácsonyfa is. Majd a gyermekek éneke következett, mely után két leányköri tag és hat iskolás gyermek szavalata jött s közben az iskolás gyermekek éneke tette változatossá az ünnepélyt. A szavalatok végeztével a karácsonyán elhelyezett ajándék tárgyak kiosztására jött a sor. Itt megemlítésre méltó, hogy négy szegénysorsu iskolás gyermek, tetőtől-talpig ruhával láttatott el, a többiek és mindnyájan különböző ajándéktárgyakban részesültek. A kiosztás végeztével Maksa József lelkész köszönte meg a szülők és gyermekek nevében az Asszonykör és Leánykör tagjainak szives áldozatkészségét s a kedves ünnepélyt „Gondviselő jó Atyám vagy Oh én édes Istenem” kezdetű ének rekesztette be, mely után mindnyájan egy szép nap emlékével távoztunk el. Tudósításom azonban nem volna teljes, ha elhallgatnám, hogy e gazdag karácsonyfa ünnepély rendezésében a főérdem Pápay Istvánné szül: Papp Gizella tanítóné, ki fáradságot nem ismerve éjet-napot egygyé téve szorgalmatoskodott az ünnepély si-

kerében, melyért illesse e helyen is méltó elismerés.

— **A veskóci ref. leánykör**, mely ez év őszén alakult meg, Karácsony első napján szépen sikerült vallásos estélyt tartott, melyen a „Diadalmas szeretet” és „A falusi meg a városi kislány” c. kis szindarabokat adták elő a tagok. 5 leány igen szépen alkalmi költeményeket szavalt s az egész Leánykör 5 alkalmi ének-számmal tette változatosabbá a programot. Felügyelő lelkész imádkozott s beszédet tartott. A szép erkölcsi siker mellett, — ami főként *Kássa Emma* körvezető és *Szekeres István* tanító buzgó fáradozásának eredménye, — az anyagi siker is jelentékeny volt, úgy, hogy a Leánykör 100 K.-t tudott juttatni a szeretet ünnepén a betretkei árváknak. A fiatal kör áldásos munkáságához a legszebb reménységeket fűzzük.

— **A csicséri ref. leánykör** december 27-én szépen sikerült tea-estét rendezett, melynek műsorán vonzó és a közönség figyelmét mindvégig ébrentartó számok szerepeltek. 1.) Oh néma éj, szentséges éj. Énekelték a leánykör tagjai. 2.) Megnyitó beszédet mondott Dr. Magda Sándor. 3.) Kovácsné Huszár Jolán: Vártad-e már Őt? Szavalta: Kocsis Juliánna. 4.) Kovácsné Huszár Jolán: Az ufravaló. Párbeszéd jelenet: Előadták: Erdélyi Erzsébet és Tóth Emma. 5.) Reményik Sándor: A kegyelem. Szavalta: Szücs Erzsébet. 6.) A megfagyott gyermek. Énekelték: Nyisztor Erzsébet és Nyisztor Ferencz. 7.) Papp Takács Erzsébet: Égy gyertyafény az örök karácsonyfáról. Elbeszélés. Felolvasta: Csatlós Sándor. 8.) Vasárnap. Vers. Báró Eötvös: A három árva. Szavalta mindkettőt Nyisztor Erzsébet. 9.) Podmaniczky Pál báró: Vasárnap este. Három lány vasárnap esti beszélgetése. Előadták: Kosztyo Mária, Krajnyik Emma, Szabó Juliánna. 10.) Konkoly-Thege István: Két letépett őszi rózsza. Vers. Szavalta: Szabó Erzsébet. 11.) Bezáró beszédet mondott: Dr. Magda Sándor. 12.) Mindig velem Uram. Énekelték a leánykör tagjai. Műsor után teát szolgáltak fel a leánykör tagjai, mely mellet komoly, meleg hangulatban és beszélgetésben töltöttek el egy rövid időt a megjelent hívek. Az est tiszta jövedelme 236 korona volt, melynek egy részét a betretkei árvaháznak küldi a leánykör, a megmaradt összegben pedig a kör részére könyveket vásárol és újságot rendel. Az estély erkölcsi

és anyagi sikere Erdélyi Mihály segéd lelkész fáradságot nem ismerő buzgalmának eredménye.

— **„Református Élet”**. E címen jelenik meg a Minerva könyvkiadó vállalat kiadásában V á s á r h e l y i Jánosnak az utóbbi években tartott előadásainak gyűjteménye. Szerző az előadásokban főként a ma annyira előtérben álló szociális munka kérdéseivel és az egyháznak feladataival foglalkozik. Alkalmassak ez előadások arra is, hogy az előadásokban felvetett kérdések vallásos összefüggések keretében tárgyalassanak. A tíz iv terjedelmű könyv husz előadást fog tartalmazni és ára a mai viszonyoknak megfelelőleg előfizetőknek csak 50 lei. A könyv a napokban megjelenik. Szeretettel ajánljuk a könyv lehető megrendelését, úgy lelkipásztor testvéreinknek, mint a vezetőségi alatti egyesületeknek, szövetségeknek. A könyvet közvetlen a kiadótól, a Minerva Intézettől Cluj-Kolozsvár, Str. Baron L. Pop (Brassai-utca 5. szám) lehet megrendelni.

— **Egyik zsidó hetilap hasábjain** érdekes vita indult meg a Bibliáról. Egy rabbi cikke indította meg a világot, melyben foglalkozik a zsidó hívők vallási közönyösségével és ennek egyedüli orvoslását abban látja, ha a Biblia újból elfoglalja helyét a zsidók életében. Több hozzászólás követte cikkét, melyekből majdnem kivétel nélkül kicsendül a vágy: Vissza a Bibliához! Konkrét terv merült fel arra nézve, hogy a Brit és Külföldi Bibliatársulat mintájára olcsó Bibliát adjanak a zsidók kezébe, amit a legszegényebb ember is megszerezhet.

— **Új istentiszteleti sorrend az amerikai magyar református gyülekezetekben.** Az amerikai magyar református lelkészek egyesülete a következő „Istentiszteleti Sorrendet” készítette és ajánlja a gyülekezeteknek elfogadásra: 1. Gyülekező ének. 2. A lelkész köszönti a gyülekezetet. 3. Fentálló ének. 4. Segedelemkérés (invocatio). 5. Bibliaolvasás. 6. Nagy ének. 7. Előima. 8. Apostoli hitvallás. 9. Textus előtti ének. 10. Textus, predikáció. 11. Utóima. 12. Uriima. 13. Közének, adakozás. 14. Az adományok Istennek ajánlása; áldás. 15. Hirdetések. 16. Záróének.

— **Új pogánykör** alakult a német egyetemi diákság körében Berlinben, Felhívásában — Nietzschei hatások alatt — arra szólítja fel az öntudatos germán hallgatókat, hogy csatlakozza-

nak ehhez a társasághoz, mely a cél érdekében „kemény és kegyetlen” gondolkodásúvá akarja tenni tagjait. Nem szabad tekintettel lenni a betegekre és gyengékre.

— **A föld népei**, a legújabban összeállított statisztika szerint, összesen 3424 különböző nyelvet és dialektust beszélnek.

— **A Magyar Statisztikai Szemlében** megjelent közlemény szerint Magyarországon 1930. évben 276 politikai, 97 szépirodalmi és 660 tudományos és szaklap jelent meg. Az amerikai Egyesült Államokban 21398, Franciaországban 11820, Japánban 3445, Angliában 5651, Olaszországban 3183 és Törökországban 215 lap jelent meg.

— **Helyreigazítás.** Dec. 11-ik számunkban a „Keressük meg...” című cikk latin idézetébe számos sajtóhiba csuszolt be. A szöveg helyesen a következő: „... Hic pestilentia sua doctrina multas pro dolor! animas Orco transcripsit dignam ibidem ni respiscat servitiis suis mercedem recepturus... atque sic in sua haeresi confirmantur adeo ut nemo Csicsaiensium ab annis 20 et ultra veritatem Fidei Catholicae agnoverit...”

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. A királyhelmeci reform. egyház presbitériuma üresedésben lévő rendes orgonista kántortanítói állására pályázatot hirdet. Javadalom: 13 kat. hold és 714 □-öl szántó-föld, 5 köből buza, 15 köből rozs, készpénzfizetés: 141 kor., jókarban lévő 3 szobás tanítói lakás mellék épületekkel. A földek utáni egyenes állami adót haszonélvező tanító fizeli. Az egyház államsegélyt kérlemez. A 380/922 számú kormányrendelet értelmében az összes helyi javadalom 1661 koronában nyert hivatalos megállapítást. Köteleessége: Két tanerős iskola ráeső osztályainak tanítása, az iskolai adminisztráció, kántori teendők elvégzése, énekar tanítása, akadályoztatás esetén lelkész templomi helyettesítése, belmissziói munkában való részvétel. Az állás 1932 február 1-én elfoglalható. Tanítási nyelv magyar. Pályázati kérvények 1932 január hó 20-ig adandók be a

Ref. Lelkeszi Hivatalhoz.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA”-nak
Kapušany” címre küldendő:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicseri
lelkész hivatalhoz küldendő.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Az új év kezdete

a multtal való számvetés és a jövőre való tervezetés ideje szokott lenni normális viszonyok között ugy az egyének, mint a kisebb vagy nagyobb közösségek életében. Ma ezt a kettős irányu munkát le kell egyszerűsíteni csupán a multtal való számvetésre, mert —sajnos— a jövőre való tervezetés ma nem egyéb a homokra való építésnél. Csak egy pillantást kell vetnünk egyetemes egyházunk életének elmúlt esztendejére s a fentebbi megállapítás igazsága azonnal nyilvánvaló lesz előttünk.

Ki gondolta volna azt pl., hogy *egyházi törvényeink állami jóváhagyása* az 1931-ik évben sem fog megtörténni? Csaknem egy évtizede vajudik már ez az ügy. A két zsinat, az előkészítő tárgyalások, a fordítások, szövegegyeztetések, utolsó simitások stb. már egy egész kis vagyont emésztettek fel; az illetékesek a konvent elnökségének megigérték, hogy az 1931. évben a jóváhagyás okvetlen megtörténik s a helyzet most, az új esztendő kezdetén az, hogy fogalmunk sincs arról, milyen messze állunk még attól az időponttól, amikor a törvényen kívüli állapot fullasztó kódéből kijuthatunk. Mert ha tényleg komoly az a követelés, amely az iskolázásról szóló VI-ik törvénycikket teljesen törölni kívánja, akkor bizonyos, hogy egy lépéssel sem vagyunk közelebb az approbációhoz, mint 1924-ben voltunk. Akkor a szlovák egyházmegye kérdése volt az ütközőpont s mi naivul elhittük, hogy a kormány tényleg komolyan szult helyeze a szlovák reformátusoknak külön egyházmegyébe való tömörítésére, annak ellenére, hogy a szlovák reformátusok azt óhajtották, vagy épen követelték volna. Ma már csak egyes elvakultak nem akarják meglátni, hogy a kormánynak a legkisebb gondja is

nagyobb a szlovák egyházmegyénél, mert különben már rég jóváhagyta volna törvényeinket, hogy elhárítsa a szlovák egyházmegye megalakulásának egyetlen akadályát. A fentebbiek komoly mérlegelése után ugyan ki merne még csak jóslásokba is bocsátkozni az 1932-ik esztendőre törvényeink ügyét illetőleg??

De vegyünk elő a sok megoldatlan kérdés közül egy másikat: *a ref. tanítóképző ügyét.* Egyetemes Konventünk—látva a veszélyt, amely iskoláinkat a nagy tanítóhiány miatt pusztulással fenyegeti — mult évi ülésében elhatározta egy ref. tanítóképző felállítását. Az egyetemes egyház közvéleménye örömmel üdvözölte a konvent elhatározását s az intézet elhelyezése tekintetében ugy a rimaszombati, mint a komáromi egyház igazán dicséretreméltó áldozatkésztséget tanusított. Az intézet megnyitását — előttem ma is érthetetlen optimizmussal— egyetemes egyházunk vezetősége a mult év szeptemberére tervbe vette. S aztán, amikor a minisztériumban az engedély és államsegély megnyerése ügyében kopogtatott, még csak ígéretet sem kapott az ügy kedvező elintézésére. Pedig tudjuk, hogy a minisztériumok az ígéreteknel nem tulságosan szoktak fukarkodni. Bár rossz próféta lennék, de határozottan merem állítani, hogy a tanítóképzés ügyének megoldását a bekövetkezett új esztendő sem fogja meghozni.

A sok biztatás és ígéret után joggal várhatunk, hogy az elmúlt esztendő véget vet az *állampolgárság nélküli lelkészek* szenvedéseinek. Sajnos ebben a reménységünkben is csalatkozunk. Tagadhatatlan, hogy e tekintetben javult a helyzet valamennyire, mert a hosszú kérvényeztetés eredményeként több lelkésztársunk

megkapta az állampolgárságot. De ennek az ajándéknak olyan súlyos teherterele van, amely teljes pusztulással fenyegeti az ujdonsült állampolgárokat. A legtöbben ugyanis közülök, akik eddig állampolgárságuk rendezetlensége dacára is megkapták kongruájukat, egy szép napon arra ébredtek, hogy 40—50 ezer koronát kell az állampénztárba visszafizetniök s 20-30 szolgálati évüket máról-holnapra elvesztették; most aztán ősz fejjel kezdek elölről az életet. Igazán nevetni kellene az ajándékosztásnak ezen az új módján, ha nem volna olyan tragikusan szomorú a dolog,

Ime csak egy párat ragadtunk ki a sok kérdés közül, amelyek rendezésénél az állami jóindulatot és támogatást reméltük s a mérleg csupa negativumot mutat. Az elmúlt év semmi javulást nem hozott s a bekövetkezett új még kevesebbet ígér.

De ha a kormány jóakarata — mint elejétől fogva — az elmúlt évben is fukar volt hozzánk, azokon a területeken, ahol tisztán tőlünk függ az eredmény, talán biztatóbb a helyzetkép? Az elmúlt évtől vártuk, hogy a *theologiai és középiskolai internátus megépítése* érdekében megindított akciónkat a joggal remélt siker fogja koronázni. Azt hittük, hogy a kitzött kettős cél: az egyetlen még működő felsőbb nevelőintézetünk elhelyezése s egy hitben erős református intelligencia nevelése, mint az egyház jövője szempontjából elhatározó fontosságu érdekek: meg fogják tudni mozgatni a lelkeket. Háromszáz áldozatkész református embert kerestünk, akik ezer koronával hozzájárulnának a kitzött cél megvalósításához. Sajnos, csak féleredményt tudtunk elérni s azt sem tudjuk, hogy a komáromi egyházmegye által megszavazott 50.000 k. értékű hozzájárulásra lehet-e komolyan számítani, vagy a határozat csak papíron marad? Lehet, hogy a terv realizálásánál az emberi szűkkeblűséget a Gondviselés fogja megcsufolni. Ha a pénz erősödése s az azzal kapcsolatos áresés állandósul, akkor még nem kell minden reménységet eltemetnünk.

Sokkal kilátástalanabb annak a tervezetnek a jövője, amelyet ugyancsak az elmúlt évben proponált egyik lelkészársunk lapunk hasábjain, amely szerint *az államsegély hiányában nyomorgó lelkészek felségelésére a lelkészársak ajánlják fel fizetésük bizonyos százalékát*. Kétségtelen, hogy az „egymás terhét hordozzátok” evangéliumi parancs teljesítésében éppen nekünk papoknak kellene jó példát adni hiveinknek. Éppen nekünk, akik igehirdetésünkben annyiszor vesszük ajkainkra ezt a jézusi meghagyást, de hát persze más prédikálni, mint cselekedni. Hosszu idő kell még ahoz, míg a komoly lelkészi önmisszió utján odáig jutunk, hogy a testvéri szolidaritás érzése fellobban lelkünkben. Ifju lelkésztestvérünknek s a tiszáninneri kerület püspökének szavai ezért hangzottak el visszhang nélkül az elmúlt évben s alig hiszem, hogy ez új

év új szívet és lelket teremtett volna bennünk.

Folytathatnám tovább is a múlt év szomorú eredményeinek, illetve eredménytelen kísérleteinek felsorolását, de azt hiszem, elég ennyi is annak igazolására, hogy az éjszaka sötétsége borítja anyaszentegyházunk eget az új év kezdetén. De hála Istennek, nem csillagtalan az éjszaka! Biztató fényrel ragyognak a sötétségben azok a gyülekezetek, amelyekben serény munka folyik s az általános világválság fullasztó levegőjében is az élet dala hangzik. Halványuló reménységünk biztató sugarai ezek a gyülekezetek, amelyekben minden alkalommal megtelik a templom, ahol a múlt évi csapásos esztendő dacára is az utolsó filérig befolyt az egyházi adó; ahol csak kopogtatnunk kell a szívek ajtaján: s az árvaház, a theologia sem maradnak segítség nélkül.

Ha az ilyen gyülekezetek megszaporodnak egyetemes egyházunkban, akkor minden súlyos kérdésünk magától megoldódik s minden szép tervünk valóra válik, mert ezekben a gyülekezetekben Isten lelke él: az előtt pedig nincsenek akadályok. (Ms.)

Hitoktatásunk revíziója.

Írta: Haraszty Károly

Valahányszor egy-egy új *hittankönyv* (iskolai tankönyv) lát napvilágot minálunk, — ami sajnos, igen ritkán esik meg —, mindannyiszor feszült figyelemmel és örömmel tanulmányozom át. „Háttha ez új munkával megkaptuk már azt a rég óhajtott és nélkülözött „jó” hittankönyvet, mely nélkül minden alapvető megmozdulásunk és igyekezetünk csaknem kérdésessé válik?!” ez a kíváncsi várakozás fűti lelkemet az új könyv minden soránál, mondatánál. Mert pedagógiai szempontból is acceptábilis hittankönyvekben bizony-bizony mindmáig nagy hiányban szenvedünk, mert azok, melyeket használ is a tanító ifjuság, sok-sok kívánni valót hagynak maguk után éppen ebből a szempontból. Ugy a tananyag beszállása, mint annak feloldozása, továbbá a tankönyv irálya semmiképp sem felel meg annak a pedagógiai szükségszerűségnek, melyet a vallásoktatás igényelt és igényel, legfőképp a *legalsóbb* foku szinteren. De hadd fejezzem ki magam nyiltan!. Hittankönyveink alig számolnak „az apró emberké” szellemi nivójával s épp azért a vallás igazságainak közlésében vagy tülönnek a célon magas előadásukkal és terhesen ékes stílusukkal, vagy pedig annyira „elbeszéd- és értelemgyakorlatozzák” a betanítandókat, hogy mesévé foszlik minden hittételünk még a kis nebulók lelkében is. És így sem érjük el a kívánt célt!...

Hittankönyveink továbbá az *egyenes vonalú* haladásnak hódolnak s rá sem eszmélnek arra, hogy ennél sokkal jobb, sőt a legjobb a *centrikus körökben* való haladás és oktatás, mely módszer által minden osztály növendéke kerek, teljes képet nyer a vallásból, melyet a

rákövetkező osztályban csak még nagyobbíthat, teljesebbé bővíthet. Ezt az eredményt elérni az egyenes vonalú oktatással nem lehet, tehát azt ma már alkalmazni sem szabad. Hittankönyveinket is ily szémszögből kellene megalkotnunk. Ily pedagógiai módszerrel haladva sohasem lesz kitéve a növendék annak, hogy bármikor is elhagyva az iskolát, csupán *egy részt* vigyen ki magával az életbe a vallásos ismeretekből, ... és igen sokszor a krisztusi tudományból alig valamit, ... hogy ne mondjam: semmit! ... Találkoztam már az életben oly felnőttelekkel, ki úgy-ahogy ismerte az ószövetségi részt, de annál kevésbé az újszövetségit. Ezt tisztán csak az egyenesvonalú oktatás eredményezte. Ilyen eset a koncentrikus haladásnál nem fordulhat elő!

A tankönyvet illetőleg föltétlenül kívánatosnak tartom, hogy annak stílusa, különösen az *alsóbb* osztályokban, *egyszerű* és *világos* legyen. Ne alkalmazzuk a cikornyás irányt s főként ne a hosszú mondatokat, melyeket a gyermek se megtanulni, se megérteni nem képes. Minél egyszerűbb s rövidebb a mondat, annál jobb és célravezetőbb az a gyermek szempontjából. Annál sikeresebb a hitoktatás is. Az előadandó s megtanulandó bibliai rész, történet stb. taglalásában s leírásában ne legyünk dagályosak, terjedősek s főleg ne irodalmárok és tudós teológusok, kik magas szertelenségünkben az oktatásban s a közlésben túlmérjük s így elveszítjük az „apró emberkéket” ... Az alsóbb osztályokban a leszűrt igazságokat említtessük be a növendékekkel. Az I. és II. osztályos tankönyvekbe is *föltétlenül* felveendőknak tartom azokat a kérdéseket és feleleteket (igazságokat), melyekre már a gyermeknek is szüksége van *ex necessitate medii et praecepti*. (Pl: Hány Isten van? Hol van az Isten? Isten tulajdonságai. Szentháromság. Kicsoda Jézus Krisztus! Szentlélek? Mi a bűn? stb.) A gyermek ismerje meg, hogy úgy mondjam, vallásának *egész strukturáját*, lehetőleg mindent, a legapróbb részletekig, úgy, hogy emez ismeretét ne tekintse esetleg *mesének*, hanem gyurja át magában és eméssze meg, mint *élelsrukségletet és igazságot*, mely nélkül nincs se földi, se égi üdvösség. Ha a „Heidelbergi Káté” magyarázata és taglalása szükségessé vált a felnőttek részére, hasonlóképpen kell eljárunk a kicsinyekkel is *hittankönyveinkben*, hol minden tételt, igazságot... *kérdés és felelet* alakjában is részleteznünk kell. E részletes és koncentrikus tanításra bőven van időnk (I—VIII oszt.), feltéve, ha nem pazaroljuk el azt, a már Guttenberg óta feleslegessé vált *zsoltár bemagoltatásokra*. (Ma már lehetne énekes könyve minden egyháztagnak s csupán a *melódiák* betanítására kellene gondot fordítani a lelkészeknek és tanítóknak. A multnak az a tulságos gondja, hogy minden erejével ráfeküdt a zsoltárok beemlézésére, ma már fölöslegessé válik legalább

80 százalékiig! A sokhelyütt még ma is szokásban levő *diktálás*, nem igazolja teljesen a szent levdan valóságos és helyes gondjának sikerét!...)

Summa-summárum: hitoktatásunkat alaposan *revideálni* kellene és *praktikusabb, a célnak megfelelőbb pedagógiai alapokra fektetni*. Egy „jó” hittankönyvre oly nagy szükségünk van, mint a mindennapi kenyérre. A mai világ a pedagógikus módszerek terén óriási lépésekkel haladt előre. Ma már filmekkel és rádióval is oktatnak a modern iskolákban!... s mi a *legfontosabb* tárgynál, —a hittant annak tartom — mégcsak a legegyszerűbb képekkel való szemléltetésnél is alig vagyunk. És hogy az oktatásban mit jelent a szemléltetés, azt fölösleges magyaráznom annak, aki csak hirtől is ismeri a nagy Komenszkyt és „Orbis pictus”-át!... (Remek magyar bibliai szemléltető képeket lehet kapni 47 x 42 nagyságban a B. Herder Freiburg (Baden) cégnél, amelyek szinte elpusztíthatatlanok.)

Azon kell lennünk, hogy a közlésnek ezt a módszerét is bevezessük iskoláinkba, — különösen hitoktatásunk terén. A kívánt siker nem fog elmaradni. Probatum est!

Irodalom.

„Református Leány”, kiadóhivatal és szerkesztőség: Ref. Lelkészi Hivatal, Marcelháza. *Up.: Kurtakeszi, Krátke Kesy.*

1. Karácsony előtt irtam: az igazság mindenki ajkán egyforma marad, vagyis nem torzulhat hazugsággá. Most kibővítem: mindenki betűjében ugyanígy megtartja igazságtermészetét. Ezt a szükséges és megjött hézagpótló lapot ezért ne ölje az előítélet vagy az érdeklődés hiánya.

2. Ismétlem, ma nagyon kellő ez az ujság. Kell a lányainknak, olvastam és hallottam óhajításukat. Hely, hogy megszólaljon benne a megmozdult leánytábor. Szükséges a lap, mert az újoan ellenreformációs római katolicizmussal szembeni front egyik fontos részét alkotja. Egyedül miatta, mint mindig. S ennek a szellemiekben annyira szegény felekezetnek sajtójával szemben (Szűz Mária Virágoskertje, Világosság, Tábortűz stb. vagy a legujabbak: Uj Élet és Katolikus Nő) sajtót kell szegezni.

Itt van a nagyobbik kell a lapra vonatkozó: kell Egyházunknak, mert szolgálatába kíván állani és így Fejét szolgálja, tehát építeni akar.

3. A Református leány kifejezetten hitépítést és hitbenépítést akar. Így nem lehet mérni valamilyen gyülekezeti riportlappal, amely groteszk módon plakátirozza a keresztet ennek a szent valóságnak eltorzításával. Ez azután émeletítő és kibíthatatlan, különösen nálunk, épügy, mint a piacos imádság vagy az uccákravitt jóteknység. A lap gyakorlatias, azért hitépítő.

330 k., dr. Tárczy Károly Munkács 300 k., Boross Zoltán Feled 50 k., Czirók Béla Nagysalló 300 k., dr. Zehery István Rimaszombat 600 k., Krasznay Károlyné Nagyszőlős 300 k., dr. Salamon Ferencz Somorja 1000 k., Ref Tanítótestület Bereg 500 k., Tóth Kálmán Losonc 100 k., özv. Magyar Sándorné Munkács 200 k., Orémus Endre Bulcsu 335 k., Abaujtonai egyházmegye 320 k., Boross Zoltán Feled 50 k., Györke Dénes Gálszécs 333 k., Papp Dezső Gálszécs 333 k., Ref. presbitérium Gálszécs 333 k., Boross Kálmán Kamocsa 334 k., Luby Lajos Pálóc 100 k., Időközi Kamatok: 1210 k. 95 f. Egyenleg 1932 jan. 1-én: 63.660 k.

— **A tiszáninneri egyházkerület püspöki hivatala** a Tomašula János bánóci lelkész szerkesztésében megjelenő „Slovenské Kalvinské Hlasy“ c. lap múlt évi decemberi számában „Smutné zjavy“ (szomorú jelenségek)“ c. alatt napvilágot látott cikkben foglaltakért Tomašula János lelkész ellen a törvényes megtorló lépéseket megtette. Püspöki hivatal.

— **A rimaszombati református egyházszeregetmunkáját** az egyház tagjaiból alakult Ref. Szeretet-Egylet és a Leánykör végzik. A karácsony szent ünnepén különösen a Leánykör végezte nagy lelkesedéssel a keresztyén szeretet-munkához szükséges anyagi eszközök előteremtését. A rendszeresen végzett szeretetmunka eredményét misem bizonyítja jobban, mint a két egylet évvégi jelentése, amely szerint az elmúlt esztendőben a Leánykör a helybeli szegények támogatására pénztárából 6000 koronát fordított s ezen kívül a természetben befolyó adományokat is a szegények felsegélyezésére fordította, ami szintén jelentékeny összeget tesz ki. A leánykör az elmúlt esztendőben a beretkei árvaháznak 1000 koronát küldött. A Szeretet-Egylet is közel 3000 koronát fordított a gyülekezet szegényeinek a felsegélyezésére. A munkanélküliség és az ezzel járó nagy nyomor növekedése szükségessé teszi, hogy a szegénygondozás a jövőben még nagyobb szervezettséggel és buzgalommal történjék, mert nyilvánvaló, hogy az igehirdetés, az evangélizációs munka és az egyház élete és működése csak akkor lehet áldásos, ha jót cselekszünk a mi hitünknek cselédeivel, ha a hitünk nem hal meg önmagában.

— **Az imregileányegyházban** karácsony első napján szépsikerű karácsonyfa-estét rendezett

Fekesházy János preorans tanító. Az estét az iskolás gyermekek két szólamu éneke nyitotta meg, egy karácsonyi éneket adva elő. Azután Fekesházy János tanító imádkozott és bibliát magyarázott; majd szavaltatok következtek s négy nagyobb gyermek karácsonyi történetet olvasott fel. Az est bevezetésül következett az ajándékok szétosztása. A kis gyülekezet önkéntes adományából összegyűlt 101 k. 50 fillér a beretkei árvaháznak küldetett be. Az imregi kis egyház példája mutatja, hogy a legkisebb gyülekezetben is lehet eredményeket elérni, ha van, aki megmozgassa a lelkeket.

— **Le Bon Gusztáv**, a tömegek lélektanának kiváló kutatója, 91 éves korában elhunyt. Főmunkája magyar nyelven is megjelent s széles körben tette ismertté nevét.

— **Lelkészválasztás.** Kolozsvár-hidelvei lelkészé, a Benedek Árpád nyugalomba vonulása folytán Biró Mózes marosszentkirályi lelkész választotta meg nagy szótöbbséggel.

— **Lelkészválasztás.** A dögei egyház új lelkészét, Benkő Viktor tiszaföldvári vallásoktató lelkészt december 20-án iktatták be tisztebe.

— **A magyarországi tiszáninneri egyházkerület** a megürit püspöki szék betöltésére szavazás rendeltetett el január 15.-i határidővel. A lapok jelölteként emlegetik: Cziáky Endre, Farkas István espereseket, Janka Károly egyházkerületi főjegyzőt és dr. Enyedy Andor miskolci lelkészt.

— **A Kálvinista Szemle** szerkesztését a folyó év januárjától dr. Kováts J. István theol. professzor veszi át. Dr. Sebestyén Jenő, aki a lapot tíz éven át szerkesztette, más irányu elfoglaltsága miatt válik meg a szerkesztés munkájától.

— **Theol. tanári konferencia.** A református theologiai akadémiai tanárok és a debreceni hittudományi kar képviselői múlt évi december 16-án Pápán tartották szokásos évi konferenciájukat. Jelen voltak a Tisza István tudományegyetem hittudományi karának hivatalos képviselőjében Dr. Varga Zsigmond, Csikesz Sándor egyetemi tanárok, a lelkészképzőintézet képviselőjében Dr. Kállay Kálmán igazgató, egyetemi tanár, az akadémia részéről Dr. Kováts J. István, B. Pap István és Dr. Cseky Sándor; Marton János és Dr. Vasady Béla, továbbá a pápai akadémia professzorai teljes

számban. Tárgyalás alá kerültek a következő fontosabb kérdések: Lelkészi továbbképzés; a lelkesi tultermelés; a vallásanári vizsga, a középiskolai tanárok lelkesi oklevelének kérdése, amelyeket a konferencia alaposan megtárgyalt s megfelelő javaslatokkal a Konvent elibe terjeszt. A konferencián résztvett a kolozsvári református theol. fakultás részéről Dr. Tavaszi Sándor igazgató, aki lebilincselő előadást tartott a Barth-féle dialektikus irányzatról, melyet beható megbeszélés követt.

— **Németországban** és különösen Angliában, — a legökéletesebb gyermeknevelés hazájában — hogy a gyermeket minél nagyobb önállóságra neveljék, már 7—8 éves gyermekek is egyedül mennek az iskolába nyakukon kis táblácskával és a táblácskán az iskola pontos címével. Az iskolából hazamenet a tanítónő ezt a táblácskát megfordítja a gyermek nyakán, amelyen most apja pontos neve és címe áll.

— **Az erdélyi református egyházkerület** november 21-én tartotta közgyűlését, mely fel-emelő és külsőleg is impozáns módon folyt le. Két évvel ezelőtt volt utolsó közgyűlésük s ez alkalommal 169-en gyűltek össze. Legfontosabb tárgy Makkai Sándor püspöki jelentése volt. A nyugdíjak és fizetések leszállítására vonatkozó javaslatokat határozattá emelték. A közgyűlés második napján 41 ifju lelkipásztor felszentelése történt meg. Az egyház belmissziós és szociális működésére nézve nagyfontosságú határozat hozatott a férfiszövetségek megszervezésének kimondásával.

— **Az újpesti református egyház** presbitériuma felirattal fordult a Gyáriparosok Országos Szövetségéhez, melyben a munkásságnak a hét közepén való bérkifizetését javasolja. A tapasztalat szerint a hét végén kapott hetibér, tekintve a szombat utáni pihenő-ünnepnapot, könnyebben kifordul munkás testvérünk kezéből, mintha a fizetését a hét közepén kapná, amikor másnap nincs ünnepnap, munkaszünet.

— **Érdekes fölfedezés.** Nagy Sándor debreceni tanár a kollégium könyvtárában egy 1672-ből való régi könyv lapjain kéziratos kotta jegyekre bukkant, amelyről kitűnt, hogy azok 38 régi egyházi ének szöveggel ellátott melódiái. Az énekek mintegy 400 évesek. 11 melódiának a szövege eddig is ismeretes volt, de a dallama csak most került napvilágra. A többi 27-nek sem szövegét, sem dallamát eddig

nem ismerték. A felfedezés rendkívül értékes a régi magyar egyházi zene szempontjából.

— **A budapesti egyházmegye** véglegesen megalakult. Mint ismeretes, a budapesti 100,000 lelkes egyházközség január 1-től új életet kezd. A régi lelkesi állásokat 13-ra emelték, az egész egyházat 13 egyházközségre osztották és egy önálló egyházmegyévé szervezték. Az egyházmegye tisztikarát most választották meg a presbitériumok. Esperes Szabó Imre farsori lelkész, gondnok dr. Némethy Károly b. t. t. ny. államtitkár lett, az egykori debreceni lelkipásztor fia. Van az egyházmegyének 12 lelkesi és ugyanannyi világi tanácsbírája.

— **Az angol papság** körében mozgalom indult meg, hogy a tébolydákban rendszeresen működjenek papok és minden elmebeteggel egyéneként foglalkozzanak. Mert a lelkivigasz sokkal többet használ az elmebetegeknek, mint az orvosság, a kényszerzubbony és a hideg tus.

— **Kommunista vasárnapi iskola.** A németországi kommunisták látva, hogy mily hatalmas nevelési tényező a vasárnapi iskola, megalapították a „Gyermek-Barátja” nevű szervezetet. Azóta annyira fejlődött a mozgalmuk, hogy a múlt évi jelentésük szerint 800 helyi osztályuk van, 120.000 gyermekkel és 60.000 szülővel, akik e munkát anyagilag támogatják. Rendeznek szünidei táborokat, felvonulásokat s a gyermekek felvonulás közben indulójukat éneklik: „Letettük trónjáról a mennyei királyt, azért tudunk nevetni és énekelni”. Meg kell, hogy döbbsenjenek mindenkit ezek a borzalmas adatok. Valamikor Jézus „a gyermekek ajka által szerzett dicsőséget”, ma ugyanazokat az ártatlan gyermekeket — akik csak később fogják megtudni, hogy lelketlen lélekkufárok mit tettek velük — Jézust szidalmazó énekre tanítják.

— **Berlini statisztika szerint** 1930-ban Berlinben 66,635 lélek lépett ki az egyházakból. Több, mint 36.000 a férfiak száma. A protestáns egyházból 59.255 ember lépett ki, míg a római katolikus egyház vesztesége csak 6794. A zsidó hitközség 586 tagot veszített. A kilépés oka a statisztika szerint többnyire az egyházi adó volt. Ennek következtében a katolikus egyház minden adókövetelést 4 márkára maximált.

— **Január elsejétől december 31-ig** minden vasárnapra és ünnepi alkalomra más magyar ref. lelkipásztor írta a prédikációt abba a hatalmas gyűjteménybe „Az Úr áldassék!” című kötetbe, mely *Incze Gábor dr.* budapesti református lelkész szerkesztésében jelenik meg. A gyűjteményben vannak amerikai, romániai, csehszlovákiai, jugoszláviai és magyarországi lelkipásztorok; névsoruk a következő: Vásárhelyi János, Kádár Géza, Kósa Béla, Marjay Géza, Nyáry Pál, Janka Károly, Enyedy Andor, Haypál Béla, Forgács Gyula, ifj. Szabó Aladár, B. Major János, Muraközy Gyula, Vass Vince, Soltész Elemér, B. Pap István, P. Czinke István, Jánossy Zoltán, Balogh Vilmos, Szabó Imre, Ólé Sándor, M. Kovács Ferenc, Kováts J. István, Vincze Elek, Göde Lajos, Webster Macdonald Jakab, Szabó Béla, Baltazár Dezső, Péter Mihály, Hegyi Sándor, Sebestyén Andor, Györy Elemér, Tóth Kálmán, Sulacsik Zoltán, Galambos Zoltán, Böszörményi Jenő, Mészáros János, Fülöp József, Soós Ferenc, Mirtso Árpád, Boros Jenő, Baja Mihály, Vasady Béla, Vincze Károly, Sikó Zoltán, Görömbey Péter, Molnár Lajos, Budai Gergely, Csikesz Sándor, Victor János, Ravasz László, Juhász László, Makkai Sándor, Szaplanczay Bertalan, Tóth Endre, Szabó Zsigmond, Antal G. és Ágoston S. A gazdag gyűjteményt az előjegyzők kedvezményes áron *hat pengő harminc fillérért* rendelhetik meg; az előjegyzési árhoz jön még az ajánlott küldésnek a díja: *hetven fillér*. Előjegyzések *Incze Gábor dr.*-hoz (Budapest II., Margit körút 54.) küldendők. Különösen ajánljuk a kötetet az olyan hiveknek, akik templomtalan, lelkipásztor nélküli helyen laknak, vagy olyanoknak, akik nem tudnak minden vasárnap eljárni a templomba. Ez a kötet az írott Igén keresztül odakapcsolja őket is a láthatatlan gyülekezethez. De ajánljuk a lelkipásztoroknak is, akik egymást taníthatják és nevelhetik ezáltal is az igehirdetésben.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. A *szilicei* (Gömör m.) református Egyháztanács pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett orgonista-kántor tanítói— és a másod tanítói állásokra. Az első tanító *javadalmazása*: 1) Három szobás lakás, istálló, egyéb mellékhelyiségek és zöldséges kert. 2)

nyolc kh. és 1175 □-öl szántó, Három kh. 525 □-öl rét, káposzta és kender föld, Tizenegy kh. 1004 □-öl legelő használata, melyeknek adóját az egyház fizeti. 3) négyszáz Kč. munka váltság. 4) Harminc köből rostált gabona. 5) Negyven ürméter tűzifa beszállítva és felvágva. 6) Tandij és stóla. Legutóbbi értékelés szerint ezen természetbeni járandóságok 2726 Kč.-ban vannak beszámítva az államsegélybe, melyért azonban az egyház felelősséget nem vállal. **Kötelessége**: 1) A megosztott elemi népiskola felső 5 osztályának tanterv szerinti tanítása. 2) Orgonálás, énekvezetés a templomban, temetéseknél és az iskolában énektanítás. 3) A lelkész akadályoztatása alkalmával az istentisztelet végzése; délelőtt és a kanonika órákon predikál, délután azonban könyörgéssel is végezhet. 4) Énekkart vezet és az egyház-társadalmi munkában segédkezik. Tannyelv magyar.

A másod tanító *javadalmazása*: 1) Az egyház pénztárából évnegyedenként előre fizetendő 488 Kč. 2) Az államtól tandij kárpótlás címén 312 Kč. 3) Egy szobából és konyhából álló lakás. 4) Államsegély, melyért azonban az egyház nem vállal felelősséget. **Kötelessége**: A megosztott elemi népiskola három alsó osztályának tanterv szerinti vezetése. Ha nő tanító választatik meg, úgy ez köteles az egész iskolában a kézi munkát tanítani. Az egyház társadalmi munkában segédkezés. Tannyelv magyar. Mindkét állásra pályázhatnak csehszlovák állampolgár okleveles férfi és női tanítók, ha ilyenek nem jelentkeznek, középiskolai érettségivel bírók is figyelembe vétetnek. A kérvények a 86400/929. sz. miniszteri rendelet utasítása szerint felszerelve a szilicei ref. lelkész hivatához küldendők. Pályázati határidő 1932. évi február hó 1 napja. A tanítói állások, a megválasztottak által, 1932. év szeptember hó 1. napjáig foglalandók el.

Ref. egyháztanács.

Pályázati hirdetés. A palágyi ref. egyház-község magyar tannyelvű iskolájának ujonnan szervezett II. tanítói állására pályázatot hirdet. Javadalom: 1200 kč. előleges havi, vagy negyedévi részletekben, 336 kč. lakbér, 20 kč. kertváltság, törvényszerű államsegély. **Kötelesség**: A kijelölt osztályok — tanítónőknél a kézimunka is — tanítása, segédkezés az egyház-társadalmi munkában, kartársának szükség esetén való helyettesítése is. A megválasztás egyelőre ideiglenes, csak az 1931-32. tanév II-ik felére hat ki. Pályázhatnak: ref. és evangélikus férfi és nő, oklevéllel vagy ennek hiányában oklevél nélküli, de állampolgársággal bíró tanítók. A bratislavai iskolai referátus 86400/I. 1929 számú rendelete szerint felszerelt kérvények 1932 január 30-ig küldendők be a ref. lelkész hivatához Palágy p. Dobóruszka, *É. XX.* *Iskolaszék.*

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA” vezérlő „Kapusány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kladóhivatalra tartozó megkeresések a csicseri lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Ifjuságunk megmentése.

Aki szereti egyházát, fájó szívvel látja, hogy az mind tehetetlenebbé válik az őt fenyegető támadásokkal és veszélyekkel szemben. Nem tudja Isten ügyét kellőképpen képviselni a mai világban. Nagyon sokszor kénytelen beérni a Hamupipóke szálnalmas szerepével egyéb testületek és szervezetek mellett (sokszor csak mögött). Nem régiben volt arról szó lapunk hasábjain, hogy egyházunknak nincs közéleti súlya. És pedig azért nincs, mert kevés az olyan közéleti férfiak száma, akik ezen a téren is 100 %-ig képviselnék a kálvinizmus elveit.

Ennél a megállapításnál azonban nem szabad megállani. Ha nincsenek bizonyoságtevő egyháztagjaink: nevelnünk kell ilyeneket. Meg is indult egyetemes egyházunkban ilyen munka; ez azonban sem egyetemesnek, sem egységesnek, sem tervszerűnek nem mondható. Különösen figyelmen kívül hagyják azt a tényt, hogy a jövőt csakis, egyesegyedül az ifjuságon keresztül lehet biztosítani. Egyházi köztudatunkból hiányzik az a gondolat, hogy a gyülekezeti munka *alfája, fundamentuma: az ifjuság*. Hivatalos lapunk tele van panaszkodással és siránkozással a jelen — sokszor kicsinyes — „problémái” felett, de arra kevesen gondolnak, hogy közben a jövő is kicsuszik kezeink közül. Panaszkodunk az üres diplomák, a rossz adófizetők stb. miatt, közben azonban ifjuságunk egyik évfolyama a másik után szakad ki a gyülekezet közösségéből és válik sokszor ellenségévé az egyháznak. *A felnőttek tulnyomó része elvesztett egyházunk részére, de ha az ifjuságot is elveszítjük, megérdemljük Isten ítéletét. Egyházunknak tehát nem lehet eminensebb feladata, mint az ifjusági munka teljes erővel való megmentése.*

Ezt a munkát elsősorban a falusi gyülekezetekben kell megkezdeni. Nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy hivatásunk 90 %-a ezekben a gyülekezetekben él. Dicséretreméltó lépést tett e téren a kárpátaljai egyházkerület, mikor legutóbbi közgyűlésén elrendelte az ifjusági munka megindítását. Ez azonban nem elég. Az ifjuság megnyerése és vezetése van olyan nehéz és fontos feladat, hogy nem szabad alapos felkészültség nélkül hozzáfogni. *Egyetemes egyházunknak módot kellene találni arra, hogy egy ifjusági titkár atkalmaztassék, aki teljes hozzáértéssel és minden egyéb elfoglaltságtól mentesen, csupán és kizárólag csak az ifjusági munkának élne.* Ifjuságunk megér ennyit.

Diákmunkánk megindult, de tovább nem jutottunk. Az elmúlt 6 év alig hozott eredményt. Legfeljebb megtanultuk azt, hogy hogyan *nem lehet* diákmunkát végezni. *Nem lehet a diákmunkát az egyetemi hallgatókon kezdeni.* Az elmúlt 6 esztendő alatt elértük azt, hogy 3—4 egyetemi hallgató érdeklődik egyházunk iránt, de nem nagyon. Én már 1930-ban, a rozsnói diákkonferencián indítványoztam, hogy szüntessük be a főiskolás ifjusági munkát és teljes erővel kezdjük meg a gimnáziumokban. Ne engedjük, hogy ifjaink református öntudat nélkül hagyják el a gimnáziumot. Egyetemi ifjuságunkkal a mi eszközeinkkel és a mi viszonyaink között úgy sem tudunk sokat elérni. Hogyan tudunk mi állandó, erős református befolyást gyakorolni Prágában élő diákjainkra? Sehogy. Nem sokkal természetesebb, ha mi olyan generációt *nevelünk* a gimnáziumban, amelyet nem kell féltenuk semmiféle antikálvinista befolyástól?!

Ezt csinálták kezdetül az erdélyiek. Főisko-

lás munkájuk alig 1—2 éves. De *természetes folytatása* megkezdett diákmunkájuknak. Magyarországon is abba a hibába estek, mint nálunk. Mindenáron az egyetemi hallgatókat akarták először evangelizálni, míg a gimnáziumi tanulót a legfontosabb korban, világnézetének kialakulásakor magára hagyták. Azonban rájöttek erre a fonákságra s egyik ifjusági vezető a Kálv. Szemle 1930. okt. 18-iki számában így ír: „*Diákságunkat már a középiskolák padjaiban el kell vezetni arra a szent megtapasztalásra, hogy élete királyi Ura minden idők örökmodern ideálja: a Krisztus.*” A mult évi virágvasárnapi konferenciájukon 700 református diák jelent meg. Hol vannak a mi Biblia-olvasó gimnazistáink? Itt merül fel az állandó hitoktató állások kérdése, de ez már kívül esik tárgyunkon. Csak annyit említünk meg, hogy a segédlelkészek ki-nevezésénél ez a szempont is figyelembe volna veendő.

Ne gondoljuk azonban, hogy az ifjuság nevelése és vezetése könnyű dolog és, ha elhatározzuk, menni fog minden, mint a karikacsapás. *Itt lelkek formálásáról van szó.* Tehát kell hozzá végtelen, kijózaníthatatlan szeretet, hogy megérezze az ifju Krisztus közelségét a vezető életén. Éppen ezért kellene nagy gondot fordítani arra, hogy hogyan neveljük az ifjuságot. Az ifjusági munka nem lehet mellékfoglalkozása senkinek egyéb teendői mellett, mert ez a munka egész életet és egész szívet kíván.

Engem is az készített mindezek megírására, hogy valamiképpen felhívjam a figyelmet erre a kérdésre, mert sajnálattal látom, hogy alig-alig esik szó róla. Szeretném, ha minél több hozzászólás tenné teljessé a kérdés kifejtését, hogy így is közelebb jussunk egy lépéssel célunkhoz.

Tóth Kálmán.

A tanító hivatása az egyház- építő munkában.

— Irta: Takáts Gyula huszti ref. tanító. —

Kedves Lelkész és Tanító Testvéreim!
Mélyen Tisztelt Vendégeink!

Amidőn a világháború és a nyomában járó forradalmak véget értek s a békekötések ugyanahogy kibékítették az ellenséges nemzeteket, minden téren megindult az újraépítő munka. A világháború egy régi korszak zárt le s egy új kornak a határkövévé lett. A nagy világégés nemcsak Európa térképét festette át új színekkel, új határokkal, de megváltoztatta a politika irányát, a társadalmi rendet, az emberiség világnézetét, a legrombolóbb hatást pedig éppen a vallás terén végezte. A háború előtti nyugodt, csendes vallási életnek vége lett, a lelkek forronganak, az Antikrisztus, nemcsak hogy felütötte a fejét, de már-már győzelmével remegteti meg a Krisztus hiveinek leapadt tábo-

rát. Ki ne látná ma szerte, mindenfelé az „*új prófétákat*”, akik nem tartják elég gyorsnak azt a tempót, amelyben az élet elistentelenítése halad előre? Még a nyomát is el akarják tüntetni a 2000 éves keresztyénségnek, amely pedig az emberi műveltséggel annyira összeforrott, hogy ha az egyiket elpusztítják, utánna pusztul a másik is!

Ez a vallásromboló munka — habár Európa minden országában tervszerűen folyik — eddig még csak Oroszországban robbant ki a vallásüldözés, templomrombolás és a hívők ezreinek legyilkolása borzalmaiban. Isten különös kegyelme még eddig megoltalmazott minket e rémségektől! De mi fog történni, ha átcsap a határon, ha átcsap a szomszédos országokba, átcsap hozzánk és elborítja az egész Európát? Pedig közel állunk ehez, a jelek legalább is erre mutatnak. Ugy hiszem, mindnyájunk előtt ismeretes a rádióból az a hír, hogy a világ atheistái éppen itt, Csehszlovákia fővárosában: Prágában fogják megtartani legelső világkongresszusukat! Lelkész és Tanító Testvéreim! Mit jelent ez? Nem azt-e, hogy az ellenség már kapuinkat döngeti s itt az idő, a 24-ik óra a cselekvésre, a közönyösségből való felébredésre?!

Nekünk: Lelkészeknek és Tanítóknak — kiket Isten őrállókul rendelt — meg kell szerveznünk az ellenállást; nekünk erős védőgátakat kell emelnünk, nehogy a gondjainkra bízottakat s velük együtt magunkat is elsöpörjön a szennyes áradat! Az Egyház szavának ma mindennél hatalmasabb harangzugásként kell belezogni az emberi lelkekbe Isten parancsait és törvényeit; meg kell ragadnia a meredély szélén járó hiveinek kezét és oda kiáltani füleikbe: „Emberek! ezek voltak 2000 éven át a ti igazi ideáljaitok, ezekkel tanuljatok magamba szállani és mélyre ereszkedni, minden hamisságot és tettető álarcot levetni és igazi, emberi értékekre törekedni!”

Abban a háború előtti boldog korban, amikor az emberi lelkek még nem voltak az istentelen tanokkal megmételyezve, amikor az emberek még tudtak hinni: az egyházépítés gyönyörű munkája legnagyobbbrészt a lelkész vállaira nehezedett. El is bírta, el is végezte. De ma nem bírja! Egymagában gyenge, erőtelen! „Sok az aratni való, de kevés az arató-munkás!” Nekünk — tanítóknak — oda kell állnunk lelkészeink mellé, hogy velök kezét fogva, vállat vetve óvjuk, védjük, építsük, erőssé tegyük és végső győzelemre vigyük Krisztus Anyaszentegyházát! Nagy munka ez, minden erőt és időt igénybevevő munka, de a győzelem bizonyos, mert velünk az Isten!

I.

Hol végezhetné a református tanító első-sorban az egyházépítő munkát, ha nem a leg-szebb s legideálisabb munkahelyen: a református iskolában? Igaz, tanítottunk eddig is, az

előírt tananyagot elvégeztük, kötelességünket megtettük, az elismerést is learattuk érte s talán ez elég is volt, jó is volt — régen. De ma nem jó, ma nem elég! Iskoláink napról-napra kevesbednek, fogynak, a még meglévőket is csak a legnagyobb áldozatok árán tudják hiveink fenntartani. S ha azt látják, hogy a mi iskolánkban is csak éppen annyit kap gyermekek, mint pl. az állami iskolában, vagy — amitől Isten őrizzen! — még talán annyit se, bizony nem lesz kedvük felekezeti iskoláink fenntartásához és valljuk meg, nem is kívánhatunk tőlük ilyen áldozatot! Hiszen az állam szívesen felállítja a maga iskoláját, vagy átveszi az egyházét s annak fenntartásával tehermentesíti a hiveket és ez külső látszatra előnyösnek is tűnik fel. De ne felejtsük el, hogy ma minden református egyház a magyarságnak egy-egy vára s benne a református iskola egy-egy bástya. Ha ez a bástya elvész, rést ütött a mi várunkon az ellenség! Nekünk, tanítóknak, oda kell tehát törekednünk, hogy népünk semmi körülmények között *önként* fel ne adja az iskoláját, sőt ellenkezőleg: a legmesszebb menő áldozatra is kész legyen érte. Hogy ezt elérhessük, a református iskolának *mint* iskolának kell lennie, tanítójának pedig: *mint* tanítónak! A gyermekeknek sokkal többet kell itt kapniuk, mint a hasonló fokú más iskolákban! Legelsősorban ki kell domborodnia az iskola kálvinista jellegének, amelyben főcél legyen az emberrel vele született vallásos érzelem képzése, művelése, táplálása és minél nagyobb fokra való fejlesztése! Nincs olyan elvetemedt ember, nincs olyan gonosz szív, amelyben a vallásos érzelemnek, habár csak a halvány árnyéka is, ott ne volna! Vagy egyszer, vagy másszor kinyilatkoztatja az magát, sokszor az ember akarata ellenére is. Épen ezért a legnagyobb hiba, a legvétkesebb mulasztás volna az, ha épen ezt a tulajdonságot, ezt az érzelmet nem fejlesztené s nem táplálná eléggé az iskola, amely vele születvén az emberrel, megnyugvásának, boldogságának legfőbb kelléke, megelégedettségének alapvetője, fenntartója!

A református népiskolának és tanítónak nem lehet a célja az, hogy vallási dogmákkal tömjé tele a gyermek elméjét! Célja csak az lehet, hogy a gyermek vallásos érzelmeit minél nagyobb mértékben kifejlessze, hogy szívét úgy formálja, lelkét úgy nemesítse, hogy az a gyermek az iskolából kikerülve — mint a szomszéd mező az üdítő harmatot — úgy óhajtsa tovább is az Isten ígését, hogy életszükségletévé legyen a mindennapi imádkozás, hogy igazi „zsoltáros és bibliás kálvinista” váljék belőle! Eddigi vallástanításunknak éppen ez volt a legnagyobb hibája, hogy hitbéli igazságokat, hittörténeteket nagy számmal tömtünk a gyermek fejébe, de a tulajdonképpeni érzelem-fejlesztés háttérbe szorult. Pedig több hasznot teszünk Istenországának azáltal, ha jó szívet s mély vallásos ér-

zelmet képezünk, mintha a vallásra tartozó valamennyi hitigazságot jól betanítjuk. Nem azt akarom ezzel mondani, hogy ezek feleslegesek! Sőt ellenkezőleg, nagyon is szükségesek! Hiszen meg kell ismernie a gyermeknek vallása alapvető igazságait, meg kell ismernie egyházának ősi történetét, hogy öntudatos kálvinista váljék belőle! Mindezek szükségesek, csak háttérbe ne szorítsák az említett fontosabb, ideálisabb célt!

Legyen a református iskola templom, a tanító legyen ennek a templomnak a papja és a tanítás legyen istenitisztele, még pedig nem csak a vallástanítási óra, hanem az egész napi, reggeltől délutánig tartó tanítás! A tanítás énekléssel, imádkozással kezdődjék és végződjék, református énekeink csendüljenek fel tanításunk közben többször is, felüldítőleg hatnak azok az óráközökben! Naponta egyszer pedig — lehetőleg a reggeli tanítás kezdete előtt — hangozzék iskolánkban az Isten ígéje is: legyen bibliaalvasás is!

A vallásosságra való nevelés egyik legjobb eszköze az *ének*. Sem a beszéd, sem a lelkesülten és mély érzélemmel előadott ima nem képes annyira fokozni az érzelmeket, mint egy szép ének eléneklése. Ezt bizonyítja az is, hogy mióta a keresztyénség fennáll, mindig az ének vitte a főszerepet az istenitiszteleknél. Egy szép ének előadásakor felbuzdul a lélek, megindul a szív, az ember egész valóját buzgóság, lelki megelégedés, szívbeli megnyugvás tölti el. Az ének hozzákapcsolja az embert Istenhez és az Istent az emberhez! Tanításunk tehát iskolánkban minél több éneket s ezek között néhányat 2—3 szólamban is! Igaz, a 2—3 szólamú énektanítás több időt, több munkát és nagyobb hozzáértést igényel s gyermekkarra harmonizált alkalmas énekgyűjteményünk sincsen, mindamelllett érdemes vele foglalkozni, mert a harmonizált éneklés mig egyrészt gyönyörködteti úgy a tanítót, mint a tanítványokat, másrészt pedig módot nyújtunk vele növendékeinknek s magunknak is, a vallásos ünnepélyeken való szereplésre s így iskolánk ezzel is jobban bekapcsolódik a gyülekezeti belmiszteri munkába. (Itt mellékesen megemlítem, hogy éppen most dolgozom egy gyűjteményen, amely elemi iskolák, vasárnapi iskolák, leánykörök számára 2 és 3 szólamú, válogatott szép dallamú énekeket fog tartalmazni. Az ez iránt érdeklődő Lelkész és Tanító Testvéreimnek szívesen állok rendelkezésére, sőt ez irányú tanácsaikat hálás köszönettel veszem.)

A mindennapi éneklés és imádkozás mellett elengedhetetlen fontos dolognak tartom a *mindennapi bibliaalvasást* is. A református iskolában mindennap hangzania kell az Isten üzenetének! Hol hangozzék az örökélet beszéde, hanem a „bibliás vallás” iskolájában?

A mindennapi bibliaalvasás törvényesen is el van rendelve, de sajnos, még mindig nincs

minden iskolába bevezetve. Pedig igen szépen keresztül vihető a tanítási idő megrövidítése nélkül és igen nagy a léleknevelő hatása úgy a tanítóra, mint a gyermekekre. A tanítás kezdete előtt reafordított 5–10 percnyi idő bőben, kamataival együtt meghozza áldásos gyümölcsét úgy a vallástánításnál, mint az érzelme-fejlesztésnél. Én felosztottam a Szentírást 5 évre, részletes, napról-napra beosztott tervezetet készítettem belőle, ennek alapján olvasuk iskolánkban már a 4. éve s hogy sok áldást és kegyelmet nyerünk belőle, amellel hitvallást teszünk! Ha Tervezetemmel hasznára lehetek Tanító Testvéreimnek, kész örömmel a rendelkezésükre bocsátom.

Az énektanítás, de még inkább a bibliaolvasás sikere érdekében az is nagyon fontos, hogy minden gyermeknek — a 3. isk.-i évfolyamtól felfelé — meglegyen a maga énekeskönyve és a saját kis Bibliája, amelyben felkeresi és figyelemmel kíséri a felolvasott bibliai részt. Ha ez a gyermekek szegénysége miatt nehézségekbe ütközne, úgy valamilyen alpból kell megvenni, — a lelkész és tanító leleményessége bizonyára talál rá utat és módot — de Bibliával feltétlenül el kell látnunk növendékeinket! Felemelő érzés az a gyermeknek, ha a saját Bibliájából olvashat s marandóbb nyomot hagy lelkében az Ige, ha annak olvasásában tevékenyen részt vesz, mintha azt csak hallgatja. Az iskolai évek alatt pedig olyan jártasságra tesz szert a Bibliában, aminőt másképpen meg nem szerezhetett volna.

Nagy előnyünk nekünk — református tanítóknak — az államiakkal szemben az, hogy mi nemcsak tanítói vagyunk a mi iskoláinknak, hanem mintegy papjai is s a vallástant is mi tanítván, módunk és alkalmunk van arra, hogy a többi tantárgyba minél több vallási vonatkozást vihetünk bele, így az összes tantárgyakat összekapcsolva: ideálisan szép, vallásos jellegű iskolai életet teremthetünk, amelyben főgerinc a vallástan lesz, amelyhez az összes többi tárgyaknak kapcsolódnok kell. Az ilyen iskola az igazi református iskola, amelyben Isten, Krisztus és a vallás van előtérbe helyezve, elmentében a polgári neveléstant középpontba helyező állami iskolával.

A vallásos érzelm fejlesztése kapcsán keltjük fel növendékeinkben az irgalmasság és áldozatkészség gyakorlását Református Árvaházunkkal szemben. Az irgalmasság gyakorlása egyike a legszebb belmissziós szolgálatnak! Legyen a tanító asztalán egy u. n. árvaházi persely s neveljük rá a gyermeket, hogy felesleges filléreiket ne költse el nyalánkságra, hanem inkább szolgáljanak vele az Úr Jézusnak. Ha kiskorukban megszokták és megszerették az árvaházi segélyezés gondolatát, felnőtt korukban sem fogják mostohán magára hagyni, vagy közönyösen eltekinteni felette.

Ezek azok az elvek, amelyeket az igazi református tanítónak meg kell valósítania, hogy iskolája valóban egyházépítő, belmissziós iskolává legyen!
(Folyt. köv.)

A „Magyar Tanító“

1931. december 10-iki (XI. évfolyam 23—24.) számában „Könyörgöm, emberek vagyunk“ címen Antal Benke tollából cikk jelent meg, mely velünk református lelkészekkel foglalkozik. A „Magyar Tanító“, ez a nivós és tárgyilagosságáról ismert tanügyi közlöny, a szlovenszkói Á. M. T. E. hivatalos lapja, részünkről figyelmet érdemel; jelen esetben fokozottabban, mert fontos kérdéstről tárgyal az ellenszenv hangján, amely nem igen illik a „Magyar Tanító“ kipróbált tárgyilagosságához.

A cikkirő magyar tanító, Antal Benke, ilyenformán ír: „Hus a husnak, csont a csontnak, sőt a mi ereinkben is vér folyik s azt hiszem lelkünk is van“. „Van úgy is, amikor sir, fáj a bensőnkben valami — különösen akkor, ha megbántanak bennünket: pl. bizalmatlanok velünk szemben. . . ép azok, akik szemtől-szembe látják sáfárkodásunkat“. „Megesik az is, hogy félrevezetékép a velünk szemben alkalmazott intézkedést mással okolják meg, — az indító ok nagyon kirívó lenne“. „Mi sem vagyunk gépek, ahogy a körülöttünk élők nem azok. De még a gépnek is meg kell adni a hajtóerőt, hogy menjen“. „Amit nemhogy emberekkel, de még gépekkel, tehát holt anyaggal sem lehet megcsinálni, — velünk, felekezeti ref. tanítókkal megkísérlik. A komáromi ref. egyházmegyei lelkészértekezlet indítványai a közgyűlésen el lettek fogadva, csak egy lelkész szólalt az elfogadás ellen, — de azt jóformán meg sem hallgatták. Nem tudom, más tárgy hiányában, vagy a lelkészeknek elfoglaltságukra való tekintettel, elég az hozzá, hogy a konfirmációi oktatást, meg a vasárnapi iskolát átutalták a mi munkakörünkbe, csak a felügyeleti jogot, azt megtartották maguknak“. „Hogy mi ölhetett kezekkel nézzük a napot, azt még a halálos ellenünk sem mondhatja el rólunk“. „De miért csak pont a tanítónak kell az egyház veteményes kertjében gyomlálgatni, ültetgetni s miért nem szabad oda a lelkésznek is belépni?“ „Hangoztattam mindig, hogy a vallásoktatást is már évekkkel ezelőtt át kellett volna venni a lelkészi karnak. . .“ „A mi világunknak nem felügyelőre van szüksége, közelebből az egyháznak, hanem a Krisztus igájának a hordozóira, mert az ő igája gyönyörűsége. Ebből az igazhozadásból részünket ki akarjuk venni, de amit más is elbir, ne könnyítsen magán a másikat megterhelve, mert emberek vagyunk“. „A bizonyítványoknak a lelkész által való aláírása nem domborítja ki még jobban a felekezeti jelleget,“ „Nagyon természetes, hogy miu-

tán lelkünk is van, ezeket a határozatokat nem fogadtuk tomboló örömmel s nem hatnak ránk lelkesítőleg. Hogy nem a békességet fogják szolgálni ezek az intézkedések, talán mondanom sem kell. De ha így látják jobbnak, velünk így csinálni, — szolgálta tartozik engedelmessé válni urának". „Mi a parancsot kálvinista létünkre szolgálja alázattal teljesítjük, de kérem, ne feledjék el azért, —könyörgöm!—emberek vagyunk!"

Antal Benke, magyar tanító ur cikke ellen, — már t. i. annak magva ellen, — kifogásom nincs. Igaza van. A konfirmációi oktatás a lelkész kötelessége volt és az is marad. A vasárnapi iskola vezetése szintén a lelkész feladata, aki ezt a munkát rábízhatja erre önként vállalkozó és eredményes munkát garantáló kiegészítőkre, felügyelete mellett. Kivételt képeznek az olyan társ-, leányegyházak, vagy szórványok, ahol a lelkész e munkát az anyaegyházban levő elfoglaltsága miatt teljesíteni képtelen. Természetesen, ahol előkönyörgő kántortanító van, ott az ő feladata.

De kifogásom van a cikkirő, Antal Benke, magyar tanító ur írásmodora ellen. Csudálatos jelenség, ha egy ref. tanító rólunk, ref. lelkészről, tárgyal: azonnal a bizalmatlanság és gáncsoskodás legmagasabb tenorján kezd. Bennünk ref. lelkészekben szolgatartó urakat, könyörtelen ellenőrző közegeket, tétlenkedő és munkával terhelő ispánokat lát. Így aztán minden jószándék: a százados előítéletek eltüntetése, a barátság és együttműködés aranyhidjainak felépítése meghiusul azon a gyarlóságon, hogy a másokban csak a gyarlóságot keresem. Már pedig — könyörgöm! — csak gyarló emberek vagyunk mi is és nem emberevő, tanítóevő fenevadak. Természetesen annak a ref. tanítónak a szemében, aki sérelemnek, a tanítói munka elgázolásának tekinti még azt is, ha a lelkész, mint iskolaszéki elnök hivatalból aláírja a bizonyítványokat: az ilyen tanítónak a szemében valami ijesztő mumussá hizhatunk. Ilyen mentalitás hatalmaskodást lát mindenben és magát lealázott szolgának érzi (lásd az idézet utolsó mondatát), mihielyt a lelkész bármit bármilyen jó szándékkal tesz, vagy hivatalból iskolai dolgokhoz nyúl.

A tettek értékét az determinálja, hogy milyen szándékból fakadt. Antal Benke magyar tanító urat nem a legjobb szándék vezethette, amikor erről a témáról ilyen tónusban írt. Ahoz, hogy az igazságot megmondjam, nem szükséges az orromat is felhuzni. Antal Benke magyar tanító ur nem veszi rosznéven, ha tulfütött bizalmatlankodása után én is bizalmatlan leszek és felteszem, hogy a komáromi egyházmegye talán nem is úgy határozott, ahogy ő állítja.

A kérdéses cikknek még egy mondatára szeretnék válaszolni. Erre: „Hangoztattam mindig, hogy a vallásoktatást is már évekkel ezelőtt át kellett volna venni a lelkészi karnak..." Én magam tanítom a vallástant s vitatkozni

nem akarok a tanító ural. De kérdem: vajjon nem ugyanaz-e ez a szándék, mint amely ellen a tanító ur így protestál: „Mit fog ez kiváltani, ha azt látjuk, hogy a munkaköröket egyszerűen csak áttolják?" Ime a közmondás: bagoly mondja a verébnek: „nagy fejű!" A kálvinista iskolákban a hitoktatás a tanítók kötelessége volt ép úgy, mint a konfirmációi oktatás a lelkészé. Végezze hát mindenki a maga dolgát békességgel, hűséggel, megértéssel és szeretettel. Antal Benke magyar ref. tanító ur pedig másban tüntesse ki az iskolák felekezeti jellegét, nem pedig ebben: „ott van a pecsét!"

„Mindezt fel sem vennők", de lelkünk „mintha egy nagy ütést kapna s bennünk a fájló érzést váltja ki". Nagykövesd, 1932. jan. 9.

Keresztury László ref. lelkész.

A beretkei árvaház

támogatása érdekében az árvaházi bizottság az alábbi felhívást bocsátotta közre, a melyet nem mulasztunk el olvasóink szives figyelmébe ajánlani.

Kedves Testvérünk! „Cselekedetekben mutasd meg a te hitedet."

A keresztyén élet a Krisztusért való tettek nélkül üres és értéktelen. A keresztyénségnek maradó értéket az a munka ad, amelyet az Istenért végez. Ez a leghatalmasabb vallástétel arról, hogy hiszek az élő Istenben, aki nemcsak bennem, hanem rajtam keresztül akarja láthatóvá tenni magát.

Az *elhagyott, támasz nélküli árvák összeszedése és a keresztyéni életnek való megmentése: Isten szeretetének a legmelegebb sugárzása.*

A református egyház érzi, hogy neki Isten árváival missziója van. Ha látja az elhagyott gyermekeket, nem mehet el mellette könyörtelenül. Nem mondhatja, hogy ez nekem semmim és senkim. Minden árva egy-egy darabja az emberi társadalomnak, így a református egyháznak és nemzetünknek is, akinek az életéért felelősséggel tartozunk.

Ebben a missziós munkában az Isten akkor segített meg bennünket legelőször, amikor a beretkei árvaházat az egyetemes református egyháznak ajándékozta. Ez az ajándék azonban erős elkötelezés arra, hogy ezt az ajándékot megbecsüljük, hogy az árvaházat fejlesszük és erősítsük, hogy abban mindig több és több árva nyerjen meleg otthont és jó református nevelést. Éz alól a kötelezettség alól egyetlen lelkész, tanító és hithű egyháztag sem vonhatja ki magát.

Egyik püspökünk azt írta az árvaház vendégkönyvébe, hogy „hitünk itt látássá változik." A beretkei árvaház csakugyan látása a hitnek. Látása annak, hogy Isten ma is az árvák igazi atyja. Látása annak, hogy kiknek van szívök,

kik hallják meg az Isten hívását, kik akarnak résztvenni a szeretet munkájában és kik értik meg a haldokló szülő utolsó pillantását, amelylyel árván maradó gyermekére tekint, akinek az Istenen kívül senkije és semmije se lesz.

A beretkei árvaháznak nincsen vagyona és olyan biztos jövedelme, amelyre támaszkodhatnék. Kiadása ellenben bőven van. Most 35 árvát kell eltartania, de hova tovább mindig több és több árva felvételével, nevelésével, irányításával, szemmeltartásával, elhelyezésével kell számolnia. Ez sok költséggel jár. Ezeknek a kiadásoknak fedezésében azoknak a jó szívéhez kell fordulnunk, akik tudnak, mert akarnak, valamit tenni az Istenért.

Kedves Testvéreink. Remélő, bizó szeretettel kéreünk tégedet és minden igaz jó kálvinista embert, vegyetek tudomást a beretkei árvaházról. Segítsétek az árvákat. Ne legyen senki, aki ne adjon valamit évről-évre az árváknak, amíg az Isten életét megtartja és ne hagyjon valamit az árvaházra, mielőtt meghal. Ne adjon senki többet, mint amennyit szívesen és szeretettel adhat. De adjon mindenki egy keveset, hogy az árvák vékájából a liszt, korsójából az olaj ne fogyjon ki soha.

Az árvaház a legkisebb adományt is hálával fogadja, akár pénz, akár természetbeni adomány az.

A *pénzadományok* a mellékelt befizetési lapon a Tornaljai Hitelintézethez Tornafa, vagy postautalványon a beretkei ref. lelkészi hivatal címére Beretke, pp. Gemerská Panita, küldendők.

A *természetbeni adományok*, ha vasuton küldetnek, Tornallyay Zoltán egyházkerületi főgondnok címére Tornafa, ha postán küldetnek, a beretkei ref. lelkészi hivatal címére Beretke, pp. Gemerská Panita, adandók fel.

Barna Béla a gömöri egyházmegye gondnoka biz. elnök. *Tornallyay Zoltán* egyházkerületi főgondnok. *Dusza János* esperes. *Bácsy Gyula* árvaházi igazgató.

H I R E K

— **Lapunk mai számához** csatoltan minden előfizetőnk részére megküldjük a múlt évfolyam tartalomjegyzékét.

— **Lelkészeiktatás.** Örömnöppe volt 1931 november 29-én az ungtarnóci ref. gyülekezetnek. Pár év óta „pásztor” nélkül élt ez a kicsiny nyáj. S most végre eljött az alkalom, hogy „pásztort” válasszon magának. Követésméltó megértéssel hívta meg a gyülekezet lelkészéül *Papp Géza* munkácsi segédlelkészt, akit az említett napon iktatott be állásába *Maksa József* tanácsbíró, mint az egyházmegye ki-

küldötte. A nap reggelén boldog, ünnepélyes örömben készült nemcsak a ref. gyülekezet, de az egész község az új lelkész fogadására. Több kilométerrel a falu előtt lovas legények várták, a falu határában a képviselőtestület nevében a bíró, majd a templom előtt pedig *Balázs Bertalan* gondnok üdvözölte a lelkészt. Maga a beiktatás a szokott keretek között folyt le. Utána ünnepi ebéd következett, melyen számos pohárköszöntő hangzott el, sok áldáskivánással. Mi is azt kívánjuk, hogy Isten Lelke tegeye áldottá az ifjú lelkész munkálkodását.

— **Hollandi egyházi lapok a sárospataki ünnepéről.** A hollandi református egyházi lapok, sőt a református politikai napilapok is mind a legnagyobb melegséggel emlékeznek meg a sárospataki főiskola 400 éves jubileumáról, különösen abból az alkalomból, hogy a sárospataki főiskola vezetősége — igen szerencsés gondolattal — a holland reformátusság három kiváló tudós theol. professzorát és vezető emberét is tiszteletbeli tanári címmel kiténtette. Ezt a döntést a holland egyházi sajtó nagy megtiszteltetésnek tekinti, kiemelve, hogy a megtiszteltetésben nemcsak a kiténtetett férfiak érdemeinek elismerését látják, hanem a kálvinizmus szellemének szeretetét és a református tudományos theológia művelésének megbecsülését is. Ime egy értékes, kedves és testvéri lépés a nemzetközi református érintkezés terén, amely az egyházunk iránt való érdeklődést és szeretetet egy egész nép lelkében tudja ébren tartani, sőt fokozni.

— **Szociális határozat.** A jugoszláviai egyházmegye a múlt év november 13-án tartott közgyűlésén a következő határozatot hozta: A szociális nyomor enyhítése céljából valamenyny presbitérium, ha még eddig meg nem tette volna, ossza fel a gyülekezetet körzetekre s azonnal látogassanak meg minden református családot. Hallgassák meg legalább a panaszokat, ismerjék meg a helyzetet, vegyék számba a szükségletet s erejük szerint, sőt erejük felett a saját körükben tegyenek meg mindent a nyomor enyhítésére. Különösen arra igyekezzenek, hogy a református munkanélküli családapák a református munkaadóknál munkához jussanak. Foglalkozzék a presbitérium felekezeti alapon munkaközvetítéssel és cselédszerzéssel.

— **Protestáns Enciklopédia.** Az egész magyar protestantizmusnak régen érzett szükségét

óhajtja kielégíteni a Protestáns Enciklopédia Kiadóvállalat, amikor a Stádium Sajtóvállalat Részvénytársaság hathatós közreműködésével és az Országos Bethlen Gábor Szövetség külső támogatásával a nagyközönségnek szóló, betűsoros lexikont ad ki Protestáns Enciklopédia címen. A Zoványi által kiadott Theologiai Ismeretek Tára megjelenése óta több, mint egy emberöltő telt el és az csak a szakemberek számára készült, nem a művelt és művelődni kívánó nagyközönség minden irányban való eleven tájékoztatására. Ma a világ összezavardása óta minden életterület és irányzat új, összefoglaló lexikonokkal és enciklopédiákkal igyekszik utbaigazítani a bizonytalanságban tapogatózó embert. A vallási téren katolikus és zsidó lexikonok végzik már ezt a feladatot. Annál sürgősebb a protestáns enciklopédia megalkotása. Ezt a korszakos jelentőségű, égetően szükséges munkát vette kezébe a Protestáns Enciklopédia Kiadóvállalat, az eddig is értékes könyvkiadói tevékenységet végzett s kiváló hírnévnek örvendő Stádium Sajtóvállalattal karöltve. A két kötetre tervezett Protestáns Enciklopédia szerkesztőbizottságának elnökeivé megnyerte a magyarországi egyetemes református és evangélikus egyház lelkesí vezetőit, Baltázár Dezső és Geduly Henrik püspököket, elnöki tanácsába pedig fölkérte az összes magyarországi és utódállambeli magyar prot. püspököket. A felelős szerkesztői nehéz munkát Veress Jenő főiskolai tanár avatott kezeibe tette. A nagyjelentőségű vállalkozásra már most felhívjuk az egész magyar protestáns társadalom figyelmét.

— **A Keresztyén Ifjusági Egyesületek** kecskeméti nemzeti konferenciája a következő ünnepélyes nyilatkozatot tette: „A magyar Keresztyén Ifjusági Egyesületek 1931. évi kecskeméti nemzeti konferenciájának tagjai fájdalommal állapítják meg, hogy a vasárnap meg nem szentelése nemcsak Isten akaratával ellenkezik, hanem súlyosan akadályozza a magyar ifjuság testi és lelki fejlődését. Ezért elhatározták, hogy úgy az egyéni, családi és a társadalmi életben, mint hivatásuk körében mindent elkövetnek a vasárnap megszentelése érdekében s a keresztyén magyar vasárnap biztosítását törvényhozásilag is követelik.”

— **A spanyol jezsuita-rend feloszlata.** Spanyolországban a köztársasági kormány egyik új törvénye feloszlatta azokat a szerzetesren-

deket, amelyek szervezeti szabályaikban a három kánoni fogadalmon kívül külön engedelmességi fogadalmat is megkövetelnek tagjaiktól, mégpedig nem az állam, hanem más hatóság javára. Ez a rendelkezés közvetlenül a jezsuitákat érinti. A feloszlattott rendek javait jóléti és oktatási célokra az állam veszi birtokába. Mint tudjuk, a jezsuita-rendet többször oszlatták már fel különböző országokban. Erdély 1588, 1602, Franciaország 1764, Portugália 1759, Spanyolország 1767, sőt 1773 július 21-én maga a római pápa, XIV. Kelemen is feloszlatta az egész rendet „Dominus ac Redemptor noster” című bullájával. Nem lesz érdektelen megjegyezni, hogy Franciaországból Grévy elnök nyomására 1880-ban utasították ki a rend 2464 tagját, Németországból pedig az 1872 július 4-i birodalmi gyűlés üzte ki őket. Magyarországra 1853-ban telepítette vissza a rendet Scitovszky hercegprímás.

— **Vak embert választott meg papjává egy angol egyházközség.** A londoni Mont Zion (Sion hegy) nevű baptista templom lelkészévé Arthur R. Lloydot választották meg, aki születése óta vak. Bámulatos akaraterővel győzte le a vakságával járó akadályokat és előbb a worcesteri vakok intézetében tanult, majd az oxfordi egyetemen végezte el a teológiai tanulmányokat. Pappá avatták. Előbb a vakok intézetében tanított, majd baptista egyházközségekben működött mint alkalmi prédikátor, most pedig rendes prédikátorrá választották meg.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. A lekenyei református egyház presbiteriuma eltávozás folytán megüresedett rendes lévita tanítói állásra pályázatot hirdet. Helyi javadalom: 1.) Természetbeni új lakás, gazdasági épületekkel. 2.) 3 kat. hold 237 öl ingatlan haszonélvezete. 3.) 5 köböl buza, 5 köböl rozs. 5 köböl zab. 4.) 16 köbméter tűzifa. Ebből 6 köbméter a tanterem fűtésére. 5.) Alapítvány kamata 8 kor. 6.) A fizetés kiegyesítő államsegélyt az egyház kéri, de nem garantálhatja. Kötelesség: Az osztatlan I-VIII évfolyamu iskolában a tanítói, Lekenyén a lévítai és Csoltón a vallástani teendőket ellátása. Okleveles rendes állampolgársággal bíró ref. férfi tanítók a 86.400 sz. miniszteri rendelet alapján felszerelt kérvényeiket 1932. febr. 1-ig adhatják be a ref. lelkészi hivatalhoz Beretke, pp. Gemerska Panita. Amennyiben okleveles tanítók nem pályáznak, nem képesítettek pályázata is tekintetbe vétetik. Választás február 2-án lesz. Tanítási nyelv magyar. A lekenyei ref. egyház presbiteriuma.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA” felké
Kapuány címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicseri
lelkész hivatalhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Imádság.

Elmondott a barsi református lelkészegyesület közgyűlésén.

Mindenható Isten! Édes Atyánk az Ur Jé-
zus Krisztusban! Tekints le reánk kegyelme-
sen és láss meg bennünket, midőn mi, a te
szegény és méltatlan szolgálád, szomszédod lélek-
kel keresünk Téged, hogy erőt és vigasztalást
nyerjünk benned és általad, ki minden erő és
vigasztalás egyetlen és örök kútforrása vagy.
Jövünk hozzád, mi Urunk! Jövünk hozzád
erőtlenységünk és hűtlenségünk fájdalmas beis-
merésével; jövünk a gonosz szolga szégyenben
égő szívével és érezzük, hogy minden hazug
érték, minden hamis fény, minden világi hiuság
leválik rólunk, midőn Te előtted állunk meg,
oh szent és örök Isten!

Im, beleállítottál bennünket ebbe a világba
és a legfelségesebb életcél állítottad elénk: le-
gyünk bizonyágtevői a benned elrejtett élet
minden örömének, gazdagságának és békéjé-
nek — és, oh nézd mi Urunk Istenünk, a mi
szívünk mégis távol van tőled, az életünk ide-
genben bolyong, mint a tékozló fiú a messze
tartományban. Érezzük, hogy vigasztalás és
megnyugvás után epednek körülöttünk a lelkek
és reánk néznek, — de a mi szavunk nagyon
erőtlen, hisz magunk is kétségeskedünk és
zugolódunk. Örök értékű kincsek után vágya-
koznak a szívek és reánk néznek, de nem tu-
dunk adni, hisz a mi életünk is koldus-szegény,
a mi szívünk is kiégett, közönyös, pusztá szív.
Egy nyomoruságban, hitetlenségben, gonoszság-
ban és gyűlölködésben vergődő világ sóvárogva
vágyik teljesebb és emberibb életet adó igazság
után; fohászkodik és nyög és várja az Isten
fiainak megjelenését, — és mi, Krisztus örök
evangéliumának szolgálói, a legfelségesebb öröm-
üzenet elhivatott hordozói mégis hallgatunk, —

jaj, mert a mi szívünkben is csak egy elmuló
életnek szerelme ég...

Oh könyörülő Isten! könyörülj meg rajtunk!
Értesd meg velünk, hogy nincs addig jogunk
a Te nevedben szólni, míg a szívünket másnak
s nem egészen néked tartogatjuk. Éreztesd
meg velünk, hogy hazug csengése van az aj-
kunkon minden szónak, mely a benned növekvő
élet szépségéről beszél, — míg a mi életünk
át nem alakul teljesen a Te szeretetednek sugárzó
fényében. Oh láttasd meg velünk azt az
igazságot, hogy nem vihetünk addig egy lelket
sem tehozzád; kölcsönzött s így erőtelen a bi-
zonyságtételünk minden szava, — míg mi ma-
gunk is egyenként meg nem álltunk a Golgota
véres keresztje előtt s nem hoztunk onnan egy
új szívet, egy új életet, melyen átvilágít a
Krisztus életének tisztasága, szeretete és élete-
ket formáló ereje.

Oh segíts bennünket ilyen életre, édes
Atyánk! És a mi imádságos és belőled táplál-
kozó életünk legyen vezeték közted és a mi
embertestvéreink között és a mi általad megál-
dott életünk bizonyágtevő szavára figyeljenek
fel a békességnélküli, fagyos emberi szívek,
találjanak meg a szegények és szenvedők és
a mi áldozatos lelkü munkálkodásunk nyomán
boruljon virágos tavasz Krisztus anyaszentegy-
házára.

Hallgasd meg, örök Isten! a te méltatlan
szolgáidnak könyörgő imádságát, a mi Urunk,
a Jézus Krisztus nagy nevében kérünk.

Amen.

A tanító hivatása az egyház- építő munkában.

— Irta: Takáts Gyula buszti rei. tanító. —

(Folytatás.)

II.

Az iskolai munkával korántsem merülhet ki a tanító belmissziós, egyházépítő tevékenysége, szükség van ő rá és az ő segítő, odaadó munkájára az iskolán kívül: a gyülekezetben is.

Legelsősorban ott van a *vasárnapi iskola*. Bár én a magam részéről helyesebbnek tartom, ha ezt inkább a lelkész, vagy a lelkész neje, leánya, a tanító neje, vagy leánya, szóval akárki más vezeti, mint a tanító, nem a több munkától való félelem miatt, hanem kizárólag csak azért, hogy ez ne legyen oly megszokott a gyermekek előtt, mint az iskola, hogy itt ne a tanítóját lássa maga előtt, akivel úgy is együtt tölti az egész iskolai életét! Legyen az a vasárnapi iskola a gyermeknek ujjszerű, kedves, ingerlően vonzó, egészen más, mint az iskola, ahol nem a tanítója foglalkozik vele, ahova neki nem muszáj járnia, de ahonnan a viláért el nem maradna, épen azért, mert nem kötelező! Vezesse tehát a vasárnapi iskolát, vagy legalább is irányítsa a lelkész. Ahol azonban lelkész nincs, vagy ha van, öreg, beteges s más alkalmas vezető sem található: ott feltétlenül a tanítónak kell kezébe vennie ezt a szép s felette szükséges és hasznos intézményt! A világ vasárnapi iskolásainak a száma ma 30 millió!! Milyen felemelő és megnyugtató tudat az, hogy 30 millió ártatlan gyermeki lélek halad azon az uton, amely Krisztuson keresztül az Istenhez vezet, akit ha most megszeret, majd felnőtt korában is ragaszkodik hozzá s csak őt fogja egyedüli Urának elismerni! Nem becsülendő tehát le az a munka, amelyet a vasárnapi iskola végez, mert eredménye messze: a jövőbe kiható. Emellett gondoljuk meg azt is, hogy nem tudhatjuk, nem teszi-e rá az állam már a közeljövőben felekezeti iskoláinkra a kezét, vagy nem tiltja-e ki onnan a vallástanítást s mi csak a vasárnapi iskolára támaszkodhatunk?! Kezdjük el tehát ezt a munkát is már most, nehogy készületlenül érjen bennünket a veszedelem s akkor kelljen majd kapkodnunk!

A másik működési tér a belmissziós, egyházépítő tanító számára a *leánykörben* és *ifjúsági egyesületben* nyílik, ahol akár mint vezető, akár mint a lelkész segítőtársa szép munkát végezhet. Itt is szükség van ő rá s az ő munkájára egy-egy költemény, egy-két összhangzatos ének betanításához, ünnepélyek rendezéséhez, ismeretterjesztő előadások tartásához. Ez a munka is felbecsülhetetlenül hasznos. Az ifju lelke a legfogékonyabb! Olyan, mint a fényérzékeny lemez! Amilyen külső hatás legelsőben éri, olyan marad egész életében. Ha mi tudunk

erkölcsnemesítőleg a lelkére hatni előbb, mintsem a világ elkaphatta volna előlünk, akkor a mienk az az ifju s a mienk is marad. Akié az ifjuság, azé a jövő! Jól tudják ezt ellenfeleink is, azért vetették ki hálójukat legelsősorban ifjainkra! Legyünk tehát résen, Lelkész és Tanító Testvérek s ne engedjük ifjainkat elragadozni tőlünk, hanem törődjünk és foglalkozunk velük minél többet!

Allítsa fel minden Tanító Testvérem gyülekezetében — ahol csak lehet s a legelőbb helyen lehet — az *egyházi énekkart*, amelynek vezetése teljesen a tanító hatáskörébe tartozik. Ennek tagjai lehetnek az ifjakon kívül az u. n. meglett emberek, sőt a korosabbak is. A hivek örömmel kapnak rajta s fontos egyházépítő munkát fogunk vele végezni. Elvonjuk általa a tagokat a másnemű, esetleg káros szórakozásoktól s vele kezünkben tartjuk hiveinket. A mi magyar népünk nem romlott, józan gondolkozású, csak törödnünk kell vele! A jól megszervezett és ügyesen vezetett énekkarral kitűnően ápolhatjuk a gyülekezeti összetartást s ami itt a legfőbb cél: egyházi énekeinket terjesztjük, gyülekezeti éneklésünket *szépitjük* általa. Nincs lélekemelőbb annál, mint mikor a templomi vagy temetési istentiszteleten a gyülekezet helyesen és szépen énekel; míg a helytelen, nyugtató, elkanyargató, vagy tulhangos (nem akarok erősebb kifejezést használni) csunya éneklés még belőlünk: reformátusokból is az ellenkező érzést váltja ki, az idegen vallásu hallgatónak pedig gunyosolyt csal az ajkára.

A gyülekezeti éneklés *szépitését* egyébként még úgy is előmozdithatja a tanító, ha lelkészével egyetértően vasárnaponként a délutáni istentisztelet végeztével benntartják a hiveket az Istenházában, ahol a nehezebb, kevésbé ismert énekeket gyakorolják. Esetleg már az istentiszteletre ilyen énekeket választanak ki s azoknak 4—5 versét végig énekeltetve nagyon hamar, szinte észrevétlenül belophatják a hivek fülébe és szívébe.

Azután itt vannak a mi református szellemű és jellegű kiadványaink; itt van pl. a „Szeretet” ujság, a „Szeretet” naptár. Ezeket terjesztünk s a népünkkel megszerettetnünk: kötelességünk. Nem szabad elnéznünk azt, hogy hiveink a vásáron katolikus szellemű „Szűzmária” naptárt, vagy zsidó naptárt vegyenek, amikor itt van a szellemileg sokkal magasabb nívón álló Szeretet naptárunk. Nem szabad eltűrnünk, hogy legyen község, ahol a Szeretet ujságot nem ismerik és nem járatják, mint pl. Kisdobronyban volt, ahol soha hírét se hallották, hogy ilyen ujság és ilyen naptár is van! A Főtiszteletű Püspök Urra hivatkozom, hogy az említett községbe egy lappéldány sem járt, egy naptár sem fogyott el! Hát nem vétkes könnyelműség az, Lelkész és Tanító Testvérek, ha ilyen előfordul? Gondoljuk meg, hogy

Svájcban egy hatalmas nyomdávalalát működik, amely *kitmondottan csak* atheista, istentagadó könyveket és iratokat gyárt, melyekkel elárasztja Európa minden országát! S vegyük fontolóra azt is, hogy a mi népünkben megvan a tudásvágy, szeret olvasni s a nyomtatott dolgokat készpénznek és igaznak veszi! Engedhetjük-e hát, hogy nem ismervén a mi tiszta, református szellemi termékeinket, istentelen, erkölcstelen tartalmu szennyirodalmi termékekkel mérgezze meg önmagát? Terjesszük és pártoljuk tehát református kiadványainkat s ezek között elsősorban — mint hozzánk legközelebb állót — a Szeretet újságot és naptárt! Támogassuk ezeket anyagilag és erkölcsileg is az által, hogy néha néha mi magunk is írjunk bele egy-egy cikkecskét. Hiszen ez a *mi* lapunk s a *mi* egyházépítő munkánkat támogatja. Családtagjainknak, hozzánk tartozóinknak pedig karácsonyi, születésnap ajándékkul református kiadásu vallásos könyveket vegyünk. Mert ez is egyházépítés!

Az iratterjesztésen kívül vegyünk részt mi Lelkészek és Tanítók az u. n. szociális munkában is. Ahol kell: tanáccsal, ahol úgy kívántatik: cselekedettel segítsünk hiveinken. Gyakoroljuk az irgalmasságot! Hiszen ma rettenetes a tömegnyomor! A szegény Lázárok százezrei éheznek és fáznak! Nem csak a munkásvallakat nyomja a szegénység, de nyomja a földművesét is, aki hiába viszi gabonáját a piacra! Hogy hiveink református keresztyén módjára élhessenek, ahhoz első sorban az kell, hogy *egyáltalán élhessenek!* Hogy hiveink erkölcsileg züllésnek ne induljanak, ahhoz kell egy tető a fejük fölé, kell egy darab biztos kenyér, egy szerényke boldogulási lehetőség. Jaj nekünk, Testvéreim, ha ezt meg nem értjük! ha csak a magunkét követeljük! ha a nyomor elől ridegen elzárkózunk, amely talán már e tél folyamán zörget az ajtónkon! Nem az éhező hittestvért kergetjük el magunktól, hanem magát a Krisztust! Keressünk tehát minél szorosabb kapcsolatot hiveinkkel és gyakoroljuk az irgalmasságot úgy szóval, mint cselekedettel!

Mindezen belmissziós, egyházépítő munkákat pedig csak úgy végezhetjük sikeresen, ha lelkes és tanító, — mindketten az Ur szóllómunkásai — a legtestvéribb jó viszonyban élnek és összhangzatos munkálkodnak, vetnek egy jövőbeli szép aratás reményében. A lelkes és tanító között *nézeteltérés* lehet; de *félreértés*, vagy ebből fakadó *nehéztelés*, *rossz viszony*, *harag* — *soha!* Ahol ez van, ott valamelyik, vagy egyik sem az Ur igazi munkása.

Legutoljára hagytam a legfontosabbat:

Legyen minden Tanító Testvérem, legyünk mindnyájan igazán *bibliásak*, mert csak így nevelhetünk bibliás reformátusokat! Úgy a lelkesi, mint a tanítói családban csendüljön fel

mindennap a Zsoltár, hangozzék naponként az imádság és az Ige s az ilyen családi élet lesz a legigazibb belmissziós szolgálat!

S mindezekért — „Egyedül Istené legyen a dicsőség!”

A bolsevizmus és az egyház.

Ujabban a német egyházi lapok sokat foglalkoznak a bolsevizmussal s mérlegelik a következményeket, amelyek az új társadalmi rend győzelme esetén az egyházakat érnék. Azt hiszem, nem lesz érdektelen, ha az efajta cikkek sorából egyet a Bethel /b. Bielfeldben megjelenő „Aufwärts“-ből az alábbiakban, magyar fordításban közreadunk. Nem azért tesszük ezt, mintha mindenben egyetértenénk fejtegetéseivel; a közlést főleg a cikkirő telfogásának érdekessége indokolja:

„A jelenlegi, sok évszázad óta fennálló élet- és gazdasági formája a keresztyén népeknek, a munka eredményére és az egyesek birtoklási lehetőségére épült fel. Az ember azon törekvéséből indult ki és alakult ki, hogy szerezhessünk és birtokolhatunk. A saját maga életakarása, az övének a megtartása és biztosítása, és annak lehetősége, hogy így magántulajdont szerezhessen, szorgalomra, teljesítményeinek fokozására és takarékosagra ösztönzi.

A keresztyén egyház ezzel az életformával találkozott és került kapcsolatba. Helyesli ezt, különösen a magántulajdont, és csupán az egyoldalú túlzást és erkölcstelen visszaélést veti meg, a pénzsóvárgást, az uzsorát, zsugoriságot.

Ez az átvett élet- és gazdasági forma lassanként a kulturállamokban industriálizmussá és kapitalizmussá fejlődött, és odajutottunk, hogy a tulajdonnak mind nagyobb része ment át mind kevesebb ember kezébe és a tulajdon eszközzé lett, hogy a számtalan nincstelen függő viszonyban tartsa. Ez ellen a függés ellen keletkeztek, mint ellenmozgalmak: a szocializmus, a kommunizmus és — az utóbbi szélsőséges megnyilvánulásaképen — a bolsevizmus.

A bolsevizmus egészen új, az eddigivel teljesen ellentétes életfelfogást és gazdasági formát akar előhívni. Nem fogadja el a magántulajdont, (illetve csak nagyon szűk korlátok közt engedélyezi), amennyiben minden magántulajdont, legyen az föld, lakás, gyár, műhelyberendezés, vagy szerszám, — elvet. Az egyénnek nem a maga számára kell dolgoznia és szereznie, hanem a közösségnek. Nem magáért, vagy egy családjáért kell lennie az embernek, hanem a népért, mint egészért. A családot eltörölték. A gyermekeket (elválasztása után) elveszik szüleitől és az állam neveli. Az állam gondoskodik a dolgozókról is, meg a munkaképtelenekről is. Minden termelés őt, az államot illeti; ugyan-csak ő osztja szét a lakók közt a szükségleteket is.

Az oroszországi bolsevizmus még távolról sem érte el ezt a célt. Egyelőre főképen erőszakkal tudja magát fenntartani és a kapitalista gazdasági erők messzemenő felhasználásával (pl. tröstök utánzása, a teljesítmény és szorgalom fokozására prämiumok adása), továbbá a mezőgazdaságban a magángazdálkodás megtűrésével. De az bizony kétségtelen, hogy a most felnövekedő nemzedékben megerősödik, sőt az idősebbek közt is sok hive van. Ha lassan is, valóban terjed a bolseviki életfelfogás: nem kell a magántulajdon szerzése, nem kell takarékoskodni, nem kell semmit örökölni hagyni.

Mivel pedig az egyház tagjait, nevezetesen az ifjúságot tanításával a régi, hasznosságra és magántulajdonra alapított életfelfogásával és a munkáról alkotott más erkölcsi felfogásával neveli tovább is és „ojtja be”, ajánlatosnak tartják a bolseviki a „leszerelését”. Az egyházat, mint céljai elérésében gátló hatalmat, megsemmisíteni és vele együtt a vallást, amely az egyházat újból életre hívhatná, kiirtani, épen ezért nagyon a szívükön viselik.

Az egész világ egyházai félnek a bolsevizmustól. Ez nagyon is természetes. Amit az orosz egyházzellenes harcokról hallunk, csak rémülettel és borzalommal tölthet el. Ezért aztán érthető, hogy sokan követelik: „Az egyháznak mindenütt harcolniok kell a bolsevizmus ellen.”

De mégis meg kell gondolnunk: a bolsevizmusnak egyházzellenes harca tulajdonképen csak kísérőjelenség, következmény. A fő, az első és nagy ügy a kétféle gazdasági gondolkozás küzdelme: a szocialista-kommunista bolsevizmus szemben áll a magángazdálkodással. Egyházunk, amikor a bolseviki-egyházzellenes harc ellen fordul, olyanformán van, mint az orvos, aki egy betegséget anélkül akar meggyógyítani, hogy a kór okát eltávolítaná. Ezért hallunk már is hangokat, amelyek figyelmeztetnek, hogy egyházunknak most egyedül és behatóan a vallásos szolgálatra kell szorítkoznia, az örök igazságot hirdesse, az erkölcsöt szilárdítsa és ne avatkozzék bele a gazdasági kérdések harcába.

Az egyház nehéz és szerencsétlen helyzetben van. Már régóta. Mióta csak szocialista mozgalom van, amellyel az eddigi gazdasági forma ellen a harc megindult. Az egyház megmaradt a nyereszkeségről és a tulajdonról örökölt felfogásánál, — és a szocialisták szemére vetik, hogy a vagyonosokat pártolja és a szocialista gondolkozás ellen harcol. De megfordítva egyházi részről a szocialistákat is szemrehányással illetik, hogy ők, jóllehet (papiroson) kijelentik a vallásnak magánügyként való érinthetetlenségét, mégis a valóságban az egyházat és munkáját elutasítják és megkárosítják. A szocialisták is hát, mint most a bolseviki kényszerültek az egyház elleni harcra, mert ennek — véleményük szerint — azért kell elesnie, mivel össze van kötve azzal a gazdasági formával, amely ellen

ők harcolnak; és az egyházzal együtt küzdenek annak lelke, a vallás ellen is.

A legnagyobb tévedés azonban — úgy látszik mindkét oldalon — abban van, mintha a vallásnak valami különös kapcsolata volna a közgazdasággal. Az igazi, életerős vallás egyáltalában nincs hozzákötve egy bizonyos gazdasági rendszerhez, akár a magántulajdonra alapítsák azt, akár szocialista-kommunista-bolseviki legyen az. Hát nem volt-e vallás az első patriarchák családias gazdasági rendjének idejében, amely pedig csaknem teljesen szocialista volt? A Mózes-korabeli zsidóknak is patriarchális gazdaságuk volt — és volt vallásuk. Jézus idejében a zsidó gazdaság nagy mértékben a többi kulturállam magángazdasága volt, — és Jézusnak olyan vallása volt, mint senki másnak. Az első évszázadok keresztyénei épenigy magántulajdonon alapuló gazdaságot folytattak és — volt vallásuk. Manapság viszont sok szocialistának van vallása. A vallás fölülteáll mindezeknek. Az emberrel van összekötve, nem a gazdasági rendszerekkel. A harcot ellene a tévedések indítják. A vallást megrendíthetik, — de nem ölhetik meg.

Természetesen tévedésből folyik az egyház megtámadása is. A támadások mind erősebbek. Kárt okoznak a „vallás testé”-nek, és a „test” megtartása is szükséges. De nem föltétlenül. Ez csak a Lélek után következik; másodrendű; mint külső és változó forma. Tegyük fel, hogy a gazdasági kérdések harcában legyőzik a magántulajdon elvét és az egyház megsemmisül. A vallás akkor is élni fog és kiépít magának egy új testet, kialakul egy új egyház a szocialista gazdasági rendben. Az új egyház megtalálja majd a régi, isteni Igazságok hirdetésére a kifejezéseit, — ismét lesz egyház, egyszerűen azért, mert az egyház alapjában el nem pusztítható.

A jövőbe nem láthatunk. Hogy a most küzdő erők melyike győz, — vajjon a kétféle gazdasági forma elgondolásából életre kell-e egy új, — ki tudhatja? Épen ezért nagyon helyénvaló a figyelmeztetés: az egyház ápolja a vallást és hagyja a gazdasági kérdések irányait egymással harcolni. Ne önmagáért harcoljon, hanem azért, hogy az emberek lelkét tisztává és erőssé tegye. Többet nem is tehet.”

Menjünk tovább!

A ma és holnap bizonytalansága és sok gondja kísért bennünket át az Ujesztendőbe. A múlt év ezer csalódása, reményeinknek megsemmisülése valahogy nem is engedi az emberi lelket bizni és hinni egy jobb és boldogabb jövő eljövételében. Ezer és ezer kérdés tevődik fel az új év kezdetén, amelyekre, mint égfelé meredő nagy kérdőjelekre, várjuk a jövőtől a feleletet.

Nem kell azonban elfelednünk, hogy nem csupán a nagy világ folyása és jövője szempontjából érdekel bennünket ez a beköszöntött Újév, hanem nagy érdeklődéssel nézünk a jövő elébe anyaszentegyházunk jövőjét illetőleg is. Bármennyire szeretnők is talán behunytn szemekkel nézni és várni az elkövetkezendő eseményeket, ma már be kell látnunk, hogy az a nagy áramlat, amely hónapokkal ezelőtt egyházi hivatalos lapunkban felvetődött, a Bethesda tavának vizeit már hullámszamba hozta. Nagyon jól tudjuk, hogy ha valami utra elakarunk indulni, akkor utunk előtt utitervet, számítászt csinálunk magunknak, mivel csak a tervszerűen, alapos megfontolással és erős akarral elkészített ut valósítható meg teljes eredménnyel és sikerrel.

Az utiterv megadásához föltétlenül életrevaló gondolatokat nyújtott és adott Szabó Béla elkészítársunk. Magában véve az általa összeállított pontok mint kiindulás pontjai nagy fontossággal bírnak, úgy hogy nem szabad azokon egyhamar napirendre térnünk. Sz. B. szavai felhívást, munkába, sorompóba állítást akarnak jelenteni, azzal a gondolattal, hogy induljon meg egyházunk boldogabb jövőjét előmozdító nagy és szent munka egymás megértésével és támogatásával.

Testvéreim! legyen tehát jelszavunk: „menjünk tovább”. A továbbmenetel munkájának megkezdésénél egy pár gondolattal én is óhajtanék az utiterv kidolgozásához hozzászólni. Nem céloz ugyan pontról pontra tüzetesen foglalkozni a Sz. B. által összeállított munkaprogrammal, annyival is inkább, mivel a teendők és első lépések megtételekor, remélhetőleg vezető férfiaiunk által összehívandó értekezleten lesz alkalmunk és módunk a pontok megvitatására.

Valami nem jól van és, nincs helyén ebben a világban, ezt nem csak azok tapasztalják, akik nyílt tekintettel nézik a mai világ folyását, hanem érzik, tapasztalják azok is, akik még ma is behunytn szemekkel szeretnének járni-kelni és akként cselekedni, amint cselekedtek a boldog, bajnélküli időkben.

A világ vájudásának a legnehezebb krízisét éljük. Azt a napot tartjuk a legjobbnak, ami már elmúlt; szinte elfojtott lélegzettel várjuk a holnapot, nem tudva, hogy nem fog-e valami kirobbanni, ami esetleg fenekestől felfordítja ezt a világot. Történjék azonban bármi, véleményem az, hogy bármilyen gondolkozású világ alakuljon is ki, föltétlenül azon az állásponton kell lennünk, amelyre ami Urunk az Ur Jézus Krisztus helyezkedett: ez pedig nem más, mint a szeretet, megbocsátás, világelmulást, változást nem ismerő szent eszménye.

Ezeknek az eszméknek a megvalósítására pedig, bármennyire is mostoha időket élünk, merem állítani, soha nem volt olyan alkalom

és mód, mint ma. A világ vezető egyéniségei sok-sok keserű tapasztalaton okulva remélhetőleg belátják végre-valahára, hogy a szociális nyomorszülte bajok orvoslása sem munkánélküli segélyek kiutalása, sem kenyér és ruha akciók életbeléptetése által nem lehetséges teljes mértékben, hanem elsősorban azoknak a bűnöknek kiküszöbölése által, amelyek véglegesen megszüntetik azokat a bajokat, amelyek a nyomort és az inséget előidéztek. Az embereket egymástmegértő munkára kell reánevelni a szeretet jegyében. Ebben a munkában, ha valakinek, úgy a lelkipásztoroknak ki kell venni a részüket. Egy hivatása magaslatán álló lelkipásztoroknak ma ott kell hagynia élete kényelmét, meleg tűzhelyét és megmutatni, hogy mint Krisztus igaz harcosa, nem a kényelem pamlagán heverésző tagja a mai társadalomnak, hanem szeretettel felvértezett katonája.

Nézetem szerint meg kell mutatni a ma élő papságnak, hogy mi papok nem üres szavakat prédikáló és nagyképüsködő tagjai vagyunk ennek a mai világnak, hanem olyan tagjai, olyan munkásai, akikre nagy szüksége van a ma élő emberiségnek. Nékünk nem fölöslegessé, hanem *pótolhatatlan* valakikké kellene magunkat tenni. Nékünk föltétlenül mindennél és minden téren a lelkipásztori tekintélyt és méltóságot kellene visszaállítani.

Ez pedig az én nézetem szerint is csak úgy történhetik meg, ha a már országsszerte megkezdődött és megindult törekvések és eszmék megvalósításában *tovább megyünk*.

Miként és hogyan történjék ez a továbbmenetel: ez egy igazi probléma? Kötelező nyilatkozatok kiadása és aláírása, papiroszon kidolgozott programok által: nem tartom teljesen megoldottnak ezen ügyet; valahogy nem papiroszon, nem pontok összeállításával, hanem a lélekben kellene ezen elhatározásnak, ennek az újjászületésnek, munkának, továbbmenetelnek megtörténnie.

Hangsúlyozom azonban, hogy ez a munka csak akkor fogja elérni célját, hogy ha egyetemes egyházunk vezető egyéniségei megmozdulnak ezen a téren; ha a továbbmenetel nem egyesek törekvése, hanem az egyetemes egyház halaszthatatlan közügye lesz. Amíg csak egyesek szárnypróbálgatásaként jelentkező kísérlet az egész, addig valami különös színe, esetleg —Isten őrizzen—, forradalmi ize látszik az egész munkának mozgalomnak. Már pedig ettől távoláll minden nemes szándék.

A megmozdulásnak, a továbbmenetelnek az igaz, kell, hogy legyen némi forradalmi szikrája, amely szikra a lélekben gyújtson tüzet. Talán olyasmi megmozdulásnak kell történnie, mint az első pünkösdi ünnepén történt. Nem kárhozhatni a világot, egyeseket, intézményeket, hanem inkább megmozdulni és lassu, kitartó munkával átalakítani.

Ezen továbbmenetelnek, elindulásnak nézetem szerint is felülről, püspök uraink által kell megindulnia, egy általok összehívott egyetemes lelkészértekezleten, amelyen egyetemes egyházunk érdekeit szem előtt tartó megállapodásokkal, elhatározásokkal, melyek a lelkek elköteleztetési is lennének, elindulna a magunkat és a világot megjavítani akaró nagy munka. Ilyen irányban: menjünk tehát tovább!

Gencsy Béla ref. lelkész.

Problémáink.

A szlovenszkói-ungyi lelkészek és tanítók egyesületének elnöke a f. hó 14-én Nagykaposon tartott értekezlet napirendjének egyik pontjával — egy lelkésztestvér (—r —a) és Péter Mihály püspök lapunk mult évi 46 ik, illetve 47-ik számában olvasható nemes példaadása és kezdeményezése folytán — a *hontalan és nélkülözések közt élő lelkésztestvérek anyagi támogatásának kérdését*, mint Egyetemes Egyházunk egyik sürgősen megoldásra váró problémáját tüzte ki. S miután eme fájdalmas sebünkre, mint annyi másra is, már évek óta hasztalan várjuk a gyógyírt az arra elsősorban illetékes államhatalom részéről: a testvéri szolidaritás és a „bajtársiasság” sürgetően kényszerítenek arra, hogy tovább egy percig se késlekedjünk, hanem számtalan bajaink, terheink, nélkülözéseink ellenére is mimagunk siessünk az önhibájukon kívül nyomoruságos helyzetben levő testvéreink segítségére. Mert kétségen felül a mi helyzetünkben is irányt szab dr. Makkai Sándor erdélyi püspök megállapítása: „A lelkipásztorok terhét csak a lelkipásztorok közössége hordozhatja.”

Az ungi egyházmegye lelkészi kara egyakarattal kész kivenni a maga részét az áldozathozatalból, de felfogása szerint a segítő akció nem volna igazán célravezető, igazságos és általánosan megnyugvást keltő, ha nem történnék az intézményesen, tervszerűen és előzetes számvetés mellett. Mert méltatlan volna az Egyetemes egyház lelkészi karához és talán sértő a segélyezettekre is, ha csak alamizsnát nyujtanánk nekik, mely csak máról holnapra enyhítene nyomoruságukon, de nem szüntetné azt meg közmegelegedésre.

Azért tehát értekezletünk *legelsősorban és a legsürgősebben egy olyan kataszter felállítását látja szükségesnek*, mely minden egyházmegyében egyrészt a segélyre valóban reászorultak számát, anyagi helyzetét, családi körülményeit, másrészt pedig a segélyt nyujtani hivatottak teherbíró képességének megállapítása végett — ezek személyi, családi és anyagi viszonyait tüntesse fel. Mert szerintünk nem volna sem igazságos, sem méltányos, ha pld. mindenki egyaránt lelkészi javadalmának mondjuk 2 %-át adná e célra, amikor az egyik lelkész pld. nőtlen, a másik ellenben 2-3-4 gyermeket is tanított há-

zon kívül, vagy az, aki javadalmán kívül teljesen vagyontalan és akinek esetleg magánvagyon is van. Éppen így ezek a nézőpontok döntők kell, hogy legyenek a nyujtandó segély összegére nézve is, amit majd a Konvent Elnöksége vagy egy konventi Bizottság megállapít s a segélyre szorulóknak havonként kiutal.

Ilyen kataszter összeállítására az Esperesek a leghivatottabbak, mint akik ösmerik lelkésztestvéreik személyi és anyagi viszonyait.

Ezen határozati javaslatunk elfogadására és az ahhoz való mielőbbi csatlakozásra ezuton kérjük fel az összes egyházmegyék lelkészértekezleteit. — sz — e.

H I R E K

— Az ungi egyházmegyei egyesület f. hó 14-én tartotta meg január havi értekezletét Nagykaposon Ujlaki Sándor elnöklete alatt. Az értekezlet foglalkozott az állampolgárság hiánya miatt kongruájuktól megfosztott lelkészek segélyezésének s a lelkészek életbiztosításának kérdésével. Az előbbire vonatkozó állásfoglalását lapunk mai számában a problémák rovatában ismertetjük. Egyuttal meghallgatta az értekezlet Haraszty Károly Babel és a Biblia című értekezését s a felolvasásért köszönetet szavazott a szerzőnek. Az értekezlet ülése után az egyházmegyei énekhar tartotta meg tisztujtó ülését.

— Magyar istentiszteletet tartott Genfben a karácsonyi ünnepek alkalmával Kálvin templomában Farkas Ignác, volt debreceni szénior, urvacsorát osztott Szabó Endre erdélyi lelkész.

— Dr. Barth Károlyt a sárospataki főiskola 400 éves fennállásának jubileuma alkalmából tiszteletbeli tanárául hívta meg. A tudós német professor dr. Vasady Béla dékánhoz intézett levelében örömmel fogadta el a megtiszteltetést s kilátásba helyezte, hogy el is látogat Sárospatakra s előadásokat fog tartani theologiai kérdésekről.

— Takaró Géza new-yorki református esperest meleg ünneplésben részesítette gyülekezete abból az alkalomból, hogy most töltötte be lelkipásztori munkásságának 25-ik s életének 50-ik esztendejét.

— Ravasz László dr. püspököt Dunaszentgyörgy nagyközség képviselőtestülete Takács Gyula főjegyző indítványára egyhangulag díszpolgárává választotta.

— **Lelkészcseré.** Kása Béla szamoskéri lelkész és Kocsis János balmazújvárosi vallásantó-lelkész állásaikat elcserélték.

— **Lelkészcseré.** A békési egyház Balogh Mátyást, a nemesvámosi gyülekezet Györfly Lajost választotta meg lelkészének.

— **Szerkesztőségi változás.** Dr. Révész Imre a Debreceni Protestáns Lap szerkesztésétől visszalépett és azt Dr. Szentpéteri Kun Béla lapfőosztályosnak adta át. Ezenkívül még a Református Figyelőnél az a változás történt, hogy Bereczky Albert a szerkesztéstől visszavonult.

— **Az evangélikus Svédország új hercegprímása,** a nyáron elhunyt Söderblom upsalai érsek utódja: dr. Eidem Erling, az alundi egyetem újszövetségi professzora lett.

— **A német rádiótársaságok** a Berlin—Königsbrunnhauseni „Deutsche Welle” leadóján keresztül „Világnézet és jelenkor” címmel egy a protestantizmus, katolicizmus, konzervativizmus és humanizmus legjelesebb képviselőinek bevonásával tartott előadásorozatot közvetítenek. Az első előadást „Protestantizmus és a jelenkor szellemi állásfoglalása” címen prof. D. Heim Károly Tübingen és D. Le Seur Pál eisenachi lelkész tartották.

— **Krisztus király** szobrát leplezték le Amerika felfedezésének évfordulóján Rio de Janeiroban. A város fölött mintegy 700 méternyi magasságban a Corcovadohegy csúcsán építettek 7 m. széles és 8 m. magas kápolnát és arra állították fel a 30 m. magas szobrot, melynek anyaga vasbeton és szürke kőből való mozaikkal van fedve és olyan látszatot kelt, mintha az egész szobor kőből volna faragva. Krisztus fejét a város felé hajtja és karját széttartja. Az egész emlékmű súlya 1680 tonna. Építése 18 millió francia frankba került.

Papok házassága. A spanyol kormány törvényjavaslatot dolgozott ki, melynek értelmében a jövőben a katolikus papok is köthetnek házasságot Spanyolországban. Az egyház törvényei természetesen változatlanok maradnak s ezért a spanyol törvényjavaslat kifejezetten a római egyház ellen irányul.

— **Bibliáolvasás csodálatos módon.** Egy amerikai bányász, William Mac Pherson még 1906-ban egy robbanás következtében elvesztette látását és mindkét karját. Mac Pherson megtanult olvasni oly módon, hogy a vakok részére Braille írással készült bibliában az írás-

jegyeket nyelvével tapintja. Az olvasásban olyan gyakorlatra tett szert, hogy legutóbb egy bibliáolvasási versenyen 1000 dolláros díjat nyert.

— **Az orosz szovjet** központi végrehajtó bizottsága ujabban „a munka hőse” megkülönböztető címet adományozta mindazoknak a munkásoknak, akik a legkiválóbb gyárakban a legjobb munkákat állítják elő. Ez nem egyéb, mint egy újfajta nemesség életrehívása és elletében a szovjet-demokrácia elveivel ismét magasabbrendű osztályt fog életre hívni.

— **Uj magyar férfikarok.** A budapesti „Apollo” most megjelent januári száma érdekes férfikari szerzeményeket tartalmaz. Gáspár János, rimaszécsi tan. és zeneszerző „A vén ivó” címűben Csengey Gusztáv szövegét zenésítette meg. Mader Rezső, a budapesti operaház egykori igazgatója két lírikus dalszerzeményét: Egy hársfa áll. és Álmaim tárgya kezdetűt engedte át közlésre, mely utóbbiakat Kereszty István ültette át magyarra. Nagy Ferenc miskolci karnagy Kriskó Dénes szövegére írt: Szerenád-ja már eddig is kellő népszerűségnek örvend. Szupritz József nagyikindai karnagy: Örök a dal című szerzeményét Szász Ferenc dr. versére a jugoszláv területen működő magyar dalosegyesületek 1931 nyarán a Nagyikindai Magyar Dalárda 40 éves fennállásának jubileumán tömegkarképpen adták elő. Ezzel a számmal immár a 35-ik évfolyan indul utnak, amely sorban a 137-ik. 680 férfikórus, 220 magyar szerző műve áll e gyűjteményben a magyar dalosok rendelkezésére. Évi előfizetési díja a vezérkönyv és négy szólamra 10 pengő. Az eddig megjelent művekből tartalomjegyzéket, mutatószámot készséggel küld a kiadóhivatal. (Budapest, VI., Lázár ucca 18. I. em)

— **Ajánlkozás.** Ajánlkozom f. évi ápr. 1 től kisegítő tanítóul magyar vagy szlovák tannyelvű iskolához, ref. vallásu, 22 éves vagyok, tanítóképezde két osztályát végeztem. Kérem az alkalmazás feltételei között jelezni, hogy javadalmazásomat mely alapból kapnám? Címem: Svobodník Árpád Lovász, 30 peši pluk, 2. polná rota Žamberk (Čechy).

— **L. J. KRAUS textilárugyár** Vir na Moravě ajánl közvetlen a gyárból 3 1/2 méter hosszú és 140 cm. széles férfi gyapjuanyag maradékokat Kč 59-ért, 3 1/2 méter hosszú és 115 cm. széles női anyag maradékokat Kč 38-ért. Rendelje meg azonnal! (Rendelésnél hivatkozzék lapunkra.)

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vélké Kapuſany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:
Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicserei lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Mit jelent a zsoltár a gyülekezetben ?

Simon József előadása leánykonferencián.

A bölcs isteni gondviselés úgy alkotta meg az embert, hogy agyában gondolatok, szívében érzelmek szülessenek, éljenek, rajozzanak s ott egész gondolat — és érzelmvilágot alkossanak. A bölcs Teremtő műve az is, hogy gondolataink s érzelmeink ne maradjanak bensőnkben, de kikiváncosozzanak, megnyilvánuljanak s ne csupán emberekre, földi dolgokra irányuljanak, hanem Ő rá is, sőt legelső sorban s mindenk felett Ő rá s minden gondolatunk, érzésünk végső fokon Ő hozzá vezessen, emeljen bennünket. S valóban, ha olvassuk az emberiség vallástörténetét, látjuk, hogy az ember, mióta csak fogalma, tudomása van Istenről, keresi őt, óhajtja a vele való társalgást, kutatja s megállapítja azokat az eszközöket és módokat, melyek segítségével véleménye szerint legméltóbban éri el Istenével s fejezheti ki iránta érzelmeit. Az emberiség vallástörténetében egész sokaságát találjuk ez eszközöknek és módoknak, mik az idők folyamán változnak, vagy elmúlnak, de van közöttük kettő, mely kezdettől fogva mindmáig az egész vonalon, valamennyi vallásban ott szerepel s alkatrésze az istentiszteletnek. Ez a kettő: az imádság és az ének. Tartalmát tekintve, a kettő tulajdonképpen egy, mert az ének sem egyéb, mint imádság, de figyelemreméltó, hogy az emberiség mindig szükségét érezte annak, hogy Istent imádó, vallásos érzéseit ne csak szóval, beszéddel, azaz imádsággal fejezze ki, hanem énekszóval is. Már a pogányoknak vannak énekeik. Mi ugyan nem ismerjük azokat, de tudjuk, hogy például az ázsiai puszták derviseinek csunya üvöltése, a mohamedánok mormolása, a török műezzimek kiáltozása a mecsetek érkélyei-

ről — mind ének. Az ó-szövetségi zsidók zsoltárokat énekelve zárandokolnak Jeruzsálemba a nagy ünnepekre s áhitattal hallgatják ott a lévíták karénekeit. Az első keresztyének — ha félve, ha bátortalanul is —, de zengik himnuszukat a barlangokban, katakombákban. A keresztyénség összes felekezeteinek istentiszteletében bár különböző, de állandó szerepet játszik az ének. Mindez azt bizonyítja, hogy a vallásos emberiség az éneknek mindig jelentőséget tulajdonított az Isten dicsőítésében s azt e célra alkalmas, sőt nélkülözhetetlen eszköznek ismerte és tartotta.

A vallásos, vagy egyházi éneknek több neve van. Ilyenek: a zsoltár, himnus, zsolozsma, hozsánna, halleluja, chorál. Legismertebb s leghasználtabb elnevezés ezek közül a zsoltár, azért, mert ref. elődeink reformáció-korbeli első énekei a zsoltárok voltak. Ez az elnevezés az ó-szövetségi zsidóktól származik. Ők énekeltek zsoltárokat az Urnak, az ő zsoltárgyűjteményük szerepel Dávid neve alatt a Biblia ószövetségi részében s onnan átvéve, rimes sorokba szedve s dallammal ellátva: a mi énekes könyvünkben. Zsoltár alatt ma értünk egy zsoltárt a 150 közül, de zsoltár a népies neve az énekeskönyvünknek is; tartalmilag zsoltár a dicséret is, külön neve csak azt jelzi, hogy nem a Dávid zsoltárai közül való és zsoltár minden vallásos ének, melynek célja Isten magasztalása, az emberi szív hálájának, vágyainak, kéréseinek kifejezésre juttatása Isten színe előtt. Megjegyzem még, hogy beszélgetésünk folyamán ének alatt sohase ennek élettelen, hanem élő alakjára, nem a kóta- és betűsorokra, de a hangzó- zengő énekre gondolunk,

A zsoltár, vagy vallásos ének értéke, jelentősége az emberi korok s az Istenről alkotott felfogások szerint változó s különböző. Mig az emberiség istenimádásában az áldozatok: az étel-ital, arany-ezüst, állat- s emberáldozatok játsszák a főszerepet, addig bizony az éneknek vajmi csekély szerep jut az istentiszteletben. Viszont az ó- szövevényi zsidóságnál már az áldozatok mellett s azok dacára is előtérbe lép a zsoltáréneklés. Nagy részük van ebben a zsoltáriróknak, kik egyre éneklésre, Istennek énekkel való dicsérésére buzdítják népüket. Bizonyosság erre több zsoltár; ilyenek pl. — hogy csak néhányat említek — a 33-ik zs.: „Énekeljétek néki új éneket“, a 66-ik: Énekeljétek az ő nevének dicsőségét, a 81-ik: Örvendeztetek Istennek, dalt zengjétek, a 96-ik: Énekeljétek az Úrnak új éneket, énekelj az Úrnak te egész föld, a 105-ik: Énekeljétek néki, zengedeztetek néki. És a zsidó zengi zsoltárait a zsinagógákban, zarándokutjain s a Sion hegyén, énekben zengi Jehovája nagyságát, hatalmát, szabadítását, énekben fejezi ki most szíve háláját, alázatát, hűségét, bizodalomát, máskor bűnbánatát, majd ismét panaszait, szükségseit, kéréseit.

Hanem azért a zsoltár, az ének igazi teljes értéke, jelentősége mégis csak a keresztyén-ségben bontakozik ki. Elhangzik Ildvezítő Urunk hatalmas kijelentése: az Isten lélek és akik őt imádják (János 4. 24), s ettől a kijelentéstől halomra dőlnek az áldozati oltárok, az ének pedig — az igével és imádsággal együtt — elfoglalja méltó helyét az istentiszteletben. Nem áldozatok kellene az Úrnak, hanem szív és lélek s ezek tiszta érzelmei: hódolat, alázat, bűnbánat, hála, szeretet, bizodalom. S az érzelmeik kifejezésére van-e alkalmasabb, hálásabb eszköz, mint az ének, a szárnyaló ének, mely versenyre kél a sokszor egyhangú beszéddel? Hiszen mindnyájan tudjuk, hogy érzelmeink leghűbb, legigazabb s szinte önkéntelen tolmácsolója a dal, meg az ének, aszerint, amint azok földi dolgokra, vagy Istenre vonatkoznak. Ezért van az, hogy miként világi érzelmeink kifejezésében nem elégszünk meg a beszéddel, de dalba is öntjük azokat, épugy Istenre irányuló érzelmeink tolmácsolására az imádság mellett igénybe vesszük az éneket is, mert az ének a maga dallamosságával, változatosságával, magasba szárnyalásával, vagy mélybe szállásával, vidám, vagy busongó menetével mig egyfelől fülünket s azon keresztül szívünket-lelkünket gyönyörködteti, addig másfelől istenadta kitünő eszköz arra, hogy a lélek buzgó-ságát, a szív összes imádó érzéseit épugy, mint életünkben folyó, változó érzelmeinket, örö-münket, vagy bánatunkat, dicsekedésünket, vagy panaszunkat, szükségünket és kéréseinket, szó-val egész bensőnk, szónál ékebben tárja az Ur elé. És az Ur, a mennyei Atya bizonyára éppoly kegyesen és kedvesen fogadja földi gyer-

mekei énekét, szívök emez alázatos, őszinte megnyilatkozását, mint ama sokkal tisztább s fenségesebb halleluját, melyet trónusa előtt az angyali seregek zengenek.

De térjünk át most már tulajdonképeni tételünkre: mit jelent a zsoltár — vagyis az ének — a gyülekezetben? Mielőtt e kérdésre felelnék, két megjegyzést kell tennem. Az egyik ez: minthogy az ember társas lény, minden hívő hozzátartozik valamely vallásos közösséghez, tagja valamely gyülekezetnek s annak kebelében és körében éli ki leginkább a maga vallásos életét. Természetes tehát, hogy az ének jelentősége is a gy.-ben mutatkozik meg leginkább. Másik megjegyzésem pedig az, hogy tulajdonképeni gy.—i énekről, az ének gyülekezeti jelentőségéről igazában csak nálunk, protestánsoknál lehet szó. Az első keresztyének még közösen éneklék himnusaikat, de az idők folyamán a gyülekezeti ének lassanként teljesen elenyészik, helyét elfoglalja a pap és kántor (vagy kar) egymásnak felelgető éneklése, az u. n. antiphonia, mely alatt a gy. hallgatásra van kárhóztatva s mert az idegennyelvű éneklést sem nem érti, sem abban részt nem vehet, vagy bámul, vagy ki-bejár, vagy egyébvel foglalkozik s így gy.—i közérzületről szó sem lehet. A gy.—i éneklést a reformáció teremti meg, illetve állítja vissza. A hitújítók sietnek gondoskodni a hívek számára énekekről s ilyenekül kezdetben a zsoltárok szolgálnak, miknek magyar fordítását Szenczi Molnár Albert már 1607-ben kezökbe adja a magyar reformátusoknak.

Már azokból is, amiket előbb általánosságban mondtam az énekről, sejtethető, hogy felfogásunk szerint az ének előkelő helyet foglal el gyülekezeti életünkben s annak megnyilvánulásában. Így legelső sorban fontos alkatrésze az a közistentiszteletnek. Igaz, hogy ennek szíve, központja mindig az igehirdetés, a prédikáció volt s az is marad, de viszont az ének is fontos, sőt nélkülözhetetlen. Nincs egyetlen közistentiszteleti alkalmunk, szertartásunk, melyről az ének elmaradhatna. Fontos és nélkülözhetetlen ez egyfelől azért, mert az ének az egyedüli eszköz, mely által a gy. cselekvőleg vesz részt az istentiszteletben. Az imádságot csak magában susogja a pap után, az ígét csak hallgatja, de az énekben maga önti ki érzéseit Istene előtt. Erre pedig szükség van nálunk a felelősség elve miatt. Pál apostol szerint mindenki magának áll, vagy esik. Nálunk a pap nem imádkozhat, nem áldozhat a gy. helyett, senki senkiért nem buzgólkodhat; egyes embernek is, gyülekezetnek is önmagának kell szíve érzéseit Istene előtt tolmácsolnia. Ezt cselekszi a gyülekezet, mikor énekel. És egy igazi ref. gyülekezetnek mindenkor szíve szerint való kedves foglalkozása az ének, épen azért, mert ezzel önmaga tárja Istene elé imádó érzéseit, mennyei Atyjával társalog a gyermeki alázat és

bizalom hangján. A gyülekezeti ének tehát a gy. lelkének szükségszerű megnyilatkozása s ezt a szükségszerűséget nemcsak hitünk diktálja, de maga a gyülekezet is érzi.

De fontos és nélkülözhetetlen a gy.-i ének egyéb okokból is.

Igy nevezetesen ez az egybeolvasztója a buzgókodásra egybegyűlt lelkeknek, ez hangolja össze, ez hozza közös dobogásba a sziveket. Mikor a hívek templomba mennek,—mondhatni — ahány ember, annyiféle gondolat, érzés él a lelkükben életviszonyaik különbözősége szerint. De mikor felzendül az együttes ének a gyülekezetben, minden földi s egyéni érzés elnémul s a lelkek eggyé olvadnak ama közös, szent érzelemben, mit az ének tartalmaz s kifejez.

Továbbá, miután az ének az istentiszteletnek az a része, melyet a gyülekezet hallhatólag végez, ezért a gyülekezeti ének a közös buzgóság kifejezője — s tegyük hozzá: hü kifejezője —, az együttes áhitat legszebb gyümölcse s a lelkek szent áldozata. Egy gy. buzgósága semmiből se tűnik ki jobban, mint az énekből — már legalább az emberek előtt. Az arcok komolyságából még nem bizonyos az, hogy a lelkek az imádság alatt tényleg Istenre vannak függesztve; az ige hallgatása, a látszólagos figyelem még nem teljes biztosíték az elme és a lélek elkalandozásai ellen. Annál inkább hü tükre a gy. lelkének az ének. Ha immel-ámmal, vontatottan, unalmasan megy, jele ez annak, hogy a gy. csak megszokásból s nem lelki szükségből énekel. De ha az ének harsog, teli torokból zeng, lassu menetébeo is erő nyilatkozik; nemcsak azt bizonyítja ez, hogy a gyülekezetben jóhangú énekesek vannak, de főképen azt, hogy a gy. egész szívével-lelkével jelen van az istentiszteletben. HálIstennek, ez utóbbi eset a gyakoribb, sőt általános minálunk. Ez pedig egyrészt azért van, mert a ref. ember lelkiismeretes ember, aki tudja, hogy Istent megcsalni nem lehet, de nem is szabad. Már pedig — bár Isten mindenüttjelenvaló — hitünk szerint mégis akkor van hozzánk legközelebb, mikor egy gy. az ő hajlékában, előtte leborulva imádkozik s neki énekel, másrészt bár tudjuk, hogy Isten előtt kedves a szívből fskadt magános sóhaj is, mégis valahogy úgy érezzük, hogy egy hívő tömeg együttes áhitata jobban meghallgatásra talál. Ezért siet minden vallásos lélek a maga áhitatát a közös áhitatba belevegyíteni s amilyen jóleső érzés száll annak szívébe, aki abban résztvett, amilyen boldog dicsekedéssel állapítja meg: „Ma kibuzogtam, kiénekeltem magam az Istenházában!”, époly fájdalmasan érzi s panaszolja annak hiányát az ágyához kötött beteg, a pusbában, vagy idegenben élő ember s mindenki, akinek — helyzete miatt — e lelki gyönyörűségben része nem lehet.

A gyülekezeti ének azonban nemcsak hü kifejezője a közös buzgóságnak, de fokozója is. Fokozza, emeli azt egyrészt hangerejével, másrészt szépségével. Az a hatalmas erő, az a tömör zugás, az a szárnyalás, mely egy gyülekezet énekéből kiárad, buzdító hatással van a benne résztvevőkre s a gyülekezet tagjai, míg maguk buzdulnak, egymásra is kölcsönösen ilyen irányban hatnak. A hívő ugyanis, mikor énekel, egyúttal hallja is a közének zengését-zugását s ez okozza saját buzgósága növekedését s ezen alapszik a kölcsönös egymásra hatás is. De nem kisebb benyomást gyakorol a lelkekre a gyülekezeti ének szépsége. Van-e szebb valami, mint egy templomi gyülekezet áhitatos éneke? Mikor az a sokféle hang: a férfiak erőteljes tenorja, tömör baritonja, vagy mély bassusa, a nők sopránja és altja s a gyermekek vékony, éles hangja, discántja egybeolvad, egyhangúságában azaz egy hangon való éneklésnél is lelket gyönyörködtető, emelő, édes harmonia lesz belőle. S nem áhitatgerjesztő s fokozó-e, ha a gyülekezet egy részének, talán csak egy két-szólamu gyermekkarnak, vagy egy férfi-női vagy vegyes énekkarnak 3-4 szólamu szabatos, művészi éneke, csodálatos összhangjai csendülnek fel a gyülekezetben? A kinek csak füle van a hallásra, lehetetlen, hogy a legszebb zene: az emberi hang meg ne hassa. ünnepi érzésekre ne hangolja, sőt ünnepi hangulatát ne fokozza.

Méltán mondhatjuk azt is, hogy az együttes ének békeséget teremt a szivekben s égbe emeli a lelkeket. A bánat, nyugtalanság, háborgás, tusakodás, félelem s minden nehéz érzés, mely künn az életben emészti bensőnköt, hacsak időlegesen is, semmivé lesz az ének hatása alatt, valami édes, gondtalan nyugalom száll szívünkre s már csak testileg vagyunk a földön, mert lelkünk repül az ének szárnyain s ott jár már valahol az ég magasságában, a tiszta, boldog lelkek honában, az Ur szent színe előtt. Oly szépen mondja dicséretünk: Ha templomban megjelenek stb. S oly szépen mondja a mi nagynevű költőnk, Tompa Mihály: Harangoznak, menjünk az Ur házába. stb.

A gyülekezeti ének azután egyrészt a lelkek előkészítője az igehirdetésre, Isten beszédének hallgatására, másrészt felelet az Igére. Sokféle tárgy s alkalmu énekünk van s a gyülekezet a lehetőségig mindig olyan énekeket énekel, miknek tartalma vagy azonos a hirdető igével, vagy arra előkészít, rávezet. De ha nem alkalmi is az ének, akkor is alkalmas s arravaló akármelyik, hogy Isten iránt hálát, alázatot, igéje után vágyakozást ébresszen, a sziveket nyitogassa s az üdvigazságok befogadására fogékonyt tegye. A prédikáció utáni ének pedig felelet az igére, köszönetnyilvánítás a hallott igékért, fogadástétel azok megtartására s egyben könyörgés segedelemért azok megtartására, Isten lelkének bennünk való munkálkodására.

Egy további jelentősége a gyülekezeti éneknek, hogy az az ellankadt figyelmet felfrissíti. Ha isteniszteleteink hosszúra nyulnak, rajtok több beszéd hangzik el, — az elvont, nehéz hitigazságok hallgatásában sok ember figyelme kimerül. Ilyenkor egy-egy közbevetett ének szükséges is, alkalmas is arra, hogy az elme, a lélek kissé megpihenjen s a további figyelmes hallgatásra képes és kész legyen. Ezért van vallásos ünnepeink, estéink, összejöveteleink műsora mindig úgy megállapítva, hogy azon a beszéd és ének váltakozzanak.

Láttuk eddig, hogy a gyülekezeti ének a szívek összeolvasztása, a közös buzgóság megteremtése, fokozása s a lelkek égfelé emelése révén nagy egyházépítő erő. De ez s ilyen azáltal is, hogy a vallás igazságainak, tanainak utat nyit a nép szívéhez, népszerűsíti, ismeretbökké teszi, megkedvelteti azokat a dallam segítségével. Egyházunk történetéből tudjuk, hogy a reformáció idején egy-egy ének sokszor jobban meghódította a lelkeket az evangéliumi vallásnak, mint a prédikáció. Sztáray Mihály magyar hitujtó főként szép énekeivel szerzett sok-sok hivat egyházunknak. Protestáns, közelebből református énekeink kezdetől fogva tele vannak hit- és erkölcsi igazságokkal, egyszerű nyelven kifejezve, miáltal ezek mindenki számára érthetőkké lesznek, a gyakori közös éneklés által nemcsak ismertekké, de a hivesek, a gy. husává- vérévé válnak s így ezek az énekek a ref. embert jellemző mély meggyőződés, Istenben való bizalom s megnyugvás felköltésében, ugyszintén erkölcsi valóságok képzésében, tehát úgy a látható, mint a láthatatlan egyház építésében hatalmas szerepet játszanak: a gy. vallásos nevelésének népszerű, könnyű, észrevétlen, hálás és sikeres szerepét.

Szóljak-e aztán a gyülekezeti ének csodás vigasztaló s bátorító hatásáról? Elég rámutatnom a gályarabok gyülekezetére, kik énekelve mentek a gályákra, énekük volt a vigasztalójuk, erősítőjük; komáromi régi hitelődeinkre, kik templomukban ülve, akkor is zoltáraikat zengték, mikor a türelmetlen „régii ellenség” már bontogatta fejük felett a tetőt; arra a sok üldözött gy.-re, melynek óh de sokszor nem volt egyéb támasza, vigasza a Bibliájánál és zoltárjánál, s arra, hogy sok földi bujára-bajára hány, meg hány gyülekezet ma is csak abban talál könnyebbülést, ha közös énekszóban panaszozza ki magát Istenének.

Ott van aztán az együttes gyülekezeti ének jó kálvinistákat nevelő ereje a kicsinyeknél, térítő munkája s hatása a szétszórt s elhidegült lelkeknél. Azok a kis gyermekek, kik ott fujják a karban tanítójuk mellett az éneket, még semmit se értenek hitünk igazságaiból, sőt még az éneket se értik, amit énekelnek. Hanem azért belőlük lesznek az igazi buzgó reformátusok; hitükhöz, vallásukhoz, egyházukhoz,

templomukhoz való ragaszkodásuk abból a gyerekkori éneklésből fog elindulni, kifejlődni s egész életükre hű, jó egyháztaggokká teszi őket a gyerekkori gyülekezeti éneklés boldog emléke. Ebből is látszik, mily nagy fontossága van az iskolai énektanításnak. Aztán hány ember van, aki mint cseléd, diák, iparos, kereskedő, munkás vagy hivatalnok elkerül hazulról, idegenben él, vallásáról már teljesen megfeledkezett, egyházával semmi közösséget nem érez s ha véletlenül valamikor bevetődik felekezete templomába, a régi, ismerős gyülekezeti ének úgy megfogja a szívet, hogy abban újra lángra lobban az egyházhoz tartozás és ragaszkodás tüze, már-már kihamvadt parazsa.

Még tovább menve, a gyülekezeti ének kifejezője s munkálója a gyülekezeti összetartozásnak. Mindenki tudja, hogy a gyülekezet egy nagy család, már csak azért is éreznie kell a gyülekezet minden tagjának az összetartozást. Ez az elméleti összetartozás épen a közös ének által válik gyakorlativá, érezhetővé s fűződik egyre szorosabbra azok között, kik állandóan együtt énekelnek, együtt zengik örömeiket, vagy bánatukat, annyiszor összeolvadnak a közös érzelemben s oly sokszor kéri együtt a gy.-re, annak minden tagjára az Isten áldó kegyelmét.

Végül hatalmasan munkálja a gyülekezeti ének az egymás iránti szeretetet is. Mikor hitre nevel, szeretetre is buzdít, hisz' a szeretet a hit gyümölcse. Isten lelke által úgy munkálkodik, hogy segít az igének a szívekből az önzést irtogatni; melegíti a hideg, lágyítja a kemény szíveket, oltogatja beléjük a jóindulat, megértés, testvéri ragaszkodás, szánakozás, könyörület, segítés nemes érzéseit. Való, hogy a gyülekezeti ének hatása ez irányban is meglátszik. Közélfogás, hogy akik énekelni szeretnek, nem lehetnek rossz emberek. A példaszó mondja, hogy „ahol énekelnek, oda bizalommal bemehetsz”. Gyakori tapasztalat, hogy ahol buzgón zeng a templomi ének, ott több a jóakarát, nagyobb az egyelértés, ott melegebbek a szívek, segítésre, jótetre gyorsabbak a kezek, ott a testvéri szeretet nem üres szólam, nem elérhetetlen álm, ott szaporodnak a jobb érzésű emberek.

Kedves Leánytestvéreim! Végére értem fejtegetéseimnek. Mondanom se kell talán, hogy az éneknek a gyülekezetben megnyilvánuló, valamennyi ismerttetett jelentősége a Szentlélek útján érvényesül. Az ének csak eszköz, mely által Isten lelke munkálkodik. Miként már említettem, a reformátorok — az egy Zwingli kivételével, ki sok ideig ellensége volt a gyülekezeti éneknek, — rögtön felismerték ennek sok s nagy jelentőségét s méltó helyet biztosítottak neki a gyülekezeti isteniszteletben. Az is tény, hogy ref. népünk nemcsak bibliás, de zoltáros is volt a multban mindenkor. „Addig

volt boldog és erős, míg az volt." Sajnos, bibliásnak ma már — legalább is a szó régi értelmében — nem mondható, de hogy a zoltárt ma is szereti, annak bizonyága az a nagy kedv, mely Énekeskönyvünk régi darabjainak kóta szerinti begyakorlása, új énekeinek megtanulása iránt mindenfelé megnyilvánul, bizonyágai az újabban szép számban keletkező énekkarok s bizonyága az, hogy népünk a Zoltárt még a mai pénztelen világban is tömegesen vásárolja, mert érzi, hogy drága kincs az neki, sok erő van abban számára. Kedves Leánytestvéreim! érzitek-e ti is ezt? Református népünk mindig híres volt buzgó zoltárénekléséről s ebben mindig az asszonyok és lányok vitték a vezető szerepet, mind nagyobb számuknál, mind arravalóságuknál fogva. Lesztek-e ti az ő méltó utódaik? Szerettek-e énekelni? S tudtok-e? Szeressetek! A női szív csupa érzelem, csupa dal és ének. Az ének úgy nemesíti a szívet s oly szükség van jó emberekre. Tanuljátok meg énekeinket s legyetek otthon — szívetek s hangotok tisztaságával — a gyülekezet éneklő anyagai. Ahol arra mód és alkalom nyílik, ahol megfelelő vezető és hanganyag áll rendelkezésre, alkossatok énekkarokat, énekeljétek az Urnak új énekeket kedves összhangzatokban, hogy magatok buzdulván, másokat is buzdítsatok, éneketek által szépüljön, erősödjék a gyülekezeti ének, a lelkek a földről gyakrabban szálljanak ég felé s növekedjék a hit és szeretet! S ha majd az Isten odasegít benneteket, hogy hitvesek, édesanyák lesztek, töltsé be a családi hajlékot is a ti éneklő lelketek, tanítsatok meg gyermekeiteket a mi kedves énekeinkre, hogy a jövő ref. magyar népe is zoltáros-énekes legyen, neveljétek belőlük az ének által is buzgó tagokat az egyháznak, jó érzésű embereket a társadalomnak, hű gyermekeket az Istennek!

Lelkésztestületi közgyűlés Gömörben.

A gömői ref. egyházmegye Lelkésztestülete 1932 évi január hó 14-én Tornalján *Kövér Árpád* tornaljai lelkész elnöklete alatt tartotta meg ez évben első gyűlését, melyen *Dusza János* esperes ur is megjelent. A gyűlés közös énekléssel és az elnök szívből jövő imájával vette kezdetét, Ezután *Kövér Árpád* elnök felolvasta elnöki megnyitóját, melynek elején hangoztatta, hogy jelen gyűlés összehívására saját lelkiismerete is kényszerítette, mivel a közelmúltban egyházi életünkben olyan események adódtak elő, amelyek felett nekünk lelkészeknek nem lehet egyszerűen napirendre térni. Minden hosszabb bevezetés mellőzésével egyenesen rátér ezeknek az eseményeknek, — melyek példátlanul állanak egyházunknak életében, — ismeretetésére.

Legelsősorban is a rimaszombati lelkészválasztás kapcsán felmerült „Szakall”-ügyet ismerteti és tárja teljes megvilágításban az értekezleti közgyűlés elé, majd felolvassa a gömői ref. egyházmegyei időszaki, mint fegyelmi bíróságnak a Szakall ellen elrendelt fegyelmi ügyben Tornalján 1931 év november hó 19-én meghozott ítéletét, — világos látás céljából annak indokolásával együtt, — mely ítélet Szakall János horkai lelkészt *vétkesnek* mondotta ki, amit ő maga is elismert az által, hogy az ítéletben megnyugodott. Ebből kifolyólag a következő két kérdést teszi fel a Lelkésztestület előtt: „1. Napirendre térhetünk-e mi mint Lelkésztestület, mint az Isten igéjének hirdetésére s az Isten országának terjesztésére hivatott testület afölött, hogy közöttünk egy lelkészt a Bíróság vétkesnek talált és elítélt? Igen, vagy nem? 2. Ha nem térhetünk napirendre, milyen állást foglaljunk el azzal a lelkésszel szemben, minő magatartást tanusítsunk azzal a lelkésszel szemben, kiről a bírósági tárgyalás folyamán kétségtelenül bebizonyosodott, hogy önmaga felemelésére hamis bizonyítványokkal operált? Van-e az ilyen lelkésznek közöttünk, Testületünkben helye; érintkezhetünk-e mi azzal továbbra is úgy, mintha a dolog a bírósági ítélettel rendben volna?”

A másik dolog, amit elnöki megnyitójában szóvá tesz: a rimaszombati egyházi események; ott ugyanis a lelkészválasztás hullámai oly magasra csapkodtak, hogy nem kimélték a püspöki széket sem, sőt éppen az ellen támadtak legnagyobb erővel. Hogy hová fajultak az ottani események, annak jellemzéséül felolvassa a „Reggel” című Bratiszlavában megjelenő napilapnak 1931. október 31-én kelt cikkét, melyben a Szakall-pártiak egyenesen követelik a püspök urnak a rimaszombati lelkészi állásáról való lemondását. Ezzel kapcsolatban felemlíti a Szakall-párt által megjelentetett terjedelmes kétküzetet is, amely szintén tele van a püspök urat illető gyanúsításokkal és becsmérlésekkel. Ebben a füzetben olyan állítások is foglaltatnak, amelyek egyenesen azt a látszatot keltik fel, mintha *Dusza János* esperes ur a püspök ur és a rimaszombati Szakall-pártiak közötti harcban az utóbbiak oldalán állana.

Ezeknek előterjesztése után értekezleti közgyűlés a fent előadott tárgyakban *egyhangulag* a következő határozatokat hozta:

1. Gömői református egyházmegye Lelkésztestülete érintetlenül hagyva a gömői református egyházmegyei bíróságnak 1931. november 19-én e tárgyban hozott ítéletét, de felelőssége teljes tudatában, mellyel tartozik lelkészi reputációjának, a papi állás tisztességének és Krisztustól vett azon kötelességének, hogy neki a világ világosságának és a föld savának kell lennie, a régi apostoli kor gyakorlatához alkalmazkodva, amikor a megtévelyedett bűnöst ki-rekesztették a gyülekezetből és csak akkor

fogadták be ismét maguk közé, amikor az őszinte megbánásának jelét adta, — a gömöri református egyházmegye Lelkésztestülete is 1932. év január 14-én Tornalján tartott gyűlésében egyhangulag hozott határozattal *kirekeszti, kizárja* tagjai sorából Szakall János jelenleg horkai református lelkészt, mert a bíróság ítéletében megállapított vétkes cselekményeivel a papi testületre szégyent hozott és lelkésztársainak mérhetetlen erkölcsi kárt okozott s a bírósági ítélet meghozatala óta is a megbánásnak semmiféle jelét nem mutatta és őt a maga köréből *mindaddig kizártnak* tekinti és vele a testületi érintkezést megtagadja, amíg több esztendőnek csendes, építő, alázatos és nem reklámmal dolgozó munkájával nem igazolja, hogy a javulás útjára tért. Mert minket lelkészeket nem téveszt meg semmiféle demagóg eszközökkel kímesterkedett tömegtüntetés és lelkesedés, mert jól tudjuk sok élettapasztalat után, hogy mindennek mily kevés az értéke és az ilyen eszközökkel dolgozó lelkész csak a sátán szekerén ül és robog a kárhozat felé. Figyelmébe ajánljuk azért a megtévedett lelkésznek a Krisztus ama mondását: „Valaki én utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel az ő keresztjét és kövessen engemet”. Tagadja meg magát s legyen alázatos hordozója a Keresztnek s úgy lehet igazi lelkipásztor, igazi követője a Krisztusnak. Mert arra való a kereszt, hogy alázatosan hordozzák s nem arra, hogy lépcsőnek használják az önteltségtől füstölgő emberek a világi dicsőségben való emelkedésre. Egyuttal kötelességévé teszi és a javulás első és elengedhetetlen jelének tekinti Lelkésztestület azt, hogy egy, a Lelkésztestület által megszerkesztett és a hivatalos egyházi lapban, a Gömör és Gemer-Malohont c. rimaszombati helyi lapokban, továbbá a Prágai Magyar Hírlap, Kassai Újság és Reggel című politikai napilapokban közétett nyilatkozatában Főtisztelendő és Meltóságos Péter Mihály püspök urtól és nejétől, továbbá a papi vizsgáztató bizottság tagjaitól, a rimaszombati egyház presbyteriumától, — akiket megsértett és akikről lekicsinylőleg nyilatkozott — nyilvánosan bocsánatot kér.

2. Lelkésztestület fájdalommal látja azt a zür-zavart és békételenséget, amely a legtöbb lelkészválasztásból kifolyólag az egyházmegye legtekintélyesebb gyülekezetét, a rimaszombati gyülekezetet már-már az anarchia felé sodorja és teljes pusztulással fenyegeti. Szomorúan kénytelen konstatálni, hogy a gyülekezetnek egyik része az u. n. Szakall-párt ügyvélt sérelmének megbosszulására minden józan korlátot és törvényt megvetve oly nagyfokú fegyelmetlenségre ragadtatta magát, amilyenre alig van példa anyaszentegyházunknak közel 4 évszázados történelmében. Megvetve erőki-fejtésünknek egyik leghatalmasabb biztosítékát, a sok küzdelem árán megalkotott törvényeinket, kész még a gyülekezet egységének szétszakítá-

sára is s a fegyelmetlenségnek, a törvényes rend és tekintélyrombolásnak napról-napra oly kárhozatos példáit szolgáltatja a többi gyülekezetek előtt, amely messze vidékek jórendjének elpusztítására vezethet, mint a gyorsan terjedő pusztító tüzvész. Csak azért, mert a gyülekezet fent megnevezett részének akarata összeütkezésbe került a törvénnyel, amelyet negligálni, sárba tiporni nem engedhetett a gyülekezet lelkésze, aki mint püspök, esküjéhez hiven a törvénynek legelső őre tartozik lenni.

A gyülekezet jelenlegi szomorú állapota felett a legmélyebb sajnálkozásának ad kifejezést az egész lelkészi kar egységesen s a nagymultu gyülekezet romlásáért s a kárhozatos példa messzekiható következményeiért, Isten és emberek előtt, a jórendet ennyire megbontó s minden mértéket túllépő gyülekezeti tagokat teszi felelőssé. Felelőssé teszi azért, mert hihetetlen rövidlátással, személyi kérdésből kifolyólag képes százados viharokat átélt intézményt és intézményeket romlásba dönteni, elfelejtve, hogy a kálvinista egyházban személyi kultusznak nincs helye, hogy a személyek csak porszemek az anyaszentegyház épületében, muló porszemek, de az egyháznak állnia kell akkor is, amikor mi egymásután elmulunk. Apáinktól örökséget vettünk át az egyházban és intézményeiben s Istentől elibénk irt kötelesség ezt az örökséget az utánunk jövő nemzedéknek sértetlenül megőrizve átadni. A rimaszombati gyülekezet szép örökséget vett át elődeitől s szép örökséget kell átadni a jövő nemzedéknek. Halálos vétket követ el azért az u. n. Szakall-párt, ha Istentől elébeirt ezt a kötelességét megszegi gyarló és fogytakozásoknak alávetett emberi személyek kedvéért, akikhez csak a könnyen és gyorsan muló rokonszenv kapcsolta. Virágvasárnaphoz igen közel van a nagypéntek. A „Hozsánna” kiáltást könnyen és hamar a „feszítsd meg” kiáltás válthatja fel. Ilyen ingtag alapért százados fundamentumokat bontogatni, kárhozatos és katasztrófálisan veszedelmes dolog.

3. Igaz szeretettel és részvétellel fordul lelkésztestületünk főtisztelendő Péter Mihály püspök ur felé, akit a törvények megoltalmazására letett esküjéhez való ragaszkodás, feltétel nélkül való kötelességteljesítése juttatott abba a nehéz helyzetbe, amelyben van, amikor ősz fejjel kell állnia egy vad vihar középpontjában, túrni a sárraldobálást és életveszélyes fenyegetéseket is. Egy gályarabságot kiállott lelkész helyén áll s amikor ahoz illő hűséggel és állhatatossággal vivja harcát az egyház érdekében, a jó rend és törvények védelmében: lelkésztestületünk vele van, vele érez és Isten segédelmét kéri a nehéz harc megharcolására. A sok fájdalmas jelenség ellen, mely most személyét ostromolja, találjon vigasztalást lelkésztestületünk iránta való bizalmában és szeretetében.

4. Megdöbbenve kénytelen megállapítani

lelkésztestületünk azt is, hogy a zavaros áradat az esperesi állás tisztességét is ostromolja és ki is kezdte. Az u. n. Szakall-párt által kiadott nyomtatott, mindenfelé, még Magyarországra is elküldözött füzetben két helyen is olyan kitétel van, a „Reggel” c. lapnak 1931 évi számában egy egész cikk azzal gyanúsítja az esperes urat, hogy a törvényes rend ellen harcoló elemekkel összeköttetésben áll, sőt a zavargást szítja: szeretettel, de komolyan kéri esperes urat, hogy ezeket az állításokat, legjobb belátása szerint, a saját hatáskörében cáfolja meg állásának és mindnyájunk tisztességének érdekében s ha szükséges, indítsa meg a sajtópert a nevezett füzet kitételeiért és a „Reggel” című lap gyanúsító cikkeért, mert mi lelkészek úgy akarjuk, hogy esperesünk, legkövetlenebb előjárónk, félelem és gáncs nélküli lovag legyen, amint illik a nagymultu gömöri egyházmegyéhez s a Szentgyörgyi Sámuelek, Szöke Ferenczek, Szentpétery Sámuelek, Nagy Pálok utódjához, kik mindannyian diszei voltak, országos viszonylatban is, kálvinista egyházunknak. Mi esperesünket így akarjuk látni és csak így szeretni és tisztelni.

Több kisebb jelentőségű indítvány letárgyalása után lelkésztestületi közgyűlés, mely egész folyamán megtartotta higgadt és nyugodt menetét, az elnök zárszavával véget ért.

Baraxa Lajos ért. jegyző.

Könyvismertetés.

Erdélyi református testvéreink nagyon komolyan veszik az ifjusági munkát. Sokat áldoznak és dolgoznak az érdekében. Erről tanuskodik a már gazdagnak mondható erdélyi ifjusági irodalom: az Ifju Erdély és az Élő Könyvek sorozata. Bár áldásos, s talán buzdító lenne ránk nézve az erdélyi ifjusági munka részletes ismertetése, ez alkalommal csak azokra a füzetekre hívjuk fel a figyelmet, amelyekkel legutóbb gazdagították erdélyi testvéreink a magyar református ifjusági irodalmat. E füzetek mindenike szinte megbecsülhetetlen segédeszköz minden ifjusági munkás számára.

1. „Az Úr csodásan működik”. Bibliaórai vezérfonal. 51 old. Ára 10 lei. Az előbbi három évben megjelent füzetekkel szemben ez a füzet csak a bibliaórai anyagot foglalja magában. Eddig ugyanis az értelmi, testi és szolgálati nevelés anyagával együtt kaptuk a bibliakör egy évi programját. Most az értelmi, testi és szolgálati nevelés anyaga: Értelmelem, Erő, Akarat, címen külön füzetben jelent meg, melyet alább ismertetünk. A bibliaóra anyagát három éven át a Ker, Ifjusági Egyesületek három évre szóló Jézus tanulmánya képezte. A negyedik év anyaga két részre oszlik. Az első rész „Az Úr pedig a Lélek” főcím alatt 26 fejezetben az Ap. Csel. kve alapján a Szentléleknek az

apostolok által végzett munkáját adja elénk, Pál érintése nélkül. Mindenütt kiemeli a Lélek munkáját. Az apostolok csak eszközök. Mozgatójuk, éltetőjük s általuk a tértítés munkáját végző hatalmas Erő: az Úrnak a Lelke. A II. rész „Ítélet és kegyelem alatt” címmel a bibliaórák második félévi anyagát hozza elénk. Az anyag az ó- szövetségből van véve. A második télev anyaga két kisebb csoportra oszlik. Az első 13 fejezet főcíme: „Isten ítélete alatt”. A második alrész ismét 13 fejezetben a „Kibeszélhetetlen kegyelem”-ről beszél. Az egész második félévi anyagon végighuzódó főgondolat: Isten nemcsak ítélet, de kegyelem is. És nemcsak kegyelem, hanem ítélet is. Minden fejezet végén van 3, 4 kérdés, melyeknek céljuk, hogy az igét kapcsolatba hozzák a mindennapi élettel. A füzetnek nagy hasznát vehetik nemcsak bibliaköri vezetők, hanem nagy lelki haszonnal forgathatják azok is, akiknek elmaradhatatlan napi táplálékuk az ige.

2.) *Értelmelem, Erő, Akarat.* A leányszövetségek és fiu bibliakörök értelmi, testi és szolgálati nevelésének programja. 63 old. Ára 15 lei. Az előbbi füzetnek a kiegészítése. A kettő együtt használandó. A vezérfonal összeállítóit az a cél vezette, hogy az értelmi, testi és szolgálati nevelésnek „maximális programját” adják. A vezérfonal „nem uralkodni, hanem utat mutatni és támogatni akar.” A bibliaórai vezérfonal 52 heti anyagával szemben ez a füzet csak 40 hét kidolgozott programját adja. A nyári hónapokra nem ad anyagot. A vezérfonal úgy a vezetőktől, mint a vezetettektől sok tudást és minden összejövetelre való alapos előkészületet kíván. Az értelmi, testi és szolgálati nevelést négy ágra osztja. 1.) Önképzőkör. Ez irodalmi és művészeti nevelést akar adni, mindig súlyt fektetve annak kiemelésére, hogy az irodalom és a művészet hogyan szolgálja Isten akaratát. Az irodalmi vezérfonal alap gondolata: „Hogyan tükrözi irodalmunk a magyar történelem eseményeit.” 2.) Testnevelés. Hogy a testnevelési órát is beállítsák az ifjusági munkába, erre az a gondolat indította a füzet szerkesztőit, „hogy a testi nevelés is szerves része a ker. nevelés egészének. Testünk a Szent Lélek temploma, ezért tisztán, üdén és egészségesen kell őriznünk. E földön testben járunk. Életünk sok tekintetben testünkhez nem kötve. Ha nem törődünk vele igazán, akadályá válik életünkben.” Minden testnevelési óra két részre oszlik. Van egy előadás megbeszéléssel és egy gyakorlati lecke. Pl. a 18. hét anyaga ez: Előadás: „A nők legjellegzetesebb betegségei.” (leányoknak.) „A tiszta élet ellenségei.” (fiuknak.) Tornaóra: Légző gyakorlat, karernyészítő gyakorlat, törzshajlítás stb. 3.) A szolgálati órák célja, hogy a legfontosabb egyéni és társadalmi kérdéseket Isten ígéje világánál vizsgálja az ifjuság. Erre az órára teszi a vezérfonal lányoknál a kézi-

munkák, fiuknál pedig kézügyességi dolgok készítését. A 11. szolgálati óra megbeszélésre türi ki pl. ezt a kérdést: „Hogyan segíthetem egyházamat munkájában? A 13. pedig ezt: „A szociálizmus és bolsevista kommunizmus.” (A nehezebb kérdéseknél forrásmunkát is ajánl.) 4.) A külmisziói órák vezérfonalát E. Stanley Jones: „Krisztus India országútján” c. kve képezi. A külmiszió buzgó felkarolása jellemzője az egész erdélyi ref. ébredésnek. Így az ifjúság figyelmét is ráakarják irányítani az egyéni épülés mellett a külső építés fontosságára. A külmisziói óra anyagát mindig egy, az említett könyv alapján felépített előadás képezi megbeszéléssel. Az értelmi, testi és szolgálati nevelés 40 heti anyagán kívül a füzetben található még a „Leány és fiu munkánk nap-tára” és néhány társas összejövetel programja. (1.) Egy vig. délután programja. 2.) Mikulás napja. 3.) Reformációi emlékünnepe és 4.) Anyák napja.)

3.) „*A megoldatlan kérdés.*” Komoly szavak felnőtt leányokhoz. Irta: Nelly Lutz. 38 old. Ára 6 lei. A legkomolyabb ker. szellemben, bibliai alapon beszél ez a füzet ezekről a kérdésekről: házasság, házasságtalanság, szabadszerem, anyaság és a saját testünk feletti jog. A mai zürzavaros és meglazult erkölcsi világban akar ez a tisztánlátással és evangéliumi hittel megírt könyvecske utmutató lenni leányaink számára.

4.) „*Harc a tisztaságért.*” Leányok és asszonyok számára. Irta: Nelly Lutz. 36 old. Ára 6 lei. Két főkérdése ennek a kis könyvnek ez: „Miben áll a tisztaság, melyért harcolni, melyet megtartani kell?” És: „Hogyan leszek tiszta?” Mindket kérdésre megadja a helyes evangéliumi feleletet. Igyekszik felsorolni a tisztaságnak az ellenségeit, azután rámutat azokra az eszközökre, melyek a tisztaságért való harcban segítségemre lehetnek, erősítenek és győzelemre juttatnak.

Nelly Lutznak mindkét könyvecskeje olyan kérdésekről beszél, — tiszta ker. szellemben, — amelyek kérdésekről, — minden fontosságuk mellett is — sajnos, ritkán esik szó. Már t. i. evangéliumi megvilágításban. Még barátok és barátok sem szoktak — négyszemközt sem — beszélni ezekről. Legalább is igen ritkán. És épen ez az oka annak, hogy annyi téves és hamis vélemény és meggyőződés él ezekről a kérdésekről ref. ifjúságunk körében is. Épen ezért nagy szolgálatot tesz egyházának és Isten országát szolgálja az, aki mindkét könyvet igyekszik minél több példányban leányaink kezébe adni.

Erdélyi Mthály.

Problémáink.

Óvás. Mindig azt tartottam, hogy a lelkészek egyenként és összességükben is komoly felelősséggel tartoznak lelkésztestvéreikért. Nem

mondhatják: Vajjon őrzője vagyok é...? és szemet se hunyhatnak gyarlóságaiuk felett, mert az együttes cél mindegyik munkáját és feddhetetlen életét egyenesen megköveteli. S azért, amint egyenként saját élete és munkája fölött szigorú ur és bíró kell hogy legyen mindegyik, egyenként és összességükben ugyanezzel a féltékenységgel kell kísérniök szolgálatár-suk műveit és életét, és irányítói, intői, feddői kell hogy legyenek egymásnak. Már csak azért is, hogy — botrányok ne legyenek!

És végre — egy lelkészértekezlet felfogta hivatását. Fölteszem, hogy megfontolással hozta is meg határozatát szolgátarsa dolgában. Ebbe bele nem szólok. De szigorú és határozott óvást kell emelnem a lelkészértekezlet határozatának *világi lapban* való közlése ellen, sőt még egyházi lapban való közlését sem tartom helyesnek. Óvással élek pedig mind a lelkésztestvérré, mind a püspökre vonatkozóan.

Az értekezlet határozata a lelkészek életének tisztán belkörü, legbensőbb mozzanata. És amikor nagy örömmel veszek tudomást arról, hogy egy lelkészértekezlet eljutott egyik nem lekicsinylendő életműködéséhez, épp oly erősen óvást emelek a határozatnak a világi sajtóba és a világi piacára dobása ellen! Az nem tartozik a világi piacára! Lelkészeinket és velők egyházunkat pellengérezzi ki ennek világi lapban más felekezetük előtt való nyilvános megtárgyalása. Engem nem téríthet le a helyes utról, ha talán más mondjuk ugyanebben az ügyben letért arról. Eltekintve attól, hogy ily uton célját téveszti a határozat, mert alázatos töredelem helyett dacot vált ki. És hinni akarom, hogy az értekezlet határozata nem tartalmazza a napisajtóban közlést, mert az nagy hiba lenne és a hatáskör tullépése.

Ugyanigy és ugyanezért nem való a napi sajtóba a püspök iránti bizalom-nyilvánítás sem. Akik az igazságot ismerik, azok előtt felesleges, akik nincsenek a dolgok ismeretében, azok előtt hasztalan. De mindenesetre alkalmas arra, hogy a be nem avatott széles és minden más felekezetű rétegeket is — épp a dolgok nem ismerése folytán — rólunk, egyházi életünkről, legmagasabb egyházi méltóságaink hordozóiról sokféle találgatásra készítse. Már pedig én püspökömet fényes palástjában magasan fölöttem akarom látni. És ha a ref. társadalom így látja őt: akkor a világi társadalom is így fogja tisztelni!

Dr. Kiss Bálint.

H I R E K

— **Szavazatbontás.** A szlovenszkói tisztán-
 innen egyházkerületben a különböző tisztségekre beadott szavazatokat a bizottság Rimaszombatban f. hó 18-án bontotta fel. Az eredmény a következő: 1.) *Két kerületi papi tanácsbírói*

állásra beérkezett szavazatok többségét senki sem nyerte meg s így pótszavazás rendeltetett el: Lengyel József (44), Ablonczy Pál (31), Simon József (31), Csabay Pál (28) és Kövér Árpád (27) között. 2.) *Két zsinati papi rendes képviselőre* beérkezett szavazás is eredménytelen lévén, pótszavazás rendeltetett el: Lengyel József (55), Miskolczy Endre (37), Simon József (31), Maksa József (28) és Zajdó László (28) között. 3.) *Egy zsinati világi rendes képviselői* tisztségre beadott szavazatok többségét sem nyerte el senki s így: Dr. Mertens Alfréd (50) és Barna Béla (35) között pótszavazás rendeltetett el. 4. *Két zsinati papi pótképviselői* tisztségre pótszavazást kellett elrendelni: Szőke István (41), Kőmives Sándor (37), Kövér Árpád (31) és Ujlaky Sandor (27) között. 5.) *Zsinati világi pótképviselőkké* megválasztottak: Dr. Kiss Bálint (pótszavazás folytán) 89, és Fekete Miklós egyházmegyei gondnok (Abauj) 67 szavazattal. Több szavazás érvénytelen volt, mert a lelkész, gondnok és két presbiter aláírása közül egyik vagy másik hiányzott, vagy pedig a pecsét nem volt rajta és pedig az egyház a pecsétje (ez az érvényes, nem a lelkészi hivatalé). A pótszavazatok a püspöki hivatalhoz: *március 12-ig küldendők be* az esperesi hivatalok által.

— **Farkas István** lett a magyarországi tiszáninneri egyházkerület püspöke. A szavazatbontó bizottság f. hó 21-én bontotta fel a kerület presbiteriumaitól beérkezett szavazatokat s kihirdette a választás eredményét, mely szerint Farkas István borsodi esperes választatott meg 42 szótöbbséggel a kerület püspökévé. A 226 érvényes szavazat a következőképp oszlott meg: Farkas Istvánra 134, Janka Károlyra 29, Juhász Lászlóra 21, dr. Enyedy Andorra 17, Forgács Gyulára 15, Cziáky Endrére 10 szavazat esett. A megválasztott új püspök életén és munkáján legyen az Istennek gazdag áldása!

— **Az Ungi Segélyegylet** tagjai közül azokat, akik még a VI részletet be nem fizették, ez uton hívom fel, hogy kötelezettségeiknek legkésőbb 8 nap alatt tegyenek eleget, mert az alapszabályok értelmében egyrészt tagsági jogukat veszítik el, másrészt pedig a hátrálék behajtása iránt a törvényes lépéseket is megkell ellenük tennem. Vaján 1931 január 31.

Kőmives Sándor
ügyvezető.

— **A Református Biztosító Iroda** rimaszombati körzetében *ügynöknek* megfelelő munkaerő kerestetik. Feltételek a Ref. Biztosítási Irodánál (Bratiszlava, Grössling u. 34. sz.) tudhatók meg, ahová az ajánlkozások küldendők.

— **Eladó.** Egy jó karban tevő Schunda-féle pedálos cimbalom jutányos áron eladó, címet a szerkesztőség közöl.

— **AJÁNLUNK közvetlen a gyárból:** 3 1/2 méter hosszú és 140 cm. széles férfi gyapjuanyag maradékokat Kč 59-ért, 3 1/2 méter hosszú és 115 cm. széles női anyag maradékokat Kč 38-ért. **JÖNE KRAUS textilárugyár Vír na Moravě. Rendelje meg azonnal!** (Rendelésnél hivatkozzék lapunkra.)

HIVATALOS RÉSZ

Kivonat a szlovenszkói tiszáninneri ref. egyházkerület, Kassán 1931. október 14 én tartott közgyűlésének jegyzőkönyvéből: 36/931. kgy. szám. Olvastatott a Magyarországi Ref. Egyetemes Konvent Elnökségének 3709/1930. sz. 1930. október 6-án kelt, a püspök urhoz intézett azon átírata, amelyben közli, hogy a Kőröstarcsán 1891. szeptember 5-én született Papp Imre debreceni ref. hitoktató lelkész részére a debreceni tiszántuli ref. egyházkerület lelkészképesítő bizottsága által 1915. dec. 15-én kiállított s állítólag elveszett I, és az 1917. szept. 29-én kiállított s állítólag szintén elveszett II. lelkészképesítő bizonyítványt érvénytelennek nyilvánította és a másodlatok kiadására a tiszántuli ref. egyházkerületnek engedélyt adott. Tudomásul szolgál azzal, hogy fenti tényállás a hivatalos egyházi lapban is közzé tétessék.

Pályázat. Az alsólánci ref. iskolaszék pályázatot hirdet az ideiglenes II. tanítói állásra. Javadalma az egyháztól: évi 1200 Kč, 300 Kč. lakbér, 20 Kč kertválság és a törvényes államszegély, amelyet azonban az egyház nem biztosít. Kötelesség: A reábizott osztályoknak a tanítása, valamint minden egyházi, vallási és társadalmi munkákban való segédkezés. Pályázati kérvények az Isk. Referátus 86400/I-1929. számú rendelete szerint kellőleg felszerelve a felsőlánci ref. lelkészi hivatalhoz küldendők be 1932. február 20-ig. Választás után az állás azonnal elfoglalandó. Vyšny Lánc p. Buzita.

Ref. presbiterium.

A botfalvai leányegyház, betegszabadságon levő tanítója helyettesítésére, 1 hónapi időre, kisegítő tanítót keres. Fizetés megegyezés szerint. Érdeklődés, végzettség és igény megjelöléssel: Ref. lelkészi hivatal Tarnovce, via Užhorod küldendő.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA”-nak
Kapušany címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicseri
lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Ifjuságunk nevelése.

Hivatalos lapunk jan. 17-iki számában Tóth Kálmán „Ifjuságunk megmentése” c. cikkében nagyon helyesen mutat rá egyházunk egyik legfontosabb kötelességére: az ifjuság nevelésére. Aki csak valamennyire figyeli akár a városi, akár a falusi fiatalság életét, jól láthatja, hogy minden mozgalom, minden szellemi irányzat az ifjuságra veti magát, az ifjuságot akarja a maga céljainak megnyerni, hogy aztán a maga érdekében munkába állítsa.

Kétségtelen, hogy egyházunknak is létérdeke, hogy az ifjuságot a maga eszményei számára megnyerje, lelkét foglyul ejtse és a Krisztushoz vigye. Ezen cél elérése érdekében pedig egyházunknak az ifjussággal foglalkoznia kell. Nem új követelmény ez, és nem is valami új munkaág bevezetése, hanem a régi — ma már, sajnos, talán teljesen feledésbe ment — munka újból való megkezdése és lelkiismeretes végzése, természetesen az új idők követelményeinek megfelelő formában és módszer szerint. Mert volt régebben egyházunkban ifjúsági munka; csak az újabb időben hanyagolta azt el egyházunk. Nem ifjúsági munka volt-e a vasárnap délutáni u. n. benmarasztás és katechizálás? És nem az ifjussággal való pásztori foglalkozást feltételezte-e a házasságkötés előtti cenzurázás, amire több egyházunkban még máig is emlékeznek az idősebbek?

Bizony-bizony volt régebben egyházunkban ifjúsági munka, ha nem ezen a néven végeztették is! Dehát a név nem fontos. Az a fontos, hogy végezze egyházunk azt a munkát, mellyel az ifjuságot odakapcsolja lelkileg az egyházhoz, s ez által annak örökkévaló fejéhez: a Jézus Krisztushoz.

De kérdem, van-e ma olyan gyülekezetünk,

amelyben sikerrel alkalmazható volna a régi módszer: az ifjuságnak vasárnap délutáni templomi benmarasztása? Bent tudnánk-e tartani őket? És nem hagynának-e magunkra már a második, harmadik alkalommal? Azt hiszem: igen! S rászoríthatjuk-e házasulandó ifjainkat arra, hogy cenzurára álljanak? Nem azt érnénk-e el vele, hogy a legtöbben egyszerűen mellőznék a házasság egyházi megáldását? Régebben ez, természetesen, másként volt. Akkor még az egyházfegyelem gyakorlása jótékony segítője volt az egyházas munkának, s az egyházfegyelem magától értetődő volt. De a fegyelem — részben talán az egyházpolitikai törvények nyomában — kiesett egyházunk kezéből. És ezt máról-holnapra bármilyen formában visszaállíthatjuk, illetve bevezethetjük-e? Bizonyára nem. Alapos előkészítő munkának kell ezt megelőznie. Ez az előkészítő munka pedig elsősorban az ifjuság nevelése kell, hogy legyen.

És van-e remény arra, hogy ez a munka eredményes is lesz? Van! Az ifjuságot lehet nevelni, meg lehet a Krisztus ügyének nyerni csak meg kell találni az utat az ifjuság szívéhez, meg kell találni a helyes módszert. Az ifjúsági munka mindenekelőtt nagy hitet és az ifjuság iránt nagy-nagy szeretetet kíván a vezető részéről. E nélkül nem is lehet végezni s kár megkezdeni is. De éppen ilyen fontos a hozzáértés is. Hiszen még a legegyszerűbb munka is, — legyen az testi, vagy szellemi — hasonlíthatatlanul könnyebben és eredményesebben végezhető, ha ismerjük annak a munkának a fogásait, a módszerét. Én, amióta lelkészi szolgálatot végzek, mindig foglalkoztam az ifjussággal és mindig az okozta a legnagyobb

gondot, hogyan tudjam az ifjak érdeklődését felkelteni és ébrentartani? Hogyan foglalkoztassam őket úgy, hogy ez a foglalkozás rájuk nézve unalmassá ne váljék? Mert ez a legfontosabb! Sokat tapasztaltam magam is az évek folyamán, de mennyivel könnyebb és eredményesebb a munka, ha másoknak e téren szerzett tapasztalatait is felhasználhatom.

Ezért volna kívánatos, — s ebben teljesen egyetértek a Tóth Kálmán javaslatával, — ha a magyarországi ref. egyház példájára, egyetemes egyházunk is munkába állítana egy ifj. titkárt, aki idejét, erejét, egész életét e munkának szentelve, azt szervezné, irányítaná s egységes irányba terelné.

Ifjuságunk nevelésének kérdésénél nem hagyhatjuk figyelmen kívül, s külön kell foglalkoznunk tanuló ifjuságunk nevelésével. A főiskolások között megindult valamilyen munka. De bizony ez kissé elkésett munka. Akkor próbálni világnézetét alakítani az ifjunak, mikor az már nagyrésztben kifermálódott, ha nem hiábavaló is, de nagyon nehéz. Sokkal helyesebb, ha már a középiskolában utána megy az egyház az ifjuságnak, s abban a korban igyekszik reáhatni, a maga eszményeivel tölteni meg a lelkét, amikor az minden benyomásra élénken reagál, amikor még lehet és kell is a belső életét formálni. Hogy erre nézve az iskolai vallásoktatás, különösen a mai tanterv szerint, elégtelen, azt, úgy hiszem, mindenki elismeri. Különben is a középiskolában ma már tudtommal nincs kötelező vallásoktatás. Egészen más eszközökkel lehet ma célt érni, mint régen. Biztosítva van-e a mai állapotában középiskolai vallásoktatásunk eredményessége, s megfelel-e az az újabb idők követelményének? A legtöbbször helyen nem! Távol áll tőlem, mintha kétségbe vonnám a mai hitoktatók rátermeltségét és jószándékát. Dehát a mai rendszer mellett, amikor általában s.-lelkészek végzik a középiskolai vallásoktatást, lehet-e szó intenzív vallásoktatásról és vallásos nevelésről? Hiszen az egymást rövid időközökben felváltó s.-lelkészeknek idejük és alkalmuk sincs megismerkedni az ifjusággal, mert mire megismerkednének, már paróchiára mennek, s új embernek adják át a helyüket.

Alaposan rá lehetne világítani ennek az állapotnak a tarthatatlanságára. De majd ezt megteszik nálam hivatottabbak. Én csak rá akartam mutatni a kérdés fontosságára, s szeretném felhívni egyházunk őrállóinak figyelmét arra, hogy intelligenciánk nevelését a középiskolákban kell megkezdeni; ezért szervezzen egyetemes egyházunk vallásstanári állást minden olyan középiskolánál, amelyben ref. ifjaink tömegesen tanulnak.

Ez a kérdés olyan fontos, hogy mindaddig napirenden kell tartanunk, amíg közmegegyezésre megoldva nem lesz.

Asztély, 1932. jan. hó. *Simon Zsigmond.*

Menjünk tovább...

Szabó Béla lelkész testvérünk ezen cikkéhez csak annyit akarok hozzáfűzni: *igaza van!*... Elejétől végéig aláírom, amit e cikkében irt, sőt, hogy a belmissió terén „nem kedvelt újításnak” ne tűnjön fel az ő 15 pontja, valamint Lenkey Lajos testvérünk igen értékes belmissiói értekezésében kifejtett „önmissió” gondolata, rámutatok arra, hogy a papi-életre vonatkozó hasonló irányelv lefektetve volt már a régieknél is és pedig nem csak a Canonokban, hogy mit kell és mit nem szabad tenni, de még a papok elmélyedésére szánt imádságokban is.

Gyönyörű imádságban adja meg a papi-életnek szabályát a régieknek (még 1869-ben is megjelent) „*Szentelek Hegedűje*” (Szőnyi Benjámintól 1762.) a „*Lelki Pásztor Éneké*”-ben, mely feltárja előttünk a gyarló, a papiköntös dacára is erőteljes papi-életnek bűnbánó nyilatkozatát, melyet ha végigimádkozik, illetve, — mert ének, — énekel valaki, nemcsak az önismerésre, de egyúttal a más életre való elhatározásra is el kell jutni az illetőnek.

Az ének szava pl., mikor azt mondja:

Nekem jobb is volna talán,
Ez hivatalomtól általában
Lemondani, mint akart Jónás.
Óh Uram talán jobb volna
Ettől nekem a félre-vonás,
És hogy ajkam ne szólana:

Mert sokszor e kis bárkára,
Az az, az Ekklésiára,
Az én bűnömért is jönnek
Az háboruk és a szélvészek.
Jaj nekem, ha oka én leszek
Az népet verő vesszőnek...

... Segíts meg Uram engemet
Megsanyarni is testemet:
Hogy én meg-vettetett ne légyek
Midőn másnak predikállok;
És oly gonoszsgot ne tégyek,
Mellyért mással perben szállok...

mennyivel megrázóbb, meghatóbb, — éppen mert imádkozás — mint a hatalom, vagy nagyság trónusáról elmondott feddőzéseknek, néha bizony gorombaságoknak a beszéde s úgy ez, mint a 20 énekversből álló éneknek többi versei is a papi önmissiónak tökéletes utjelzői.

Nem akarok azonban a lelkipásztorok élet-programmjával foglalkozni, hanem, mint a cím fejezné ki; tovább menni, az az rátérni azokra az eszközökre, amik a népet vezethetik a kívánt ösvényre, s mely eszközökre a régiek nyomdokain könnyen reátalálhatunk... Ismerjük meg egyet ezek közül.

Megszámlálhatatlan azoknak a cikkeknek és munkáknak a sokasága, melyek — különösen a világháború után — az Istentől elfordult világnak újra Istenhez térítése érdekében

napvilágot láttak. Mindegyik produkált valamit. Előhoztak sok nagyszerű, megszivlelésreméltó gondolatot; mindegyikben ott van a tenniakarás és az egyéni vélemény szerint célravezető direktívadás, de mindegyik csak körülírja az Istenhezterítésnek igazi eszközét, egyik sem fejezi ki határozott szavakkal azt, ami az első, amiből minden folyik: az *imádkozást*, illetve az *imádkozni megtanítást*.

Ezzel szemben a régieknél tökéletes formában megtaláljuk ezeket.

Ugy tetszik, mintha hallanám a kérdést: hát vajjon nem tanultak-e a mai emberek is imádkozni?... nem tanítják-e ma is az iskolában, a szülei háznál, vallásos összejöveteleken, bibliaórákon... stb. imádkozni a gyermekeket, a felnőtteket egyaránt?... nincs-e adva az embereknek minden alkalomra való imádság!?...

Igen, de nem úgy, mint a régiek tették!!!

Az „ujat tenni” akarás, a régiek tetteinek lekicsinylése, sőt kinevetése, megvetése a magyar református egyháznak rationalista korszaka idején, a régi nyomokról való letérést eredményezte; a helyette hozott „uj” pedig nemcsak hogy nem vitt előre, de a régieknek imádkozni tudását is tönkretette, mert annak módszerét ellejejtette...

A régiek imádkozásra oly módon tanítottak, hogy az beletudott vésődni a magyar ember szívébe, lelkébe kitörölhetetlenül és más mederben vezette le az így imádkozni megtanított embernek az életét, mint folyik azé, aki ma tanult — legtöbbször csak az iskolában — imádkozni.

Azokból az imákból, melyeket manapság az iskolák növendékei megtanulnak, mi marad meg az iskolából kikerült ifju, felnőtt ember számára?... Sajnos — ugyszólván — semmi!... Az Uri imádságot talán elmondja akkor, midőn gyermekeit tanítja imádkozni, s esetleg a reggeli, estéli, ételetőtti, ételutáni imák is előkerülnek ilyenkor, de a saját maga számára az összes megtanult imádságokból legtöbb esetben csak a tudat marad meg, hogy talán nem is árt imádkozni, amikor aztán egy röpke sóhaj: „*Uram segits*” lesz a minden alkalomra való imádsága.

Azt mondhatnánk, hogy szívből elimádkozva ennyi is elég;... de nem csak azért teszi-e ezt az ember, hogy Istennel szemben félelemből, vagy babonából fennforogni érzett kötelességét lerázza magáról?... és vajjon elmélyedhet-e ezen rövid, egyszerű imának az elrebegeése alatt azokban a felséges gondolatokban, melyeket az Isten gondviselő irgalmassága támaszthat az emberben?... Nem fakad-e mindjárt ott az ima elmondása után pl. az ekeszarvánál vétkez káromkodásokra, mert amit elmondott, az a szavakkal együtt tovaszállt és nem hagyott nyomot a lelkében?...

Avagy talán a felnőtt emberek vallásos nevelése, a bibliaórákon, a háziistentiszteleteken

való résztvételek rávezethetik az embereket arra, hogy saját szavaival kifejezve érzéseit, gondolatait, szükségait: imádkozzon az Istenhez?...

Az Istenes áhitattól megszentelt lélek tud magasan szárnyalni az egyszerű emberben is, de a megnyilatkozásra, az érzéseknek szavakba öntésére nincsen elegendő szava. Vagy ha mégis saját szavaival elmondott valamit, ő maga érzi amint a szavak fülébe visszacsengenek, hogy azok nem harmonikusak, de durvák gondolataihoz, s így a szószegénység, vagy a nem megfelelő imaszavak szárnyátszeghetik a repülőléleknek is.

A régieknek ellenben nagyszerű módszere volt ahhoz, hogy az emberekkel, kik imádságokat tanultak, az ilyen „elszegényedéseket”, „eleséseket” elkerültesék.

A régiek énekekben is tanultak imádkozni. *A régieknek volt minden alkalomra megfelelő ima — éneke...* Ők éneklésben imádkoztak! Éneklésben, melynek hatása alól nem tud hamar kiszabadulni még a legprózaiabb gondolkozású ember sem, mert emberitudatán kívül erőt vesz ilyenkor az anyagon a szellem, a testen a lélek, s a lelkes ember emelkedik fel mintegy szárnyakon az éneklésben. S az ének-imádságot el nem felejtí, arra visszagondol és szívesen ismételi mindig az ember.

Hogy milyen volt ennek a hatása?... nem a régikor vallásosságáról, — az imádkoznitánítás ilyen formájára átnézve, — mondom ki véleményemet, hogy t. i.: vallásosságot eredményező, hanem azokból a gyakran tapasztalható jelenségekből vonom le a következtetést, amik az Istentiszteletek alatt okvetlenül szemébe tűnnek a figyelőnek.

Menjünk a templomba. Figyeljük meg a templomi közönség arcát akkor, midőn pl. a legszebb gondolatokat tartalmazó, igazán költői szárnyalású imát imádkozza a legkiválóbb egyházi szónok...: csak nagyon keveseknek az arcan fogjuk megállapíthatni, hogy Istennel társalog... De nézzük meg ugyanazokat az arckat pl. a XC ik, vagy XXXIII-ik zsoltárok éneklése alkalmával...: az elsőnél könnyek csillogását, az isteni nagyság elismerésével egyidejűleg az emberi kicsinység bevallását, ebben megalázkodást, az elmulás gondolatával foglalkozásban az Isten felemelő irgalmába vetett mélyeséges hitet, ... az utóbbiban pedig a hatalmas Isten magasztalásában a lant, hegedű, cimbalomzengés, orgonaszóval versenyrekelni akarást tapasztalhatjuk, mert az énekekben az ember igazán imádkozik.

Hallom az ellenvetést: ma is kötelező, sőt nagyon fontosnak tartott az énektanítás, s vannak mindenféle alkalmakra való énekeink, melyekből szabadon válogathatnak és énekelhetnek gyülekezetünk tagjai a templomon kívül is!...

Igaz! Ugy a régi, mint az új énekeskönyvünkben, s a Hozsánna és Hallelujja közhaszná-

tu énekgyűjteményekben találunk alkalmi énekeket, de nem minden alkalomra valót és általában nem az egyeseknek a számára valókat: az embert a templomból köznapi életébe, munkájába is elkísérik, hanem csaknem kivétel nélkül gyülekezetiéket. Ezzel szemben a régi-eknek meg volt minden alkalomra, mindenféle foglalkozásu embernek számára való éneke, amik aztán, ha akár halkan dudolva, akár a hangot szabadjára eresztve szálltak az imádkozó kebeléből az Egek Urához, betöltötték az illetőnek lelkét áhitatos visszhangjaikkal legalább is a legközelebbi imaalkalomig.

Említettem a „Szentek Hegedűjét”, mely a lelkészeknek ad az imádkozásban és a hivatásuk betöltésében direktívát; de ugyanebben az énekes könyvben ott találjuk: a prókator, a nótárius, a bíró, az eklésiai előjárók, az orvos, a mesterember, a földműves, a kereskedő, a halász, az utazók, a cselédtartó gazdák, a cselédek... stb.. stb. az öreg, a fiatal, az egészséges, a beteg, a házas, a nőtlen, vagy hajadon, a szenvedő, a károsult... stb.... emberek énekét, tanácsadóját, vagy a hogyan a legmegfelelőbbben megjelöljük: *ének — imádságát.*

Nem állítom, hogy a Szentek Hegedűje tökéletesen megfelelt az imádkozásravezetés eszközeinek, bár az a nagyon sok kiadás, melyet ez az énekeskönyv, más, általánosan és kötelezően bevezetett énekeskönyv használata mellett is megért, e mellett bizonyít, azonban mindenestre kitűnő „vezérkönyv” volt az imádkozáshoz; s megszületésének feltétlenül az volt az oka, hogy a hasonló „*ének imádságok*” vallásosságra, Istenfélelemre, imádságos élet folytatására nevelő hatását már a korábbi tapasztalatok alapján megismerték

Birtokomban van a XVIII-ik század elsőfeléből, az 1747 ik esztendőből egy kézirat, (sajnos nem teljes) mely egy akkor működött tanítónak volt a tulajdona, s ez az akkori elemi iskolai tananyagon kívül élet és illemszabályokat, s néhány kiválasztott éneket (Cantie Elegans) nyújt. Ezekből az énekekből néhányat bemutatok:

Reggeli ének:

Az Urnak dicséretire
Induly lelkem örömmel,
Mert im az új nap fényére
Felvirraszta békével.
Orcáját rám fordítá,
Kegyelmét megújítá...

Uram tőlem ne állj messze,
E napnak óráiban,
Sőt lelked lelkem élessze
Gyakorlott dolgaiban
Vigyázz szolgáló éltére,
Tégy által az estvére...

Estvéli ének:

Hálát adok Istenemnek,
Mert nagy hozzám jóvolta

Ki volt gyámola fejemnek,
Foly életem miolta.
Felvévén kegyelmére,
Által tőn az estvére.

Uram kérlek légy szolgálóddal
Ez setét éjszakában
Vedd körülül szent irgalmaddal
Fejemet mély álmában
Kivánt reggelt Istenem
Adj békességben érnem...

Munka megkezdése előtti ének:

En Uram Istenem dolgaimhoz fogok,
De előbb áldásért Te Hozzád fordulok,
Áldjad meg kezdesem és az folytatásom
Verejték hullásom...

Vedd körülül szolgálódat Irgalmassággoddal
Ne adjál kárvallást ostorozásoddal,
Hivséges pásztorem, Gyámolom légy nekem
Atya Ur Istenem...

Munka bevégezése utáni ének:

Velem voltál Uram ez mai napomban,
Megáldottál engem minden dolgaimban.
Nem adtál kárvallást, jó Gyámolom voltál
Ígaz Atyám voltál.

Szívemnek háláját Te elébed teszem
Neved magasztalom, Szentnek megismerem,
Áldásodban tarts meg a Krisztus Jézusért,
Mi Urunk Jézusért...

Próbáljuk meg, vegyük elő ezeket, illetve adjunk ilyeneket is a népünknek, megtanítva őket az énekekre, s az énekek által az imádkozásra is. De vigyázzunk, hogy ne hiányozzon az adandó énekekből az, ami a régi-ekben megvolt, ami azokat megszerettette: a *magyar zamat*, a néplélekbe, a *magyar nép lelkébe beleolvadni tudás*, hogy a szöveg, s a dallam olyanoknak láttassanak az éneklő előtt, mintha az ő gondolatait adnák az ő szívéből fakadott melodiáknak kíséretében.

A magyar kálvinistának érzés-és gondolatvilága ma is az, ami volt régen a hasonló körülmények között. A mai vallástalanságnak vallásossággá átalakító eszköze is csak az lehet első-sorban és igazán, amit a régi-ek e szent cél érdekében felhasználtak. *Próbáljuk meg hát az ő módszerüket: adjunk minden alkalomra ima—éneket hiveink szájába, s megvagyok győződve, hogy egy igen hatalmas lépéssel már tovább men-tünk a belmtssió terén...* Kúr Géza
ref. lelkész.

Merre menjünk ?

„Multadban nincs öröm, jövődben nincs remény”. A költő ez elkeserítő hangja sajog ki hivatalos lapunk 2-ik számának vezércikkéből. E szomorú következtetés az új esztendő küszöbén nem alapelkülű. A mult azt igazolja, hogy anyaszentegyházunk a többi egyházak között legmostohább gyermeke államunknak. Pe-

dig a mi egyházunk a szó szoros értelmében tanító-nevelő egyház, mely már szervezeténél fogva is legjobban szolgálatában áll a szociális és demokratikus eszmék megvalósításának. E munkát egyházunk templomain, iskoláin s a kebelében működő egyesületein keresztül végzi.

S míg egyrészt e munkához anyaszentegyházunk vitális érdekei fűződnek, addig másrésztől magasabb általános társadalmi érdekek is. Nevezetesen: az állam szellemi, kulturális érdekei s az egyetemes műveltség oszlopain nyugvó morális érdekek.

E magasztos munkáját egyházunk minden időben példásan elvégezte. Mégis szinte érthetetlen, de szomorú valóság — amint ez a fent említett cikkből nyilvánvaló, — hogy anyaszentegyházunk e felséges lélekformáló munkáját sem az állam, de tekintélyes hányadban még saját híveink sem méltatták és nem méltányolták úgy, mint ahogy kellene és ahogy azt megérdemelné.

Ez az állapot sokat szenvedett egyházunk életében nem újság. Régen is az apostoli szegénység volt leghűségesebb kísérőtársa. Négy évszázad alatt kevés évtized volt ez alól a kivétel. S épen ebből kifolyólag egyházunk tudós férfiai megállapították, hogy Kálvinista Siónunk akkor volt a legerősebb hitben és anyagiakban, mikor nem a mások alamizsnát nyújtó kezére, hanem tagjainak hitbuzgóságára, tántoríthatatlan egyházszerzetére, valláserkölcsei öntudatára s nemes áldozatkészségére támaszkodott.

A fent hivatolt vezércikk írója megállapítja, hogy a külső segítségre való támaszkodás s a jövőre való ily irányú tervezettség ma nem egyéb a homokra való építésnél. Bizony ez leverő, elkedvetlenítő biztatás az új év kezdetén! De arra egészen mégsem jogosít, hogy minden reményünket temessünk el! Merre menjünk hát?

„A mult ismerete tanulság a jövő számára”, ismerjük egyházunk nehéz, küzdelmes multját. Midőn iskolákat, templomokat emelt, kollégiumokat tartott fenn, papjait, tanárait, tanítóit fizette a saját erejéből. Mi a tanulság hát a jövő számára? A mai kétséges viszonyok között bizonyára nem lehet más, mint megkeresni, egyengetni és rálépni arra az utra, mely elvezet bennünket ahhoz a soha ki nem apadó ősforráshoz: egyháztagjaink megértő lelkéhez. Még nem késő. Vannak biztató jelek szép számmal. Dacára az általános gazdasági leromlásnak, számos gyülekezetben tapasztaljuk, hogy a lelkek nem csüggedtek. A szívek hittől épen úgy buzognak, a kezek áldozathozatalra épen úgy megnyílnak, mint a boldogabb esztendőkből. Olyan időket élünk, mikor anyaszentegyházunk tekintélyét, annak értékét magunknak kell megalapoznunk és saját erőnkben fenntartanunk. Nem állítom ezzel, hogy a más forrásból eredő és várható segítséget s anyagi támogatást ne vegyük szívesen; sőt jogos igénye-

ink kielégítéséért harcolni is kötelességünk. *A lényeg és fundamentom azonban mindig hiveink jó lelke s erős hite legyen, mert ez biztos, míg más egyéb ingadozó.*

Elsősorban is az egyház hivatalos közegeinek kell szellemi és lelki talentumaikat meg-tündököltetni a hívek előtt s aztán a magasra törő lélek áldozatát kell meghozni egyházunk oltárán. Ma már nem elég csak a nagy tömeg lelkét, gondolkodását irányítani, hanem hozzá kell férközni az egyének szívéhez és lelkéhez egyenként. Az éber kutató még a lélek durva kövei között is talál értékeket, melyeket célirányos kezelés mellett anyaszentegyházunk javára kamatoztathat. És ha már így elkészítjük híveink lelkét, akkor nemcsak a szíve, de keze is megnyílik az áldozattételre. Önzetlen örömmel áldoz templomra, iskolára s közintézményeinkre.

De menjünk tovább! Ami gyülekezeteinkben vonatkozik a tagokra, nevezetesen: akit a Gondviselés anyagi javakkal bővebben megáldott, az bővebben áldozzon; ugyanez vonatkozik egyetemes egyházunk gazdagabb, tehetősebb gyülekezeteire is. Ezek kevés megterheléssel többet nyújthatnak közintézményeink támogatására s az egyetemes missziói célok istápolására. Ében kell lennünk, mert azokon a vidékeken, hol gyülekezeteink más vallásfelekezetek közzé élve, elszórtan élnek, egyházunk évről évre foszladozik. Az elmúlt iskolai évben egyik egyházkerületünkben 70—80 gyermek nem tanult hittant, mert anyanyelvén már nem tud olvasni. Egyik előkelő napilapunk statisztikája szerint 10 év alatt egyházunk lélekszáma 5 %-os csökkenést mutat. Nyilvánvaló tehát, hogy ősi telkünk gyepűit szaggatja az ár! Ennek ellensúlyozását pedig csak egyetemes és intenzív missziói munkával lehet eszközölni, mely munkának állandósítása és biztosítása elsősorban a vagyonos gyülekezetekre háramlík, de a többire is, mert megvagyon írva: „Egymás terhét hordozzátok.”

E gondolat megvalósítását akarja szolgáltni az a nagyszabású terv, melyet Főtiszt. Bertók Béla püspök ur mélyrelátó elgondolással szándékozik a közel jövőben életrehozni, melytől reméljük idővel anyaszentegyházunk szellemi és anyagi megerősödését.

Szabó Sándor
ref. tanító.

Könyvismertetés.

„A Biblia használata az ifjúsági keresztény munkában.” 44 old. Ára: 10 lei. Írta: László Dezső, ref. lelkész, az erdélyi református egyházkerület ifjúsági utazó titkára. Ker. ifjúsági munkának csak a Szentírás lehet az alapja. Ezért nagyon fontos és feltétlenül tisztázandó kérdés ez, hogy miként használjuk a

Szentirást az ifjúsági munkában? Erre a kérdésre próbál feleletet adni ez a könyvecske. I. Az első főcím: „A Biblia, az ifjúság és e kettő találkozásának lehetőségei és alkalmai.” „A Biblia és az ifjúság két külön világ.” Gazdag és titokzatos világ mindkettő s szinte kifürkészhetetlen. Az ifjúsági munkásnak alaposan kell ismerni mindkettőt, nemcsak külön-külön, „hanem a kettőnek egymáshoz való viszonyában is.” Ezt a feladatot oldja meg a szerző, a már idézett I. főcím alatt a köv. három kisebb fejezetben. 1.) A Biblia. A Bibliáról a keresztyénség keretén belül élő helytelen, téves felfogások rövid ismertetése után adja a helyes felfogást, melynek a lényege ez: „A Szentírás az élő Isten élő beszédének hordozója a mai ember számára.” „A Szentírásban két világ: az ember és Isten találkozott egymással, hogy olvasása által utat találjon ma is két világ: Isten és az ember az egymással való találkozáshoz.” 2.) Az ifjúság. Ifjúsági munkához feltétlenül szükség van az ifjúság ismeretére. Épen ezért a szerző kiemeli az ifjúságot jellemző tulajdonságokat. Itt azonban csak azokat, melyek akkor tűnnek elő, ha a Bibliát akarjuk közelebb vinni az ifjúsághoz. Általános vélemény, hogy az ifjúság számára a Biblia teljesen idegen világ. „Az én véleményem az, hogy a Biblia éppen az ifjúság könyve.” „A legelső feladat ezt a tényt tenni nagyon világossá az ifjúság előtt.” „Csak egy uton lehet a Bibliát az ifjúsághoz közel vinni, úgy, ha a Bibliát Isten hozzá ma intézett szavának élő foglalataként állítom elé.” Az ifjúság jellemző vonásai ezek: 1.) „Az ifjúságot az élet érdekli és nem az, amit mások mondanak az életről.” Tehát Isten, mint élő valóság, mindennél jobban érdekli. (De nem az, amit mások gondolnak Istenről. 2.) A másik jellemző tulajdonsága az ifjúságnak a bizonytalanság. Ebből fakad kritikai magatartása. Ezt Isten maga támasztja az ifjúság lelkében, hogy keresésre indítsa s hogy e keresésben maga felé irányítsa. 3.) „Az ifjúság tényeket keres és nem magyarázatokat.” Az ifjúsági munka feladata, hogy megláttassa az ifjúsággal a nagy Tényt: Istent. 4.) „Az ifjúság döntés előtt áll, még nem határozott élete iránya felől.” Feladatunk: a Bibliát úgy állítani az ifjúság elé, hogy életirányának a megválasztásánál a Biblia legyen reá döntő hatással, hogy a Biblia hatása alatt élete végéig reformálja magát, vagyis a tökélesedés útján haladjon. Meglássza azt, hogy „a Biblia örökös ifjúságban tart, nem engedi, hogy megcsontosodjunk és kiszikkadt öregekké legyünk: a Biblia az ifjúság könyve.” A Bibliában különösen két olyan vonás van, mely a döntés előtt álló ifjúságot érdekli és befolyásolhatja: prófécia és a misszió. „Ha valaki a Bibliában rejtő prófétai és misszióonáriusi életet a maga üdeségében, élettelen pompájában tudja az ifjúságnak megmutatni, az ifjúság kezébe tudta adni a Bibliát s a ke-

resztyénség lényegét oltotta bele az ifjúság szíve közepébe.” 3.) „Kapcsolatok a Biblia és az ifjúság között.” Azzal a kérdéssel foglalkozik e cím alatt a szerző, hogy az 1. és 2. pont alatt ismertetett két világ, a Biblia és az ifjúság világa miképpen találkozhatnak egymással? Fontos szerepe van itt a vezetőnek. „A vezetőnek felelősséggel megáldott prófétai személynek kell lennie, aki egy ügygel teljesen egy s minél inkább egy vele, annál fájdalmasabb örömmel érzi, hogy az ügy mennyivel nagyobb nálánál. Más lélekkel hiába indulok az ifjúság közé.” Azután felsorolja a könyv azokat az alkalmakat és módokat, melyek a Biblia és az ifjúság között a szükséges kapcsolat megteremtését elősegítik. Ilyenek: istentisztelet, vallásóra, biblióra, megbeszélő óra, csendes óra. A bibliával való foglalkozásunkat kapcsolatba kell még hozni a ker. élet „többi nagy tényeivel.” Ilyenek: az imádság, (melyben kifejezésre jut a hála, a bűnvallás és a kérés), azután a szolgálat. Kapcsolatban kell állnia bibliatanulmányozásunknak még az egyház hitvallásaival is. „Aki a bibliával foglalkozik, annak kalauzra, térképre van szüksége. Ez a kalauz és térkép az egyház hitvallása.”

A II. nagyobb fejezetben „Az ó-szövetség használata,” cím alatt arról beszél a szerző, hogyan vegye a vezető kezébe az ó-szövetséget? Szem előtt kell tartani mindig 1.) az Ó és Új szövetség egymáshoz való viszonyát. A kettő együtt adja a teljes kijelentést. A kettő kölcsönösen kiegészíti egymást. A kettő között megvan „a történelmi és gondolati egység”. 2.) Nem elég az Ó-szövetségben csak egy nép történetét látnunk, mert „az Ó-szövetség Isten tetteinek hatalmas fordulóiról is beszámol”. 3.) „Az Ó-szövetség határozott, erőteljes képet ad Istenről.” 4.) „Az Ó-szövetség befejezetlen, csontka emberi életek és viszonyok gazdag sorát tárja elénk.” 5.) „Az emberi életviszonyok gazdag sorát vonultatja el szemünk előtt ez a könyv.” 6.) „Az Ó-szövetség a különféle emberi életeknek sokkal gazdagabb seregét rajzolja meg, mint az Új-szövetség”. 7.) Az Ó-szövetség egyik legjellemzőbb vonása abban van, „hogy határozottan kimutatja Isten akaratát egy nép életében.” 8.) Az Ó-szövetség a személyes élet kérdéseinek feltárásában is nagyon közel férkőzik szívünkhöz.” S végül az Ó-szövetség összefoglaló jellemvonása a prófétasága, melyről az ifjúsági munkában sohasem szabad megfeledkezni. A III. fejezet „Az Új-szövetség használata”. 1.) Fontos annak a kidomborítása, hogy az új szöveg középpontjában egy élő személyiség áll: a Jézus Krisztus. Föltétlenül rá kell mutatni arra, hogy milyen viszonyban van az Ó-szöv.-gel, 2) Jézus nem új vallást hozott. Az élet összes tényeivel szemben új magatartást követel. *Isten országa jelent meg benne.* 3.) Jézus élete egy nagy ügynek, az Isten országának a szolgálata. 4.) Jézus Krisztus alakját az em-

berek elé állítani a maga igazi valóságában: a legnehezebb emberi feladat. 5.) Jézus Krisztus az ő követésére, a parancsainak való engedelmességre hívja az embereket. 6) Nem szabad megelégednünk azzal, hogy Krisztust, mint Mestert, tanítót, vagy eszményt állítsuk az emberek elé, hanem ki kell emelni az ő megváltói voltát, valamint azt is, hogy mi rá vagyunk szorulva a váltásra. 7., A ker. ember számára egy hatalmas erőforrás a Krisztussal való titkos, élő összeköttetés. A 8. pontban azzal a fontos kérdéssel foglalkozék, hogy egy dogmatikai igazságot hogyan kell közel vinni az ifjúsághoz. 9. A csodákat az élő Krisztussal kapcsolatban kell szemlélni. S végül: míg az Ószöv.-ből a prófécia ötlük szemünkbe, az Új-szöv. a misszió munkáját tárja elénk. (Különösen az Ap. Csel.) Még egy dolgot nem szabad figyelmen kívül hagyni az Új-szövetségben: ki kell emelnünk azokat a képeket és gondolatokat, amelyek „a jelen világ elmulására, az utolsó ítéletre és az örök életre utalnak.”

Kritikát nem mondunk erről a könyvről. Erre nincs szükség. A részletes tartalmi ismeretetés és a kiszakított idézetek mutatják a munka értékét. Köszönet László Dezsőnek, a legjobb magyar. ref. ifjúsági munkásnak, hogy a Soli Deo Gloria Diákszövetség 1930. évi balatonszárszói vezető képző tanfolyaman tartott és az „Ébresztő” V. évfolyamában is megjelent előadásainak a vázlatát e füzeten hozzáférhetővé tette minden ifjúsági munkás számára. Nemcsak „szegény keresztyén nevelői irodalmunkat gyarapította egy szerény füzettel,” hanem új szempontokat tárt elénk, egy értékes utmutatást nyújtott nekünk, kalauzt adott melénk az ifjúsági munkában. Látjuk, hogy nem riad meg az ifjúság a Bibliától, hogy közel lehet azt vinni az ifjúsághoz, csak olyan tehetségre, de mindenekfelett olyan lélekre van szükség, mint amilyenek őt áldotta meg az Isten.

Az ismertetett füzetek megrendelhetők az „Ifju Erdély” kiadóhivatalában. Cluj—Kolozsvár, Calea Victorică 28. Erdélyi Mihály.

H I R E K

— **A theologiai és középiskolai internátusra** az elmúlt hónapban a következő befizetések érkeztek: Református presbitérium Beregszász 510 k., Fülöp Zsigmond Komárom 500 k., Boross Zsigmond Feled 50 k., Biki Ferencz Nagyszőlős 200 k., özv. Magyar Ferenczné Munkács 100 k., Bernáth Zoltán Vaján 250 k., dr. Ormós Béla Besztercebánya 300 k., Fülöp Zsigmond, Biki Ferencz és dr. Ormós Béla a most nyugtázott összeggel a megajánlott 1000 k.-át teljesen befizették. Egyenleg, mint banki betét 1932 II. 1-én 65.570 k.

— **Választások.** A gömői egyházmegyében a megürült 3 lelkészi és egy világi tanácsbírói tisztségre elrendelt szavazás folytán lelkészi tanácsbírákká választottak: *Csabay Pál*, *Lenkey Lajos* és *Szöke István*: világi tanácsbíró *dr. Dapsy Béla* lett. Áldás életükre és munkájukra!

— **Kardos József** nyitrai előfizetők ez év jan. 4-én 3 évre (1932, 1933, 1934) beküldte lapunk előfizetési díját. Ezzel a dicséretreméltó buzgósággal szép példát mutatott azon egyházi előljárók számára, akik 3 éves hátralékokat sem igyekeznek rendezni; de még azok számára is, akik pl. 140 k., előfizetési és hirdetési díjjal tartoznak s erre beküldenek 35 k.-át. Sajnos, Kardos József kivételes jóakarata nem képes ellensúlyozni a hanyag előfizetők által okozott károkat, azonban ez a körülmény nem kisebbíti nemes cselekedetének értékét s nem gátolhat meg bennünket abban, hogy neki köszönetünket ki ne fejezzük.

— **A beregi ref. egyházmegye** lelkészei körében mozgalom indult meg arra nézve, hogy a lelkészegyesület Beregszászban tartson fenn olvasó termei, melyet a lelkészek hetenként egyszer igénybe vehetnének és ahol a különböző állambeli egyházi lapokat olvashatnák. Az egyházmegye lelkészeinek legnagyobb része u. i. hetenként megfordul Beregszászban, s így az ott fellállítandó olvasó terem a különböző egyházi lapokkal (melyeket egyesek a nehéz viszonyok miatt nem járathatnak) nagyban és szerencsésen járulhatna hozzá a különböző egyházi mozgalmak megismeréséhez és az egészséges lelkészi közszellem kialakulásához. E tervet csak helyeselni lehet, s adja Isten, hogy a gondolat mielőbb testet öltjön, s abból fakadjon áldás úgy az egyéni, mint az egyházi közéletre.

— **Új református középiskolás lap.** A Soli Deo Gloria Diákszövetség főiskolás lapja mellékletként 4 oldalon középiskolás lapot adott ki. Az eddig mellékletként megjelenő lapot most önállóan akarja kiadni havonként 8 oldalon.

— **Lelkészcserék.** Muraközy Gyulának Budapestre történt megválasztása folytán megürült az egyik kecskeméti lelkészi állás. Amint értesülünk, a kecskeméti egyháztanács dr. Vass Vincze enyingi lelkész meghívása mellett foglalt állást.

— **Eladó.** Egy jó karban tevő Schunda-féle pedálos cimbalom jutányos áron eladó, Cimet a szerkesztőség közöl.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA” felkérő „Kapusány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:
Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicseri lelkész hivatalhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Az egyházak és a gazdasági világválság.

A gyakorlati keresztyénség oekumenikus tanácsának elnökei, a winchesteri püspök a brit csoport elnöke, Germanos érsek az orthodox csoport elnöke, dr. Parkes Godman az amerikai csoport elnöke és dr. H. Kapler a „Deutscher Evang. Kirchenausschuss” elnöke az alábbi felhívást bocsátották közre:

A világ keresztyén egyházai a legnagyobb aggodalommal szemlélik a gazdasági élet általános hanyatlását. Látják széles rétegeknek napról napra élesedő küzdelmét a mindennapi kenyérért, egész nemzetek visszahanyatlását élet-színvonaluk fáradsággal elért szintjéről és nem végső renden az alkotásra hivatott legderékabb emberek növekvő reménytelenségét, hogy a jelenlegi nehézségek kellő időre való megoldásának lesz-e lehetősége. Tapasztalják, hogy a sokszoros szükség és az abból származó kiut nélküli zavar sokak számára súlyos kísértés a hitetlenségre.

Az egyházak mélységes hálával köszönnek minden munkát, amely e nyomor enyhítéséért tevékenykedik. Maguk az egyházak megkísérelték, hogy minden, a szükség által sújtott országban tagjainak áldozatkészségét felébresszék és sikerült is nekik sok sok egyéni nyomort és nélkülözést enyhíteniök és az embereket a jelenlegi helyzet meg nem értett szigorának megítélésében józanságra bírni.

Az egyházaknak azonban attól kell tartaniok, hogy a hosszan elhúzódó gazdasági szükség a hatékony segítségnek nemcsak a készségét, de a lehetőségét is veszélyezteti, ha ugyan egészen el nem pusztítja és hogy a legkeményebben sújtottak hovatovább az elkeseredés és gyűlölet martalékaivá lesznek.

Az egyházak jól látják, hogy a gazdasági és állami élet vezetői a leg gondosabban keresik az utját — módját, hogyan tehetne a gazdasági pusztulást utjában megállítani. Látják azt is, hogy a válság mélyen fekvő okainak felismerése növekvő mértékben tör utat magának s szívesen köszöntenek minden jószándékot, amely a gazdasági élet vezető nagy világhatalmainak szolidáris akciójához vezethet.

Az egyházaknak azonban az a benyomásuk, hogy ennek a világszolidaritásnak a döntő bizonyítékai még hiányoznak és a népekkel, mindenekelőtt pedig a szükséget szenvedő tömegekkel egyetemben az egyházak meg vannak győződve a gyors cselekvés kikerülhetetlen szükségességéről. Ugy látják, hogy ezidőszerint a politikai helyzet biztonságának és áttekinthetőségének hiánya eleve hatástalanságra ítél minden törekvést, amely gazdasági téren átfogó megoldásra céloz és hogy ennek következtében jelenleg a gazdasági jövőt is döntő módon irányítják a politikai téren teendő rendszabályok. Ennek felismerése folytán a világ államférfiainak újólag figyelmeztetik arra az óriási felelősségre, amely ebben a helyzetben rájuk nehezedik, minderekefelett és előtt gondolva a küszöbön álló lefegyverezési tárgyalásokra. A világ a béke valóságos biztosítása után vágyakozik és a béke tartósságát biztosítva látván, kész lesz valóságban és idejében olyan utra lépni, amely a gazdasági válság által felvetett kérdések megoldására vezet.

A világháború napjai óta a veszedelem, hogy a nemzetek évszázadok szülte szolidaritásának maradványai is veszendőbe mennek, sohasem volt nagyobb, mint éppen most, olyan

pillanatban, amely ennek a szolidaritásnak a legerősebb jegyeit követeli meg. Mindezeknél fogva az egyházak mindenkit, különösebben minden keresztyént felhivnak, hogy tegyenek meg mindent ennek a veszedelemnek a leküzdésére, az itt jelzett összefüggések tiszta felismerését igyekezzenek a világ közvéleményében érvényre juttatni s ezzel a világválság leküzdésére egységes közakarát kialakulását szolgálni.

Történelmi kapcsolatok a cseh és a magyar kálvinizmus között.

Cseh eredetiből átdolgozta: Csomár Zoltán segédlelkész.

Az elmúlt év okt. 29-én volt 150 éves fordulója annak a napnak, mikor II. József császár kiadta a türelmi rendeletet. Ez alkalomból a csehtestvér egyház az egyes gyülekezetekben széleskörű ünnepségeket rendezett. A főünnepség az évforduló napján Prágában folyt le, melyre Egyetemes Egyházunk vezetősége is meghívót kapott.

Az ünnep jelentőségét mutatja az is, hogy Toul János (Jan Toul) a budejovicei csehtestvér egyház kiváló lelkésze „Jubileumi Könyv”-et adott ki, mely világos képet nyújt a csehtestvér egyház keletkezéséről, multjáról és jelenéről. Az egyház történelmi multja bennünket, magyar reformátusokat is igen közelről érint. Az összes, multban működő és jelenleg is élő csehtestvér lelkészeknek rövid életrajza és fotografiája között megtaláljuk annak a 70 református magyar lekipásztornak is a „curriculum vitae”-jét és fényképét, akik annak idején itt hagyva nyugalmukat, otthonukat, szeretteiket, elmentek a messze idegenbe, hogy prófétai lélekkel segítsenek talpraállítani azt a csehtestvér egyházat, mely a türelmi pátens megjelenése előtt porig sujtva romokban hevert. Ennek jelentőségét ők maguk méltányolják a legjobban, amikor a 150 éves forduló emlékére, a fentemlített munkán kívül, az Amerikában, Pittsburgban megjelenő cseh nyelvű heti lap: „Křesťanské Listy” is 21 számon keresztül folytatóságos, hasábos cikket közölt Dvořák József praszecsi lelkész tollából, a cseh és a magyar kálvinizmus közötti kapcsolatáról.

Mint lelkészi szolgálatot végző, katonai gyakorlatra bevonult segédlelkész, — Prudky Ferenc olmützi lelkész jóvoltából — 4 héten át foglalkozhattam ezzel a bennünket református magyarokat olyan közelről érintő kérdéssel. Azt hiszem, nem lesz hiábavaló, ha nyilvánosság elé tárom, hogy cseh testvéreink milyen szemüvegen át nézik ezt a történelmi kapcsolatot és milyen jelentőséget tulajdonítanak annak.

A csehek és a magyarok között — lévén szomszéd nemzet — állandó történelmi kapcsolat állott fenn, írja Dvořák József praszecsi lel-

kész. Ez a kapcsolat visszavezethető egész a Přemysliek és az Árpádok koráig, amikor a két uralkodó ház követői gyakran megfordultak Prágában és Budán. Rokoni kapcsolat is többször füzte egybe a két uralkodó családot, majd később, a közös uralkodók idejében még közelebb kerül a két nemzet egymáshoz. Mátyás király 1 évig tartózkodik Podjebrád udvarában.

E politikai és családi kapcsolat után a huszitizmussal szorosabb vallási kapcsolat következik be a két nemzet életében.

Sok huszita telepedett le magyar földön, akik megpuhitották és előkészítették a talajt a magyar reformáció számára.

Itt kell megjegyezmem, hogy az eddig felsorolt történelmi kapcsolatok néha harcra is vezettek, tehát nem voltak hosszú ideig tartók, amiért nem is hagyták a legkellemesebb emlékeket a két nemzet életében.

Ezután következik az az idő, amely már bennünket református magyarokat érint.

A huszitizmus több ágra szakadván, annak mérsékeltebb és megalkuvásra készebb csoportja, az utrakvisták, részint visszatértek a római egyház kebelébe, részint pedig az augsburgi hitvallást fogadták el. A még megmaradt rész egyesülve a szigorú, radikális irányú Tháboritákkal, alkotják a mai csehtestvér egyházat, akik legszívesebben tanultak Kálvintól és a Helvét hitvallást fogadták el. Különösen Prágai Lukács idejétől erősödött meg a huszitizmusnak ez a kálvini iránya, amikor megjelent annak legdrágább gyöngye, az egyház életében korszakot alkotó králicei Biblia, 6 teljes kötetben, magyarázatokkal ellátva. E magyarázatok teljesen kálvini theologiai alapon állanak. Az egyház-szervezetük presbiteri, demokratikus berendezésével és apostoli egyszerűségével legközelebb áll a demokratikus berendezésű kálvini és presbiteri egyházakhoz.

Egyes történelmi nyomok szerint már a fehérhegyi ütközet előtt voltak Cseh és Morvaországban egyházak, melyek a Helvét hitvallás alapján állottak és 1609-ben a consistoriumban egy taggal képviseltették magukat. Szkalai cseh történetíró szerint 1602—1623 ig iskoláikban be volt vezetve a Heidelbergi Káté tanítása.

Dvořák megemlékezik arról, hogy a csehtestvérek összeköttetésben voltak annak idején Mélius Juhász Péterrel, egyik leghatalmasabb és legtekintélyesebb képviselőjével a magyar kálvinizmusnak; továbbá a kálvinista Illésházy István nádorral és Szenci Molnár Alberttel, a híres zsoldárfordítóval.

A kapcsolat még jobban kezd kiépülni a fehérhegyi csata után, Bethlen Gábor fejedelemse idejében, amikor ugy a cseh nemzetre, mint a cseh egyházra a legkegyetlenebb és a legsötétebb történelmi korszak következett, Ebben az időben az utolsó önálló cseh király Pfalci Frigyes és Bethlen Gábor, mint szövet-

ségesek állanak szembe II. Habsburg Ferdinánddal.

A gyászos emlékü fehérhegyi csata után a magyar mágnások, mint pl. Bethlen, Nádasdy, Nyáry, Vizkelety, Szunyogh és mások, mint pl. a lutheránus Thurzó, a földig alázott néppel együtt érezve, a legnagyobb részvétellel és szeretettel nyitották meg ajtajaikat a fehérhegyi száműzöttek előtt. Különös elismeréssel emlékezik meg Bethlen utódjáról I. Rákóczy Györgyről, aki a morva határ mellett fekvő nagy kiterjedésű birtokain pl. Puchován és Lednicén sok száműzötteknek adott helyet és otthont; következésképen itt keletkeztek azok a gyülekezetek, melyek a kálvini irányhoz legközelebb állottak és 1647-ben csatlakoztak a szervezett kálvinista egyházhoz.

Magyarország más vidékein is letelepedtek ezek a száműzöttek. Pl. Szkalicán, Szenyicén, Losoncon stb. Ezek a családok valamennyien befogadták a kálvinizmust és néhányuk az utódait szintén ott találjuk azok között a lelkipásztorok között, akik a türelmi rendelet megjelenése után tömegesen érkeztek Csehországba, a haldokló csehtestvér egyház talpraállítására (pl. Blazsek Pál és Mihály, Slachta Pál és Jesszeniusz Jóél).

Komenius veje Figulus Jablonszky a száműzöttekről írott munkájában hirt ad arról is, hogy a mai Szlovenszko egyes helyein egész telepe keletkezett a száműzötteknek, akik olyan meghitt, testvéri közösségben éltek együtt, mint egy nagy család. Élükön a lelkész állott. Minden nap munka előtt közös imára jöttek össze, vasárnap pedig istentiszteletre. Nagy sulyt helyeztek Jézus tanításának tiszta hirdetésére.

Szorosabbra fűződött a kapcsolat a cseh és a magyar kálvinizmus között a fehérhegy utáni évek legnagyobb írójának: Koménius Amos Jánosnak a fellépésével. Minekünk ref. magyaroknak is történelmi fontossága az az idő, melyet a népeknek nagy tanítója, a tanítóknak ez a nagy mestere. évszázados multu kollégiumunkban, Sárospatakon töltött. Az iskola akkori igazgatójának, Tolnainak az ajánlatára hívta meg Lorántffy Zsuzsánna Komenskyt, aki ekkor Magyarországon már ismert volt. Híres munkája: „Jonua linguarum reserata”, már 1638-ban magyarul is megjelent Eperjesen. A hagyomány szerint Lorántffy Zsuzsánna háromszor irt Koméniusnak, aki 1650-ben épen a mai Szlovenszkon, a puchovai és lednicei gyülekezetek gyűlésén volt; innen egyenesen Sárospatakra ment. Mikor megérkezett 1650. nov. 20-án, Lorántffy Zsuzsánna e szavakkal fogadta: „Nem hívtunk Téged gondoktól fárasztó, hivatalos iskolai munkára, hogy itt az iskola porát szivjad, hanem, hogy a mi tanulóink a Te vezetésed alatt haladjanak tovább a ref. tanításban, hogy Te örömmel működjél és a tanítási módszeről való gondolataid a valóságba átmenjenek.”

Évi fizetése kb. 640 aranyat tett ki abban az időben. Programját: „Schola Pansophica” című művében dolgozta ki.

(Folyt. köv.)

Amik régen megírtak...

Általánosan ismert dolog, hogy II. József császár türelmi rendelete után az akkori magyar kálvinista egyház nyújtott segédkezet a cseh protestáns egyháznak ahhoz, hogy 160 éves romjaiból új életre kelhessen.

A legértékesebb segítséget adta, amit adhatott: ifju, reményteljes emberi életet, amelyek elégték a szakadatlan, szenvedésteljes küzdelmek áldozati tűzében, hogy egy nemzet lelkében ki ne aludjék, hanem új életre keljen az evangélium világossága, amelyet egyhuzamban másfél századnál tovább oltoztattak az emberi rosszakarat minden eszközével, nagyhatalommal bíró gonosz kezek.

A magyarkálvinista egyháznak ez a hősi gesztusa minden idők emberei előtt dicséretére válik, amikor nem nézve az országhatárookra, idegen nemzetiségekre, a leküzdhetetlennek látszó akadályokra: a hősi akarat vallásához illő lendülettel segít a legjobb és legértékesebb erőinek odaáldozásával ott, ahol Isten akarata a segítség köteleességét elébe irta.

De az is általánosan ismert dolog az ezen kor eseményeinek részletesebb ismeretével bírók előtt, hogy ez a nagyjelentőségű s a késő utódokra nézve is felemelő hatású mozzanat egyháztörténelmünkben nincs kidomborítva, kihangsúlyozva úgy, amint jelentősége szerint megérdemelné.

Néhány szürke mondat szégyenkezik ezen kor történetéről szóló írásokban erről az eseményről, csak alig észrevéve, vagy épen észre sem véve, amelynek a következménye pedig nem kevesebb, mint egy ország evangéliumi egyházának teremtő újraéledése. Aminthogy maga az egész türelmi rendelet kora sincs beállítva egyházunk történetébe úgy, amint jelentősége megérdemelné, pedig a türelmi rendelet nélkül, a rendelet kiadójának hatalmas egyénisége nélkül történelmünk másképen alakul és pedig egészen bizonyos, hogy a mi hátrányunkra.

A végromlásunkra törő, elfogult rosszakaratnak, a nagyszerűen megszervezett, évtizedek szívós, következetes elnyomó munkájában megédződött erejét csak olyan ritka világos fejű és erős akaratú egyéniség törhette meg, mint II. József. Ő törte meg a jeget, melynek gyilkos kérge lehetetlenné tette egyházaink számára egy jobb tavasz kinyílását; az ő munkája által vált lehetővé egyházaink számára egy hosszú s már halállal fenyegető, dermesztő álomból való felébredés; ez a munka készítette elő a talajt arra, hogy kibontakozzék benne az

uj időknek az a fája, melynek áldásos termése lett az 1792. évi XXVI. t. c., mely a régi veszedelmeket — reméljük — mindörökre lehetetlenné tette.

Egy szerény adatot mutatok be itt, amely rávilágít a messze idegen földön apostoli munkát végző magyar ref. papoknak sok szenvedésteljes küzdelmére és sok esetben martir sorsára Közlöm az adatot úgy, amint: „Egy régi levélen ezt írva találtam.”

Egy Gaal István nevű, Sárospatakról Csehországba 1792-ben kiment lelkész segélykérő levele ez, aki 42 esztendő telt el ott szakadatlan küzdelmekben úgy, hogy az ide odavándorlás sanyarúságaiban még lábai is megfagytak s 83 éves korában megrokknva kénytelen hazájába visszatérni... nyomoruságra... kegyelemkenyérre.

Az abauji tractus megszáván nyomoruságát — amint írja — 40 forintokkal vigasztalta meg s most a gömöri tractustól is segédelmet kér. Segélykérő levele hiteles dokumentum azokra a viszonyokra, amelyekkel a nagy munkára vállalkozott ifjaknak meg kellett küzdeniök az idegen földön.

Levelének az a része, mely a viszonyokra tanulságos fényt vet, így hangzik:

„Most már én Gálszécsben 30 forintos árendás házban nyomorgok 75 esztendő cseh feleségemmel. Az 1782 ik esztendőben, mint mészárszékre hajtattam a V. Publicum által Csehországba. Mind a Pápastáktól, mind az Ariánusoktól és még az Adamitáktól is sokat szenvedtem. Csufoltak, gunyoltak, hogy én is olyan Istent hiszek, akinek fia is van. Mészáros kutyákkal is akartak öszve szaggatni, kétszer lopták el holmitskámat, utoljára ézaka a házat is rámgujtották, kertekben s erdőkben kellett temetnem, az holttestet kiásták, megint eltemettem, megint kiásták. Mint papnak, fiskálisnak is magamnak kellett lennem. Recurráltam hát Ófelségéhez, Jósef császárhoz assistentiáért és hogy templomhelyet, temetőhelyet adjanak, magamat is éjjel nappal mind a Pápasták, mind az Ariánusok halálra üldöznek. Ugy adtak templom s temetőhelyet és azután katonákkal is temetkeztem, úgy csinált Ófelsége valami rendet.”

„Ezzel a passussal hajtattam én legelőször jéget törni, mint a mészárszékre, 1782 ikben: Ad benignissimum mandatum suae sacratissimae Majestatis Josephi 2-di Stephanum Gaal Hungarum ex inclity Comitatu Barsiensis, ex opido Léva oriundum scholam nostram S Patakiensem et patriam suam jussit relinquere Publica Auctoritas, pariut ille, cum debitta et publice laudata modestia, quamquam alia, suis votis meritisque suis pecierit, atque hoc modo nostrum etiam auxit erga se amorem.”

„Ezen Ófelsége kegyelmes parancsolatjára én magamat, életemet, promotiomat is, már akkor 9 esztendő deák lévén, feláldozni kénteleníttem. És ekkor nékem arany hegyeket ígértek, felkelvén

T. Főkurátor Vay István Ur, így szólott: Ne féljen T. Uram, ha mi meghalánk is, megmarad a protocullum és a Venerabile Publicum kigyelmednek gondját fogja viselni.”

„Provocáltam is már én a V. Consistoriále Protocullumra is, mégis már most vix est in sentina locus, még tsak kenyérem sints. Most kértem költsön nagy nehezen vagy egy köből gabonát, ha azt megeesszük, hogy osztán meghaljunk, mint amaz özvegy asszony is mondá kevés olajkájáról. Mivel én sok keserves, sérelmes defectusaim miatt sehova sem mehetek, szegény feleségemet sem küldhetem, mivel magyarul egy szót sem tud csak kenyeret kérni is. Gálszécsben a gabona 3 ft, a buza 5 ft, az árpa 2 ft 30, de mihaszna, én semmit sem vehetek, mivel egy garasom sints, költsön pedig senki sem ad.”

„Szegény Szcenci Molnár Albert sok hasznos munkája után is oly szegénységre juta, hogy az éhenhalással küzködött, pedig el merte maga felől mondani, hogy per me Hungarice loqueris Calvine per me Biblia, tersa nitent. En is szent vallásunk miatti sok keserves üldöztetésem után is a kenyérben is csak alig eszek eleget 83 esztendő koromban is.”

„Magamat Tisztelendő Esperest Uram buzgó, kegyes, munkás szeretetibe ajánlván, maradok hív, köteles szegény szolgája Gálszécsi árendás házban nyomorgó

1827 die 30. Mártz. Gaál István

szegény csehországi predikátor.”
Ime egy 105 éves, rég porrá vált emberből írott, elsárgult levél bizonyágtétele, mely értékes tanúságokkal gazdagítja a késői kor nemzedékét.

Halvány vonásokban képet alkothatunk arról a rettenetes elnyomásról, amely 1620 tól, a gyászos fehérhegyi csata idejétől egészen a türelmi rendelet megjelenéséig, tehát mintegy 160 esztendeig a cseh protestantizmusra nehezedett s úgy összetörte, hogy csak romjai maradtak meg, azok is csak valami csodálatos módon. Inkább elnézte a hatalom, hogy a törvényen kívüli állapotban sinylődő protestánsok lelki vezetők nélkül elzüljenek s az adamiták minden erkölcsi féket elvető, közveszélyes társaságába sülyedjenek itt-ott, de az evangelium világát meggyújtani nem engedte. Jellemző bizonyossága a pápizmus politikájának!

Megismerhetjük a közölt levél néhány sornyi adatából a türelmi rendelettel szemben kifejtett ellenállásnak terjedelmét, erejét és vakmerőségét, amely még a türelmi rendelet utáni években is a legaljasabb eszközöket is alkalmazásba veszi, hogy a rendeletet kijátsza s annak kihasználását a protestantizmusra nézve lehetlenné tegye. Megtagadják a templomhelyet, temetőhelyet, még az eltemetett holttestet is ismételten kiássák, hogy a lelkészek működését lehetlenné tegyék, szertartásaikat kigunyolják, amellett, hogy életük sincs biztonságban sem éjjel, sem nappal.

Látjuk a néhány sornyi adatból az uralkodó kemény, határozott magatartását, mindenre kiterjedő figyelmét, amelynek köszönhető, hogy az egyszerű pap kérése alaposan elintéződik s még katonaságot is küld ki, de rendeletének érvényt szerez, pedig az ilyen panaszok tömegével érkeztek a birodalom minden országából. Az emberi hamisságnak minden fortélyát alkalmazásba veszik, de az uralkodó fáradhatatlanul és kérlelhetetlenül vivja a harcol s vagdolja „a babonás hydra” az ultramontanizmus újra meg újra felemelkedő fejeit, hogy uralmát megtörje.

Látjuk az adatból, hogy felsőbb egyházi testületeink vezetői mennyire a helyzet magaslatán állanak, mily világosan látják az egyházra váró feladatot a sorsdöntő időkben, amikor minden tekintélyüket latbavetik, hogy rábuzdítsák az ifjúságot a szent munkára és tekintélyüket mi sem mutatja jobban, mint az, hogy az ifjúság enged a hívó szónak s elhagyja hazáját, megy a szent munkára hősi elszántsággal. Igazán: „*Publice Auctoritas*”!

De a legnagyobbat mégis az az ifjúság mutatja, mely jövőjét, „promotioját” feláldozza, de teljesíti a parancsot: „Menjete el... tegyetek tanítványokká minden népeket... Megy, pedig érzi, hogy küzdelem és martírsors vár reá.

Csak ilyen lélek tehetette meg azt a csudát, amely a türelmi rendelet után bekövetkezett, amikor két keserves emberöltőnek szomorú romhalmazát bámulatosan rövid idő alatt tökéletesen eltakarítja s új életet varázsol mérhetetlen áldozattal mindazon helyeken, ahol az életnek utolsó csiráját is el nem ölte az üldözés és elnyomás sok raffinált kegyetlensége. Ha számba próbálnánk venni azt az áldozatot, amely a türelmi rendelet után a magyar földön újraéledt 1015 evangéliumi egyházat felépítette, talán elszédülnénk az áldozatok hegyének nagysága láttára.

A segélykérő levélről még csak annyit, hogy a rávezetett széljegyzet tanúsága szerint: „*Kérésének elégtételt, amint a 8-ik számból kijő*”. (T. i. a 8. sz. jkvi pontból kitünik.)

Tehát még a következő nemzedék is érezte, hogy mivel tartozik az apostoli munkát végző, megrokkant munkásoknak s a támogatást ígérő elődök becsületének.

Mennyire nem állja ki a kritikát ebből a szempontból már az ezután következő nemzedékek egyházpolitikája! Amely nem ápolta az oly nemes lelkesedéssel és áldozatokkal megteremtett összeköttetést a cseh protestáns egyházzal, sőt teljesen elhanyagolta úgy, hogy a nehéz munkával végzett vetés termését bizony mások aratták le, összeköttetésünk megszakadt, feledésbe merült s csak legújabbban próbálják keresni a rég elvesztett fonalakat s szövögetni azokból a kölcsönös közeledés és megértés egybefűző kötelekeit. Úgy hiszem, hogy ha összeköttetésünk a cseh protestánsokkal mind-

végig megmarad, az újabb időkben, amikor a nagy világvihar bennünket velök egy államba sodort, az ő segítségükkel könnyebben és kevesebb zökkenővel haladhatott volna egyházunk hajója a megértés vizein a konszolidáció kikötője felé.

S milyen hatalmas bizonyágtétel egyházunk történelmének ez a mozzanata amellet, hogy a XVIII. sz. végén is, két emberöltőnek életelő nyomása dacára is, milyen eleven tüzzel lobogó missziói lélek hajtotta egyházunkat! Nem elégzik meg a saját romjainak életrekeltésével, hanem tulcsap az országhatárokon is és idegen földön is századokra kiható munkát végez.

Nincs igazságunk akkor, amikor a misszió fogalmára akár bel—, akár külmisszióról van szó. úgy nézünk, mint valami soha nem hallott, új dologra. Ha alaposan körülnézünk egyházunk történelmi multjában, rájövünk, hogy nagyon is régi dolog ez mindkét vonatkozásban s a mai missziói lelket ébresztgető, missziói munkára induló munkások régi, begyöpösödött, de jó irányba vezető uton haladnak és az egyházépítésnek a mult századokban is nagyon jól bevált, nagy sikerrel használt eszközeit keresik.

Egyháztörténelmi szempontból nem ez a jelenség új és szokatlan, hanem az a közönyösség, amely a XIX. század második felében, tehát történelmi szempontból csak tegnapelőtt, ezt a missziói lelket megoltotta.

Ennek következménye lett egyházunk életében a nagy alkotásokra képtelen tespedés. Így lett a köztudatban a pap típusa a téllenségben élő embernek abban a kálvinista egyházban is, amelynek pedig minden porcikája halálíg való munkára kötelez, amelynek a magyar földön az első terjesztői valóban ezerágu tevékenységükről voltak híresek, akik valóban mindenkinek mindenné lettek, tudósok, nyelvészek, fordítók, igehirdetők, írók, könyvkiadók, nyomdászok, könyvárusok, iratterjesztők stb. Csak ilyen missziói lélek teremthette meg és ez a lélek tarthatta életben egyházunkat négy évszázad sokféle veszedelmeiben.

Ebben az egyházban csakugyan új, szokatlan és példátlan jelenség volt a missziói léleknek az a meghanyatlása, amely a XIX. század II. ik felében s a XX. század első évtizedében látható volt.

És ebben a lelkiállapotban szakadt egyházunkra az az itéletidő, amely soha nem hallott súlyos problémák elé állította, többszázados kereteit szétszaggatta s e tekintetben a 3 évszázad előtti helyzetnél is nehezebb viszonyok közé lökte,

Csoda-e, ha nem birt az új viszonyok között azonnal a helyzet magaslatára emelkedni, ha nem birt olyan erővel megfelelni kötelességének, amilyennel kellett volna?!

Istennek hála, ma már más a helyzet.

Papságunk nagy egészében tudatában van a ráváró feladatoknak, ismeri a gyógyításra

váró bajokat, világosan látja a célt, amely felé törekedni kell s amennyit sokfelől nyomott helyzetében megtehet, meg is teszi úgy, hogy ma már papjainkat a tétlenség típusainak festeni, idejét mult és igaztalan dolog s lehetetlenséget ne kívánjunk. Idő kell ahoz, amíg papságunknak egy más mentalitású korban növekedett generációja, amely egészen más viszonyok közé illő lelki fegyverzettel lett felszerelve, súlyos anyagi helyzetére is tekintettel, elvégzi a szükséges lelki „átcsoportosítást”, vagy helyesebben átszerelést az egyházunkra váró óriási feladatok megoldásához és — ami szintén elkerülhetetlenül fontos — az ugyancsak más levegőben felnőtt világi embereink is megteszik ugyanezt úgy, hogy világi és egyházi elem tisztán látva a kire-kire váró kötelességeket, egyakarattal, összhangban dolgozva az egységes cél megvalósítására, egy egységes, nagy, a multhoz hasonló missziói lendületű munkával képessé teszik egyházunkat a ma reá néző, félelmetesen nagy feladatok megoldására.

A mult időknek még a kisebb jelentőségűeknek látszó emlékeiben is van valami világosságot sugárzó, utmutató, lelkesítő, tette buzdító erő a zürzavaros jelenben botorkáló ember számára.

A nagy idők emlékeinek minden papirdarabja érték. Értékpapír, amely mögött a messze multban nagyértékű, való esemény áll. Ha ezeket az emlékjeleket pusztulni engedjük, vele mindig elvész anyaszentegyházunk életfájának a multba fogódzó s onnan táplálékot szívó egy gyökérdarabja.

Bár úgy lenne mielőbb, hogy ezek a szerteszt heverő emlékek, egyházunk életfájának e házalgöyökér darabjai nagyobb megbecsülésben részesülnének, összegyűjtve, avatott kezek által feldolgozva, közkinccsé lehetnének!

Igy valóban az anyaszentegyház életfáját tápláló gyökerek volnának és a véka alól a gyertyatartóba helyezett világosság a késői nemzedékek kalauzolására, jó uton vezetésére.

„Amik régen megirattak, a mi tanuságunkra irattak meg.”

Szöke István.

Problémáink.

Válasz az „Óvársra”. Bizonyára nincs senki a lelkészi karban, aki magáévá nem tenné a nagybecsült Cikkirónak azon felfogását, hogy a mi tisztán belső egyházi ügyeinknek a politikai napi sajtóban való pertraktálásától tartózkodjunk, mert ez alkalmas arra, hogy a dolgok kellő ismeretével nem rendelkezöket „rólunk, egyházi életünkről, legmagasabb egyházi méltóságaink hordozóiról sokféle találgatásra késztesse.” Ebben teljesen egyetért Cikkiróval a gömöri ref. egyházmegye Lelkésztestülete is. És erre őt „szigorú és határozott óvás” alakjában

nem is volt szükséges figyelmeztetnie.

De másképen fest a dolog, ha felhívjuk az igen tisztelt Cikkiró ur figyelmét arra a körülményre, hogy a gömöri Lelkésztestület egyenesen provokálva volt arra, hogy úgy cselekedjék. Cikkirónak, úgy látszik, hogy legkisebb tudomása sincs arról, mik történtek Gömörben. Cikkiró nem tud arról, hogy a rimaszombati u. u. Szakall-párt már hónapokon át használta azt a fegyvert, aminek használata ellen ő most „szigorú és határozott” óvást emel. Cikkiró nem olvasta a Gemer-Malohont (Rimaszombati helyi lap) és a „Reggel” politikai napi lap cikkeit; nem olvasta a Szakall-párt által kiadott külön nyomtatványokat, ezek közt az u. n. kék füzetet, melyekben a nagy nyilvánosság előtt, minden rendű és rangú, nemzetiségű és vallású olvasók előtt állandóan kisebbitették, mocskolták, sárral dobálták a velök nem tartókat, egyházi hatóságainkat, magát legfőbb pásztorunkat, Püspökünket is. Milyen furcsán és visszásan hangzik azért most nekünk, a dolgok ismerőinek, hogy amikor most a gömöri Lelkésztestület fölemeli tiltakozó szavát és azt mondja: elég volt, eddig és ne tovább s nem tudja tovább hallgatással tűrni az itt történő ocsmány dolgokat s egyuttal szeretetéről, ragaszkodásáról és törhetetlen bizalmáról biztosítja Főpásztorunkat, kinek „ősz fejjel kell állnia egy vad vihar középpontjában” azért, mert kötelességét, amikor a jó rendet és a törvényt védte, föltétel nélkül teljesítette: milyen furcsán és visszásan hangzik akkor, mondom, hogy Cikkiró a gömöri Lelkésztestület ezen fellépése ellen „szigorú és határozott óvást” emel.

Óh, nem, nem itt és ez ellen kellett volna „óvást” emelnie, mert hiszen mi csak ugyanugy és ugyanott vertük vissza a támadásokat és állapítottuk meg a tények valódiságát, ahol provokálva voltunk és ahol veszélyeztetve volt lelkészi reputációnk, papi tisztességünk, hanem igenis óvást kellett volna már régen emelnie, — és ezt meg is várhattuk egyik vezető világi emberünktől, — mindazon kárhozatos, minden jóérzésű embert megbotránkozató dolgok ellen, amik a rimaszombati u. n. Szakall párt működéséhez fűződnek, amelyeknek magasba csapkodó hullámai nem kimélték a püspöki méltóságot sem. Nem kételkedem, hogy ezt Cikkiró meg is tette volna, ha ismerős ezekkel az eseményekkel.

Mi, gömöri Lelkésztestület, meg vagyunk győződve, hogy épen az lett volna a hiba, hogyha, míg a provokálók piszkoló irataikkal elárasztják az országot, sőt az u. n. kék füzetet nagy számmal küldték át Magyarországra is és tele kiabálják a világot alaptalan és ocsmány vádaskodásaikkal, — mi pedig ugyanakkor hallgatunk, minden piszkot magunkon és Fejünkön szótalanul tűrünk és nem lépünk fel méltólag és teljes szigorúsággal a dolgok értelmi szerzője ellen, megsuhintván feje fölött az apostoli kor

hatékony fegyelmi eszközét és nem lépünk fel megtévelyedett, lázadó pártlivei ellen, még pedig ott és úgy, ahol és amimódon ők vakmerők voltak a tisztességet és a tisztaságot lábbal tapodni, hanem ehelyett elbujunk hivatalos lapunk hasábjai közé, vagy ami még rosszabb, oda sem, hanem gyáván meghunyászkodva helytelen alázatossággal hordozzuk palástunkon a sarat, amivel magukról megfélemezett emberek ország-világ előtt megdobáltak.

Hiszem és vallom, hogy mi itt másképen nem cselekedhettünk és hiszem, hogy a dolgok kellő ismeretével az igen tisztelt Cikkirő ur is vissza fogja vonni „óvását“ s egyetért velünk, minthogy mi is elvileg egyetértünk vele.

Kövér Árpád.

H I R E K

— **A theologiai és középiskolai internátusra** az 1000 K. hozzájárulást ujabban megajánlották: *özv. Buzi Mártonné* Tornalja és *Nemes Lajos* Munkács s a teljes összeget be is fizették. Ime e nehéz időkben is megnyílnak a szívek az áldozatra az Ur Lelkének érintésére.

— **Lelkészbeiktatás.** A *sárospolyánkai* egyház jan. hó 17-én kettős örömnepet ült. Leányegyházból anyaegyházzá fejlődött. Régi, szent vágya ment teljesedésbe ezzel. Ugyancsak e napon iktatták hivatalába Egyed Béla és Móré Gábor egyházmegyei kiküldöttek az egyház megválasztott lelkészét Dr. Földessy Józsefet, ki Jugoszláviából jött egyházmegyénk kebelébe. A beiktatás szépszámu gyülekezet előtt templomi istenisztelet keretében ment végbe, hol az új lelkész beszédében az evangéliumi „jó pásztort“ tüzvén ki maga elé követendő példaképül, ígéretet tett, hogy egyháza virágzását tartva szem előtt, hivei körében krisztusi igaz hittel és szeretettel fog forgolódni a reá bizotakban, valamint hiveit is kérte, hogy bizalmukkal és szeretetükkel legyenek segítségére szent munkájában, hogy az egyházban Pál apostol szavai szerint mindenen ékesen és szép rendben folyjanak. Istennek áldása szálljon úgy a lelkész munkálkodására, valamint az új egyházra, mely az egyház és vallása iránti szeretetének, törhetetlen ragaszkodásának, tettekben is megnyilatkozó buzgó áldozatkészségének már eddig is fényes tanujelét adta.

— **50 kötet könyvet** kapott ajándékba a makói RKIE karácsonykor. 8 év alatt az illető adományozó több mint 200 kötet könyvet adományozott egyesületüknek.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat az ungi ref. egyházmegyébe kebelzett szlovák nyelvű pinkóci (Pinkovce) egyházközség halálozás folytán megüresedett lelkészi állására. I. Díjlevél szerinti javadalom: 1.) Három szoba s konyhából álló jó lakás a szükséges melléképületekkel. 2.) 40 hold szántó-föld (1100 □-ölével), egy tagban. 3.) P. Horváth Mária-alapítvány (3000 kor.) évenkénti 7 % kamata. 4.) Terményekben: 11 köböl szemes tengeri, a hivek által bészolgáltatva. 5.) Szolgálmányokban: Igásnapszám 10, gyalognapszám 66, a hivek által teljesítve. 6.) Fa ára címen 25 K. 60 fill. 7.) Stóla, az egyházkerületi szabályrendelet szerint. II. Törvényszerű államsegély. A lelkészi földek után járuló földadót $\frac{2}{3}$ ad részben a lelkész, $\frac{1}{3}$ ad részben az egyház tartozik fizetni. A megválasztott lelkész elődje özvegyének építés és gyümölcsfák telepítése címén mintegy 2800 kor. összeget megtéríteni és állását folyó év október 1 ső napján elfoglalni köteles. Pályázóktól állampolgárság és a szlovák nyelv bírása megkívántatik. Pályázatok kellően felszerelve ezen hirdetésnek a hivatalos lapban való megjelenésétől számított három héten belől az ungi egyházmegye esperesi hivatalához (u. p. Cop) Salamonba küldendők.

Péter Mihály
püspök.

Pályázat. A šalov (okr. Želiezovce) a garamsallói ref. egyházközség presbitériuma pályázatot hirdet az eltávozás folytán megüresedett kántortanítói állásra. Fizetése az egyháztól a következő: 1.) Lakás 406 négyszögöl beltelken a szükséges gazdasági épületekkel. 2.) Késpénz az egyháztól 181 Kő. 40 f. 3.) 12 kat. hold szántó-föld és rét haszonélvezete. 4.) Szőlő az Alsóhegyen 280 négyszögöl. Ezen szőlőtalan a hivatali előd által betelepített, az egyházmegyei szabályrendelet szerint az utód megváltani tartozik. 5.) A kántortanítói összes földek után az adót az egyház fizeti. 6.) Három öl kemény tűzifa beszállítva és felapritva. 7.) 16 q. 15 kgr. megtisztított buza. 8.) Stóla az egyházkerület rendelése szerint. 9.) Hivatalos gyűlésekre, vagy kiküldetésekre az egyháztól ingyen fuvar. Kötelessége: A törvényekben és szabályrendeletekben a kántortanítók részére előirt teendők lelkiismeretes elvégzése. Az állás a választás jogerőre emelkedésével azonnal elfoglalandó. A 86.400/I. 1929 sz. miniszteri rendeletnek megfelelően felszerelt pályázati kérvények f. évi február 29 ig a reform. esperesi hivatalhoz Dol. Seč—Alsószece (okr. Levice) küldendők. Jegyzet: Amennyiben kvalifikált kántortanító nem jelentkezik, a tanév hátralevő idejére nőtanító, vagy nemképesített férfitanító is alkalmazást nyerhet kiségitőképen.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA” Vefké Kapuőany” címre küldendők: Egész évre — — 70 korona Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Főmunkatársak:
Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csióseri lelkiészli hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Az egyházak felelőssége.

Azt hiszem, nem tévedek, ha azt mondom: az a boldog ember ma, aki újságot nem olvas. Éli a maga életét jobb, vagy rosszabb viszonyok közt; a világ életének csak akkora darabjáról vesz tudomást, amennyire szemének látóhatára terjed s csupán annak a kis körnek életviszonyait ismeri, amellyel közvetlen érintkezése van. Az ilyen boldog embernek nem kell naponta átélni a napilapok vezér-és egyéb cikkeiben holtbizonyosra prognosztikált világkatasztrófa borzalmas lehetőségeit; nem kell olvasnia az egymástérő leszerelési, jóvátételi, gazdasági konferenciákhoz fűzött kommentárokat, a melyeknek az unalomig ismételt refrainje mindig ugyanaz: a világ olyan katasztrófális helyzetbe jutott, hogy már nem lehet rajta segíteni. Nem kell tudomásul vennie, hogy örvény szélén tancolunk, hogy megindult a világ a pusztulás lejtőjén a beláthatatlan mélységek felé, hogy nincs kiút a világválságból: amint ezt nap-nap után megállapítják komoly lapok komoly cikkirói.

Csakhogy ilyen boldog ember aránylag nagyon kevés van ma már, mert az emberiség számottevő részének mindennapi eledele az újságolvasás s minden tulás nélkül elmondhatjuk, hogy a világ akarati és érzelmi életére a napi sajtó elhatározó befolyást gyakorol. Egészen természetes következmény tehát, hogy a naponként ismétlődő vészkiáltások hatása alatt a kilátástalanság fásult rezignációja ülte meg a lelkeket, azokét is, akiknek pedig kötelességük lenne ébrentartani a gyengébbekben a világ jobb jövőjébe vetett hitet és reménységet.

Jó ideje már, hogy aggódva figyelem ezt a szomorú jelenséget. Készséggel elismerem a sajtónak azt a kötelességét, hogy a való tényeket kendőzés nélkül tárja az olvasó közönség

elé s ne ringassa oktalan illuziókba, a melyekből aztán a keserű valóságra kell ébrednie; azonban más a tények regisztrálása, megállapítása s más a messzemenő következtetések levonása. A napilapok cikkirói ne csapjanak fel sem a nietzschei, sem a spengleri gondolatok, jóslatok profétáinak s pl. a munkanélküliség növekedésének tényéből, vagy egy-egy konferencia sikertelenségéből ne vonjanak le apodiktikus következtetéseket Európa, vagy épen a világ pusztulására. Mert a mikor azt hiszik, hogy a vészharangok félreverésével a politikusok és diplomaták lelkiismeretét ébresztgetik, ebben a tekintetben talán semmi, vagy számba nem vehető eredményt érnek el; de ugyanakkor a még meglevő hitet és bizalmat gyilkolják ki milliók lelkéből. E romboló munka következtében ma már ott tartunk, hogy a biztos egzisztenciájú egyének és közösségek bizalmatlanságból és pesszimiztikusabban itélik meg a jövőt, mint a nincstelenek. S végeredményben a munkanélküliségnek és az általános gazdasági válságnak is eredőjét ott kell keresnünk a bizalmatlanságszülte passzivitásban s abban a mentalitásban, hogy ugy is felfordul a világ, tehát nincs értelme a vállalkozásnak, befektetésnek s a termelésnek.

Nekem erős a meggyőződés, hogy a jövő megmentése érdekében az első teendő: ezt a hit, bizalom és aktivitás állásaiból kivetett hátráló sereget visszafordítani, felrészni a lelki defaitizmus csüggedségéből s újra szembeállítani az étellel. S a világ megmentésének ez a nagy, nehéz, de dicsőséges feladata az egyházakra vár. E tekintetben le nem alkudható felelősség háramlik mindenikre. A napi sajtó eszköze ugyan — ahol milliókhoz lehet szólani

egyszerre — nem áll az egyházak rendelkezésére, de ott van a szöszék s a hivekkel való érintkezés egyéb alkalmi, amelyek módot nyújtanak arra, hogy megerősítsük és megbátorítsuk a csüggedő lelkeket. Sokan vádolják az egyházakat azért, hogy nem tudták, mert nem is akarták meggátolni a világháborút, sőt sokhelyt egyenesen szolgálatába állottak a háborus propagandának. Usztak a véres árral akkor, amikor minden erejükkel ellene kellett volna állaniok annak. Vigyázzunk, nehogy ismét vád érhesse az Ige szolgáit, hogy az evangélium biztató fényét elrejtették a reménytelenség sötétségében ülő nép előtt.

Hát természetesen, hogy másokat felemel-hessünk, mindenek előtt magunknak kell erőseknek lennünk a hitben, a szabadulás bizonyosságában s a világ jobb jövőjébe vetett reménységben. A magunk lelkét kell először teljesen immunissá tennünk a csüggedés és bizalmatlanság infekciója ellen. S akkor aztán ha pl. azt olvassuk a napilapokban, hogy a jóvátételi konferenciát elhalasztották s „Európának végleg befellegzett”, a szöszéken bátran és meggyőződéssel hirdessük, hogy Európa s a világ krízisét nem Lausanneban, Gensben, vagy Hágában oldják meg a nagyképű és hipokrita diplomaták, hanem megoldja a mi Istenünk és Atyánk az ő akarata szerint s a maga idejében!

(Ms.)

Történelmi kapcsolatok a cseh és a magyar kálvinizmus között.

Cseh eredetiből átdolgozta: Csomár Zoltán segédlelkész.

(Folytatás.)

Koménius munkássága eredményeképpen a következő 3. osztály nyílt meg Patakon: első osztály „Vestibulum”, megnyílt 1651 február 13-án; a számukra írott könyv megjelent 1652-ben. Az osztálynak 113 tanulója volt. A második osztály: „Janua”, megnyílt 1651 márc. 14-én; számukra írott könyv gyanánt a Janua Linguarum lett átdolgozva. A harmadik osztály: „Atrium”, megnyílt 1652 január 10-én. Komenius munkásságának felén a jezsuiták elveték az iskolát és különböző helyeken bolyongva huzták meg magukat, ami Komeniust végtelenül elkésérítette. A legnagyobb fájdalommal emlékezik meg irataiban erről az időről, mely munkásságát látszólag tönkretette. Ebben az időben írja meg európai híru munkáját, az: „Orbis Pictus”-t. Eltávozása előtt 1654-ben adja ki és küldi el II. Rákóczy Györgynek: „Gentis Felicitas” című művét.

Komenius működése jelentékeny hatással volt nemcsak a pataki iskolára, hanem a többi magyar és erdélyországi kálvinista iskolákra is. Tovább, mint 150 évig voltak Koménius tan-könyvei használatosak a magyar kálvinista kolégiumokban és iskolákban.

Komenius eltávozása és a türelmi rendelet kiadása közötti idő sötét; említésre méltóbb összeköttetés nem igen történt.

1762.-ben a prágai érsek bujlogatása miatt még egy utolsó nagy csoport kénytelen hitéért Magyarországra menekülni. A száműzöttek közül egyesek fenntartották ebben az időben is a hazai kapcsolatot, mely a tolerancia idején oda-vezetett, hogy nagyszámu kálvinista lelkész hivat Magyarországból Csehországba és teljesen elfogadták a helvét hitvallást.

Sok tengernyi szenvedés és könnyhullatás után érkezett el az az idő, mikor II. József császár 1781-ben kiadta a türelmi rendeletet, mely a legszorosabb és legjelentősebb kapcsolatot hozta létre a cseh és a magyar kálvinizmus között, mely kapcsolatról a jubileum alkalmával csehtestvéreink is a legnagyobb elismeréssel emlékeztek meg.

Bennünket úgy is, mint kálvinistákat, úgy is, mint magyarokat, a mai nehéz válságos időben szintén nagyon közelről érint ez a különös játéka a történelemnek, hogy a két nemzet az évezredek történelmi mult folyamán a legszorosabb kapcsolatba éppen vallási területen, mégpedig a kálvinizmus mezején jutott.

Ez a szoros történelmi kapcsolat, ismerve a tolerancia előtti és azt követő időt, könnyen megérthető, sőt egészen természetesnek mondható. A rendelet megjelenése úgy érintette mind a két egyházat, mint a kiszáradt, pusztulásnak induló mezőt a csöndes nyári eső. Magyarországon mintegy 300—400 gyülekezet kelt új életre a Mária Terézia alkotmánytípró uralkodása után; Csehországban pedig új gyülekezetek alapítását tette lehetővé.

A magyar református egyház abban a meg-lehető jó helyzetben volt, hogy voltak saját kolégiumai, iskolái, gyülekezetei, lelkészei és eléggé kiépített presbiteri egyházi szervezete. Csehországban mindent előlről kellett kezdeni: alapítani új gyülekezeteket, építeni templomokat, paróchiákat, iskolákat, szervezni az egyházi igazgatást és gondoskodni lelkészeikről.

A lutheránus egyház ennél könnyebb helyzetben volt. Gyülekezeteikbe jöttek a mai Szlovenszko területéről lelkészek, akik meglehetősen birták a nyelvet. Gyakran előfordult az is, hogy néhány gyülekezetbe nem akarták befogadni őket, mert ekkor már a gyülekezetek nagy része visszatért az apostoli egyszerűsége, a Helvét hitvallást és a kálvinizmust fogadta el.

II. József császár politikai okokból megtiltotta, hogy a szomszéd Németországból lelkészeket hozzanak, mindössze kettőt engedett be, kik Styetyin János emigráns fiai voltak: Jakabot és Áront.

Igy a csehtestvér egyház a nagy lelkészhiány közepette segítségért Magyarországra fordult az ottani ref. egyházhoz. A magyar ref. egyházban Kassa—Ungvár között működött pár lelkész,

akik némileg birták a szlovák nyelvet; ezek közül kettő határozta el magát arra, hogy Csehországba menjen: Kovács Ferenc és Jesszeniusz Jóél (Jóél Jessenius). Morvaországba jött még két emigránsnak az utóda Magyarországról: Blazsek Mihály és Slachta Pál.

Több lelkész nem vállalkozott arra, hogy elhagyja otthonát; azért a vezetőség a miskolci püspökhöz, Szalayhoz fordult segítségért, hogy a sárospataki kollégium növendékei figyelmét irányítsa a lelkészek hiányában pusztulni induló csehtestvér egyház felé.

Ebben az időben tanítóképző az intézet mellett nem volt, az absolváltak voltak kötelesek kezdetben néhány évig tanítóskodni. A gyengébbek eltanítóskodtak életük végéig is, az alkalmasabbak közben visszatértek az intézetbe, levizsgáztak és vagy mentek tovább külföldi egyetemekre, vagy mint az egyes gyülekezetek lelkészei, itthon maradtak.

Amikor Cseh- és Morvaországban a nagy lelkészhiány folytán pótlásra volt szükség, megígértetett a növendékeknek, hogy abban az esetben, ha Cseh vagy Morvaországban eltöltötték 3 évet lelkészi szolgálatban, úgy ez beszámíttatik az u. n. rektori időbe és azonnal ordinálva lesznek idehaza, mint rendes, választható lelkészek.

Ez az ígéret sokakat felvillanyozott és így történt meg az a bennünket oly közelről érintő legszorosabb történelmi kapcsolat, hogy pár éven át egész csapata (70) érkezett a lelkészeknek a cseh és morvaországi gyülekezetekbe, akik közül sokan végleg letelepedtek, családot alapítottak és életük végéig ottmaradtak. Egyesek egész ároni családfát hagytak maguk után. Utódaik egyes helyeken ma is mint lelkészek működnek pl.: Soltész István hradeč—kralovai lelkész, Molnár Gusztáv Adolf trnávcei lelkész. Nagy Kamil vanovicei lelkész, brüni kerületi esperes, Nagy Oszkár kselichi lelkész, Szalatnay Viktor, kutnahorai lelkész, csaszlavi kerületi esperes stb.

A névsora, annak a 70 magyar lelkésznek, akik Csehországban működtek, a következő: Csehországban: Ákos András, Bacsa Mátyás, Baka László, Bari Mihály, Baranyai Béla, Bodnár János, Breznay János, Beréty István, Csider Elemér, Csomor János, Fazekas György, Forgács András, Gaál István, Gaál Mihály, Galambossy Sámuel, Iványi István, Jesszeniusz Jóél, Kazay János, Kapossy Sámuel, Kiss Benjámín, Kovács Ferencz, Kovács András, Kovács Tamás, Kövér Márton, Lenkey László, Márton Dániel, Molnár Péter, Miklós János, Orosz Sámuel, Pál Ferencz, Rimányi István, Szalay József, Szalay János, Szalatnay János, Szántay János, Szeremley István, Szeremley Sámuel, Széchényi János (de Szendrő), Szegő András, Szűts Sámuel, Soltész István, Tardy Mózes, Turóczy János, Tsikor Péter, Törös

István, Toronay Miklós, Végh János, Viczencz Mihály, Bacsa István és Gaál Pál.

Morvaországban: Blazsek Mihály, Blazsek Pál, Balla István, Breznay István, Bary György, Czakó István, Elek Márton, Fábry János, Gartsik István, Intzedy János, Kálnay István, Kun Sándor, Kalifay István, Mészáros Péter, Nagy István, Nagy György, Szentmártony Pál, Sallay Sámuel, Slachta Pál, Simon János, Vásárhelyi István, Vámosy Mihály.

A fentebbiekben adtuk rövid áttekintés végett teljes névsorát a cseh történelmi országokban működő lelkészeknek. A csehországiak közül: Bacsa István és Gaál Pál azért vannak a névsor végére jegyezve, mert ezek semmi lelkészi szolgálatot nem végeztek, a körülmény és a munka nem tetszett nekik, amint megérkeztek (1793; 1801), nemsokára hazatértek Magyarországra.

A továbbiakban adjuk rövid életrajzukat; megemlékezünk röviden lelkészi irodalmi munkásságukról e Timótheusoknak és pedig időrendi sorrendben, amint elfoglalták hivatali szolgálatukat.

1. *Kovács Ferencz*: Filip Kinszky (Kinsky) rychenburgi gróf kérésére levéllel fordult Szalay miskolci püspökhöz, hogy küldjön Csehországba és uralma alá tartozó egyházakba lelkészeket. E felhívásra ketten jelentkeztek: Kovács Ferencz és Jesszeniusz Jóél. Kovács még magával vitte Viczencz Mihály lelkészjelöltet is a pataki kollégiumból.

Kovács az Ungvár mellőli Szeretváról származott, 15 évig működött a Kassa melletti Alsó-Kamenyicán. (ma 40—50 lelkes fiók egyház.) A rychenburgi felhívásra 1782 szeptemberében érkezett Csehországba. Rövid rychenburgi tartózkodás után a krauni gyülekezetben telepedett meg. A rychenburgi várban tartotta az első istentiszteletet. Ez alkalommal mondott imádsága még ma is megvan nyomtatásban a következő címmel: „Oratio habita in Rychenburg, cum primo sermonem sacrum dixisset ad populum Helveticae Confessionis addictum V. D. Minister Helveticae Confessionis Franciscus Kovatz Hungarus.” Hálát ad Istennek, hogy e népet megmentette a pusztulástól, Magához hajtotta a nemes ur szívét, hogy ezután szabadon, lelkiismeret szerint szolgálhatna Istennek és kéri reá az Isten áldását. Kraunban 1782 októberében tartotta első prédikációját egy csürben és azzal átellenben egy kis házikóban lakott. 1783 tavaszán hazajött, hogy lelkészeket toborozzon és januárban visszatért 13 lelkésszel Csehországba. Ezután felépíti az első imaházat Kraunban; a hivek hordták össze a követ és dolgoztak is rajta, 1784 július 18-án adják át magasztos céljának.

1783 aug. 17-én felavatja a szemtési templomot, ahol Ámos VIII. 11—12 alapján beszélt. (Imé napok jönnek, azt mondja az Úr Isten stb.)

1784 március 1-től püspök lett; mint ilyen, volt audiencián II. József császárnál Jihlavan, ahol a császár elé tárta panaszait és a császár a kihallgatás után kedvezően intézkedett, amennyiben 1785-től évi 500 aranyban állapította meg a püspök fizetését olyképen, hogy minden helvéthitvallású 9 krajcárt ad évente e célra. Ez az intézkedés meg is maradt egész 1821-ig, amikor az állampénztár vette át a püspökök fizetését.

Kraunból 1785 dec. 20-án elköltözött Velimbe. Itt maradt 1788-ig, amikor is a gyülekeztől elbucszott és hazajött Magyarországra.

1. *Jesseniusz Jóél*: (Jóél Jessenius.) Kovács Ferencsel együtt érkezett Csehországba. Egyes feljegyzések szerint már idehaza ismert volt könnyelmű életmódjáról, amiért is elutazása elé akadályokat gördítettek.

Végh írja róla, hogy egy magas származású uriaszony leutazott Szerencsről Szalay püspökhöz Miskolcra, hogy Jesseniuszt Csehországba ne engedje, mert szégyent hoz az evangéliumra. Szalay azt felelte: „Nincs más segítség, talán ott az Ur megjavítja.” Egyesek szerint a fehérhegy utáni száműzött szülőktől származott. Tudott csehül. Lelkész volt a mai Szlovenszón: Málcsicán. Csehországba 1782 október 15-én érkezett, a chvaletici gyülekezet lelkésze lett.

Mindjárt templomot kezd építtetni, 1783-ban fel is avatják. Lelkeszi fizetése 300 arany és néhány métermázsa termény. Chvaleticén 1785-ig maradt, helyet cserélt Galambossy Sámuel szobjehrdi lelkésszel. Itt szintén templomot építtet és 1787-ben hazatért, egyesek szerint rossz természete miatt.

Irodalmi munkásságának emléke az a könyv, melyet szobjehrdi tartózkodása alatt adott ki 1786-ban Prágában ilyen címmel: „Gondolatok és intések, imádságok és énekek, a hét minden napjainak reggelére és estéjére.”

3. *Viczenz Mihály*: A pataki iskola fiatal lelkészjelöltje, akit Kovács Ferencz hozott magával Csehországba. „Bukovszkai króniká”-jában emlékezik meg arról, hogy: „legelső volt, aki kényszerült jönni Nagy Sárospatakról.”

Megérkezett Csehországba 1782 okt. 4-én; bizonyos ideig segített Kovácsnak Kraunban és tanult csehül. 1782 nov. 17-én munkába állott: Szvratauchon. Prédikálni a harmadik adventi vasárnapon kezdett, Mikeás V: 2 alapján. Innen elkeseredésében pár év múlva elment, mint maga mondja: „Kár volt azért az 55 aranyért, amelyet csehországi utamra költöttem, mert egy krajcárt sem térítettek meg nekem s ezenkívül 350 arany adósságot csináltam az egyháznál, amiért ellentétbe is kerültem azzal.” Szvratauch mind máig a legszegényebb egyház Csehországban s a nép annak idején abban a balhitben élt, hogy a lelkészt maga a császár fizeti.

Dobiás lelkész, a tolerancia idejének jó ismerője, szintén megemlékezik Viczenzről és azt mondja róla: jeles ember volt. Szvratauchon templomot építtet, felavatta 1784 okt. 20-án. Még ebben az évben elköltözött Csernilavra, ahol első lelkésze lett a gyülekezetnek, amennyiben a lutheránusok áttértek a reformált egyházba. Itt 1787-ig maradt, imaházat építtetett, melyet 1786 nov. 5-én felavatott. Azelőtt csürben prédikált. 1787–89-ig Macsovicén működött. Itt kérte a konsistoriumot, hogy hazamehessen, de közben megváltoztatta tervét és Bukovcén maradt még 2 évig. 1791-ben véglegesen elhatározta magát és hazajött Magyarországra.

Csehországban 9 évet töltött (1782–91.), állandó munkában volt, áldásos emléket hagyott maga után.

Református temetőink.

A XVIII. század utolsó negyedéig, legtöbb egyházközségünkben, a község közepén volt a temető. (Ma leginkább a paróchia és a templom áll e temető helyén!) Ekkor azonban a Bécsben székelő helytartótanács szigorú rendeletet adott ki, amelyben eltiltotta, hogy a temetkező hely a falvakban legyen. Így tehát az egyház s a község akkori földesurai, akik a mostani anyaegyházainkban, legnagyobb részben reformátusok voltak, kényszerítve voltak a saját birtokból adományozni a község határában egy új temetőt.

Ezt a temetőt az 1837-i tagosítás alkalmával azután a közbirtokosság megnagyobbította. S mivel a közbirtokosság még ekkor is legnagyobb részben református vallású volt, ezt a temetőt is meghagyták a ref. egyház használatában és birtokában. Ezen temetők közül azonban nagyon sok ma mégis a politikai község nevére van bekebelezve a telekkönyvben. Ez pedig azt jelenti, hogy az egyház csak látszólagosan bírja, mert a valóság szerint az a temető a község tulajdonának tekintetik, A politikai község pedig sohasem lehet egy az egyházközséggel. Sőt nagyon gyakran éppen azt kell tapasztalnunk, hogy a politikai község előljárói, ha nem is ellenségei, de közönyösek az egyházzal szemben; vagy hogy pont a ref. vallású előljárók meg akarják rövidíteni nevelő édesanyjukat: a kálvinista Anyaszentegyházat a politikai község javára.

Az egyház előljáróinak: a lelkésznek és a presbiterium tagjainak, az E. T. szerinti szigorú kötelessége, pontosan örködni az egyház vagyona fölött, hogy az semmiféleképpen el ne tulajdoníttassék, el ne birtokoltassék a politikai község vagy bármely más testület javára; úgy amint azt a mi politikai községünk előljárósága akarta cselekedni.

Nálunk az u. n. „régí temető”, amely legnagyobb valószínűség szerint az előbb említett módon keletkezett — ember emlékezet óta a ref. egyház használta, mint harangozói fizetést egész 1927-ig. Ekkor azonban egyházközségünk előjárósága megváltoztatta a harangozói fizetést és a temető használatát nem adta többé neki, hanem évi 75 kor. bérért, a politikai község használta. (Most 1930-ban ismét kivette bérbe a politikai község, de most már évi 270 kor. bérért.) Szóval eddig mindenki abban a meggyőződésben élt, hogy a régí temető a ref. egyház tulajdona telekkönyvileg is.

S mégse! A mult évben, amikor az új, szlovák telekkönyveket készítő bizottság itt végezte munkálatait, csodálkozva kellett hallanunk, hogy a reformátusnak hitt „régí temető” a község nevére van bekebelezve. Ez ellen, presbiteriumom tagjaival egyetemben azonnal fellebbezéssel éltem. De mivel a község előjárósága nem akarta kiadni a szükséges községi bizonyítványt arról, hogy ez a temető tényleg a ref. egyház tulajdona, a bizottság nem tehette meg, hogy átírja az egyház javára. Így tehát bírósági uton kell megcsinálnunk az átkebelezést. Ez pedig, — mivel semmiféle írott okmányunk nincsen — annak alapján fog történni, hogy ezt a temetőt egyházunk már több mint 42 éve használja háborítatlanul s így azt már elbirtokolta a politikai községtől. (Közvagyyon elbirtoklásához nem 32, hanem 42 év háborítatlan használata szükséges!)

Szeretettel kérem és figyelmeztetem tehát lelkészársaimat, okuljanak ebből az esetből s ne elégedjenek meg a látszattal, mert a „látszat nagyon sokszor csal”, hanem minél előbb, a saját szemeikkel győződjenek meg arról, hogy az egyházuk ingatlanai tényleg az egyház nevében állanak-e a telekkönyvben s ha nem: azonnal indíttassák meg a bekebelezés iránti törvényes eljárást! *Nyitray Dezső.*

Problémáink.

„Óvás.” A gömöri lelkésztestület és elnöke elvileg egyetértenek velem, hogy egyházi ügyeinket ne tárgyaljuk a napi sajtóban, a világ piacán. És hogy az elv, a törvény egyenes, helyes utjáról soha, semmiért lelépni nem lehet büntetlenül. — mutatja épp az én óvásomra a „vult un. Szakall-párt”-nak február 4-én — a január 31-iki Válaszirat pótlásaképe — a világba zugatott röpirata, amikor is mint a héja csapván le a lelkésztestületre, engem egyuttal őrző Angyalának nevezett ki pártatlan szómért. Tehát a helyes utról letévedést nyomon követte a lecke. Ez annál keserűbb, mert azoktól jött, akiknek mindennapi kenyerök, hogy komoly egyházi, gyülekezeti ügyeket, sérelmeket, panaszokat, kivánságokat a napi sajtóba és röpira-

tokban a világ piacára dobálják, — amint ezt már azóta én is tudom.

Én a vult un. Szakall-párt röpiratos és egyéb nem helyes üzelmei ellen föl nem szólalhattam, mert nem tudtam róluk s mert nem volt volna kik ellen föl szólalnom a névtelenség ködében bujkálókkal szemben s mert eredményt nem is érhettem volna el épp azért, mert névtelenek. Itt azonban mindjárt a legelső alkalommal nem késem odakiáltani nekik, hogy pártatlan őrző Angyalukká előléptetésem általuk: eszökjárásának tótágasba szökkenése, képmutatás és rosszhiszeműség — akkor, amikor Óvásom megjelenésekor ők tudták leginkább, hogy hányszorosan vétkeztek abban a döbbenetes egyházaruló munkában, amelyért én megsuhintottam ostorom. De mert kortesfogásképp jónak vélték további romboló munkájukhoz: nyakatekert fordulattal így csaptak föl egyszerre jogosnak vélten az igazság bajnokaivá és tettek meg engem őrző Angyalukká!

Ha azonban ezt komolyan gondolnák — és ha ismernének — csakis így gondolhatnák bennem az őrző Angyalt: fogadják el tanácsom! Hagyanak föl romboló munkájukkal s azt a sok pénzt, amit erre költenek, fordítsák egyházuk virágzására. Forduljanak sérelmeikkel, panaszsaikkal beadványokban törvényes egyházi hatóságaihoz — névaláírásaikkal és bizonyítékaikkal bejelentésével. Avagy enélkül is várják be az illetékes egyházi bíróságok végső foku döntéseit. Mert hiszen az ügyek tudtommal a bíróságok előtt vannak s ezt ők is tudják. Ha kálvinisták — így tesznek. Béke velünk!

Kiss Bálint dr.

H I R E K

— **Értesítjük** azokat az egyházakat, a melyek az 1931-ik vagy még előbbi évekről is hátrálékban vannak előfizetési és hirdetési díjakkal, hogy követelesünket átadtuk ügyvédünknek peres uton való behajtás végett. A perlendő összeghez természetesen hozzá vettük a folyó, 1932-ik évi előfizetési díjat is, a mely jan. 1-én már szintén esedékes volt. A peres eljárás kellemetlenségeiért és költségeiért a felelősséget azokra a hanyag egyházi előjárókra hárítjuk, akik nem akarják megérteni, hogy a lapot nyomdában állítják elő, a melynek munkájáért pontosan fizetni kell.

— **Vallásos est Jenkén.** Lélekemelő és hatásos vallásos este tartatott f. hó 2-án a jenkei egyházban, melynek templomát ez alkalommal szinültig megtöltötte a hivek buzgó serege. Az előre kihirdetett vallásos este iránt élénk érdeklődés nyilvánult meg a más vallásnak részéről is, kik a ref. hivekkel együtt siettek a temp-

plomba. A gyülekezet éneke után Egyed Béla helybeli lelkész rövid előfóhászt mondott s bibliát olvasott, Kálniczky János bezői lelkész imádkozott, Haraszty Károly pályini lelkész pedig az ígét hirdette: a „Keresztyén sajtóról” tartott tartalmas és mindvégig lebilincselő beszédet. A Ludvig Károly helybeli tanító által vezetett énekkar 2 hatásos énekszámmal szerepelt, a konfirmációhoz előkészülő növendékek közül pedig egy fiú és egy leány vallásos költeményeket szavalt. A hívek szemében felragyogtak az örömmek és szent lelkesedésnek könnycseppei, ami azt mutatta, hogy a missziói ünnepegy nem maradt hatás nélkül a lelkekre. A jenkei egyházban már évek óta tartatnak minden szombat este, a téli hónapokban advent első napjától husvétig bezárólag vallásos esték, valamint énekórák s azokon a hívek nagy számmal vesznek részt. Legyen áldott az Anyaszentegyház érdekében végzett szent munka!

— **Dr. Keller Adolf** a praktikus keresztyén-ség oekumenikus tanácsának vezértitkára, az egyházak szociális együttműködésének egyik legtevékenyebb előharcosa, ez év február 7-én töltötte be munkás életének 60-ik évét. A stockholmi világkonferencia után, amelynek előkészítésében ő is vezető részt vett, lett ő a nemzetközi evangéliumi szociális tudományművelő intézet vezetője is. Mint az egyházak segélyező akciójának európai központi képviselője és vezetője állandóan élénk összeköttetést tart fenn különösen a Kelet és Dél-kelet európai szorongatott helyzetben levő evangéliumi egyházakkal. Isten gazdag áldását kérjük ez alkalommal életére és munkáira.

— **Bibliával az adófőnöknél.** Egyik jugoszláviai egyház súlyos helyzetben volt az adóterhek miatt. S az adófőnöknél még részletek befizetésével se lehetett eredményt elérni. Ki volt tüzve már az árverés is. A lelkész nem tudott államnyelven. Erre az egyik presbiter (Lévai D.) pravoszláv bibliával a kezében, s a lelkésszel, elment a szigorú adóigazgatóhoz. S kezdve az ige felolvasásával: „Kérjétek és adatik néktek, keressétek és találtok, zörgessétek és megnyitják néktek”, majd utóbb befejezve szavait ez igével: „Amint akarjátok, hogy az emberek cselekedjenek veletek, ti is úgy cselekedjétek azokkal”, egyházunkat ismertető és Krisztusra mutató beszédével elérte azt, hogy a kezessé lett főnök feloldotta az árverést és hosszú haladékot adott.

— **A kőbányai gyülekezet új temploma.** A budapest kőbányai gyülekezet a múlt években szép fejlődés jeleit mutatja. Néhány évvel ezelőtt építették fel Rákosfalván második templomukat, most pedig az Északi Főműhely telepi hívek óhajására és buzgósága folytán január 31-én felszentelésre kerül a telepen berendezett új templomuk. — Az új istentiszteleti hely úgy jött létre, hogy a telepi római katolikusok, felépítve szép nagy templomukat, kiköltöztek addig használt kis kápolnájukból. A telepen lakó reformátusok pedig összefogva evangélikus és unitárius barátaikkal, legott kérelmezték a M. Á. V. igazgatóságnál, hogy a megürült kápolnát engedje át istentiszteleti célokra, ami meg is történt. A M. Á. V. igazgatóság előzékenységéből, a hívek buzgó és áldozatos munkájával elkészült a protestáns célokra megfelelő berendezés.

— **Az ifjusági sajtó nagy sikere.** Az ősz folyamán indult meg a KIE mozgalomnak egyszerre 3 ujsága, a gazdasági válság mély-pontján az igazi hitet jellemző merészséggel. Azóta mindössze 3 hónap telt el s a Református Ifjúság című lapnak 1800, az Evangélikus Ifjúságnak 900, a Magyar Ifjúságnak 800 előfizetője van, azaz összesen 3500 előfizető! A KIE szövetség még elfogad előfizetéseket a Református Ifjúság 6 számára 30 fillérrel, az Evangélikus Ifjúság 8 számára 40 f.-el. Budapest Horánszky u. 26.

— **Egy falusi legény érdekfeszítő története** jelenik meg Nagy Ákos nagyvátyi református lelkész A bűvös kard című pompás elbeszélésében. Az ifjusági irodalomban alig jelent meg ilyen nagyszerű munka. Az első ezer rövid idő alatt elfogyott. A csinos kiállítású füzet ára mindössze 20 fillér, Megrendelhető: Keresztyén Ifjusági Egyesületek Szövetsége Budapest Horánszky u. 26.

— **Egy holdnál nagyobb földjét** — 1200 Pengő ér — hagyott egyházára a 21 éves korában elhunyt Györy András RKIE tag Kosdon, aki az ifjusági egyesületnek egyik leglelkesebb tagja volt. A föld jövedelmét az egyház az ifjusági munka céljaira fogja fordítani.

— **Három párbeszéd: március 15-i program** ének, zenekarra, minden hétre bibliatankönyv, ismeretterjesztő anyag, nőtagyjütemény, módszerei s egyéb kitűnő anyag lesz az Ébresztő most kezdődő második felében. Ifjusági vezetőknek nélkülözhetetlen segédeszköz.

800 ifjusági vezető dicséri a lapot. Aki most előfizet félévre 2 pengővel, megkapja a januári és februári számot is. Megrendelhető: Keresztyén Ifjusági Egyesületek Szövetsége Budapest Horánszky u. 26.

— **Ifjusági konferencia Iharosberényben.** A Keresztyén Ifjusági Egyesületek (KIE) Evangelikus Ága január 30—31-én tartotta a somogyi ev. esperesség ifjusága részére Iharosberényben konferenciáját. Kétszáz ifju vett részt. Előadók voltak: Mesterházy Sándor esperes, Fábrián Imre, Kákdy József lelkészek, Dr. Scholtz Oszkár elnök, Németh István igazgató, Németh Béla tanító és Erős Sándor ifjusági lelkész-titkár.

— **Lesz-e tizenháromhónapos év?** Hatvan állam képviselői gyűlnek össze októberben Genuában, hogy megvitassák, vajjon életbe lehet-e léptetni a tizenháromhónapos időszámítást? A naptárreformáló konferencia egy másik tervet is megvitát, amely meghagyná az évnegyedeket, de megváltoztatná a hónapok hosszúságát és megrövidítene néhány hetet. A konferencia elé előzetesen 452 tervet terjesztettek be, de csak ez a kettő kerül tárgyalásra. A 13 hónapos tervet Mr. Cotsworth nyújtotta be. Előbb 50 országtól kért véleményt, hogy elfogadhatónak tartják-e javaslatát. Mindenütt személyesen járt.

— **Nyilvános köszönet és nyugtázás.** A jókai református egyháznak az 1930. évben épült új templomára történt kegyes adakozásokat, (Lásd: a Ref. Egyház és Iskola 1930. évi 49, továbbá: az 1931. évi 6 és 16-ik számait) kiegészítjük az alábbi kegyes adakozások közlésével és nyilvános köszönetével. Masaryk T. köztársasági elnök ur b. adománya 1000 kor. Bata Ferdinánd, Zlin 50 kor. Oros Kálmán Pozsony 50 k. Ásványi Lajos Pozsony 50 k. Komáromi ref. egyházmegye 500 k. Somorjai földmives pénztár 109 k. 10 fill. özv. Lovas Vincéné Jókai 1000 k. Ref. ifjusági egyesület Jókai 1650 k. (Harangokra) Fornosai ref. egyház 120 k. 85 fill. Hodosi ref. egyház 100 k. Komáromi ref. egyh. 100 k. Hetényi ref. egyh. 90 k. Hólvényi ref. egyház 50 k. Marli ref. egyház 50 k. Dédai ref. egyház 43 k. 20 fill. Tiszaujlaki ref. egyház 20 k. Kisbégányi ref. egyház 10 k. Zipovi ref. egyház 10 k. Denkovi ref. egyház 10 k. Ismételt ismétlés a kegyes adakozóknak, azzal, hogy a mely kegyes adakozónak becses neve tán véletlenül esetleg kimaradt

volna a közlésekből, kérem alulirottal tudatni, hogy rectificálhassam a tévedést. Valamint, ha valamelyik szentegyház neve tán nem helyes szlovák kifejezéssel iratott, kérem azt nekem elnézni, illetve közölni kérem velem a helyes szlovák és magyar nevét is a községnek. Végsőleg legyen szabad kérem alázatosan azt is, hogy a mely kedves egyházaink eddig még nem küldtek részünkre semmit, bármely csekély adománnyal is ez évben segítségünkre jönni kegyeskednének. A szélküldött 360 drb. gyűjtő-kérőívből eddig még 96 futott be eredménytel! Jókai, 1932. febr. 8. Vargha Károly jókai ref. lelkész.

— **Eladó.** Egy jó karban levő Schunda-féle pedálos cimbalom jutányos áron eladó. Címet a szerkesztőség közöl.

— **AJÁNLUNK közvetlen a gyárból:** 3 1/2 méter hosszú és 140 cm. széles férfi gyapjuanyag maradékokat Kč 59-ért, 3 1/2 méter hosszú és 115 cm. széles női anyag maradékokat Kč 38-ért. **JÖNE KRAUS textilárugyár Vír na Moravě. Rendelje meg azonnal!** (Rendelésnél hivatkozzék lapunkra.)

HIVATALOS RÉSZ

Pályázati hirdetés. A komáromcsicsói (komárnói tanfelügyelőség) ref. egyház a lemondás folytán megüresedett organista kántor-tanítói véglegesített állásra pályázatot hirdet. Javaldalom; lakás, mely áll 3 szoba, 2 konyha, éléskamra, cselédszoba, pince, kamra és más szükséges mellékhelységekből. Kézpénz: 509, kč. 48. fillér, az az ötszázkilenc kč. 48. fillér.-24. q. (Huszonnégy méter mázsa) buza, 5 (öt) magyarhold szántó föld, 2 1/2. (Kettő és fél) hold rét, 5 (öt) hold legelőtelőség, 2 (Kettő) öl lágýfa, 200. (Kettőszáz) kéve lágýfa rözse, stóla az egyházkerület megállapítása szerint Államsegély az állás elfoglalása után azonnal kérvényezve lesz. Kötelessége a 2 tanítós elemi iskolában a presbitérium által kijelölt osztályok tanítása, a kántori teendők végzése, a lelkésznek betegsége, vagy akadályoztatása esetén törvényszerű helyettesítése, egyháztársadalmi munkákban részvétel, énekvezetés. A tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak a törvény követelményei szerint választható református vallású férfi tanítók. Pályázati határidő 1932. évi március 1. A választás napja 1932. évi március hó 3. Kelőlen felszerelt kérvények a csicsói (Komáromi járás) ref. lelkészi hivatalhoz küldendők.

Ref. presbitérium, mint iskolaszék.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Verkéi Kapuánya” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:
Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicserei elkészít hivatálhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

A pénz.

I. Tim. 6-ik rész 10. vers.

Mert minden rossznak gyökere a pénz szerelme, mely után sóvárogván némelyek eltévelyedtek a hitlől és magokat által szegezték sok fájdalommal.

Az apostol arra figyelmeztet, hogy minden rossznak gyökere a pénznek szerelme. Érdeemes elgondolkozni a kérdés felett, hogy milyen szerepet tölt be, milyen jelentősége lehet életünkben a pénznek? Itt egy sáppadt, beteges, szenvedő gyermek. A szegény édes anyának kezébe adunk egy bizonyos összegű pénzt, hogy gyógytítani, jobban táplálni, megelőbbben gondozni tudja gyermekét és ime a pusztulásra ítélt gyermek életutja megváltozik s ebből a megmentett gyermekből a társadalom oszlopa lesz. Ott egy szegény asszony. Fenyegeti a tüdővész, az orvos azt mondja, hogy ha egészségtelen lakásában marad, rövidesen elpusztul. Valaki ad neki néhány száz leit, pihen, jobb lakást bérel és élete megmentetik gyermekei számára. Mi a pénz? Az erőnek egy formája, hatalmas eszköz a jónak szolgálatára is. Pénzzel templomokat lehet építeni, de pénz nélkül lehetetlen fenntartani e hajlékokat, melyek pedig a lelki felemelkedésnek igazi forrásai. Pénzzel építeni lehet iskolát, de pénz nélkül lehetetlen megtartani a szellemi életnek, kulturának ez áldott centrumait. Pénzzel orvosokról lehet gondoskodni a betegek, tanításról a tudatlanok, nevelésről az elhagyottak számára, de pénz nélkül mindebből semmit sem tudunk megvalósítani. És mégis a pénz a legnagyobb rossznak a gyökere? Igen akkor, ha ura lesz az embernek és nem szolgálja. Minél nagyobb és nemesebb szempontok szolgálatába állítjuk a pénzt, annál nagyobb áldást tudunk vele kifejtetni, de

ennek feltétele az, hogy függetlenítsük szívünket a pénznek szerelmétől. Ide is talál az, amit a mi Urunk Jézus sokkal nagyobb dologról, magáról az életről mondott, aki meg akarja tartani életét, elveszti azt, de aki elveszti életét a Krisztusért, megtalálja azt. Bizony így igaz, amit az apostol mond, hogy a pénznek szerelme tévelygésekbe sodorja, a tehetetlenség fájához szegi és minden igaz alkotásra képtelenné teszi az embert. Gondoljunk csak saját életünkre.

Sokszor elképzeljük, sőt el is határozzuk, hogy valamilyen nagy dolgot fogunk véghez vinni. Megragadja szívünket a lelkesedés és elhatározzuk, hogy helytállunk egy igazság mellett, azzal a hősi bátorsággal, ahogyan Luther szólott: „Itt állok, másképp nem tehetek”. Fellobbanó elragadtatásunkban azt mondjuk, hogy egy nagy eszme szolgálatában elindulunk az áldozat utján. Szívünkben felloboog a hősi készség: Életemmel fogok utat vágni az én népemnek. Azonban gondoljuk meg, hogy mielőtt valami ilyen nagy dolgot tudnánk cselekedni, a legelső az, hogy szabadítsuk meg szívünket a szégyenteljes önzéstől, mely a tehetetlenség fájára szegez oda minket. Hiszen hányszor hallgattunk ott, ahol pedig szólanunk kellett volna, mert gyávává tett anyagi érdekeinknek féltése, a pénznek szerelme. Fájt szívünknek a hallgatás, de a pénznek szerelme mégis csak által szegezte szívünket sok fájdalommal. Hányszor hanyatlottak le segítségre fölemelt kezeink, mert önzésünk visszatartotta a segítségre megnyíló adakozó kezét. Ismerjük meg, hogy mint nép és egyház is, azért vagyunk olyan tehetetlenek, azért sorvadnak iskoláink, azért nem tudunk megvalósítani oly sok népnevelő és

egyházépítő tervet, mert a pénz szerelme sok fájdalommal oda szegez, mint népet és egyházat is, a tehetetlenség fájához. Ki tud megszabadítani? A romlásnak forrása az, amire az apostol figyelmeztet, hogy sokan eltévelyedtek a hittől. Azért lesz az ember rabszolgája a pénznek, mert a hitétvesztett ember nem Istenbe, hanem a pénzbe, az anyagi javak megtartó erejébe helyezi bizalmát. Elhajlik a hittől, melynek isteni tanácsával és bátorításával szól hozzánk Jézus: „Ne aggodalmaskodjatok tehát és ne mondjátok, mit együnk, vagy mit igyunk, vagy mivel ruházkodjunk? Mert mindezeket a pogányok kérdezik. Mert jól tudja a ti mennyei atyátok, hogy mindezekre szükségetek van.” (Máté 6. 31—32.) A pénznek szerelmétől Jézus tud megszabadítani, aki egy sokkal drágább szerelemmel. Isten szerelmének bizonyosságával és azzal a felséges reménységgel tölti be sziveinket, hogy azoknak akik az Istent szeretik minden javukra van. Csak ez a szerelem oldozza föl az embert a tehetetlenségtől és adja kezébe a pénznek hatalmát is, hogy azt is az igazságnak, a jósnak, Isten dicsőségének boldog szolgálatába tudja állítani önmagával együtt.

Vásárhelyi János.

Történelmi kapcsolatok a cseh és a magyar kálvinizmus között.

Cseh eredetiből átdolgozta: Csomár Zoltán segédlelkész.

(Folytatás.)

Csider Elemér: Első csoportja a prédikátoroknak, amelyben volt: Kovács, Jesszeniusz és Vicencz, utrakelt 1782 szeptemberében. Utánuk érkezett meg a köv. év januárjában Csider egyedül. Hogy milyenek voltak érkezésének a körülményei és okai, azt ma már nem tudjuk. Bizonyára volt valami kapcsolata a fent nevezett prédikátorokkal, vagy pedig tudhatott keveset csehül. Származott Sátoralja-Ujhelyből, Zemplén megyéből, ahol huzódik ma a cseh-magyar határ. Lelkészi állást Szemesben kapott, ahol első dolga volt gondoskodni templomról, mely 1783 aug. 17-én lett felavatva, amikor az összes lelkészek itt tartották meg az első lelkészi konferenciát. 1784-ben a püspöki hivatal behívja, hogy az esperessel együtt segítse az egyházi ügyek igazgatásában. Szemesen volt 1787-ig, amikor is elköltözött Csernilovra. Itt mindjárt lelkészlakást épített. Itteni működése tart 1791-ig, innen ugyanezévben elmegy Ledcsicére, ahol iskolát épített. 1799-ben 16 évi Csehországban töltött munkálkodás után hazajött.

5. Bacsá Mátyás: Csehországba Gaál Istvánnal érkezett 1783 márciusában. Mint első lelkész a klásteri gyülekezetben működött. Talán beszélhetett keveset csehül; Szeremleyről olvassuk, hogy amikor Velimre érkezett,

legelőször átment Bacsához Klástevre, hogy tanuljon tőle csehül. A magyarországi Nagydőréről származott. Klásterben 1783-93-ig maradt. Kezdetben télen egy privát lakásban, nyáron pedig a parkban egy omladozó kolostor falai között prédikált. 1785-ben kész a templom és 1787-ben a lelkészlak. 10 évi működés után Vizsoké-Melnyikre megy, ahol 1804-ig maradt. 19 évi szolgálat után visszajött Magyarországra.

6. Gaál István: A következő gyülekezetekben működött: 1783—90-ig Telecén, 1790—93-ig Proszcsen, 1793—99-ig Szobjehrdon, 1799—803-ig Chleben, 1803—805-ig Libsztáton, 1805—820-ig Krakovahi—Bakovkán.

Proszcsesen így írta alá a nevét: „Stephanus Gaál, pastar helveticae confessionis Prasseciensis.” Proszcsen, Chleben, Szobjehrdon ő kezdi vezetni az első anyakönyvet; hivatalos anyakönyvvezető azelőtt a kath. plébános volt.

Dobiás, bukavka-i lelkész, 1881 évi „Történelmi Folyóirat”-ában a következőket írja Gaálról: élete hányatott, egyenesen tragikus; mint lelkész a legalacsonyabbra süllyedt. 1753 körül született, Csehországba érkezett 1783-tavaszán, 30 éves korában.

Egész nyugodt lelkiismerettel ellehet róla mondani, hogy nem azok közé tartozott, akiket apostoli buzgóság vezetett Csehországba. Régi, öreg diák volt, aki idehaza sem igen tudott jellembeli fogyatkozásai miatt elhelyezkedni. Nagyon kövér volt, a nyelve kemény és nehezen forgó, élete példátlan. Az ifjúsággal nem törődött, a konfirmandusokat minden előzetes oktatás nélkül vizsgáztatta. Durva anekdoták kerengtek róla; eljár még katolikus házakhoz is, csak hogy jóllakjon, egyen és igyon.

Az egyháztanács 1820 aug. 17-én összeült és megfosztotta hivatalától. 37 évi csehországi tartózkodás után visszatért Magyarországra, ahol aztán nyoma vész. Egy szerencsétlen ember volt; azok közé tartozott, akik Zsilinszki magyar egyháztörténész szerint, egy egész életet elvegetélva bolyongtak paróchiáról paróchiára.

7. Végh János: Született 1755 okt. 4-én a veszprémmegyei Fokszabadin, nemesi családból. Atyja Végh Ferenc Fokszabadin jelentős birtokkal, saját házzal és szőlővel rendelkezett. A vallásüldözések következtében mindenét ott kellett hagynia és új otthont keresni. Letelepedett Szilasbolhásan, ahol ma is szép kálvinista gyülekezet van.

Mivel a közeli pápai kollégium a városból kiűzetett, alsó tanulmányait a szentkirályszabadi latin iskolában végezte, ahonnan 6 évi tanulás után 1770-ben Patakra ment. Itt szorgalmas, istenfélő tanuló volt, mindég ezt mondogatta: „Promte et sincere in opere Domini!” (Készségesen és szorgalmasan az Ur munkájában.) Tanulása közben nevelői állást is vállalt nemesi családoknál. Amikor tanulmányainak végéhez közeledett, bekövetkezett a tolerancia ideje.

Szerencsésnek mondja ő maga is azt a gondolatot, melyet az Ur adott Szalay püspöknek, akkor, amikor — több lelkész nem jelentkezvén, — a sárospataki főiskola növendékeihez fordult azzal a tervvel, hogy ki hajlandó Csehországba menni és pár évig, mint lelkész az ottani gyülekezetekben dolgozni.

Véghe a maga írataiban erről a következőképen emlékezik meg:

„1782-ben egy szeptemberi napon, ki lett hirdetve, hogy az imateremben esti 6 órára teljes számban gyülekezzünk. A kíváncsiság egyre fokozódott a theológusok között, 6 órakor a nagy haranggal harangoztak, ami azt jelentette, hogy valami fontos dolog következik. Az áhitat végeztével a katedrara lépett a kollégium igazgatója, Szentgyörgyi István, a tisztelt agastyán és kezdett beszélni a türelmi rendeletről, a cseh és morvaországi viszonyokról, ahol: „az aratni való sok, de a munkás kevés.“ Felolvasta gróf Filip Kinszkynek és Nagy Sámuel bécsi udvari ágensnek a miskolci püspöki hivatal utján küldött levelét és felszólította a növendékeket, ki hajlandó egyenlőre 3 évre Csehországba menni? Ha valakinek ez nem tetszene, vagy később ezt megbánná, kérésére hazajöhet és igéri a püspöki hivatal, hogy pártfogásába veszi és paróchiát biztosít számára.”

Ez a kijelentés sokakat felvillanyozott és nagy izgalmat keltett a theológusok között és sokan nem tudták mire elhatározni magukat. A következő nap elsőnek Szalay József jelentkezett az intézet igazgatóságánál. Mikor ennek híre eljutott Véghhez is, a leghűségesebb barátjához, azonnal határozott ő is, hogy vele megy, csak először szüleit értesíti terve felől. Atyja beleegyezését adta a következő levélben:

„Legkedvesebb fiam! Értesítésem, hogy mégy Csehországba, a mai postával kaptuk meg. Ahová az Isten hiv téged, oda menj. Nem gördíték utad elé semmi akadályt. Nem akarok ellene szegülni az Isten rendelkezésének, ámbár nekem és siró édesanyádnak távozásod nagyon fáj. De nagyon jól gondold meg, hogy mire vállalkoztál. Mert az Isten kegyelméből és ami kedves királyunk jóvoltából a mi földünkön is szinte naponként új gyülekezetek keletkeznek.”

Kelt Szilason 1782 okt. 26-án apád: Végh Ferencz.

Mikor Végh megkapta atyja irását, azonnal beadta jelentkezését az igazgatónál. Utána rögtön jelentkezett még: Kovács András és Molnár Péter. Így már 4-en voltak, akik határozottak. A telet még itthon töltötték; 1783 év elején elutaztak Besztercebányára, hogy valamit tanuljanak csehül. Tanulmányaikban az akkori lelkész Szinovics és Szartórius tanító segítette őket. A tanulás elég nehezen ment, már-már banni kezdtek elhatározásukat.

Váratlanul korán érkezett hozzájuk Szalay püspök levele Miskolcra, hogy tekintet nélkül

arra, mennyit tudnak szlovákul, hagyják el Besztercét és azonnal jöjjenek az ordinációhoz szükséges utolsó vizsgát letenni s aztán induljanak Csehországba. 1783 márc 13-án elhagyták a várost, 25-én letették a vizsgát és felhatalmazást nyertek a lelkészi szolgálatra.

Ezután kezükbe kapták a cseh térképet és a lelkészért jelentkező gyülekezetek neveinek jegyzékét. Aszerint választottak, amint időbeli sorrendben jelentkeztek. Szalay választotta: Lisan n/L ét; Végh: Libisé t; Kovács: Vlimuzs-t; Molnár: Lizicé-t.

Véghet négylovas fogat vitte be a nép nagy örömeire épen áldozócsütörtök napján Libisére. Megerősítést nyert a lelkészi hivatalba 1783 jul. 5-én évi 141 arany kezdő fizetéssel.

Az első istentiszteletet jul. 20-án végezte a V. Zsizska csürjében, a következő textus alapján: Zsolt. 120:5—6 v.: „Akik könnyhullatással vetnek, vigadozással aratnak majd . . . stb.”

A vidék ura gróf Wischnik, afölötti haragjában, hogy alattvalói az augsburgi hitvallás helyett a helvét hitvallást fogadták el, sok nehézséget gördített Végh működése elé. Egyszer ki is üzte és eltiltotta az istentisztelet tartásától, míg végre a saját és a gyülekezete kérelmére a császár visszarendelte. Hogy milyen vehemens ellensége volt a gróf Véghnek, bizonyítja az a kijelentése, hogy inkább kész vén fejét a hóhér kardja alá adni, mint Véghet Libisére beengedni.

Visszajövele után, 1788-ban kész a paróchia és 1789-ben a templom, mely április 27-én lett felavatva, amikor Végh Nehem. II.: 17—18 alapján beszélt: „Ti látjátok a nyomoruságot, amelyben mi vagyunk, hogy Jeruzsálem pusztán hever és kapui tűzben égtek meg, jertek és építsük meg Jeruzsálem kőfalait, hogy ne legyünk többé gyalázatul . . . stb.”

A nép örömeiben sirt, bár 1788-ban nagy inség volt, mégis sikerült a templom felépítése.

1791 november 27-én meghívást kapott a Lyse-i gyülekezetbe, a meghívást elfogadta, de 1796-ban visszatért Libisére, ahol ekkor kapott évi 300 aranyat; 60—70 aranyat tett ki a stóla; természetben kapott 24 m. terményt, az uradalomtól fuvart. Ezenkívül hoztak a paróchiára sok ajándékot, libákat és gödölyéket.

Felesége Bankos Judit volt Magyarországról. Volt 4 gyermeke: József a későbbi lelkész és 3 leánya, kik közül 2 papné lett. Libisé 1811-ig maradt, innen augusztus 12-én eltávozik Nebuzelre, Libiséét hagyván fiának Józsefnek. 1819-ben halt meg a felesége, akit annyira szeretett, hogy mikor hazajött családi dolgait rendezni, nem akart végleg itthon maradni, mert nem tudott felesége sírjától megválni. Itt érte a halál őt is 1830. február 1-én, 75 éves korában.

A lelkészi hivatalon kívül esperesi tisztséget is viselt a prágai kerületben. Néhányszor jelölve volt a püspöki tisztségre is, de innen lemaradt; kb. azért, mert néhányszor foglalkozott a hazamenetel gondolatával.

Irodalmi munkássága rendkívül gazdag. 1783-ban adja ki első munkáját, az: „Agendá-“t, mely azért fontos, mert ezzel meghonosította a cseh gyülekezetekben a magyar kálvinista szer-tartási rendet. Ugyanez évben kiadta: „Rövid készülés az urvacsorához“ c. könyvét. 1790 ben jelent meg a fiatalok részére a következő műve: „A tiszta hit főrészeinek tanítása az érettkorú cseh ifjuság számára.“

Legjelentősebb és legfontosabb munkája imádságos könyve: „Buzgó istenes keresztyén imák“, melyen 3 évig dolgozott. Először meg-jelent 1790-ben. Azóta számtalan kiadásban je-lent meg (kb. 13 szor) és még ma is használják, épen úgy, mint nálunk az „Öreg“ Szikszayt. 1807-ben kiadja a: „Szentírás rövid történeté-“t. Nem sokkal halála előtt jelent meg saját ki-adásában: „Kis Heidebergi káté“ című könyve. Hogy még ma is mennyire értékeli irodalmi munkásságát, bizonyítja az, hogy a 150 éves forduló emlékére, életéről és munkájáról, Dr. Hrejsa Ferdinánd külön könyvet adott ki, mely részletesen tárja fel ennek a hívő, bámulatosan gazdag léleknek munkásságát.

Végh termetre nézve kis ember volt, de nagy lélek lakozott benne. Rettenthetetlen bátor volt, vállalkozó szellem, tüzes, kissé büszke, mindig kész harcba szállani azzal, aki neki, vagy az Isten ügyének ellensége volt; amellet képzett, tudós, a kimeríthetlenségig szorgalmas, áldozatkész, fáradságot nem sajnáló, csakhogy minél több könyvet adhasson ki és előmozdítsa Isten országának terjedését a cseh nép között.

Adalékok Nagyzalacska és Zuhogó multjához.

Irta: Haraszty Károly.

A szatmári püspöki egyházmegye „Emlék-könyve“ (1904) a következőket írja *Nagyzalacska*ról: „Az itteni régtől való plébánia megszünt a 16. századbéli hitújítás következtében; hosszú szünetelés után 1790. évben helyi káplánság állított fel, maga a plébánia 1806. évben állítottatott vissza.“

E két község a „Liber Ecclesiae“ szerint a XVII. század legelején, mint a *nagymihályi* máter filiálisa szerepel és így természetesen egyházi adóját is a *nagymihályi magyar* predikátornak fizette, kinek hatáskörébe tartozott a városon kívül még: Orliócz, Verbócz, *Lasztmér*, Bethlem, Nagi Gésun is. („Az Tót Praedicator számára vadnak Kis Zalacska, Topolia, Petrócz, azok is ugi fizetnek, mint az többi.“) Nagymihályban „a hitújítás idejében csak misiók által lettek ellátva a hivek (t. i. a katholicusok) a lelki szükséglettel, templom nem volt“ Már a XVII. század első negyedében a *nagyzalacskaik* anyásítani akarják magokat és a szomszédos „*Szocsogó*“ (Zuhogó) községet.

mint filiát, óhajtják a leendő új máterhez csatolni. Ez anyásításhoz az illetékes földesur, névszerint *Pongrácz Nagymihályi László*, beleegyezését is adja. De a két községet csupán zsellérek lakják, kik nem bírják el a predikátor tartást s azért 1630 legelején alázatos instanciával keresik meg a földesurat s tőle a predikátor részére földet és parochialis fundust kérnek. A nemeslelkű földesur teljesíti kérelmüket s erről a nagyzalacskaikat 1630. febr. 10-én Nagymihályban keltezett levelében ki is értesíti. A nagyon megrongált állapotban levő donatiós levél így hangzik: „En Pongrácz Nagymihály László adom mindeniknek tuttára, az kiknek illik, hofi engemet az Ecclesia megtalálván, az Zalacska Ecclesia és ahoz való Szochiogo filiális felől, ha ellent nem tartanék, minthofi én jószágom, tehát egi új Mater Ecclesia erigáltatnék ott. En azért az Istennek tisztességének eörölvén (és az eo Anyaszentegiházát akarom giarapítani: és ha szintén minden faluban Praedicatorok lehetnének is, azon eörölnék) ellent nem tartottam benne, hanem is szível megh engettem. Az Ecclesia azért látván és nézván az én engedelmességemet az szerint bizonios fizetésre collocalt oda Praedicator. Az megh lévén, az megh nevezett Nagi Zalacskaik ismét instáltnak eleottem, hofi eok Selliárségben Praedicator semmi képpen nem tarthatnak, hanem annak alkalmas helyly kellene, azért kértenek teölem egi portát Parochialis helynek és ehez szolgáló feöldeket, réteket, hofi nekiek bizonios árron adnék... (A levél néhány következő sora olvashatatlan. Következik a donatio felsorolása, melyet a földesúr a papnak és egyháznak ad örökbe!) „... Nem ugi, hofi valaki én utánam való véremből azt vissza ki válthassa, hanem mint Isten tisztességére én teölem rendeltetett és adattatott heliet az Anyaszentegiház eoreokül birja.“ „Az zantó földek vadnak megh... Nio-mas... Az Kotaszkán (? Hutacska) egi föld fél keöbleos egi feölől szomszédgjában Nag... mathé (?) feöldi, Más felől Kondor Hresko feöldi. Az Schormitskan (?) ketteo egi mas melletth... markos, mind két felől szomszédgjában Jakab Marcsju feöldje. Az Torbicsovon (?) egi másfél markos, egi feleöl mellette Matso Mihall... , más felől Koljeszar Miháljé.

Az Brotkán edi más mellett egi-egi markosok, egi feölől Zochogoj Balka Mihall... , más feleöl... Az alsó niomason. Az kert alatt ketteö egimas melletth három-három markos föld. Az Konopiskán egi két markos, egi feleöl Zmolnik Ivan feöldi, másfeöl Janek Martsjáé. — Az Zbockara véggel egi két markos, egi feleöl Koliszar Thamás feöldi, más feleöl Koliszar Mihályé. Az Hrabintsban(?) egi fél keobleos, egi feleöl Majdan Mihálj feöldi, más feleöl Polják Pálé. Az Polókán egi fél (két?) markos, egi fekszik Zarlónik(?) Iván feöldi... — Az Br... három szekér szénára való. Ennek na-

gyobb bizonyására attam kezem irását pecséttemmel megh ereősittetve. Dat in oppido Nagi mihallj 10 die Februarii Anno 1630. . . Ladislaus Pongratz de Nagi mihaly m. p."

„Acti coram nobis *Zacharia Dobai, tunc temporis conseniori cottus Ungensis* (!!) Stephanus Vásárhelyi . . .” E donációs levél alatt 3 sor irás van, mely elüt a levél irásától, s mely le volt ragasztva egy papir szallaggal. „Et coram Nicolao . . . Pastore huius Ecclesiae denuo . . . priori . . . est promissio ab omnibus huius loci Juratis seu parochiae quod . . . beneplacitum hinc non exturbabitur, neque sremovebitur.” L. S. A helyi lelkészség anyagi életének alapjait a bőkezű földesur tehát megvetette s az is bizonyosnak látszik, hogy a jelzett évben volt már saját predikátora is, kinek keresztneve *Miklós* volt. Sajnos, ez új máter további életéről semmit sem tudunk. A „*Liber Ecclesiae*” sem beszél róla. Az ellenreformáció vad tüze teljesen elemésztette az egyházat is. Anyasága elsorvadt s ma Lucska filiálisa.

A „Slovenské Kalvinské Hlasy” című egyházi (?) lap 1930. szept. 7-iki számának „Hovori sa o bratskej láske” címet viselő cikkében az író a következőket kérdezi a magyarságtól: „Račte nám povedať aké podpory ste nám dávali? Načo? Koľko kostolov a škôl ste pomohli vybudovať nášmu ľudu?” (Mondják meg, micsoda segélyeket adtak nekünk — t. i. a magyarok — ? Mire? A mi népünknek, — t. i. a szlovákoknak — hány templom és iskolaépítésben voltak segítségére?)

A jelen donációs levél is élénken bizonyíthatja, mily demagógiával, tudatlansággal dolgozik a „S. K. H”, ha a magyarságnak áldozatkészségét, önzetlenségét és részrehajlatlanságát illetőleg ily kérdésekkel befolyásolja, fölöslegesen zaklatja akár az egyik, vagy másik nemzetiségű táborát, a melyek egyébként is az egy Isten igaz imáadásában morzsozták le a földi életüket, úgy a közös munkájú hajdanban, mint morzsozják most is, . . . az élet töviseit egyre jobban kiélező . . . jelenben !!

Problémáink.

A gömőri lelkésztestület határozata. A veszedelem lekicsinylése igen könnyen úgy megboszulja magát, hogy az ebből támadó kár helyrehozhatatlan. A gömőri lelkésztestületet ez a gondolat vezette akkor, amikor a törvényes rendet védelmező püspökét a nyomtatásban is megjelent röpiratok támadásai ellen védelmébe fogadta s mást nem tehetvén, (Drága a külön röpirat!) a támadást a napi sajtóban igyekezett visszaverni.

Semmiképen nem tudott megnyugodni a lelkésztestület abban, hogy méltatlan támadásokat

ölbetett kezekkel nézzen teljesen tétlenül akkor, amikor olyan szomorú példák hirdetik léptenyomon, hogy a sajtópropaganda a legszentebb, legvilágosabb igazságnak is elrabolja a hitelét s megássa a sirját, ha a védekezés lanyha, vagy teljesen elhanyagolják.

Annak idején „a legnagyobb magyar” higgadt politikai irányát legyűrte az ügyesebb propagandával dolgozó Kossuth Lajos, pedig ma már a legtöbb ember véleménye szerint az előbbi járt a helyesebb uton.

A legujabb magyar történelemnek nagy alakját, sőt talán egész történelmünk legnagyobb alakját, Tisza Istvánt megölte az az ellene indított és sok éven át szívesen folytatott sajtóhadjárat, amelynek egy szemernyi igazsága sem volt ugyan, de mert lekicsinyelte a megtámadott nagy ember igaza tudatában s nem védekezett ellene. Szomorú halála csak elkerülhetetlen fináléja annak a gyilkosságnak, amellyel már sokkal azelőtt megölték a tömegek szívében, kikiáltván népe árulójának, háború okozójának és így tovább.

Szovjetország minden belső nyomorúsága dacára fenn tudja magát tartani, sőt az egész világot egyre nyugtalanítja az ügyesen alkalmazott sajtópropagandájával. Ugy félre tudja vezetni a néptömegek millióit, hogy remeg az egész világrend a félrevezetett tömegek mozgolódása miatt.

A központi hatalmakat a világháborúban legyűrte az ellenfél sajtóhadjárata, amelyet kezdetben lekicsinyeltek s később már, amikor a veszedelem tudatára ébredtek: minden késő volt.

Ezért nem birt a gömőri lelkésztestület ölbetett kezekkel állni és várni; várni; amíg a kicsiny tűz nagy erdőt megemészt és segíteni akart ott és úgy, ahol és amint módjában volt.

Igaz, hogy egyhangu határozatát hátbatámadta alattomosan a testület néhány tagja—ha ugyan hinni lehet a legujabban megjelent zagyva röpirat állításának—de ez nem jelent semmit, mert a lelkésztestület az ilyenekkel szemben is megmutatja erejét épügy, mint a kavarodás hirhedt hőse ellen s el van határozva, hogy minden eszközzel rendet teremtsen a maga portáján.

A mohácsi csatába induló II. Lajos magyar király halála előtt egy-két nappal a még szétszórva levő hadakhoz írott levelében elmondja, hogy siessenek a sereghez csatlakozni, mert köröskörül mindenütt az ellenség által felgyújtott falvak tüzeje látszik. Sürgető levelén ez a postscriptum: „Cito, cito, citissime.”

Mi egyházi életünk horizontján veszedelmet jelentő tüzjeleket látunk, azok között ott vöröszik a fegyelmetlenség tüzeje is, ez ellen mozdultunk meg. Megmozdulásunk az izlések szerint különféle megítélés alá eshetik ugyan, de tanúsága világos: érdekelt hatóságaink sies-

senek a tüzeket gyorsan és alaposan eloltani, különben egyházi életünk frontja felé egy második mohácsi vész közeledik.

A halálba induló király szavait kiáltjuk feljűk: „*Cito, cito, citissime!*”

És: *virtute et fortissimo!*

Sajó.

H I R E K

— **Halálozás.** *Forray Béla*, a pozsonyi egyháznak évtizedeken át hűséges főgondnoka, f. hó 11-én Pozsonyban elhunyt 75 éves korában. Hitével és lelkesedésével szolgálta egyházát annak megalakulása óta, előbb mint egyháztag, aztán mint presbiter, majd mint főgondnok. A pozsonyi egyház nagy veszteségében egész egyetemes egyházunk részvétellel osztozik. Legyen az igaznak emlékezete áldott!

— **Értesítés.** *Lapunk szerkesztését március 1-től Kőmives Sándor vajáni lelkész veszi át. A lapba szánt minden közlemény a vajáni ref. lelkészi hivatalhoz küldendő (Vajany p. Velké Kapušany.)*

— **Dókus Ernő**, a magyarországi tiszáninenni egyházkerület főgondnoka febr. 5-én töltötte be 80-ik életévét. Tisztelőinek nagy táborához mi is csatlakozunk a legjobb kívánságainkkal.

— **Helyreigazítás.** A ref. theol. és középiskolai internátusra történt befizetésekről szóló nyugtázásunknál, lapunk febr. 7-iki számában a *beregi ref. egyház* presbitériumának 510 k.-ás befizetését tévesen a beregszászi ref. presbitérium befizetéseként nyugtáztuk. A tévedést ezenel helyreigazítjuk.

— **Dr. Bohatec József** bécsi theol. professzor, akit a pápai főiskola négyszázados jubileuma alkalmából tiszteletbeli professzornak választott, a folyó semesterben meglátogatja a pápai főiskolát és székfoglaló előadást tart. Bécsben tanuló magyar theologusaink sokszor érezték és tapasztalják Dr. Bohatec professzor kitüntető figyelmét és jóságát.

— **Református élet.** *Vásárhelyi János* új könyve megjelent kolozsváron a Minerva Irodalmi és Nyomdai Müintézet R. T. kiadásában. Ismertetni fogjuk.

— **A Jugoszláv Királysági Ref. Ker. Egyház** 1931 nov. 13-án tartott közgyűlésének jegyzőkönyve megjelent. A jegyzőkönyv legfigyelemreméltóbb része Ágoston Sándor főesperes évi jelentése, amely átfogó és hű képét adja

a jugoszláviai ref. egyház küzdelmes életének s bizonyoságot tesz erős élniakarásáról.

— **Jubileumi ünnepély.** A nagyváradi középiskolai református tanulók körében, 10 évvel ezelőtt indult meg nagy lendülettel az a belmissziói munka, melynek célja, hogy a kor kívánalmái szerint egy lelkiközösségbe gyűjtse és a legboldogítóbb világnézetre vezesse a jövő társadalom irányítására elhívott művelt tanuló ifjúságot. Ez az ifjúsági „bibliakör” január 31-én tartotta tízéves jubileumi ünnepélyét. Reggel csoportos bibliatanulmányozás, 10 órakor istentisztelet volt. A díszközgyűlést a leánygimnázium dísztermében tartották. A délutáni előadás után megbeszélés, 6 órakor pedig műsoros vallásos ünnepély volt.

— **Nemzetközi Protestáns Hítelintézet.** Külföldi, különösen svájci pénzcsoportok évek óta készítenek elő egy nagy nemzetközi protestáns hitelintézetet, mely a szegényebb egyháznak hosszulejárata olcsó kölcsönöket adna főleg építkezésekre és jelentékenyebb beruházásokra. Az előkészítés munkája befejeződött és febr. 13-án a Nemzetközi Protestáns Hítelintézet Genfben megalakult. A részvények ára 100 svájci frank.

— **A Quarterly Register,** a Református Egyházak Szövetségének organuma, dr. Macdonald Webster tollából meglepő ismertetést közöl az újabb magyar református theologiai irodalomról. Ismertetésében kifejezésre juttatja sajnálatát, hogy az idegen nemzetek fiai közül olyan kevesen ismerik a magyar nyelvet és hogy a skót-angol diákok még mindig nem fogadják el a magyar református egyház által nekik felajánlott ösztöndíjat. Az újabb theologiai munkák közül kiemeli Kecskeméthy István Újtestamentum fordítását, Forgács Gyula belmissziói kézikönyvét és Czeglédy Sándor Bibliai Lexikonját, dr. Lencz Géza Máté kommentárját és a pápai theologia professzorainak összegyűjtött műveit.

— **Melyik gyermektelen papi vagy más uri házaspár** lenne hajlandó egy nyomorgó, nagy családú lelkész 4 polgárit végzett, 16 éves szolid, kedves, egészséges leányát: — családtagul kisebb házi teendőkben, varrásban, kézimunkában segítségre, esetleg továbbtaníttatás céljából — magához venni! Cím: a kiadóban¹ a csicséri lelkészi hivatalban.

— **Eladó.** Egy jó karban levő Schunda-féle pedálos cimbalom jutányos áron eladó. Címet a szerkesztőség közöl.

— **AJÁNLUNK közvetlen a gyárból:** 3 1/2 méter hosszú és 140 cm. széles férfi gyapjuanyag maradékokat Kč 59-ért, 3 1/2 méter hosszú és 115 cm. széles női anyag maradékokat Kč 38-ért. **JÖNE KRAUS textilárugyár Vír na Moravě. Rendelje meg azonnal!** (Rendelésnél hivatkozzék lapunkra.)

HIVATALOS RÉSZ

A szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerület elnöksége.

135/1932. sz. M e g h i v ó. Egyházkerületünk folyó évi március hó 3-án (Csütörtök) d. e. 9 órakor, *Kassán a Lócsei-házban, rendkívüli közgyűlést* tart, melyre esperes, egyházmegyei gondnok, egyházkerületi tanácsbíró, tanítóképviselő, jegyző urakat tisztelettel meghívjuk. **T á r g y a k:** 1. Imádság. 2. Főgondnoki megnyitó. 3. Megalakulás. 4. Jelentés a gömői egyházmegyéről. 5. Magyarországi követeléseink ügye (9/10—1931. sz.) 6. Baldácsi alapítvány ügye (29—1931. sz.). 7. Minaj és Ungtarnóc elcsatolása a kárpátaljai kerülethez. 8. Rozsnyói egyház segélykérvénye a Konventhez. 9. Samu István pelsőci s. lelkész kérvénye papi vizsga tárgyában. 10. Elemi iskolai valláskönyvek sürgős kiadása. 11. Balázs J. Szlovák valláskönyvéről jelentés. (79/1931. sz.) Egyidejűleg — az esperes urak útján — tisztelettel meghívjuk az egyházmegyék kiküldötteit is. (Mult őszi gyűlésre kiküldötteket.) Tornalja — Salamon (p. Čop), 1932. február 16. *Tornallyay Zoltán* s. k. főgondnok, világi elnök. *Szücs István* s. k. legidősebb esperes, lelkészi elnök. p. h. NB. Elszállásolás iránti igényt — az érkezés pontos idejének megjelölésével — Ref. lelkészi hivatal, Košice. címre kérjük jelenteni.

A szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerület püspöki hivatala.

Tárgy: A csl. vöröskereszt átirata az elagottak akciója érdekében. Rimaszombat, 1932. II. 20. 92/1932. sz. körlevél. Valamennyi Nt. Esperesi, Lelkészi és Tek. Tanítói Hivatalnak! Minden dicséretet megérdemel a Dr. Masaryk Alice vezetése alatt álló Csehszlovák Vöröskereszt Egyesület, midőn nemes és nagy céljainak kivitele érdekében már évek óta megkeresi az egyházak vezetőségét, kikérve mintegy erkölcsi támogatásukat. Ez az eljárás utmutató példa lehet a többi országos egyesületeknek is, hogy e nehéz időkben, megbecsülve az egyházakban rejlő nagy erkölcsi erőt, velők összefogva munkálják a közjót. A Csehszlovák Vöröskereszt Egyesület már néhány év óta a Husvétot megelőző böjti napokban egy-egy nagy, szent jelszót tűzve ki, meg szokta keresni a

püspöki hivatalokat, arra kérve őket, hívják fel a vezetésök alatti lelkészi hivatalokat, hogy a jelszó alatti nagy gondolatokat tegyék predikálásuk tárgyává. A mostani alkalommal az elagottak mentési akciójával kapcsolatban arra kéri általam a lelkipásztorokat és tanítókat, hogy egyik vasárnapi prédikációjukban ezt a nagyon is időszerű témát fejtegetssék: Add meg a tiszteletet az öregeknek, az öregkor tekintélyének! Az Egyesület, nagyon helyesen, arra az álláspontra helyezkedik, hogy az igazi civilizáció tulajdonképpen ott kezdődik, ahol a társadalom megérezte, hogy meg kell becsülni a tapasztalatban megőszült, öreg, érdemes embereket. Gyakorlati példára is hivatkozok, midőn azt mondja, hogy a vad, civilizálatlan népek az öregeket megölték, de már a művelődés bizonyos fokán álló ókori társadalmak megbecsülték őket, az érdemes öregeknek tanácskozásaikban az első helyeket biztosították. Hivatkozik a Bibliára is, mondván: „Az ősz ember előtt kelj fel és a vén ember orcáját becsüld meg.” Soha jobbkor nem jött e tiszteletreméltó helyről a kérő szózat e nagyjelentőségű i g e szószéki fejtegetésére, mint roszul értelmezett demokratikus világunkban. A szószék különben is arra való, hogy róla az örök igazságok hirdettessenek és mikor, mint most is, az örök igazságok fénye homályba borul, annál nagyobb erővel hirdettessenek.

Nagy az örömöm, mikor a szószék munkáját egy ilyen nagy országos egyesület ennyire megbecsüli és felhasználni kívánja.

Nemcsak általános szempontból lehet hathatós e gondolat kifejtése, hanem bőjti vonatkozásában is, mert az igaz böjt tulajdonképpen nem is egyéb, mint megőldöklése minden lábrakapott gonosz szokásoknak, indulatoknak.

Szeretettel felkérem azért lelkész- és tanítótestvéreimet, hogy akármelyik olyan textus alapján, mely e nagy, nemes gondolatoknak a hordozója lehet, mint pl.: III. Mózes, XIX. r. 32. v., II. Mózes, XX. r. 12. v., Zsolt. könyve, 71. zs. 9. és 18. v., Példabeszédek k. 30. r. 17. v. tartsanak husvét előtti Vasárnapok valamelyikén egyházi beszédet.

Atyafiui szeretettel: *Péter Mihály* püspök.

Pályázat. A csilizradványi ref. egyház presbitériuma 1932 március 31-ig terjedő időre a helyettes tanítói állásra pályázatot hirdet. Javaldalom: A tanítói lakásból egy szoba és a törvényes helyettes tanítói díjazás Dezső István kántortanító úr által fizetve. Kötelesség: Az osztatlan I-VIII évfolyamu iskolában a tanítói s azonkívül az összes kántori teendők elvégzése. Okleveles, rendes állampolgársággal bíró ref. férfi tanítók szabályszerűen fejszerelve kérvényeiket 1932 március 8-ig adhatják be a ref. lelkészi hivatalhoz. Csilizradvány, up. Balony. Tanítási nyelv magyar, s az állás azonnal elfoglalandó.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA” vagy „Kapusany” címre küldendőek:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csiicsérfi lelkészli hivatalhoz küldendőek.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Célkitűzés.

Hivatalos lapunk felelős szerkesztője, amint már hirt is adtunk felőle, a napokban megkezdí tanulmányutját, melyet a közelmúlt idők gazdasági árfluktuációja által előidézett bizonytalanság következtében, szándéka és akarata ellenére hónapok óta elhalasztgatni kényszerűtt. Az ő távolléte idejére más kezébe kerül a szerkesztés. Ez a változás nem külön megbízás eredménye, hanem különböző kényszerítő okok által előidézett és megindokolt átmeneti helyettesítés.

E sorok megírására ennél fogva nem az ad okot és alkalmat, mintha bármilyen irányu programot szeretnénk adni az átmeneti időre, mely ez alkalommal a multban előfordultnál talán huzamosabb tartamu lesz. Hivatalos lapnál felesleges a program kitűzés. A mi programunk változást nem szenvedhet; a mi lapunk pártok, érdekkörök céljait, érdekeit semmi körülmények között nem szolgálhatja. A mi lapunk célja nem lehet egyéb, minthogy hivatalos szócsöve, érdekképviselője, sajtóorganuma legyen csehszlovákiai egyetemes református egyházunknak. Annak érdeke a mi érdekünk, annak céljai a mi céljaink, — annak ellenségei a mi ellenségeink. És ezen a kijelölt uton, egyetemes egyházunk érdekeinek szolgálatában nem vezethet minket soha a magunk önző érdeke, személyes rokon- vagy ellenszenv, klikkpolitika, vagy bármilyen irányu elfogultság.

Ezt az állandó és megváltoztathatatlan célkitűzést különösen azokkal szemben tartjuk szükségesnek kihangsúlyozni, kik a közelebbi és távolabbi multban többé kevésbé nyíltan olyan felfogást hangoztattak, hogy a hivatalos lap hasábjai annyira el vannak zárva a nyilvánosság elől, hogy azokou sajtó-napvilágot csak

egy pár patentírozott cikkirónak a dolgozatai láthatnak, azok pedig, akik ezek közé nem tartoznak, még akkor is hiába zörgetnek a szerkesztőség ajtaján, ha talán végső kétségbeesésükben az egyetlen utolsó mentő szalmaszálát elmeszüleményüknek nyilvánosságra hozatalában látnák. Kötelességünknek tartjuk legjobb meggyőződésünk és tudomásunk szerint kijelenteni, hogy ennek az állításnak eddig sem volt és ezután sem lesz semmi alapja, mert a hivatalos lap hasábjain a megjelenésre minden cikk számot tarthatott és tarthat ezután is, amely az egyetemes egyház érdekét és céljait kívánta és csakis azt akarja munkálni. Más irányu cikkek és kicsinyeskedő személyeskedések nem valók nekünk, nem valók a hivatalos lapba és vezesse bár a cikkirót a maga felfogása szerint a legintenzivebb meggyőződés, ha egyetemes egyházunk érdekét és céljait nem szolgálja, vagy azokkal épen ellentétbe kerül, nagyon természetes, hogy reánk nézve hiába fáradt.

Hangsúlyozni kívánjuk azt is, hogy mint a multban, úgy ezután sem fog pressziót gyakorolni reánk a beküldött cikkekhez csatolt az a fenyegetés, hogy ha mi nem adunk helyet a megjelentetni kért dolgozatnak, majd talál a szerző magának terepnumot más, *politikai vagy épen riport lap* hasábjain. A válaszuk mindig csak az, hogy *anyaszentegyházunk érdeke ellen nem cselekedhetünk* és akinek vélt igazsága olyan cél, mely minden eszközt szentesít, tessék, az éjszaka ma is nagyon sötét és — a Judások utja ma is nyitva áll!

Azokat pedig, akik velünk együtt vannak, akik velünk együtt megértik azt, hogy hivatalos lapunk minden külső szerénysége, igénytelensége

és sokszor erőtlensége mellett is nekünk milyen nagy és fontos érdekünk, értékünk és erőnk, ez uton is újra és szeretettel kérjük, hogy munkájukkal, írásaikkal jöjjenek segítségünkre, hogy ez a hivatalos lap addig is, míg a felelős szerkesztő nagyértékű munkásságát átmenetileg egy időre nélkülözni kénytelen, kitűzött célját megvalósítani, feladatát teljes egészében betölteni, egyetemes egyházunk érdekeit méltóképen képviselni és mindnyájunk javára továbbra is munkálni képes legyen.

Ezek sorában különösen azokhoz fordulunk, akik a közelmúlt nagyobb szabású polémiájában pro vagy kontra résztvettek és ideális nagy nekibuzdulásukban, amíg talán észre sem vették, vagy nem akarták észrevenni, hogy a felvetett vitatéma csak a több ezer éves gnóthi szeauton kérdése volt: akarva vagy akaratlan egymás után termelték ki a megmozgatott Bethesda tavából az üdvös és áldott elgondolások drága gyöngyeit, gyógyító balsamait. Ilyen dolgoknál ne keserítsen senkit az, hogy talán egyik, vagy másik hozzászólás, mely a céltól eltérve mellékvágányra tévedt, nem volt közölhető, hiszen az volt a fő, a cél: a felbuzgó vizekből kiáradó új élet, új erő, új elgondolások és az azok valóraváltására vonatkozó szent elhatározás. Ezekkel szemben pedig egyéni érzékenység vagy hiúság kérdése fontos nem lehetett.

A régi célra — új utakon is — Menjünk Hát Tovább! — vess —

Történelmi kapcsolatok a cseh és a magyar kálvinizmus között.

Cseh eredetiből átdolgozta: Csomár Zoltán segédlelkész.

(Folytatás.)

7. *Végh József*: Végh János fia, született 1787 február 24-én. Iskoláit Patakon végezte. 1811-ben 24 éves korában Libisén atyja örökébe lép. Nagy ünnepi keretek között ülték meg Libisén a reformáció 300 éves jubileumát, mely alkalommal a Zsolt. 126:3 alapján beszélt. 10 évi működés után hazajött és Berkeszen kapott paróchiát.

8. *Szalay József*: Mint láttuk, Szalay jelentkezett elsőnek azok közül, akik Patakról Csehországba jöttek. Egészséges ember volt, de a készüléssel járó fáradság megtörte és egészségét megrontotta, úgyhogy már utközben féltették barátai, hogy elpusztul. Azonban legyőzte a testi nehézséget, Miskolcon a vizsgát sikerrel letette, s mint első választó a Lison n/L.-i gyülekezetet választotta el. Ide érkezett 1783 májusában. Első beszédét 1783. július 1-én tartotta. Munkáját lelkesedéssel kezdte meg. Lefordította a II. Helvét Hitvallást, melyet nyomda alá adott 1784 január 12-én. De csak 3 ívet tudott belőle meglátni, mert a nyomás befejezése előtt meghalt tuberkulózisban, 1784 május 12-én.

Elsőnek temették el a lisoni temetőbe, melynek rendbehozásával annyit törődött. Beteljesedett, amit mondott utközben társainak: „Megyek Isten segítségével és meghalok ott”. 18 lelkész volt jelen a temetésén. Résztvett 1783 augusztus 17-én a szemtési lelkészi konferencián, mikor is Véghgel együtt küldik deputációba II. József császárhoz. Végh megjegyzi róla, hogy komoly, tisztelt ember volt, még a katolikusok is szerették. Emléke sokáig élni fog; elment, hogy elégjen az Urnak szolgálatában.

9. *Szeremley István*: Annak a négynek társaságában érkezett Csehországba, akik elsőnek jelentkeztek a sárospataki kollégiumból. Utja Bécsen keresztül vezetett, ahol az udvari ágens, Nagy Sámuel — kinek nagy érdeme van abban, hogy lelkészeket igyekezett szerezni az elhagyatott helv. hitv. cseh gyülekezetek számára — fogadta és segítségét ajánlotta fel.

Elválasztott gyülekezete ezalatt vágyakozva várta érkezését s mikor híre futott, hogy már utban van Velim felé, négylovas fogattal mentek elébe.

Áldozó Csütörtök napján érkezett meg Velimbe, ahol nagy sokaság — még katolikusok is — fogadta. Egy öreg azzal a kéréssel állott elő: ültessék lóra, hogy teljesüljön régi óhaja, hogy ő vezesse az első lelképásztort az egyházba! Kérése teljesült.

Huly Viktor házában történt a nagy fogadtatás mely 2 óra hosszáig tartott. Ezután hosszú lakoma következett.

Első beszédét áldozó csütörtök napján tartotta I. Péter II:2—3 alapján. Vita Huly csürjében, ahol akkora sokasága gyűlt össze az embereknek, hogy az uri szent vacsorát még 4 vasárnapon át kellett elkészíteni és kiszolgálni. A templom kész 1784 dec. 24-én, melyet bátyja, Szeremley Sámuel szanechi lelkész avatott fel, ünnepi beszédet mondott: Máté XVI:18 alapján.

1785 nov. 14-én elköltözött Krabcsicsra, ahol szintén első lelkésze volt a gyülekezetnek. A krabcsicsi lutheránusok nagy része áttért a helvét hitvallásra és rögtön paróchiát építettek lelkészüknek.

Itt 3 évig tartózkodott, 1788-ban átköltözött Csermnére, ahol buzgón foglalkozott gyülekezetével. Munkájának 1792 június 10-én bekövetkezett halála vetett véget; tuberkulózisban halt meg. A Duna melletti Szeremléről származott, ahol ma is 1300 lelkes református gyülekezet van.

10. *Szeremley Sámuel*: Ahhoz a 13 lelkészhez tartozott, akik 1783 júniusában jöttek Csehországba. Lelkészi működését Szanech-ben kezdte. Az istentiszteletét csürben tartotta. 1787 január 3-án Ksel-be ment, majd innen 1793 december 4-én Klásterre. Azután kicserélte helyét Galambossy Sámuellel és Teleci-be köl-

tözött, ahol 1799—1806-ig működött. Ebben az évben hazajött, tisztos emléket hagyva maga után.

11. *Kovács András*: Véghékkal érkezett Csehországba. A pataki kollégium egyik legjobb tanulója. Balatonfőkajáron született, Veszprémmegyében 1761-ben. Lelkész lett Kselich-en, majd 1783 május 27-én Limuzsra költözött. Az istentiszteletet csürben tartotta, maga pedig egyszerű kis házikóban lakott. A római egyház részéről sok üldözésnek volt kitéve. 3 évi hűségese munka után megbetegedett, hazajött Balatonfőkajárra, ahol 1786 október 8-án 32 éves korában meghalt. Az öt közül, akik együtt jöttek, első éven Szalay, 3 év múlva Kovács, 9 év után pedig Szeremley halt meg csehországi munkában. Tovább élt Molnár Péter és az emberi kor legvégső határát érte el Végh.

12. *Molnár Péter*: A türelmi idő apostolainak egyik csendes, szorgalmas munkása. A következő gyülekezetekben működött: 1783—85-ig Lozicén; 1785—91-ig Kraunban; 1791—1800-ig Chvaleticén; 1800—806-ig Proszecsen; 1806—14-ig Krabcsicén. Összesen 31 évig szolgált. Hogy hivatalát hűségesen szolgálta, bizonyítja az a körülmény, hogy Proszecsen esperesi hivatalt állít fel és ezzel megalapítja a chrudimi esperesi kerületet. Néhányszor püspöki tisztiségre is jelölve volt.

Felesége: Tornyay Mária, Megyaszórol származott, Tornyaynak, az első proszecsi lelkésznek volt a nővére, 9 tagu népes családja volt, ivadékaik még ma is élnek s mint lelkészek működnek ennek az ároni családnak.

13. *Galambossy Sámuel*: Csehországba jött 1783-ban és Szobjehrd-on telepedett meg. Megérkezését a felsőség ellenséges indulattal fogadta, ártatlanul elfogta és 8 napig börtönben tartotta. Itt 1785-ig működött. Az első istentiszteletet 1783 augusztus 3-án tartotta. 1785-ben felépíteti a templomot és ugyanez évben helyet cserél Jesszeniusszal és Chvaleticére megy. Utolsó működési helye Kláster, ahol 1799—1810-ig marad. Itt adott be kérvényt abban az ügyben, hogy a temetésnél lehessen énekelni is. 23 évi működés után 1810-ben hazajött.

14. *Baka László*: Azon kevesek közé tartozott, akik életüket egy gyülekezetben töltötték el. Érkezett 1783 jun. 30-án. Hořatvi-ban kapott helyet. Született 1754-ben Fülesten, Szatmármegyében. Beköszöntő beszédét 1783 július 2-án tartotta. 1783 október 14-én erősítették be hivatalába. 1784-ben a prágai kerület esperese lesz, 1810-ben pedig püspökké választják, mely hivatalt egészen haláláig megtartotta.

Kezdetben csürben végezte az istentiszteletet, 1791-ben épített templomot és 1792-ben adják át céljának. A paróchia elkészült még 1786-ban. Római részről sok kellemetlen üldözésnek volt kitéve, de a támadások ellen siker-

resen védekezett. Hatalmas termetű ember volt, erejéről anekdoták maradtak fenn (pl. a bikát földhöz teremtette., stb.). Hivatalát a leglelkiesmeretesebben végezte; tisztelt és becsült ember volt az egész egyházban. Hořatvi-n halt meg 1820 augusztus 7-én 66 éves korában, 37 évi áldott munka után.

15. *Tardy Mózes*: Közeli földije Bakának. Született 1759-ben Kisáron Szatmármegyében. Csehországba jött 1783-ban, 24 éves korában. Telepedett Libicén; szintén azok közé tartozott, akik életüket egy gyülekezetben töltötték el. Mielőtt a paróchia kész lett volna, barakk-szerű házikóban lakott, az istentiszteletet csürben és magán lakásokban tartotta. A templomot felépítették 1793-ban. Az építése elé a róm. katolikusok sok akadályt gördítettek. Ezenkívül sok nehézséggel küzdött, nem bírta jól a nyelvet, egy prédikáción éjszakákat dolgozott, közben az építés nehézségeivel volt elfoglalva. A nép nem szokta meg, hogy fizessen a lelkésznek, mindent a felsőségtől várt. A lelkészi hivatalon kívül 1810-től, Baka után esperesi hivatalt is viselt s mint ilyen közbecsülésben állott. Meghalt 1837 március 22-én.

Csehországból nősült, Vadnyanszka Annát vette feleségül. Tisztos családja volt, egy leány és 5 fiu, kik mind lelkészek lettek. Egész az utolsó időkig viselte a lelkészi hivatalt ez az ároni család.

16. *Kazay János*: 1783 júniusában érkezett a 13-as csoporttal. Mélyen vallásos, buzgó ember volt. Bukovcén lett lelkész, a pardubici uradalom területén. Az első istentiszteletet 1783 augusztus 3-án tartotta Ap. csel. X:5—6 alapján, egy csürben. 1785-ben épül fel az imaház faanyagból. Ez évben eltávozik innen és Szemesen találjuk. Nagy harcai voltak a hatósággal. Ezidőben minden év decemberében ki kellett hirdetni, ki akar áttérni a katolikus vallásra. Ő ezt nem tette, feljelentették és állandóan üldözték. 1801—1803-ig Libszátón működik, ahol másodszor nősül; innen Chlebre megy és itt marad haláláig. Tüdőgyulladásban halt meg 1818 március 7-én 35 évi működés után. Kérésére a templom ajtaja elé temették el, halála után is az „Ur kapujának az öre” akart lenni. Ma sírja az ujonnan épített torony alatt fekszik.

17. *Breznay János*: A 13-al jött 1783 júniusában. Szloupnicén kapott helyet Kis házikóban lakott, 1785-ben a községházát alakítják át paróchiának. Istentiszteletet házakban tartott. Mikor a hatóság engedélyezte a templom építését, azt Dzsban-ra engedélyezte, ahova kénytelen volt átjárni. Sokat kellett túrnie a hatóságtól. 1788-ban átköltözik Velimbe, ahol 1800-ig marad. Itt halt meg 17 évi munka után szélütésben 45 éves korában. Temetésén Fazekas György püspök és Tardy Mózes esperes beszélt.

1784 től a chrudimi kerület esperese volt, melyet megtartott haláláig. Azok közé tartozik, akik a kezdetnek nehézségeivel küzdöttek és a többséggel harcba állottak.

18. *Kiss Benjámín*: Szintén 1783 júniusában érkezett Csehországba. Az abaujmegeyi Krasznokvajdán született 1751-ben. Működni kezdett Boszinyében; első beszédét I. kor. 11:1–2 alapján tartotta, szintén csürben. 1786-ban Lozicza megye Molnár Péter helyére. Innen a jezsuiták ármánykodása miatt 1789-ben Mocsovicére megy, 1814-ben pedig Libszátra. Itt 1826-ig működött s mint 75 éves agastyán megy nyugalomba. 1833 február 5-én halt meg 82 éves korában. Hivatalát becsülettel, lelkiismeretesen végezte, családi élete nagyon boldog és példás volt.

(Folyt. köv.)

Cyryll, Method és a szlovákok.

— Egyháztörténeti tanulmány. —

Irta: *Haraszty Károly*.

„*Qui bene distinguit, — bene docet!*”... Azért kívánok e két nagy hittérítőnek személyével és működésével foglalkozni, hogy végre-valahára is végét vessen annak a köztudatba is erősen becsüszott történelmi tévedésnek, melynek különösen a szlovákok estek áldozatul, kik mai nap is azt hiszik, hogy egyenesen és közvetlenül e két nagy hittérítő és egyházfő buzgólkodása folytán lettek keresztyénekké, Krisztus követőivé.

Az írásomhoz a legközvetlenebb impulzust a nem rég megjelent Soós-Kovács féle: *Református vallástani kézikönyv*” adta meg, melynek 126-ik oldalán szóról-szóra e duplakövért falsum olvasható: „*A csehszlovákokat Cyryll és Method, két görög testvér szerzetes térítette meg...*” (Egyébként is jelzem, hogy az említett műben nagyon sok történelmi hazugság van!)

Cyryll és Method életét, illetve apostoli utját és működését csupán röviden adom, mert így is elérem kitűzött céloimat. A két testvér Thessalonikában született. (VIII. sz.) Később zárdába vonult mind a kettő s innen mentek térítés végett előbb a krimi kazarkhoz, azután a Duna-menti bolgárokhoz.

860-ban a két morva fejedelem, Rastizlav (Ratiszlav) és Svatopluk, inkább *politikai*, mint egyházi céloktól indítva (hisz országát keresztül-kasul járták a frank-német hittérítők!...) III. Mihály byzanczi császártól hittérítőket kért. A császár Methodiust és Constantinust (Cyryll, Kyril) küldte ki, kinek egyike, — Cyryll — valóságos tudós, másika meg tökéletes diplomata volt. E két kiváló férfiú 862-ben már *Alsómorvaországban* működik a passai egyházmegye papságának nem csekély kárára és bosszuságára, mely a juriszdikció nélkül buzgólkodókat a római szentszék elé citáltatja. (867.)

II. Andorján pápa tüzetesen megvizsgálva e két férfiú működését, miután azt jóváhagyta, érdemeik elismerésül püspökké szenteli őket. Cyryll püspök azonban nem ter vissza többé előbbi működési helyére, hanem Rómában marad, ismét kolostorba vonul s nem sokára elköltözött az élők sorából.

Method püspököt a pápa a hamvaiból új életre kellett *szirmiumi* egyházmegye élére állítja érseki ranggal s megengedi neki, hogy a misét szláv nyelven mondassa, kikötve azonban azt, hogy a leckét és az evangéliumot előbb latinul kell felolvasnia. (E kiváltsággal a pápa a szlávok egy részét a skizmától akarta megmenteni.)

Methodius tehát akaratlanul is messze esett előbbi működési helyétől, mely nem éppen szerencsés helyzetbe a Rastizlav és a frank-német király között kitört háború is sodorta, de azért egész itteni munkálkodása a szláv egységnek szolgált. E kiválóan nagy elme alaposan megmáslotta az egyházmegye arculatát, melyről hallatlan szívóssága és energiája folytán teljesen eltüntette a német frank kulturát s *mindenre rányomta a szláv lélek és törekvés bélyegét!* Methodnak ez volt az *egyedüli* pozitív működése, mert a pannóniai részeken nem volt mit téríteni, a lakosság ott már az ő idejövetele előtt is keresztyén volt. Method tehát a német-frank szellemben vezetett szláv ker. lakosságra —(a Privina felére)— eltörölhetetlenül rávasalta a szláv faji jelleg tudatát. E működésével magára ingerelte a szomszédos frank-német püspököket és legfőképp *Adalvin* salzburgi érseket, a kik Rómában ismét bevádolták őt. A vád alól Method újból tisztázta ugyan magát (879), de a felidézett zavarok mégis csak megingatták alatta a talajt, olyannyira, hogy a híres *forchheimi* egvesség után jobbnak látta, ha a Dunántulról *Velehrádra* helyezze át székhelyét, mely már a Svatopluk birodalmában feküdt, a honnan azután zavartalanabban szövögethette messzemenő politikai ábrándjainak veszedelmes hálóját. . . .

Method 11 évig rezideált e helyen és azalatt minden megváltozott körülötte, akár csak annak idején a Balaton mentén. Politikai tendenciájú működésének azonban elég ellensúlyozója volt a Nyitrán székelő *Wiching* frankbajor püspök. „Meghalván Method (885), a szláv nyelven végzett istentisztelet ügyét maga I. Szentepolk (Svatopluk) árulta el és Method tanítványait országából kiüzte”, s visszahozatta a német papokat. „10–12 év múlva pedig II. *Mojmir* ezekkel is szakított és Itáliából kért püspököket, papokat”. E kapkodások teljességgel lehetlenné tették a keresztyénség meggyökeresedését „E szlávok láttak ker. templomokét és papokat, de nem értették meg a ker. igazságokat és parancsolatokat. Azért csufolják őket a német püspökök még 900-ban is félkeresztyéneknek.” Az összeférhetlen II. *Mojmir*

megásta sírját nemcsak saját országának, nemcsak a Privina-féle területnek, hanem egyházának is. „Az érsek és az ő püspökei a katolikus papokkal együtt kénytelenek voltak menekülni. A templomok elpusztultak, a keresztyén vallás külső jelei eltűntek, csak a családok körében maradtak meg egyes ker. szokások és egyes lelkek mélyén éltek tovább a Krisztustól hirdetett igazságok”. E romok között lézengő kisszámú keresztyének és félkeresztyének örömmel fogadták a magyarok uralmát, akik vallásilag kezdetben nem is törődtek velük.

Methód térítői munkássága kihatott *Csehországra* is, melyre a közvetlen alkalmat egy fejedelmi frigy adta meg. (Svatopluk és Borzivoj leánya 871). Maga a cseh uralkodó pár is keresztvíz alá tartja a fejét. II Boleszláv alatt (967—999) a keresztyénség végleg meggyökerezett Csehországban, de Róma határozott intenciója szerint *szláv liturgia nélkül*,

A *szlovákokról* (szlovjácokról) eddig sehol sem történik említés. És miért?... Annak egyszerű az oka: a szlovákok ez időben még a *Kárpátokon túl* laktak, a lengyelek közé ékelve. A morva, pannon és cseh szlávok egészen külön nemzetiségűek voltak és semmi közük a később bevándorló szlovákokhoz. A lengyelek sem azonosak a szlovákokkal, kiknek ősei az Odera és Visztula felső völgyeiben lakó fehér horvátok voltak, kikkel a még Onuguriában lakó magyarok élénk s főként kereskedelmi összeköttetésben állottak. Történelmileg bebizonyított tény, hogy a mai Teschen vidékén lakott fehér horvátok (szlovák ősök) egyrésze „I. (Szent) László idejében (1076 95) jöttek át a jabolikai szoroson: — a Felső-Visztula mentén, Krakkó tájékán lakók pedig, a lengyelektől szorítatva, 1200 táján kezdtek átjönni a Poprád-Tarca mentén Észak-Magyarország keleti felébe”.

Egyszerűen lehetetlen tehát, hogy a szlovákok Cyrill és Methódtól hallották volna a krisztusi tudományt. *Methód térítői működése és a szlovákok itteni letelepedése között legalább is 200 éves távlat van!!* Ellenben nagyon valószínű, hogy a szlovákok (fehér horvátok) még *lengyel földön* ismerkedhettek meg a ker. tanokkal, ahol a morva birodalom felbomlása alkalmával elmenekült hontalanok hintették el azokat és ahol valamivel későbbben intenzívebbé lett a cseh hatás is (Miciszláv alatt 966), míg végre *Boleszláv Chrobry* alatt (992 1052) megszilárdult a lengyel ker. egyház, mentesen minden német felsőbbeségtől és szláv liturgiától. És ha tényleg a szlovák ősöket itt érte a keresztvíz, -akkor sem lehet azt állítani, hogy ebben közvetlen része volt a már 885 ben elhunyt Methódnak. A szlovákok tehát vagy már mint keresztyének jöttek át a Kárpátokon, vagy ha még abban az időben pogányok voltak, ami pedig nem valószínű, akkor a magyarok uralma alatt hajtották fejüket a Krisztus édes igájába.

Ha tehát a VIII — X —... századokban a mi földünkön élő ker. szlávokról beszél a történelirő, akkor e gyűjtő fogalomból a szlovákokat minden esetre ki kell hagynunk. S épp azért csudálatraméltó az a nagy merészség, a mellyel 1864-ben egy „*Slovenost*” című ujság írt, mely mindenáron be akarta bizonyítani, hogy a magyarok „*tót ritust*” használtak Szent István idejében. (Amit annak idején meg is cáfolt a nagy tudományu Knauz Nándor.) De különben is a történelemben való járatlanság is okozója sokak téves megállapításainak, a mikor a magyarok által használt „*Tótország*” elnevezést a mai Slovenskóra vonatkoztatják, holott ezalatt mindig Horvátországot vagy a temesi bányságot kell érteni. És még szörnyűbb azoknak tudatlansága, kik még a mai, mindent latolgató és bíráló időkben is így írnak Cyrillről, Rastislavról stb. ...:

„Rastislav, slovenské knieža na Morave a Svätopluk v Nitriansku r. 862 požiadali i posolstvom Michala III, cisára gréckeho v Carhrade, aby im poslal vierozvestovateľa, ktorý by ich ľud v jeho ľudovej reči vyučoval. Teda Rastislav a Svätopluk, slovenskí vladári žiadali od cisára Michala takého učiteľa, ktorý by ich národ učil v ich vlastnej slovenskej reči. A Michal rozumel a vyhovel ich žiadosti, poslal im sv. bratov solunských. Konštantín z vnuknutia Božieho vynašiel písmená na slovenskú reč.” (Matunák: Sv. Cyrill a Methód, v „Kultúre” (Dr. St. Kmeť egyházi beszédéből 1927).

Magyarúl: „Rastislav, Morvaországban székelő *szlovák* fejedelem és Svätopluk Nyitrán lakó (fejedelem) 862 ben a Konstantinápolyban székelő III. Mihály görög császárt küldöttségileg is arra kérte, hogy híthírdetőt küldjön nekik, aki alattvalóikat saját nyelvökben tanítsa. Rastislav és Svätopluk *szlovák* uralkodók tehát oly tanítót kívántak Mihály császártól, aki népüket a saját *szlovák* (anya) nyelvén oktassa. És Mihály megértette és teljesítette kívánságukat, két szalonikii szt. testvért küldött nekik. Konstantin isteni ihletből feltalálta a *szlovák nyelv betűit*”. (Matunák: Szt. Cyrill és Methód. „Kulturá”-ban.)

Ez idézetet illetőleg csupán azt ajánlom a figyelmébe dr. Kmeťnek, hogy olvassa át figyelemmel *Breviariumát*, hol szóról-szóra ez áll: „Ipsi itaque, (sc. Cyrillus et M.) — quum *Illýricum* idioma optime callerent, sacros codices in illud verterunt, excogitato itidem litterarum alphabeto, quod adhuc audit Cyrillianum”. Arról meg éppen semmi tudomásom nem volt, hogy Methód és tanítványai a *Bibliát szlovákra* fordították volna. ...

Erősen hadakozik a szlovák benszülöttség mellett *Skultéty József* is, aki: „Még egyszer a volt Felső-Magyarországról” című pamfletjében (1931.) határozottan azt írja: „Ígenis, szláv fészek volt itt jobbra-balra, amennyiben pedig a

Közép-Dunától a Kárpátokig a tótok előtt más szláv nem élt, tehát tót fészek". ... „Konstantinus és Methodius apostolok által ők (t. i. a tótok) alapították itt a szlávokra nézve oly nagyjelentőségű szláv egyházat és szláv irodalmat" ... Allítását alátámasztani igyekezik egyes vármegyék szlovák *nomenklaturájával*. Eltekintve attól, hogy a nomenklatura nem mindig perdöntő bizonyosság. Skultétyról bátran állíthatjuk, hogy nem distingvál s így a fantázia korlátlan építőszeszélyeire bizza magát. Skultéty egyszerűen elsikkasztja az egykori morva szlávokat, a mikor a szlovákokkal egyeknek veszi őket. Pedig a történelem a IX–X. századokban *kifejezetten* morvákról beszél s nem szlovákokról, kik még nem tüntek fel a Kárpátokon inneni arénán. De különben ethnografiai szempontból *ma is* elkülönülnek a morvák a szlovákoktól, kikről azt állítja a nagyhirű dr. Karácsonyi, hogy nem is egy nemzetséghez tartoznak, nem is azonosak egymással.

A mi meg a szócsere-berét illeti, nagyon valószínű, hogy a magyar a morva szlávoktól vette át szókincsének egy hányadát s nem a kevésbé kulturált s később bevándorolt szlovákoktól, kik maguk is bizony-bizony rászorultak a morvaszláv szótárra. Így állunk az egyes vidékek hegy- és vízrajzi nomenklaturájával is. A honalapító magyar a megszokott és könnyebb pásztorletről nehezen szokott le. „Ennek azután az lón a következménye, hogy a szlávok az általuk művelt szántóföldeknek vagy annak a pontnak, ahol ők föld és faházait felépítették, szláv neveket adtak még ott is, a hol a magyarok bevonulásakor szlávok nem is laktak." A nomenklatura tehát nem mindig dönt az ősiség mellett. Skultéty nem distingvál s így esik meg vele a baj, hogy a morva szláv elnevezéseket is a szlovákság javára könyve! el.

Szép dolog a honszeretet, de a történelem igazságokat kíván, valótényekkel táplálkozik és a lokálpatriotizmusfütötte kombinációkat nem sokra becsüli.

A szlovákok keresztyénségének fennmaradása és születése tehát nem annyira Cyrill és Method nevéhez fűződik, mint sokkal inkább a magyarokéhoz, vagy talán a lengyelekéhez, de annak fennmaradása már föltétlenül a magyarok érdeme.

H I R E K

— **Értesítés.** *Lapunk szerkesztését március 1-től Kőmives Sándor vajáni lelkész vette át. A lapba szánt minden közlemény a vajáni ref. lelkészi hivatalhoz küldendő (Vajany p. Velké Kapušany.)*

— **Sanghai.** Ez a név ma talán történelmi fordulót jelent a népek életében. Kelet egyik sarka lángokban áll és még senki sem tudja, hogy mi pusztul el vele: talán a modern kultúra, vagy Ázsia békéje, vagy Európa hegemoniája. . . Esetleg mindenik. A harcoló felek között megoszlik a világ ítélete, a közvélemény, a nagyhatalmak diplomáciája, sőt maga a népszövetség is. Japán repülő bombái és kínai halottak ezrei hirdetik már, hogy még nem volt elég a könnyből, vérből, . . . hogy újra itt van az ideje imádkozni a világbékéért az egvetemes keresztyéni szeretet jegyében. A reformáció idején Zwingli, Bullinger és a többi reformátorok időnként megjelentek a tanács előtt és figyelmeztették, ha letért a keresztyén igazság útjáról. De ehhez erő kell és hit, ma pedig éppen a hit ereje hiányzik. . . Shanghai a modern pogánvság történelmi forduló pontja. Még most csak Keleten.

— **Üzleti vállalatok** komolytalan játéka a szépségkirálynő választás, mely évenként annyi száz leánvsziv nyugalmát kavarja fel és ébreszt bennük alaptalanul fantasztikus álmokat. Csak helyeslést érdemel Mussolini bölcs és radikális rendelkezése: „Erkölcsi okokból megtiltom, hogy Olaszországban akár szépségkirálynőt, akár másfajta királynőt válasszanak." Keresztyén társadalom nem türheti, hogy üzleti vállalkozás vásárra vigye a leányszivek álmait,

— **A magyar kálvinista külmiszió** három helyen végez munkát: Kinában, Manusz-Pitiluban (a Cendes Óceán egyik szigetén: Molnár Mária) és Bulgáriában a mohamedánok között. A két előbbi helyen a német reformátusokkal dolgoznak együtt.

— **A debreceni egyetem** kiköltözik a Kollégiumból. Ez alkalommal az egyetem rektora Neuber Ede dr. személyesen is felkereste dr. Baltazár Dezső püspököt és megköszönte, hogy az egyházkerület 18 éven keresztül ingyen adott otthont az egyetemnek a Kollégium falai között.

— **A protestáns templomok nyitvatartásáról** ír német lapok hiradása alapján a Kálvinista Szemle és megjegyzi, hogy „nagy városokban, ahol a zsufolt lakások nem alkalmasak arra, hogy az emberek otthonukban „csendes órát" tarthassanak, lélektanilag teljesen érthető, ha efajta kívánságok megnyilvánulnak és nem árt, ha a presbitériumok is foglalkoznak vele.

Azonban a kérdésnek másik oldala is van. Sok református ember abban a téves és nem református felfogásban él, hogy imádkozni csak templomban lehet és ebből az elvből kiindulva képesek akár róm. katolikus templomokba is betérni, hogy e téves elv szerint cselekedhesse- nek. Református alapon elítéljük ezt az állás- pontot és valljuk, hogy Istenhez imádkozni nem csak templomban, hanem minden időben és mindenütt lehet".

— **A világ összes egyházainak békekonferenciája.** Február hó folyamán Genfben a földkerekség összes vallási közösségei konferenciára ülnek össze, amelyen a béke problémá- ját tárgyalják. A konferencián a r. katolicizmus is képviselteti magát és pedig dr. Seipellel, a volt osztrák kancelláral. Az amerikai protestan- tizmus részéről dr. Cadman, az anglikánok ré- széről a liverpooli lord-püspök, a zsidóság megbízásából Einstein professzor, az indiai val- lások képviselőjében Rabindranath Tagore, a keletázsiai vallási közösségek megbízásából báró Sakatani, a japán felsőház tagja vesz részt a konferencián.

— **Egy svéd Biblia története.** Egy régi indiánus főnök utódja értékes ajándékot kül- dött a most létesült amerikai svéd muzeum- nak. Az ajándék egy svéd Biblia, amely még XII. Károly korában készült. Az 1720 ik évben egy svéd hajós Mexikóba utazott hajójával s ott a parton megtámadták hajóstársai, mire me- nekülnie kellett, hogy életét megmentse. Egy indián törzs főnöke, Chipaqua védelmébe vette az üldözött embert, amiért a svéd hajós távo- zásakor a főnöknek ajándékozta bibliáját. A főnök és utódai nagy becsben tartották a köny- vet — bár nem tudták, hogy mit tartalmaz ez a könyv — és a családban mint értékes erek- lye származott le a főnök most élő ivadékára, aki amerikai ügyvéd. Ezt az amerikai férfit ut annyira érdekelte a régi Biblia, hogy csupán ezért megtanulta a svéd nyelvet, hogy olvas- hassa.

— **A kommunizmus és a Tizparancsolat.** A szovjet gondoskodik ifjusági irodalomról. A sajtó hatalmával faragják az új orosz generáció arcát. Elterjedt irodalmi termékeik közül neve- zetesebbek: Az ifjú gárda: A komszomol élete: Lenin és az ifjuság. stb. Tizparancsolat-magya- rázatuk illusztrálására közlünk néhány felettébb „építő jellegű” részletet. „Tiszteljed atyádat és

anyádat?" Ne tiszteld! Mi azt ajánljuk az ifju- ságnak, hogy csak azokat a szülőket tisztelje, akiknek határozott proletár-forradalmi álláspont- ja van, akik ezt megvallják és a proletár érde- keket védik. A többieket neveljék meg a gye- rekek. Az atyai tekintély alapelvét mi nem ismerjük el., „Ne ölj?" Szó se róla: ez a paran- csolat a burzsujok jámborkodási előírása. A proletáriátus az egyetlen szociális történelmi osztály, amely sohasem keresett menedéket a jámborkodás berkeiben. Ha egy egyén nagyon káros a forradalmi harc sikerére, jogod van ha- bozás nélkül megölni, mert a proletár osztály legális parancsának engedelmességed. Nagy ve- szély esetén parancs se kell. Az ellenforradal- márok legyilkolása etikailag is legális gyilkosság, mert a kommunizmus az emberélet metafizikai értékét nem ismeri el., „Ne lopj?" Ez a pa- rancsolat a kizsákmányolók bibliájában van csak így. Lenin elvtárs egy más etikai formu- lát állapított meg: Lopd vissza, amit ugysis lop- tak." Ezt az erkölcsöt tanulják az orosz gyere- kek. Minden etikai nevelésük alaptörvénye Le- nin mondata: „Morál az, ami hasznos a kom- munista pártnak."

— **Eladó.** Egy jó karban levő Schunda-féle pedálos cimbalom jutányos áron eladó. Cimet a szerkesztőség közöl.

— **AJÁNLUK közvetlen a gyárból:** 3 1/2 méter hosszú és 140 cm. széles férfi gyapjuanyag maradékokat Kč 59-ért, 3 1/2 méter hosszú és 115 cm. széles női anyag maradékokat Kč 38-ért. **JÖNE KRAUS textilárugyár Vír na Moravě. Rendelje meg azonnal!** (Rendelésnél hivatkozzék lapunkra.)

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. A szőlősgyulai (posta Černý Ar- dov Ugocsa vm.) ref. egyház presbitériuma pá- lyázatot hirdet a halálozás folytán megüresedett kántortanítói állásra. Helyi javadalma: Két szo- bás lakás mellékhelyiségekkel, 6 öl fa, 10 q tengeri, 7 köblös föld, temető és cinterom fele haszna és 460 čk készpénz, 4908 koronára ér- tékelve. A fizetéskiegészítő államsegélyt az egyház nem garantálja. Kötelessége a reá bizott osztályok vezetése, kántori szolgálat és az egy- háztársadalmi munkában lelkésznek segédkezés. Tanítási nyelv magyar. Nem képesítettek is pá- lyázhatnak, de oklevelesek előnyben. Állás azonnal elfoglalandó. *Ref. presbitérium.*

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA” Vélké Kapuánya címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Főmunkatársak:
Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csiicseri lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Sulyos gondok,

megoldhatatlanul nehéz problémák nehezdednek rá az egész világra. Mintha a háborus nyomoruság szülte gazdasági krízis fundamentomában rendítette volna meg az emberi kultúra egész épületét. Az anyagi gondok és nehézségek nemcsak utjában állanak a szellemi és kulturális továbbfejlődésnek, nemcsak lehetetlenné teszik a társadalmi élet fájó sebeinek gyógyítását. Hanem mintha letépnék, leszaggatnák a kultur emberről a műveltségnek még azt a külső mázát is, melyet az elmúlt évszázadok sok-sok küzdelmének és törődéseinek eredményeiből a világháború véres borzalmai még épségben meghagytak. Mint amikor a sülyedő hajón felbomlik minden rend, megszűnik minden fegyelem és az elkerülhetetlen pusztulástól, a kínos haláltól való ösztönös irtózás lesz urrá a lelkeken és nyilvánul meg a cselekedetekben, olyan a képe a mai társadalomnak, amelyet az általános gazdasági leromlás egzisztenciájában támadott meg.

— *Világánik* — így definiálja ezt a helyzetet Ravasz püspök nagyon találóan. És ebben a fejlesztett, minden kiszámított cél nélkül való ideges kapkodásban, amikor csak a velünk született ősi vad ösztönök diktálnak és adnak utat, elhatározást és fegyvereket, szinte önkénytelenül kiütözik cselekedeteinkből az emberi természet kulturálatlan ősi vadsága. Brutális önzés, kapzsiság, irigység, könyörtelen vad gyűlölködés, bosszúállás, káröröm, mindenáron érvényesülni akarás: az ősi vad ember kérlelhetetlen és feltartóztathatatlan önistenítése.

Soha nem hallott még a világ anyyi és olyan megdöbbentően alapos tervszerűséggel keresztülvitt gaztettről, amennyiről manapság az újságok írnak, bizonyára az olvasók igényeinek kielégítéséül, szinte szaddista kéjelgéssel kiszinezve

a rémtettek legapróbb részleteit is, míg a sokszor hetekig elhuzódó törvényszéki tárgyalások ismertetése során azok lefolyását szóról szóra megírják.

És nemcsak a gyilkosságok, rablások, sikasztások és panamák terén nyilvánul meg az emberi természet kulturálatlan ősi vadsága, hanem fékevesztett vad iramban tombol ez a világánik a *lelki élet* megnyilvánulásai terén is. Izgatott türelmetlenség, durva kifakadások, becületsértő gyanúsítások, hazug rágalom, vádaskodások; minden tekintélyt és az egyéni érdekeknél magasabb rendű, általánosabb érdekeket semmibevevő, mindenáron érvényesülni akarás; határtalan önzés és irigység: ezek a rugói gyakran azoknak a cselekedeteknek, amelyekben a mai ember lelki élete — a lelki kultúra minden külső mázát levetve, — ősi vadságában legtöbbször kirobban.

Akinek alkalma van olvasni a külföldi egyházi lapokat, megdöbbenéssel fogja tapasztalni, hogy ezek a kóros jelenségek ma már szinte általánossá váló *kortünetek*. És pedig nemcsak az ugynevezett világi emberek társadalmában, hanem az egyházi emberek között, sőt közelről a mi református anyaszentegyházunk lelkészei között is mindig gyakrabban fel-felütik a fejüket ezek a fékevesztett, törvényt ismerni, zabolát tűrni s a maguk önérdékétől különböző, annak *felette álló közérdeket* számításba venni nem hajlandó *akarnokok*.

Az egyik református egyházkerület hivatalos lapjában lelkész tollából eredő cikk olyan kihívó hangon és fensőbbes leckéztetéssel „hivja tetemre”, teszi felelőssé az egyházközsegek minden létező és elképzelt bajaiért és hiányosságaiért az egyházmegeyék, kerület, kon-

vent és minden intézkedésre hivatott, vagy jogosított főhatóság szerinte minden józan megfontolást nélkülöző intézkedéseit, hogy az érdektelen és elfogulatlan olvasó szinte megdöbbenve kérdezi magában: de hát kikből, kik és miért állították egybe azt az egyházi fővezetőséget, amelyik ennyi bűnös mulasztást követ el?! — Vagy ha nem igazak a vádak és hamis a cikkirő ténybeállításai, miért és hogyan türetheti el az a főhatóság az ilyen felelősség nélküli és alaptalan gyanúsítgatást, kipellengérezést és tekintélyrombolást?!

Egy másik egyházkerület legfőbb testülete ítéletileg kényszerült *betiltani* az egyik egyházi lapot, melynek hasábjain lelkészek tollából olyan cikkek jelentek meg, melyek „programszerűnek látszó sorozatos közleményeiben az egyházi hivatalos tekintélyt aláásni és az egyházi közéletet destruálni alkalmas szellemet terjesztenek és ennél fogva az egyházi élet rendjére és belső szellemére nézve veszélyesek”, sőt sikertelenné tennék az egyház hivatalos képviselőinek a köz érdekében szinte emberfeletti erővel folytatott fáradozásait. „A lap vezetése különösen káros hatást mutatott abban a tekintetben is, hogy amíg egyfelől a lelkészi karban a bizalmatlanságnak és nyugtalanságnak lángját élesztette, másfelől a lelkészi-érdekeket szeparálta az egyetemes egyház érdekeitől és a világiak és egyháziak közötti ellentétek mélyítésével károsan befolyásolta épen a lelkészi kar érdekében annyira szükséges összetartást és egyetértést, amely nélkül pedig egyre súlyosabban kibontakozó feladatainkat megoldani lehetetlenség, veszélyesen hatott felekezeti viszonylatban is azáltal, hogy kormányzó testületeink egységes és hathatós fellépését támasztásával, gyanúsításaival állandóan gyengítette.”

De ne is menjünk nagyon messzire. Itt minálunk is az egyik egyházkerületünk épen a napokban ismételtelen rendkívüli közgyűlés keretében volt kénytelen foglalkozni ugyanennek a tekintélyromboló, mindenáron érvényesülni akaró, papi tisztességet, törvényt, jogot, közérdeket lábbal taposó, önistenítő mentalitásnak egyik tipikusan kialakult körjelenségével.

Egy egész egyházkerület állott megdöbbenve és zudult fel megbotránkozott tiltakozással az ellen a felfogás ellen, mely a „*sacro egoismo*” jegyében, minden megfontolás és lelkiismeret furdalás nélkül, a gazdasági, szociális és politikai élet bizonytalanságából eredő ideges nyugtalanságnak a teljes felhasználásával akarta beleültetni ennek a világpániknak minden rendet felforgató fékevesztettségét anyaszentegyházunk négy évszázados alkotmányának és jogrendjének semmibevételével, egyházi életünk köztudatába.

Ugy érezzük, hogy ennek a megbotránkozásnak ezen a helyen is hangot kell adnunk és nyomatékosan rá kell mutatnunk arra, hogy bizony helyén és idejében való volt ennek a

mérges kelevénynek operáló késsel való ellátása. És miután úgy látszik, hogy annyira beleette már magát az efféle zavarosban halálszásra való kedv egyes embereknek a lelkébe, hogy azzal szemben az önmagunkból kiinduló köteles önfegyelmelés, a jó rend, felsőbbség és isteni rendelkezések szülte korlátozások hatástalanokká válnak, bizony idején való volna már az ilyen próbálkozásokat a Péter Mihály püspök urunk legközelebbi püspöki jelentésében kihangsúlyozott módon a *szigoru egyházi fegyelem helyreállításával* lehetetlenné tenni. „Egyházunk sülyedése onnan kezdődik, ahol ezt feladtuk. Ahol a rendetlenkedőket, a házsártosokat, a részegeseket, a botrányosan élőket inteni, feddeni, bűneikért őket fenyíteni már minden eszköz kiesik az egyház kezéből, ott előbb utóbb beáll a sorvadás, elkövetkezik a halál is.” — vess —

Történelmi kapcsolatok a cseh és a magyar kálvinizmus között.

Cseh eredetiből átdolgozta: Csomár Zoltán segédlelkész.

(Folytatás.)

19. *Toronyay Miklós*: 1758 körül született Megyasznón, Szerencs mellett Zemplén megyében. Atyja földműves volt. Alsóbb iskoláit otthon, a többi Patakon végezte. Csehországba 1783-ban jött, mégpedig földije és sógora Molnár Péterrel való kapcsolata révén.

Először Proszecsen volt lelkész, ahol nehéz körülmények között gondoskodott templomról és lelkészlacról. Itt megnősült. Szűkös körülmények között élt; a nép itt is azt gondolta, hogy a lelkészt a császár tartozik fizetni. Sok kellemetlensége miatt 1787-ben elment és a következő gyülekezetekben működött: 1787—91-ig Szazavén; 1791—93-ig Csernilovban; 1793—1800-ig Borovén; 1800—1829-ig Velimben. Szazavén templomot épített és iskolát alapít. Velimben szintén jó emlékeket hagyott. Meghalt 46 évi működés után Velimben, 1829 március 7-én.

20. *Turóczy Simon János*: Működését Chleb-en kezdte meg. 1786-ban kész a templom. 1788-ban már Krabcsicén találjuk, ahol 1790-ben teszik le a templom alapkövét; itt 1800-ig maradt, amikor 17 évi működés után hazajött. Lelkészi hivatala mellett a podjebrádi kerület esperese volt, hivatalát komolyan vette.

21. *Beréty István*: 1783-ban érkezett Velenyicére. Szantrucski nevű család házában lakott és tartotta kezdetben az istentiszteletet. 1785-ben kész a templom és a szegényes paróchia. A hatóság sok akadályt gördített útjába. Innen 1789-ben Chlebre megy, majd 1793-ban Libisére, 1796-ban pedig Lisé—n/L-re. Véghnek barátja és osztálytársa volt. 1797-ben 14 évi működés után hazajött, ahol jobb paróchiát kapott.

22. *Ákos András*: 1783 júniusában érkezett Mocsovicére. Egész életét Csehországban töltötte. Sokat küzdött a kezdet nehézségeivel, hosszú ideig tanult csehül, az istentiszteletet csürben végezte. 1785-ben építettett Mocsovicén imaházat és azzal egy fedél alatt lelkészlakot is. 1787-ben Szemtesre megy, itt 1789-ig marad. Hosszabb időt tölt Szloupnyicén, ahol a kath. párt nagyon gyűlölte és sok akadályt gördített útjába. Innen 1802-ben Csernilovra megy, majd 1805-ben helyetcsereél Kosuth Jánossal és Borovén működik egész 1832-ben bekövetkezett haláláig.

23. *Szalay János*: Tolcsváról, Zemplénmegyéből származott, ahol ma is 300-400 lelkes kálvinista gyülekezet van. Annak a Szalay Józsefnek a testvére, aki annak idején elsőnek jelentkezett a pataki kollégiumból. Csehországba 1783 júniusában jött a Kovács társaságában és lelkészi szolgálatát Dvakacovicén kezdte meg. Kezdetben sok nehézségei voltak, a hatóság nem akarta beengedni a lelkészi hivatalba. A cseh nyelvet hamar megtanulta. 1783 aug. 3-án tartotta első beszédét egy csürben, Jerem I: 6—7 v. alapján. Közben elmegy, mert nem akarnak templomot és lelkészlakot építeni; majd visszahívják és 1785-ben a templomot felavatják. Dvakacovicéről Szorotouchra megy 1788-ban, innen 1789-ben Boszinýére. 1810-ben 27 évi szolgálat után hazajött.

24. *Márton Dániel*: Utolsó azok között, akiket 1783 júniusában hozott Patakról Kovács. A következő gyülekezetekben működött: Borovén 1783—89; Veszeli-n 1789—91; Krouban 1791—1828-ig. Mint első lelkész Borovén rögtön presbiteriumot alapít és imaházat építet. Utolsó helye Kraun, ahol 1828-ban bekövetkezett haláláig működött. Mint lelkész hivatalát becsülettel, hűséggel viselte; írásai lelkiismeretes pontosságról tesznek bizonyosságot.

25. *Orosz Sámuel*: A szatmármegyei Nagykárolyból származott. Csehországba feleségével jött 1783-ban. Kevés lelkész élt át az övéhez hasonló nehézségeket. Vtelnában telepedett meg, ahol a gyülekezet szívesen fogadta és egy földművesnél akarta kipihenni az ut fáradalmait. A községi bíró azonban a jelentkezés alkalmával, — mert nem tudott csak latinul és magyarul, — kiüzte a községből és éjszakánként idején ment Véghez Libisére panaszra. A vége a dolognak az lett, hogy a járási hatóság katonai védelem alatt hozta vissza a vtelnai gyülekezetbe.

Első beszédét a Zsolt. 90:15—17 alapján tartotta. A hatóság ezután is akadályokat gördített működése elé, de azért 1787-ben felépítetteti a templomot. Oroszról fel van jegyezve, hogy évente 6-szor szolgálta ki az urí szent vacsorát, miskolci agenda szerint. Nagy gondot fordított az iskolára, ahol 130 tanulója volt, 1789-ig marad Vtelnán, ez évben hazajött.

26. *Szegő András*: Miskolcra származott. 1783-ban jött Csehországba. Az első istentiszteletet Krakovanechben 1784 február 22-én tartotta. Krakovanechben 3-szor, Boszinében 2-szer működött. Boszinében imaházat épített, nagy súlyt helyez az iskolára. Feleségül vette Velimből Kovács püspök leányát, Máriát 1786 jun. 5-én. Ő 28, a menyasszonya 16 éves volt. A tanúk: Baka és Turóczy voltak. 1800-ban hazajött Magyarországra.

Az 1795 évben azokat a 11—14 éves fiukat, akiket kiszemeltek a lelkészi hivatalra, ő vezette Losoncra, hogy végezzék el gimnáziumi tanulmányaikat, majd a teológiát Patakon vagy Debrecenben.

27. *Szücs Sámuel*: 1883-ban érkezett állomáshelyére, Csermnére. Első beszédét németül tartotta, mert a lakosság nagy része értette azt. Csehül hosszabb ideig nem beszélhetett, mert tiltva volt. Sokáig nem akarta a hatóság hivatalában megerősíteni. 1784-ben kapja meg az engedélyt a cseh nyelvű istentisztelet végzésére és ugyanakkor nyer a lelkészi hivatalba is megerősítést, 1785-ben kész a templom. 1789-ben elköltözik Szemtesre, innen ugyanez évben Vizoki Melnyikre megy. 1793-ban Chleben találjuk, ahol működött hazatéréséig 1799-ig.

Kovács hazatérése után 1787-től a püspöki hivatalt viseli. Sok gondot okozott neki ez a tisztség. Nem éreztelen megemlíteni, hogy Végh ellenséges viszonyban volt. Végh irodalmi munkásságát nem respektálta. Mikor Végh elküldte hozzá híres imakönyvének kéziratát bírálat végett, egy évig magánál tartotta, anélkül, hogy elolvasta volna, vagy másnak adta volna ki cenzurára. Végh csak hosszabb sürgetés után kapta meg kéziratát.

28. *Rimányi István*: Munkáját Ranében, a rychenburgi uradalomban kezdte meg, 1783 decemberében. Nehézségei voltak, a gyülekezet lakásról és fizetésről nem gondoskodott. Egész évi fizetése 60 aranyat tett ki. 1784-ben elmegy innen Lisére, Szalay József örökébe. Első alkalommal itt karácsonykor beszélt. Gondoskodott imaházról és megjavította a lelkészlakot. Lisében 28 éves korában megnősült, feleségül vette a 16 éves Vodnyanszka Barborát 1786 május 9-én, Tardy Mózesrel így sógorságba kerültek. 1793-ban Csernilovra ment, 1800-ban visszajött Lisére. 1807-ben Vizokára költözik, ahol késő öregségéig működik egész 1839-ig. Itt a prágai kerület esperese lett, mely tisztséget viselte 1839-ben történt nyugalomba vonulásáig. (Folyt. köv.)

A tiszáninneri egyházkerület

1932 márc. 3-án Kassán a Lőcsei-házban, Tornaljay Zoltán egyházkerületi főgondnok és Szücs István esperes, püspökhelyettes elnökletével rendkívüli egyházkerületi közgyűlést tartott.

A közgyűlést megelőző napon az egyházkerületi bíróság ülésezett és hozott ítéletet a hónapok óta kerületünket nagyon közelről is érdeklő és nagy port felvert Szakall-féle ügyben. A bírósági ítélet a hamis okmányokkal és bizonyítványokkal magát minden téren felülemelni akaró Szakall János horkai lelkészt, mint arra nem méltó egyént palástjától megfosztotta; továbbá a rimaszombati II. lelkészválasztás ellen beadott fellebbezést, mint törvényes alappal nem bíró panaszt elutasította és a választást jogerőre emelve megerősítette.

A rendkívüli közgyűlés legfontosabb tárgya, amint az a tárgysorozatból is előre latható volt, a rimaszombati ugynevezett Szakall-párt által Péter Mihály püspök ellen megindított alaptalan és törvényellenes támadások ügyének ismeretése és ezekkel szemben a püspök személyét ért vádak visszautasítása.

Dr. Magda Sándor e. ker. főjegyzőnek, mint az ügy előadójának részletes, a legapróbb eseményekre is kiterjeszkedő referádaja után, közgyűlés az egyházi életben példátlan és egyedülálló támadásokat tetlenül nem nézheti tovább és az előadó javaslatára közgyűlés a legteljesebb és feltétlen bizalmáról biztosította Péter Mihály püspököt, akinek a rimaszombati papválasztás ügyében hozott intézkedéseit törvényesnek és korrektnek nyilvánította. A rimaszombati Szakall-pártnak eljárását megbélyegzi és kimondja közgyűlés, hogy amennyiben ezek a támadások a jövőben megismétlődnek, úgy kénytelen lesz a kerület a törvény keretein belül megtorló intézkedéseket életbe léptetni a békesség- és rendbontókkal szemben.

A Slovensky Dennikben és más szlovák lapokban megjelent, Péter Mihály személyét ért támadásokkal szemben pedig megállapította közgyűlés, hogy a püspök elleni támadások minden alapot nélkülöznek, mivel a püspök álláspontja a szlovák egyházakkal és a felállítandó szlovák esperességgel szemben teljesen törvényes és alkotmányos, a szlovák egyház-megye felállításának nem ő az akadálya, hanem az a késelem a kormány részéről, amely még ma is utjában áll törvényeink szentesítésének.

Szlovák ajku gyülekezeteink lelkigondozása és vallásunk alapígazságainak saját anyanyelven való elsajátítása nemcsak a jelenben, hanem a multakban is egyik kitűzött célja és törekvése volt kerületünk püspökének. Az e téren a jelenben mutatkozó hiányokat érezve közgyűlésünk, Böszörményi Sándor homonnai lelk. előterjesztése alapján, a szlovák ref. iskolások részére készített Balázs János-féle vallástani kézikönyvre, az előadó javaslatára kimondotta, hogy a bíráló bizottság által tett módosítások után a könyv kiadását engedélyezi és óhaja, hogy a könyv minél előbb közhasználatba is kerüljön.

Dr. Sutka István egyh. ker. ügyész ismertette a magyarországi egyházi hatóságoknak az

illetni egyházakkal szemben, a régi korona egyezménye alapján bejelentett követeléseit. Rámutatott arra, hogy a magyarországi konvent az egyházaknak nyújtott tőke-kamat segélyt teljes összegében egyházaink ellen követelésként bejelentette, dacára annak, hogy ezek kitejezeten segélyként lettek folyósítva s a segélyben részesült egyház mindössze annyira volt kötelezve, hogy a tőkének 1%-át fizesse 32 éven át közalap utján a Magyar Földhitelintézetől felvett tartozás törlesztésére, a törlesztés $\frac{5}{6}$ od részét pedig éppen a közalap volt köteles megfizetni.

Rámutatott másrészt arra, hogy egyházaink által a magyarországi tiszáninneri egyházkerület pénztáránál, rendszerint felsőbb intézkedés folytán, gyümölcsözés végett elhelyezett tőkéknek a visszafizetését a magyarországi tiszáninneri egyházkerület nem ismeri el; s a kiegyenlítőhivatal által kibocsátott fizetési meghagyások ellen a kerület ellentmondással él, azzal az indokolással, hogy az alapok, csak letétként, megőrzés végett lettek a kerületi pénztárnál elhelyezve. Annak elértéktelenedése így nem a pénztárt, hanem a letevő egyházat terheli.

Rámutatott arra is, hogy a magyarországi ref. egyetemes egyházzal szemben más természetű követelésünk is van, mint pld. a lelkészi nyugdíj és közalap, Baldácsy-alap stb; ezek likvidálása is megoldásra vár.

Előadó indítványára közgyűlés kimondotta, hogy az egyes egyházak vezetősége vagyoni felelősség mellett a tőke-kamat segélyek visszafizetése iránt kibocsátott fizetési meghagyások ellen 30 nap alatt, 4 példányban éljenek ellentmondással a csehszlovák kiegyenlítő hivatalnál, azon az alapon, hogy ezen összegeket kifejezeten segélyképen kapták s legrosszabb esetben, a hivatalos lapban közölt püspöki körlevélben kifejtettek szerint, a követelésnek legfeljebb $\frac{1}{6}$ -a terheli egyházainkat.

Amennyiben az egyházaink által bejelentett követelések ellen a magyarországi tiszáninneri egyházkerület ellentmondással élne, az esetben az ellentmondás kézbesítésétől számított 30 nap alatt az illető egyház 4 példányban nyilatkozatot adjon be a csehszlovák kiegyenlítő hivatalhoz és ebben fejtsse ki, hogy az egyház alapjait felsőbb rendelkezésre, gyümölcsözés végett fizette be a miskolci kerületi pénztárba és az államfordulatig utánna szabályszerű kamatokat is fizetett.

Kimondotta végül közgyűlés, hogy a régi korona-tartozások rendezése céljából felir sürgősen az egyetemes konvent elnökségéhez, kéri ezen ügyben közös intézkedés megtételét, a magyarországi egyetemes konventtel való tárgyalás végett egy bizottság kiküldését.

Ezen közérdekű ügy elintézése után néhány kisebb magánjellegű felterjesztés nyert elintéztést s annak végeztével, az elnökség bezárásvárainak elhangzása után a gyűlés végetért.

G. B.

H I R E K

— **Értesítés.** Az Ungi egyházmegye monografiája elkészült és előre láthatólag pár nap múlva megkezdjük a szétküldést is. Az előjegyzők a példányaikat a lelkészi hivatalok útján kapják meg. Miután a könyv nagy valószínűség szerint könyvárus útján piacra nem kerül, megrendelések további értesítésig lapunk szerkesztősége címére (Vaján, via Veř. Kapušany, Slovenskó.) küldendők. A könyv nagysága 30 ív (480 oldal). Ára füzve 30 K, a parókhíalis könyvtár kötésében pedig 40 K. darabonként.

— **A theologiai és középiskolai internátusra** legutóbbi nyugtázásunk (II. 7) óta a következő befizetések történtek: Gyenis Sándor Nagyszőlös 250 k., Nemes Lajos Munkács 1000 k., Buzy Mártonné Tornalja 1000 k., Boross Zoltán Feled 50 k., özv. Mészáros Jánosné Rozsnyó 500 k., Egyenleg, mint bankbetét 1932 III. 5-én: 68.335 k. Az ajánlattevőket kérjük, hogy a belizetéseket kizárólag az e célra küldött befizetési lapokon eszközöljék s ha nem volna ilyen birtokukban, a csicseri lelkészi hivatal megkeresésre készséggel küld. A más címre vagy más csekkapon továbbított küldemények zavarokat idéznek elő a könyvelésnél.

— **A losonci ref. theol. semináriumban** 1932 husvéti ünnepekre elválasztott legációk névsora: 1. Nagy Sándor Komárom, 2. Asszonyi István Rimaszombat 3. Pataky Menyhért Ungvár, 4. Rózsa Lajos Beregszász, 5. Kalitza Dénes Hanva, Runya, Csíz, 6. Gööz Ferencz Farkasd, Negyed, 7. Lengyel Pál Nagyszöllös, 8. Balla István Munkács, 9. Vass József Nagybereg, Kigyós, Beregujfalú, 10. Izsák József Nagymuszaly, Borzsova. 11. Kováts József, Alsószöllös, Kismánya. 12. Vizváry László Léva stb. 13. Pógyor Lajos Ásvány, Csap, Salamon. 14. Szaszák Bertalan Kassa. 15. Illés Gyula Kis-és Nagydobrony stb. 16. Batta Pál Pelsőcz stb. 17. Csontó Géza Sók, Zsigárd stb. 18. Boross Kornél Pozba stb. 19. Kapczy Tamás Feled stb. 20. Szudy Nándor Kamocsa. 21. Tömösközy Ferencz Megyerics stb. 22. Forgon Pál Szernye stb. 23. Magda Barna Iske, Csicser, Vaján, Bés. 24. Káposztás László Tornaalja stb. 25. Kuzma Barna Serke stb. 26. Török Győző Nagyszaláncz stb. 27. Domokos Kálmán Nagysalló stb. Legátust nem kérnek: 1. Alsószecse stb. 2. Bátyu, Bótrágy. 3. Nagy- és Kisbégány. 4. Nagy-

és Kisgéres, Örös, 5. Apácaszakállas. 6. Beregsom, Csonkapapi. 7. Mezőkaszony, Zápszouy. 8. Korláthelmece stb. 9. Királyhelmece stb. 10. Nagykapos stb. 11. Nagyida stb. 12. Sáró stb. 13. Búcs stb.

— **Új theologiai doktorok.** A debreceni egyetemen február 20-án délelőtt a Kollégium dísztermében Marton János sárospataki theologiai ny. r. tanárt és Török István Vince pápai theologiai helyettes tanárt, „summa cum laude“ fokozattal theologiai doktorrá avatták. Marton János doktori disszertációja „A sárospataki református főiskola története“, Török István Vincéé pedig „Barth Károly theologijának kezdetei“

— **Kőbevésett nevek** fogják hirdetni a debreceni tudományegyetem új épületének udvarán a debreceni tudományos élet többszázados voltát. Az egyetemi tanács már meg is állapította a neveket, mind olyan férfiaké, akik a debreceni kollégium szellemi légköréhez tartoznak, mint volt tanítványok, vagy mint tanárok: Debreceni Ember Pál, Maróthy György, Hatvani István, Veszprémy István, Kövi Sándor, Diószegi Sámuel, Fazekas Mihály, Csokonai Vitéz Mihály, Kölcsey Ferenc, Arany János, Imre Sándor, Lugossy József, Révész Imre, Hógyes Endre.

— **Dr. Antal Géza** püspök február 13-án délután a bécsi Collégium Hungaricumban előadást tartott a magyar ifjak külföldi tanulmányairól.

— **A párisi rádió** február 11. óta hat csütörtök estén 7 órakor Boegner ref. lelkész előadásait közvetíti a következő kérdésekről: az egyház és a család, a munka, a pénz, az állam, a gyarmatosítás és a béke.

— **Az egyházak és a leszerelési konferencia.** Február 2-án, az nap, amelyen megnyitották a genfi leszerelési konferenciát, este a különböző egyházak tartottak nagygyűlést Genfben. A gyűlés elnöke a canterburi érsek volt, aki utalt arra, hogy a konferenciának nem szabad tényleges eredmény nélkül szétesznie. Semmi sem mentheti meg a mai civilizációt, csak a Krisztus törvényének való engedelmeskedés. Egyesüljön minden egyház az imádságban, mely azért könyörög, hogy Isten lelke tegye képessé a nemzeteket arra, hogy a rombolás útjáról letérve, a szeretet és béke országának építő munkájában tudjanak egyesülni. A róm. kath. szónok Bede

Jarrett atya arra utalt, hogy a katonai szolgálat a polgárok védelmére és nem a gyűlölet céljának szolgálatára való és hogy egyedül a vallás erői által töltheti be feladatát.

— **A budapesti Protestáns Országos Árvaház** igazgatója, Brocskó Lajos most töltötte be életének 80-ik esztendejét. 57 évig dolgozott az árvák érdekében és atyai keze alól közel 2000 gyermek került ki derék, kötelességtudó emberként.

— **Zürichben a városi hatóságok** népszavazást rendeltek el a Zürich — Neumünsteri diakonissza anyaház és kórház új építkezéséhez nyújtandó 1,000.000 svájci frank városi segély megszavazása ügyében. A város polgársága 100.000 szavazattal 20.000 ellen megszavazta a segélyt.

— **Néger misszionáriusnőt** küldött ki az északamerikai methodista szövetség Délamerika Bolivia államába, a neve: Miss Allen, gyakorlott betegápolónő. Ez a kiküldetés rendkívül nagy jelentőséggel bír, mert eddig még az amerikai felekezetek is vonakodtak a feketék misszionárius szolgálatba vételétől.

— **A pápa Lux veritas c.** karácsonyi enciklikájában megemlékezik 451-ben tartott efezusi zsinatról és felhívja a protestánsokat és a keleti orthodox egyházakat a római egyházhoz való visszatérésre. A napilapok híradása szerint az orthodox egyházban meg is lenne a hajlandóság, hogy egyesüljön a római egyházzal, ha a pápa megelégszik azzal, hogy formális és tiszteletbeli feje legyen az orthodox egyháznak. A protestáns egyházak ennyire sem mehetnek el, mert csak a Krisztust ismerik el fejüknek és Uruknek.

— **Csehszlovákiában** a felekezetenlküliek száma 10 év alatt 129.000-ről 854.000-re emelkedett. Így Oroszország és Franciaország után a harmadik helyre került és a lakosság 5'8% teszi ki.

— **A Gusztáv Adolf-egylet** fennállásának 100 éves évfordulóját szeptember közepén fogja Lipcsében nagygyűlés keretében megünnepelni.

— **Megbukott az ötnapos szovjethét,** helyette most hatnapos héttel kísérleteznek. Valószínű, hogy ez is elődje sorsára jut, mint a francia kommün tiznapos hete. Így van az, ha az ember bölcsőbb akar lenni Istennél!

— **Makkai Sándor Sárospatakon.** A sárospataki főiskola tanári karának meghívására Makkai Sándor erdélyi püspök március 17-én Sárospatakra érkezik és előadást tart „Az evangelium és az egyház” címen.

— **Az angol államegyház** ismét megkezdte az angol szabadegyházakkal folytatott s 1925-ben megszakadt tárgyalásait.

— **Ausztriában a protestáns egyházak** között szervezeti unió jött létre s az egyetemes zsinat most állapította meg az új egyházalkotmányt. Az egyházat teljesen függetlenítették az államtól, élén az országos püspök és a kancellár (világi enök) áll, A választójogot a nőkre is kiterjesztették. Az unió 260.000 lutheránus és 13.000 református egyháztagot ölel fel.

— **A naptárreform** ügyében Genfben folytatott tárgyalások eredménytelenül végződtek. A népszövetség illetékes bizottsága e kérdés szabályozását jobb időkre halasztotta s csupán azt a javaslatot teszi az egyháznak, hogy Husvét ünnepét az április második szombatját követő vasárnapra tegyék.

— **Krisztusról** soha nem hallott még kb. 260 millió ember a földön. E tekintetben legelhagyatottabbak Tibet, Afganisztán, Khína, Bochara, Nepal, Butan, Perzsia belseje és Afrika belsőjének egy része. Ezekben a helyeken egyáltalában nem dolgozik misszionárius.

— **Zsidó áttérők.** A magyar református egyház tudvalevőleg még nem végez hivatalos zsidómissziót és az áttérők saját kezdeményezésükből kérik az átvételt. 1931-ben Budapesten áttért és megkereszteltetett 105 zsidó egyén. 51 férfi és 54 nő. Ebbe a számba és kimutatásba nincs belefoglalva a Skót Zsidómissziói 1931-ben előkészített és megkeresztelt áttérőinek a száma.

— **Ausziában** a protestánsok száma 17 év alatt 175.000 -ről 230.000-re emelkedett. 1914-ben 65, jelenleg 95 gyülekezetük van.

— **Iktatókönyv, postakönyv, jegyzőkönyv, pénztárkönyv és mindenféle üzletikönyv, valamint 1-szer, 2-szer, 3-szor, 4-szer stb. fajta rovatozott papírok** ivekben jutányos áron kaphatók: **Heiman Vilmos könyv- és papírkereskedésében. Velké Kapušany, Szlovenszkó.**

— **A bázeli missziói intézet** mult eszten-dei deficitjének fedezésére nagyarányu gyűjtési akciót indított, melynek eredménye 400.000 sv. frank, tehát a deficit összegénél jóval több, volt.

— **Eladó.** Egy jó karban levő Schunda-féle pedálos cimbalom jutányos áron eladó. Cimet a szerkesztőség közöl.

— **AJÁNLUNK közvetlen a gyárból:** 3 1/2 méter hosszú és 140 cm. széles férfi gyapjuanyag maradékokat Kč 59-ért, 3 1/2 méter hosszú és 115 cm. széles női anyag maradékokat Kč 38-ért. **JÖNE KRAUS textilárugyár Vir na Moravé. Rendelje meg azonnal!** (Rendelésnél hivatkozzék lapunkra.)

HIVATALOS RÉSZ

A szlovenszkói tiszáninneri református egyház-kerület püspöki hivatala.

Tárgy: Magyarországi tartozások és követelések ügye, — utasítás a követendő eljárásra. Rimaszombat, 1932. március 5. 173/1932. sz. körlevél. Igen f o n t o s ! Valamennyi Ntű Esperesi és Lelkészi Hivatalnak! A Kassán 1932. március 3-án tartott rendkívüli egyházkerületi közgyűlés határozatából tudomásul, további eljárás és miheztartás végett közlöm a következőket:

1. Egyházkerületi közgyűlés felhívja a kebelébe tartozó összes egyházakat, hogy amennyiben az u. n. „tökesegek” visszafizetésére a csehszlovák kiegyenlítő hivataltól (Čsl. zúčtovací ústav, Bratislava) fizetési meghagyást (platobný rozkaz) kapnak, az ellen 30 nap alatt, *v a g y o n i* felelősség terhe mellett, éljenek *e l l e n t m o n d á s s a l*. Az ellentmondásnál nyomtatékosan mutassanak reá arra, hogy a kért összeget segélyként kapták és legrosszabb esetben hivatalos lapunk 1931. november 8-iki 45. számában közölt körlevél szerint a tökének csak 1/6-od (egyhatod) része, helyesebben a tökének a 32 törlesztési évből még hátralevő 1 % os kamata terhelheti őket.

2. Amennyiben az itteni egyházakhoz, a csehszlovák kiegyenlítő hivatal utján, a magyarországi adós egyházi hatóságok vagy intézmények részéről (em.-i, egyházkerületi pénztárak stb.) *e l l e n t m o n d á s* lenne kézbesítve, amelyben az itteni egyházak részéről bejelentett követeléseket nem ismerik el, ez ellen, a kézbesítéstől számított 30 nap alatt adjanak be a csehszlovák kiegyenlítő hivatalhoz, *n y i l a t k o z a t o t*, négy egyenlő példányban, bélyegtelenül és e nyilatkozatban fejtsék ki álláspontjukat az ellentmondásban előadottakra nézve.

A nyilatkozatra vonatkozólag — adott esetből kifolyólag — közlöm az alábbi mintát (mely megfelelő módosítással felhasználható):

„Tekintetes Csehszlovák kiegyenlítő hivatalnak, Bratislava. A Tiszáninneri református egyházkerület pénztára elleni sz. alatt bejelentett követelésünkre az adós által előterjesztett *e l l e n t m o n d á s r a* az 1931. évi július 27-én 134. szám alatt kibocsátott kormányrendelet 7. §-a alapján

N y i l a t k o z a t u n k a t
a következőkben vagyunk bátrak előterjeszteni. Mindenekelőtt tudomásul vesszük, hogy a követelésünk összecszerüségét adósunk nem kifogásolta ellentmondásában s így a követelésünk összecszerüsége további bizonyítást nem igényel.

Ami pedig az ellentmondás érdemi részére vonatkozik, bátrak vagyunk előadni, hogy azok egyáltalában nem helytállóak.

Magából az ellentmondásból megállapítható, hogy nekünk régi magyar követelésünk van a Tiszáninneri Református Egyházkerület pénztára ellen. Mert hiszen, ha teljes egészében igaz volna is, hogy a mi pénzünk az egyházkerület pénztáránál „*l e t é t*”-ként volt elhelyezve — amint ezt az adós ellentmondásában bejelentette — akkor is kétségtelen az, hogy a letétként elhelyezett pénzünk nekünk visszajár s azt a kerületi pénztár nekünk visszafizetni tartozik és pedig a Csehszlovák Köztársaság és a Magyar Királyság között, a régi osztrák és magyar koronára szóló tartozások és követelések rendezése tárgyában létrejött egyezmény, illetve az egyezményt becikkelyező 1930. évi 55. számú törvényben szabályozott módon.

De nem felel meg a valóságnak, hogy az egyházunk tulajdonát képező követelés egyszerű *l e t é t k é n t* volt elhelyezve az adósunknál s azt *n e m* hasznosítás, hanem kezelés végett, *m e g ő r z é s r e* adtuk volna a kerületi pénztárba. Hogy ez mennyire nem így van, világosan bizonyítja, hogy a kerületi pénztár nekünk egészen az államfordulatig a pénzünk után évenként szabályszerű kamatot fizetett, amit, szükség esetében a Tekintetes Döntőbizottságnál, gondnoki számadó könyveink szabályszerű kivonatával igazolni is tudunk.

Valorizációról a jelen esetben szó sincsen, mert hiszen a mi követelésünknek nem a valorizációját, hanem a nemzetközi egyezményben s az ennek alapján hozott törvényben előírt módon való megtérítését kérjük.

Mindezek alapján tisztelettel kérjük az ellentmondás elutasítását, a fizetési meghagyás érvényben tartását s az ellentmondással okozott költségeink meglátását.

Kelt,-ban, 1932 hó n.
Az-i ref. egyház képviselőjében :
egyházi gondnok. (Az egyh. pecsétje.) ref. lelkész.
Atyafiui szeretettel :
Péter Mihály
püspök.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vélké Kapuány” címre küldendőek:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicserei lelkész hivatalhoz küldendőek.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Teremtsük meg a protestáns együttműködési frontot.

Nem mondok semmi újat azzal, amikor reámutatok arra, hogy evangélikus testvéreinkkel évszázadokon keresztül együtt működünk.

Együtt csináltuk meg a diadalmas felvonulást a reformációkor, amelynek eredményeként a volt Magyarország csaknem egészen protestánsná lett. Együtt állottuk az ellenreformáció viharait, együtt szenvedtük az üldözéseket, egyformán szolgáltattuk a gályarabokat, együtt szerveztük meg és együtt védtük egyházaink veteményes kertjeit, az iskoláinkat. Együtt és vállvetve harcoltuk ki a jobb idöket, a lelkiismereti szabadságot és a közös munkánkhoz volt eredménye a közös felvirágzás és a minden fronton való megerősödés. Aki csak egy kicsit járatos a történelemben, az jól tudja, hogy évszázadokon keresztül közös fronton, közös fegyverekkel, váll váll mellett, együtt harcoltunk s közös volt az örömünk, közös volt a bánatunk is egész a legújabb időkig, mondhatjuk az államfordulatig.

Az államfordulat egyszerre, hirtelen és váratlanul pontot tett az együttműködés után. Amikor a nagy világrendés után a kábultságból magunkra eszméltünk, egyszerre úgy éreztük, hogy nem ismerjük már egymást, hogy vége lett az évszázadokon át fennállott közös testvériségnek; keserűség és minden bántó célnak nélkül meg kell állapítanom, hogy evangélikus testvéreink a közös multról, közös törekvésekről és közös frontról egyszerre elfeledkeztek. Pedig aki nyitott szemmel jár, annak meg kell látnia és meg kell állapítania, hogy érdekeink, sérelmeink ma is közösek.

Az ellenségeink ma is ugyanazok, sőt azok ma már meg is sokszorozódtak. Elég, ha csak

reámutatok a neokatholicizmus ujabban egyre fokozódó támadásaira, a szocializmusnak és kommunizmusnak kifejezetten egyházellenes állásfoglalására és hatalmas propagandájára. A sérelmeink is sokszor azonosak. Nekünk is, evang. testvéreinknek is egyaránt vannak állampolgárság nélküli papjaink; az iskoláink elleni támadást mindketten érezzük; mindkettőnk felett egyformán lebeg az állam-és egyház elválasztásának a lehetősége s az egyház belső életében a szekták támadása egyformán fenyeget bennünket. Ezek csak nagyvonalu megállapítások, közismert tények, de van ezen kívül még sok más tér, ahol az érdekeink, sérelmeink ugyanazok s ahol a védekezésnek is azonosnak kellene lenni. Mi peddig — sajnos meg kell őszintén állapítani — közös védekezés, kölcsönös és közös támogatás helyett, csaknem állandóan farkasszemet nézünk egymással, sőt sokszor egymás ellen csináltunk és csinálunk frontot.

Nem célozom mind ennek az okával foglalkozni, azonban a fent elmondottak szomorú tények és én nyíltan megmondom és azt hiszem, sokan lesznek, akik velem együtt gondolkoznak innen is, onnan is, hogy ez nem helyes és ez nem mehet tovább, mert ez az egymást meg nem értés, ez az egymás elleni harc mindkettőnkre káros.

Testvérek! Kálvinista Testvérek! Evangélikus Testvérek! Őszinte, becsületes szívvvel mondom: fogjunk össze újra, állítsuk vissza egyházaink között az évszázados testvéri viszonyt, küszöböljünk ki a két egyház között minden elválasztó momentumot, teremtsük meg újra a protestáns együttműködési frontot.

Én egyszerű közkatona vagyok. Tudom, hogy

egy ilyen nagy mű létesítésére csekélységem nem alkalmas. Boldog leszek azonban, hogy ha mindkét oldalról megindul egy békés együttműködési eszmeáramlat s ez előbb vagy utóbb megteremti a két egyház között a teljes megértést és létrehozza a szellemi és erkölcsi erőket egyesítő közös frontot.

Nagykapos

Dr. Sutka István.

Történelmi kapcsolatok a cseh és a magyar kálvinizmus között.

Cseh eredetiből átdolgozta; Csomár Zoltán segédlelkész.

(Folytatás.)

29. *Kapossy Sámuel*: Nebuzel-en telepedett le 1783 december 26-án. Első beszédét megérkezése után három héttel tartotta 1784 január 18-án, Dvůrák János csürjében, Ézsaj. 29:9 alapján. Buzgón gondoskodott templom és iskolaépületről. Az építkezésnél maga is résztvett, segített meszet oltani és a napszámos munkáknál is segédkezett.

1787-ben kész a templom. Iskoláról pedig úgy gondoskodott, hogy Bécsből kért engedélyt annak felépítésére. 1782-ben kész a lelkészlak is. Sok üldözésnek és nélkülözésnek volt kitéve. Ezenkívül egészségi állapota is gyenge volt. 1801 szeptember 2-án hazajött Sátoraljai helyre, ahol 1804 február 19-én meghalt. Egyik leglelkesebb apostola volt a tolerancia idejének.

30. *Szalatnay János*: Ároni család öse, aki egész életét egy gyülekezetben, Moravcsén töltötte. 1783 decemberében jött egyenesen a pataki kollégiumból. Elindulásukat meghatva írja le: „Legyőztünk minden testi nehézséget, — írja többek között —, csakhogy mint hűség munkatársak dolgozhassunk az Urnak szőlőjében, nem testi kenyérért, hanem szent célért, a Szentlélektől hajtva és a keresztyén szeretettől vezetve, hogy a tiszta evangéliumot hirdessük a cseh nemzetnek, akikhez az Isten bennünket elhívott. Ezért hagytuk mi el a mi szeretett, Kánaánhoz hasonló hazánkat, szüleinket, barátainkat, akik annyira a lelkünkhöz nőttek, akiket mi úgy megszerettünk.”

Az első istentiszteletet 1784 február 29-én egy csürben tartotta, Ézsaj. 61:1—3 alapján: „Az Ur lelke van En rajtam, mert felkent Engem az Ur... stb.” Hogy ez az alapige milyen hatást gyakorolt a hallgatóságra, ezt ő maga mondja el beszéde bevezetésében: „Mikor ezt a szentigét felolvastam elöttetek, megmozdult az egész gyülekezet, épen ti, akik a hitért, a vallásért sok mindenféle elnyomást, üldöztetést és börtönt szenvedtetek... stb.”

Megérkezése után mindjárt gondoskodott templomról, lelkészlekről és iskoláról. A temetőbe halottas házat csináltat, 1784-ben kész a lelkészlak, 1785-ben a templom, 1786-ban az iskola. Ezenkívül hűségesen gondoskodott a

sztrmechi fiókegyházzal is, ahova minden 2-ik vasárnap járt az istentisztelet végzésére. 1788-ban itt is kész az imaház és első beszédét II. kor. VII:1 alapján tartotta. Az iskolában sokat foglalkozott a gyerekekkel, vitte őket sétálni, elbeszélgettek vallásos kérdésekről stb. Dolgozott, látogatta a betegeket. Olyan volt a gyülekezetében, mint az Isten angyala ez az igazhíttű férfi. A vallásosság ébrentartására ünnepélyeket rendezett. Így 1816-ban a tolerancia 35 éves fordulójára; ez alkalommal tartott nagyszerű beszéde 1817-ben nyomtatásban is megjelent. Együtt dolgoztak Végghel. 1817-ben a reformáció 300 éves fordulójára rendezett nagyszabású ünnepséget. Az ünnepély előtt az öregek gyülekeztek a paróchián, a gyerekek az iskolában. Ezután szép rendben mentek a templomba; elől a két tanító a gyerekekkel párba, utánuk az öregek, élükön a lelkész két theologus fiával. Az istentiszteleten a 100-ik zsoltárt énekelték és beszélt a 126. zs. alapján, József fia pedig Máté V:16 alapján.

Szalatnay egyenes jellemű, megértő ember volt, azért tudta egész életét Moravcsében tölteni.

Irodalmi tevékenységet is fejtett ki. Néhány beszédét kiadta nyomtatásban, korának néhány jelentős emlékét megírta és kiadta: „Keresztyén Imák” című imádságos könyvét két részben, külön férfiak és nők számára. Született Miskolczon 1758. október 28-án, meghalt Moravcsében 1817. március 19-én 69 éves korában. 3 fia maradt: Gerzson, János és József, kik mind lelkészi hivatalt viseltek.

31. *Csomor János*: Uj-Lótról származott, ahol ma is 300 lelken felüli gyülekezet van, Iskoláit Patakon végezte. Csehországba 1783 decemberében érkezett másik 7 társával. Libszátón kap állást. Első beszédét 1784 január 10-én tartotta, az Ap. Csel. 20:28 alapján. Tisztelték még a katolikusok is. A templom 1786-ban készen áll; 1787 június 17-én avatta fel 11 lelkész jelenlétében, Kovács Ferenc velími püspök beszélvén az Ap. Csel. 9:31 alapján. 1789-ben kész a lelkészlak is. 1800 március 18-án elment Krabcsicére, ahol áldásosan működik 1805-ig, amikor 21 évi szolgálat után hazajött.

32. *Tsikor Péter*: A borsodmegyei Sajóvámos kálvinista községből származott, ma 800 lelkes gyülekezet. Viszokán működött, ahova 1783 december 27-én érkezett. Sokat dolgozott, csakhogy kész legyen a templom, a lelkészlak és iskola. 1786—1788-ban mind készen áll. 1789-ben elköltözött Vtelnába, 1802-ben Nebuzelre, ahol 1811-ig marad. Innen 27 évi munka után egy sziléziai kis gyülekezetbe hívják meg Huszincére, mely a száműzöttek fészke volt. Itt halt meg 1825-ben. Leányát, Julát Szalatnay József vette el.

(Folyt. köv.)

Iskola ügyünk.

Írta és a beregi egyházmegye lelkészertekezletén felolvasta :
Györke István beregújfalui lelkész.

Annak a történelmi adottságnak és elhivatottságnak, melyet a kálvinizmus Istentől a kezdet kezdetén utraivalóul kapott, lett a következménye, hogy a magyar református egyház tanító-egyháznak indult s századokon át történelmi szükségyszerűségeből még inkább azzá fejlődött. Életének külső megnyilvánulásában mindig elsőrendű, sőt legfontosabb szerepe volt az iskolának, melyet jogos büszkeséggel az egyház veteményes kertjének nevezett. Az Isten igéje is hosszú időközön át a tanítás szolgálatában állott s a predikációt szent tanításnak nevezték. Nem céloim, hogy a történelmi fejlődés fonalán végighaladva vezessem le ennek a fejlődésnek kényszerű elhatároltságát. Tudott dolog, hogy a fejlődés irányát részint általános emberi, részint nemzeti, tehát speciális tényezők határozták meg. Négyszázados multunk küzdelmes árnyai közül mindnyájunk elébe tisztán és élesen körvonalozva lép e fejlődés eredménye, amely azt mutatja, hogy őseink prófétai ihlettel látták meg az idők jeleit akkor, amikor Istennek háza mellett hajlékot emeltek a magyar nyelv, a műveltség és a református hitismeret számára is iskoláikban. Számatalan példát hozhatnék fel annak bizonyosságául, hogy milyen drága kincs és történelmi szent elrendeltetés volt a kálvinista iskola. Mert jöttek idők, amelyekben a magyarság nemzeti létét a református egyház és annak iskolái jelentették egyedül. Sötét korokban, zivataros vak éjszakákban csak annyi fény pislákol a nagy magyar pusztaságon, amennyi ezeknek a vertfalu iskoláknak tenyéryi ablakaiból kiszüremkedett s a nemzet jövőjének lángja lefojtva, — mint parázs a hamuban —, ott izzott, ott rejtőzködött azokban a sárkunyhókban. Történelmi elhivatás volt, hogy a magyar kálvinizmus őrizze a magyar szó muzsikáját s abban magyarság lelkét, mert ebben a vigyázásban, ebben a feszült készenlétben tarthatta meg egyedül kálvinizmusát.

Tagadhatatlan, hogy a ma élő nemzedék vezető elemei s ezek között a csehszlovákiai egyetemes református egyház hivatalosai is minden erővel megőrizni igyekeztek ezeket a tradicionális javakat s megszilárdítani azokat a lazult kapcsokat, amelyek a református egyházat iskolájával a multban összefűzték. Első pillantásra az egyenes vonalosság, a töretlen irányban haladás sine qua nonjának látszik az a heroikus küzdelem, melyet az egyházi iskolák megtartásáért s fejlesztéséért vívott és viv az egyetemes egyház hivatalos vezetősége két irányban is: egyrészt a tanügyi kormányzat —enyhén szólva— felekezet-s egyházellenes felfogásával; másrészt az iskolákat fenntartó, de a teher alól, — amely kiváltképen Podkárpátska

Russban jogosan elbirhatatlannak nevezhető, — minden áron szabadulni akaró egyházakkal. Csupán csak ennek a hősie küzdelemnek eredményeül tudható be, hogy míg a békeévek, a jólét és csend ölen könnyelmű tékozlással adták fel iskoláikat nagymultu, népes és módos eklézsiák, addig ennek a küzdelemnek hatása alatt a kicsiny, szegény s magukra hagyott egyházak óriási anyagi áldozatokkal, sokszor erőn felül való megterhelhetés árán mindmáig fentartották azokat.

Pedig az idő kereke közben nagyot lendült s a tanügyből, ez elárvult kis Hamupipőkéből királykisasszony lett. Nem lakhatott többé vertfalu kunyhóban, fényes palotákat kellett számára építeni. A nemzeti eszme fejlődése uszályként huzza maga után az állameszme új irányu fejlődését s ezzel az állami szuverénítás gondolatának kiteljesedését. Az állam kiterjeszti szuverénitását a nevelés és tanítás eláddig szabad mezejére is. Korlátokat állít fel, egységes szempontok szerint igyekszik az oktatás ügyét rendezni. A mit és hogyan tanítsunk kérdésében mind élesebben és merevebben kezdi érvényesíteni az állam az egyházi, felekezeti jellegű iskolákkal szemben is mindenhatóságát, de ugyanakkor élénk gondot fordít a hol és milyen eszközökkel tanítsunk szempontjaira is. Megszabja az oktatás anyagát és előírja módszerét. Megalkot egy iskolatípust s a tanítás segédeszközeinek arzenálját teszi kötelezővé. Uniformizál az egész vonalon s hatalmas versenytársat — győzedelmes versenytársat — állít szembe iskoláiban a felekezeti iskolákkal. Míg végre mi már olyan kort értünk meg, amelyben a régi egyházi iskola speciális tanítási rendjéből, eredményeiből, zsoltárt éneklő, biblikus tanulóiból, egyházához ragaszkodó, hithű mestereiből, rektoraiból nem maradt meg egyebünk, mint egy cégér az iskolánk falán s az a kétes értékű jogunk, hogy hozhatunk anyagi áldozatokat olyan iskola megtartásáért, amelyben hitelveinknek szelleme otthont már nem talál. Hajdan belül volt kálvinista az iskolánk jellege, ott élt benne, ott világított és hevített, formált jellemeket és alkotott jövőt a tősgyökeres kálvinista lélek és a kristályosan tiszta kálvinista szellem, pedig talán nem is volt kiírva a falakra, hogy ez az iskola a református egyházé. Valóban akkor még a kövek is hirdették ezt az igazságot, ma — szomorú igazság — már csak a kövek hirdetik. A sorsnak és az időknek keserű szatirája, hogy mikor kiakasztottuk a címert iskolánk homlokára, már csak takaróul szolgált, hogy elfedezze, beborítsa a régi híres kálvinista iskolák immár saját lakában hontalan, halódó szellemárnyait. Mintha a halálos nyavalyában szenvedő beteg orrahegyére, ajaka szögletébe szépségflastromot ragasztanának.

Bizony iskolánk mai állapotában nem az a drága és becses örökség, nem az a kívánatos jó, amelynek meg- és fenntartásáért érdemes

annyi anyagi és szellemi energiát elpazarolni, mint amennyibe tényleg kerül. Igaz, örökségül maradt ránk az ősi virtus: nem vetni számot a mit ér és mennyibe kerül kérdéseiben.

Lehetnek talán, akik elfogultsággal vádolnak meg s rám fogják, hogy sötéten látok, pedig az állításom igazolására elég volna csupán arra a körülményre utalnom, hogy ha olyan kívánatos és minden áron megszerzendő jó volna mai alakjában a felekezeti iskola, akkor miért nem igyekeznek visszaszerezni, újra felállítani azok az egyházak, amelyek már feladták felekezeti iskolájukat? De ebben az irányban igazán nem tapasztalhatunk tulságosan nagy buzgólkodást. Próbáljunk már egyszer kissé alaposabban belenézni iskoláink szellemi, anyagi és személyi ügyeibe, talán nem lesz kárbavesztett a munkánk.

Elsősorban is állapítsuk meg, van-e befolyásunk abba, mit és hogyan tanítsunk iskoláinkban? Érvényesül az egyházas felfogás és a hívő vallásosság követelménye a tanítás anyagában? Kialakít egységes református világnézet, vagy lerakja ennek a világnézetnek alapjait a ref. iskola? Az olvasmányok anyagában oda vannak állítva a gyermek lelkivilága elé követhető példaképek a hitnek hősei? Kicsendül a történelem tanításából az Isten világot kormányzó, egyesek és népek életét vezérlő szuverenitásának gondolata? Rávezet a teremtetett dolgok ismertetése, a létezők életének és funkciójának leírása a természettudományokban arra, aki mindezt berendezte és élte? És még sok ilyen kérdést tehetné fel, de úgy sem felelek meg egyre sem, mert kár minden további szóért és betüért. Pedig úgy gondolom és minden egyházát szerető ref. ember igazat ad nekem abban, hogy a református iskolának elsősorban református, tehát Isten dicsőségét szolgáló, felségjogait kisugárzó szellemet kell lehelni a gyermeki lélekbe. Persze itt beleütközünk a tankönyvirás és kiadatás problémáiba, de én azt hiszem, hogy bármennyire igyekeznénk is ezen a hiányon megfelelő tankönyvek közrebocsátásával segíteni, (pedig nem igen sietünk) nem nyernék meg azok a könyvek soha az approbiátót.

Elég silány portéka biz az, amit az egyház ma iskoláiban vásárol! Bizonyosan van bőven módja tulfizetni az értékét, vagy talán áron is alul, olcsón kapja? Ugyan mit fizet az egyház iskolájáért, mibe kerül ma egy református iskola? Feltételezve, hogy megfelelő iskolaépület és felszerelés áll rendelkezésre. Ámbar igazság szerint ezeknek az amortizációját is fel kellene venni számításunkba. Osztatlan, egy tanerős iskolával nem foglalkozom, mert az ma már a múlté s a legkisebb faluban is csak azért van osztatlan iskola, mivel az egyháznak nincs módja második, sőt gyakran harmadik állást is szervezni, új termeket építeni. Alapul veszek

5—600 lelkes gyülekezetet 100—150 tanköteles gyermekkel, két tanerős iskolával. Szükséglete:

Épület fenntartás, biztosítás, meszelés, mint állandó évi szükséglet: 700 kor. Rendkívüli javításokra évi átlagban: 300 kor. Iskolafütesre à 2 öl fa felvágva: 900 kor. Iskolaszolgának à 60: 600 kor., utána munkásbiztosító à 20: 200 k. Tanítói alapfizetés à 4908: 9816 kor, igazgatói pótlék: 500 kor, nyugdíjintézeti járulék: 480 kor, gyógyalapi járulék: 300 kor, naplók és tanszerekre 150 kor.: 14000 kor. évenként. És ez csak a legszükségesebb számítás, amelyben könyvtár-, szertárgyarapítása stb. nincs is befoglalva. A feltételezett lélekszám mellett 120—140 önálló adófizetőt számításba véve, átlag évi 100 korona terhet jelent az iskola fenntartása minden adófizetőnek. Csuda-e, ha a már meglévő iskolát is visszafejleszteni, sőt megszüntetni akarják, a helyett, hogy még további terhet is vállaljanak, amelyet, ha elvállalnának is, előbb-utóbb összetörnének sulya alatt. Ám nézzük az érem másik oldalát is. Mivel adtak okot iskolafenntartó egyházaink tagjai arra, hogy rengeteg pénzázdozattal vásárolják meg azt a jogot, amit az állam törvényeiben minden polgárának ingyen biztosít: gyermekeiknek taníttatását? Két egymással szomszédos egyházunk egyikében egy kitünő tanítónk maga küzködik 3 tanerőt igénylő gyermeksereggel, a másikban pedig 3 állami tanító tanít ugyanannyi gyermeket az egyház tagjainak különösebb megterhelhetése nélkül. Ismét kérdezem: miért? Hát az iskolafenntartás jog, vagy pedig büntetés? A cigány elve szerint: azt a lovat ütni folyton, amelyik jobban huz? Vagy talán abban a faluban, ahol egyházi iskola van, jobbak, istenfélőbbek, hívőbb kálvinisták a felnövekedő emberek? Ahogy én látom, igen egyformák biz azok mind a két helyütt.

Csak egész röviden szólok még az iskolával kapcsolatos személyi ügyekről, — habár tüzfészekbe nyul, aki ezekben véleményt mer nyilvánítani. Működő tanítóink egy része, — a régi gárda tagjai — még többé-kevésbé egyházas szellemű. Bár tanügyi lapokban és e hivatalos lapban is megjelent egyik-másik írásuk, mintha olyasfajta kétséget szült volna bennünk, hogy lehetne még efelől is beszélni, Mivel a tananyag beosztásához, megválogatásához, értékeléséhez hozzászólási jogunk nincs, csak egy érdekszál fűz még az egyházi iskolához: a vallástánítás. Pedig ép ezen a ponton támad minket a legerősebben a saját tanítóágunk, amikor nyílt és burkolt formában hirdeti: a vallástánítás a papok kötelessége. Már pedig a kényszerből végzett, felpanaszolt vallástánításnak az értéke nem lehet valami sok. És mi lesz akkor, ha majd ezek a tanítók kiöregednek és kiállanak a sorból? Majd, ha olyan generáció jön, amelyet nem ismerünk, tőlünk idegen, sőt velünk ellenséges áramlatok hatása alatt nőtt fel. Vagy talán a saját erőnkől felállítandó tanító-

képzőre várjunk? Attól félek, hogy addig, ha a falu s a kisemberek gazdasági leromlása ebben a tempóban halad, nem marad meg egyetlen egyházi iskolánk sem. Szomorú, hogy a szép álmokat és gazdag aratást ígérő reményvetések sokszor csak álmok és remények maradnak.

Készséggel ismerem el más oldalról, hogy igen sok esetben tanítóinknak is megvan a méltó okuk panaszkodásra, mikor fizetésük rendszertelen, pontatlan kilizetéséről panaszkodnak. De hát így van ez a papi fizetésekkel is, tehát nem a pap az oka, ha az egyház nem tud fizetni. Miért van mégis, hogy mindig a lelkipásztor issza meg ennek a keserű levét? Bizony igen sok egyházban az áldatlan harcoknak, a behivatalnokok között uralkodó pereskedéseknek itt van a gyökere.

Egy dolog van még hátra: levonni a konzekvenciát. Az első: *a református egyház iskoláját ismét reformátussá kell tenni nemcsak címében és közjogi állásában, hanem a falai között újraéledő lélekben, szellemben is — ha lehet.* Azért az iskoláért, mely az egyház élő testének a régmúltban a szíve volt, a jövőt előkészítő csemetéikért, érdemes volt vitam et sangvinem, sőt még pénzt is áldozni. Ezért az iskoláért, a lélekben is kálvinista iskoláért ma sem volna semmi áldozat sem nagy és drága, az önfeláldozás sem volna elég. És ha ezt nem tehetjük meg, ha iskolánk nem lesz egyéb a jövőben sem, mint fájdalmas seb, melyen az egyház anyagi erőforrása elfolydogál minden szellemi, vagy más ellenszolgáltatás nélkül, akkor kár minden, az iskolára költött garasért, mert az csak porba, sárba hull.

Reménykedve várunk a jobb jövőre. A mai iskolák fenntartásának — és ezt nem lehet elégszer hangsúlyozni — nem eredményeit, csak terheit élvezzük. Ha sürgős segítség nem érkezik, lehet, hogy iskoláink kis ideig még megmaradnak, de egyházaink súlyos adósságokba fognak keveredni épen azoknak fenntartása miatt.

Könyvismertetés.

Ismerd meg magad. Beszédsorozat a tizparancsolatról, írta: *Szabó Imre.* Kapható: Budapest, Bethlen könyvkereskedés, IX. Kálvintér 8, ára: 2'60 pengő, 160 oldal.

Alig van kor, amelynek annyi megoldásra váró problémája lett volna, mint a mi korunk, a válságok kora. Ki ne érezné a gazdasági válság egész világra kiterjedő végtelenül nyomasztó, szinte már elviselhetetlen súlyát? Azután ott van a kultúra válsága. Annyit beszélnek és írnak róla ma, hogy a hitetlen kultúra megmérgezte a ma emberének a lelkét és eltérítette eredeti rendeltetésétől. Ott van a családi élet

válsága. Nagy írók regényeinek állandó tárgya, nagy gondolkodók, lelkipásztorok állandóan visszatérnek erre a kérdésre, hogy a hitetlenség midőn kikezdte a családot, társadalmi életünk alapjait támadta meg. Ott van a nevelés válsága, az apák és fiak közti szinte áthidalhatatlan szakadék. Az irodalmi, tudományos élet és a modern élet minden területe küzd a szinte megoldhatatlannak látszó problémákkal.

Államférfiak, szociológusok, lelkipásztorok keresik a megoldást. Hogyan jutna ki világunk ebből a szörnyű katasztrófából: a lelki, szellemi, anyagi összeomlásból? Azok, akik mernek őszinték lenni, akik a dolgok mélyére látnak, hangosan hirdetik, hogy minden válság oka: a lelkiválság. Minden nyomoruság kiinduló pontja, hogy a lelkek elszakadtak Istentől. A világ élete új utakra tévedt és ezek az új utak csak az örvény felé vezethetnek. A mai ember elszakadt Istentől, nem akarja az Ő törvényeinek érvényét elismerni az élet minden területe számára. Maga lett törvényadója magának. Maga akarja vezetni s irányítani az életét. Így jutott el oda, hogy az élete minden területén megoldhatatlan problémák jelentkeznek. Nincs más teendő, mint a mai embernek megismerni önmagát, meglátni, hová jutott, mivé súlyedt, milyen lett az élete Isten nélkül. A gyógyulás útja pedig ez: visszatérni Isten törvényeihez és parancsaihoz.

Ezért fogadjuk nagy örömmel *Szabó Imrén*ek: *„Ismerd meg magad“* című művét, mert bátor kézzel mutat reá modern korunk minden hibájára, bünére, de ugyanakkor reámutat a gyógyulás útjára is. Szabó Imre neve nagyon jól ismert előttünk. Kedves szálak fűzik őt Szlovenszkóhoz, mert itt nőtt fel, az életének egy részét itt töltötte s a világháború alatt Komáromban segédlelkész volt. Ma egyik legnehezebb állás betöltője, a budapesti nagy református egyház farsori gyülekezetének lelkipásztora, a budapesti egyházmegye esperese. Mint fővárosi lelkipásztor, rendkívül sokoldalú egyházi építő munkát végez, az evangélizációs mozgalomnak egyik vezéregyénisége. Ravasz László mellett egyik legkedvesebb és legismertebb szónok, kinek rádiós prédikációit nálunk is széles rétegek nagy áhitattal és szeretettel hallgatják. Theologiaiilag a legtanultabb és legképzettebb lelkipásztoraink közé tartozik. Beszédei mélységükkel s építőtartalmukkal foglalják el a lelkét. Nagyon jól ismeri modern korunk minden kérdését és a tizparancsolat tárgyalásával kapcsolatban gyönyörű szépen megadja reá az egyetlen lehetséges feleletet; minden válság megoldása: Isten törvényét elfogadni az élet minden területe számára, Istent urrá tenni az egyéni és társadalmi életben.

Igaz szeretettel ajánljuk e művet lelkipásztoraink figyelmébe, annnyival is inkább, mert a kiváló szerző rendkívül elmélyedő és alapos

előtanulmány után írta meg beszédeit; könyvében korunk minden fontosabb problémáját érinti és megadja reá a református keresztyénség feleletét. Ha korunkat, mimagunkat, teendőinket megakarjuk ismerni, át kell tanulmányoznunk e művet, amely igen jó szolgálatot fog nekünk tenni arra nézve, hogy igehirdetésünk mélyebb, tartalmasabb, építőbb s modernebb legyen. Mi szlovenszkói tisztelői és barátai szeretettel köszöntjük Szabó Imrét e nagyon értékes könyve megjelenésekor s hálás szívvel megköszönjük, amit benne nekünk is adott.

Zsemlye Lajos.

H I R E K

— **Ismételten** tudatjuk olvasóinkkal, hogy a lap *anyagi ügyeire* vonatkozó levelezést *továbbra is Csicserbe* irányítsák. *csak a szerkesztőségre* vonatkozó dolgok (*cikkek, hírek*) küldendők Vajánba.

— **A Révész Kálmán** örökébe a magyar tiszáninneri egyházkerület április 14-én iktatja be a megválasztott utódot: Farkas István püspököt. Április 10-én lesz az új miskolci lelkésznek, Muraközy Gyulának beiktatása.

— **Lelkészek haláleseti biztosítása.** Néhai Forray Béla főgondnok úr indítványára csoportos haláleseti biztosítás létrehozásán fáradozott a Református Biztosítási Iroda, azonban a minimális számú jelentkező hiányában ezen csoportos biztosítást elejteni volt kénytelen. A jelentkezőket külön levélben értesítette, hogy egyénileg milyen feltételek mellett gondoskodhatik minden egyes lelkész haláleseti biztosításáról. A rendes tarifától eltérően lényeges díjkedvezményt ad az iroda, úgy, hogy a fizetendő díj, különösen a 60 éven aluli egyéneknél, nem változik lényegesen.

— **Még mindig lehet jelentkezni** a Soli Deo Gloria Szövetség velencei tanulmányutjára. Március 24—30-ig 118. P. résztvételi díjért megtekintik a résztvevők *Triestet, Pólát, Quarnerot, Lauránát, Abbáziát, Voloscát, Zágrábot és Velencét.* Jelentkezési határidő március 12. Utlevél és 20. P. egyidejű beküldésével. Vidéki csoportokat, leányegyesületeket, ifjúsági alakulatokat együttesen is elfogadunk jelentkezésnél. Részletes programot kérésre küld a Soli Deo Gloria Szövetség titkársága: Budapest IV. Múzeum-körút 37. II.

— **Amerikában** egy baptista prédikátor egyfolytában negyvennyolc óráig prédikált. Amerika már a vallást is a rekordőrület mérlegére teszi.

— **Hollandiában** 159 lelkész miszionárius és vallástani nyilatkozatot írt alá, melyben kötelezték magukat, hogy háboru esetén minden erejükkel küzdeni fognak a háború ellen.

— **Oroszországban** a háboru előtt ötven református lelkész működött. Ezek közül ma már egy sincs munkában. Többen vértanuhalált haltak, sokan Németországba menekültek, egy részük még mindig Oroszország területén él ugyan, de száműzetésben. Ezzel szemben a háború előtti Oroszország kb. 300 lutheránus lelkésze közül, még kb. 50 ma is hivatalában van. Közöttük van a leningrádi és moszkvai szuperintendens is.

— **Az európai** burgonya 350 éves. Az első gumókat 1581-ben hozták Európába, Spanyolországba. Az őshazája Amerika mérsékeltebb éghajlatu vidékein volt. Magyarországon 1654-től kezd meghonosodni. Budán letartóztatták a Németországból hazatérő theologusokat, mivel utipodgyászkban burgonyát találtak. Erdélyben az 1815-iki éhínség idejében kezdődött a szerepe.

— **A londoni** Szent Pál székesegyházban ünnepélyes istentiszteletet tartottak a leszerelési értekezlet sikeréért. Az istentiszteleten a szónok-püspök prédikációjában azt hangsúlyozta, hogy: „... a világtörténelem fordulópontjához jutott. A világháboru vérrel írt tanúsága szerint a fegyverkezési verseny csak újabb háborus veszedelmet jelent. A számtalan nemzetközi háboruellenes szerződés ellenére a világ ma naponta kétféle millió fontot, Anglia pedig per centként kétszáz fontot költ fegyverkezésre. A genfi konferencia feladata az lesz, hogy biztosítsa az általános leszerelést, nemzetközi egyezmények útján. Egyoldalú leszerelésről szó sem lehet. A konferenciának kudarca végzetes volna: Németország kilépne a Népszövetségből és esetleg újra fegyverkezne, ezzel pedig megsemmisülne a világ béke. A civilizációt a mai szenvedésektől csak annak felismerése mentheti meg, hogy az egész világ egyetlen család és az egyes tagok szenvedései a többit is érintik.”

— **Csikágóban** most jelent meg a bibliának egy új fordítása: modern amerikai nyelven. Eddig Amerikában ugyanis a *reformáció kora-*

beli angol nyelven irt bibliát használtak. A megreformált bibliának minden esetre nagy jelentősége van, mert az angol-szász nyelvterületen sokmillió embernek a biblia az egyetlen olvasmánya, a napilapokon kívül.

— **A föld** népessége 1920—1930-ig, tehát már a gazdasági válság idején, 200 millióval szaporodott. Jelenleg kétmilliárd és tizennégymillió ember él a földön.

— **A rákosszentmihály-sashalmi** (Magyarország) gyülekezet felgyült adosságáért a hitelezők a református templomra árverés elrendelését kérték. A bíróság azt az elvi döntést hozta, hogy a templom, mint istentiszteleti célokra szolgáló hely, forgalmon kívüli hely és mint ilyen, el nem árverezhető.

— **A Londoni Rabszolgaság Ellenes Liga** jelentése szerint még ma is több, mint ötmillió rabszolga él a földön. Két millió ezek közül Abessziniában van.

— **A németországi városokban** „Tessék mosolyogni” szövegű plakátokat függesztettek ki. Az orvosok megállapították, hogy a mai küzdelmes élet nehézségeit könnyebben tudják elviselni azok az emberek, akik mosolyt és vidámságot erőltetnek magukra, mint azok, akik gondterhes arccal, komoran járnak az élet országutját.

— **A budapesti országos zsinat** körlevélben fordult az összes egyházközségekhez azzal, hogy ezt minden szószékről hirdessék ki. A körlevél néhány részlete: Nem kicsinyeljük a mai válságot, sőt ugyancsak érezzük az Úr kezének súlyát, amint megnehezedett rajtunk. Az egész világra rászakadt egy olyan gazdasági válság, amelynek sulya alatt a leggazdagabb nemzetek is megroppantak. Különösen két ponton támadja meg a Kisértő a sziveket. Először reménytelenségre tanít, csüggedést ébreszt, mert tudja, hogy a hitevesztett lélek az ő martaléka. Ha ez nem sikerül, a másik eszközhöz nyul: zugolódásra késztet, lázít a teher és a próbatétel ellen és rá akar bérni, hogy pillanatnyi megkönnyebülésért, kényelemből vagy világi érdekből hagyjuk cserbe egyházunkat és iskoláinkat. Jaj volna annak, aki felhánytorgatná vagy visszatartaná a szent adógarast, amelyet az Úr oltárára tartozunk tenni: jaj volna annak a gyülekezetnek, amelyik le akarná magáról rázni drága terhét: az iskolát! Igaz, hogy ne-

héz az élet és kétszeresen nehéz egyházi és iskolai intézményeink terhe. De gondolatok arra, hogy micsoda terhet hordoztak, milyen küzdelmet folytattak és vérben, könnyben, verítékben mit áldoztak atyáink, míg az igazság mellett megállottak, diplomainkat és iskoláinkat megépítették és református anyaszentegyházunk minden intézményét vérzivataros századokon át fenntartották s drága örökségül reánk testálták. Iskoláink az egyház testéhez tartoznak s egyházunkat testünk árán is megvédelmezzük! Az Irás szavaival buzdítunk: „Egymás terhét hordozzátok s úgy töltsétek be a Krisztus törvényét”.

— **Eladó.** Egy jó karban levő Schunda-féle pedálos cimbalom jutányos áron eladó. Cimet a szerkesztőség közöl.

— **AJÁNLUNK közvetlen a gyárból:** 3 1/2 méter [hosszu és 140 cm. széles férfi gyapjuanyag maradékokat Kč 59-ért, 3 1/2 méter hosszú és 115 cm. széles női anyag maradékokat Kč 38-ért. JÖNE KRAUS textilárugyár Vir na Moravě. Rendelje meg azonnal! (Rendelésnél hivatkozzék lapunkra.)

HIVATALOS RÉSZ

Pályázati hirdetmény. A komáromcsicsói ref. egyházközség presbitériuma eredménytelen pályázati hirdetés után másodszor is pályázatot hirdet orgonista kántor-tanítói állásra. Pályázati feltételek, javadalom, köteleességek olvashatók e lap f. é. február 21-ik számában, de ez alkalommal pályázhatnak nem okleveles tanerők is, akik közül kvalifikált pályázók hiányában az iskolai év végéig ideiglenes kisegítő-tanító lenne választva a tanítói javadalomnak ez időre eső részének terhére. Az állás azonnal elfoglalandó. Pályázati határidő 1932. március 31. Kérvények a csicsói lelkészi hivatalhoz küldendők.

Presbitérium, mint iskolaszék.

Szerkesztői üzenet.

Á—s. K—y. Kártális fizetés semmi cimen meg nem csonkítható. Az *elszakadás* is csak akkor válhatik véglegessé, ha előbb a *javadalmasokat kárpótolják*. Tehát a fát jogosan vette fel és joga van hozzá a jövőben is, míg egyházfőhatósági jóváhagyással egyéb uton kárpótolva nem lesz. Üdvözet.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA” Verké
Kapuány* címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Főmunkatársak:
Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicseri
lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁR NAP.

Virágvasárnap, Nagypéntek, Husvét

a szenvedés történetének nagy állomásai, a Nagyhét eseményeinek három legkiemelkedőbb mozzanata. Történetük, tanúságuk örök példaképe az ideálok után vágyódó, azok eléréséért, megvalósításáért küzdő földi ember sorsának, gyötrelmeinek és diadalmaskodásának.

A *Virágvasárnap* azok szemében, akik ott lelkesednek az Údvözítő körül, a Messiás-várás vége, a reménykedés megvalósulásának kezdete. Az elhangzó Hozsánna-kiáltások a zsidók ezredéves nemzeti várakozásának valóráválása felett érzett örömből fakadtak. A saját maga szive vágyát akarja a sokaság beledzeni a Jézus lelkébe, akit felismert, elismert és akitől és aki által az elnyomott népek szabadságot, a kiválasztott fajnak világuralmat, a múlt emlékein siránkozó számára pedig a régi dicsőség újra aranyozódását remélte.

De a reménység nem vált valóra és a *nagypénteki* sokaságban már a csalódás dühétől el keseredve riad „Feszítsd meg!” kiáltásra ugyanaz a nép, melynek a lelkét, a hatalmukat és kiváltságait féltő farizeusok és írástudók és egy új szellemi áramlat uralomra jutása esetén szintén existenciájukban fenyegetett papifejedelmek önző gyűlölködése és bosszuvágya is feltűzölte. Ez a gyűlölködés ott hág tetőpontjára, a kielégülő bosszu vérszomjas gyönyűségvágya ott dobzódik a legmagafeledebben a Golgota halmán, akkor, amikor a Tökéletes Ember kinszenvedésgyötörte halálküzdőlemben vonagló testéből vércseppel verejtékeznek, a Tökéletes Isten pedig mélységes bánattal és a világ lelke által meg sem érthető végtelen megbocsátással tekint a Kereszt kinszenvedéssel felszentelt magasztaláról a vérrel áztatott földön elvakult kevélységgel tomboló emberi bűnre. Mig végre a

Megváltás nagy művét valóra váltó szent pillanatban ég, föld és a „megszólaló” kövek hangjára a bűnösökre vad rémülettel, a hivek kis csapatára pedig a panasztalan néma bánat kétségbeesésével reáborul az Egek gyászát hirdető vak sötétség.

Ezt a sötétséget virrasztja hajnallá, ezt a kétségbeesést és rémületet váltja boldog megkönnyebbülésre a *Husvét*. A tanítványok, hivek csakugy, mint a sírnak hitetlen őrizői megfélemlítve tekintenek a csodákra és mint egy új világ evangéliumának harsonaszava zug-zeng, riad át az egész világon a kiengesztelt Isten első szava: „Mit keresitek a holtak között az Élőt?”

A Nagyhét története az örök emberi élet története, példája, tanúsága. A világtörténelemnek az a kis szakasza, mely életünk szűk horizontján belől szemünk elébe tárul, ilyenkor Husvét Nagyhétében sok tanúságot hirdet számunkra.

Látunk...

Láttuk a diadalmenetet, melyet az önmagát istenítő ember tartott a végsőkigmenő diadalmaskodni akarás árán kicsikart győzelmének biztonságaként szolgáló, még füstölgő romok tetején és hallottuk a milliók kinszenvedésével és halálhörgésével még terhes levegőben a győztesek Hozsánna kiáltásait. Látjuk a gondtalan, semmivel nem törődő, erkölcsöt, becsületet, hűséget, tisztességet levetkező, még a látszat-erkölcs korlátait is sulyos tehernek érző modern életelv örült önfeledkezését, látjuk a végpusztulásra jutó társadalom vergődését az erkölcsi, politikai, szociális és gazdasági pánik fojtogató polipkarjai között. Látjuk, mint igyekszik ez a fundamentumában megkorhadó és megítéltetésre váró társadalom a szalmaszálhoz

is kapkodva, a végletek legkétségbeesettebb próbálkozásait, megváltást váró reménykedéssel magához ölelve foltozni, tatarozni, megmenteni a süllyedő hajót és halljuk, amint végigzendül az ítéletes hangzavar felett a Kereszt kimagasló ormáról az Aldozat szava: „Elvégeztetett minden!”

És ott állunk mi is a Golgotha ormán. A lábunk alatt reng a föld, a szívünk is, a levegő is tele titokteljes Rémmülettel, tele van aggodalommal, panasszal, kétségbeeséssel, szomorúsággal és árvasággal — és reánk is ránk borult a vak Sötétség...

És várunk.

Várjuk a hajnal hasadását, új világosság támadását, várjuk a husvéti evangéliumnak, angyali vigasztalásnak megzendülését: „Miért kerestek holtak között az Élőt? Nincs itt az Úr — feltámadott!” — *vess* —

Bizottsági jelentés

a beretkei református árvaház 1931. évi működéséről.

Főtiszteletű és méltóságos Egyetemes Konvent! Isten az ő ügyét megvédi és a legkedvezőtlenebb körülmények között is előbbre viszi. A beretkei árvaház második teljes esztendeje is erről tesz bizonyosságot. Az 1931-ik évben nagyon kedvezőtlenek voltak a külső körülmények. Árvaházunk még sem állt meg fejlődésében. A hallatlanul rossz gazdasági helyzet, a leromlott adakozási kedv, a meg nem értés, a jóakarát hiánya stb. sem tudott ártani árvaházunknak. Ellenkezőleg, ez mind hozzájárult ahhoz, hogy Isten gondviselő jósága és ereje nagyobb dicsőséggel ragyogjon ki árvaházunk életéből.

Az 1931. évben minden árvát felvettünk, akiért hozzánk folyamodtak. Hat éven felüli református árvát egyet sem utasítottunk vissza. Az előző év 28 árvájával szemben 1931-ben 39 árva volt az árvaházban és pedig 25 fiú és 14 leányka. Évközben el kellett távolítani 2 fiút fegyelmi vétség miatt, 1 fiút és 1 leányt gyógyíthatatlan betegségek miatt, 1 leányka egy jólelkű uri asszonynál helyeztetett el. Eltávozott az árvaházból egészségi okokból, az egyik diakonissza növendék is. Megmaradt diakonissza növendékünk — maga is árva papleány — erejét szinte meghaladó igyekezettel végezte gondozói és gazdasszonyi hivatását. Rajta kívül egy nőalkalmazott és egy mindenes férfi segédkezett az árvaanyának a sokféle teendők ellátásában.

Az árvák lelki, szellemi és testi fejlődése jó. A gyermekek a beretkei 2 tantermes református elemi iskolába jártak. Mindeniknek jobb volt a bizonyítványa az előző évinél és az iskola legjobb növendékei, a tanító bemondása szerint, a mi árváink voltak. Magaviselet tekintetében is magasán kiemelte őket a falusi

gyerekek átlag nivója fölé a már kifejlődött intézeti szellem. Minden reggel templomi istentiszteletben, minden este házi áhitatban részesültek, amelyet kevés kivétellel mindig az igazgató végzett. Vasárnapi iskolát rendszerint az árvaanya tartott nekik, a velők egykoru falusi iskolások között. Iskolán kívül Gérecz Lajos igazgató-tanító vezetése mellett rendszeresen foglalkoztak az államnyelv tanulásával, gazdasági ismeretekkel, fagundozással, ojtással, kosár- és butorfonással, lábbeli foltozással. Cipőt talpálni, javítani a nagyobbak egészen jól tudnak. A leányok kézimunkával foglalkoztak és ezenkívül résztvettek a ház körül előforduló minden munkában.

A nyári nagyvakációt minden árva az intézetben kívül töltötte, kedves református családknál, ahol őket megszerették és visszavárják. Elhelyezésökben különösen sokat fáradozott Szabó Béla huszti lelkész, aki más tekintetben is egyik leglelkesebb támogatója árvaházunknak. A kárpátaljai kerületben 14, a tiszáninneniben 21 árvánk nyaralt.

Az egészségi viszonyok elég jók voltak az elmúlt évben. Az intézet orvosa most is Dr. Rothmann Sándor körorvos volt. Az árvák fogait ez évben is teljesen díjtalanul kezelte Schédlbauer Ödön tornaljai fogorvos, akinek ez uton is hálás köszönetünket tolmácsoljuk önzetlen fáradozásáért.

A ház körüli kisebb építkezéseket nagyjából befejeztük. Berendezésünk, már amennyiben az egy fejlődésben lévő intézetnél egyáltalában lehetséges, megfelelő. De már is nagy szükség volna a főépület megtoldására, az ebédlőnek is használt munkaterem megnagyobbitására, vízvezetékre, stb., hogy több árvát és jobban tudjunk elhelyezni. *Anyagiak tekintetében a bizottság a legnagyobb takarékosagra törekedett.* Semmit sem vontunk el a gyermekektől, de nem is adtunk ki semmit feleslegesre. Takarékoskodtunk, mert az adományok az 1931. évben csaknem 40.000 Ké-vel csökkentek az 1930. évhez képest.

Csatoltan van szerencsénk beterjeszteni az árvaház 1931. évi számadását:

1. *Bevételek:* 1. Konventtől kamatmentes kölcsön Ké. 30.000.— 2. Konventtől 1930. és 1931. évre segély 40.000.—, 3. Egyházmegyék és kerületek hozzájárulása 4.896 90, 4. Papok, tanítók, egyházak megszavazott kötelező évi hozzájárulása 13.184 40, 5. Asszonykörök, leánykörök, iskolás gyermekek, konfirmandusok hozzájárulása 3.762 45, 6. Gyűjtőkönyvecskéken befolyt 5.797 10, 7. Perselypénzek 616 15, 8. Tornaljai Hitelintézet adománya 1.000.— 9. Tornaljai járás adománya 1.000.—, 10. Önkéntes adományok 14.178 35, 11. Természetbeni adományok értéke 4.201 70, 12. Czinke féle vallástani könyvekből befolyt 8.784 50, 13. Gömöri alpra befolyt 500.—, 14. Bácsy Palkó alpra befolyt 55.— 15. Barka—lucskai egyház alapítványa 188 50, 16. Vegyes kisebb jövedel-

mek 1.999'10, 17. Tökék és f. számlák netto kamatai 6 615 84. Összesen 136.779 99 Kč.

2. *Kiadások:* 1. Személyi kiadások: Árvaházi igazgató hátr. fiz. 1930-ról 4.000'—, Árvaházi ig. f. évi fizetése 9.600'—, Tanító fizetése 3.000'—, Pótlás a tanítónő fizetéséhez 1.200'—, Alkalmazottak fizetése 2.904'—, Betegsegélyző 633'05. Összesen 21.337 05 Kč.

2. *Dologi kiadások:* Élelmezésre készpénzben 16.520 62, Élelmezésre természetbeni adományok 4.201'70. Ruházkodás 4.684'10. Mósás 973'20. Fűtés és világítás 5.477'50. Házi felszerelés kiegészítése 1.969'50. Tanszerek 1.403'90. Hozzájárulás a II. tanterem dologi kiadásaihoz 1930-1931 3.000'—. Összesen 38 230 52 Kč.

3. Orvos, patika, stb. 3.668'10. 4. Propaganda, irodai kiadások 4.546 90. 5. Gyermekek nyaraltatási költsége, vegyes kiadások 3.275 35 6. Kincstári illetékek, nyugtábélyeg 1.607 90. 7. Ingatlan vétel (Zula féle kert) 1.620'—. 8. 1930. évi építkezések hátr. számlái, kauciók 2.226'04, 9. Kerítések, vízmedencék, planirozás, épületfenntartás 9.696'45. Összesen 86.207'71 Kč. Bevételek 136 779 99 Kč. Maradék 50 571'60 Kč. Készpénzvagyon volt 1931. jan. 1-én 94.760'74 Kč. Készpénzvagyon 1931. december 31-én 145.332'42 Kč.

3. *Az árvaház k. p. vagyona 1931. dec. 31-én.* 1. Folyószámlán 59.630'— Kč. 2. Házipénztárban k. p. 140 82. 3. Gömöri alapon 39.970'—. 4. Bácsy Palkó alapon 23'370'—. 5. Koós István alap 10.900 50. 6. Fejlesztési alap 10.000'—. 7. Minaji egyház alapja 1.565 50 8. Kisgejőci egyház alapja 1.264'10. 9. Patay Károly alapja 1.043 50 10. Királyhelmeci egyház 948'—. Összesen 148 832'42 Kč. 11. Folyószámlán könyvelési leírás. 3 500'— Kč. Összesen 145.332 42 Kč.

Összes jövedelmünk, helyesebben bevételünk 136.779 Kč, összes kiadásunk pedig 86 207 Kč volt. Az árvaház készpénzvagyonja az 1931. év végén 145 332 Kč t telt ki. Ennek nagyobb része olyan alapítvány, a melynek csak kamatai költhetők el. A számadást az árvaházi bizottság a legtüzetesebben átvizsgálta, a kiadási tételeket a nyugtákkal összehasonlította, mindent a legnagyobb rendben talált és kéri a számadások jóváhagyása mellett a felmentvény megadását.

A számadásokból az tűnik ki, hogy egy árvának napi kosztja kb. 2'— Kč-be, egy évi ruházata kb. 150 Kč-be került.

(Folyt. köv.)

Uti jegyzetek.

I.

London, 1932. március 16.

Előre kérem az olvasót, hogy ne várjon rendszeres, vagy épen tudományos értékű ut-leírást, mert akkor csalatkozni fog. Ötletszerűen jegyeztem fel azt, ami épen megragadta a fi-

gyelmemet. Olyan szárnypróbálgatásféle akar lenni ez részemről ebben a műtájan. Legyen szabad a szerkesztőnek is egyszer szárnyat próbálgatni.

Csicsertől Londonig az ut nagyon egyszerű, de mégsem könnyű, mert 60 órai ut, hálókocsi igénybevétele nélkül, az erős és egészséges fizikumot is megviseli. Szükséges lett volna legalább két izben megszakítani a hosszú utat, azonban csak Budapesten pihentem meg 16 óra után, hogy neki vágjak a hátralevő 44-nek. A legrövidebb vonalat választottam: Wien—Passau—Frankfurt—Köln—Ostende—Doveren keresztül s március 10-én éjjel fél 12 kor arra a gyorsra ültem fel, amelyet a mult év szeptemberében Biatorbágnál az a borzalmas katasztrófa ért. Az osztrák határig elszundikáltam, de a vámvizsgálat miatt kénytelen-kelletlen ki kellett verni szememből az álmod. A vámorökökel való tárgyalgatás közben ismerkedtem meg egy mándoki ref. vallásu orvossal, aki Linzbe utazott az esküvőjére s a közös ismerősökről, a magyarországi és csehszlovákiai egyházi viszonyokról elbeszélgetve észre sem vettük, hogy reggeli 6 óra van s hogy már Bécsben vagyunk. Itt el kellett válnunk, mert ő egy korábbi vonatot kapott Linzbe. Rám az utnak egy igen unalmas része várt, mert vonatom csak 3 és fél óra mulva indult tovább. Osztrák pénzem nem lévén, ezt az időt a vasuti kocsi-ban töltöttem; közben megismerkedtem egy kedélyes bécsi vasuti alkalmazottal, aki apróra kikérdezett, hogy hova megyek, mi a foglalkozásom stb. Amikor megtudta, hogy magyar vagyok, eldicsekedett, hogy az ő felesége is magyar származásu. Magyar tudományát meg is próbálta csillogtatni, de csak a kisasson, bor, pálinka, kezet csokolom szavak jutottak eszébe. Igazi gemüthlich bécsi fiu volt, aki — amint láttam — nem sokat törődött sem a gazdaságfi válsággal, sem hazájának száz bajával.

Wientől—Linzig napsütéses időben a vidéket néztem: a vonat mentén kisebb hegyek, apróbb osztrák városkák, csinos villák változtak s egészen jól éreztem volna magam az éjszakai virrasztás után is, ha a szemben ülő osztrák nő keztyűs ujjával nem szaggatja fel a magával hozott Das Interessante Blatt lapjait. Az ilven barbarizmus módfelett tud bosszantani. Jó dél volt, amikor Linzbe megérkeztünk. Mándoki orvos ismerősömre gondoltam, aki már bizonyára ott van a menyasszonyánál s nem cserél az osztrák köztársaság elnökével sem. Linz elég nagy város. A kupéba jellegzetes osztrák alakok szállnak be s nehezen érthető dialektusban beszélnek a német nyelvet s szeretnek sokat beszélni.

Délután fél 3-kor értünk Passaubá. Nagyon szép itt a vidék, a Duna fenvvesektől övezett sziklamederben folyik. Itt az osztrák - német határon ismét vámvizsgálat volt, amit mint passenger könnyen usztam meg; csupán, mint a

német alaposágra jellemző dolgot azt kell megjegyezni, hogy az utlevetemben feltüntetett idegen valutákat sehol sem kellett felmutatnom egész utamon, itt azonban a német vámőr előtt le kellett számlálni, hogy személyesen meggyőződhessen az utlevélbe S.-aljaújhelynél történt bejegyzés tárgyi igazságáról.

Innen aztán csaknem másnap délig német földön robogott a gyors Regensburgon, Würzburgon, Frankfurton és Kölnön át. Würzburgban úgy este 9 óra felé két jellegzetes klérikus szállott fel a kupéba, érdekes, nálunk felé nem látható magas galléru reverendában. Két aszkéta, világfájdalmas arc. Kölnig, 7 órán át egyetlen szót sem váltanak sem egymással, sem más utassal. Csak néztek a levegőbe s bosszantott, hogy magatartásuk miatt megsem kísérelhettem beszédbe elegyedni velük.

Regensburgtól Achenig, a német-belga határig, sőt Belgium keleti részén Brüsszelig erős a hideg, hatalmas hóvihár dühöng s félve nézek a csatornán való átkelés elébe.

Achennél könnyen tulesünk a vámvizsgálaton s érdeklődve figyelem Belgiumot, már t. i. ami a vasut mentén látszik belőle. Szinte szakadatlan sora a gyártelepeknek, az alagutaknak, a melyek mellett, illetve alatt a vasut elhalad. A dolgom könnyű volt, mert a vasuti alkalmazottak beszélnek németül, sőt angolul is. Felfokozta kedvemet és bátorságomat, hogy a belgák olyanféle kiejtéssel beszélnek az angolt, mint jómagam. Nagyszerűen megértettük egymást s azt hittem, hogy könnyű dolgom lesz Angliában is, amiben persze — amint később szomoruan tapasztaltam — alaposan csalódtam. Nem tudom, hogy a két éjszakai virrasztástól fáradt szemem káprázott-e, de úgy láttam, mintha egy belga kath. templom tornyán a kereszt alatt kakas is lett volna. Most is gondolkozom rajta, káprázat volt-e, vagy valóság?

Brüsszelből nem sokat láttam. Itt már a hónap nyoma sincs, kezd jó idő lenni. Délután 1 órakor Ostendében vagyunk, 5 német márkát a restaurant fizetője beváltja 30 belga frankra; csekély 8 frankért megborotvál a borbély, felét meghagyva a szakállnak, az órámat a porter figyelmeztetésére egy órával hátrább igazítom s 3 órakor felszállok a Princesse Maria Josera. A kikötőben a tenger nyugodtnak látszik. Egy matróz azonban, amikor kérdezem, hogy a személyi adataimra vonatkozó ívet mikor kell kitöltenem, azzal vigasztal, hogy jobb lesz azt elintézni az elindulás előtt, mert ha kint a tengeren rosszul leszek, bajosabb lesz majd megcsinálni.

A csatornán persze a tenger — mint majdnem mindig — most is mozgolódott, ha nem tulságosan is. Előbb azt hittem, hogy baj lesz a gyomor körül, de csak az első félórán volt kellemetlen a közérzés, később már fel sem vettem.

3 és fél órai tengeri ut után, fél 7-kor érkezünk Doverbe. Itt az a kellemetlen meglepetés ért, hogy nem tudok semmit angolul. Eszembe jutott egyik pesti barátommal való beszélgetésem. Azt kérdezte, hogy tudok-e angolul? Azt feleltem, hogy én tudok, csak az a kérdés, hogy az angolok tudnak-e? Hát volt ebben az absurd kérdésben valami igazság, mert ember legyen a talpán, aki megérti a folyékony angol beszédet akkor is, ha Dickenst szótár nélkül olvassa, de meg nem volt alkalma angolokkal beszélni. De nincs baj, mert az angolok nagy türelme, szeretetteljes előzékenysége minden nehézségen tullsegíti az idegent. Az emigration office rokonszenves arcu, utólérhetetlen modoru hivatalnoka szinte szótagolja a szavakat, hogy megérthessem kérdéseit. Részletesen kikérdez az összes körülményekről; még azt is megkérdezi, hogy ameddig itt időzöm, ki végzi gyülekezetemben a lelkészi funkciókat? Amikor a konventi elnök megbízó levelét megmutatom neki, minden aggodalma eloszlik s kedves mosollyal kíván jó szerencsét tanulmányutamhoz.

Beülök a Dover—Londoni vonat 3-ik osztályu kocsjába, amely a kontinensen első osztályunak is beillene s fél kilenc tájban a Viktoria station-en vagyok. Itt villamos vasutra ülök s a kalauzok egymás kezébe adnak, csomagjaimat leszedik s a West Norwood station-en hordárról gondoskodnak, aki csomagjaimat szállásomra vigye.

A két napos utazás fáradalmi s a két éjszakai virrasztás után csak másnap (vasárnap) 10 órakor ébredtem fel. Háziasszonyom leánya, Miss Wedge felvilágosít, hogy az utcánkban levő St. Cuthbert Presbyterian Church-ben 11 órakor kezdődik az istentisztelet. Sietek oda s az előcsarnokban bemutatkozom egy gentlemannek s előadom kívánságom, hogy szeretnék az istentiszteleten résztvenni. Helyet mutat a templomban s kezembe adja a zsolttáros könyvet (Church Hymnary). Az istentisztelet leírását mellőzöm, csak azt említem meg, ami feltűnt nekem. Amíg az imát, textust, beszédet ülve hallgatta a gyülekezet, a zsolttárok 3—4 alkalommal fennállva énekeltük. A zsolttárok szövegét jól értettem a könyvből s dallamuk olyan kedvesen fülbemászó volt, hogy a 3-ik versszaknál már együtt énekeltem a gyülekezettel. Persze a beszédből alig értettem valamit. De én is azzal vigasztaltam magam, amivel az egyik ungi szlovák filia kurátora. Az oda végezni kimenő beszolgáló lelkésznek azzal dicsekedett, hogy a múlt vasárnap (nem lévén a templomban istentisztelet), rádió hallgatta Budapestről. S mikor a lelkész azt mondta neki, hogy úgy sem értett abból egy szót sem, azt felelte: Nem baj, értette a jó Isten! Azóta már megtettem az első kirándulást a City-be is; no de erről majd később, ha Isten éltet.

Dr. Magda Sándor.

Az Egyetemes Konvent gyűlése.

A Szlovenszkói és Kárpátaljai Egyetemes Konvent folyó hó 16. és 17. napjain Ungváron tartotta meg ez évi rendes és bírósági közgyűlését. Jelen volt a konvent elnöksége, Balogh Elemér püspök és dr. Szilassy Béla egyházkerületi főgondnok, megjelentek a másik két egyházkerület püspökei, főgondnokai, valamint a konventi tagok teljes számmal, Sörös Béla konventi előadó és számosan érdeklődők.

Az a nagy, feszült várakozás, amely évente közgyűházunk e legfőbb kormányzó testületének tanácskozásait megelőzi, ez alkalommal is ott volt a szivekben, kiült a szemekbe és ami — sajnos — már megszokottá vált, a gyűlés tanácskozása során ezuttal is elhangzott a megcsalódott várakozás sok felsóhajtása. Semmi, még mindig semmi, csak pusztá i g é r e t e k . . . non possumus. . .

Egyházi törvényeink szentesítésének ügye, az iskoláinkkal kapcsolatos sok-sok nehéz kérdés, teológiánk, tanítóképzésünk, elmaradt államsegélyek, hibás kongrua megállapítások, a lelkészek szolgálati idejének beszámítása körüli sérelmek, kongrua nélkül nyomorgó lelkészek, a pozsonyi internátus, a rimaszombati tanítóképző, katonai, fegyintézeti lelkészség — és ki tudná mind sorra feltárni, rendre felsorolni a mi gyógyításra váró nehéz sebeinket, súlyos panaszainkat? És a válasz: mind-mind csak pusztá igéret. . . non possumus. . .

Az elnöki előterjesztés *) még csak megcsillogtatja itt-ott a reménység szivárványos képét; a folyamatban levő tárgyalások, a kilátásba helyezett kedvező megoldások mintha megkönnyebbülést varázsolnának elő egy-egy pillanatra, de végül is semmi kézzelfogható eredmény, semmi megnyugvás, semmi bizonyosság azok számára, akik nem tudnak felemelkedni ahoz a lelki magaslatához, amely kicsillan a 300 spártai sírfeliratából „megtettük, ami a kötelességünk volt”. Ilyenkor látja meg az ember, hogy mit tesznek, mennyit fáradnak a mi vezéreink, milyen lélekölő szizifuszi munka az, amelyben helyt kell állaniok, csüggedést nem szabad ismerniök, amelyben arcrándulás nélkül kell fogadni pl. a rimaszombati gyülekezet csodás lelkesedéséből fakadó felajánlására a fagyos választ: félmillió korona és a telek nem elég egy tanítóképző intézet létesítésére, államsegélyről pedig csak szakszerűen előkészített munkálatok, befejezett kész tények kifogástalan meglétesítése után — és akkor is csak időről-időre lehet szó. . .

Bizony, ha valamikor éreztük a fejünk felett az idők viharzó zugását, e közgyűlés lefolyása alatt meg kellett éreznünk azt.

A 71 pontból álló tárgysorozat nagy feladat elé állította a konventi atyákat, bár a gyűlés

*) Ha csak lehet, a jelentéseket sorra le fogjuk közölni.

első napja a bírósági ügyek letárgyalásán kívül azzal telt el, hogy a bizottságok igyekeztek lehetőleg előkészíteni és megkönnyíteni a közgyűlés munkáját. Napirend előtt a személyi változások bejelentése és a szükségessé vált választások történtek meg; a tisztáninni egyházkerület gyülekezeteinek bizalma Bernáth Zoltán egyházmegyei gondnokot delegálta rendes tagul, a konvent világi jegyzője újból dr. Korláth Endre, ügyésze pedig dr. Siménfalvy Árpád lett. A konventi rendes bíróság Tornallyay Zoltán, Bernáth Zoltán, Idrányi Barna, Komjáthy Gábor és dr. Sutka István személyében új tagokkal és új póttagokkal is egészített ki. A Kálvin nyomda ügyében megújította a Konvent azon határozatát, mellyel annak támogatását az egyházi közigazgatás minden vonalán hivatalos kötelességgé tette. Ugyancsak intézkedés történt a konventi jegyzőkönyvek nyomtatásban megjelentetése felől is.

A tanügyi bizottság jelentése, — melyre még visszatérünk —, iskoláinknak a kerületek jelentéseiből részleteiben már ismert képét rajzolta meg. E téren az iskolát fejlesztő egyházközségeknek, a kerületek javaslatára összesen 100 000 korona értékben olcsó kamatozású kölcsönnel siet segélyére a Konvent, Intézkedés történt az egységes iskolai óraterv, olvasókönyv, rendtartás és utasítás, látogatási jegyzőkönyv és táblás kimutatás elkészítésére és kötelező bevezetésére nézve.

A lelkészek szolgálati éveinek beszámítása, kongrua visszatérítések, káplántartó helyek megállapítása, a kongrua kiutalásánál egységes eljárás, elmaradt államsegélyek kiutalása és a kongrua felebbezések elintézése tárgyában az egyes egyházkerületek által mielőbb részletes kimutatók készítenők és terjesztendők fel a minisztériumba. Kimondta a Konvent a régi orsz. lelkészi nyugdíjintézetnek továbbra is kötelező fenntartását és a nyugdíjintézeti hátrálékok sürgős befizetése iránti intézkedések végrehajtását.

A kötelező egységes liturgia megállapításához javaslatlétel végett bizottság küldetett ki a három egyházkerület elnöksége, valamint Sörös Béla, Bácsy Gyula és Szabó Béla személyében. Ugyancsak javaslatot vár a Konvent a losonci teológia előadóitól és különösen Sörös Bélától a lelkészek számára egyházmegyéenként tartandó szakszerű továbbképzés lehetővé tétele tárgyában.

Megoldódott végre a két Ungi egyházmegye régi vitás ügye is, Ungtarnóc és Minaj egyházak konventi döntés alapján a Kárpátaljai Ungi egyházmegyéhez fognak tartozni. Felülvizsgálta és jóváhagyta ezután a közgyűlés a nyugdíjintézeti, konventi és közalapi pénztárak kezeléséről és számadásáról való jelentéseket; segélykérvényeket intézett el; a belmisszióról és a beretkei árvaházról szóló jelentéseket tudomásul vette. stb.

Nagy érdeklődést váltott ki a magyar egyetemes egyházzal való elszámolás ügye és ezzel

kapcsolatban minden egyház vezetőségének, személys és vagyoni teljes felelősség mellett tételt köteleességévé a közalapi tökésegély tartozások dolgában a tiszáninni egyházkerület közgyűlése által meghatározott, lapunkban már bőven ismertetett eljárásnak pontos és lelkiismeretes betartása.

A gyűlés első napján az ungvári református nőegylet szíves szeretettel látta vendégül a konvent tagjait.

És még csak egyet említünk meg. A közgyűlés elnökségét és tagjait Margócsy Aladár ungvári ág. hitv. evangélikus főesperes nyílt ülés keretében olyan szíves szeretettel üdvözölte és az elnök püspök ajkáról elhangzott válasz is a testvéri érzésnek olyan spontán, kedves és közvetlen megnyilatkozása volt, hogy lehetetlen rá nem gondolnunk arra, miszerint a lapunk előző számában elhangzott felhívó szó talán visszhangra talál, a testvéri szívek ismét meglegelik egymást és újra összedobbannak majd ezekben a nehéz időkben, amikor mindannyiunknak „Erős várunk egyedül Isten!” — vess —

Milyenek kell lennie a mi kálvinista ifjuságunknak ?

Elmondattott a szlovák kálvinista ifjuság első összejövetelén, a bánóczi ifjusági napon 1931. dec. 8-án.

Kedves Testvéreim! Kálvinista Anyaszentegyházunk jövődjéje a ti kezeitekbe van letéve. Olyan lesz ez a jövődjé, amilyenek ti vagytok s úgy fog virágozni, amiképen ti fogtok dolgozni annak felvirágzásán. S ez felelősségteljes és lelkiismeretes dolgozó életet kíván tőletek, mindnyájatoktól.

Azt nagyon jól tudjátok, hogy az ember a teremtés koronája. Lelke által minden földi teremtmény felett uralkodik és mindent: földet, vizet, levegőt alárendelt már a maga hatalma alá. Ez a lélek, amely ily nagy jelentőséggel bír a mi életünkben, isteni eredetű. A biblia azt mondja, hogy az Isten az embert a saját képére és hasonlatosságára teremtette s a maga Lelkéből lehelt lelket belé.

Ez a bennünk lakozó isteni eredetű lélek mindig megköveteli tőlünk, hogy az ő szükségleteivel is törődjünk, hogy minden nap építsük, tápláljuk.

A testet minden nap kell táplálnunk, más-képen elvesziti erejét és elpusztul. Ép így vagyunk a lélekkel is. Gondoskodnunk kell nap-ról-napra az ő szükségleteiről is. Táplálnunk kell ezt is, mert máskülönben elvesziti erejét és elpusztul.

De hát hogyan és mimódon tudjuk ezt megtenni ?

Pár hónappal ezelőtt (az 1931. évi októberi számban) azt olvastam a csehtestvér egyház hivatalos lapjában, a „Český Bratr”-ban, hogy:

„*lelki életet élni egyház nélkül, nem lehet!*” Ez szent és örök igazság! Az egyház Krisztus lát-ható teste. S így egyetlen közvetítője mind-azon igéreteknak, amelyeket a Mindenható és Kegyelmes Isten intézett az elesett emberiséghez a próféták, de főleg az Ő Egyszülött Fia, a mi Urunk Jézus Krisztus által.

Ezen isteni test részei: annak tagjai, a hivek. Magától értetődő dolog tehát az, hogy minden egyház igen nagy gondot visel a maga tagjaira: gondozza és neveli őket. Ép ezért egy keresz-tyón embernek hitéletet élni egyház nélkül, nem lehet!

Kedves Testvéreim! Lehetséges, hogy kö-zöttetek is akadnak olyanok, akik elismerik ugyan a lélek fontosságát; elismerik, hogy ezt a lelket táplálni, építeni kell mindennap, s mégis egyedül, egyház nélkül szeretnék ezt el-végezni. Egyedül csak azért, hogy ne kelljen nekik aztán hozzájárulni az egyház fenntartásá-hoz, az egyház kiadásainak fedezéséhez.

Jegyezzétek meg jól magatoknak, hogy lel-kiéletet élni egyház nélkül teljes lehetetlenség s abban a pillanatban, amikor kiléptek az Anya-szentegyház kebeléből, azonnal elszakadtok a Krisztus által szerzett drága örökségtől, az Isten kegyelmétől is s nem várhatjátok többé lelkei-tek üdvösségét sem!

Csak hogy ha megmaradtok az egyház ke-belében; ha egészséges és hasznos tagjai akar-tok maradni a mi kálvinista Anyaszentegyhá-zunknak, akkor szükséges, hogy ne csak a keresztlevelel tartozzatok annak tagjaihoz, ha-nem hogy bebizonvitsátok élő hiteteket az által is, hogy vagyonotokból — a lehetőség szerint — mindenkor hajlandók és készek legyetek áldozni is annak szükségleteire; hajlandók és készek legyetek adományozni annak intézményeire: templomra, iskolára, árvaházra, lelkészképző-re stb.

Sajnos azonban, a multban nagyon sok olyan fiatal ember akadt, aki hü maradt egyházához addig, amíg nem kellett arra anyagi áldozatot hozni. De amikor eljött annak az ideje, hogy be is bizonyítsák a magok hűségét, egy nagyobb egyháziadó kivetés, párbérfizetés, vagy egyéb gyarló ok miatt, kiléptek az egyház kebeléből.

Vagy akadt nagyon sok olyan ifju és leány, aki vegyes házasságtötés alkalmával összes születendő gyermekeit más vallásra adta s így a maga ősrégi kálvinista véréből, idegen egy-háznak nevelt fel tagokat. Bizony, az ilyen egyénről nem lehet azt mondani, hogy ő hü maradt egyházához. Sőt ellenkezöleg! Az ilyen ember elárulta a maga édesanyját, amely gyer-mekkorától kezdve táplálta, nevelte, mert ezen gonosz cselekedetével az egyház megsemmisi-tését munkálta.

Jegyezzétek meg jól, hogy az 1925. április hó 23-án kelt 95. sz. törvény úgy intézkedik, hogy vegyes házasság alkalmával, a születendő gyermekek, nemük szerint követik szüleik val-

lását. És ha valamelyik közületek ennek dacára is idegen vallásra adja összes születendő gyermekeit, nem méltó arra, hogy kiszolgáltassék neki az Ur szent vacsorája!

Hála legyen az Istennek, ma már mind több és több egyházközségben ráeszmélnék a presbiterium tagjai, hogy az ő hivatásuk: öröködni a hívek lelkiélete felett. S ezért olyan határozatot hoznak, hogy az ilyen hűtlen egyháztagok tiltassanak el az Ur szent vacsorájától. Nagyon helyes! Aki vétkezett a maga édesanyja: a kálvinista Anyaszentegyház ellen, az ne is részesüljön többé azon kegyelmi ajándékokban, amelyeket az közvetít, mindaddig, amíg nem vezekel s amíg jóvá nem teszi ezen vétkét!

A mi kálvinista ifjuságunknak tehát meg kell maradnia erősen és állhatatosan a hitben s a mi Urunk a Jézus Krisztus követésében!

Testvéreim! A hit csodálatos erőt ad a mi sziveinkbe. Megőríz és megóv a kísértéstől, a büntől s mennyei örök életet szerez számunkra. Ha van élő hitünk, akkor ez a hit, maga magától termeli ki egymás után a különböző jócselekedeteket úgy, mint ahogyan az a jó fa minden éven meghozza a maga gyümölcsét.

Azonban, hogyha megnézzük a mi kálvinista ifjuságunk tetteit, elszomorodik az ember s kétségbe vonja azt, hogy ennek az ifjuságnak lenne élő hite. Mert mondjátok csak meg, miképen lehet rámondani egy olyan fiatal emberre, hogy neki van élő hite, aki nem tartja meg még a tiz parancsolatot sem? aki hajlandó veszekedni szüleivel, sőt átkozza, káromolja és esetleg tetleg is bántalmazza őket azért, mert ők atyai és anyai gondviselő szeretettől indítva szépen kérik, figyelmeztetik, hogy vigyázzon magára, hogy ezt vagy azt ne cselekedje, hogy ne verekedjen és ne késelje társait a táncmultságokon; hogy őrizkedjen némelyik leánytól, mert az nem hozzávaló; hogy óvja magát az esetleg bekövetkezendő vadhazasság bűnétől és szegénységétől stb? Nem! Az ilyen ifjúra nem lehet azt mondani, hogy neki van élő hite, mert ha lenne, akkor nem cselekedné ezeket a rettenetes vétkeket!

Egy derék, vallásos ifjú tiszteli szüleit mindig s mindenféle körülmények között, mert tudja, hogy ők keservesen dolgoztak, küzdöttek és szenvedtek azért, hogy gondozzák és neveljék. S még akkor is, ha látná, hogy édes jó szülei nem a leghelyesebben tanácsolják és figyelmeztetik, még akkor is igyekszik őket szép szóval felvilágosítani és meggyőzni a maga véleménye felől és ha így sem sikerül elérnie célját, inkább kitér nekik teljesen, minden rossz szó nélkül, de nem veszekszik, nem szidja, nem átkozza és nem bántalmazza őket tetleg soha-soha! Az élő hit s a Krisztus igazi követése soha, semmiféle körülmények között nem termel ki magából ily gonosz gyümölcsöket!

A vallásos és igaz keresztény élet gyümölcsei teljesen mások. Pál apostol a Lélek gyümölcseinek nevezi őket s ezek a következők: „szeretet, öröm, békesség, béketűrés, szivesség, jóság, hűség, szelidség, mértékletesség” (Gal V: 22)

Most pedig vizsgáljuk meg azt, hogy milyennek kell hát lenni a Krisztus igazi követésének s hogy milyen módon tudjuk megszerezni mi is magunknak a Lélek most felsorolt gyümölcseit?

Ha hívek akarunk maradni atyáink hitéhez, ha Krisztusnak igaz követői, az Ő „jó vitéz”-ei s a mi Anyaszentegyházunknak hasznos tagjai akarunk maradni és részesek akarunk lenni a Lélek gyümölcseiben, akkor az előbb említett kötelezettségeken kívül, még más kötelességek is várokoznak reánk.

a.) Legelső sorban is: földi életünk minden mozzanatát imával kell kísérenünk; más szóval: imádságos életet kell élnünk!

Testvéreim! Az imádságnak igen nagy jelentősége van a mi életünkben. Ha az embert valami betegség, szenvedés, szerencsétlenség éri s igaz hittel, bizalommal imádkozik, akkor nagyon, kimondhatatlanul megkönnyebbül a mi lelkünk. Ha az embert körül fogják a kísértések, ha megbántják felebarátai és üldözik — a legtöbbször ártatlanul — akkor az imádság az az egyetlen fehér galamb, amely vigasztalást ad a mi elcsüggedt szívünknek. Ha valami nagy bűn nyomja lelkünket s emiatt nyugtalan, háborgó a lelkiismeretünk; ha nem tudjuk ezt a vétket megvallani még édes jó szüleinknek sem: óh akkor milyen végtelenül jól esik nekünk, mily kimondhatatlanul megkönnyebbül a mi lelkünk, ha „a mi belső szobánk”-ban (Mt VI: 6) „titkon”, őszintén kitarjuk lelkünket a Mindentudó Isten elé; ha őszintén megvalljuk Előtte a mi bűneinket s igaz szívvel kérünk Tőle kegyelmet és bűnbocsánatot!

Ha sokszor úgy tűnik fel nekünk, hogy hiába küzdünk, fáradunk, hogy a mi munkánknak nincs előmenetele s ezért elveszítjük erőnket és kedvünket a további munkához: akkor, óh mily nagyon megújul a mi lelkünk s a mi testi erőnk, óh mily kedvet kapunk a további munkához, ha az imában elpanaszoljuk Istennek a mi kimondhatatlan fájalmunkat s Tőle kérünk a munkához áldást, sikert és előmenetelt!

Bizony Testvéreim, imádság nélkül megcsak elgondolni is lehetetlen egy igazi keresztény kálvinista életet!! Aki pedig imádság nélkül indulna el az életbe, könnyen úgy járhat, mint az a meggondolatlan ember, aki csolnokon menve, csak az egyik evezővel dolgozott, amelyre az volt ráírva: „dolgozzál!”, a másikat, amelyre pedig az volt írva: „imádkozzál!” nem akarta használni, gondolva, hogy majd, egy evezővel is el fogja tudni végezni a szükséges evezési munkálatokat. De bizony csolnakja egy és ugyanazon helyen forgott körbe-körbe; végre

is belátta, hogy kénytelen megfogni a másik evezőt is. Így két evezővel, közös erővel, csónakja simán szelte a vizet s csakhamar elérte célját. (Csürös István: Példának okáért 106. péld.)

Vigyázzunk, hogy majd így ne járjunk az életben mi is! Használjuk azért mi már kezdetől fogva az élet tengerén mind a két evezőt!

b.) A Krisztus igazi követésének második igen fontos követelménye az, hogy szorgalmasan olvasgassuk a bibliát, „Isten szent ígését” és a mi 2 szymbolikus könyvünket: a Heidelbergi kátét és a II. Helvét hitvallást, amelyekben — az írás alapján — röviden össze van foglalva mindaz, amit minden jó kálvinista embernek tudnia kell hitéről.

A biblia egy olyan nagy könyv, hogy ha valaki minden vezető nélkül akarná megismerni a mi ref. hitünk igazságait, nagyon, de nagyon nehezen tudná azt megtenni. Sőt lehetséges, hogy kutatása közben letérne a helyes útról és elbolyongana úgy, ahogyan eltévelyedtek a szektáriusok, akik közül legjobban ismeritek a nemzetközi bibliatanulókat, vagy ruszelistákat.

Igen! A biblia helyes tanulmányozásához és megértéséhez vezetőre van szükségünk. És ez a mindenki által könnyen megérthető vezető: a Heidelbergi káté és a II. Helvét hitvallás.

De biblia nélkül viszont ezek a könyvecskék sem tanulmányozhatók! A biblia az első könyv: a „Könyvek Könyve” és csak utána következnek a többi könyvek.

Ezért olvassátok mindennap a bibliát! Tápláljátok lelketeket mindennap az Isten szent Ígésével! Erre minden jó kálvinista embernek okvetlen kell, hogy legyen ideje, bármilyen sok dolga legyen is! Keljete fel reggel egy fél órával korábban és feküdjete le este egy fél órával későbbben, de erre mindenikötöknek kell, hogy legyen ideje; másképen csak a keresztlevelen lesztek kálvinisták, mert a jó és igazi kálvinista embert minden időben az jellemezte a legjobban, hogy olvasta és olvassa mindennap a bibliát!

Ha pedig valami olyat olvasnátok belőle, amit nem tudnátok megérteni, ne járjatok tudakozódní ide vagy amoda, hanem menjete el azonnal a ti lelkipásztorotokhoz s ő mindenkor készséggel megmagyarázza nektek, hogy mit jelent és hogyan kell értelmezni azt, ami ott írva található.

Régeen egy egész vagyont kellett adni, ha az ember egy bibliát akart venni magának. S mégis megvásárolták azt a mi dicső apáink. Ma már egész olcsó az ára. Egy pár fillérért, amit a cigarettán igen könnyen megspórolhatunk, mindenki megszerezheti magának.

Kedves Testvéreim! Törekedjete hát arra, hogy minél előbb, mindenikötöknek legyen saját bibliája és hogy azt szorgalmasan olvasgassátok mindennap!

c.) Krisztus követésének harmadik alapkö-

vetelménye az, hogy szorgalmasan látogassuk az Isten házát; azaz, hogy szorgalmasan járjunk a templomba. A templom: Istennek háza s a menyország kapuja. Ezért egy igazi keresztyén kálvinista életet szintén nem lehet elképzelni sem anélkül, hogy ne lenne szorgalmas templomlátogató! Ebben azonban — hála legyen érte a Kegyelmes Istennek — nincs hiány és kifogás, mert a mi szlovák kálvinista népünk szeret templomba járni mindenkor. S ezt a dicséretes, jó tulajdonságot, teljes egészében örökölték atyaiktól a fiak is, úgy hogy nálunk úgy télen, mint nyáron, úgy tavasszal, mint ősszel, úgy vásár- és ünnepnap, mint hétköznap is sohasem üresek a templomok!! Én most egyedül csak arra akarok titeket figyelmeztetni, hogy „a templom Istennek háza”, tehát benne mindig szépen, jó keresztyénhez illő módon kell viselnünk magunkat.

És a végén még csak azt akarom nektek mondani kedves Testvéreim, hogy a mi ifjúságunk ma csak úgy fog tudni megállani az életben, ha kulturálisan is továbbképzí magát. A buta ember sehová sem mehet el az életben, mert mindenütt csak becsapják és megcsalják. De ha szorgalmasan tanul az iskolában, bírhatja meg is, seholsem fog megszégyenülni. Egyedül a tudomány az a kincs, amelyet mindenüvé el tudunk vinni magunkkal, minden nehézség nélkül; amelyet soha, semmiféle rablók sem fognak tudni tőlünk ellopni s amelyből mégis mindenkor a lehető legtöbb hasznunk van. Ezért sohasem tudtam megérteni azokat a kálvinista szülőket, akik nem szívesen küldötték gyermekeiket az iskolába. Bizony nagyon gyakran hallhatjuk, hogy az életben, amikor ezek a buta gyermekek nem tudtak megírni még egy levelet sem; amikor nem tudták kiszámítani még a legegyszerűbb feladatot sem, górombán sértegették szüleiket ezen elmaradottságuk miatt.

De bármennyit is tanultunk legyen az iskolában, ez még mindig kevés. Egy mai embernek, ha meg akar állani a világban, mindennap, de legalább vasárnap okvetlenül kell újságot is olvasnia!

S ezzel szemben mit látunk? Azt, hogy a mi szlovák kálvinista népünk legnagyobb része soha, semmiféle újságot sem olvas. Sajnos, nagyon sok embert semmi sem érdekli a világ folyásából. Csak legyen nekik mit enni, inni, akkor egyáltalán nem is gondolnak másra.

Vagy talán mégis! Elegendő nekik, és egyedül csak a falusi pletykák érdeklík őket. Így aztán nem csoda, hogyha az ilyen emberek elkerülnek valamelyik városba, vagy pedig összejönnek valami műveltebb emberrel, nem tudnak vele miről társalogni. Vagy pedig olyan dolgokat beszélnek, amiért azután csak szégyelnieök kell magukat.

A mi kálvinista ifjuságunknak nem szabad ily hátramaradottnak lennie! Hanem kulturálisan is képzettnek kell lennie! S evégből okvetlenül kell valami újságot is olvasnia!

Kedves Testvéreim! Azt mindnyájan tudjátok, hogy szlovák kálvinista hívő nagyon kevés van a világon. S mi több, széjjel vannak szórva és össze vannak vegyítve mindenütt kathólikusokkal. Ezért nekünk fel kell fegyveroznünk magunkat alaposan a „Lélek” fegyvereivel, mert másképen elnyel minket ez a hatalmas, katolicizmus.

A Mindenható és Kegyelmes Isten, amikor ideállított minket keletre, a szlovák nép és a kathólikusok közé, bizonyára valami nagy és felséges életcél tűzött ki elénk; azt, hogy legyünk itt az Ő dicsőséges evangéliumi világosságának fényesen világitó fáklyái; hogy legyünk az Ő mennyei országának állandóan növekvő mustármagja; hogy legyünk itt az Ő örök dicsőségének nélkülözhetetlen evangéliumi sava; hogy a mi igaz, hűséges és követésre méltó magán és hiteletünkben példát vegyenek a más vallású egyháztagok is az igaz keresztyén élet követésére; hogy a mi evangéliumi kálvinista hitünkben mások is meggyőződjenek arról, hogy egyedül csak „az evangélium Istennek hatalma minden hívőnek üdvösségére” (Róm I: 16).

Ezen szent cél érdekében pedig mindenkinek egyformán, — s nektek is kell munkálotok!

És épen ez a munka az, amelyet elvár és megkövetel tőletek, kedves Testvéreim! a mi kálvinista Anyaszentegyházunk az élet minden mezején! Ezt okvetlenül el kell végeznetek, ha jó kálvinisták akartok lenni! És ha ezt megcselekszitek, akkor legyetek büszkék arra, hogy kálvinistáknak születtetek s hogy ebben az Anyaszentegyházban éltek!

Imádkozzatok hát, hogy ezt a ti felséges életcélotokat hűségesen tudjátok elvégezni! De dolgozzatok is érdekében szüntelenül!!

Látjátok, ilyennek kell lennie a mi kálvinista ifjuságunknak!
Nyitrai Dezső.

H I R E K

— **Munkatársainknak és lapunk minden olvasójának, szeretteikkel együtt idvesség és boldog husvétünnepet kívánunk.**

— **Anyagtorlódás miatt** a „Történelmi kapcsolatok a cseh és a magyar kálvinizmus között” című cikk folytatása a következő számmarad.

— **Minden anyaegyházközség** parókhíalis könyvtára számára postára tettük az „Ungi református egyházmege” című egyháztörténeti monografia egy-egy bekötött példányát, melyet

a konventi határozat értelmében az egyház gondnoka a parókhíalis könyvtár ez évi illetményeként átvenni és annak árát, 40 koronát a csatolt befizetési lapon mielőbb beküldeni köteles. Szeretettel kérem a lelkésztestvéreket, hogy sziveskedjenek könyvünket az érdeklődőknek megvételre ajánlani és ez által lehetővé tenni, hogy ez a mi viszonyaink között nagy áldozatok árán kiadott munka az anyagi ráfizetéstől mentesíthessék. Megrendelések a lapunk szerkesztőségéhez, Vaján, Slovenskó küldendők.

— **A jugoszláv kormány** megengedte, hogy a protestáns egyházi hatóságok hivatalos levél, pénz és csomag postája portó, ajánlási és távirati díj lefizetése alól mentes legyen.

— **Magyarországon** a templomaik, vagy feszületeik előtt egyenruhában egyenként elhaladó római kathólikus vallású katonák kötelesek vagy keresztet vetni, vagy a szabályzatban előírt módon tisztelegni a sapka megemelésének niellőzésével.

— **Angliában** az elmúlt évben hárommillió teljes Szentírás kelt el. Az eddig elért legnagyobb eredmény. A bibliáknak több mint fele a Britt és külföldi bibliatársulat kiadványa.

— **Varsóban** a protestáns theol. fakultásnak a mult tanévben 97 hallgatója volt: 51 lengyel, 44 német és 2 ukrán.

— **A debreceni** egyetemre 189 theológus iratkozott be, közöttük 4 nő is van.

— **„Magyar Református Kántorkönyv”** Kiadja: A Magyar Református Énekvezérek Egyesülete. Szerkesztette: Cziriák Zoltán, Iványi Antal, vitéz Maklár János és Szabó Gyula támogatásával: Hodossy Béla nyug. tanítóképzőintézeti igazgató, okl. zenetanár. I—VIII + 124 oldal. A munkatársak — összesen 31 — közt szerepel Siklós Albert és Szabados Béla zene-műv. főisk. tanárok neve is. Megrendelhető: Cziriák Zoltán pénztárosnál, Kisújszálláson. — Ára 12. — P. Hosszabb bevezetésben ismerteti az orgonát, annak szerkezetét s szerepét az istentiszteleten, az új istentiszteleti rendtartást, és végül a kántoroknak temetésen való szerepét és hivatását. Adja a zsoltárok és dicsérek harmónizálását, elő és utójátékkal, Praktikus összeállítású, mivel fordítani egy-egy ének közben nem kell. Előnye az, hogy az egyes énekek előtt, minden egyes ének stílusához és hangulatához alkalmazott elő- és utójáték van.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Verké Kapusány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicserei lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Péter Mihály püspök és a szlovákság.

Péter Mihály püspökünk helyzetét nagyon megnehezítette a rimaszombati lelkészválasztással kapcsolatban kifejtett agitáció. Később teljesen igazolva lett, még pedig befejezett és jogerős bírói ítéletekkel, hogy püspökünknek és presbitériumának minden egyes lépése, ténykedése teljesen korrekt és az egyházi törvényekkel minden ponton egyező volt. Azonban a sovén szlovák politika a püspökünk ellen, a rimaszombati Szakall-párt részéről jövő ezt a támadást kedvezőnek találta arra nézve, hogy a püspök állását megrendítse s a leghetlehetőbb módon támada a püspököt, élén a Tomasula által szerkesztett egyházi lappal. Nem állották azzal vádolni püspökünket, hogy ő a szlovák kálvinista egyházakat elnyomja, azoknak ellensége stb. Mindennek az volt az igazi rugója, mert püspökünk református egyházunk autonomikus jogait körömszakadtáig védi s nem engedti, hogy magyar egyházainkat a szlovák áramlat elnyelje. Egyházkerületünk legközelebbi közgyűlésében ezt a törekvést és a püspök személyének igaztalan megtámadását egyhangúlag hozott határozatával elítélte és ezt a rosszindulatu támadást visszautasította, de hogy a dolgok teljes világosságban álljanak az olvasó előtt és az illetők gonosz szándéka is teljesen megvilágíttassék, —nem szólva arról, hogy püspökünk 28 évi gálszécsi működése alatt, holott csak egy kis töredéke volt gyülekezetének szlovák, az istentiszteletet mindig felváltva szlovák és magyar nyelven végezte—, az illető fondorkodók megszegyenyítésére leközlünk itt egy, a püspökünktől a Sárospataki Lapok-ban még 1901-ben közölt cikket, hogy kinyissuk a szemét a vakoknak s meglássák, hogy a mi püspökünk, akire annyi kigyót-békát rákiáltottak

már, miként gondolkozott a szlovák kálvinista egyházközségekről és a kálvinista szlovákokról már 31 esztendővel ezelőtt. És ahogy akkor gondolkozott, úgy gondolkozik ma is. A szlovák gyülekezetekben szlovák nyelven folyik minden hitéleti munka. Csak nemrégiben is épen ő gondoskodott arról, hogy miután a szükségen segíteni másként nem lehetett, bejusson a gyülekezeteikbe az amerikai szlovák kálvinisták énekeskönyve s intézkedését az egyházkerület is jóváhagyta. Épen most, a legközelebbi rendkívüli egyházkerületi közgyűlésen hozatott egy, a szlovák vallástanítási könyvek kiadására vonatkozó határozat, arról nem is beszélve, hogy az előbbi szlovák énekeskönyv kiadását is ő szorgalmazta egyházkerületi főjegyző korában. Tudják ezt a szlovák egyházakban szolgáló lelkészek és tudja az egész hivatalos református közvélemény is. És hogy püspökünk mégis támadások központja mostan, annak az az oka, mert erős mozgalom folyik az iránt, hogy magyar egyházaink egy jó része a szlovák egyházmegyébe kebeleztessék be és pedig a gyülekezetek megkérdezése nélkül, a népszámlálás alapján. Miután pedig püspökünk ennek a teljesen *antidemokratikus* törekvésnek ellene van, ezért folyt és folyik ellene a Slovensky Dennik-ben és más lapokban is sorozatos otromba támadás. De szóljon maga a cikk:

(Szerkesztő.)

„Sárospataki Lapok” 20. évf. 5. szám.

„A magyarországi tótajku református gyülekezetek sorsa.

A magyarországi református vallást szeretik magyar vallásnak nevezni. És ez igaz is, mert a református vallás leginkább a magyar faj lakta vidékeken vert gyökeret, de ki ne tudná,

hogy tótajku gyülekezeteink is vannak, ha mindjárt egy százalékban is. En a gyülekezetek iránt ezelőtt nem érdeklődtem, mert távolról ismertem őket.

Ha valaki végiglapozza pl. a felsőzempléni egyházmegyére vonatkozó okmányokat, látni fogja, hogy itt is, ott is volt egy-egy gyülekezetünk, ahol ma már csak elvétve akad egy-egy református. Kétségtelen, hogy e kipusztulásban tetemes része volt az üldözéseknek, a középosztály gyengülésének, fokozatos térvészésének, de nem hiszem, hogy az igazi prot. felekezeti öntudat, hitélet valahol gyengébb lábón állana, mint ezekben a mi tót eklézsiáinkban. Ha ez tovább folyik, az erős kath. invázió e ponton súlyos csapást fog ránk mérni. Megmaradnak tán azok az anyaegyházaink, melyekben a hivek túlnyomó többsége hitünket vallja, ahol a róm. katkolikusoknak nincs hol lábaikat megvetni, mert nincs egy imaházuk, nincs iskolájuk, de szórványaink, fiókegyházaink lassan, de biztosan el fognak pusztulni, mert ősidők óta s most pedig még kevésbbé fordítunk oly gondot a gyülekezet nyelvére, mint aminőt megérdemel.

Nálunk megtörténhetik, hogy tót egyházak élén állanak, tót területeken missionáriuskodhatnak olyanok, kik a tótnyelvről halvány sejtélemmel sem bírnak. Van-e ennél képtelenebb állapot?

Micsoda abszurdum dolog volna az, ha egy angol missionárius elmenne a távol keletre és angol nyelven akarná megtéríteni a vad népeket? Hát mikép érülködik az ily lelkész a hiveivel, mikép vesz részt örömeükben, bánatukban, mikép inti, vigasztalja őket, miképen gyakorol belmissiót? Ezt én nem tudom, de egyet gyanítok, azt, hogy mikor lelkésze meg nem érti: elmegy biz az a hívő ahhoz a másik paphoz, aki nyelvét megtanulta és őt meg is érti. Hogy ily módon könnyü hálót fanni, azt gondolhatjuk.

Ott van egy másik dolog: És kijelentem, hogy ezt tartom a legfontosabbnak. Mert legmagyarabb papunk is megtanulja kevesével hivei nyelvét, hogy velük érülközhessék, ha mindjárt azon idő alatt sok érdek is van veszélyeztetve. Ámde tótajku hitsorsosaink kezében nincs semmi vallásos, léleképítő, lélektápláló mű, melyet megértenének.

A tót zsolttárok fogyatékán vannak, tót imakönyvek egyáltalában nincsenek tudtommal; oly könyvek, melyekből vallását megismerné, megszeretné, azt védeni tudná, sehól sincsenek.

Ez végtelen nagy baj, nagyobb még annál is, ha lelkészével saját nyelven nem érülközhetnék, mert mindezek hijján is, legalább csendes óráiban, otthon áhitatos buzdulást, okulást tudna szerezni. Így? Így bizony a legtöbbször, legkivált a fiókegyházakban, a szórványokban züllés, pusztulás a mi hiveink sorsa. Ott van-

nak a róm. kath. nyomtatványok, oly nyelven, mit a hívő megért. Hát mit tegyen az ilyen elhagyatott ref. ember, — üres óráiban hozzájuk folyamodik. Imádkozni akarna, imakönyve nincs. Ott vannak a róm. kath. imakönyvek, felveszi; felveszi talán éppen róm. kath. feleségeét. Ugyebár, nincs az ilyen munkának jó eredménye.

Ugy tapasztaltam, hogy tótajku egyházaink iskolái többnyire gyengébbek a magyarajkuakénál, nemcsak azért, mert midőn itt a nyelv akadályával is kell küzdeni, ami ott nincs meg, — addig másfelől szociális környezetbeli viszonyok folytán inkább is, a gyengébb tanítók menhelyei a tót eklézsiák. Azt a tervszerűséget, azt az okos, ésszerű pedagógiai eljárást, amit óhajtani kellene, igen-igen kevés helyen láttam én. A legtöbbször annyi az egész, hogy a gyermek a magyar tankönyvet bema-golja ugyan, de tökéletesen mindegy volna, ha francia lett légyen is az a szöveg, melyet betanult, ugysem ért. Természetes, hogy bajos is megértenie, igen is nagy pedagógiai lángelmével kellene bírnia annak a tanítónak, ki azokat, még a magyar anyanyelvü gyermek előtt is nehézkes tankönyveinket a tót gyermekkel megértetné. Az eredmény hát a mai viszonyok között az iskolák által való magyarosításnál annyi, mint semmi. A gyermek fejében megmaradt egy-két utszéli kifejezés, nem több.

Cikkem célja, eszméltetés azok részére, kik e kérdést, e viszonyokat nem ismerik, vagy elfogultak. Jégtörés, hogy ha tót egyházaink így kiáltoznának, — amint tényleg kiáltoznak is —, adjatok nekünk egy tót nyelvü imakönyvet, adjatok egy tót nyelvü zsolttárt, ha ilyen megírására valaki majd vállalkozik, akkor hallják és értsék meg ezt a szót: s ne állják útját, hogy e szegény halandók „csillapítsák lelkihi-ségüket és szomjuságukat”. Ne állják útját merő sovinizmusból, mert e sorok írója is van oly magyar érzelmü, mint bárki a világon, de felekezetét is fölötte nagyon szereti.

Péter Mihály s. k. 1901. febr. 4.

Történelmi kapcsolatok a cseh és a magyar kálvinizmus között.

Cseh eredetiből átdolgozta; Csomár Zoltán segédlelkész.

(Folytatás.)

33. *Törös István*: 1783 decemberében jött Csehországba 7 társával. Hradistyén telepedett le; első beszédét egy csürben tartotta, Ézsai. 30 : 18—21 alapján. Gondoskodott templomról, mely röviddel elmenetele előtt készen lett. Innen Praszecsre költözik, ahol 1787—90-ig marad. Emléke teljesen elveszett, semmi irás nem maradt utána, 1790 ben hazajött.

34. *Fazekas György*: Egyedül jött Cseh-

szágba 1784 áprilisában. Ledcsicén alapít gyülekezetet, mert az ottani lutheránusok az augsburgi hitvallásról a Helvét hitvallásra tértek át. Mindjárt megérkezése után be lett állítva az esperesi és püspöki hivatalok mellé kiegészítő gyanánt. Gyülekezetében terve volt a református istentiszteleti rendet meghonosítani, az egyházat megerősíteni és szükséges épületekről gondoskodni. Terve idővel sikerült is. 1786-ban kész a lelkészlak, ledcsici tartózkodásának utolsó évében, 1791-ben felavatják a templomot, amikor elhagyja helyét és családi ügyeinek rendezésére hazajött. 1793 év végén visszatért és Kselichen működött 1810-ig. Mint kselichi lelkész, Szüts után ő lett a harmadik püspök, (1799—1810), mely tisztséget 1810-ig viselte s mint ilyen hazajött. Hogy mint püspök miért hagyta el Csehországot, annak szomorú oka van. Gyülekezte panaszt adott be ellene, mely hosszú bonyodalomra vezetett. Emiatti elkese-redésében hazatért.

Irodalmi működéséről annyit tudunk, hogy 1808-ban Prágában kiadta: „Keresztyén Katechismus” című művét, mely a Heidelbergi és a Palatinus kátét együtt tartalmazza. 2 részre oszlik: törvény és evangélium, a végén imák vannak. Könyvét igyekezett terjeszteni.

35. *Bari Mihály*: Csehországba 1784-ben érkezett Bodnár János és Gaál Mihály társaságában. A zemplénmegyei Kiskövesdről származott. Ma 500 lelkes kálvinista gyülekezet. Született 1751 körül, alacsonyorsu földmives családból, (azért van a végén y helyett i) mely máig is existál Kiskövesden. A 80 éves öreg Bari Gábor beszéli, hogy nagyapjától hallott Bari Mihályról, aki a pataki kollégiumban tanult és azután elment papnak messze földre.

Bari Mihály Viczencz helyén Szvatouch-on működött 1787-ig. A szükség miatt Bucsinba költözik, ahol 1792-ig marad. Itt családot alapít és elveszi feleségül Vasik Jozefint. Az ő idejében készül el a lelkészlak. Fizetése 158 arany és 15 krajcár, 4 mázsa buza, 11 gabona, és 52 liter vaj. 1792-ben Hradistyére költözik, itt megtelepedik és itt marad 40 évig, 1832-ig.

36. *Bodnár János*: Az abaujmegyei Lengyel-falváról származott. Rokonságban volt Kovács püspökkel. Mint pataki theologus jött 1784 október 24-én és a Kovács oldala mellett, mint káplán működött. A szazavai gyülekezetben lett lelkész, ahol az első istentiszteletet 1786 április 2-án tartotta a II. kor. 4 : 7 alapján. Sokáig nem maradt itt, mert gyenge szervezetű, beteges ember volt. 1787 május 29-én a 143. zsoltárból vett textus alapján elbucsuzik egyházától, hazajött, ahol nemsokára meghalt.

37. *Gaál Mihály*: Torna mellől, Zsarnáról származott, ahol ma is kb. 500 lelkes gyülekezet van. 1784 októberben érkezett Csehországba; először több paróchián megfordult, hogy megtanuljon csehül, 1785-ben Bucsinén telepedett meg. Sokat ártott neki a mértéktelen alkohol

élvezete. A templom, érkezése után készen áll. Évi fizetése 300 arany. Innen 1787-ben Hradistyére megy, 1792-ben pedig Bukovcére költözik, ahol szélütés következtében meghalt.

38. *Miklós János*: Mint fiatal pataki theologus jött először Morvába, ahol bizonyos ideig Prosnetyinben tanítóskodott. 1786-ban Kovács püspök ordinálja és krakovani lelkész lesz Szegő eltávozása után. Az ő idejében készül el a fatemplom. Krakovan-ból Velenyicére megy, ahonnan rövid idejű munka után 1792-ben hazajött.

39. *Szántay János*: Első lelkészi állomása Libsztat volt, ahova 1805 január 1-én érkezett. Innen 1807 októberében Proszecstre megy. Működése alatt a proszecsi gyülekezet mélyre süllyedt. 10 éves működése a legviharosabb és a legszomorubb korszak a gyülekezet történetében. Szántay proszecsi hivatalát a legváltáságosabb gazdasági viszonyok között végezte, az osztrák pénzdevalváció idején. Emellett neki is rossz természete volt. Panaszt emelnek ellene: rossz viselkedés és kötelesség nem teljesítése címen. A gyerekek tanításával nem törődik, sőt néha a vasárnapi istentiszteletet sem tartja meg. Emiatt állandóan mint vádlott szerepel az egyházi bíróság előtt. 15 évi huzavona után hazajött.

40. *Szétcschenyi János*: (de Szendrő) 1805-ben jött Viszokára. 1806-ban Proszecstre költözik. Itt rövid idő múlva, 1807 április 3-án tuberkulózisban meghalt. A proszecsi temetőben nyugszik.

41. *Soltész István*: Az abaujmegyei Abauj-szántóról származott, ma 1100 lelkes kálvinista gyülekezet. 1802-ben hagyta el otthonát és Velenyicén lett lelkész. 1818-ban orgonát állított be a templomba, a temetőt rendezteté. 1830-ban kész a lelkészlak. 1839-ben a velenyicei gyülekezetet fiának, Gersonnak hagyja és ő Libicére megy. Itt érte a halál 1844 szeptember 30-án, 67 éves korában. Az ő családfájából származik Soltész István, a mai hradeckralovai lelkész.

42. *Iványi István*: Miskolci származású. Patakon tanult. 1788-ban jött Csehországba. Először Dvakacovicén működik 1797-ig, innen Lisére megy, 1797-ben pedig Ledcsicére, ahol 1832-ben bekövetkezett haláláig marad. Azok közé tartozott, kik egész életüket új otthonukban töltötték.

43. *Baranyai Béla*: A Debrecen melletti Püspökladányból származott, ahol ma is 10 000 lelkes gyülekezet van. Debrecenben tanult, 1800-ban érkezett Csehországba. Működött: Boravén 1800—1804-ig, Dvakacovicén 1804—1810-ig. 1810-ben hazajött.

44. *Lenkey László*: A debreceni kollégiumból jött Baranyai Bélával 1800-ban. Annyit tudunk róla, hogy 15 évig működött Chvaleticén, innen elment Baszinba, ahol rövid szolgálat után 41 éves korában elhunyt.

(Folyt. köv.)

Bizottsági jelentés

a beretkei református árvaház 1931. évi működéséről.

(Folytatás.)

Az adományok nagy része ebben az évben is a tiszáninneri egyházkerületből folyt be. De mindjárt következik utána a kárpátaljai egyházkerület. Aránylag kevesebb adomány folyt be a dunai kerületből. Ha a komáromi egyházmegye, a lévai, a felsőszecsei, magyarsóki egyházak nem küldtek volna jelentősebb adományt, úgy az egész dunai kerületből nem jött volna be annyi adomány sem, mint a mennyit a kis huszti gyülekezet egymaga küld évről-évre. A konvent úgy határozott, hogy az egyes kerületek 25.000—25.000 koronát juttassanak az árvaháznak bármilyen formában. Ebben az évben a tiszai kerület kereken 21.000 koronát, a kárpátaljai 19.000 koronát, a dunai 8.200 koronát küldött. A kárpátaljai kerület ez évben a saját pénztárából is 2.000 koronát adott, a melyért külön is köszönetünket fejezzük ki. Az 1.000 koronát elérő vagy meghaladó adományt a komáromi és szlovenszkói ungi egyházmegye, a pelsőci, rimaszombati, tornaljai, lévai, munkácsi, huszti, nagyszöllősi, feketepataki, técsői és ungvári gyülekezet, a tornaljai járás és a Tornaljai Hitelintézet juttatott az árvaháznak.

Tekintettel az egyre súlyosbodó gazdasági helyzetre és bizonytalanságra, az árvaházi bizottság kimondotta, hogy tőkéit ingatlan vagyongra fekteti. Ez még nem történt meg, de mindenesetre azt kérjük az egyetemes konventtől, hogy e tekintetben járuljon hozzá a bizottság határozatához, hogy alkalmas vétel esetén a készpénzvagyont ingatlanszerzésre is fordítható legyen.

Beterjesztjük árvaházunk 1932. évi költségvetését is.

1. **Szükséglet:** 1. Hátrálékos számlák és kölcsönre visszafizetés 7.500'— Ké, 2. Igazgató fizetése 9.600'—, 3. Tanító fizetése az árvaházi munkáért 3.000'—, 4. Hozzájárulás a II. tanerő fizetéséhez 1.200'—, 5. Hozzájárulás a II. tanyerem dologi kiadásaihoz 1.500'—, 6. Alkalmazottak fizetése, betegsegélyző 6.000'—, 7. Élelmezési kiadások 32.000'—, 8. Ruházat 8.000'—, 9. Mosás 1.500'—, 10. Fűtés, világítás 6.500'—, 11. Házi felszerelések pótlása 2500'—, 12. Taneszközök, beiratási díjak 3 000'—, 13. Orvos, patika 5000'—, 14. Propaganda, irodai kiadások 8.000'—, 15. Épületfenntartás, kiegészítés, vízvezeték stb. 20.000'—, 16. Fejlesztési alaphoz hozzájárulás 10.000'—, 17. Czinke-alap létesítése a tankönyvek árából 8.000'—, 18. Barkalucskai alap létesítése 188'50, 19. Gyermek nyári utja, kirándulások 5.000'—, 20. Előre nem látható kiadások 5.000'—, **Összesen:** 143.488'50 Ké.

2. **Fedezet:** 1. Pénztári maradvány és folyószámla egyenlege 50.770 82 Ké, 2. Konvent 1932. évi segélye 20.000 —, 3. Asszony- és leánykörök, iskolás gyermekek gyűjtése 3.000'—, 4. Egyházmegyék állandó hozzájárulása: a) Szlovenszkói ungi egyházmegye 1.300'—, b) Komáromi egyházm. 1.000 —, 5. Lelkészek, tanítók, egyházak kötelező hozzájárulása 12.000'—, 6. Hátrálékos kötelező hozzájárulásokból 10.000'—, 7. Gyűjtőkönyvecskék jövedelme 4.000'—, 8. Perselypénzek 500'—, 9. Árnapok gyűjtése 3.000'—, 10. Tornaljai Hitelintézet adománya 1.000'—, 11. Tornaljai járás adománya 1.000'—, 12. Országos Hivatal adománya 1.000'—, 13. Önkéntes adományok 14.000'—, 14. Természetbeni adományok értéke 4.000'—, 15. Czinke féle vallástani könyvekből 2.000'—, 16. Tőkék kamata 6.000'—, **Összesen:** 143.570 82 Ké.

A szükséglet 143.000 Ké, a fedezet kb. ugyanannyi. A fedezetbe felvettük a konvent 20.000 koronás segélyét is, remélve, hogy a konvent ezt az összeget ebben az évben sem vonja meg egyetlen szeretintézményétől. A bizottsági ülések költségeire ez évben sem vetünk fel semmit, mert a bizottsági tagok teljesen díjtalanul vállalják megbízatásukat. Az ebédlőnek is használt munkaterem kibővítésére felvettünk 20.000 koronát. Ez az összeg erre a célra kevés lesz, de az a tervünk, hogy az esetleges építkezéssel járó nagyobb terhet több évre osztjuk el.

Az árvaház biztos fentartásának alapjai most már kezdenek kialakulni. Habár legértékesebb tényező e tekintetben ma is az élő hitből eredő önkéntes támogatás, rendkívül fontosak nekünk azok az egyházhatósági intézkedések is, amelyek az árvaház felvirágoztatását vannak hivatva szolgálni. Az árvaházat segítő határozatokban még mindig a gömöri egyházmegye vezet, amelynek nincs egyetlen közgyűlése sem, amely az árvaházat érdeklő valami praktikus határozattal fel ne hívná a figyelmet. Ujabbban a szlov. ungi és az ugocsai egyházmegye kötelezte lelkészeit, tanítóit és egyházait az árvaház rendszeres támogatására. Most már csak 3 egyházmegye nem hozott ilyen természetű határozatot és pedig az alsózempléni, a komáromi és a barsi.

Az adományoknak egyházmegyék és kerületek szerinti kimutatását van szerencsénk ezennel betereszteni.

1. **Tiszáninneri egyházkerület.** Abauji egyházmegyéből 3.938'—, Alsózempléni egyházmegyéből 150'—, Felsőzempléni egyházmegyéből 1.253'—, Gömöri egyházmegyéből 12.560'—, Ungi egyházmegyéből 2.919'—, **Összesen** 20.820'—, Ké.

2. **Dunamelléki egyházkerület.** Barsi egyházmegyéből 2.784'—, Komáromi egyházmegyéből 5.429'—, **Összesen** 8.213'—, Ké.

3. **Kárpátaljai egyházkerület.** Beregi egyházmegyéből 5.588'—, Máramaros-ugocsai egyház-

megyéből 9.566'—, Ungi egyházmegyéből 3.792'—, Összesen 18.946'—, Kő. A 3 egyházkerület összesen 47.979'—, Kő.

Az árvaház személyi ügyeire térve, mindezek előtt az árvaházi igazgató nagy port felvert fegyelmi ügyéről kell jelentést tennünk. A mint azt a múlt évi jelentésünkben részletesen ismertettük, két eltávozott diakonissza növendék feljelentést tett Bácsy Gyula árvaházi igazgató ellen, különböző szabálytalanságokkal megvádolva Bácsy Gyulát. Az árvaházi bizottság alapos vizsgálat alá vette az ügyet és két napos tanácskozás után Bácsy Gyulát felmentette. Az ügy azonban ezzel nem fejeződött be, mert a konventi lelkesi elnök ur kivánságára és az árvaházi igazgató saját kérésére, fegyelmi eljárás tétetett folyamatba Bácsy Gyula ellen. A gömöri e. megye időszaki fegyelmi bírósága 1931. március 27-én hozott ítéletével Bácsy Gyulát az ellene emelt vádak alól — amint az várható is volt — jogerősen felmentette. Megállapítást nyert, hogy a vádat a panaszosok közben visszavonták, bocsánatot kérve meggondolatlanosságukért az árvaházi igazgatótól és nejétől. Kijelentették, hogy meggondolatlanul emeltek vádat Bácsy ellen és hogy mások akarták őket saját céljaik érdekében kihasználni. Megállapították, hogy egyesek ezt az ügyet szándékosan, vagy szándék nélkül kiélezték, túlzott és rosszindulatu híreket terjesztettek az árvaházról és annak igazgatójáról és pedig pusztán 2 kisintelligenciájú falusi lány vádaskodása alapján, a fegyelmi bíróság ítéletének bevárása nélkül. Pellengére állították ezzel a Bácsy Gyula önzetlen, lelkes és eredményes munkáját, de ártottak vele az árvaház jó hírnevének is. A bizottság nézete szerint ez az atmoszféra nem egészséges és nem helyénvaló. *Ne azon gondolkozzunk, hogy a beretkei árvaházat lesúlyesszük, hanem azon, hogy azt felvirágoztassuk és egyetemes szeretetintézménnyé fejlesszük.*

Szomoruan kell megemlékeznünk az árvaházi bizottság egyik igen értékes, lelkes tagjának: Katona László dr., rozsnyói ügyvédnek 1931-ben történt elhunytáról. Kezdetől fogva tagja volt ő bizottságunknak és meleg szívével, nagyszerű temperamentumával, akadályt nem ismerő szorgalmával kitörölhetetlenül bele írta nevét árvaházunk történetébe. Helyét, a Konvent hozzájárulásától függően, Dr. Király Kálmán, egyházkerületi tanácsbíró, tornaljai ügyvéddel töltöttük be addig is, amíg a szervezeti szabályzat módot nyújt az árvaházi bizottság végleges megalakulására.

Dr. Kovács László, aki mint konventi ügyész volt tagja a bizottságnak, tisztségéről lemondott. Mivel eltávozása szinte pótolhatatlan veszteség volna a bizottságra, a lemondást nem fogadtuk el és felkértük Kovács Lászlót, hogy továbbra is vállalja a megbízatást. Minden esetre kivánsát volna, hogy a helyére megválasztott új konventi ügyész ur szintén tagja legyen a bi-

zottságnak és a bizottsági üléseken való részvételével könnyítsen a mi terhünkön és gyarapítsa az árvák jó ügyét.

Boza Lajos, mint a gömöri tanítótestület elnöke, nyugdíjbavonulásával átadta helyét Kovács Gyula igazgatótanítónak. Így a Boza Lajos helyét az árvaházi bizottságban is Kovács Gyula foglalta el. Boza Lajost azonban a bizottság nem engedte el végleg, mert az ő lelkes ügybuzgalmára éppen olyan szükség van ma is, mint volt ezelőtt.

Ezek után a bizottság, amelynek minden egyes tagja szíve minden jó érzésével veszi körül a beretkei árvaházat s annak jövőjét illetőleg boldog reménységgel van eltelve, arra kéri a főtiszteletű és méltóságos konventet és annak elnökségét, kegyeskedjék az árvaházat érintő konventi határozatoknak érvényt szerezni, az árvaházi szervezeti szabályzatot letárgyalatni és egyetemes egyházunknak ezt a szép jövőre hivatott, valóban emberbaráti szeretetintézményét jóakaratu támogatásával és igaz szeretettel előmozdítani.

Magunkat az Egyetemes Konvent további jóindulatába ajánlva, vagyunk tisztelettel: Beretkén, 1932. március 15. *Barna Béla elnök s. k. Dusza János s. k. Dr. Király Kálmán s. k. Tornallyay Zoltán s. k. Kovács Gyula s. k. Bácsy Gyula s. k.*

Problémáink.

Hát vannak szép számmal — ugy-e kedves Szerkesztő Uram?! Ugy gondolom, hogy ha csak a közelebről bennünket érdeklő Problémáknak adnánk is egyen-egyen kifejezést: akár könyv alakban is megjelenhetnek hivatalos lapunk s nem okozna néha még az is fejtörést, hogy a legközelebbi példányszámot mivel is töltssem ki? Hiszen kiváltképpen ma a napról-napra való megélhetés stb. gondja is egy nagy probléma. Azonban már úgy belefásultunk a problémák megoldása érdekében folytatott meddő küzdelembe, azok sikertelen felszínre hozásába, hogyha egyik-másik esetben az özszevetelt vállal való enyhítés, teherkönnyítés lehető volna is: jobbnak látjuk s tartjuk a mély hallgatást. Pedig milyen életrevaló, menyire életbevágó szükség lett volna a Problémák egyike-másikának megoldása, keresztülvitele... Hogy csak a legközelebbi eltemetettre gondoljak: „a csoportos biztosítás”-ra... Azt gondolhattuk, hogy a gyülekezetekre nem sok helyen lehet számítani, vagy legalább is helyesebb volt; nem számítani, de azt hiszem: a magunk szakállára is megoldhattuk volna a kérdést egy kis jóakarattal. Miért engedjük meghalni? Milyen kellemes volna a csalódás, ha a halál ennél sem volna örök.

Azonban ez alkalommal nem gyászdalok zengése volna a céloom, hanem egy újabb

probléma felvetése abban a jó reményben, hogy másnak is fáj, ami nekem nagyon fájó: a községi pótdadó kivetése. Lehetetlennek tartom, hogy ez csak nálam fordul elő és lehetetlen ezt hallgatással mellőzni. Tehát: több mint egy évi huza-vona után az Okresný úrad újabb eljárás céljából a községi előjárósághoz tette le az ügyet. Ennek alapján van szerencsém az újabb kivetéshez, fizetési meghagyáshoz, mely szerint az obecny rada a bratislavai vezérpénzügyigazgatóság 1929. jun. 22-én 5500/IV-a/1929. szám alatt kelt 77/927 kormányrendelet 5. t. c. 1 sz.-ra hivatkozással a földadó alapján kivetí a községi pótdadót a református lelkész, tanító és egyház birtokára 1928. januártól visszamenőleg.

Mint sok más fontos kérdésben, ennél is nélkülözzük azt a hivatalos lapunkban is több alkalommal kifejezésre juttatott valakit, aki ügyes-bajos dolgainkban tanácsadással szolgálhatna, akihez — ha méltányos díjazásért is — a törvény utvesztőjében utmutatásért fordulhatnánk. Talán ebben a községi pótdadó ügyben is volnának szivesek világi törvénytudó s magyarázó hittestvéreink felvilágosítást adni, mert nagyon sérelmes ez a dolog különösen ott, ahol az általa használt földek után a lelkész és tanító maga fizeti az adót. *Papp István.*

A felvetett két kérdés közül az előbbire nem áll módunkban érdemleges választ adni, mert az érintett biztosítás dolga hivatalos utra terelődött és az eredmény még ismeretlen. Annyit azonban magánértesülés alapján tudunk, hogy a biztosító társaság elgondolása szerint nem a lelkészekkel, mint privát felekkel, hanem a lelkészi állást fenntartó egyházközségekkel lett volna a biztosítás megkötendő. Vagyis más szóval egy végtelen biztosítási sorozatról lett volna szó. Így tehát a saját személyünkre való ajánlkozás elfogadása számításba nem jöhetett. Azonban ismétlem, hogy ez csak privát értesülés, de ha így volna a dolog, akkor nem sokat nyertünk volna vele.

A második kérdésre már határozottabb feleletet tudunk adni. A községi pótdadó mentesség joga megvan, állami törvényben lefektetve és kormány rendeletekkel, miniszteri rendeletekkel, közigazgatási bírósági döntésekkel megerősítve. Egyik érdemes egyházi szakemberünk szivességéből abban a helyzetben vagyunk, hogy azokat mindjárt közölhetjük is:

„1886: XXII t. c. 138 §. Az állam hivatalnokai, ... a néptanítók hivatalaik után járó fizetéseiktől, illetőleg nyugdíjaiktól községi adót nem fizetnek.

Hasonlóan nem fizetnek a lelkészek sem azon javadalmaktól, melyeket kizárólag az illető egyházközségben viselt lelkészi hivataluk után élveznek.

Pénzügyi közig. bir. 1885. Május 18. 3515 sz. Az ág. hitv. ev. és ref. lelkészek és tanítók

az általuk tanítói fizetés fejében élvezett földek egyenes adóját az egyházközségek, mint a hasonlított adott földek telekkönyvi tulajdonosai tartoznak a kincstárral szemben még abban az esetben is fizetni, ha a megválasztott lelkészek vagy tanítókkal netán kötött magánjogi természetű szerződés értelmében ezek az adófizetésre magokat kötelezték.

Közig. bir. 1898 júli 5. 967. II. 108. A lelkészek községi pótdádomentessége nem tulajdon kérdésen, hanem azon fordul meg, hogy a javadalmat a lelkész az illető egyházközségben viselt lelkészi hivatala után élvezze.

Az a körülmény, hogy a lelkészi javadalmi ingatlanokra eső állami adók fizetését az egyház magára vállalta, a lelkészi javadalmi ingatlanok községi pótdadó mentességét meg nem szünteti.

1868: XXXVIII. t. c. 25. §. 2. bekezd. Azon már fennálló hitfelekezeti iskolákra nézve, amelyek eddigelé a község vagyonából és jövedelméből tartatnak fenn, szabadságában áll az illető községnek az eddigi gyakorlatot továbbra is fenntartani, de ily esetben a segélyezés a különböző hitfelekezeti iskolák közt igazságos arányban osztandó meg.

Belügy. min. 42936/1886 sz. A népiskolai törvény alapján a község által fenntartott felekezeti iskolák céljaira fordított pótdadók mindaddig erre fordítandók, amíg a fennálló hitfelekezeti iskolák helyébe községi vagy áll. népiskola nem állítatik fel.

Közig. bir. 367/1901. sz. Az 1868: XXXVIII. t. c. 25. §.-a a községeknek csak megengedi, de őket nem kötelezi, hogy a község vagyonából és jövedelméből már előbb fenntartott hitfelekezeti iskolákat ebben a jellegükben továbbra fenntartsák vagy ilyeneket segélyezzének.

Belügy min. 17992/1891 sz. Hitfelekezeti iskola céljaira fordított községi hozzájárulás a hitfelekezeti iskoláktól csak az esetben vonható meg, ha az községi iskola fenntartására vétetik igénybe.

Belügy min. 1887 jul. 1. 41158. sz., továbbá belügy min. 1889 február 8. 3790. sz. A néptanítói fizetéssel egységesen megállapított kántori illetményekre községi pótdadó ki nem vethető.

Közig. bir. 546/1899 sz. Lelkészek pótdádomentessége kizárólag az adókivetés helyén viselt lelkészi hivatal után élvezett javadalomra vonatkozik.

Közig. bir. 83/1897 sz. Lelkész azon javadalomtól, melyet kizárólag az illető egyházközségben viselt lelkészi hivatala után élvez, akkor sem fizet községi pótdadót, ha az említett javadalom nem a paróchia, hanem valamely alap tulajdonát alkotó földterület jövedelméből származik.

Belügy min. 69770/1889 sz. Papi javadalom az 1886: XXII. t. c. 138 §. alapján csak akkor mentes a községi adó alól, ha az illető lelkész javadalmazására szolgál s általa élveztetik.

Azt hiszem, hogy a községi pótadó mentességre nézve a fentidézett törvények és rendeletek elegendő világosságot nyújtanak. Szives üdvözléssel: *I. B.*"

Azonban viszont tény az, hogy az új községi törvényből ugyanezen mentességre való rendelkezések kihagyattak. Nyílt kérdés most már, hogy ahol a pénzügyi hatóságok a régi gyakorlattól eltérő rendelkezéseket tesznek, azokat a régi döntésekre hivatkozva esetleg a legfelsőbb bíróság közbejöttével korrigálni lehetséges lesz-e?

— vess —

H I R E K

— **A litvániai** egyetem theol. fakultása, fennállásának 10-ik évfordulóján, Fajnor Dusan evang. püspöknek a theológiai doktori címet „honoris causa” adományozta. A püspököt ez a kitüntetés lelkészi működésének 30-ik évfordulóján érte. Jubileuma alkalmából mi is köszöntjük, Isten áldását kérve működésére.

— **A csehszlovák egyház**, mely az államfordulat után a római katolikus egyház kebeléből kilépett hivekből alakult, Csehországban, Morvában és Sziléziában körülbelül 800.000 tagot számlál, erősödik Szlovenszón is. Tíz helyen van már gyülekezete.

— **Angliában** a keresztyén lelkészek szociális bizottsága, hol 14 püspök is van, azzal a felszólítással fordul a többi országokban is mindazokhoz, kik a Jézus Krisztusban hisznek, hogy töröljék a nemzetközi adósságokat és háborus jóvátételeket.

— **A lelkésztanitóságról** sok szó esik Magyarországon, most megint újabb fordulatról számolnak be a lapok. Tudvalevő, hogy a theológiai tanárok többiben állástfoglaltak az ellen, hogy a lelkész- és tanítóképzés feladatai ugyanazon négy tanulmányi évbe zsúfoltassanak bele, amelyet az ifjuság lelkészképző intézeteinkben tölt. Azt a javaslatot terjesztették az Egyetemes Konvent elé, hogy ha már ragaszkodik ahhoz a gondolathoz, hogy az iskolafenntartó törpegyülekezetek kérdésének lelkész-tanítókkal való megoldása érdekében minden lelkészjelölt számára tétessék kötelezővé a tanítói oklevél megszerzése is, akkor kísérelje meg az ehhez szükséges kiképzést a négy theológiai év után egy egyéves, külön erre a célra életbeléptetendő tanfolyamon biztosítani. Az Egyetemes Konvent elvben magáévá tette az eszmét s most, Dr.

Antal Géza dunántúli püspök, aki a lelkésztanitóság ügyét különösen szívén viseli, arról tájékoztatta a Tanügyi Bizottságot, hogy a közoktatásügyi kormányzattal e tárgyban folytatott tárgyalásai jó eredményre vezettek s a kívánt egy éves tanfolyamnak a három református tanítóképzőben (Nagykőrösön, Debrecenben, Sárospatakon) való megszervezéséhez sikerül megszerezni a hozzájárulást. Valószínű, hogy az Egyetemes Konvent legközelebbi teljes gyűlése ebben a megoldási formában fogja nyugvópontra juttatni az ügyet. A teljes megnyugváshoz még egy hiányzik: valahogyan módját kellene ejteni annak, hogy a kettős képzettség kötelező erejű megkivánása helyett megfelelő ösztönzés mellett, (amely biztosítaná a kellőszámu jelentkezőket) önkéntesség alapján toboroztassanak a theológusok a tanítói oklevél megszerzésére. De másrészt arra is gondolni kell, hogy a többi gyülekezet szempontjából, ahol nem aktuális a lelkésztanitóság kérdése, az egyháznak nagy idő- és erő-pazarlása *minden* lelkészjelöltet kötelező módon egy évig olyan tanulmányokkal foglalkoztatnia, amelyek helyett élete pályája szempontjából fontosabb studiummal is foglalkozhatnék. V.

— **Eladó.** Egy jó karban levő Schunda-féle pedálos cimbalom jutányos áron eladó. Címet a szerkesztőség közöl.

— **Keresek** egy jobblelkű, szerény igényű falusi hölgyet, aki nem annyira fizetésre, hanem inkább otthonra vágyik, szerény, magányos úriháza vezetése mellett a kertészkedésben örömet lelné. Utiköltségét csak a megfelelőnek térítem meg. Gatsay István, Buzita (Z. XX.)

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. A nemesoroszi ref. egyház presbitériuma, mint iskolaszék, pályázatot hirdet az eltávozás folytán megüresedett kántortanítói állására. Javadalom: 1) Késpénz 14 korona. 2) Szántó föld és rét 2 kat. hold 1246 □-öl. 3) Tiszta szemes buza 7 q. 30 kg. 4) Bor 56 l. 5) Kemény tűzifa beszállítva és felvágva 1 öl. 6) Tandijkárpótlás államtól 84 kór. Államsegély, melyet az egyház kérvényez, de nem szavatol. Az iskola tannyelve magyar. Pályázhatnak elsősorban kvalifikált ref. vallású, de ezenkívül nem kvalifikált ref. vall. tanerők is, mert az előbbieknem jelentkezése esetén ideiglenesen ilyenek is alkalmazhatnak. Pályázati határidő 1932 ápr. 15. A referátus 86,400/929 sz. rendelete szerint felszerelt kérvények az alsószecsei (pp. Dolní Várad) ref. Esperesi Hivatalhoz küldendőek. Állás azonnal elfoglalandó.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA” Verkéi Kapușany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicseri lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Imádság.

Az Egyetemes Konvent 1932. évi március hó 17-én Ungváron tartott rendes közgyűlésén elmondotta *Balogh Elemér* püspök, konventi lelkészi elnök.

Jóságos Édesatyánk... Jó tudnunk nekünk e földön, hogy van Atyánk, aki bennünket szeret, aki javunkat akarja és elfogad ha hozzámegyünk. Oh légy megáldva Mindenható jóságodért, amellyel bennünket szolgáltál. A bajokból menekvést nyujtottál a multban és reménységet a jövőben, minthogy ismét bebizonyult, hogy nem szunnyadozik Izraelnek örökös Pásztora, hanem a hozzáfordulókat erős karjával kíséri a bajból. Oh jóságos Istenünk, légy megáldva mindenben, amit velünk valaha tettél és ne vond meg jóságodat, irgalmadat tőlünk a jövőben sem.

Ez órákban pedig, amelyek hivatvák arra, hogy a Te szent erősségedet e földön, ezen a területen gyarapítsuk, erősítsük, védjük, ezekben az órákban jelenjél meg közöttünk világosan, hogy lássuk a Te szent szándékaidat, lássuk a szent eszközöket, amelyekkel szent céljainkat elérhetjük. Ó adj bölcsességet, adj szeretetet, adj megbocsájtást, adj jóakaratot, hogy ez órák vigyék elő a mi javainkat és a Te dicsőségedet.

A jövőben mindig áldd meg ne csak a mi munkáinkat, de áldd meg minden embert, minden nemzetet, amely meghódol a Te irgalmad, nagyságod és bölcsességed előtt.

Jóságos Istenünk... Hozzád fordulunk, Atyánkhoz... Tudjuk, hogy aki az atyát keresi, megtalálja, aki az Atyát kéri, el nem utasítatik, aki az Atyában bizik az meg nem csalatkozik.

Oh bizonyítsd be tehát a Te segedelmeddel, hogy a mi Atyánk vagy, amint az voltál a multban, légy a jövőben is örökkön-örökké...
Amen.

Belmissziói jelentés.

Az 1931-ik esztendő a belmissziót illetően a csendben továbbépülés ideje volt. A munkásság köre szélesbédett. Nem mondható azonban, hogy ezzel a belső ereje is együtt növekedett volna. Van azonban valami, ami az elmúlt évet az eddigiek felett mégis messze kiemelkedővé teszi. Ez pedig az egyházi hatóságok mind melegebb érdeklődése és az ebből folyó intézkedések. A kárpátaljai egyházkerületnek már régebben meg volt a belmissziói munkákra megválasztott missziói lelkésze. Követte ezt a tiszáninneri egyházkerület is. A lefolyt év során a dunáninneri egyházkerület is beállította missziói lelkészét. Szabó Béla a Kárpátalján, Lengyel József Tiszáninnen, Zsemlye Lajos pedig Dunáninnen lett az egyházkerületnek missziói előadója, a mindenütt felállított missziói bizottságokban.

Ez az egyházhatósági intézkedés jelentős eredményt mutat a belmisszió hivatalos felkarolásában. Együtt jelentkezett ezzel az egyházmezőkben is az a törekvés, hogy most már ezeknek is majdnem mindegyikében belmissziói bizottság alakult megválasztott előadóval.

A tiszáninneri egyházkerületben rendszeres adatgyűjtés indult. A konvent az adatgyűjtést a jelen ülésében az egész egyetemes egyházra kiterjesztette.

Bármily nagy értékűnek tekintjük is azonban az elmúlt év hatósági intézkedéseit, még sem szabad felednünk azt, hogy a belmisszió nem rendszabályokkal, hanem Lélekkel dolgozik. „Nem erővel, sem hatalommal, hanem az én Lelkem által, azt mondja a Seregeknek Ura” (Zak. IV:6).

Az egyes helyi belmissziói szervek csendes folyamatos és szélesebbkörű munkája mellett

négy nagyobb területet átfogó konferenciát tartottunk az elmúlt évben a ref. leányok számára. A barsi egyházmegyében Nagykálnán, együtt rendezve ezt az egyházmegye hivatalos tényezőivel. A komáromi egyházmegyében Kamocsán, az egyházmegyei gondnok jelenlétében, mindegyiket nagy számú érdeklődő részvételével.

A tiszánineni egyházkerület területén Csapon és Tornagörgön tartottunk leánykonferenciákat. A csapi konferencián a kárpátaljai egyházkerület püspökének jelenlétében nagy számmal sorakoztak fel a közeli egyházmegyék lelkészei, nem egy helyről espereseik vezetésével. Külön ki kell emelnünk az ungi egyházmegye esperese részéről tanusított előzékenységet, aki az egyházmegyei gyűlés időpontját a csapi konferencia érdekében saját kezdeményezéséből, jóakarattal hordozva és terjesztve, másnapra tette át. A belmisszió munkája részéről ezt a tényt úgy könyveltük el, mint az 1931-ik évi előhaladásnak a szimbolumát: a ref. egyházi hatóság előzékeny szeretettel meghajlott a belmisszió szükségesnek talált munkássága előtt.

Az abaujournai egyházmegyében Tornagörgő látta vendégül a múlt évi utolsó leánykonferenciát. Az abauji egyházmegye esperesének jelenlétében és szeretetteljes pártfogása mellett erőteljes lelki élmények hatása alatt fejeződtek be a konferenciák egy olyan gyülekezetben, amely a gyülekezeti szervek kiépítésével és nemes irányu foglalkoztatásával bármelyik egyházközségnek mintául szolgálhat. Az előadásokat ez évben is a régi belmissziói munkások már eléggé ismert csoportja látta el, akikhez a konferenciák mindegyikén új segítségképpen Lengyel József és Simon József abauji lelkészek csatlakoztak. E konferenciákon több mint 2000 református leány vett részt. Ezen kívül meg nem számlálható széles rétegekben a hozzájuk tartozók és az érdeklődők. Egy nagyon szembeötlő vonással: hűséges kitartással.

Ugy a konferenciákat vendégüllátó gyülekezetek, mint a messze vidékekről ezeket meglátogató hittestvéreink ebben az esztendőben még világosabban és még szélesebb körben igazolták azt, hogy a mi református népünk örömmel veszi a hitéleti kérdések tárgyalását és értékelni tudja a Lélek tanuságát.

A református főiskolai és középiskolai ifjúság az elmúlt esztendőben is gondozás tárgyát képezte. Megbizottaink közöttük jártak. Megkeresték Szlovenszkó minden városát és alkalmas beszélgetéseket folytattak az egyes intézetek református diák csoportjaival. Megkeresték a Köztársaság területén levő főiskolákat is, Tovább építeni igyekeztek a református diákok egymásközötti kapcsolatát. A hitélet számára Baráti Szó címen lapot szerkesztettek.

(Folyt. köv.)

Történelmi kapcsolatok a cseh és a magyar kálvinizmus között.

Cseh eredetiből átdolgozta; Csomár Zoltán segédlelkész.

(Folytatás.)

45. *Paál Ferencz*: 1794. évi iskolai szünidő idején 2 theologus jött Chleb-re Szüts püspökhöz, hogy elhelyezést nyerjenek: Paál Ferencz és Kövér Márton. Kérelmüket a püspök a bécsi konzisztóriumhoz terjesztette, hogy egyiket Bukovkára, a másikat Bucsinára erősítsék meg. Kérésük teljesült. Paál a nélkülözés miatt otthagya helyét, Bukovkát és 1798-ban Boszinba nyer megerősítést. 1805—12-ig Szobjehrdon működik, innen 1812-ben Vszetin-be megy Morvaországba, majd 1816-ban hazajön.

46. *Kövért Márton*: Bucsinyi lelkész volt. Itt családot alapít, elveszi Szentmártoni Johannát a krakovanechi lelkész leányát. Később a bucsonyi és a krakovanechi egyház egyesült, így mindkét egyház lelkésze lett és Krakovanechben lakott. 1802 október 16-án Csermébe költözik, ahol 1805-ig találjuk. Ez évben hazajött.

47. *Forgács András*: A debreceni kollégiumból jött Baranyai és Lenkey társaságában. Működött: Szobjehrdon 1801—1804-ig; Boszinban 1805—1816-ig. 15 évi szolgálat után hazajött.

48. *Kovács Tamás*: A pataki kollégiumból érkezett Szobjehrdra 1786-ban, ahol 1793-ig maradt. Ez évben Csermnenszkére költözik. 1802-ben Vtelnán találjuk, ahol 1811-ig működik. 25 évi szolgálat után hazajött.

Morvaországban.

1. *Blazsek Mihály*: Száműzött szülőktől származott. Mint ilyen, Magyarországon szoros kapcsolatba került a kálvini reformációval. A mai Szlovenszkón, Szenyicén született 1753-ban. Tanulmányait Pozsonyban és a: „Kálvinista Rómában”, Debrecenben végezte. Az itthoni szokás szerint a Ráday és Rhédey mágnás családoknál nevelősködött. Mint ilyen, művelt és biztos készsültséggel rendelkezett. Látogatta a külföldi híres iskolákat, Bâselben, Lausanban és Utrechtben is tanult. Innen hazatérvén Magyarországra, Bécsbe megy és itt határozza el magát arra, hogy Csehországba jön. Nosziszlavban telepedik meg. 1782-ben tartja itt az első istentiszteletet. 1784-ben távozik el állandó tartózkodási helyére Jimramovéra, ahol egész 1827 október 10-én bekövetkezett haláláig működik. Mint jimramovei lelkész a püspöki tisztséget is viselte 1784-től. Munkálkodása nemcsak gyülekezetére terjedt ki, hanem az egész egyházra. 1786 okt. 26-án kész a templom, 1791-ben a lelkészlak, 1793-ban a temető.

Irodalmi működése is jelentős. Már 1783-ban kiadja Brünben első munkáját: „A Heidelbergi Káté, vagy az igaz keresztyén vallás tanítása kérdések és feleletek alakjában.” Mindjárt gondoskodott imakönyvről is, lefordította magyar-

ból Szikszay: „Keresztyén tanítások és imák” című híres munkáját, melyet 1783-ban adott ki Brünnben. Ezt a művét gróf Teleky Székely Józsefnek, királyi titkos tanácsos és magyar koronaőrnek, ugocsai főispánnak és Dunáninzeni ref. főgondnoknak ajánlotta; szerinte a cseh és morva ref. egyház legnagyobb jótevőjének, kinél külfömben sem a határon innen, sem a határon túl nem talált,

Németből lefordítja a: „Csehtestvérek református vallása” című művet. Templomi énekes könyvet ad ki. Megjelent ezenkívül egy eredeti imakönyve is.

Tagja volt a szabadkőműves páholyoknak, de mindamelllett egyháza felvirágoztatásán dolgozott. Az ő befolyása alatt jöttek debreceni teológusok Morvába, 43 évi hűségese munka után halt meg 1827 október 10-én.

2. *Slachta Pál*: Körülbelül Blazsekkal egyidőben érkezett. Született 1744 elején Losoncon. Tanulmányait a losonci, debreceni és pataki kollégiumokban végezte. Morvába 37 éves korában érkezett. Elindulása előtt bánóci lelkész volt. Tudott csehül. Kloboukon telepedett meg. Hogy mikor érkezett ide, erről szóló tudósításaink nagyon szertefolyók. Első morvai esperes volt. Fizetése elég szegényes: évi 188 arany, 34 m. termény, 6 szekér fa és stola. 1787-ben Vsetinbe költözött, ahol 1792-ig maradt. Sok nehézsége volt a helvét és augsburgi hitvallásnak szétválása miatt. Gondoskodott szükséges épületekről. 1792–1813-ig Liptában működik, ahol 1813-ban, 70 éves korában befejezi életét. Képzett megértő ember volt, komolyan vette hivatását, jó emlékeket hagyott maga után.

3. *Nagy István*: A debreceni kollégiumból jött Morvába 1783-ban. Szolgálatba lépett (Novémesto-ban) Ujhelyen 1783 június 14-én. Az első istentiszteletet jul. 6-án végezte egy csürben. 1785-ben otthagyta Novémesztót és Hrube Lhati-ra megy, ahol ekkor már szintén hódított a Helvét hitvallás. Az ő idejében épül fel a paróchia. 1788-tól Liptában van. 1792-ben, 9 évi működés után hazajött.

(Folyt. és vége köv.)

Uti jegyzetek.

II.

London, 1932. március 29.

Ha az ember s különösen egy falun élő ember bele kerül egy 7 milliós város forgatagába, bajosan tudja az egymásra torló impressziókat elraktározni és rendszerezni s még bajosabban tud azokról úgy számot adni, hogy abból az olvasó tanuljon, illetve alkalmilag praktikus hasznát vehesse. Ismét hangsúlyozom, hogy csak ötletszerűen jegyzem fel londoni impresszióimat; nem akarok sem tanítani, sem gyönyörködtetni s tudósításaim főcélja, hogy azokat a szerkesztő laptöltelék gyanánt felhasználhassa.

Előbbi tudósításomat azzal végeztem, hogy már megtettem az első kirándulást a City-be. Sajnos ez az ut nem úgy sikerült, amint előre elterveztem. A Bow Street-i rendőrállomást, a hol mint idegen állampolgárnak jelentkezni kellett, hogy tartózkodási engedélyt kapjak: sokáig keresgettem s így az utba eső nevezetességeket — White Hall, Westminster Abbey stb. — csak kívülről láthattam. De így is tanulságos volt az ut különösen abból a szempontból, hogy tapasztalatot szerezhettem London utcáinak szédületes forgalmáról, amit addig csak elképzelni próbáltam. Mondhatom, hogy minden képzeletet felülmúl az a forgalom, amely London utcáin lebonyolódik. Én elég távol lakom a város központjától, de pl. a lakásomtól 2 percre lévő West Norwood Roadon is olyan élénk a forgalom, hogy sokszor jó ideig várakozni kell, amíg az ember át tud siklani az utca tulsó oldalára. De hát ennek az utcának forgalma csak falusi csendélet ahoz képest, amit pl. a Strafford Square környékén volt alkalmam látni. A különböző járműveknek soha megszakadni nem akaró sora kigyózik mindkét oldalon. Az utca egyik oldaláról átjutni a másikra, olyanféle veszedelmes kísérletnek látszik, mintha pl. a zajló Dunán kellene megpróbálni egy lélekvesztőn az átkelést. Persze csak az idegen érzi ezt a szorongást. A bennszülött bámulatossággal mozog ebben a forgatagban, bizonyára valami atavisztikus adottság s a gyermekkortól szerzett innerváció birtokában.

Talán felesleges azonban mondanom, hogy engem Londonban nem az utcák forgalma s nem is annyira a történelmi nevezetességek érdekelnek. Szénegetőnek tőken a szeme. Egyházi vonatkozású dolgok azok, amelyek érdeklődésemet leginkább le tudják kötni. E tekintetben feltűnt nekem, hogy Londonban az ottani viszonyokhoz képest sok a templom. Hogy hány templom lehet Londonban, azt eddig még senki sem tudta nekem megmondani, pedig már lelkésztől is kérdeztem. Lakásomtól 2 kilométeres körzetben 10 templomot számláltam meg, bele értve a Salvation Arony kisebb méretű gyülekező helyét is. A templomok persze a különböző denoninációkhoz tartoznak s ezekből körülbelül 130 féle van Londonban, amint egyik lelkész mondotta. Külső érdekességük az, hogy legtöbbször a torony tetőzet is termésköböl (gránit) van építve egészen a csucsig.

Itt tartózkodásom második vasárnapján (március 20.) az egyik szintén közelben lévő templomba, a Wesleyan Methodist Church Roupell Park-i (Westnorwood Road) templomába mentem el a délelőtt 11 órakor kezdődő istentiszteletre. A liturgikus menetet hasonló volt a presbiteriánusokéhoz, a lelkész azonban semmiféle papi ruhát nem viselt. Rövid sacco öltözetben ment fel a szószékre is s csak egy papi gallér és magas mellény különböztette meg másoktól.

Az istentisztelet után megismerkedtem a fungáló lelkésszel Rev. Woolgar-al s a vasárnapi iskola vezetőjével Mr. Carey-vel. Lekötelező szivességgel állottak rendelkezésemre s Rev. Woolgar megígérte, hogy a következő kedden délután lakásomon meglátogat, Mr. Carey pedig meghívott az ünnep első nap délután tartandó vasárnapi iskolai összejövetelre.

Woolgar kollegám a jelzett időben pontosan eljött, elhozta egyháza konstitúcióit és sok tanulmányos felvilágosítással szolgált úgy az egyházában folyó bel és külmissziói munkák, valamint az angliai egyházi viszonyokat illetőleg. Egyben meghívott az április 27 és május 4-én tartandó missziói konferenciájukra s megígérte, hogy elvisz Richmondba is, ahol lelkészképző intézetüket megtekinthetem.

Sajnos a vasárnapi iskolai meetingen való részvételem egy héttel eltolódott Mr. Carey betegsége miatt, aki azonban oly kedves volt, hogy jegyet küldött részemre a Royal Choral Society-nek nagypéntek délutánján az Albert Hallban rendezett hangversenyére. Hát ez a hangverseny, dacára annak, hogy nem vagyok zeneértő, egy feledhetetlen élmény volt és marad számomra. Maga a körben épített terem gigantikus méreteivel megkapja az embert. A kb. 500 tagból álló vegyeskar, úgy 150 tagból álló zenekar és egy óriási méretű orgona kíséretével Handel híres „Messiah”-ját adta elő három részletben. Sokért nem adtam volna, ha ezt a hangversenyt Simon József és Gáspár János barátaim is meghallgatták volna.

A hallgatóság számát 5000-re becsültem s a műélvezet mellett ez az összejövetel az angol nép jellemére és magatartására vonatkozólag is értékes tanulságokkal gazdagított.

Bámulatra méltó az angol nép komolysága, önfegyelmzése és higgadsága. Az előadás alatt az óriási teremben áhitatos figyelem s a hallgatóság soraiban siri csend. Az egyes részletek után a tetszésnyilvánítás is diszkrét és komoly, mentes minden kítőző kiabálástól. Aztán, ha nálunk 100 ember együtt van s egy cél felé törekszik, legyen az a kijárat, vagy a buffet: egymást agyon tapossák és lökdösik az emberek. Csodálkozva néztem az óriási épület egyik buffet-jében, amint száz és száz ember, kiabálás, lökdösés és veszekedés nélkül türelmesen higgadtan várt, amíg hozzájuthat teájához. Pedig a hallgatóságban képviselve volt minden társadalmi réteg a legmagasabbtól a legalacsonyabbig.

En azt hiszem, hogy Anglia nagyságának és hatalmának ez az egyetemes önfegyelmzés és józan higgadság a titka.

Nagy áldás lenne számunkra, ha az angol népnek ebből a kiváló jellemvonásából mentől többet magunkévá tudnánk tenni mi magyar reformátusok. Azt hiszem, hogy összejöveteleinknek, hivatalos gyűléseinknek más lenne a képe és az eredménye is.

Dr. Magda Sándor.

Komjáthy Gábor ungvári esperes-lelkész ünneplése.

Március 29-én, husvét harmadnapján ünneplte meg az ungvári református egyház szeretett lelkipásztorának, a kárpátaljai ungi egyházmegye esperesének, Komjáthy Gábornak 80-ik születésnapját, valamint az ezzel egy időre első lelkipásztori működésének félszázados jubileumát és aranylakodalmát. E ritkán előforduló ünnepséget Ungvár és környéke magyarságának, őslakosságának egyetemes ünnepévé avatta az a körülmény, hogy az ünnepségeken a református felekezetűeken kívül résztvettek a többi vallásfelekezetek tagjai is lelkipásztoraik vezetése alatt. Nagyban emelte az ünnepségek fényét Balogh Elemér és Bertók Béla püspökök részvétele.

A harmas ünnepség délelőtt 10 órakor a templomban tartott istentisztelettel kezdődött. A kilencvenedik zsoltár első versének elénekélése után Bertók Béla kárpátaljai püspök lépett a szószékre és szivbemarkoló gyönyörű imádságban kérte az Isten áldását a jubiláns lelkipásztorra, hozzátartozóira és a gyülekezetre. Az ima végeztével Bertók püspök elnöklelte alatt kezdetét vette a diszkozyülés, amelynek előadója Köszörü Károly presbiter volt. Az ő előadásából bontakozott ki a jubiláns lelkipásztor ungvári 35 esztendőös működésének képe is.

Köszörü Károly lelkes szavakban körvonalozta a jubiláns lelkipásztor egyházi téren végzett eredményes munkásságát. Az ő előadásából tudtuk meg a következőket: „Komjáthy Gábort 1897 május 25-én vezérelte a jószágos Isten az ungvári gyülekezet körébe, hogy az annyi vihart, megpróbáltatást kiállt, de nemes lelkipásztorai, főleg Makkay Dániel vezetése alatt öntudatra, tetterőre ébredő, alkotni kész ungvári ref. gyülekezetnek szerető atyja, gondviselője legyen. Mikor Ungvárra jött, már 45 évet számlált s 45 év tapasztalatait, néhány pusztulásnak kitett őrhelyen végzett lelkiismeretes munka lelkiismeret adó tudatát hozta falaink közé és e helyen, hol azelőtt sohasem járt, ahol még csak ismerősei sem voltak, a legrövidebb időn belül helyet kapott a hívők szívében s mint lobogó fáklya haladt az élen, az egyházi és társadalmi munkából egyaránt kivéve a részét. De a belső építő munka volt az igazi eleme. Anyagi összeomlásból kivezető utat keresni és találni, elcsüggedt lelkeket, a kishitű letargiából felrázni s beléjük jópéldával lelket önteni: ezeket tanulta meg Ungvár új lelkésze már előbbi őrhelyein s a küzdelemben megacélozódott akaraterejét teljes egészében az ungvári református egyház felvirágoztatásának szolgálatába állította. Már 1899-ben új ház épül a Diószeghy Dánielné által hagyományozott telken mely a kölcsöntörlesztésen kívül 720 korona tiszta jövedelmet hoz az egyháznak. Alig feje-

zódik be az építkezés, már újabb, az egyetemes református egyházat közelről érintő, nagyjelentőségű feladat megoldásán fáradozik Ungvár új lelkipásztora. Ref. polgári leányiskola megteremtésének gondolata fűti lelkét. A gondolat nem új, előtte már mások is próbálkoztak vele, de a kivétel, a megoldás Komjáthy Gáborra maradt. És a nagy feladat megoldást nyert. Minden külső, idegen helyről jövő támogatás nélkül, kizárólag a Horváth Mária alapra támaszkodva, az egyházmegye lelkészi és tanítói karának nemes támogatásából, valamint a Komjáthy Béla országgyűlési képviselő 2000 koronás alapítványából megszületik a nemes intézmény, 1901 szeptember 1-én megnyílt az ungvári református polgári leányiskola. A királyhelmei kerület egy izben képviselőjelöltjévé tette ellenzéki programmal s csak néhány szavazattal maradt alul a küzdelemben. Mind újabb és újabb tennivalók várják a szorgalmas kezét. Az ősi templom, a rozoga paplak s az öreg orgona segítséget váróan tekintenek Komjáthy Gáborra. Megkezdődik az egyház anyagi erőit túlhaladó nagy munka. És ime a lelkész akaratereje csodákat művel. 1906-ban felépült szép román stílusú a templom és paróchia, diszterválva a városnak. 1907 március 24-én ünnepelte az ungvári ref. gyülekezet lelkipásztora 25 éves lelkészi jubileumát ugyanazon a helyen ahol ma újabb 25 év terhével vállán áll az őszlejtű lelkipásztor, amely csak szorosabbra köváltolta azt a láthatatlan köteléket, mely a gyülekezetet lelkipásztoraival egybefűzte, amely a mai napig állandóan csak erősödött.

1916-ban a sárospataki főiskola részéről éri nagy kitüntetés az ungvári reformátusok lelkipásztorát. A főiskola vezetősége szélesebb körökben kívánja az ő alkotó és szervező erejét gyümölcsösíteni s a nagy körütekintést és munkát követelő gondnoki tisztséget bizza reá. A viharzó háború, majd az új országhatárok azonban megakadályozzák, hogy értékes tapasztalatait a főiskola érdekében gyümölcsösítse.

De itthon is nagy szükség van reá. A háborút követő új viszonyok egész embert követelnek, az egyház életét sok téren veszedelemmel fenyegető jelenséggel szemben fel kell venni a küzdelmet s a számbelileg borzasztóan megcsontított gyülekezetet szelid, de erélyes kézzel együtt kell tartani. 2200 főből 670 főre száll le a gyülekezet lélekszáma. A gyülekezet csaknem háromnegyed részét másfelé sodorják a változott viszonyok s a rohanó élet, de az itt maradt 670 léleknek megmaradt a gondos atyja, aki megmentette azt, ami menthető volt.

1923-ban a kárpátaljai ungi egyházmegye esperesévé választja. Azután zsinati és konventi taggá emeli a közbizalom. Az ő gondos kezei alatt ment végbe a radvánci földek eladása, a Rákóczy utcai bérpalota építése. Otthont nyert itt a megújított ref. kör, munkába kezdtek az asszony és leány biblia körök; csendben, egyet-

értésben munkálkodik a gyülekezet, összefűzi őket a szeretet meleg tüze, mely tűz a lelkész személyéből táplálkozik. Az ő kívánságára történt, hogy az ungvári gyülekezetben ismeretlen az egyházi adó, nincs kényszer, csupán önkéntes megajánlás. S lehet-e másnak mint a lelkipásztor személye iránt megnyilvánuló szeretetnek tekinteni azt a körülményt, hogy ez az önkéntes megajánlási módszer a legfényesebben bevállott".

Köszörű Károly presbiter végül szeretetteljes, meleg szavakkal üdvözölte az egyház nevében az ősz lelkipásztort. Ezután a református vegyes kar Kormos Gerő ig. tanító vezetése mellett egy alkalmi éneket adott elő s az elnöklő püspök a diszközgyűlést berekesztette.

Most vette kezdetét a küldöttségek fogadása. Elsőnek Balogh Elemér dunamelléki püspök, konventi elnök a Konvent nevében üdvözölte a jubiláns lelkipásztort, Komjáthy Gábort. Utána a Református Kör és a női bibliai kör küldöttsége fejezte ki jókívánságait. A kárpátaljai egyházkerület részéről Bertók Béla püspök mondott üdvözlő beszédet. Utána Egry Ferenc a kárpátaljai ungi egyházmegye gondnoka köszöntötte a jubilánst. Az evangélikus egyház küldöttségét Margócsy Aladár főesperes vezette. A róm. kath. egyház részéről Tahy Ábrahám apostoli kormányzó üdvözölte az ungvári reformátusok ősz lelkipásztorát. Az üdvözlők sorában ott volt az izraelita hitközség is. Az egyházmegye papságának élén G. Nagy Sándor e. m. főjegyző fejezte ki a lelkésztársak jókívánságait, míg a tanítóság nevében Ajtay Sándor csongori tanító beszélt. Küldöttségileg üdvözölte még a jubiláns lelkipásztort Ungvár főváros, a róm. kath. legényegylet, az ungvári magyar kaszinó, a ruszín őslakosság, a Közművelődési Szövetség, az Ungvári Athletikai Klub. Végül a korláthelmei egyház hatalmas küldöttsége élén Dr. Móczár József lelkész köszöntötte az egyházmegye esperesét. Az ősz lelkipásztor mindegyik üdvözlésre közvetlen, megható szavakban mondott köszönetet. Az ungvári ref. vegyes kar üdvözlő dalának hangjai mellett ért véget a templomi ünnepély.

Ezt követőleg 120 terítékes közebeden vett részt a Kaszinó nagytermében az ünneplő közönség. A közebed keretében leplezték le az ünneplést életnagyságu arcképét. A képet, valamint a 80-ik születésnap ajándékot, egy gyönyörű babérkoszorút Kormos Gerő ig. tanító adta át szép beszéd kíséretében az ünneplőnek, míg az aranylakodalmat jelképező aranykalászcsokfot Tomcsányi Béláné nyújtotta át kedves, szép szavak kíséretében. Ebéd alatt a pohárköszöntők egész sora hangzott el, éltetve a jubiláns lelkipásztort, a nemes szívű emberbarátot.

A szép ünnepség előkészítése és megrendezése Kormos Gerő ig. tanítónak és feleségének érdeme.

A kiválóan sikerült és felemelő hatású ünnepek bizonyára sokáig fogja éreztetni hatását Ungvár egyházi és társadalmi életében.

Éltesse az Isten a jubiláns lelkipásztort családjának, egyházának, egyházmegyéjének s anyaszentegyházának örömeire, boldogítására még számos éveken keresztül! *G. Nagy Sándor.*

Problémáink.

Lehet-e és lesz-e lelkészi szolidaritás?

„Hittem, azért szóltam“ s hiszek, azért szólok. Hittem és hiszek egy lehetetlennek látszó dologban: a lelkipásztorok testvéri szolidaritásában.

Közel egy félévvel ezelőtt vetődött fel e lapban az egymás megsegítésének gondolata, mint a szolidaritás egyik formája. Azóta több, mint másfélszázszor kelt föl és nyugodott le a nap és az eszme, a gondolat még mindig nem vált valóra; nem lett belőle pénz, kenyér, — egyszerűen: testvéri segítség. Pedig a legilletékesebbek egyikének: Péter Mihály püspökünknek érző szive azonnal viszhangzott reá, olyan erősen és határozottan, hogy talán még a kishitűek is reménykedtek a megvalósulásban. Szabó Béla testvérünk, és sokan mások is folytattak eszmeserét a segítség utjai és módjai felől. A sok elmélet között azonban mintha elveszett volna a lényeg. Pedig nem az a fontos, hogy ki kinek a tervezetét helyesli inkább. — Csekély véleményem szerint, az a jobb, helyesebb és célszerűbb út, amelyik gyorsabban célra vezet. Nagy igazság van abban, hogy kétszer ad, aki azonnal ad. Érdemlegesen még csak a szlov. ungi e. m. lelkész-egyesülete foglalkozott a tervvel s megállapításai egészen helytállóak. A többi e. m. lelkészi testületének ez az ügy nem fontos, vagy talán időszerűtlen? Akkor nem igaz hát, hogy vannak nyomorgó lelkész-családok, református papnék, akik lealázó, hozzájuk nem méltó munkát végeznek, pap-lányok, akik a helybeli zsidó korcsmáros cselédei lennének!? Szeretettel kérem az illetékeseket, szíveskedjenek felvilágosítani, megnyugtani s akkor nyomban elállok e kellemetlennek látszó témától. De valom, hogy ha ezen a ponton nem tudunk egy akaraton lenni, szívtelenek és lelketlenek vagyunk s akkor dalolhatnak nekünk akár az angyalok nyelvén szeretetről, egységről és szolidaritásról!

Elismerem, hogy manapság a legnehezebb jótékonyt gyakorolni, mert anyagi gondokkal küzdünk valamennyien. De az is igaz, hogy a szűkölködők sohasem voltak még úgy rászorulva a segítségre, mint éppen most. S az a pár korona, ami reánk esne, szegényebbé nem, de gazdagabbá tehetne. Tudom én azt, hogy társadalmi helyzetünkhöz, állásunkhoz képest lealázó, megszégyenítő szegénységben élünk, de hogyan segítsen Isten rajtunk, ha mi egymáson és magunkon sem segítünk!?

Átmenetileg, addig is, míg ugy ez az ügy, valamint a theologiai internátus építése valóra nem válik, mint élet-lehetőséget, nem vonakodnék javasolni, hogy az internátusra gyűlt adományokból, — az adományozók hozzájárulásával, — gyors kölcsönök adatnának a reászorulóknak, a lelkészi kar, illetve az egyetemes egyház teljes garanciája mellett. Mert, ha a nyomorgó papi családok e rettentő kérdése meg nem oldódik, kénytelen leszek igazat adni azoknak, akik a theologia felállítását és fenntartását esztelen könnyelműségnek és lelkiismeretlenségnek tartják mindaddig, míg éhező és szűkölködő lelkészi-páriák vannak.

Harmadfél évtizeddel ezelőtt egyenesen a kongruára megszervezett és megalapozott kis egyházban működöm, mint kezdő lelkész. Két évig kongrua nélkül voltam kénytelen élni s így módomban volt a nélkülözések mélységeit megjárni, melyről csak azoknak van helyes fogalmuk, akik ehhez hasonlót átéltek. Teljesen átérzem a nyomorgók helyzetét s ezért voltam bátor szavamat ismét felemleni.

Bármennyire lehetetlennek látszik is, hiszek a lelkészi szolidaritásban. Lehet és lesz, mert lennie kell! Pál apostol szól az egymás hite által való felbuzdulásról, megerősödésről. (Róm. I: 12.) Ennek azonban az ellenkezője is áll. Egymás hitetlensége ellankaszt, megerőtlenít. Ha hitem meghal, tetemrehívás következik! „Mutasd meg nekem a te hitedet a te cselekedeteidből!“ (Jakab II: 18.)

Vagy csakugyan igaz a főszerkesztőnk ujévi szomorú felsóhajtása: ... „s alig hiszem, hogy ez új év új szívet és lelket teremtett volna bennünk“?! —r —a

H I R E K

— **Halálozás.** *Vigváry Ferenc*, a nagyberegi ref. egyház 24 éven át példás szorgalommal s a rábizottakban nagy hűséggel és kiváló eredménnyel működött igazgatótanítója két heti szenvedés után 1932. évi március hó 14-én jobblétre szenderült. Temetése március 16-án ment végbe nagy részvét mellett. A munkásférfi kor idején, 47 éves korában váratlanul kidőlt hű munkás távozása pótolhatatlan veszteség családjának és az egyháznak is, mert régi, kipróbált munkás veszett el benne. Vele eggyel kevesebb az állampolgárság nélküliek száma.

— **Nagyon szépen** fejezték be a mokcsakerési vallásos esték ez évi sorát. Husvét első napján este volt az iskola termében a gazdag programu összejeövetel, a melyen a kevés számú gyülekezet tagjai 50 koronát adakoztak a beretkei árváknak.

— Londonban 1268 keresztyén istentiszteleti hely van a következő elosztás szerint: az anglikán egyházé 641, a baptistáké 154, a kongregációnálistáké 137, a róm. katolikusoké 119, a presbyteriánusoké 46, primitiv methodistáké 27, az unitáriusoké 17 és az üdv-hadseregeé 22.

— **Uj liturgia az amerikai magyar reformátusoknál.** A „csatlakozott” magyar református gyülekezetekben új liturgiát vezetnek be. Az új istentiszteleti rendtartás hasonlít a magyarországihoz, azonban benne van még az Apostoli Hitvallás és az adományok Istennek ajánlása, ami úgy történik, hogy a persely még a záróének előtt körüljár, amint ez a holland és angolszász egyházakban is szokásban van.

HIVATALOS RÉSZ

Kivonat a szlovenszkói tiszáninenni ref. egyházkerületnek Kassán 1932. év március 3-án tartott rendkívüli közgyűlése jegyzőkönyvéből. 13. Olvassatik a szlovenszkói ág. hitv. ev. keleti egyházkerület püspökének átirata, melyben helyreigazítását kéri egyházkerületünk mult évi közgyűlése 75. jkvi pontjában olvasható azon kitételnek, mely szerint a homonnai templom ügyében „a lutheránusok felettes hatósága komoly annexiós törekvéseket pártol, amelynek a lelképásztor tervbevevett eltávozása idejére tartogatott puccsként kellett kirobbannia aként, hogy az új lelkészváltóaskor megszervezik a szlovák lutheránus egyházat Homonnán s átalakítják a ref. templomot lutheránussá.” Az átirat e kitélt rágalomnak minősíti s elvárja „a sértő, minden komoly alapot nélkülöző kijelentések helyreigazítását nemcsak a jövő közgyűlés jegyzőkönyvében, hanem az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapjában is” annyival inkább, mert Böszörményi Sándor homonnai lelkész is nevezett püspöki hivatalhoz intézett levelében ezeket „az ev. egyházi hatóságot igaztalan színben feltüntető s így sértő kifejezéseket a referens által elkövetett hibának minősíti s konstatálja, hogy neki esze ágában sem volt jelentésében a legcsekélyebb összefüggésbe sem hozni a felettes hatóság ténykedésével a néhány túlfűtött agyu ember vállalkozását, amelyre ingerenciát, vagy bárminemű befolyást az ev. egyházi hatóság nem gyakorolt.” Egyházkerületi közgyűlés sajnálattal kénytelen megállapítani, hogy a szlovenszkói ág. hitv. ev. keleti egyházkerület vezetőségét igaztalan színben feltüntető kitétel egy sajnálatos tévedés következtében tényleg bekerült a mult évi közgyűlés nevezett jkvi pontjába. S amidőn — mély sajnálatának kifejezése mellett — a hibát jelen jegyzőkönyvében helyreigazítja, egyuttal elrendeli, hogy az egyházi hivatalos lapban is közöltessék le egy helyreigazító nyilatkozat, valamint a megtörtént

eset fölött való sajnálkozásunk jegyzőkönyvi kivonat utján hozassék tudomására a szlovenszkói ág. hitv. ev. keleti egyházkerület püspöki hivatalának. Km. Szőke István egyházkerületi aljegyző.

Kivonat a szlovenszkói és kárpátaljai egyetemes református egyház konventjének 1932. évi március hó 17-én Ungváron tartott rendes évi ülésének jegyzőkönyvéből. A kárpátaljai egyházkerület közgyűlése felkéri az egyetemes konventet arra, hogy egyetemesen kötelező erejű egységes missziói kérdőíveket bocsásson ki. Felkéri továbbá arra is, hogy intézkedjék a lelkészek részére kötelező belmissziói kurzusok tartásáról. Konvent a kárpátaljai egyházkerület óhajlásának megfelelő és a belmissziói bizottság által megállapított missziói kérdőívek kibocsátását elrendeli. A kérdőívek kitöltésére s az azokban megjelölt határidőre való beküldésre a megkeresett egyházközségi hivatalok vezetőit felelősségükre való utalással figyelmezteti. Felismerve a lelkészek részére kívánt kötelező belmissziói kurzusok tartásának szükségét, az egyetemes konvent ezek megtartásának előkészítését a kebelében működő belmissziói bizottságra bizza. Keresztülvezetésüknél pedig igénybe venni kívánja úgy az egyes egyházkerületekben, mint az azok kebelében levő egyházmegyékben működő belmissziói bizottságok közreműködését is.

Pályázat. A kistoronyai ref. leányegyház betegszabadságon levő tanítójának helyettesítésére az 1932. augusztus végéig terjedő időre református vallású kisegítő tanítót keres. Mint előkönyörgő tanítónak tamplomi szolgálatot és kántorságot is kell végeznie. Fizetés megegyezés szerint és lakásul egy butorozott szoba. Az állás azonnal elfoglalandó. Ref. lelkészi hivatal Nagytoronya pp. Cergov.

Szerkesztői üzenet.

Szeretettel kérjük a munkatársainkat és mindazokat akik irásban keresnek fel minket, hogy levelezésüknél az express, vagy távirati továbbítást lehetőleg ne használják, mert a szerk. lakóhelyén csak postaiügynökség van és a küldemények továbbítása 8 kilométerről külön küldőnc utján történik, ami esetenként 7 korona olyan elkerülhető költséget okoz, amelynek fedezésére lapunk anyagi erővel nem rendelkezik.

K-s O-a. A hivatalos lap sem nem bíróság, sem nem hatóság, de ha még az volna is, nem mondhatna ilyen ügyben véleményt a másik fél meghallgatása nélkül. Vannak néktek Mózeseitek és prófétáitok. Az, akit a sérelem ért — saját lelkésze utján — a legmagasabb egyházi fórumon kereshet és találhat orvoslást. Forduljon oda teljes bizalommal. A hivatalos lap nem ilyen dolgokra való.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vefké Kapuőany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:
Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicserei lelkész hivatalhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Washington György.

A világnak ma kétségtelenül leghatalmasabb nemzete kétszázéves évfordulóját ünnepli honalapító atyjának. Az amerikai köztudatban mélyen benne gyökerezik az a tény, hogy Washington György hadvezéri és államférfiúi sikereinél is értékesebb örökség az az erkölcsi tőke, amelyet jellemének nemes és tiszta vonásaival épített bele az új nemzet alapjaiba. Minden iskolásgyerek annak az egyeneslelkű hősnek csodálatában nő föl, „aki sohasem hazudott életében”.

Ennek az erkölcsi karakternek a vallási rugóit kikezdte az utóbbi idők mindent „revideáló” kritikája. Az bizonyos, hogy a mount-vernoni jómódu földbirtokosnak a vallási gondolatvilága nem nyugodott ugyanazokon a masszív bibliai alapokon, mint a száz évvel korábban Amerika partjaira ért, hitükért Európában hatalanságra jutott „zarándok atyáké”. Mire ő férfivá nőtt, már az Újvilágban is terjedőben voltak az európai „fölvilágosodás” szellemi és művelt ember alig vonhatta ki magát a hatásuk alól.

De lelkiületének keresztyén alapvonásai ennek ellenére is félreismerhetetlenek. Anglikán egyházának végig hú tagja maradt, aki sohasem csinált titkot abból, hogy a maga élete szempontjából csak úgy, mint nemzete boldogulása szempontjából milyen pótolhatatlan erőforrásnak tartja az evangéliumi hitet.

Unokaöccse és államfői szolgálatának első időszaka alatt titkára, Lewis Róbert, följegyezte, hogy nem egyszer látta nagybátyját dolgozószobájában térdreborultan elmerülni a nyitott Bibliába. Egy közeli fiatal leányrokona, aki husz évig együtt élt a családjával, azt mondja

róla, hogy „sohasem mulasztotta el a vasárnap reggeli istentiszteletet, ha csak egészségi okok nem tartották vissza és senki nem kísérte az istentiszteletet áhitatosabb komolysággal, mint ő”. Élete alkonyán az Egyesült Államok kormányzóihoz intézett üzenetében ezt írja: „Azzal a buzgó imádsággal fordulok Istenhez, hogy fogadja szent oltalmába önöket és az államokat, amelyeknek élén állanak... és hogy nagy kegyelméből adja meg mindnyájunknak, hogy az igazságot követhessük, szerethessük a könyörületességet és mindenkben azzal a szeretettel, alázatossággal és béketűrő lélekkel forgolódhassunk, amelyek a mi szent hitünknek isteni Szerzőjét jellemezték, akinek ezekben való alázatos követése nélkül sohasem remélhetjük, hogy boldog nemzet leszünk”. „Bucszó szózatában”, valóságos vezéri végrendelkezésében pedig ezt írja: „Mindazok között a lelki tulajdonságok között, amelyektől várható a nemzet politikai virágzása, nélkülözhetetlen erők a vallás és az erkölcs... És óvakodjunk helyt adni annak a föltevésnek, hogy az erkölcs a vallás nélkül is föntartható, Bármilyen nagy hatással legyen is bizonyos lelki alkatu emberekre magában véve a magasabb műveltség, az ész és a tapasztalat egyaránt meghazudtol minden reménységet atekintetben, hogy a vallásos életelv nélkül is megállhatna a nemzet erkölcsiségének az ereje.”

„Boldog nemzet”, — „politikai virágzás” — úgy hangzanak ezek a kifejezések a mai ember fülében, mint valami idegen égitest érthetetlen szavai, vagy legalább is a rég elmúlt gyermekévek mesevilágának a szólamai. Pedig valamikor történelmet csináló komoly emberek komolyan beszéltek ilyesmikről és hozzájuk méltó

kortársaik tömegei is komolyan figyeltek ilyenekre. Nekik lehetett, mert komolyan vették Istent. Lehet-e vajon ezen a világon még egyszer szó „boldog nemzetekről”, „politikai virágzásról” — más alapon? V.

Belmissziói jelentés.

(Folytatás.)

A református diákságot június hó végén konferenciára gyűjtöttük össze Lévára. Alkalmat adtunk az ifjuságnak arra, hogy ezt a konferenciát saját tetszése szerint rendezze meg. Nagy kitüntetésnek vette a konferencia, hogy főtisztelendő és méltóságos Balogh Elemér püspök úr szíves volt vállalni az egyik előadást. A cseh-magyar kultúrkapcsolatokról tartott előadása a diákságon kívül is nagyon sok érdeklődőt vonzott. A konferencia legnagyobb részét a szociális kérdés körében megindult vita töltötte ki. Nagyon sok tanuságot rejtett magában a konferenciának ez a része. Először is azt, hogy bármily hangosak lehetnek is kívánságaink és szinte egymást tuharsógók a követelések arra nézve, hogy az ifjuságunkkal foglalkoznunk kell: egészen bizonyos, hogy a részünkről kívánt eredményt az ifjuság meglátogatása és a velök nagy időközökben végzett beszélgetések meg nem hozhatják. A pásztorok ne ejtsék ki nyájukból a főiskolák és középiskolák látogatóit. Arany alkalmak a vakációk. Ne bántuk a hitoktatókat sem. Azok is csak ott tudnak tovább építeni, ahol alapot találnak. Az alap lerakását mindenki számára otthon, a saját gyülekeztében kell elvégezni. Itt azután egy mindennél fontosabb kérdés kerül elő: tudunk-e harmonikusan és céltudatosan együtt dolgozni a lelki munka terén? Nem az egymás vádolásával, nem egymás kergetésével, nem a munka egymásra tolásával, hanem csak a mindannyiunk lelki odaadásával és a közös munkában az Isten ügyének megbecsülésével lehet a kívánt eredményt elérni.

A lévai református diákkonferencia ifjusága nagyon szomorú színekkel festette meg egyházunk jelenének képét. A nagyon élesen kihangsúlyozott szociális követelményekkel szemben a református egyház munkateljesítménye végtelemül silánynak látszott a mérlegen. Szinte a szemébe vágta az egyháznak a saját ifjusága, hogy *előtte egészen más valami a Krisztus egyháza*. Ószinte megnyilatkozást kértünk tőlük s ők ezzel válaszoltak nekünk, Azt a megállapítást kellett tennünk, hogy a főiskolai ifjuság idegen lett hozzánk. Nem a maga egészében, hanem a szóvivő egyéneiben, a harcos testületeiben. De vannak egyéneik, akik híven megmaradtak és a jövőben is az egyház támogatására készek. Alkalmosok arra, hogy a munka tovább folytatásánál közreműködjenek. Munkájukat igénybe is vesszük.

A lévai diákkonferencián az ifjuság szélső-

séges elemei a más vallásfelekezetűek közül is képviselve voltak és igen jelentékeny mértékben befolyást gyakoroltak. Jelenvolt lelkészeink közül többen megborzadtak attól, amit hallottak és láttak. Az elkeseredett elfordulás azonban nagyon kényelmesen a további munka feladását jelentené, amit elejtenünk nem szabad.

A konferencia vége megmutatta azt, hogy az Evangélium az ifjuságnak is örvendetes üzenet. Krisztus nélkül a szociális munka sorvasztó betegség. De nélküle az egyház sem Istennek egyháza. Ezek általgondolásával újból összelátkoztunk s a jelenlevő középiskolások állásfoglalásával, — akik ezen a konferencián jelentek meg először nagyobb számban —, ez a diákgyűlés még is megmaradt azon a hitéleti alapon, amely az előző konferenciáknak igazi jelentőségét adott és remélhetőleg még azoknak is, akik a szociáldemokrácia világmegváltását és a szovjet egyedülvalóságát vallják és várják, támasztott a lelkükben olyan gondolatokat, hogy eredményes, kollektív munkát megteremteni nem tudnak a Krisztus Lelke nélkül.

A konferencia folyamányaként a Baráti Szó mind ez ideig alszik. Nagy sajnálattal kell bejelentenem, hogy az ifjuság közötti munkával megbízott Varga Imre és Narancsik Imre missziói lelkészek e megbízatásukat visszaadták. Legyen szabad azt a reménységet kifejezni, hogy kevésbé ködös időjárásban az ő világosságot kereső lelkük újra megtalálja majd a helyét ezen a munkatéren.

A kárpátaljai egyházkerületben a belmisszió ügye eleitől fogva különállóan haladt és fejlődött. Ennek megfelelően tartották konferenciáikat és belmissziói kurzusukat. Hűséges munkásaiknak segítő keze mindig kész volt a szlovenszkói munkák támogatására is.

Híveink közül a csehországi és magyarországi különböző konferenciákat is többen látogatták. Ezek egyikén, a velkymezirici ifjusági konferencián jutott a losonci ref. theol. szeminárium ifjuságának seniora abba a kitüntető szerencsébe, hogy Dr. Benes Arturt, a csehszlovák köztársaság külügyminiszterét, a köztársaságnak Magyarországhoz való viszonyát illetően lekolokváltassa.

A csapi református leánykonferencián pedig közvetlenül az eleven benyomások vétele után hallottuk azoknak a lelkészársainknak a beszámolásait, akik e konferenciára közvetlenül a ceglédi, kecskeméti vagy pedig a Balaton melletti konferenciák valamelyikéről jöttek.

Egyházi és világi köreink mind jobban méltányolják ezeknek a konferenciáknak ugy külső, mint belső jelentéseit. Csehország területén a nemzeti élet számottevő tényezői egymásután sorakoznak fel az ifjuság eszméltetése és irányítása céljából s a külföldre induló diáksoportoknak rendszeren a közéletnek egy nagynevű férfja lesz a vezetője. Annál sajnálatosabb előt-

tünk az a tény, hogy ha a szlovenszkói gimnázium egyikéből vagy másikából, Kassáról vagy Losoncról a magyarországi Soli Deo Gloria konferenciáin a mi középiskolás diákjaink résztvettek, ez az iskolai hatóságok elbírálásában nemcsak nekik jelentett súlyos megbélyegzést, hanem még az intézeti hitoktatás ügyére nézve is káros kihatással járt.

1932-ben az egyes egyházkerületek kebelében rendezendő konferenciákat az ujonnan szervezett belmissziói bizottságok kezdeményezésére és irányítására bizzuk. Ennek az ügynek régi munkásai a legnagyobb örömmel és készséggel sietnek mindenütt az egyházkerületi és e. m.-i hatóságok munkájának támogatására. Hogy ez az egyes egyházhatóságok területén annál eredményesebb lehessen és az egész munkát lelkiesség fogja át: a konvent belmissziói bizottsága ez év tavaszán azokat a lelkészeket, akik az egyházas és így református jellegű belmisszióknak őszinte és igaz barátai, egy olyan konferenciára kívánja összegyűjteni, amelyen eddigi tapasztalataikat kicserélve, módszereiket kölcsönösen megismertetve, a közös irányelveket kölcsönösen szem előtt tartva, a most már többfelé ágazó munkának mindenütt harmonikusan dolgozó elősegítői legyenek. Ennek a konferenciának lesz egyik feladata az is, hogy a lelkiébredés csendes munkáit egymás megismerése révén s munkájuk közössége által, — ha a szükség úgy kíváná —, az Ur ügyének bátor harcosaiként sorakoztassa fel.

Ugyancsak ennek a konferenciának lesz feladata az, hogy munkaelosztást végezzen. Mindenkit a neki legmegfelelőbb munkatérre állítson. A belmissziói munkákba és azok továbbfejlesztésébe rendszert adjon. Mi sem természetesebb, hogy egy ilyen összefogás csakhamar éreztetni fogja a hatását az egyetemes egyház egész közéletén. Közfelfogásunknak, látásunknak, itéletételeinknek és törekvéseinknek új szempontjai jelentkeznek és érvényesülnek. Várva várt jelenségek a mai leirhatatlanul súlyos közállapotunkban.

A misszió terepfelvételeit szolgálják a konvent által kibocsátani határozott missziói kérdőívek. Ezek kérdőpontjainak összeállítását teljesen gyakorlati szempontoknak kell irányítania. Reméljük, hogy az egyházi hatóságok erkölcsi támogatását megnyerhetjük ezek pontos kitöltésénél és összegyűjtésénél.

Remélhetőleg még az őszi időszakban megrendezhető lesz egy vagy két belmissziói kurzus, amely több oldalról elhangzott kívánalmak szerint nagyon szükségesnek mutatkozik.

Egyidőben a munka szétágaztatásával mindenütt szem előtt akarjuk tartani a célt, hogy református vallásunk egyéneiben és gyülekezeteiben a hitélet olyan fokra emeltesse, hogy ezek egymásra nézve az Isten országa lelki ja-

vainak valóságos kiszolgáltatói lehessenek. A munka szétágaztatásával minél többek bevonását akarjuk elérni a még távoli cél közelhozására.

Sörös Béla.

Történelmi kapcsolatok a cseh és a magyar kálvinizmus között.

Cseh eredetiből átdolgozta: Csomár Zoltán segédlelkész.

(Folytatás.)

4. *Balla István*: Patakon tanult. Az ujonnan alakult helvéthitvallásu vanovicei gyülekezet prédikátort keresett, az iskola vezetősége őt ajánlotta. Így került Vanovicére. A gyülekezet várva-várta és Pozsonyig mentek elébe. 1782-ben érkezett meg és 1783 február 23-án tartotta első beszédét. A gyülekezet haláláig kedvelte és szerette. A kath. párttól és a politikai hivataltól azonban sok üldöztetést szenvedett. Meghalt alig 40 éves korában Vanovicén 1796 október 23-án.

5. *Vásárhelyi István*: A Nagymihály melletti Szecsovicén született 1761-ben. Velimovicén lett lelkész, ahol első beszédét 1794 április 4-én tartotta Jakse Václáv házában, kinek a leányát feleségül is vette. Templomot épített, 17 év múlva 1797-ben Veszeli-re költözik. 1799—1808-ig Dvakacsovicén találjuk s végül Szloupnyicén tartózkodik hosszabb ideig. Szegény volt, sok szükségét szenvedett, családi élete különös volt gyermekeiben nem volt öröme. Meghalt 1815 január 9-én tuberkulózisban, 54 éves korában.

6. *Intzédi János*: Debrecenben absolvált. Blazsek püspök hívta Morvába 1784-ben és Nosziszlavba rendelte ki. 1786—94-ig Ruzsdon van, 1794—98-ig Nyemeckén találjuk, ahol buzgón gondoskodik az egyház belső életéről. Az u. n. „Helvét Rebellio” miatt Blazsekkel együtt ülnek a novamesztói börtönben. 1798—1809-ig Velke-Lhoti-n működött. Blazsek barátai közé tartozott.

7. *Szentmártoni Pál*: Kezdetben a nyemeckei gyülekezetben működött és mindjárt gondoskodott templomról és lelkészlacról. Első beszédét egy csürben tartotta. 1789-ben otthagyja Morvát és Csehországba jön Bozsovéba. 1792—99-ig Krakovanechben van, ahonnan 16 évi munka után hazajött.

8. *Elek Márton*: Erdélyből származott. Idősebb korában került Morvába. 1782-ben végzi első lelkészi funkcióját Novémeston. 1783-ban Veszelin tartózkodik, innen azzal az ürüggyel, hogy elhozza családját, hazamegy Erdélybe és többet nem tért vissza.

9. *Sallay Sámuel*: 1782-ben jött Patakról. Proszetyinben telepedett meg. Innen Jávornik-ra költözik, majd 1788-ban Veszeli-re megy. 1812—16-ig Ruzsdon működött.

10. *Kálnay István*: A klobouki gyülekezet anyakönyvébe 1784 január 16-án életével kap-

csolatban ezt írta: „Én Kálnay István születtem Debrecenben, a magyar királyságban. Először káplán voltam Jimramovén, majd Vsetinbe mentem s azután Kloboukra, ahol már 7 és fél éve vagyok. A klobouki reformált egyház 1787 január 13-án hívott meg az Isten beszéde hirdetőjének.”

Kissé büszke jellem volt és összeférhetetlen természetű. Gyülekezetébe mindjárt kezdetben újításokat vitt. 1794—1798-ig Ruzsdon találjuk, innen hazajött.

11. *Kun Sándor*: Kecskeméten született. Alsóbb iskoláit itt, a többi Debrecenben végezte. 1785-ben Nosziszlavban lépett szolgálatba. Új otthonában szerencsésen működött. 1792-ben a klobouki gyülekezet hívja meg. Még a másvalásuak is szerették. A II-ik morvai esperesi tisztségre ő volt jelölve. 1837-ben halt meg szorgalmas és híven végzett munka után. Irodalmi munkásságot is fejtett ki. Kiadta predikációit és Hernig német lelkész katechizmusát lefordította.

12. *Simon János*: 1761-ben született Komárommegyében Kacs-on. A következő gyülekezetekben működött: 1785—92-ig Zadvezsícén; 1792—97-ig Vsetinben s végül Kloboukban 1840-ig. 55 évet töltött lelkési szolgálatban. Meghalt 1840 március 14-én.

Tanulmányait a debreceni kollégiumban végezte, képzett, puritán erkölcsű volt, lelkiismeretes és pontos, a fiatalokkal szemben türelmetlen.

13. *Nagy György*: A debreceni kollégium növendéke, 1763-ban született a szabolcsmegyei Nagykállón. Mint első lelkész Proszetyinben működik, innen Nosziszlavba, majd Vanovicére megy, ahol mind a mai napig nemzetségről-nemzetségre az ő családja viseli Éliás próféta palástját, a papi tisztséget. Meghalt Vanovicén 61 éves korában, átadván hivatalát fiának, Sámuelnek.

14. *Gartsik István*: Azok közé a lelképásztorok közé tartozik, akik a 19. század elején léptek csehországi szolgálatba. Született: Pozbán, Bars megyében. Lelkészkedett Proszetyinben; Hrube Lhotá-n. Gondoskodott iskoláról. 1850-ben kijavítva kiadta mégegyszer a Blazsek által lefordított Szikszayt. Fia Gusztáv lett öreg korában segédlelkésze. Jimramovéra vonult nyugalomba, ahol 1876 március 9-én meghalt. A család máig is existál Szlovénzskón.

15. *Kulifay István*: Losonci születésű. Mint fiatal pataki theologus érkezett Morvába. Első állomáshelye Pruszinovice, (1789—93). 1793-tól Hrube Lhotán működik. Innen hazajött. Dédunokája ma is él, valahol a Dunántul esperesi tisztséget visel.

16. *Vámossy Mihály*: Mindössze 5 évet töltött Morvában. Liptálon 1786—88-ig, Hrube Lhotán 1788—1791-ig találjuk. 1791-ben hazajött.

17. *Czakó István*: Szvratouchon találjuk, (1792—97-ig). 1797-ben Hrube Lhotára költözik.

27 évet tölt Morvában a legszegényebb helyeken. Türelmetlen természetű volt. Hazajövele előtt a Bibliát földhöz csapta e szavakkal: „Ilyen nyomorult fizetésért szolgálni nem fogok!”

18. *Bary György*: Mint idősebb lelkész jött Morvába, 1796-ban. Első állomáshelye Proszetyin, 1788-tól Szvratouchon, majd 1799-től Szobjehrdon s végül 1800—1801-ig Velimben van. Négy év múlva otthagya új otthonát és hazajött.

19. *Fábry János*: Ruzsdon és Vilimovicén lelkészkedett. (1798—1806.) Mivel nem volt állandó helye, járt paróchiáról-paróchiára és szerencsésebb barátainak jóvoltából élt.

20. *Mészáros Péter*: Abban az időben jött Morvába, mikor az első generáció kezdett kihalni, vagy pedig visszatért, 1813-ban. Szorgalmasan működött 50 évig Liptában. Nem tudunk többet róla.

Kivándorolt eleink történetéből mi is tanulságot merithetünk. Igazi apostolokhoz méltó munkát végeztek és dicsőséggel viselték hivatalukat, nem hoztak szegényt vallásukra, nemzetükre. Meg nem lankadó erővel végezték az uttörés nekéz munkáját és türték még a szükségét is. Gyomláltak, irtottak, építettek és plántáltak.

Végezetül, tájékoztatásképen a Csehtestvér egyház életéről még ennyit: az utolsó 8 év valóság mozgalmának eredménye, hogy ezer és ezer hívő csatlakozott hozzájuk. Így az 1929 évben 3720, 1921 óta pedig összesen 104.000 lélek csatlakozott hozzájuk. Az egyház tagjainak száma 1920 óta megkétszereződött. Ennek következtében a gyülekezetek száma is megszorodott. 110 gyülekezetet és 373 predikáló állomást alapítottak. Az egyháznak igen kevés, csak 120 lelképásztor van. A prágai theologiai fakultás nem képes lelkészekkel ellátni a számban megnövekedett egyházat, sőt még az olműtzi missziói iskola segítségével sem tudják ellátni a gyülekezeteket.

A gyülekezetek szép előhaladást mutatnak a hitélet terén. Szeretet intézményeik, árvaházak, öregmenhelyek, leányintézményeik vannak.

Számuk összesen 265.000, 13 esperesi kerületbe vannak beosztva.

(Vége.)

Uti jegyzetek.

III.

London, 1932. április 6.

A különböző egyházak Angliában igen nagy gondot fordítanak az ifjuság vallásos szellemben való nevelésére. Itt nemcsak jelszó az, amit otthon jól ismerünk, hogy az ifjuság a jövő s az egyház jövője attól függ, hogy milyen szellemben nevelődik az ifjuság; itt az egyes egy-

házak *meg is tesznek* mindent annak érdekében, hogy ez a jövő biztosítva legyen. A templomok hirdető tábláin mindenütt megtaláljuk a vasárnapi iskolai órák (Sunday School) idejének pontos feltüntetését; némely egyháznál vasárnap délelőtt (istentisztelet előtt) s délután (rendszen 3 órakor) is vannak vasárnapi iskolai órák.

Az elmúlt vasárnapon alkalmam nyílt ezt a munkát közelebbről is megtekinteni a Wesleyan egyház Roupell Park-i kerületének vasárnapi iskolai superintendense, Mr. Carey kalauzolása mellett. A szó szoros értelmében kalauzolásra volt szükség, hogy a templom alatt épített termekben folyó munkákat illetőleg kismérje magát az ember.

Előbb egy nagy terembe mentünk, ahol 130—140 gyermek (8—12 évesek) s 8 vezető (nők) várták Mr. Careyt, a fővezért. Előbb néhány éneket énekeltek el a gyermekek és pedig a külön, számukra készült iskolai énekeskönyvből (School Hymnal), aztán Mr. Carey rövid beszédet intézett a gyermekekhez, amelyben arra is figyelmeztette őket, hogy egy cseh-szlovákiai magyar református lelkész is jelen van, aki látni akarja, hogy az angol gyermekek milyen szeretettel ragaszkodnak a Jézushoz. Rövid ima és az uri ima után ismét néhány ének következett, ami után megkezdődött a csoportos tanítás. 6—10 gyermek egy-egy vezetővel élén alkotott egy csoportot. A gyermekek felmondták a Sunday School Lessons-ból felhagyott leckét s a bibliából olvastak. Tehát itt az egyház gondoskodik megfelelő segédeszközökről a vasárnapi iskolai munka megkönnyítésére és pedig az év különböző szakaszaiban más és más leckék alapján folyik a tanítás. Az a füzet, amelyet most használnak, az április—június hónapokra szóló anyagot foglalja magában. A vasárnapi iskolások mindenikének van külön tagkönyve (Junior Notes), amelybe a vezető bejegyzi a látogatás idejét s a tag részéről történt adakozást.

Aztán megnéztük a 6—7 kisebb helyiségben folyó munkát, ahol egy-egy vezető a serdültebb ifjúsággal foglalkozott. Egyik teremben pedig egészen kis gyermekek (4-6 évesek) voltak, akik épen rajzolgatni próbálták a falra kikapasztott mintát. Egy másik helyiségben a külmisziói osztály tartott összejövetelt. Vezetőjük kérdezte tőlem, hogy egyházunkban hogy áll a külmiszió ügye? Szégyenkezve vallottam be, hogy mi nagyon szegények vagyunk és igen sok bajaink vannak otthon s így a külmisziói munkákat illetőleg még csak a kezdet kezdetén vagyunk.

Nem akarom untatni az olvasót az apróbb részletekkel, pedig azok is nagyon tanulságosak volnának. Amikor a munka bevégződött s a gyermekesereg szétszórt, nagy lehangoltság vett erőt rajtam, Otthoni viszonyainkra gondoltam. Hol vagyunk még mi ettől a rendszeres és alapos munkától? Városi gyülekezeteinkben sem

láttam sehol az ilyen munkának megfelelő helyiségeket és eszközöket. De ami fontosabb ennél, hol vannak a mi gyülekezeteinkben a lelkész segítőitársai a belmissziói munkáknál? Itt ezt a munkát kizárólag világiak végzik. Egy lelkész sem volt jelen a fentebb ismertetett vasárnapi iskolai összejövetelen. Mr. Carey a kerület (nálunk talán paróchiális kör) vasárnapi iskolai superintendense hivatalnok ember s az oktató nők is természetesen mind világiak, akik nagy szeretettel és odaadással, önzetlenül végzik ezeket a munkákat az ifjúság vallásos nevelése s végeredményében egyházuk jövőjének biztosítása érdekében. Mikor fogunk mi ezekhez hasonló segítőitársakat nevelni otthoni gyülekezeteinkben? Ezek a kérdések nyugtalanítottak, amíg Mr. Carey lakásához értünk, akihez teára voltam meghívva a vasárnapi iskolai összejövetel után.

Annyi bizonyos, hogy ezekben az egyházakban az állam és egyház viszonyának, az államsegélynek kérdése, amivel mi otthon annyit bajlódunk, végérvényesen meg van oldva. Az egyház tagjai — mert úgy vannak nevelve — fedezik az egyház és intézményei fenntartásának bizony nem jelentéktelen költségeit és pedig önkéntes adakozás útján.

Mt. Carey-től sok érdekes dolgot tudtam meg az Wesleyan egyház szervezetére vonatkozólag. Érdeklődtem a lelkészi fizetést illetőleg is. A minimális lelkészi fizetés ebben az egyházban évi 250-300 font (most 32—39.000 čk.), lakás és butorzat.

A lelkészlakást azért butorozza az egyház mert egy lelkész nem lehet egy helyen 3-4 évnél tovább, tehát hogy a gyakori költözködésnél ne kelljen a butorzatot hurcolni, az egyház butorozza a lelkészlakásokat.

Nem is olyan rossz dolog az, hogy a lelkésznek 3-4 évenként változni kell. Hány gyülekezetben állana helyre a rend és béke nálunk, ha erre a rendszerre térnénk át?! Hogy akkor már el kell mennie a lelkésznek, amikor egy gyülekezetben megismerve a viszonyokat, hozzákezdhetne az építés munkáihoz? Hát itt ezeket a munkákat elvégzik a világi papok; a lelkésztől — ha jól látom — a gyülekezet főleg az Ige hirdetését és az irányítást várja.

Bizony egészen más világ ez, mint a miénk otthon. Nem állítom, hogy tökéletes és minden hibából mentes, de annyi bizonyos, hogy itt élet pezseg a gyülekezetekben s nincsenek megunt lelképásztorok, akik elkedvetlenedve és elfásulva az üres falaknak prédikálnak.

Dr. Magda Sándor.

Problémáink.

Vágmelléki bizonyágtétele Péter Mihály püspök és a szlovákság ügyben. Végtelenül jól esett olvasnom Ref. Egyház és Iskola lapunk 14. számában *Péter Mihály* püspök urnak

a „*Sárospataki Lapok*“ 1901. febr. 4-én írott és ugyanazon évfolyam 5-ik számában, tehát ezelőtt 31 évvel megjelent cikkét, a református szlovákoknak saját anyanyelvükön való lelki gondozása érdekében.

Péter Mihály püspök urat 1925 szeptember 7-én ismertem meg a Losoncon tartott *Reform. Irodalmi Társaság* alakuló ülésén. A bemutatkozások alkalmával említettem, hogy én évtizedek óta úgy ismerem irodalmi működéséből, mint a szlovák nyelvű reformátusok magyar apostolát. Említettem, hogy még konventi gyűlési tagok között is voltak, akik magyar érdekekkel ellenkezőnek találták a szlovákajku reformátusok érdekében kifejtett fáradozását.

A jelen voltak legnagyobb része fiatalabb volt, tehát ezt nem tudhatta, az egykoruak vagy öregebbek se emlékeztek kijelentésem eredetére. Péter Mihály keresgélve a multban, bizonyította állításomat. Ime most egyidejű cikkének leközlésével bizonyította igazamat.

Ennél fényesebb bizonyítékot kevés ember adhat évtizedek mulva, világhorodaton átment elvhűségre, vallásos meggyőződése mellett.

Boross Kálmán.

Memento. Egyik hívem beszélt nekem, hogy sokáig feküdt súlyos betegen a kórházban. Kezelő orvosa nem sok reményekre jogosító vállvonogatások után a leggondosabb ápolást rendelte számára és külön is felhívta reá a szolgálattelvő apácák figyelmét. A kedves nővéreké azonban összesugtak és kijelentették előtte nyíltan, hogy sorsa reménytelen, a halál csak órák kérdése és ők már feleslegesnek is tartanak minden ápolást. Gondoljon most már a beteg — folytatták tovább — a lelke üdvösségére, fordítsa minden idejét a csendes készülődésre, melyben ők nagyon szívesen segítségére is lennének, ha áttérne. És a mikor az orvos a szokásos reggeli vizit alkalmával megkérdezte a betegtől, hogy gondosan kezelték-e, akkor a nővéreké az orvos háta mögül integettek neki, hogy feleljen „igen“-nel. A betegnek azonban jól felfogott érdekében állott az igazat bevallani. Azután mégis meggyógyult és most már azt a bizonyos utat a kedves nővéreké segédkezése nélkül lesz kénytelen megtenni — reméljük, még nagyon sokára —, a másvilágra.

Abban a hitben, hogy csak egy-két „kegyes“ apáca tulbuzgóságáról van szó, én e panaszos elbeszélés felett hamar napirendre tértem. Most azonban, hogy a Ref. Figyelő c. lap egyik kölcsönkapott számában ugyanilyen stílu panaszról olvasok, mintha sugná valami, hogy a kórházak falai között talán tervszerű lélekhalászat folyik. Nem tagadhatom el, hogy nagyon fájdalmas csalódást okozott nekem ez a két oldalról jött értesülés, mert a betegápolással foglalkozó apácákra mindig a legnagyobb tisztelettel gondoltam. Kórházi orvosismerőseim és a kórházat járt emberek is mindig bizonyos csodálattal

emlegették a betegek körül tanusított anyagi türelmüket és rendkívüli munkabírásukat, mire valóban egyedül csak az önfeláldozó szeretet és a hivatásérzettől áthatott lélek képes. „Ora et labora“ — azt hittem, csupán ennyi az élet-programjuk. S ime, most látom, hogy e program a lélekhalászat mesterségével is bővül, ami most már nagyon vegyes érzéseket támaszt bennem az ő „anyagi“ türelmük és jóságuk felől is.

Az, hogy a felekezeti sövény nekik is botránykő, melyen előszeretettel nyulnak keresztül, hogy egy-egy lelket átemeljenek, még emberileg érthető. De hogy türelmük a más vallásuaknál türelmetlenségéggé fajul és hogy akkor szegeznek a kiszemelt áldozat mellé a hitehagyás gondolatát, amikor annak lelkileg is a legnagyobb nyugalomra van szüksége, az nem valami ékesen szóló bizonyítvány az ő lelki finomságuk és gyöngédségük mellett és a mi szempontunkból föltétlenül elítélendő cselekedet.

Arva Bethlen Kata jut eszembe, akinek, mikor betegágyat fekszik és hónapokon át élethalál között lebeg, kimélet s figyelem helyett gorombaságig menő darabossággal fizet a gyermekáldásért a *kioktatott* férj. Vagy eszembejuttatnak a hugenotta üldözés idejéből az u. n. „csizmás hittérítők“, a dragonyos katonák, akik lármás duhajkodásaikkal üzik el szállástadó gazdáik szeméről az álmat, hogy az álmatlansággal agyonkinzottakat könnyebben befoghassák a miseáldozatra. Akárcsak az uzsorás, ki a megszorult delikvens kétségbeesett lelkiállapottól kovácsol magának tökélet, hogy kielégítse „gyűjtő“ szenvedélyét.

A kedves nővéreké ezen „missziós“ tevékenységével kapcsolatban tollamhegyére kíváncsi kérdések mellőzésével csak arra kérem lelkésztestvéreimet, hogy legyen ez mementó számunkra. Ha egy hívünk kórházba kerül, vagy mi látogassuk meg, vagy kérjük meg reá a helybeli lelkészt, hogy végezze el a lelkigondozás munkáját a beteg körül és azután is kérdezzük ki és minden tekintetben kísérjük figyelemmel. Így talán a szelid lelkű nővéreké „önfeláldozó“ munkáját ezen a téren ellensúlyozni tudjuk.

Koncsol János.

H I R E K

— **A theologiai és középiskolai internátusra** legutóbbi nyugtázásunk (III. 13.) óta a következő befizetések történtek: Batta Pál Feled 350 k. Boross Zoltán Feled 50 k. Gerczy Gyuláné Munkács 300 k. Egyenleg, mint bankbetét 1932 IV. 1-én 69,365 k. Az ajánlattevőket kérjük, hogy a befizetéseket kizárólag az e célra küldött befizetési lapokon eszközöljék s ha nem volna ilyen birtokukban, a csicséri lelké-

szí hivatal megkeresésre készséggel küld. A más címre, vagy más csekklapon továbbított küldemények zavarokat idéznek elő a könyvelésnél.

— **KIE konferenciák mindenfelé.** Április 9-11 napjain Kisujszálláson volt nagyszabású KIE konferencia. Május 8-án Nagylétán, Békésen pedig május 22-én lesznek református KIE konferenciák. Az evangélikus egyházban 3 KIE konferencia is készül: május 7-8 Tótkomlós, május 21—22 Sárszentlőrinc, május 29 Vönöck.

— **A Kálvinista Szemle ellen** a budapesti királyi ügyészség hivatalos bünvádi eljárást indított azért, mert annak helyettes szerkesztője, Töltéssy Zoltán a lap 1931. évi szeptember 12-iki számában egy levelet közölt, amelyben az író megbotránkozik azon, hogy az 1931. évi Szent István napi körmenet alkalmából a rádió bemondó a „Szent Jobb” imáadására hívta fel a magyarokat. Az író ugyanis, mint református lelkész, az említett rövid cikk keretében az imáadásra való felhívást református szempontból bálványimáadásnak nevezte. Az ügyészség ezen eljárása ellen felemelte szavát az újpesti református egyháztanács és állástfoglalt a református egyházi sajtó szabadsága érdekében.

— **Pünkösdi tanulmányut Bécsbe.** Ez évben is megrendezi olcsó és nagysikerű bécsi tanulmányut a Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Szövetsége. A tanulmányut indul Budapestről május 14-én szombaton, Budapestre visszaérkezik május 18-án szerdán este. A résztvevők megtekintik Bécs minden nevezetességét szakszerű vezetés mellett. Résztvesznek a pünkösdi bécsi magyar istentiszteleten is. Résztvételi díj mindössze 40 pengő. Ebben benne foglaltatik az utiköltség Budapeستől Bécsig és vissza, négy éjszakára a szállás, továbbá napi háromszori étkezés. Jelentkezni a magyar utlevél és 5 pengő jelentkezési díj beküldésével lehet április 28-ig a Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Szövetségénél, Budapest Horánszky u. 26.

— **A jeruzsálemi muzulmán kongresszus** mohamedán missziói társaság és egyetem létezését határozta el.

— **Husvét hajnali napkelti istentiszteletet** tartott több református keresztyén ifjúsági egyesület. Hódmezővásárhelyen reggel 6 órakor 700 ember volt jelen a templomban. Rákoscában reggel fél 6-kor a templomban. Gödöllőn ugyancsak kora reggel a temetőben tartottak nagyhatású rövid istentiszteletet. A budapest-

fasori RKIE hajnali husvéti ifjúsági összejövetelt tartott, utána közös szeretetreggelivel.

— **A genfi ref. egyház** vezetősége elhatározta, hogy ezentúl minden hónap utolsó vasárnapján urvacsorát fognak osztani a templomokban. Ezzel a genfi egyház visszatér az őskeresztyén istentisztelethez, melynek középpontjában az urvacsoraosztás állott. Kálvin is híve volt az urvacsora gyakori kiszolgáltatásának, de a polgári hatóság úgy rendelkezett, hogy évenként csupán négyszer legyen urvacsoraosztás. Kálvin, a békesség kedvéért, engedett. Később sajnálta ezt a gyöngeségét s most a genfi egyház elérkezettnek látja az időt, hogy a polgári hatóság részéről az egyházi életbe történt ezen beavatkozásnak véget vessen. Itt említjük meg, hogy egy budapesti gyülekezet is havonta tart urvacsorával egybekötött istentiszteletet.

— **A reformátusok száma a világon.** A statisztikai adatok szerint az egész világon 49.000 református egyházközség és 20 millió lélek áll tiszta kálvinista alapon. Világrészenként, illetve országoként így oszlik meg számuk. Európában 12.000 gyülekezet van 6.500.000 lélekkel. Kínában 643 gyülekezet 11.000 lélekkel. Japánban Koreával és Jávával együtt 280 gyülekezet 130.000 lélekkel. Előindióban 10 egyház 120 gyülekezettel, 146.000 lélekkel. Filippi szigeteken 231 gyülekezet 20.000 lélekkel. Egész Ázsiában 14 egyház, 550 gyülekezettel, 1.000.000 lélekkel. Északamerikában van 15 egyház 2760 gyülekezettel, 8.500.000 lélekkel. Délamerikában 255 gyülekezet 60.000 lélekkel. A Nyugatindiai szigeteken 233 gyülekezet 60.000 lélekkel. Afrikában 17 egyház, 170 gyülekezettel és 1.000.000 lélekkel.

— **Eladó.** Egy jó karban levő Schunda-féle pedálos cimbalom jutányos áron eladó. Címet a szerkesztőség közöl.

— **Ajánlat.** Egy leszerelt orgona békebeli igen jó anyagának behasználásával és némi kipótlásával, szerkezetének alapos és tartóssá átdolgozásával, szekrényének újra festése és aranyozásával egy 6 változatú, pedál nélküli orgonát állítottam elő, amelyben 380 ón és fásip van. Öt évi jótállás mellett igen jutányos áron: 9000 koronáért ajánlom megvételre a ref. egyházközségeknek. Bármikor megtekinthető és azonnal szállítani tudom, a megrendelő helyen felállítom. Nyitra 1932 április 14. *Vazsanzky Ottó* orgona készítő.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Vefké
Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicseri
lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Az Élet Fejedelme.

Ahogy az emberi szellem fejlődött és szélesedett: nőtt az élet fogalmának tartalma és köre. Különösen a legujabb időkben, a XIX. és XX. század tudományos kutatása szélesítette ki az élet fogalmát egyfelől azzal, hogy a mindenséget is egységes életnek fogta fel, másfelől azzal, hogy az életnek egészen ismeretlen vonatkozásait és összefüggéseit tárta fel a mikroszkopikus világ birodalmában. Az élet hódítva terjeszkedett a végtelen nagy és a végtelen kicsiny irányában egyaránt.

Azonban az életnek ez a mennyiségi meg-növekedése jelentőség dolgában elvész az élet minőségének a nagy jelentősége mellett. Hiszen él a kristály is, de mennyivel nagyobb csoda egy moszat, mint a kristály. Él az amöba is, de mennyivel csudálatosabb a költöző madár. Él az elefánt is, de egy megtermékenyült emberi petében több csoda van, mint a legnagyobb élő állat szervezetében. És ezt átvihetjük az emberi életre is. Mennyivel magasabbrendű életet él a hős, mint a gyáva, ki külső erők játékszere; mennyivel magasabbrendű életet él a szent, mint a jellem nélküli, ösztöneit követő emberi állat; mennyivel magasabbrendű életet él a hívő, mint a közömbös, vagy kölelkü hitetlen.

Igy jutunk arra a megismerésre, hogy a legmagasabbrendű élet a legszentebb, a leghívőbb, a leglelkibb emberben, Jézus Krisztusban található meg. Krisztus a maga emberi mivoltában is az Élet Fejedelme.

De az Élet Fejedelme Ő a maga isteni mivoltában. Azért, mert benne Isten lényege lett testté, vagy a zsidókhöz írott levél bevezetése szerint: Ő maga Isten dicsőségének visszatükrözése és az ő valóságának képemása. Minden élet forrása, teremtője teljességgel: maga Isten

jelent meg benne a földön, hússá és vérré, emberi személyiséggé váltan. Ő az Élet Fejedelme azért, mert Isten lett benne emberré.

Az életnek az a természete, hogy a körülötte levő világot önmagához alakítja át. Az élet átalakító impérium. Kertedben ültess el egy szamócát s mellette engedj felnőni egy beléndeket. Ugyanabból a földből, ugyanabban az időben tökéletesen azonos feltételek mellett az egyik növény fűszeres zamatot, a másik gyilkos mérget termel. Azért, mert mind a két, egyébként gyenge növény királyi hatalommal, teremtő erővel, metafizikai impériummal bír s ez impérium lényege az, hogy a körülötte levő világot önmagához hasonítja át, azaz olyanná teszi, amilyennek saját belső törvénye, a maga örök igénye kívánja. Ezt az impériumot gyakorolja a bacillus és az évezredes tölgy, ez az impériuma az embernek és a legkisebb protozoának.

Ilyen átalakító impériuma van az Élet Fejedelmének, Krisztusnak. Azért jött, hogy éljen és életében magához hasonítsa át a világot. Először a lelkeket, a lelkek útján magát a látható világot; fát, fűvet, virágot, sziklát, ércet épüget átalakít, felhasznál és beledolgoz az ő csodálatos impériumának szervezetébe, mint ahogy foglyul ejti a gondolatokat, áthatja és inspirálja az érzéseket, szabályozza és organizálja egyesek, nemzetek, országok és évezredek akaratát.

Az Élet Fejedelmének ez az imperiuma *lelki*. Azt jelenti e szó, hogy nem fizikai kényszerrel jött létre. Ihletés útján jó létre, ihletés útján valósul meg. Olyan a természete ennek az impériumnak, hogy önkéntes és boldog engedelmességet kíván. Nem erőszakol, csak lelkesít azzal, hogy ő maga lélek. Szeretetet ébreszt

azzal, hogy előbb szeretett, bűnbánatra indít azzal, hogy a szentség királyi fölségét állítja elénk; megárad, mint kegyelem, hogy a hit felfoghassa, szelid, de győzelmes akaratképen reánk bizza, hogy önként, szabadon és boldogan engedelmeskedjünk neki. Egy szankció van a világban: a kereszt szankciója, amelyen a bíró halt meg azért, hogy engedelmeskedjék és megszabaduljon a vádlott.

Az tehát a nagy kérdés: mit tudunk magunk és világunk életéből odaadni az Élet Fejedelmének, hogy a maga lelki impériumába dolgozza fel és annak dicsőséges egyéniségévé változtassa át? Odaadjuk-e neki magunkat, gondolatainkat, érzéseinket, törekvéseinket; rendelkezésére bocsátottuk-e életünk külső formáit, övé-e a mai nemzedék eszménye, célja, programja? Látjuk-e, hogy hódító módon mint ejti hatalmába emberek azívét, terem új intézményeket, régieket alakít át s reálitás-e a mi énünk életritmusában az Ó életének szentsége és dicsősége?

Mennyi „nem” az egyetlen „igen” mellett! Épen ezért menjünk hódolni neki. Vigyük magunkat, családjunkat, egyházunkat, nemzetünket, egész világunkat, hogy építse be az ő birodalmába. Ez a birodalom: az ő teste. Most tavasszal milliárd meg milliárd parányi atomban rohan felfele a föld sava és zsirja, az elkorhadt élet maradéka és a szétporladt kő omladéka rohan felfele fákon és cserjéken, hogy engedelmeskedve egy magasabbrendű élet impériumának, barackvirágként s majdan fűszeres gyümölcsként megérkezzen a csucsra. Ilyen tavaszi mohósággal siessünk az Élet Fejedelme elé, hogy az ő ága, lombja, virága és gyümölcse legyenünk. *Ravasz László.*

Tanügyi bizottsági jelentés.

Tárgyaltatott az Egyetemes Konvent 1932. március hó 17-én Ungváron tartott ülésén.
Előadó: *Patay Károly.*

Főtiszteletű és Méltóságos Egyetemes Konvent! Az egyházkerületek részéről beérkezett kimutatások és jelentések alapján következőben terjesztem elő egyetemes tanügyünk állását és fontosabb mozzanatait az 1930/31-ik tanévről:

Mindenekelőtt megállapítható, hogy az elmúlt tanévben, — egyes esetektől eltekintve, — általánosságban nem érték iskoláinkat nagyobb mérvű sérelmek, vagy tulkapások. Az államosítási törekvések, szólások is mintha alábbhagytak volna, talán a megnehezült, súlyos pénzügyi viszonyok, vagy pedig az egyes iskolafenntartó testületek erkölcsi sulya, minden ilyen törekvést eleve visszautasító magatartása következtében. Mindenesetre kívánatos lenne, hogy ne lebegjen felettünk szüntelen s ne kísértene ennek lehetősége, mert a reá gondolás és a bizonytalanság érzete megbénítja iskoláink éle-

tét, főként pedig tanítóink működését. Iskoláink, tanítóink teljesítsék magas hivatásukat minden tétovázás és aggodalom nélkül, az arra hivatott hatóságaink pedig kísérik éber figyelemmel ennek a kérdésnek minden megmozdulását, egyetemes egyházunk pedig tekintélyének és erkölcsi sulyának teljes erejével lépjen fel, ha annak szüksége mutatkozna, hogy jogainkban és érdekeinkben semmi sérelem, vagy károsodás ne érhesse!

Ilyen, iskoláink létét veszélyeztető aggodalom nyilvánult meg a Kárpátaljai Egyházkerület részéről, mely azonban úgy látszik, nem fogadható el valóban. Nevezetesen az 1926. évi 104. számú törvény 45. §-a alapján iskoláinknak nyújtandó államsegély úgy tüntetett fel, mint előleg, melynek felmondása, visszafizetése bármikor megtörténhetik, ami halálos veszedelmet jelentene iskoláinkra s vele együtt egyházunkra. Korláth Endre szenátor ur alább majd következő jelentése alapján azonban egyházunkat e részről semmi veszély nem fenyegeti!

Legsúlyosabb és legveszedelmesebb azonban az állami ténykedések terén az u. n. kisebbségi iskolák létesítése, amely, ha be nem vallottan is, de eszközeiben és módszereiben elnemzetlenítésre vezet. Szinmagyar nyelvű községekben 8—10 szlovák nyelvű gyermek kedvéért szép, díszes iskolákat emelnek s a gyermekeket ellátják tankönyvekkel, ruhával, aminek következtében pl. Királyhelmeceen a református magyar anyanyelvű gyermekeink közül 20-an az állami magyar tannyelvű, 16-an pedig az állami szlovák tannyelvű iskolát látogatják. És ez a sajnálatos dolog sok helyen előfordul, amiknek szomorú következményei, hogy gyermekeink érzésben, tudásban idegenekké lesznek, az ősi kálvinista vonásokat, tulajdonságokat elvesztik, sőt elvesztik édes anyanyelvüket is, mint ezt a máramaros-ugocsi jelentés szomorúan is jelzi, ahol már eddig is 82 gyermekünk nem tud magyarul írni és olvasni!

Iskoláink állapotairól szóló jelentéseknek éppen ezek a legszomorúbb részei, amelyek gyermekeinknek tőlünk való eltávolítását tüntetik fel. Így pl. az Ungi Egyházmegyében felekezeti iskolánkat látogatja: 1201 gyermekünk, állami iskolába jár pedig 1066 magyar református gyermek. Abaujban pedig 918 a mi iskolánkba járó és 793 az állami iskolákat látogató gyermekek száma. Nincs sehol sem említve e szomorú jelenségeknek oka, *) de ha már meg van és rajta nem segíthetünk: sokszoros kötelesség hárul reánk, hogy a hitoktatás mélyítésével, szeretetteljes gondozással, történelmi és valláserkölcsi füzetek osztogatásával vonjuk ezeket, a veszni készülő báránykákat a melengető, megtartó édes anyakebelre, egyházunk, vallásunk, ősi tradícióink bűvös-bájos kövéhez.

*) Az ok, hogy az illető községekben állami iskola van, felekezeti iskolánk meg nincs. *(Szerk.)*

Egyedül a Dunai Egyházkerület az, melyben ilyen tünetek nem fordulnak elő, ahol gyermekeink részére mindenütt rendelkezésre állnak felekezeti iskoláink a legnagyobb hivatottsággal s örökös szeretettel gondozzák-nevelik gyermekeinket.

Általános azonban a panasz, hogy a szlovák nyelvű állami elemi, de főként a középiskolákban, az intézetek falain belül nem engedik gyermekeinket magyar anyanyelvükön hitoktatásban részesíteni, hanem a hitoktatók kénytelenek a hitoktatás megejtése céljából más helyiségekről gondoskodni. Bizonyára egyéni tulajdonságok ezek, csak az a fájdalom, hogy általánosak! Törvényes alapja nincs e visszás gyakorlatnak, de ellenkezik is a legelemibb természetadta joggal, mely kiáltólag követeli, hogy a vallásoktatás mindenkinek saját anyanyelvén történjék.

Általános a panasz és elégedetlenség a nagy tanítóhiány miatt. A Kárpátaljai Egyházkerületben a tanítók $\frac{1}{3}$ része ideiglenes, a Tiszánineni Egyházkerületben 106 az okleveles, 57 pedig a kisegítő tanítók száma, míg a Dunánineni Egyházkerületben valamennyivel kedvezőbbek a viszonyok. Tanügyünk, népnevelésünk szomorú állapotáról e számok beszélnek a legvilágosabban. . . . Miféle viszonyok lehetnek ott és mily eredménnyel járhat népnevelésünk ügye, hol 3—4 oszt. polgári iskolát, kereskedelmit, sőt ipariskolát végzett, elhelyezkedni máshol nem bír, — sokszor a legjobb akaratu bár, — de egyáltalán semmi hivatottsággal nem rendelkező kisegítők kezére vannak bízva gyermekeink, jövő nemzedékünk sorsa, jövője, boldogsága,

Sokszoros felelőség hárul e tekintetben egyházunkra!

Itt most már cselekedni kell! . . . Elmult a tervezgetések, tanácskozások ideje, . . . teremteni, alkotni kell, ha élni akarunk, fajunkat, kultúránkat, hitünket fentartani, megőrizni kívánjuk. Aminthogy ez mindenekfelett való kötelességünk is.

Rendszertelenség, kapkodás, sőt hiány van megfelelő vallástani könyvekben. Vannak középiskolák, melyekben gyermekeink kizárólag ág hitv. evang. szerzők munkáit használják. Megfelelő tankönyvekre volna égető szükség úgy az elemi, mint a középiskolai hitoktatásunk terén, hogy végre gyermekeink már egyszer érzésük, gondolatviláguk, lelki igényeik, szellemi tudásuknak megfelelő vallástani kézikönyvet birhassanak.

Különös dicsérettel és elismeréssel emlékeznek meg a jelentések iskoláink szellemi színvonaláról. A Tiszánineni Egyházkerület kiemeli a szinte megragadó és felemelő vallásérkölcsei nevelést, mint amelynél többet, eredményesebbet kívánni már nem is lehet. Elismeréssel nyilatkoznak a tanítók, hitoktatók lelkiismeretes, hivatásukat átérző munkájáról, hivatásuk al-

dozatokban meg nem restülő, iskoláit, tanítólkásait rendbentartó, új iskolákat építő s a régiéket átjavító buzgóságáról. Egyedül az Abauji Egyházmegye veti fel a súlyos kérdést: mi az oka, hogy a jelentések csupa kiváló, elsőrendű eredményekről és osztályzatokról szólnak, mégis nagy a panasz, hogy az iskolákból kikerülő gyermekek igen kevés tudással rendelkeznek.

Tornaujjalun a vallási vizsga nem tartatott meg, mert a tanító nem volt odahaza és az iskola le volt zárva. Kassán pedig, hol a szlovák reálgymnáziumban 25, a szlovák leánygymnáziumban 5 és a szlovák reáliskolában 6, összesen tehát 36 református vallásu tanulónk járt, — a tanulóknak csak a fele jelent meg a hittani vizsgán s azoknak tudása sem volt kielégítő. Szomorú jelenségek ezek, az általánosságban megnyugtató jelentések és kiváló eredmények közepette!

I. Vegye megnyugvással tudomással Egyetemes Konventünk egyetemes tanügyünk kiemelkedő mozzanatait és életjelenségeit feltűntető eme jelentést, mint olyant, amelyből élni akarásunknak, életképességünknek, fejlődésünknek reménységgel biztató jelei mutatkoznak. Iskoláinkhoz, mint féltve őrzött drága kincsünkhöz, magyar kálvinistaságunk erős oszlopaihoz soha nem csüggedő érzéssel és szeretettel ragaszkodván, mondja ki Egyetemes Konventünk, hogy az államosításnak még a gondolatával sem kíván foglalkozni, hanem őrtálló kötelességének tudatában felhívja gyülekezeteinket és tanítóinkat, hogy minden erre való gondolást és féltelmet kerülve, végezzék nemes hivatásukat a történelem útján nem egyszer kiomló vércseppekkel, a járt ösvényeken haladva, neveljenek egyházunknak öntudatos, hűséges, megbízható, erős-lelkű ifjakat, egyháztagokat.

II. Fájó érzéssel vegyen tudomást Egyetemes Konventünk a színmagyar református községekben létesített u. n. kisebbségi iskolákról s azon elszomorító jelenségről, hogy gyermekeink egyre nagyobb számban keresik fel ezeket. Nincs módja, lehetősége ezek felállítására ellen tiltakozni, bár megállapítani kénytelen, hogy ezekben bizonyos mérvű elnemzetlenítési törekvéseket lát. Kötelességének tartja ezért felhívni egyházunk tagjait, hogy gyermekeiket csakis a mi magunk iskoláiba járassák. Ahol pedig mégis ennek ellenkezője történék, ott maga a gyülekezet és a felettes egyházi hatóságok kettős gonddal örködjenek a hitoktatás odaadó, szeretetteljes végzése felett. Megfelelő traktátusokat adjanak a gyermekek kezébe, vonják be a vasárnapi iskolákba és minden lehető kövessenek el, hogy megmaradjanak ma-

gyar kálvinistaságunk, anyaszentegyházunk érzés, gondolat és szellemi világában. Egyházunk minden tényezője és minden tagja egyik legnagyobb kötelességének tartsa, hogy ahol gyermekeink, saját iskoláink nem léte miatt, vagy más okokból, nem református jellegű iskolákat látogatnak, külön segélyezésekkel, könyvek, ruhák adományozásával, szóval anyagi áldozatok árán is megtartassanak anyaszentegyházunk kötelékében.

III. Sérelmesnek jelentse ki Egyetemes Konventünk nem indokolható azon visszaélést, mely szerint szlováknyelvű tanintézetekbe járó református gyermekeink az intézet falain belül saját anyanyelvükön nem részesíthetők hitoktatásban. Megállapítja, hogy semmiféle tételes törvény ilyen szellemben nem intézkedik. De ha mégis lenne egy ilyen vonatkozású törvény, ennek megváltoztatása érdekében Egyetemes Konvent felír az államkormányhoz, mivel ez nemcsak autonómiánkkal, de a demokratikus, humanus érzéssel is ellenkezik.

IV. Egyetemes Konventünk az egyre nagyobb mérveket öltő tanítóhiány orvoslására és saját egyházi és iskolai érdekei biztosítására egy református önálló tanítóképző felállításához ragaszkodik. A múlt évben e tárgyban hozott határozatát teljes egészében fenntartja és nem abiturienstanfolyamokkal, vagy gimnáziumi előkészítésekkel, korrepetálásokkal kívánja a kérdést megoldani, hanem a múlt évben elfogadott tervezet alapján egy rendes, négy-évfolyamos tanintézetet kíván létesíteni és megnyitni még lehetőleg a jelen esztendő folyamán. Ennek semmi törvényes akadálya nincs, a lehetőséget pedig megadja hiveink egyetemes áldozatkészsége, lelkési és tanítói karunk hozzájárulása s egyes gyülekezeteink a régi nagy időkre emlékeztető áldozatos felajánlkozása. Egyházunk jövője, annyi ezer gyermekünk sorsa, tanítói karunknak megőrzése hangosan kiáltanak az áldozatos hivek százazrei felé. A fejlődésre, haladásra buzdító élniakarásunk, de főképen Istenben vetett hitünk, ki 400 éven keresztül őrizte, védelmezte magyar anyaszentegyházunkat, elüzi belőlünk a kétségeskedést és egyetemes egyházunk bátran indul nemes céljának megvalósítása felé.

V. Mélységes megilletődéssel és meleg jóleső érzéssel vesz tudomást Egyetemes Konventünk tanítóink, hitoktatóink lelkiismeretes munkálkodásáról s arról az együttérző szeretetről, mely tanítóinkat egyházunkhoz kapcsolja. Ezen, a századok viharaiiban egybefűződő, testvéri összetartási láncszemet a mai kedvezőtlen áram-

latok sem tudták megszakítani. Gyülekezeteink s hiveink buzgósága és áldozatkészsége, mellyel az öreg iskolaépületeket megújította, új épületeket emelt, új iskolákat s tanítói állásokat létesített, minden elismerést megérdemel. A mai súlyos gazdasági viszonyok között, szinte lemondásnak nevezhető áldozatkészségért, fejezze ki Egyetemes Konventünk gyülekezeteink előtt őszinte, hálás köszönetét s ezt gyülekezeteinknek, egy a konventi elnökség által kibocsájtandó főpásztori levélben adja tudtul.

VI. Az abauji, bizonyára téves észrevételnek esetleges megismétlődése ellen, felhivatnak az iskolai körfelügyelőségek az iskolák minősítésének egyenlő kezelésére s ahol szükséges, a tanítás eredményének lehető fejlesztésére.

VII. Jóváhagyólag tudomásul veszi Egyetemes Konventünk az ide mellékelt és bemutatott statisztikai kimutatásokat, de egyben felhívja az egyházkerületeket, hogy az adatoknak az egyházmegyék részéről való pontos megadását és beküldését szigorúan ellenőrizzék, mert egyetemes tanügyünk állásáról hiányzó és pontatlan adatok mellett teljes hü köpet nem nyerhetünk. Megbizza Egyetemes Konvent a tanügyi bizottság elnökét és tanítóképviselőjét egy új, általánosan kötelező statisztikai kérdőív elkészítésével és azt a tanügyi bizottság elnökének és a konventi elnökségnek jóváhagyása után kiadni elrendeli.

VIII. Nagy hátránya és visszassága egyetemes egyházunknak a tanítói és kántori fizetéseknek meg nem felelő, tanítóinknak s gyülekezeteinknek érdekeit egyaránt mélyen sértő, igazságtalan elkülönítése, melynek következtében sok helyen pl. kántori fizetésül csak a szerény stóla van felvéve. Mivel ezen elkülönítések még a háboru alatt revízió alá vett, de közben a magyar vallás és közoktatási miniszterium által ki nem kézbesített, tehát miniszteriumilag jóvá nem hagyott javadalmi jegyzőkönyvek alapján történtek, feltétlenül szükségesnek mutatkozik, hogy ezen javadalmi jegyzőkönyvek rektifikált példányai utólagosan a magyar közoktatási miniszteriumtól beszereztessenek és ezek alapján a tanítói és kántori fizetések helytelen szétosztásai és megállapításai kiigazítsanak. Egyetemes Konventünk tehát megteszi a szükséges lépéseket, hogy diplomáciai úton az összes tanítói állásainknak rektifikált javadalmi jegyzőkönyvei a magyar közoktatási miniszteriumtól beszereztesse, azután pedig szorgalmazni fogja ezeknek a köztársasági isk. minisztériumnál való

elismertetését, illetve a javadalmi jegyzőkönyveknek egyházunk érdekeinek megfelelő helyesbítését, megváltoztatását. Ahol pedig a javadalmi jegyzőkönyveken a magyar közoktatási minisztérium részéről rektifikáció nem történt, ott a helyi javadalmaknak tanítói és kántori megfelelése érdekében az Egyetemes Konvent külön próbál megegyezésre jutni az államkormányal.

(Folyt. köv.)

Régi dolgok.

Sárospataki ünnepi-követ pátense az 1768.-ik évből.

A Jézus, aki megholt vala, de már él örökké nyisson ojan ajtót Szent Evangéliomának, melyet soha senki be ne zárjon,

Három innepet parantsolt hajdan az Isten Móses által a sidóságnak, melyeket tartozott az ő Felsőge tiszteletire meg szentelni. Három nevezetes innepeket szoktunk mi is keresztyének meg ülni: Karátsont, az Idvezítő Isten megtestesülésének: Husvétet, Idvességet érdemlő halálának és feltámadásának: Pünköstöt pedig a Sz. Lélek kitöltésének emlékeztetire. A mint a régi Izráelbenn; úgy nálunk is tökéletes elég vala az hármass innepelés, mert a Kristus Jézus Szent Születéséről, Haláláról és Feltámadásáról, a Sz. Lélek által keresztyéni módon való meg emlékezés az egész keresztyéni idvességes tudományt és minden jó kötelességeket magában foglal: de nem csak abban áll az ezekről való kegyes emlékezés, hogy a Krisztus Betlehembenn való születetéséről, Jeruzsálemben lett megfogadtatásáról, kínos haláláról s egyéb effélékről való beszélgetéseket halgassuk, olvassuk: hanem, hogy ezek mellett erős számvetéssel meg vizsgáljuk, azt is: az Ur Jézus Szent Születése által születettünk, é mi ujonnan az ő felsége szent halála ereje által, megholtunk e a bűnös életnek, hogy ujj életre támadjunk, a Mennyei Atya Ditséretire? és ezekre nézve érezzük é magunkban a Szent Léleknek evangéliombéli munkáit. Ezek nélkül vagy csak hang, vagy bizony sokszor bűn a karátsón. Husvét és Pünköst megülése s testiség gonosz gyakorlására való alkalmatosság. Ezt mi tartozván is elhárítani, több Istenes módok között hasznosnak ítéljük, tzelunkra az Isten beszédének ezekről való gyakrabban hirdetését. Mely végre a régen bevett jó és kegyes szokás szerint, botsátottuk ki kegyelmetekhez oskolánk betsületes tagját, Baksi Józsefet, kinek feltett végekre folytatandó szolgálatotskáját, maga viselését, hogy az Ur Isten szentelje meg. Halgatóinak előmenetelére a Kristus szent halála és abból lett ditsőséges feltámadása hasonlatosságának részesülésére, amint telyes szivből kíványuk: úgy hűséges és

helyes maga viselése iránt tejendő tanubizonyosságát a Nemes Eclésiának különösen ki kérjük. S. Patak. 1768. Bójt más hava 30. napján. P. H. a S. Pataki Ref. Coll. Professorai: Szathmári P. Mihály. m. p. Szentesi János. m. p. Szent Györgyi István. m. p. Seniora. Kereszturi Mihály. m. p.

Közli: Péter Mihály.

Problémáink.

Systematizált káplántartó helyek.

Végtelenül elhibázott dolog volt még a magyarországi egyházi hatóságoknál, mikor megállapította a systematizált káplántartó helyeket és azoknak számát egyházmegyénként meghatározta. Most a csehszlovák iskolaügyi minisztérium kongrua ügyosztálya mereven ragaszkodik ezen helyekhez és ezeknek számához. Isten intéz mindeneket. Az emberek által készített statisztika és káplánszükséglet megállapítás Isten előtt csak olyan, mint a kalendárium időjóságának jövendölése.

Én csak a komáromi egyházmegye adatait ismerem, tehát csak erről irhatok, de azt hiszem sok helyen így van. Anyaegyházunk van 48. A 48 lelkész közül *negyven éven felüli szolgáltauk vagyunk kilencen.* Systematizált káplántartó hely van öt, mert a püspöki és esperesi székhelyhez, valamint a komáromi hitoktató lelkész helyett engedélyezett második káplán nem jöhet számításba a 48 lelkészi állásnál. Tehát a 9 negyvenéven felüli szolgálata lelkész csak úgy kérhet betegsége esetén káplánt, ha az öt közül valamelyik „*lelkészi szolidaritásból*” ideiglenesen neki átengedi. De hát a 39 még nyugdíjra teljesen meg nem érett lelkészt nem érhet-e véletlen baleset? Hiszen az Irás szerint a szél a hová akar, fú és az ember nem korlátozhatja annak fuvását. De meg mikor az a sokat emlegetett szolidaritás inkább a tanítók, kántisták és presbiter urak között van meg, mint a lelkészek között.

Azután az a lelkészi nyugdíj?! Micsoda Isten csodája az, hogy kántortanítóink közül 40 éven felüli szolgálata egyetlen egy sincs tényleges állásban, majdnem mind saját új házukban élvezik a jól megérdemelt nyugalmat; a lelkészek közül traktusunkból még egyetlen egy se merte kérni nyugdíjaztatását.

Ma kaptam meg egyik volt iskolatárs barátom levelét, mely mint éles tör járta át szíveimet és amelyből engedelem kérés nélkül is közlöm a következőket: „Jakab apostol írja, hogy „*Hitből származott imádság megtartja a beteget*”, mindazonáltal az is bizonyos, hogy mivel én kiszolgált és a Krisztusért roppant sokat szenvedett katona vagyok, 70 %-os rokkantsággal helyre nem jöhetek. Nem is kívánok. Csak egy kis nyugalmat óhajtánék, míg egyházi és privát ügyeim rendbehozhatom valamennyire,

azután szívesen elmegyek e sivár világból haza. Korábbi időkből származó, az élet igen nehéz küzdelmeiben szerzett szívbjajom gyógyíthatatlan. Most meg az új templomépítés egészen megkoronázta azt. *Annyira, hogy én már fungálni képtelennek érzem magamat.* Ez a barátom minden hiúság nélküli munkása volt 40 éven keresztül egyházának eszével, tollával, szavával. Most lássuk a hozzámküldött esperesi levélből a 70 %-os rokkant öreg munkásnak jelenét:

„V. J. kápláni alkalmaztatását hivatalosan tudomásul nem vehetem. Megváltozott a világ. Ma már a lelkész nem alkalmazhat segéderőt *mégha fizetné is*, ha az az egyház nem tartozik a systematizált káplántartó helyek közé, mert az ilyen szolgáló segédlelkész sem kongruát nem kap, sem szolgálati évei beszámítás alá nem esnek. Ma az eljárás az, hogy a lelkész jelenti az Esperesnek, hogy szolgálatképtelen. Az esperes a beküldött orvosi bizonyítvány alapján felterjesztést intéz a Referátushoz, hogy a beteg lelkész mellé valamelyik systematizált helyen szolgáló segédlelkézt elrendelhesse. Ezt legfeljebb egy évre engedélyezi a Referátus, ennek leteltével *a beteg lelkész köteles nyugdíjba menni, ha meggyógyulni nem tudott.*”

Hátha a nyugdíj nem folyósítatik akkorra, mikor még az Uristennek nem tetszik elintézni a munkaképtelen lelkész élet-halál ügyét, mi lesz a gyülekezettel?

A káplántartó helyekre való tekintettel kérjük a papnövendékek felsegítésére célzó 300-as teljes névsornak időnként Hivatalos Lapunkban való közlését. Jó tudni a nyilvánosságnak, hogy kik kiknek segítenek káplánokat nevelni.

Boross Kálmán.

A kívánságnak ez idő szerint a szerkesztőség nem tehet eleget, mert az internátus ügyét a főszerkesztőnk személyesen kezeli és ő tudvalevőleg Londonban van, utasítására és így a válasza is — várnunk kell. — vess —

Zenei képzettségünk hiánya és szükségessége. Olyan tárgyról akarok írni, melyhez — szégyenkezve vallom meg — nem értek. Olyan tárgyról akarok írni, melyhez nem ért református karunknak a 90 %-a sem.

A *zenéről* akarok röviden írni. Ehez értünk mi, református lelkészek, a legkevesebbet. Minden más téren megálljuk ugyanahogy helyünket, csak éppen zenei téren mutatkozik óriási fogyatékoság bennünk. Lehetnek és vannak is sokan, kik a lelkészek zenei képzettségét nem tartják multhatatlanul szükségesnek. Ezeknek nincsen igazuk. Lelkeszi hivatásunkat teljesíthetjük ugyan zenei tudás nélkül is, de lelkészi hivatásunk teljesítése közben mégis bizonyára mindnyájan sajnálkozva és szégyenkezve éreztük már nem egyszer, de számtalanszor, hogy hivatásunkat sokkal eredményesebben végez-

hetnénk, ha zeneértő emberek volnánk. Kántortanítóink legnagyobb része zeneértő ugyan és ők el is látják egyházi életünknek a zenével összefüggő szükségleteit, de mégis mennyivel virágzóbb lehetne gyülekezeteink élete, ha mi lelkészek kellő hozzáértéssel irányíthatnánk ezeknek a zenével vonatkozásban levő nyilvánulásait is és mi is tevőlegesen részt vehetnénk minden zenei tudást igénylő egyházi munkában! Megtörténhetik sok gyülekezetben, hogy nincs a gyülekezetnek zeneileg képesített kántortanítója, vagy semmilyen kántortanítója nincs, mert nincs felekezeti iskolája, hanem községi vagy állami s ilyen helyeken és esetekben csakugyan értékelhetetlen érték a lekipásztorban a zenei tudás, mely által maga is képes ellátni a templomi istentiszteleteken az orgonálást, énekvezetést, az iskolás gyermekek énektanítását, a gyülekezeti énekkar vezetését, templomi ünnepélyeken és más vallásos összejöveteleken a vallásos hangulat emelését fokozó énekszámok szakszerű előkészítését.

Lelkeszi hivatásunk körén kívül nagy mértékben érezhetjük zenei képzettségünknek hiányát általában a társadalmi életben is. A társadalmi műveltségnek egyik alkotó része és szinte eleme az, hogy a zenéhez értsünk. Egy igazán művelt társas körben milyen félszegül érezzük magunkat, ha látjuk, hogy ott szinte minden jelenlevő ért valamelyest a zenéhez, csak mi magunk nem értünk semmit, annyit sem, hogy pl. a zongora mellett a kottaforgatásban segédkezhethetnénk! Ilyen és ezekhez hasonló okokból mondják aztán ránk, református lelkészekre, hogy a társadalmi műveltségünk fogyatékosabb, mint róm. kath. kollegáinké, kik szinte mindnyájan értenek a zenéhez többé-kevésbé.

Csodálom, hogy egyházi vezető férfiaink, kik többek között a lelkészképzésre is befolyással vannak, egyáltalában nem törődtek eddig a lelkészeknek *zeneileg is* való képzésével.

Ezt a káros hiányt minél előbb, okvetlenül pótolni kell; pótolni az egyházi és világi zene oktatásának a theológián leendő bevezetésével. Kötelező tantárgyul kell felvenni a zenét: a zenetörténet és zeneelmélet mellett a gyakorlati zenét, mert a zenei képzettség csak olyan szükséges a lelkészeknek, mint a mindennapi kenyér. Zenei képzettséggel képzetebb lekipásztorok, műveltebb emberek s finomultabb és nemesebb lelkületűek leszünk. Csabay Pál.

H I R E K

— **Az Árvákért.** Az alig 126 lelket számláló vajkóc-mátyóci ref. egyházban, — a leányköri tagok által eszközölt gyűjtés eredményeként — a beretkei árvaház fenntartási céljaira 58 Kő adomány gyűlt össze.

— **Az egység felé.** A Dél- és Észak-Indiában dolgozó különböző egyházak kidolgozták egy egységes egyesült keresztyén egyháznak a tervét. Baptisták, quäkerek, methodisták, az indiai egyesült egyházak tagjai és anglikánok egyhangu határozattal mondták ki az egyesülést, melynek legfőbb pontja a következő: „Arra a szervezetre vonatkozólag, melyet a konferencia az indiai egyesült egyházak számára elfogadhatónak talált, véleménye szerint legalkalmasabb az alkotmányos püspökség általános megalkotása. A püspök azonban felelős a zsinatnak és a képviseleti gyűléseknek olyan formában, hogy amennyire csak keresztülvihető, az episzkopális, presbiterianus és kongregacionálista egyházkormányzati előnyöket egyesítse magában. Az alkotmányos püspökség azonban semmiképpen nem egy a történelmi püspökséggel“.

— **A feketicsi** (Jugoszlávia) református egyházközség a következő temetési rendtartást léptette életbe: 1. A temetés alkalmával a gyülekezet a gyászoló család udvarán, az uccán és temetőben istentiszteletet tart. Tehát ennek is, mint minden istentiszteletnek ékezen és szép rendben kell végbemennie. 2. A közönség az udvaron lehetőleg már úgy helyezkedjék el, hogy az istentisztelet végeztével először a férfiak vonulhassanak ki s utánuk az asszonyok. A férfiak után s a nők előtt megy a lelkész és a kántor. 3. Az utcán vagy énekelve vagy néma csendben menjünk. A társalgás, különösen a hangos beszéd, sőt a nevetés nemcsak a gyászolókat, hanem minden jóízű embert megbotránkoztat. 4. Ha temetési gyászmenettel találkozunk, vegyük le kalapunkat. Ha kocsin megyünk, álljunk meg és várjuk meg, míg a gyászmenet elhalad. Ezzel adjuk meg a halottnak a végtisztességet s ezzel mutassuk meg részvétünket a gyászoló iránt. 5. A temetőkapuban a halottak nyugvóhelye iránti kegyeletünk kifejezésére belépés alkalmával kalapunkat emeljük meg. 6. A nyitott sir körül való elhelyezkedésnél a szomszédsírokra és kriptákra való felállás szigorúan tilos. Gondoljunk arra, hogy ott vannak azok is, akiknek ez a sir drága, akik arra virágot ültetnek s kegyeletes érzésükben botránkoztatja meg őket, ha mások csupa kíváncsiságból az ő halottaik sírján taposnak. 7. Az egész gyászistentisztelet alatt háznál, utcán, temetőben a közös éneklésben mindenki vegyen részt. Akik a gyülekezettel együtt nem énekelnek, azok a tem-

plomban is, a temetésen is a gyülekezettel való közösséget tagadják meg. Buzgón énekeljünk, mint egy testnek tagjai a szentek egységében.

— **A Vasárnapi Iskolai Világszövetség** 1932. évi világkongresszusát július 25—31. napjain Brazília fővárosában, Rio de Janeiroban tartja. A világkongresszussal kapcsolatban kiállítás is lesz.

— **A nyári ifjusági munka** nélkülözhetetlen segédezköze a KIE játékos könyv, mely egész sereg szabadtéri játékot tartalmaz, ára 2 pengő. Megrendelhető Keresztyén Ifjusági Egyesületek Szövetségében, Budapest Horánszky u. 26.

— **A genfi egyházi tanács és protestáns egyesületek** elhatározták, hogy a svájci reformáció 400 évfordulóját 1936 május 21-én tartják meg, amely dátum nemcsak a genfi protestáns Köztársaság és a református egyház megalapításának, hanem a Kálvin Intitutiói első kiadásának az ideje is.

— **A legújabb kimutatás szerint** Magyarországon a vasárnapi iskolás növendékek száma 63,521, ebből 51,432 református. Érdekes, hogy több a baptista vasárnapi iskolás, mint az evangélikus. (6012 és 5344.) Vasárnapi iskolai tanítók száma: református 1861, baptista 627, evangélikus 174, methodista 36, üdvhadsereg 26.

— **Lengyelországban** a házassági törvénykorszakalkotó ujitást hozott be. Mindenki, aki házasságra akar lépni, köteles előbb megvizsgáltatni magát orvossal és igazolnia kell, hogy sem vérbaja, sem tuberkulózisa nincsen és hogy nem gyengeelméjű.

— **Moszkvában** a most megnyitott atheista egyetemen a hitelenség tiszteletbeli doktorává avatták Jaroslawskit, a hitelenség propagandájának vezetőjét.

— **Ajánlat.** Egy leszerelt orgona békebeli igen jó anyagának behasználásával és némi kiegészítésével, szerkezetének alapos és tartóssá átdolgozásával, szekrényének újra festése és aranyozásával egy 6 változatú, pedál nélküli orgonát állítottam elő, amelyben 380 ön és fasíp van. Öt évi jótállás mellett igen jutányos áron: 9000 koronáért ajánlom megvételre a ref. egyházközségeknek. Bármikor megtekinthető és azonnal szállítani tudom, a megrendelő helyen felállítom. Nyitra 1932 április 14. *Vazsanszky Ottó* orgona készítő.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vekfé Kapușany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Főmunkatársak:
Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a cseri lelkési hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A protestantizmus küzdelme Spanyolországban.

Irta: Araujo Éliás, madridi református lelkész.

Azok, akik hosszabb ideje élvezik a teljes vallásszabadságot, el sem tudják képzelni hazám szomorú szellemi állapotát, megfosztva egész a legutóbbi időkig a vallás szabad gyakorlásának jogától. Főképpen ez magyarázza meg azt, hogy miért tudott aránylag olyan kevés eredményt elérni Spanyolországban több, mint ötven évi erőfeszítés után az evangéliumi mozgalom.

Kezetben nagyon biztató volt a helyzet: templomaink s missziói állomásaink zsufolásig megleltek s rövid idő alatt virágzó gyülekezetek alakultak. 1869—1875-ig ugyanis teljes vallásszabadságot biztosított az 1868. szeptemberi torradalom után uralomra jutott kormány. Mikor azután XII. Alfonz személyében a Bourbonokat visszahívták, a vallásszabadság „vallási türelem”-mé változott. A bekövetkező tények azonban azt mutatták, hogy e „vallási türelem” a valóságban „vallási türelmetlenséget” jelentett. A fanatizált r. katolikusok kövel dobálták be a protestáns templomok ablakait, evangéliumi hitű katonáinkat bebörtönözték, mert nem térdepeltek le mise közben, a papok kezében levő munkaadók elbocsátották protestáns munkásait, szinte lehetetlenné vált a polgári házasság kötése, sőt megakadályozták még temetéseinket is! Körülbelül így festett a vallási élet Spanyolországban addig, míg végre a múlt év áprilisában kikiáltották a köztársaságot. Milyen másként állana ma az Evangélium ügye itt, ha életben marad az 1868-iki vallásszabadság! De annak elvétele nem jelentett áldást a r. katolikus egyházra sem. Egy olyan egyház, mely ugyszólván mindenben az államra támaszkodik, könnyen elveszti rugékonyságát s azt a készsé-

get, hogy a vele ellentétes vallási áramlatok támadásait kivédje. De az idők jelét mutatja az, hogy Don Tomás Gómes Piván, madridi római katolikus lelkész 1930 nyarán már feltűnéstkeltő beszédben két a vallásszabadság védelmére. Szerinte a vallásszabadság hiánya volt az oka a spanyol r. katolikus papság műveletlenségének és közönyének. Igaz, többször is hangsúlyozta, hogy ez csak az ő egyéni véleménye, azonban ez nem von le semmit megállapításainak értékéből, aminthogy ezek mindenfelé a legmélyebb benyomásokat váltották ki.

Mindezek ellenére is a spanyol protestánsok száma ma körülbelül 20.000. Ugyszólván az összes nagyobb nyugati protestáns egyházaknak van hazámban missziói munkája. Az evangéliumi testvériségnek szép példáját mutatja a Spanyol Evangéliumi Egyház („Iglesia Evangélica Espanola”), melynek 48 gyülekezetét a legkülönbözőbb egyházak támogatják (presbiteriánus, evangélikus, kongregacionalista, püspöki methodista és Wesley-féle methodista). Ez a leg-erősebb egyházi közösségünk. A Spanyol Reformált Egyházat (Iglesia Espanola Reformada) az angol és ír anglikánok támogatják. Gyülekezeitek száma 12. A kiváló Cabrera püspök alapította e gyülekezeteket. Cabrera különben egyik vezéralakja volt a második spanyol reformációnak. (Meg kell jegyeznem, hogy az első spanyol reformáció a XVI. században a legmelegebb fogadtatásra talált, még a legmagasabb körökben is, azonban az inkvizíció gyökerestől kiirtotta ekkori gyülekezeiteinket.) Cabrera 1916-ban bekövetkezett halála után az „Iglesia Espanola Reformada” püspököt nem választott,

hanem a dublini anglikán érsek jön át időnként a konfirmáció elvégzésére.

Ezekén kívül az ország középső vidékein körülbelül 20 gyülekezete van a „Spanyol Evangéliumi Misszió“-nak, melynek superintendense, Buffard Percy baptista, valamint baptisták munkatársai is; a „baptista megjelölést azonban nem használják. Munkájuk rendkívül eleven. Nem egy bizonyos helyre központosítják tevékenységüket, hanem hatalmas utazómunkát végeznek, hogy minél több spanyol hallhassa az evangéliumot. Mellettük dolgozik 16 gyülekezettel a „Convencion Bautista Española“, melynek munkáját az amerikai Egyesült Államok baptistáinak déli zsinata segítyezi. Egy másik fontos protestáns mozgalom a „testvéreké“, kik az észak-nyugati tartományokban több ezer tagot számolnak, de vannak imaházai Madridban s Avila egyik-másik kisebb városában is.

A köztársaság kikiáltása a legmélyebb örömet váltotta ki a spanyol protestánsokból, mert az új kormány már az első napon nyilatkozatot tett közzé a vallásszabadság visszaállítására vonatkozóan. Az ígéretet egy hónap múlva követte is a kormányrendelet, a valóságban azonban az új rezsim első percétől kezdve élvezték a visszanyert szabadságot. Sok imádságunkra felelt tehát Isten, teljesítve régen sóvárgott kérésünket. Teljes tudatában vagyunk azonban annak is, hogy az új kiváltság súlyos kötelezettséget jelent reánk nézve s a spanyol protestánsok élni is akarnak a csodálatos lehetőségekkel. Az elmúlt év augusztusában az evangéliumi munkások madridi konferenciája Nemzeti Bizottságot küldött ki az evangélium terjesztésére. Szerinte az országban, színházakban és gyűléstermekben megindult az evangélium hirdetése. E pillanatban még nem lehet látni e munka gyümölcseit, azonban rendkívüli és mámorosító élmény számunkra az, hogy szabadon hirdethetjük az evangéliumot!

Súlyos akadálya azonban Spanyolország evangélizálásának az a vallási közönyösség, mely a r. katolikus egyház hosszú uralmának következménye. De még nagyobb akadályokkal is szembenézünk, ha Isten kegyelme velünk lesz!

Fordította: T. Z.

Tanügyi bizottsági jelentés.

Tárgyaltatt az Egyetemes Konvent 1932. március hó 17-én Ungváron tartott ülésén.
Előadó: Patay Károly.

(Folytatás.)

IX. Egyetemes Konvent a már öt évvel ezelőtt aprobáció alá beterjesztett, népiskoláink részére egybeállított tanterv jóváhagyását megsürgeti az államkormánytól és mindent lehetőt el fog követni, hogy ezen iskoláink részére rendkívüli fontossággal bíró ügy további halasztást ne szenvedjen.

X. A „Szeretet“ olvasókönyv, mely már szintén évek óta várja az állami aprobációt, gyakorlatiasabb és eredményesebb eljárást kíván, ezért tárgyalásokba bocsájtkozik Egyetemes Konventünk az egyes könyvkiadó cégekkel a könyv kiadói jogának átengedése céljából, mivel ezen cégek összekötetések útján könnyebben kisürgetik a bírálaton már kedvezően átment könyv aprobációját és bizonyára megadják egyetemes egyházunknak ennek ellenében a megfelelő anyagi jutalékot.

XI. Új vallástani tankönyvek megírása céljából megújítja Egyetemes Konventünk a múlt évi gyűlésen hozott, de végre nem hajtott azon határozatát, mely szerint annak megírására nyilvános pályázat hirdettessék s ennek keresztülvitelével és lefolytatásával megbizsa a tanügyi bizottság elnökét és előadóját.

XII. Egyetemes Konventünk teljesen jogtalannak itéli, hogy az államkormány a Kárpátaljai Egyházkerületbe tartozó iskoláinknál a tanítói minimális helyi javadalmat 4908 Kč-ban állapította meg, szemben a Szlovenszko területén lévő iskoláinkkal, hol a minimális tanítói helyi javadalom összege 1200 Kč. Ez a körülmény nemcsak óriási terheket jelent a kárpátaljai iskola-fentartó gyülekezeteinkre nézve, de minden eddigi törvényeinkkel is ellentétes; ezért felir Egyetemes Konventünk az államkormányhoz s kérni fogja, hogy a tanítói helyi javadalom minimuma Kárpátalján is 1200 Kč-ban állapíttassék meg s a már eddig jogtalanul beszédett különbözeteket az illető gyülekezetek kapják vissza.

XIII. Egyetemes Konventünk megnyugvással és hálás köszönettel veszi tudomásul Korláth Endre konventi tag és szenátor alapos, minden részletre kiterjedő jelentését, mely az 1926. évi 104. sz. törvény reánk nézve sérelmesnek, sőt veszélyesnek vélt azon részével foglalkozik, hogy az ezen törvény alapján tanítóink részére kiutalt államsegélyek, mint az egyházaknak nyújtott előlegek kezeltenek és hogy ezek tehát egyházainktól egyszer majd visszakövetelhetők lesznek. A jelentés alapján megállapítja Egyetemes Konventünk, hogy e tekintetben semmi aggodalomra és félelemre nincs okunk. Szükségesnek tartja azonban Egyetemes Konventünk, hogy az államkormány tanügyi, iskolai politikája s a tanügyi törvények alkalmazása és végrehajtása egyetemes egyházunk által éber figyelemmel kísértessék; a munkálat alatt álló általános iskolai törvény előkészítése ellenőriztessék s annak létesítésénél véleményét egyetemes egyházunk előterjessze,

iskolai érdekeink, autonomikus jogaink megóvása és megvédelmezése céljából. Ez irányu munkálkodásánál általános irányelvekül a következőket tüzi ki:

- a) Tisztázandónak tartja az iskolafentartó gyülekezetek által biztosítandó alapfizetés, minimális helyi javadalom kérdését.
- b) Kimondani kívánja, hogy ahol a gyülekezet bizonyos okokból kénytelen iskoláját az államnak átadni, minden iskolai ingatlan vagyont a gyülekezeté maradjon.
- c) Az átadott iskola továbbra is felekezeti jellegű maradjon s ez a megnevezésében, feliratában is kifejezésre jutassék.
- d) Az ilyen átadott iskolákban a felekezeti hitoktatás továbbra is kötelező maradjon.
- e) A tanítók választása, illetve kinevezése az ilyen iskolákban az illetékes iskolaszékek hozzájárulásával történjék.
- f) Ha az ilyen iskola tanítója a hit és erkölcs dolgaiban vétett, az iskolaszék felhívására az állami felettes hatóságok ellene kötelesek legyenek a fegyelmi eljárást megindítani és lefolytatni.
- g) Az átadott iskolákhoz csakis a mi hitfelekezetünkhöz tartozó tanítók választhatók, vagy nevezhetők ki.
- h) Az átadott iskola tanítója külön megállapodás szerinti díjazásért köteles legyen a gyülekezet kántori teendőit is ellátni.
- i) Az egyházi rend és az egyházi ünnepek az ilyen iskolákban épen úgy megtartandók, mint a saját hitfelekezeti iskoláinkban.
- j) Ezen irányelvek megszabásával minden eddigi megállapodások és előírások hatályukat veszítik és gyülekezeteink felhivatnak eme irányelvek szigorú betartására.

Törvényes érdekeinknek a fenti pontokban összefoglalt érvényre-juttatását Egyetemes Konventünk elsőrendű köteletségének, hivatásának elismeri és elnökségét ennek végrehajtására felkéri, megbizsa.

Behatóan foglalkozott a tanügyi bizottság Egyetemes Konventünk által mult évben elhatározott református tanítóképző-intézet felállításával, részletesen számonvette azt a munkásságot, amit ennek érdekében a felállításra kiküldött konventi bizottság végzett. Örömmel vette tudomásul Péter Mihály püspök ur azon kijelentését, hogy a rimaszombati református egyház a tanítóképző felállítása érdekében megtett ajánlatát továbbra is fenntartja, sőt azt kiegészíti, mert az ingyen rendelkezésre bocsátandó telken 500 ezer Ké. értékig kész épületet emelni; csak azt kéri, hogy az intézetnek az iskolaügyi és nemz. miniszterium által való elismertetése megtörténjék. Amint ez meg lesz, a rimaszombati egyház hajlandó az építkezést megkezdeni még ez év tavaszán is,

Tanügyi bizottság a tanítóképző ügyével kapcsolatban Egyetemes Konventünktől a következő határozati javaslat elfogadását kéri:

Mondja ki az Egyetemes Konvent, hogy a református tanítóképző felállítására vonatkozó, mult évben hozott egyhangu, lelkes határozatát ez alkalommal is ünnepelesen megismétli és ahhoz feltétlen ragaszkodik. A református tanítóképző felállításának törvényekben biztosított jogáról le nem mond soha és annak megvalósítását, mielőbbi megnyitását továbbra is minden tőle telhető eszközzel és módon szorgalmazni fogja. Hálás köszönetét fejezi ki a rimaszombati egyháznak a református tanítóképző felállítása érdekében tett áldozatkészségeért és kéri őket, tartsák meg az ügy iránti szeretetüket, mignem az Egyetemes Konvent törekvéseit siker fogja koronázni. E célból megbizsa Egyetemes Konvent a tanítóképző ügyében kiküldött bizottságot, hogy a tavalyi ülésen hozott határozatban nyert megbízatásához képest munkásságát a legnagyobb odaadással tovább folytassa és iparkodjék mindent elkövetni, hogy elsősorban a Rimaszombatban felállítandó református tanítóképző intézet az iskolaügyi és nemzeti. miniszterium részéről elismertessék, — lehetőleg az államsegély kilátásba helyezésével —, ennek megtörténte után pedig haladéktalanul tegye meg a felállítás és megnyitáshoz szükséges lépéseket.

Tanügyi bizottság az előadói jelentés XI. pont alatti határozati javaslatát kiegészíti még azzal, hogy

az Egyetemes Konvent írjon ki nyilvános pályázatot, az olvasókönyveken kívül, az összes népiskolai tankönyvek megírására s a tankönyv-pályázat lefolytatásával bizassék meg a konventi elnökség irányítása mellett a konventi tanügyi bizottság, illetve annak elnöksége.

Az előadói jelentés X. pont alatti határozati javaslatával kapcsolatban tudomásul veszi tanügyi bizottság a pozsonyi „Académia” könyvkiadó vállalat ajánlatát a „Szeretet” olvasókönyv kiadására vonatkozólag és javasolja:

Bizsa meg Egyetemes Konventünk a konventi elnökség közbejöttével a tanügyi bizottság elnökségét, hogy az „Académia” és esetleg más kiadó cégekkel vegye fel mielőbb a tárgyalást és a „Szeretet” olvasókönyv-sorozat kiadására vonatkozó szerződést, egyetemes egyházunkra nézve legelőnyösebb formában kösse meg, mindenképp elötte szem előtt tartván azt a fontos körülményt, hogy ezen már annyira szükséges és oly régóta készenálló tankönyvünk a f. év szeptember 1-re végre már megjelenhessék.

Szeretné tanügyi bizottság rendezettnék látni a 104/926. sz. tanítói törvény alapján megszületett igazgatói díjak ügyét is, amelyek Egyetemes Konventünknek e tárgyban 1930-ban hozott határozata ellenére sem nyerhettek mindenütt közmegnyugvásszerű elintézését. Mivel a fenti törvény egyházunk, mint iskolafentartó megkérdése nélkül hozott és ró ki reánk kötelezettségeket, ezeket egyházunk csak a kényszer hatása alatt teljesítheti, de ott, ahol semmi fedezet nem áll rendelkezésre, a kényszer dacára sem lehet keresztülvinni. Egyetlen végleges megoldás tehát csak az lehet, hogy hivatkozván ezen állapotoknak úgy jogi, mint gazdasági nehézségeire,

szorgalmazza és kérelmezze Egyetemes Konventünk az iskolaügyi és nemzetművelődési miniszteriumnál, hogy ezeket az igazgatói díjakat államsegély formájában folyósítsa tanítóinknak. Az e tárgyban való sürgős lépések megtételére a konventi elnökséget felkéri,

Az Egyetemes Konvent a tanügyi jelentést tudomásul vette és a jelentésben, valamint a jegyzőkönyvben lévő határozati javaslatokat magáévá tette, elfogadta és azok végrehajtását elrendelte.

Nagy Sándor.

Uti jegyzetek.

IV.

London, 1932. április 14.

Mondhatom, igen nehéz helyzetben vagyok, amikor IV-ik tudósításom megírásához kezdek. A múlt hét végén levelet kaptam a szerkesztőtől s azt írja, hogy *csak humorosat* küldjek. Ez kell a magyarnak ebben a cudar világban! Az első igen jó volt, de a II-ik „már csekent.” (Azóta már a III-ikat is elküldtem s az sem volt humoros.) Ugyan mit tudjak csinálni? Egy pár száz cikket már megírtam életemben Isten jóvoltából, de egyiket sem azzal a céllal, hogy mulattassam az olvasót; sőt az I-ső utijegyzetem sem ilyen céllal íródott. Milyen baj—gondoltam—ha a szerkesztő annyira az olvasók üterén tartja kezét, én bizony mint szerkesztő, sohasem gondoltam arra, hogy lapunkban humoros dolgokkal mulattassam az olvasót.

Ilyen töprengések között értem meg a hétfőn reggelt. Lapunkat minden hétfőn 8 órakor már megkapom; majdnem korábban, mint otthon. Hát az én időmben sok panasz hangzott el a szerkesztői működés ellen. Egyszer az volt a baj, hogy léközöltem olyan cikket, amelyet nem kellett volna, máskor az, hogy nem közöltem olyat, amelyiket le kellett volna. Szóval mindig volt egy jó adag elégedetlenség s már igazán csak a Konvent tekintélye tartotta a helyemen. Azonban volt amilyen volt a szerkesztés; annyi bizonyos, hogy a *lap adminisztrációja*

elsőrangú. Egy Csehszlovákiában vasárnap megjelenő lapot Londonban hétfőn reggel 8 órakor lehet olvasni! Ezt nem igen tudják utánunk csinálni! Mohón kapok a lap után s természetesen saját szerzeményeimben akarok első sorban gyönyörködni. Arcom mosolyra ferdül; mert ime mit ad az Isten? Humoros lett a II-ik cikk is a *nyomatásban*. Csak a kéziratban volt komoly. Mert bizonyára sokan mosolyoghattak azon, hogy egy új teret fedeztem fel Londonban: a „Strafalgar” squire-t. S a „Salvation Arony”-in is jót nevetettek. Ugyan mi lehet ez? Talán egy új szabadító Áron lépett fel, aki a megszületendő Mózeszel kivezeti a világot a mai cudar helyzetből? Aztán nem nagyszerű helyzetkomikum, hogy amikor tudósításomban azt írom, hogy senki sem tudja nekem megmondani, hogy hány templom van Londonban, ugyanakkor a szerkesztő ur pontos adatokkal szolgál e tekintetben? Tehát Vajában jobban ismerik Londont, mint Londonban.

Szóval, úgy látszik eddig sikerült a dolog a humort illetően, de hát hogy leszen tovább? Ebben a tudósításomban épen a British Museumban szerzett tapasztalataimról akartam írni egyet-mást, ahová mostanában minden másodnap bejárok. Be akartam számolni arról, (egyelőre csak a könyveknél maradjunk) hogy láttam János ev.-ből egy töredéket papirusra írva a 3-ik századból s a híres Codex Alexandrinust az 5. sz. közepéről. A Pentateuch héber szövegű kéziratát a 9-ik sz.-ból, az Ap. Csel. egyiptomi dialektusban írt s arab fordítással ellátott szövegét a XIII-ik sz.-ból, Origenes Homiliáinak Belgiumban másolt példányát gyönyörű iniciálékkal. Aztán Pláton Phaidon-jából egy töredéket papirusra írva a Kr. e. 3-ik sz. I-ső feléről; Michelangeló, Leonardo Da Vinci, Carlyle kéziratait; Guttenberg által nyomott bibliákat s Aldus Manutius kiadása Vergiliust és Aristotelest s még egy csomó felbecsülhetetlen értékű kézirat és könyv ritkaságot. De hát ezeknek ismertetésébe bajos azt a bizonyos attikai sót belekeverni. Milyen jó volna, ha itt volna Isaák testvérem, aki valamikor humorisztikus egyházi beszédet is tudott írni pataki diák korában e textus alapján: „Megutáltam a tudományokat az oskolamesterek álnokságok mián.” Ő bizonyára ki tudna segíteni mostani nagy zavaromból. Meg az embernek nincs is kedve humorizálni, amikor egy hónap óta nem hall egy árva magyar szót sem s velem nem is történnek olyan jóizű esetek, mint Balogh püspök úrral, akinek az omnibuszon szép hetényi zsebkendővel teljes mértékben sikerült megbékíteni azt az angol hölgyet, akit véletlenül meglökött, mikor nagyot zökkent az omnibusz.

De mégis, nekem is volt egy humoros esetem, amelyen legalább magam jól mulatok mindig, amikor eszembe jut. Pár nappal megérkezésém után elmentem a borbélyhoz. A borbélyllyal persze, míg az embert kezeli, szóbeszédbe

ereszkedünk. Itt Angliában mindig az időjárás becsmérlésével indul meg a társalgás. Igaz, hogy mióta itt vagyok, mindig hüvös és mogorva az idő. Nem tudom, hogy mi van azzal a Golf-áramlattal, talán befagyott? Vagy — amint még otthon olvastam — az az amerikai mérnök már csakugyan elvezette más irányba s így csak Amerikát fűti? Amint a beszélgetés más témára terelődik, mondom a borbélynak, hogy én nem vagyok idevalósi, hát lassan és tisztán beszéljen, mert különben nem értem meg. Hát a derék ember aztán, amíg nyirt, hol az egyik, hol a másik fülemhez hajolva kiabált annyira, hogy kénytelen voltam figyelmeztetni, hogy én nem vagyok süket, csak az angol tudományom kevés.

Magam is elismerem, hogy e kis eset még nem adja meg e tudósításnak humoros jellegét, azért befejezésül szolgállok egy olyan dologgal, amin egész a könnyezésig lehet nevetni. Mi magyarok otthon Csehszlovákiában büszkék vagyunk magyar voltunkra. Ezer éves mult, a nyugati kultúra megvédése, nagy írók, művészek, tudósok stb. Hát ezekről a mi büszkeségeinkről a művelt nyugat semmit sem tud. Beszéltem a világirodalomban is jártas művelt emberekkel s kérdeztem tőlük: ismerik-e Petőfi, Arany, Madách nevét? Tagadólag rázták fejüket. Na gondolom, kijövök a nagy ágyuval: de Kossuth nevét csak ismerik? Hát azt sem ismerik, Hát tudnak-e — kérдем — egyáltalán valamit a magyarokról? Hogyne — felelik — hisz minden este hallgatjuk a hungarian gipsy music-ot. It is very nice! Tehát a művelt nyugat a cigány muzsikán keresztül ismer csupán bennünket. Mondja Szerkesztő ur, nem mulatságos ez? Ezen igazán a könnyezésig lehet nevetni....

Mi ennek az oka? Az angol nép nem indolens. Hogy az átlagos műveltségű angol olyan keveset tud rólunk, ennek okai az angol újságok, amelyek minden helyi apró-cseprő ügynek negy feneket keritenek, kis eseteket képekkel illusztrálnak, de ami Németországtól keletre esik, azzal nem törődnek. A Daily Mail-ben, amit rendszeresen olvasok, valósággal vadászok csehszlovákiai hírekre. Egy hónap óta annyit tudtam meg, hogy egy csehországi gyáros kísérletezés közben szerencsétlenül járt, semmit egyebet. Valósággal bosszantó, hogy amíg ez a lap naponta hasábokat szentel a Lindbergh baby-nek, mióta eltűnt: addig a mult héten itt lefolyt u. n. Duna-konferenciával egész röviden végzett.

Hát így állunk az Ur színe előtt. Remélem, hogy ez után a humoros tudósítás után egy pár komolyat is elszenved majd a nyájas olvasó?

Dr. Magda Sándor.

Problémáink.

A lelkészek katonai kedvezménye. A csehszlovák állam érvényben levő Véderőtörvény utasítása, az állam által törvényesen be-

vett vallásfelekezetek lelkészeinek s így a református egyház lelkészeinek is több lényeges katonai kedvezményt nyujt. Ezek egy részéről Pálóczi-Czinke István volt püspök ur, mint konventi elnök 1928 május hó 10 én kelt 140 E. K. 1928. sz. körlevelében tájékoztatta a lelkészi kart (Lásd a Ref. Egyház és Iskola 1928. május 20-i 21. számot.) Azokhoz a kedvezményekhez, amelyek e körlevélben vannak leközölve, csak annyi tapasztalaton alapuló megjegyzéni valóm van, hogy a besorozott papnövendék a sorozás alkalmával igen sokszor hiába kérelmezi az egészségügyi segédszolgálat, vagy más fegyver nélküli segédszolgálat igénybevételére való előjegyzését, mert a katonai hadkiegészítő parancsnokság csak nagyon kevés kérest teljesíthet s így sok papnövendék rendes sorkatonai minőségben osztatik be valamelyik ezredbe. Itt kell tehát megismételnie kérését ujbl az ezredparancsnokságnál, a körlevélben említett Véderőtörvény utasítás 43. § 2. p. szerint, egy külön kihallgatáson. Azonban kérésének jogos voltát itt is igazolnia kell valami okmánnyal: absolutoriumról, vagy exmissióról szóló bizonyítvánnyal stb. Ha ezt megtette, a 6 heti általános kiképző szolgálat eltelte után okvetlenül teljesítenie szokott kérése.

A 12 heti katonai szolgálat után beosztják a lelkészjellegű egyéneket póttartalékba, valamelyik hadosztálykórház kisegítő századához. Háboru esetén, vagy pedig katonai fegyvergyakorlatokra (a 12 heti szolgálatot végzett lelkészeknek is 5, 28 napos katonai fegyvergyakorlatot kell végezni!) ide kell bevonulni, mint közkatonának.

Azonban a Nemzetvédelmi minisztérium hivatalos lapja a „Věcný Věstník“ 1930. évi 35. számában egy új, igen nagy kedvezményt nyujt a már állásban levő rendes, ordinált lelkészek részére. Az említett lap 370. §-a azt mondja, hogy az ilyen lelkészeknek, ha II-ik katonai fegyvergyakorlatra mennek, jogukban áll kérti a Nemzetvédelmi miniszterium 1/6 ügyosztályától (1/6 odděl; Evangelická Vojenská superintendatura. Praha — 47 — Dejvice.) a tartalékos katonai lelkészi tiszt vizsgára való bocsátatást. Együttal pedig azt, hogy ezen katonai lelkészi szolgálatba való begyakorlás végett osztassanak be valamelyik országos katonai parancsnokság ev. katonai lelkészségéhez. A kérvényhez mellékelni kell az illető egyházkerület püspöki hivatalának hivatalos bizonyítványát, mely igazolja, hogy a kérvényező lelkész melyik egyházközségben (név, járás) teljesít rendes lelkészi szolgálatot. (A kérvény és melléklet bélyegmentességét nem sikerült megállapítanom, ezért én a kérvényre 5 kč, a mellekletekre 1—1 Kč-ás okmánybélyeget ragasztottam.

Ezen kérvény kedvező elintézése esetén, az illető lelkész a II-ik katonai fegyvergyakorlatot a katonai lelkészség irodájában fogja tölteni s itt elméletileg és gyakorlatilag fog készülni a

vizgára. A fegyvergyakorlat tartama alatt, ez a lelkészi parancsnokság azután jelentést küld a miniszteriumnak, melyben jelenti, hogy a jelölt lelkész mennyire gyakorolta magát bele a katonai lelkészi szolgálatba; szóban és írásban mennyire bírja a szolgálati nyelvet; mennyire sajátította el a katonai lelkészi előírásokat stb. S ha így minden követelménynek megfelelt, akkor az utolsó héten, a fegyvergyakorlati idő letelte előtt pár nappal felhivatik Prágába, ahol a Nemzetvédelmi miniszterium előbb említett ügyosztályában, egy kiküldött bizottság előtt vizsgát kell tennie.

Ezen vizsga tananyaga a következő: 1) Szolgálati előírások a katonai lelkészek részére; 2) Gyakorlati teológia és jogismeret; különös tekintettel a hadseregben való lelkészi szolgálatra; 3) Általános katonai szolgálati előírások.

Ezen tananyagból részletesebben csak a 2)-at, a gyakorlati teológiát és jogismeretet említem meg. Itt legfontosabb a katonák lelki-gondozástana! De ide tartozik a katonai istentiszteletek lefolyásának, a különböző katonai lelkészi funkciók végzésének s a katonai házasságkötéshez szükséges okmányok ismeretének elmélete és gyakorlata. Miképen gyakorolhatunk a katonákra erkölcsi befolyást? Az esküvőről, a pacifizmusról, a különböző vallásos szektákról stb. szóló tudományok elméleti és gyakorlati ismerete.

Ha sikerül a vizsga, az illető lelkész nemcsak tartalékos tábori lelkész lesz, hanem mint tartalékos tiszt, a többi tartalékos tiszttel egyenrangú elbánásban részesül.

Református keresztyén anyaszentegyházunknak igen régi idő óta állandóan vajudó kérdése a katonai lelkészség felállítása; addig is, amíg az megvalósítható, törekedjünk arra, hogy legalább ilyen tartalékos katonai lelkészünk legyen minél több a csehszlovák hadseregben!

Nyitrai Dezső.

Felhívás. Az 1919—20 évekről visszatartott lelkészfizetést kiegészítő illetményeim, ugy szintén egyházam adócsökkentési segélyeinek kiszolgáltatását megtagadó miniszteri határozat ellen a legfelsőbb közigazgatási bírósághoz fordulván panasszal; ez ügyben a jövő hó 21-ikére tárgyalási nap tűzetett ki.

Ez alkalomra alaposan felfegyverkezve szándékozván sikrasszállani nemcsak a saját, de összességünk érdekében is: felkérem azon lelkésztársakat, kik azon kivételes kedvezésben részesültek, hogy illetményeiket, avagy annak bizonyos részét a mellőzött nagy többség csodálkozására, máig is érthetetlen s tagadhatatlanul részrehajló intézkedés folytán megkapták (szám szerint 29-en) — amiért ugyan részükről nincs ok a restelkedésre, mert hiszen jogos illetményt vettek kézhez —, sziveskedjenek velem mielőbb tudatni: 1) mennyi volt a vissza-

tartott járandóságuk? 2) Mikor és mennyit kaptak meg belőle? 3) Miféle utánjárással, avagy pártfogó segítségével? Ezt felmutatnunk a bíróság előtt, igen nyomatékos argumentum lesz arra nézve, hogy kézenfekvő sérelmet képezett rájuk nézve és képez a máig is mellőzöttekre a törvényes illetmények visszatartása.

Tájékoztató — akik esetleg nem tudnák — közlöm itt azt is, hogy miféle járandóságokra áll fenn igényünk (a mit t. i. más felekezelű lelkészek is megkaptak): 1) Fizetéskiegészítés az 1898 XIV. t. c. szerint . . . 2) Korpótlék az 1909 XIII. t. c. szerint . . . 3) Drágasági segély 1200 kor. 4) Ruházati segély (saját személyére 1000 K, feleség és gyermekek után fejenként 400 K).

A családi pótlékot tudvalevően kiszolgáltatta az állam, a mi szintén nyomós bizonyíték a mellett, hogy a többi illetményt is kötelezve lett volna kifizetni!

Végül pedig, mivel „több szem többet lát”, amennyiben egyik-másik lelkésztársam tudna valamely sikerrel felhasználható argumentumot a tárgyaláshoz rendelkezésemre bocsátani, a mivel sérelmünkre és követelésünk jogosságára, tehát panaszunk alapos voltára rámutathatnánk — szívesen fogadom és a tárgyaláson majd előterjesztetem!

A legjobb reménykedést táplállok akciónk sikere tekintetében és hiszem, hogy az állam független legfőbb bírósága felismeri, meglátja és kimondja: mi az igazság ebben a kérdésben, amit eddig körmönfont ürügyekkel kezeltek és gáncsoltak el.

Nyitra.

Sedivy László ref. lelkész.

Kérek szakszerű választ a következő kérdésekre: 1. Milyen törvényes rendelkezés alapján az iskolát fenntartó egyházközösségek azon joga, melynek értelmében a tanítók nyugdíjárulékát a politikai község fizetni köteles? (Nem az új, szanációs törvényről van szó.)

2. Vitatható-e és milyen törvény értelmében az adóhivatalok azon méltánytalan eljárása, hogy *illetékegyenérték* fizetésére kötelezett egyházi, lelkészi és tanítói birtokok után vétel esetén az illetéket is kiróják és megfizetésére köteleztünk? Az adott esetben temetőföld vételről van szó és a vásárló egyházközösség ilyen módon kétszeresen lett az illetékkal megterhelve.

— vess —

H I R E K

— **Felhívás.** Felkérem azokat a beregi lelkésztestvéreimet, akik leszakító naptárt kértek, hogy alkalmilag vegyék át azt Simon Zsigmond testvérünkénél 10 k. ellenében.

— **A losonci református theol. semináriumban** 1932. pünköshti ünnepekre elválasztott legációk névsora: 1. Nagy Sándor Negyed, Farkasd. 2. Asszonyi István Nagyszöllős. 3. Pataký Menyhért Ásvány, Csap, Salamon. 4. Rózsa Lajos Rimaszombat. 5. Kalitza Dénes Tornaalja stb. 6. Gööz Ferenc Pelsőc stb. 7. Lengyel Pál Komárom. 8. Balla István Ungvár. 9. Vass József Bátyu, Bótrágy. 10. Izsák József Munkács. 11. Kováts József Kassa. 12. Vizváry László Mezőkaszony, Zápszony. 13. Pögyör Lajos Muzsaly, Borzsova. 14. Szaszák Bertalan Nagy és Kisdobrony stb. 15. Illés Gyula Nagybereg, Kigyós Beregujfalú. 16. Batta Pál Serke, Simonyi stb. 17. Csontó Géza Kismánya, Alsószöllős. 18. Kapczy Tamás Nagyszaláncz, stb. 19. Szudy Nándor Alsószecse, Alsóvárád stb. 20. Tömösközy Ferencz Lasztomér, Nagymihály, Deregyő stb. 21. Forgón Pál Tiszaújlak stb. 22. Magda Barna Palágy stb. 23. Káposztás László Hanva, Runya stb. 24. Kuzma Barna Balogh, Tamás stb. 25. Török Győző Kamocsa. *Legátust nem kérnek:* 1. Nagykapos stb. 2. Som, Csonkapapi. 3. Kis és Nagygéres. 4. Szentés, Királyhelmece stb. 5. Pozba, Mohi, Lök stb. 6. Szernye, Rafajnaújfalú stb. 7. Bárca. 8. Léva stb. 9. Nagyida, Csécs. 10. Nagygejőcz, Kisgejőcz, Korláthelmece. 11. Sók, Zsigárd, Deáki. 12. Kis és Nagybégány.

— **Hindenburg.** Akik a német birodalom elnökét látni szeretnék, a legkönnyebben elérik céljukat, ha vasárnapon elmennek abba a templomba, ahol Hindenburg katonai pontossággal megszokott jelenni. Rendesen a menyekíséri és minden feltűnés nélkül elfoglalja azt a helyet, ahol rendesen ülni szokott. Azt mondják, hogy megjelenésével kapcsolatban, a gyülekezet soha feltűnően nem viselkedik. Az istentisztelet folyik a maga módján tovább. Az istentisztelet végén Hidenburg elhagyja a templomot és barátságosan fogadja azok köszönését, akik őt üdvözlnek.

— **A genfi ref. egyház,** a Szentpéter székesegyházban interkonfesszionális urvacsoraosztást rendezett, tekintettel arra a sok idegenre, aki a leszerelési konferencia alkalmából Genfben időzik. Négy lelkész, az ó-katolikus, lutheránus, anglikán és református egyház képviselője szerepelt egymás mellett az Úr-asztalánál anglikán ritus szerint, amelyet a három többi egyház liturgikai elemeivel kombináltak. S egymásután járultak eléjük a hivek ezrei, kik a legkülönfé-

lébb egyházakhoz tartoztak, de akik mindnyájan ugyanazzal az áhitattal közeledtek a szent asztalhoz, ezzel is bizonyosságot téve Krisztus lelkéről, mely őket áthatotta és előkészítve a keresztények egymáshoz való szorosabb csatlakozását.

— **922,077 dollár** az Amerikai Magyar Református Egyesület tiszta vagyona. Ez tehát a világon a leggazdagabb magyar református egyesület. Az egyesület betegsegélyt, haláleseti segélyt fizet, árvaházat és aggmeházat tart fenn, „Reformátás Ujság” címen lapot ad ki s legújabbban magyar nyomda és könyvkereskedés felállításának a tervével foglalkozik.

— **Az abesszíniai császár** kétezer márkát utaltatott át a brit és külföldi biblia társulat pénztárába s azonkívül aranyéremmel is kitüntette a társulatot a birodalmában kifejtett nagyszerű munkálkodásáért.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. A komáromszentpéteri református egyház presbiteriuma pályázatot hirdet betegszabadságon levő kántortanítója helyettesítésére a folyó tanév végéig. Fizetés havi 500 korona és egy szobából álló lakás. Kötelesség az 5 felső osztály tanítása. Pályázati határidő e hirdetésnek a hivatalos egyházi lapban való megjelenésétől számított 8 nap. Választás után az állás azonnal elfoglalandó. Pályázatok a komáromszentpéteri református lelkészi hivatalhoz küldendők. *Ref. presbitérium.*

Pályázat a tornaújfalui református előkönyörgő kántori állásra. Javadalom: 1) 10 (tiz) köből buza, 2) ugyanannyi gabona. 3) 5 köből gabona tandíjváltásul. 4) 10 vécás szántó föld megmunkálva. 5) 1 vécás kenderföld megmunkálva. 6) 2 embervágó rét minden munkálattal. 7) 4 drb. marhalegelő. 8) 8 m³ tűzifa beszállítva. 9) Stóla. 10) Lakás. Kötelességeit a kárta magyarázza, államsegély nincs. Pályázhatnak káthedrai és kántortanítói szolgálatra alkalmas reform. egyének. Szolgálati nyelv magyar. Személyes megjelenés előnyös az utjéltés megterítése nélkül. Állás 1932. szeptember 1-én elfoglalandó. Pályázatok 1932. Junius 15-ig református lelkészi hivatalhoz Zarnov, pp. Turna n/B. adandók be.

Szerkesztői üzenet.

B-I. J.-a. A cikket megkaptam, azonban miután nekünk nem használ, ártani nem akarunk vele.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Vélké
Kapuſany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicseri
lelkész hivatalhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

„Hitelenség-é a halotthamvasztás ?“

E címen közli a debreceni református gyülekezet heti lapja Szele Miklósnak alábbi nagyvonalú értékes cikkét arról a kérdéstről, mely Debrecen, a debreceni református egyházközségek, sőt mondhatnánk, hogy ez idő szerint minden kultur ember érdeklődése előtt első helyen áll Magyarországon.

A dolog világos megértéséhez tudnunk kell, hogy Debrecen városa krematóriumot épített, ami még eddig nem volt Magyarországon, ahol a holttestet nem lángok hamvasztják el, hanem ezer celsius fokra hevített izzó levegő semmisíti meg kb. másfél óra alatt. Mikor teljesen elkészült és épen át akarták adni rendeltetésének, akkor értesítette a belügyminiszter a várost, hogy a krematórium üzembehelyezését megtiltja azon az alapon, hogy „az 1876. évi XIV. t. c. szabályozza a halottak eltemetését és ez a törvény a halotthamvasztást nem ismeri.” A város azzal az indoklással felelkezett meg a határozatot, hogy *viszont olyan törvény sincs, amely a halotthamvasztást megtiltana.* A meginduló polémiák során azután egyszerre világossá lett, hogy a tilalmat elrendelő végzés eredete és rugója a római egyház hivatalos fórumainál keresendő, akiknek álláspontját ezen a téren nemcsak a klerikális lapok siettek leszögezni és kifejtteni, hanem maga az esztergomi érsek, a hercegprímás is nyíltan kilépett a küzdőterre a római egyház dogmatikus álláspontjának teljes fegyverzetével.

Erre a körlevélre válasz az alábbi cikk, mely, mint elvi kérdés, minket is mindenesetre érdekel:

„Nem hisznek a feltámadásban és félnek az örök büntetéstől — ezt vágta szemébe Magyarország hercegprímása azoknak, akik — itt és

az egész földön — a feltámadásba és örökéletbe vetett legmélyebb, legigazabb hitükkel nem tartják összeférhetetlennek a halottak elhamvasztását.

En e rövid cikkben theologiai, közelebbről dogmatikai oldalról szeretnék e kérdésre rávilágítani, miután a hercegprímás is dogmatikai térre ment.

Elvi megalapozásául az alább mondandóknak ideírom kivonatossan, amit már 1928-ban megjelent apologétikámban, a test feltámadásáról irtam:

„A test feltámadását a mi korunk, melynek az anyagról alkotott fogalmai lényegesen megváltoztak, más világításban látja, mint a 2000, vagy 1000 év előtti kor. Az bizonyos és hívő természettudósok is úgy gondolkoznak (Bonnet, Jean Paul, Dennert von Rath), hogy ... a léleknek, mely a test halála után tovább él, a feloszlott földi test helyett egy új és a láthatatlan szellemvilág létmódjainak megfelelő organizmusra van szüksége ... De ez az organizmus, ez a „lelki test” — nem anyagi test. Ennek a földi anyaghoz semmi köze sem lesz többé (I. Korinthus 15, 35—44). Mai tudományos belátásunk szerint az anyag még az érzéki világban is végtelenül alárendelt szerepet játszik ... Az anyagcsere által testünk anyaga itt a földi életben is időről-időre teljesen kicserélődik, megváltozik; egy 50 éves ember testét alkotó anyagok nem azonosak azokkal az anyagokkal, melyek az ő testét 20 éves korában alkották; hogyan lehetne hát a tulvilági megdicsőült test anyaga azonos a földi testével (I. Kor. 15, 37. és 40.)? Pál apostol szerint nem az érzéki test támad fel, hanem a lelki, szellemi test ...

Tehát a krematórium elleni harc katolikus hatás alatt keletkezett és bibliaellenes fogalomzavaron alapszik, amennyiben az érzéki test lassu, vagy gyors, természetes vagy mesterséges (siettetett) elége, oxydálódása egészen közömbös az örökélet és a lelki test feltámadása szempontjából.

Az érzéki test látható; de az az erő, mely az érzéki test kémiai anyagait testté teszi azaz élő, egységes szervezetté köti össze, az maga láthatatlan. Már pedig a testben is ez a lényeges és nem a folyton cserélődő anyagok. Sőt ma már az élettelen anyagot is a láthatatlan, szinte anyagatlan elektronokra viszik vissza a tudósok^{*)}, akik ezzel kapcsolatban az anyagi elemek megváltozhatatlanságának régi dogmáját is megdöntik. Így igazolja a modern természettudomány a biblia szavát, hogy „ami látható, a láthatatlanból állott elő” (Zsid. 11, 3).

Hogy lényegére nézve milyen lesz ez a „romolhatatlan, dicsőséges erő-test”, ez a „lelki test” (szoma pneumatikon), azt természetesen nem tudhatjuk. . . De hogy a természete és létmódja más lesz, mint a földi testé, azt . . . maga az Úr Jézus is megmondotta (Máté 22, 30!).“

Megdöböntő és érthetetlen az a türelmetlenség, amellyel a római egyház theologusai a maguk naiv érvelését a halotthamvasztás kérdésében rá akarják kényszeríteni mindenkire, mintha sohasem lett volna a XIX. század fényes intellektuálistusa, vagy mintha a háborúelőtti emberiség erkölcsi bukásával együtt annak szellemi haladása és tudományos felvilágosodása is megbukott volna és nem volna sürgősebb feladatunk, mint minden téren visszamenni a középkorba. Nálunk Magyarországon legkönnyebb e tekintetben a róm. kath. theologusok helyzete: egyszerűen kihasználják a magyar intelligens közvéleménynek vallásos és theologiai kérdésekben 100 százalékosnak mondható tájékozatlanságát és felfogásukkal megtöltik a világi — még az egyáltalán nem kath. jellegű — sajtó hasábjait is.

A római egyház mágikus-theurgikus rendszerébe, melynek alapelve az, hogy bizonyos földi anyagoktól és anyagi eljárásoktól függ a lélek tulvilági örök sorsa (ezt nevezzük „coelestis materialismus”-nak), csakugyan nem illeszthető be a halotthamvasztás. Ennek ellenzésében tehát a római kath. egyház csak következetes önmagához és alapelveihez. Ez a következetesség minden tiszteletünkre méltó. Csak azt kérjük tőle: lássa be, hogy a halotthamvasztás

*) Azóta angol tudósok kutatásai nyomán még titokzatosabbá vált Rutherford atomelmélete. Ma az atom szétrobantásával kísérleteznek, hogy beláthatatlan mennyiségű energiát nyerjenek az u. n. atomközi energia felszabadítása útján. Sőt ma már nem is az elektronokat, hanem az atommagvat (proton) tartják az energia végső forrásának, ezzel hozzák összefüggésbe a titokzatos gammasugarakat és a Nap kifogyhatatlannak látszó sugárzó energiáját. Az anyag és energia fogalma mindjobban közeledik egymáshoz.

ügyében lépten-nyomon hirdetett álláspontja nem fogadható el olyan keresztyének által, akik a biblia alapján rendíthetetlenül hiszik és vallják, hogy az emberi lélek sorsa úgy itt a földön, mint az örökkévalóságban egyedül és kizárólag a mindenható Isten kezében van és azt onnan semmi emberi mesterkedéssel kivenni nem lehet (János 10, 28—29), ez elől az Isten elől elfutni nem lehet sem az életben, sem a halálban (Zsolt. 139, 7), nem lehet „elpárologni” előle a krematórium füstjében és így a halotthamvasztás semmiféle „jogfolytonosságot meg nem szakít” (Serédi J.): sirgödör és halotthamvasztó kemence egyformán odajuttat az Ő színe elé, Aki megfizet kinek-kinek az ő cselekedetei szerint (Róm. 2, 6).

A hercegprímás Ő eminenciája husvétii érvelését a halotthamvasztás ellen egy helyen a bibliával, t. i. János evangélioma 12. r. 24. versével látszik alátámasztani, ahonnan így idéz: ha a földre esett gabonamag el nem rothad, csak egymaga marad; ha pedig elrothad, sok gyümölcsöt terem”. Ez ő szerinte azt jelentené, hogy ahol tette a sirban való elrothadás nélkül feltámadásra nem számíthat. (Beszédének szövegét „Az Est”-ben láttam.) Minden tiszteletünk mellett kénytelenek vagyunk ezt az érvelést kiigazítani. Ugyanis itt az eredeti szövegben nem „elrothad” áll, hanem „elhal”. Ugyanigy I. Kor. 15, 36 eredeti szövegében is! De még ha „elrothad” állana is, ez csupán a gabonamagra vonatkoznék és nem az emberi testre. Itt ugyanis pusztán egy hasonlatról van szó, melynek lényege az, hogy az elvetett és a földben elhaló gabonamag és a belőle kikelő új gabona között titokzatos életösszefüggés van: más az elvetett mag és más az új növény (I. Kor. 15, 37), legfeljebb annyiban azonosak, hogy ugyanazon élet van bennük. Éppenigy a meghaló érzéki, anyagi test meg a feltámadó lelki test (I. Kor. 15, 44) csak annyiban azonos, hogy mind a kettő ugyanazt az életet: az én személyes életemet hordozza! Éppen ez a hasonlat titka és csodája: más és mégis azonos; más a feltámadott test és mégis — ugyanaz! Szó sincs tehát sem Jánosnál, sem Pálnál arról, hogy az ember feltámadását okvetlenül ugyanolyan lassu és földbeli elrothadásnak kellene megelőznie, mint amilyen a gabonamagé; ez visszaélés a hasonlat értelmével. Nem tételezzük fel a róm. kath. egyházzal, hogy — az eféle írásmagyarázatot következetesen keresztülvive — azt akarná állítani, hogy azoknak a szent mártiroknak, akiket a pogány üldözés élegetett Néro fáklájain és a máglyákon, a feltámadása és örökélete ez által lehetetlenné tétetett volna. (V. ö. I. Thess. 4, 16. b.)

(Meg kell még jegyeznünk — ha már ilyen aprólékos skolasztikus érvelésbe kényszerítetünk bele —, hogy János 12, 24-ben, mint az egész összefüggés világosan mutatja, nem az ember haláláról van szó és arról, hogy egyedül

ebből a halálból nőhettek ki a váltság és üdvösség gyümölcsei. Már pedig Jézus szent teste rothadást nem látott.)

Az ember testének feltámadása nem attól függ, hogy mi történik holttestével itt a földön: földbetemetik, megégetik, vadállat, vagy ember-evő pusztítja el, láva emészti meg, tűzben, vagy vízben oszlik fel, — hanem egyedül az Isten szuverén mindenhatóságától és kegyelmének örök predestinációjától. A szentírás sehosem mondja, hogy a holttestek maguktól támadnak fel, hanem azt tanítja, hogy Isten hatalma (Isten Fiának szava) támasztja fel a halottakat (Ezék. 37. János 5, 28—29. Róm. 4, 17. II. Korinthus 1, 9. stb.). Ennek az isteni hatalomnak a működése pedig emberi, idő- és térbeli, természeti, anyagi feltételektől teljesen független. Az a „tuba mirum spargens sonum” (I. Kor. 15, 52. I. Thess. 4, 16. a.), amelyről a gyönyörű középkori ének is szól, sokkal mindenhatóbb módon és az emberi képzeletet jóval meghaladóbb módon „coet omnes ante thronum”, mint némelyek gondolják. Omnes, mindenkit, — nemcsak azokat, akiknek teste földbe temettetett el.

Mindezekből kitűnik, hogy a halotthamvasztás megengedése nem hitetlenség és nem hitetlenség propagálása. És kitűnik, hogy amennyire következetes a római katholicizmus az ő coelestis materializmusához és theurgikus rendszeréhez, midőn a halotthamvasztást tiltja: éppannyira következetesek vagyunk mi a mi szellemi, lelki keresztyénségünkhöz, midőn a halotthamvasztást megengedjük. „Lélek az, amely megelevenít, a test nem használ semmit”. (János 6, 63.) Mi teljes loyaltással és keresztyén testvéri szeretettel elismerjük a róm. kath. egyház azon jogát, hogy a halotthamvasztást eltiltsa, — de csak a saját hiveinek.”

A teljesség kedvéért még két véleményt közlünk e tárgyban:

Dr. Ravasz László püspök a kérdéstről a többek között a következőket mondta: „A református egyház nálunk úgy vélekedik, hogy sem isteni parancs, sem hitvallás sehol kifejezetten nem tiltja a halotthamvasztást, de igaz, hogy nem is rendeli. Ebből indul ki a hivatalos református álláspont is, amely szerint a halotthamvasztás a feltámadás hitének nem mond ellent.

Képtelenség, hogy a halotthamvasztás ellentmondjon a feltámadás hitének, mert hiszen milyen isteni mindenhatóság volna az, amelyet meg lehetne akadályozni egy épülettel és halottégetéssel? Ha elfogadnánk azt, hogy a halotthamvasztás megakadályozza a feltámadást, akkor ép a keresztyénség vértanui záratnának ki a feltámadásból, azok a vértanúk, akiket a keresztyén hitükért máglyákon elégettek. Különben is, — folytatta a püspök, — a test a földben is elég és a természetes elégést mesterségesen siettetni semmivel sem rosszabb, mint

mesterségesen akadályozni. — Ezen az alapon kifogásolni lehetne a halottak balzsamozását is, mint a test természetes elégésének mesterséges akadályozását. Ezek szerint a halotthamvasztás és halottbalzsamozás ugyanaz a probléma.

Hogyha a halotthamvasztás szokása jónak bizonyul, akkor nincs szükség a régi temetési szokás megőrzésére, de az egyház állásfoglalásának ez a pontja azt is jelenti: nem szükséges, hogy az egyház legyen a halotthamvasztás propagálója. Az pedig, hogy a halotthamvasztás jobb-e, mint a földbetemetés, már nem theologiai probléma, hanem tudományos és adminisztrációs kérdés. Az életformák kérdése. Mindenesetre a kérdés megoldását elősegítené, ha sürgetői megszabadítanák egyházellenes vonásától. Sajnos úgy van beállítva, mintha az egyház, vagy a keresztyénség ügye volna. Ebben egyaránt hibásak a halotthamvasztás propagálói és a katolikus egyház. Azt mondhatnám, hogy inkább legyen az egész csak theologiai kérdés, amelyen ellehet sokáig vitázni, de ne legyen pártkérdés és a még nagyobb hiba: h a t a l m i k é r d é s. Református felfogás szerint halotthamvasztás a közömbös kérdések közé tartozik. Az egyház tanításait és prezstizsét nem érinti.”

Mint aktuális kérdéssel, foglalkozik a halotthamvasztás kérdésével dr. Baltázár Dezső püspök is: „Még a háládatlan gyermek is visszamegy tékozlása rongyaiban a megbántott szülőhöz, mert tudja, hogy ott változatlan maradt a szeretet. Az élet zivatarja által hányt-vetett embernek ilyen biztos menedék az anyaföld életében és halálában egyaránt. A föld a szépség, a föld a haszon, a föld az erő, a föld az áldás, a föld a szeretet, a föld a bölcsesség, a föld az édesanyánk, a föld a hazánk. Méltóság és felmagasztaltatás rejlik abban, hogy testünk porunk az anyaföldbe, az életforrásába tér vissza. Olyan mindegy a földnek is, a testnek is, hogy lassu oszlással, vagy gyors bomlással, tűzzel, égéssel megy-e végbe a visszatérés. Így is, úgy is minden évben eljő a kikelet és hívja, segíti a test feloszló porát átmenni a föld életének nagy körfolyásába, átmenni új színné, új illattá, új erővé, új léletté, új szépséggé és áldássá, hogy az örökélet Istenének hatalma tündököljék a porok és hamvak megélemedésének természeti csodájában is.

Még nagyobb, még felmagasztalóbb méltóság rejlik abban, hogy ezek a porok és hamvak meghallják — az Emberfia jelének az égen feltetszésekor — a feltámadás angyalainak trombitaszavát: amikor nagy hatalommal és dicsőséggel eljő az, aki „f e l t á m a d á s é s é l e t” és akiben hit által mindenkinek halála is éled. A halál felett diadalmal Jézusnak az Isten ad a kezéhez minden „b i r o d a l m a t, h a t a l m a t é s e r ő t”, minden országot régi és új eget, régi és új földet.

Ennek a hatalomnak is olyan mindegy, hogy

a föld egy darabban vagy milliárd porszemben örzi és tárja-e elé halottait. Ez a hatalom mindenható hatalom. Határok, korlátok, fokozatok nincsenek benne. Segítségre szüksége nincsen. Ha semmiből világmindenséget tudott teremteni, akkor a porból lett és porrá vált testet egy intésre össze tudhatja parancsolni, mihelyt úgy akarja. Összeparancsolja még ha a szelek mind a négy tájéka felé, tengerek mélyébe, sziklák magasságába lenne is szemenként szótszórva a test pora és hamva. A test felett különben hadd vitázzanak a test emberei, akiknél a test felettből való a lélek. Mi az élő Isten lelkét vettük igazságban az életre".

Babylonia és a biblia.

Irtta és az ungi egyházmegyei értekezleten felolvasta :

Haraszty Károly.

Hume Dávid (1711—76), az újabbkori naturalizmus megalapítója állította fel azt a tételt, hogy a monotheizmus a politheizmusból fejlődött. „Észszerűen nem tehetjük föl, — így okoskodik Hume Natural History of Religion című művében — hogy az emberek előbb palotákban laktak s csak azután laktak kunyhókban és sátrakban, vagy hogy a mértant tanulmányozták, mielőtt még földmiveléssel foglalkoztak volna; de ép oly kevéssé állíthatjuk, hogy az istenséget előbb mindentudó, mindenható és mindenüttjelenlevő tiszta szellemnek ismerték volna, mielőtt azt ugyan hatalmas, de mégis véges, emberi szenvedélyekkel és vágyakkal, tagokkal és szervekkel bíró lénynek tekintették. Az ész ugyanis fokozatosan emelkedik az alsóbbrendűről a felsőbbrendű képzetekhez". E tétel a természetfölötti kinyilatkoztatás tagadásának tekinthető.

Ha nincs isteni kinyilatkoztatás, akkor valóban azt kellene föltételeznünk, hogy az istenségről való fogalom és a valláserkölcsei tanok ép oly fokozatos egymásutánban fejlődtek, mint azt a többi ismeretágaknál tapasztaljuk. A Hume által megvetett alapon haladt tovább a francia encyklopedisták által népszerűsített vallásbölcselet. Ebben az irányban különösen *De Brosses* és *Dupuis* fejtettek ki nagyobb arányú irodalmi tevékenységet.

Ez az utóbbi elevenítette fel *Lucretiusnak* azt a tanítását, hogy az isteneknek a félelem és a rettegés volt a szülője. A mult és a jelen században a pozitívista bölcselet karolta fel a vallás természetes fejlődésének eszméjét és pedig a vallás eredetének legkülönbözőbb megmagyarázásával; — úgy hogy *Müller Miksa*, ki a természeti erők istenítését hangoztatja s ezt tartja minden vallás alapjának, „Vorlesungen über den Ursprung und die Entwicklung der Religion" című munkájában nem kételkedik kimondani, hogy manap már nincsen tudományosan képzett teológus, aki ne volna meg-

győződve arról, hogy a zsidó monotheizmust *polytheizmus* előzte meg.

A közelmúlt évtizedekben *Delitzsch Frigyes* az egyébként kiváló német assziriológus állításai körül fodrozódtak magasra a tudósok vitái és az egész roppant heves vitát a „*Bibel-Babel*" epithetonnal jelölte meg nemcsak Németország, hanem ugyyszólván az egész intelligens világ. Ez elnevezés nagyon találó, mert frappáns rövidséggel jelzi, miről van szó. *Delitzsch Frigyes* a babyloniai—asszír—akkád ásatások eredményeit állítja szembe a Bibliával, lerontani igyekezték annak tekintélyét és különösen eredetiségét, szavahihetőségét. Porba akarta sújtani a Bibliát!... De az Isten utjai kifürkészhetetlenek. Az Úr parancsot adott a sivatag homokjának, ... és az fölemelkedik ... és behantolta Ninive, ... Babylonia tornyait, ... *Semyramis* függőkertjeit; szegényes mohát teremtetett diszes palotáin, pázsitot az asszír uralkodók trónjain és Asszur országa eltemetett és Babylonia eltűnt a föld színéről, hogy évezredekkel későbbben bizonyosságot tegyen az Írásról!...

Századunk hozta napvilágra a keleti népek régi szent könyveit a sok százados por és a titokzatosság leple alól és amennyiben ezek magukban foglalják az emberiség őshagyományának maradványait, azok nyomán az ókori népek vallásos gondolkodásmódjának és eszméinek fejlődéséről többé-kevésbé határozott képet alkothatunk. Így tehát főképen az ókori kulturnépek vallásos irodalmi emlékeiből várhatjuk annak a kérdésnek a megoldását is, hogy milyen lehetett az emberiség ősi, eredeti vallása. Ez volna az igazi pozitívista eljárás, mely nem előre megállapított sémák szerint konstruálja meg a maga tetszése szerint a történelmi fejlődést, hanem adatok nyomán állapítja meg a való tényeket.

Természetesen, minél régebbiek az ősi vallásos irodalom felfedezett termékei, annál nyomósabbak a belőlük merített érvek. Régiség tekintetében azonban talán nincs nép, melynek irodalma vételkedhetik Egiptom és Babyloniával s azért annak, aki a vallási eszmék eredetét és fejlődését történelmi alapon akarja kutatni, először is Egiptom és Babylonia ősi emlékeinek tanúságát kell kihallgatnia. Mig a papirusztekercsek között található olyanok is, melyek 4000—5000 éves korról dicsekedhetnek, addig a kőbe s egyéb anyagba vésett, rovott feliratok között még régebbiek is vannak... És e népeknek legrégebbi emlékein a vallásos érzület oly nyilatkozataival is találkozunk, melyek arról tesznek tanúságot, hogy a népeknek ősei a legrégebbi történelmi időktől fogva az istenségnek oly tiszta fogalmával bírtak, hogy őket oly magasabb valláserkölcsei eszmék lelkesítették, minőket pogány népnél egybeűtt nem találunk.

(Folyt. köv.)

Egyházi levéltárak.

Az Erdélyi egyházkerület hivatalos lapja az egyházi levéltárak gondozása ügyében a következő püspöki körlevelet közli:

„Felhívjuk Lelkész aait, hogy egyházuk levéltárát különös figyelemben részesítsék, különös tekintettel legyenek arra, hogy a levéltári anyag nedvesség, egerek, stb. kártételétől megóvassák és amennyiben ez eddig nem történt volna meg, megfelelően rendeztessék. Egyházaink levéltárában sok olyan okmány van, amely a hozzáértők számára történelmi kutatás szempontjából becses és talán eddig ismeretlen anyagot rejt magában. Ezért felkérjük Lelkész aait, hogy egyelőre az 1750. évig terjedő okmányokról pontos és olvasható másolatot készítsenek és azt megfelelő összeolvasás, hitelesítés után, *theologiai fakultásunk könyvtárának* küldjék be. Az összeolvasás és hitelesítés az egyházmege által kijelölendő szakértő által fog történni. Az 1750-től 1850-ig terjedő anyag is külön csoportban gondosan kezelendő és másolása előkészítendő. A régi anyakönyvek és jegyzőkönyveknek csak a közérdekű részei másolandók le, annak ismertetése mellett, hogy a jegyzőkönyv vagy anyakönyv melyik évtől meddig terjed.

Az egyházmegyei vizitációknál különös gondot fordítsanak az egyházközségi levéltárak állapotára és kezelésére. Vegyék számba a legrégibb (1750 ig terjedő) anyag másolási munkálatait és arról *jelentéseikben* mindig emlékezzenek meg. Felhívjuk, hogy az *egyházmegyéek* levéltárának gondozását az egyházmegyei levéltáros kifejezett megbízása által biztosítsák és annak elhelyezéséről tiszta, hozzáférhető helyiségben gondoskodjanak. Az egyházmegyei levéltáros kötelessége lenne a levéltár anyagának *évek szerint* való rendezése és indexre vétele. Felkérjük Esperes aait, hogy az egyházközségi levéltárak lemásolt anyagának összeolvasására és hitelesítésére kérjék fel egyházmegyénk, vagy a szomszéd egyházmegyében élő azon diplomatikában jártas lelképásztort vagy református kollégiumi tanárt, vagy más alkalmas református vallású szakembert, aki e munka elvégzésére hajlandó és ezek neveit úgy a lelkészi hivatalokkal, mint igazgatótanácsunkkal közöljék. A nehezen vagy egyáltalán nem olvasható régi iratok másolása az ő ellenőrzésük mellett végzendő. De semmiként se küldözgessék az eredeti példányokat póstán, nehogy végképpen elkallódjanak. Jelentést kérünk arra vonatkozólag is, hogy 1. az egyházmegyéek levéltára jelenleg hol van elhelyezve? 2. Anyaga mely évtől kezdődik? 3. Ki gondozza? 4. Mennyiben hozzáférhető a történelmi kutatás céljára? — Együttal közöljük a Magyar Történelmi Társulatnak az oklevelek másolására kiadott következő Utasítását:

1. A helyesírás. A helyesírás tekintetében a következők az irányadók: I. Magyar szövegeknél általában az *eredeti* (ú. n. betűhű) *helyesírást kell használni* s az eredeti írásmód különösen kimagasló egyéniségek saját szerű írásainál őrzendő meg. Nagy kezdőbetűt azonban csak a mondat elején alkalmazunk és a tulajdonneveknél még az esetben is, ha az eredetiben kis betű van. Egyébiránt a tulajdonneveket mindig az eredeti írásmódnak megfelelően kell lemásolni. Különb a magánhangzók írása a XVII. —XVIII. századi szövegekben a következőképp egyszerűsíthető: az eredeti oe, ue helyett ö, ü, vagy ő, ü írható; az eredeti ö-ü helyett ö, ü vagy ő, ü írható; az eredeti eö, eü helyett ö, ü vagy ő, ü írható, az eredeti oé, ue helyett, ő, ü; az eredeti ö, ü helyett ö, ü; az eredeti ay, ey, oy, uy helyett aj, ej, oj, uj; az eredeti aa, áá, helyett á; az eredeti oo, óó helyett ó; az eredeti ee, éé helyett é. Minden más jel azonban megtartandó (pl.: bjró, várady) és *különösen a mássalhangzókon nem szabad változtatni*. Megtartandók tehát a g', l', n', l', 'z, 's, gh, th, jelzések. A XIX. századi szövegek a mai helyesírással közlendők.

2. A szövegben a másoló által alkalmazandó jelek és jelzések. Megkönnyíti továbbá a másoló a szöveg használatát bizonyos jelek, jelzések és rövidítéseknek az alábbiak szerint való alkalmazásával: 1. Saját kihagyásait ott, ahol nem tér át kivonatos közlésre, pontokkal az eredeti szövegben mutatkozó hiányt vonásokkal ----- tünteti fel. A hiányzó és ki nem egészíthető szavakat három vonal --- jelzi. Hogy különben mekkora az olvashatatlan rész, azt jegyzetben közli a hiányzó betűk, szavak vagy sorok számának lehető feltüntetése mellett. 2. Szövegrészeket, melyeket az eredeti zárójelben ad, kerek zárójel közé () kell foglalni. A szögletes zárójel [] azonban azoknak a beavatkozásoknak a feltüntetésére, illetve megkülönböztetésére szolgál, melyeket a szövegben a másoló tesz. Így azokat a szövegrészeket, melyekhez jegyzetek szükségesek, szögletes zárójel közé teszi. Csonka szövegnek, rongált szövegek kieszakadt vagy olvashatatlan részeinek kiegészítését szögletes zárójelbe foglalva közli, szükség esetén megfelelő jegyzet kíséretében. Ilyenkor az eredeti szöveg csonka szavait betűhűen adja, hogy a kiegészítés helyessége ellenőrizhető legyen (pl. ad [estram ma] je [state] m. Bizonytalan olvasási módot szögletes zárójelben tett kérdőjellel [?], szokatlan és feltűnő, de kétségtelen kifejezéseket szögletes zárójelben foglalt felkiáltójellel [!] tesz feltűnővé. 3. Az eredetinek jelekben vagy számjelekben irt részleteit derékszögű zárójel < > közé kell foglalni s egyben a jegyzetben megjegyezni, hogy „jelekben vagy számjelekben”. Egészben ilyen módon irt daraboknál pedig ezt a körülményt a darableírásánál kell feltüntetni 4. Hosszabb címek, visszatérő címzések, megszólítások, valamint udvarias-

sági iratzáró mondatok *megrövidítve, vagy könnyen érthető rövidítéssel közölhetők*, hacsak különös körülmények nem teszik közlésüket kívánatossá. Egyébként a másoló kerülje a rövidítéseket vagy legalább is szorítsa a *címzésekre* és olyan szavakra, melyek az illető kiadványban gyakran fordulnak elő.

Végül megjegyezzük, hogy a másolatok negyed-rét alakban, féloldalon, margóval készítendőek el. Felül pár centiméter hely hagyandó az okmány tartalmának rövid összefoglalására, a másolat végére pedig feljegyzendő először az eredeti okmány (pl. levél) címzése, külirata, ez alatt pedig az, hogy melyik egyházközség levéltárában található fel.

Ez intézkedések megtételét nt. Esperes és tiszt. Lelkész aainak jóindulatu gondoskodásába ajánljuk, különös tekintettel arra, hogy olyan korban élünk, amely összes eddigi tudásunk átértékelését teszi szükségessé. Ez az átértékelés az egyháztörténet és a történelmi tudomány területén általában már élenként megindult és ez utóbbi területen bizonyos felekezeti elfogultság is észlelhető, amely ellen a tények feltárásával kell védekeznünk. *Vásárhelyi János*, püspök-helyettes.

Könyvismertetés.

Az első fecske. Kúr Géza csicsói ref lelkész: *Küzdelmek* című könyve. A komáromi ref. egyházmegye még 1924 évben dr. Erdélyi Pál akkori e. m. gondnok indítványára elhatározta az Egyházmegye monográfiájának megírását és kiadását. Majd utódja, Nagy Nándor e. m. gondnok beiktatása alkalmával tizezer kč.-t adott az egyházmegye közszükségleteire azzal a feltétellel, hogy „az alapítvány kamatai egy részével a lelkész özvegyeket és árvákat támogassák. *Ha pedig az egyházmegye monográfiáját megírják, akkor a kamatot annak a kiadása költségeire fordítsák.*” (Lásd az 1928 évi e. m. jkv. 18. lap.) Miként dr. Erdélyi Pál gondnok indítványa után, úgy Nagy Nándor gondnok nemeszívü és célzatu alapítványa után is csak teltek, multak az évek minden megmozdulás nélkül.

A mult évi egyházmegyei közgyűlésen Nagy Nándor e. m. gondnok felújítja dr. Erdélyi Pál hét évvel előbb nagy lelkesedéssel elfogadott indítványát és a lelkészekre kötelező erejü határozatot hozott egyházuk Történetének megírására.

Ezen határozatoknak első, mégpedig nyomtatott eredményü példánya *Kúr Géza* lelkész-társunk *Küzdelmek* című, 120 oldalos könyve.

Szerző alapos kutatások után írta meg a *kolozsnémai, csicsói és füssi* ref. egyházak történetét. Előszavában azt írta, hogy műve kiadásának célja *„képet adni, hogy abból a mai kornak*

lankadó hitü gyermeke, a nehéz életviszonyok között egyházáért áldozni sajnáló XX-ik századbeli református: hitet merítsen, az Isten kegyelmében bizni tanuljon.”

Ezen három egyház dicsőséges és szomorú története bizonyítja a sors szeszélyes változását. Hol egyik, hol másik, hol harmadik egyház volt rendelkezéskész tartó anyaegyház. Legelőször Kolozsnéma lett anyaegyházzá, ehhez tartozott Csicsó. Majd az üldözések és elemi csapások miatt elgyengült és most néhány évtized óta Csicsónak leányegyháza. Füss szintén anyaegyház volt, mely most csak szórványa Csicsónak, alig néhány református lélekszámmal.

Mindhárom községben a reformáció kezdetén Török Bálint dunántuli nagybirtokos papjának buzgólkodása folytán terjedt a kálvini reformáció Gönyün keresztül. Füss akkor is a pannonhalmi bencés főaptság birtoka volt. Mikor a mohácsi vész után a róm, kath. hatalom meggyengült, a reformáció tanai gyorsan terjedtek mindenfelé. De az ellenreformáció borzalmas, lehengerező munkát végzett az egész országban gyülekezeteink között.

Igy történt Füssön is. Templomukat elvették, papjukat elűzték a kálvinista keresztyéneknek. A nemes közbirtokosoknak birtokaikat elkobozták és őket, ha át nem tértek a pápista hitre, kényszerítették a faluból való kiköltözködéssre. Ekkor sok család a közellelvő Nemesócsa községbe költözött.

A bencés főapát vagy püspök vallási hűtlenség esetén birtokaitól megfoszthatta és elűzhette a füssi lakosokat. Az üresen maradt birtokot a főpap nem tarthatta meg magának, hanem *köteles volt annak adományozni, akinek akarta.* Legtöbbnyire a pápista hitre visszatérteknek.

Mindhárom egyház dióhéjba szorított története telve van megrázó eseményekkel. Fényes bizonyossága annak, hogy ha *„az igaz ember hitből él*”, csodálatos eredményeket képes elérni. Igen nagy igazságot fejez ki a szerző a csicsói egyház rengeteg sorscsapással megküzdött életének ezen megállapításával: *„Általában véve az egyházközség életében kezdettől fogva mindig az értelmesek, akik egyuttal a vallásos elemet is alkották, voltak az irányadók.* Bizony igaz, mert demokratikus egyházunkban a demagógia csak rontani tud.

Hálás köszönet Kur Géza kollegánknak ezen első fecskének nyomtatásban megjelentetéséért.
Vágmelléki.

H I R E K

— **Dókus Ernő**, aki az április 14-én Miskolcon tartott püspökszentelési ünnepélyen mindenkit elragadó beszéddel iktatta méltóságába új elnöktársát, a másnapi egyházkerületi köz-

gyűlésen bejelentette az egyházkerületi főgondnokságról lemondását. A lemondás megokolása az, hogy magas életkorára és hatvan évre visszanyúló közéleti munkásságára tekintettel elérkezettnek látta az időt arra, hogy feladatait ifjabb kezekbe adja át.

— **A felsőszabolcsi egyházmegye** új esperesét: Kun Szabó Gyulát beiktatták tisztségébe. Farkas István helyébe pedig Pósa Pétert választották esperesül.

— **Szavazatbontás.** A szlovenszki tiszán-ineni egyházkerületben a pótszavazatokat a bizottság f. hó 27-én Tornalján bontotta fel. Az eredmény a következő: 1) *A két ker. papi tanácsbírói* állásra beérkezett szavazatokból: Lengyel József 90 szavazattal tanácsbíróvá választott, — a másik állásra pótszavazás rendeltetett el: Kövér Árpád (50) és Ablonczy Pál (48) között. 2) *Két zsinati papi rendes képviselőre* beérkezett szavazatokból: Lengyel József 89 szavazattal megválasztott zsinati képviselővé, a második állásra: Miskolczy Endre (60) és Zajdó László (41) között pótszavazás rendeltetett el. 3) *Zsinati világi rendes képviselővé:* Dr. Mertens Alfréd választott 82 szavazattal. 4) *Két zsinati papi pótképviselői tisztségre:* Szőke István (103) és Kövér Árpád (66) választották meg. A pótszavazatok a püspöki hivatalhoz: *május 31-ig küldendők be* az illetékes esperesi hivatalok útján.

— **Észrevétel.** Lapunk május hó 1-én megjelent számában leközölt „*Felhívás*”-omnak az április 24-iki számban kellett volna megjelenni. A legfelsőbb közígg. bíróságnál kitűzött tárgyalást illetőleg a „*jövő hó 21-ike*” máj u s hó 21-ikét jelenti tehát, minélfogva a kívánt adatokat minél előbb kérem hozzám juttatni! *Sedivy László ref. lelkész.*

— **A kiskoszmályi református árvaházat** május hó 26-án egész napos ünnepség keretében fogja felavatni Patay Károly esperes. Az ünnepélyt megnyitó beszédet Balogh Elemér püspök ur tartja. Az előkészületek megtörténtek. Szállásról és ellátásról gondoskodunk (8 Ké). Megkeresések: Ref. Lelkészi Hivatalhoz Nový Tekov küldendők. Az ünnepélyvel kapcsolatban iratterjesztés is lesz, melynek különös érdekessége az árvaház eddigi története 38 oldalas füzetben. E füzet hivatalos uton is megrendelhető, ára 2'50 Ké. Cim Ref. Lelkészi Hivatal Lok. (Garamlök) Vendégeket és érdeklődőket

szíves szeretettel hívunk s várunk. Jslentkezési határidő május 10. *Rendezőség.*

— **Egy áldott szívű végrendelkező.** Gazdag ajándékban részesült a bőnyi (dunántuli egyházkerület) egyház: egyik volt gondnoka és presbitere: Hamar Dezső 175 hold földet hagyott végrendeletileg egyházára. A hagyaték jövedelme elsősorban jóltanuló református napszamosgyermek taníttatására fordítandó. — A megboldogult sajátkezűleg írott végrendeletének utolsó mondata ez: Nem is ember, ki másokért nem élt...

— **Mexicoban** új rendelet jelent meg, mely minden egyház számára minden 50.000 hívő után csak egy lelkész fentartását engedi meg. Egy pap csak egy templomban teljesíthet szolgálatot. E rendelet következtében sok katolikus templomot be kellett zárni. Most csak Mexikó városában 400 kath. pap és 200 templom van, míg a rendelet életbeléptével csak 24 pap és ugyanannyi templom állhat fenn.

— **A felekezetenélküliek** száma Csehországban 10 év alatt 129.000-ről 854.000-re emelkedett. Így Oroszország és Franciaország után a harmadik helyre került ebben a tekintetben.

— **Az adakozó embernek** a következő fajtáit figyelték meg: 1. *A mérges* adakozó. Ad, de csak azért, hogy hagyjanak neki békét és minél előbb lerázhassa magáról a kérést. 2. *A könnyelmű* adakozó. A mindenre és mindenkinek, anélkül, hogy a támogatott cél érdemességéről meggyőződést szerezne. 3. *Az ötletszerű* adakozó. Hol ad, hol nem ad, ahogy éppen szeszélyes kedve tartja. 4. *A számító* adakozó. Ad, de adománya nyomán valami hasznot remél. 5. *A sopánkodó* adakozó. Ad, de közben annyit panaszkodik, hogy az embernek kedve volna az adományt megtoldva visszaadni. 6. *A hiú* adakozó. Ad, hogy nevét másnap olvashassa az ujságban. 7. *A féltékeny* adakozó. Ad, mert mi lenne, ha szomszédja lefőzné?! 8. *Az alkalmi* adakozó. Ad, de csak élete fontos fordulóin, vagy ha nagy szerencse éri. 9. *A rendszeres* adakozó. Az adakozás nála rendszer, amely bele van illesztve költségvetésébe. Szép, de még mindig nem igazi. 10. *A hálás* adakozó. Ad akkor is, ha nincs feleslege, mert érzi, hogy sohse adhat annyit, amennyit ő kapott. Tudja, hogy ha mindent odaad is, adósa marad az Istennek. A tíz közül melyikben ismersz magadra? Vagy talán Te egyáltalán nem is adsz?

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA” Vekfé Kapuány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicserei lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A Lélek Ünnepe.

A Lélek ujjászül, megelevenít. Ezt az igazságot hirdeti a Pünköst ünnepe és ennek az igazságnak átélésében rejlik ünnepszentelésünknek nagy tanúsága is.

„Lőn nagy hirtelenséggel az égből, mint egy sebesen zugó szélnek zendülése és eltélé az egész házat, ahol ülnek vala” a Mester árván maradt tanítványai, akik teljesekek voltak félelemmel és aggodalommal. Mint a pásztor nélkül maradt nyáj, melynek senki sem viseli gondját, nincsen vezére, irányítója, gondozója, bajtól, véstől megoltalmazója.

Féltek a hatalmasoktól és féltek attól a sokaságtól, amely halálra adta a Legnagyobbat. Féltek a bizonytalan jövőtől, amelyben nem láttak célt, feladatokat maguk előtt és ha felfelé néztek is lelkükben a multak emléke, célkitűzése: elhivatásuk, nem volt erejük, bátorságuk annak valóra váltásához.

És ekkor hallották meg, hogy „lőn nagy hirtelenséggel az égből mintegy sebesen zugó szélnek zendülése”, meglátták, hogy „megjelentek előttük kettős tüzes nyelvek” és megemlékeztek a Mester szaváról: „Nem hagylak titeket árvakul és kérem az Atyát, hogy más Vigasztalót küldjön néktek, aki véletek lesz a világ végezetéig”. És a megfélemlített tanítványok szívében valami csodálatos új Erő örömtüze gyuladt fel, „megtelének mindnyájan Szent Lélekkel — apostolokká váltak és „kezdének szólni más-más nyelveken, amint a Lélek adta nekik szólniok.”

A Lélek teremt, ujjászül, megelevenít. és él. Tegnap és ma és mindörökké ugyanaz a kép. Példa, tanulság és vigasztalás a kétségkedő és kishitű reményvesztetteknek.

A Lélek ereje csodálatos erő.

A Pünköst ennek a csodálatos erőnek, a Léleknek ünnepe. A keresztyénség nagy és megdönthetetlenül örök igazságai mind erre a forrásra mutatnak rá, mint eredetük kutfejére.

Isten a Lélek (János ev. 4. 24), aki ott lebegett a teremtéskor a chaosz felett. Ennek a Léleknek lehellelte tette élővé az embert (I. Kor. 15. 45). A Lélek ad erőt (I. Kor. 12. 4—7), ihletet (II. Thess 3. 5.). A próféták a Lélek emberei voltak (Hózs. 9. 7), a Lélek által szóltak az apostolok is.

A Lélek tart meg minket is. És csak a Lélek szülheti újjá ezt a kétségbeesett bizonytalanságban, céljavesztettségben kapkodó, súlyedő, fuldokló világot. Lélek, amely a kegyelemnek (Zsid. 10. 29), vigasztalásnak (Ján. 15. 26), igazságnak (Ján. 14. 17), bizonyosságtételnek (Ján. 15. 26) és ujjászületésnek (Ján. 3. 5) forrása. Megelevenít (Ján. 6. 63. Róm. 8. 11), szabadságra (II. Kor. 3. 6), erőre és szeretetre (II. Tim. 1. 7) vezet, imádkozni tanít és segít (Róm. 8. 26) és csodákat téve (Róm. 15. 19) újjá teremti a szíveket. Mint a zugó szélnek zendülése támad, átjárja a világot, megrázza a házat, melyben együtt ülünk, megrázza a szívet, amely a tétlen, erőtlen lemondásba, hitetlen kétségekbe merült. Mint kettős tüzes nyelv, égígható lánggal, harsogó zugással üz, hajt, kényszerít (Fil. 1. 19) a kötelességteljesítésre és erőt is ad ahoz, összefűz (I. Kor. 12. 13) erőssé tesz, fenyeget, (I. Thess. 5. 19, Zsid. 10. 29) kényszerít, hogy dadalra vezessen és megszenteljen, mint Isten gyermekeit.

Babylonia és a biblia.

Irta és az ungi egyházmegyei értekezleten felolvasta:
Haraszty Károly.

(Folytatás).

Jelen előadásomban különösen *Delitzsch Frigyes*-sel kívánok foglalkozni, aki nagy határozottsággal merete kimondani a Bibliáról, hogy az egyszerűen asszír-babylóniai kópia. A zsidók monotheizmusukat az asszyroktól és babylóniaiaktól vették át.

A szorgos kutató fő azonban a probléma elbírálásánál 3 lehetséges esetet vesz fel: 1.) Vagy az asszyrok és babylóniaiak vették át a zsidóktól a monotheizmust? ... 2.) vagy a zsidók a babylóniaiaktól? ... 3.) vagy mind a két fél egy közös forrásból merített? ...

Ha a természettudomány felállíthatta azt a megdönthetetlen érvényű axiomát: „omne vivum ex ovo”, ugy a theologia is vallhatja eme sarkigazságot, — persze a saját miljöébe helyezve, hogy *minden vallás eredete a monotheizmus*, s ami ma nem az, akkor az annak csak keresztézése, amelynek fixpontjában mégis csak ott van a monotheizmus karakterisztikonja, akárha árnyékoltan is.

Ily keresztéződésnek tartom az asszír-babylóniai mythológiát, öntudatlan állapotnak nevezem mythoszuk életének korát s öntudatos létnek minősítem a zsidó nép életfolyamatát.

De nézzük közelebbről ezt az asszír-babylóniai és kald mythosz világot a monotheizmus szemszögéből; lépünk csak be pantheonjukba s hasonlitsuk csak össze az Írást az ékirásos szent könyvekkel.

... „*Kezdetben teremté Isten az eget és a földet*”. Így kezdi a zsidó szentírás a kosmogonia leírását, előadván a mindenség létrejöttét, kialakulását. Az egyszerű, de fenséges leírás mindnyájunk előtt ismeretes s ép azért nem is foglalkozom tartalmával.

A babyloni mithosz a következőképen adja elő a kosmogoniát: ... „Mielőtt ég és föld létezett, midőn még rettenetes kaoszból (tengeri szörny) állott a mindenség, akkor keletkeztek az istenek. Az istenek megjelenésével áttörte a homályt a fény, mi Tiamatot annyira felbőszítette, hogy föllázadt az égi istenek ellen. Rettenetes tengeri állatokat teremtett és azokkal szállt szembe az istenekkel. Az istenek megrémülnek, senki sem mer Tiamattal kiállani. Végre Bél vállalkozik, felkészül a harcra, magához veszi ijját és puzdráját, kardját és egy nagy hálót. Legyőzi Tiamatot, kettéhasítja testét és az egyik részből az eget, a másikkból a földet alkotja. A tengert elkülöníti, a földet benépesíti növényzettel. Azután létrehívja a napot, holdat és csillagokat; állatokat teremt, legvégül pedig saját fejét levágatja és a kiömlő vérből és a földből istentársai az embert formálják”...

Emígyen beszéli el Berosus a világmindenség kialakulását.

Már az első pillanatban rögtön szemünkbe ötlük e kosmogonia hasonlósága az Írás kosmogoniájával. A teremtés minden aktusa egyenlő sorrendben következnek; az ember, mint a teremtés műremeke, a legutolsó időszakban lép föl, egy teljesen kiépített otthonban találja magát, az istenek jóságos uralma alatt.

Van itt azonban egy pont, amely ellene látszik mondani a monotheizmusnak s szerfölött hízelgőnek látszik a sokistenhívőséget illetőleg.

Ez a pont pedig a kosmogonia leírásának *legeslegeleje*, a khaosz személyesítése, a szörnyek küzdelme. Nézzük csak az ékiratos szent táblákat, melyek a kosmogoniáról szólnak s melyek közül épen ezek elég jó állapotban jutottak *Smith György* asszyrologus kezébe s elégséges fogalmat nyújtanak a világ teremtésére vonatkozó asszír-babyloni költemény általános jellegéről:

- „1. *Egykor*, a mi fönn van, nem nevezték (még) [égnek;
2. S a mi alul a földön van, annak nem volt [neve.
3. A végtelen örvény volt eredetük (az égnek [és földnek.)
4. A tenger, mely mindent nemzett, khaosz [volt.
5. A vizek együvé jöttek össze. Akkor
6. feneketlen sötétség volt, fény nélkül, orkán, [nyugalom nélkül(?)
7. Egykor nem léteztek még az istenek.
8. név nem volt nevezve, sors nem meghatározva.
9. És csináltattak a nagy istenek.
10. Lakmu isten, Lakamu isten léteztek (először)
11. mignem szaporodott (számuk).
12. Asszur és Kísszur istenek (születtek aztán)
13. Napok nagy száma s hosszú idő tölt le.
14. Anu isten ...
15. Az istenek: Asszur és ...”

Ezen bekezdésben van valami főséges s érdekes összehasonlítani vele a mózesi Genesis kezdetét.

A khald költemény legelejétől kezdve ugy jelenik meg, mint körülírása mythologikus elemekkel vegyült s elrontott kibővítése a biblia második versének, mely oly rövid, mégis kifejező:

„A föld pedig kietlen és pusztá vala és sötétség vala a mélység színén és az Isten Lelke lebeg vala a vizek felett.”

Érdekes megjegyezni, hogy semmi sem felel meg Mózes első versének: „*Kezdetben teremté Isten az eget és a földet*.” Ez az öt rövidke szó képezi az egész zsidó és ker. theológiának az alapját, mert itt bevalljuk az Isten egységét, örökkévalóságát a teremtett mindenséggel szemben; ... itt bevalljuk, hogy az örökkévaló Isten *teremtette* „ex nihilo” a világot, amely az-

előtt semmi volt, most pedig kaosz, amelyen csak az üresség és sötétség a diszitók, amely fölött azonban ott „lebeg vala az Isten lelke“.

Ennek az 5 főnséges mózesi szónak nyomára sem akadunk Khaldea régi írójánál! . . . Ezen fontos versnek megfelelő valami az ékiratos elbeszélésben nincsen. A teremtésnek, a világ elemei ex nihilo létrehozásának eszméje nem jelenik meg itt, az anyag tűnik elő örökkévalónak.

(Folyt. köv.)

Uti jegyzetek.

V.

London, 1932. április 28.

Az volt a tervem, hogy ez alkalommal részletesen beszámolok a Britisch Muzeumban szerzett tapasztalataimról, azonban le kell tenem róla, mert lehetetlen feladatra nem vállalkozhatom. A Britisch Museumot látni kell; a legrészletesebb katalógusok áttanulmányozásának is csak úgy van értelme, ha ki van egészítve a közvetlen szemlélettel, amely aztán a gondolat sorok egész tömegét indítja meg s kapcsolatot teremt a lélekben a letűnt évezredek népeinek kulturájával. Bár nem kis megilletődéssel nézegettem az egyiptomi, babilonai, phöniciai szekciók 4-5 ezer éves írott és faragott emlékeit, a legmaradandóbb hatást mégis a római és görög termek szinte élni látszó márvány szobrai és egyéb emlékei váltották ki lelkemben. Egyik sarokban megtaláltam a filozófusok mellésobrait: Korinthosi Periklidos, Sokrates, Anthistenes, Chryssippos, Epikuros alakjai mintha megelevenedtek volna s próbáltam arcvonásaik s filozófiájuk közt keresni a kapcsolatokat.

A Britisch Museummal kapcsolatban különben nem mulaszthatom el megemlíteni, mint szintén csodálatos jelenséget, hogy amíg a világ mindenféle nációja nagy pénzázdozat árán özönlik annak termeibe, hogy megbámulja felhalmozott kincseit, addig maguk az angolok igen mérsékelt érdeklődést tanúsítanak iránta. Londoni ismerőseim közül csak egy volt még a Britisch Muzeumban, dacára annak, hogy 56 ék. ért a város legkiesőbb részeiből is könnyen és gyorsan megközelíthető. Legjobban csodálkoztam egy orvos leányán, aki beszélt, hogy beutazta a kontinenst s amikor említettem neki, hogy aznap délelőtt a Britisch Muzeumban voltam, nevetve kérdezte, hogy mit lehet ott látni, mert ő még nem volt benne. Kissé gondolkozóba ejtett: mi lehet az oka, hogy amíg kínai, japán, néger, hindu arcokat mindennap bőven lehet látni a Muzeumban, addig Londonban élő emberek meghalnak a nélkül, hogy megnéznék. Egyéb magyarázatát nem találtam, mint azt, hogy az angol népet általában jobban érdekli a jelen és annak problémái, mint a le-

tűnt évezredek és annak emlékei. S lehet, hogy igazuk is van.

A másik dolog, amit meg kell említenem a B. M.-al kapcsolatban az, hogy magyar vonatkozású emléket nem találtam benne. Nehogy a szerkesztő úr ismét rám piritson, amint azt a londoni templomok számát illetőleg tette^{*)}): sietek megjegyezni, hogy lehet benne ilyen, de én nem találtam, pedig több ízben is bejártam összes termeit s megnéztem minden láthatót a mogul iskola gyönyörűen illusztrált könyveitől az egyiptomi mumiáig.

Hát persze a B. M.-on kívül még igen sok nevezetessége van Londonnak, amelyek szintén a közvetlen szemléletet igénylik. A St. Paul's Cathedral-ban s a Westminster Abbey-ben egy-egy délutáni istentiszteleten vettem részt. Hatalmasabb és tisztább akusztikájú templom — azt hiszem — alig van a világon, mint a St. Paul's, amelynek kupolájából tisztán, összeolvadás nélkül esik vissza a hang, mint a vert ezüst csengése. Ezek világhírű nevezetességei Londonnak, de vannak mások is, amelyeket érdemes megnézni. Érdekes, hogy a nagy bankok és nagy ujságok szerkesztőségei egy-egy utcában helyezkednek el hatalmas palotákban.

Megnéztem a Buchingham Palace-t (királyi palota) is s csodálkoztam, hogy a hatalmas Anglia uralkodója ilyen, minden ornamentika nélküli egyszerű s inkább komornak látszó palotában lakik; de aztán beláttam, hogy ez az épület egyik szimbóluma a nyugodt, komoly, szolid angol karakternek.

A különböző, inkább lokális jelentőségű nevezetességek felsorolásával nem untatom az olvasót, de azzal eldicsekszem, hogy egyik londoni ismerősöm révén sikerült bejutnom a parlamentbe is, ahol épen a költségvetés felett folyt a vita s meghallgattam egy kormánypárti s egy ellenzéki szónok beszédét. Az épület belseje nyomába se léphet a budapestinek (a prágait még nem volt szerencsém látni) akár nagyságát, akár berendezését vesszük szemügyre. Úgy látszik, hogy a nagy nemzetek nem adnak annyit a flancra, mint a kicsinyek, ahol bizony a legtöbbször fenn az ernyő, de nincsen kas.

De az igazi nyereség nem az volt számomra, hogy láthattam az angol parlament üléstermét és egyéb helyiségeit, hanem az, hogy kezet „rázhattam“ Mr. R. J. Russell parlamentí képviselővel. (Az angol nem kezet fog, vagy szorit, mint a magyar, hanem „kezet ráz“: shake hands) Hát nem épen olyan nagy dolog egy parlamenti képviselővel lekezelní, különösen úgy választások előtt, azonban a magam részéről azért örültem különösebben ennek a találkozásnak, mert

^{*)} Háttha talán ott lesz valahol az előbb feltett kérdésre a magyarázat, hogy mi „csiribiri nációk törjük magunkat a lexikális tudással addig, amíg ők a „beati possidentes“ — csfnálják a világhistóriát, de ismerni, megtanulni nem tartják fontosnak?!

Mr. Russell az az angol képviselő, aki törvényjavaslatot nyújtott be a házhoz a mozik vasárnapi előadásainak betiltása érdekében. A mozik bizony Angliában is akadályai a vasárnap igazi megszentelésének s különösen az egyházak minden befolyásukat latba vetik, hogy a javaslat törvényerőre emelkedjék. Mr. Russellt főleg a csehszlovákiai gazdasági kérdések érdekelték s látva maradt a szája, amikor mondtam, hogy otthon a gazda 3-4 fontért veszteget el egy tehenet s 7-8-ért egy jobb lovat. Angliában is nagyon rosszul megy most a farmereknek, jóllehet a mienkhez képest itt még 7-8 szoros ára van a piacra kerülő állatoknak.

A parlament közelében aztán megnéztem az admirális palotáját, az egyes miniszteriumok épületeit és a miniszterelnök lakását. Bizony ez nagyon egyszerű kis téglapalota, nálunk akár melyik járási főnök díszesebb külsejű épületben székel. Belül lehet, hogy többet mutat, de arról nem győződhettem meg, lévén Mr. Macdonald ép akkor Genfben.

Végre — hat hét után — sikerült magyarokkal is beszélnem Londonban. Egy nagyszabású kiállítás van most itt az Olympiában (Ideal Home Exhibition), ennek a katalógusában olvastam, hogy a soproni háziipar s a mezőkövesdi kézimunka is képviselve van. Na, mondom — felkeresem ezeket a kiállítókat, ezeknek csak tudniok kell magyarul s ha nem tudnak, legalább leleplezem őket, mint idegen portékával szédelőket. De csakugyan magyarok voltak. A mezőkövesdi kézimunkákat Mr. Éliás Czeisher, a soproni háziipart Mjss I. H. Tárnok képviselte. Elbeszélgettem velük. Czeisher úr meg volt elégedve, Tárnok kisasszony azonban erősen panaszkodott, hogy rosszul megy az üzlet s ráfizet erre a kiállításra. Azzal vigasztaltam meg, hogy most mindenkinek rosszul megy.

Dr. Magda Sándor.

Problémáink.

I. Hitépítő iratok terjesztése. Talán soha se volt nagyobb szükség a vallásos iratok terjesztésére, mint korunkban. Ma már a falusi nép alsóbb osztálya is tudja, hogy a sajtó világhatalom. Különösen téli időszakban, ha kedvére való olvasmányt nem kap, elolvas mindent, ami kezébe akad. Már pedig a politikai pártok és házaló könyvárusok által terjesztett szektáskodó iratok bőven gondoskodnak arról, hogy népünk ne unatkozzék. A cserekönyv és újságot olvasás úgy elvan terjedve népünk között, mint félszázaddal ezelőtt a Biblia vagy Szikszay.

Ráfigyeltek erre már évtizedekkel ezelőtt is elődeink. Hiszen egyházi lapjainkban sűrűn je-

lentek meg cikkek, a gyűléseken gyakoriak voltak a felszólalások a hitterjesztő iratok kiadása és terjesztése érdekében. Talán minden egyházmegyének van is erre összegyűjtött tőkéje. Vajha ezek a holt tőkék élő tőkékévé változnának át.

Megváltozott a világ és ebben egyházi életünk. Legtöbb helyen, még több felekezeti tanító egyházközségeinkben is, a lelkész teljesen magára van hagyatva a belmisszió gyakorlásában, pedig különösen a népesebb gyülekezetekben a lelkész egymaga képtelen az I. t. c. 143—145 §-aiban négy oldalon előírt kötelesegeinek teljesítésére. De ma akadnak externista vizsgára még csak jelentkezett kiegészítő tanítók között is olyanok, akik teljesen állami tanítóknak képzelik magukat és még az *elemi iskolai hitoktatást is a lelkész helyett* végzett munkának minősítik.

A napokban hoztam a konfirmándusok részére ajándék kisbibliákat. Ezekhez volt csatolva néhány *Sylvester nyomdából kikerült* 10-20 filléres *traktátus füzet*. Elolvastam és azonnal rendeltem belőlük az *Istendicsősége*-alap terhére 150 darabot, ingyenes elosztásra az iskolások között.

Kérve kérem Egyházmegyénk Elnökségét, hogy a Közpénztárban holt tőkeként szereplő 7404 K. 30 f. *Hitterjesztő* iratok-alapot változtassa élő tőkévé. Az egész összegben vásároljon ilyen olcsó *Szeretet és Sylvester* traktátust és lélekszám arányában, ossza szét ingyenes elosztásra minden traktusbeli gyülekezet között. Szent meggyőződésem, hogy nem 30—40, hanem százszoros gyümölcsöt fog teremni ez a traktátus ajándékozás.

Kisebb méretben ezt minden évben meg lehet tenni, mert ez az alap 1930 évben 6513 K 40 fillér volt és 1931 évben már 7404 K 30 fillér lett, már pedig az egy évi 890 K 90 fillér szaporulat nem egy évi tőkekamatból, hanem a gyülekezetek rendes évi hozzájárulásából állt elő. Tehát a gyülekezetek csak azt kapják vissza vallásos füzetek alakjában, amit *maguk adtak erre a célra*.

Azt hiszem, Galambos Zoltán komáromi kollégám vállalkozik majd a füzetek kiválogatására, megrendelésére és szétküldésére.

II. Egy öreg asszony néhány évvel ezelőtt egy marék egerek által összerágott, forgalomban levő papírpénzt hozott azon kéréssel, hogy hol tudná azt beváltani? *Boross Kálmán.*

Ad II. Tudomásom szerint a Pénzügyigazgatóság (nem Expozitúra) pénztára szokta négyzetcentiméterenként lemérni és a meglévő rész arányában beváltani a sérült bankjegyeket. Tessék oda fordulni a kérelemmel személyesen.

—vess—

Könyvismertetés.

Irta: *Narancsik Imre.*

A reformációs dogmatika. (Dr. Tavaszy Sándor: Református-keresztyén dogmatika. Cluj—Kolozsvár, 1932.)

Oskar Pfister programfüzetében reménytelenül idézi Rickert-et: „Az élet sosem lesz bölcs és a bölcsesség sosem válik élővé.” Tovább így folytatja: „Hasonlóképen mondjuk majd: a hittan sosem lesz építő és a kegyesség sosem válik hittudománnyá” (Dr. Oskar Pfister: *Die Aufgabe der Wissenschaft vom christlichen Glauben in der Gegenwart.* Göttingen, 1923. 48. old.) A reformációnak és teológiájának, tehát ezen belül a dogmatikának is, jellemzője épen az, hogy a szokatlant és a kellőt ragadja meg és így építésre törekvő. A keresztyén töretlen, tiszta irányát látom a dialektikus teológiában. Ez jelentkezik Barth dogmatikájának már meglevő első kötetében (*Die christliche Dogmatik im Entwurf.* Band I.: *Die Lehre vom Worte Gottes. Prolegomena zur christlichen Dogmatik.* München, 1927.); ennek a kifejezése Tavaszy dr. legújabb, egyuttal eddig legnagyobb könyve: a dogmatikája.

A dialektikus, tehát a reformációs dogmatika specifikuma: ismét a teológiai tudományok élére került és határozottan akarja az épülést és építést.

Tavaszy könyve itt nemcsak többet jelent, mint más dogmatika, hanem itt egyszerre más is. Kiragad abból a reménytelenségből, amelybe a teológiát öncélúsága juttatta.

Tavaszy könyve egyedülálló azonban azért, mert átfogja Barth előbbidézett könyvével szemben az egész keresztyén tanítást. Bátor, céltmutató könyv, amely kivezet nemcsak a teológiai káoszról, hanem az ezzel kapcsolatos reménytelenségből is.

Jól esik olvasni az olyan bántóan tudománytalanság után, mint Heyns—Galambos-féle kísérlet. Tavaszy dr. könyvében a mai teológia főkérdései: Kijelentés, Ige, inspiráció, egyház, stb. — tisztázódnak és tisztázottak, mert megítélő mérték épen a *Kijelentés*. A Heyns-Galambos-féle fordítás-átdolgozásban (W. Heyns: *Református dogmatika.* Fordította és jegyzetekkel ellátta: Galambos Z. Budapest, 1925. A könyvnél a bírálói még eddig nem állapították meg, hogy mi hát tulajdonképpen: fordítás vagy átdolgozás? Mert mit keresnek, ha egyszer csak fordításként jelzett, a 159. és 161. §§. benne, amelyek Komáromi Csipkés Györgvtől erednek? Vagy: hogy lehet betoldani (az 5. Hitvallások-ba) ilyen megokolással: „a magyar református Anyaszentegyház konfesszióit tárgyalva, azokat pozitív, keresztyén, hívő teológiai alapon fogjuk megbirálni és ismertetni.” [19. old.] ezek a nagy fogalmak zavartan, tisztázatlanul egymásmellett és egymásbafutóan szerepelnek,

mintha nem szabadna dogmatikában világosan írni és a dogmatika feladata kifejezetten a hívő olvasó megpróbáló *sacrificium intellectus-a* lenne. (Különösképen 1.: u. ott: 106—110. 255. 260. 392. 410—413. 421. 436. §§-ai.)

A dialektikus teológia, mert reformációs, a Kijelentésé, Kijelentésé tehát a dogmatikája is, amennyiben: Irás-dogmatika, ezt látom Tavaszy dr. könyvében. Heyns-Galambos dogmatikában viszont ez hiányzik. Vele kapcsolatban szeretném tudni, hogy szabad-e XX. században, a kimerült XVII. mintájára, a Kijelentést arra felhasználni, hogy belőle jámboran nem pontos „*dicta probantia*”-t szabdaljunk ki?

A XVII. századnál megértem, ha nem is menthető a tény, hiszen ott volt az előző század, amelyben a következő száz év mondanivalóját is elmondták. Dehát a XIX. század csak nem számít ilyen értelemben reformációs-nak? Különösen nem, ha ortodox szemmel nézünk végig rajta, ekkor aztán a könyv: nem érthető és nem menthető.

A dialektikus teológia értelmezésében a dogma „az a gát, amelyet a keresztyén egyház a körülötte folyó intellektualizmus ellen emelt. A dogma nem a görög-racionálisztikus szellem terméke, hanem megfordítottan: az ellene való védő építmény”. (D. Emil Brunner: *Der Mittler. Zur Besinnung über den Christusglauben.* Tübingen, 1927. 541. old.)

A dogma keletkezésének irányán túl, lényegesebb sajátosságában: élet és tan együtt. Olyannyira, hogy a kettő nem választható el egymástól és ennek következménye aztán, hogy „szkatalogikus valóság”. (Dr. Tavaszy S.: *Református—keresztyén dogmatika.* i. m. 15. old.) ahogy ezt Bultmann maga is állítja Jézus Krisztus kijelentésével kapcsolatban. (R. Bultmann: *Jesus.* Berlin, 1926. *Die Unsterblichen,* Band I. 28. old.)

A reformációs dogmatika tehát a dogma ilyen értelmezésével szakad el minden egyéb dogmatikától és ugyanitt fordul velük szemben. Hangsúlyozza a Kijelentés abszolút tekintélyét, tisztázza hármasképp megjelenési formáját (Ige, kánon és prédikáció). Szakitani tud és mer a részgazságokat tárgyaló teológiai iskolákkal a hit hangsúlyozásában, fogalmi körének és döntő feladatának kijelölésében. Tavaszy dr. ezt teszi; ahogyan teszi és amit tesz: nem új, hanem a keresztyén gondolkodás ősfarmája.

A teológia a hittudomány lesz így, azért a hit, a keresztyén hit irányító fontosságot nyer. Rajta keresztül tudjuk tekinteni Krisztust, az egyházat, általában minden keresztyénit és a keresztyénséget. Érdekesnek tartom, hogy a hit keresztyéni, tehát reformációs kiemelését és tekintését megtaláljuk már olyan írásban is, mint pld. Houston Stewart Chamberlain „*Mensch und Gott*”-ja. (*Betrachtungen über Religion und*

Christentum. München, 1921. különösen: 65—71. old.)

A hit tárgyalásánál, a VII. zárórészben, Tavasz dr. leválik a középkori egyház hit skolasztikus felfogásától, amely elkanyarodás az Irás szerintitől, bele értem Aquinoi Tamás: *credere voluntatis est*"-jét is.

A reformációs hit nem agnosztikus irányu, mert a sokatidézelt „finitum non est capax infiniti” mellé rendeli a kálvini tételt: „non in ignoratione, sed in cognitione est fides”.

Igy aztán a hit nem ellenkezik a tudással, nem magasabb vagy alacsonyabb foka, hanem *a hit más, mint a tudás.* (Dr. Tavasz S.: I. m. első sorban a 274—281 old.)

Ezzel azonban egyszerre megdől Ozenfant inkább szépen, mint igazanirt könyvének a tétele:

„Tudomány: kételkedés. Vallás: tudás. Művészet: illúzióm van”. (Leben und Gestaltung. I. Bilanz des 20. Jahrhunderts. II. Aufbau eines neuen Geistes. Uebersetzt: G. Grohmann. Potsdam, 1931. 178. old.)

A vallásban, ahogy a theológiában is a középponti irányító a hit.

A dialektikus theologia teljes dogmatikáját akarja adni Tavasz dr. Könyve átgondolt, rendszeres, deduktív módszerű, szüntétikus törekvésű, ahogy ez a református dogmatika sajátossága és A. Schweitzer téziséből következik. (Lic. Paul Althaus: Die Prinzipien der deutschen reformierten Dogmatik im Zeitalter der aristotelischen Scholastik. Leipzig, 1914. 64—65. old.)

A könyvnek első része és a 65—68, §§ azok, amelyeket a szerző reformációs álláspontjairól írt meg és meggyőző erejűek.

Ezt a meggyőzést elősegíti, hogy igyekszik Dr. Tavasz mindenütt egyszerűen, világosan, tudományosan írni, tehát kerüli a sokoros, át nem tekinthető mondatokat, amelyek Heyns—Galambos dogmatikájában a dogmatika komolyságát veszélyeztetik. (Feljegyzem: lehet-e komoly hittudományt jelentő könyvben így írni, 1925-ben?: amikor lecsendesült a lelki forrongás; s már ujforrásból folyt új mederben az újult élet; és körülbástyázott lelki várak verték vissza, a végeken, a hamis tanítás híveit; és ékesen és szép renddel ment végbe minden az Egyházakban; s már multuk is volt, máglyák tűzétől, mártírok véréből piros: akkor is hitvallások örködték — a külső és belső béke idején — az egység, a tiszta tan és a reformáció fennmaradásán. „L. Heyns: I. m. 22. old.)

Van még Tavasz Dr. könyvének egy, a helyzetből magyarázható és érthető tulajdonsága: a Krisztusról szóló tan nem a dialektikus theologia tanítása szerint megszövegezett. Valahogyan nem tud elszakadni az orthodoxiától és ebben, az első kiadási könyvében, nem csatlakozik fel a reformációs theológiához, amint ez nyilvánvaló a 36. §-ban, ahol elutasítja Brun-

ner állítását a parthenogenezist illetően. (Dr. L. Tavasz: I. m. 166. old.)

Bibliográfiájához csak annyit jegyzek meg, hogy hiányzik egy theologus neve a felsorolásból, amely egyébként: teljes és kifejező s ez: Erich Schaefer, aki theocentrikus theológiájával kétségtelenül adott dialektikus indíttatásokat. (Schaefer könyvei, amelyek idetartozók: *Der moderne Mensch und die Kirche. Kirche und Gegenwart. Mindkettő a Bieträge zur Förderung christlicher Theologie*-ben jelent meg, mint a XI. 6. és XIII. 1. száma, Gütersloh, 1907. és 1909. *Das Geistproblem der Theologie. Zur Trinitätsfrage. 3. Vorlesungen. Theozentrische Theologie. I. Eine Untersuchung zur dogmatischen Prinzipienlehre. I. geschicht. Tl., II. syst. Tl.*, mind: Leipzig, 1924., 1925. és 1928.)

A könyv végső fejezete: az eszkatológia (69. §.) rövid, talán mondhatnám: nagyon is rövid, viszont ezzel szemben nyereség, hogy mindent beleszorít, amit ezzel kapcsolatban mondania kell. Legfeljebb annyit lehet kifogásolni, hogy amikor ma egyre többet foglalkoznak a keresztyénség eszkatologikus tartalmával, akkor öntudatosítás miatt több helyet kellett volna fenntartani erre.

Általában: a könyv kulturtett számban megy theologiai irodalmukban. Vele megelőztük a nyugati theológiát, amely eddig nem adott teljes új, dialektikus dogmatikát, csak részeket hozzá. Feltétlen, letagadhatatlan, nagy érdeme Dr. Tavaszynak ez a bátor könyv, amely bizonyosan rávezeti az igazságot keresőket a reformációs átértékelésre.

Akik a mai theologiai zürzavarban figyelnek és dolgoznak, köszönik a könyvet és köszöntik a szerzőt, mert hívő és épen azért: igaz.

H I R E K

— **Munkatársainknak és lapunk minden olvasójának szeretettel kívánunk boldog ünnepeket.**

— **Helyreigazítás.** A legációválasztásról szóló h iradásunkba hiba csuszott be: *Lengyel Pál nem Komáromot, hanem Beregszászt választotta legációul.* A helyreigazítást esetleges félreértések elkerülése végett közöljük.

— **Nyilatkozat.** „Alólírott kijelentem, hogy a Slovenské Kalvínské Hlasy című lapban megjelent cikkeimmel felettes egyházi hatóságaimat megsérteni nem állt szándékomban, mert tisztán és teljesen vallási alapon állok s ismerem és tudom felettes hatóságomnak való alárendeltségemet és vele szemben fenálló felelősségemet. Amennyiben pedig cikkeim által felettes hatóságom magát sértve érezné, a vélt sére-

lemért tisztelettel bocsánatot kérek. Kálvinista világnézetem keretén belül elsősorban kálvinista testvéreim érdekeit szolgálom és csak másodsorban tartom szem előtt szlovák kálvinista testvéreim javát és érdekeit. Kijelentem továbbá, hogy a szlovák esperesség felállításáért való munkásságomról nem mondok le s nem szünök meg a szlovák kálvinisták vallási és kulturális érdekeit védelmezni a törvényes intézkedések keretén belül. Michalovce, 1932 február 19. Tomašula Ján s. k."

— **Fiatalkorú bűnözők a háboru előtt és a háboru után.** Poroszországban 1912-ben 45.958 12—18 év közötti fiú és leány állott a törvényszék előtt. 1919-ben 152.000. Ez az eredménye az ugynevezett „erkölcsi megújulásnak”, amelyet a háboru hozott.

— **2342 amerikai bank** szűnt meg 1931-ben. Az amerikai pénzügyi ellenőr benyújtotta a kamarához jelentését, melynek tanúsága szerint az utóbbi 12 hónapban (a múlt évben) 2342 bank szűnt meg, amelynek a betétjei felülmulják a 2.008.729.000 dollárt.

— **A Romániában felállítandó** református kórház javára rendezett sorsjegyakció tisztán 2.500 000 Leut eredményezett. Az új református Közkórház Kolozsvárt nyer elhelyezést.

— **Hajdunánáson** (Magyarország) kárunkra kötött megegyezést öt pár. Ezeket keresztszülőkül nem fogadják el, választói jogban nem részesülnek, egyházunk minden szolgálatát elvesztették. Nevüket újév napján a szószékből felolvasták azokéval együtt, akik egyházilag nem esküdtek meg.

— **Erdélyben** 107 református ifjúsági bibliaköri csoport működik 1860 taggal. Ebből: 11 főiskolás bibliaköri csoport 179 taggal; 33 csoport 524 taggal középiskolás; 2 csoport 33 taggal elemi iskolás; 22 csoport 529 taggal kereskedő-iparos; 32 csoport 431 taggal földmives és végül vegyes 7 csoport 100 taggal.

— **Magyarországon** megalakult az Országos Református Szeretetszövetség, amelynek célja, a meglévő néhány szeretetintézmény felkarolása és tovább fejlesztése s fokozatosan mindazon intézmények létesítése, amelyekre az elhagyott, mások segélyére szorult mindennemű és állapotú református vakoknak, siketnémáknak, epileptikusoknak, tüdőbetegeknek, satnya gyermekeknek, keresetképtelen aggoknak, nyomo-

rékoknak, rokkantaknak és más ily veszendő lelkeknek szükségük van.

— **Olaszországban a waldens egyháznak** 150 egyházközsége van, ezenkívül vannak német lutheránusok, francia kálvinisták, baptisták, methodisták is, úgy, hogy a protestánsok számát 200.000-re lehet tenni. Egy féléven belül a pápa kétszer protestált az ellen, hogy Olaszországban s különösen Rómában a prozelitizmus erősen megnövekedett s hogy a protestáns propaganda 1870 óta nem csökkent.

— **A nemzetközi jogi egyesület** lengyel csoportja érdekes munkáról számol be. A lengyel nemzetközi jogászok átvizsgálták a történelem 3421 esztendejét a babiloniaktól és egyiptomiaktól egészen 1931-ig. Megállapították, hogy a 3421 évből 3153 évben valahol mindig volt háboru. Mindössze 268 olyan esztendő volt, amikor béke uralkodott az egész civilizált világban. Az egész idő alatt több mint 8000 békeszerződést kötöttek. Egy békeszerződés átlag két évre biztosította az érdekelt országok között a békét.

— **Arab biblia vakok számára** jelent meg, hosszas munka után a Brit és Külföldi Bibliatársaság kiadásában, melyet Egyiptom, Arábia, Palesztina és Észak-Afrika vidékén fognak terjeszteni. A biblia első ilyen példányát kiadásra egy Palesztinában élő angol hölgy készítette elő, aki az egész Bibliát átírta arab Braile írással s erről készültek a nyomáshoz szükséges betűk. Ez a kiadás 32 kötetet foglal magában.

— **Tudod-e** — hogy a magyar irodalom történetírás uttörői: Czwitinger, Rotarides, Bod Péter protestánsok. Kazinczy Ferenc református volt... — hogy Bethlen Gábor, a református fejedelem, 1.000 aranyat adott a jezsuita Káldy Györgynek, hogy kiadhassa bibliafordítását. — hogy Bethlen Gábor huszonhatszor, az öreg Rákóczy György tizenháromszor olvasta át az egész bibliát, — hogy a Bibliát Bethlen Gábor fordította le román nyelvre, az öreg Rákóczy György pedig kinyomatta, — hogy a Váradi Biblia kinyomatása idején (1660) olyan kevés magyar Biblia volt az országban, hogy a komáromi Csipkés György feljegyzése szerint sok református lelkésznek sem volt Bibliája, — hogy 1651-ig 67 különféle kiadású protestáns énekeskönyv jelent meg, míg az első magyar róm. kath. hitvallásos énekeskönyvet csak 1651-ben adták ki?!

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Verké Kapu sany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicserei elkészíti hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A problémákra . . .

Boross Kálmán kartársamat, — ha nem tudnám, hogy ő egy eleven, barátságos, Istentől sok szép tulajdonokkal megáldott ember, — úgy tudnám megfesteni képzeltem elgondolásban, mint egy erősen kiírt kérdőjelet, amelyből eleven szegkek állanak és merednek szét mindenfelé; szegkek, amelyek nem maguk osztogatják a sebeket, hanem figyelmeztetnek inkább azokra a sebekre, amelyeket az ő éles szeme hamarabb meglát, mint az, aki viseli, hogy ugyanakkor kerestesse a szenvedőkkel a szenvedés orvosságát is, ha ugyan van még annyi és olyan patika, ahol ezekre a sebekre írt győznének és tudnának készíteni.

A „systematizált káplántartó helyek” problémáját betegágyamban olvastam, tehát abban az állapotban, amikor a lelkek jajkiáltása elevenebben vág be a lélekbe, amikor a szív fogékonyabb a szenvedések szava iránt és a helytelen igazságtalanság az elkeseredésig bántja az embert. Egy titkos szenvedőnek zokogó szavát csapta bele a világba és az én szívem rezonál: vajjon két beteg elgyöngült hangja bír-e még valami mozgató erővel?..

Hibáztatja B. K. a régi magyarországi intézkedéseket a káplántartó helyek megállapítására vonatkozólag, mert — úgymond — a mi kormányunk most már mereven ragaszkodik ezek számához és ezen helyekhez.

Jó lenne, ha így lenne, de még ennél is különbül van. Szolgálhatok egy példával, mint újabb problémával.

Az én egyházam, mint missziói egyház, szintén kijelölt káplántartó hely volt és ábrándosboldog hiedelemmel magam is annak tartottam egészen a múlt évig, biztos tudomással bírván arról is, hogy hatásaink annak idején be is

jelentették, illetve jogaink biztosítására fel is terjesztették az illetékes Referátushoz.

Mig fiatal, erős, mozgékony voltam, mosolyogva viseltem a hivatásommal járó terheket; nem jelentett megterhelést sem az időjárás, sem az úttalan utak, mentem, jártam oda és ott, ahol rám szükség volt, az esetleges fáradságot ellensúlyozta a lélek helybenhagyása, hogy jót tettem, kötelességet teljesítettem és... káplánt nem tartottam, mert az iramot is bírtam, de megsegítőársam is akadt az egyik leányegyházam lévitájában, legfőbbképpen pedig azért, mert abban az időben keresve sem lehetett káplánt találni. Patak már nem volt, Losonc még nem volt.

És jelentkeztek a bajok: a fiatal szárnyak lankadása, az erők hanyatlása, a fáradságérzés s a lábokban a trombózis;... ezzel szemben a változott viszonyok változott kötelességei úgy jelentkeztek máról-holnapra, mint egy szép, esős nyári éjszaka után az erdő temérdek gombái. Káplánról kellett gondoskodnom és gondoskodtam; eszembe sem jutott, hogy szegény leszek ehhez, hiszen káplántartó hely: segít a kongrua. Am ez a kongrua, az eziránti kérvényekkel együtt ma is hét lakat alatt van valahol a Referátus fiókjában s nekem csak az a szomorú üzenetfele jutott, hogy egyházam nem is káplántartó hely, mert 1926-ban az állás nem volt betöltve.

Nem tudom, hogy ehhez hasonló más eset van-e itt nálunk, de azt érzem, hogy maga ez az egy is úntig elég egy újabb problémának:

Mi lesz ilyen megmerevedett álláspont mellett egy-egy ilyen missziói egyházból és missziói papból, ahol ma már a legfiatalabb és legerősebb szervezet sem képes egymaga helytállani a

megnövekedett korigények és megváltozott viszonyok mellett? Őt falu 10-12 iskolájában valást tanítani; úttalan-utakon gyalog apostolokodni, — mert a talvak a Latorca-Tisza árvizjárta területein feküsznek; 1300 lélek lelki szükségleteit ellátni segitőtárs nélkül, mert az egyetlen előkönyörgői állás, — miután a tanfelügyelői bölcsesség a filiális tanítói állást beszüntette, — hol van betöltve, hol nincs, de pár év múlva egészen bizonyos hogy nem is lesz betölthető.

Mi lesz itt a magárahagyott pappal, aki, ha a körzetben van, nincs itthon, ha ott dolgozik, nem dolgozhat itt, pedig fizetést csak innen kap és semmit amonnan? Jóra vezethet-e a fizető anyaegyházbeli hívek zugolódása e miatt?...

Vagy ha valami úton-módon mégis hozzájut egy káplánhoz, ennek tartása, fizetése, fuvaroztatása nem emészti-e fel jövedelmének nagy részét?... Vagy, ha — a B. K. szavai szerint —, még az a mumus is fenyeget, hogy az ilyen helyen szolgáló segédlelkészek szolgálati évei be nem számíttatnak; nem kerüli-e el az ilyen helyet minden káplán, hogy még a levegője beszívásával se tegye illuzóriussá amugy is gyenge létezését?!...

Csöndes kivégzése lesz ez sok ilyen szegény egyháznak és sok nyomorult papnak nyugdíjgilotin-ja, ahol a B. K. problémái szegeivel már ki is van karcolva az ítélet a hajdan fényes mult ma romosodó, barna köveire: „lasciatur ogni speransa”,... itt a végek vége!...

Kiölése lesz ez sok, dolgozni szerető pap ambiciójának, aki tehetetlenségében elvégre is kénytelen lesz beletörödni a nemtörődomségbe, a „lesz a hogy lesz”-be, ha egyszer onnan sem jön segítés, ahonnan a segíteniakarást elvárhatná.

Nem tudom, gondolkozott-e ezen s több ehhez hasonló problémán egyházaink bölcs vezetősége, vagy legalább gondoskodott-e az ilyen helyzet megváltoztatásának lehetősége és módozatairól?... Hiszem, hogy igen, de azt is érzem, hogy ezeknek a mi vészkiáltásainknak egyszer el kellett hangozniuk, mert ez maga is lelkiismeretbeli dolog.

Én nem hiszem, hogy — erős akarással — ezen és több efféléken nem lehetne változtatni és ha nem teremthetnénk is ruszinszkói helyzetet, — ahol maholnap több lesz a káplán, mint a pap, mert ottan a kápláni kongruák, nagyon helyesen, rendszeresen kiutaltatnak, ahol egy 650 lelkes gyülekezetbe (a munka többletet ott is respektálom) bátran hirdetnek pályázatot kongruás második kápláni állásra, — de legalább azok a helyek ismertethetnének el káplántartó helyekül, ahol annak szükségessége akár a B. K. által ismertetett, akár az én esetemben be van bizonyítva.

Egyházaink vezetőségének arra kell törekedniök, hogy a systematizált helyek általuk legyenek systematizálva.

Miskolczy Endre.

Babylonia és a biblia.

Irta és az ungi egyházmegyei értekezleten felolvasta:
Haraszty Károly.

(Folytatás).

Drioux szerint „az összes cosmogoniák s az összes régi bölcselők többé-kevésbé hittek az anyag örökkévalóságában s Istent csak a világ rendezőjének tekintették”.

De hisz a józan ész könnyen beláthatja, hogy a politheismus ott kezdődik, ahol az egy Istenről úgy beszél, aki nem öröktől fogva való, aki már csak rendez, akinek nincs hatalmában „teremteni”, mert az anyag örök. A mózesi cosmogónia e főfontosságú pontja elhomályosul az egyes népek emlékezetében s így máris megtermi sporangiumait a polytheistikus felfogásnak, ... s nem bírván felfogni s megtartani a genesis monotheistikus helyességét és tisztaságát, az ellenkező végletbe csap; s így lesz az egy örök Istenből „időben lett isteni rendező”; így lett a teremtett anyagból örök anyag; az egy Istenből — pantheon!

Az ok iránt érzéketlen lévén, az okozatot léptetik fel a lét kialakulásának örök alapjául!

Igy tehát, — noha a khaldeus - asszír - babyloniai cosmogonia első pár szava ellentmondani látszik a Szentírásnak, — az ellenmondás a legnagyobb argumentum a monotheismus mellett; ... mert ha eme ellenmondás nem lenne konstatalható, a polytheismus születését nem tudnók kellőképen figyelemmel kíséreni.

A babyloniaiak későbbi polytheismusa is a monotheismus eltorzítása.

És ha tovább haladunk az asszír - babyloniai mythológiában és szemügyre vesszük a bünbeesés elbeszélését, a vizözönt stb.... a hasonlóságot megtaláljuk a két vallás között; megtaláljuk a szálat a mythoszbán, amely a monotheismusba vezet. Sőt, ha igénybe vesszük az etimológiát, még ez is közösséget árul el az elnevezésekben. És már itt is feltűnően szemünkbe ötlük a zsidó és babyloni vallás forrásának a közössége. S honnan e közösség, ha nem a monotheismusból; a zsidó és babyloni vallás forrásából?...

De menjünk csak tovább és vizsgáljuk a zsidó nép rendeltetését. Állítsuk ezt a népet a történelem kaleidoszkópjába, nézzük csak őt természetfölötti szemszögből!...

Mivel más hiteles adatunk nincsen e tekintetben a Szentíráson kívül, mással nem is bizonyíthatók, mint a divina oeconomia kiépítésével, amelyben a zsidó nép egyesegyedül szerepel mint annak munkása.

Mi volt a rendeltetése e népnek? Nem az-e, hogy a monotheismust sértetlen szent állapotban megőrizze, hogy birtokosa legyen a messiási üdvnek?

Avagy nem bizonyítja-e a történelem, hogy hatalmasabb népek pusztultak el, míg az a kis

nemzet csodálatos módon megőrizte speciális jellegét? . . . Avagy ritkán látjuk-e életében a digitus Deit, amely visszarántotta őt, a kiválasztott népet, a polytheismusba való sülyedés-től? . . . Ha igaza van *Delitzschnek*, akkor tessék kimagyarázni a *próféták* rendeltetését? Ha igaza van *Delitzschnek*, akkor eme intézmény egy kimagyarázhatatlan, megokolatlan tény, amely-lyel szemben az egész oeconomia salutis a bizonytalanságnak nagy retortája, amelyben a zsidó nép egy lepárolt, értéktelen tényező! . . . Továbbá megokolatlan az a csodálatos buzogás is, amelyet a zsidó nép jelez a monotheismus terén . . . Sőt, hogy ne beszéljek csak kerülgetve a dolgot, rámutatok az őspatriarchára, *Abrahámra*, kinek egész élete londoni köd gyanánt nehezedik vizsgálódásainkra, ha világító sugárként nem szolgál a monotheismus.

Hogy annál könnyebben megértsük ezt, olvassuk csak el a Bibliában az ide vágó sorokat: „I. Mózes 11. 27—32; — I. Mózes 12. 1—6”.

Eme soroknak egyik része, amit hallottuk, a khald *Urban* játszódik le, ahol *Táre*, *Abrahám* atyja a politheismusnak kezd hódolni, amiért az isteni gondviselés kivezeti őt a bűnös földről, sőt később, amidőn a monotheismus már teljesen lebukófélben volt, *Abrahám* az Isten egyenes parancsára elhagyja a szülői házat, el rokonait, atyafiait, dus termékenységű hazáját s vándorolva Kánaán felé igyekszik, csak hogy megőrizze eredetiségét, fényességét, tisztaságát annak a tannak, amelyet mi monotheismusnak nevezünk. *Abrahám* e kiköltöz-ködése kimagyarázhatatlan *Delitzsch* állításában, jobban mondva, *Delitzsch* ur kimagyarázhatatlan e ténnyel szemben.

Mert *Delitzsch* azt állítja és helyesen is állítja s talán akarata ellenére, hogy a babyloniaiak ős vallása monotheistikus volt, hát akkor ott vagyunk *Abrahámmal*, ahová értekezésem tendál, t. i., hogy közös törzsből származott úgy a babyloni, mint a zsidó vallás, hogy merte tehát *Delitzsch* kimondani ezek után, hogy a zsidók egyszerűen *átvették* a monotheismust a babyloniaiaktól? . . .

Figyelmes kutató-e *Delitzsch* akkor, amidőn az assziriológiát keresztülbujva, ostromlógépeket, feltörő kosokat állít a zsidó nép vallása ellen, holott magát a Szentírást nem tanulmányozta kellőképen? Avagy bir kellő jártassággal a Szentkönyvben? Korántsem. mivel a legvilágosabb helyeket veszi tagadásba; állít olyanokat, amelyeket játszi könnyedséggel lehet megdönteni a Szentírára támaszkodva. *Delitzsch* így okoskodik és következtet: A babyloniaiak ősi vallása az egyistenhivőség volt. A zsidók is monotheisták. Tehát: *a zsidók vallása a byloniaiak vallásából keletkezett.*

Tehát ha valami hasonlít egy másik dologhoz, szükségképen már szülő oka is annak? Hát hány hasonló ember van a föld hátán és mégsem mondhatjuk, hogy ez a másíknak apja?

Avagy, ha ránézünk a fára és látjuk a levelek hasonlóságát, máris odakövetkeztetünk, hogy az egyik a másíknak a létrehozója?

Hát nem igazságosabb s helyesebb ítéletünk s következtetésünk, ha két egyforma s majdnem egyenlő gyermeket látva magunk előtt, azt mondjuk róluk, hogy e gy apának gyermekei, hogy testvérek.

Delitzsch Frigyes-sel tehát, miután helytelen alapokból kiindulva arra a conclusióra jutott, hogy a zsidók a babyloniaiaktól vették át a monotheismust, a kritika mint illetéktelen tényezővel bánt el, s pláne akkor, amidőn a nagyterjedelmű assziriológiát s annak eredményeit a Bibliával kapcsolatban *laikus* közönség előtt fejtegette, amelynek inkább hajlik a szíve és esze tételeinek elfogadására, mintsem kutatás tárgyává tegye, elemezze s megsűrje a hallotakat.

Asszur és Babel elmúltak és csupán romjaikkal és emlékeikkel beszélnek hozzánk. A kutatóktól szétturva, kelet romjai tökéletes elpusztulás felé közelednek és azzal együtt bizonyosságuk is elnémul idővel. Az európai muzeumokban lévő emlékek, a levegőnek kitéve, oly gyorsan haladó romlást mutatnak, hogy egyelőre csak mesterséges eszközökkel tarthatók fenn és az ékiratos szövegek legnagyobb része bizonyára csak másolatokban fog az utókorra fennmaradni.

Az Irás azonban örök föntségében, nemzedékről-nemzedékre még mindig él!

És a kétkedő világnak éppen mindannak elpusztulása, mit emberkéz teremtett, fog bizonyítékul szolgálni a Szentírás isteni eredete mellett, melyben Isten szelleme már évezredek előtt kinyilvánította, hogy előtte a legtávolibb és legközelibb jelen van.

„Az Ur elpusztítja Assziriát” mondja a próféta (Zof. 2. 13.) és a szép várost pusztasággá, uttalan országgá és vadonná változtatja. Benne csordák, mindenféle tisztátalan állatok tanyáznak; palotáiban éjjeli baglyok és sündisznók laknak. Hangok szólnak az ablakokban, hollók ülnek a küszöbökön”. Ez a pompás város, mely gondtalanul lakott és szívében mondá: „Én vagyok és nincs kivülem más!” mint vált sivataggá, vad állatok tanyájává!?

„És így szól a seregek Ura, Izrael Istene: Ime, én megfenyitem a babyloni királyt és az ő földjét, miként megfenyitem az assziri királyt (Jer. 50. 18).„ Olyan lesz Babylon, a királyságok ékessége, a Chaldaeusok dicsekvésének díszé, mint ahogyan elpusztította Isten Sodomát és Gemorát. Nem ülik meg soha és nem lakják nemzetségről nemzetségre, nem von sátorot ott az arabiai és pásztorok sem tanyáznak ott, hanem vadak tanyáznak ott és baglyok töltik be házaikat és strucok laknak ott és bakok szökdelnek ott; és vad ebek üvöltenek palo-

táikban és mulató házaikban sakálok"... (Ésaiás 13. 19—22.)

„De az Úr beszéde megmarad örökké"!... (I. Pét. 1. 25).

És ez igaz és azért van mindenekfelett való értéke ma is a *Bibliának*, melynek isteni tekintélye keresztültör a mulandó idők kataklizmás évezredein, hogy szövétneke legyen a gyarló embernek mindenkoron az üdvösségkeresés golgothás útján.

„Zenei képzettségünk hiánya és szükségessége“

cimen egy igen figyelemreméltó cikk jelent meg április hó 24-én ezen lap hasábjain. Örömmel és hálával olvastam. Örülök, hogy akad, aki érdemesnek tartja szóvátenni ezt a rég elárvult ügyet. Mert tudvalevő, hogy a zene és az ének-oktatás még mindig nem részesül az őt megillető figyelemben és elbánásban.

Hálás vagyok, mert mindazokat, akiket ez érdekel, akikre ez vonatkozik s akik ezt a cikket olvassák, százszor inkább meggyőzi egy, az életben működő, tapasztalt papnak önvallo-mása és intelme, mintha mi, zenetanárok jólelkű figyelmeztetés, tanács, intés és egyéb szigorubb formában naponta ismételjük el ugyanazt.

Természetes és megszokott dolog a növen-dékek részéről, hogy minden tanár a saját tan-tárgyat szorgalmazza, talán „legfontosabbnak” is tartja. Ez minden tanár kötelessége — gon-dolják.

„Nincs kedvem”, „nincs tehetségem”, „nem lesz rá szükségem” és hasonló mentségek és könnyelmű kifogások hangzanak el gyakran azok részéről is, akiknek egész elfogadható ze-nei hallásuk van.

Tagadhatatlan, hogy vannak kiváló papok, akik kifogástalanul teljesítik hivatásukat, noha zenélni egyáltalában nem tudnak, sőt zenei hallásuk sincs. Boldogulnak tehát pályájukon. De, hogy milyen nagy veszteséget jelent a ze-nei tudás hiánya, azt bizonyára sokszor fájdalom-san kell érezniök és elismerniök.

Első pillanatra igazságtalanságnak, önhittség-nek hangzik, de kimerem mondani, hogy nem tökéletes ember, (amennyire emberi gyarlósá-gaink mellett és elképzelésünk szerint tökéletes lehet) akinek zenei hallása nincs. Virág illat nélkül az olyan ember, ha még oly tudós is egyébként.

S ha megvan valakiben ez a szép isteni adomány és az a valaki papi pályára készül, valóságos *bűn* ezt a tehetséget nem fejleszteni oly tökéletességre, oly magaslatra, amilyenre a körülmények csak megengedik.

Azt mondja a mélyen tisztelt cikkiró, hogy nem ért a zenéhez. Sorainak olvasása után ne-

héz elképzelni. De nem is kell ahhoz sokat ér-teni Nagytiszteletű Uram! Ahhoz csak *érezék* kell. Vagyis észrevése, belátása és méltány-lása kell annak, hogy az ének és zene az egész világot átfogó, átszövő nagyhatalom, amely az embert a bölcsőjétől a sirjáig kíséri el s amely nélkül ma már ugyszólván mozdulni sem lehet.

Hát nem a legtermészetesebb kötelesség, hogy annak a dicsőítése végett tökéletesítsük ezt a gyönyörű adományt, akitől azt ajándékba kaptuk? És nem a legtermészetesebb, hogy az Isten szolgája, imáink közvetítője a közvetítés legszebb eszközehez, a zenéhez és az emberi ének-hanghoz értsen mindenkinél jobban?

Nagyon sokat lehetne és *kellene is* erről a témáról beszélni és írni, hogy végre köztudattá legyen az a föltétlen követelmény, hogy *papi és tanítói pályára nem léphet senki zenei hallás nélkül*.

A tanítóképzőkben már többé-kevésbé be-tartják. A kath. papnöveldekben ujabban szin-tén elég szigorú a felvétel a zenei hallásból. Ezt kellene bevezetni a ref. theológiáknál is.

Az ifjabb papi generációban már ritkán, de az idősebb papok között gyakrabban akadnak olyanok — még pedig minden felekezetben, (talán csak a zsidóban nem) — akik nem része-sültek megfelelő zenei kiképzésben, sőt elfogad-ható zenei hallásuk sincs. Ez utóbbiak között ismerek olyanokat, akiknek egyházában mégis intenzív zenei élet folyik egyenesen az ő szor-galmazásuk és erős akaratuk eredményeképen. Ellenben sok olyan papot ismerek, akiknek egészen normális zenei hallásuk van, de ebben az irányban sem önmagukkal, sem egyházzal nem törődnek.

Itt ismét csak a főntemlített „*érezékre*” kell utalnom.

Ezt az érzéket kell belenevelni az ujab-b generációba s általánossá tenni.

Ez az iskoláknak és főleg az egyházaknak feladata és kötelessége.

Sajnos, hogy éppen az egyházak, amelyek valamikor kezdeményezői és hosszú időig egyedüli apostolai voltak az éneknek és zené-nek, máma nagyon elmaradtak a népéneknek (az ő leányuknak) fejlődésével szemben.

A losonci theológia fennállása óta még nem bocsátott ki zenei hallást nélkülöző jelölt-et s nyugodt önérzettel mondhatjuk, hogy azt a minimumot, amit a papnöveldeknek az életbe magával kell vinni, többé-kevésbé minden jelölt eléri.

Sajnos, hogy — bár az igazgatóság a leg-messzebbmenő figyelemben és jóakarattal részesíti ezt a tantárgyat, — szegénységünk miatt sok hiány mutatkozik a felszerelésben, az esz-közökben s ez mindenestre akadály a nagyobb eredmény elérhetésének.

Bármilyen nyugodt azonban a lelkiismere-tünk a körülményekhez képest elért eredmény

dolgában, el kell ismernünk, hogy az messze alul van azon a célon, amelyet Csabay Pál nagytiszteletű ur óhajképen megjelöl. Adná az Isten, hogy egyszer odajussunk!

Egyelőre örülünk, ha annyit tudunk nyújtani növendékeinknek alapul és utra valóul, amennyit ambiciózusabb része továbbképzésre fordíthat.

Nagytiszteletű Uram! Cikkének minden szava súlyos igazságokat tartalmaz s igen örülök, hogy növendékeim egy tapasztalt, idősebb leendő kollegájuktól hallják ugyanezt majdnem szóról-szóra, amit számtalanszor isméttelek előttük.

Igy bizonyára készségesebben fogadják be az igazságot. *Riszner Ede* zenetanár.

Református egyházi Biztosítási Iroda jelentése az 1931. évi működéséről.

Méltóságos és Főtiszteletű Egyetemes Konvent! A közismert súlyos gazdasági helyzet következtében nem fog meglepetést okozni, ha az 1931. esztendőről szóló jelentésünk távolról sem mutathat fel olyan kedvező eredményt, mint amilyent az 1930. esztendőről készíteni szerencsénk volt.

Az egész esztendő a katasztrofális gazdasági helyzet jegyében állott és egészen természetes, hogy a maga nemében páratlan válság a biztosítási üzletre is reánehazodott, éppen úgy, mint minden egyéb üzletágazatra. Munkatársaink a legnagyobb igyekezettel sem tudták ugyanazokat az eredményeket elérni, mint az előző esztendőben, mert a felek fizetési képessége erősen megcsappant. Erősen bizunk benne, hogy a viszonyok remélhető javulásával irodánk is eredményesebb tevékenységet fog tudni kifejteni és hogy intézményünk, mely már ime 6 esztendőn keresztül fejt ki mindig kiterjedtebb és szebb működést, továbbra is be fogja tudni tölteni azt a hivatását, melyet az Egyetemes Egyház érdekében magának célul kitűzött. S ezért, miután éppen a mai nehéz viszonyok volnának azok, amelyeknek még jobban felkellene kelteniök híveinkben a biztosítási gondolat fontosságát, mert talán sohasem képviselt egy-egy biztosítási kötvény olyan értéket, mint ma, ismét arra kérjük a Főtiszteletű és Méltóságos Egyetemes Konventet, hogy a maga erkölcsi erejével és mindent átfogó hatalmas presztizsével odahatni kegyeskedjék, hogy Egyházunk minden lelkésze, minden tanítója, minden világi funkcionáriusa álljon a mi zászlónk alá és részesítsen bennünket szerető támogatásában. Hiszen mi csupán a Főtiszteletű és Méltóságos Egyetemes Konventnak, tehát Egyházunknak vagyunk szolgálói és minden támogatás, amiben bennünket részesítenek, magának az Egyháznak szól. Abban a

biztos reményben, hogy kérésünk nem marad „kiáltó szó a pusztában”, hisszük, hogy a Főtiszteletű és Méltóságos Egyetemes Konvent bölcsessége megfogja találni a módját, hogy munkatársainkba továbbra is lelkesedést töltsön, amiért előre is hálás köszönetünket nyilvánítjuk.

Irodánk az elmúlt évben, karöltve a velünk szerződéses viszonyban álló „Phönix” biztosítóval, mindent elkövetett, hogy a csoportos lelkészbiztosítás ügyét végre megvalósíthassa. Az eszme eredetileg Istenben boldogult Forray Béla választmányi tagunknak, a pozsonyi ref. egyház főgondnokának agyában született meg, kit tervében az a szép elgondolás vezérelt, hogy minden ref. lelkész özvegyéről és árváiról életbiztosítás útján történjék gondoskodás 10.000.— korona erejéig. Az előmunkálatok szép sikerrel kecsegtettek, amennyiben a Phönix Életbiztosító Társaság hajlandó lett volna csekély Kč. 13.50 havi díj mellett a csoportbiztosítást vállalni, feltéve, hogy minden kerületben akad legalább 50, összesen tehát 150 jelentkező lelkész. A díjakról részben perselygyűjtés útján akartunk gondoskodni. Az eszme végre is hajótörést szenvedett azon, hogy nem tudtuk a 150 jelentkezőt összehozni, ami nem kis részben arra is vezethető vissza, hogy maguk a lelkész urak nem karolták fel eléggé az ügyet. Minthogy a csoportbiztosítás ilyen körülmények között létre nem jöhetett, most azon fáradozunk, hogy fiatalabb lelkészeink között az önálló életbiztosítás gondolatát terjesszük, s e tekintetben a Phönix Életbiztosító Társaság nagy kedvezménnyel jött segítségünkre, amennyiben a rendes tarifa díjaiból nagyobb engedményt hajlandó nyújtani.

Nagy veszteség érte választmányunkat *Forray Béla* pozsonyi ref. főgondnok úrnak néhány héttel ezelőtt bekövetkezett elhunytával. A megboldogult 1925 óta, tehát kezdettől fogva tagja volt választmányunknak s a leglelkesebb munkásságot fejtette ki érdekünkben. Nagy érdemeit és emlékét mindig kegyelettel fogjuk megőrizni.

Az 1931. évben elért eredmény részleteire áttérve a következőket jelentjük:

I. Az Életbiztosítási ágazatban kifejtett tevékenységünk eredménye a múlt évvel szembeállítva. *Életbiztosítási tőke:* 1930-ban: Dunáninzeni egyházkerület 418.418'— Kč, Tiszáninzeni egyházkerület 104.980'— Kč, Kárpátaljai egyházkerület 2,930.030'— Kč. Összesen Kč: 3,453.428'—. 1931 évben: Dunáninzeni egyházkerület 301.491'— Kč, Tiszáninzeni egyházkerület 300.183'— Kč, Kárpátaljai egyházkerület 1,998.315'— Kč. Összesen. 2,599.989'— Kč.

II. Az elemi ágazatban. A tűz-, jég- és betörésbiztosítási ágazatokban az elért eredmény, szembeállítva az előző évben elért eredménnyel. *Díjbevétel:* 1930 évben: Dunáninzeni egyházkerület 109.824'06 Kč, Tiszáninzeni egyházkerület 82.015'56 Kč, Kárpátaljai egyházkerület

82.451'50 Kč. Összesen: 274.291'12 Kč. 1931 évben: Dunáninneri egyházkerület 95.161'60 Kč, Tiszáninneri egyházkerület 76.147'40 Kč, Kárpátaljai egyházkerület 69.504'30 Kč. Összesen 240.813'30 Kč.

A díjbevétel csökkenése abban leli magyarázatát, hogy az 1931. esztendőben főleg a jégbiztosítási ágazatban nem volt elérhető az az eredmény, melyet az előző esztendőben produkáltunk, az értékek általában csökkentek és a leszállított biztosítások után kevesebb díjat fizettek a felek, mint az előző esztendőben.

Az iroda tiszta jövedelme, mely a maga egészében az Egyetemes Egyházat illette meg, működésünk megkezdése óta, vagyis 1925. július 1-től 1931. december 31-ig Kč 126.215'75 volt.

Az egyházkerületek 1931. évi *jutalékkeresménye*, szembeállítva az előző évivel, a következő képet mutatja: 1930 évben: Dunáninneri egyházkerület 8.228'05 Kč, Tiszáninneri egyházkerület 9.275'28 Kč, Kárpátaljai egyházkerület 8.551'63 Kč. Összesen 26.054'96 Kč. 1931 évben: Dunáninneri egyházkerület 4.845'60 Kč, Tiszáninneri egyházkerület 8.356'14 Kč, Kárpátaljai egyházkerület 6.853'77 Kč. Összesen 20.055'51 Kč.

Amidőn munkásságunk eredményét a fentiekben tisztelettel bemutatjuk és ama reményességünknek adunk kifejezést, hogy az 1932. esztendőben sikeresebb munkálkodást fogunk tudni kifejteni, még azt bátorodunk a Méltóságos és Főtiszteletű Egyetemes Konvent szives tudomására hozni, hogy a velünk szerződéses viszonyban álló Phönix Életbiztosító társaság újabb kedvezményekkel óhajt a biztosító közönség elé lépni. A mai viszonyokra való tekintettel, új rendszerű életbiztosítást honosít meg és a díjakat egyforma havi részletekben lehet fizetni mellékilleték nélkül. Hogy ezt az eszmét minél jobban terjeszthessük és azonkívül úgy népünkben, mint különösen az ifjúságnál a takarékoság gondolatát felébresszük és ébrentartsuk, ingyenes takarékperselyeket szándékozunk feleinknek juttatni, hogy a biztosítási díjakat azokban összegyűjtve, azokat havonta törleszthessék. Szeretnénk ezt az új intézményt iskoláinkba is bevezetni és reméljük, hogy a tanító urak szives közreműködésével kellő eredményt tudunk elérni. Ezzel nemcsak a biztosítási eszmének, hanem a takarékosági szellemnek is szolgálni vélünk. Igen kívánatos volna, ha az iskolák vezetőségei keresnék velünk az érintkezést ezen takarékpersely-biztosítás ügyében, hogy minden érdeklődőnek megadhassuk a szükséges, részletes felvilágosítást.

Magunkat a Méltóságos és Főtiszteletű Egyetemes Konvent további kegyes pártfogásába ajánlva, maradunk mély tisztelettel. Pozsonyban, 1932. március 31-én.

A Református Biztosítási Iroda központi választmánya: *Schmidt Imre, s. k. elnök. Balogh*

Elemér s. k. püspök. László Zsigmond s. k. gondnok. Baltensperger Frigyes s. k. Farkas Sándor s. k. Szász Sándor s. k. Gunszt K. Lajos s. k. Budaváry József s. k. főfelügyelő.

H I R E K

— **A theologiai és középiskolai internátusra** legutóbbi nyugtázásunk (IV. 10.) óta a következő befizetések történtek: Boross Zoltán Feled 50 k. Kovács Ferenc Csécs 330 k. Lakatos Károly Komárom 500 k. Boross Zoltán Feled 50 k. Egyenleg, mint bankbetét 1932. V. 10-én 70.295 k. Az ajánlattevőket kérjük, hogy a befizetéseket kizárólag az e célra küldött befizetési lapokon eszközöljék s ha nem volna ilyen birtokukban, a csicseri lelkészi hivatal megkeresésre készséggel küld. A más címre, vagy más csekk-lapon továbbított küldemények zavarokat idéznek elő a könyvelésnél.

— **A Janka Károly** lemondásával megüresedett magyarországi tiszáninneri egyházkerületi papi főjegyzőségre dr. Marton János theol. tanár és dr. Enyedy Andor miskolci lelkész, az egyetemes Konvent missziói előadója vannak jelölve.

— **A Kálvin** Szövetség lelkész-elnökéül Ravasz Lászlót, alelnökéül Farkas István püspököt jelölték.

— **Az adakozások összege a protestáns misszióra** 1929. évben az egész világon kitett 50 és fél millió dollárt. Ebből Amerika 55,5%, Anglia 22%, az európai kontinens egyházai 9,3%-tel járultak. Növekedett az adakozás Németországban, Svédországban, Svájcban és Finnországban, esett Belgiumban, Hollandiában és Dániában. Az összegek kerekszámában a következők: Amerika 28 és fél millió, Nagybritánia 11, Délamerika 3 és fél, Németország 1 és fél, Ausztrália 1 és fél. Svédország 1 és negyedmillió, Délafrika 600, Dánia 500, Norvégia 500, Hollandia 470, Újzéland 470, Svájc 300, Franciaország 155, Finnország 118 és Belgium 4 ezer dollár.

— **A baptisták száma a világon** 10 és fél millió egyháztag és 6 és fél millió vasárnapi iskolás gyermek. A legtöbb baptista él Amerikában, 9 és fél millió, azután Európában 600, Ázsiában 400, Afrikában 85, Ausztráliában 37 ezer.

— **A magyar reformátusok száma** Belgrádban 350 körül van.

— **A Kálvineum hajduböszörményi fiu-internátusának** tájékoztatója bepillantást nyújt a református diákok nevelő otthonának belső világába. A tájékoztató a felvételi módozatokat és a fizetendő díjakat is közli. Felvételre július hó 15.-ig lehet jelentkezni. A rövid kérvényhez csatolni kell a régi növendékek részéről: 1, az évvégi értesítőt. 2, nyilatkozatot arról, hogy az ellátási díjak belizetéséért a szülő, vagy gyám felelősséget vállal. 3, orvosi bizonyítványt, mely szerint a felvételt kérő növendék olyan betegségben nem szenved, amely a közös nevelést veszélyeztetné. Az új növendékek a felsoroltakon kívül születési anyakönyvi kivonatot is mellékeljenek. Teljes díj egész évre 600 P, 50 P. orvosi és beirási díj, és 5 kg. jó házi szappan. Lelkészek és tanítók fiai 100 P.-vel kevesebb ellátási díjat fizetnek, tehát évi 500 P.-t. Az ingyenes ellátásban részesülni óhajtó lelkészárva tartoznak csatolni: 1, az apa elhalálozásáról szóló halotti értesítőt. 2, esperesi ajánlólevelet. 3, hatósági vagyontalansági bizonyítványt, mely szerint sem az özvegy, sem az árva vagyonnal nem rendelkezik. Ilyen hiányában mindkét részre vonatkozó telekkönyvi kivonatot. Minden csoportbeli kérvény a Kálvineum Fiuinternátus Igazgatóságához küldendő Hajduböszörménybe., Lelkészarvák kérvényei belül a Kálvineum Főtiszteletű és Nagyméltóságú Igazgató tanácsához címzendők. A fizető növendékek a felvételtől július 25.-ig, a lelkészarvák később nyernek értesítést. Válaszbélyeg csatolása ellenében részletes tájékoztatót, esetleg külön felvilágosítást készséggel küld az *Igazgatóság*.

— **Uray Sándor** debreceni lelkipásztor zárt internátus létesítését sürgeti a debreceni református theologus ifjuság részére. Amikor többek között ezeket írja: „A mai” rend a kintlakásokkal, az ifjuság szabadjára való eresztésével tovább nem tűrhető. A theologus-képzésnek olyannak kell lennie, hogy a „m a” számára képezzen lelkipásztorokat.

— **Hollandiában** egyik református lap érdekes összeállítást közöl arra nézve, hogy a reformáció előtt milyen mértékben volt elterjedve a Biblia. Ez összeállítás szerint az egész világon körülbelül 5400 olyan Biblia van, melyeket az 1450 és 1500 közötti időben nyomattak és pedig 124 különböző kiadásban. E Bibliáknak fele, számszerint 2194 német könyvtárakban található, Franciaországban van 660, Angliában 473, az

Egyesült-Államokban 399, Olaszországban 268 és 1443 van a többi különböző államokban. Ehez jön még kb. 1000 olyan példány, amely még nem volt bibliografusok kezében. Ami a nyelvet illeti, a fent említett Bibliákból 4509 példány latin, 762 német, 98 olasz, 49 cseh és 19 francia nyelvű.

— **221 különféle egyház** van az Egyesült Államokban, köztük egy, mely nevében is magyar: A Független Amerikai Magyar Református Egyház (Free Magyar Reformed Church in America).

— **72.655 pengő** gyűlt eddig össze a pápai theologiai internátusra. Pápa az egyetlen magyarországi theologia, melynek nincsen internátusa.

— **Budapesten** a népszámlálási tájékoztató adatai szerint 115.000 a reformátusok száma.

— **Egyiptomban** görög nyelvű bibliai papiruszokat találtak, amelyeknek keletkezési idejét a harmadik századra teszik. Eddig azt tartották, hogy a negyedik század előtt nem volt ismeretes a négy evangélium egy kötetben. A most feltalált papirus-kodexben együtt van a négy evangélium és az Apostolok cselekedetei.

— **Északamerikában** 30.000 falu van lelkész nélkül, 10.000 falu templom nélkül és 13 és fél millió 12 éven aluli gyermek él vallásoktatás nélkül.

— **Moszkvában** a Szovjetkormány a napokban felrobbantotta a Napoleon menekülése emlékére készült 120 éves Megváltó székesegyházat és helyére szovjet-palota építését határozta el.

— **A Református Biztosítási Irodával** szerződéses viszonyban álló „Phönix” Életbiztosító Társaság új és nagyon olcsó díjtáblázatot dolgozott ki. Olvasóink szíves figyelmét felhívjuk a *Református Biztosítási Iroda* lapunkban megjelent hirdetésére.

— **A pataki diákok szíve.** A theol. ifjuság novembertől március közepéig lemondott déli kenyéradagja feléről s az ennek megfelelő kenyérmennyiséget egész kenyerekben a ref. gyülekezet akcióján keresztül eljuttatta a rászorulóknak. A tápintézet kijárójánál naponként háromszor 12—15 koldus, szegény asszony és toprongyos gyerek várja az étkezésről kijövő diákságot. A diákok számukra kihozott kenyérdarabkáiból maguk és nem egy esetben családjaik is táplálkoznak.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Verké Kapuány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Főmunkatársak:
Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicseri lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Goethe hite.

Irta: Haraszty Károly.

Goethe János Farkas (1749—1832), a nagy német költő, polihisztor stb. halálának százéves fordulójakor az egész művelt világ kalaplevéve áll emlékezete előtt. A „halhatatlan weimari halott” ma is lenyűgözve tartja a kulturált lelkek egész világát, mint egykor életében, szeretett városában, a thüringiai Weimarban, honnan szellemagya bevilágította az egész ismert földkerekséget.

Ez a Goethe ma is, ép úgy mint a k k o r, folytonosan nyugtalanít főkéletességével, megdöbent gyarlóságával. Ő a „legokosabb halandó, akibe lehetetlenség belekötni”, ő a „józan részeg”, a „zabolátlan zabolás”, a „kegyetlen gyöngéd”, a „legemberibb, legemberebb ember”!...

Bonaparte Napóleon látni óhajtotta őt, — és meglátta benne az: Embert! A nagy hódító, ki térdig járt babérokban, csupán Szt. Ilona szigetén ismerte meg önmagát s aratta legnagyobb diadalát: legyőzte s megismerte saját énjét. Meglátta saját magában is az: embert. S talán Goethe volt az egyedüli, kiben I. Napóleon meglátta az embert, s a második ember, kit megismert, saját maga volt, a Szt. Ilona szigetének láncos rabja, a Krisztushívó Imperator. De a két „ember” közül, melyik volt emberibb és hívőbb?... Nicolas a keresztyén-ségről szóló tanulmányaiban (Páris 1823—25) néhány elmélkedést említi Krisztusról, melyeket I. Napóleon Szt. Ilona szigetén végzett. „...„Kezéssé ismerem az embereket, mondom pedig nektek, ez (Krisztus) több volt, mint ember.” (VIII. kötet.)

Napóleon tehát megvallotta Krisztust s ezáltal igazolta saját emberi voltát is.

Goethéről ilyesmit aligha olvashatunk. Goethe hitét tanulmányozni kell, mert életében ily apodiktikus megvallását Krisztusnak nem nagyon találunk. Goethe hitét sokan nagy művében, a „Faust”-ban keresik. S ez helyes is, mert „mihelyt kimozdulunk a környezetből, mely Goethe életét fuvallja felénk, mihelyt nem tekintünk valamelyik művére, mely támasztó pontot nyújthatna s elvont szókkal igyekszünk őt jellemezni, általánosságokba tévedünk”... Kell tehát, hogy művében taglaljuk a szellemóriást s erre a legalkalmasabb „Faust”-ja!

Roscher, a nemzetgazdászati híres tanára, protestáns író mondja, hogy Goethe istenítésének főoka kényelmes pantheista életfelfogása. S a midőn a „Faust”-ot taglalja, így ír a német költőről: „Ki ily feleleteket, ily életkérdésekre elégségesnek tart, annak a költő élete ellen nem lehet kifogása”. „Goethének nincs helyes fogalma a bűnről, lelkiismeretről, igazságosságról és kegyelemről”... „Faustja, ki pedig alacsony érzékisége miatt egész családot (anyát, leányt, gyermeket és fivért) legiszonyubban tönkretett, mit sem tud bánatról; virágos pázsiton megvetvén ágját, alszik, „elfelejti borzasztó előéletét és új életkedvre ébred. Hol itt az erkölcs? Még öreg korában is a leggonoszabb igazságtalanságokat követi el és végül mégis bánat és vezeklés nélkül száll az égbe”.

„Istenhez, mint végcéljához, Faust sohasem fordult és sohasem szakított az ördöggel. Erkölcsi megtérésről szó sincs. A „megváltás” tehát csupa külső komédia. Ezen igen kényelmes, de legkevésbé erkölcsös és komoly nézet csak változata e jelszónak: „vigan élni és boldogan meghalni”.... „Goethe egében a fődó-

log hiányzik: *a háromszemélyű egy Isten és Jézus Krisztus, a Megváltó*. . . . E veszteség mellett ezen vers sem nyújt vigaszt:

„Szűz, anya, királynő és
Istennő, maradj kegyes” . . .

és még sokkal kevésbé „az örökasszonyi” mint zárzó, mi a Goethe-féle égnek különös mohamedán mellékszóló.”

Goethe Isten-hívése a „Faust”-ban így fest:

„Ki hívhatná neven?
Ki vallhatná,
Hogy: Hiszem én?
S kiben van érzemény
És merné mondani:
Hogy nem hiszi?
A mindent ölelő,
A mindent éltető,
Nem éltet ő, nem ölel ő,
Engem, téged, magát?
Nem hajlik fenn a mennyek boltja?
Nem áll erőben lenn a föld?
S nem nyílnak éjjelente
Örökkévaló csillagok?
Nem lát szemedbe a szemem?
S benned, körülted, szivbe, agyba
Nem tör-e minden
Sireg-forog örök titokban,
Elláthatatlan láthatóan?
Szinig töltsd ezzel szivedet,
S ha csordulásig boldogított,
Nevezd, a hogy csak tetszik:
Boldogság! Szív! Szerelem! Isten!
Nekem szavam rá nincsen!
Csak érzés minden.
A név csak hang, a sziv csak pára,
Csak köd a mennyei sugárra.”

(Dóczy.)

Gondolkodó embernek Goethe ködös pantheista érzelmvallása türhetetlenül üres és oktalan. Az „Isten” szóval itt rut játékot üznek; Isten csupa „szív, szerelem, érzelem”, tehát nem személyes lény. Ez leplezetlen pantheizmus, mely a mindenséget istenének nevezi; azt a mindenséget, mely örökösen titokban sző, melyet mindenesetre mindentfelölölőnek, mindentfönntartónak ismerhetünk, mely azonban semmiesetre sem tür meg maga mellett személyes, a világon kívül létező Istent.

Humbug, szinte csipős élc az, a mit Goethe „A Pantheistá”-ban mond:

„A Minden és Egy! Hagyjuk már!
Nem érték abból mitsem.
Tehát van személyes tanár,
S személyes Isten nincsen?”

(Dóczy)

Bosszantóan alakoskodó a következő strófa is:

„Kiben tudás van és művészet,
Ügy is vallásos.
S a kiben nincs tudás, művészet,
Legyen vallásos”. (Dóczy)

„Az isteni” című versében így ír Goethe:

„Jó legyen az ember,
Írgalmas és nemes!
Mert csakis ebben
Tér el a többi
Élő lényektől,
Melyeket ismer.
Údv az ismeretlen
Magasabb lényeknek,
Kiket csak sejtünk!
De csak ember példáján
Hihetünk bennök”

(Dóczy)

Goethe a földi létet földi céllal azonosítja. Ezt a nézetét igen szemléltetően adja vissza Faust s az ördög szövetségében.

„Mi tul van, azzal nem sokat törődöm,
Ha romba dől a világ itt a földön,
A másik kelhet azután.
Örömeim mind e földből teremnek,
E nap süt minden keservemnek;
Csak hogy ezektől nyugtot leljek,
Aztán mi jöhet, jöjjön ám.
Mit bánom, tul mi lesz velünk majd.
Hogy gyűlölünk-e s szeretünk majd
S lesz-e, ha a kör megnyíland
Ott is egy Fent és Alant” . . .

(Dóczy)

A polgári erkölcsstan tükrében Goethe lehet intakt jellem, de ami egyházas hitét illeti, a körül sok kívánnivalót hagyott maga után a nagy világember.

Földi halhatatlansága megalapozott s személyében és műveiben internacionális kincs, tehát valóságos ember, ki nem ment az ember ezer-nyei-ezer velejáró hibáitól. Érezhette ezt Goethe is s azért küzdött egész életében a legemberibb jó és tökéletesség felé. Megdöbentő az a pár sor, mit Schiller rótt az „eszményi ember”-ről Körnerhez intézett levelében: „Szerencsétlen lennék, ha többször kellene Goethe társaságában lennem; egy csepp bizalommal sincs legjobb barátja iránt; tényleg hiszem, hogy ő a legnagyobb fokban egoista”. (Hogy is mondta Krisztus? . . . „Gyümölcsseikről ismeritek meg őket”. Mt. VII. 16. Mi más a mi Madáchunk nagy műve!?! . . .)

Goethe nem türte meg maga mellett a legnémetebb költőt s ki is marta őt Weimárból. Valósággal a nyomorba taszította versenytársát, Schillert! . . .

Goethe nagy volt hibáiban is.

Kiegyensúlyozott anyagi életében jóizlése, esztétikai érzéke, magas rangja, óriási szellemi műveltsége irtózott a rossz cselekedetektől, a bűnnek aljasságától, . . . de nem abból a szempontból, hogy a bűn Isten törvényének szántszándékos áthágása! . . .

Goethe önönmagát így festi „Sirirat”-ában:

„Mint fiu, zárkozott és dacos,
Mint ifju, kényes, akaratos,
Mint férfi, dolgos és erélyes,

Mint ősz, könnyelmű és szeszélyes.
Itt igaz lesz a sirirat:
Ember pihen e hant alatt".

(Dóczy).

„Voilà un homme“!... „Pompásabban ma se lehetne őt jellemezni, mint ahogyan tette Napoleon. „Ember ő, talpig ember, gyarló és fönséges, botladozásában, kitartásában példátlan, ... „emberfölötti ember“ — *igazi krisztusi hit nélkül!!...*

Református problémák.

Valami ijesztő, fenyegető kinézése van ma a világnak, mint amikor sötét viharfelhők borítják körös-körül a láthatárt. A népek, mint zajgó, hullámozó tenger nyugtalankodnak; maga a természeti világ is pusztító árvizeivel, katasztrófális földrengéseivel s vulkánkitöréseivel, mintha figyelmeztetni akarna minket, hogy figyeljük s értsük meg „az idők jeleit.“

A vihar félelmetes ereje felkorbácsolta az egyház vizeit is s a hullámozó vizek, mint palackba zárt üzenetet, súlyosabbnál-súlyosabb problémákat dobnak ki magukból. És ha bele-nézünk a problémák tömegébe, szégyenpirral az arcunkon kell vallomást tenni, hogy ref. egyházunkat sok mulasztás terheli. Hiszen ezeket az előttünk meredő ref. problémákat nem a változott idő dobta elénk, megvoltak ezek a múlt évtizedekben is és csak most látjuk, hogy mennyivel könnyebb lett volna azokat az egységes református egyháznak megoldani akkor, mint a négy részre szakított egyháznak most.

Sajnos, Anyaszentegyházunk akkor, előbbreválóvalónak tartotta a külső forma kiépítését, intézetek és épületek emelését; úgy gondolta, hogy csak a keret legyen meg, ráér azt majd tartalommal megtölteni. Pedig a dolog úgy áll, hogy ha a belső erők megvannak, azok nagyon könnyen megtalálják a külső formáját is a keretek erősítésének, fejlesztésének.

Az a kérdés, hogy ezek a belső erők megvannak-e itteni ref. egyházunkban? Mert csak a lelkeknek rejtett erői, az Istenre támaszkodó hit, rendületlen bizalom, áldozni és dolgozni tudó akarat képes arra, hogy a mai, sokkal kedvezőtlenebb atmoszférában megoldja a tovább már nem halasztható problémákat, amelyeket így osztályozhatunk: szociális, ifjusági, egyháztársadalmi, nemzeti és kulturális problémák.

A szociális problémák akkor szoktak valamely korszak ajtaján türelmetlen zörgetéssel jelentkezni, amikor a nyomoruság árvizei az embereknek nagyon széles rétegeit borítják el. Igen messzire kell a történelem lapjait visszaforgatnunk, hogy a maihoz hasonló általános gazdasági leromlás képe bontakozzék ki előttünk, ezért olyan égetőek s mélyrehatóak a szociális kérdések. De éppen azért, mivel a baj mélyre-

ható, azt nem lehet tüneti kezeléssel, flastro-mokkal gyógyítani, a társadalom mozgató szerveit: a kezet és a szívet kell meggyógyítani, hogy az egészség helyreálljon. Aligha határozta meg még valaki klasszikusabban a szociális bajt, mint dr. Ravasz László püspökünk, aki ezt mondja: „Isten mindenkinek kirendeli a napi kenyerét s vagy a kezébe adja, vagy mással küldeti el. Sok ember kezéből *kihúll* a kenyér, ezeken nehéz segíteni, mert a *kezet* kell reformálni. Sok emberhez nem jut el a kenyér, mert Isten mással küldötte el neki, de ez hűtlen sáfár volt, a *maga számára* foglalta le: itt a *szív* a hibás.“ És ehez a két kategóriához a legújabb korban egy harmadik járult, — de ez már Isten büntetése a bűnökben fuldokló világon — amikor az emberek szeretnének, akarnának dolgozni, de *nem lehet*, mert nincs munkaalkalom, nincs *mit* dolgozni.

Szégyelnivaló dolog, de meg szokott történni még ma, a felvilágosult XX. században is, — kivált faluhelyen —, hogy az emberek, a sokszor súlyos és veszélyes betegségekkel is, először nem a tanult orvosdoktorhoz, hanem kuruzsló vénasszonyokhoz fordulnak és bizony sok esetben ráment már a beteg élete erre a vétkes tudatlanságra. Így van az imént említett nagy társadalmi betegséggel is. Az a társadalmi osztály, amely magát szociálistának nevezi, amely a csálhatatlan gyógyító szerepében szeret tetszelegni s kisajátította a szociális problémák 100 %-os megoldását, kuruzsló szerrel kezd a betegség gyógyításához, mert az osztálygyűlölet hirdetése és gyakorlása által nemhogy segítene a bajon, de ennek a pokoli szernek a sebbe való csepegtetése által, még jobban elmérgesíti azt.

Nem egyik vagy másik társadalmi osztály segíthet tehát a bajon, hanem a minden réteget magába foglaló ker. egyházra, közelebbről a ref. egyházra vár az a feladat, hogy a birtokában levő, biztosanható orvossággal; a szeretettel és irgalmassággal meggyógyítsa azt a világbetegséget. Erre a ref. egyháznak nemcsak „*elsőszülött-ségi joga*, de *elsőszülöttségi kötelezettsége* is van. Mert a keresztyénség szociális erői, a keresztyénség egyetlen más formájában sem tudtak oly gazdagsággal kibontakozni, mint éppen a reformátusban“. De csak ott, ahol ezek az erők élő, ható, működő erők.

Itteni magyar ref. egyházunkban ezek az erők még szunnyadnak. Most látjuk csak, mi-csoda végzetes hibát követett el a magyar ref. egyház akkor, amikor a beteg és szegénygondozás, tehát a szociális erő kifejtésére hivatott szervét — a diakonusi tisztséget teljesen visszafejlesztette. A racionalizmus, amely kiszívta egyházunk életerőit s az egyház területét majdnem sivataggá változtatta, talán sehol sem végzett rombolóbb munkát, — közönyös magatartása miatt, — mint a szociális munka terén. Hogy mennyi hívünk sodródott emiatt a hitetlen szocializmus s kommunizmus karjai közé és

vált az egyház, sőt az Isten, a Krisztus ellenségévé: ezt a jövő egyháztörténete fogja megállapítani. Egy azonban világos: egyházunk nem nézheti tovább tétlenül, hogy a szociális gondozás munkáját *helyette* mások, éppen ellenségei végezzék s így híveink jórésze ezek szellemi és erkölcsi irányítása alá kerüljön; azzal sem elégedhetik meg, amit bár a gyülekezet kebelén belül végeznek itt-ott leány és asszonykörök *alkalmilag*, kivált karácsony táján és néhány szegény gyermek felruházásával, mert ez bár ker.-i cselekedet, de még nem szegénygondozás, hanem a szegények, elhagyottak és betegek gondozását magának az egyetemes ref. egyháznak kell általánosan megszervezni, irányítani és végezni. Hogy miképpen, azt megmutatja nekünk a magyar ref. egyháznak két legerősebb ága: a magyarországi és az erdélyi ref. egyház.

Itten ugyanis céltudatosan törekednek a diakonusi tisztség visszaállítására s évről-évre képezik a szegénygondozás munkásait, diakonusokat és diakonisszákat, akiket nagyobb, inkább városi gyülekezetekben helyeznek el, ahol a szociális nyomorúság is szembetűnőbb. Sőt Erdély egy lépéssel még továbbment, amikor a kolozsvári, brassói, marosvásárhelyi egyházakban szociális bizottságokat állított fel, külön földmivelésügyi, ipari, kereskedelmi, köztársasági és segélyező szakosztályokkal, tehát az életnek egész területére kiterjesztik tevékenységüket.

Nézzük néhány szemmel látható gyümölcsöt e 2 egyház szociális tevékenységének. Az erdélyi egyház a múlt évben szegénysorsu, de jóigyekezetű felsőbb iskolások segélyezésére 4 millió leit (mintegy 800.000 ökt.) fordított, a kolozsvári theologia pedig theologusok segélyezésére 160.000 leit. (32.000 ök.) Az idén pedig dr. Makkai Sándor püspök $\frac{1}{2}$ millió lei összegyűjtésére kötelezte magát, ugyancsak szegény diákok részére. Ezenkívül van két szeretetháza, árvaháza, diakonissza intézete s az idén állította fel Marosvásárhelyen ref. kórházát sorsjátékból összehozott pénzen.

Magyarországon természetesen még intenzívebb a ref. egyház szociális tevékenysége. A régiékhöz, — mint a Bethesda kórház, árvaház, Kálvineumok, — járult ujabban az őrszentmikulsi szeretetház egyedülálló lelkészözvegyek részére. Mint a mustármag, ez is kicsiny kezdetből indult s mikor 2 évvel ezelőtt a terv felmerült, mindössze 14 ezer pengő volt az alapítók kezében. Ma már van 16 szobás, emeletes kastélya gyönyörű park közepén, körülötte 22 hold rét és szántóföld, a községben 2 úrilakás 1 hold kerttel, több mint 120 ezer pengő értékben. „Fényes igazolása ez annak, hogy a pénz Isten kezében van a legjobb helyen. Micsoda drága alkotásokra tudja felhasználni az Úr! Isten kezében nő a leggyorsabban a pénz. Micsoda kamatos-kamat az, amellyel Ő gyarapítani tudja az oltárra tett ajándékot.”

És a munka nem állt meg itt. Az alapítók felbuzdulva az eredményen, elhatározták, hogy lelkész és más árvalányokat is vesznek fel s megkezdik a Ref. Szociális Testvérek képzését, hogy általuk a ref. egyház szociális gondoskodása testet ölthessen. Körülbelül 1000—1500 ilyen munkást akarnak kiképezni és ezzel a sereggel már fel lehetne venni a harcot a hitetlen szociálizmussal. Ehez az alapításhoz fogható nagyszámú volt a múlt évben, a zsinati ülések ideje alatt, az Országos Ref. Szeretetszövetség megalakulása dr. Kiss Ferenc debreceni egyetemi professzor kezdeményezésére, amely céljaul tüzte ki azt, hogy Krisztus szociális tanait s a belmissziói törvények szociális és karitatív rendelkezéseit megvalósítsa. Eddig több mint 10 ezer tagja van.

Ezek után önkénytelenül is magunk felé fordul tekintetünk s ajkainkra kívánczik a kérdés: hát mi mit tettünk ezen a téren? Bizony nagyon keveset. A beretkei és most legujabban a kiskoszmályi árvaházakon kívül más szeretetintézményünk nem igen van. Buzgó lelkekben fogamzott meg a gondolat, hogy theol. és középiskolás ifjúságunk számára állítsunk fel egy internátust és erre a célra kerestek 300 olyan igazi kálvinistát, akik kötelezik magukat 3 év alatt 1000 kor. befizetésére. Az eredmény a mai napig 60 ezer korona!

Nem, még mi nem ébredtünk fel! Itt-ott felcsap a lélek lángja, mint pásztor tüzek a sötét éjszakában, de a nagy többség még nem döbbent rá arra, hogy neki a nélkülöző, nyomorgó testvérei iránt kötelezettségei vannak. Mi még csak a templomban vagyunk keresztények és egymásnak testvérei. De el kell jönni annak az időnek, — még pedig minél előbb — amikor a szószék, a templom ajtaján keresztül kinyújtja karjait a mindennapi életbe s az Ige drága arany pénzeit felváltja a jócselekedet apró pénzeire. Az egyház karjának el kell érni addig a mélységet, „ahol szemérmes koldus, a nyomorúságot kínosan takargató és titokban koplaló család, a kért alig tudó, a követelni és tolakodni meg képtelen szegénység lakik.”

Irgalmas samaritánusok kerestetnek, akik meghallják az élet harcában sebet kapottak segélykiáltását, akik el tudják vinni az Ige gyógyító olaját a szenvedőkhöz, a már földön fekvőkhöz is! (Folyt. köv.)

Uti jegyzetek.

VI

London, 1932. május 11.

Ha az ember az angliai egyházak életét figyeli, lehetetlen észre nem vennie, hogy itt ennek a szónak: *misszió*, sokkal tágabb a fogalmi köre, mint otthoni egyházainkban. Ennek a fogalomnak a mi református egyházunkban egy évtizeddel ezelőtt még csak az u. n. „*missz-*

szíói egyházak" megjelölésével kapcsolatban volt értelme. Voltak s vannak ma is nálunk egyházak, amelyeknek lelkésze egy nagyobb terület szétszórtan élő hiveit *adminisztrálja* s ezért, mivel mozognia kell körzetében hivei lelki szükségletének kielégítése érdekében: a „missziói lelkész” megkülönböztető nevet kapta s egyháza pedig, mint „missziói egyház”, az egyetemes egyház támogatását s anyagi segítségét igényelte s azt meg is nyerte, különösen addig, amíg annak forrásai bővebben csörgedeztek. Az angliai egyházakban, amelyeknek életébe eddig bepillantást tehettem, *minden munka misszió* s ezt a megtisztelő elnevezést valóban meg is érdemli. Az egyházak minden munkája szervesen beleilleszkedik abba a két kategóriába, amelyek a bel-, vagy otthoni (home mission) és külmiszió (foreign mission) névvel vannak megkülönböztetve.

Hogy az egyházak miképp gondolkoznak itt hivatásukról, arra nézve tiszta képet nyerhetünk az alábbi idézetből, amely egyik egyház 1931. évi jelentésében olvasható: „Az egyháznak minden lehető eszköz felhasználásával el kell mennie az emberekhez, előbb, mint azok az egyházhoz jönni akarnának. Így volt ez Jézus és az ő apostolainak korában s így kell lenni ma is. A hívogatás magában nem elegendő. Még ha egy lakomára hívogatunk is, akkor sem elég maga a puszta meghívás, de le kell győzni a megnyilatkozó ellenkezéseket, különben üres marad a ház”. S hogy az egyházak mennyire komolyan veszik missziói hivatásukat, mutatja az, hogy nem maradnak meg csupán a célkitűzéseiknél, amelyeket könnyű papíron megfogalmazni s jegyzőkönyvi pontokban megörökíteni, hanem valóban útána is mennek az embereknek, hogy az egyház élő tagjaivá tegyék azokat, akik eddig csak névleg voltak tagok, vagy egészen kívül állottak az egyházon. Ennek a célnak érdekében állítják fel a belmissziói állomásokat, amelyeket harcvonalként tolnak mindig előbbre a még munkába nem vett területeken. Minden belmissziói állomáson templom, vagy legalább gyülekezeti hall épül, amelyben megindul a vasárnapi iskolai munka, mindkét nembeli ifjuságnak korporációkban való szervezése, a biblia körök munkája. Külön állomások gondoskodnak a bányászok, katonák, tengerészek, foglyok, cigányok evangélizálásáról.

Azt hiszem, lesz még alkalmam ezeken a belmissziói állomásokon folyó munkákról részletesen beszámolni; most arról akarok pár sort írni, ami a napokban különös élmény volt számomra. Május 2-án résztvettem a Wesleyan Methodist Missionary Society 119-ik évi nagygyűlésén a Royal Albert Hallban, ahol ez alkalommal a Wesleyan egyháznak Afrikában, Kinában, Amerikában működő misszionáriusai számoltak be munkájukról.

A gyűlés, amelynek istentiszteletszerű lefolyása volt, a maga egészében egy nagyszerű

demonstráció volt a Krisztus evangéliuma mellett. A körülbelül 4—5000 főnyi hallgatóság könnyezett, majd telkesedett, mikor a misszionáriusok ecsetelték azokat a nehézségeket, amelyekkel meg kell küzdeniök, de amelyek dacára mégis mindig előbbre halad az evangélium ügye. A beszámolók után vetített képeken mutatták be a missziói állomásokat s az azokon folyó munkákat s a váltakozó képek között a szövegben nyomatékosan hangsúlyozták, hogy nem elég csak telkesedni, hanem áldozni is kötelesség a külmisziói munkák költségeinek fedezésére, mert a nehéz gazdasági helyzet következtében a missziói alapok adósságokkal küzdenek. Azt hiszem, hogy a gyűlés végén megindított gyűjtésnek szép eredménye lehetett, mert az érdekes alakú gummi perselyek csak úgy roskadoztak a florinok és half crownok (13—15 ék) sulya alatt,

Május 3-án Mr. Buckingham, a presbiteriánus egyháznak azóta már indiai új állomáshelyére utazott lelkésze vitt el a Regent Square-i presbiteriánus templomba, ahol épen akkor kezdődött meg az egyház évi nagygyűlése (General Assembly), a riponi püspök elnöklete alatt. A gyűlés urvacsoraosztással kezdődött, amelyben minden alkotó tag részt vett s azután a különböző bizottságok előadói tettek jelentést az ülésnek. Ezekből a jelentésekből, a felemelő momentumok mellett, mindenütt kicsendült a panasz, hogy az egész világra ránehezülő gazdasági válság következtében az egyes alapok csak kölcsönök igénybevételével tudják fedezni a szükségleteket.

Május elsején alkalmam volt urvacsorával élni a St. Cuthbert presbiteriánus templomban. Az urvacsorai szertartás rövidebb, mint a mi ref. egyházunkban. A rendes lefolyású vasárnapi istentisztelet után az urvacsorával élni szándékozók bent maradnak a templomban s a lelkész a presbiterekkel a szószerk alatt levő asztalnál foglal helyet, amelyen vannak a szent jegyek. Rövid ima és ének után a lelkész megáldja a kenyeret s azt két presbiter tálcán viszi a padokban ülő hiveknek s mindenki vesz belőle egy falatot s mikor a tálcák visszakerülnek a presbiterek asztalához, azok vesznek a kenyérből a lelkésszel együtt. A bor megáldása után ugyancsak két presbiter fogantus tálcán a padokban ülőkhöz viszi a bort kis poharakban s mindenki vesz a tálcáról egy kis poharat s annak tartalmát magához vévén az üres poharat ülőhelye előtt lévő tartóba helyezi.

A sok szép és követésre méltó szokások mellett azonban vannak itt hibák és túlzások is, amelyeket már nem volnék hajlandó átplántálni a mi egyházainkba. Nem voltam kibékülve azzal, hogy az urvacsorai bor helyett — bizonyára az egyházak keretében működő abstinent groupok befolyására — valami limonádé ízű, piros színű, alkoholmentes italt kaptam. Hát szép dolog az az antialkoholizmus s az absti-

nencia s különösen azoknak ajánlható, akik nem tudják, hogy mennyi az elég: azonban... minden szabály alól lévén kivétel, az urvacsorában való részesülés az abstinens számára lehet egy áldott kivételes alkalom, amikor a Jézus áldozati halálának emlékére egy korty bort magához vesz eleveinek további szigorú fentartásával. Bármilyen tiszteletreméltó is az indok, a lényegyet nem szabad elejtenünk: Jézus az utolsó vacsora alkalmával bort adott a tanítványoknak.

A skót református egyház (Church of Scotland) életét s az abban folyó munkákat — ha Isten engedi — Skóciában szeretném közelebből megismerni, azonban már itt Londonban is sikerült résztvennem egy skót református istentiszteleten a Pont Street-i St. Columba's Church-ban. Igen nehezen és sok kérdezőtetés után tudtam eljutni oda egy esti istentiszteletre, de megérte a fáradságot. Ajánlom mindazoknak, akik Londonban megfordulnak, hogy el ne mulasszák felkeresni a Londonban élő skótoknak ezt a híres és igen látogatott templomát. *Mr.*

H I R E K

— **Halálozások.** Dr. *Lencz Géza* debreceni egyetemi tanár április 29-én meghalt. Dr. *Lencz Gézában* kiváló tudóst, a theologiai tudomány egyik legjelentékenyebb művelőjét vesztette el egyházunk. A rendszeres hittan professzora volt a debreceni egyetemen. 1925—26-ban az egyetem Rector Magnificusa, a hittudományi karnak pedig négy ízben is dékánja volt. Közel másfél évtizedig szerkesztette a „Lelkészegecsületet”. Szerkesztője volt a „Debreceni Lelkészi Tár”-nak is. Számottevőbb művei: „A keresztyénség előállása”, „Der Aufstand Bocskay's und der Wiener Friede” című könyvei és a legutóbb megjelent Kommentárja Máté evangéliumához. Tanácsbírája volt a tiszántuli egyházkerületnek, választmányi tagja a Protestáns Irodalmi Társaságnak. Az elmúlt években delegátusa volt a keresztyén egyházak egyesítésén munkálkodó világkonferenciáknak. Holttestét a kollégium disztermében ravatalozták fel és május 2-án temették el. *Z.*

Kiss János iparos, az ungvári egyháznak több mint negyven éven át hűséges és buzgó presbitere, 83 éves korában elhunyt. Halálát nagyszámu családja közt fia, *Kiss Jenő* bereg-rákosi lelkésztestvérünk gyászolja. Bánatában őszinte részvételt osztozunk.

— **Valamennyi Lelkészi Hivatalhoz!** Az Ungi egyházmegeye történetének kiadását Egye-

temes Konventünk oly módon tette lehetővé, hogy annak megvételét minden egyházközség parókhialis könyvtára számára kötelezőleg elrendelte. E határozat értelmében könyvünket minden lelkészi hivatal címére megküldöttük. De épen a szétküldés ideje alatt lett kötelezővé postai küldeményeknél az új községnevek használata. Emiatt a szétküldésben késedelem és zavar is támadt. Tisztelettel felkérem azért azokat a Lelkészi Hivatalokat, akik könyvünket *nem kapták* kézhez, hogy ezt tudassák az alábbi címre, hogy így az elveszett példányok megreklamálhatók és minden esetben pótolhatók legyenek. Az értesítéssel egyidejűleg a Lelkészi Hivatal pontos címét is kérem közölni. Egyben tisztelettel kérem, hogy a könyvek árát 1 korona csomagolási és a felmerült postaköltséggel együtt a könyvhöz csatolt postai befizetési lapon lehetőleg mielőbb, de legkésőbbben folyó évi szeptember 1-ig megküldeni méltóztassék. *Református Lelkészi Hivatal: Vajany — Slov.*

— **A Sárospataki Főiskola** Jubileumi emlékkönyve megjelent. A 20 iv terjedelmű könyv magában foglalja az egész ünnepege leírását, az elhangzott ünnepi beszédek teljes szövegét és egyebek között az ünnepélyen megjelentek lehető pontos névjegyzékét is. A könyv csak 600 példányban jelent meg és könyvtárusi uton forgalomba nem kerül. Ára: 2.50 P. és portóköltség.

— **A Sárospataki Főiskola** angol internátusában az egész évi ellátási díj 1300 P. A felvételre jelentkezés határideje június 30.

— **A Szociális Missziótársulat** áldozócsütörtökön zarándoklatot vezetett Prohászka püspök sirjához. A zarándoklatra nagy buzgósággal toborozták a hiveket. Schütz Antal egyetemi tanár szavait idézték a hivatógató cikkben: „Meghalt egy szent. Az a bucsujárásszerű halottlátogatás, azok a virrasztások az egyetemi templomban és a fehérvári székesegyházban, azok a tetem- és koporsóérintések olvasókkal, szentképekkel, érmekkel, az a sok könyörgés, mely mindjárt nemcsak érte, hanem Hozzá is szállt, a szentnek szólt...”

— **Előfizetést hirdet** a közeli hetekben megjelenő 10 ives beszédkötetere *Enyedy Andor* dr. Előfizetési ára 3 P. (a bolti ára 4 P.) Az összeg szerző címére küldendő: *Miskolc, Palócy-u. 35.*

— **A Kálvin-téren** május 14-én, szombaton este fél 7-kor külön kelyhes urvacsorát osztott Ravasz László dr. püspök. •

— **A francia protestáns misszióknak** ma 576 állomása és 2139 evangelizáló helye van, ahol 265 európai és 2985 benszülött misszionárius működik. A francia protestáns felnőtt misszió egyház-tagjainak száma 110.439; hitoktatásban részesül e missziók útján 43.669 gyermek. A fentartott iskolák száma 1301. Érdekes ezekkel a számokkal kapcsolatban megemlíteni már csak összehasonlítás céljából is, hogy az egész világon 4598 protestáns missziói állomás és 49.513 evangelizáló hely van és a missziók felnőtt egyháztagjainak száma 306.246. Az egész világon 29.188 európai és 15.173 benszülött protestáns misszionárius működik. Protestáns missziói iskola az egész világon 46.580 van 240.600 tanulóval. A protestáns missziók a tanítás mellett a betegápolás és szociális tevékenység mezején is hűségesen munkálkodnak. A világon 876 protestáns missziói kórházat, 1686 üdülőt tartanak fenn, ahol 6129 orvos és 22.290 missziós ápoló működik.

— **A lelkeszi pályán** beállott tultermelésről irnak a magyar egyházi lapok. A teológiai tanárok Pápán tartott konferenciája megállapította, hogy a jövő tanévtől a budapesti, sárospataki és pápai theologia I. évfolyamára 20—20, a debrecenire 50—60 theologusnál több fel nem vehető. Ilyés Bertalan miskolci püspöki titkár emlékiratot szerkesztett arról, hogy a lelkészek utánpótlása már a mostani theológusokkal hosszú évekre biztosítva van. Most Révész Imre dr. debreceni egyetemi tanár fűz a kérdéshez értékes megjegyzéseket. „A lelkészképzést nem szabad kizárólag állásbábelhelyező lehetőségnek nézni — mondja. Egyenesen kétségbeejtő volna, ha azt kellene feltételezni, hogy a teológiai főiskolákra egyedül csak a zsirosabb, vagy szárazabb kenyérnek a reménysege vonz”. Szükségesnek tartja az ötéves képzés bevezetését. (A budapesti egyetemen már munkába vették a r. kath. lelkészképzés hatélessé bővítését!) Számos értékes fiatalember található alkalmazást mint gyülekezeti segédmunkás, nem rendszeresített új állásokon, hanem lakást, ellátást s némi zsebpénzt biztosító ideiglenes pozícióban. Egy csoport kiváló theológus ifjunak meg kellene szerezni a középiskolai tanári oklevelet, hogy így feljúljon — modern formában, de minden lelki értékével —

a lelkésztanár-típus. Nyelvtehetséggel bíró legkiválóbb ifjainkat rendszeresen kellene a külföld felé irányítani: több európai református egyházban évtizedek óta krónikus lelkészhiány van. Egyes népek közt (spanyolok, ukránok stb) csodálatos evangéliumi ébredés jelei mutatkoznak s felhangzik a kiáltás apostoli buzgalmu és igénytelenségü lelki munkások után...”

— **A Kálvineum hajduböszörményi fiuinternátusának** tájékoztatója bepillantást nyújt a református diákok nevelő otthonának belső világába. A tájékoztató a felvételi módozatokat és a fizetendő díjakat is közli. Felvételre július hó 15-ig lehet jelentkezni. A rövid kérvényhez csatolni kell a régi növendékek részéről: 1, az évvégi értesítőt. 2, nyilatkozatot arról, hogy az ellátási díjak befizetéséért a szülő, vagy gyám felelősséget vállal. 3, orvosi bizonyítványt, mely szerint a felvételt kérő növendék olyan betegségben nem szenved, amely a közös nevelést veszélyeztetné. Az új növendékek a felsorolaton kívül születési anyakönyvi kivonatot is mellékeljenek. Teljes díj egész évre 600 P, 50 P. orvosi és beirási díj, és 5 kg. jó házi szappan. Lelkészek és tanítók fiai 100 P.-vel kevesebb ellátási díjat fizetnek, tehát évi 500 P.-t. Az ingyenes ellátásban részesülni óhajtó lelkészárva tartoznak csatolni: 1, az apa elhalálózásáról szóló halotti értesítőt. 2, esperesi ajánlólevelet. 3, hatósági vagyontalansági bizonyítványt, mely szerint sem az özvegy, sem az árva vagyonnal nem rendelkezik. Ilyen hiányában mindkét részre vonatkozó telekkönyvi kivonatot. Minden csoportbeli kérvény a Kálvineum Fiuinternátus Igazgatóságához küldendő Hajduböszörménybe. Lelkészárva kérvényei belül a Kálvineum Főtiszteletü és Nagyméltóságú Igazgató tanácsához címzendők. A fizető növendékek a felvételtől július 25-ig, a lelkészárva később nyernek értesítést. Válaszbélyeg csatolása ellenében részletes tájékoztatót, esetleg külön felvilágosítást készséggel küld az *Igazgatóság*.

— **Rozsnyó fürdő** kiváló vasas vizével, kellemes klímájával melegen ajánlható minden igazán nyugalmat kereső nyaralónak és üdülő betegnek. A fürdő fenyves és lomberdő közepén fekszik, parkja teljesen összefügg a környező erdősséggel. Parkjában van teniszpálya, csónakázó tó, strandfürdő. *Ellátási díj*: a jun. 15-ig terjedő idényben lakás, kiszolgálás, világítás, napi ötszöri étkezésért naponta 27 Kč, a jun. 15-től aug. végéig terjedő idényben naponta 32 Kč.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Vélké
Kapuőány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csiérei
lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Viribus unitis.

Sok megoldatlan és megoldásra váró probléma a szlovenszkói és kárpátaljai református anyaszentegyházunknak s azok között természetesen ennek papságának is.

E mi hivatalos lapunk már évek óta állandó rovatot tart nyitva problémáink számára *Problémák* címmel s minden lapszám hoz e rovatban egy, olykor két, vagy több problémát is, de azok legnagyobb részben máig sem oldáltak meg, vagy nem a kívánt módon oldáltak meg.

Mi lehet ennek az oka? Talán a hivatottak és hivatalosak gyarlósága, gyengesége, vagy mulasztása? Egyik sem. Rajtok és rajtunk kívül fekvő okok gáncsolják el a mi dolgainkat legnagyobb részben. Mi magunk is okai vagyunk azonban mégis annak, hogy 13 éves függő ügyeink még ma, 13 év után is csak függő ügyek. Ezek között a legfontosabb, szinte lételünket feltételező s mindmáig megoldatlan problémáink: törvénykönyvünk megerősítése, az elmaradt 1919/20. évi lelkészi államszegély kiutalása, református tanítóképző létesítése, törvényes államszegélyeinknek teljes összegű folyósítása, a kongruatörvénnyel kapcsolatos sérelmeink orvoslása, iskoláinkban autonomikus jogainknak érvényesítése, a független egyházfégyelmezés stb. stb.

Hogy mindezek még ma is megoldatlan problémák anyaszentegyházunk és lelkészi karunk nagy, kimondhatatlanul nagy anyagi és erkölcsi kárára, e tekintetben nagyrészt magunkat terhel a mulasztás, a sült galamb szánkba repülése várásának vádja, mert immár vita-
talbatabatlanul bebizonyult, hogy hivatalos egyházi szerveink, bármily bölcsességgel és hűséggel igyekeztek létproblémáinkat az illetékes állami

szervnél megoldani, nem tudták azokat megoldani, mert a hivatalos egyházi fölterjesztésekre és sürgetésekre olyan egyszerű és kényelmes dolog volt eddigelé az állami legfelsőbb hatóságnak az elutasító és megtagadó válaszait a türelmes papiroson hozzánk megküldeni. Nekünk, a szlovenszkói és kárpátaljai református papságnak nem lett volna szabad már eddig sem a kormány részéről irántunk változatlanul megnyilatkozó sérelmes és sértő bánásmódot csak néma könnyezéssel tűrni. Tudom, tudom, abban reménykedtünk, hogy csendes hallgatóságunk végre is meg fogja a kormányt győzni tisztességes lojalitásunkról s így aztán majd csak inkább felénk hajlik szive. Nos, láthatjuk már, hogy ez a mód nem vált be; ez a mód részünkről egyenesen gyávaság volt, mellyel nem értünk el semmit, semmit, legfeljebb gunyos és diadalmas kárörvendezést.

Más módot kell tehát választanunk jogos céljaink elérésére.

Ez a másik mód azonban a világért sem lehet talán a másik szélsőségbe esés, az állammal, illetőleg az államkormányval szemben való kuruckodás, mert ezt kizárja teljességgel a mi keresztyéni alapon nyugvó világnézetünk. Hanem igenis van egy mód, melytől én sok-sok létproblémánknak gyorsuló és üdvös megoldását remélem és várom. S ez a mód pedig: az *egység*, az igazi szolidaritás ereje s ennek az erőnek kifejtése és megmutatása; az, hogy a szlovenszkói és kárpátaljai református papság egy országos lelkészegyesületbe tömörüljön s ebben az egyesületben sikraszálljon igazi kivívásáért a nyilvánosság előtt. A szlovenszkói és kárpátaljai országos református lelkészegyesületet már régen meg kellett volna alakítani,

„Néma gyermeknek anyja sem érti a szavát.” Ma olyan világot élünk, melyben a tulszerénység koldustarisznyával fizet s csak harcolva lehet jogainknak birtokába jutnunk. Ott van előttünk a számtalan példa! A mai társadalomban minden foglalkozású egyének zárt sorokba tömörülnek s külön-külön szervezkednek, hogy külön-külön érdekeiket kivívhassák, mert érzik s belátták, hogy nem lehet másként boldogulni, csak *viribus unitis*. A földmivelő osztályon kívül talán csak mi nem tudtunk még egységes egyesületbe szervezkedni. De a többi, úgy a kézi, mint a szellemi munkások: iparosok, kereskedők, tanítók, tanárok, ügyvédek, orvosok stb. stb., mind egyesületbe tömörültek s ilyen módon adnak súlyt igazaiknak s fejtik ki és éreztetik ott, ahol kell, az erejüket.

E pár sor írásom azért felhívás egyszersmind összes szlovenszkói és kárpátaljai református lelkésztestvéremhez. Alakítsuk meg minél előbb a szlovenszkói és kárpátaljai országos református lelkészegyesületet! Ezt a szerény, de bizonyára üdvös eszmét karolja fel és valósítsa meg köztünk valaki, akinek a kegyelem Istene ilyen munkára talentumot adott. Sőt megkezdhetik a kezdeményező munkát haladéktalanul az egyházmegyei lelkészértekezletek, melyeknek már a legeslegközelebbi gyűlésére vegye fel ezt a tárgysorozatba minden lelkészértekezleti elnök; a gömöri lelkészértekezletre magam terjesztem ezt be indítványul, mit az, hiszem, el is fog fogadni s aztán csak jöjjön velünk mind a 3 egyházkerület minden egyházmegyéjének lelkészértekezlete és papja!

A szlovenszkói és kárpátaljai országos református lelkészegyesület sürgős megalakítása egyenesen létkérdés. Az egyes fölajdulások elenyésznek nyom nélkül, mint a kiáltó szó a pusztában, de egy országos lelkészegyesület szavának nagy erkölcsi sulya lesz bizonyára az államkormány előtt is, amely ha továbbra is halogatná, vagy meréven megtagadná jogos igényeink kielégítését, magának ártana vele, mert lelkészegyesületünk útján a külvilág is jobban tudomást szerezne a mi igazainkról, melyeknek az államkormány által való nem teljesítése bizony nem mi reánk vetne foltot és árnyékot ..

Ezen kívül sok más szempontból is égetően szükséges a szlovenszkói és kárpátaljai országos református lelkészegyesület megalakítása itteni reform. anyaszentegyházunk és a magunk, a papság reális és vallási érdekében, amely szempontok e helyen mind elsorolhatatlanok.

Sokan sokszor megvádoltak már bennünket azzal, hogy nincs meg köztünk, a református lelkészek között, a testvéries összetartozandóság érzete. Fényes cáfolata legyen ennek az országos lelkészegyesület megalakítása.

A Pünköszt ünnepe még nincsen messze tőlünk, ama Lélek lángja talán még nem aludt

meg bennünk, a jeruzsálemi ház példája tán még most is lelkesít és buzdít... Ha igen, legyünk mi is a javunkra szolgáló cél megvalósításában „mindnyáian egyakarattal együtt” s azt, ami a mi békességünkre való, cselekedjük *viribus unitis!* Csabay Pál.

Református problémák.

(Folytatás).

Jézus itt jár közöttünk, az éhségtől sápadt, a rongyokba burkolt, a betegségtől lihegő embertársaink képében; akiben csak egy parányi krisztusi szeretet lakozik, az nem fordíthatja el fejét az ilyenektől, nem mondhatja kaini szívevel: „avagy őrizője vagyok-e az én atyámfia-nak?!” Vigyázzunk, mert rettenetes lesz a Krisztus szemrehányása és ítélete a szivtelenek ellen: „Éheztem és nem adtatok ennem, szomjuhoztam s nem adtatok innom, mezitelen voltam s meg nem ruháztatok, útonjáró voltam és házatokba be nem fogadtatok, beteg voltam és meg nem látogattatok... átkozottak, menjetek az örök tűzre!”

De súlyos, égető problémája egyházunknak az ifjúsági probléma is. Ez különben állandó megbeszélés tárgyát képezi a napi lapoknak is, mert nagyon fontos mind nemzeti, mind egyházi szempontból, hogy milyen szellemben nő fel, milyen ideálokat emel szíve trónjára ifjúságunk. A ma sivársága után ragyogóbb lesz-e a *holnapunk*: mind attól függ, hogy rá tudjuk-e nevelni ifjúságunkat az erkölcsi komolyságra, hűséges köteleességteljesítésre, a krisztusi eszmék iránti lángoló szeretetre. Református egyházunk reorganizációjának utját klasszikus tömörséggel jelöli meg dr. Ravasz püspök: „A magyar kálvinizmus ujjaszülésétének legtermészetesebb és leg-egyenesebb módja, ha az ifjúságában születik ujja. A mindenkori ifjúság lelkebe menjen által a magyar kálvinizmus nagy megújódása. Ennek egyetlen módja: mindig új meg új sziveket hozni Krisztus orcája elé: Szívemet, mint égő áldozatot ajánlom Neked Uram!”

Ilyen áldozatos, a Krisztus orcája elé állni kész ifjúság nevelésének alapja: a család Napfény és meleg nélkül nem indul meg semmi vegetáció. A bethániai ház tiszta, meleg levegőjének kell betölteni minden kálvinista hajlékot, ahol Krisztus jól érzi magát és szívesen időzik. Mert csak a Krisztus lábainál ülő Máriákból és az Írásokat a gyermekkortól fogva tudakozódó Timótheusokból vállalhatik az a harcos sereg, amely a szeretet fegyvereivel hódítja meg az egyházhoz csak névleg tartozók hatalmas táborát.

Az ifjúság ilyen szellemű nevelésének tehát a család az alapja, de erre épületet kell építeni, ezt pedig az iskolának volna hivatása elvégezni. Sajnos, hogy nálunk jóformán csak az elemi fokozaton állnak hitvallásos iskolák rendelkezé-

sünkre, éppen azért más módját kell találnunk a közép és felsőbb iskolákba járó ifjúságunk kálvinista szellemű nevelésének. Meg kell szerveznünk minden városi gyülekezetünkben nemcsak a leányegyesületeket, hanem a középiskolások ifjúsági egyesületeit is, sőt falukon is létre kell jönni a leánykörök mellett a legényköröknek is. Mert úgy áll a dolog, hogy a leány ifjúsági munka félig-meddig már megindult a szlovenszkói és kárpátaljai ref. egyházban is, de a fiu ifjúsági munka még igen a kezdet-kezdetén van. Pedig a fél karral való evezéssel nagyon lassan fogunk tudni a mélyre evezni, mind a két karunkat használni kell, hogy a mély vizekre érjünk a hálókivetésre.

Azután nagy szükség volna a leánykonferenciák mellett nemcsak a főiskolás ifjúság, de a középiskolás és falusi ifjúság számára is konferenciákat tartani, egységes irányítást, indításokat adni, meg aztán egy utazó ifjúsági titkárt beállítani.

Hol vagyunk mi pl. csak a magyarországi ifjúsági mozgalomtól is! El tudjuk-e képzelni nálunk azt az áldozatos munkát, amelyet a Soli Deo Gloria diákszövetség szociális osztálya végzett s végez ma is. Amikor a *hitre* építve, jóformán semmiből üdülőtelepet létesített, 3 év alatt 28.830 ebédet osztott ki, ezenkívül pénzzel, ruhával támogatta a szegénysorsú diáktestvéreket. Ezek az orvos, tanár jelöltek, szigorló mérnökök, vagy gimnazisták megértették, hogy „a Szentírás szociális üzenetének hitelt csak szociális szolgálattal szerezhethünk.” Ezek meg akarják szervezni a diáksáfárságot, vagyis azt akarják, hogy a kálvinista ifju ne csak idejét, lehetőségét, de pénzét is állítsa Isten szolgálatába.

Igaz, ma a magyar ifjúság, talán minden más ifjúságnál jobban érzi a világra nehezedő nyomás súlyát s a világ szerint örömtelen jövőnek néz elébe, de hát van a világradta örömkönl sokkalta tartósabb, nemesebb öröm, amelyet a nemes eszméknek, a Krisztusnak való szolgálat szerez, amelyet így fejez ki az Irás: „a belső ember békéje, csendessége”; meg aztán harcban edződik a harcos és teher alatt nő a pálma. De csak azok a pálmák, amelyek — mint a 92 Zsoltár mondja — „az Urnak házában vannak plántálva, az ilyenek a mi Istenünk tornácában virágznak. Még a vén korban is gyümölcsöznek”.

De nemcsak az ifjúságot kell megnyerni és elindítani az egyháznak a szent munkára, hanem az egyháztársadalomnak minden rétegét. Mert az Istenország terjedéséért vívott harcban az egyház nem nélkülözheti sem az ifjú ruganyos erejét és eszményekért lelkesülő szívét, sem a férfi munkabírást, sem az öreg bölcs élettapasztalatait. Szüksége van az asszonyok és leányok odaadására, a férfiak kitartására és hűségére, igénybe kívánja venni az egyszerű falusi ember áldozatát és az intelligens, tanult ember alázatos szolgálatát. Azt hiszem „lezáródott az a korszak, amelyben a tudomány, az intelligencia a mű-

veltség akadályozta a hitet és elérkezett az az idő, amelyben a hit a számára szárny és lendítő erő minden tudás, műveltség és intelligencia”.

Közelebb kell hozni a városi gyülekezetet a falusihoz. A közös célkitűzésre, a munka módszereinek megbeszélésére, az együvértartozás dokumentálására az erdélyi minta szerint évenként református napot kellene tartani, hadd érezné a földmunkás, iparos, gazda, tanár, lelkes és tanító Pál apostol nagy igazságát: „Nincs zsidó, sem görög; nincs szolga, sem szabad; nincs férfi, sem nő; mert ti mindnyájan egyek vagytok a Jézus Krisztusban”. (Gal. 3. 28.)

Az egyháztársadalmat a leghamarább erdélyi testvéreink szervezték meg. Ennek legdolgosabb ága a Nőszövetség. Kitartó, céltudatos munkával ma már Erdélyben minden Krisztusért, egyházáért dolgozni akaró nő, — akár asszony, akár leány — meg van szervezve a Nőszövetségben — a férfiaknak a Férfiszövetségben való megszervezése most folyik —, tehát csakugyan az egész magyar ref. társadalom összefogott a szent munkára, a magyar ref. egyház jobb jövőjének a kiépítésére. A pogány világot a keresztyénység hajnalán a keresztyén nők készítették csodálkozásra: „Micsoda asszonyaik vannak!” kiáltották irigységgel vegyest elragadtással.

Micsoda asszonyaink vannak: kiálthatjuk büszkeséggel vegyest hálaadással mi is, erdélyi ref. asszonyainkra gondolva. Ma már 40 ezren vannak, akik, mint Mária, a jobb részt választották. És ebben a tekintélyes csapatban, minden rendű és rangú nő helyet foglal, társadalmi korlátok nincsenek, azokat ledöntötte a szeretet, mert amint egy beszámolóban az országos elnöknőjük, dr. Makkai Sándorné mondja: „Mindnyájan egymást támogatjuk, mert a bibliai közös alapon állunk. A munka azért egységes, mert a Lélek teszi azzá. Nincs miért szépelegni, cicomázni; egyszerű ruhákban járunk, a luxust kiküszöböljük. Úgy hisszük, Nőszövetségünk azért jött létre, hogy a szeretet valóság legyen ismét világunkban. Nőszövetségi munkásnak az kell, hogy éjjen, mert csak az tud gyujtani, aki ég. Égünk kell, hogy másokat is lánggra lobbantsunk”.

Az a 6 és 1/2 millió lei, amit tavaly szeretet munkára, templomokra, iskolákra, agg- és árvaházakra összeadtak: valóban világít és melegít. Mint a Mózes lángoló, de meg nem emésztődő csipkebokra, az ő áldozatos, Krisztusnak szentelt életük világít messze túl országhatárokon s szeretetben égő sziveik kell, hogy felgyujtsák az egész magyar ref. társadalmat!

A református egyház úgy multjánál, mint belső berendezkedésénél fogva mindig zászlóvivője volt az igazi demokráciának és a némes értelemben vett liberális musnak. Vagyis harcolt azért, hogy minden ember megbecsültessek a benne lakozó isteni lélekért és nem volt türelmetlen a másféleképen gondolkozókkal szemben. De éppen azért, mert másnak megadta a tiszte-

letet és elismerte a jogát mások nyelvéhez, nemzetéhez, vallásához: elvárta, hogy ebbeli jogát mások is elismerjék. Különösen fontosnak tartotta s tartja ma is, hogy a legdöntőbb kérdésben: az Istennek az emberekhez küldött üzenetadásban, mindenkihez az anyanyelven szóljon az Ige. Azt szent kötelességének ismeri ezután is, hogy apától örökölt drága örökségét, nyelvét és nemzeti kulturáját megőrizze, ápolja és átadja tisztán az utána következő nemzedéknek.

A kultura javait nem foglalhatja le magának egyik társadalmi osztály sem; mi nem ismerünk kiváltságos rendeket, azt akarjuk, hogy a kultura áldásaiban — annak átkát kiküszöbölve — népünk is részesüljön. Falusi népünk értelmes, tanulni szeret; alkalmat kell hát neki adni, hogy lelkét kiművelhesse. Meg kell szerveznünk minden gyülekezetben a gyülekezeti könyvtárt, ismeretterjesztő és építő előadások tartása által fel kell emelni ama magasabb légkörbe, ahol mindent az örökkévalóság szempontjából néz majd, mert amint az imént említettem, a tudás, a műveltség kell, hogy lendítő erő s szárny legyen a hit számára.

Nekünk pedig igen nagy szükségünk van keresztyén műveltségben, hitben, szeretetben erős táborra, mert a mai, sátáni erőkkal áthatott világban nem lehet győzni félig-meddigvaló keresztyénséggel. A bűn szolgái, a Sátán ügynökei 100 százalékosak, ezekkel szemben 10 százalékos keresztyénséggel nem győzhetünk.

Idvezítő Urunk mondotta: „Azért jöttem, hogy tüzet bocsássak a világra”. Valóban ég a világ a négy sarkán meggyújtva. Óriási lápos területek mutatkoztak a lelki élet mezején, ezeket égeti ki az ítélet tüze. Valamint a lép kiégetése után fekete termőföld marad vissza, amely garmadával ontja az áldást, úgy az Úrnak is az a célja a világra bocsátott tüzzel, hogy a lélek a szenvedés tisztító tüzeiben, a bűnbánat könnyei által jó termőföldre változzék, amely mohón várja az Ige drága magvait.

Dókus Ernőnek, a magyarországi zsinat világi elnökének szavaival végzem igénytelen dolgozatomat: „Némelyik nemzedéknek több jut a teherből, másoknak több jut a gyümölcsből. Egyik éppen olyan drága ajándék, mint a másik és az eleve elrendelést valló hívő nem válogat. Egyik nemzedék a magvetésnek, a másik az aratásnak népe. Mi újra magvetők vagyunk és nekünk szól drága biztatásul a 126 zsolttár ígérete: „Akik könnyhullatással vetnek, vigadozással aratnak majd...” Adja Isten, hogy úgy legyen! *Meskó Dezső.*

Megjegyzések a készitendő vallástani kézikönyvekhez.

Felekezeti népoktatásunk egyetemes egyházi jellegét, az intenzív vallástanítás domborítja ki. Mégpedig az egyöntetű, célirányos vallás-erkölcsei nevelés. De mit látunk e téren napjainkban?

Akinek alkalmá van hozzá s még ezen felül érdeklődéssel szeret és akar bepillantani egyházunk e nagyon fontos életszükségletébe: kénytelen tapasztalni, hogy éppen itt nincs egyöntetűség. Azt tapasztaltam ugyanis, hogy régi tanítóink és vallástanító-lelkészeink a régi kerületi tantervek alapján tanítják legszívesebben a hittant. Az ifjabb generáció pedig a Konvent által jóváhagyott tantervet veszi zsinórmértéknek, melyet egyéni meggyőződése szerint told, vagy rövidít, több vagy kevesebb eredménnyel.

A Konvent tanügyi-bizottsága jelentésének XI. pontjában kimondta, hogy pályázatot hirdet új vallástani kézikönyvnek megírására. Már pedig tantervi utasítás nélkül tankönyvet írni, nagyon illuzórikus vállalkozás. Egy nagy gonddal és pedagógiai szaktudással szerkesztett tanterv, nagyon megkönnyíti a tankönyvirás mesterségét. Mert hiszen az építészállalkozó is a mérnök által készített tervrajz szerint építi fel az épületet.

A vallástani kézikönyv írása népiskoláink felsőbb osztályai számára nem is okozna nagy nehézséget. Ilyen tankönyvek jelentek is már meg.

E fokon a gyermekek már folyékonyan olvasnak, akár Bibliából, akár tankönyvből s a tananyag begyakorlása könnyebben keresztülvihető. E téren még elég rendjén van a dolog. Sajnos azonban, hogy az első és második osztály hittan tanításánál a legnagyobb rendszertelenség uralkodik. S csodálatos, hogy ez évfolyamok vallás-erkölcsi nevelésére sem a multban, sem a jelenben kellő gond nem fordított. Pedig ez éppen olyan fontos, mint amaz. Hiszen ekkor kezdődik a rendszeres erkölcsi nevelés. E téren a vallástanító megelőz minden egyéb morális tartalmu tantárgy tanítását. Ekkor kóstol belé a gyermek a vallás életadó forrásába. Ha az első hörpintés üdítő, kellemes neki, akkor kívánczik a második, ötödik és tizedik után is. De, ha hideg, rossz ízű, zavaros: akkor az erőszak is nehezen kényszeríti a vallás éltetőitalához. Vallástanítással foglalkozók körében általános a kiszólás, hogy ennek legegyszerűbb és legcélravezetőbb eszköze a beszéd s ért. gyakorlatok módszerének alkalmazása.

Ez úgy van és minden vitán felül áll. Azt azonban tudni kell minden tanítással foglalkozó egyénnek, ki a methodika szabályaival csak némi részben is ismerős, hogy a beszéd s értelem gyakorlatok kérdve kifejtő tanalakjának helyes alkalmazása teszi próbára a tanító gyakorlati arravalóságát. És e tekintetben a vallás, mint tantárgy sokban különbözik a többi tárgytól. A vallás a lélek érzelmi munkájának eredménye. Vallásos érzéseket a lélekben csak erős hittel megáldott vallásos lélek tud ébreszteni.

A kérdve kifejtő tanalak alkalmazása éppen az első két évfolyam vallástanításánál kíván nagy pedagógiai felkészültséget s nevelői elhivatást.

Míg a közismereti tárgyak tanításánál tárgyi szemléltetés lehetséges (külalak, forma, szín, tartalom, hasznosság); addig a kezdő foku vallástanításnál csaknem kizárólag gondolatszemléltetést alkalmazhatunk. Ma már a mese, avagy történet végén az erkölcsi tanulságot nem a régi sablon szerint vonjuk le s szajkóltatjuk be a gyermekkel, hanem a mesét és történetet úgy mondjuk el, fejtjük ki, hogy abból a gyermek maga érezze s vonja le az erkölcsi tartalmat. És ez csak akkor lehetséges, ha a tanító és tanítvány között bizonyos szellemi torna fejlődik ki. Közös lelki subjektív kapcsolat lesz ez, mellyel beszélgetés közben a nevelő igyekszik leereszkedni a gyermek ártatlan, naiv érzelmi és értelmi világába; de közben mindig arra törekszik, hogy a növendék egyszerű érzésvilágát a kitűzött magasabb cél felé irányítsa. Ez nem olyan nagy ördögi mesterség. Könnyen megy ez annak, akit érdekel a gyermeki lélek fejlődése. Ki szíven viseli a jövő nemzedék erkölcsi nevelését. Aki krisztusi lélekkel magához engedi az ártatlan kisdedeket. Akit egyház és fajszeretet lelkesít s aki csak némi-nemű részben is ismerős a beszéd s ért. gyakorlatok tanításának kérdve-kifejtő tanalakjával.

Idősebb felekezeti tanítóink e tekintetben szerencsések. Mert úgy az állami, de különösen a felekezeti képzők IV. évfolyamában Dr. Kiss Áron pedagógiumi igazgató „Vallástanítási módszertan” kézikönyvének szigorú tanítását kerületeink elrendelték.

E tárgyból a jelöltet a képesítő vizsgán ugyanám megexaminálták. Nálunk ma az ifju tanítógeneráció ilyet nem ismer. A theológián pedig a sok tantárgy és rengeteg tananyag mellett, ennek intenzív tanítására, de főképen gyakorlati elsajátítására alig jut idő.

Mindezek dacára úgy az ifju lelkésznek, mint a felekezeti tanítónak a vallást tanítani kell. Az új vallástani kézikönyvek szerkesztésénél a kezdő fokon, arra kell törekedni tehát, hogy a tanuló és tanító munkája megkönnyíthessék. Ennek két útja lehetséges. Vagy alapos módszertani és gyakorlati képzést nyújtani a vallástanítónak vagy pedig katekizáló tan-, illetve vezérkönyvet adni a kezébe. Egyetemes egyházunk adott helyzetében ez utóbbi könnyen megvalósítható. Hiszen a kérdve-kifejtő tanalak nem egyéb katekizálásnál. Régen így írták a valláskönyveket nemcsak a gyermekek, de a felnőttek számára is. Csupán azért, hogy az egyszerű népréteg is megérthesse. És vajjon a 6—7 éves gyermek nem egyszerű gondolkodásu-é?

A vezetésem alatt levő iskolába jár három római kath. vallásu gyermek. Figyelemmel kísérem vallásos oktatását, melyet a plebános ur

eszközöl. Tankönyveiket tüzetesen áttanulmányoztam. Mondhatom, nagy pedagógiai szak tudással, kérdés és feleletek formájában megirt könyvek. Még hozzá szemléltető képekkel illusztrálva. Emiatt református vallásu növendékeim tanítás alatt titokban kézről-kézre adogatják s órák hosszát nézegetik.

A képek ilyennemű használata nálunk még idegenszerű s talán hitelveinkkel is ellenkezik, nevelő s oktató haszna azonban elvitázhatatlan. Pedig a képes-biblia sok család asztalán, sőt templomi szószéken is több gyülekezetben látható.

Kiváló tulajdonsága ezeken felül még, hogy koncentrikus tananyag beosztással készültek. Már az első osztály tananyagába beillesztették az erkölcsstan, egyháztörténet, szervezettan és szertartástan elemeit. De csak dióhéjban. Ez az ismeretkör a felsőbb osztályokban mindig tágul és szélesedik. Ugyannyira, hogy mire a gyermek elvégzi a népiskola 6—7 évfolyamát, tisztában van a hittan alapigazságaival s egyedül idévezítő egyházához fanatikusan ragaszkodik. E koncentrikus tananyag elrendezéséről Haraszty Károly nagytiszteletű ur e lap hasábjain részletesen értekezett.

A mai népoktatási irányzatok a koncentráció felé irányulnak, a többi tantárgyak tanításának tekintetében is. Miért ne lehetne ezt nekünk is hasonló módon berendezni? Igaz, hogy mi a vallás terén is a szabad vizsgálódás elvén állunk. Mi feltesszük a kérdést, úgy magunk, mint gyermekeink előtt — miért hiszed így s miért nem másképpen?

Nekünk kálvinistáknak a vallás igazságait nem csupán hinni, hanem érteni is kell. Mert, aki nem érti, hogy mit hisz, az lágymeleget tagja anyaszentegyházunknak. Az ilyen könnyen elmegy bucsura és urnapi körmenetre. Könnyen bedül a különféle szekták csábításainak. Mert nincs kálvinista öntudatra nevelve. Ezek a vallás analfabétái. Most népiskolába járó növendékeink az első évfolyamtól a hatodikig imádkat, ó és ujszövetségi bibliai történeteket tanulnak. S nagyon sok gyermek már az ötödik évfolyammal iskolai tanulását bevégezi. Az ilyen nem tudja, hogy ő miért református, miért hiszi azt így és nem másképpen? Miért egyszerű a mi istentiszteletünk? Mi az a presbitérium? Miért nem tartunk annyi ünnepet, mint más felekezet, stb. stb.? Értelmes hit, igaz vallásosság, egyházhűség, erkölcsös élet a végcélja felekezeti népnevelésünknek. A hathetes konfirmációi előkészítés e magasztos végcél nagyon kis mértékben éri el. Ezért ajánlatos, hogy készítenő népiskolai valláskönyveink koncentráció tananyag beosztással, katekizáló formában szerkesztessenek s lehetőleg egyetemes egyházunkban egyöntetűen használtassanak.

Szabó Sándor
ref. ig. tanító.

Egy szerény gratuláció.

Letettem a könyvet: „Az Ungi Református Egyházmegye Történetét”, amelyet csaknem egyhuzamban olvastam el, majd lecsukott szemekkel gondolkoztam s míg ezt tettem, csodálatos varázs szállta meg az én lelkemet. Századok kertjében járok még most is, lágy álmolépésekkel és nem akarok felébredni még most sem. Hiszen olyan jó: egyszerre fogni kezét meghalt apákkal, meg az élő testvérekkel... Olyan jó: hallgatni rég elfeledett meséket, amelyek méghozzá könnyfakasztásig, vagy kacagtatásig igazak, ahogy onnan a Vihorlát felől az Ung, Latorca, Laborc, no meg az öreg Tisza ölelkező suttogásából csapnak felénk... Olyan jó: nézni azokat az álmokkép-vetítéseket, indiai varázscsodákat — piciny magból pár perc alatt fejlett tőkéletes fákat —: a kálvinista verejtékből épült zengő tornyokat, fehér parókiákat... Még az is jó: elmerengeni az „Elnémult harangok” utórezgésében, amelyből a mi apáink, anyáink könnyes sirása hangzik, ... olyan jól...

Olyan jó: látni ezt a mi, sokszor jó, sokszor rossz népünket abban a mesekorban, hogy birkóznak, hogy tülekednek azért, amit a *ma* már csak megvet, kimosolyog: a szent hitért, meg a jó Istennek egy helybenhagyó mosolyáért...

Olyan jó: meghuzódni azokban az egyszerű templomokban, amelyeknek csendjéből ma is a századok orgonája zeng, mint valaha a Jézus szava a viharban, .. Olyan jó: betekinteni még a romok hasadékaiban is, mintha édes anyánk halott-barázdás arcát simogatnák meg még egyszer szemünk, .. Olyan jó: erőt meríteni az erők kutjából, vigasztalást még a bánatütötte sebből is...

Ne mondja senki, hogy ez nem történelem. Az ez: a mi vérünk, a mi lelkünk és szivünk története, amelyből lelkes hangon szól még az a kő is, amelyet itt-ott egy-egy templom fundamentumába beleépítettek.

Hatása alatt élni szeretnék még, hogy amit rosszul tettem, helyrehozhassam, amit jól cselekedtem, megismételjem. Hatása alatt keresztelőre szeretném hívni azokat, akik olyan lenéző kicsinyléssel kezelik ezt a talán kopott testületet: a szlovenszkói kálvinista papságot, hadd ismernék meg közelebbről is ezt az erőteljes törzset, amelyből ez a gyönyörű sarj sarjadzott. Hadd győződnének meg ezek a kételkedők, hogy csakugyan igaz lehet az, amiről — egyszer valamikor — az akkor még nem püspök Péter Mihály mondta egy író novellás könyvének bírálataként — így valahogy — ezeket a szavakat: „szégyelném, ha a mi kigunyolt papjaink közül csak a legkisebb is külömb novellákat nem tudna írni, mint ezek”.... mert ime mennyi írói készség csillan fel a munkatársak közül azoknál is, akik eddig csak az

asztaliók számára dolgoztak, eltekintve a gyakorlott írók rutinjától. A püspöki „előszó”, a Kőmives Sándor utószava, könyfakasztó bucsuztatója, klasszikus szépségű szent szavai mindenütt, ahol a magyar fajról és a faj hitéről, vallásáról ír. Csupa büszkeségtámasztó s önértetet nevelő élmény.

Haraszy Károly, a szerző meg egy fejjel nőtt ki egyszerre közülünk, akire immár alulról felülre kell néznünk, akinek homlokán a töviskoszoru babérokat hajtott ki, amelyeknek most már nem is szabad, nem is lehet elhervadni.

Könyvét nem bírálok, ezt nekünk csak szeretnünk lehet; hibát nem keresek benne, mert szent az előttem, mint egy szép elsőszülött, akit csak dédelgetni kell és lehet.

Remélem, hogy még több keresztelőre is összegyűlhetünk az ő házánál; addig is üdvözölje őt kitüntető s megérdemelt szeretettel a szlovenszkói magyar reformátusság.

Miskolczy Endre.

H I R E K

— **Értesítés!** A Szlovenszkói Ungi Egyházmegyei Egyesület tagjait szeretettel értesítem, hogy legközelebbi értekezletünk június hó 9-én lesz. *Ujlaki Sándor* elnök.

— **A budapesti** református egyházmegye egyik lelkészi tanácsbírájával: dr. Ravasz László püspököt választotta meg.

— **Kegyeletes** ünnepséget tartott a pályini egyházközség az egyházlátogatás alkalmával. Megkoszorúzták két régi kedves „belső emberüknek” Soltész Tamás lelkésznek és Meskó Gáspár tanítónak a sirját. A lélekemelő ünnepség május 25-én délután folyt le a történetesen ottjáró egyházlátogatók jelenlétében. Résztvett benne a presbitérium és a gyülekezet, valamint az iskolák — úgy az állami, mint a felekezeti iskolák — növendékei is. A hatalmas menet élén 14 koszorut vivő leány haladt. Soltész Tamás lelkész sirjánál a felekezeti iskolások éneke után *Haraszy Károly* lelkész tartott magyar nyelvű beszédet, Meskó Gáspár tanító sirjánál pedig az állami iskolások gyászéneke után *Anton Smoliar* áll. ig. tanító beszélt szlovák nyelven. Az ünnepség alatt szem nem maradt szárazon.

— **Tokióban** 80 emelet mélységű épületet terveznek, amely 330 méternyire hatol a föld mélyébe. A világ legmélyebb épületét azért építik a föld alá, mert Tokióban a telkek na-

gyon drágák és miután igen gyakoriak a föld-rengések, nem merik felfelé huzni az épületeket.

— **A magyar** Egyet. Konvent a *Nagypéntek-nek* hivatalos ünnepnappá nyilvánítását kéri. A *belkörü* tűzbiztosítás megszervezéséről 1935-ben dönt. Külön *születési és névnap*i istentiszteletet liturgiánk nem ismer. Két szünnapot rendelt el a református középiskolákban „csendes órák”, a diákok intenzivebb lelkigondozásának munkálására. Tárgyalta a stóla eltörlésének ügyét és ebben a tárgyban állásfoglalásra szólította fel az egyházmegyéket és kerületeket.

— **A Theologiai Lexikon** munkálatai tovább folytatódnak. Ez év végére a címszavak már együtt lesznek.

— **A Kálvineum hajduböszörményi fiu-internátusának** tájékoztatója bepillantást nyújt a református diákok nevelő otthonának belső világába. A tájékoztató a felvételi módozatokat és a fizetendő díjakat is közli. Felvételre július hó 15-ig lehet jelentkezni. A rövid kérvényhez csatolni kell a régi növendékek részéről: 1, az évvégi értesítőt. 2, nyilatkozatot arról, hogy az ellátási díjak befizetéséért a szülő, vagy gyám felelősséget vállal. 3, orvosi bizonyítványt, mely szerint a felvételt kérő növendék olyan betegségben nem szenved, amely a közös nevelést veszélyeztetné. Az új növendékek a felsoroltakon kívül születési anyakönyvi kivonatot is mellékeljenek. Teljes díj egész évre 600 P., 50 P. orvosi és beírási díj, és 5 kg. jó házi szappan. Lelkészek és tanítók fiai 100 P.-vel kevesebb ellátási díjat fizetnek, tehát évi 500 P.-t. Az ingyenes ellátásban részesülni óhajtó lelkészárva k tartoznak csatolni: 1, az apa elhalálozásáról szóló halotti értesítőt. 2, esperesi ajánlólevelet. 3, hatósági vagyontalansági bizonyítványt, mely szerint sem az özvegy, sem az árva vagyonnal nem rendelkezik. Ilyen hiányában mindkét részre vonatkozó telekkönyvi kivonatot. Minden csoportbeli kérvény a Kálvineum Fiuinternátus Igazgatóságához küldendő Hajduböszörménybe. Lelkészarva k kérvényei belül a Kálvineum Főtiszteletű és Nagyméltóságú Igazgató tanácsához címzendők. A fizető növendékek a felvételtől július 25-ig, a lelkészarva k később nyernek értesítést. Válaszbélyeg csatolása ellenében részletes tájékoztatót, esetleg külön felvilágosítást készséggel küld az *Igazgatóság*.

— **Debrecenben** 71735 református él, ebből 36753 nő és 34982 férfi.

— **A magyar** Poróchiális könyvtár ezidőszerinti készpénzvagyona 27.740 pengő.

— „**Igazi református egyházi életet ma Budapesten lehet találni**”, mondotta Szabó Imre esperes egyik legutolsó előadásában. „A főváros teli templomai, eleven gyülekezetei és szociális tevékenysége áll szemben a falunak sokhelyütt üres templomaival és sivár gyülekezeti viszonyaival. Majdnem igaz, hogy a faluról a városba menekül a hit, a városból a falura a hitetlenség”.

HIVATALOS RÉSZ

A szlovenszkói tiszáninneni református egyházkerület püspöki hivatala.

Tárgy: Legátusok kiküldése. Rimaszombat, 1932. május 23. 341/1932. szám. *Körlevél*. Valamennyi Ntű Esperesi és Lelkészi Hivatalnak! A sárospataki református Főiskola Igazgatósága arról értesít, hogy tiszáninneni egyházkerületünk egyházaiba több esetben olyan egyének ajánlkoznak ünnepi követül, akik a Főiskolának nem növendékei, akikért tehát a Főiskola semminemű felelősséget nem vállalhat. Így pl. legközelebb, amint ezt a Főiskola Igazgatóságának sikerült kinyomoznia, egyik egyházunkba egy magát sárospataki VIII. osztályu növendéknek kiadott egyén akart menni ünnepi követül, holott az illető ezelőtt 4—5 évvel volt a Főiskola V. osztályának ismétlő növendéke s azóta — állítólag — szininövendék. *A Főiskola az utódállamokba legátusokat nem küld, pátenst az oda saját felelősségükre esetleg menni akaró ifjaknak nem ad*, így nem tudja ellenőrizni, hogy jönnek-e ide ünnepi követek és kik? A sárospataki Főiskola Igazgatósága saját reputációja érdekében az ilyen visszaéléseknek gátat akar vetni s erre az én figyelmeztet is felhívta. Egyházkerületünknek 68/1927. számu határozata értelmében egyházkerületünk egyházaiba elsősorban a losonci theologia növendékei bocsáthatók ünnepi követekül, a fennmaradt ünnepek feletti rendelkezés pedig kizárólag a püspök joga: e határozatra azért a Nagytiszteletű Esperes és Lelkész urak figyelmét *nyomatékosan* felhívom, mert az ilyen visszaélések csak ártnak egyházunk jó hírének s az igehirdetés méltóságának. Az ünnepekre bocsátás különben is hatalom, beneficium lévén: *ebben kizárólag itteni szegénysorsu és jómagaviseletű s jóelőmenetelű tanulóinkat akarjuk részeseíteni*. E határozatot szigoruan végrehajtani óhajtván, értesítem esperes és lelkipásztortestvéreimet, hogy a *losonci theologia növendékein k i v ü l s e n k i t s e fogadjanak el ünnepi követül, aki püspöki engedélyt felmutatni nem tud*. Atyafiui szeretettel: *Péter Mihály* püspök.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA VÉRFÉKÉ KAPUŐRŐS” címre küldendőek:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:
Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicserei lelkész hivatalhoz küldendőek.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Uj problémák.

Falusi lelkipásztorok ajkáról olyan sokszor hallottuk panaszként azt a kijelentést, hogy a mi életünk olyan eseménytelenül s szürkén telik el, a falut nem érintik a kulturvilágot foglalkoztató nagy problémák. A szellemi élet hullámcsapásai egyáltalán nem, vagy igen legyengülve érkeznek meg a kulturközpontoktól távol eső kis falukba. Mi falusi lelkipásztorok hajlandók voltunk szinte egyszersmindenkorra elfogadni azt a tételt, hogy falun megállt az élet, nem történik semmi. Erre a feltevésünkre most azután alaposan reácafoltt az élet. A nagyvilágot foglalkoztató problémák egyszerre csak megérkeztek a legkisebb faluba is. A mának rohanó élete egy egész sereg, nekünk falusi lelkipásztoroknak teljesen új és megoldásra váró kérdést vetett fel.

Ott van először is a szervezett és öntudatos hitelenség elleni védekezés. Eddig falusi gyülekezeteink tagjai között hogyha voltak is több-kevesebb számmal, akik lelkileg közönyösek voltak egyházunk, annak intézményei iránt, egyházunk lelki életében vagy egyáltalán nem, vagy csak kivételesen, ünnepélyes alkalmakkor vettek részt, de köztük nem akadt nyíltan és öntudatosan hitetlen, aki egyházával és annak hitelveivel szembehelyezkedett volna. A gazdasági válságokozta tömegnyomor következtében a legtávolabbi kis falucskában is megjelentek a hitetlen szervezetek képviselői, agitátorai és a földmives-proletáriátus tömegeit megnyerték, beszervezték a maguk számára. Hogy mit jelent ez, azt rövidesen mindnyájan tapasztalni fogjuk! Jelenti azt, hogy az egyház lelkileg teljesen elvesztette tagjainak egy részét. Minden gyülekezetben lesz ezután egy örökkévalóságá, zugulódó tömeg, amely az egyház min-

den megmozdulásával szembe fog szállni s minden szép törekvést el fog gáncsolni. Az anyagi terheket természetesen nem fogják vállalni, sőt ha arra kényszeríteni akarjuk, olyan könnyen előállhat az az eset, hogy egyszerűen kilépnek az egyház tagjai közül, hiszen ugyse füzi őket semmi hozzánk. Ezek a maguk hitetlen világnézetét bizonyos, hogy nem fogják elhallgatni, hanem hitelenségüket öntudatosan propagálni fogják, természetesen a gyülekezeti életünk óriási kárára.

A másik nagy kérdésünk, amely eddig ismeretlen volt a falusi gyülekezeteinkben: az állandó munkanélküliség kérdése. Néhány évvel ezelőtt még a földmives-proletáriátusunk el tudott helyezkedni a nagy uradalmaknál mint részarató, vagy mint napszámos és bekereste a családjá számára a szükséges élelmet. Jött azonban a földbirtokreform, a nagy birtokok egy részét megszüntette, a felosztott földekre megszevidékről hozott telepeseket; ezek azzal, hogy elvették a munkalehetőséget, kivették a kenyeret a földmives-proletáriátusunk nagy részének a kezéből. Növelte a nyomort a mezőgazdaság racionalizálása. Mind nagyobb számmal állították be a gépeket, amelyek jobban és olcsóbban végezték el az ember munkáját. Ezzel feleslegessé tették azt. Minél több munkát végeztek el géppel, annál kevesebb emberi erőre volt szükség, természetesen azután annál több lett a munkanélküliek száma. Ráadásként jött a gazdasági válság, mint világjelenség. Hatását és eredményét mindnyájan érezzük. A földművelés nem fizeti ki magát, a falu eladósodik. Gazdaságilag leromlott uradalmak és gazdacsaládok bérmunkásokat csak igen kis számmal tudnak alkalmazni; így áll elő az a helyzet, hogy a

legsürgősebb tavaszi munkák idején is nagy tömegek teljesen munka nélkül vannak. Rontja a helyzetet az, hogy a téli munkanélküli segély megérlelte a proletáriátus lelkében azt a meggyőződést, hogy őket a társadalom munka nélkül is köteles eltartani.

A munkanélküliség társadalmi kérdésből így lesz egyházi kérdéssé. Gyülekezetünk tagjai közt kiélesedett a társadalmi ellentét, falusi népünk körében felütötte fejét az osztályharc, szembekerültek egymással a gyülekezet tagjai. Az osztálytagozódottság öntudatossá lett. A gazdasági válság következtében általánossá váló tömegnyomor feldulta a családok nyugodt, békés életét s ahol állandóvá vált a kenyérgond, ott nagyon hamar megfélekedtek a lélekről. Így lett a gazdasági válság kísérő jelensége a gyülekezetek lelki életének elsekélyesedése. Így azután ne csodálkozzunk, ha minden lelkipásztorunk előtt ott a nagy kérdés: mi lesz, ha a gazdasági válság tovább is tart? Mert a jelek feltétlenül azt mutatják, hogy hosszú ideig tartó lesz. És akkor, hogyan tudják gyülekezetünk tagjai elviselni egyházi terheiket? Ahol a gyülekezet nagy része proletártömegekből áll (pedig sok ilyen egyházunk van!), ott rövidesen várható a lelki és gazdasági összeroppanás. Hogyha a családoknak a saját szükségleteik fedezésére se kerül, hogyan tehetnek akkor eleget egyházi kötelezettségeiknek?!

A munkanélküliség kérdésével szoros összefüggésben áll a gyülekezeti rendszeres szegénygondozás. Minél nagyobb lesz a tömegnyomor, annál nagyobb az egyház kötelessége, hogy azt enyhíteni igyekezzék. Azokban a gyülekezetekben, ahol belmissziós munka folyt, szokásba jött karácsonykor a szegénysorsu iskolás gyermekek felruházása s a gyülekezet elhagyatott családjainak anyagi megsegítése. A gazdasági válság következtében nagy tömegek maradnak önhibájukon kívül kenyér és kereset nélkül. Ezeken segíteni kell. Az egyháznak kell segíteni, mert az egyház hit- és szeretetközösség, Képesek lesznek-e gyülekezeteink kiépíteni a rendszeres szegénygondozásukat? Át tudják-e hidalni az osztályellentéteket? A hitetlen agitációt csak a szeretetmunka tudja elnémitani.

Falusi gyülekezeteink új problémák előtt állanak. Megtudják-e oldani azokat? Vagy talán meg se kísérlik?

Ettől függ egyházunk jövőndő sorsa.

Zsemlye Lajos.

A belmisszió a multban s mint Egyházunk gyógyításának egyedüli eszköze a jelenben.

(Egyháztörténelmi tanulmány.)

Irta: Domonkos Kálmán.

Cimünk megformálásában egy bizonyos beismerés rejlik. Beismerése annak, hogy Egyházunk veszélyben forog. Az a veszély fenye-

geti, hogy legértékesebb birtokát, a lelki életet elveszti, hogy áldozatul esik a belső halálnak. Ezzel a veszéllyel szemben Egyházunknak védekeznie kell. Szüksége van Egyházunknak egy élőforrásra, amelyből friss életerők buzognak.

A belmisszió ez az élőforrás a szó igazi értelmében. Még egyházas gondolkozásu atyafiaknál, sőt lelkészeknél is meglehetősen téves felfogás uralkodik a belmisszió fogalmáról. Nagyon sokan nem hajlandók ezen mást érteni, mint bizonyos karitatív munkásságot, jótékonyági intézményt. Azonban én nem erre gondolok, mikor azt vélem, hogy a belmisszió Egyházunk lelkiéletének egyetlen gyógyító eszköze. Vagy legalább is nem elsősorban erre.

Ha a belmisszió csak szeretetmunkásság volna, nem igen lehetne tőle várni Egyházunk megújodását. De meg ezt elvégezheti egy jól megszervezett és jól vezetett egyházonkívüli intézmény is, mint ahogyan napjainkban a szociális intézmények egész sora fáradozik is ezen.

Misszió nem egyéb, mint az örök Ige hirdetése általában.

A belmisszió pedig az Igének az Egyházon belül való hirdetése, szemben a külmisszióval, amely olyan népek számára viszi az Igét, amelyek még nem érezték meg a Krisztus szeretetének melegét.

A belmisszió az Igének ujahirdetése ott, ahol a lelkekben elhalványult az Evangelium fénye.

Induljunk ki abból a kérdésből, hogy mi az Egyház. Az apostoli hitvallás ezt mondja: „Hiszem a közönséges keresztyén Anyaszentegyházat, a szenteknek egységét”. (Erdős: Conf. Helv. II. 62. old.) Az Egyház a szentek egysége. Ennél a fogalmi meghatározásnál nincs figyelembe véve az egyházi élet külső formája. Mindazok a kérdések, amelyek az organizáció és a jog körébe tartoznak, fenti meghatározásból hiányoznak.

A fogalmi meghatározás tisztán csak a valósi, a szellemi oldalát veszi figyelembe az egyházi életnek.

Az Egyház az Isten által megragadottak, Isten Lelke által megszenteltek, az Isten gyermekeinek a társasága.

A dolog természete hozza magával, hogy minden társaság, amely itt e földön, történelmi körülmények között létezni akar, bizonyos külső formára, bizonyos organizációra szorul.

Az Egyház sem tudta nélkülözni ezt a külső formát.

És itt lépett be az Egyházba a tragikus szakadás a tulajdonképeni szellemi lényeg és a külső szervezeti forma között.

Az egyháztörténelem hosszú sorban mutatja a kísérleteket, melyek arra irányultak, hogy ezt a szakadást kiküszöböljék azáltal, hogy a külső szervezeti formákat lehetőség szerint el-

hanyagolták, hogy ez a szellemet el ne nyomja. (A montanisták a II. és III. században, a quákerek, independensek. Warga II. 197.) Az ilyen kísérletek azonban aránylag csak kis körre terjeszkedhettek ki.

Ahol az Egyház tömeg-egyház lett, vagyis a tömegeket megnyerni, összetartani, tanítani és nevelni akarta, ott a szigorú, sőt bizonyos tekintetben kemény organizáció elkerülhetetlennek bizonyult. (Kálvin és a genfi Egyház!)

Ebből egy veszélyes és tragikus ellentét fejlődött ki a forma és a szellem, az organizáció és a lényeg között.

A két legnagyobb és legfájdalmasabb példája ennek az ellentétnek a *papalizmus* és a *caesaropapizmus*. A papalizmus, Rómának a világhatalomra és világalomra törekvő hierarchiája, amely e földi világban birodalom akar lenni s az ő ál-szellemi kincseit ennek a világnak az eszközeivel; a legszámítóbbról politikával és diplomáciával, sőt ahol lehetett, véres fegyverrel (inquizíció) védi, illetlenül védte.

Ennek mintegy elentéte a caesaropapizmus, amely, mint a szó is mondja, a caesárt „pápává”, a világi felsőbbiséget az Egyház felett urrá és az Egyházat az állam szolgájává tette. Ezt láttuk nemcsak az orosz „Atyuska” Egyházában, hanem protestáns alakjában a háború előtti Németországon is. Az egyház departementé lett és belsőleg nagy mértékben elvilágiasodott.

Már utaltam röviden az Egyház belső, lelki életét veszélyeztető másik körülményre: a tömeg-egyházra való fejlődésre. Az egyház valami hallatlan idealizmussal lépett be ebbe a világba. Valóban a „szentek egyessége” akart lenni erkölcsi tekintetben is. A keresztség megtörténte után nem lett volna szabad többé súlyos erkölcsi botlásnak előfordulni a keresztyén ember életében. Ha ilyen mégis előfordulna, ez magával vonja a „szentek egyességgé”-ből való kizárást. (Még a harmadik, sőt egész a hatodik századig kísért ez a gondolat Novatianus követőinél.)

Hogy megmaradhatott volna-e az Egyház azon szigorú állásponton, amelyről még a Zsidókhoz írt levél (68 táján) is tanuskodik — nyitott kérdés. A magam részéről inkább hiszem, hogy nem. Az Egyháznak választania kellett: vagy egy kicsiny — mennyiségileg — szektája a szenteknek, vagy egy széles alapon nyugvó valláserkölcsi nevelőintézménnyé lenni.

Kétségtelen, hogy az Egyház ez utóbbira határozta el magát. A montanisták, donatisták és novatianusok szigorú tömegeit kizárta és „nevelő intézménnyé” lett. S hogy így tette, jó, természetes és áldáshozó volt. Az eredeti szigorúság erőszakolt fontartása csak mesterséges és kényszerű lett volna s csak egy keresztyén farizeizmusnak lett volna termőtalaja.

De viszont az Egyháznak tömeg-egyházra való kifejlődése egy belső tragikumot rejtett magában. Azt t. i., hogy a nagy tömegek, amelyek különösen Konstantinus óta a pogányság-

ból széles folyamokban ömlöttek az Egyház testébe, ólomsúllyal nehezdedtek rá és a vallásos és erkölcsi nivót leszállították. Minél hatalmasabbá fejlődött az Egyház külső nagyságát illetőleg, annál inkább megszűnt valóban a hívők testvéri közössége lenni.

A keresztyén idősámítás kezdetének kicsiny, szeretetben összeforrt „Egyháza” azonban megmaradt az emlékezetben. S ezzel az emlékezetrel kapcsolatban megmaradt a vágy az élő „szentek egyessége” után.

Az egyháztörténelem folyamán ismételtelen jönnek elő kísérletek ezt az Egyházat életre hívni. A kolostori élet kialakulása, a Ferenc-rendi és Domonkos-rendi szerzetesek, a waldensek és csehtestvérek mind-mind ebből a látószögből érthetők meg. Erre gondolt Luther is, amikor tömöríteni akarta azokat, akik „ernst Christen sein wollen”, — komolyan keresztyének akarnak lenni.

Ez a gondolat vezethette Kálvint is, amikor Genfben, a theokrácia megalapításán áldozatos élete égett el az Isten ügyének szolgálatában. Mivel meg volt győződve, hogy Isten ügyét szolgálja és védi, a saját személye elleni támadásokat is úgy fogta fel, mint Isten elleni támadásokat, Isten dolgaiban pedig nem ismert megalkuvást és kimélelet.

Ennek a gondolatnak késői megvalósulása akar lenni Spenernek és a pietizmusnak „Collegia pietatis”-a, de nem kevésbé a napjainkban oly veszélyes méreteket öltő szektás mozgalom is.

Az egyházi élet elfajulásával szemben, továbbá a hívek létszámának olyan elemekkel való szaporítása ellen, akik a keresztyénség szelleméből egy szikrányit sem mondhatnak magukénak; akik számára az Egyház csak organizáció, csak jogi testület; mindezek ellen szinte önmagából termeli ki az Egyház az ellenhatást a „vissza az Élethez, vissza az élő Isten Lelkéhez, vissza a Krisztushoz” elv alapján.

Goethe mondta egyszer a keresztyén Egyház történelméről e keserű szavakat: „Ne mondjátok, hogy én meséket gyártok, hogy „költök”, menjetek s nézzétek meg, vajjon az egyháztörténelem nem tévedések és erőszakoskodások halma-e?”

Igen, az Egyház történelmében nagyon sok tévedés és erőszak van. De a költő mégis elfelejtett egy momentumot és épen a legfontosabbat. Azt t. i., hogy az Egyház történelme egyúttal annak folytonosan tartó reformációja is.

Minden valódi reformtörekvést, reformmozgalmat nevezhetünk egyúttal belmissziós mozgalomnak is, mert a misszió az Ige hirdetése általában, alkalmas és alkalmatlan időben széles e világban. Belmisszió pedig az Igének újra-hirdetése az Egyházon belül olyan területeken és olyan időkben, ahol és amikor vallási és erkölcsi téren az elfajulásnak olyan jelenségeit látjuk, amelyek az Egyház lényegét, szellemiségét elhomályosítják, vagy elhomályosítással fenyegetik.

Ilyen belmissziós mozgalmak voltak a waldensek, a Ferencrendiek reformtörékvései, azután nagystílusú és az egész világra kiható ilyen megmozdulás volt a reformáció a XVI. században, és ugyanaz volt később, már protestáns talajon, a pietizmus és a methodizmus is.

(Folyt. köv.)

Uti jegyzetek.

VII.

London, 1932. május 26.

Ugy gondolom, hogy a szlovenszkói és kárpátaljai református egyház vezetői ma már mindnyájan egyetértenek a tekintetben, hogy az egyház existenciáját nem lehet, de nem is szabad külső segítségre építeni. Az államsegély, amely ma van, holnap megszűnhet, nem az a bázis, amely az örök időkre fundált krisztusi egyház intézményeinek fennmaradását, sőt fejlődését biztosíthatná.

S ha nem akarunk a szárazra került hal kellemetlen helyzetébe jutni, akkor minden törekvésünknek arra kell irányulnia, hogy a külső és bizonytalan segítség helyett bent az egyházban keressük meg az egyház anyagi existenciájának ama forrásait, amelyeknek elapadásától nem kell tartani.

Intő példaként szolgálhat számunkra a magyarországi református egyház és intézményeinek mai szomorú helyzete. A református egyház ott teljes jóakarataát élvezzi az államhatalomnak s ime mégis a nehéz helyzet következtében elapadóban vannak az állami támogatás forrásai s az államsegélyre bázisozott intézmények ma a lét és nemlét nagy kérdése előtt állanak. Annak igazolására, hogy az egyház és intézményeinek legerősebb és legbiztosabb fundamentuma az egyháztagok hite és áldozatkészsége: példaként nem kell visszamennem az őskereszténység és a reformáció első századaiba; ennek az igazságnak élő bizonyosságai pl. az angliai egyházak, *) amelyek nemcsak otthon létesítenek és tartanak fel intézményeket minden külső segítség nélkül, hanem milliókat tudnak áldozni a pogány misszió céljaira is.

Távolról sem célozom agítálni annak érdekében, hogy a szlovenszkói és kárpátaljai egyház már most utasítsa vissza az államsegélyt és próbáljon megélni a maga emberségéből. Bármennyire is kívánatos volna ez a lépés éppen az egyház jövője szempontjából, ezt addig nem tehetjük meg, amíg az állami segítséget a többi egyházak is élvezik; azonban már most elő kell készülnünk arra az időre, — amely előbb-utóbb bizonyosan el fog következni — amikor saját lábunkon kell megállanunk. Ez az előké-

szítő munka sokirányú; én ez alkalommal annak csak egy ágára akarok rámutatni.

Amikor először vettem részt itt az egyik presbiteriánus templomban a vasárnapi istentiszteleten, egy nálunk egészen szokatlan dolog hívta magára figyelmemet. Az ének, ima s bibliaalvasás után, az egyházi beszéd előtt 4 perselyeket felállt s a templom bejáratánál levő perselyeket körülhordozták a padokban s mikor mindenkinek alkalmat adtak az adakozásra, a perselyeket az Ur asztalához vitték s a lelkész lejöve a szószékről egyenként átvette a perselyeket s azokat az Ur asztalára helyezte, majd imára hívta a gyülekezetet, megáldván a befolyt adományt. Azt hittem, hogy ez csak helyi szokás ebben a templomban, de később meggyőződtem arról, hogy itt minden egyházban (a Church of England-ban is) az adakozás az istentiszteletnek egy fontos és elmaradhatatlan része. Az egyes családok, amelyek megjelölt ülőhellyel bírnak a templomban, ilyen alkalommal fizetik le „egyházi adó“-jukat önkéntes adomány formájában, mert az egyházi adó itt az otthoni értelemben ismeretlen fogalom. A templomi adakozásból telik ki az egyház minden szüksége.

Mi otthon az egyház fentartásának ezt a legtermészetesebb és legszebb módját egészen elhanyagoljuk. Miután mindeneket elvégeztünk, megemlítjük azt is, hogy az adakozásra hívó jel ki van téve (legtöbb helyen csak vasárnap délelőtt) s hogy van-e foganatja a kérő szónak, vagy nincs, azzal már egyáltalán nem törődünk. Így aztán megtörténik, hogy van gyülekezet, ahol a vasárnapi perselypénz összesen 20 fillér. Pedig milyen szép dolog volna és a Krisztus egyházához egyedül méltó, ha az u. n. egyházi adó nálunk is a templomi adakozás formájában folyna be. Hasznos is volna, mert az önkéntes adó rendszeresen legalább kétszerese annak, amit kivetünk s esetleg a hatósági közeg segítségével hajtunk be olyan egyháztagoktól is, akik évenként át nem teszik be a lábukat a templomba.

Azért, ha komolyan törekszünk az egyház existenciájának anyagi függetlenítésére, — szerintem — az első lépés az, hogy szoktassuk rá a híveket a rendszeres templomi adakozásra. Szoktassuk rá őket arra, hogy ne csak öltöszzerűen és kivételes alkalmakkor (jó vásár, vagy jó üzlet) adakozzanak, hanem az adakozást úgy tekintsék, mint az istentisztelet lényeges és elmaradhatatlan alkotó részét.

Ezt természetesen csak rendszeres ránevelés útján lehet elérni. Volt alkalmam több ízben megfigyelni egy édes anyát, aki 4—5 éves fiacskáját mindig magával hozta a vasárnapi istentiszteletre. Amikor elkövetkezett a kollektálás, a maga 1 shillingjét betette egy borítékba, kis fiának pedig 1 pennyt adott a markába, hogy azt saját maga tegye a perselybe. Ez az apró gyerek már most tudja, hogy a templomban adakozni kell; majd a vasárnapi iskolában

*) A Church of England, az államegyház sem élvez egy penny államsegélyt sem.

s abban az ifjusági korporációban, amelynek tagja lesz s ahol az adakozást rendszeresen tovább folytatja, azt is meg fogja tanulni, hogy miért kell rendszeresen adakoznia.

Ismétlem, egyházunk szebb és biztosabb jövője érdekében szoktassuk rá már a gyermekeket és ifjakat a rendszeres templomi adakozásra. Hogy miből adakozzon egy gyermek, vagy egy még nem kereső ifju, vagy leány? Csak annak egy részét adja az egyháznak, amit oktalan és ártalmas dolgokra költ. Nem azt mondom, hogy egyszerűen másoljuk le a külföldi egyházakban divó szokást, de találjuk meg az alkalmas módját annak, hogy hiveink önkéntes áldozatkészségére, mint a legtermészetesebb és legbiztosabb fundamentumra építhessük egyházunk és intézményeink jövőjét.

De hogy oszlassam a borut, amelyet az egyházi adózás nehéz kérdésének említése támasztott a lelkekben: könnyebb vizekre kell eveznem. Az elmúlt héten néhány muzeumot néztem meg (Victoria und Albert Museum, Science Museum, Imperial War Museum). Ebben az óriási méretű városban bizony nem könnyű ráakadni még az ilyen nevezetességekre sem. S így, mint már annyiszor előbb, ismét alkalmam nyílt tapasztalni azt a megható szíveséget, amelyet az angolok gyakorolnak az idegennel szemben. Az ember bátran megszólíthat bárkit az utcán, szívesen ad szóbeli utbaigazítást s ha nem tulsürgős a dolga, még el is kíséri az embert a keresett helyhez. Aztán már nem egyszer megtörtént velem, hogy az átszállásnál az omnibusz kalauza ott hagyta a kocsiját, elkísért a legközelebbi szegletig, hogy megmutassa, hol kell várnom a másik kocsira. Nem állítom, hogy ennek a magatartásnak motívuma 100 százalékban a krisztusi szeretet, viszont az is bizonyos, hogy Anglia nem az az ország, ahol az emberek mindjárt a markukat tartják, ha valami szíveséget tesznek: de gondolom, hogy az angolok mérlegelni tudják azt, hogy mit jelent számukra az idegen-forgalom.

De legyen bármi az ok, ez a nem hajbókoló udvariasság, hanem komolyan segíteni akarás jól esik az idegennak s megfogadtam, hogy ha otthon találkozom egy angliussal s ha arra fog kérni, hogy menjek el vele egy mértföldre: elmegyek kettőre.

De hogy minden irányban kielégítem az érdeklődést, valamit a divatról is. Az utóbbi időben divatba jött nálunk (még a falu egyszerű népénél is) angol módra leborotválni a bajuszt. Akik ezt megtették, azoknak viszakozniok kell, mert Londonban divat kezd lenni a bajusz és pedig annak egy érdekes formája: két pamacs a két orrlik alatt tühegyesre kiviaszkolva. Magam nem hódolok ennek az új divatnak, de akik nem akarnak elmaradni a világtól, azoknak melegen ajánlom: igen energikus, sőt harcias jelleget kölcsönöz az arcnak. Aztán tekintve

a nagy munkanélküliséget, nem ártana, ha az új divat nyomában egy pár bajuszpedró gyárban megindulhatna az üzem.

Remélem, hogy ezzel a tudósítással meg lesznek elégedve azok is, akik a komolyabb dolgok iránt érdeklődnek s azok is, akik a könnyebb oldal után vágyódnak; csak magam nem vagyok vele megelégedve. Amikor az embert kezdi kikezdeni a honvágy, semmi sem úgy megy, —még a cikkírás sem— amint kellene s amint illene.

Mr.

Régi dolgok.

Adalékok Bacska történetéhez.

I.

Irta: Haraszty Károly.

Bacska Bodrogló köznek szinmagyar kisközsége, mely a királyhelmei járásban fekszik. Az államfordulat előtt a nagy Alsótempléni egyházmegyébe volt bekebelezve, azután pedig ugyancsak az e névvel megalakult egyházmegyének lett a része Szlovenszkon. E kis egyházmegyének 11 anya- és 15 leányegyháza van; köztük *Bacskával*, mint máterrel, melyhez hozzátartozik: *Lelesz* (előkönyörgőség), *Kaponya*, *Battyán*, *Bély*, *Kisdobra* (szórvány). Ez egyházmegye talán a *legkisebb* Szlovenszkon s nem hiszem, hogy ez lenne egyedüli nevezetessége is, — akárcsak hajdan Úgocsának, melynek mégis az volt a virtusa, hogy „*non coronát!*” Ugy a régi egyházmegye, mint az új alakulat történelme még idáig *nincs* megírva. S épp azért szolgáljon ösztönzésül e pár sor *alsótempléni* lelkészársaimnak, kik fölötté hasznos szolgálatot végeznének azáltal, ha egyházuknak történetét, akár futólagos vonásokban is, megírnák és azt könyv-alakban is közzétennék; márcsak azért is: *ne frustra vixisse videantur!* . . .

Érthető okokból csupán *adalékokkal* szolgálhatok a bacskai egyház történetéhez, abban a reményben, hogy azokat felhasználva, szervesen beleilleszti majd annak kerekded egészébe az, kinek kedve lesz azt feldolgozni és napvilágra hozni.

Bacska állítólag bessenyő telepítés, de a XI. században már mint szinmagyar községet említi I. Endre egyik oklevele. Neve: *Becheca*. Ősi birtokosa a Guth-Keled nembeli *Bacskay* család. (XIII.) Későbbi földesurai a Bacskayakon kívül: a Bottányiak, Kálnássyak, Tegzesek, Tárkányiak, Soósok, Korhmák (XV), a XVI. századtól Anáracsok, Vayak, Barloghok, Benczék, Beóthyek, Szerdahelyiek (1795), Báthoryak, Csapyak, Rákóczyak, Deregyeyek, Bojthyak, Cserneyek, Geőczék, Pauliczkyak. Ma már a köznépp kezén van az egész határ.

A Fraknoi-féle vatikáni okmánytár szerint a XIV. század elején plebánia lehetett a köz-

ségben s bizonyos Pál nevű plebánosa 10 garast fizetett a pápai pénztárba. A reformáció a XVI. század vége felé, de a XVII. század elején minden bizonnyal tért hódít benne. 1550 körül a hitujítás idejében a battyáni plebánia megszűnván, Battján (Bottyán) mint leányegyház Bacskához csatoltatott. A reformáció azonban a plebániát is megszüntette. „1795-ben Szerdahelyi János, bacskai földesur a megye és püspökség támogatásával az akkori helytartótanácsához kérvényt adott be a bacskai plebánia visszaállítására, de azt azon okból, hogy a megterhelt vallásalap a terhet nem bírja, elutasították”.

A bacskai reformátusok — valószínűleg — először az Árpád-korabeli kis templomot vették igénybe, melynek birtoklásáért gyakori villongások törtek ki a felek között már 1620-ban is. Hogy a folytonos egyenetlenkedésnek mi lett az eredménye, csak sejteni lehet. A régi kis templom inkább a katolikusok birtokában maradt, mint a reformátusokéban. A XIX. század elején egészen bizonyos, hogy nem református kézben volt. A reformátusok istentiszteleteiket vagy valami magánházban, iskolában, vagy talán fából összetákolt imaterem-félében végezheték. 1785-ben Klobusitzky Pál és neje egy ezüst urvacsorai poharat ajándékoznak az egyháznak a következő felirattal: „*Nemzetes Klobusitzky Pál Uram és Nemzetes Pallay Erzsébet Asszony Ez Poharat Ur Vacsorájának Kiszolgáltatására A Bacskay Templomban Együtt Istennek Adták 1785.*”

(Folyt. köv.)

H I R E K

— **A theológiai és középiskolai internátusra** legutóbbi nyugtázásunk óta a következő befizetések történtek: Komjáthy Gábor, Ungvár 500 k., a beregi ref. presbitérium tagjai 150 k., Balogh Béla, Ungvár 900 k. Egyenleg 71845 k.

— **Gályarab-ünnep Sajókesziben.** Megható ünnepet ült a kis sajókeszii (gömöri e. m.) gyülekezet május 16-án pünkösöd másodnapján. Egykori nagynevű gályarab-lelkészének *Huszt Mihálynak* emlékére emléktáblát helyezett el egy pár évvel ezelőtt szépen megújított templomában. Ez emléktábla megáldása volt pünkösöd másodnapján. Az összesereglett hívek előtt ez alkalommal Kövér Árpád tornaljai lelkész hirdette az ígét Jelenések könyve II. r. 25. v. és III. 11. versei alapján, reá mutatva a Huszt Mihály dicső emlékéből kiáradó nagy tanulságokra. Az emlék-istentisztelet urvacsoraosztással volt egybekötve, melyet Tóth Sándor hely-

beli lelkész segítségével Nagy János hubói lelkész végzett. Az egyszerű szép emléktábla, mely minden bizonnyal mindenkor emlékeztetni fogja a híveket nagy kötelességeikre hitükkel, vallásukkal szemben, a helybeli lelkész Tóth Sándor buzgólkodásának eredménye. Ezzel szaporodott azoknak a gömöri gyülekezeteknek, illetőleg templomoknak száma, melyeknek falán emléktábla hirdeti, hogy a Krisztusért szenvedni és meghalni nyereség.

— **Dr. Ravasz László** dunamelléki református püspök folyó évi április 24-én tartotta a budapesti rádióba a 100-ik rádiós prédikációját.

— **Azért erőtelen** a református élet, mert intelligenciánk nem lát tisztán elvi kérdésekben. Makkai Sándor erdélyi püspök könyve: „Nem békességet...” nélkülözhetetlen mindazok kezében, kik felelősséget éreznek a ref. jövődjéről. Ára csak 1 Pengő. Megrendelhető SDG Központ Budapest, IV. Múzeum körút 37. II.

HIVATALOS RÉSZ

A Dunánineni Református Egyházkerület Püspöki Hivatala.

Tárgy: Kongruabeadványok hivatalos útja, korpótlék iránti jelentkezések. 379/1932. szám. Pozsony, 1932. VI. 2. *Körlevél!* Valamennyi Nt. Lelkészi Hivatalnak! Felkérem valamennyi Nt. Lelkészi Hivatalt, hogy az Országos Hivatalhoz és az Iskolaügyi Referátushoz címzett beadványaikat a szokott és előirt egyházfőhatósági hivatalok (esperesi, püspöki) útján terjesszék be, mert a kormányhatóság is megkívánja ezt. Ugyanigy kell benyújtani a korpótlék iránti jelentkezéseket is, amint azt a 124/1928. sz. kormányrendelet 178. §-a világosan előírja. Együttal újra és nyomatékosan figyelmeztetem Nt. Lelkészkartársaimat, hogy saját anyagi érdekükben tartsák számon szolgálati idejüket és háromévenként pontosan kérjék új korpótlék kiutalásával magasabb fizetési osztályba való áthelyezésüket. A megkésztett korpótlék iránti jelentkezések a szolgálati időben eltolódást és ezzel anyagi veszteséget jelentenek a kartársak részére. Szeretettel keresztyén szolgáljuk:

Balogh Elemér püspök.

A Kárpátaljai Református Egyházkerület Püspöki Hivatala.

91/1932 szám. *M e g h i v ó.* A kárpátaljai református egyházkerület elnöksége 1932. július 1-én délelőtt 10 órakor Beregszászban a református egyház tanácstermében rendkívüli egyházkerületi közgyűlést és időszaki bírósági

gyűlést hirdet, melyre a köz- és bírósági gyűlés alkotó tagjait s az érdekelteket tisztelettel meghívja. Rendkívüli közgyűlésünk főbb tárgyai: Püspöki jelentés s ezzel kapcsolatos ügyek. Pénzügyi, szavazatbontó bizottság jelentése s ezekkel kapcsolatos ügyek. Az egyházmegyéről bezárólag junius 19-ig püspöki hivatalhoz beérkezendő ügyek. Felebbezett bírósági ügyek. Amennyiben a közgyűlés tárgysorozata kimerítettén lehetővé válik, a bírósági gyűlést a délelőtt megkezdjük, különben délután 3 órakor fogjuk a bírósági ügyeket tárgyalni. Munkács, Beregszász 1932. junius 6. dr. Polchy István főgondnok, Bertók Béla püspök.

Értesítés a lelkészképesítő I. és II. vizsgáról. Az egyetemes konvent lelkészképesítő vizsgái f. évi junius hó 22-én és 23-án lesznek Losoncon. 22-én a II. lelkészképesítő vizsgára jelentkezettek vizsgáznak, amennyiben szolgálati bizonyítványaikkal igazolják, hogy valamely gyülekezeti szerv munkáját vezették, vagy ily munkában rendszeresen résztvettek. 23-án az I. lelkészképesítő vizsgával kapcsolatosan nosztrifikációs vizsgára jelentkezhetnek azok, akik egyházhatóságuk útján erre engedélyt nyertek. Ugyancsak 23-án az I. képesítő vizsgálat alkalmával tehetnek államnyelvi vizsgát azok, akik erre felkészülve a vizsgáló bizottság előadójánál, Sörös Béla ref. lelkésznel (Losonc) f. hó 20-ig jelentkeznek.

Pályázat a jastrebi (Magyarsas) református kántortanítói állásra. Fizetés: 1) 4 köből 3 véka rozs. 2) 6 kat. hold 746 □-öl szántó föld, melynek adóját az egyház fizeti. 3) 2 öl kemény tűzifa beszállítva. 4) Stóla az egyházkerületi szabályzat szerint. 5) 2 szoba, konyha, kamara melléképülettel. 6) Államsegély, mely az állás elfoglalása után azonnal kérelmezve lesz. Kötelessége: a mindennapi iskolások tanítása, református kántori teendők végzése s lelkész akadályoztatása esetén szószéki helyettesítés. Énekkar vezetése. Az iskola tanítási nyelve szlovák, a templomi szolgálat magyar. Pályázhatnak állampolgársággal s oklevéllel rendelkező ref. és ág. ev. férfi és nőtanítók. Kellően felszerelt kérvények 1932. jul. 3-ig a jastrebi református lelkészi hivatalhoz (pp. Ujlak pri Trebišove ž. XX.) küldendők. *Presbiterium.*

Pályázat. A zsipi ref. egyház pályázatot hirdet az eltávozás folytán megüresedett rendes kántortanítói állásra. Javadalom: 1., Megfelelő lakás, melléképületekkel. 2., 9 köből 1 véka búza, 9 köből 1 véka rozs. 3., 14 méter³ tűzifa beszállítva, iskolafűtésre 16 méter³ fa beszállítva. 4., 6 hold. 539 négyszögöl föld és rét a zsipi határban, lekasálva, takarva és behordva a széna. Dulházán 1 embervágó rét (975 négyszögöl) lekasálva, feltakarva, behordva; földadót az egyház fizeti; 330 négyszögöl kert, és a zsipi te-

metőnek (kb. 1167 négyszögöl) nyári használata. 5., 2 darab tehénre legeltelési jog; sertéstartás szabadon. 6., Stóla. 7., Államsegély. (Helyi javadalom 2170 kč.-ban van felértékelve). Kötelesség: Az osztatlan iskolában a tanítói és kántori teendők lelkiismeretes végzése. Canonikus órákon és lelkész akadályoztatása esetén mindenkor istentisztelet végzése, kórus vezetése, belmissziói munka. Dulházára: Karácsony, Husvét, Pünkösd másodnapján reggel a legátussal megy. Tanítói nyelv: magyar. Okleveles, rendes, állampolgársággal bíró férfi tanítók a 86400/I-929 számú miniszteri rendelet alapján felszerelt kérvényeiket f. év junius 30-ig adhatják be a zsipi ref. lelkészi hivatalhoz (posta Bátka).

Ref. presbitérium.

Pályázat. A szilicei (Gömör m.) református Egyháztanács pályázatot hirdet ezidő szerint kiegészítő tanerővel bíró orgonista kántortanítói és másodtanítói állásokra. Az első tanító javadalomazása: 1) Három szobás lakás, istálló és egyéb mellékhelyiségek és zöldszékes kert. 2) nyolc kh. és 1175 □-öl szántó. Három kh. 525 □-öl rét; káposzta és kenderföld. Tizenegy kh. 1004 □-öl legelő használata, melyeknek adóját az egyház fizeti. 3) Négyszáz kő munkaváltás. 4) Harminc köből rostált gabona. 5) Negyven ürméter tűzifa beszállítva és felvágva, Tandij és stóla. Legutóbbi értékelés szerint ezen természetbeli járandóságok 2726 kč.-ban vannak beszámítva az államsegélybe, melyért azonban az egyház felelősséget nem vállal. Kötelessége: 1) A megosztott elemi népiskola felső öt osztályának tanterv szerinti tanítása. 2) Orgonálás, énekvezetés a templomban, temetéseknel és az iskolában énektanítás. 3) Lelkész akadályoztatása alkalmával az istentisztelet végzése: délelőtt és a kanonika órákon predikál, délután könyörgéssel is végezhet. 4) Énekkart vezet és az egyháztársadalmi munkában segédkezik. Tannyelv magyar. — A második tanító javadalomazása: 1) Az egyház pénztárából évnegyedenként előre fizetendő 488 Kč. 2) Az államtól tandijkárpótlás címen 312 Kč. 3) Egy szobából és konyhából álló lakás. 4) Államsegély, melyért azonban az egyház nem vállal felelősséget. Kötelessége: a megosztott elemi népiskola három alsó osztályának tantervszerinti vezetése. Ha nőtanító választatik meg, úgy ez köteles az egész iskolában a kézimunkát tanítani. Az egyháztársadalmi munkában segédkezik. Tannyelv magyar. — Mindkét állásra pályázhatnak csehszlovák állampolgár okleveles férfi és női tanítók. Ha ilyenek nem jelentkeznek, középiskolai érettségivel bírók is figyelembe vétetnek. A kérvények a 86400/929 sz. miniszteri rendelet utasítása szerint felszerelve, a szilicei ref. lelkészi hivatalhoz küldendők. Pályázati határidő 1932. évi jún. hó 26-ik napja. A tanítói állások elfoglalása a megválasztottak által 1932 év szeptember hó első napja. *Ref. egyháztanács.*

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA” felké-
Kapu sany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicserei
lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Esperesi megnyitó beszéd a máramaros-ugocsi em. közgyűlésén.

Tíz év a máramaros-ugocsi református egyházmegye életéből. 1922—1932.

Elmondotta: *Biki Ferenc* esperes.

Nagytisztelető és nagyságos em. közgyűlés! Elmult 10 év egyházmegyénk életéből és a mi életünkben is. Ez alatt a bölcsőtől távolodtunk, a sirhoz közeledtünk. Ugy a magunk, mint az egyházmegye életében sok minden másképen van, mint ezelőtt 10 évvel. Vonuljon kiki csendes magányába örömeivel, ha voltak, keserveivel, melyeket hordozott. Nem is a magunk siralmáról, hanem az egyházmegye tíz éves pályafutásáról kívánok rövid emlékeztést nyújtani a közgyűlés igen tisztelt tagjainak.

1922-ben már egyházmegyénk határa ki volt mérve, meg volt határozva. Azóta azon semmi változás nem történt, már akkor fájó szívvel tapasztaltuk, hogy 9 egyházközségünk a megsíratott máramaros-szigeti főiskolával együtt Romániához csatoltatott. Hogy Nagypalád egyházmegyénkbe kebeleztetett, nem tudtunk örvendeni, mert magyar területről kebeleztetett hozánk. 25 lelkész közül, kik ezelőtt 10 évvel itt működtek, csak 10-en szolgálnak most, 15 részint meghalt, részint elköltözött, a tanítók közül 3 van itt. Lelkészi tanácsbírák közül kettő, világiak közül szintén kettő van életben.

Kezdetét vette a 10 év és neki indultunk a sűrű kódnak, a nagy bizonytalanságnak. Mert volt ugyan nekünk püspökünk, de mintha nem lett volna, mert a kormány nem állott vele szóba, az esperesek működéséből hiányzott az egység. Ugyanazon kormányrendeletre háromféle vélemény terjesztetett fel többször. Sok időbe került, míg rendbe jöttünk sok kérdésben. Volt nekünk egyházi törvényünk is, de a kormányosság épen legfontosabb szakaszait mellőzte. E miatt iskoláinkban alkotmányunkkal,

hitelvünkkel ellenkező irányzat fejlődött ki, mely hova-tovább terjed és erősödik. Ezek az esperesi és püspöki jelentésekből ismeretesek előttünk.

Egyházmegyei és bírósági gyűléseinket minden évben a régi szokás szerint megtartottuk. Egymással találkozáskor és tanácskozva erősítettük hitünket, bizodalunkat. Fontos tárgyai voltak gyűléseinknek az esperes évi jelentései, melyekkel az egyházlátogató küldöttségek által összegyűjtött adatok alapján igyekezett hű képet rajzolni egyházmegyénk és egyházközségeink vallás-erkölcsi, kormányzati, iskolai életéről s népesedési viszonyairól. E tíz év folyamán bucsúztunk el nagyérdemű, tudós, erős kálvinista gondnokunktól: György Endrétől, kinek temetésén az em. képviselőtestület megjelentünk. E tíz év folyamán üdvözlöttük jelenlegi gondnokunkat: Nagy-Iday Ferenc urat, ki odaadó buzgósággal áll egyházmegyénk kormányzata mellett. Gyűléseink alkalmával leróttuk kegyeletünk adóját elhunyt lelkésztársaink, világi lelkészi tanácsbíráink iránt s emléküket jegyzőkönyveinkben megőrköztettük. Elintéztük közérdekű ügyeinket. Örömmel és nagy köszönettel fogadtuk a gr. Teleky család 100.000 koronás alapítványát, mely a dolhai egyház fennmaradását biztosítja. Egyházmegyei kezelésbe került Urmező és vajnági alap, mely gyümölcsösztetve első sorban missziói ügyet szolgál. A tarackózi és szöllősvégardói egyházközségeket újból szerveztük. Előbbi helyen imaház épült, melyet ünnepélyesen szenteltünk fel s adtuk át magasztos rendeltetésének.

A belmissziói munka szintén az elmult 10

év folyamán vette kezdetét egyházmegyénkben. Minden egyházát szerető ember belátta annak szükségét, erkölcsi, nemesítő, hitelesítő hatását. Több egyházközségünkben tevékeny és sikeres munka folyik e téren s alig van már egyházközségünk, melyben a belmissziónak tapasztalható jeleneteivel ne találkozánk.

A kongrua és korpótlék rendezése az elmúlt 10 év alatt most harmadszor nyer befejezést. Kevés lelkész van, kiknek arról a tudósítás meg ne küldetett volna. Sajnálatos, hogy 3 lelkészársunk van, kiktől megvonta a hatóság annak folyósítását és a már folyósított kongruát általuk visszatérített. Ezek a lelkészársaink helyi jövedelmükre vannak szorítkozva, ami bizony nem mondható bőségesnek.

Foglalkoztunk az egyházmegyénk százakra menő ügyeivel, lelkészi és tanítói választásokkal, díjlevelek megerősítésével, adás-vevésekkel stb.

Az esperesi iktató 5830 tételt mutat és az esperesi körlevelek száma elérte a 360-ikat.

Nagytisztelétű és nagyságos em. közgyűlés! Ha majd akad ember, ki a máramaros-ugoc sai református egyházmegye történetét megfogja írni, részletesebben ír erről az évtizedről, valamint az elmúltakról és jövődökről is. Most minket ez a fogytánlevő tíz év érdekelt.

A gondviselő Isten kegyelme örködjék a következő időkben is egyházmegyénk, egyházközségeink és egyetemes református egyházunk felett. Adjon boldogabb éveket, virágzó századokat annak történelmi életében! Elnöktársam nevében is üdvözlöm a közgyűlés tagjait és a gyűlést megnyitom.

A belmisszió a multban s mint Egyházunk gyógyításának egyedüli eszköze a jelenben.

(Egyháztörténelmi tanulmány.)

Irta: Domonkos Kálmán.

(Folytatás).

Népünk széles rétegei az elkeresztyénietlenedés útján vannak. Nemcsak a művelt emberek, nemcsak a városi polgárság, hanem az alsóbb néposztályunk: a földművesek és a munkások is. Tulzás nélkül beszélhetünk egy nagy kultúr-szakadásról, amely a XIX. század első felében az európai, sőt az amerikai, de talán az egész világ keresztyénségén végbement.

Mélyreható okok sajátságos csoportosulása s ezeknek együttműködése hozta létre azt a keresztyénséget, amely ma már majdnem teljesen tehetetlenül áll a kor problémáival szemben, a mi keresztyénségünket. Még a leghitелlenebb kultúrhisztórikusok is kénytelenek elismerni, hogy a keresztyénség élet- és társadalom-formáló tényező volt, de okvetlenül tagadják azt, hogy a jövőben is az lesz. Nem céloim Spenglernek az „Untergang des Abendlandes“ c. munkájával vitatkozni, hiszen ma már ezen túlvagyunk, de

mindenesetre jellemző a kor lelkületére, amelyből kinőtt.

A XIX. század a gépek és a győzedelmesen előretörő technika kora. A század elején megjelenik a gőzgép. Ezzel egy olyan technikai erőforrás nyílt meg, amellyel ezelőtt ismeretlen kiterjedésű és teljesítményű gyártelepek létesültek. A gőzgépnek lokomotivvá való felhasználása a közlekedés gyorsaságát, intenzitását hihetetlen módon fokozta. A technika győzedelmes előretörése évtizedről évtizedre nagyobb méreteket ölt, hogy végül a XX. század első felében diadalünnepét ülje, amelynek mi magunk is ámuló szemtanúi vagyunk.

A kulturtörténet mutatja, milyen szerepet játszott a kézműves a korábbi évszázadokban a keresztyén népek életében. A kézműves „mester“ volt. Mesterségének alkotásai az ő személyes művei voltak, amelyekbe tudását, szép-érzékét, becsvágyát, büszkeségét dolgozta bele s mindezekért megbecsülésben volt része. A céhek szociális és kulturális helyzete időnként olyan volt, hogy koruk szellemi életében is jelentős faktorként szerepelhettek.

Mennyivel másként alakul a kézműves egész személyes, szellemi és kulturális helyzete és munkája a gép mellett, amelyet ő tulajdonképpen csak kiszolgál. A gép az ipari termékek előállítását egyes aktusok hosszú sorára bontja fel, melyek végrehajtásában a munkásnak ismételten csak tisztán mechanikus kézmozdulatokat kell végeznie. A munkamegoszlásnak ez a módja a modern üzemekben a „Ford-szalag“-ban érte el tetőpontját.

Míg a kézműves munkája közben személyiség marad és nemcsak kezével, hanem lelkével is résztvesz a munkában, addig a gyárímunkás, aki a gépet „eteti“, maga is géppé lesz. Munkája léleknélküli; még a lehetősége is ki van zárva annak, hogy egyéni tudását, izlését érvényesíthesse.

Kézenfekvő dolog, hogy ilyen munka nem maradhat nagy, sőt mondhatni végzetes befolyás nélkül a személy kialakulására, a munkás egész belső életére. Belső gyarapodás és elmélyülés nem származhat az ilyen munkából, sőt éppen az ellenkezője. Közöny és felületesség. Ezek és milliók nyögnek a modern termelés ezen átka alatt. Ehhez járul még az egyéb nyomasztó momentumoknak egy egész hosszú sorozata, melyek ezzel a termelési móddal ok- és okozati összefüggésben állnak. Ilyen például a piac, továbbá a munkaalkalom bizonytalansága, sőt napjaink legrettenetesebb betegsége: a munkanélküliség is.

Legnagyobb jelentőségű azonban a modern ember valláserkölcsi életére és szellemiségére az a körülmény, hogy az ipartelepek kialakulásával óriási embertömegek özönlenek a nagy ipari városokba. 1810-ben még csak egyetlen „nagy város“ volt Németországban (olyan város,

amelynek lakossága meghaladta a 100.000-et) s ez volt Berlin; Hamburg és Bécs csak megközelítették. 1850-ben már öt nagyváros volt; fél századdal később, 1900-ban már 33. Ma a német népnek több mint negyedrésze a nagy városokban lakik.

Bár jóval később, de Magyarországon is megindul a népvándorlás. 1870-től kezdve megindul az ipari nagyvállalkozás. Budapest lakossága akkor még 300 ezer lelket sem számlált, 1900-ban már 700 ezren felül van, 1920-ban 930.247, ma 1.006.184.

Mit jelent mostmár a nagyvárosban való tartózkodás a lakosok külső és belső életére nézve? Gondolok itt elsősorban a lakásviszonyokra, a pince- és a padlás-lakásokra, Az albérlők, az „ágyarajrók” mind-mind olyan jelenségei korunknak, melyek az erkölcsi életben rontó nyomokat hagynak maguk után.

Ami a fizikai oldalát illeti a dolognak, elég csak arra utalnom, hogy a statisztika kimutatása szerint a nagyvárosi családok — a munkáscsaládok elsősorban — három, vagy négy nemzedék után kihálnak. Az ipari városok szinte szörnyű krematóriumokhoz hasonlítanak, melyekben a lakosság elég; a városok talán kihálnának, ha nem jönne, nem özőnlene a vidékről állandóan az új anyag.

Másik csapás a nagyvárosi emberre nézve az, hogy a város elszakítja őt a természettől, annak lelket felfrissítő és gyógyító erőtől. A nagyvárosi ember nem mondhat egy talpalatnyi földterületet sem a magáénak. Ezen akarnak segíteni a hétvégi kirándulásokkal, amely azután egyrészt az istentisztelettel tartja őket távol, másrészt azt eredményezi, hogy a vasárnap elveszti régi tartalmát és jelentőségét s igazán csak a „nyugodalom napja”-vá lesz.

(Folyt. köv.)

Régi dolgok.

Adalékok Bacska történetéhez.

I.

Írta: Haraszty Károly.

(Folytatás.)

A XIX. sz. elején forró vágó tölti el a bacsikai atyafiakat kőből való tornyos templom után. 1830. június 10-én az egyház képviselőiben a kurátorok a következő szerződést kötik meg a kőmives vállalkozóval: „Alább irt Batskai Ekkla Curatorai és Tagjai közönségesen megismerjük ezen levelünk rendibe, hogy *ujjonnan* építendő Templomunk falainak felrakására, bevakolására, s befejezésére eggyességre léptünk az alól meg irt kőmivesekkel, egy eggy gvadrat öl kő falért, melynek szélessége harmadfél suck, a toronyé négy suck legyen, igérvén négy forintot és minden napra *egy messzely pályinkát*, végezvén a munkát hét (két?) kőből gabonát a summára öszszel öszveséggel, ezzel a feltétel-

lel, hogy azt megkívánjuk, hogy olly tisztességes munkát kötelesek tenni, hogy abba legkisebb hiba sem találtasson és ha történne, hogy hibás munkát tennének, akkor kötelesek lesznek a magok költségén ujjonnan építeni a kőmivesek. A melly felvállalt munkát, minekutánna tisztességesen elvégezendik, felméréttetvén a kőfalak fele kívülről, fele belőlről, kötelezzük magunkat a tisztességes kifizetésre ezen nevünk alá irt levelünkkel. Költ Batskában 1830. 10 Junii. A Batskai Ekkla Curatorai: Kosztyu János k. v.; Mészáros István k. v. Kosztyu András k. v. Tsonka István k. v. A kőmivesek: József Lulsky s. k.” (1830. 17. Junii a kőmivesek kivettek kosztra tiz frtot; 20 (?) junii 50 frtot; 21 junii 81 frtot; 19 aug. 50 frtot; 8 szept. 60 frtot; 31 okt. 40 frtot. A vállalkozó Lulsky az építkezés közben elhunyt s helyette „Kolarkovits Georg” legénye vezeti tovább a munkát és veszi fel a munkadíjat is. Így 1830. november 17-én 7 frtot s még később 15 frt. 6 kr.-t.)

A vállalkozó Lulsky József a vállalatot illetőleg a következő kötelezvényt adja ki magáról: „Alább irt ezennel elismerem, hogy ezen alább irt napon a Batskai Reformata nemes Ekklesiával a contractualiter felvállalt templomot felmérvén és jól körül tekintvén az egész körül levő faljának és a torony alatt levő karnak körületibe, eggyesség szerint meg egyeztünk öszveséggel 495 ft és 40 kr. öszszegben, olly móddal, hogy a karnak míg a rakni valója lészen, felépíteni, gimstyit körül mindenütt rendesen elkészíteni, az egész épületet bevakolni, megsimítani, kimeszelní, egyszóval a tornyán kívül ami az egész templom kőmivesi munkáját illeti, tökéletességre hozni, úgy hogy a legkisebb kifogást sem szenyvedhessen, magamat ezennel pénzem elvesztése terhe alatt kötelezem és az épületért jót állani tartozom. Költ Batskaba novembernek 17-ik napján 1830-ik esztendőben Jozefus Lulski s. k.” (Úgy veszem észre, hogy ugy a mester, de különösen segítje, a már említett Kolarkovics kisorozványiak voltak.)

Hogy a munka annál serényebben haladjon, az egyház gondnokai a battányi zsidó korcsmárossal az alábbi egyezségekre léptek: „Alább irt Batskai Ekkla Curatorai megismerjük, hogy Battányi Árendás *Herskó* Urral meg egyeztünk, az Ekkla szükségére a Templom építésére meg kívántató pályinkáknak az árába. *Száz itszének* az ára Jun 11-dik napjától két garas az ára, azután hozandóknak pedig az idő és környül állások folyása szerént, az lefizetés határ ideje fog lenni 1830 Nov. 5-dik napja. Mellyre kötelezzük magunkat. Költ Battányban 1830. 11 Junii. A Batskai Ekkla Curatorai: Kosztyu János és Mészáros István s. k.; Herskó Klein s. k. (a korcsmáros zsidó betűkkel is aláírta a nevét.)” (1830-ban a kurátorok 35 forintot fizettek ki pálinkáért, mit Klein Herskó nyugtázott is.)

A kőmives munka tehát 1830 nyarán megindult és 1831 június 4-én a teljesített munkáért már teljesen ki is fizette az egyház a kőmiveseket *Lacsny János* szolgabíró jelenlétében.

Az anyagiakban való szegénység azonban igen nyomta az építkező egyházat. nem volt pénze, tehát kölcsön után néztek az amugy is pénzsűk világban... Kaptak is, de igen szigorú feltételek és biztosítékok mellett. Az *adóslevél* így szólott:

„Alól irtak adjuk tudtára mindeneknek a kiknek illik, hogy mi, a Batskai Reformata Ekklesia szükségére vettünk fel a Tiszán-innen levő Helvetziai Vallástételt tartó Fő Tiszteletű Superintendentia Deficientium Kassájából öt per Centum Interes fizetés mellett 300, *Háromszáz* fkat váltó czédulában, illy feltételek alatt:

1. Mivel az Interes béfizetése esztendőről esztendőre megkivántatik, azt minden esztendő végén okvetetlen béfizettyük; ha pedig nem, legottan akár a Capitalis az Interessel együtt, akár pedig maga az Interes a Capitalis nélkül is, rajtunk in solidum és optionaliter egy simplex Comissio erejével is exequaltathasson. Külömben 2., A Capitalis felkérésére vagy felmondására mind két részről Három Holnap observáltassék. 3., Ha akkorra meg nem fizetnénk, in solidum, azaz egyikünk a másikunkért úgy kötelezzük magunkat, hogy a megirt Capitalist Interessével és az okozandó Költségekkel, akár egyikünkön, akár másikon, akár többünkön, a Fő Tiszt. Superintendentia Fő vagy Coadjutor Curator Ura, vagy Perceptor is törvényesen megvehesse, s optionaliter exequáltathassa akármelly Javainkbu.

Melly executio alkalmatosságával a jószág betsüje tsak annak vagy melioratiojára, vagy deterioratiojára nézve observáltassék, de tsak annyiban vétettessék, a mennyiben licitatio által elkelhet és ha betsü szerint való árán el nem kelne, az Executio tovább is folytattathassék, Oppositionknak is fére tételé. el. Költ Mis-koltzon Januariusnak 1-ső napján 1831. Én előttem *Szabon Mihály* Batskai Predikátor előtt m. p. Mészáros István curátor k. v. Kosztyu György curátor k. v.; Pandi György k. v. Pandi József k. v., Pandi Mihály k. v., Kosztyu István k. v., Abaházi András k. v., Kosztyu János k. v., Mészáros József k. v. Dohányos András k. v., Tsonka János k. v., Tsonka János k. v. Tsonka István k. v. P. H.” (A spanyolviaszos pecsét kis köralakú, a babékoszorú közepén B. E. betük.) Ez adóslevél „bémutatott Superint. Számvevő Széken febr. 21-én 1833. Jegyzette Apostol Pál S. Not.”

Az Ungi Reform. Egyházmegye

lelkész és tanítói egyesülete 1932 június hó 9-én Nagykaposon értekezletet tartott, amely alkalommal Ujlaky Sándor elnök imádsága

és megnyitó beszéde után nemcsak szűk körünket, hanem az egész református egyetemes egyházunkat is nagyon közelről érintő ügyek vétettek tárgyalás alá.

Az Értekezlet már egy évvel ezelőtt is nagyon fontos és halaszthatatlan ügynek tekintette azokat a sérelmeket, amelyek mint nyitott sebek ott vannak egyetemes egyházunk testén és napról-napra jobban és jobban vérzenek a más felekezetek által ellenünk indított reverzálisadások kicsikarása által. Értekezletünk már a mult év március havában határozatot is hozott e kérdésben; úgy látszik azonban, hogy nem elég egy egyházmegyének állásfoglalása, védekezése a napról-napra bennünket érő sérelmekkel szemben, hanem egyetemlegesen kell sorompóba állanunk és gyorsan és egyöntetűen kell eljárunk. Nem szabad engedni, hogy mindig csak a problémák felsorolásában mértsük ki minden ténykedésünket és jószándékainkat s azután napirendre térjünk a kérdések felett, hanem felfegyverkezve oda kell állanunk a sorompóba református egyházunk érdekeit megvédeni. Ha valamikor, úgy mostan és ezen a téren szükségünk van olyan rendelkezések fogantatására, amelyek nem egyes egyházak által, hanem egyházi felettes hatóságaink egyöntetű rendelkezései alapján, egyforma elkötelezetés alapján lesznek megtéve és életbe léptetve addig, míg nem késő.

Értekezletünk református egyházunk érdekeit szemelőtt tartva ismételtén foglalkozott ez ügygel. Gönczy Pál kiseráti lelkész javaslata alapján és részben a javaslat, részben pedig többek hozzászólása után kimondta, hogy azon egyháztagnak, akik egyházunk kárára mindkét nembeli gyermekeiket a másfelekezetek részére odaigérik, *semmiféle egyházi szertartásban nem részesítheti a lelkész*, a jelenben még a *presbiterium határozatára*, mint adminisztrációs határozatra támaszkodva. Az egyházi szertartás megvonásával büntetett egyháztagnak neve az egyházmegye lelkészi hivatalaival hivatalosan közözendő és a szószékről kihirdetendő. Ugyancsak szükségesnek tartaná egyházmegyénk, hogy megfelelő módon gondoskodás történjék arról is, —nehogy azok az egyének, akik el lettek tiltva az urasztalától, ellenőrzés hiányában kijátszhasák a presbiterium határozatát—, hogy hirdetéssék ki a szószékből, miszerint azok az idegenek, akik gyülekezetünkhöz nem tartoznak és gyülekezetünkben urvacsorával akarnak élni, urvacsora osztás előtt az illetékes lelkészi hivataluk által kiállított igazolványukat adják át az urvacsorát kiszolgáltató lelkésznek, mert ellenkező esetben urvacsorával nem élhetnek.

Ezen határozatokat az értekezlet az Egyházmegyei közgyűlés elé terjeszti azon kérelemmel, hogy a közgyűlés egyöntetű szabályrendelet megalkotása céljából tegyen javaslatot a Kerületnek és az Egyetemes Konventnek.

Kivánatosnak tartaná értekezletünk, hogy a szószékről kihirdetendő esperesi körlevéllel figyelmeztessenek a református családok, hogy lehetőleg kerüljék a bucsuk alkalmával való rokon-látogatásokat, mivel a bucsu látogatásának már az ilyen külső látszata is ellenkezik református hitelveinkkel.

Foglalkozott értekezletünk az ungi segélyegylet által történt kifizetéseknek elszámolásáról beterjesztett bizottsági jelentéssel és az egyházmegyei monografia terjesztésének kérdésével is. A segélyegylet ügyében beterjesztett bizottsági jelentés, minthogy nemcsak egyházmegyénket érdekli, bő részletességgel lesz hivatalos lapunkban ismertetve.

Végezetül Nyomárkay Sándor hívta fel az értekezlet figyelmét Csabay Pálnak a hivatalos lapban legutóbb megjelent megszivlelendő cikkére (Viribus unitis) és az értekezlet szintén azon óhajának adott kifejezést, hogy bárcsak minél előbb megalakulhatna az évek óta várva-várt lelkészegyesület és működhetne is, miként Magyarországon az ORLE, előmozdítva és elősegítve nemcsak a lelkészek érdekeit, hanem üdvös intézményeket is állíthatna egyetemes egyházunk szolgálatába, amelyek hirdetnék nem szavakban, hanem tettekben is Református egyházunk papjainak, tanítóinak és világi nagyjainak egymásttámogató és megértő munkáját, maradandó alkotásokban.

G. B.

Problémáink.

Magyarországi lelkészi tultermelés. Nem akartam szomorú proféta lenni, de már évek óta félttem attól, a mi most bekövetkezett Magyarországon. Bebizonyosodott, hogy az egyhármadrész területre kisebbitett Magyarországon sok a négy református teológia. A teológiai tanároknak Pápán tartott konferenciája elhatározta, hogy a jövő tanévtől kezdve a budapesti, sárospataki és pápai papnöveldek első évfolyamára csak 20-20, a debrecenibe csak 50-60 növendéket vesznek fel. Sőt a miskolci püspöki titkár emlékiratában nyíltan kifejezi, hogy „a lelkészek utánpótlása már a mostani teológusokkal hosszú évekre biztosítva van”.

Ez a kétségbeejtő hirszolgáltatás Hivatalos lapunk május 29 iki számában jelent meg. Ha vissza gondolunk egy másik hirre, mely ezelőtt pár hónappal jelent meg, vagyis, hogy a dunántúli református egyházkerület indítványt terjesztett az Egyetemes Konventhez az *ötszáz lelken aluli gyülekezeteknek csoportosítása érdekében*, minden vallását igazán féltő reformátusnak fájdalmas aggodás fogja el szívét.

Az egyházak csoportosítása és a lelkészi tultermelés végzetes csapásokat mérhetnek egyetemes református egyházunkra.

Lehet, hogy támadásnak leszek kitéve, de érzem, hogy meg kell írnom azt, ami lelkemet nyomja. Kálvinista hitemet féltő szeretetem adja a szavakat tollamba.

Mi lesz a következménye annak, ha a sokkal kevesebb fókához sokkal több lesz az eszkimó? Szégyenletes kenyérharc. Az isteni intézményü lelkészi pályán aljas eszközökkel való korteskedés. Az eddig tiszteletet parancsoló „*ecclesia praecedit*” elvének sárbatiprása.

Minden ifjúkori kedves emlékem a pápai főiskolához van forrva. Szent nekem a pápai református temető, ahol hires tanáraink, rokonaink porai nyugosznak, de mégse hallgathatom el a lélek szavát. Hogyha isteni végzésből el lettünk szakítva testszerint meghalt és élő kedveseinktől, sem élet, sem halál ne szakaszthasson el minket Krisztusnak és egyetemes református egyházunknak szerelmétől.

Ha igen nagy a baj, nem lehet limonádéval gyógyítani operáció helyett.

Szerintem a mostani Magyarországon elég lenne a két egyetemi városban: Budapesten és Debrecenben fenntartani a református teológiát. Ezekben rá kellene a papnövendékeket kényszeríteni, hogy vagy teológiai vagy filozófiai doktorátust tegyenek. A róm. kath. lelkészek nagy része, a zsidó főrabbi majdnem kivétel nélkül rendelkeznek a doktori címmel. Ez a mai sallangos világban nem egészen mellékes.

A pápai és sárospataki teológia alapítványkamataival kellene segíteni tanulmányaikban a megmaradó két teológia növendékeit. Egyéb jövedelmeiből református főgimnáziumaikat kell erősíteni. Világi urainknak ősi vallásos szellemben való taníttatása elsődrendű egyházi érdekünk.

Régi elvem, hogy minden középiskolás városban rendes hitoktató lelkészi állást kell szervezni a paróchus lelkésztől függetlenül. Így lenne megszüntethető a lelkészi tultermelés és nem lenne más alakban felidézve a régi szégyenletes, sőt bűnös papmarasztás.

A jelen politikai viszonyok között több tanítós felekezeti iskoláinkban, a tanítók számának újabb és újabb emelése helyett szintén célravezetőbb lenne hitoktató lelkészek szervezése. Az ifjuságnak igazi vallásos szellemben való nevelése, bibliás szocializmus, kálvini egyházfegyelem, egyéni hiuság érvényesülése nélkül történő presbiter vagy gondnok választás csak ideák, csak „földiekkel játszó égi tünemények” a mai felekezeti iskola-igazgatás mellett.

Boross Kálmán.

Egyházaink teherbírása. A gazdasági válság fokozódásával majdnem ugyanolyan arányban fokozódtak egyházaink anyagi vonatkozású kötelezettségei is. Most, amikor gyülekezeteink ugynevezett jobbmódu tagjai is közelállanak az anyagi csödhöz s mindennemű megterhelhetőség, adó, stb. ellen lázonganak, szinte tetemesen növekednek egyházaink közterhei, nem is em-

litve azt a tényt, hogy az iskolafenntartó egyházakkal szemben az állam milyen óriási követelményekkel lép fel.

Köztudomású az a heroikus küzdelem, melyet jövedelem nélküli kis egyházak és azok vezetői vívnak, hogy fizetési kötelezettségüknek eleget tehessenek. Azonban, szinte máról-holnapra oly annyira romlott a helyzet, hogy — ha a nagyobb, gazdagabb egyházak s maga az Egyetemes Egyház segítségükre nem sietnek — már ez évben is sokan fizetéseképtelenséget lesznek kénytelenek jelenteni.

A vagyontalan egyházak nevében emelem fel azért kérő szavam az iránt, hogy a közterhek kivetésénél, mely eddig a lélek-szám alapján történt, vétessék figyelembe az egyházak vagyoni állapota is. Ugyszintén az adócsökkentési, stb. segélyek kiosztásánál is. Mert elvégre sehogyan sem méltányos és indokolt az, hogy a vagyonos és a szegény egyházak egy kulcs szerint hordozzák a terheket s élvezzék a segélyeket.

Általános revízió az egyházi életben. A gömöri e. m. lelkészegyesületének közgyűlésén, adott — de mindenütt kisebb-nagyobb mértékben tapasztalható, szomoru — eset kapcsán, mint parancsoló életfeltétel, felvetődött az egyházi életre vonatkozó revízió gondolata. Különösen a lelkészi hivatásról és a lelkipásztori munkáról alkotott fogalmainkat illetőleg. Sokáig azt hittük, hogy lelkészi munkánk központja, alfája és ómegája: a prédikáció s ennek alapján egyházunkat prédikáló egyházzá fejlesztettük. Csak most, amikor látjuk, hogy prédikációink: homokba-írások, döbbenünk rá eltévesztett munkáinkra és egész életünkre. A „Kálvinista Világ” (Kolozsvár) is erre mutatott rá, mikor a közelmúltban azt írta, hogy „a beszéd, a papság mondhatatlan csődje felé közeledünk”.

E csődöt kikerülendő, vajjon le tudjuk-e vonni e szomoru tapasztalatnak életmentő konzekvenciáját s lesznek-e bátor, hitvalló férfiak, akik az evangélium fényénél új irányt mutatnak? Ehhez azonban az egymástól térben és gondolkodásban távol álló lelkipásztorok testvéri találkozása s egymásra találása kellene. Az egyetemes, vagy legalább is az e. kerületi lelkészi konferenciák e téren is nagy szolgáltatásokat tennének.

Az igazgatói pótlék ügye. Ugyancsak fenti lelkészértekezleti közgyűlésen, indítvány tárgyalása során nyilvánvaló lett, hogy ahány egyház, annyiféle módon kezeli ez ügyet. Így pl. kiderült, hogy két — vezető állásban lévő — egyházi tisztviselőnk a saját egyházában ellenkező intézkedéseket tett, mindkettő törvényes alapra hivatkozva, illetve azt eltérően értelmezve.

Az egyházi hatóságnak és a Tanfelügyelői Hivatalnak is ellentétes e tekintetben a rendel-

kezése. Ugyanis, az Esperesi Hivatal körlevele értelmében csak a második (képesítő) vizsgával is rendelkező tanító jogosult az igazgatói pótlékre, míg a Tanfelügyelői Hivatal szerint az első (tanítói érettségi) vizsgás tanítót is, — ha végzi az igazgatói teendőket — törvényesen megilleti az igazgatói pótlék.

E vitás kérdés is minden kétséget kizáró megoldásra vár. —r —a.

H I R E K

— **A máramaros-ugocsaí egyházmegye** május 24-én tartotta meg rendes tavaszi közgyűlését Biki Ferenc esperes és Nagy-Iday Ferenc gondnok elnöklete alatt. A kortörténeli vonatkozásokkal teljes esperesi megnyitó beszédet vezető helyen közöljük. Isaák Imréné, Szabó Jolán, Főris Béláné, Kisfaludy Jolán és Pataki István tanítók leteszik az esküt. Dr. Sárkány Lajos egyházmegyei missziói lelkész betereszti tartalmas és értékes jelentését elvégzett missziói munkájáról, melyet a közgyűlés tudomásul vesz. Az egyházmegye által kezelt Vajnág és urmezei alap jelenlegi értéke 175.237.70 K. A „Biki alapról” is jelentés tétetik. A tiszapéterfalvi egyházközség új díjlevelét az egyházmegye nem erősíti meg díjlevél csonkítás miatt. A reverzális ügyben a dr. Sárkány Lajos által készített és beteresztett szabályrendeletet a közgyűlés a lelkész és tanító testülethez utalja át beható átvizsgálás végett s csak azután terjeszti fel a kerületre. Hasonlóképp cselekszik a Lator István világi főjegyző azon javaslatával, hogy a „Ref. Egyház és Iskola” című hivatalos lap, mint ilyen, szüntettségbe s helyébe más lap állíttassék. A dolhai egyház kérésére és javára addig, míg a közalapból segílyt kapna, a közgyűlés a vajnág-urmezei alapból 1000 koronát szavaz meg. Az egyházmegye tisztikara, mivel a 10 éves ciklus lejárt, lemond s a közgyűlés július 31-ig elrendeli a szavazást. Délután 4 fegyelmi ügy volt.

— **Az ungyarádi-mocsári-kelecsenyi református egyház lélekemelő ünnepség keretében** avatta fel május 29-én 355 kgr. súlyu harmadik harangját. A prot. áldozatkészségnek a mai anyagi s amellettt gazdasági nyomoruság sulya alatt vergődő világban igazán csodálandó példáját szolgáltatta Gy. Tóbiás Ferenc mocsári lakos, aki 250 kgr. súlyu harangot ajándékozott az egyháznak. E nemes példán felbuzdulva az egyház többi tagjai is elhatározták, hogy az a-

jándékozott harangot 105 kilogrammal súlyosabbra öntetik saját költségükön. Így lett a harang 355 kgr. súlyu. Ez a 495 lélekből álló, felette szorgalmas, egyházáért, vallásáért minden áldozatra kész gyülekezet — mely egyébként semminemű vagyonnal nem rendelkezik híveinek áldozatos szívéen kívül — alig enged maga fölött tovaröppenni egy évet, hogy hitét egyháza építését munkáló jó cselekedetekben meg ne bizonyítaná. Csak 1930 évben szentelte fel fűthető és világítással is felszerelt megújított templomát, orgonáját, nagy harangját. A felavató szertartást ez alkalommal Ujlaki Sándor bajánházi lelkész e. m. tanácsbíró végezte, aki magas szárnyalású, mélyen átérzett imádság és egyházi beszéd által emelte a lelkeket Istenhez.

— **Uj egyetemi magántanár.** Dr. Vasady Béla sárospataki theol. igazgatót „A hit misztériuma” c. munkája alapján és május 28-án tartott próbaelőadása után a debreceni hittudományi kar egyetemi tanárrá nyilvánította.

— **A budapesti reformátusok lélekszáma** 121,796, azaz a főváros lakosságának 12.1 %-a.

— **A debreceni Piac-utcai egyházrész nyári bibliaóráit** a Nagyerdőn fogja tartani.

— **Református lelkészek és tanítók nyári üdülési akciója.** A kiskoszmályi árvaházzal kapcsolatban református lelkészek és tanítók számára augusztus 8—13-ig egyhetes akciót készitünk elő, amelynek keretében lelki és testi üdülést akarunk biztosítani. Az akció keretében délelőttönként csoportos megbeszéléseket tartunk egyházi és iskolai kérdésekről, míg délutánonként kirándulásokat fogunk rendezni. Minden nap fontos kérdés kerül tárgyalás alá, amelynek: egyházunk helyzete, népünk kapcsolata az egyházzal, az egyház és iskola, a pap és tanító, belmissziós kérdések, egyházunk jövője, készülődés a téli egyházépítő munkára, indítványok. — Az árvaház szíves szeretettel hívja és fogadja a jelentkező vendégeket és számukra teljes ellátást és szórakozást biztosít. Csak a kész kiadásait fogjuk megtéríteni, hogy a nehéz gazdasági viszonyok között is minél több lelkész és tanító számára biztosíthassunk lelki és testi felüdülést, de az árvaháznak se legyünk terhére. Az ellátási díj a jelentkezők számától függ, de előreláthatóan napi 8—10 kč-nál többre nem kerül. Az akcióra később még visszatérünk. Felvilágosítást ad: Református Lelkészi Hivatal Nový Tekov.

— **Indiában** egy évtized alatt 4,496.958-ról 5,961.794-re növekedett a keresztyének száma, ami 32.6 százalékos emelkedést mutat. Vagyis minden 60 ember közül egy keresztyén.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. A palágyi ref. egyházközség magyar tannyelvű iskolájának ujonnan szervezett II. tanítói állására pályázatot hirdet. Javadalom: 1200 kč, előleges havi, vagy negyedévi részletekben, 336 kč. lakbér, 20 kč. kertvátság, törvényszerű államsegély. Kötelesség: a kijelölt osztályok — tanítónőknél a kézimunka is — tanítása, segédkezés az egyháztársadalmi munkában, kartársainak szükség esetén való helyettesítése is. A megválasztás egyenlőre ideiglenes, csak az 1932-33 tanévre hat ki. Pályázhatnak: ref. és evangélikus férfi és nő, oklevéllel és állampolgársággal bíró tanítók. A bratislavai iskolai referátus 86400/I. 1929 sz. rendelete szerint felszerelt kérvények 1932 július 2-ig küldendők be a ref. lelkészi hivatalhoz Palágy p. Dobóruszka, okres Veľké Kapušany.

Pályázat. A pallói (palov-i) ref. egyház presbitériuma lemondás útján megüresedett előkönyörgő kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet, Javadalom: 1., Lakás, kert, megfelelő melléképületekkel; 2., 1242 □-öl szántó föld; 3., 14 1/2 (Tizennégy és fél) köből szemes élet (fele buza, fele rozs); 4., Közös iskolai föld bérletének megállapított hányada; 5., Fa pénz 50 korona; 6., 40 fél gyalog napszám; 7., Kert és 5 vékás föld szántása s boronálása; 8., Stóla egyházkerület megállapítása szerint. Díjlevél értéke államhatósági megállapítás szerint 1548 korona; a többi államsegély, mely az állás elfoglalása után kérvényezve lesz. Az ötvékás föld adóját javadalmas fizeti. Kötelesség: I-VIII osztály tanítása, istentisztelet végzése. Lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése, Minden második vasárnap délelőtt — amikor az anyaegyházban van istentisztelet — Báltán kántori teendő végzése (1 kilométernyire). Ugyanakkor Palov-ban nem kell végezni. Tanítás nyelve magyar. A 86400/1929 sz. miniszteri rendelet szerint felszerelt kérvénnyel okleveles, állampolgársággal rendelkező egyének pályázhatnak 1932 július 15-ig. És pedig: I.-szor. Ref. férfi tanítók, II. szor. ref. nőtanítók; III.-szor. Evang. férfi vagy nőtanítók. A II. és III. csoportban levők csak ideiglenesen választatnak meg; s a nő tanító női kézimunkát és háztartást is köteles lenne tanítani. Az állás 1932 év szeptember 1-én elfoglalandó. Személyes megjelenés javasoltatik, de az egyház vasutköltséget nem ad. Palov posta: Veľké Kapušany. (vasutállomás helyben.)

A presbitérium.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA” felkér-
tő „Kapušany” címre küldendőek:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a cserél-
lelkész hivatalhoz küldendőek.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Megnyitó beszéd

a szlovák egyházakban működő lelkészek 1932. június 14-én Gálszécsen tartott értekezletén.

Elmondotta: Péter Mihály református püspök.

Kegyelem néktek és békesség Istentől, a mi Atyánktól és az Ur Jézus Krisztustól. Áldott az Isten, a mi Urunk Jézus Krisztusnak Atyja, az irgalmasságnak atyja és minden vigasztalásnak Istene. Aki megvigasztal minket minden nyomoruságunkban, hogy mi is megvigasztal-
hassunk bármely nyomoruságba esteket azzal a vigasztalással, amellyel Isten vigasztal minket. Mert, amint bőséggel kijutott nekünk a Krisztus szenvedéseiből, úgy bőséges a mi vigasztalásunk is a Krisztus által." (II. Kor. I. 2—5 v.)

Az Apostol eme szavaival üdvözöllek titeket, kedves Testvéreim! Szerettem volna én az apostol szavait és az apostol lelkét, miként már két nyáron tettem 108 egyházban, ti közzölteket is, a saját egyházaitokban, széllyelhor-
dozni, de a jelen viszonyok között ez a szándékom, — ha Isten is úgy akarja, — a jövő tavaszra marad. Addig is azonban hő óhajításom volt látni benneteket, összegyűjteni titeket, le-
kipásztorokat, hogy egymást az egymás hite által erősítsük. Mert az idők gonoszak s vigasztalásra van szükségünk. Összehivtalak titeket, mert bár — törvényesen — még mindig nincs szlovák egyházmegeye és így még mindig a status quo ante áll fenn s a szlovák gyüleke-
zetek még mindig az eddigi szervezetben élnek, de mert állandóan napirenden van tartva a szlovák kalvinista kérdés: legfőbb felügyeleti
fogomból kifolyólag e kérdéstről *testvériesen, bizalmasan*, egymást megértve tanácskozni kér-
telek benneteket. Hiszen, ha azt akarjuk, hogy a vallásosság és a belmisszió ügye itt közötte-
lek is virágzó állapotba jusson, szükségetek van a hivatalos egyház irányítására, támogató-

sára és ellenőrzésére, miként ez az egyházi jó-
rendből is természetesen folyik, de amint ezt az Egyetemes Konvent is már több ízben ho-
zott határozatával leszegezte.

Mert nézzetek csak széllyel, csak egy futó pillantást vessetek a világ eseményeire s látni fogjátok, hogy a hívő és hitetlen világ közötti ellentét soha sem volt élesebb, mint napjaink-
ban. Egy igen nagy-nagy tábora az emberiségnek rávetette fejszéljét a krisztusi fundamen-
tomra és e fundamentommal együtt a keresz-
tyénségnek összes intézményeit le akarja rombolni; ki akarja tépni a szivekből mindazt a boldogságot, amit a keresztyén ember 2000 év óta a Krisztus vallásából merit; csalásnak, hazugságnak bélyegzi azt az üdvösséget, amit ezer meg ezer vértanu vérével pecsételt meg. De hogy ez meg ne történhessék, annál keres-
sük a vigasztalást, akire az apostol is oly erő-
teljesen hivatkozik köszöntő soraiban: Istennél, az irgalom Atyjánál és a mi Urunknál, a Jé-
zus Krisztusnál. Hála legyen az isteni Gondvi-
selésnek, ez a felfogás mind nagyobb erővel kezdi foglyul ejteni a hívő lelkeket, mert min-
denik történeti egyházban mindjobban érvényesül az a nézet, hogy a keresztyénség ellen in-
tézett veszélyes támadást csak úgy lehet ellen-
súlyozni és elhárítani, ha mindenik egyház arra törekszik, hogy a legnagyobb erővel és kitar-
tással kimélyítse a hitéletet és emelje a vallá-
sosságot, — az Isten irgalmában és az ő szent Fia a Jézus Krisztus által nyújtott vigasztalás-
ban való hitet, — nemcsak, hanem hogy a különböző egyházak az evangéliumi, a krisz-
tusi igazságok megmentése érdekében össze is

fogjanak. Hiszen, hogy ha az evangéliom mindnyájunk közös öröksége, ez örökséget valóban közös erővel kell megmenteni, mi is állhatja útját ennek a közös munkának? Talán a nyelvek különbözősége? Hiszen az angyal, aki a Jelenések könyve szerint az égen átrepült, kezében az örökkévaló evangéliommal, így kiáltott fel: Hirdetessék az evangéliom minden ágazatnak, népnek és nyelvnek! Tehát a nyelv nem akadály a összefogásnak, mert ime az evangéliom mindenkit összekapcsol.

Talán az idők folyamán a különböző egyházak kebelében kialakult különböző szertartások az akadályok? Hiszen ez emberek műve, de az emberek művén felüláll az isteni igazság, hogy mindnyájunknak egy az I s t e n e és mindnyájan egyazon krisztusi üdvösség után vágyunk, epekedünk, ha más-más utakon keressük is azt. Bárcsak adná a kegyelem Istene, hogy ez az ébredés, benn az egyházak kebelében is, de felekezeti viszonylatban is mihamar meghozná a maga gyümölcsét, hogy mindnyájunk ajakán megújulna s szívünkben e diadalmas kiáltás törne fel: „Az evangéliom Istennek hatalma, minden hívőnek idvességére.”

Sajnos azonban, hogy mikor az összefogás, a szoros kapcsolat érzete mindjobban tért hódít nemcsak az egyazon hitvallási alapon álló, bár más-más országokban: Angliában, Amerikában, Hollandiában stb. élő reformátusok, hanem a különböző hitvallású és szervezeti egyházak között is, addig éppen mi közöttünk, akiket nemcsak egyazon hitvallás kapcsol össze, de a századok folyamán való együttélés is, a közös bánat és az öröm is, mi közöttünk, — mondom, — bizonyos, — bár inkább mestersegesen táplált, — *ellentétek látszanak* fennrogni, amelyek igen-igen nagy akadályai annak, hogy a mindnyájunkat fenyegető veszély ellen egyesült erővel küzdhessünk.

Ezt az ellentétet kiküszöbölni, mindannyiunkat a krisztusi közös nevezőre vinni jöttem én most hozzátok. Bárcsak itt is beteljesednék a pünkösti történet és lennénk mindnyájan egy akarattal együtt s szólanánk más-más nyelveken ugyan, de a Szentlélek indításából, amely Szentlélek, ha bennünk van, minden nyelvi kérdést megold, az örök igazság kutfete: a Krisztus nevében. Csak ha így érezzük, csak ha így gondolkozunk, csak így vigasztalódunk meg és csak így vehetjük ajkainkra ezt a pünkösti éneket:

Óh, mi édes vigasztalónk
Légy kegyes megoltalmazónk,
Hogy maradjunk utaidban,
Ne csüggedjünk harcainkban,
Erőd elménket segítse,
Gyenge hitünk erősítse,
Hogy halál és élet által
Hozzád siessünk nagy vágyással,
Alleluja, alleluja.

Hogy én így gondolkozom, előttetek nem

kell magamat igazolnom. Engem egész lelkézi működésem, egész életem igazol. Én a vallást, amely az embernek legegységibb, legbensőbb kincse, sohasem kevertem össze nyelvi vagy nemzetiségi kérdéssel. Én sohasem mondtam azt, hogy a szlovák magyarul, a magyar szlovákul imádkozzék, mert én bibliai reformátori alapon állok és úgy gondolkozom, hogy ha — a vallás mellett — az én másik nagy ajándékom az édes anyai nyelvem: akkor én csak azon a nyelven tudom magamat igazán kibuzogni, hogy az édes kapcsolatot az én Istenemmel megtalálhassam. Ez programom volt mindig, ezt hirdettem mindig, jó és rossz napokban, magyar és szlovák aera alatt. Aki engem ilyennek ismer, — mert minden elfogulatlan ember ilyennek ismer, — az sohasem botránkozhatott meg az én forró nemzetszeretemen, mert csak aki úgy szereti a nemzetét, mint én, csak az tudja méltányolni, ha más is szereti a maga nemzetét. Ennyit akartam előttetek felhozni, nem igazolásul, mert erre nekem nincs szükségem, csak eszméltetésül. Remélem, ez a szellem tölt el mindnyájatokat, remélem, mindnyájan így gondoltok. Akkor semmi akadály sincs annak, hogy a szívünkben élő legfőbb eszményünkért, a Krisztusért, összefogjunk, egyek legyünk és ha más-más nyelveken is, építsük Anyaszentegyházunkat. Ebben a gondolatban üdvözöllek titeket mindnyájatokat s kérem a kegyelem Istent, hogy mai összefogóvetelünket áldja és szentelje meg és ezzel az értekezletet megnyitottnak nyilvánítom.

A belmisszió a multban s mint Egyházunk gyógyításának egyedüli eszköze a jelenben.

(Egyháztörténelmi tanulmány.)

Irta: Domonkos Kálmán.

(Folytatás.)

Mint ahogyan a természettől, épen úgy van elszakítva a nagyvárosi ember a nép természetesen keletkezett organizmusától is A falusi és kisvárosi ember a természetesen kifejlődött kapcsolatokban és összeköttetésekben, a rokonságban, a gyülekezeti életben sokkal inkább feltalálja magát. A nagyvárosi ember ezzel szemben atomizált ember, Sehol sincs annyi magányos, külsőleg és belsőleg elárvult ember, mint ott, ahol a legsűrűbben laknak egymás mellett, t. i. a nagyvárosban.

Ebből természetszerűleg következik, hogy a nagyvárosi ember, az izolált, az otthon nélküli, a természetes töről leszakított nagyvárosi ember sokkal inkább ki van téve a korszellem áramlatainak, a politikai és szellemi „divatos” mozgalmaknak.

Sajnos, épen itt, ahol az embernek legnagyobb szüksége volna a lelki gondozásra, itt a nagyvárosban tud az Egyház a legnehezebben

hozzáférni az emberekhez. Ahol a modern szellemi áramlatokkal szemben a vallásos gondolkozás befolyása, az egyházas szellemi munkának az előbbivel szemben való apologetikus fellépése legégetőbb szükség volna: az Egyház itt majdnem teljesen tehetetlenül áll a feladattal szemben. Ez a körülmény nagy mértékben hozzájárul ahhoz, hogy a hivek tömegesen fordítanak hátat az Egyháznak.

A világtörténetben az eszmék uralkodnak. Igaz, sokszor előfordul, hogy egy-egy eszme csak jóval később realizálódik, a hatása csak jóval később, évtizedek, vagy talán egy emberöltő után érezhető és ha feltámadna az eszme megindítója, nem ismerne rá saját gondolatára, saját eszméjére, mert az közben beláthatatlan utat hagyott már maga után és esetleg egészen mássá lett. Mikor egy-egy nagy eszme megszületik, azt a saját kora hatásaiban, méreteiben rendszerint nem tudja, vagy nem is akarja átfogni. Így sokszor megtörténik, hogy olyan eszmék, melyeknek kis jelentőséget tulajdonít az a kor, amelyben megszülettek, éppen azért mert lebecsülték s nem tették komoly meggondolás tárgyává őket, elhatalmasodnak és sokszor a saját koruk ellen fordulnak.

Nem volna teljes a fejlődésről rajzolt kép, ha a technikai fejlődés mellett nem szólanánk a szellemi fejlődésről is. A XIX. századnak a gőzgép mellett van egy másik nagy felfedezése is. Az erő és anyag elmélete. Amilyen nagy volt a gőzgép jelentősége a technika kifejlődésére nézve, legalább is olyan nagy volt a materialista világnézet hatása a szellemi életre.

Az emberiség örök nagy kérdéseire: a világ teremtésére, az ember teremtésére a materializmus bibliája, Büchner „Kraft und Stoff” című könyve egy szóval felel: az anyag.

Csak az létezik, amit az érzékszerveinkkel észreveszünk, amit az axakt megfigyelés a maga technikai segédesszüközeivel: a bonckéssel, a mikroszkoppal és a kémiai analízissel megállapít. Az emberi lélek sem egyéb, mint az agyban végbemenő kémiai folyamatok funkciója. Isten, lélek: agyrém csupán! Csak egy realitás van: a világmechanizmus. Az ember maga is csak egy parányi része ennek.

Az atomelméletet, mely a természettudományokban, de különösen a kémiában használható segédhypothézisnek bizonyult, a világmagyarázat principiumává tették. Így lett az atomelmélet az ontológia alapja. Azt gondolták, hogy ezzel minden metafizikát megdöntenek, sőt hogy meg is kell dönteniök a józan tudományosság és az igazság kedvéért s közben nem vették észre, hogy maguk is nyakig vannak a metafizikában, csak egy másik, t. i. a materialista metafizikában, amely tudományosan és kritikailag boncolgatva csodálatosan naiv, tehetetlen s amellyel oly meghatóan bizakodó és önmagának tetszelgő volt.

Mint minden „divatos” gondolkodásmód, vagy világnézet, úgy a materializmus is, mint a természettudomány világnézete, először a művelt társadalmi rétegekbe vonult be. Lassanként azonban a könyvek, újságok és folyóiratok révén mind szélesebb rétegek jutnak vele érintkezésbe. A materializmus szele átjárja a félműveltek, majd a műveletlen proletariátus tömegeit is. Ez érthető és természetes.

A materializmusban a marxizmus megtalálta világnézetét, mert lényegük s céljaik rokonok voltak. A marxizmus minden történeti és kulturtörténeti eseményt maradék nélkül gazdasági és materiális momentumokra és törekvésekre vezetett vissza. Ez az elgondolás pedig csak a szellemi, erkölcsi és vallásos faktor teljes és következetes kizárásával válhatott logikussá. Ezért kellett kikeresnie egy ideáltalan, vallásellenes és így természetesen egyházellenes metafizikát, amelyet a materializmus világmagyarázatában meg is talált.

A marxizmus valamennyi nagy képviselője azonosította magát a materializmussal s a vallásos élet és az Egyház ellen következőket, fanatikus és gyűlölettől tajtékozó háborút hirdett, viselt és visel még ma is, amint ezt az események sok helyen, de mégis legfőképpen a Szovjetunióban mutatják.

Jelenlegi vallásos és egyházi életünk előfeltételeinek kulturtörténeti vizsgálatánál okvetlenül figyelembe kell venni azt a tényt is, hogy a zsidóságnak a XIX. század elején történt emancipációja is nagy hatással volt szellemi életünk kialakulására.

A zsidóság ősi tulajdonsága, az alkalmazkodni tudó képesség ez alkalommal fényesen bevált. Az emancipált zsidó bámulatos gyorsasággal és biztonsággal sajátította el a műveltség elemeit. A felszabadult lelkek az örömtől megittasodva nem ismertek határt a szabadságban. Kritikájuk és hyperkritikájuk nem kimélte ugyan az atyáik szokásait és jámborságát sem, de legfőképpen mégis a keresztyén népek öröklött szellemi kincseit igyekeztek a köztudatban elhomályosítani és ezért aztán keresztül gázoltak minden tradíció. Lelkesedésüket és buzgóságukat csak növelte még a bosszuvágy. Megbosszulni a sok elszenvedett s a még több beképzelt méltatlanságot! Ez volt a bevallott, vagv be nem vallott jelszó.

Jellemző a zsidó mentalitásra, hogy a tehetőségesebb emancipáltak gyorsan törtettek előre, hogy politikai és szellemi vezető állásokba kerüljenek. Mindakettőt meg is találták hamarosan a liberális, majd még inkább a marxista szociáldemokrata mozgalomban s a hozzá tartozó sajtóban, sőt lassanként általában a sajtóban, irodalomban és a művészet minden terén.

(Folyt. köv.)

Uti jegyzetek.

VIII.

London, 1932. június 10.

Abban a hitben voltam, hogy a Church of England-nek, annak az egyháznak, amelyhez az uralkodó család is tartozik, kivételes helyzete van Angliában s hogy bőséges állami támogatásban részesül. Itt a helyszínen azonban alkalmam nyílt meggyőződni arról, hogy Angliában az u. n. államegyház sem részesül semmiféle államsegélyben, tehát magának kell előteremtienie existenciájának anyagi feltételeit.

N. Hook, a west norwoodi St. Luke Church vicar-ja, hivat látogató körútjában a napokban eljutott ahhoz a családhoz is, amelynél szálláson vagyok. Megismerkedtünk s tőle tudtam meg sok mindent a Church of England életére vonatkozólag. A St. Luke Church, az N. Hook egyházközsége középpontot foglal el, tehát mintegy medium a Church of England két szélső változata, a High Church és a Low Church között. A High Church a róm. kath. a Low Church a ref. egyházakhoz áll közelebb. Már előzőleg résztvettem a Lovelace str.-i All. St. Church-ben. — amely a High Church höz tartozik — egy esti istentiszteleten s volt alkalmam meggyőződni arról, hogy ez az egyház külsőségeiben teljesen katolikus. Az oltáron égő gyertyák, szentelt víz, keresztség, tömjénfüst, papi ruhák, processió mind megmaradtak ebben az egyházban, amelynek ceremóniáin nem sokat kellene változtatni, ha ismét visszatérne Rómához.

Rev. Hook meghívott a következő vasárnap délutánra a gyülekezeti Hall-ba, hogy nézzem meg a vasárnapi iskolai munkát. El is mentem s ez a látogatás sok érdekes és praktikus tapasztalattal gazdagított.

A vasárnapi iskolások száma 350-400 között váltakozik, akik 3-14 évesek; a vasárnapi iskolai tanítók száma 40-50 a szükséghez képest s egy-egy tanító 7-8 gyermekkel foglalkozik. Itt a fiúk és lányok külön-külön termekben vannak csoportosítva, külön-külön korosztályokban s minden tagozatban megfelelő segédkönyv áll a tanítók rendelkezésére. A tanítók többnyire nők, lányok, asszonyok, de vannak férfiak is; a lelkész maga itt sem foglalkozik ezzel a munkával.

A 8—12 éves fiúk termében a gyermekek elé egy Krisztus kép volt helyezve, alatta egy bibliai idézet. Minden órán más a kép s más a bibliai szöveg s ehhez fűződik a tanítás. Az egyháznak felekezeti iskolája nem lévén, nagy súly van fektetve az egyházi énekek tanítására s arra, hogy a gyermekek az istentiszteleti rendtartás minden fázisát alaposan megismerjék. Egy másik teremben 3-4 éves lányok voltak 4 tanító vezetése alatt. Itt játékszerűen folyt a tanítás zenekísérettel; természetesen minden teremben zongora, vagy harmonium áll a tanítók rendelkezésére.

Megnéztük a 12-14 évesek bibliaköri munkáját is s az egészet áttekintve meggyőződésem arra, hogy a vasárnapi iskolai munka eredményességének elengedhetetlen feltétele az, hogy a különböző koru és értelmi fejlettségű gyermekekkel külön-külön csoportban kell foglalkoznunk, külön-külön tanítók vezetése alatt. Otthon magam is, segítőársam nem lévén, egy csoportban foglalkoztam a gyermekekkel; látva az itteni munkát most már világos előtttem, hogy megfelelő eredményt csak úgy lehet elérni, ha segítőársakról gondoskodunk s a gyermekeket életkoruk szerint tagozatokba osztjuk.

A gyülekezeti Hallból a lelkészi irodába mentünk s Rev. Hook megmutatta egyháza múlt évi számadásait. A gyülekezet lélekszáma 1400. Az évi templomi perselypénz 1200 font, (csinos kis összeg és értékben, ma: 151.200 kor.) az egyház évi szükséglete azonban jóval nagyobb ennél az összegnél s a különbözet egyesek nagyobb adománya s az alapítványok kamatai fedezik. A St. Luke Churchben tett látogatásom eredményeképpen meg kell állapítanom, hogy Angliában az államegyház lelkészei korántsem élvezhetik a kényelmes paróchus kiváltságos helyzetét s ha hivatásukat megakarják tartani, ép olyan munkásoknak és mozgékonyoknak kell lenniök, mint a milynek az u. n. chapel egyházak (a Church of Englanden kivüliek) ministerei.

A Salvation Army katonái vasárnap reggelként megjelennek utcánkban zeneszóval s az utca közepén elmondott beszéddel ébresztetik és hívogatják az embereket, nem feledkezvén meg természetesen a kollektálásról sem, egyikük bekopogtat minden házba persellyel a kézben. Egy vasárnap este elmentem az istentiszteletükre. Sajnos, nem birtam kivárni a végét. 7—9-ig hallgattam ezt a zenés istentiszteletet, amelyben a főszerepet két trombita, két hegedű és egy zongora játszotta; gondolom úgy 11 óra felé lehetett vége. A beszédet bibliai textus alapján egy nő tartotta, utána zeneszóval kísért énekek és imák váltakoztak, majd előkerültek a kobzok s egyesek ezekkel, a többiek tenyerükkel ütötték a taktust.

Hát bizony nagyon primitív módja ez az Isten imáadásának, azonban a Salvation Army munkásságát még sem szabad lekicsinyelnünk. Főleg a legalsóbb, tehát az elzüllés veszedelmének leginkább kitett városi lakosságot igyekszik magához vonzani. Szép szociális munkásságot fejt ki, népszállókat tart fenn, ahol 4 penny-ért (2 ök) éjjeli szállást és reggelit kap a hajléktalan.

Londonból való távozásom előtt nem mulaszthattam el meglátogatni Anglia két híres egyetemi városát: Cambridget és Oxfordot. Csodálatos két diákváros, ahol egész utcákat foglalnak el a diákokat magukba foglaló college-ok, amelyek úgy sorakoznak egymás mellett

ódon, patinás falaikkal, mint az angol történelem kőbe vésett emlékei. Ottani jegyzeteim külön tanulmányt igényelnek s most csak arról emlékezem még meg, hogy Cambridgebe és Oxfordba utazván láttam valamit az angol falvakból is. A vidék London és Oxford között olyan, mint Losonc környéke. London és Cambridge között simább és termékenyebb, ahol szép buzavetések is vannak. Láttam egy pár szalmafedeles házat is azokban a falvakban, amelyeken keresztül mentem, de ezek is mint ha másfélék lennének, mint az otthoniak. Az általános kulturát tekintve pedig kiáltóan nagy az ellentét. Londontól Oxfortig és Cambridgeig aszfalt ut vezet a falvakon keresztül s mikor ezeken a pompás utakon rohant a motorkocsi, Mertens Alfréd barátom levelére gondoltam, aki írta, hogy eltávozásom óta Csicsserben járt, s az autóját ökrökkel kellett kihuzatni a feneketlen sárból. Igen nagyot sóhajtottam, amikor láttam az állatokat délelőtt 10 órakor térdig érő fűben jóllakva feküdni s a csicsseri kopár legelőkre gondoltam, ahol állataink a legelés lehetőségének híján akár újságolvasással tölthetik az időt a nyár legnagyobb részében. *Mr.*

Régi dolgok.

Adalékok Bacska történetéhez.

I.

Irta: *Haraszty Károly.*

(Folytatás.)

1831. év junius havában az egyházközség hozzáfog a templomhajó betetőzéséhez. Erről egy ránkmaradt jegyzék így szól: „15 Junii (1831) Deszkára, fára, sindelyre pénzt adtunk 279 Rft. A kik a fájér mentek, azoknak 17 Rft. 30 kr., Molnár Mihálynak előpénzt a Templom tetejének megcsinálására 5 Rft. Ugyanakkor, mikor megfogattuk *áldomásra* Molnár Mihálynak 1 Rf 10 kr. Az eklézia ládájába akkor 53 Rf 40 kr. marat, mikor fájér mentek”.

Emiatt az építkezés már csak nehezen halad, sőt egyidőre a pénzhiány miatt abba is marad. A templomhajó már úgy-ahogy készen volt, de a belseje üres maradt. A torony építése is jobb időkre várt. Évekig eltartott e várakozás. 1843-ban az egyház segélyadományok gyűjtésére indítja hiveit a közel s távolfekvő vármegyékbe. Két ily gyűjtő engedély van a kezem között. I. „Helvetiai vallást követő Megyebeli Batska Helysége lakossainak a felsőbb Kegyes Rendelések értelmében ezennel megengedtetik, hogy templomjok s Tornokok szándékba vett felépítésére *Zemplén* és *Tettes Szomszéd Beregh, Ugocsa, Szabolcs, Szathmár, Bihar, Borsod és Heves Megyékben* egy esztendő elforgása alatt Keresztényi Segedelmet szedhesenek össze. Mely végett minden Jóltévőknek kegyességökbe s pártfogásokba ajánltattnak. Költ Málczán Január 28-án 1843. *Szent-Ivány*

Károly s. k. Tettes Ns. Zemplén Vmgye Első Al-Ispánya P. H.”

„Az ajánlások beszédésére kiküldöttek személyes leírása :

1. *Csonka István* 53 éves Refor. Batski lakos, alacsony termetű, fekete szemű, arcza sápadt himlőhelyes, haja hosszú fekete, bajusza nyírott, szakála nintsen, ruhája sima fekete guba.

2. *Kosztju István* 48 éves Reftus Batski lakos, közép termetű, kék szemű, arca piros kitsint himlőhelyes, haja sárgás hosszú, bajusza nyíratlan, szakála nintsen, ruhája szürke guba.

3. *Kosztju Mihály* 38 éves Reftus Batski lakos, közép termetű, kék szemű, arcza piros tiszta, haja gesztenye színű nyírott, bajusza nyírott, szakála nintsen, ruhája szürke viselt guba”.

Sokkal érdekesebb a II. engedélyező irat, melynek szövege azonos az I-vel, keltezése is ugyanaz, de a melynek hátlapjára sorra rá van vezetve azon helységek nevei, ahol a gyűjtő atyafiak megfordultak.

„Az ajánlások beszédésére kiküldöttek személyes leírása :

1. *Onda János* 52 éves Rcatolikus (!) Batski lakos, Báró Reviczky Ferencné zsellérje, közép termetű, kék szemű, arca piros, haja gesztenyeszín ősszel vegyes, bajusza borzos, szakála borotvált, bakonbartja őszbe vegyült, ruhája szürke guba.

2. *Szürös András* 50 éves Refor. Kaponyi lakos, magas termetű, sárga szemű, arca piros, haja sárga hosszú, bajusza borzos, szakála nintsen, ruhája szürke guba.

3. *Varga Ferencz* 50 éves Rcat (!) Batski lakos, alacsony termetű, kék szemű, piros arczu, őszbe vegyült hajú, nyírott bajuszu, szakála berotvált.

4. *Kransznoszki* (talán : Krasznovszki) *György* 47 éves óhitű (!) Kaponyi lakos, alacsony termetű, kék szemű, kissé piros arczu, fekete hajú, nyírott bajuszu, szakála berotvált, szürke gubájú.”

A kéregető jólelkek tavasszal indultak utnak s 1843. ápr. 2-án már Külsőböcs községében vannak (Zemplén), 8-án Miskolczon, 19-én Hajdunánáson, 20-án Hajduböszörményben, 24-én Hajduhadházán, 30-án Kállósejmenben, május 5-én Kisvárdán járnak, 30-án Nyirbaktán, junius 2-án Gyulajban, 6-án Kislétán, 7-én Máriapócson, 8-án Pócsperiben, majd Besenyődön, 11-én Bogdányban, később Kemecsen, 17-én Ihászon (Nagyhalász ?).

Három hónapos tura után ugylátszik, félbeszakították utjokat a vándorok s pihenőre, aratásra haza kerültek. Október havában aztán ismét nyakukba vették a világot. Október 2-án Patakon koledálnak, 9-én Mádon, 10-én Tállyán, 17-én Hernádnémetiben, 23-án Szalontán, 24-én Papiban, 26-án Ignécen, november 11-én Ke-

sziben, 12-én Mezőkövesden, 18-án „szabadalmas Gyöngyös várossában” 2 napig, 24-én (olvashatatlan), december 9-én Erdőtelken, 12-én Kaálban, 16-án Makláron, 20–21-én Mezőkeresztesen, 27–28-án Alsó és Felsőbrányban, 30-án Sályban, 1844. újév napján Harsányban, január 11-én Körömben látjuk őket, 27-én M. Zomborban stációznak, honnan ki tudja hogy megrakodva érkeztek vissza rigófüttyös kis falujokba?!...

A gálszécsi lelkészértekezlet.

Péter Mihály püspök a joghatósága alá tartozó szlovák hitközségek lelkészeit jún. 14-re értekezletre hívta össze *Gálszécsre*. Sohase volt aktuálisabb egy lelkészértekezlet, mint a mostani gálszécsi, mely úgy hatott a kedélyekre, mint a várva-várt májusi eső a tikkadt mezőre. Sok szó esett már a szlovák egyházmegyéről. Sokan, nagyon sokan egyenesen a Püspök személyében látták az okot, ki miatt a szlovák egyházmegye eddig nem alakulhatott meg. Szélesterepű vita indult meg a Püspök személye körül s magatartását egyenesen bűnül rótták fel a szlovák egyházmegye megneveléséért. A belkörü vita felkeltette érdeklődését a „kerítésen kívül állóknak” is, ... és szinte botránnyá dagadt a Püspök ellenséges magatartása Szlovenszkozszerterre. A szlovák napilapok által pellengérré lett állítva a bölcsen gondolkozó, törvénytisztelő, jólelkületű *Péter Mihály* püspök.

Ilyen megokolatlan kiméletlenségek közepette mi egyebet tehetett a főpásztor, mint értekezletre összehívni a szlovák hitközségek lelkészeit, hogy a szóbanforgó odiozus hidrának fejét vegye és érdemlegesen, őszintén, minden hátsó gondolat nélkül nyilatkozzék a szlovák egyházmegye problémájáról. Mint futótűz járta be e püspöki szándék az érintett vidéket s az értekezletre nemcsak a lelkészek, de a világiak is nagyszámban bejöttek *Gálszécsre*. Az illetékes lelkészeken kívül ott láttuk *dr. Mičke* töketerebesi járásfőnököt, *Matej Subuly* tanfelügyelőt, *Rybár József* nagymihályi bankigazgatót, *Bikfalvy Jenő* bánóci s *Pánthy Béla* málcai körjegyzőket, *Tomaška János* dr. nagymihályi ügyvédet és még sok másokat.

Kilenc óra után kondultak meg a templomi harangok, jelezve az értekezlet kezdetét, melyet szlovák istenitisztelet vezetett be. *Egyed Béla* jenkei lelkész remek szlovák szent beszédét I. Kor. 3. 11-re építette fel. Az istenitisztelet végeztével *Péter Mihály* püspök az értekezlet jegyzőkönyvvezetőjének *Haraszty Károly* pályini lelkészl kérte fel s annak hitelesítőjévé: *Virág József* kisazari és *Szilágyi László* migléci lelkészeket. Az elnöklő főpásztor gyönyörű beszéddel nyitja meg az értekezletet, (A beszédet lapunk közli.), s szinte idegfejlesztő csöndben

foglalkozik a *szlovák egyházmegye ügyével*. Bemutatja a szentesítés küszöbén levő új egyházi törvénykönyvünket s részletesen foglalkozik azokkal a §§-okkal, amelyek speciel a szlovák egyházmegye megalakítását és jövő életét illetik. Az ügyben való tisztánlátás pillanata elérkezett s mint egy nagy kő hullott le mindnyájunk szíveről az a föltevés, az a gyanu: hátha mégis *Péter Mihály* a kerékkötője a szlovák egyházmegye megalakulásának. A főpásztor ártatlan személye *diadalmas fehérségben tündöklött mindnyájunk előtt!*...

Az egyházat apostoli lelkesültséggel szerető főpásztort érte tehát az a sok méltatlan támadás, gyanu és rágalom, mely miatt „mea culpa”-znia illik sokaknak ez értekezlet után!

Az értekezlet napirendje előtt az elnöklő püspök engedélyével *Tomasulya János* bánóci lelkész felolvasta és betérjesztette a szlovák reformátusok *memorandumát*.

Kirnág Mihály vásárhelyi és *Tatár Mihály* berettői ref. gazdák egyszerű és tisztességtudó felszólalása után az egyes lelkészek felolvasták egyházukról szóló referenciáikat. (Jenke, Bező, Sárosmező, Miglécz, Tussa, Nagyszeretva, Lasztomér, Pályin, Málca, Bánóc. Nagy szomorúságot keltett a *nagyszeretvai* presbiteri jegyzőkönyv felolvasása, melyből kitűnt, hogy a minden hónapban egyszer tartandó magyar istenitisztelet-ről kurtán-furcsán lemondtak a „magyar nemesek”!)

Az értekezlet 2-ik pontja volt *Kálniczky János* bezői lelkész előadása, melyet lapunk külön helyen hoz. *Kálniczky* előadásából kifolyólag *dr. Tomaška János* oly határozatot terjesztett elő, hogy a tiszáninneri püspökség területén levő presbitereket bizonyos helyen konferenciára kellene összehívni, fajkülönbség nélkül. E határozatot módosítással az értekezlet elfogadta.

Balázs János lasztoméri lelkész e címen tartott szlovák előadást: „Miképpen lehetne az iskolai vallásos nevelést hatékonyabbá tenni?”

Az elnöklő püspök felszólította az előadót, hogy előadását írja le magyarul, hogy a hivatalos lapban le lehessen közölni.

A három órás értekezlet délután fél 1-kor véget ért, mely után a megjelentek az őszinte szeretet és megértés jegyében ültek le a fehér asztalhoz.

Turul.

Lelkészegyesületi Közgyűlés Gömörben.

A gömöri ref. egyházmegye Lelkészegyesülete május hó 30-án Rimaszécsen *Kövér Árpád* tornaljai lelkész elnöklete alatt gazdag tárgyszorozattal méltóságteljes lefolyású közgyűlést tartott, mit reggeli istenitisztelet előzött meg, melyen Pál I. Kor. II. r. 1-9 versei alapján *Szűcs*

Árpád szutori lelkész tartott írásmagyarázatot, minek végeztével a gyűlést alkotó tagok az Isten házában maradván gyűlésünk *Kövér Árpád* nagyértékű elnöki megnyitójával vette kezdetét, melyben az ldvezítőnek Nikodémushoz intézett szavai nyomán hangoztatja, hogy *ujjászületésre* van szükség most is: ujjá kell születni a *világnak*, mert ujjászületés nélkül nincs új élet, nincs Isten országa. De ujjászületésre, új lélekre, új szellemre van szüksége *anyaszentegyházunknak* is és pedig elsősorban a *fegyelem* új lelkére, mert enélkül egyházunk a lejtőn egyre lefelé halad és anyaszentegyházunkban a féktelen szabadosság üli orgiáit. Majd megnyitójának végén az igaz szeretet és őszinte tisztelet meleg érzésével üdvözölte gyűlésünkön megjelent főpásztorunkat, főtiszteletű *Péter Mihály* püspök urat és egyházmegyénk fejét, *Dusza János* esperes urat, kik mindketten végig jelen voltak gyűlésünkön s csaknem minden egyes tárgyalt pontok fölött megindult vitákban értékes hozzászólásaikkal biztos irányt szabtak határozatainknak. Majd elnök a Szakall-üggyel kapcsolatban beszámolt a legutóbbi, folyó év január hó 14-én Tornalján tartott gyűlésünk óta lefolyt eseményekről és közben tett intézkedéseiről, miket közgyűlés jóváhagyólag tudomásul vett és kimondotta, hogy ezen üggyel tovább nem foglalkozik.

Alapszabályaink értelmében egyesületünk tisztikarának mandátuma lejárván közgyűlés a leköszönt tisztikart ujjabb három évre nagy lelkesedéssel és a legteljesebb bizalommal újra megválasztja és pedig elnöknek: *Kövér Árpád* tornaljai, alelnöknek: *Szöke István* rozsnói, jegyzőknek: *Baraxa Lajos* berzetei és *Molnár Gyula* balog-iványii lelkészeket.

Aktualitásánál fogva közgyűlésünk egyik magasan kiemelkedő pontja *Varga Lajos* zsiپی lelkésznek „Az egyházi fegyelemről” — nagy körültekintéssel s a legapróbb részletekre is kiterjedő figyelemmel — megírt nagyértékű felolvasása és határozati javaslata volt, — mit közgyűlés egyhangulag hivatalos lapunkban közzétenni rendelt — melyben javasolja: anyaszentegyházunk létérdekének, rendjének, nyugalmának, egységének, boldogulásának, áldásos működésének biztosítására szükségét látja közgyűlés annak, hogy új kánonaink bővítsenek ki szigorubb egyházfegyelmi eljárásokkal, bővebben és szabatosabban megállapítván egyháztagjainkkal szemben I. a fegyelmi eseteket, II. a fegyelmi büntetéseket, s kilenc pontban felsorolja a fegyelmi eseteket és hat pontban a fegyelmi büntetéseket. Javaslata közgyűlés egyhangulag elfogadja *Zajdó László* serkei lelkész azon kiegészítő, illetve pótindítványával, hogy a fegyelmi büntetések közül csak az intés, feddés és dorgálás kiszabása maradjon az egyházközségi bíróságban, illetve presbyteriumban, a többi pedig az egyházmegyei bíróság hatáskörébe tartozzék, mely bíróságba a rendes tagokon

kívül egy tanító és egy érdemes egyházi presbiter is hivatassék be időről-időre. Ezen pótindítványnak az eredeti javaslatba való betoldására, illetve a javaslatnak a pótindítvány szellemében való átdolgozására egy bizottságot küld ki a közgyűlés, melynek tagjai *Kövér Árpád* elnöklete alatt *Zajdó László*, *Csabay Pál*, *Lenkey Lajos*, *Szöke István*, *Varga Lajos* és *Baraxa Lajos* lelkészek. A bizottság által átdolgozott javaslatot — azt a szlovenszkói és kárpátaljai összes lelkészegyesületekhez is megküldve — az egyházmegye útján a törvényhozó testület elé fölterjeszti.

Főt. *Péter Mihály* püspök úr indítványára közgyűlés egyhangulag kimondja, hogy a gömörri ref. egyházmegye kebelében levő összes anya és hozzátartozó társ, leányegyházak története minden egyház lelkésze által 1934 május 31-ig megíratassék s a magas Konvent támogatásával egy könyvbe foglalva az összes egyházak parochiális könyvtárai részére kiadattassék. Az egyházak megírt történetének átnézésére, esetleges korrigálására s a műnek egy könyvbe való összeállítására közgyűlés szerkesztőül *Csabay Pál* egyházmegyei főjegyzőt, revizorokul *Péter Mihály* püspök urat és *Szöke István* rozsnói lelkészt választja meg.

Csabay Pál balogi lelkésznek: „A szlovenszkói és kárpátaljai országos református lelkészegyesület” megszervezésére, illetve sürgős megalakítására beadott határozati javaslatát közgyűlés egyhangulag elfogadja s ennek keresztülvitelére, illetve sürgős megalakítására Főt. és Mélt. Balogh Elemér, Bertók Béla és Péter Mihály püspök urakat teljes bizalommal és tisztelettel felkéri.

Molnár Gyula balogiványi-i és *Csiszár Imre* rimaszécsi lelkészek által beadott többrendbeli indítványok és informatív jellegű kérdések le-tárgyalása után, — tekintettel az idő előrehaladottságára s az egyházamban 5 óráig tartó tanácskozásra — közgyűlésünk délután fél három órakor ért véget, bár még tárgysorozatunkba 2 pont fel volt véve, miket legközelebb tartandó közgyűlésünkre voltunk kénytelenek áttenni.

Baraxa Lajos ért. jegyző.

Problémáink.

Reflexiók az „új problémákhoz”. Eddigél csak kívülről, — hogy úgy mondjam, tisztos távolból — volt alkalmam figyelni szlovenszkói református egyházunk küzdelmeit s mint ilyen szemlélődő nem tudtam világosan felismerni az egyházunk testén tátongó mély sebek okait. Most, — hogy Isten kegyelme az itteni munkamezőre szólított, — kezdem rendre meglátni a bajok forrásait s a „Ref. Egyház és Iskola” legutóbbi számában felvetett „új probléma”, a lelkészegyesület megalakulásának kérdése, nyo-

mán kezdtem afölött is eszmélkedni: mik volnának az égető sebek gyógyszerei?

Mert jól tudom azt, hogy sebeket meglátni, kórokokat felismerni nem elég, hanem gyógyítani, cselekedni is kell tudni. S nem szeretnék azon tűzoltóhoz hasonlítani, aki csak azért nem lát a lokalizáláshoz, mert nem akar a tűzbe berohanni. Meglátni a már nem is lappangó, hanem lánggal lobogó tűzveszélyt s gyáván várni, míg más kezd a munkába: nem keresztyén erény.

Aki a lelkészegyesület megalakításának új problémáját felvetette, valóban jól konzultált: a lelkészség egyetemét magában foglaló egyesületnek első vonalban a hitetlenség ellen, de ugyanakkor a szociális bajok, a gazdasági krízis nyomorúságai ellen is fel kell vonulnia. E két fronton való hadakozás megszervezése a legnagyobb feladat. Az országos lelkészegyesület megalkotása ehhez képest gyermekjáték.

Azonban, sajnos, a két monumentális feladaton kívül, — amely különben ma e földön minden keresztyén egyháznak egyetemes problémája — szlovenszkói ref. egyházunknak speciális feladatai, illetve bajai is vannak, amelyeknek jól-rosszul való megoldása reánk nézve a „lét vagy nemlét kérdése”. S szerintem épen ezeknek a feladatoknak megoldására vagy legalább is irányítására kellene vállalkoznia a megalkotandó lelkészegyesületnek.

Mint a lelkészek egyetemének nyilvános fóruma ugyanis felvethetne olyan problémákat, amelyek több mint egy évtizede ott érlelődnek a lelkek mélyén s csak az alkalmas szócsövet várják, amelyen megszólalhatnak. Mennyi — talán sok száz — kérdés lebeg a sok száz lelkész ajakán, amely az egyház hivatalos szervezetének már legelső fórumán visszhang nélkül hangzik el, holott ébresztő, eszméltető, közös harcra vezető harsonává kellene erősödnie.

E sok száz kérdés élén ott hangzik mindjárt a legégetőbb: mi lesz a sorsa megalkotott egyházi törvényeinknek? Mi az oka, hogy a napokban egyik püspökünk által vezetett értekezleten felszólaló szlovák lelkésztestvérünk nyíltan kijelentette, hogy „abból soha sem lesz törvény”.

Ha csakugyan így áll a dolog: mi az oka ennek? Mi volna a teendő, hogy egyházunk — mely a törvények síkján mozog előre — e gépezet megindításával vagyis a törvények szentesítésével végre biztosítsa minden illetéktelen, önkényes világi hatósági beavatkozás lehetősége ellen; hogy e törvény alapot adjon a ma nagyon is ingatag talajon álló egyházi fegyelemnek, hogy az elaggott, munkaképtelen lelkészeknek legalább egy darabka száraz kenyert adjon, iskoláink fenntartására, ref. tanítóképző, theologia alapítására törvényes lehetőséget teremtsen: szóval évszázadokon át kijegecsesedett autonómiánkat, ha nem is 100 %-ban, de legalább részben biztosítsa.

Megvitatandó lenne magunk között, hogy fenti cél elérésére alkalmas volt-e eddig folytatott egyházi politikánk?, nem követték el a múltban olyan hibák, melyek korrekcióra szorulnak? Mindezeket meglehetősen vitatni anélkül, hogy az esetleg elkövetett hibákért egymásnak szemrehányásokat tennénk, hogy az esetleges kisiklásokért felelősségrevonást vagy kimagyarázásokat követelnénk; annyival inkább, mert szemünket a jövőre vetjük, a múltból csak okulni akarunk!

Dönteni lehetne közös elhatározással abban az irányban is, hogy nem volna-e legjobb, ha minden erőnket Isten országa építésére fordítanánk, áldásos eredményű belmissziót fejtenénk ki, mert a terjedező hitetlenség és a szociális bajok ellen semmisen lehet a lelkészre nézve olyan kötelező erejű, mint a Krisztus parancsa: „Elmenvén tanítsatok...”

De ezzel korántsem volna kimerítve a megvitatandó fontos kérdések halmazata. Szőnyegre lehetne vinni a már kialakult véleményeket minden fontos ügyben, nemcsak otthon egymás között mondani el az igazságokat, hanem e legilletékesebb fórumon is!!

A három kerületbe széttagolt s az ehhez képest szinte lelkileg is megosztott ref. lelkészeknek lenne e testület nemcsak találkozója, de egy nevezőre, egy cselekvésre hozója is. A megszervezés már csak formai kérdés. Ha jól tudom, a gömöri lelkészegyesület már tett is ilyen indítványt, csak ezt kellene minden egyházmegyei lelkészegyesületnek letárgyalás végett leküldeni, aztán foglalkozhatnának vele a hivatalos egyházi fórumok is. Csak cito... citissime! Ujabb 14 évig várni nincs időnk!

Dr. F.

H I R E K

— **ÉRTESETÉS.** Az ungi egyházmegyének június 30-ára meghirdetett közgyűlése az esperes ur betegsége miatt egyelőre bizonytalan időre elmarad.

— **Harangszentelés Serkén.** A serkei egyház énekkara a világháboruba elvitt kis harang helyébe 1800 koronáért új harangot öntetett Egry Ferenc gejőci harangöntő műhelyében. A szép kiállítású kis harang felszentelési ünnepélye június 19-én ment végbe zsufolásig megtelt templomban. A felszentelő imádságot Zajdó László helybeli lelkész, e. m. tanácsbíró, a felavató beszédet Szaniszló János martonfalai lelkész tartotta. A templom piacán virágos álványon elhelyezett harangot 2 leány megható versek elszavalása után megkoszoruzta; s aztán az Énekkar tagjai a gyülekezet alkalmi éneklése közben a toronyba vitték, ahol elő-

szőr magában szólt egy kis ideig, majd a másik két haranggal együtt siratva a háboruban elesett testvéreinket és a velük együtt eltemetett reményeinket. A megható ünnepély utolsó része „A serkei harangok történetének” felolvasása volt, a mit a helybeli lelkész irt. Délután Bodon István tanító gyermek színelőadást rendezett az iskolában, mely anyagilag és erkölcsileg szépen sikerült s jövedelme a kis harang költségeire fordított. Bárcsak az új harangokkal a régi kálvinista hitbuzgóság, áldozatkészség is visszatérne s meghervadt egyházi életünk újból felvirulna.

— **Kérelem a lelkészi hivatalokhoz.** Ilosvai Imre királyháza (Kralovo nad Tisou) lakos kéri, hogy nagyatyjának, Ilosvai Imrének születési kivonatát (születhetett 1840 körül), továbbá esketési anyakönyvi kivonatát küldje meg az a lelkészi hivatal, melynek anyakönyvében ez adatok feltalálhatók. Ugyanis ez adatokhoz nem tud hozzájutni, mert nem tudja, hol született és kötött házasságot nagyapja, Ilosvai Imre. Ilosvai Imre házasságot kötött Székely Erzsébettel 1860 év körül.

— **A canterburyi érsek** felhívja az érdekelteket, hogy az egyháznak évi 588 lelkészre van szüksége s a háboru óta 500-an alul van a teológusok száma. Ezért sok öreg lelkész nem mehet nyugalmába.

— **Palesztinában** az ásátások során a napokban Chassul közelében épületek és falak romjaira akadtak, melyek vastagon be voltak borítva hamuréteggel. Az ásátásokat vezető tudósok szerint valószínűnek látszik, hogy Sódóma és Gomorrha, a két bibliai város romjai kerültek napvilágra.

— **Budapest** egyik utcáját Szabolcska Mihály utcának nevezték el.

— **A tudományos világ** folyó évi április 21-én ünnepelte Fröbel Frigyesnek, a modern nevelés-tudomány egyik úttörőjének és az óvodák első alapítójának 150 éves születését.

— **Bulgáriában** élő protestánsok most nyitották meg első lelkészképző intézetüket 18 hallgatóval.

— **Intelligens** német család Poprádon, Szepesség, 17 éves leányt a nagy szünidőre cserébe ad magyar helyre 15—17 éves fiúért, mivel felnőtt fiuk vannak a családban. Érdeklődők forduljanak Holko Mihály alespereshez, Stráža-Poprad, Spiš.

— **A Koránt** is lehet ujabban fogni a rádión. A stambuli stúdió adja le esténként azokat a Korán-verseket, amelyeket a Hagia Szofia mecsetben énekelnek a muzulmán papok.

— **A genfi** református egyház vezetősége elhatározta, hogy ezentúl minden hónap utolsó vasárnapján urvacsorát fognak osztani a templomokban. Ezzel a genfi egyház visszatér az öskeresztyén istentisztelethez, melynek középpontjában az urvacSORAOSZTÁS állott.

— **A kék Adria partján,** a Dalmát tengerpart legszebb öblében lesz ezen a nyáron is a szerb-magyar keresztény ifjúsági üdülő-konferencia-tábor augusztus 1—15-ig, Az utvonal Szerajevón át s vissza hajóval Ragusától Spalatóig Zágrabon át. A közel kétezer kilométeres út s 10 napi teljes ellátás a tengerparton össz-díja: 130 pengő. Bővebb felvilágosítást ad a KIE Szövetség. Budapest VIII. Horánszky utca 26.

— **Magyarországon** folyó évi május 2-án a csendes éjszakában minden egyházközségben, a hősi halottak emlékére, megkondultak a templomi harangok.

— **Budapest** lélekszámának nemzetiségi és vallás szerinti eloszlása a következő képet mutatja: az 1,006.184 fővárosi lakos közül 948.798 a magyarok, 38.450 a németek, 7762 a szlovákok, 1221 a horvátok, 687 a románok, 564 a szerbek és 193 a ruthének száma. A többi egyéb nemzetiségű. Vallásos megoszlás szerint: róm. kath. 611.210, izraelita 204.358, református 121.769, evangélikus 50.001, gör. kath. 10.590, gör. kel. 400, unitárius 2511, baptista 480, más vallású 1148.

— **Romániában** az elemi iskolai tankötelesek száma 2.653.433, ebből beiratkozott 1.986.520 és így az elemi iskolákat nem látogató gyermekek száma 667.913, tehát a tankötelesek közel 30 százaléka nem jár iskolába.

— **A magyarországi** négy református Theológián 396 theológus tanul. Az utolsó 3 év alatt 223 végzett segédlelkészt bocsátottak ki a theológiákról.

— **A Magyarországi Református Egyház Egyetemese Konvent** legutóbb tartott gyűlésén Görömbei Péter ref. lelkész javaslata alapján kimondotta, hogy az egész föld magyar reformátusaival kiépítendő a lelki kapcsolat s egy szervezet létesítésével az állandó érintkezés megvalósítására fog törekedni.

— **A hódmezővásárhelyi** református egyháztanács bizottságot küldött ki az egyházközségeknek hat önálló (5 belterületi és 1 külterületi) egyházközséggé való átszervezése végett. Az egyházközség lélekszáma 36.600.

— **Magyarországon** a Lelkészi Nyugdíjintézetől 1931 végén 111 lelkész élvezett nyugdíjat. Az özvegy lelkésznek száma 493, szülőtlen árva 43, apátlan árva 124.

— **Romániában** — a Közoktatásügyi miniszteri rendelet szerint — a folyó tanévet minden iskolában junius 1-én be kellett fejezni.

— **Ötven esztendeje** annak, hogy Japánban megalakult az első, kilenc fiatalemberről álló keresztyén gyülekezet 1872 március 10-én. Rá egy évvel visszavonták a keresztyénség ellen fennálló régi tilalmi rendeletet. A japán Ujtestamentom 1879-ben, a teljes Biblia 1887-ben jelent meg. Jelenleg a protestáns felnőttek száma Japánban 150.000 körül van. A 16-ik században Xavéri Ferenc jezsuita működött Japánban, de az ő munkájának nyomai szinte egészen kivesztek. Kagawa mondja, hogy az ő családjukban titokként szállt elsőszülöttről elsőszülötre egy imádság és mikor ő keresztyénné lett, akkor ismert rá a Miatyánkra.

— **Mibe kerül egy teológus?** A budapesti, pápai és sárospataki teológia fenntartása az elmúlt évben 237.000 pengőbe került. A teológusok száma e három intézetben 238 lévén, egy teológus taníttatási költsége tehát egyházunknak évi ezer pengőt, azaz az akadémia teljes elvégzése 4000 pengő kiadást jelent minden teológus után. Ez összegben nincsenek benne az internátusi díjak.

— **Indiában** egy évtized alatt 4,496.958-ról 5,961.794-re növekedett a keresztyének száma, ami 32.6 százalékos emelkedést mutat. Vagyis minden 60 ember közül egy keresztyén.

— **371.659 pengő** a magyar református közalap vagyona. Egy év alatt az alap 61.486 pengővel növekedett.

— **A magyar református KIE** mozgalom kérte az egyetemes egyház által való átvételét. Az egyetemes konvent bizottságot küldött ki e fontos kérdés előkészítésére.

— **A népszövetséghez** tartozó nemzetközi egészségügyi intézet érdekes statisztikát hozott most nyilvánosságra az 1875—1925. évig eltelt

50 esztendő születési és halálozási számarányának, továbbá az átlagos életkor kialakulásának adatairól. 26 európai ország és Ausztrália, Újzélend, Japán, az Egyesült-Államok adatait ismerteti. A legmeglepőbb a statisztikában, hogy Japán az egyetlen ország, melyben az utolsó 50 esztendőben a születési arányszám emelkedett, míg minden más országban erősen csökkent. Úgy a születések, mint a halálozások arányszámának csökkentésében egyformán Németország vezet. A német birodalomban 1900 óta a születési arányszám 47 százalékkal csökkent, így tehát Németországot most jobban fenyegeti az elnéptelenedés, mint Franciaországot, mert a franciák születési statisztikája ötször magasabb számokat mutat, mint a németeké. Mindenesetre javít a helyzeten Németország szempontjából az, hogy a halálozási arányszám szintén itt mutatja a legnagyobb csökkenést. Az átlagos életkor vizsgálata során a nemzetközi egészségügyi intézet a hivatalos statisztikák alapján megállapítja, hogy az utolsó ötven év alatt az átlagos életkor 20 évvel emelkedett, 1875-ben még 37 év volt az átlagos életkor. 1925-ben azonban ez már 57 évre emelkedett. Nagyon megnyugtató adata a genfi statisztikának az is, hogy a csecsemőhalandóság arányszáma 1913 óta a fölére esett vissza.

— **Nemzetközi ifjusági tábor Lengyelországban.** A Keresztyén Ifjusági Egyesületek világszövetsége augusztus 13—20 között a lengyel KIE pompásan felszerelt mzana-dolnai táborában nemzetközi konferenciát rendez, melyre a magyar KIE delegációt küld ki. A résztvevők szép tanulmányut kapcsán megismerkednek a kincsekben gazdag Krakkóval, meglátogatják a wileiczki világhírű sóbányákat, a Magas Tátrát s nyolc napot töltenek a nemzetközi táborban, melyen előreláthatólag 12-14 nemzet képviselői jelennek meg. Résztvehetnek idegen nyelven némileg értő 15—20 éves ifjak, akik kapcsolatban vannak valamilyen evangéliumi ifjusági alakulattal. Résztvételi díj, melyben utazás és teljes ellátás bent foglaltatik 100 P. A magyar KIE mozgalom indokolt esetben rászorulóknak némi segílyt ad. Jelentkezni lehet: Keresztyén Ifjusági Egyesületek Szövetsége Budapest Horánszky utca 26.

— **A tahitótfalui** református egyházközség hívei új felekezeti iskolát építettek. Az igazi ér-

téket ennek az építésnek az adja meg, hogy a nehéz anyagi viszonyokkal küzdő hivek közmunkával építettek a magyar szónak hajlékot. A hetekre előirányozott munkát napok alatt végezték el, mert érezték, hogy Istenért, egyházukért és az eljövő fiatal generációért, a jövőendőért dolgoznak. Megemlítésre méltó, hogy csak önkéntes fuvar két nap alatt 1200-at szolgáltattak.

— **Középiskolás református fiu internátus Budapesten.** Angol-francia-német-holland társalgás. Református nevelés. A főváros nagyszerű lehetőségeit szerezheti meg a Soli Deo Gloria szövetség középiskolás fiu internátusában. Havi 80 Pengőért, napi ötszöri bőséges étkezés, korrepetálás, mindenre kiterjedő gondos tanári felügyelet. Különös gondunk van arra, hogy a fiuk különleges tehetségei helyes irányban fejlődjenek. Tájékoztatót küld az SDG Központ IV. Múzeum körút 37. II. Budapest.

— **Romániában** az olyan postára feladott leveleket, melyekre hátul, a levél lezárási oldalára van felragasztva a bélyeg, a posta nem továbbítja.

— **Mikor lesznek a KIE konferenciák?** A balatonszárszói ifjúsági táborban 3 konferenciát rendeznek a Keresztyén Ifjúsági Egyesületek. Serdülő fiuk számára augusztus 8-12 lesz négy napos táborozás. Részvételi díj mindössze 10 p. melyért hétfő estétől péntek estig kitünő üdülésben lesz részük. 16 évtől felfelé augusztus 13—17-ig lesz konferencia barátságos atlétikai mérkőzéssel és országos ping-pong verseny a KIE vándordíjért. Az idej konferenciákra sok fiatalember biciklin fog menni, de nem egy helyről hallottuk már, hogy gyalogosan is neki vágna az utnak. A KIE vezetők gyűlése ugyan csak Balatonszárszón lesz augusztus 17 — 21 között.

— **Három országon utazhat keresztül** 150 pengőért, ha részt vesz a Soli Deo Gloria Szövetség augusztus 3—18 között tartandó *délkelet-európai tanulmányutján*. Az utvonal érinti Erdély legszebb természeti szépségeit. Az utlevél 20 P. jelentkezési díjjal együtt küldendő be. Érdeklődőnek részletesen kidolgozott programot küld a Szövetség Budapest IV. Múzeum körút 37. II.

— **Budapesten** a lágymányosi református templom mellett levő teret Károli Gáspár-térnek, míg a mellette elhaladó utcát Biblia- és Zsoltár-utcának nevezték el.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat a balogi református II. sz. tanítói állásra. Javadalom: 1., lakás melléképületekkel és kerttel, 2., évi száz korona készpénz, 3., öt ürméter tűzifa beszállítva, 4., törvényes államszegély, mely kérvényezve lesz, de az — bár akadály a nincs — nem garantáltatik. Kötelesség: az alsó három vegyes osztály tanítása, fitanító az orgonistakántortanítót s a lelkészt fizesztéki szolgálatban akadályoztatás esetén helyettesíti, nőtanító a 8 osztálybeli leánynövendékeknek a női kézimunkát tanítja külön díjazás nélkül, egyháztársadalmi segédkezés. A tanítási nyelv magyar. Az állás 1932. évi szept. 1.-én elfoglalható. Pályázhatnak okleveles és tanítói érettségivel bíró református fi- és nőtanítók 1932. évi július hó 24-ik napjának 12 órájáig következő címre: Ref. lelk. hiv., Nižný-Blh, u. p. Vyšný-Blh.

Pályázat a zsarnói ref. egyház org. kántortanítói állásra. Javadalma: 1.) Készpénz 80 kč. 2.) 16 m³. fűzifa beszállítva. 3.) 5 köből 1 véka buza. 4.) Ugyanannyi gabona. 5.) 5 hold szántó, 4 hold rét. 6.) 1 drb. marhalegeltetés. 7.) Temetési díj egyh. ker. megállapítás szerint. 8.) Lakás, kert s mellékhelyiségek. 9.) Ingatlanok után az adót az egyház fizeti. 10.) Államszegély, mely az állás elfoglalása után azonnal kérelmezve lesz, de érte az egyház felelőséget nem vállal. — Az egyházközségtől járó javadalom fele tanítói, fele org. kántori fizetés. Kötelességei: A nyolc évf. egyosztályu iskola vezetése, org. kántori teendők végzése, lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése s mind az, amit az egyházi és állami törvények előírnak. — Pályázhatnak nostrifikált oklevéllel vagy tanítói képesítéssel rendelkező ref. férfi org. kántortanítók. Ilyen pályázó hiányában gimn. érettségivel rendelkező egyén is pályázhat. Személyes megjelenés előnyös az utiköltség megtérítése nélkül. Pályázati határidő 1932. július hó 25 napja. A kérvények a 86400/1929 sz. miniszteri rendelet szerint felszerelve a zsarnói ref. lelkészi hivatalhoz (Pp. Turňa n/B.) küldendők.

Pályázat a kisdobronyi ref. egyház kántortanítói állására. Javadalom: Lakás természetben, mely áll 2 szoba, előszoba, konyha kamara pince, nyári konyha, méhes, istálló, csür, tyukól, 1 magyar hold kert, 9 kat. hold szántó, 11 kat. hold szántó-kaszáló, 10 köből buza, 10 köből gabona. Személypénz 60 Kč. Törvényes államszegély. Kötelessége: a reá kiszabott osztályok tanítása, szükség esetén lelkész helyettesítése. Ref. vallásu, állampolgársággal—oklevéllel bíró tanítók pályázatukat f. év július 30-ig adják be a kisdobronyi ref. lelkészi hivatalhoz. Az állás szükség esetén kiegészítő tanerővel is betöltetik. Kisdobrony (Malá Dobroň) u. p. V. Dobroň. Podk. Russ. Munkács-Csap autóbusz járat mentén. Posta, körjegyzőség 2 km.-re V. Dobroňban
Ref. Presbyterium.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vei ké Kapu s any” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Főmunkatársak:
Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény a vajáni, a kiadóhivatalra tartozó megkeresések pedig a csicseri lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Imádság.

Írta s a Szlovenszkói Ungi Egyházmegyei Egyesület 1932. június 9-én Nagykaposon tartott értekezletén elmondotta:
Ujlaki Sándor elnök.

Isten! Szeretnek örök kútforrása. Benned bizó lelkek megtartó ereje! Itt állunk előtted Fiad egyházának, Te szent országodnak választott szolgálai s valami édes, mély érzés ömlik el szivünkön, a mikor mint testvérek és atyafiak összejövve egymással találkozunk! A boru, mely ott ül gondokkal terhelt homlokunkon a szeretnek áldott napfénytől mindjárt oszladozik, a csüggedés, a reménytelenség ijesztő réme, mely ott kísér szüntelen nehéz küzdelmeink rögös, tövises utain, el-elmaradozik.

Szent munkánk, bizakodó magvetésünk oly sokszor hiábavaló volta feletti busult gerjedésünk sulyos, föld felé vonzó terhe mint válik könnyebbé, erőnk, bátorságunk, melyet kemény próbára tesz a közöny s hitetlenség egyre növekedő, egyet ostromló tábora hogy kezd viszsztatérni, ha kiöntjük egymásnak szivünket-lelkünket, elpanaszoljuk sok-sok bánatunkat — a miből manapság kijut mindenkinek — s közöljük egymással — ha volt — győzelmünket, édes örömlünket!

Légy áldott Istenünk a pályatársi solidaritás és őszinte szeretet szivünkbe oltott szent érzelméért! Óh tedd ezt szivünkben mindig erősebbé, áldást hozóbbá s minél jobban reszket alattunk a föld, üvölt a Sátán s tör be aklainkba és „háborog ellenünk a mi régi ellenségünk” annál erősebben érezzük az éhséget és

szomjuságot az egymással való találkozás és lelki egybeforradás iránt, hogy egymás hite és szeretete által épülve, meg nem lankadó erővel, a Te igazságod győzelmébe vetett tántoríthatatlan hittel munkáljuk a szent ügyet, melyet reánk bízál. Ragyogtassuk az Evangéliumnak a mostani nehéz válságokkal terhelt világ sötét zürzavarából az áldott békesség és megelégedés szép, kies folyóvizei mellé vezető szövetnekét. Térítgessük vissza az elhagyott Atyai hajléknak meleg, szeretetet, lelki-testi békességet sugárzó tűzhelye mellé a hűtlen tékozló fiakat, a kikért úgy fáj, a kiket úgy vár a jó Atya szerető szive! Emelgessük fel a porbasujtott lelkeket! Óh mert sokan vannak, a kik kenyerüket könnyeikkel sózzák, jaj! de sokan vannak, kiknek kenyerök sincs! Mi juhaink közül egyet is elveszni, se lelkét, se testét mélységbe zuhanni soha ne engedjük! Vezetgessük őket édes hívó szóval a legfőbb Pásztorhoz és Átala Hozzád óh örökkévaló Szeretet!

Mostani összejövetelünket is áldd meg, szenteld meg Istenünk, hogy szivünk szeretetben egybeolvadjon, lelkünk drága kincsekkel gazdagodjék!

A Te nevedre pedig — mi egyedüli Reménységünk! — térjen dicséret, dicsőség mindörökkön örökké!

Amen!

Első rangu iskolaügy.

Sablonná vált nagy igazság az, hogy iskoláink anyaszentegyházunk veteményes kertjei. Ezekben a kertekben gondozzuk és fejlesztjük azokat a gyöngye lélekpálántákat, a kiktől idővel az anyaszentegyház javára gazdag s áldott gyümölcsözést remélünk és várunk.

Drága, féltett kincsünk nekünk a mi iskoláink s ezért a drága, féltett kincsünkért erőnket meghaladó készséggel áldozunk már 4 évszázad óta. Igen, erőnket meghaladó készséggel! Ha betekintünk gyülekezeteink gondnoki számadásaiba, azok kiadásainak jelentékeny hányada mindenütt az iskola fenntartásának szükségletére fordítatik. Ezen kívül a hiveink közvetlen adómegterhelésének is szintén jelentékeny hányada a tanítói javadalom, tehát ismét csak az iskola szükségletének fedezetére szolgál. Az időnként szükségessé vált épületrenoválásoknak, vagy éppen új tantermek és új tanítói lakások építésének nehéz gondja s olykor elbirhatatlan terhe megint csak az iskoláink érdekében hozott súlyos áldozat.

Ezen több irányu s tekintélyes arányu áldozattal szemben — még a közelmúltban is — *valóságos* autonómiája volt iskoláiban református anyaszentegyházunknak. Ma azonban már csak névleges autonómiája van, mert önrendelkezési joga a jelenben más által, az állam által való rendelkezéssé, pusztá és kizárólag *köteletség*gé változott át.

Kérdezem: lehetséges s eltűrhető állapot-e köteleességeket teljesíteni jogok gyakorlása nélkül? Lehetséges állapot lehetett ez talán régesrégben, vagy a cári Oroszországban, de semmiképen nem az ma s főleg egy demokratikusnak szervezett köztársaságban. És ha *non sens* a mai állapot, miért tűrjük mégis némán és szó nélkül, mintha a legjobban és kedvünk szerint történnék minden? Megéri-e a mi nagy áldozatunkat, melyet iskoláinkért hozunk, az a semmi, amit ellenében kapunk? Nem égetően szükséges-e minélelőbb tisztázni és rendezni ezt az első rangú kérdést az állam és anyaszentegyházunk között? Meg kell-e tisztázást és rendezést próbálni legfőbb egyházi hatóságunknak mindenesetre s ha kívánatos eredményt etéren sem érhetünk el, komolyan számot kell vetnünk azzal, vajjon érdemes-e anyaszentegyházunkat s ennek különben is súlyosan terhelt hivatását tovább is súlyosan terhelni iskoláink fenntartásának költségeivel a nélkül, hogy komoly és érdemleges beleszólási jogunk volna sajátjainknak tartott iskoláink ügyeibe! Mert a tanítói választási jog, vallás-, énektanítás és kántor alkalmazás bizony nem éri meg azt a pénzt, a mibe kerül; e maradékjog az aránytalanul nagy áldozattal szemben olyan luxus, amit a mi szegény gyülekezeteink nem bírnak meg. Hiszen a vallást taníthatnák a lelkészek, az énektani-

tást s általában a kántorságot biztosítani lehetne szerződésileg s az így biztosított kántorságért való külön díjazás szinte nem is képezné az egyházi pénztárnak, vagy a hiveknek számbavehető megterhelését kivált olyan helyeken, ahol valamelyes tanítói föld van, amelyet, vagy amelynek bérleti értékét egészben, vagy kiegészítéssel oda lehetne adni díjazásba a kántorságot is végző községi, vagy állami ref. vallásu tanítónak. Ezt a megoldást jelenlegi kántortanítóink is bizonyára szívesen elfogadnák, mert akkor a tanítóskodásért megkapnák a kántoriak címén való beszámítás nélkül a törvényes tanítói fizetést, amit most nem kapnak meg s aztán a kántorkodási többletmunkáért is megkapnák a kántori többletdíjazást.

Igazán semmi értelme nincs, sőt felettébb sérelmes és visszas dolog, hogy az iskolai állami hatóság örökösen és sok esetben legjobb akaratunk mellett is teljesíthetetlen követeléseket támaszt az egyháznak és hiveinek filléreiből fenntartott iskolákkal szemben.

Távol legyen tőlem, mintha jelen soraimmal iskoláink községesítése, vagy államosítása, szóval iskoláink átadása érdekében akarnék propagandát kezdeményezni. Nem. Én csak a mai lehetetlen helyzeten való változtatást, a régi iskolai autonómiáknak visszaállítását, a jelenlegi zürzavaros iskolaigazgatási anomáliáknak megszüntetését kívánom és sürgetem. Ha azonban mindez keresztülvihetetlen és marad minden úgy, ahogy most van, akkor igazán vétkes könnyelműség és balgaság részünkről, hogy immár csak névlegesen felekezeti, de súlyos önmegterheléssel járó iskoláinkhoz tovább is makacsul ragaszkodunk, hiszen a sülyedő hájból is kidobják a fölösleges terhet.

Csabay Pál.

Gandhi a keresztyénségről.

A hinduknak, hatásában ma még felmérhetetlen értékű vezére Angliából a „kerekasztal” konferenciáról hazatérő útjában, Bombayban partraszállása reggelén, múlt év karácsony napján a hajón többek felkérésére, európaiak és hinduk nagyszáma előtt nyilatkozott Krisztusról és a keresztyénségről, s e nyilatkozatát az egyik fültanu, *Privat Edmund* feljegyzése alapján a genfi La Semelire Religieuse ez évi május 28-ik számából magyar-fordításban itt adjuk:

Minő hatást gyakorol egy magam fajta pogányra Krisztus története, aminl azt az Ujszövetség beszéli el?

Én a Bibliát mintegy 45 éve ismerem. Az Ó-szövetség nem tudott bennem nagy érdeklődést keltetni, de amikor az Ujszövetséghez és benne a Hegyibeszédhez értem, kezdtem már érteni Krisztus tanítását és a Hegyibeszéd üzenete valami olyanra adott visszhangot, amit

gyermekkoromban tanultam, arra, hogy nem kell bosszút állani, s a gonoszért gonosszal fizetni.

Mind-abból amit olvastam, az az állandó benyomásom, hogy Jézus majdnem új törvényt hozott. Kétségen kívül nem azért jött, hogy egy más törvényt adjon, hanem hogy valami újat oltson be Mózes régi törvényébe. Igen, úgy megváltoztatta azt, hogy új törvény lett belőle, már nem a szemet-szemért és fogat-fogért törvénye, hanem készség arra, hogy két ütést kapiunk egy helyébe és két kilométerre menjünk, ha egyre kényszeritenek.

Feleszméltem: im ezt tanultam gyermekkoromban én is. Bizonyára nem a keresztyénség kiváltsága ez a tan, hiszen eleddig a keresztyénség úgy állt a lelkem előtt, mint felhatalmazás arra, hogy egyik kézben egy palack pálinkát tartunk, a másikban egy beafsteököt.

Tévedésemről meggyőzött a Hegyibeszéd. Aminő arányban nőtt az igaz keresztyénekké váló érintkezésem, s ismertem meg Istenért élő embereket, akként jöttem rá, hogy a Hegyibeszéd az egész keresztyénség annak számára, aki keresztyén életet akar élni. Ez a beszéd szeretette meg velem Jézust.

A történeti Jézus, megvallom, sohasem érdekelte igazán. Rám nézve érdektelen, ha valaki bebizonyítaná, hogy a Jézusnak nevezett ember sohasem élt, s így mindaz csupa elképzelés volna, amit az evangéliumok beszélnek róla. Előtte akkor is igaz maradna a Hegyibeszéd.

Ennélfogva amikor ennek az életnek egész történetét olvasom, úgy tűnik fel nekem, hogy a keresztyénség még mindaddig a megvalósulás útján van, amíg el nem ismerik, hogy csak ott él a keresztyénség, ahol korlátot nem ismerő szeretet van és a bosszunak még a gondolata is hiányzik. Akkor persze ez túlnő minden ceremónián és minden betűkbe zárt tantételen. Ez valami definiálhatatlan lesz, amit nem lehet prédikálni, vagy szájról-szájra adni, hanem csak szívből-szívbe. De általában nem így értelmezik a keresztyénséget.

A Bibliának köszönhető, hogy nem romlott el a keresztyénség azok kezében, akik keresztyéneknek nevezik magukat. A Britt és Külföldi Biblia terjesztő Társaság nagyon sok nyelvre lefordította s mindez nagy szolgálatot tehet a jövőnek. Egy élő hit élet tartalmában 2000 esztendő számba sem jöhet. Tényleg hiába énekeltük, hogy „Dicsőség a mennyekben Istennek és békeség a földön”: ma sem Istennek dicsősége, sem békeség nincs a földön. Amíg ez még csak ki nem elégített szomjuság, s amíg gyökereitől ki nem téptük ami civilizációnk elhatalmasodását, addig még nem született meg a Krisztus. Majd ha biztos alapra helyezkedik az igazi béke, nem lesz szükségünk annak mutogatására, mert visszatükröződik majd nemcsak egyéni, hanem társadalmi életünkben is. Akkor

majd elmondhatjuk, hogy megszületett a Krisztus. Szerintem ez az igazi értelme annak a versnek, amit énekeltünk. Akkor nem pusztán évfordulója lesz egy nap a Krisztus születésének, hanem állandó történeti folyamat gyanánt gondolunk rá, mint amely minden egyes életben végbe mehet.

Minél inkább gondolok az alap-vallásra, annál inkább újulnak fel azoknak a nagy mestereknek csodás születéstörténetei, akik koronként és vidékenként megérkeztek hozzánk és annál inkább látom, hogy ezen történetnek hátterében ott van az az örök igazság, amelyről önöknek beszéltem. Ennek az igazságnak nincs szükségére sem valami hangzatos névre, sem ünnepléses nyilvánulásra, hiszen nem egyéb az, mint élése annak az életnek, amely soha nem szűnik meg és halad állandóan a béke irányában.

Ezért válik üres formulává amikor a mondás mögött rejlő mély értelem nélkül boldog Karácsonyt kívánunk. Mert ha nem akarunk egyuttal minden élő számára békeséget, nem akarhatjuk a magunk javára sem. Euklidesznek egyik szembeszökő axiómája, hogy csak olyan feltétellel lehet birni a békeséget, ha egyszerre mindefelől békevágó hevit.

A békét bizonyára lehet érezni harcok közepette is, de csak akkor, ha oda szenteljük a magunk életét és megfeszítjük saját magunkat, hogy eltüntessük az összeütközéseket.

Igy miként a csodás születés örök történet, úgy a kereszt is örök esemény ebben a harcoss életben. Ezért nincs jogunk úgy gondolni a születésre, hogy ne gondoljunk ugyanakkor a keresztén történt halálra is. Az élő Krisztus élő keresztet jelent. Nélküle az élet nem más, mint a folytonosságában megszakított halál.

Franciából fordította: *Rácz Kálmán* ny. tanár.

A belmisszió a multban s mint Egyházunk gyógyításának egyedüli eszköze a jelenben. (Egyháztörténelmi tanulmány.)

Irta: *Domonkos Kálmán*.

(Folytatás).

Hogy azonban a középeurópai, kiváltképpen a németországi, valamint a keleteurópai munkásmozgalmak vezetése nagyjából zsidó kézbe került, ez nemcsak az ő hibájuk, illetőleg érdemük, ebben a tekintetben jogosan éri a vád a mi saját művelt rétegeinket nevezetesen akadémikusainkat, akik itt nagy mulasztást követtek el akkor, amikor dühöngeni hagyták a kasztszellemet, az osztályöntudatot és a műveltségükben való elbizakodást. A saját fajukat, mely az u. n. proletár körökből került ki első sorban nem testvérüknek, hanem egy idegen világ polgárának tekintették. S ezt az idegen világot igyekeztek a saját világuktól minél mélyebb szakadékkal elkülöníteni. Ezt a szakadé-

kot aztán nem tudta sem a fajiság, sem a közös örökség: az ősi hit áthidalni.

Az általános forrongás idejében, az új világ hajnalhasadásakor vezetők után kiáltottak az alsóbb néposztályok. De a vezető helyek éppen akkor üresen maradtak. Nem foglalták el azokat olyan emberek, akik vér és hit szerint a vezetettekkel egy egységet képezhettek volna. Idegen vérű és idegen hitű emberek vonultak be azután a vezető helyekre. Idegen vezetők, akiknek szemében a vezetettek fajisága és hite nem volt szent. S ezeknek mi sem volt könnyebb, mint a kozmopolitizmust, az internacionalizmust és az atheizmust prédikálni!

Érintettük már röviden, hogy a keresztyén népek között a XIX. század első felében kulturszakadás ment végbe. Ez nem volt egyéb, mint a saját szellemi multjuk megtagadása; radikális elfordulás az addigi kulturájuk anyaföldjétől, az addigi vallásos tradíciótól.

Ez a katasztrófa az egyes néprétegekben és osztályokban különböző módon ment végbe. A legnagyobb lármával, a gyűlölet lehangosabb megnyilvánulásával természetesen a proletáriátus lelkében történt meg. Itt a marxizmus magvetése a szociális elkeseredés talaján nagyon gazdag gyümölcsöket termelt.

Ennek a magvetésnek a karakterizálására álljon itt néhány klasszikus kijelentés a legelismertebb vezetők szájából.

„A vallás és az Egyház a jelenlegi szociális berendezkedés terméke; csak a vagyonnal rendelkezőknek van rá szükségük, egyrészt hogy önző céljaikat megvalósíthassák, másrészt pedig hogy a szegényeket egy jobb másvilággal áltathassák!” (Marx.)

„A vallás megsemmisítése, mint az emberiség illuzórikus boldogságának vége, az igazi boldogság kezdete lesz.” (Ugyanaz.)

„Kötelességünk az istenbabonát serényen kiirtani. Senki sem méltó a szocialista névre, ha az atheizmust minden erejével nem terjeszti és szorgalmazza.” (Wilhelm Liebknecht)

„A keresztyénség a mult kísértete, a szocializmus a jelen követelménye és a jövő beteljesülése.” (Liebknecht)

„A keresztyénség és a szociáldemokrácia úgy állanak egymással szemben, mint tűz és víz!” (Bebel.)

Fáradhatatlan munkával préselik bele a tömegek lelkébe ezt a mentalitást, a vallásellenes érzületet népgyűléseken, a sajtó útján, könyveken keresztül, nevetségesen olcsó „felvilágosító röpiratok”-kal, de legfőképen az ő sajátos organizációjuk a „szabadgondolkodó egyesületek” révén.

Hogy milyen összegeket áldoz erre a propagandára napjainkban Szovjetország, azt mi elképzelni sem tudjuk, csak látjuk, hogy jól megszervezett munkájuk nem marad eredmény nélkül, mert hiszen az atheizmus napról-napra terjed.

Fejtegetéseink során nem bocsátkozhatunk részletekbe és nem mutathatunk rá, hogy milyen szörnyűséges megvalósulást talált a marxizmus atheista programja a bolsevik Oroszországban. Borzongás fogja el az embert, ha Max Hodann: Szovjetunión című munkáját, vagy még inkább ha a „Notschreie aus Russland” c. kötetében összegyűjtött leveleket olvassuk. Ez utóbbiakból szinte égre kiált a jajszava azoknak a szerencsétlen német telepeseknek, akik ott a G. P. U. (Gossudarstvennoje Polititscheskoje Uprawljenije: állami rendőrközigazgatás) korbácsütései alatt nyögnek, akiknek élete egy percig sincs biztonságban és akik a keresztyén Nyugattól várják sorsuk jobbrafordulását.

Az u. n. magasabb körökben az Egyház és a keresztyén vallás iránti gyűlölet egy—két kivételtől eltekintve távolról sem olyn nagy, mint az alsóbb néprétegekben. Helyette azonban széles körökben a legnagyobb közöny uralkodik minden vallásos étellel szemben. Az Egyházhoz való tartozásnak a külső formái még nincsenek lerombolva, talán egyelőre nem is gondolnak arra, hogy ezt véghez vigyék. Az Egyháznak az ő szemükben van bizonyos létjogosultsága a társadalomban. Az Egyház ellen föllépni nem ajánlatos dolog; ez mintegy a jó izlés elleni véték lenne. Szükség van az Egyházra, de nem nekem van rá szükségem, hanem a tudatlan tömegeknek. Körülbelül így gondolkoznak nagyon sokan.

Intelligens egyháztagjainknak személyesen nagyon kevés közül van az Egyházhoz. A gyülekezeti életben való személyes részvételre a legtöbben nem is gondolnak. Világnézetileg azaz igyekeznek igazolni álláspontjuk helyes voltát, hogy a keresztyén „világnézet!” tudományos szempontból régen meghaladott dolog. A valóság azonban az, hogy ők a keresztyénséget való világban nem is ismerik s ennek megértésére sohasem törekedtek komolyan,

Sajátságosan jellemző dolog azonban, hogy a világháború idején és az azt követő zürzavaros időkben, de még napjainkban is, egy másik érdekes jelenség is felütötte a fejét. Bizonyos vallásos vágyakozás. A mai ember egyáltalán nem idegenkedik a metafizikától, a mai ember nagyon is fogékony a transcendentális dolgok iránt. S ez nagyjában áll a magasabb körökre éppen úgy, mint az alacsonyabb néposztályra; különbség csak a kivételben, ezen vallásos vágyakozás kielégítésének módjában van. Az alapmotívum, amelyből ezek a mozgalmak kiindulnak nemcsak hasonló, hanem ugyanaz. A pszichológiai adottság. Mivel azonban az Egyházhoz való bizalmukat elvesztették, más utakon az Egyház teljes mellőzésével keresnek feleletet kérdéseikre, más utakon próbálják vallásos vágyakozásukat „hiányérzetüket” kielégíteni. Így elsősorban a keleti vallásokban.

(Folyt. köv.)

Régi dolgok.

Egy academica promotio testimoniumai
1839.

Adalékok Bacska történetéhez.

II.

Irta: Haraszy Károly.

A sárospataki kollégiumi senior beajánló levele:

„Nemes reformáta Szent Ekklesia! s annak minden renden levő Előljárói s Tagjai! Ezen jeles Ifjunak, a ki a felsőbbek parantsolatjából a Bacsikai Szent Ekklesiába Oskola Tanítónak kibotsáttatott, magát a maga oskolai és más hivatalbeli munkáira szorosan kötelező és Collégiumunknak Nagyérdemű Rectora előtt, saját neve írásával is megerősített Reversális Levelét olly véggel küldöm, hogy azt a Nemes Ekklesia ládájába be tevé, onnan mikor szükséges léssen mindenkor elővehesse és ha a maga hivatalában világosan ajánlott és szorosan fogadott köteleseiben, úgy a mint kell el nem járna, tehát véle ezen Reversális ereje szerint bánhassék.

Hogy ha pedig a maga kirendelt idejét minden kötelességének hűséges követésével és e mellett kegyes és jámbor erköltsőkkel ékeskedve eltölté, akkor neki illendő és tisztességes Testimoniális Levél adassék a Nemes és Szent Ekklesiának mind két renden levő érdemes előljárói által. Mellynek hivatalos jelentése mellett tartozott tisztelettel vagyok S. Patakon 1839. 14. Julius. A Nemes Reformáta Szent Ekklesiának és annak minden rendü Előljáróinak alázatos szolgája A S. Pataki Collégium mostani Seniora: *Hallgató István* s. k.”

2. A rektorprofessor testimoniális (kibocsátó) levele:

„B. az O! (Béke az olvasónak!) Jeles Ifju *Pataky Sándor* általunk az Batsikai Reformáta Szent Ekklesia Tanítójává kijelentetvén, midőn szándékoznék hivatala fojtatása végett el válni, általa megkéréttük, hogy neki illendő s tisztességes Testimoniális levél adassék. Bizonyítjuk azért, hogy miolta a fent nevezett jeles Ifju A(nya) Oskolánk kebelébe jött, mindég úgy viselte magát, mint A(nya) Oskolánk szelid, jámbor és tisztességes hivatalokra méltó tagja. Adja neki a Nagy Isten a maga méltó kegyelmét, hogy ezen most fel válalt hivatalát szoros sikerrel fojtathassa. Patak 1839. esztendő Julius 14. napján. A S. Pataki A(nya) Oskola Professorai közönségesen, — különösen annak mostani Rectora: *Somogy János* s. k.”

3. A tanító reversálisa:

„Én alább irt, a S. Pataki Nemes Collégiumnak mostani érdemes Rectorától az *Batsikai* Oskolának Tanítóságára és a kezem alá adott Tanulóknak oktatására kibotsáttatván, szentül fogadom, hogy azon oskolának nevedésére

egész erőmmel és tehetséggel vigyázni fogok, a reám bizattatandó Tanulókat mind a Helv. Confes. szerint való keresztyén Vallásra, mind a tisztességes tudományokra a Nevezett Collégiumba bevétetett tanításnak rendi szerént fogom tanítani. És e mellett a fenytékben is a mértékletességet fogom követni, hogy nem *komor, haragos, veszekedő és kegyetlen*, hanem *szelid, jámbor, engedelmes* fogok lenni; fogadom, hogy *időmet nem heveréssel, ide stova való járkálással, vendégeskedéssel, gyanus társasággal, felettébb való hasznomnak, előmenetelemnek vadászásával*, hanem a reám, mind az oskolában, mind a Templomban néző hivatalbeli hasznos munkákkal fogom tölteni. A Szent Ekklesiának *T. Praedikátorához és Kurátorához* egész *engedelmességgel s tisztelettel* és minden Ekklesiái tagjaihoz *betsülettel* fogok viseltetni. A nevezett Collégiumnak mind két renden levő Nagyérdemű *Kurátorainak s Professorainak*, a kiktől más jó tettekkel edjött, ezen mostani promóziót is vettem. *betsületeket szemem előtt fogom tartani*, mellyet mind beszédemmel, mind magam viselésémmel meg fogok mutatni.

Mind ezekre Istennek kegyelme velem lévén egészen ajánlom magamat és kötelezem. Hogy ha pedig ezen fogadásom szerint hivatalbeli munkáimra úgy mint kell, el nem járok, szabad legyen engemet a Szent Ekklesia előljáróinak a Ven. Tractus Tisztelendő Seniorának hírével, akár melly időszakban is ezen hivatalomtól s annak jövedelmétől megfosztani. Ha pedig ezen hivatalomat rendes időm el telte előtt törvénytelenül oda hagynám, akkor minden szükséges Testimoniális nélkül hagyattassam. Költ S. Patakon 1839. 14 Julius. *Pataky Sándor* s. k.”

Könyvismertetés.

„Az emlékezés szárnyain“. A pápai főiskola 400 éves jubileumára. — Szemelvények az Öreg Tanítók 1926 és 1931 évi találkozójáról. Németh Gyula felső-öri ny. ig. tanító közreműködésével írta: *Lakatos Károly* komáromi ny. ig. tanító. — Kézirat gyanánt.

Mint mikor az aláhanyatló nap utolsó sugarait vetíti a virághimes tájakra s bucsuzóul pazar színekbe öltözteti annak minden fűvét, fáját, rögét, ... olyan az a 46 oldalas kis füzet is, melyet *Lakatos Károly* bocsájtott közre ez év március havában. A 71 éves öreg népoktató életének estvéjén filmszerűleg leperegtegi úgy a saját maga, mint megöregedett iskolatársainak multját. ... Még egyszer átálmodja ifjuságát, munkás férfi korát, ... annak minden-minden keservét, gondját, viaskodását s örömét, hogy *boldog legyen életének őszi napsütésében is*, a mely munkáját, melyen lelke csüngött, félbeszakította.

„Hol vagytok ti régi játszótársak?” a költő e szavai jutnak eszembe, a midőn az öreg „iskolamesterek”, az élet formálásnak ezek az igazi művészei, . . . hogy még láthassák egymást, az *ösi pápai Alma Mater* falai közt találkozást adtak egymásnak először 1926-ban s másodszer a főiskola 400 éves jubileumán, 1931-ben. Kivánták látni egymást, hogy lelkük összeborulva a késő öregség tisztességében a soha el nem muló szeretet varázsában . . . „gyermekékké” legyenek újra, . . . gondtalanul talán „füzfásipot fujva! . . .”

Az 1926-iki találkozón még 30-an voltak az öreg konskolárisok, kiket az 1876—1890. évek között fennállott egyházkerületi ref. tanítóképző bocsájtott ki az élet vizeire; 1931-ben márcsak 12-en jelentek meg Pápán . . ., hogy hódolva az Alma Mater előtt, talán még egyszer . . . utoljára nézhessenek egymás szemébe, mielőtt *szétoszolnának*, mint az apostolok . . . az *örökkévalóságba!* . . .

A megható s kétségtelenül érdekes *kultur-történeti* adalokat nyújtó kis füzet a két találkozásnak két beszédjét hozza *Soós Gyula*, illetve *Németh Gyula* szájából; majd *Tóth István*, *Zsinka János*, *Kovács Zsigmond*, *dr. Flóris Áron* életét rajzolja odaadó szeretettel és hűséggel.

A füzet 24—26 oldalain Lakatos Károly *Váli Ferencről* emlékezik meg, ki a pápai volt református tanítóképző megszervezője, népszerű első igazgatója, kora legnagyobb pedagógusa, áldott lelkű, aranyszivű ember volt.

Majd *Németh Gyuláról* és *Soós Gyuláról* zeng megérdemlett dicséretet Lakatos tolla. A 33—37-ik oldalak Lakatos Károly és Németh Gyula „öreg barátok” két levelét hozzák, melyek történeti hűséggel rajzolják meg nemcsak az „öreg tanítók” pápai hódolatát, hanem a hódolók *lelkét is*.

A kis füzet végül magának az *írónak* (Lakatosnak) életrajzát hozza Németh Gyula tollából.

„A pápai jubiláris találkozón egybegyűlt öreg tanítók úgy döntöttek, hogy 5 év múlva újból összejönnek.” Adja az isteni gondviselés, hogy tervük valová váljék!

A kis művet egyébként örömmel köszöntöm. A „*regiekről*” való megemlékezés, tanulságunkra van!

Nagy haszonnal forgathatják azt különösen a *tanítók*, kiknek a gyermekekből embert kell formálni s ehez a nagy, nehéz és nemes munkához, mint bőséges *energia forrást* felhasználhatják Lakatos Károly sikerült füzetét.

Haraszty Károly.

H I R E K

— **Kérelem a lelkészi hivatalokhoz.** Ilosvai Imre királyháza (Kralovo nad Tisou) lakos kéri, hogy nagyatyjának, Ilosvai Imrének szüle-

tési kivonatát (születhetett 1840 körül), továbbá esketési anyakönyvi kivonatát küldje meg az a lelkészi hivatal, melynek anyakönyvében ez adatok feltalálhatók. Ugyanis ez adatokhoz nem tud hozzájutni, mert nem tudja, hol született és kötött házasságot nagyapja, Ilosvai Imre. Ilosvai Imre házasságot kötött Székely Erzsébettel 1860 év körül.

— **Felhívás.** Az ungi em. lelkészeit kérem, hogy az egyházak adósegély nyugtáit, ha *még nem küldettek be*, sürgősen küldjék a vajáni lelkészi hivatalhoz.

— **Az erdélyi református egyház** külmiszziói szolgálatát Babos Sándor református lelkész vállalta, akinek szolgálati helye Mandzsuria lesz, turáni, mongol-fajú misszióval.

— **A Magyarországi Református Konvent**, úgy intézkedett, hogy minden évben az advent második vasárnapja a „*b é k e v a s á r n a p j a*” legyen. Ezen a napon a magyar református gyülekezetek úgy a prédikációkban, mint az imádságukban meg kell emlékezzenek a világ-békéről,

— **Az Egyesült Államok** elhunyt elnöke, Theodore Roosevelt, aki minden vasárnap eljárt a washingtoni „Grace Reformed” templomban, kilenc okot sorolt fel, amiért az embernek templomba kell járni: 1. az a község, amelynek tagjai elhagyják, gunyolják vagy figyelembe se veszik vallásos szükségleteiket, egyszóval a templomtalan közösség a teljes elzúllásnak a helye. 2. Az egyházi munka és templom szorgalmas látogatása fejleszti ki, a mások iránt való kötelességérzetünket. 3. Nagyon sok ünnepnap van mindenki számára. A vasárnap minden más ünneptől abban különbözik, hogy abból 52 van egy évben, — vasárnap tehát a templomba jöjj. 4. Igen, ismerem én az összes mentségeket. Tudom én azt, hogy az Istent épügy lehet erdőben, a patak partján vagy a saját lakásunkon is imádni, mint a templomban. De még jobban ismerem azt a tényt, hogy az átlag ember így soha sem imádkozik. 5. Lehet, hogy nem hallasz jó prédikációt, de meghallgatsz egy jó embert — a lelkészedet — aki egész héten át azzal van elfoglalva, hogy könnyítsen egy kicsit hivedei nehéz életén. 6. A templomos ember hallja és kiveszi részét az Isten igéjének gyönyörű részeiből. Aki nem hallgatja, az a vesztes. 7. A templombajáró kiveszi részét az énekek énekléséből. 8. A templomban találkozunk, vagy be-

szélünk sok jó és csendes felebarátunkkal. És az egész világ iránt megbékélt érzésekkel távozzunk onnan ismét, még azokkal szemben is szívesebbek leszünk, akik esztelenül kicsinylik a templomba járásunkat. 9. Elsősorban pedig azért kívánom az egyházi munkában való részvételt az emberektől, hogy ezáltal mutassák ki hitüket és jócselekedeteiket.

HIVATALOS RÉSZ

Református Egyetemes Egyház Konventjének Elnöksége.

Tárgy: Neveltetési járulék iránti jelentkezések, 418/1932. szám. Pozsony, 1932. VI. 25. *Körlevél. Fontos!* Az Egyetemes Református Egyház valamennyi Nagytiszteletű Lelkészi Hivatalának, Az Országos Hivatal f. év június hó 3-ról kelt 35.93/6/1932. sz. átírata értelmében felszólítom Egyetemes Egyházunk valamennyi neveltetési járulékra jelentkező és igényt tartó lelkészét, hogy tanuló gyermekeik után járó neveltetési járulék iránti jelentkezésüket idejében nyújtsák be a rendes szolgálati úton, az iskolavezetőségétől kért és a 124/1928. sz. kormányrendelet 10. §. 2. cikkelyének a. és b. pontjai szerint kiállított igazolvánnyal, amely a tanintézet rendes látogatásáról szól. Egyúttal a jelentkezésnél igazolandó, hogy az illető a kérdéses főiskola vagy egyetem előírásainak megfelelően kellő időben és kellő eredménnyel végzi tanulmányait. Szeretettel keresztyén szolgáljuk:

Balogh Elemér

püspök, konventi lelkészelnök.

Pályázat. Tergenyé (Tergyňa, Slovensko okres: Želiezovce) reform. egyház iskolaszéke pályázatot hirdet, a nyugdíjazás folytán megüresült praeorans kántortanítói állásra. Javadalom a következő: 1., Természetben megfelelő lakás nagy kerttel, 2., készpénz kč. 24, 3., búza 8 szapu, vagyis 760 kg., 4., föld a „Pusztaszöllők”-ben egy tagban 11 hold és 11/100-ad, 5., rét és föld az „Irtás”-ban egy tagban 8 hold és 21/100, 6., Legelő a „Csejté”-ben egy tagban 3 hold, 7., a „Cseres” talajban kivágott erdőrészt 1¹/₂ hold. 8., egy házhely után járó erdei favágási jog: évi 3-4 öl fa vágással és hazahordással. 9., a „Káposztások”-ban 210 □-öl szántóföld, 10., az „Alsószöllők”-ben 610-öl szőlőtalaj munkaváltság díjul. 11., Stóla az egyházkerületi szabályrendelet szerint. Ezen javadalomnak fele része tanítói, fele része pedig kántori járandóság. A tanítói javadalom hivatalosan 1332 Kč összegre van értékelve, a többi államsegély, amely kérelmezve lesz, amelyért azonban szavatosságot az iskolafenntartó nem vállal. Kötelesség: a) az előkönyörgői tisztséggel és kán-

torsággal kapcsolatos mindennemű ünnepi és hétköznapi funkciók lelkiismeretes végzése; b) a 8 tagozatu, osztatlan elemi iskolában a tanterv szerinti tanítás és vallásérkölcsi nevelés; c) az egyház anyagi és szellemi vezetése, az anyaegyház lelkészének irányítása és felügyelete mellett s az egyháztársadalmi munkákban való részvétel.

Pályázhatnak református vallásu, állampolgársággal bíró, okleveles, rendes férfi tanítók. A pályázati kérvények a 86 400/1929 számú miniszteri rendelet alapján felszerelve, 1932 július 20-ig „Esperesi hivatal” Dolná Seč. Alsószece pp. Dolni Várad (Slovensko, okres: Levice) címre küldendők. A tanítási nyelv magyar.

Pályázat. A nemesoroszi ref. egyház presbitériuma, mint iskolaszék, pályázatot hirdet az eltávozás folytán megüresedett kántortanítói állásra. Javadalom: 1., Készpénz 14 korona. 2., Szántóföld és rét 2 kat. hold 1246 □-öl. 3., Tiszta szemes búza 7 q. 30 kg. 4., Bor 56 liter. 5., Kemény tűzifa beszálitva és felvágva 1 öl. Tandijkárpótlás államtól 84 korona. Államsegély, melyet az egyház kérvényez, de nem garantál. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak ref. vallásu, csehszlovák állampolgársággal bíró tanerők. Pályázati határidő 1932 július 31. Az iskolai referátus 86.400/929 számú rendelete szerint felszerelt kérvények az alsószecei (pp Dolni Várad) ref. Esperesi Hivatalhoz küldendők. Az állás 1932. szept. 1-én elfoglalandó.

Pályázat. A nagytoronyai ref. egyház presbitériuma pályázatot hirdet — okleveles tanító hiánya miatt. — Kántortanítói állásra. Javadalom: 1., 7 katr. 431 □-öl szántóföld, melynek adóját az egyház fizeti, 2., 88 kor. készpénz, 3., 16 szekér tölgyfa házhoz szállitva, melyből a tanító az iskolát is tartozik fűtetni, 4., jó lakás, kerttel, 5., Stóla, 6., Államsegély. Kötelessége: a növendékek tanítása, kántori teendők végzése, Kanonikus órákon s minden harmadik vasárnap délelőtt az isteni tisztelet végzése. A tanítási nyelv magyar. Az állás szept. 1-ig elfoglalandó. A kérvény a szükséges okmányokkal aug. 1-ig adandó be a lelkeszi hivatalhoz Velka-Toroňa, p. p. Čergov, okres: Trebišov. *Presbitérium.*

Pályázat. Externista tanító-vizsgára készülő ref. nős fiatalember vagyok. Pályázok ref. felekezeti iskolához kisegítő kántor-tanítói állásra. Orgonához is értek. Szíves megkeresést a javadalom ill. fizetés megjelölésével f. év július 15-ig a kosynói (Mezőkaszony) ref. lelkeszi hivatalhoz kérek.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vélké Kapuán” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény a vajáni, a kiadóhivatalra tartozó megkeresések pedig a csicserei lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Egyházunk szociális tevékenysége.

— Állítsuk fel a diakonátust —

Az elmúlt télnek sok-sok tanulsága között feltűnhetett, hogy bármiféle közjótékonyossági mozgalom indult meg, az a legtöbb esetben a világi hatóságoktól vette eredetét. Ha a munkanélküliek egyre növekvő táborán kellett segíteni, azokat kellett munkához és az által a mindennapi szükséges kényérhez juttatni, a közigazgatás fejétől, a járási főnöktől jött a segítség; ha éhező gyermekeket, nélkülöző családokat, gyámol nélküli öregeket kellett támogatni, a segély-akciót itt is a világi hatóságok kezdeményezték. Ezt egy idő óta évről-évre így tapasztaltuk már, az elmúlt inséges télen még inkább. Tisztán a segélyezés szempontjából, a segélyreszorultak érdekéből nézve ez nem kedvezőtlen jelenség, mert hiszen onnan felülről több segítség jöhet, odafenn inkább birtokában vannak a földi javaknak, mint, mondjuk, maga az egyház is.

Egy szempontból azonban mégis sajnálatos jelenség. Ezzel az egyházak, közelebből a mi református egyházunk, leszorultak a társadalmi segélyakció teréről.

Dehát miért szorultak le?

Talán külső kényszer folytán? Egyáltalában nem. Őket félreállításra semmiféle külső hatalom nem kényszerítette. Hanem leszorultak, tehát leszorult közelebből a mi református egyházunk, mert engedte magát leszoríttatni, mert, valljuk meg, nem törődünk eléggé, sőt talán egyáltalában nem, eddigelé a magunk szegényeivel, segélyreszorultjainkkal; ha fel-felébredt is olykor-olykor lelkiismeretünk, szépen elhallgattuk azt. A régi egyházlátogatási jegyzőkönyvben volt egy kérdés, ami mintha lelkiismeretünkhöz lett volna intézve: „Miképen gondoskodik a

gyülekezet a szegényeiről, árváiról, betegeiről?” A felelet erre a legtöbb helyen ez volt: „A község gondoskodik róluk”. Nem mondták azt, őszintén bevallva mulasztásaikat: bizony, fájdalommal kell bevallanunk, hogy e téren nagy mulasztások terhelnék bennünket, hanem lelkiismeretük felébredt szavát ily könnyelmű, semmitmondó és parányi felelősségérzetről sem tanuskodó felelettel hallgattatták el: „A község gondoskodik róluk.”

A dolog azonban nem olyan egyszerű és jelentőség nélküli, mint első tekintetre látszik. Abban, hogy az egyházak, legalább a mi egyházunk igen, alig-alig vett részt az elmúlt tél segély-akcióiban; alig-alig tanusított valami szociális tevékenykedést, nagy-nagy veszély rejlik egyházunkra nézve. Az a nagy veszély, hogy amily mértékben megfeleldezik egyházunk a krisztusi parancsról: „Elmenvén... prédikáljatok és betegeket gyógyítsatok”; amily mértékben gyengül ez iránti érzéke és ebben az irányban tevékenysége; amily mértékben lesz predikáló egyház csupán és hagyja a társadalmi bajok orvoslását, a vérző sebek gyógyítását, az éhezők, szükségét látók, nyomorgók, földre suttottak megsegítését a világi, vagy politikai hatóságokra, olyan mértékben gyöngülni fog a hivekben is az egyház iránti meleg érdeklődés, gyöngül az egyház szeretete, mert az a szegény, az a szerencsétlen, az a sorsüldözött miért ragaszkodják egy olyan egyházhoz, mely predikálja ugyan a szeretetet, de nem gyakorolja?! Nem látjuk át, hogy a világi, politikai hatóságok, maga az állam nem ok nélkül vették kezükbe a hivatkozott egész segély-akciót, mert jól tudják, hogy minden egyes darab kenyér

szorosabbra fűzi, erősebbé teszi az összekötő kapcsolatot közte és a megsegített között?

Sok szó esett már arról, hogy miért is gyengült meg a hivekben az egyház iránti ragaszkodás és miért csökkent nekünk lelkésznek tekintélyünk? A legtöbbet hangoztatott és alighanem találó felelet: Azért, mert a lelkipásztor megszűnt jegyzője, orvosa, ügyvéde stb., szóval „mindenese” lenni a maga egyházának, a maga gyülekezetének. Nos, ez a kötelék még jobban meggyengül, a hivek és lelkészük egyházuk közti választófal még nagyobb lesz, ha a hivek kénytelenek tapasztalni, hogy egyházukban, lelkipásztorukban nem találják fel azt a segítő gyámolt, mely segítségükre lenne az élet terheinek hordozásában.

Református egyházi életünk nagy hiányát ösmeri fel az új magyar egyházi törvénykönyv, amikor a réginél több figyelmet fordít a szeretetmunkákra és hangsúlyozza azoknak az egyházi életbe való beállítását. A diakónusokat, kik a szegények gondozásának tisztét töltik be a református egyházban, miként azt töltötték be az őskeresztény egyházban, egyenesen a tisztviselők sorába állítja, kiket épűgy, mint a presbitereket, maga az egyházköztség választ és diakónusképző felállítására utasítja a konventet. Szóval, a szegények gondozását intézményesen akarja ellátni.

Amit eddig elmulasztottunk, azt haladéktalanul pótolnunk kell nekünk is. Ma a helyzet az, hogy nem ismerjük szegényeinket s így nem is törődünk velök. Ha valahol törődnek velök, az nagyon is szórványos dolog. Ma a legtöbb helyen, ahol gondolkodnak a szegényekre, „karácsonyi adományok”, „karácsonyi szegények felruházása” formájában merül ki a gyülekezetek szegénygondozása. Ma a helyzet az, hogy az egyházon kívül álló körök jobban ismerik szegényeinket, mint mi magunk. Ezen a helyzeten a magunk, egyházunk, jövőnk érdekében föltétlenül változtatnunk kell. Állítsuk fel azért haladéktalanul mi is a diakonátust; válasszunk presbiteraink mellé szegénygondozókat, diakónusokat, kik számbaveszik szegényeinket, számontartják, állandóan látogatják őket és összegyűjtik a szegények számára eltett adományokat és által adják azoknak, akik arra rászorultak. Ahol, kis gyülekezetekben, nem állíthatnánk be külön diakónusokat, annyit mindenestre tegyünk meg, mint amit az egyik erdélyi (széki) egyházmegyében tartott presbyteri értekezlet elhatározott: „Az egyházközségeket körökre osztja és kijelöli a körök látogatására az egyes presbitereket. Lehetőleg minden negyed évben gyűlést tart és e gyűlésen beszámolnak a presbiterek körükben szerzett tapasztalataikról”. Itt tehát a presbiterek végzik a diakónusok munkáját.

Tudjátok, mit jelentene ez? Azt, hogy az a szeretet, amit Krisztus szívében e világra hozott, hogy általa megváltsa a világot, megkez-

dené a maga világmegváltó munkáját. A szeretet állandó áramlása lenne ez: szívből-szívhez. És gyülekezeteinkben új élet kezdődne, egy eddig nem ismert új élet.

„Csodálatos példáját látjuk ennek a rendszeres gyülekezeti szegénygondozásnak a holland református egyházakban, ahol vannak nagy számmal egyházak, ahol a gyülekezet összevételének felét fordítják a közöttük levő szegények gyámolítására. De meg is van az eredménye. Ennek egyik következménye az, hogy nem tud közöttük hódítani a szocializmus. A krisztusi testvériségből asztalra kerülő mindennapi kenyér nagyobb erőt képvisel, mint az „elvtársi jelszavak.” (Dobos Károly. Kálvinista Szemle 1930. okt. 4.)

A jövő tél, amelynek minden bizonnyal meglesznek szintén a maga szegényei, nyomorultjai, segélyre szorultjai, ne találjon hát bennünket készületlenül.

Egy-két évvel ezelőtt Kassán jártamban egy reggel végtelenül kedves kép ragadta meg figyelmemet. Láttam szemközt jönni velem egy idősebb zsidó embert, karján nagy kosárral, amiben különféle dolgok lehettek. Akkor rögtön az villant a lelkembe, hogy ez a zsidó ember aligha lehet más, mint a zsidó egyházi, ki most viszi jólelkű emberek szeretetadományait a szűkséget látókhöz. Gondolatom nem volt valószínűtlen, mert hát tudjuk, hogy a zsidóknál tényleg megvan a hittestvérekről való ezen szeretetteljes gondoskodás. Nos, én nem tudok elképzelni kedvesebb dolgot, meghatóbb képet, mint egy ilyen, karján nagy kosarat cipelő diakónust, ki viszi a hivek, a jó szívek szeretetadományait és bekopogtat vele ott, ahol azt várva várják. Hogy megváltoznék egyszerre egyházunk sokhelyütt megrongált képe! Minél több diakónus és egyházunk vissza nyeri régi fényét, betölti fenséges misszióját és új századoknak veti meg alapjait.

Kövér Árpád,

A belmisszió a múltban s mint Egyházunk gyógyításának egyedi eszköze a jelenben.

(Egyháztörténelmi tanulmány.)

Irta: *Domonkos Kálmán.*

(Folytatás.)

A gnosztikus, theosophiai és antroposophiai spekulációknak a virágkorát éljük. Az okkultista és spiritista kísérletek sokkal jobban virágoznak, mint azt az ember gondolná. Napjainkban épen a Goethe-centennáriummal kapcsolatosan az antroposophusok kerülnek előtérbe. A dornachi Goetheanum ebben az évben különös élnökségnek és látogatottságnak lesz szemtanúja. Nagy tévedés lenne azt gondolni, hogy ez hozánk még nem jutott el. Prágában már jelentek meg fordítások dr. Steinernek és más antroposophusoknak azokból a műveiből, melyek első-

sorban alkalmasak arra, hogy az antroposóphiát tovább plántálják.

Körülbelül ennek a mintájára terjed az egyszerűbb emberek között a szektáknak számtalan fajtája. Nem egyszer találkoztam már a Nemzetközi Biblia Tanulmányozók kiadványai-val olyan családokban is, ahol arra legkevésbé vártam. Megfelelő ismeretek hiányában képtelenek kritikát gyakorolni s így elfogadják a nekik nyújtott „szellemi táplálékot” úgy, ahogy beadják nekik.

Van még egy fájdalmas tény, amelyet ebben az összefüggésben nem hagyhatok megemlítés nélkül. A falusi földműves népünk között is szinte napról-napra terjed a vallás és az Egyház iránti közömbösség. Vannak vidékek, ahol a vasárnapi istentiszteleten a pappal, kántorral és ezek családjával együtt is alig van tíz ember. Egyes vidékeken vasárnap is úgy dolgoznak, mint köznapon, különösen a nyári időszakban. Különösen meglepő, hogyha az ember esetleg a kurátor, vagy valamelyik presbiter udvarában találja vasárnap a bűgő cséplőgépet.

Ha mindezeknek a szomorú jelenségeknek az okát kutatjuk, két dolog kétségtelenül azonnal világos lesz előttünk. Már a kezdet kezdetén: a vallásoktatásnál sok mulasztást követnek el a lelkészek. Itt külön is érdemes volna szólni arról, hogy a lelkész tanítsa-e a hittant, vagy a tanító. Különösen az ifjabb tanító-nemzedék részben, vagy egészben közömbös az Egyházzal szemben. De vannak egyenesen egyházellenes, sőt kommunista, atheista tanítók, tanítónők is. A legtöbb nem is vállalja a hitoktatást, vagy pedig ha vállalja is, csak azért, mert abból valami anyagi plusz-t vár s később, amikor már a fizetése emelkedik, hogy nélkülözni tudja a vallástanításért és kántorságért járó honoráriumot, szívesen lemond ezekről már csak azért is, hogy az egyházi felsőbbség ne legyen neki felettes hatósága.

Még valamivel megnyugtatóbbak a viszonyok ott, ahol felekezeti iskola van s ezzel az Egyház rendelkezik. De itt is sok helyen vannak hiányok.

A falusi gyülekezeteink nagyrésztében a valóságos élet elhanyagolása a vallásoktatás elhanyagolásában és mechanizálásában találja okát. De ez nem áll egyedül. Ehhez járul még az a tény, hogy a legtöbb helyen teljesen hiányzik a lelkész és a gyülekezet tagjai között a személyes kapcsolat s ennek elsősorban a lelkész az oka. A házilátogatásnak, a személyes lelkigondozásnak az elhanyagolása; azután az a téves hit, hogy a vallásos élet ápolására a vasárnapi prédikáció „bőven!” elégséges, a lelkésznek a paróchia falai mögé való visszahúzódása, bizony sokban hozzájárult ahhoz, hogy egyházi életünk haldoklófélben van.

Ha mindezeket egy szempillantás alatt tudnánk egyszerre szemlélni, akkor bontakozna ki előttünk teljes egészében a veszély, amely Egy-

házunkban a lelkiéletet fenyegeti. Azok az emberek, akik ebben benne élnek, talán nem is látják sokszor olyan élesen ezt a veszedelmet. Úgy vagyunk ezzel is, mint a nagy hegyekkel. Ha a lábához megyünk és onnan nézzük, alig látunk belőle valamit. Ha azonban egy bizonyos távolságból szemléljük, akkor sokkal tisztábban bontakoznak ki előttünk a körvonalak. Nem egyszer olvassa az ember egyházmegegyei, vagy más gyűlések jegyzőkönyvében, hogy a templomlátogatások, a hitélet stb. stb. „kielégítő”, pedig mennyire nem kielégítő! Az ember szinte zavarban van és nem tudja, hogy önmagukat akarják-e ezzel ámitani, vagy azokat, akiknek esetleg a jegyzőkönyv a kezébe kerül.

Felvetődik most már a kérdés, hogy mit tehet és mit kell tennie az Egyháznak ezekkel a jelenségekkel szemben?

„Egy birodalmat csak ugyanazokkal az eszközökkel lehet megvédeni és fenntartani, amelyekkel megalapították!”

Krisztus birodalma az Evangélium hirdetésével alapított. A jelen zürzavarában is az Evangéliumnak hűséges és elmélyülő hirdetése lehet az az út, amely a szebb, boldogabb, megújult egyházi élethez vezet. Azokat az utakat kell megtenni, amelyeket Krisztus megtett. Az Evangéliumnak napjaink szükségletének megfelelő hirdetése az első s legfontosabb teendőnk!

(Folyt. köv.)

Látogatás egy városi lelkipásztornál.

Mostanában egyházi lapjaink mind sűrűbben foglalkoznak az egyház szociális feladataival és a munkanélküliség kérdésével kapcsolatban a rendszeres szegénygondozás kiépítésének szükségességével. Bizonyára egyházunk lelkipásztorai közt nagyon sokan vannak, akik szívesen előbbrevinnék e téren is egyházközségük életét, csak nem tudják, hogyan kezdjék el. Felkerestem azért egy olyan városi lelkipásztorunkat, aki köztudomás szerint ügyes és szerencsés kézzel életre hívta gyülekezetében a diakonátus intézményét, mint amely egyetlen református megoldási módja a gyülekezeti rendszeres szegénygondozásnak.

A komáromi gyülekezet széles körökben ismert lelkipásztora: Galambos Zoltán a tőle megszokott lekötelező szívéllyességgel fogadott, Mikor előadtam a tervem, hogy interjút akarok tőle kérni, igen erősen szabadkozott, hogy még neki is hosszabb időre van szüksége, ha a diakonátus intézménye felől tárgyilagos bírálatot akar mondani. Első néhány kérdésemben nem érintettem ezt a tárgykört, hanem megkérdeztem, honnan szerezte azt a sok szép, német nyelvű, végtelenül izléses, vasárnapi iskolás

gyermeknek számára való bibliai jelzőket, amelyek ott heverték a sok külföldi egyházi újság mellett az íróasztalán?

Elmondja erre, hogy a múlt hetekben az Alpeseben fekvő, gyönyörű szép Salzerbad nevű osztrák fürdőhelyen volt, ott tartották az osztrák belmissziói szövetség tagjai az évi szokásos nagy konferenciájukat, melynek tárgya az ifjúság kérdése volt. Onnan hozott magával sok kedves szép dolgot.

A következő kérdésekben mind jobban közeledek kitűzött tárgyamhoz s érdeklődöm a felől, hogy gyülekezetének hányad részét képezi a proletáriátus? Milyen azoknak a viszonya az egyházhoz?

Az adott válaszból megtudom, hogy a komáromi nagy gyülekezet egyharmad része proletár, kiknek az egyházzal szembeni magatartása ugyanaz, mint a többi városok proletáriátusáé. A legjobb eset az, ha jóakaratulag semlegesek. De hogy ez a helyzet megváltozzék, a több esztendő óta gyakorlatban lévő Heidelbergi káté magyarázatai során a gyülekezet tagjai lelkében visszhangra talált az a gondolat, hogy a Jézus főpapi tisztéből természetszerűleg következik a könyörülő szeretetmunka. Az elmúlt esztendő nyomoruságai közt így jutottak reá, hogyha egészséges ref. gyülekezeti életet akarnak, fel kell ujítani a kálvini eredetű, egykor nálunk is meglevő, de a legujabb időben teljesen elhanyagolt diakonátus intézményét.

A következő kérdéseim már a dolog lényegét érintik. Mi a diakonátus szervezete?

Az egyházi törvények ugyanazon paragrafusai vonatkoznak reájuk, mint a presbiterekre. Elnökük a lelkipásztor és a főgondnok. Tagjait a presbitérium nevezte ki, számuk eredetileg 48 volt. Minden hónap első hétfőjén jönnek össze, minden ülésük saját kérelmükre énekekkel és imával kezdődik s végződik. A gyülekezetet uccák szerint maguk közt felosztották 45 részre, minden résznek egy diakonus került az élére. A munka azzal kezdődött, hogy a diakonusok az egész gyülekezetről statisztikai lapot készítettek, azon fel van tüntetve minden család összes adata: családtagok száma, vegyes házaság, vagyoni s szellemi állapot, templomlátogatás stb. A diakonusok saját körzetüket rendszeresen látogatni tartoznak, munkanélkülieket, nyomorgókat, elhagyatottakat nyilvántartani.

Hogyan történik a segélyezés?

A diakonusok a rendes gyűlésükön beszámolnak a látogatásuk eredményéről, sürgős esetekben már a házilátogatásuk alkalmával a szükségét szenvedőknek igazolványt adnak. Az illető felek ezt a körzeti diakonus által kiállított igazolványt behozzák a lelkészi hivatalba, ennek alapján a református kereskedőkkel való előzetes megállapodás szerint a lelkipásztor utalványt állít ki szükséges mennyiségű élelmiszerre vagy ruhára. Minden hónap végén a kereskedők a náluk beváltott utalványt a lel-

készi hivatalba beadják és felveszik az érte járó pénzüsszeget.

Ezután az érdekelt s feltettem azt a kérdést: hogyan szerzik meg s teremtik elő a szükséges pénzüsszeget?

A templomi prédikáció során s a vallásos estélyeken, bibliakörökben, a leánykörben óriási propadanda folyik oly irányban, hogy a gyülekezet tagjainak lelkében felébredjen a felelősségérzet a ref. szegényekkel szemben. A templomban külön persely van kitéve erre a célra. A diakonusok, hogy a gyülekezet tagjai előtt jó példával járjanak elől, minden ülésükön maguk közt is perselyeznek.

Megkérdeztem ezután, hogy a diakonátus életrehívásának milyen hatása van a gyülekezetre?

Mindjárt meg is kapom a kívánt feleletet: a diakonus a lelkipásztor bizalmasa, kit körzetének minden egyes fontosabb tényéről azonnal értesít, készülődő vegyesházasságról, szekták munkájáról, hitetlen agitációról stb. stb. A kiosztott nagyszámu élelmiszer és ruhasegélyek révén a proletáriátus magatartása az egyházzal szemben lényegesen megváltozott, részükről több megértés és bizalom észlelhető. Az egyházban megérzik a róluk gondoskodó lelki édesanyát.

Ha már itt tartunk, felteszem még azt a kérdést is: ugy tudom, hogy a komáromi gyülekezetben egy diakonissza is működik, mi az ő munkája és beosztása?

Minden héten végig látogatja a kórházat és a szegényházakat, a külvárosokban, az újtelepeken vasárnapi iskolákat tart: ugyanott bibliakörököt vezet. Vasárnap délután cselédleányok számára bibliórát tart, szombaton a fiatalabb leányok körét vezet. Munkája végtelenül áldásos, egyházépítő munka.

Végül, utolsó kérdés gyanánt megkérdezem még, hogy miben látja egyházunk szociális feladatait?

Hogyha gyülekezeteink nem akarják teljesen elveszíteni a proletáriátust, nem szabad megmaradni a szeretet prédikálásánál. Gyakorolni is kell azt, életté változtatni a hitet, hogy legyen a református egyház újra hit és szeretetközösség. A rettenetes gazdasági válság által okozott nyomort egyházaink csak a diakonátus intézményének életbeléptetésével tudják enyhíteni.

Végtelenül kedvesen, tanulságosan eltöltött délután emlékével hagytam el a komáromi paróchiát, abban a tudatban, hogy itt nemcsak a rózsaligetté változtatott udvar beszél új életéről, hanem a fellendült, megújított gyülekezeti élet is. Lelkipásztoraink közt egy új típus van kialakulóban: a modern idők követelményeit megértő, új módszerrel dolgozó, intenzív lelki és szellemi életet élő belmissziós lelkészek típusa. A komáromi lelkipásztor ennek a típusnak megszemélyesítője.

Patay Tibor.

Külmissziós felelősségünk.

Az utóbbi időben meglehetősen sullyal nehezedik lelkemre az a gyötrő gondolat, hogy egyetemes egyházunk hivatalos vezetői úgy az alacsonyabb, mint a magasabb közületekben még mindig nem részesítik kellő méltánylásban a külmisszióval való tényleges foglalkozást s ebből kifolyólag úgy egyetemes egyházunknak, mint a meginduló belmissziós megmozdulásoknak felmérhetetlen hátránya, vesztesége van.

Sokan mellőzhetőnek vélik a külmisszióval való foglalkozást, sőt tekintve a mai nehéz gazdasági viszonyokat, esztelen tékozlásnak tekintik az e célra való adakozást. Meg sem gondolják az ilyenek, hogy ez az elutasító magatartás a külmisszióval szemben micsoda végzetes veszteséget jelent egyházunk és korunk keresztyénsége számára.

Hiszen a külmisszió a keresztyénség éltető szelleme, lelke! Az örök pünkösd, amelyik a maga örökös csodáival újra, meg újra életté, valósággá teszi a keresztyénséget az emberiség életében. Onnan indult ki Jeruzsálemből az első pünkösd napján, hogy diadalmas hódításával bejárja az egész világot. Hozzánk magyarokhoz is a külmisszió áldásaképpen jutott el a keresztyénség s ha jó volt nekünk annyi évszázadon át élvezni a keresztyénség áldását, gyümölcseit, akkor különösképpen becsületbeli kötelességünk nekünk, az itteni kálvinista egyház jelenlegi hivatalos vezetőinek kivenni a részünket abból a munkából, amelyiknek egyetlen célja: elvinni a keresztyénséget más pogány népekhez is.

Ha hivatalos lapunk hasábjain, vagy még inkább magánbeszélgetéseinkben tudunk fájdalmas jeremiádokat panaszkodni, sirni egyházunk bajai, népünk erőtelen, gyenge keresztyéni életfelfogása felett, akkor másfelől komolyan kell foglalkoznunk azzal is, hogy az Isten országának terjesztését tényleg komolyan vegyük.

Az Isten országa terjesztésének hatalmas gondolatát pedig végső ponton mindenkor a külmisszió képviselte.

Mindaddig hiába fáradozunk egyházunk és népünk hitéletének emelésén, amíg a nagy nyugati népekkel karöltve be nem állunk a külmisszió szolgálatába; mert a külmisszió a hajtókereke minden komoly belmissziós megmozdulásnak is.

Azt csak mindenki elismeri, hogy a külmisszió igen jelentékeny ébresztő visszhatása van az itthoni keresztyénség életére s az összes u. n. egyházépítő munkálkodásra, de oly kevesen látják azt, hogy ennél sokkal többet jelent reánk nézve a külmisszió, mert ez a keresztyénség éltető szelleme, lelke ma s minden időben. Népünk s korunk keresztyénségének egyenesen meg kell keresztelkedni a külmisszió szellemében, ha azt akarjuk, hogy egy új pünkösd éb-

ressze öntudatra a mi keresztyénségünket. Mi még ma is, testileg is, lelkileg is abból a lelki kenyérből élünk, annál az ősi paráznál melegedünk, amelyiket egykor a mi pünkösdünk idejében a külmisszió hozott hozzánk. Ha keserves a panaszkodásunk, hogy ez a parázs, a hitbuzgóságnak eme tüze a mi hiveink lelkében nagyon mélyen eltemetve él régi hamu alatt, akkor százszeres erővel kellene törekednünk arra, hogy felvegyük a kapcsolatot újra a pünkösd lélekkel, a keresztyénség örök éltető szellemével, amit legjellegzetesebben a külmisszióval való intenzív foglalkozás közben észlelhetünk.

Sokan azt gondolják, hogy az egyházunk és népünk hitéletének újra ébredése vezet majd el a külmisszióval való foglalkozáshoz, mint egy késői gyümölcshöz, holott az eset csaknem fordítva igaz. A bel- és külmissziót egy és ugyanazon Lélek élteti, táplálja, de mindaddig csak iránytalan vergődés, kényünk- kedvünk szerint végzett passzió lesz a mi belmissziós tevékenységünk, amíg a vezetést a mi belmissziós munkáinkban át nem hatja az Isten országa terjesztésének szent vágya, ezt viszont mindenkor a végső ponton a külmisszió vezeti.

Vannak egyes sajtóságos fenyőfajták, melyeknél, ha a középső u. n. vezérágat érzékenyen megsértjük, vagy épen letörjük, soha többet felfelé nem nő, hanem csak oldalági fejlődnek, eddigi törzse vastagszik, sőt a legtöbb esetben elcsenevészsedik, elpusztul. Valami ilyenféle csapás éri a keresztyénséget, ha az Isten országa terjesztésén nem munkálkodik; ennek a munkának pedig végső, legjobb, leghatározottabban égfelé törő pontja, csuca, de egyuttal fenntartó gerince, későbbi törzse, oszlopa is a külmisszió.

Ennyit jelent a mi külmissziós felelősségünk.

Nehéz gazdasági viszonyainkkal hiába menetetözzünk, sőt Isten épen azért adta reánk a mai rendkívül sulyos, megpróbáltatásos időket, hogy szálljunk magunkba s vegyük észre a régi jobb világban elfeledett, elhanyagolt kötelezettségeinket. Ma is kell foglalkozni a külmisszióval — amint tőlünk telik — legalább is annyit, amennyit az itt lefektetett elvi álláspont feltétlen megkíván. Szlovenszón egyetlen magyar kálvinista külmissziós lap a „Hajnal” ujság. (Megrendelhető: Ref. Lelkészi Hivatal Nová Vieska p. Kőbölkut cimen.)

Kísérjük éber figyelemmel a külmissziós megmozdulásokat!

Belmissziós munka a szlovák gyülekezetekben.

Kálniczky János bezői lelkész előadása.

Főtiszteletű Püspök urtól vettem ama megbízást, hogy jelen értekezleten adjam elő, miképen lehetne a szlovák gyülekezetekben ma-

gasabb nivóra emelni a belmissziót? És hogy mik a terveik, vágyaik és óhajtaik e tekintetben a lelkésztestvéreknek? Megvallom, hogy nehéz, s részemről talán meg sem oldható feladatot rótt rám a Főtiszteletű Püspök ur.

A belmisszió magasabb nivóra emeléséről a szlovák gyülekezetekben, egyelőre csak annyit mondhatok, hogy e téren még csak a kezdet-kezdetén vagyunk, magasabb nivóról, véleményem szerint, ma még szó sem lehet. Teljesítjük mindnyájan e téren Istentől nyert tehetőségünk szerint, amit lelkünk diktál; erőnkön felül végezzük a belmisszió csendes munkáját, s ahol megbízható segítőársak sietnek segítségünkre, ott sikeres következményeket is lehet észlelni. Azonban sajnos, a legtöbb szlovák gyülekezetben, ilyen megértő, segítőársakkal nem lehet dicsekedni, s a teljesen magára hagyatott lelkész alig-alig tud csak valamennyit is előre haladni, illetőleg képtelen valamelyes eredményt is elérni, mivel igen sokan vannak, kik a lelkészt munkájában nem segíteni, hanem akadályozni akarják. Fájdalom, saját működésem terén is tapasztaltam ezt.

Híttestvéreink, szlovák gyülekezeteink is, örömmel veszik a hitéleti kérdések tárgyalását, fejtegetését; örömmel értesülnek arról, hogy itt vagy amott, a közeli gyülekezetben vallásos felolvasások, bibliai estélyek tartatnak, s látszólag érdeklődéssel vesznek részt az ilyen vallásos összejöveteleken is, de nem tévedek, ha azt mondom, hogy látszólag, mivel a gyakoribb estélyeket megszokják, azok látogatását mindinkább elhanyagolják, s amint az ujdonság már nem hat rájuk varázserővel, érdeklődésük elfordul munkánktól; és bármily erősek legyenek kívánságaink, fokozottabbak követeléseink arra nézve, hogy hittestvéreinkkel foglalkoznunk kell: csálhatatlanul igaz, hogy odaadó munkálkodásunk, az ilyen nép között a kívánt eredményt nem hozhatja meg, mivel senki sem tud ott építeni, ahol alapot nem talál. Hiszem, hogy minden lelkésztestvér, csendesen, de kitartással és lelkiismeretesen munkálkodik a belmisszió terén, és ha munkáját nem követi a kívánt eredmény, abban nagy része van népünk ama sajátosságának, hogy őt az ujdonság érdekli, ingerli, ezért szalad a futkározó atyafiak hallgatására, s ezért veszi örömmel az általuk terjesztett különböző, többféle szekták által kibocsátott mételvező hatású iratokat.

Mindenesetre a legsikeresebbnek tartanám, többeknek együttes és céltudatos munkáját; többen együtt, a legszentebb célt tartva szem előtt, egymást segítve és egymás terhét hordozva, sikert érhetünk a lelki munka terén, s az Isten szent ügyének lelki szemünk előtt való tartásával, talán reményen felüli sikerrel dicsekedhetnénk.

A belmisszió ilyen magasabb nivóra való emelését szlovákajku gyülekezeteinkben, úgy tudom elképzelni a jövőben, ha helybeli kívá-

lóbb, az Isten ügyéért lelekesedni, áldozni és munkálkodni kívánó hitfeleinket is munkába állítjuk s velök együtt több közellakó lelkésztestvérrel összefogva legalább a közeleső gyülekezeteket felkeressük, vallásos irányu felolvasásokat tartunk, bibliát magyarázunk, ifjusági egyesületeket szervezünk, s a Krisztus szeretetétől áthatottabb nőinket is a munkára megnyerni törekszünk, s a saját nyelvükön szerkesztett vallásos iratokat szakadatlanul terjesztjük, vagyis terjesztenünk kellene, de ezt eem tehetjük, mivel ezt financiaális helyzetünk magakadályozza.

Itt azonban megemlíteni kívánom azt, hogy hitfeleink a saját vallási álláspontjuk tisztázására, magyarázására saját nyelvükön kiadott bármely vallásos iratot nem szerzik meg és nem olvasák olyan mértékben, amint azt várni lehetne. Példa volt erre a Balázs lelkésztársunk által pár évvel előbb kiadott: „*Obráz russelistov v svetle svätého písma*” című füzete, mely amellet, hogy népünket a russelizmus tévtanai felől igyekszik, a vonatkozó szentírás helyek összehasonlítása által meggyőzni, egy valódi hézagpótló kis munka, egy kiváló, kálvinista érdekeket szolgáló kis füzet volt, és mégsem értük el vele a kívánt eredményt. Ilyen példák után merlem mondani előbb azt, hogy a mi népünk, mintha talán elidegenedett volna tőlünk. Itt áll elő azán az a kérdés, miként lehetne szlovák ajku hitfeleinket a Krisztus igaz szolgáló iránt nagyobb bizalomra bírni, bizalmukat munkánkhoz megnyerni, s ez által gyülekezeteinkben magasabb belmissziói tevékenységet kifejeíteni?

Nem akarom pessimista színekkel festeni egyházunk jövőjét, —de tapasztalataim alapján azt kell kinyilatkoztatnom, — hogy hittestvéreink már nincsenek a régi bizalommal hozzánk s népünk elhidegült tőlünk. Távol legyen tőlem, hogy ezt az elhidegülést kivétel nélkülinek tartanám s nagy általában ezt a kifejezést alkalmaznám, mert hiszen vannak, akik megmaradtak azoknak, amik elődeik voltak, akik minden körülmények között készek az Isten ügyének, közelebről a református egyháznak szolgálatába állani. Ezeket, az ilyen elemeket meg kell becsülnünk, meg is becsüljük s tőlünk telhetőleg az Isten országa építésének munkájába állítjuk.

Minden, az Evangélium üzenetétől athatott, a Krisztus lelke által vezérelt munkásságunkat azonban igyekeznek elgáncsolni, letörpíteni, a népünk közzé nemcsak beszivárgott, hanem már terjedőben levő, szektárius tévtanok, melyeket a nép talán meg sem ért jól s így kommunista eszmékkel összekeverve, megtéveszti az ő egyszerű gondolkodásukat s egyházuk elenségeivé formálja át őket, annyira, hogy a munkában egyedül álló Krisztus szolgálójának igyekezetét megnehezítik, majdnem lehetetlenné teszik. Ezért mondtam már előbb, hogy az Isten országát, csak együttesen, többen egy

cél felé, a legodaadóbb közös munkával törekedve, építhetjük fel, mert többeknek összefogása előbb-utóbb éreztetni fogja hatását s meghozza gyümölcsét s gyülekezeteinkben a hitélet magasabb nivóra fog emelkedni.

Szerény feleletem a következő. Népünk rétegeivel örökös összeköttetést, folytonos érintkezést keresni és tartani fel, Krisztus és hitfeleink szeretetétől áthatva, a nép lelkiületéhez minél közelebb férkőzni s nekik minden ügyükben s főleg bajaikban segítségükre sietni s bizalmukat magunk és az Isten szent ügye iránt megnyerni s ébren tartani. Ehez pedig a Krisztus igaz követése és igaz szeretete mellett, egy egész emberi életet igénybe vevő, lankadatlan csüggedést nem ismerő munka kívánatik meg.

Tőlem telhető minden erővel küzdöm én is a részemre kijelölt munkatéren. Igen sok töviszurást kellett már éreznem, talán érdemetlenül is. Talán elkeseredve fel kellett volna adni a munkát s elfordulni a tövisekkel jutalmazó munkától, ha nem érezném, hogy engem e törekvésemben a Krisztus Lelke vezérel.

A Krisztus Lelke által vezéreltetve küzdöm tovább is, az Isten országának fennállását veszélyeztetőkkel. Vallásos estéket tartok adventtől egész husvétig minden héten, a hospitálást is alkalmazom, néhány minden szépre és nemesre kész lelkésztestvérem szives közreműködésével. A belmissziót gyenge erőmmel magasabb nivóra emelni töreksem! De ha nem tévedek, a vallásos iratok, nyomtatványok terjesztése, a missziói lelkész minél gyakoribb ellátogatása, s talán tapasztalatokon is alapuló irányítása, s általa javasolt egyesületek alakítása, s végül a diakonissa szervezet minél előbbi megvalósítása, mindenesetre nagy hatást gyakorolnának a belmisszió magasabb nivóra való emelésére.

Ennyi az Főtiszteletű Püspök úr! és milyen tisztelt Lelkészerkeztet! amennyit a Főtiszteletű Püspök ur megbízásából, személyes tapasztalataim alapján a belmisszió beláthatatlan mezején talán néha el is homályosuló látásomból, az idő rövidege miatt összeszedni s a milyen tisztelt értekezlet előtt előadni volt szerencsém. Ha nem egyeznék szerény véleményem szeretet Lelkésztestvéreim véleményével, szives elnézésöket kérem.

Hogy mik a terveik, vágyaik és óhajtásaik lelkésztestvéreimnek a belmisszió magasabb nivóra való emelésénél, ezt lelkésztársaimtól megtudni és itt előadni szintén az idő rövidege miatt nem volt alkalmam.

Ijúsági konferenciák Abaujban.

Az abauj-tornai egyházmegye a mindegyre követelöbb szükségként fellépő kívánságnak megfelelően e hó 28 és 29-én a kassai református templomban megrendezte a középiskolás ifjuság és a földmives és iparos ifjuság részére

szóló konferenciát. Lefolyásuk a következő volt:

28 án a fél 10 órakor kezdődő istentiszteleten Lengyel József hirdette az ígét II. Tim. 2: 22 alapján, az egész, nagy templomot betöltő közönségnek. Utánna az ifjuság kríziséről, Gönczy Gábor lelkész előadása után, indult meg egy nagyobb vita, amelynek végső megállapodásaként megállapította a konferencia, hogy az ifjuság életében is jelentkező lelki válságnak szintén nem rajta kívül álló okok, de a bün a maga ezerféle alakjában az előidézői. Az ifjuság problémáit is Krisztus oldja meg, kinek evangéliomát nemcsak hirdetni, de élnie kell ifjuságunknak. Ebéd után az egyházmegye költségén két villamos szállította ki a Bankó nevű kiránduló hely kellemes tisztásain elhelyezkedett nem és életkor szerint csoportokra osztott közönséget, ahol előre kijelölt csoportvezetők irányítása mellett indult meg a d. e. hallott ige bővebb fejtegetése. Már itt kitűnt a Losoncon végzett ifju Timótheusok ebbeli gyakorlottsága és készsége. Utánna az ifjuság társas játékában, nemes nyiltszinen lefolyó szórakozásában gyönyörködött a konferencia idősebb része. Este 8 órai kezdettel újra megnyitak a templom kapui. Rövid ének és ima után Szöke István rozsnói lelkész tartotta meg a „Kálvinizmus és a szociális kérdés” címen, konferenciáinkon immár, a maga belső értékeinél fogva nélkülözhetlenné és elmaradhatatlanná válni kezdő előadását. Az alapos készütségű és a törtöriai kutatás utvesztő ígoványaiban el nem tévedő előadó kimutatta a kálvinista nyugati országok és a kis Erdély törtönetéből példákkal bizonyítva, hogy a kálvinizmust igazságtalanul illeti az a minden felekezetet egyenlő elbánásban részesítő materialista irányzat és atheista világnézet, hogy nincs ereje, söt érzéke sem a szociális kérdések meglátására és megoldására. Bocskay István a hajdukat, —akiket a császári hadak által okozott nyomor üzött vaddá tett, — saját hazájukban, a hajdu városokban (Böszörmény, Sámson, Dorog, Nánás stb.) letelepítette s termelő s alkotó részévé tudta tenni a nemzetnek Bethlen Gábor a Gyulafehérváron alapított iskolájában törvényileg rendezte, hogy a legmagasabb fokon is tanulhat a jobbagy ifju és diplomája elnyerése után nemesi rangra emelte öket akkor, mikor Magyarországon Pázmány Péter alatt a papi pályán kívül minden pályáról ki volt zárva a nemnemes ember fia. I. Rákóczi György nejével Lórántffi Zsuzsánnával a kapitalizmus kérdését úgy megoldotta, hogy most sem és sohasem lehet jobban megoldani. Az ellenségeitől fösvénynek csufolt fedelmi pár a vagyont nem a maga, de Isten tulajdonának tartotta, amelynek hüséges sáfárává az Isten bölcsessége teszi az embert; gyűjtögette, takarítgatta tehát az istenfélő házaspár, de amikor az Isten és a haza szent ügye megkivánta, 70.000 embert tudott több mint két éven

keresztül fegyverben tartani. Urasztali terítőit, edényeit, fejedelmi alapítványait Fogarastól-Árváig élvezték a kicsiny prot. eklézsiák. A közönség szinte lélegzetfojtva feszült figyelemmel hallgatta az emelkedett szellemű előadást, amelynek bizonyára része lesz abban, ha a következő időkben a kívül állók kedvezőbb elbirálásban részesítik a kálvinizmus erőit.

A másnapi programm kihirdetése, lelkes éneklés és imádság zárta be a 10 óra után végetéző konferencia első napját.

29-én már reggel 7—8 óra tájban gyülekezni kezdett szekereken, gyalog, biciklin a Kassa környéki 25—30 faluból mindkét nemű ifjuságunk, (sok része a mostani nyomoruságot nem szégyelve tarisznyával, kosárral, de abban a mindennapi kenyérdarab mellett ott volt a zsolttár s némelyiknél a biblia is.) Előre felkért ifju lelkész és segédlelkészek kor és nem szerint kisebb csoportokra osztva a templom különböző helyeire, a paróchia hivatalos helyiségére, udvarára s megindult az aznapi bibliai versnek a taglalása, I. Kir. 19: 19—21, amelyet aztán az ezt követő közös istentiszteleten látható érdeklődés mellett és eredménnyel hasogatott Gaál István kassai segédlelkész, a templomot a mai napon is egészen betöltő közönség előtt. Az első előadó Lengyel András bárcai lelkész a Református Ifju Jelene és Jövője címen inkább csak bevezette azt a széles mederben meginduló, közérdeklődést kiváltó előadást, nem kis okulására ifjainknak, akik előtt a lelkesebb-nél-lelkesebb hozzászólók minden oldalról példákkel megvilágítva, sőt megfényesítve mutogatták meg a Krisztus nyomdokain járó ref. ifju eszményképét. Utánna Szőke István a legközelebbi éveket, mint történelmi évfordulókat ismertette. Károlyi Gáspár születése, Carolina Resolutió, Türelmi rendelet, Gusztáv Adolf svéd király emlékezete stb. szinte észrevétlenül és rövid idő alatt mozaik darabokból összeállította dicsőséges multunk történetét. Utánna ebéd a testvér ág. hitv. egyház előzékenységéből rendelkezésünkre bocsátott nagy udvaron, ahol a segédlelkészek felügyelete alatt és társaságában elfogyasztották a hazuról hozott vagy helyben vett ebédjüket. Fél 2-től fél 3-ig a paróchia tanácstermében lelkészi értekezlet tartatott, melyen az ősszel meginduló rendszeres ifjusági munka módozatai beszéltek meg és határozottak el. Az ág. hitv. felekezet udvaráról rendben felsorakozva tisztességet tettünk II. Rákóczi Ferencnek a kassai dómban nyugvó hamvai előtt, ahol a kicsiny férőhely miatt egyes egyházakból kiválasztott legidősebb ifjakból összeállított küldöttség jelent meg először, azután csoportonként. Majd Kassa város idegen forgalmi hivatalának vezetője, dr. Boross Ferenc városi tanácsos (Városháza 20) előzékeiny és lebilincselő modoru, széleskörű, történeti tudásra valló előadása megismertette velünk a dómnak világhírű építészeti szépségeit, kalauzo-

lása alatt megismertük a Rákóczi, Bercsényi házait, a Báthory Zsófia által épített templomot, Bethlen Gábor 2-ik feleségével, Brandenburgi Katalinnal való lakodalmának színhelyét, a muzeum előcsarnokában megláttuk a kassai ledöntött honvéd szobor maradványait stb. Utánna 3 órakor újra a templomba gyülekeztünk, ahol Meskó Dezső nagyidai lelkész, egyházmegyei belmissziói előadó hívta fel az ifjuságot a tömörülésre, az egyházankénti szervezkedésre és a kálvinista öntudat minél tökéletesebb kimélyítésére.

A konferencia diszelnökéül, ez ujszerű egyháztársadalmi megmozdulások iránt érzékkel viseltető, azt hivatalos hatalmával elősegíteni is kész s azon mind két napon fáradhatatlan buzgósággal jelenlevő s hál Istennek korát meghazudtoló lelki elevenséggel résztvevő Idrányi Barna abaujtonnai esperest választotta meg a konferencia, a jegyzői teendőket a hangtalan, de szíves készséggel, nagy gyászában is lelkes odaadással dolgozva Gatsay István egyházmegyei aljegyzőnk látta el.

Nem utolsó helyen említendő, hogy Belágh Barna rozsnói segédlelkész—principálisa orgona kísérete mellett—mind két napon szebbnél szebb vallásos tárgyú szóló énekeket adott elő s nem kis szerepe volt a közönség figyelmének felfrissítésében.

Végezetül az egyházkerületi belmissziói előadó megköszönve mindazon támogatást, amelyek a konferencia sikerét anyagilag és szellemileg elősegítették, az ifjuságot buzdító beszédével a konferenciát bezárta és a 66. zsolttár 3-dik versének és a Mindig velem Uram című egyházi indulónk harsány éneklésével 5 óra után véget ért.

A konferencia költségeit, mellyel az előadók tényleges költségeit fedezni tudtuk, legnagyobb részben a kanonika vizitáció szedte össze már előzőleg azokból a persely pénzekből, amelyeket a minden gyülekezetben tartott vallásos estélyek alkalmával a hivek adtak össze. A kassai egyház vendéglátó szivessége e tekintetben nagy könnyebbségünkre volt, Soli Deo Gloria.

Lelkészegyesületi közgyűlés Beregben.

A beregi ref. egyházmegye Lelkészegyesülete 1932. évi június hó 22-én Beregszászban tartotta közgyűlését Tornyai János bilkei lelkész elnökléte alatt.

A közgyűlés kiemelkedik a megszokott hétköznapiasság szürkéségéből azért, hogy több olyan fontos ügy szerepelt s lett alapos megvitatás tárgya, mely nemcsak speciálisan a beregi ref. egyházmegye Lelkészegyesületének belkörü-

ügye, hanem hisszük, hogy egyetemes egyházunké is.

Ezek egyike *liturgiánk egységesítése*, a másik *egyetemes Lelkészegyesületünk* megalakítása, illetve életrehívása.

De sorrendet tartok, nehogy a pongyolaság vádjá érhesen.

Junius 22-én d. e. 1/2 10 órakor. a beregszászi ref. egyház nagy Tanácstermében magasba szálló, bizakodó lélekkel zendült meg az ajkán a XXIII. zsolt. örök szép dallama, előkészítve a szíveket alázatos leborulásra a pásztorok Pásztorá elé, hogy Vacszy István derceni lelkész bibliamagyarázata tükrében láthassuk a hozzánk szóló Urat, ki a tanítványnak háromszor teszi fel ugyanazt a kérdést, hogy a szeretetnek és hűségnek bizonyágtévése elég erős-e megtartani a ráépített anyaszentegyházat? (Ján. ev. 21: 15-17. v.)

Elnök a mélyen átérzett bibliamagyarázat után a szeretetnek meleg szavaival köszöntötte az egybegyűlt lelkésztestvéreket s a gyűlést megnyitva felkéri az előadókat tárgyaik ismertetésére.

Simon Zsigmond lelkészegyesületi jegyző bejelenti Szabó Béla e. ker. missziói lelkész kérését a beretkei árvák nyaraltatása ügyében. A kérés nem tért vissza üresen.

Majd szól a „Családkönyvek” felfektetéséről, melyeknek vezetését új-, de még mindezeideig nem szentesített egyházi törvényeink a VIII. t. c.-ben megkivánják.

Simon Zsigmond előterjesztésére közgyűlés felkéri és megbizna elnököt, hogy keresse meg az egyházmegye és egyházkerületen át az Egyetemes Konventet aziránt, hogy még az új Egyházi Törvények szentesítése előtt gondoskodjék a gyülekezeti kataszter elkészítéséről s azoknak az egyes egyházakhoz való eljuttatásáról és rendelje el annak vezetését, hogy gyülekezeteinkről tiszta képet nyerhessünk.

Ugyancsak Simon Zs. előterjesztésére közgyűlés ez évi okt. 1. határidővel csak a beregi ref. egyházmegye Lelkészegyesülete tagjaira korlátozva három pályatételt tűz ki: 1). Szociális tartalmu egyházi beszéd, 2). Reverzális, 3). Válaszos elbeszélés. Tételenként az első díj 100. k., a második díj 50. k. Jeligével ellátott, zárt borítékban a pályázatok Tornyay János lelkészegyesületi elnökhöz, Bilky (pósta helyben) küldendők. Bíráló bizottság tagjaiul felkéretnek főtit. Bertók Béla püspök ur, Szabó Béla huszti, és dr. Sárkány Lajos királyházai lelkész urak.

Az ezek után következő két tárgy az, mely nemcsak a beregi Lelkészegyesületet foglalkoztatja, hanem ki fog az szélesedni és egyetemes kívánsággá lesz.

Sürgős intézkedést váró problémáink egyike az „Egyetemes Lelkészegyesület” megalakítása, illetve életrehívása.

Horváth Győző macsolai lelkész ismertette

az Egyetemes Lelkészegyesület sok oldalú hasznát. rámutatván arra, hogy az erők egyesítése mit eredményezhet.

Az „egymás terhet hordozzátok” bibliai elv itt érvényesülhet igazán, mert az egyesek sok baja, kívánsága itt juthat kifejezésre s a hatóságok — akár egyháziak, akár világiak legyenek azok, — hamarabb veszik fel a tanácskozást, — és rendszeren eredménnyel, — egy hatalmas, komoly erkölcsi testülettel, mint a szétszórt egyesekkel.

Előterjesztésében kéri a közgyűlést, hogy állapítsa meg és mondja ki: 1). Az *Egyetemes Lelkészegyesület* szükségességét. Ha ezt megállapította és kimondotta, akkor: 2). Kérje meg Tornyay János e. m. lelkészegyesületi elnököt, hogy keresse meg az összes, csehszlovákiai magyar református lelkészegyesületi elnököket aziránt, hogy gyűljenek össze egy központi helyen még ez év folyamán s maguk között válasszanak és bizzanak meg valakit, aki az Egyetemes Lelkészegyesület összehívására a szükséges intézkedéseket megtegye.

Közgyűlés többeknek hozzászólása után az 1). pontra nézve egyhangulag kimondja az Egyetemes Lelkészegyesület szükségességét.

A 2). pontban foglaltakat is teljes egészükben egyhangulag magáévá teszi s felkéri elnököt az állásfoglalásának az egyházi hivatalos lapban való leközlésére, mely egyben a Csehszlovákia területén lévő összes magyar református Lelkészegyesületek Elnökeihez intézett megkeresésnek és felhívásnak tekintetik.

Közgyűlés e tárggyal kapcsolatban ama kívánságának is kifejezést ad, hogy a „Kárpátaljai Egyházkerületi Lelkészegyesület” hívassék össze s válassza meg elnökét és tisztikarát.

Megoldásra való problémáinknak talán leg-sürgősebbike: *Liturgiánk egységesítése*.

Tornyay János lelkészegyesületi elnök foglalkozott vázlatos áttekintéssel istentiszteleti rendtartásunk égetően szükséges egységesítésének kérdésével.

Nem szándékom — mondja többek között — elébevágni az Egyetemes Konvent által megbízott Sörös Béla, Bácsy Gyula és Szabó Béla munkálatainak, csupán azt óhajtanám szíves figyelmükbe ajánlani, hogy tervezetük készítésénél egyugyanazon nyomon haladjanak, melyen magyarországi kálvinista hittestvéreink már előttünk oly szépen és egységesen haladnak, mely ut egyező a többi, külföldi hittestvérek istentiszteleti rendtartásának utjával is. Így világviszonylatban ugyanannak a kötelező rendtartásnak osztályosai lehetünk mi is.

Nem javaslat, hanem óhajtás és kívánság alakjában teszi meg a következő előterjesztést: A beregi ref. e. m. Lelkészegyesülete 1932 évi junius hó 22-én tartott közgyűlésében foglalkozott református anyaszentegyházunkban tervbevett „*Istentiszteleti Rendtartás*” egységesítésének

gondolatával s beható eszmecsere után amaz óhajtását és kívánságot fejezi ki, hogy véget vetve a tapasztalható rendszertelenségnek és szerzetelenségnek, melyek istentiszteleti rendtartásunkban a jelenben inkább szétválasztó, semmint egybekapcsoló jelenségek; olyan elfogadható Tervezetet dolgozzon ki a Konvent által e célból választott bizottság, mely a Szentírás talajából kisarjadt református anyaszentegyházunk istentiszteleti rendtartását minden vonatkozásban *egyformává* tegye nemcsak a mi egyetemes egyházunkban, hanem *azonos* legyen az, minden élő, magyar kálvinista egyház „Istentiszteleti Rendtartás”-ával, végeredményben pedig a világ minden részében létező református egyház liturgikus cselekményeivel.

Közgyűlés az előterjesztést egyhanguan elfogadja azzal, hogy Elnök keresse meg Sörös Béla konventi bizottsági tag urat abban az értelemben is, hogy a már elkészített Tervezet küldésék meg minden Lelkészegyesületnek s az ott komoly bírálat tárgyává tétessék, mielőtt kötelezővé válnék annak bevezetése.

Küldje le reánk Isten azt a Lelket, ki egyezővé teszi jószándéku akaratunkat! —y —s.

H I R E K

— **Uj bölcsészeti doktorok.** A debreceni egyetemen június 10-én Ujszászy Kálmán sárospataki theologiai h. tanár bölcsészeti doktori szigorlatot tett. — Június 20-án ugyanott avatták doktorrá Csiha Antal hajduböszörményi tanárt.

— **A miskolci református presbiterium** a harmadik lelkészi állásra egyhangulag Pósa Péter cserepufalui lelkészt, a nemrég megválasztott és beiktatott alsóborsodi esperest ajánlja.

— **A magyarországi tiszáninneri egyházkerület** főgondnoki tisztségére egyhangu jelölt farkasfalvi Farkas Géza országgyűlési képviselő, akinek megválasztása és működése elé bizodalommal tekint a reformátusság.

— **A Nőszervezetek Nemzetközi Bizottsága**, amely Genfben székel, kiáltvánnyal fordult a világ összes nőihez és a háboruellenes akció céljaira fejenként egy francia frankot kér. Kiáltványában megrázó szinekkel festi le a háboru borzalmait és számadatokat sorol fel állításainak igazolására. E számadatok szerint a világháboru 13 millió halottjának koporsói 6540 kilométernyi utat borítanak be, vagyis Bordeaux-tól Moszkváig terjedő borzalmas utszágot. Ehhez a számhoz hozzá kell adni azt a 24 millió halottat, akik a blokádnak az aládo-

zatai voltak. Ilyenformán a világháboru áldozatainak a száma 37 millióra emelkedik. Ha ez a rengeteg halott tízes sorokban hajnalhasadtól estig két másodpercnyi közökben felvonulna, ez a felvonulás 162 napon keresztül tartana. E kiáltványban ki van mutatva az is, hogy mennyibe került a háboru a hadviselő országok polgárainak fejenként. Az Egyesült Államok minden egyes polgárára 5000 francia frank, Angliában 17.500, Franciaországban 20.000, Oroszországban 5000, Olaszországban 10.000, Belgiumban 5000, Magyarország-Ausztriában 19.000, Törökországban 1500, Bulgáriában 5000, míg Németországban 19.000 frank. Ehhez hozzá számítandók még a háborus pusztítások, amelyek csak Franciaország és z a k i részében 790.000 házat, 65.000 kilométer utat, 9700 hidat és 22.000 ipari vállalkozást semmisítettek meg.

— **Érdekes megfigyelni**, hogy a róm. katolikusok folyton a protestánsok ellen hadakoznak, és nem is valami tisztos fegyverekkel. Pedig hát a tulnyomó részben protestáns országokban élhetnek legnyugodtabban, míg a teljesen, vagy túlnyomó részben róm. kath. országokban kihullt a lelkek sokasága vezetésük alól, mint pl. Francia s Olaszországban; a legtöbb ilyen országban meg egyenesen ellene fordulnak a r. katolicizmusnak, mint pl. Mexikó s a délamerikai államok s az inkvizíció hazája: Spanyolország is. Ha egy kicsit is világosan tudnának látni, észre kellene ezekből venniök, hogy a r. katolicizmus lényegében valami rettenetes tévedésnek kell lenni.

HIVATALOS RÉSZ

A szlovenszki tiszáninneri református egyházkerület püspöki hivatalától.

Tárgy: Belmissziói jelentések beküldése a lelkészek által. Rimaszombat, 1932. július 1. 438/1932. sz. körlevél. Valamennyi Ntű Református Esperesi és Lelkeszi Hivatalnak! Egyházkerületünk 31/1931. számú határozatával a belmissziói munka intenzivebb ápolásának céljából egyházkerületi belmissziói előadói állást szervezett s erre Lengyel József abaujszina lelkészt meg is választotta, kinek kötelessége leendő az egyházkerület belmissziói ügyeiről a közgyűlés előtt beszámolni. A Ref. Egyház és Iskola 1931. december 6-iki 49. számában közölt 862/1931. számú főpásztori levelemben a belmisszió ügye iránti szeretettől indítva felkértem egyházkerületem tisztviselőit és minden hitbuzgó tagját e rendkívül fontos kérdésnek a

felkarolására. Az egyházkerületi belmissziói előadó egy 50 pontból álló kérdőívet is tett közzé ugyanezen lap hivatkozott számában, abból a célból, hogy a „Karácsonytól Husvétig” terjedő alkalmas időszakban végzett egyházépítő munkáról annak vezetői és irányítói az egyházmegei belmissziói előadók útján küldjenek hozzá jelentést. Miután az egyházkerületi belmissziói előadó ur mai jelentése szerint eddig hozzá egyetlen jelentés be nem érkezett, szeretettel felkérem *lelkésztestvéreimet, hogy a közölt kérdőívek nyomán* — miután anyagi eszközök hiányában annak külön kinyomatását kerületünk nem eszközölheti — *a legsürgősebben* küldjék be a téli időszakban végzett építő munkáról — az illetékes egyházmegei belmissziói előadó urak közvetítésével (Abauj: Lengyel József, Alsózemplén: Miskolczi Endre, Felsőzemplén: Böszörményi Sándor, Gömör: Bácsy Gyula, Ung: Kálniczky János) — jelentésüket, hogy az egyházkerületi előadó a közgyűlés elé terjesztendő jelentését idejében elkészíthesse. Atyafiúi szeretettel:

Péter Mihály
püspök.

Pályázat. A beregrákosi református egyházközség három tanerős magyar tannyelvű iskolájához *egy férfi és egy női* tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: havi 358 K. azaz háromszázötvennyolc ök készpénz az egyház pénztárából havi előleges részletekben fizetve. A II.-od tanító 3 szobás lakás és a III.-ik tanító 2 szobás elsőrendű lakás hozzátartozó mellék-helyiségeivel. Államsegély. Kötelesség: a kijelölt osztályok tanítása, tanítónő kézimunkát mind a VIII. osztályban tanítani, a férfi szükség esetén lelkészt helyettesíti. Mindketten kartársai-
kat szükség esetén helyettesíteni kötelesek. Egyházrendszerben munkában tevékeny részt venni, a növendékeket a templomba felvezetni tartoznak. Pályázhatnak oklevéllel és állampolgársággal bíró református férfiak és nők. Szükség esetén középiskolai érettségivel rendelkező ref. férfi és női kisegítő tanerők is megválasztatnak szept. 1-től 1933 június 30-ig ugyanerre a javadalomra, de július és augusztus hónap az egyház fizetést nem ad. A szabályszerűen felszerelt kérvények 1932 július 31-ig a ref. lelkészi hivatalhoz terjesztendőek be. Beregrákos—Rakošin, p. helyben.

Presbitérium.

Pályázat. A negyedi ref. egyházközség presbiteriuma pályázatot hirdet a magyar tannyelvű, hat tanerős iskolájánál hatósági rendelkezés folytán megüresedett, II. véglegesített tanítói állására. Javadalom: 1) Készpénz (havi, vagy negyedévi) előleges részletekben 800 Kc. 2) 1 (egy) öl puha fa. 3) Egy szobás lakás. Ennek megépüléséig 240 Kc lakbér. 4) A törvényszerű államsegély. Kötelesség: A presbiterium által kijelölt osztályok tanítása, segédkezés az egyházrendszerben munkában, az orgonista-kántortanítónak és többi kartársának mindennemű

hivatalos teendőjében szükség esetén való helyettesítése. Minősített és jogosult református *férfitanítóknak* a 86.400/I. 1929. számú miniszteri rendelet szerint felszerelt kérvényei 1932 július 30. napjáig küldendőek a negyedi református lelkészi hivatalhoz: Neded okrés Sála.

Ref. Presbiterium.

Pályázat. A garanyi református egyház a II. tanítói állásra pályázatot hirdet. Az állás az 1932/33 iskolai évben még ideiglenes. Fizetése az egyháztól 1200 Kc és 336 kor. lakbér. Államsegély. (Az államsegélyért az egyház nem felel.) Kötelessége: a kijelölt osztályok vezetése, valamint a női kézimunka tanítása mindkét iskolában. A tanítás nyelve magyar. Pályázhatnak állampolgársággal bíró ref. tanítók vagy tanítónők. Ilyenek nem léte esetén luteránus vallású tanító vagy tanítónők. Az állás kisegítő tanerővel is be lesz töltve. Pályázati határidő 1932. augusztus 14. Ref. Lelkészi Hivatal Ujlak, pri Trebišove.

Pályázat az örösi ref. egyház org. kántortanítói állására. Javadalom: 1) Lakás. 2) 6 kat. hold szántó föld, 11 kat. hold 940 öl rét, 3 drb. marhalegelő. Földek adóját az egyház fizeti. 3) Egyháztagoktól díjlevél szerint $\frac{1}{4}$ véka buza, 1 véka gabona; jelenleg kb. 4—5 mázsa buza, 18—20 mázsa gabona. 4) Készpénz 79'80 ök. 5) 5 $\frac{1}{2}$ öl tűzifa. 6) Stóla. 7) Államsegély, mely az állás elfoglalása után kérelmezve lesz, de érte az egyház felelősséget nem vállal. Az egyháztól kapott fizetés államilag jelenleg 8412 ök-ra van értékelve. Kötelességek: Két tanerős iskolánál a kijelölt osztályok tanítása, org. kántori teendők végzése, az egyházi törvények által megkívánt egyháztársadalmi munkában való segédkezés, lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése. Tannyelv magyar. Pályázhatnak csehszlovák állampolgár okleveles reform. vallású tanítók. Személyes megjelenés kívánatos, utiköltséget azonban az egyház nem térít meg. Pályázatok a 86400/929. számú miniszteri utasítás szerint felszerelve a Ref. Lelkészi Hivatalhoz Örös (u. p. Nagygéres) küldendőek. Pályázati határidő 1932. július hó 25. Állás 1932. szeptember hó 1-én foglalandó el.

Ref. Egyháztanács.

Pályázat. A szilicei tanítói állásokra a pályázati határidő július hó 16-ik napjára tüzetett ki.

Presbyterium.

Szerkesztői üzenet.

Munkatársaink szives türelmét kérjük, a beküldött közérdekű cikkek mind sorra kerülnek.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA” felké-
Kapu szany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény a vajáni, a kiadóhiva-
talra tartozó megkeresések
pedig a csicseri lelkészi hiva-
talhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Imakönyvet népünknek !

Ha a helybeli papir- és könyvkereskedésbe visz az utam, szemem önkéntelenül megakad azon a kisebb és nagyobb alaku fekete könyvseregben, mely a polcon szépen sorban áll: imakönyvek ezek, de, fájdalom, csak katolikus imakönyvek, református imakönyv egy sincs közöttük s ha kérdezem: miért nincs közöttük református imakönyv? a felelet az: nem lehet hozzá jutni. Persze, Magyarországból lehetne hozatni, de behozni nem lehet. Pedig, folytatja kereskedőm, jóformán minden nap keresik és én kénytelen vagyok őket mindig elutasítani.

A napokban hozták a lapok, hogy két tudós bencés tanár lefordította a latin mise-szöveget zengzetes szép modern magyar nyelven, felbecsülhetetlen szolgálatot téve ezzel a hívő, buzgó katolikus magyar népnek s a könyv „Kis imakönyv” címen meg is jelent Komáromban.

Ime, egy újabb bizonyága a megkövesedettnek hitt katolikus egyház mozgékonyosságának és a reformáció egyháza, a mi itteni református egyházunk, amelynek elve: „ecclesia semper reformari debet”, tehát jellegzetessége: megérteni a kor szavát s alkalmazkodni mindig a hívek lelki szükségletéhez: nem tud imádságos könyvet adni a hívek kezébe! Mennyi ruganyosságról, életerőről tett az által bizonyágot a római katolikus egyház! Nem lehet behozni Magyarországról? hát akkor irok, vagy iratok és nyomtatok itt, ahol lehet, de a lelkeket nem hagyom szomjazni. Értsük meg azért a kor szavát. Micsoda szomorú jelenség, hogy nekünk a róm. kath. egyháztól kell tanulnunk.

E kor a belmisszió kora: ma a levegő tele van a belmisszió jelszavaival; uton-utfélen minduntalan ezt halljuk emlegetni. Egyházme-
gyei, kerületi és konventi gyűléseken terjedel-

mes belmissziói jelentések szoktak felolvastatni a belmissziói megmozdulásokról, de közben el-
epednek a lelkek az égi manna szomjuhozásá-
tól, mert valósággal az a helyzet ma, mint a
költő által megénekelte szegény asszony ima-
könyvével és ha megkérdezném az illető bel-
missziói előadót, vagy belmissziói lelkészt: tudna-
nekem imakönyvet adni? bizony, zavarba hoz-
nám kérdésemmel. Tehát imakönyvet a népünk
kezébe: még pedig sürgősen és halaszthatatlanul!
Mert nem tudjuk, hogy máris nem az-e
a helyzet, mint amiről Péter Mihály püspök
ur a szlovákokról irt cikkében megemlékezik,
hogy református imakönyv hiányában katholi-
kus imakönyvet vesznek és használnak a hívek,
a szomjazó lelkek. Tehát gondoskodjunk hala-
déktalanul református magyar népünk számára
imakönyvről: és pedig gondoskodjunk ugy a
felnőttek, mint az ifjuság: ifjak és leányok szá-
mára. Periculum in mora! Nohát itt a késede-
lemben kétségtelenül veszély van. Itt mulasz-
tásunkat semmivel nem menthetjük. Nincs
pénz? Erre kell lenni. De meg az előre befek-
tetett összeg itt is ép ugy megtérül, mint az új
énekes könyvnél. Nincsenek íróink, nincsenek
imádságos lelkü embereink? Ezt feltételeznünk
sem szabad. Ki kell hát adni a jelszót: Ima-
könyvet népünk kezébe! és fel kell rá tennünk
az életünket. Félek, hogy enélkül minden bel-
missziói mozgalom és munka csak fél-munka
lesz. Valójában ez a belmissziói mozgalom igazi
melegágya. Itt nincsenek imádságos lelkek,
minden belmissziói mozgalom csak külsőség
lesz.

E hivatalos lapban néhány évvel ezelőtt
már egy lelkésztárs hangot adott e szükségnek,
egyenesen felhíva P. Czinke István püspököt,

a mi nagy imádkozónkat, ki még akkor közöttünk volt, hogy e nagy hiányon segítsen. A felhívás kiáltó szó maradt, habár már több év telt el azóta. Ki tudja, hogy hány lélek epekedett azóta a mennyei vigasztalás után és marad kielégítetlenül?!

Jaj lenne nekünk, a nép pásztorainak, ha újból és újból elhallgattatnánk a lelkiismeret hangját és nem éreznénk az óriási felelősséget, mely népünk lelki érdeke, üdvössége miatt reánk nehező!

Kövér Árpád.

Apróságok papi tekintélyünk süllyedéséről és annak okairól.

— Értekezleti megnyitó. —

Sajnos, hogy beszélnünk kell róla, sőt orvoslásának módozatairól is gondoskodnunk kell, mert nem akar az látni, aki be nem látja, hogy ez így van.

Napról-napra rettenetesebb dolgokra döbbernek rá, amikor t. i. erőt vesz rajtam a vágy, hogy — itt hagyva lelkem ezt a lehetetlen világot, a maga önző, zsarnok, csak magának-csak magáért élő embereivel, — menjen, meneküljön vissza abba a mesevilágba, a „hol szebb a róza, tisztább a patak s zengőbbek a dalok”: az atyák korába, ... pihenni, erőt meríteni; ... ám — bár vigasztalásért járok oda, — de utamról napról-napra szomorubban térek vissza. A mult melódiáiba rettenetes disszonanciával vág bele a ma s a remélt pihenés újabb fájdalom forrásává válik és az emlékek nem gyógyítanak meg. Amit ott látok: erő az egyszerűségben is, amit itt: gyöngeség még a vélt erőben is. Amaz: vár, kövek nélkül is, ez: az összehalmozott kövek lazasága, amely összeomlik egy játszó gyermek pusztá érintésére is, aki kockának való kavicsot huz ki közülök.

Nem kutatom, mi adta ott az erőt az építők kezébe, csak megállapítom, hogy tényleg erő volt, ami ott volt; tekintély befelé, kifelé, amelyben gyógyító erők buzogtak, ha gyógyítani kellett, de ostort is mert suhogtatni a szükség szerint; míg ma? ... hasztalan övezzük magunkat páncélba, hogy erőinket ezzel is dokumentáljuk, ... ostorodat meg meg ne merd suhogtatni, mert könnyen bítadhoz verhetik.

Mi az oka ennek testvéreim? ... Mi az oka, hogy a régi dicsőség helyén összedőlt romokat látunk, hogy a mult kacagó napsugara siró felhővé változott? ... Mi az oka, hogy az a nap már — talán — örökre leáldozott s mi csak hideg északi fény mellett járunk s a ragyogó világosság után ránk szakadt sötétségben, tapogatva kell keresnünk egymás kezét is: a segítő, a támogató kezét?

Egyszerű lehetne a felelet és jó, sőt kényelmes is lenne elfogadni: A világ — ugye? ... amely rohan, marakodik, amely öl, hogy éljen,

amely rombolja a valódi kulturát, hogy új, de álkulturát teremtsen, amely gyönyörűséggel osztja a sebeket s minden más tekintéllyel együtt, — csak természetes — a mi tekintélyünket is lerombolta, kivégezte? ... Szóval: más, mindig más, mindig csak a helyzet és a körülmények és nem mi, magunk is, akik immár szintén annyira beleestünk a világ ilyen hibájába, hogy magunk fölött még csak bírálót sem akarunk, vagy tudunk gyakorolni? ... Vagy nem merünk?!

Mindenesetre más szemszögből kell bírálni a mult egyszerűségével szemben a ma raffináltságát; mindenesetre más az, amit ma követel az élet, ellentétben csak azzal is, amit pár évtizeddel előbb követelt, amikor még bünszámba ment az, amit ma erénynek neveznek; az emberi szívek, lelkek azóta olyan kohóban izzanak, amely felégetni igyekszik mindent, amit a mult édes gonddal ápolt, tenyészített: az idealizmus, a szép, a nemes romantikáját, a szeretetet, az egymásbecsülését, a nagyok iránti tiszteletet, hogy helyébe a profánizmust, az anyagimádást, sokszor a gyűlöletet, a lenézést, az önimádást, vagy törtetést teremtse: azonban még így sem lehet mindent a világ és a kor-szellemre háritani, nem szabad magunkat sem kihagyni az okok közül, ha az okozatot bírálgatjuk s be kell vallanunk, hogy mi is okai vagyunk annak, ha egyéni s testületi tekintélyünk leszállott arról a színvonalról, amely kívánatos lenne mindnyájunk részére. Tekintély ott lehet, ahol minden komolysága a léleknek, minden szeretete a szívnek s minden cselekedete az észnek oda működik, hogy amit tesszünk, az ezek által legyen irányítva és semmi féle kilengéseket ne engedjen meg magának.

Egyesek teszik a testületet, téglák tömegéből áll elő az épület és ha a téglák nyersekek, vagy túlégetettek, vagy töredeztettek: mindez az épület szilárdságának hátrányát jelenti. Ha közöttünk — papok között — csak egy-kettő is nem tartja szem előtt ezt az igazságot, felületes gondolkozás, népszerűség-hajhászás, vagy csak a könnyebb megélhetés, boldogulás szempontjából is és olyat tesz, vagy elnéz, amit a papnak elnézni, vagy tenni nem szabad: csak természetes, hogy mindez a tekintély rovására megy.

Közbeszúrom, hogy az általánosítás alól egyáltalán nem vonom ki magamat, sőt — mivel nagyon sokat átéltem már s papi életemben nagyon sokat szenvedtem —: kénytelen vagyok kimondani, sőt tartozom azzal az önvallomással, hogy magam épen olyan hibás vagyok, mint más.

Egyikünk gyűlöletesen zárkozott, a másik — kedveltetés céljából — parolázó, csaknem piaci demagóg, a harmadik hizelkedő stb., amely tulajdonok egyformán veszedelmesek s tekintélyt velük építeni nem lehet.

Ha zárkózott vagyok: kevély a nevem, ha a népszerűséget kergetem, már eo ipso nincs tekintélyem. Ha elzárom lelkemet a mindennapi érintkezésben s csak predikálásban nyitom meg: nem hisznek nékem; ha tulságosan kitárom köznapokon s csak ünnepnapokon vagyok komoly: komolyságomat nem veszik komolyan és — valljuk meg, hogy — a helyes közélet nagyon kevesen tudjuk megtalálni, mert hiszen az élet fenyegetései, a jövő kilátástalansága s minden, ami fenyegető erővel nehezedik reánk, arra intenek, utalnak, hogy ha biztosítani akarjuk életheletőségünket: az árral kell usznunk s nem az árral szemben, s mi sem természetesebb, minthogy ezek az árhullámok iszaplerakódásokkal is járnak és sokunkra annyira ráülnek, hogy sulyuk miatt sokszor hamarabb elmerülünk, sem hogy a partra ki tudtunk volna uszni.

És mit szólnak a mi nagyon is ismert „paizsos emberünk”, a szegénységről, amely többé-kevésbé mindnyájunk vállain ott ül, sőt sokszor pontosan azon a helyen, ahonnan a szárnyaknak kellene kinőni: arról a szegénységről, amelyet a világ nem a tisztelet, sőt inkább a guny szavaival emleget, amely — tekintélyünk rovására — odaállít a piacra, az eke mellé, a vásárok zajgó tömegébe, hogy — harcolva, küzdve ezen a nem nekünk való küzdőtéren —, valamivel jobb ruhácskát adhassunk gyermekeinkre, vagy hogy néha egy-egy parányi szórakozást engedhessünk meg magunknak? ... Mit szólnak az ezen a nyomon fakadó guny, lekcinsnylés és lenézésről, amely sokszor saját népünk ajakán sem restel ilyen jelzőkben kiobbani: a „kupec”, a „lókereskedő”, a „nem is pap”, ahelyett, hogy mérlegei azokat a nehézségeket, amelyek minket ide kényszerítenek, inkább szánakozva gondolnának e kényszerekre, vagy kiszámíttatnák velük azokat a hátrálékokat, amelyek a megszolgált szolgálat bére gyanánt vagy ellenére az ő zsebében hallgatnak? Mit szólnak? ... Semmit! ... Csak még pirulok egyrészt, másrészt siratom azt a lehetetlen helyzetet, amely a gunyolódókat megszólaltatva, a pirt is állandó diszgyanánt festi orcáinkra. Semmit, hanem csöndesen, elborongó fájdalommal vádoló magamban azokat a tiszteletreméltó elődöket, akik nem gondolva s nem is gondolhatva a rohanó élet által felállított követelmények és korigényekkel, parókiákat létesítettek ott, ahol nem kellett volna és örökösre készítették a szegénység melegágyát, amely elég jó lehetett a mult, az egyszerű multban, de a mi számunkra már sohase fog tudni mást termelni, mint hófehér — izletes is, ha sőt hintünk reá — krumplit és kizöldült, divatjamult kabátokat, amiket olyan könnyű kigunyolni azoknak, akik nem tudják mérlegelni: mi az, kálvinista papnak lenni?! ...

Ezt a tekintélytelenséget, amely ebből a forrásból ered, nem írom fel a magunk rová-

sára, sőt egyenesen elhárítom magunkról, csak megállapítom magamban azzal a könnyes érzéssel, amellyel a házaégett ember állapítja meg néhai buvóhelyének romjain s romjairól, hogy „biz ez leégett”! ...

Hibásak vagyunk azonban más helyen, —amin talán még lehetne is segitenünk—, ott, ahol mi magunk, szokáson alapuló törvényeinkkel állítjuk magunkat a szégyen piacára, hogy az abszolút erkölcsi tisztaságot mutogatva s bizonyítgatva, magunk statisztáljunk egyikünk, vagy másikunk kipellengérezésénél, nagyobb gaudiumára a nevetni szerető világnak. Értem itt az okkal, vagy ok nélkül megindított u. n. fegyelmi vizsgálatokat és azoknak a nagy nyilvánosság előtt való birói letárgyalásait.

Tegyük fel, hogy tényleg bűnös valamiben az, aki a szégyen padján ül: ám feltétlenül szükséges az, hogy ezeken avatatlanok, hivatalnok is ott lehessenek, hogy mint a minden port, szennyet felkavaró forgószél, széthordják az egész világon azokat a hibákat s bűnöket elítélő híreket, amelyeket nem szükséges mindenkinek tudni, ismerni? De tegyük fel, hogy közülünk valaki ártatlanul van vádolva és így kerül a nyilvánosság zsürije elé és erkölcsi tisztaságát, büntelenségét nem is tudja lelkiismeretén kívül semmivel mással bizonyítani s legfeljebb csak könnyei lehetnek a vádolók ocsmány támadásaival szemben! ? Milyen rettenetesen fájó s megalázó helyzet ez?! Amikor a gyűlölködő rágalom egész banda módjára vonultatja fel ellenünk a hamis tanuzók tömegét, akik kacagva vallanak piszkos lehetetlenségeket, amelyek már nem is pirral, de a megdöbbenés sápadtságával borítják be arcunkat, vagy ajkunkatvérző harapással kell magunkba fojtani a kitörni akaró indulatainkat, vagy amikor a szégyen miatt szó már nem is tud ajkunkon fakadni, mert némává tette azt a fájdalom?! ... És ... a közönség, a szenzációéhes közönség megrendelt, vagy hivatalnok tömege ujjongva szórja szét a szomorú híreket egy szegény ember kizsárolásáról és a kedves világ tumbol a botrány átélvezésében, míg egy nyomorult pap vérkönnyeket sir és sir vele egy tisztességet áhító család, akik nem tudják egymást még csak vigasztalni sem, hiszen eddigi éltető napjuk, a becsület napja most már végképpen leáldozott felettük.

És — kérдем —: csak egy ember, csak egy család szenved e miatt? És a testület nem? Az ártatlanság kiderülhet ugyan, de a papi tisztaság már gyanufoltokat kapott, mert a lappangó gyanut ezer biró, ezer józan, felmentő ítélete sem fogja kioltni a közvélemény lelkéből és amit el tud feledni a világ kilencvenkilenc esetben, ahol nem papról van szó, de a mi esetünkben nem fog elfeledni soha.

Nem lehet közömbös lélekkel elmenni — kedves testvérek — az ilyen dolog mellett; nem különösen ma, amikor annyi ellensége van

a papnak s azok tisztességének; amikor a hazugság és rágalmozás büne erénnyé kezd formálódni a közvélemény erkölcsi felfogásában; amikor a papi tisztességtelenséget, a papi botlást olyan könnyen sütögetik rá a legtisztábbakra, is; amikor a sanda gyanu már nemcsak minket, a törzs leveleit rágja, hanem kikezdi a törzset is, megtámadja a vezetőszierepre elhivottakat is.

Ki ne venné itt észre a tervszerű aknamunkát: „verd meg a pástort, elszéled a nyáj” s amely annyival veszedelmesebb lett immár, mert a jól szervezett irányítás már a papot is felvonultatja a pap ellen, nem is említve azokat az eseteket, ahol meg a másik testvér: a tanító áll ki a pap ellen a nyilvános botránkozás terére, vagy megfordítva: a pap a tanító ellen a megtorlás vágyától vezetettve.

Közbevetőleg említettem ezt meg s most újból visszatérek pár pillanatig az említett szígyenpadhoz: a fegyelmi esetek nyilvános tárgyalásának veszélyéhez.

Nagy dolgot mondok ki és érzem, hogy sok ellenmondásra is fogok találni, de mégis kinyilvánítom, hogy én nem látom helyesnek és építőhatásúnak a fegyelmi esetek nyilvános és nyílt letárgyalásait, sőt — egyenesen és tapasztalatból — veszedelmesnek is nyilvánítom, mint olyat, ami legalkalmasabb mód arra, hogy amugy is gyöngé tekintélyünk még jobban aláássék.

Nem bizonyítok itt többet, csak a bírálatnál lelkiismeretes gondolkozást kérek és azt, hogy a törvény betűi közé iktassuk be a szeretet szavait is, engedjünk helyet a szívnek is, hogy annak is szabad legyen legalább részvétet érezni akkor, amikor befelé hulló könnyeket lát.

Én — testvérek — egyetlen egyháznál sem látok a pap ellen annyi méltatlan támadást, mint minálunk s egyetlen egyháznál sem tapasztalom azt, hogy a méltatlanul szenvedők annyira ki lennének pellengérezve, mint nálunk. Tulzásba estünk a kálvini szigor alkalmazásában.

Másutt is büntetnek, vagy másutt is feloldozzák a nem bünös papvádoltat az illető egyházi bíróságok, de rajtuk kívül nagyon kevesen tudnak róla s nem is pletykálhat annyit a plebs, mint nálunk, ahol már a tobzódásig visszük a tisztogatás munkáját, amelyben nem érdemelt szerephez juttatunk olyan elemeket is, akiknek tulajdonképpen nem lenne szabad még statisztiza szerepet sem kiosztani. Többet tehetünk a „népért”, de a „néppel” mindenesetre kevesebbet. Sok mindennel számot kell vetnünk s tudnunk kell azt is, hogy egy jól letaposott pálma is nehezen bír kiegyenesedni, hát még egy megbicált papi tekintély, amely elvesztve hitét, bizalmát, mindent, megtört szívvel már nem is akar felemelkedni és inkább ül az eltemettség örökös gyászában, sem hogy még egyszer szemben találja magát azokkal, akik ő benne

olyan könnyű szívvel égették el a lelket és az élethez való ragaszkodás szálait!...

Hosszura nyult töprengésemben ideiglenesen pontot irok. A gondolatot felvettem: reá fog-e sütni a megérlelés napja, vagy lepereg, mint a bogár által megszurtt éretlen gyümölcs? Nem tudom. Az én lelkem bizonyos, hogy valami könnyebbülés-félét érez.

És most befejezőül egy kérdést: Veszitek-e észre, hogy az élet hogy rohan? Érzitek-e, hogy vonszol magával minket is? Egy-két szakadékon még átránt, de, ki tudja mikor kiáltják felénk a mélységek szörnyei groteszk vigyorgással: „finita la komédia”?

Igen. Az isteni színjáték vasfügönye eléünk zuhanhat, ám, mi a szereplők igyekezzünk legalább jól játszani meg az utolsó felvonást, mert ettől függ a nagy közönség, a történelem tapsa, vagy püsszegése.

Aztán?

A jó Isten él. A jó Isten örökdik s a jó Isten gondot visel. *Miskolczy Endre.*

A kárpátaljai reform. egyházkerület közgyűlése.

A kárpátaljai református egyházkerület a napokban tartotta rendkívüli közgyűlését Beregszászban.

A közgyűlést *Bertók Béla* püspök bensőséges imádsága vezette be. Az elnökséget a püspök és dr. *Polchy István* egyházkerületi főgondnok látták el.

Megalakulás után a szavazatbontó bizottság bejelentette, hogy egyházkerületi lelkészi tanácsbírói tisztre *Nagy Sándor* kisgejőci lelkészt hivta el a presbiteriumok bizalma, aki a hivatali eskü letétele után elfoglalta helyét a tanácskozási asztalnál.

A püspöki időszaki jelentést, amely két egyetemes egyházi érdekü ügyre is kiterjeszkedett a nagy körültekintéssel megírt helyzetrajz kapcsán, a közgyűlés nagy tetszéssel fogadta s abból az alkalomból, hogy a Kálvin nyomdát a püspök kezdeményezésére a kerület átveszi saját kezelésbe, továbbá, hogy az ungvári országos hivatal a püspököt hivatalosan elismerte, *Bertók Béla* püspököt meleg ünneplésben részesítette.

Ezután a püspök és egyházkerület államjogi helyzetének rendezése tárgyában kiküldött egyházkerületi bizottság jelentését olvasták fel, amellyel kapcsolatban közgyűlés a következő történelmi jelentőségü határozatot hozta:

Egyh. ker. közgyűlés őszinte örömmel és teljes megalégedéssel veszi tudomásul a régóta hön óhajtott s a bizottság sikeres eljárása nyomán most bekövetkezett eredményeket feltárá *jegyzőkönyvet és jelentést.* Egy szebb jövő hajnalaként üdvözli az Orsz. Hiv. megnyugtató határozatát s hálával telt szívből mond köszönetet az országos hivatali Elnök ur magas sze-

mélyének azért a jóleső megértést mutató elhatározásért, mellyel az egyházkerületünk már-már 10 éves fennállása óta oly sokszor hátrányunkra szolgáló akadályt mély belátásra valló intézkedésével utunkból eltávolította, és amellyel érdemben elismerte régi, a közigazgatási bíróság által is érvényesnek deklarált azon alkotmányos egyházi törvényeinket, amelyek alapján egyházunk mindig szilárdan állott és amely intézkedésével helyreállította egyházunk és az államhatalom között annyira szükséges, általunk mindig hangoztatott jogfolytonosságot.

Bizakodó reménységgel fogadja Rozsypal Antal orsz. Elnök urnak ugy előszóval, mint írásban kifejezett ama nagybecsű ígérését, hogy egyházunkat minden igaz ügyében támogatni fogja: egyszersmind biztosítja orsz. Elnök urat arról, hogy mint eddig, ugy ezután is a korrekkt loyaltás sikkján mozogva minden erejével arra fog törekedni, hogy az állam és egyház közötti összeköttetés minél szívélyesebbé váljék s teljes készséggel ajánlja fel közreműködését a társadalmi és állami élet konsolidációjáért folytatandó komoly munkára.

Köszönetét nyilvánítja egyh. ker. közgyűlésünk az Orsz. Hivatal egyházi ügyosztálya főnökének, dr. *Beskid Sándor* főtanácsos urnak is, ki előzékeny utbaigazításaival s értékes közbenjárásával bizottságunk munkájának sikerét nagy mértékben elősegítette.

Öszinte elismeréssel emlékezik meg továbbá közgyűlésünk arról a körültekintő és tapintatos eljárásról, melyről a kiküldött bizottság elnöke, *Komjáthy Gábor* ungvári lelkész, az ungi egyházmege esperese, főképen pedig a bizottság előadó-jegyzője, *Isaák Imre* técsői lelkész, e. ker. lelkészi jegyző bizzonyságot tettek. A nehéz feladat megoldásával kapcsolatos munkák nagyobb részének elvégzésében csüggedést nem ismerő energiát és kiváló alkalmazkodási képességet tanusított *Isaák Imre* bizottsági előadót közgyűlésünk külön elismeréssel is jutalmazza.

Elrendeli közgyűlés, hogy e jegyzőkönyvi szám egy-egy kivonati példánya *Rozsypal Antal* orsz. hiv. elnök, dr. *Beskid Sándor* egyh. ügyoszt. főnök, *Komjáthy Gábor* ungi esperes, *Isaák Imre* e. ker. lelkészi jegyző uraknak, valamint a szlovenszkói és kárpátaljai ref. egyház egyetemes konventjének megküldessék, továbbá, hogy az ügyre vonatkozó összes iratok egyházkerületünk levéltárában megőriztessenek.

Kimondta a kerület azt is, hogy biztosítási irodát most nem állit fel. Elfogadta a pénzügyi bizottság által bemutatott költségvetést s kimondotta, hogy a válságba jutott *Kálvin*-nyomdát saját kezelésbe átveszi, hogy a református nyomda utján a minder oldalról óhajtott missziós célokat intenzíven szolgálhassa. Számít az egyházkerület arra, hogy e lépése alapján az egész egyetemes egyház a református nyomdában fog dolgoztatni s felvirágoztatja ezt az intézményt.

A nyomda ügye és a püspök elismertetése

két óriási fontosságú mozzanata korszakalkotóvá teszi ezt a gyűlést, melyet a tárgysorozaton szereplő felterjesztések és bírósági ügyek letárgyalása után este nyolc órakor fejeztek be.

Lelkészi értekezlet Alsózemplénben.

Junius 28-án volt Királyhelmeceen. A megbeszélések tárgyát a lelkészi karnak és egyházi életünknek legaktuálisabb kérdései képezték. Miskolczi Endre elnöki megnyitójában a kavicsos és tövises uton zarándokló kartársait egy félórára megállította és a közelmúlt fájdalmas emlékeiből elővett néhányat, hogy jól megnézzük és jól megfontoljuk azokat. S mivel ezek a lelkészi kar egyetemének vérző sebei: értekezlet az elnöki megnyitót hivatalos lapunkban közzétételre ajánlotta.

Az elnöki megnyitó kapcsán, a jegyzőkönyv felolvasása után, egymást követték a különböző problémák. Először is az O. R. L. E. és az Irodalmi Társaság föltétlen és sürgős összehívásának kérdése. Egyházmegeyünk lelkészi kara már évek óta esetről esetre állástfoglalt az O. R. L. E. összehívásának föltétlen szükségessége mellett. A gömöri testvérek megmozdulásában tehát eme régi óhaja valóra válásának ígérését látja. De amilyen szükséges az O. R. L. E. a testületi érdekek megvédése szempontjából, époly fontos, hogy a multban megalakult, de pályában maradt Irodalmi Társaság is munkába álljon: egyrészt a ref. lelkészi és tanítói karban levő kulturmagvak kibontása és fejlődésében való irányítása, másrészt a ref. egyháznak, mint kulturtényezőnek Szlovenszko átfogóereji kulturális alakulataiban való képviseltetése szempontjából, mely utóbi téren egyetemes egyházunkat szervezetlenségünk miatt oly sérelmes mellőzés érte.

Az értekezlet ezután foglalkozott a szeretett Püspök Urunkat ért támadásokkal s egyakarattal szivből magáévá tette Elnöknek jegyzőkönyvben megörökítendő határozati javaslatát, mely elítéli a rimaszombati lelkészválasztás kapcsán józan ítélőkéességét elvesztett támadóknak, valamint az ebből és a szlovák egyházmegey ügyéből tőkét kovácsoló politikai ágensseknek minősíthetetlen magatartását s a Püspök Urat az alsózempléni lelkészi kar ragaszkodó szeretetéről és szolidaritásáról biztosítja.

Az elnöki megnyitó kapcsán értekezlet ama óhajának adott kifejezést, hogy ha lehetséges: törvényhozásilag változtassék meg a fegyelmi bírói tárgyalásoknak az a rendje, mely csak elvéve rendel el zárt tárgyalást s így a nyílt tárgyalások folyamán alkalma van a különlegességekre éhes hallgatóságnak csemegézni egyegy méltatlanul meghurcolt szolgának a purgatóriumán. Ha pedig ez mostani helyzetünkben kivihetetlen: akkor legalább a bírói tárgyalásokat vezető elnökségek nagyobb körültekin-

téssel és tapintattal kezeljék a zárt és nyílt tárgyalások kérdését. Virág Béla értekezleti jegyző javaslatára értekezlet fölhívja az egyetemes konvent figyelmét, hogy a fegyelmzés érdekében kívánatos lenne szabályrendeletileg a leg részletesebb pontossággal körülhatárolni a lelkészek, tanítóknak, iskolaszéki elnököknek és a többi gyülekezeti szerveknek hatáskörét és köteleességeit.

Ertekezlet az egyházmegye monografiájának elkészítésére bizottságot alakított, melynek tagjai: Miskolczy Endre, Virág Béla és Keresztury László.

A belmisszió kérdésével foglalkozva értekezlet kimondotta, hogy évenként minden gyülekezetben legalább egy missziós nap tartassék az egyházmegye több lelkészének közreműködésével. Ugyanekkor értekezlet állást foglalt a belmisszió divatos tulhajtásával szemben, mert ez egyházmegyénkben ártalmára lenne annak a példás és puritán református felfogásnak és gyakorlatnak, mely a templomot és a mindennapos istentiszteletet mindenekfölött szereti és hűségesen látogatja minden gyülekezetben s amely talán más vidékeken ily mértékben nincs meg.

Ertekezlet azzal a reménnyel zárult, hogy a rövidesen összeülő O. R. L. E. testületünk bajait orvosolni fogja.

K. L.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. Az ungi egyházmegyéhez tartozó csapi egyházközség lemondás folytán megüresedett lelkészi állására pályázatot hirdetek. A pályázatok beadásának határideje e hirdetés megjelenésétől számított három hét. Helyi javadalom: 1) Egy telek utáni illetőség szántó föld és rétben. 2) Modern lakás és házi kert. 3) Temető hasznélvezete. 4) Három legeltetési jog. 5) Fapénz 350 korona. 6) 22 köböl rozs és 11 köböl buza tisztán megrostálva. 7) Sódar és napszámváltság 250 korona. 8) A lelkész által hozott fát a hivek kötelesek az állomásról beszállítani. 9) Stóla az egyházkerületi szabályrendelet szerint. 10) Államsegély. 11) A földek adóját az egyház fizeti. Megváltandó beruházások: Villanyberendezés 700 K., gyümölcsfák, szőlő és lugaş 1000 K., kerítések 100 K, sertésólak 200 K. Összesen: 2000 korona értékben. A megválasztott lelkész állását október 1. napján elfoglalni köteles. Kellően felszerelt kérvények Református Esperesi Hivatal Salamon, pp. Čop címre küldendők. *Péter Mihály* püspök.

Pályázat a rimaszombati református egyházhöz tartozó baktii leányegyház elölkönyörgő tanítói állására. Javadalma: Jó két szobás lakás (az egyik szoba butorczott), melléképületekkel, 12 magyar hold szántó föld, 4 magyar hold rét, 2 magyar hold legelő, mely jelenleg 3 legeltetési jogot biztosít, 300 négyszögöl konyhakert, a földek adóját az egyház fizeti. 4 mázsa tiszta buza a hivektől, 10 m. fa beszállítva,

200 kč az egyház pénztárából. Államsegély bizonytalan. Rimaszombattól 5 km-re autóbusszjáráttal összekötve. Kötelessége a tanítás és az istentiszteletek végzése. Tanítás nyelve magyar. Pályázhatnak: csehszlovák állampolgársággal bíró, református vallású, okleveles férfi tanítók. Az állás 1932. szeptember 1-én elfoglalható. Pályázatok: Ref. Lelkészi Hivatal. Rimavská Sobota címre küldendők, 1932. augusztus 1-ig. Választás: 1932. augusztus 3-án. *Presbitérium.*

Pályázat. A palágyi ref. egyházközség magyar tannyelvű iskolájának újonnan szervezett II. tanítói állására pályázatot hirdet. Javadalom: 1200 Kč előleges havi, vagy negyedévi részletekben, 336 kč lakbér, 20 kč kertváltság, törvényeszerű államsegély, amit az egyház nem biztosít. Kötelesség: a kijelölt osztályok — tanítónőknél a kézimunka is — tanítása, segédkezés az egyháztársadalmi munkában, kartársának szükség esetén való helyettesítése is. A megválasztás egyelőre ideiglenes, csak az 1932—33 tanévre hat ki. Pályázhatnak: ref. és evangélikus vallású férfi és nő oklevéllel, vagy ilyen hiányában oklevél nélküli, de állampolgársággal bíró tanítók. A bratislavai iskolai referátus 86400/I 1929 sz. rendelete szerint felszerelt kérvények 1932 július 30-ig küldendők be a ref. lelkészi hivatalhoz Palágy p. Dobóruszka, okr. Velké Kapušany.

Pályázat. A Lekenye-i Ref. Egyház Presbitériuma eltávozás folytán megüresedett, véglegesített, rendes lévita-tanítói állásra pályázatot hirdet. Helyi javadalom: 1) Természetbeni új lakás, gazdasági épületekkel. 2) Három kat. hold 237 öl ingatlan hasznélvezete. 3) Öt köböl buza, öt köböl rozs, öt köböl zab. 4) Tizenhat köbméter tűzifa, ebből hat köbméter a tanterem fűtésére. 5) Alapítvány kamat 8 Kč. 6) A fizetést kiegészítő államsegélyt az egyház kéri, de nem garantálja. Kötelesség: Az osztatlan iskolában a tanítói, Lekenyén a lévítai és Csoltón a vallástanítási teendők ellátása. Egyháztársadalmi tevékenység, Okleveles, rendes, állampolgársággal bíró református férfitanítók a 86400. sz. miniszteri rendelet alapján felszerelt kérvényeiket 1932. július 30-ig adhatják be a ref. lelkészi hivatalhoz Beretke, pp. Gemerska Panita. Az állás augusztus 31-én elfoglalandó. Választás július 31-én lesz. Tanítási nyelv magyar. Lekenye vasutállomás a Pelsőc-i fővonalon. *A Lekenyei Ref. Egyház Presbitériuma.*

Pályázat a nyugdíjazás folytán megüresedett diósförgepatonyi református tanítói állásra. Helyi javadalom: lakás, 1250 kgr. buza, 600 kgr. árpa, 350 kgr. tengeri és 268 čk : 3780 čk-ra felértékelve az állami hatóságtól. Állás 1932 szeptember 1-én elfoglalandó. Pályázati határidő 1932. július 31. Ref. Lelkészi Hivatal Diósförgepatony.

Pályázat. A beregi református egyház pályázatot hirdet az öt tanerős iskolájánál halá-

lozás folytán megüresedett s 1932. évi szeptemberben hó 1 napján elfoglalandó II. (második) számú, kántorsággal egybekötött tanítói állásra. Javadalom: 1) 8 kat. hold 1489 négyszögöl föld (szántó és rét) haszonélvezete. 2) 12 (tizenkettő) méteröl tűzifa beszállítva. 3) 4 (négy) szekér széna beszállítva. 4) Szabad legeltetési jog saját jószágaira. 5) Kézpénz (negyedévi előleges részletekben) 980'25 Kč. 6) Két nagyobb és egy kisebb szobából, konyha, kamara s melléképületekből álló lakás, 100—150 négyszögöl kerttel. Az 1—4 tétel alattiak, — mint szétválaszthatatlan kántortanítói fizetés — az 1925 június 29-én kelt javadalmi jegyzőkönyv szerint 6420 Kč-ra van értékelve. Ez összeg fele (3210 Kč) kántori javadalomnak vétetvén. másik fele a tisztán tanítóinak vett, 5. és 6. tételek alatti 2030 25 Kč val 5240'25 Kč-t tesz ki, amely aztán a törvényes államsegéllyel (a javadalom 7. tétele!) kiegészítettik. Kötelesség: 1) Az iskolaszék által kijelölendő osztály (vagy osztályok) vezetése. 2) A templomi és temetési orgonista-kántori teendők végzése egyenlő arányban megosztva a másik orgonista kántortanítóval. 3) Ifjúsági (vegyes) énekkar szervezése és vezetése. 4) Egyháztársadalmi munkákban részvétel. Szabályszerűen felszerelt pályázati kérvények 1932. július hó 30. napjáig „Ref. Lelkészi Hiv. Berehy—Bereg, Podk. Russ” címre küldendők.

Pályázat. A bereg-i református egyház pályázatát hirdeti az öt tanerős iskolájánál lemondás folytán megüresedett s 1932. évi IX. hó 1. napján elfoglalandó IV. (negyedik) számú tanítói (tanítónői) állásra. Javadalom: Alapfizetés és lakásbér címén évi 4908 kč., s a törvényszerű államsegély. A községtől, évről-évre hozott határozatoktól függően, rendes fizetés természetével nem bíró tételként: 2 (kettő) méteröl tűzifa. Kötelesség: Legfeljebb 2 (kettő), de többnyire csak 1 (egy) vegyes osztály vezetése. Egyháztársadalmi munkák, kézimunka tanítás. Kellően felszerelt pályázati kérvények a ref. egyház presbitériumához címezve 1932. évi július hó 30. napjáig „Ref. lelkészi hivatal, Berehy-Bereg, Podkarpatska Rus” címre küldendők.

Pályázat. A vajkovcei, tarcavajkóci ref. iskolaszék pályázatát hirdeti az ideiglenes II. tanítói állásra 1932. augusztus 1. határidővel. Fizetés az egyháztól: 1200 kč. tanítói fizetés címén, 336 kč. lakbér, 20 kč. kertilletmény és államsegély. Pályázhatnak ref. és ág. hitvallású ev. tanítók és tanítónők. Amennyiben képesített tanerő nem pályázik, megválasztatik nem képesített is. Rendesen felszerelt kérvények küldendők ref. lelkészi hivatal Vajkovce, pp. Rozhanovce, okres Košice címre 1932. augusztus 1. Vajkovce község Košicétől 10 kilométerre van, állami autóbusz járattal. A megválasztott az állást 1932. szeptember 1.-én köteles elfoglalni. A tanítási nyelv szlovák.

Pályázat. A farnosi reform. egyház presbitériuma a megüresedett kántortanítói állásra

pályázatát hirdeti. I. Javadalom: 1) Tanítói fizetésül a) 20 köből őszi vegyes termény. b) Fa ár a hivektől (kb. 600—700 kor.) c) 15 m. hold 945 □-öl szántóföld haszna, a melyekből az egyház a 4908 koronát biztosítja és államsegély. 2) Kántori fizetésül: a) 5 mhold 245 □-öl rét használata, b) 6 drb. legelő jog használata, c) egyházmegyei kamat 1 kor. 90 fill. d) stóla. 3) El nem választható kántortanítói javadalom: Jó karban levő lakás, kerttel. II. Kötelességek: Amennyiben a II-ik tanítói állás szervezését az állam tervbevette, az I—VIII. osztályokból a megegyezés szerinti csoportok tanítása, kántori teendők végzése, kanonikus órákon és lelkész akadályoztatása esetén isteni tisztelet végzése, énekkar tanítása és vezetése, egyháztársadalmi munkában segédkezés. Pályázhatnak állampolgársággal, oklevéllel bíró református tanítók. Kellően felszerelt kérvények 1932. évi aug. 1-ig lelkészi hivatalhoz Fornos p. Munkács, Podk. Russ küldendők.

Presbitérium.

Pályázat. A zacharovcei—zeherjei református egyház pályázatát hirdeti ezidő szerint kisegitő tanerővel betöltött orgonista kántortanítói állásra. Javadalom: lakás, melléképületek, 30 kiló buza, 7138 □-öl szántóföld, 2630 rét, munkaváltság 88 Kč, 20 m² tűzifa, stóla, legelőjog félházhely után. A földadót az egyház fizeti. A hivatalos értékelés 2976 Kč, a többbit az államsegély egészíti ki, melyet szabályszerűen kérvényez, de nem garantál az egyház. Kötelesség I—VIII. oszt. tanítása, istentisztelet végzése, mikor a lelkész a társegyházban szolgál, énekkar vezetés és egyháztársadalmi munkában segédkezés. A tanítás nyelve magyar. Pályázhatnak okleveles, állampolgársággal bíró férfi tanítók a 86400/I—929 számú miniszteri rendelet utasításának betartásával július 24-ig a ref. lelkészi hivatalhoz Zacharovce. Posta és vasut 4 és fél km.-re Rim. Sobota.

Pályázat a berzétékőri ref. leányegyház praeorans kántortanítói állásra. Javadalom: 1.) Természetbeni jó lakás, 2.) Terményváltság 534 k., 3.) Négy hold szántó, 1 1/2 hold rét, 6 hold legelő kaszálónak használva, 4.) 16 m. fa udvarra szállítva, 5.) Stóla az egyházkerületi szabályrendelet szerint, 6.) Államsegély, melyet az egyház kérvényez, de felelősséget érte nem vállal. Kötelességei: A nyolc évf. egyosztályú iskola vezetése, minden vasárnap délelőtt és minden harmadik vasárnap délután s a kanonikus órákon az istentisztelet végzése, egyházi énekkar szervezése és vezetése s minden egyháztársadalmi munkában való segédkezés. Pályázhatnak oklevéllel és állampolgársággal bíró ref. férfi kántortanítók. Ilyen pályázó hiányában gimnáziumi érettségivel rendelkező egyén is pályázhat. Pályázati határidő 1932. évi július hó 31. napja. A kérvények a 86400/1929 számú miniszteri rendelet szerint felszerelve a berzétéi ref. lelkészi hivatalhoz küldendők. Az állás f. évi szeptember 1-én foglalandó el.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Verké Kapuány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény a vajáni, a kiadóhivatalra tartozó megkeresések pedig a csicserei lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Elnöki megnyitó.

Az Érsekújváron 1932. június 29-én tartott vágvidéki lelkészértekezleten elmondotta: Boross Kálmán református lelkész.

Kedves Lelkésztestvéreim! „Rossz időket élünk, rossz csillagok járnak”. De legyünk igazságosak, nem az államfordulat miatt, mert hiszen nemcsak a legyőzöttek, hanem a győzők is boldogtalanok.

Mikor ezelőtt 18 évvel világi felső parancsra meg kellett szegni Istennek „Ne ölj!” parancsolatát, ez magával vonta a többinek megrontását. Éveken keresztül az apa, a fiu, a vő elváltak szakítva a boldog családi hajléktól! A halállal való vergődés látása, a halálhörgés hallása, a „Ne lopj!” parancsolatnak erénnyé magasztosítása lassanként megrendítették a családból elköltözötték gyermeked vallásos hitét és lefaragták a katonákról az Istennek képét.

A kik hazakerülhettek, már se külsőleg, se belsőleg nem azok voltak, mint akik elmentek.

De fájdalom, itthon se azok maradtak mindannyian, mint akik keserves bucsuzások, sirások, biztató áldások, buzdító énekek között elváltak egymástól. Esküszegések, paráznalkodások, az özvegyasszony liztecskéjétől a templomok felszentelt harangjáig való elrekvirálások mintha csak elakarták volna törülni a földről Istenországát, hogy helyet adjon a Mammon, Belzebub országának.

Kedves Lelkésztestvéreim! Nem a győzőknek a legyőzötteken vett hatalma, hanem a gonosz szellemnek mindeniken felülemelkedett uralma rontotta meg a világot és idézte elő az általános boldogtalanságot.

Vissza az Istenhez!

De ha Istenországának alaptörvénye a tiz parancsolat és a szeretet nagy törvénye, akkor csak ezeknek szigorú, betartásával lehet ismét rendet teremteni anyaszentegyházunkban. Még

nem ismerem a gömöri egyházmegye lelkészértekezletének „Az egyházi fegyelemről” elfogadott határozati javaslatát, de a rövid hírlapi ismertetés után is örömmel üdvözlöm. Ha szigorú egyházi törvények végrehajtásával rendet nem tudunk teremteni, akkor tehetetlenül állunk, a lelkészek legjobb szándéku belmissziói tevékenysége mellett is.

Fiatalabb tanítóink igen nagy része szinte éledelegve adogatja a vallástalan tudás fájának mételeyező almáját hitetlenségre hajló hiveinknek. Nekik az állami tanfelügyelő minden, a helyi lelkész, sőt még az esperes is semmi. Bizony mi, felekezeti iskoláinknak megtartásáért, fejlesztéséért életünk nyugalomát feláldozó lelkészek az újabb viszonyok között azt kérdezzük, hogy érdemes-e egyházainkat 25—30 évre eladósítani ilyen szellemű felekezeti iskola fejlesztéséért?

Gondnok- és presbiter- választó gyűléseinket igen sok helyen, még világi választásoknál is csuf házalás előzi meg. Népünkben sokkal nagyobb a hiúság, mint a vallásos érzés. Minden benső szemrehányás nélkül teszi le templomban az esküt az, akinél igen sok külföldi gondnoknak vagy presbiternek való ember volna a faluban. Azt gondolja, hogy ő a választás által különb lett a többinél és eltörültettek az ő nyilvánvaló vétkei. Hiába van felolvasva eskütétel előtt az I. t. c. 121 §-a és ennek d) pontja, hogy köteles „a lelkész egyházvédő és építő munkájában minden irányban támogatni”. Ő csak azt tartja kötelességének, hogy a vezérszónok szavallásának megfelelőleg ellenőrizze a lelkészt, hogy valami új formában ne lehessen a népet megadóztatni.

Már mult évi értekezletünkön indítványoztuk: A szlovenszkói és kárpátaljai országos lelkészegyesület megszervezését. Vajha a mindinkább szaporodó egyházmegyei lelkészértekezletek ezirányu óhajta minél előbb megvalósulna.

Még több letárgyalni valónk is van, azért üdvözlöm kedves lelkéztestvéreimet és vendégeinket, az értekezletet megnyitom.

A belmisszió a multban s mint Egyházunk gyógyításának egyedüli eszköze a jelenben.

(Egyháztörténelmi tanulmány).

Irta: Domonkos Kálmán.

(Folytatás).

Először is nekünk kell ráeszmélni arra, hogy mi az Evangelium? Mi az Evangélium jelentése? Meg kell értenünk, hogy az Evangelium lényegében nem követelés, nem tötvény, hanem ajándék, ígéret, vigasztalás és az isteni kegyelem felkínálása. A bűnbánatra való felhívásnak természetesen nem szabad hiányozni. A bűnbánat, Istentől való elfordulásunk és belső megromlottságunk mély és fájdalmas beismerése, a megszentelődéshez vezető lépcső! A megszentelődés maga pedig az „örvendetes üzenet” tartalma és nem egyéb, mint az Isten megbocsátó szeretetének az elfogadása.

Ez azonban olyan merészség, — Isten örvendetes üzenetét, Isten Igéjét emberi szavakkal hirdetni — hogy ez alatt a feladat alatt az ige-hirdetőnek mindannyiszor össze kell roskadni, ha komolyan veszi az ő hivatását, valahányszor csak azzal a szándékkal nyitja ki száját, hogy Isten Igéjét hirdesse. Kik vagyunk mi, akik saját szavunkat, mint Isten szavát merészkedünk felfogni? „A mi szavunk mindig emberi szó marad. Az ember, mint teremtmény, mint térbe és időbe kötött lény az Istentől, az Örökkévalótól, a Teremtőtől egy kikerülhetetlen akadályal van elválasztva. Hogy lehet az ember feladata, hogy az Isten Igéjét száján kiejtse?” A barthi teológiának legélesebb akcentusa ezen a helyen van. „Isten szava nem jön ki a mi ajkunkon; az mindig Isten saját szava volt és marad!” „Mi csak emberi szavakat szólhatunk!” (Zw. d. Z. 1925.) Azért beszél ő a prédikációról is, mint egy „zum Misslingen verurteilten ‚Wagnis’”, olyan merész vállalkozásról, amely sikertelenségre van ítélve. Ami bennünket mégis fenntart, az kizárólag az a tény, hogy ez nekünk meg van parancsolva, Istentől van megparancsolva.

De az Evangelium alapos hirdetéséhez szükségünk van egy különös eszközre. A Jézus Krisztus szeretetére. A Jézus Krisztus szeretete pedig az ő életében és halálában az önfeláldozásnak olyan példáját állítja az emberiség szemé elé, amelyhez hasonlót a történelem egyet sem mutat fel.

Ebből napjainkra s magunkra nézve azt a tanulságot vonhatjuk le, hogy mi is csak annyiban leszünk a mi prédikációkban *elhihetők*, a mi prédikációnk is csak annyiban fog megkapó és meggyőző erővel hatni, amennyit a Krisztus szeretetéből rajtunk és bennünk a hallgatóság felfedez.

Az Isten Igéjének hirdetésénél okvetlenül tekintetbe kell vennünk, hogy Jézus Krisztus bár nem utasította vissza a rendes istentisztelet formáit és eszközeit, hiszen maga is prédikált a zsinagógában (Luk. IV. 16 s köv.), de viszont nem is korlátozódott az ő tevékenysége csak a zsinagógára, a rendes istentiszteletre, hanem az uccán, a házakban, a hegyeken és a tengerpartján és mindenütt és minden időben hirdette az Igét, ahol csak készséges hallgatókra talált.

Ezt különösen hangsúlyozni kívánjuk azokkal a felfogásokkal szemben, amelyek még ma is makacsul kitartanak amellett, hogy az Igét csak a katedréről lehet hirdetni. Lehet, hogy ez valamikor megállta a helyét, de ma nem! Nem pedig azért, mert „ha a hegy nem megy a prófétához, menjen a próféta a hegyhez!” Ha az Igét csak a templomban hirdetjük és ehhez elvileg csökönyösen ragaszkodunk, akkor eleve lemondunk még a lehetőségéről is annak, hogy népünk széles rétegeivel az Evangeliumot megismertessük!

Kitől hallják meg akkor az örvendetes üzenetet azok, akik akkor voltak utoljára az Isten házában, amikor először éltek az Ur Szent Vacsorájával, vagy amikor Isten színe előtt házasságot kötöttek??

Vagy ki viszi el az Evangeliumot azokhoz, akik különféle okokból kifolyólag, sokszor talán önhibájukon kívül, sohasem jutottak az Igével semmiféle érintkezésbe??

Azért nem kicsinyelhetjük le az Evangeliumnak a gyülekezeti istentisztelet keretében való hirdetését, de viszont emellett prédikálnunk kell az Igét alkalmas és alkalmatlan időben új utakon, új formában is fokozott erővel, minden alkalommal, ahogy azt az új idők követelik tőlünk!

A mai ember lelki képének megrajzolásánál, a mai lelki válság okainak kutatásánál megállapítottuk, hogy az egyház és a vallás iránti közömbösség már a kezdet-kezdetén az iskolában gyökerezik. A vallásoktatás ki nem lesújtó voltában. Ezért itt is az első helyen kell leszögezni a vasárnapi iskolák fontosságának hangsúlyozását. Sőt ahol a gyermekek száma és a helyi viszonyok megengedik, vagy megkívánják, okvetlenül be kellene vezetnünk a külön gyermekistentiszteleteket. Hogy ezen megállapítás nem szorul sok bizonyításra, az természetes. Elég csak arra a lélektani tényre utalni, hogy a gyermeki értelem felvevő képessége sokkal kisebb, mint a felnőtteké s így egy 30-40 perces prédikáció a gyermek figyelmét semmi esetre sem

tudja állandóan lekötni. De más a gyermek érdekköre is. Egészen más oldalról kell a gyermekhez közeledni, mint a felnőttökhöz. Míg az embernél inkább az intellektuális rábirás, meggyőzés a fontosabb, addig a gyermek okvetlen az érzelmi motivumokra reagál elsősorban.

(Folyt. és vége köv.)

Az O. R. L. E.-ről.

Csabay Pál lelkésztestvér ismét szőnyegre hozta, a gömöri lelkésztestület mielőbb megoldani kívánja az O. R. L. E. problémáját. Nagyon helyesen. Sem elodázni, sem napirendre térni felette többé nem lehet és nem szabad, mert az O. R. L. E.-re feltétlenül és életbevágóan szükségünk van. Lelkeszi karunk egyetemes vágya ez, amelyet magába zárt az összeomlás után, mint a magyarországi O. R. L. E. termékenyítő emléké! Mi, felsőzempléniek is gondoztuk e vágyplántát, lelkésztestületünk annak idején egy határozati javaslatot körözött az összes lelkésztestületknél csatlakozás céljából, amelyben kívánták az egyetemes lelkészi kar összehívását és az országos lelkészegyesület megalakítását. Ismerjük a mult eseményeit, a kassai egy. lelkészértekezletnek lefolyását, azt is, hogy mint csuszott ki az iniciativa a lelkészegyesületet kívánók nagy tábora kezéből, hogy tereltetett mellékvágányra az ügy és lett az egészből egy „ad hoc” értekezlet, „ad hoc” tisztikarral, minden eredmény nélkül, sőt a differencia melegágya egyházi életünk két vezető tényezője között. Mindezt csak azért, hogy a Csabay Pál indítványának és a gömöri határozatnak történelmi előzményével igazoljam az O. R. L. E. megalakításának vágyát, ami ime ismét felszínre került s reméljük, ezuttal már nem eredménytelenül! Egyh. törvényeink is kodificált ugyan lelkésztestületet, elég nehézkes és megkötött hatáskörrel, de remélem, nem vétünk a törvény ellen, ha olyan O. R. L. E. megalkotását óhajtjuk, amely 100%-an fedí lelkészi karunknak, a megalakítandó szervezettel szemben táplált vágyait és reményeit. Ismerjük a multból a magyarországi O. R. L. E.-el szemben, a hivatalos egyházi körök részéről megnyilatkozott ellenszenvet s annak rugóit, amelyek között nem utolsó volt, hogy Sinai-féle tendenciákat táplál a hiv. egyház s főként abban a tulsulyra jutott világi elem hatalmának megtörésére tömöríti a lelkészi kart. Magamnak is volt alkalmam meggyőződni erről, ismerve mint volt ujhelyi káplán, b. e. nagynevű volt püspökünk. Fejes Istvánnak e téren elfoglalt, merev O. R. L. E. ellenes álláspontját. Lehet, —talán valószínű is—, hogy az O. R. L. E. lelkes propagálói között volt nem egy, aki nem nézte jószemmel, a hiv. egyházban, egy némely, különben is magas állami pozícióban lévő világi férfi, némelykor talán

politikai célokat is szolgáló exclusív hatalmát; de az O. R. L. E. hivatalos programja sohasem adott tápot ennek az ellenszenvnek, mert az programjához hiven lett azzá, aminek lennie kellett: a hivatalos egyház nélkülözhetetlen támogatójává — kifelé, puritán kálvinista világszemléletünk erőteljes kifejezésében és védelmében, befelé a hitélet mélyítésében, az igazi gyakorlati belmisszió lelkes propagálójá, terjesztője s gazdag eredményekben a mai szintre emelője. Lelkes, lelkesítő és áldott tevékenységű munkatárs, amelyet ma már nélkülözni sem tudna a hiv. egyház. Munkateret nyújtott sok, akkor háttérbe szorult, ma már országos nevű, páratlan és nélkülözhetetlen munkásságú egyházi vezető férfinak, akik a küzdő, szervező és építő erő lankadatlan munkásságú, bámulatra méltó példái; felrázta fásult közönyéből a lelkészi kart, megteremtette az általunk is hön óhajtott szolidaritást és az évenkénti országos gyűlésre egybegyűlt lelkészi kar testvéries együttléte, a vezetők hivatalos nagyképűsködéstől-ment baráti, igazi lelkésztestvéri érzése, megteremtette a lelkészi kar lelki egységét, ennek folyamányaként a nagyszerű művek egész sorozatát. Építő munkás lett minden kálvinista pap és sovány erszénye nélkülözhető koronáit örömmel áldozta a hajduböszörményi és nyiregyházi Kálvineum falaiba, letörölve a legszomorubb seregnek, 100 és 100 papi özvegy és árvának szemrehányó könnyeit! E monumentumok, az ORLE által életrekellett kálvinista papi szolidaritás és lelki egység diadalmas, ezer áldást osztogató, tengernyi bánatot és könnyet megenyhítő és letörő tényezői. Évi gyűlései gyakorlati belmissziói kurzusokkal egybekötve, amelyekben helyet kérnek és foglalnak a papnék és papeányok. Kiváló, mély hitű, agilis férfi- és nő- belmisszionáriusok egész serege, szorosan a tárgyhoz illő előadásaikkal, (nálunk sokszor filozofiai témákkal, szakszerű utmutásaik és tanácsaikkal, gyakorlati, megragadó példákkal nevelik évről-évre az új belmissziós papi generációt. a bibliás kálvinizmus restaurálására, Isten dicsőségéért! Kell-e szebb program és örvendetesebb eredmény?

Ime, az ORLE azzá lett, aminek lennie kellett és lennie kell majd itt is, a hivatalos egyház legbiztosabb, sőt egyedüli támaszának a papi szolidaritás és lelki egység megteremtésében, a gyakorlati belmisszió hitet teremtő, lelkeket s ezeken keresztül egyházat reorganizáló munkájában. Tehát nélkülözhetetlen szükségünk van nekünk is egy erre a mintára létesítendő Lelkészegyesületre. Ott az ORLE a problémák egész sorozatát oldotta meg, amelyek a hivatalos egyház számára talán még ma is problémák lennének, nekünk nincsenek problémáink? Bizony vannak, félbemaradva, megoldatlanul; és így is maradnak, a szolidaritás és lelki egység legnagyobb problémájának megoldása nélkül! Itt van pl. a lelkes kezdeményezésből száрма-

zott losonci középiskolai internátus ma már megfeneklett ügye, mindenekfelett pedig a tanítóképző, amelynek felállítása elodázhatatlan szükség, a többi talán emlitenem sem kell, elég ez egyelőre, hiszen ez az elsőrendű és mindennél előbbre való szükségletünk. Hogy egy biztos alapokon nyugvó és nem megkötött kezű ORLE mennyiben lehet segítségére ebben a tekintetben a hivatalos egyháznak, — hát első sorban is megfogja teremtani a hivatalos lapunkban is álmodott papi szolidaritást, lelki egységet, felfogja ébreszteni a szunnyadó pünkösti lelket, amelyet ma a hivatalos lap kürtje kevés eredménnyel próbálgat. Ha ez meglesz, mert hiszen hiszem, hogy meglesz, akkor megoldódik a tanítóképző ügye is, mert befelé és kifelé egy szolidáris lelkületű papság egyetemes kivánsága 200 ezernyi kálvinista hívő jóváhagyó pecsétjével fogja a hivatalos egyház ténykedéseit szankcionálni. S megfogják nyitni a ma még elzárkózott lelkek és zsebek, sovány papi erszények is, mert a megteremtett papi szolidaritás, mint annak idején a Kálvineumokkal szemben, úgy most is ismerni és teljesíteni fogja kötelességét.

De tovább menve, itt van a belmisszió ügye, sehogy sincs meg az az átütő ereje, amely lenne akkor, ha a hivatalos egyház felügyelete alatt a megalakítandó ORLE kezébe lenne letéve. Évenként a testületi gyűlés keretében belmissziói kurzus, amelyen tehetsége szerint kötelessége lenne minden lelkésznek a megjelenés s akik kongrua hiány vagy egyéb okoknál fogva erre képtelenek lennének, azoknak ellátása részére évi csekély hozzájárulással alapgyűjtés, hogy minden lelkésztestvérnek legalább két évenként lehetővé tételnek a belmissziói kurzuson való részvétel. Az országos keretben elhelyezkednének az egyházmegyei lelkészegyesületek, a belmissziói kurzusokon már irányítást kapott és indítást nyert lelkészek belmissziós munkájával.

S nem utolsósorban, a megalakítandó ORLE, mint hatalmas erkölcsi erő és tényező, nem tudna-e, talán hathatósan közreműködni állampolgárság és kongruanélküli lelkésztestvéreink méltatlan sérelmeinek a legmagasabb helyen való feltárásával, hogy azok végre-valahára reparáltassanak. Elismerem, hogy a hivatalos egyház is megteszi e téren a tőle telhetőt, hogy a kormánytényezőket jobb belátásra bírja, de nyilván kell látnunk az örökös eredménytelenségből, hogy munkája hatékonyabbá tételére szüksége van az egyetemes lelkészi kar összefogott erejére, erkölcsi és munkás támogatására, amelyre mint nem lebecsülhető értékre mindenkor jogosan hivatkozhatna, vagy a kormánytényezők előtt megjelent képviselőivel bizonyíthatná a méltatlan és jogtalan sérelmek rendszerét és követelhetné azoknak reparálását. Arra is gondolok, nem tagadom, ami a volt kassai lelkésztestületi gyűlésen indítványoztatott,

de ez is le lett szerelve, hogy menjen egy küldöttség a megalakítandó ORLE-ből a köztársasági Elnök Urhoz sérelmeink és igazságos követeléseink feltárása végett, miért ne lenne egy ilyen szándék keresztülvihető, minden kára vagy tekintély romlása nélkül a hivatalos egyháznak, esetleg az ő vezetésé alatt, vele karöltve: nem tudom elhinni, hogy az egyetemes lelkészi kar előtt is bezárulnának azok az ajtók, amelyeket egykor ügyes mesterkedők becsaptak Kistapolcsányban a hivatalos egyház képviselői előtt. Hanem inkább hinni akarom, hogy a legmagasabb helyre eljuttatott és ott meghallgatott sérelmeink a prot. szellemű és fenkölt gondolkozású köztársasági Elnök Úrtól nem jönnének vissza orvosolatlanul. Vagy nincsenek még más megoldatlan problémáink is, amelyek jóvégrevitelénél az ORLE lelkes munkája és közreműködése nélkülözhetetlen?

A magyar tanítók egyesülete révén, tanítóink jelentős sikereket tudtak elérni, ők már régen felismerték, hogy egyesülésben van az erő! Mi tart hát vissza minket attól, hogy a vágy és akarat tetté váljon?

Ma sem a Sinai féle törekvések gyanujába nem eshetünk, sem a hivatalos egyházzal szembeni állásfoglalás vádja nem diffamálhat, mert a cél nem ilyen kicsinyes és nemtelen; hanem minden erőnek, képességnek, tehetségnek felsorakoztatása, hit által hitébresztés, szunnyadó erők felrázása, alvó lelkiismeret felkeltése és nemes versenyrekelés Jeruzsálemünk düledező kőfalainak újjáépítésére! És e mindenek felett való cél nem nélkülözheti a szolidaritás és lelki egység által egybekapcsolt s a Lelkészegyesületben tömörült papság hathatós és vállavett munkáját Eddig nélkülözötte és az eredmény jóformán semmi, mert a legjobb szándékok, nemes kezdeményezések is csak lokális jelenségek maradnak, ha nem ragyogja be a lelkészi kar szolidaritásának éltető fénye és melege.

Mondjuk meg őszintén: belmissziói, ifju és leánykonferenciáink bármily kiváló rendezésben és szakszerű vezetés mellett folynak is le, nélkülözik ezt az éltető és hitébresztő erőt s csak egy-egy kis körzetben világítanak, a közöny sokszor ezt is eloltja, mennyivel több fény gyulna ki a kálvinizmus egén, ha az ORLE-ben tömörült lelkészi kar minden tagja lelkes fátylavivővé válna! Egy csillag, ha a legragyogóbb is, magában csak egy és nem képes a homályon átragyogni, de ha kigyul a többi csillag is, ragyog a mennyboltozat és már oszlik a homály! Félre hát a közöny, vagy félreismerés homályával és alakítsuk meg az ORLE-t. Gömör felvéve az elejtett fonalat, kiadta a jelszót, a hivatottak álljanak az élre, a lelkésztestületek karolják fel az eszmét s nyilvánítsák ki akaratukat a hivatalos lapban! Mindnyájan pedig egyértelemmel kívánjuk az ORLE sürgős megalakítását, hogy még ez év őszének valamely hónapjában munkába kezdjen a szlovenszko,

és ruszinszkói református Lelkészegyesület anyaszentegyházunk javára, üdvére, mindenekfelett pedig Isten dicsőségére!

Horkay Lajos ref. lelkész,
em. p. főjegyző.

Az egyetemes konvent

állandó bizottsága július hó 13-án Pozsonyban ülésezett, ahol több sürgős és fontos ügyben történt intézkedés. A népiskoláink részére készített „Szeretet” olvasókönyv kiadása tárgyában megkötött a szerződés az „Academia” könyvkiadóvállalattal és így biztosított annak a következő tanévre, vagyis szept. 1-re való megjelenése. Új vallástani kézikönyvek megírását határozta el az Egyet. Konvent legutóbbi gyűlése, és a pályázat kiírása, lefolytatása s a feltételek megállapítása szintén a mostani bizottsági gyűlés tárgya volt. Foglalkozott ezenkívül az állandó bizottság a magyarországi egyet. ref. egyházzal folyamatban lévő anyagi elszámolások (közalapi, tőkekamat s egyéb követelések) kérdésével; tudomásul vette az ez ügyben közreműködő bizottság jelentését és a szükséges lépések megtételére részükre újabb megbízásokat adott. A közeljövőben meg fog történni a legpontosabb összeírása mindazon követeléseknek, melyeket velünk szemben, illetve a mi javunkra tettek, mert az eddig történt összeírások és meglevő adatok részint nagyon hiányosak, részint hibásak! A szükséges adatok egy kérdőívben lesznek összeállítva, amelyet minden gyülekezet meg fog kapni, illetve egy, a helyszinre kiszálló bizottság fogja az adatokat egybeállítani. Mivel azonban ez az ügy igen sürgős, mert az adatokat legkésőbb szept. 1-ig egybe kell állítani, az egyes gyülekezetek a rendelkezésükre álló adatokat már jóelőre készítsék el, különösen a köteleveket, kötelezvényeket és egyéb mindenfajta okmányokat, mert csakis pontos adatok alapján van remény arra, hogy ezen súlyos, — egyes gyülekezetek létét, fenmaradását veszélyeztető kérdések, gyülekezeteinkre és közegyházunkra előnyösen intéztessenek el.

A máramarosugocsi reform. lelkész és tanító testület közgyűlése.

A máramarosugocsi ref. lelkész és tanító testület július 7-én tartotta meg az évi közgyűlést, melyen *Isaák Imre* técsői lelkész egyházkerületi jegyző elnökölt.

Az isteni tiszteleten *Szabó Béla* huszti lelkész mondott szép és lelkesítő alkalmi beszédet.

Utána *Isaák Imre* mondotta el hatalmas, széles koncepciójú elnöki megnyitóját, melyben kiterjeszkedett sok égető kérdésünkre s irányító

eszméket adott a nagy horderejű kérdések megoldásához. Követelte a belmissziói, egyházépítő munkának lélekszerinti végzését, sürgette az egyházi fegyelmzésnek széleskörű törvénybe foglalását úgy, hogy az világosan legyen alkalmazható a vétkekre, addig is egyházfegyelmi és vegyesházasság körüli eljárásról szóló szabályrendelet létesíttessék. Ajánlotta az Országos Református Lelkész és Tanító Egyesület megalakítását s abban az autonóm Podkarpatska Rusnak szabad kéz adását, kérte a beregszászi magyar *Internátus* hathatós támogatását, kérte az egyesület tagjaitól a nyomorszülte viszonyok enyhítését célzó munka lelkes támogatását s ilyen intézményeknek a községekben való létesítését. Javaslatára az egyesület felkéri az egyetemes konventet, hogy a magyarországi egységes istentiszteleti rendtartás (liturgia) itt is léptettessék életbe, *Bertók Béla* püspököt pedig meleg szeretettel üdvözli abból az alkalomból, hogy az államhatalom őt elismerte. Az elnök indítványait a gyűlés magáévá tette.

Némi módosítással elfogadta a gyűlés a dr. *Sárkány Lajos* által benyújtott szabályrendelet tervezetet a vegyesházasság körüli eljárás tárgyában s azt felterjeszti az egyházkerületre.

Lator Istvánnak az egyházi hivatalos lap tárgyában beadott indítványára vonatkozólag azt határozta a gyűlés, hogy az egyházmegyének az indítvány napirendről való levételét javasolja, mert bár a kis egyházaknak nehéz előteremteni a mai pénzsűk időben az előfizetési díjat, mégis a lap nélkülözhetetlen. Kívánja azonban a testület, hogy a hivatalos lap több teret és gondolatot szenteljen az iskolaügynek és pedagógiának.

Testület az egyházmegyei lelkésztestületek elnökeit kéri fel az Országos Ref. Lelkész és Tanító Egyesület megalakulásának előkészítésére s elnökét delegálja is azok összejövételére s megbizsa a kezdeményező lépések megtételére.

Biki Ferenc esperes indítványára a testület tagjai elkötelezték magukat az egyházközségük történetére vonatkozó anyagnak egy éven belüli egybegyűjtésére és feldolgozására.

Végül a *Nagy Gáspár* feketeadói tanító pompás tanügyi felolvasását hallgatta meg a gyűlés, kimondván, hogy úgy az ő értekezése, mint az elnöki megnyitó közöltessék le az egyházi hivatalos lapban. (F. B.)

Könyvismertetés.

Kúr Géza: Küzdelmeink. Három református Egyház története. Szerző kiadása 8, 120 lap, ára 12 K. Az utóbbi időben dicséretes fellendülésnek örvendhet az az egyházhistóriai tanulmányozás, mely bár nem igényeli magának a „tudományos történetírás” címét, mégis értékes munkát végez márcsak azért is, mert ex

fontibus meriti anyagát a legtöbb esetben s így ujat hoz elő. Van ezekben bizonyos krónikás stílus is olykor, de ezt a lokálpatriótizmusnak s nemkevésbé a helyi ismeretnek annyi melegsége és szeretete szövi át, továbbá annyi helyi szín és hang teszi ezeket az egyháztörténeti kutatásokat érdekes beállításuakká, hogy az élénk rajzolt, rekonstruált élet, esemény mintha valóságosabb volna így, mint mikor majd az Egyetemes Egyház mozaikképében lesz egy színes kocka, vagy a sötétbe mélyülő háttér egyik árnyéksáva. (Ilyen speciális érték az ungi egyházmegye letűnt életének megrajzolása is, melynek kiadását nem lehet eléggé dicsérni!) Ebbe a keretbe szeretném beleilleszteni Kúr Géza csicsói lelkész szép tanulmányát. 3 gyülekezetnek, a csilizközi Kolozsémának, Füssnek és Csicsónak multját rajzolja meg református egyházi szempontból. A reformáció hajnalát néhány vonással megrajzolva, először a kolozsémái szent Ekklezsia keletkezését, küzdelmeit, szenvedéseit veszi sorra: az eseményeket rendszerint a lelkészek egymásutánja köré csoportosítva. Külön szól itt is a tanítókról. A második nagy szakasz a csicsói gyülekezet multját tárja élénk: módszerében az előbbi uton haladva s ugyanígy tárgyalja a harmadik szakaszban a füssi volt anyaegyház s az ehhez tartozott, de időközben elpusztult ásványtői gyülekezet történetét is. Kúr Géza nagy tanulmányt végzett ezen művéhez. Kutatásai során nemcsak a szomszédos gyülekezetek irattárait kutatta át, de olvasott és keresett anyagához oldalforrásokat is. Azt említenem sem kellene, hogy a tanulmányához felhasználta azokat a standárd műveket, melyek hivatott historikusok tollából kerültek ki s amelyek nagy távlataiból sok képet, adatot, áthidalást tudott meglátni és megtalálni a tárgyához. S ha néhol talán kissé erősebb is a képzelet a bizonyítékoknál (a gyülekezetek reformációja idejének meghatározása, pl.), ez a mű komoly munka és igazságot adni akaró történelmi kutatás. Kúr Géza ezen könyvével az itteni historikusok tiszteletreméltó társaságába emelkedett fel s meg lehet minden reményünk arra, hogy tovább munkálkodván és tanulván még nagyobb szolgálatokat is tehet Anyaszentegyházunknak. Kár, hogy nincs név és tárgymutatója könyvének! Szívesen csatlakozunk külföldi kritikusaikhoz, akik köszönetet szavaznak neki azért, hogy volt szíve és alázatos áldozatkészsége ahhoz, hogy ez a könyv megjelenhetett.

Galambos Zoltán.

H I R E K

— **A theológiai és középiskolai internátusra** legutóbbi nyugtázásunk óta a következő befizetések történtek: Boross Zoltán Feled 50 k., Nagyberégi Hitelszövetkezet 333 k., félévi ka-

mat-hozzáírás 1375 k. Egyenleg, mint bankbetét 1932. jul. 10-én 73603 k. Kérjük az ajánlattevőket, hogy a befizetéseket kizárólag az e célra küldött befizetési lapokon eszközöljék s ha nem volna ilyen birtokukban, a csicséri lelkészi hivatal megkeresésre készséggel küld. A más címre, vagy más csekkapon továbbított küldemények zavarokat idéznek elő a könyvelésnél.

— **Urbán Barnabást**, a sárospataki főiskola szám, fizika és bölcsészet tanárát, néhai Urbán Eduárd serkei tanító fiát június 30-án Debrecenben a bölcsészettudományok doktorává avatták.

— **Többszöri felhívás** és értesítés ellenére is sokan még mindig a csicséri lelkészi hivatalhoz, vagy Nagykaposra küldik a közlendő cikkeket és pályázati hirdetéseket. Miután a küldemények így csak kerülővel és természetesen késedelemmel jutnak el a laphoz, saját érdekükben is újból felhívjuk az érdekeltek figyelmét arra, hogy a lap szellemi részét illető minden megkeresés a *vajáni lelkészi hivatalhoz* küldendő.

— **Dr. Enyedy Andor** miskolci lelkészt a tiszáninneri egyházkerület lelkészi főjegyzőjévé választották. Ad multos annos.

— **Dr. Rácz Lajos** a sárospataki főiskola nyug. tanára e hónapban ünnepli írói működésének 50 éves jubileumát.

— **Értesítés.** Értesitem lapunk nagyérdemű olvasó közönségét, hogy „A biblia-tanulók tévelysége” címén megjelent Sárospatakon egy ivnyi terjedelemben a russelista, ill. millenista szekta tévtanait a Szentírás megvilágításában ismertető füzetem. Kapható (a missziói célra való tekintettel nyomdai árban) 1 koronáért a lastoméri ref. lelkészi hivatalban. (p. Michalovce) Ajánlom a megtámadott gyülekezeteknek és az iratterjesztőknek b. figyelmébe. *Balázs J. ref. lelkész.*

— **Felhívás.** Egy szlovák négy polgárit végzett, ev. vallásu, a szlovák és magyar nyelvet perfektül beszélő urileány, magyar, vagy szlovák iskolához elmenne kisegítő tanítónőnek. Érdeklődők forduljanak ref. lelkészi hivatalhoz Tušice, pp. Parchoviany, okres Trebišov.

— **Leonard Wooley** tanár, a híres angol régész, az ősi Ur nevű város környékén folytatott ásások során több mint négyezer darab agyagtáblából álló „levéltárat” talált. Ezek között állami okiratok, üzleti levelezés, váltók,

csekkek, iskolai könyvek és szerelmes levelek is vannak. A szövegük kaldeai ékírással szumeriai nyelven van írva és Krisztus előtti 2000-ik évekből valók. Az egész anyagot a londoni British Muzeumba helyezték el.

— **Husvét napjának rögzítése.** Az angol törvényhozás április második vasárnapját fogadta el Husvét állandó napjául, miután az anglikán egyház vezetői kijelentették, hogy 82 egyház helyeselte a javaslatot, egyedül a római pápa akadályozza meg a husvét egységes megünneplését.

HIVATALOS RÉSZ

Református Egyetemes Egyház Konventjének Elnöksége.

Valamennyi Lelkészi Hivatalnak és Népiszkolai Igazgatóságnak! Egyetemes Konventünk legutóbbi, Ungváron hozott határozata alapján, az egyet. konv. Állandó Bizottsága a f. é. július hó 13-án Pozsonyban tartott ülésén megkötötte a „Szeretet” népiszkolai olvasókönyv-sorozat kiadására vonatkozólag az „Academia” pozsonyi könyvkiadó-vállalattal a szerződést, melynek alapján ezen olvasókönyveknek a II-III. évf. számára írott kötete, szeptember hó 1-re már meg fog jelenni. Midőn ezt iskoláink vezetőivel közlöm, egyben arra is felhívom figyelmüket, hogy ezen könyveknek iskoláinkban való „kötelező használatát” Egyetemes Konventünk elrendelte! Felkérem az iskolaszéki elnököket és iskoláink igazgatóit, hogy a most megjelenő II-III. évfolyamu könyvet a „lehetőség szerint” már a most következő iskolai évben vezessék be és minden lehetőt kövessenek el, hogy iskoláinkban fokozatosan csakis ezen olvasókönyvek használtassanak, mert ez nagymértékben elő fogja segíteni a református, igazi keresztyéni szellemben való nevelést, másrésről pedig anyagi támogatást is biztosít Egyetemes Egyházunk részére. Szeretettel szolgáljuk *Balogh Elemér* püspök, egyet. konv. lelkész elnök.

Kivonat az alsózempléni egyházmegye lelkészértekezletének Királyhelmeceen 1932. június 28-án tartott gyűlésének jegyzőkönyvéből. 5-ik pont. Miskolczy Endre lelkészértekezleti elnök foglalkozván azokkal a szomorú eseményekkel, melyeknek központjába szeretve tisztelt püspökünk került, indítványára lelkészegyesület egyhanguan kimondta, hogy mindazokat a támadásokat, amelyek Péter Mihály püspökünket, a legközelebbi multban, nyiltan, vagy alattomos módon érték s mindazokat a kilengéseket, amelyek ezek folyományaként nemcsak neki szereztek egy egész életre kiható keserűséget, hanem egyetemes egyházunk s lelkésztestületünk tekintélyén is annyi helyrehozhatatlan

csorbát ejtettek, a leghatározottabb formában elítéli, az alaptalanul támadókkal szemben sem kollegiális, sem hittestvéri összetartozást többé el nem ismer, a méltatlanul megtámadott Főpásztorral és az Ő, — ebben az ügyben követett és tanusított eljárásával — szolidaritást vállal és személye iránt a legmesszebbmenő bizalmát, ragaszkodását s tiszteletteljes szeretetét fejezi ki. A kiadvány hitelül Királyhelmece 1932. jul. 12. *Virágh Béla* s. k. e. jegyző. *Miskolczy Endre* s. k. e. elnök.

Pályázat. A komáromszentpéteri református egyház presbitériuma pályázatot hirdet nyugdíjazás folytán megüresedett rendes orgonista-kántortanítói állásra. Javadalma: 1.) Természetbeni 2 szobás lakás mellékhelyiségekkel és zöldséges kerttel. 2.) Készpénz az egyházközségtől 60 (hatvan) kč. 3.) Buza 36 pozsonyi mérő, azaz 22 1/2 hl. 4.) Árpa minden 1/4 telkes gazdától 1/2 véka (1/4 pozsonyi mérő). Jelenleg az 1/4 telkek száma 132. 5.) Tűzre való kemény fa 5 öl, azaz: 20 méter beszállítva. 6.) Minden 1/4 telkes gazdánád helyett fizet 38 fillért. 7.) Minden 1/4 telkes gazda fizet fél petrence szénát. 8.) Tíz font, azaz 5 1/2 kg. faggyú helyett 16 kč. 9.) Tandij 118 kč. 20 f. 10.) Kender, kukorica, káposzta értéke 50 kč. 11.) Stóla a Főtiszt. Egyházkerület határozata szerint. 12.) Legelő elkülönítéskor a közös legelőből kihalitva 6 m. h. (1200 □-öl.) szántó föld, melyet a tanító maga műveltet, de adóját az egyház fizeti. Államsegély az állás elfoglalása után azonnal kérelmezve lesz, de azért az egyház felelősséget nem vállal. Megjegyeztetik, hogy a f. évi egyházmegyei gyűlés határozata után a véka kg.-ra, a szénajárandóság árpára, illetve itt is az árpajárandóság véka helyett kg.-ra lesz átváltoztatva, aszerint a kulcs szerint, amint az egyházi felettes hatóságok 5 évvel ezelőtt a lelkészi díjlevél ezen pontjának megváltoztatásánál megállapítottak. Az egyházközségtől járó javadalom részben tanítói, részben orgonista-kántori fizetés. A tanítói javadalom hivatalosan 4189 kč.-ra van értékelve. Kötelessége: Az iskolaszék által kijelölt osztályokban a tanterv szerinti tanítás és valláserkölcsi nevelés; az iskolai adminisztráció, az orgonista-kántori teendők végzése, egyházi énekkar tanítása és vezetése, lelkész akadályoztatása esetén és a kanonikus órákon annak helyettesítése, belmissziói egyháztársadalmi munkákban való részvétel s mindaz, amit az egyházi és állami törvények előírnak. Tanítási nyelv: magyar. Pályázhatnak református vallású, állampolgársággal bíró, okleveles férfi tanítók. Személyes megjelenés értesítés esetén előnyös, az utiköltség megtérítése nélkül. Pályázati határidő 1932 augusztus 13. A pályázati kérvények a 86400/l.—1929. sz. miniszteri rendelet értelmében felszerelve a komáromszentpéteri ref. lelkészi hivatalhoz küldendők. Az állás 1932. szept. 1.-re elfoglalandó.

Ref. presbitérium.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Vélké
Kapuán” címre küldendőek:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény a vajáni, a kiadóhiva-
talra tartozó megkeresések
pedig a csicserei lelkészi hiva-
talhoz küldendőek.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Nyilt levél Kövér Árpád lelkésztestvéremhez !

„Imakönyvet népünknek!” c., hivatalos la-
pünknek legutóbbi számában megjelent cikke-
re, melyben panaszolod, hogy a lakóhelyeden
levő könyvkereskedésben minden felekezeti
imakönyvet lehet kapni, csak református em-
bernek valót nem, mert azt Magyarországból
behozni nem lehet, kötelességemnek tartom
hivatalból is, de meg az igazság szolgálatában
is a következőkben megfelelni.

Te megelégedtél a könyvkereskedő válaszá-
val s tovább nem érdeklődtél s megszületett az
a cikk, amely többek között azt is állítja: „Ha
megkérdeném az illető belmissziói előadót, tud-
na-e nekem imakönyvet adni, bizony zavarba
hoznám kérdésemmel”. Amit, ha előzőleg meg-
tettél volna, nem született volna meg ez a cikk,
mert minden belmissziói előadó, de legalább is
az abaujtonai felvilágosított volna arról, hogy
magyar református ember, ha egy kis nehéz-
séggel is, de akadálytalanul hozzájuthat itt is a
neki megfelelő imakönyvhöz, ha azt óhajtja.
Amint hogy az abaujtonai egyházmegye ebbeli
szükségletét minden nagyobb nehézség nélkül
letudta bonyolítani az illető e.-megye vallásos
iratterjesztése, vagy ami általánosabban tudott
dolog, Bertók Béla munkácsi püspökünk által
fenntartott, rá egy egész vagyont áldozott, a „Sze-
retet” c. néplapunkban többször hirdetett, val-
lások iratterjesztési vállalata, ahonnan szintén
nagyon sokan szerezték be ebbeli szükségletüket.

Imakönyvet Magyarországból behozni most
is sokkal könnyebb dolog, mint elfogathatót,
hitelvünknek megfelelőt, maradandó becsüt
írni. Még a P. Czinke István püspök hite, irói
készsége, — aki jelenlétemben is kifejezte ebbeli
szándékát —, sem tudott idáig ez óriási feladattal

megbirkózni, úgyhogy idáig versenytárs nélkül
áll ma is, a mai kor nyelvének megfelelő átti-
rásban megjelent Szikszay-féle: „Keresztyén
tanítások és imádságok”. Nem versenyezhet vele
sem az erdélyi „Maradj velem”, mely rövid,
sem a Ravasz: „Hazafelé” című imádságosköny-
ve, mely már magasabb hitbeli öntudatot fel-
tétellez, melynek költői szépsége ugyan megra-
gadó, de köznépünk előtt már csak magas ára
miatt sem lesz általános keletüvé. Megkapható
a Csiky féle: „Hit, remény, szeretet” is, de ezt
az öntudatos kálvinizmus utját járó lelkipásztor
sohasem fogja ajánlani könyvből imádkozni
akaró hívének a Szikszay-é mellett.

Egyébként elismerem, hogy az lenne az
igazi belmissziói előadó, aki egy újabb Szik-
szayt tudna írni imádkozni akaró népünk szá-
mára, de ezt megírhatja bárki, mert hiszen ez
nincs a belmissziói előadó állás foglalkozási kö-
réhez kötve, de viszont neked is el kell ismer-
ned azt, aki mint gyakran megjelenő lelkes
cikkeiből s távolról is figyelt ecclesia veze-
tésedből kitűnik, lelkes hive és propagálója
vagy minden jóra való egyháztársadalmi mun-
kának, ha az ujszerűnek látszik is, mondom, el
kell ismerned azt, hogy végezhet valaki lelkiis-
meretes belmissziói munkát akkor is, ha nem
ír imakönyvet.

Az tehát tiszteletteljes válaszom és kérésem
cikkedre: ird csak össze s írja össze más lelki-
pásztor is, aki veled e tekintetben idáig egy
véleményen volt, gyülekezetednek ebbeli szük-
ségletét s mind két vállalat nagy örömmel fogja
szállítani, ha kell, aratás utáni fizetésre is a
kért imakönyveket. És ekkor reá jössz arra is,
hogy igaztalanul ütöttél egyet sokfelé lekritizált,

de általad is teljes pásztori hűséggel folytatott belmissziói tevékenységen, amelynek további sikeres folytatásához pásztori munkásságodra a Kegyelem Istenétől sok áldást kér szolgatársad
Lengyel József
 eker. belm. előadó.

A belmisszió a multban s mint Egyházunk gyógyításának egyedüli eszköze a jelenben.

(Egyháztörténelmi tanulmány).

Irta: *Domonkos Kálmán* II. éves theologus.

(Folytatás.)

Az iskolából már kikerült ifjainkat és leányainkat a „Kálvin-körökbe” és leányegyesületekbe lehetne tömöríteni s ezeken belül fokozatosan rávezetni őket a Biblia szíves olvasására. A gyakorlat azonban azt mutatja, hogy nem lehet az ilyen emberek homlokának egyenesen neki szegezni a Bibliát, mert akkor hamarosan azon vesszük észre magunkat, hogy magunkra maradtunk. Különösen a falusi ifjuságunkra áll ez. Először a talajt kell előkészíteni. A *hiányérzetet* kell felkelteni és az érdeklődést felébreszteni, mert ahol nincs hiányérzet, ott nincs mit pótolnom. Különösen áll ez a konferenciákra. Annyszerű gondolkozású és igényű ifju jön össze egy konferencián, hogy annak mindnek eleget tenni, a lelkek szomjuságát mind eloltogatni már csak az egyének és gondolkodások különbözősége miatt is lehetetlen.

Szerintem a konferenciának csak akkor van értelme, ha már van talaj, van alkalmas alap, amelyre építhetünk.

Olyan sokféle momentum játszhat közre abban, hogy egy fiatal leány, vagy ifju ember egy konferenciára elmenjen és ezek között s nagyon sokszor épen nem a vallásos momentum a domináló. Ha ügyetlen taktikával eljátszuk a lehetőségét annak, hogy érdekelni és lekötöni tudjuk a hallgatóságot, hosszú időre, vagy talán végkép elszalasztottuk a lehetőségét annak is, hogy megnyerjük őket az Isten ügyének, ami végeredményben célunk volt.

Külön meg kell még emlékezni egy nálunk legjobb elhanyagolt területről. A belmissziónak minden ágában történtek kisebb-nagyobb megmozdulások — az Ige hirdetésében úgy, mint a szeretetmunkásságban, — de eddig teljesen elhanyagolt terület még a műveltek, vagy még inkább a félműveltek misszionálása. A világháború után különösen ránk telepedett az izmusoknak egész légijója. Műveltek és félműveltek egyaránt hódolnak a divatos világnézeteknek, amelyek hamis jelszavakat dobnak bele a köztudatba s a magukat kiismerni nem tudók hamar esnek áldozatul ezeknek a káros következményeknek.

Ezekkel szemben az Egyháznak apologetikusan kellene fellépni. És itt nemcsak az élő

szónak, hanem a sajtónak igénybevétele is ajánlatos volna. Elsősorban az akadémikus ifjainkra gondolok, akik talán a legjobban vannak kiszolgáltatva a különféle szellemi áramlatoknak. Ez meg is látszik aztán rajtuk, mert tapasztalás szerint sehol olyan rombolást nem vittek véghez az utóbbi évek, mint épen a fővárosokban tanuló egyetemi ifjuság körében. Szinte nem mer az ember arra gondolni, hogy mivé lesz az itteni magyar társadalom, ha ezekből fog kinőni a jövőben vezetésre hivatott intelligens osztály?

Oly sok az aratni való és az arató oly kevés!

Annyi a szerencsétlen, önmagával meghasonlott ember közöttünk, akik a bizonytalanság, ködös sötétségében várják a derengő hajnalt, a megváltást hozó világosságot!

Még egy kérdés. Egészen rövid és egészen személyes. Miért kell nekünk hirdetni, újra hirdetni az Evangeliumot? Talán a keresztyéniséget ezzel megmentenünk? Nem! Hanem azért, mert erre elhivatásunk van! Keresztyéniség volt akkor is, amikor mi még nem voltunk és lesz akkor is, amikor mi már rég elköltöttünk az élők sorából. De nekünk felelnünk kell az elszalasztott alkalmakért, a kétségbeesésökben tönkrement emberekért, azokért, akiket reánk bízott az Ur! Gyógyítanunk kell! De előbb magunknak kell inni a forrásból, amelyből friss életerők buzognak.

A honvágyat el lehet egy ideig altatni, de végkép megölni nem lehet. Ha fölébred, ujult erővel, ellenállhatatlanul ragadja az embert hazafelé. Így a lélek vágyát is leigázhatják ideig-óráig a testnek kívánságai, de amikor ez a lélek megunja a szolgaságot, a bűn rabságát, felszabadítja magát.

A történelem folyamán olyan sokszor megkísérelte már az ember, hogy kitörölje számításából az ő Teremtőjének gondviselését, de amikor a zárószámadásban meglátta az ijesztő, a tönkszélére sodró hiányt, akkor mindig ráébredt a veszteség fájó tudatára és vágyakozott a szabadulás után.

A XX. század embere is elhagyta az atyai házat s egy idő óta öntudatlanul él azokból a javakból, amelyeket az atyai örökségből magával hozott.

Kérdő, kereső, sötétségben járó, önmagával meghasonlott nemzedékké lettünk. Rá van írva a homlokunkra, hogy várunk valamit és hogy nyugtalan a szívünk. Augustinus szerint mindaddig „donec requiescat in Te”, míg meg nem nyugszik Istenben. Istenhez pedig a legrövidebb úton a Szentírásón keresztül juthatunk el. Ha van a mai zürzavaros világból kivezető út, akkor az csak az evangeliumon keresztül lehet.

A kétezzer éves Evangelium ma is ható, életeket átforgató erő. Akarunk szebb, bolder-

gabb igazibb életet? Forduljunk vissza, de egészen, mert teljesen rossz irányban indultunk el. Térjünk vissza az örök Igéhez s abból vegyük az Istennek erejét s akkor még felettünk is kisüt a szebb, boldogabb jövő várva-várt napja!

(Vége.)

Ne szégyeneljük Krisztus evangéliumát!

— Elnöki megnyitó a máramarosugocsbai lelkész- és tanító-testület gyűlésére. —

Irta és felolvasta: *Isaák Imre* técsői lelkész.

A nyári időszak lelkészekre és tanítókra nézve az *erőgyűjtés* ideje. Ilyenkor szét kell néznünk a magunk portáján, át kell tekintelnünk a szomszéd portákra is, meg kell állapítanunk, mi a rossz nálunk, mi a jó másnál és le kell vonnunk a következtetéseket. El kell tüntetnünk a rosszat, be kell vezetnünk a jót, hogy sáfarkodásunk haszna megláttassék mind rajtunk, mind a mieinken. *Programm készítés, tervezés* ideje is ránk nézve a nyár, hogy ősztől tavaszig *tervszerű, rendszeres munkát végezhessünk gyülekezeteinkben.*

Az idő és a viszonyok, amelyben és amelyek között élünk, vasakaratot, vasfegyelmet és hajlíthatatlan szilárdságot követelnek meg tőlünk. Soha nagyobb sullyal nem hangzott a református egyház részére az apostoli példa: „Én nem szégyenlem az evangéliumot, hiszen Isten hatalma az minden hívőnek üdvösségére.” (Róm. 1, 16.)

Már pedig vannak jelenségek, amelyek arra engednek következtetni, hogy a református egyház a maga liberáliszmusában túl engedékeny lett olyan kérdésekben, amelyek a *létalapot* jelentik számára. Jelentéktelenné *látszó* mozzanatok ezek s a reformáció ellenlábasai igyekeznek is ezekre nézve a jelentéktelenséget hangsúlyozni, de viszont — ezzel ellentétben — ők szilárdul megállanak a maguk hitelvei mellett s inkább engednek elveszni néhány ingtag lelkét, mintsem az *alapban való tévedés* miatt szenvedjenek beláthatatlanul nagy veszteségeket. Ők azon az elvi alapon állanak, hogy nem szégyenlik az evangéliumot, mi pedig mintha félnénk száz százalékosan levonni az evangéliumból folyó kötelességeket. Hogy ez *álszeméremből* történik-e, vagy *félrevezetettségnél* a folyománya, azt most ne kutassuk. Ennek az elnöki megnyitónak nem *rekriminálás* a célja, hanem *ébresztés*. Szeretném lelkész és tanító testvéreimet nyomatékosan kérni arra, hogy ne szégyeneljük az evangélium sarkalatos igazságait magunkra nézve *levonni* és a ránk bizottakkal *levonatni*. Sem *felfelé*, sem *lefelé* ne féljünk a kálvini életfelfogásból folyó bátorsággal *hirdetni és cselekedni* a hívők idvességére szol-

gáló isteni hatalom, az *evangélium igazságait*. Az idő rövidege nem engedi meg, hogy terjedelmesen soroljam fel azokat a tapasztalataimat, amelyek e téren aggasztanak, azért csak néhány jelenségre legyen szabad most rámutatnom Kedves Testvéreim előtt. Hiszem, hogy ha hívő szívvvel, szelidséggel, de szilárdsággal, lelki erősséggel, de kellő tapintattal végezzük *enemű kötelességünket*, igen jó eredményeket fogunk elérni Isten országa javára.

1. Egyházfegyelmi törvényeink tág teret nyújtanak a magyarázgatásra, ami azt jelenti, hogy nem elég szabatosak és nem elég részletesek. Ezért lehetséges aztán az, hogy presbiteri, sőt magasabb fokú tisztséget viselhet nálunk olyan egyháztag, aki éveken át nem él Urvasorájával, a templomjárásban rest, egyházi adója fizetésében renitens, katolikus vonatkozásban érélytelen s nem védelmezi meg a maga egyháza érdekeit, gyermekei törvényben biztosított s a lélek törvényében megkövetelt jogait. Igaz, hogy a törvény §ait nem tartom magam sem *hiterősítőknél*, de vallom, hogy *hitvédelmező erő* van azokban! A hitéletet *erősíteni* a belmissziói munka teljes felfokozásával lehet, *megvédeni* azonban a hitet a mételey terjedése ellenében az *egyházfegyelem fegyverével kell!* Az egyházfegyelem olyan, mint a tűzoltó. Nem azért van, hogy tűz *legyen*, hanem azért, hogy ha tűz keletkezik, *védelmezzon*. A tűzoltóság nem abszolút biztosíték arra, hogy tűz esetén nem esik kár, de menteni és lokalizálni a jó felszerelésű és fegyvelmezett tűzoltóság feltétlenül alkalmas. Az egyházfegyelem paragrafusait azért kell szigorúan beállítani egyházi életünkbe, hogy azok védjenek és baj esetén lokalizáljanak. Nem tartom elégnek a *szabályrendeleteket*; oda kell törekednünk, hogy törvénykönyvünk rendelkezései, vagy ha úgy tetszik: a *kánonaink* legyenek részletesebbek és szabatosabbak e tekintetben. Zsinatunk készítsen jó egyházfegyelmi törvénycikket, határozott hangú, világos utasításokat tartalmazó §-okkal, amely paragrafusok minden előfordulható esetre tisztázzák a helyzetet úgy az alkalmazó egyházra és annak szerveire, mint a §-ok ellen vétőre nézve s amely törvénycikkekbe legyen belefoglalva egész egyházi életünk s amely törvénycikkekben szabályozva legyen — a születéstől kezdve, a konfirmáción és házasságon keresztül, az egyházi tisztségek viselésére is pontosan kiterjedő, határozott utasításokkal el egészen a sirig — a református egyháztag élete. A jó és hű egyháztag tudni sem fog a §-okról, de a nem jó, a nem hű egyháztaggal szemben félre nem magyarázhatóan fogja tudni a kötelességét teljesíteni a református egyház.

2. Természetes, hogy rossz gazda az, aki akkor akarja biztosítani a kazlát, mikor már felcsapott abban a láng és csapni való szociologus az, aki akkor akar megvalósítani szociális reformokat, mikor a feldühödött csöcselék, vagy

éhező tömeg fejszéi már a módosak ajtain döngenek s ebből következőleg az is természetes, hogy rossz egyházpolitika és csapni való egyházi jogszolgáltatás lenne az, ha állandóan csak a megtorlásért lihegő, a bosszuállásért epedő szív lüktetne egyházunk életében; éppen ezért nem bírom eléggé hangsúlyozni azt, hogy preventive, a **belmissziói széleskörű munkával** oda kell törekednünk, hogy mennél kevesebbszer legyen szükség a fegyelmezési szabályok alkalmazására úgy *velünk* szemben, mint *hivünkkel* szemben. A kettőnek, az *egyházépítésnek és egyházi fegyelmezésnek ki kell egymást egészítenie.*

Hogy mely fajai válnak az egyházépítő és hitvédelmező munkának az egyes gyülekezetek javára, azt a gyülekezet doktorai, a lelkészek kell, hogy helyesen diagnosztizálva megállapítsák. A testvéri szolidaritásnak aztán segítségül kell sietnie az olyan doktorokhoz, akik rosszul diagnosztizálnak, vagy helytelen gyógyszert alkalmaznak. Nem szeretnék a belmissziói feladatokat illetően közhelyeket hangoztatni és ismételni, ehelyett őszintén kérem testvéreimet, hogy ki mihez ért, ki mit lát jónak a gyülekezetben, olyan irányban dolgozzék a hiterősítő munkatérben, de rendszeresen dolgozzék. Egymástól tanulunk jól felfogott köz- és egyéni érdek. A „*csak azért se*”, vagy az ezzel egyenértékű „*csak azért is*” belmissziótól Isten őrizzen.

Az első csoport struccpolitikát csinál. Az egész világ protestantizmusa lázasan siet a védőgátak építéséhez, mert látja teljes bizonyossággal, hogy a régi partvédelmi műveket tulhaladó erejű áradat jó kérlelhetetlenül, de a „*csak azért se*” csoport tagjai, homokba dugott fejjel tudomást sem akar venni a veszedelemről. A lelki számum vagy a hitetlenség áradata eltemeti őket.

A másik csoport sem jobb ennél. A „*csak azért is*” csoport tagjai kísérletli nyulnak fogják be a gyülekezetüket s az oda nem való, vagy egyenesen ártalmas orvossággal siettetik a beteg halálát, vagy — hogy az előbbi hasonlathoz térjek vissza — a védőgáthoz nem való anyag alkalmazásával még a régi partvédelmi műveket is meggyöngítik. Például: nagy intelligenciát előfeltételező belmissziói eszközöket alkalmazni ott, ahol az egyetlen olvasmány a kommunista kalendárium, éppen annyit ér, mintha semmit sem tennénk, ha egyenesen kárt nem jelent.

Azt mondtam előbb, hogy őszintén kell megállapítanunk a bajokat és rámutatnunk az orvoslás lehetőségeire és módozataira. Azt is mondtam, hogy a nyár az erőgyűjtés és tervezés ideje s hogy egymástól tanulunk nem szégyen. Nos, szemléltetésül hadd mondjam el itt egyik népesebb gyülekezet lelkimunkásainak készülő tervezetét a jövő „szezón”-ra.

A *lelkész* beszerzi a vallásos esték szórakoztató irodalmi anyagát, elkészíti a bibliamagya-

rázatok összefüggő, csoportos, folytatásos textusait, kijelöli a leánykörti bibliatanulmányozás anyagát s beszerzi hozzá az esetleg szükséges forrásmunkákat, ugyanezt cselekszi az ifjusági kör részére, de gondoskodik a magyar irodalomtörténet és a szükséges irodalmi anyagok előkészítéséről is. Olvasgat, hogy szellemi arzenálja ki legyen egészítve. Kiválasztja a vegyeskar számára a betanítandó öt-hat darabot, betanulja a szólamokat, lekottázza a szólamok részére az okvetlenül szükséges számú kottát, mert ő vezeti a vegyeskart.

A *tanító* elkészül a vasárnapi iskolavezetés anyagának előkészítésével s a férfikar részére készítgeti — a lelkésznél megadott módon — a betanítandó anyagot, mert ő vezeti a férfikart és a vasárnapi iskolát.

A többi gyülekezeti munkás is megkapja lelkészétől a reá váró munkához szükséges anyagot áttanulmányozásra.

A leszakító naptár naponként előirt bibliaolvasási anyagának és az ott adott illusztrálási anyagának lelkiismeretes tanulmányozásával, a meditálásra készítő anyag rövid feldolgozásával nemcsak önmagát üdíti az ember, hanem használható anyagot kap az igehirdetés több irányban leendő végzéséhez is.

A belmissziói munkára elkötelezetést kívánó külön javaslatot nem teszek, egyrészt: mert ilyen határozatunk már szép számmal van, másrészt: mert *olyan gyülekezet már nincsen testületünk területén, ahol valamelyes egyházépítő munka ne folynék.* De nem is tartom erőszakolhatónak ezt a kérdést. Csak arra kérem testületünk minden tagját, hogy megértve az idők jeleit, dolgozzék, míg nappal vagyon, az evangéliumot, Isten idvezítő hatalmának eszközét nem szégyenelve, hanem érte lángolva és áldozatokat is hozva.

(Folyt. köv.)

A konvent állandó bizottságának

folyó hó 13-án Pozsonyban tartott üléséről kiegészítésül még a következő részleteket közölhetjük. Az ülésen jelen voltak: Balogh Elemér püspök és dr. Szilassy Béla elnöklete alatt Bertók Béla és Péter Mihály püspökök, dr. Polchy István egyh. ker. főgondnok, dr. Sutka István egyházkerületi ügyész és dr. Schmidt Imre. Az ülésnek egyik igen fontos tárgya volt, a legközelebbi konvent által, a magyarországi egyházi tartozások ügyében hozott határozatnak perfektuálása. E tekintetben a további lépések részletesen megbeszéltek. A Nagy Sándor igazgató-tanító által irt, a konvent bizottsága által jónak ítélt s állami approbáción is átment, „Szeretet” című népiskolai II. o. olvasókönyv tárgyában a szerződést a konvent a pozsonyi Academia könyvkiadó céggel megkötötte. Az

olvasókönyv szeptemberben meg fog jelenni. A cég a bolti árból 6%-ot fog az egyetemes egyháznak biztosítani. A többi osztályok számára szóló olvasókönyvet az Akadémia a Kálvin nyomdánál fogja nyomtatni, ezek után már 8%-ot fog biztosítani az egyetemes Egyháznak. A most kiadásra kerülő II. o. olvasókönyv, csak azért nem volt nyomatható a Kálvin nyomdában, mert a Kálvin nyomda részéről az előkészületek nem voltak megtehetőek. Határozott a bizottság a református népiskolai vallástani kézikönyvek kiadása tárgyában is. Megbízta a bizottság Péter Mihály püspököt, a konvent tanügyi bizottságának az elnökét, hogy a Czink-féle Arany-abc, az Idvezítés Története, A Krisztus anyaszentegyháza, A Ker. Hit és Élet című könyveket sürgősen nézze át, ennek utána kinyomatás végett küldje a Kálvin nyomdának, hogy miután e könyvek közül némelyek egészen elfogytak, némelyek fogyatéknak vannak, szeptemberre föltétlenül megjelenjenek. De ezen könyvek csak korlátolt számban fognak megjelenni. Ugyanis, hogy ezután megfelelőbb tankönyvvel láttassanak el a növendékek, a tanügyi bizottság elnöke azzal is megbízott, hogy ezen tankönyvekre, az Arany-abc-t kivéve, pályázatot hirdessen. Gondoskodni kíván az állandó bizottság a középiskolák részére szükséges valláskönyvekről is. E tekintetben Magyarországon használt tankönyveknek itteni kinyomatásáról fog gondoskodni.

A barsi református egyházmegye közgyűlése.

A barsi református egyházmegye 1932. június 29-én tartotta évi rendes közgyűlését Lévan Patay Károly esperes és dr. Demény Gyula gondnok elnöklete alatt.

Patay Károly esperes bensőséges, emelkedett szellemű imájában kérte a jó Isten áldását az egyházmegyei közgyűlés munkájára.

Majd dr. Demény Gyula egyházmegyei gondnok megnyitó beszédében vázolta a mai rendkívül izgalmas, nyugtalan kort. Felhívta az egyházak vezetőit, úgy a lelkészeket, mint a tanítókat, valamint a presbitereket, hogy a mai nehéz viszonyok között különösen álljanak őrt!

A gyűlés megnyitása után az egyházmegyei tanítói képviselővé megválasztott Galambos Béla kissároi tanító, továbbá egyházmegyei ügyésszé megválasztott dr. Kersék János egyházmegyei tanácsbíró, valamint az ujonnan választott tanítók s tanítónők, névszerint: Menyhár János ipolypásztói, Schmidt Imre besei, Schmogner Zoltán garamsallói, Szecső Sándor nagysallói, Végh Mária baracskai, Lelkes Etel garamszentgyörgyi tanítók, illetve tanítónők a közgyűlés előtt letették az esküt.

Ezután Akucs Lajos egyházmegyei főjegyző az esperesi jelentéssel kapcsolatban előterjesztette javaslatát. Egyházmegyei közgyűlés mély sajnálkozással állapította meg, hogy az állam és egyház viszonya még ma sem nyert rendezést. A lelkészek egyrészenek állampolgársági ügye még mindég nem nyert elintézését. A lelkészi nosztrifikációs vizsgák ügye is rendezetlen. A kongrua rendezése körül is súlyos sérelmek érték a lelkészi kart. Öreg lelkészek, 25—30 évi szolgálat után kezdősorba kerültek. A közgyűlés megkeresi a konventet, hogy ezen ügyeket állandóan tartsa nyilván és ne szűnjön meg sürgetni a kormányhatóságoknál az állam és az egyház viszonyának végleges rendezését. Megnyugvással veszi tudomásul, hogy a Konvent a református tanítóképző ügyében is megtette a lépéseket. Az állami jóváhagyás azonban még mindég késik s így az új intézetet nem lehet megnyitni. A közgyűlés örömmel vette tudomásul, hogy Nagy Sándor tanár „Szeretet” címen olvasókönyvet adott ki. Egyházmegyei Közgyűlés a nehéz időkre tekintettel a jövő érdekében takarékoságra hívta fel az egyes egyházakat. A közgyűlés hálás köszönetét fejezte ki Szilassy Béla dr. egyházkerületi főgondnoknak a losonci egyháznak tett 28.000 Korona adományáért. A közgyűlés örömmel veszi tudomásul a kiskoszmályi árvaház létesülését az egyházmegye területén. Köszönetét fejezi ki a kiskoszmályi ref. egyháznak, amely szeretettel ölelte keblére ezen intézetet, de köszönetét fejezi ki Nehézy Károly lelkésznek is az árvaház felállítására körüli fáradságaiért. A közgyűlés köszönettel vette tudomásul dr. Demény Gyula egyházmegyei gondnok azon elhatározását, hogy egy kis árva ellátásáról egymaga kíván gondoskodni. Az esperesi jelentés ezt követendő például állítja a tehetősebb egyháztagok elé.

A közgyűlés köszönetét fejezi ki az esperesnek és Pap József kissároi lelkésznek az egyházak tőkekamat tartozásainak ügyében végzett fáradságos, de eredményes eljárásukért.

Örömmel állapítja meg a közgyűlés, hogy a jótékonyág nemes érzése él a hívek lelkében. A felsőszecsei egyház az elmúlt tanévben 9 szegény iskolás gyermeket látott el mindennap ebéddel. Nagy Sándor tanár pedig 2 szegényorsu gyermeknek adott teljes ingyenes ellátást.

A közgyűlés nyomatékosan felhívja az egyes egyházközségeket, hogy iskolájukat minden körülmények között fenntartani és tovább fejleszteni törekedjenek.

A közgyűlés szeretettel üdvözölte Bihary Kálmán pozbai lelkészt lelkészségének 50. éves és Varannay Sándor alsófegyverneki lelkészt lelkészségének 40. éves jubileuma alkalmával.

A közgyűlés hálával emlékezett meg az elhalt Bajkai Zsigmond nagyodi lelkészről, Soós

Géza baracsikai, Szabó Gergely kétyi, Varga Béla ipolypásztói tanítókról.

Kis Gyula vámosladányi lelkész, egyházmegyei számvevő a számvevőszék jelentését terjesztette elő.

Czeglédy Pál garamsallói lelkész, egyházmegyei aljegyző a Közalap és Nyugdíj bizottság jelentését terjesztette elő.

Pap József kissárói lelkész, belmissziói előadó a belmissziói bizottság jelentését terjesztette elő.

Nagy Sándor tanügybizottsági előadó a tanügybizottság jelentését terjesztette elő.

Antal Gyula lévai lelkész Önszegélyző alap létesítésére vonatkozó javaslatát terjesztette elő.

Szabó S. Zsigmond bajkai lelkész, lelkészegyesületi elnök a lelkészegyesület két indítványát terjesztette elő:

I. A lelkészegyesület szükségesnek találja egy egyházmegyei közkönyvtár létesítését és indítványt tesz, hogy minden lelkész évi 50 Koronával járuljon hozzá a könyvtár felállításának költségeihez.

II. A lelkészegyesület javasolja az Egyházmegyei Lelkeszi és Tanítói Énekhar meg szervezését. Az egyházmegyei közgyűlés mindkét indítványt elfogadta. S az énekhar karnagyául megválasztotta Székely Béla alsószecsei, helyettes karnagyául Rácz Lajos nagykálnai tanítót.

Ezután több adminisztrációs egyházi ügy letárgyalása után az egyházmegyei közgyűlés a déli órákban Patay Károly esperes záróbeszédével és imájával véget ért. Patay Károly esperes záróbeszédében jóleső érzéssel állapította meg, hogy az egyházmegyei közgyűlés három jelentős alkotás létesítését határozta el: u. m. az önszegélyző alap létesítését, az egyházmegyei közkönyvtár felállítását és az egyházmegyei lelkész és tanítói énekhar megszervezését, továbbá a kiskoszmályi árvaház fejlesztését az egyházmegye, illetve az egyetemes református egyház szervezetén belül.

Délután bírósági ülés volt.

Kálvinista.

H I R E K

— **Szavazatbontás.** A tiszáninneri kerületben a második pótszavazás eredményeképpen megválasztottak: *Kövér Árpád* e. ker. papi tanácsbíróvá 87 szavazattal, *Miskolczi Endre* zsinati papi rendes képviselővé 82 szavazattal.

— **Belmissziói konferencia Munkácson.** A kárpátaljai kerület augusztus 8—10-én *Munkácson* tartja meg nyári konferenciáját. A konferencia 8-án este kezdődik és 10-én este végződik. Az első nap az ifjúságé, a második a nőszövetségi mozgalomé lesz. A részletes programot a következő számunkban közöljük.

Aki augusztus 1-ig a helybeli lelkész által jelentkezik s beküld 12 koronát a munkácsi lelkész hivatalba, az ennek fejében lakást és el látást kap a konferencia időtartamára. Szeretettel hívjuk a lelkész és tanítótestvéreinket s mindazokat, akik aktív tagjai a belmisszió munkának. Az ifjúsági egyletek és leánykörök küldjék el megbízottukat, hogy beszámoljon életükről és működésükről. Az *ifjúságot* nagyobb tömegekben várjuk és számukra tömegszállásokról gondoskodunk. Amennyiben élelmet (s pokrócot!) hoznának magukkal vagy gondoskodnának magukról, a jelentkezési díjat nem kell befizetniök, de jelentkezniök ez esetben is kell az elszállásolás miatt. Szíves felvilágosítással szolgál akár a munkácsi ref. lelkész hivatal, akár a kerületi missziói lelkész (Huszt).

— **Tájékoztatásul** közöljük, hogy az egyetemes Konvent Ungváron tartott legutóbbi ülésén a liturgiai bizottság tagjaiul a következők választottak meg: Balogh Elemér, Bertók Béla, Péter Mihály püspökök, dr. Szilassy Béla, dr. Polchy István, Tornallyay Zoltán főgondnokok, Sörös Béla, Bácsy Gyula és Szabó Béla. Ez a bizottság tagjainak hiteles névsora.

— **A magyar Országos Református Lelkészegyesület** 25 éves jubileumi közgyűlésének idejét a vezetőség folyó évi aug. 18—23. napjaira tűzte ki Karcagra.

— **Hibaigazítás.** Lapunk folyó hó 17-iki számában az első cikk szövegébe értelemzavaró hiba csuszott be. A második hasáb alólról 5. sorban: „Itt nincsenek” helyett „Ha nincsenek” olvasandó.

— **13 nap Balatonszárszón** 23.40 pengő, 33 nap 59.40 pengőbe kerül a Soli Deo Gloria Szövetség református leány. illetőleg fiu üdültáborában. Református szülők így gondoskodhatnak legolcsóbban és legjobbban leányaik és fiaik üdültetéséről. Részletes tájékoztatót a Szövetség központja küld (Budapest, IV. Muzeumkörut 37. II.).

— **Már Chilében is?** Newyorki jelentés szerint az új chilei forradalmi kormány egyik első ténykedése a jezsuita és ferencrendi kolostorok feloszlatása.

— **Kiásták Nabukodonozor palotáját.** A hatalmas ókori király palotáját kiásták. Kb. 48.000 négyzetméter területen fekszik a hatalmas palota, mely vastag és magas fallal volt

körülvéve. Öt nagy udvartól körülvéve feküdt a középudvar, melyben a tulajdonképeni trónterem volt. Hossza kb. 55 méter, szélessége pedig 7'5 méter lehetett. Falai allegorikus képekkel diszitve. Ime, mivé lesz minden emberi dicsőség.

— **Az ifjuság izgalmas kérdései** kerülnek megtárgyalásra a KIE fiatal emberek számára rendezendő konferenciáján Balatonszárszón, augusztus 13—17 között, szombat estétől csütörtök reggelig: munkanélküliség, szociáldemokrácia, nemikérdés, cselekvőkeresztyénség stb. A konferencián az evangélikus és református egyház legkitünőbb előadói szólnak az ifjusághoz. Érdekessége lesz a gyűlésnek, hogy barátságos atlétikai mérkőzés mellett itt fogják tartani az első országos KIE ping-pong csapatbajnoki versenyt. Részvételi díj 10 P. Akik aug. 8—23 között akarnak Balatonszárszón a KIE táborban üdülni, a két hétre mindössze 28 pengőt fizetnek. Vasuton 33 %-os kedvezmény. Jelentkezni lehet augusztus 5-ig: Keresztyén Ifjusági Egyesületek Szövetsége, Budapest, Horánszky u. 26 I.

— **A tanítók és a Biblia.** A református tanítók debreceni konferenciájára közel 600 tanító gyült össze, reájuk nézve kétszeresen súlyos időben, világosan mutatva a református tanítóság növekvő öntudatát. A konferencia legkiemelkedőbb pontja az a nagyjelentőségű határozat, melyben kimondták, hogy a Bibliát minden tanterembe beviszik s egész tanítói munkájukat erre alapítják.

— **Hogyan kezdjünk ifjusági munkát?** Száz és száz gyülekezet van még, melyben nem folyik bibliás ifjusági munka. Sok lelkipásztor és tanító panaszkodik, hogy nehéz összegyűjteni az ifjuságot. Ennek oka abban rejlik, hogy a 18—20 éves ifju már nem ragadható meg olyan könnyen. Az ifjusági munkát már a serdülő fiukkal meg kell kezdeni. Hogyan? Legjobb alkalom erre egy ifjusági konferencián való részvétel. A gazdasági válság ellenére is kövessünk el mindent, hogy legalább 4—5 fiut vagy leányt összeszedve elvigyük őket a lakóhelyünk közelében tartott konferenciára, miáltal egyrészt annak erkölcsi sikerét és eredményeit biztosítjuk, másrészt gyakorlatilag ismertetjük meg ifjainkat a keresztyén ifjusági munkával. Ez a kis mag lesz majd az ifjusági munka legbiztosabb alapja.

— **Templom-árverés.** A magyar kisbirtokosok Földhitelintézete elárvereztette a békéssám-

soni ref. egyház összes ingatlanait, beleértve a templomot, iskolát, lelkészlakást, sőt még a temetőket is s az egészért fizetett 17.500 pengőt. Az egyház adóssága az intézettel szemben 5300 dollár.

— **A bolsevizmus** legújabb propagandája egészen határozott céllal és összpontosított erővel fordul a vallás ellen. Mindig jobban kiviláglik, hogy Lenin valójában nem egy új gazdasági rendszert, hanem egy új vallást alapított. A középkori egyház fanatizmusával rohan rá a szovjet a keresztyénségre. A „Beszbosnik” című ujság keserves dühvel panaszolja áprilisi számában, hogy a Volga köztársaságban a vallásellenes propaganda nem sikerült, sőt a „lutheránus husvét” diadalmasan foglalja el a görög orthodox husvét helyét.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. Az áji református egyház presbiteriuma eltávozás folytán (mely idáig kíségitőtanerővel volt betöltve) megüresedett előkönyörgő, orgonista-kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: 1) Kézpénz fizetés 108 Kč. 2) 20 (husz) köből gabona. 3) 2 (kettő) köből buza. 4) 20 m³ fa. 5) Természetbeni lakás, 2 szoba, konyha, megfelelő melléképületekkel és kerttel. 6) Temetői fűtermése. 7) Erdő-legelő jog. 8) Stóla az egyházkerületi határozat szerint. Államsegély kérvényezve lesz. Kötelesség: I—VIII osztály tanítása, istentisztelet végzése, énekkar tanítása és vezetése. Lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése. Tanítás nyelve magyar. Pályázhatnak oklevéllel s állampolgársággal bíró tanítók. A bratislavai iskolai referátus 86400/I.—1929. számú rendelete szerint felszerelt kérvények a pályázat megjelenése után számított 2 (kettő) héten belül Ref. Lelkészi Hivatal Zadiel pp. Turna n/B. küldendők.
Ref. presbiterium.

Pályázat. A seleškai (Szöllöske) református egyház magyar tannyelvű elemi népiskolájánál a második ideiglenes osztály tanítónői állására pályázatot hirdet. Javadalom az egyháztól 1200 Kč kézpénz, 336 Kč lakbér vagy egy szobás természetbeni lakás, 20 Kč kertválság, a többi államsegély. Kötelességek: a reábízott osztály vezetése s mindkét osztályban a női kézimunka tanítása. Pályázhatnak előírt képesítésű, cseh-szlóvak állampolgársággal bíró református vagy lutheránus vallású tanítónők, ilyenek hiányában nem képesített egyének kérvényei is figyelembe vétetnek. Pályázati határidő 1932 augusztus 30. Az állás azonnal elfoglalandó. Felszerelt kérvények a ref. lelkeszi hivatalhoz küldendők: Seleška, pp. Streda nad Bodrokom, okr. Král. Chlumec.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vélké Kapuány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény a vajáni, a kiadóhivatalra tartozó megkeresések pedig a csicséri lelkesi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A magyar tanítóképzés.

A mult hetekben a magyar napi sajtó a pozsonyi állami koedukációs tanítóképző intézet magyar párhuzamos osztályai igazgatóságának egy hivatalos hirdetését közölte, amely hirdetés nevezett sajtóban, súlyos aggodalmat keltett s éles kritikát váltott ki.

A hirdetés az érdekelt szülőkkel hivatalosan közli, hogy az I. évfolyam és az abituriens kurzus megnyitásáról irásos intézkedést ezideig nem kapott az igazgatóság, mely az eddig benyújtott kérvényeket, ha augusztus közepéig nem intézkedik a minisztérium, kinek-kinek visszaküldi s jelenti egyszersmind kötelességszerűleg, hogy az I. évfolyam 40 helyére a 40 es számot messze felülmúló számban jelentkeztek olyanok, akik 2-3 éve várnak a felvételre és többször tettek már felvételi vizsgát, de helyszüke miatt mindig kimaradtak s az abituriens kurzusra (30 fiu és 10 leány) már eddig annyi gimnáziumi érettségivel bíró egyén jelentkezett, hogy szakiskolai végzettséggel (kereskedelmi, felsőipariskolai stb.) senki be nem juthat a kurzusra, melynek megnyitása még szintén bizonytalan. Az igazgatóság végezetül határozottan figyelmeztet, hogy minden protektorkeresés és mozgósítás kárbavesztett fáradság s ezért senki se fárassza magát rendületlen kopogtatással, kilincsnymkodással, mert semmiféle személyes figyelmességre sincs ideje az igazgatóságnak.

Igy!...

Nos, ez ugyan érthetően van megmondva!... Mint a hirdetés közlő egyik napi lap megjegyezte: „ez a hivatalos közlés nem szorul kommentárra!”

Ez a hivatalos közlés hivatalosan igazolja a szlovenszkói magyar tanítóképzés szomorú, bot-

rányos állapotát, mert ime a minisztérium idáig még csak arról sem döntött, lesz-e egyáltalában a pozsonyi koedukációs tanítóképző intézetben magyar párhuzamos I. évfolyam és magyar abituriens kurzus, mintha ez a kérdés a köztársaságban egy árva lelket sem érdekelne s aztán ha lesz is, a megengedett létszám oly jelentéktelen, hogy a megengedett létszámot már a 2-3 éve felvételre jelentkezettek létszáma is messze felülmúlja s végül a jelentkezők és szülei ne is merjenek érdeklődni, sorsuk s jövőjük miatt nyugtalanzkodni s aggodalmaskodni, mert az igazgatóságnak ennél fontosabb elfoglaltsága is van.

Tényleg, ez a hivatalos közlés csakugyan nem szorul kommentárra!

Ennek dacára is a fentti hivatalos közléssel nekünk, a szlovenszkói református hivatalos sajtóorgánumnak mégis legalább pár szóval foglalkoznunk kell, mert a szlovenszkói magyar tanítóképzés ügye a szlovenszkói református anyaszentegyházat, mely sokszáz magyar képesítésű tanítót igénylő magyar tannyelvű felekezeti iskolát tart fenn, éppen olyan mértékben érdekli, mint magukat a pozsonyi koedukációs tanítóképző intézet magyar párhuzamos osztályaiiban gyermekeiket magyar nyelven tanítóvá kiképeztetni akaró szülőket.

Mi is, mint a magyar napi sajtó és mint a pozsonyi tanítóképző intézet magyar évfolyamain iskoláztatni akaró, de nem tudó szülők, mély lehangoltsággal és súlyos aggodalommal veszünk tudomást a pozsonyi állami tanítóképző intézet igazgatóságának hirdetéséről.

E hirdetés alapján csak mégteljesebb meggyőződéssel állapítjuk meg, miszerint köztársaságunkban a magyar nyelvű tanítóképzés-

és ezzel a magyar nyelvű népiskolai oktatás és ebből természetesen folyólag az összes református jellegű népiskola halálra van ítélve.

A halálos ítélet végrehajtása csak idő kérdése.

Vakoknak kellene lennünk, ha nem látnánk ezt az iskolai kormányhatóság minden intézkedéséből, abból is, hogy pl. tisztos karban lévő református iskolai épületeknek költséges renováltatását követeli, míg a szlovák nyelvű állami iskolának egy régi, alacsony, sötét, penészgombákat termő szamáristállóban elhelyezését megfélemlőnek tartja, miután már 3. éve engedélyezi. (Községemben!).

Míg azonban a magyar és református iskoláinkra kimondott halálos ítélet végrehajthatnák, addig is évről-évre sok-sokezer magyar gyermek marad megfelelő oktatás nélkül az általános tanítóhiány, illetve az ennek következtében semmi tanítói képesítéssel nem bíró egyéneknek tanítókül kényszerült alkalmazása miatt.

A magyar tanítóképzést nemhogy szűkebb korlátok közé kellene szorítani, hanem éppen ki kellene terjeszteni és ki kellett volna már a 8-as évfolyamu népiskolák létesítésekor, ha az iskolai kormányhatóság szemel előtt csak a tanügy érdekei lebegtek volna és nem vitte volna s nem vinné a főszerepet e téren is az átkos, elnemzetlenítő politika. Az elemi iskolákban ugyanis az addigi 6-os évfolyam helyébe 8-as évfolyam vezetett be, bizonyára a külföld szemébe való porhintésül. Kétségtelen, hogy a 8-as évfolyam bevezetése természetesen a tanerők létszáma emelésének szükségét vonta maga után. Elegendő megfelelően képezett tanerő azonban a 6-os évfolyamu iskolák számára sem volt. El lehet tehát gondolni, hogy elegendő megfelelően képezett tanerő ma a 8-as évfolyamu iskolák számára sokkal inkább nincsen.

Aztán a tanítók el is öregednek és halandók is: nyugdíjba mennek, vagy meghalnak s ilyen módon is a meglévő kvalifikált tanítók létszáma időről-időre csökken, megfelelő utánpótlásról azonban szinte semmi intézkedés nem történik.

Hová fog ez így vezetni?!...

Református anyaszentegyházunk kezdettől érzi a szlovenszói magyar és református tanítóképzés ügyének tarthatatlan voltát s ezért a komáromi és rimaszombati református egyházközösség évek óta törekszik egy református tanítóképző intézet létesítésére, — de mindkettő mindezt ideig eredménytelenül. Az iskolai kormányhatóság bizonyára nem tartja egy református tanítóképző intézet létesítését és támogatását tervébe illőnek. Mást ennél az adott viszonyok között igazán nem gondolhatunk!

Az a jelenlegi állapot pedig, hogy a jelenlegi kevés számú, teljes képesítésű tanítók mellett nagyobb számmal vannak ma az olyan tanítók, akik minden tanítói előképzettség híján konyitanak is s nem is a pedagógiához és ezáltal a tanítói gyönyörű hivatás presztizsének ártalmára vannak, az u. n. rendes okleveles tanítóknak

becsérzetét sérti és hivatali buzgalmának nagy mértékben kedvét szegi a közoktatásügy hátrányára. Emlékeztet a mai állapot amaz ósdi időkre, mikor a suszter, vagy kerékgyártó egyszerűen beállott tanítónak... Viszont a magyar ifjuság ma még gimnáziumi érettségivel is elzáratik a tanítói pályától... Kell-e ehhez is kommentár?!...

Kívánatos volna, ha az iskolai kormányhatóság végre rendezné a magyar tanítóképzés most teljesen tisztázatlan ügyét így, vagy amúgy, mert a mai állapotnak édes gyermekeink kívánatos oktatása vallja a kárát, amely kár előttünk nagyobb, mintha a világ minden hadi municiója a légből repül. Elvárjuk az iskolai kormányhatóságtól, hogy a magyar tanítóképzés ügyének jogos igényeink szerint való rendezésével meg fogja cáfolni ama feltevésünket, melynek ezen sorokban kifejezést adtunk!

Mintegy utóiratként megjegyzem, hogy a most mondottakból is nyilvánvaló, miszerint református anyaszentegyházunknak többek között a magyar tanítóképzés is olyan problémája, melynek megoldásához szintén egyik használható eszköz a haladéktalanul megalakítandó szlovenszói és kárpátaljai országos református lelkészegyesület!...

Csabay Pál

Ne szégyeneljük Krisztus evangéliumát!

— Elnöki megnyitó a máramarosugocsai lelkész- és tanítótestület gyűlésére. —

Irta és felolvasta: *Isaák Imre* técsői lelkész.

(Folytatás.)

3. Két fontos, mondhatnám életbevágó kérdés legyen szabad felhívnom itt testületünk tagjainak szíves figyelmét. Az egyik a **vegyes házasság körüli eljárás egyetemes ügye**, a másik az Országos Lelkész és Tanító Egyesület megalakításának **kari ügye**. Mind a két ügyről külön lesz alkalmunk tárgyalni s én itt nem kívánok részletesen kiterjeszkedni e kérdésekre, csupán annyit legyen szabad előrebocsátanom, hogy egyházkerületünk a vegyes házasság körüli eljárásra nézve döntő jelentőségű határozatot hozott s erre a kérdésre nézve szabályrendelet készül ez évi augusztus 1-re, mi tehát csak arra szorítkozzunk most e tárgyban, hogy a Sárkány Lajos dr. tagtársunk javaslatához, az egyházi életben keresztülvihető javaslatokat jól megokolt kommentárt fűzzünk, hogy ezzel is elősegítsük az egyházkerület munkáját.

4. Az **Országos Lelkész és Tanító Egyesület** megalakításának ügye nekem, hogy úgy mondjam, szívügyem. Az 1926-ik évi októberi e tárgyú cikkeimre talán felfigyelt Testületünk egyik-másik tagja annak idején s talán őrzöm is egyik-másik kartársam csatlakozást bejelentő iratát. Álláspontom e tekintetben határozott: *az Országos Lelkész és Tanító Egyesületet jól felfogott testületi, kari érdekekből meg kell végre*

valósítani és ezért indítványozom, hogy *habozás nélkül alakítsuk meg az Országos Református Lelkész és Tanító Egyesületet*, mert hitem szerint ez az egyesület — ha megtalálja az arra való vezetőséget — igen jelentős vívmányokat fog tudni elérni úgy az egyetemes egyház, mint speciálisan a lelkeszi kar részére. Különben is már mult testületi ülésünkön kimondottuk s az egyházi hivatalos lapban közzé is tettük az Egyesülethez leendő csatlakozási szándékunkat, most azt megismételve konkrét javaslatot is kell tennünk a megalakulás módozataira annak hangsúlyozásával, hogy a Lelkész és Tanító Egyesület az egyetemes egyházi érdekeket éppen úgy kívánja szolgálni, mint a testületi érdekeket, továbbá már most le kell szögeznünk azt, hogy az autonóm Podkarpatska Russnak bizonyos szempontokból, főleg mert külön országos hivatala van, szabad kezet kell biztosítani az Országos Lelkész és Tanító Egyesület keretében. (? szerk. h.) Az lenne az egészséges életforma, ha az Országos Református Lelkész és Tanító Egyesület három kerületre, a három kerület a területén lévő egyházmegyékre tagozódnék úgy, hogy az alacsonyabb fok képviselői alapon alkotná a magasabb fokot. De ez részletkérdés lévén, majd az ügy tárgyalása során hadd kerüljön megvitatásra.

5. Fel kell itt említenem azt a köztudomású tény, hogy a mi református közéletünk jelentős befolyása alatt álló körülmények között *Beregszászban „Magyar Internátus“* létesült. Ez az intézmény a református lelkész-és tanítógyermekek számára akkora áldást jelent, hogy feleslegesnek tartom nyitott ajtót döngetni s külön is kérni a támogatását, mert az teljesen természetes követelmény velünk szemben. Csupán azt kívánom köztudomásra adni innen, hogy a gyűjtőivek — egyházkerületi közgyűlésünk meleg ajánlatával — ki fognak küldetni minden lelkeszi hivatalhoz: vegyék a szívünkre a felhívást és mutassuk meg, hogy megértjük e téren is a ránk váró kötelességet, mert át érezzük, hogy a magyar református intelligencia utánpótlása tekintetében ez a Magyar Internátus nélkülözhetetlen eszköz, amelynek létesítése és fentartása vallási és faji parancs a számunkra. Hívaink körében sok meleg szív van, amelyet e kérdésnek egy kis odaadással és lelkesedéssel meg lehet nyerni, erre a munkára kérem tagtársaimat szeretettel.

6. Több helyről panaszt hallottam oly értelemben, hogy különösen lelkeszi karunk nem tanusít kellő megértést a **szociális nyomor okozta helyzettel szemben** és nem vesz kellő részt az egyes községeken folyó *charitativ* munkában, mely a nyomorral szemben felvette a harcot. Illetékes helyen is megismételték előttem ezt a *vádszamba* menő állítást. Ott is azt mondtam, amit itt mondok: a református lelkeszi kar kész a szociális nyomor leküzdésére indított küzdelemben teljes erővel résztvenni, ha

az *politika feletti* munka. Sőt mindenütt végeztünk is ilyen feladatokat, ha nem kürtöltük is azt ki. Egyházi közigazgatásunk külön sulyt helyez a szegénygondozás végzésére. Meg kell azonban állapítanunk, hogy *többet is tehetünk e téren*.

a.) Szükséges, hogy élénk részt vegyünk a fogyasztási és *különösen a hitelszövetkezeti munka vállalása útján a református vagyon megmentésében*. Ehhez bővebb magyarázatot fűznöm felesleges.

b.) Szükséges, hogy egyházközségi vagy politikai községi népjóléti intézményeket támogassunk, vagy létesítsünk. A szegények kenyere a gazdagoknál van letéve, de az onnét — rendszerint — nehezen kerül elő, nekünk kell tehát azt onnan előcsalogatnunk és megfelelő helyre juttatnunk. Ha ebben a — hivatásunk szerinti — charitativ munkában jó lélekkel és szives igyekezettel résztveszünk, a vallástalan irányzat felé kisebbitjük a támadási felületet s ugyanakkor a szegények táborának lelkében erősítjük az isteni gondviselésben vetett hitet, amely rajtunk keresztül is munkálkodik. Sok kitűnő, szociális érzékre valló intézmény van református egyházközségeinkben elszórtan megvalósítva: igyekeznünk kell ezeket rendszerbe foglalni, köztudomásúvá tenni, ahol gyöngült, megerősíteni, restaurálni, ahol nincs, megszervezni. Ilyen irányu kérdőívet szándékozom kibocsátani, kérem, hogy tagtársaim sziveskedjenek lelkiismeretes válaszokat adni a felteendő kérdésekre. Ez adatok alapján kívánom igazolni hiteles adatokkal is azt a meggyőződésemet, hogy református egyházunkban, annak funkcionáriusaiban több és értékesebb szociális érzék van, mint a bennünket kipellengérező vallásellenesekben.

7. Mindannyian érezzük a szükségét az **egységes liturgiának**. Magam is kísérleteztem egy szerény, önálló füzetben is megjelent dolgozattal ezen a téren. Figyelmébe is ajánlottam egyetemes konventünknek az abban foglaltakat, de — tudtommal — semmi komoly dolog nem történt e tekintetben. Jól teszi testületünk, ha feliratban kéri a Konventet, hogy minden fontolgatás nélkül, változatlanul *fogadja el és sürgősen léptesse életbe a magyarországi reformátusok által bevezetett istentiszteleti rendtartást*. Ez irányu határozatunkat küldjük meg egyetemes konventünknek és Sörös Béla konventi előadónak egyaránt.

8. Tudomással birunk arról a sorsdöntő lépésről, amellyel az országos elnök ur egyházkerületünket és **püspökünket hivatalosan elismerte** s püspöki hivatalunkkal a hivatali érintkezést már fel is vette. A mi testületünk egyik tagja lendítette elő ezt az akciót: legyen első a mi testületünk most abban is, hogy szeretve tisztelt püspök urunkat üdvözljük e történelmi aktus alkalmából, biztossuk őt ragaszkodásunkról, szeretetünkéről és kérjük reá Isten megszentelő kegyelmét és áldását!

Végzem megnyitómát, amely talán sok-sok igen lényeges tárgyról hallgat, de mentsen ki az a körülmény, hogy egy elnöki előterjesztésbe nagyon kevés fontos kérdés sűrithető bele.

Elgondolásaimban az az elv vezetett, hogy bátor hitvallókra van szükség, a harc dul és fokozatosan erősödik ellenünk, kicsoda készül a harcra, ha a trombita bizonytalan zugást térszen? (I. kor. 14, 8.)

Mi vagyunk az Ur harsonái. Rajtunk keresztül zendül bele a világba az Isten hatalma, az üdvösséget adó Ige. Micsoda sors érne a kürtöt, amelyik megtagadná a saját hangját? Szemétre vetnék. Micsoda harsonája volna az Urnak az a lelkipásztor, az a tanító, aki szégyenelné az Ur evangéliumát?

Tudom, hogy köztünk ilyenek nincsenek, azért bizalommal tekintek a jövőbe!

Visszhang.

Fájdalmas megdöbbenéssel olvastam Csabay Pál lelkész urnak a Református Egyház és Iskola július hó 3. számában megjelent „Elsőrangú iskolaügy” című cikkét. Megdöbbenem pedig amiatt, hogy egy lelkész kezd propagandát iskoláink feladása érdekében. Mert ha elismerjük is, hogy immár iskoláink csak névlegesen felekezeti, de bennök még a legtöbb helyen lobog a felekezeti hűség és nemzetszeretet szent tüze. Mert református tanítóink legnagyobb része még nem tagadta meg azt az édesanyát, aki fölnevelte, hanem egyháza és vallása iránti hűséggel tanítja és formálja a gondjaira bízott lelkéket a maga lelke és érzése mintájára. Az állam, ha nagyon mélyen belenyult is a felekezeti iskolák szellemi és anyagi ügyeinek intézésébe, a vallásukat szerető tanítók lelkét nem képes úgy átformálni, hogy a tanítványaikból nemzetiségüket és egyházukat megtagadó emberalakot formáljanak. Nagy vétek volna tehát a református egyház és a szlovenszói magyarság jövője ellen, ha egyházunk és nemzetiségünk egyik kiválóan fontos várát, a jövő veteményes kertjét kishitűen elcsüggedve feladnánk.

Mert az iskolafenntartás még a mai nehéz időkben sem minősíthető felesleges tehernek, melyet ki kell dobni a süllyedő hajóból, hanem olyan szent költségnek, amelyet egyházunk megmaradása, nemzetiségünk megőrzése s gyermekeink érdekei és jövője érdekében áldozunk. Mert nem üres frázis az, hanem bebizonyított igazság, hogy azé a jövő, akié az iskola; mert míg a tanítóválasztás joga az egyházak kezében marad, addig mindig módjukban lesz, egyházainknak hithű tanítókat választani, munkásságukat ellenőrizni s a vallás rombolókat az egyház veteményes kertjéből eltávolítani. De ha feladjuk iskoláinkat, gyermekeink elől egy fontos elhelyezkedési pályát zárunk el és a tanítók

működését ellenőrizni többé semmi joga nem marad az egyházaknak. A tanítóválasztási és iskolafenntartási jog tehát, főként pedig a vallás és énektanítás, továbbá a kántor alkalmazás nagyon is megéri azt a pénzt, amibe kerül s hiábavaló luxusnak teljességgel nem minősíthető. Mert ma is szinigazság az, amivel Luther Márton buzdította a reformáció kezdetén a német városokat a tanügy iránti áldozatokra, amikor így szólt: „Ha évenként oly sok milliót költünk kedves Uraim! a puskákra, ágyukra, hidakra és más egyebekre, miért ne adhatnánk ki még többet a gyermekeink neveltetésére. Mert egy nép hatalmát, jólétét és jövőjét az ágyuknál, puskáknál, szép épületeknél sokkal inkább előmozdítják a jó iskolák”. Egy kiváló német államférfiu pedig azt mondta: „1870-ben a franciákat a német iskolamesterek verték meg”. E két idézet lényege az, hogy a gyermekek neveltetésének szent gondja, az iskolák fenntartása minden áldozatot megér: vagy vallásos nyelven, az iskola is olyan szent oltár, melyen Istennek tetsző áldozatokat is lehet hozni. Az iskolára tett kiadás tehát nem felesleges egyházi teher, hanem annak dicsősége érdekében hozott áldozat, aki a keresztyén egyházak egyik vezérszavává, szent rendeltetésévé a tanítást tette, amikor így szólt: „Elmenvén a széles világra, tanítsatok minden népeket!”

Az a szomorú tény tehát, hogy egy lelkész az iskolát mint fölösleges terhet ki akarja dobni a süllyedő hajóból, olyan jelenség, mint az irgalmas samaritánusról szóló példabeszédben szereplő zsidó pap eljárása, ki az útszélén fekvő vérző beteget szeretetlenül elkerülte.

Azért iskoláink feladása ellen a fenti okok miatt is tiltakozom. De tiltakozom a még állás nélkül levő ideiglenes református tanítók nevében, akik a felekezeti iskolák révén tartjuk fel magunkat és azokhoz kötjük jövőnket és sorsunkat. És abban a boldog hitben élek, hogy amikor az anyaszentegyházhoz kötjük élethajónkat, akkor ahoz az erős, leronthatatlan, el nem süllyeszthető kősziklához kötjük, melyről Krisztus Urunk azt mondta: „Kősziklán építem fel az én anyaszentegyházamat s a pokol kapui sem vehetnek rajta diadalmat!”

Osváth László szilicei h. tanító.

Problémáink.

(Összefoglalás) Forrongó eszméink és gondolataink lassan kezdenek leülledni és kikristályosodni, hogy végre határozattá, tetté váljanak. Csak arra vigyázzunk, hogy míg ez az idő eljön, ne engedjünk egyetlen egy életre való gondolatot sem földre esni és elveszni.

A római katolikus egyházban könnyen születnek a határozatok és rendeletek s ott megvan a szükséges fegyelem is, melynek lég-

körében ezeknek meg kell valósulniok, tekintet nélkül az egyének külön véleményére — és ebben áll a római egyház ereje; nálunk protestánsoknál azonban csakis akkor sikerülhet valami, ha mi magunk akarjuk s ha mindnyájan akarjuk. Itt minden az egyéneken fordul meg. Ezért olyan nagy nálunk a határozatlanság s a széthúzás, de éppen ezért vagyunk még a katolikusoknál is erősebbek, ha egyszer sikerül akarnunk és egyet akarnunk.

Jó azért e lap hasábjain állandóan felszinen tartani és folytonosan hangoztatni, hogy mit is akarunk, mit kell Krisztusunkért és Egyházunkért akarnunk.

Akarjuk pl. a *lelkész és tanító egyesület* megalkulását és munkálkodását. Sok szempontból van rá szükségünk. Anyagi ügyeinknek védelmezéséért is, de főként azért, hogy összefogva a lelkészeket és tanítókat lelkileg egy nevezőre hozza őket. Ezért már előre hangsúlyoznunk kell, hogy e tisztviselőtestületben a missziói szellemnek és lelkületnek kell uralkodnia. Vagyis nekünk azért kell összefognunk, hogy lelkészi és tanítói hivatásunkat, missziókat annál jobban betölthessük. E célból irodalmi munkásságot kell kifejtenuk hivatalos lapunk kibővítése által, szaktudományunk kifejlesztése és a gyakorlati kérdések megvitatása végett. Továbbá évenként rendszeres és egyetemes lelkésztanítói konferenciát kell tartanunk, vagy ugynevezett „theológiai hetet” amint ezt Németországban csinálják, amikor is a theológiai tanárok ismeretik a theológiai tudományok újabb előhaladását, legújabb helyzetét, hogy így a gyakorló lelkészek se szakadjanak le és maradjanak el a tudományok fejlődésében.

Irodalmi tevékenységünk egyik eredményeként valóban *imádságos könyvet* is adnunk kell híveink kezébe. Erről sem szabad elfeledkeznünk.

De az imádságos könyvön kívül folytatnunk kell a traktátusok kiadását is, mihelyt a gazdasági helyzet ezt megengedi. Ezzel kapcsolatban pedig meg kell erősitenünk egyetlen református nyomdánkat, a „*Kálvin nyomdát*”, amelyre rendkívül nagy szükségünk lesz a jövőben. Egy kis összetartással erős kiadvállalattá fejleszthetjük ki nyomdánkat.

Meg kell alkotni *fegyelmi szabályzatunkat* úgy az egyháztagokra, mint a tisztviselőkre vonatkozólag. Többen, mint pl. Komjáthy István lelkésztestvérünk már el is készítették idevonatkozó elaborátumukat, de ezt csak az állíthatja össze, aki ismeri az új törvény paragrafusait. Mindenesetre foglalkoznunk kell ezzel az égetően sürgős kérdéssel, mert addig nem tudjuk elkezdni komolyan a gyülekezeti fegyelmezést.

Ezzel kapcsolatban, de ettől függetlenül is egyetemes szabályrendelettel meg kell oldanunk, mégpedig azonnal a *reverzális kérdést*, amelyre vonatkozólag a máramaros-ugocsai egyházmege már 1925-ben oly határozatot hozott,

hogy aki kárunkra reverzalist ad, mindaddig, míg hibáját jóvá nem teszi, kizárassék a gyülekezetből. Most a kárpátaljai kerület is foglalkozik egy részletes szabályrendelet tervezettel, amelyet dr. Sárkány Lajos helyezett le a kerület asztalára s amelyet, ha a kerületi közgyűlés elfogad és életbe léptet, el kell fogadnia a konventnek is. Utóvégre nem szabad vétkes könnyelműséggel és nemtörődomséggel tovább néznünk már, hogy mint végzi a kath. egyház kárunkra a „vértelen ellenreformációt” a reverzális követelések által.

Általános — úgy látszik — az a vágy is, hogy a *liturgiánk egységesítésénél* minden változtatás nélkül a magyarországit fogadjuk el. Elég nagy baj az, hogy már különbözőképen énekeljük a régi zsoltárokat és dicséreteket, ne mélyítsük még jobban a szakadékot, mely közibénk vettetett.

Végezetül hadd említsem még fel azt a két elengedhetetlen követelményt, amelyet szintén akarnunk kell — mégpedig mindannyiunknak. Éppen csak felemlitem, hogy meg ne feledkezzünk róla.

Az egyik a *heidelbergi kátéra* vonatkozik, amelynek magyarozását egyetemlegesen kötelezőleg be kell vezetnünk istentiszteleteinkbe, illetőleg addig is, míg e téren felsőbb intézkedés nem történik, nekünk magunknak kell azt elkezdenuk.

A másik: az *ifjúságunk megszerzése*. Ezzel a gondolattal is sokat kell foglalkoznunk és pedig nemcsak elméletileg, hanem gyakorlatilag is, e lap hasábjain, konferenciáinkon és otthon a gyülekezetünkben.

Ezek azok, amiket a közeljövőben meg kell valósítanunk, ezekről kell tehát tovább tárgyalnunk. Sz. B.

Vallástani tankönyveink fogyatékoságáról. Hivatalos lapunk hirdásaiból értesültünk róla, hogy az Egyetemes Konvent újólag elhatározta az új vallástani tankönyvek megírása céljából a nyilvános pályázat kihirdetését, mely valószínűleg rövidesen meg is fog jelenni.

Ezzel kapcsolatban nem lesz céltalan és időszerűtlen vallástani kézikönyveinknek — sok kiváló tulajdonsága és erénye mellett — szembevetendő fogyatkozásait, különösen pedig pedagógusaink észrevételeit, objektív kritikáit szóvá tenni, felhiva ezáltal a tankönyvírók figyelmét a célszerű korrigálásra. Ez üdvös eszmecsere-folyamatot megindítandó, csekélységem közlebről a bibliai történeteket tárgyaló tankönyvnek egy feltűnő fogyatékoságára akarok rámutatni. Nevezetesen az irgalmas samaritánusról szóló példázatról van szó. (Lukács X. 25—37. Idvezítés története 76—77. l. Boldog elemista koromban a régi Árvay—Radácsi-féle „Szent-történet”-ből, ha jól emlékszem, magam is ugyanultam, ahogyan a Czinke-féle tárgyalja, csu-

pán az evangéliom előadására szorítkozva. Most is emlékszem reá, hogy milyen furcsa gondolataim támadtak s mennyire megbotránkoztam azon, hogy a pap is, meg a lévita is kikerülte a kifosztott és megsebesített jerikói utast. Ezt sajnáltam szegényt, a papra, meg a lévítára haragudtam, hogy miért nem segítettek rajta. Tény, hogy ez a példázat így, kommentár nélkül, nagyon alkalmas pap- és lévita-ellenes hangulat keltésére.

Mindnyájan tudjuk, hogy a Biblia szövegének helyes megértéséhez sok-sok előtanulmányozás szükséges és, hogy az Újszövetséget az Ószövetség nélkül egyszerűen nem lehet megérteni nagyon sok helyen. Különösen a tankönyviróknak, mint bibliamagyarázóknak, nem szabad ezt szem elől téveszteni.

Feltétlenül szükségesnek tartom azért e példázattal kapcsolatban hangsúlyozni, hogy itten zsidó papról és lévítáról van szó; és legalább röviden érinteni a III. Mózes 21. rész 1. 4. 11. valamint IV. Mózes 6. r. 1—8. és 19 rész 11. 13. 16. verseit, mely helyeken a mózesi törvény a legszigorubban megtiltja, főképen a papoknak és lévítáknak, de általában az egész népnek, hogy meghalt embernek a testét (hulláját) érintsék, mely szerintök tisztátalan volt s tisztátalanná, így az Úr szolgálatára alkalmatlanná tette az Isten szolgálait. Zsidó papnak és lévítának minden hullát ki kellett kerülni.

A példázatban szereplő zsidó pap és lévita is azért kerülték ki a jerikói uton vérbe-fagyva, eszméletlenül elterülő embert, mert messzünnen úgy látták, hogy meg van halva, tehát nehogy megfertőzzék magukat általa. Nagy kár, hogy legalább az újabb kiadásu, u. n. revideált Biblia-fordításokban nincsen utalás (signálás) ezekre az ószövetségi magyarázó helyekre. Ezt azonban pótolhatja némileg az új vallástani tankönyv, mely tanítóinknak is nagy segítségére lesz.

Addig is azonban, míg ez megjelenik, célszerű lenne, ha tanítóink így magyaráznák s elemi iskolás gyermekeink fenti értelmezésben „szavalgatnák”, különösen templomi vizsgák alkalmával, ezt a leckét, mely így az igazság és tiszta értelem fényében tüntetné fel e gyakran elferdített és rosszul értelmezett gyönyörű példázatot.

—r —a.

H I R E K

— **A theologiai és középiskolai internátusra** legutóbbi nyugtázásunk óta a következő befizetés történt: dr. Gaál Gyula Komárom 300 K. Égyenleg mint bankbetét augusztus 1-én 73903 K. Kérjük az ajánlattevőket, hogy a befizetéseket kizárólag az e célra küldött befize-

tési lapokon eszközöljék s ha nem volna ilyen birtokukban, a csicséri lelkészi hivatal megkezesésre készséggel küld. A más címre, vagy más csekkapon továbbított küldemények zavarokat idéznek elő a könyvelésnél.

— **Leánykonferenciák a Dunáninnen** egyházkerületben. A kerületi belmissziói bizottság ezidén is megrendezi a szokásos református leánykonferenciákat, még pedig a barsi egyházmegye részére: Alsószecsen és Zselizen, a komáromi egyházmegye számára: Pozsonyban, Deákin és Hetényen. A konferenciák időpontját és részletes programját később fogjuk közölni.

— **Meghívó** a felsőzempléni református egyházmegye által *Deregyőn* a református templomban 1932. augusztus 14-én vasárnap rendezendő ifjusági konferenciára. Napirend: d. e. 8—fél 9-ig. Csoportos bibliatanulmányozás (Predikátor könyve 12. r. 1—3 v.). Fél 9—9. Közös áhitat (Horkay Lajos lelkész). 9—fél 10. Megalakulás. Fél 10—12. Előadások és hozzászólások. Tárty: *A református ifju felelőssége*. a) A református ifju sáfársága (Böszörményi Sándor lelkész). b) A református ifju diadalmas világnézete (dr. Mertens Alfréd em. gondnok). c) Mi nekem az egyház és mi vagyok én az egyháznak? (Lengyel József e. ker. belmissziói előadó). d) A református leány felelőssége (Horváth Irén vasárnapi isk. vezető). e) A református ifju jellege (Vajnay József tanító). 12 óra. Ebéd. Délután 2—fél 3. Templomi áhitat. Fél 3—fél 5. Szünet, játékok, a község megtekintése. Fél 5—5. Előadás a református ifju erkölcsi felelősségéről (Erdélyi Zoltán lelkész). Bucsuszó a konferenciához (Lengyel József ker. előadó). A konferencián résztvevők ellátását a deregyői gyülekezet magyaros vendégszeretettel felajánlotta. A lelkészek, illetve tanítók jelentsék a deregyői lelkészi hivatalnak augusztus 10-ig a gyülekezetükből a konferencián résztvenni akarók számát, a távolból jövők éjjeli szállás iránti igényüket. Vasuti térty jegy 33% kedvezménnyel. Bibliát, énekes könyvet mindenki hozzon magával! Kisazar—Michalovce, 1932. július havában. *Az egyházmegye elnöksége*.

— **Meghívás.** Folyó évi augusztus 15-én hétfőn Trhovišten (szlovák nyelvű) ifjusági konferenciát rendez egyházmegyénk. Az ifjuság ide lelkészének vagy tanítójának a vezetésével jön el, ahol református egyházunk méltóságához

illő szép rendet tanusít. A trhovištei (vásárhelyi) ifjusági konferencián előadnak: Tomasula János bánóci, Balázs János lasztoméri, Nyitray Dezső tusai, Szilágyi László migléci lelkészek, Horov-
 čak Pál diakónus, Matta József abiturians.

— **Ifjusági találkozó** lesz aug. 11-13-ig a kiskoszmályi ref. árvaházban a lelkészek, tanítók nyári üdülési akciójával kapcsolatban. Foglalkozni fogunk az ifjusági bibliakörök megszervezésével s ifjusági utazó titkár beállításának a gondolatával. Szeretettel hívunk az ifjusági kérdés iránt komolyan érdeklődő minden református ifjut. Középkolások részére nem kötelező a 10. kč napi ellátási díj befizetése.

— **Hitoktatók kedvezményes vasuti jegye.** A kárpátaljai református egyházkerület lelkész-értekezleti elnöke a következő körlevelet bocsátja ki fenti tárgyban: „Szeretettel értesitem lelkészértekezletünk tagjait arról, hogy azoknak a református lelkészeknek és segédlelkészeknek, akik a hittant bármely nyilvános elemi vagy középfoku intézetben legalább heti 16 órán át tanítják, joguk van 33 %-os vasuti kedvezményes jegyet biztosító arcképes igazolványhoz. Az érdekelteknek szívesen küldök részletes utbaigazitást, kész kérvényformát stb., ha ez iránt megkeresik a técsői lelkészi hivatalt. Testvéri szeretettel: *Isaák Imre* értekezleti elnök”.

— **A magyarországi tiszáninneri református egyházkerület új főgondnoka** teljes egyhangú választás alapján farkasfalvi Farkas Géza országgyűlési képviselő, a sárospataki főiskola világi gondnoka lett. Farkas Géza ősi református család sarja, nyugalmazott huszáralezredes, kiben a tiszáninneri egyházkerület a főgondnoki tisztre legméltóbb emberét találta meg.

— **A budapesti skót polgári iskola,** melyet dr. J. Macdonald-Webster a skót misszió vezető lelkésze alapított, most ünnepelte fennállásának 25. évfordulóját.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. Az alsólánci református egyház-község magyar tannyelvű iskolájának ujonnan szervezett II. tanítói állására pályázatot hirdet. Javadalom: 1200 Kč készpénz, 330 Kč lakbér, 20 Kč kertválság, törvényszerű államsegély, amit az egyház kérvényez, de nem garantál. Kötelessége: a kijelölt osztályok tanítása, segédkezés az összes egyházi munkákban. Pályá-

zatok a bratislavai iskolai referátus 86400/I. 1929 sz. rendelete szerint felszerelve augusztus 25-ig küldendők be a ref. lelkészi hivatalhoz Felső-lánc, p. Buzita, okr. Moldava n/B.

Pályázat. A serkei ref. egyház presbitériuma pályázatot hirdet iskolája II. tanítói állására. Jelentkezhetnek férfiak és nők. Javadalma: 1200 Kč és államsegély, melyért azonban az egyház nem felel. Kérvények augusztus 25-ig a Ref. Lelkészi Hivatalhoz Širkovce, posta Fedince nyújtandók be.

Pályázat. A tivadarfalvai (Ugocsa m. Podk. Russ) református egyház presbitériuma kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: lakás melléképületekkel és kerttel; hat magyar hold szántóföld; tizenegy q buza, öt q tengeri; 1 drb. szarvasmarhára legeltetési jog; 1200 Kč készpénz az egyház kasszájából két részletben fizetve; stóla; a megfelelő államsegély kérvényezve lesz. Kötelesség: az osztatlan iskola vezetése; a kántori teendők végzése és lelkész akadályoztatása esetén helyettesítése. Tanítási nyelv magyar. Pályázati határidő 1932. aug. 28. A pályázatok a tivadarfalvai református lelkészi hivatalhoz küldendők. Az állás a választásnak jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.
Presbitérium.

Pályázat. A beregi református egyház által lapunk folyó évi július 17-iki 29. számában a II. és IV. számú tanítói állásokra meghirdetett pályázatok határideje 1932. augusztus hó 15-ik napjáig meghosszabbíttatik.

Pályázat. A nagytoronyai református egyház presbitériuma az 1932. évi 27. számban megjelent pályázati hirdetés határidejét a megüresedett tanítói állásra augusztus hó 20-ik napjára tüzi ki.

Pályázat. Református iskolaszék Vajkocsn., pp. Rozhanovce, okres Košice meghosszabbítja a „Református Egyház és Iskola 29. számában megjelent pályázati hirdetést 1932. aug. 25.

Nyugdíjas tanítót keres a vékei ref. leányegyház, aki megfelelő díjazásért hajlandó lenne az előkönyörgői állást elvállalni. Biztosított javadalma lenne: 1.) szép három szobás lakás, mindenféle mellékhelységekkel, 2.) 720 kč. földbérlet, 21 kőből rozs és búza, 3.) 200 kč. személypénz, 4.) kert. Kötelessége: Vasárnap d. e. Vékén istentisztelettartás. D. u., valamint köznapokon nincs, csak bünbánati héten és ünnepnapokon, temetések kántori teendők végzése. Bolyban (4 km.) Zétényben (3 km.) és Vékén a ref. gyermekeket hittanra tanítani és belmisszióban a lelkésznek segítségére lenni. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Írásban jelentkezni lehet: Ref. lelkészi hivatal Szentés p. Kraľ. Chlumec ž. XX.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vefké Kapuőany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény a vajáni, a kiadóhivatalra tartozó megkeresések pedig a csicseri lelkési hivatalhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Lelkészek neveltetési járuléka.

Hivatalos lapunk folyó évi 27-ik számában az Egyetemes Konvent főtiszteletű Elnökének körlevele jelent meg, melyből arról értesültünk, hogy az Országos Hivatal folyó évi június 3-án 35.936/1932 sz. a. kelt átirata értelmében az 1928 június 17-iki 124 sz. kormányrendelet 9 és 10 §-ai alapján a *lelkészeknek is van joguk a házon kívül közép- vagy főiskolában tanított gyermekeik (legfeljebb 2 gyermek) után külön neveltetési járulékra.*

A kormányrendelet e rendelkezéséről mind- eddig tudomásunk nem volt, bár *annak megjelenése óta már teljes 4 év telt el.* Most tehát, mikor e kedvezmény végre a valóságban is kiterjesztetik reánk, azok kedvéért, akiknek figyelmét az említett körlevél esetleg elkerülte, szükségesnek látjuk a dologra ismét visszatérni és a főtiszteletű Püspök urtól nyert információk alapján még a következőkre hívni fel az érdekelt tanítatók szülők figyelmét: 1. A neveltetési járuléka nem egy a családi pótlékkal. A családi pótlék ugyanis egy vagy két gyermek után jár 18 éves korukig, a neveltetési járuléka pedig a házon kívül fő és középiskolában tanított legfeljebb 2 gyermek után azok iskolai pályájának befejezéséig, legfeljebb azonban középiskolásnál 21, főiskolásnál 24 éves korig folyósítatik.

2. A járuléka összege egy gyermek után 1224 Kč, két gyermek után 1800 Kč. (vagyis épenannyi, mint a családi pótlék).

3. A folyósítás előfeltétele az előirt tanulmányok *siker*es elvégzése.

4. Csak belföldi iskolában tanulók nyerhetnek segélyt.

5. Az igény bejelentése az iskolai év elején, az intézet igazgatója által kiállított látogatási bizonyítvány alapján történik. Ez az igazolvány az idézett kormányrendelet 10. § 2 bekezdés a) és b) pontjai szerint kiállítva mellékelendő a neveltetési járuléka iránti jelentkezéshez, melyet mindenkor az esperes utján kell beadni és felterjesztetni. A látogatási bizonyítványban egyúttal az előirt tanulmányoknak kellő időben és megfelelő eredménnyel való végzését is igazolni kell.

6. A jelentkezés az Isk. és Nemzetmivelő- dési Minisztérium vallásügyi Referátusához címzendő.

7. Végül közölhetjük még, hogy tanítóinknak, akik e járulékot már évek óta kapják, a bejelentéshez a következő mellékleteket kell csatolniok: a) Községi bizonyítványt arról, hogy a gyermek taníttatásáról maga a szülő gondoskodik. b) Községi bizonyítványt arról, hogy a gyermek tanulás céljából van távol a szülői háztól. c) A fent jelzett iskolaigazgatói látogatási bizonyítványt. d) A gyermek keresztlevelét, e) Állampolgársági bizonyítványát. f) A szülő leg- utóbbi fizetéskiutaló rendeletét. g) A szülő szol- gálati lapját (előirt nyomtatványon).

A 7. sorszám alatti értesülésre vonatkozólag mély tisztelettel kérjük a Konvent Főtiszteletű Elnökségét, hogy a referátuson beszerzendő fel- világosítások alapján nekünk a *mitőlünk* kívánt és tényleg szükséges mellékletekre vonatkozólag az utasítást mielőbb megadni méltóztassék.

Lelkeszi közkönyvtár.

Irta és a barsi ref. lelkészegyesület közgyűlésén 1932 június 15 felolvasta Holló Géza ujbarsi ref. lelkész.

Nagytiszteletű lelkészegyesületi közgyűlés! Ma már mind erősebben hangzik a követelés az intenzivebb lelkipásztori munkálkodás s a lelki megújulás előmozdítása tekintetében. Felesleges munkát végezni, ha újabb indokokat akarnék mellette felsorakoztatni. Ellenben rá kell mutatnom arra, hogy hiába minden szó, hiába minden követelés, ha továbbra is bedugva maradnak azok a források, amelyekből az új léleknek kell előbuzogni.

Ha azt akarjuk, hogy megújodott lélek hasa át az egyházat, akkor elsősorban megújodott léleknek kell áthatni a lelkeszi kart magát. A lélek megújulásának forrása pedig az elmélyedés, a magasabb dolgokkal való foglalkozás.

És itt meg kell állapítani, hogy ennek a forrásai el vannak dugulva. Ha talán nem is teljesen, de majdnem egészen. Még pedig jórészt önhibánkon kívül. Mert hiába vergődik az az Isten hátamögött fekvő faluban eldugott magányos lélek, ha hiányoznak a szellemi indítások és a megfelelő szellemi légkör. Egy darabig küzködik, gyötrődik, aztán megadja magát sorának. Belenyugszik abba, hogy kívül került a szellemi életnek sodrán, hozzá már a szellemi élet hullámverésének halk gyűrűzése sem jut el. Régi tudásának elmosódó emlékein tengődve gépiesen végzi „hivatalos” tennivalóját, jó esetben kialakít magának egy „malom alatti” teológiai felfogást és világnézetet, s amennyire ennek szárnyai engedik, annyira emelkedik s odáig visz fel magával másokat is.

Hiába! *Nem adhat többet, mint amennyije van.*

A baráti összejövetelek nagyot lendíthetnének ezen az állapoton, ha azoknak, akik összejönnek, valóban volnának kicserélhető értékeik. A szellemi élet sodrából való kikapcsolódás miatt azonban ezek az értékek rendszeresen hiányoznak s az összejövetelek többnyire egy többé-kevésbé sikerült bibliamagyarázatban kulminálnak s még jó, ha nem fulladnak bele az adminisztrációs dolgokról vagy éppen a mindennapi élet bajairól szóló lapos diskurzusba.

Eledel nélkül elsorvad és elpusztul a test, — szellemi táplálék nélkül elsorvad a lélek.

A mi lelkünk pedig nem kap táplálékot.

Igaz, ott van a biblia, amelybe el lehet mélyedni. De mennyivel több értéket lehet abból is kibányászni, ha az ember nincsen egyedül, hanem tudomást vehet mások munkájának eredményeiről is! Amint a természettudósoknak sem elég, hogy „ott van előtte az egész nagy természet” — búvárokodhat benne, hanem, ha tényleg értékes munkát akar végezni, *folytonos és állandó kontaktusban kell állani a tudós világgal* s tudnia kell, *elkerülhetetlenül* kell tudnia, hogy mások ugyanazon, sőt a rokon tudomány-

ágakban is milyen eredményeket értek el; úgy nekünk is, magán a biblián kívül még tudomást kell szereznünk a vallástudomány újabb eredményeiről, sőt azokról a különböző külső irányzatokról is, melyek a mai ember lelkét formálják, mert csak így termékenyül meg a lélek: befogadás, ellentmondás és magasabbrendű színhézisek kapcsán.

De hát olvashat-e a falusi református pap? Valamikor, régen, mikor még beletartoztunk egy nagyobb történelmi, egyházi és kulturális közösségbe, amikor a lelkesznek anyagi helyzete még sokkal jobb volt (aranyértékben 50—100%-al nagyobb jövedelmet élvezett ugyanazon gyülekezet lelkésze, mint ma). akkor is nyomasztóan érezték a falusi lelkészek a szegénység gondját, mely nem igen engedte meg a könyvek vásárlását, a szellemi élet sodrába való eleven bekapcsolódást. Ezért alkották meg a bölcs kormányzók a paróchiális könyvtárt, hogy legalább annak a révén jusson a falusi lelkipásztor némi szellemi táplálékhoz s végkép el ne senyvedjen, össze ne törjön az a számkivetett lélek. Ők nagyon jól tudták, hogy a megvert pásztor mellől elszéled a nyáj és vak nem vezethet világtalant.

Ma? — könyvtáraink nincsenek, könyvet venni szinte fizikai lehetetlenség. Hiszen még gyermekeink iskolakönyveinek beszerzése is súlyos gondokat okoz. Hogyne senyvedne hát el a papoknak lelke! És ahogyan a girhes lovat hiába ütik, míg megfelelő táplálékot nem kap s erőhöz nem jut, nem tud az húzni: az elsorvadt lelkeket is hiába ostorozzák mások, hiába marcangolják az illetők magukat: *a nincsből nem lehet adni.*

Nem mondom én, hogy a tudás a lélek erejének egyetlen forrása, de bizonyos, hogy egyik legfontosabb forrása. Ezért fordított a protestantizmus kezdetől fogva olyan gondot a tanítás megszervezésére.

Nos. Ami régen az iskola volt, az ma a könyvtár; a szóbeli tanítást átvette a könyv és a folyóirat. És erre a papok is rá vannak szorulva. Sőt! Mert nekik kell másokat is vezetni, emelni, még jobban, mint mások. Az a pár esztendei teológiai tanulmány éppen úgy nem elégséges a lélek életének normális fenntartására, mint, mondjuk, egy torkiglakás arra, hogy aztán koplalva dolgozzék valaki egy életen keresztül. Könyvekre, folyóiratokra, tanulmányi lehetőségekre, *szellemi horizontok megnyitására van szükség.* ha azt akarjuk, hogy életre keljenek a kiaszott lelkek s életadó forrásokká váljanak másokra nézve is. Lesznek olyanok, akiknek ez nem használ, mint ahogy vannak talajok, melyek nem veszik be a vizet, de akik még képesek megelevenedni, legalább azok előtt ne legyenek elzárva a források, mert akkor *mindenkinek* el kell pusztulni.

És velük pusztul az egyház is,

Éhező pap mellett még valahogyan fennmaradhat az egyház, de ha a papnak a lelke sorvad el: menthetetlenül vele pusztul minden. Ez kétszer kettő: négy. Mert elsorvadt lélekkel egyházat építeni lehetetlen.

Gondoskodnunk kell tehát arról, hogy a lelkeszek megfelelő szellemi táplálékhoz jussanak.

Intézményesen kell megszervezni a szellemi életbe való bekapcsolódás lehetőségét, mert másként magának a legfőbb intézménynek, az egyháznak fundamentuma omlik ki. Mert azzal mégis csak illik tisztában lennünk, hogy egyházalkotmányon, adminisztráción, bürokrácián túl, mégis csak az *élő lélek az egyház igazi fundamentuma*, ezt kell tehát minden áron és mindenekelőtt megerősíteni, mert ha ez elvész, akkor minden egyéb: jog alkotmány, szervezeti szabályzat, bürokrácia kártyavárként omlik össze. Még arra a bizonyos első fuvallatra sincsen szükség. Saját semmisége és értéktelensége tudatának súlya alatt roskad össze, mint ahogyan megölte a jól szervezett és bürokratizált római vallást s vele együtt — ezt nem én állapítom meg, hanem a szocialisták s egyben Olaszország legnagyobb történelemtudósa, a régi Róma legalaposabb ismerője: Ferrero — a római birodalmat is az a mosoly, amit az augurok *nem tudtak* elfojtani, ha egymással találkoztak és egymásra néztek.

A fundamentumnál kell kezdeni! Ott, hogy az éhező lelkeknek táplálékra van szükségük. Mert először *erőre* kell szert tenni s csak aztán lehet az erők organizálásáról, irányításáról, nagy célok szolgálatába való beállításáról beszélni.

Honnan vegyük az éhező lelkek számára a táplálékot és milyen formában adjuk azt, hogy az tényleg tápláló érték legyen s mindenkinek *elegendő* jusson belőle?

A parochiális könyvtár ezt a célt nem szolgálja kellő módon. Nem szolgálta még akkor sem eléggé, mikor a miénket husszorosan felülmuló szellemi és anyagi erő állott a háta mögött.

Egy esztendőben *egy* könyv! Aminek értéke bizonytalan, legtöbb esetben jó, ha közepes. óvatosan távol tartva tőle minden modern probléma: ezerszer leszűrt igazságok ezeregyedik feltalálása... Ez sem elegendő, sem megfelelő nem volt arra, hogy segítsen bontogatni a lélek szárnyait.

És mi az, amit mi, ma, önállóan tudnánk produkálni? A tisztas munkát megillető elismerés dacára is meg kell állapítani, hogy a legbecsületesebb törekvés mellett is, legfeljebb régi emlékek csokorbagyújtását, vagy tiz könyvből a tizenegyediknek összeeskabálását. A meggyőződés belső forrósága, a látnoki képesség szuggesztív ereje, a fölényes tudás igazi tájékoztató képessége nélkül. És *ilyen* könyvön, ugyanazon egy könyvön rágódják háromszáz paróchián háromszáz lelkész egy egész éven keresztül! Még ha az az egy könyv jó is, ez lesz az a táplálék, ami erők buzdulását, szívek felgyulását,

értékek kicserélését, lelkek újraébredését jelentheti a szlovenszkoói református egyházban?

Nem! Nekünk másra van szükségünk!

Nem egy, de sok könyvre. Mert el vagyunk maradva. Elsőkézből való könyvekre, amelyek megérzik a kereső lélek vajudása, átsüt rajtuk a meggyőződések izzó tüze, ott sir benne a mai léleknek vergődése és benne ujjong a célra találásnak diadalmas öröme. Ezekre van szükségünk. Istent kereső lelkek munkájára. De olyan lelkekére, kik a *mai élet* ágbogós szövevényei között keresik és találják meg Istent, mert nekünk is e között és ebben kell felmutatnunk azt a híveink előtt.

Ezt nem adhatja meg 10 esztendőben egy könyv, mint ahogyan az államfordulat után történt, de nem adhatja meg évenként egy könyv sem. Ezt nem adhatja meg az ungi egyházmegye monográfiája vagy mondjuk esetleg a Heidelbergi Káté új kiadása sem. Ezt fogékony lélek mellett is csak egy egész könyvtár adhatja meg, ahol megtalálhatók korunk nagyjainak, vezető szellemeinek munkái és a folyóiratok, melyeken keresztül rajta tarthatjuk kezünket a mai élet érverésén, érezhetjük annak lüktetését és közvetlenül vehetjük át annak ritmusát.

Mit jelent a paróchiális könyvtár? Háromszáz *azonos* könyvet Szlovenszko 300 paróchiáján. Minden lelkész részére *egy* könyvet — ha elolvassa — mert esetleg komoly érdeklődésű ember is azt mondja: engem nem ez érdekel.

Mit jelent ezzel szemben egy megalakítandó, és *ugyanazon költséggel megalakítható*, lelkészi könyvtár? Háromszáz *azonos* terjedelmű, de *különböző tartalmu* munkát, melyek között akad mindenféle érdeklődést kielégítő. Egy hónapi kölcsönzési és olvasási átlagidő mellett ez már az első évben 12 kötet könyvet jelent minden lelkész részére, a második évben már 24 kötetet, a harmadik évben 36 kötetet és így tovább. Hozzá a világirodalom legjavából! Alig egy pár év alatt bőségesen elegendőt a legmagasabb igények mellett is.

(Folyt. köv.)

Régi dolgok.

Mikor még az iskolák a templomok előcsarnokai, az egyház veteményes kertjei voltak.

Egyházunk történetének adatgyűjtése közben találtam ezt a 90 éves akadémikus rektorságra lekötölező iratot. Valószínű, hogy az externista képzettségű pedagógusok gunyos kritikával olvassák, de a vallásos lelkületű olvasók fájó szívvel sóhajtják vissza a régi időket.

Egyébként Komárom város öregjei még élénken emlékeznek *Fodor János* volt községi leánytanitóra, mint kitűnő módszerű tanitóra, sőt még az ő feleségére is, mint a helyi lap

buzgó irónőjére és minden jótékony intézmény lelkes pártolójára.

Békesség az Olvasónak!

Bizonyság Levelünket mutató becsületes tagja Főiskolánknak Fodor János oly maga erős lekötelezése mellett rendeltetett általunk a kamocsai Sz. Ekklesiában iskolatanítói hivatalra, hogy abban minden tőle kitelhető szorgalmas hűséggel, tiszta, józan étellel forgolódjék a Főtiszteletű Superintendens, Egyházi Megye, közelebről pedig a Sz. Ekkla' rendelkezéseinek, a helybeli T. Praedikátor urnak, Ekkla' Elöljáróknak mindenekben engedelmeskedni tartozzék, semminemű illetlen és törvénytelen cselekedettel a Sz. Ekkla'ban botránykozást ne szenvedjen. És, ha ezen fogadásával magát ellenkező módon fogná viselni, kérjük egész bizalommal a Sz. Ekkla't, hogy őt megfenyítse, vagy vétsége tetemesebb lévén félidőn is minden fizetés nélkül hivatalából, melyre magát érdemlenné tette T. T. Traesnalis Esperes urnak hírével és megegyezésével elbocsássa, amely esetre mi nálánál becsületesebb és jóreményű ifjával a Sz. Ekkla'nak szolgálni mindenkor készek leszünk. Ha pedig, amit inkább és örömebb reménylünk ezen fogadástétele szerint hivatalának eleget teszen; úgy mi is őt, mint nagyobbra készülő és tőlünk jó reménnyel kibocsátott ifjat a Sz. Ekkla' munkás szeretetébe s kegyes hajlandóságába alázatosan ajánljuk Pápán, Tavaszeli 12-en 1842. A helybeli Főiskola Oktatói és különösen annak mostani Igazgatója *Czibor Ferencz* nt.

Alulirt mint a kamocsai Sz. Ekklesiának T. Tiszteletes Tudós Oktató Uraimék által rendelt iskolatanítója kötelezem magamat, hogy azon felvállalt hivatalban:

1) A Főtiszteletű Superintendensnek s Egyházi Megyének, a Tiszteletű Predikátor és Ekkla' Elöljáró uraknak minden hivatalom s kivált iskolát illető dolgokban egész függéssel magamat alájuk adom.

2) Minden hivatalomra tartozó dolgokban hűséges, serény és szorgalmas leszek, különösen az iskolának és abban tanuló ifjuságnak igaz lelkiismeret szerint gondját viselem, azt szorgalmasan tanítom és a fenytékben elejtem szabott mértéket át nem hágom.

3) Különösen a tiszta keresztény vallást a *Helvetica Confessio* szerint tanítom és az illető főtiszteletű Superintendens által kiadott tanítási szabályt követem.

4) Minden hónapban egyszer, vagy ha többször kívánatik, többször is, az Ekkla' T. Predikátorát azon hónapban tanítottokról írásban értesítem.

5) Hivatalomhoz illendő józan és feddhetetlen életet élek, minden gyanus társalkodást gondosan kerülök és csupán csak hivatalomhoz illendő ruhában járok.

6) A Tiszt. Predikátor hire nélkül az Ekkla'ból sehova nem megyek.

7) A pápai főiskola iránt, melynek kebelében nevelkedtem, tartozott háladatossággal leszek, annak becsületét, hasznát mindenekben jólélekkel oltalmazom és előmozdítom, aminek megbizonyítására minden tavaszi és nyári examenek után az Ekkla'tól mind személyes magamviseléséről, mind hivatalom folytatásáról a Tiszt. Predikátor urnak és az előjáróknak nevekkel, a szükséges pecséttel megerősítendő Bizonyság Levelét a pápai főiskola igazgatójának megküldöm, amit ha nem teljesítenék, az utolsó iskolai bizonyítványnak tölem leendő megtagadásában megegyezem.

8) Hivatalom végeztével a kamocsai Sz. Ekkla'tól addig való magamviseléséről szóló hitetes és az egyház megye esperese aláírásával is megerősített Bizonyság Levelét a nevezett főiskola akkori T. T. Professzorainak elmulhatatlanul bemutatom.

9) Ezen kötelező leveletem pedig a főiskola seniora által levél formában lepecsételve fogom a tiszteletű Predikátor urnak általadni.

10) Hogyha pedig valamelyiket ezen elfogadott cikkelyek közül nem teljesíteném: tehát abban is előre megegyezem, hogy ezen Szent Ekkla' időközben is a Traesnalis Esperes ur megegyezésével hivatalomból kitehessen és hogy mind ezen Ekklesia darab esendőbeli fizetésemet, mind a nevezett főiskola Professzorai utóbbi bizonyítványomat tölem megtagadhatják és ki ne adják. Mind ezeknek nagyobb bizonyosságára ezen kötelező levélnek szabadon és önként tulajdon kezemmél irom alá nevemet. Pápán, Tavaszeli 12-én 1842. Kamocsai Szent Ekkla'nak kijelölt iskolatanítója Fodor János.

Közli: *Vágmelléki.*

Problémáink.

A református templom típusról az utóbbi években sok szó esett. Egyházi lapjaink feltárták azt a sajnálatos igazságot, hogy református templomaink, amelyeknek nagyrésze a százötven esztendővel ezelőtt kiadott türelmi parancs hatása alatt épültek, *nem felelnek meg* a kálvinista templom igazi rendeltetésének, hogy t. i. a templom teljesen az Ige szolgálatában álljon, az igehirdetés céljait minden tekintetben elősegítse. Templomaink jó részben a XVIII-ik század barokk, jezsuita, vagy romános, gótikus stílusában épültek s nem látjuk rajtuk a *jellegetes református vonásokat*.

Pápán a múlt évben hatalmas kéttornyú templom építését tervezte az egyház. Az építés kapcsán nagy vita támadt a Kálvinista Szemle hasábjain. A református templomépítészet művészi színvonalának emeléséért erőteljesen küzd Miskolc város főmérnöke, Szeghalmy Bálint. Ő volt az, aki a háboru előtt elkészítette a veleneci templom tervezetét, amely sajnós, csak terv

maradt. Azóta számtalan országos tervpályázaton nyerte el munkáival az első díjat. Terve szerint épült fel Miskolc harmadik református temploma a Martin-telepen. Most pedig azt olvassuk, hogy ő tervezte a június 26-án felavatott keszthelyi református templomot és lelkészlakot, amely — épügy, mint a miskolci új templom — nem a megszokott sablon.

A kifejlődésben levő református templomstílus *nem öli bele a pénzt a jezsuita izü, vagy bizanci jellegű hagyma, körte stb. alaku toronysisakokba. Nem a torony, az egy, a két, vagy sok torony a főcél*, — amely felemészti a költségek nagyrészét. Az épület központi része az *istentiszteletre szolgáló templomi terem, mellette, körülötte, sőt alatta* különböző helyiségek vannak, amik mind szoros kapcsolatban állanak az intenzív keresztyén élettel.

Az új templom-típus *minden terme fűthető. Az egyháztagek gyermekkoruktól a sirig* lekötetnek e termék által a templomhoz, amellyel összefüggésben vannak a lelkesi iroda, szegénygondozó, keresztyén ifjusági egyesület stb. helyiségei. A templomterem belső elrendezésében az a cél, hogy az ígét mindenütt egyformán jól lehessen hallani. Ugyanigy az orgonát is.

Leszakítás naptár elé . . . Különös levelet hozott a posta. Leszakítás naptár van keletkezében. A legnagyobb örömmel, buzgósággal pártfogolom már csak azért is, mert tényleg hatalmas eszköz Istenország terjesztésének s szinte az *egyedüli út, amin keresztül újra odavezethetjük hiveinket a Biblia rendes, naponkénti tanulmányozásához*. Csak egy dolog van, amit talán kifogásolni lehetne, az utolsó mondat: minden eladott példány után *a két árvaház kap 1—1 koronát*.

Nem volna-e sokkal fontosabb és nagyobb jelentőségű, ha azt az 1—1 koronát elengednők, illetve általa a naptárt olcsóbban juttatnók hiveink kezébe. „Szántatok magatoknak új ugart” — mondja a próféta. Ma a „magvetés” időszakát éljük, a magvetés pedig áldozattal jár. Szerintem sokkal jobban fel lehetne használni Istenország szempontjából ezt az 1—1 koronát, ha az egyébként is nehéz anyagi körülmények között élő hiveink — kikről köztudomásu, hogy az ilyen lelki épülést szolgáló dolgokra nagyon meggondoltan adják filléreiket — a lehető legolcsóbb áron kaphatnák kézhez az ilyen sok-sok áldást hozó, de ma még előttük majdnem ismeretlen naptárat. Különösképen a naptár minél szélesebb körben való terjesztése kívánja meg ezt az ilyen „magvetés” időben.

Az árvaház támogatása tisztán evangéliumi szempontból nézve már gyümölcse a keresztyéni léleknek. Miért akarjuk hát már a magvetésnél szinte erőszakoskodva a még éretlen gyümölcsöt leszakítani?

Az utóbbi időben egyre jobban látjuk, hogy az árvaházak, az iratterjesztés, a theologiai in-

ternátus, a bel- és a külmisszió, sőt maga az egész intézményes Egyház is mind-mind pusztá függvénye annak a Léleknek, amelyik létrehozta és fenntartja őket. És ha ezt a „lelkiséget” keressük az egyházakban, szomoruan kell látnunk, hogy ebben szűkölködünk a legnagyobb mértékben és ami a legjobban hiányzik belőle, az „a lélek és élet”. Addig pedig üres és alapatlan minden mi tanácskozásunk árvaház fenntartásáról, iratterjesztésről, kül- és belmissziós tervezgetésekről, míg ez a missziói lélek fel nem ébred anyaszentegyházunk hivei lelkében. Erre kell most elsősorban minden erőnket áldozni.

Legyen olcsó a naptár, amennyire csak lehet és minden erőnkkel segítsük elő az elterjedését, mert ettől függ a jövő!

H I R E K

— **Értesítés.** Az Ungi református egyházmegye közgyűlése augusztus hó 25. napján reggel 8 órakor a nagykaposi templomban lesz megtartva. Előző napon d. u. $\frac{1}{2}$ órakor számvevőszéki gyűlés, $\frac{1}{2}$ 5-kor előértekezlet lesz a ref. iskola helyiségében. A tárgyalandó ügyiratok augusztus 12-ig adandók be. Felhivatnak az egyházmegyei tisztikarnak, számvevőszéknek tagjai, hogy ezen értesítést tudomásul venni sziveskedjenek, mivel részükre külön meghívó nem fog most küldetni.

— **Református Leánykonferencia Hetényen 1932 augusztus 20-án, Szombaton.** Program: 8—9. Bibliakörök. Tárgy: A magvető. Márk. 4: 1—8. 9—fél 10. Templomi áhitat. Fél 10—10. A konferencia megalakulása, üdvözlések. 10—fél 11. I. előadás. Németh Erzsébet, főisk. hallgató: „Kálvinista vagyok”. Fél 11—11. Hozzászólások. 11—fél 12. II. előadás. Dr. Kennesey Kálmán meteorológus: „A Lélek értéke”. Fél 12—12. Hozzászólások. 12—2. Ebédidő. D é l u t á n : 2—fél 3. III. előadás. Szekeres Erzsébet református tanítónő: „A református leány lelki élete”. Fél 3—3. Hozzászólások. 3—fél 4. IV. előadás. Kiss Gyula pozsonyi református segédlelkész: „Mit jelent nékem az Egyház?”. Fél 4—4. Hozzászólások. 4 óra után a konferencia bezárása. Érkezés Hetényre: Komáromból a Kossuth térről autóbusz indul reggel fél 7-kor. Vonat érkezik Komárom felől Hetény állomásra 6.49 és 8.44-kor. Érsekujvár felől vonat érkezik 5.25 és 8.21-kor.

— **Özv. Báji Patay Gyuláné** a miskolci Tapolca fürdőn az ORLE-nek 1200 négyszögöles telket ajándékozott üdülőtelep céljaira.

— **A világháboru idején elhangzott** és nyomtatásban is megjelent prédikációk és imádságok jegyzékét szeretném összeállítani, illetőleg rendszeresen feldolgozni azt a kérdést, hogy mit és hogyan prédikált a magyar református egyház. Tisztelettel kérem azokat a lelkészeket, kiknek ilyen beszéde vagy imádsága van, hogy munkáikat nekem megküldeni sziveskedjenek. Felhasználás után pedig engedtessek meg nekem, hogy nevükben a budapesti theologia Ráday könyvtárának ajándékozzam a számomra küldött anyagot. Egyháztörténeti, áhitatirodalmi és magyar irodalomtörténeti, talán épen nemzet-történeti szempontból is olyan fontos és értékes adattára lesz ez a gyűjtemény és annak feldolgozása a közelmúltnak, hogy kár volna ezeket az értékeket rendszeresen fel nem dolgozni és elkallódní engedni. *Dr. Incze Gábor*, Budapest, II. Margit körut 54.

— **Huszt Mihály gályarab lelkész** emlékezetét a gömörmezei sajókeszi gyülekezet, melynek lelkipásztora volt, a templom falában márványtáblán örökítette meg.

-- **Magyarországon** a római katolikus egyház megtiltotta papjainak, hogy r. katolikus gyermek keresztelésénél más hitfelekezethez tartozó keresztszülőket elfogadhassanak. A keresztelésnél ugyan jelen lehetnek, de a keresztelési anyakönyvbe csak, mint tanukat és nem mint keresztszülőket jegyzik be.

— **Néger „misszionáriusok.”** A szovjet Moszkvában 200 afrikai négert agitátorrá képez ki az istentelenek szövetségében azzal a céllal, hogy az afrikai keresztyén misszió munkáját ellensúlyozzák.

— **A németországi kommunisták pártjának** központi bizottsága tárgyalást kezdett a szociálista theologusok szövetségével a vallás és kommunizmus viszonyának részletesebb tisztázása és körülírása céljából.

— **Megjelent a Keresztyén Munkáskaté!** Az eseménytelen nyár értékes ajándékot hozott a magyar evangéliumi keresztyénségnek. Néhány hónappal ezelőtt Svájcban megjelent Grob Rudolfnak, a zürichi belmissziói telep igazgatójának tollából egy nagy port felvert könyvecske, mely az evangéliumi munkásmozgalom alapelveit foglalja össze. E kátét Fónyad Dezső fordításában izléses formában most a magyar KIE mozgalom kiadta, hogy minél szélesebb rétegek számára hozzáférhető legyen. A 24 oldalas fü-

zet ára mindössze pár fillér, hogy a legszegényebb munkás is megvásárolhassa. Ugy falusi, mint városi lelkészeink figyelmébe egyaránt melegen ajánljuk ez értékes kiadványt, melynek tartalma a következő: A munka célja, A munka nevelő ereje, A munka törvényei, A hivatás, A munka felebarátunk szolgálatában, A munkabér, Munkaadók-munkások, Gazdasági verseny, A magántulajdon, Feljebbvaló és alárendelt. Megrendelhető a Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Szövetségénél, Budapest, Horánszky u. 26. I. (Ára 0'20 P.)

— **A hódmezővásárhelyi református gimnáziumban** a bizottság és az összes vizsgázók jelenlétében ének, imádság és bibliaolvasással kezdték és végezték az érettségi vizsgálatot. A jó példát a budapesti református gimnázium adta.

A szabolcsmezei Ibrányban szekta alakult, melynek tagjai elűzik a gyermekeiket, ha azok nem vetik alá magukat a szekta akaratának. A szülői házból kiüldözött gyermekeket az állam veszi gondozásba, de a gondozási költséget behajtatják a lelketlen szülőkön.

— **A jugoszláviai magyar református egyház** kimondotta, hogy a lelkészek saját híveik ellen bűnvádi pert csak az egyházi hatóság engedélyével indíthatnak s egyházi szempontból fegyelmi vétséget követ el az az egyháztag, aki lelkésze ellen az egyházi hatóság megkerülésével bűnvádi pert indít. (II. Kor. 6 : 2—5.) A délvidéki reformátusok sok más kérdésben is megtalálták az új reformáció hangját. Nincs szegényteljesebb dolog, mintha egyházi emberek világi bíróság elé mennek olyan panaszaikkal, melyeknek elsősorban is egyházi bíróság előtt volna helye. Vagy méginkább kirívó szegény, ha egyenesen hitelvi kérdések tisztázása kerül bíróság elé. A megoldáshoz azonban az is szükséges, hogy megnövekedjék a belső fegyelmező erő.

— **Palást** (debreceni façon), alig használt *eladó*. Cím: a szerkesztőnél!

— **„Autószentelés”** A magyar „autósok, motorosok és repülők köreiben mozgalom indult meg, hogy a divatozó különféle kabala-babák helyett a modern közlekedés védőszentjének, Szent Kristófnak a képét helyezték el járműveiken. Egyetemi tanár tartott előadást Szent Kristófról, az egyházi hatóságok örömmel csatlakoztak a mozgalomhoz és a hercegprimás a

rádió köröztette a felhívást az autószenteléshez, melyet a budapesti városligetben tartanak." —Eszünkbe jut az a jelenet, amikor egy francia róm. kath. főpap— megáldotta a vadászatra induló kutya-falkát!!

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. A gömörmihályfalai ref. egyház presbitériuma az eltávozás folytán megüresedett kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: 1.) Megfelelő lakás, melléképületek. 2.) Minden urvacsorával élő személy fizet 20 lit. buzát, s 15 lit. zabot. Ha ezen kulcs szerint a buza fizetés a 16 köblöt meg nem ütné, azon esetben a hiányzó mennyiséget az egyház pótolja. 3.) Szántóföld a Sáros dűlőben 2 kat. h. 88/100 egy darabban. 4.) A morhó erdő mellett 1 kat. h. 15/100 szántó. 5.) Legelő címen 3 hold, mely szántófölddé alakított. 6.) 4 hold 24/100 rét. Mindezeket a tanító munkáltatja. 7.) Stóla. 8.) Tüzifa 8 bécsi öl, melyet az egyház szállít be, melyből a tanterem is fűtendő. 9.) Gyümölcsös-kert, temető, szorgalmikert használata. Földek adóját az egyház fizeti. Államsegély kérvényezve lesz, de azt az egyház nem biztosítja. Kötelesség: Osztatlan iskolában a tanítói és kántori teendők lelkiismeretes végzése. Kánonikus órákon és lelkész akadályoztatása esetén az istentisztelet végzése, belmissziói munka. Tanítási nyelv magyar. Okleveles rendes, állampolgársággal bíró ref. férfi tanítók a 86.400/929 sz. miniszteri rendelet alapján felszerelt kérvényeiket 1932. augusztus 28-ig adhatják be a ref. lelkészi hivatalhoz Felsővály pp. Figa. Az állás augusztus végén elfoglalandó. *Ref. presbitérium.*

Pályázat. A jabloncai ref. egyház presbitériuma pályázatot hirdet véglegesítés alatt levő II.-od tanítói állására. Javadalom: Modern lakás, 1200 kč. készpénz, 20 kč. kertválság és a törvényes államsegély, melyet azonban az egyház nem garantál. Tanítási nyelv magyar. Kötelessége: a kijelölt osztályok tanítása s a rábizott osztályok növendékeinek a vasárnapi és hétköznapi istentiszteletre való felvezetése. Pályázhatnak ref. vallású, csehszlovák állampolgársággal és oklevéllel bíró tanerők. Pályázati határidő 1932. aug. 25. Az állás szept. 1-ig elfoglalandó. Kellően felszerelt kérvények a jabloncai ref. lelkészi hivatalhoz küldendők.

Pályázat. A beje-zsóri ref. egyház a 2. osztályu magyar tannyelvű iskolájának II. tanítói állására pályázatot hirdet. Ideiglenes volt a II. osztály 3 évig, most a véglegesítésért a kérvénybe van adva. Helyi javadalom: alapfizetés 1200 kč, lakbér 320 kč. és kertpótlék 20 kč. az egyház pénztárából negyedévi előleges részletekben; a többi államsegély. Kötelesség: a kijelölt osz-

tály és — tanítónőknél — a mindkét osztálybeli női kézimunka tanítása, segédkezés az egyháztársadalmi munkában. Pályázhatnak férfi és női tanítók. Kérvények 1932. aug. 30.-ig a ref. lelkészi hivatalhoz Behynce p. Tornafa küldendők. *Iskolaszék.*

Pályázat. A farkasdi (sellyei járás, galántai tanfelügyelőség) ref. egyház presbitériuma pályázatot hirdet magyar tannyelvű népiskolájánál az ujonnan szervezett és harmadik tanévre meghagyott hetedik, nyolcadik és kilencedik, tehát összesen három ideiglenes tanítói állásra. Javadalom egyenként: évi 1200 Kč, 360 Kč lakbér és 20 Kč kertilletmény az egyház pénztárából. Törvényes államsegély kérelmezve lesz. A megválasztott tanítóknak kötelességük lesz a presbitérium által kijelölt osztályok vezetése, egyháztársadalmi munkában segédkezés, szükség esetén a kántortanítóknak, kántársainak és a lelkésznek helyettesítése. Pályázhatnak kellő képesítéssel és čl. állampolgársággal bíró reform. vallású férfi és nőtanítók. A bratislavai iskolai referátus 86400/I—1929 sz. rendelete értelmében felszerelt kérvények a református lelkészi hivatalhoz Farkašd, okr. Šafa küldendők. Pályázati határidő: 1932 augusztus 30. Választás: 1932 augusztus 31. Az állások az esperesi engedély megadása után azonnal elfoglalandók.

Pályázati hirdetés: A Ptrukša (Szirénfalva)-i ref. keresztyén leányegyház előkönyörgő és kántortanítói állására. Kötelességek és fizetés: mint e lap 1931. augusztus 16-án megjelent 33-ik számában. A tanítói földek, s a tanítói egész javadalom adóit a tanító fizeti. Az államsegély kérelmezve lesz, de azért az egyház felelősséget nem vállal. Állampolgárság, honi, vagy nostrifikált oklevél, ennek hijján megfelelő iskolai előképzettség szükséges. A választás egész, vagy fél évre történik. A pályázat beadásának határideje f. év aug. hó 20. A választás aug. 21-ik napján, délután fog megejtetni, Ref. keresztyén lelkészi hivatal, Veľké Slemence (Nagyszelmenc), pp. Ruská, okres Veľ.-Kapušany.

Nyugdíjas tanítót keres a vékei ref. leányegyház, aki megfelelő díjazásért hajlandó lenne az előkönyörgői állást elvállalni. Biztosított javadalma lenne: 1.) szép három szobás lakás, mindenféle mellékhelységekkel, 2.) 720 kč. földbérlet, 21 köből rozs és buza, 3.) 200 kč. személypénz, 4.) kert. Kötelessége: Vasárnap d. e. Vékén istentisztelettartás. D. u., valamint köznapokon nincs, csak bűnbánati héten és ünnepnapokon, temetésekén kántori teendők végzése, Bolyban (4 km.), Zétényben (3 km.) és Vékén a ref. gyermekeket hittanra tanítani és belmisszióban a lelkésznek segítségére lenni. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Írásban jelentkezni lehet: Ref. lelkészi hivatal Szentés p. Kraľ. Chlumec ž. XX.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Verké Kapușany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:
Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény a vajáni, a kiadóhivatalra tartozó megkeresések pedig a csicséri lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Válasz

Lengyel József egyházkerületi belmissziói előadó „Nyilt levelére“.

Kedves Testvérem!

Engedd meg, hogy cikkemre („Imakönyvet népünknek!”) irt „Nyilt levedre” egy pár megjegyzést tegyek.

Cikkemet a következő tényekre alapítottam.

Már régebben rendeltem a Kárpátaljai Irat-terjesztésnél egy leányoknak való imakönyvet, amit Barkócziné irt s amit a Kárpátaljai Irat-terjesztés a Szeretetben hirdetett is, de dacára, hogy a rendelést megismételtem, nem kaptam meg: azt a választ nyertem, hogy nem rendelkezhettek vele. Ujabbán, annak a könyvkereskedőnek, akire cikkemben hivatkoztam, ajánlottam, hogy lépjen érintkezésbe Hegedüs és Sándor országos nevü debreceni könyvkereskedő és kiadó céggel, akit én jól ismerek még debreceni diákoskodásom idejéből, viszont ők is jól ismernek engemet, mert olykor-olykor ma is szoktam tőlük könyvet rendelni és hivatkozva reám kérdezze meg: kaphatna-e tőlük imakönyveket? Azt a választ kapta, hogy küldhetnek, de csak az ő felelősségére, az ő kárára.

Ezek az esetek, tapasztalatok adták az impulzust cikkemnek megírására, mert ezekből azt láttam, hogy a jelenlegi viszonyok közt nehéz, sőt nagyon nehéz a szomszédhoz lelkek

számára imádságos könyvről gondoskodni. És így vetődött fel lelkemben a gondolat: gondoskodjunk róla mi magunk!

Természetesen, egyáltalán nem arra gondoltam, hogy a belmissziói előadók irjanak, mintegy hivatalból, imádságos könyvet, bár azok is irhatnak, ha a Lélektől erre indítást nyernek, hanem arra gondoltam, hogy olyanformán, mintahogy az új énekeskönyv létrejött, létrejöhet a szükséges imádságos könyv is.

És én indítványomat Te előtted is megismételtem, kedves Testvérem! Mert ha az abauji Irat-terjesztés hozzá is tudott imádságos könyvhöz jutni, ami mindenesetre szép és elismerésreméltó dolog, de viszont kétségtelen, hogy könnyen és rendes könyvkereskedői uton nem lehet hozzá jutni, ami mégis csak baj és kiküszöbölendő baj, mert imádságos könyvhöz nem szabad csak nehezen és körülményes uton hozzá jutni. Az életadó forrásoknak mindig buzogniok kell és a hozzájuk vezető utaknak mindig szabadoknak, maguknak a forrásoknak könnyen megközelíthetőeknek kell lenniök.

Kérlek, ne utasítsd azért vissza gondolatomat.

Testvéred az Urban

Kövér Árpád.

Lelkeszi közkönyvtár.

Irta és a barsi ref. lelkeszegyesület közgyűlésén 1932 június 15 felolvasta Holló Géza újbari ref. lelkész.

(Folytatás.)

Ha ezek után felvetjük a kérdést: mihez álljunk, mit csináljunk inkább: paróchiális könyvtár-e vagy lelkési közkönyvtárt, amiből minden lelkész érdeklődési köre szerint vehet kölcsön olvasni könyvet, a felelet, azt hiszem, nem lehet kétséges.

A józan ész és a parancsoló szükség egyaránt azt diktálják, hogy meg kell alkotni a lelkési közkönyvtárat.

Csak az a kérdés: miből csináljuk?

A felelet igen egyszerű. A paróchiális könyvtár helyett csináljuk, tehát *abból* csináljuk, amiből a paróchiális könyvtárt.

A paróchiális könyvtár létesítése törvényes intézkedésen alapszik és kötelező erővel van elrendelve. A járulékokat kiveti és beszedi a felsőbbség. Ez a rendelkezés hatályon kívül helyezve nincs, nem új és ma is kötelező érvényű. A járulékokat be is szedik ma is és beszédtek 10 éven keresztül akkor is, amikor semmit sem kaptunk érte. Tíz év múlva most kaptunk egy kötet könyvet, amiért még külön 40 koronát kell minden egyes egyháznak beküldeni. Ez a 40 korona 300 egyháznál kitesz 12000 kč.-t, az összlélekszámot véve tekintetbe fejenként 10 fillért. Vásárló értékben való átszámítás szerint régi 1 fillért. Fejenként és évenként. Igazán nem nagy összeg! Alig van gyülekezet, ahol különböző címeken elkönyvelve, ennek kétszeres, ötszörös, sőt néha tízszeres összege le ne csuszna a torkokon „áldomás” alakjában.

Nos! Semmi egyebet nem kell tenni, mint a törvényes alappal bíró paróchiális könyvtári díjakat továbbra is beszédni és pedig valorizált értékben, mint ahogyan így szedik be a közalapot is anélkül, hogy ez ellen csak egy szó is esett volna s kimondani, hogy a változott viszonyok következtében ez az összeg nem könyvek kiadására, — amire mi gyengék vagyunk — hanem a célt sokkal jobban szolgáló közkönyvtár létesítésére fordítatik. Amely pillanatban ezt megtesszük, azonnal rendelkezésünkre áll az az összeg, amire szükségünk van s amiből évenként legalább átlag 300 kötet könyvet szerezhetünk be és rövid idő alatt megalkothatunk vele egy igazán elsőrangú lelkési közkönyvtárat.

Tényleg elsőrangú, mert 3 év alatt cirka 1000, 6 év alatt 2000 kötet teljesen új, *modern* könyv állana rendelkezésünkre, ami megfelel 10—20000 kötetes olyan régebbi könyvtárnak, aminek könyvei, csaknem kivétel nélkül, kilenczted részben használhatatlan, elavult salabaktérből állanak. Szakkönyvtárnál pedig ez még európai viszonylatban is számot tesz.

Felmerülhet itt az a kérdés, hogy jogos-e és helyes-e e célra hivatkozott megadózást? Ez a kérdés már felmerült a paróchiális könyvtár megalkotásának alkalmával s már akkor megállapított, hogy igen is jogos és helyes, mert hiszen az így gyűjtött szellemi kincs a nép lelkének gazdagítására van szánva s a papok csak azok a csatornák, amin keresztül eljut hozzájuk. Amint az öntözőművek sem a csatornák, hanem a növények kedvéért vannak, csak éppen a növények nem jutnak vízhez, ha az előbb nem a csatornákon folyik keresztül, éppennyug a lelkési közkönyvtár sem a papok, hanem a nép kedvéért alkottatik meg, mert viszont mit ér a csatornarendszer, ha nem áramlik rajta keresztül eleven víz a növények tövéhez?

A cél gyorsabb megvalósítása érdekében a lelkészek is hozhatnak és én hiszem is, hogy hoznak áldozatot; a dolog intézményes megvalósításának alapja azonban, szerintem, jog és célszerűség szempontjából is a paróchiális könyvtári járulék kell, hogy legyen, különösen akkor, ha egyetemes jellegű intézményt akarunk létrehozni.

A könyvtár elhelyezésének, szervezeti szabályzatának, a könyvkölcsönzés módjának kérdését majd megoldhatja egy erre a célra kiküldött bizottság, most az a fontos, hogy belássuk egy ilyen közkönyvtár létesítésének szükségességét, elodázhatatlanságát és lehetőségét.

A belátástól a megvalósításig azonban hosszú az út, különösen, ha mindenki — másra bizza azt. Ezért is nem fordultam én ezzel a javaslattal, mint azt eredetileg terveztem, közvetlenül a nagy nyilvánossághoz. Tapasztalatom t. i. az, hogy mennél több emberhez fordulunk egyszerre, annál kevesebbhez szólunk tényleg. A szavak kis körben hatnak jobban, távoli köröket a cselekedetek mozgatnak meg.

A megvalósítás helyes és leggyorsabb útja szerintem az, hogy mi, akik belátjuk ennek a kérdésnek elevenbe vágó fontosságát, azonnal a cselekvés útjára is lépünk s elkezdjük a dolog megvalósítását kicsinyben a magunk körében, de azzal a kifejezett elhatározással, hogy minden közös megmozduláshoz készséggel csatlakozunk s csak ilyenek híjjával lépünk külön utakra.

A lelkési közkönyvtár t. i. egyházmegyénként is megvalósítható. Természetesen kisebb mértékben, de éppen olyan hatékonysággal. Vegyük a mi egyházmegyénket a maga 30 gyülekezetével és mintegy 22000 lélekszámával. 22000 lélek után, fejenként 10 fillérjével beszédhető évenként 2200 korona, amiből átlag 40 koronájával vehető évenként 55 könyv. Ez megfelel 1 havi átlagos olvasási idővel, évi 660 kölcsönzési lehetőségnek, azaz minden lelkész olvashatna már az első évben 1 könyv helyett 20—25 könyvet, azaz még több könyvet, mint az egyetemes közkönyvtárból.

Látjuk tehát, hogy a dolog szűkebb körben is megvalósítható és nem kell elhatározásunkat az egyetemes megmozdulástól függővé tenni. Nyomatékosan rá kell azonban mutatnom itt két körülményre. Az egyik az, hogy az egyházmegyei könyvtár, — bár az egyes lelkészeknek számszerűleg ugyanannyi könyv olvasását teszi lehetővé, mint az egyetemes közkönyvtár, sőt mint a mi esetünkben, esetleg többet is — az egyetemes közkönyvtárral szemben egy roppant hátrányt tüntet fel: a választék kicsinységét. Háromszáz kötet könyvből inkább választhat magának egy-egy lelkész érdeklődési körének megfelelő 10—20 kötet könyvet, mint ötvenből, ahol egy-egy kérdésre vagy szellemi irányzatra vonatkozólag, természetesen kevesebb könyv szerezhető be. A másik körülmény az, hogy vannak egyházmegyék, ahol a bevehető összeg a lelkészek illetve gyülekezetek számárahoz képest a miénknél sokkal rosszabb arányt fog feltüntetni úgy, hogy ott egy-egy lelkészre kevesebb olvasnivaló jutna az egyházmegyei közkönyvtár megalkotása révén, mint az egyetemes közkönyvtárból, már pedig a cél az egyetemes közszellem emelése s nem csupán a helyenként való tüneti kezelés. A helyi érdeken túlmenő közérdek tehát egy egyetemes közkönyvtár felállítását teszi szükségessé s a helyi megmozdulásnak csak az esetben szabad elszigeteltnek maradni, ha más oldalról hiányoznák az egyetemes összefogásnak szükségérzete.

Javaslatom tehát a következő: Minden eshetőségre való tekintettel mondja ki már a Nt. egyházmegyei lelkészegyesület egy egyházmegyei lelkészi közkönyvtár megalkotásának szükségességét s e célból tegyen előterjesztést az egyházmegyei közgyűlésnek az erre szükséges összeg előteremtését illetőleg. Egyidejűleg javasolja a lelkészegyesületi értekezlet az egyházmegyei közgyűlésnek egy országos egyetemes lelkészi közkönyvtár felállítása szükségességének kimondását, további hasonló határozatok hozatala céljából a többi egyházmegyeiek megkeresését s az ügynek az egyházi felsőbb hatóságok és testületek elé való terjesztését.

A lelkészértekezlet a javaslatot egyhangulag elfogadta azzal a módosítással, hogy a paróchiális könyvtárdij kérdésében nem illetékes határozni, hogy tehát az ügy késedelmet ne szenvedjen s annak megvalósulása minden körülmények között biztosítva legyen, az egyházmegyei könyvtár felállításához és fejlesztéséhez szükséges összeget a lelkészegyesületi díjnak felemelésével teremti elő, az eddigi évi 5 korona tagsági díjat évi 50 koronára emelven fel, mely teljes egészében könyvek beszerzésére lesz fordítandó. A könyvtárbizottság javaslatára pedig felkérte a lelkészegyesület elnöksége, hogy az ügy érdekében hivatalból gondoskodjék a felolvasásnak az egyház hivatalos lapjában való közléséről.

A lelkészértekezlet javaslatát az egyházmegyei közgyűlés 1932. június 29-én tartott ülésében egyhangulag elfogadta.

„Első rangu iskolaügy.”

Ilyen címen jelent meg e lap 27. számában Csabay Pálnak egy cikke, amelyről már azt kellett gondolni, hogy teljesen hatás nélkül hangzik el. Ugy látszott, hogy amit ő első rangúnak tart s valóban az is, az iskolaügy, senki-nek se fontos, senkinek sincs semmi hozzászólni valója se pro, se kontra.

Végre. A 32. szám meghozta a „Visszhang”-ot, amely ugyan nem visszhang, hanem ellenvélemény. A visszhang azért visszhang, hogy azt visszhangozza, amit odakialtottak neki.

Őt hétig értt, talán forrott egy fiatal ember szívében az erős szándék: Megfelelek. Megtette. *) Kár, hogy nem mérsékeltebb formában tette, de tudjuk be mentségül, hogy a fiatalok hevesek szoktak lenni.

Hevességében nem tudja megállni, hogy elő ne vegye „az irgalmas samaritanusról szóló példabeszédben szereplő zsidó pap eljárását”, „ki az utszélen fekvő vérző beteget szeretetlenség nélkül elkerülte.” Az az utszélen fekvő vérző beteg szerinte az iskolaügy, (és ebben igaza van,) a szeretetlen zsidó pap pedig Csabay Pál, (és ebben nincs igaza).

Ellenben Cs. P.-nak van igaza teljesen és tökéletesen akkor, amikor azt mondja, hogy iskoláinkért erőnket meghaladó készséggel áldozunk.

Igaza van akkor is, amikor azt állapítja meg, hogy ezeknek az áldozatoknak ellenértékékepen azelőtt iskoláinkban önrendelkezési jogunk volt, most azonban a jogok lecsökkentek, majd hogy meg nem szűntek, csak a kötelesség az, ami megmaradt, sőt megnőtt.

Teljesen igaza van Cs. P.-nak abban is, hogy non sens és eltűrhetetlen állapot, hogy kötelességeket teljesítünk jogok gyakorlása nélkül.

Ezeket nem is cáfolja senki, mert nem cáfolhatja meg senki.

Azonban azt mondja Cs. P., hogy az iskola-fenntartás nagy terheivel szemben *semmi* az, ami jogot még az állam meghagyott az egyháznak és ez az a sebezhetőnek vélt pont, ahol a Visszhang írója, Osváth László ellentmond, előállván azzal a saját megállapításával, hogy „amíg a tanítóválasztás az egyház kezében marad, addig mindig módjokban lesz egyházaink-nak hithű tanítókat választani, stb.”

Kénytelen vagyok ez után a megállapítása után egy nagy kérdő-jelet tenni. Mődunkban lesz? Honnan? A pozsonyi képzőből? Szakképzett tanítókat kaphatunk majd onnan, igen, de

*) A kis cikk már régebben íródott, de anyagtorlódás miatt nem hozhattuk előbb (h. szerk.)

nem hitben és egyházszeretben nevelt református tanítókat. Tisztelet a kivételeknek, akik ha kevesen is, de vannak. O. L. is ezek közül a kivételek közül való, készséggel elismerem; ő még tiszteletes atyjának ároni házából hozta magával a vallásosságot és az egyházszeretetet és alkalmam volt magamnak meggyőződni afelől, hogy emellett tanítani is jól tud. De érvelni, legalább is ez alkalommal, — ne vegye rossz néven —, bizony nem jól tud. Mert nem csak hithűség dolgában, de még képzettség dolgában sincs módunk válaszítani.

A régi, értékes tanítói gárda örökségét egyre több helyen veszik át és tékozzolják el olyanok, akiknek nem hogy szakképzettségük, de még általános műveltséget adó középiskolai végzettségük sincsen.

Kénytelen az egyház igen sok helyen a tanító-mesterek helyére tanító-inasokat állítani, annyira nincsen módunkban válogatni.

A gyakorlat majd őket is mesterré teszi? Igen, de milyenné lesz kezökben az a nemzedék, melyet inas korukban neveltek fel, amelyen még csak tanultak tanítani? Milyenné lenne az a ház, amelyet kőműves-mesterek helyett kőműves-inasok építenének? És milyenné lesz hasonló körülmények között az egyház?

„Az iskola az egyház veteményes kertje”, úgy van, de a református egyháznak csak református iskola lehet a veteményes kertje, ez nyilvánvaló. És református iskola-e az, amelyben a vallástanításra csak heti két fél óra van megengedve?

„Akié az iskola, azé a jövő”. Nos hát, az iskola még a miénk — telekkönyvileg. Miénk-e így a jövő? Inkább azé a jövő, akié a tanító. De a ref. egyházé-e az a tanító, akivel nem az egyház rendelkezik, hanem a tanfelügyelő?

Teljesen igaza van Cs. P.-nak, hogy az ilyen iskola: ez a csak *névtleg* egyházi iskola fölösleges teher. Ha nem sikerül visszavívni, amihez jogunk van, iskolai autonómiánkat, akkor az ilyen iskolafenntartás teljesen értelmét veszíti számunkra. Azt mondja és jól mondja valaki a Szeretet legutóbbi számában, hogy „református egyháznak csak határozottan református iskolát érdemes fenntartani.” Igaza van. Addig van értelme annak, hogy iskolát tartsunk fenn, amíg az az iskola *nekünk* nevel.

Ha nem sikerül az sem, amihez jogunk is, telkünk is, valamelyes tőkénk is volna, csak engedélyünk nincsen: egy ref. tanítóképző felállítás, akkor a jövődő nemzedéknek a vallásos nevelését egyenesen ellenük és egyházunk ellen való bűn a régiek, maiak után következő, idegenek által és idegenül nevelt tanítókra bízni.

A kakukmadár ugyan idegen fészekben nevelteti fel a fiatal kakukmadarakat, de mi még sem követhetjük a példáját. Hanem azt kívánjuk, hogy legyenek igazán református iskoláink és nevelhessünk magunknak igazán református

tanítókat. Ha ezt nem lehet kivívni, akkor nincs más megoldás, csak az, amit Cs. P. említ: Az énektanítást és a kántorságot biztosítani külön, szerződésileg, a vallásos nevelést pedig, a vallástanítást vegyék át a papok. Tertium non datur!

Konkoly-Thege István.

Rövid válasz a „Visszhang“-ra.

„Visszhang” cím alatt reagált Osváth László szilicei ideiglenes tanító e lapban megjelent „Első rangu iskolaügy” című közleményemre.

Mindenekelőtt megállapítani kívánom, hogy a „Visszhang” nem volt visszhangja közleményemnek, mert a visszhang az elhangzott hangot hangozza vissza, míg az Osváth L. cikke szögesen ellenkezőt mond, mint amit én mondtam, mikor azt állítja, hogy propagandát kezdem iskoláink feladása érdekében, holott én világosan és szóról-szóra ezt mondtam: „Távol legyen tőlem, mintha jelen soraimmal iskoláink közlésesítése, vagy államosítása, szóval iskoláink átadása érdekében akarnék propagandát kezdeményezni.”

Már ez a citátum tökéletesen megcáfolja Osváth L.-t.

Ellenben az általa Luthertől és egy kiváló német államférfiutól vett citátumai azt az impressiót keltik bennem, mintha „Visszhang”-ja sugalmazásra iratott volna és a sugalmazó hangjának lenne a visszhangja, amennyiben citátumait egy hozzá és hozzám közelállónak szájából már több ízben hallottam.

Bármint van is, az bizonyos, hogy Osváth L. szerencsétlenül melléje fogott tárgyamnak. Én ugyanis csak iskoláinknak ama mai állapotát gravámeneztem, mely szerint iskoláinkban csupán kötelességek teljesítésére vagyunk utalva, jogok gyakorlása nélkül, ami kétségtelenül sehogysem éri meg azt a nagy áldozatot, melyet iskoláinkért hozunk, mert ha az adott viszonyok között iskoláink nem szolgálhatják elgondolásunk szerint református anyaszentegyházunk érdekeit, ilyen iskolákért valóban balgaság azon egyházközségeinket megbirhatatlanul terhelni, melyek éppen, vagy legalább is nagy részben e megterhelhetőség miatt immár nem egyebek, mint súlydedező hajók.

Az ilyen értelmű megoldást én különben csakis azon eshetőségre ajánlottam, ha már nincs tovább, vagyis ha a mai fonák helyzetet lehetetlen segíteni s változtatni. Mint nehézményezett cikkemben írtam: „Én csak a mai lehetetlen helyzeten való változtatást, a régi iskolai autonómiánknak visszaállítását, a jelenlegi zűrzavaros iskolaigazgatási anomáliáknak megszüntetését kívánom és sürgetem.” Ezzel pedig — úgy gondolom — nem akarok rosszat, csak jót!

Az Osváth L. tiltakozása, melyet a még állás nélkül levő tanítók nevében tett, engem teljesen hidegen hagy azon elvnl fogva, hogy nem a ref. anyaszentegyház van az állás nélkül levő

ideiglenes tanítókért, hanem talán inkább megfordítva.

Hogy a hivatásuk magaslatán álló tanítókat senki nem becsüli jobban, mint én s hogy ref. iskoláink sorsa senkinek nem fekszik jobban a szívéen, mint nekem: bizonyosságul e lapok 32. számában éppen a tiltakozó „*Visszhang*”-gal egyidejűleg megjelent „*A magyar tanítóképzés*” című közleményemre hivatkozom.

Csak ennyit tartottam szükségesnek mondani!
Csabay Pál.

Belmissziós konferencia Felsőzemplénben.

Augusztus 14-én „*református búcsú*” volt Deregnőn, ezt mondta a nép. A pompás, ózondus nyári reggelen ünneplőbe öltözött karavánok indultak a zempléni hegyek és ungi részek magyar tájairól csakugy, mint a közeli szlovák falvakból, egész kis népvándorlás. Keletről, nyugatról seregestől jöttek nem hódítani, hanem meghódolni. Hírét vették, hogy a felsőzempléni egyházmegye ifjusági konferenciát tart. Ezt az új dolgot megismerni, ott meggazdagodni, a Legnagyobb előtt meghódolni s mindezek által Isten örökkévaló dicsőségét hirdetni, indultak utnak ezek a karavánok, autón, szekeren, kérekpáron, gyalog, Deregnő-felé, 25 km. távolságról is. Szöllőske, Csarnahó, Garany, Hardicsa, Bés, Kapos, Nagymihály a mesdekövei annak a dülőnek, amelyen alkalma nyílt szántogatni, vetetni a konferencia munkásainak. És ők vetettek is jó magot, bőven. A meghívóban közzölt tárgykör teljesen betöltetett és kimerítetett. Érintetlenül nem maradt semmi vonatkozásban.

A négy csoportban is végzett textusismertetés után megkondult a harang és a szava a templomba és környékére gyűjtötte az Ige után vágyakozókat. Am a deregnői patinásfalú, tágas temploma nem volt képes befogadni a több mint 2000 főnyi nagy sokaságot. Kivülmaradt a templomon majdnem a fele a közönségnek. De azért a kintrekedtek sem szűkölködtek tápláltatván a lelkiekben a helybeli lelkész és mások igehirdetése által. Éneklés után Horkay Lajos főjegyző imája bontogatja a lelkek szárnyait, azután az igehirdetés emel fel a magasságba. Hiite erejétől lüktető, magával ragadó és mégis művészi predikálásával feltárja az ifjak előtt a krisztusi örömöket, a világ szerint való öröömök kárhuzatos voltát és óva int a Nihil istentelenségétől.

Azután megalakult a konferencia, melyet a gyengélkedése miatt távolmaradt esperes nevében is dr. Mertens Alfréd egyházmegyei gondnok nyitott meg. Felolvastatik főtiszt. Péter Mihály püspök urnak a konferenciához intézett levele, amelynek hangjában a szülőfaluja iránti

szeretete mellett az öröm szava csendül meg afelett, hogy éppen ez a község lett az első az áldozatkészségben, mely az egyházmegye területén az első konferenciát megrendezte. Sajnálja, hogy testben nem lehet jelen, de lélekben velünk van és ránk Isten áldását kéri. Böszörményi Sándor, a belmissziós bizottság és a konferencia elnöke tart előadást a konferenciák lényegéről, céljáról és áldott hatásairól. Előadása fölkelte a szivekben a felelősség érzetet és arról győz meg, hogy mindent „sáfárságba” kaptunk Istentől, mindenről számolni tartozunk, munkatársak vagyunk, de legyünk munkások is, mert Krisztus „ezt tette érte”! Hát te mit tettél érte?

Ezután egy bájos jelenség jelenik meg a pódiumon, Horváth Irén, a nagymihályi leánykör vezetője tart előadást. Remeg a hangja, dobog a szíve, de a hitvalláshoz bátorságot ad égi Vőlegénye. Megkapó, egyszerű, keresetlen szavak, megtalálták az utat szívből a szivekhez.

Utánna a mi világi papunk, dr. Mertens Alfréd ügyvéd, em. gondnok tárta fel előttünk a református keresztyén ifju diadalmas eszményképét és annak az ambíció felkeltése és kielégítése után a hív munkásságban megnyilatkozó életet. Előadása mély nyomokat hagyott és méltán, mert köztudomásu, hogy ő a szavainak igazvoltát a tetteivel maga pecsételi meg, minduntalan megnyilatkozó áldozatkészsége mellett még azzal is, hogy azt a „gyönyörűséges igát” még ilyen formában is magára veszi. Ha sok ilyen oszlopa volna egyházunk épületének, nem féltető az összeomlástól.

Lengyel József ker.-i előadó fáradhatatlanul kibányászott 100 bibliai oszlopra támaszkodó előadása keretében azt fejtegeti, hogy mi minden az egyház nekem, aki gyermeke vagyok. A sikerülten felépített erősségre, hisszük, sokáig fogunk reá támaszkodni. Ugyanilyen maradandó becsüek hozzászólásai is.

Vajnay József tanító felolvassa szervesen felépített értekezését a református ifju jellemének kialakulásáról. Kár, hogy a kimerült hallgatóság ezt az előadást nem kísérte már méltó figyelemmel. Legyen mentsége, hogy fél 9-től fél 1-ig kifáradt, bár a helybeli és hardicsai énekkarok szereplései igyekeztek változatossá tenni a konferencia programját.

Betelve a lelkiekkel, a testi szükséglet kielégítését kerestük. Ezt a lelkészek, tanítók a gyülekezettől nyerve a paróchián (60 teríték), a hivek magánházaknál (15—20-as csoportokban) találták meg. Ebéd után az ifjak szolid játékban üdülnek fel, a hivatásosak tanulságaikat és terveiket beszélnek meg és cserélik ki egymás között. Azután ismét a templomba sereglik a gyülekezet, ahol a nagy hallgatóság előtt Dobos Sándor em. tanácsbíró magyarázza újból az Igét. Lángoló szavai gátat szakított árvíz sodraként ragadják a hallgatóságot magukkal; megrázó erővel rántja le a leplet az értünk szen-

vedett Krisztus értünk vérző sebeiről. Majd Erdélyi Zoltán lelkész értékes előadása következett a református ifju erkölcsi felelősségéről, mely nagy figyelemmel hallgatott értekezés a kitűzött program utolsó száma volt. Utána Kostyánszky Jenő nagymihályi presbiter tett bátor vallomást tántoríthatatlan hitéről és mondott köszönetet a konferencia megrendezésében fáradozóknak. A helybeli gyülekezet köszönetét egy presbiter tolmácsolta; végül a kerületi előadó záró szavaival és az elnök imádságával ért véget a nagyhatású és minden részletében áldott magvetés.

Alkonyra hajlott a nap és megindultak a karavánok vissza a felsőzempleni és ungi hegyek-rónák felé egy áldott nap emlékével gazdagabban és bent a szivekben ott az erős fogadás: ha mindezekről valaha elfelejtkezem, feledkezzék meg rólam az én jobb kezem.

Szomszéd.

Régi dolgok.

Adalékok Bacska történetéhez.

III.

Irta: *Haraszty Károly.*

A templomépítés természetszerűleg maga után vonta a telekrendezést is. Az új istenháza körül szalmás, nádas jobbagy viskók terültek el, melyek tűzveszélyesek voltak az új templomra nézve, de egyébként esztétikai szempontból is kifogás alá eshettek. A presbitérium tehát e célból érintkezésbe lépett *Ágcsernői Szerdahelyi János* földesurral, „hogy a Batskai osk. Tanító régi Ház helynek a Templom s Paróchia szomszédságában fekvő Tek. Szerdahelyi János Úr részén lévő Ház helyért által cseréltetését” végrehajtsák. A csere sikerült s az arról szóló szerződés így hangzik: „Én Ágcsernői Szerdahelyi János, tekintvén hív Jobbagyimnak hűséget, az általok épített új Templomnak a történhető veszedelemtől való eltávoztatását — a Paróchia vagyis az új Templomnak épen tőszomszédságában fekvő zsellér fundusomat által cserélem ugyan ezen Fundusnak dél felől végéig hosszába fekvő Paróchiális s az oskola Tanító által használt fundusért, mely két fundus felmértetvén, lejénd tehát az által cserélt Oskola Tanító fundusának, mely eddig a zsellérem, *Csom Ferentz* által használtatott, hossza 58 öl, az uttca mentibe szélessége 13 öl 4 sukk, a közepin 13 öl 1 sukk, a tő felől való végi pedig 11 öl és 3 sukk, ezen kívül pedig a *tóban is fundusa erányában az Oskola Tanítónak szabad használása lejénd. (!)*

Más részről mi a Batskai Helv. Vstt követő Anya Ekklesiának tagjai közönségesen ezen Atyáskodó gondoskodását fent tisztelt kegyes Földes Urunknak elfogadjuk s szívesen megköszönjük. A mennyiben pedig a fent tisztelt Úra-

zsellérjének, *Csom Ferentz*nek a funduson építés és gyümölcösbeli javításai lennének, mely a mi Oskola Tanítónk fundusán lévő épületeknek ára és betse a Tettes Járásbeli Al Szolga Bíró és a K. Helmetzi belsületes Tanács által 45 V. forint 30 krral. többre nézettetvén s itéltetvén, — annak ezennel való kifizetésére magunkat kötelezzük, mint is kész pénzzel a fent említett *Csom Ferentz*nek ki is fizettük.

Melly ekképen történt cserénk mind örökké tartandó voltáért, felhagyván minden esetre egymásközt a törvényes jótállást, kiadtuk egymásnak neveink aláírásával és szokott pecsétünk megerősítésével ezen csere levelünket. Batskában Augusztus 5-dik napján 1833 ik Esztendőben.

Szerdahelyi János m. p. P. H. — Mi előttünk, mint Egyházi Birtokosok előtt Nagy József E Tábla Bíró, Pilisi Pilisy Menyhért m. k. Tábla Bíró. — Csonka István rendes Ekklesia Gondviselőjének keze X vonása és minden Ekklesia Tagjai közönségesen. P. H. *Jeney Ferentz* a Batskai Ref. Ekkliának osk. Tanítója." (Ezen csere-szerződés bemutatott az egyh.-megyének 1833. szept. 4—5-én tartott közgyűlésében Lácán. Szerdahelyi János főszolgabíró és földesur halmvai a batskai sirkertben pihennek. Emlékezete még ma is él a nép között. Szigorú úr volt, ki jobbagyát minden legkisebb rossz cselekedetéért a deresre huzatta.)

Ezen kőből épült templom 82 évig állott fenn. 1914-ben lebontatott s még ugyanannak az évnek tavaszán az egyházközség egy nagyobb templom építésébe kezdett, mely munkát azonban a kitört világháború miatt egy időre be kellett szüntetni. Az építkezés még *Verebélyi József* lelkészkedése alatt indult meg, a folytatás és befejezés azonban *Haraszty Károly* lelkészre várt. Az új templomot *Bálint Dezső* spataki lelkész-esperes avatta fel 1918. okt. 6-án.

H I R E K

— **Meghívó a deáki református leánykonferenciára 1932. augusztus 26-án.** A Dunán-inneni Református Egyházkerület belmissziói bizottsága a szokásos református leánykonferenciákat ezidén is megrendezi egyházunk javára. Istennel való lelki találkozásra hívja a református leányokat, hogy meglássák, mit kíván ma tőlük Isten, hogy ezután is felhasználhassa őket országának építésére. A konferencia rendezősege tehát szeretettel vár és hív minden református leányt, aki Isten országa és az anyaszentegyház ügye iránt érdeklődik. Tekintettel azonban a mai rendkívüli nyomasztó gazdasági helyzetre, ezidén a helyi gyülekezet vendégszeretétét igénybe ne vegyük, tehát minden résztvevő

egy napi ellátást hozzon magával. A leánykonferencia programja: 8--9. Csoportos bibliakörök. (János IV. alapján). Tartják: Sándor Benő negyedi, Rác Elemér magyarsóki, Pap K. Árpád farkasdi, Zsemlye Lajos hetényi református lelkészek. 9—fél 10. A csoportos bibliakörök összefoglalása: Kalitza László zsigárdi református lelkész. Fél 10—háromnegyed 10. A konferencia megalakulása, helybeli lelkész üdvözli a megjelenteket. Háromnegyed 10—fél 11. Németh Erzsébet előadása: „Szolgálatunk”. Fél 11—11. Hozzászólás. 11—fél 12. Dr. Kenessey Kálmán előadása: „Miért vagyok református?” Fél 12—12. Hozzászólások. 12—Fél 3. Ebéd. Fél 3—3. Zsemlye Lajos előadása: „Mit vár a református egyház leányaitól?” 3—fél 4. Hozzászólások. Fél 4—4. Szünet. 4—egynegyed 5. Czibor József „Mit jelent nekünk a konferencia?” Egynegyed 5—fél 5. Balogh Elemér püspök buzdító beszéde a konferenciához. Fél 5. A konferenciát bezárja és imádkozik: Balogh Elemér püspök. Ének: Mindég velem Uram... A konferencián megjelenők énekeskönyvüket és bibliájukat hozzák magukkal.

— Mit kíván a magyarországi tanítóság?

A magyar tanítók országos gyűlése a következőket kéri: 1. Nyolcosztályos népiskolát. 2. Középiskolai érettségire épített főiskolai tantóképzést. 3. Szakszerű iskolai felügyeletet, a mai iskolaszékek és gondnokságok megszüntetését. 4. A segédtanítóság eltörlését. 5. Tanítók bekapcsolását a községi közigazgatásba. 6. Egységes és egyenlő elbánást. 7. Az ovónők fizetésemelését. 8. Igazgatói pótlék rendezését. 9. Tanyai tanítóknak működési pótlékot. 10. Tanítói internátusok szervezését. 11. A terményfizetés megszüntetését. 12. A kántori és tanítói fizetés szétválasztását.

— **Ötéves terv a vallás ellen.** Moszkvában új ötéves tervet dolgoztak ki, melynek célja, hogy öt év alatt minden vallást elpusztítsanak. A javaslat már törvényerőre is emelkedett. 1933 május 1-ig be kell zárni Oroszországban minden felekezeti iskolát és lelkészképző intézetet. Akik a parancsot nem teljesítik, azokat kizárják az állami élelmezési akcióból és vagy elhagyják az országot, vagy Szibériába száműzetnek. 1937 május 1-én már nem lehet semmiféle egyháznak sem temploma, sem imaháza. Az ötéves terv elősegítésére 150 egyházellenes film készült, melyeket mindenütt elő fognak adni Oroszországban.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. A királyhalmeci ref. egyház 2 tanerős iskolájához, ideiglenes orgonista kántor: tanítói állására pályázatot hirdet. Javadalom-1.) Lakás, 2.) 13714 kat, hold szántó, 3.) 15 köböl rozs, 4.) 5 köböl búza, 5.) 242 kő. készpénz, 6.) Stóla, 7.) Államsegély kérelmezve lesz. Az egyházi javadalom 2976 kő-ban van értékelve. Tannyelv magyar. Kötelessége az előirt tanítói és egyházi teendők elvégzése. A pályázatok Ref. Lelkeszi Hivatal Král.-Chlumec, Királyhelmece küldendők. Pályázati határidő augusztus 28. Állás 1932. szept. 1-én elfoglalandó. Királyhelmece 1932. aug. *Ref. Egyház.*

Pályázat. A kálosai ref. egyház pályázatot hirdet kántortanítói állásra. Fizetés: Lakás, 5 kh. 312 □-öl szántó föld és rét, melynek adóját az egyház fizeti. Munkaváltság 70 kő., 15 köböl őszi életnemű, 10 köböl zab, 16 m. tűzifa beszállítva. 4 drb. marhalegeltetési jog. Stóla az e. ker. határozat szerint. Államsegélyt az egyház kérévényezi, de érte felelősséget nem vállal. Kötelessége: Az I-VIII osztály tanítása, kántori teendők végzése, esetleg akadályoztatás esetén a lelkész helyettesítése. Pályázhatnak állampolgársággal, oklevéllel bíró férfi tanítók. Tanítási nyelv magyar. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Kellően felszerelt pályázati kérvények 1932 augusztus 25-ig bezárólag a ref. lelkészi hivatal címére küldendők Kálosa—Kálosa-niznie p. Fige—Figa *Presbitérium.*

Pályázat. A lóti reform. iskolaszék pályázatot hirdet az előkönyörgő kántortanítói állásra. Jövedelme: 1.) Megfelelő lakás melléképületekkel. 2.) 79 kő. készpénz. 3.) 475 klgr. buza. 4.) 450 klgr. rozs. 5.) 407 kgr. árpa. 6.) Kemény tűzifa 76 m³. 7.) 113 lit. bor. 8.) 560 klgr. széna. 9.) Stóla az egyházkerület rendelete szerint. 10.) 7 hold szántóföld, melynek adóját az egyház fizeti. 11.) Hivatalos utakra előfogat. 12.) Államsegély. Kötelessége mindazt teljesíteni, amit a törvény, vagy szabályrendelet előir. Pályázhatnak a kellő képesítéssel bíró férfi tanítók. Pályázatok f. é. aug. 27-ig Alsószecsére az esperesi hivatalhoz küldendők. *Iskolaszéki elnök.*

Szerkesztői üzenetek.

Ms. A X. már hetek óta itt van, de a IX. nem érkezett meg. Ives levélben kértem, az meg oda nem érkezett? Megkapom a IX.-et újra, vagy ne várjak rá? *Többeknek.* A szerkesztőséghez küldött express levelek és táviratok minden esetben 7 korona külön költséget okoznak kikézési díj címén és amellet a leveleket rendesen *később* kapjuk meg. Miután ilyen költség fedezésére lapunk alappal nem rendelkezik — kénytelen lesz a kiadóhivatal az összeggel a jövőben a feladót terhelni meg.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA”-ra
Kapusány címre küldendők:
Égész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Főmunkatársak:
Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény a vajáni, a kiadóhiva-
talra tartozó megkeresések
pedig a csicséri lelkeszi hiva-
talhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Lelkészek neveltetési járuléka.

A fennirt cím alatt egyházi lapunk 33. szá-
mában foglaltakra — félreértések elkerülése
szempontjából — közlöm a következőket:

A félreértést főként a jelzett közlemény má-
sodik bekezdésében 1. alatt foglalt az a tétel
idézheti elő, amely szerint: A neveltetési jár-
ulék nem egy a családi pótlékkal. Ez az állí-
tás tévedés szüleménye, amennyiben a kon-
grua törvény végrehajtására kiadott 124/1928.
számu kormányrendelet „családi pótlékról” nem
tesz említést s ilyen néven nincs is államsegély,
hanem *nevelési járulék* ról, amelyre igénye van
nemcsak a tényleges szolgálatban álló lelkész-
nek, hanem a nyugdíjasnak és özvegynek is a
következőképen:

9. §. A lelkészeknek igényük van nevelési
járulékra. amely egy ellátatlan gyermeknél 1224
Kč, több ellátatlan gyermeknél 1800 Kč évente.

10. §. 1. A nevelési járulék az alábbi kor-
látozásokkal az édes, a mostoha vagy a foga-
dott gyermekért jár, akik ellátatlanok és cseh-
szlovák állampolgárok. Hogy mely gyermekek
tekintendők ellátatlanoknak, az az állami prag-
matikális tisztviselőkre érvényes szabályok sze-
rint döntenek el.

2. A 18 évesnél idősebb gyermekekért ne-
velési járulék csak akkor jár:

1. Ha nyilvános, vagy nyilvánossági joggal
felruházott iskolában tanulnak, tanulmányaik
befejezéséig, legfeljebb azonban

a) 21 életévük betöltéséig középiskolában
vagy szakiskolákon végzett tanulmányánál,

b) 24 életévük betöltéséig főiskolákon vég-
zett tanulmányánál, de csak ha rendes ered-
ménnyel tanulnak, vagy

2 ha tartós lelki vagy testi betegség miatt
minden keresetre képtelenek.

3. Oly gyermekekért, kik külföldön tartó-
zkodnak vagy ott járnak iskolába, nevelési jár-
ulék csak akkor jár, ha a lelkész állandó hiva-
talos működési helye külföldön van. Kivételeket
megokolt esetekben az iskola és népművelődési
minisztérium a pénzügyminiszterrel egyetértés-
ben engedélyezhet.

4. Oly gyermekeknél, kik nem élnek aty-
jukkal közös háztartásban, a nevelési járulék
teljes egészében csak akkor jár az atyának, ha
ellátásukhoz legalább a nevelési járulék össze-
gével egyenlő összeggel járul hozzá, különben
csak oly összegben, mellyel eltartásukhoz tény-
leg hozzájárul. A mostoha vagy fogadott gyer-
mekért nevelési járulék csak akkor jár, ha az
érvényes szabályok szerint eltartásra köteles és
arra képes más személyek nincsenek.

5. A nevelési járulék a nevelt gyermekek
után is jár, ha a nevelési viszony a gyámható-
ság előtti szerződésen alapszik. . .

Nyugdíjasok nevelési járuléka.

39. §. Nyugalmazott lelkészeknek nevelési
járulék jár abban a mérvben és annyiban, a-
mennyiben az őket megilletné a tényleges szol-
gálat alatt.

Az özvegyek nevelési járuléka.

45. §. A lelkészek özvegyeinek az özvegyi
nyugdíjhoz nevelési járulék jár abban a mérv-
ben és annyiban, amennyiben a férjnek járna
a tényleges szolgálat alatt.

Árvák nevelési pótléka.

48. §. (1) Lelkészek törvényes és örökbe
fogadott gyermekei, valamint nevelt gyermekei
mindenkének, míg ellátatlanok, az özvegyi

nyugdij egyötöd része magasságában nevelési pótlék jár és pedig

1. A leánygyermeknél legfeljebb 18 életévük betöltéséig.

2. Fiu gyermekeknél legfeljebb 21 életévük betöltéséig. Ha azonban valamely tanintézetben rendes sikerrel tanulnak, 24 életévük betöltéséig.

Ha súlyos testi vagy lelki betegség miatt minden keresetre képtelenek, a nevelési pótlék a feltüntetett idő után is engedélyezhető.

Árva nyugdij.

50. §. Teljesen elárvult gyermekeknek árva nyugdij jár a 48 §-ban megjelölt időig, azon normális özvegyi nyugdij felének teljes összegében, amelyet édes vagy mostoha anyjuk élvezett vagy amelyre igénye lett volna.

52. §. A teljesen elárvultak árva nyugdíjához nevelési járulék jár abban a mérvben és annyiban, amennyiben az atyának járna a tényleges szolgálat tartama alatt.

A fentirtakat szükségesnek tartottam lelkész-társaim figyelmébe ajánlani, hangsúlyozni óhajtván azt, hogy a konventi püspök-elnök ur által ismertetett leiratban foglaltak *nem képeznek novumot*, hanem csak felmerült eset alkalmából a joggyakorlat megvilágítását. *Idrányi Barna.*

Egyházfegyelem.

A gömri református lelkészértekezlet 1932. május 30.-iki gyűlésen előadta: *Vargha Lajos* zsiplak lelkész.

Az utóbbi időben mind gyakrabban és gyakrabban beszélünk egyházi életünk elfajulásáról, viszonyainak leromlásáról, a zabolátlanság megnyilvánulásairól, a szabadosság, a terror, a vad szenvedélyek feltöréséről, romboló hatásairól — egész az anarchia jelentkezéséig s ezzel kapcsolatban ezeknek a rendkívül káros és kóros jelenségeknek megakadályozására és a rossz irányba lendült — fegyelmezetlen elemeknek megfékezésére, ártalmatlanná tételére irányuló — a mainál szigorubb egyházi fegyelem alkalmazásának szükségességéről.

De eddig inkább csak meditáltunk e felett. Erre a meditációra pedig nem az készített bennünket, mintha talán nem tudtunk volna más kérdéssel foglalkozni, hanem nagyon is szomorú, sőt megdöbbentő események. Tudom, hogy amikor ezeket az eseményeket emlitem, a rimaszombati egyház közelmúlt eseményeire gondolnak lelkész-társaim. És nem alaptalanul, mert ezekre célozok én is.

Hogy micsoda dolgok történtek ott, egy „csaló, monomániás” után való esztelen törtétekből, törvényeink, egyházi felsőbb hatóságaink sárral való megdobálásától kezdve (amiből, mellesleg mondva, mindnyájunkra hullott egy-egy kevés), egész a véres templomi pofozkodásig:

azt nem kell, nem is akarom elmondani. Csak azt, hogy micsoda hatást váltottak ki, micsoda szenvedést okoztak azok ártatlanul meghurcolt nagyjainknak — és ami a legfontosabb, — micsoda óriási veszély magvait hintették el azok az események anyaszentegyházunkra nézve. De ne is én mondjam el ezeket, hanem mondja el az, aki átszenvedte és leírta azokat. Bár tudom, hogy mindenki ismeri a Főtiszteletű Püspök Urnak a f. év március 3. án Kassán tartott kerületi gyűléshez intézett panaszát, annyira ide tartozik az mondanivalóim közé, hogy nem hagyhatom ki szóról-szóra való felolvasását. (Lásd: 1932. III. 3.-i kerületi jegyzőkönyv IV. pontja 8. old.)

Fájóbb felajdulást kálvinista püspök ajkáról én még sohasem hallottam, kálvinista püspök írásából sohasem olvastam.

Mi mindnyájan ismerjük az eseményeket, amelyek a Főt. Püspök urat ennek a panasznak a megírására kényszerítették, a kiindulási ponttól „a rimaszombati hívek egy részének egy istenített bálványkép” iránt való hódolatából fakadt, terrorisztikus fellépésétől, ezen a fájdalmas felajduláson keresztül egész a templomi pofozkodásig, a zabolátlanság szenvedélyek és a legnagyobb fegyelmezetlenség kitöréséig.

Ugyanezek az események szülték ennek a panasznak az ikertestvérét is, az 1931. október 14-i kerületi gyűlés püspöki jelentésének következő részét: 1931. kerületi jegyzőkönyv VIII. pontja 21—22 old. Ismerjük azokat a szomorú eseményeket, amelyek ezeknek a szomorú soroknak leírására vezettek, többé-kevésbé mi magunk is éreztük egyházaink életében azoknak inficiáló, romboló hatását, amelyeknek ártalmatlanná tételére Főtiszteletű Püspök ur a kerületi gyűléshez fordult segítségért, hangsúlyozva az egyházi fegyelme szigorubb gyakorlásának szükségességét, zsinati törvények által való elrendelését, alkalmazását.

A püspöki jelentésben ugyan szó van az egyházfegyelem szigorításának szükségességéről, de hogy ennek megvalósítására történtek-e lépések, arról semmit sem tudunk. Pedig én úgy hiszem, hogy nem tévedek, ha azt mondom, hogy nincs közöttünk senki, akinek a fentemlített, megdöbbentő események indítást ne adtak volna arra, hogy a passzív meditációkból az aktivizmus útjára kell lépnünk, ha azoknak az eseményeknek romboló hatását, elharapózását megakarjuk gátolni. És mi nem is néztük egészen tétlenül az eseményeket. Felemeltük tiltakozó szavunkat, sőt elítélésünket az eseményekkel, azok előidézőivel és szereplőivel szemben. De tiltakozásunk, elítélésünk csak egy egyházi tisztviselőt érintett mélyebben, akit az apostoli kor gyakorlatára támaszkodva értekezletünk — megbánásának megbizonyításáig — kebeléből kirekesztett. Illetékes hatóságaink még ennél is tovább mentek s a törvények szigorának kérlelhetetlen erejével ezt a megte-

vedt lelkésztestvérünket, aki az összes események tulajdonképeni oka volt, palástjától, kenyerétől fosztották meg. A bűnös események felidézőinek többrendű és rangu faktorai közül tehát egy elvette büntetését. De csak egy! Csak egyre sujtott le a törvény szigora teljes erővel. De a botrányok többi okozóira, rendezőire nem! Azokkal az egyháztaggokkal szemben, akik a fegyelmi törvények hiányainak tudatában a megbüntethetlenség biztos fedezékének megnyugtató érzésével szabadon rakoncátlanokdtek, sértettek, ütöttek, gyalázkodtak, halmoztak erőszakoskodást és elképesztő törvénytelenégeket rakásra, azokkal szemben semmiféle megrendszabályozás, semmiféle fegyelmezés nem gyakoroltatott, épen törvényeink fogyatékoságai folytán.

(Folyt. köv.)

A politikai község és a felekezeti iskolák személyi kiadásai.

Általános érdeke miatt leközöljük a Prágai Magyar Hírlap fenti című közleményét.

A hitvallásos iskolák jogainak védői számára értékes segítséget jelent a legfelső közigazgatási bíróságnak ez év május 10-én hozott 7527/32. számú döntése, amelynek indokolása a következő:

„Szimő község képviselőtestülete 1926 október 23-án tartott ülésében 38/926. k. gy. szám alatt egyhangulag elutasította a szimői r. k. iskolaszéknek azon kérelmét, miszerint a községi pénztár viselje a r. kat. egyházi tanítók betegsegélyző járulékainak felét.

A komáromi járási hivatal 1927. május 12-iki 6019/27. sz. határozatával elutasította ezen fellebezést, melyet a fenti határozat ellen Juhász István r. kat. plébános az említett r. kat. iskolaszék képviselőjében beadott, a következő indokolással: Zemne (Szimő) község viseli ugyan a szimői r. kat. felekezeti népiskola személyi és tárgyi kiadásait már sok éve, ez azonban csak támogatás a község részéről, nem pedig kötelezettség vagy kötelesség, minélfogva a község bármikor ezen támogatást részben vagy egészben megszüntetheti és természetesen nem köteles az iskola fenntartásával felmerült új terheket sem átvenni. A fellebbezés azon indokolása, hogy minthogy a község az 1868. évi XXXVIII. t. c. életbelépte előtt viselte a felekezeti iskola összes személyi és tárgyi kiadásait, köteles azokat továbbra is viselni, így tehát a tanítók biztosításával járó, a szolgálatadót terhelő betegsegélyző járulékok felét is, téves és ellenkezik az idézett törvény 25. §-a 2-ik bekezdésében foglalt rendelkezésnek, aholis világosan ki van mondva, hogy *oly esetben a község, ha akarja, az eddigi gyakorlatot továbbra is meghagyhatja, illetve követheti.* Ezen gyakorlatot a község

éppen ezért bármikor megszüntetheti. Helytelenül hivatkozik a fellebbező az 1929. április 3-iki 189. sz. törvény 8. §-ára is, mert 1. ezen törvény Szlovenszkon még mostanáig sem érvényes, 2. csupán a községi és polgári iskolákra vonatkozik és egyáltalán nem vonatkozik a felekezeti iskolákra, 3. csak azt állapítja meg, hogy a község kötelességei továbbra is érvényben maradnak, holott a konkrét esetben Szimő községnek az említett iskolával szemben nincsenek semmiféle kötelességei, hanem az iskolát csak saját akaratából tartja fenn. A fellebbezés tehát alaptalan és mint ilyen elutasított.

A panaszolt hivatal a megtámadott határozatot a további fellebbezés elutasításával jóváhagyta, a komáromi járási hivatal által felhozott indokok alapján.

A panaszolt hivatal határozata elleni panasz tárgyában a legfelsőbb közigazgatási bíróság így mérlegelt:

Vita tárgyát képezi azon kérdés, vajjon a panaszolt hatóság jogosan mondotta e ki, hogy Szimő politikai község nem köteles a sajátjából viselni illetve megtéríteni a r. k. iskolaszéknek, illetve a szimői r. k. hitközségnek a szimői r. k. népiskolában működő tanítók után kirótt azon betegsegélyzői járulékok felét, amely, amint az nem vitás, az 1925 évi 221. sz. törvény értelmében terheli azok munkaadóját, vagyis amint az szintén nem vitás, a szimői r. k. iskolaszéknek illetve a r. k. egyházközségnek.

A közig. iratok szerint a panaszoló, mint a szimői r. k. iskolaszék képviselője már a közig. eljárás során állította, hogy *Szimő politikai község már 1868 év előtt megtérítette az említett r. k. népiskola összes személyi és tárgyi kiadásait és hogy az 1868 évi 38. t. c. érvényessége alatt is tette ezt és teszi azt ma is az idézett törvény 21. paragrafusának 2-ik bekezdése alapján.* A panaszolt hatóság megtámadott határozatában nem állítja, hogy a panaszoló ezen állítása nem volna helyes, ellenkezőleg, amint az a megtámadott határozatból, kapcsolatban a járási hivatalnak a panaszolt hatóság által indokainál fogva helybenhagyott határozatával, kitűnik, a panaszolt hatóság maga is panaszolt határozatában abból az előfeltételből indul ki, hogy Szimő politikai község már az 1868 évi, XXXVIII. t. c. életbelépte előtt viselte az összes személyi kiadásokat az említett iskolában és ezen törvény érvénye alatt is viselte és viseli az összes ezen személyi kiadásokat éppen az ezen törvény 25. paragrafusának 2-ik bekezdése alapján. (A tárgyi kiadásokról az adott esetben nincsen szó.)

A panaszolt hatóság kimondván, hogy Szimő politikai község nem köteles viselni sajátjából azon fentemlített felét a betegsegélyző járulékoknak a szimői r. k. népiskolában működő tanítók után, amint az a megtámadott határozatból, kapcsolatban a járási hivatal határozatával kitűnik, a következő jogi indokolásból:

1. Amennyiben a politikai község megtéríti a felekezeti iskola kiadásait az 1868. XXXVIII. t. c. 25. paragrafusának 2-ik bekezdése alapján, nincsen szó semmilyen kötelezettségről, hanem csak bármikor visszavonható támogatásról, 2. amennyiben a politikai községek kötelezettségéről is volna szó, nem vonatkozhatnék ezen kötelezettség ezekre a járulékokra is, minthogy ezen járulékok új terhet képeznek. *Mindkét jogi nézet, melyekből a panaszolt hatóság kiindul, mint azt a panasz joggal kifogásolja, tévesek.*

Az 1868 évi XXXVIII. t. c. 25. paragrafusának 2-ik bekezdése megállapítja: azon már létező felekezeti iskolák tárgyában, melyeket eddig a község jövedelmeiből és vagyonából tartott fenn, jogosult a község az eddigi gyakorlatot továbbra is fenntartani. Ezen intézkedésből kitűnik ugyan, hogy a törvény lehetőséget ad a politikai községnek azon felekezeti iskolákat, amelyek a törvény életbeléptekor már léteztek és addig a politikai község által tartattak fenn, továbbra mint felekezetieket nem fenntartani és támogatni, tehát meghagyni az illető felekezeti társulatnak, hogy az ilyen iskolákról továbbra maga gondoskodjék. (l. 1924. jan. 29-iki 1469 sz. határozatot Boh. A. 3182.).

Ha a politikai község ezen említett lehetőséget nem vette igénybe és a törvény életbelépte alatt viseli a felekezeti iskola kiadásait a sajátjából, akkor ezen kiadások viselése a politikai község részéről kötelezettség jellegével bír, amelyet a község az idézett törvény 25. paragrafusának 2-ik bekezdése alapján önként vett magára.

Azt, hogy Szimő politikai község az adott esetben a fent említett lehetőséget igénybe vette volna, a panaszolt hatóság nem állítja.

Minthogy a politikai község a fenti lehetőséget nem vette igénybe és amint említve van, önként magára vállalta az idézett törvény 25. paragrafusának 2-ik bekezdése alapján továbbra is viselni az összes személyi kiadásokat, akkor *köteles a politikai község viselni mindazon kiadásokat, amelyek a felekezeti iskolában működő tanterők munkaadójának ezen személyek szolgálati viszonya címén törvény alapján kirovattak, habár olyan kiadásokról is volna szó, melyek ezen címen az ilyen személyek munkaadója terhére az 1868 évi 38. t. c. meghozatala utáni időben irattak elő.*

A fentebb említett téves jogi nézet folytán, amelyből a panaszolt hatóság megtámadott határozatában kiindult, a megtámadott határozatot a közigazgatási bíróságról szóló törvény 7-ik paragrafusa alapján meg kellett semmisíteni anélkül, hogy a bíróság indokot talált volna a panasz további kifogásaival foglalkozni."

Ezekből kitűnik: 1. hogy téves a járási hivatalnak és országos hivatalnak azon felfogása, mely szerint a politikai község csak támogatja a felekezeti iskolát, 2. téves, hogy ezen támogatást részben vagy egészben visszavonhatja, 3. téves, hogy újabb terheket nem köteles a

község elvállalni — még akkor sem, ha a politikai község az 1868 évi t. c. életbelépte előtt viselte a felekezeti iskola összes személyi és tárgyi kiadásait.

Ezzel szemben a helyes jogi felfogás az, hogy a politikai községnek az 1868 évi 38. t. c. lehetőséget adott arra, hogy válasszon: fenn fogja-e tartani az 1868 év előtt már fenntartott iskolákat, felekezeti jellegben vagy nem? Ha nem akarta felekezeti jellegben fenntartani, akkor az iskolát a felekezethez engedte át fenntartás végett. Ha pedig akarta felekezeti jellegben fenntartani, akkor önként kötelezettséget vállalt magára. Ez ezen önként vállalt kötelezettség következtében viselnie kell mindazon kiadásokat, amelyek az 1868 évi 38. t. c.-ben és ezen t. c. meghozatala után más törvényes intézkedés alapján kirovattak a felekezeti iskolára.

Azt, hogy a politikai község vállalta az iskolai költségek fizetését felekezeti jelleg megtartása mellett is, igazolja az a tény, hogy 1868 óta is fizette a felekezeti iskola kiadásait.

Ezek szerint elmúlt az az idő, mikor a politikai község képviselőtestülete arról határozhat, hogy a felekezeti iskola kiadásait továbbra is fedezze-e vagy nem.

Uti jegyzetek. *)

IX.

Glasgow, 1932. június 30.

Londontól Glasgowig rövid az ut és igen kellemes, ha felül az ember a „Flying Scotsman”-re; ez a 100 km.-es sebességgel rohanó derék vonat pontosan 7 óra alatt abszolválja ezt az utat. Igaz, hogy a ticket ára kissé borsos, de azzal vigasztaltam magam, amikor Londonban megváltottam, hogy Skóciában — alkalmazkodva a környezethez — nagyszerű alkalmam nyílik majd a szigorú takarékoság révén kiheverni a nagy érvágást.

Glasgow, Skóciának népességre első városa, a maga egy és egynegyed millió lakosával persze csak öbéli csecsemője lehet Londonnak, ennek a mammut városnak, amelynek magának kétszer annyi a lakosa, mint az egész Skóciának együttvéve. A legerősebb egyház itt a Church of Scotland, amelyhez a 3 évvel ezelőtt történt egyesülés (Church of Scotland és a United Free Church) óta a város lakosságának kb. 70 %-a tartozik. Ez a nagy gyülekezet 300 templom között oszlik meg, felül 300 lelkész gondozása alatt. Igen sok helyt 2—3 templom is van közvetlen egymás közelében. A Church of Scotland 1932 évi sematizmusa szerint az elmúlt évben az urvacsorával élők száma: 220.707, a presbitereké: 6.343, a nőszövetségi tagoké: 12.461, a leányköri tagoké: 3.151, a bibliaköri tagoké: 29.251, a vasárnapi iskolá-

*) Postai zavar miatt e rovatunk folytatásánál hibákon kívül történt a késedelem.

soké: 74.721 volt s az adakozások összege: 386.482 font (50 és $\frac{1}{4}$ millió cs. Korona).

Gondoltam, hogy kezdjük a fejénél a dolgot s az első vasárnap a Glasgow Cathedralba mentem el a délelőtti istentiszteletre. Ennek a megkapóan impozáns templomnak eredete a XII-ik századba nyulik vissza s — legalább engem — sokban emlékeztetett a londoni Westminster Abbey-re. Előhajójában látható az a szószék, amelyről egykor John Knox predikált. A lelkész az egyházi beszédet félig olvasta, félig szabadon adta elő, amely inkább tudományos értekezés volt a bűn és a megváltás gondolata körül, mint az otthoni értelemben vett egyházi beszéd.

A délutáni (6 és $\frac{1}{2}$ óraker minden templomban) istentiszteleten a Gilmorehill Churchben vettem részt, ahol a rendes istentiszteleti szertartás után urvacSORAOSZTÁS következett. A 4—5 első szék fehér abrosszal volt leterítve az urvacSORÁZÓK részére, amelyekben helyet foglaltak azok, akik a padok mellett örködő presbitereknek felmutatták a részvételi jegyet. Az urvacSORAI szertartás ugyanolyan lefolyású volt, mint amelyen magam is résztvettem volt egyik londoni presbiteriánus templomban.

A második vasárnap délelőtt a Wellington Church-be mentem, amely egy torony nélküli dór stílusban épült impozáns, szép templom az egyetem közvetlen közelében. Jól esett látni, hogy dacára a nyári időszaknak, amikor a lakosság igen nagy része vidéken élvezi a „holydays” örömeit: a templom zsufolásig megtelt. Ritka látvány ez odahaza közönséges vasárnapon városi gyülekezetekben. Istentisztelet után bemutakoztam a lelkésznek, Rev. E. D. Jarvisnak, aki midőn megtudta, hogy mi járatban vagyok, sajnálatát fejezte ki, hogy nyári szünidejére utazván, nem lehet személyesen segítségemre; azonban ellátott tanácsokkal s a központi egyházi hivatalhoz (Church Office) szóló ajánló levéllel. Ugyancsak tőle tudtam meg, hogy d. u. $\frac{1}{7}$ óraker a Camphill Churchben Dr. Schweitzer Albert, a híres német filozofus, teológus, zenész és orvosmisszionárius előadást tart, amelyet érdemes lesz meghallgatni. Csaknem egy órát vett igénybe villamoson, amíg el tudtam jutni a Camphill Church-be, de megérte a fáradságot. Dr. Schweitzert, ezt a bámulatot missziói lelkü embert Dr. I. E. M. Fadyen a Trinity College professzora mutatta be a templomot teljesen betöltő közönségnek. Német nyelvű beszédében, amelyet egyik egyetemi lector mondatonként fordított angolra, ismertette küzdelmes missziói munkáját, attól az időtől kezdve, amikor 1913-ban, tisztán a lélek indítására elhagyta strassburgi egyetemi tanári és lelkészi állását, hogy Lambarene-ben (Trench Equatorial Africa) ezen a civilizációtól távol eső helyen egy kis kórház alapításával megkezdje nagyszerű missziói munkáját. Engem előadásának az a részlete ragadott meg leginkább, mikor arról beszélt, hogy hogyan köti össze a beteg test gyógyítását

a beteg, nyugtalan lélek gyógyításával, amikor a kórházban ápolt beteget megismerteti a Krisztus evangéliumának igazságaival. Azt hiszem, hogy ez az előadás felejthetetlen lesz mindazok számára, akik meghallgatták.

Glasgowba érkezésem után, mindjárt a 3-ik napon ellátogattam az egyetemre is. Engem ugyan nem érhet az a vád, amit egyes fiatal kollegák ujabban az öregebbek szemére hánynak, t. i. hogy „nem saGoltak a külföldi egyetemekhez”, mert hiszen a kolozsvári és budapesti egyetemek, ahol iskoláimat frekventáltam egykoron, ma nekünk „külföldi egyetem”-ek. De, hogy a vádnak még az árnyéka se érhesen, megnéztem a glasgowi egyetemet és pedig egy igen nevezetes alkalommal kapcsolatban. Junius 15-én az egyetem Chepel-jében emlékünnap tartatott, amelyen az egyetem alapítójáról és jóltevőiről történt megemlékezés. Az emlékünnap után pedig az egyetem Hall-jában résztvettem egy ünnepélyes promoción, amelyen 16 hazai és külföldi kiválóságot avattak honoris causa doktorrá: köztük Keller Helént, a híres vak és süket amerikai írónt, akinek sorstársai érdekében kifejtett nagyszerű munkásságát minden művelt ember ismeri a világon. Keller Helén Amerikából ideutazott az avatásra s a rektor kivételes elbánásban részesítette a ceremóniánál s a következő szavakkal avatta: „Tunc aperientur oculi caecorum et aures surdorum patebunt. Propter benignam tuam operam quam impensius dedisti, ut aliquetanus fiat, quod olim propheta vaticinatus est, te utriusque Doctorem creamus honoris causa.”

Az ünnepélyen megismerkedtem a mellettem ülő néger egyetemi hallgatóval, aki felvilágosítással szolgált az előttem ismeretlen részletek, főleg a különböző színű és alaku egyetemi gown-okat illetőleg. Similis simili gaudet: összebarátkoztunk. Az én Herbert Kodilnje barátom egy perfekt néger Nyugatafrikából fényes fekete arccal s koromszínű göndör hajjal. Különb III. éves orvostanhallgató és keresztyén. Sok mindent tudtam meg tőle az afrikai viszonyokat s az ottani keresztyén missziók munkáját illetőleg. Ha sétálunk az utcán, feltűnést keltünk. Nem azért, mintha a néger látványosságszámba menne Glasgowban, mert van belőlük elég az egyetemen s másutt is, hanem ezért, mert mikor egy skót szembe jön velünk az utcán, távolról megállapítja magában, hogy amott jön két néger. Mikor aztán egész közel ér, akkor így morfondiroz: az egyik talán mégsem egészen szabályos néger. Hallottam egy alkalommal egy hölgy megjegyzését, aki mellettünk elhaladva mondta társának: az öregebb nem egészen olyan fekete, mint a fiatalabb; bizonyosan keresztezés.

Nem haragudtam meg a megjegyzésért: Spengler megjósolta a nyugati kultúra halálát s az ujságírók állandóan Európa összeomlásáról vezércikknek; ki tudja, hátha méghasznát vehetem a néger hasonlóságnak és barátságának? *Mr.*

A Kárpátaljai Ref. Egyházkerület

minden évben meg szokta rendezni belmissziói konferenciáját, melyek egyrészt beszámolóok egy-egy évnek végzett munkájáról, másrészt gyarapodást jelentenek a lelkiekben. Ez alkalommal Munkács áldozatos református hívei nyitották meg házaikat és sziveiket a konferencia közel s távolból összeseregglő lelkes résztvevői előtt, hogy együtt hódoljanak Krisztusnak s alázatosan leborulva tegyenek vallást a Benne és Általa nyert kegyelemről.

Főtiszteletű **Bertók Béla** püspök úr aug. 8-10 napjain, a konferencia kezdetétől annak befejezéséig egy pillanatra sem hagyta el elnöki helyét. Személyes jelenléte, megfontolt tárgyilagossága, szeretetteljes tanácsai mind azt eredményezték, hogy a konferencia komolyságban, méltóságban napról-napra növekedhetett.

Mintegy 200—250 gyülekezeti megbízott s 20—30 lelkész és tanító vett részt a konferencián. A megbízottak legnagyobb része főként leányok és ifjak. A fenti számot növelte a helybeli gyülekezet csoportja. Kedves vendégeink voltak: Viktor Erzsébet, dr. Dancsházy Sándor, dr. Karácsony Sándor és Dobos Károly.

A konferencia megnyitása aug. 8-án este 7 órakor a templomban megtartott istentisztelettel kezdődött, melyen Tornyay János, beregi e. m. missziói lelkész hirdette az Igét Máté ev. 10: 32. v. alapján. A gyülekezet a XC. zsolt. 1. v. éneklésével és az 54. dics. 1-2. verseivel vezette be az ünnepélyt s az 54. dics. 3. v. fejezte azt be. Közben a munkácsi férfiak szerepelt.

Majd **Bertók Béla** püspök úr megnyitója ragadta meg a sziveket. Eleven színekkel rajzolta meg a konferenciák szükségességét, azoknak célját és feladatát. Szíves szavakkal üdvözölte a megjelenteket s a konferencia munkájára Isten áldását, kegyelmét kérte.

Másnap, aug. 9 én, reggel 8 órakor a konferencia első napja bibliaköri tanulmányokkal kezdődött. Öt csoportba oszlottak a résztvevők s a Róm. 5: 1—11 v. alapján folytattak megbeszélést Gáthy Lajos és dr. Dancsházy Sándor, Bácsy Gyula és Dobos Károly, Király Zoltán és dr. Karácsony Sándor, Simon Zsigmond és dr. Sárkány Lajos, Tornyay János és Viktor Erzsébet vezetésével.

Ezt követte 9 órakor a gyülekezeti istentisztelet, melyen Balogh Sándor minaji lelkész hirdette az Igét Róm. 5: 1—2. v. alapján.

Majd Bertók Béla püspök ur bevezető szavai után **Szabó Béla**, e. ker. missziói lelkész tartotta meg előadását „Ébredési mozgalmak” címen. Nagy vonásokban vázolta azokat a lelki megmozdulásokat, melyek az Egyház történetében ismeretesekek. Ezek a reformációban érték el tetőpontjukat. A lelki ébredésre ma is szükség van. A racionálizmus lecsusztatta ref. egyházunkat hivatásának magaslatáról, meggyengítette hitét; a pietizmus viszont tulzásokra ragadhat.

Egyetlen ut van, melyen hitben erősek lehetünk, ha ébredési munkánk *bibliás és egyházas* lesz.

Az előadáshoz hozzászóltak: Bertók Béla püspök úr, Komjáthy Gábor, dr. Sárkány Lajos, Isaák Imre, Gencsy Béla, Bácsy Gyula, dr. Dancsházy Sándor, dr. Karácsony Sándor, Viktor Erzsébet és Gáthy Lajos. Szabó Béla összefoglaló szavai után Bertók Béla püspök úr rámutat arra, hogy nemcsak a lelkészeknek van szükségük a lelki ébredésre, hanem a gyülekezeti tagoknak is s ezt a lelki, belső munkát az ösöktől örökségképen reánk hagyott Biblia mellett a Heidelbergi Káté és a Második Helv. Hitv. hofhafósan segítik elő.

Délután 3 órai kezdettel a 113. dics. 1. és 4. v. s a derceni énekkar szereplése után az *ifjusági* munkákról történt beszámolás.

Először Bertók Béla püspök úr tekintett vissza mintegy 10—12. éve itt megindult belmissziói munka történetére s megállapítja, hogy a munka még ma is kezdetleges. Az eredményt ugyanis az mutatja meg, ha a végzett munkát az Evangélium mérlegére tesszük és az eredményt a Krisztushoz mérjük!

Beszámolót tartottak: a derceni, nagyszöllősi, asztélyi, halábori, técsői, beregújfalusi, viski, huszti és csongori ifj. megbízottai. Dobos Károly és dr. Karácsony Sándor értékes hozzászólása után Püspök úr záró szavaival ért véget a gazdag áldást nyújtó délutáni megbeszélés.

Este 7 órakor istentisztelet volt, melyen a 75. dics. 1. v. és a LXV. zsolt. 1. és 3. v. után Isaák Imre técsői lelkész hirdette az Igét Máté ev. 19: 16—22. v. alapján. Közben a helybeli vegyeskar szerepelt, majd gyülekezeti ének fejezte be az első, lelkiekben boldog napot.

Aug. 10-én, a konferencia második napján reggel 8 órakor a bibliakörök folytatták tanulmányikat. Ez alkalommal I. Péter 2: 1—12 v. nyomán.

Kilenc órakor istentisztelet volt, melyen a fennálló ének és a LXXXIX. zsolt. 1. és 4. v. után Györke István beregújfalusi lelkész tartott összefoglaló bibliamagyarázatot. Közben a munkácsi férfiak szerepelt.

Bertók Béla püspök úr a szünet után megnyitotta a konferencia második napját és felkérte dr. Sárkány Lajos máramaros-ugocsi e. m. missziói lelkészt előadásának megtartására. Dr. Sárkány Lajos arról szólott a feszülten figyelő hallgatóság előtt, hogy „Mit kíván az Egyház tőlem s mit kívánhatok én az Egyháztól?” Előadásában rámutatott azokra a lelki értékekre, melyek református egyházunk utján lesznek sajátunkká, de felhívta figyelmünket azokra a követelményekre is, melyekkel mi egyházunknak tartozunk.

Az előadáshoz Szabó Béla, Tornyay János, Lajos Sándor, R. Vozáry Aladár, Szabó Sándor, dr. Buday Istvánné, Gecse Antal, Dobos Károly, Viktor Erzsébet, dr. Dancsházy Sándor, dr. Karácsony Sándor szóltak hozzá.

Délután 3 órakor a 112. dics. 1 és 3. v. elhangzása után Bertók Béla püspök ur megnyi-

totta a tárgyalást, mikor is a *nőszövetségi* beszámolók következtek. Ezt megelőzőleg dr. Buday Istvánné szolt meleg, buzdító szavakkal a nőszövetségi tagokhoz. Beszámolót tartottak: a munkácsi, beregújfalui, nagyszöllősi, beregszászi, tiszaujlaki, királyházai, bilkei, técsői, viski, huszti, csongori, barkaszói, ungvári, derceni leánys és asszonykörök kiküldöttjei. A hozzászólások során Viktor Erzsébet tartott hosszabb fejtegetést a leány lélekről. Hozzászolt még Herpay Ilonka.

Ezután Bácsy Gyula árvaházi igazgató ismertette az árvaház helyzetét. Ugyancsak ő később az „Otthon” helyiségében vetített képekben mutatta be Árvaházunkat.

Este 7. óraker bezáró istentiszteletet tartottunk, melyen a 114. dics. 1 és 4. után Király Zoltán kajdanói lelkész Máté ev. 11: 18—23. v. alapján hirdette az Igét. Közben a munkácsi dalárda énekelt, melyet minden alkalommal Gacsályi József org. kántor dirigált nagy szakavatottsággal.

Az istentisztelet végeztével főtiszteletű *Bertók Béla* püspök úr szivekhez szóló, bátorító szavakkal köszönte meg az előadóknak, résztvevőknek és a vendéglátó háziaknak fáradozását s az Ur jóvoltába, szeretetébe és kegyelmébe ajánlva Istennek népét s a munkát, melyet végezhattünk, a konferenciáját bezárta.

Gáthy Lajos halábori lelkész imádsága s a „Mindig velem Uram, mindig velem” ének elhangzása után a konferencia tagjai elbucsztak egymástól.

A megjelent lelkészek még egy kis megbeszélésre gyűltek össze, melyen megállapodtak abban, hogy még ez év októberében Beregújfaluban meghívott lelkészek részére tanfolyamot tartanak Dobos Károly vezetésével. *Tornyay János*

HIVATALOS RÉSZ

A Ref. Egyház Egyet. Konventjének Elnöksége.

Tárgy: Nevelési járulék és nevelési pótlék. Pozsony, 1932. VIII. 19. **K ö r l e v é l ! Fontos!** Valamennyi Nagytiszteletű Lelkészi Hivatalnak. A Református Egyház és Iskola c. hivatalos lapunk 27. számában megjelent körlevelemre, továbbá a 33. számban megjelent cikkhez a lelkészek nevelési járulékára és pótlékára nézve a következő felvilágosítást adom: I. A nevelési járulék (výchovné) egy vagy több gyermek után jár 18 éves korig, illetve 21 életévükig, amennyiben középiskolát vagy szakiskolát végeznek és 24. életévükig, ha főiskolán folytatják tanulmányaikat rendes eredménnyel. Egy ellátatlan gyermek után a nevelési járulék összege: 1224 Kč. és kettő, vagy több után egy összegben: 1800 Kč évente. A nevelési járuléknál a lelkész az Országos Hivatalhoz címzett beadványban jelzi erre való igényét és ha a gyermek már iskolát végez, csatolja a jelentkezéshez megkívánt látogatási, illetve sikeres tanulást igazoló bizonyítványt, amelyet az

iskola vagy intézet igazgatója állít ki. Megjegyzem, a helytelen bejelentések „az általános büntető és fegyelmi szabályok szerint büntetendők”. (L.: 1928. évi július hó 17-én kelt 124. sz. kormányrendelet 9. és 10. §§-ait.) II. A nevelési pótlók (príspevok na výchovné) a lelkészözvegyek gyermekei részére folyósítatik és pedig az özvegyi nyugdíj egyötöd részének magasságában. A neveltetési pótlék egész összege azonban nem haladhatja meg az özvegyi nyugdíjat, vagyis legfeljebb ez a nevelési pótlék öt gyermek után jár. A leánygyermekek számára legfeljebb 24 éves korukig, a fiuknál meg 21-ig, ha azonban valamely tanintézetben rendes sikerrel tanulnak, 24. életévük betöltéséig. A nevelési pótlékre az igényt ugyanugy kell bejelenteni, mint a nevelési járulékra, azonban mindig be kell csatolni a község előljáróságának egy olyan bizonyítványát, amely igazolja, hogy az illető vagy illetők ellátatlan gyermekek, nem keresetképesek, végül: hogy az édesanyjukkal közös háztartásban élnek. Ha iskolát végeznek, akkor az előbbieken említett igazgató vagy intézet előljárójától kért igazolvány is szükséges. (L.: 1928. évi stb. i. f. 48. és 49. §§.) III. Külön felhívom a nevelési járulékkal kapcsolatban kartársaim figyelmét a nevezett kormányrendelet 10. §-nak 2. pontjára, mely szerint a „tartós lelki vagy testi betegség miatt minden keresetre képtelen gyermekek” után a betegség vagy élet egész terjedelmére jár ez a járulék. IV. Együttal figyelmeztetem kartársaimat, hogy a kongruatörvényünk nem ismeri a „családi pótlék”-ot s kérem, hogy ezt ne tévesszük össze a nevelési járulékkal vagy nevelési pótlékkal. Vagyok szeretettel kereszttyén szolgáljuk:

Balogh Elemér

püspök, konventi lelkészelnök.

Pályázat. A szilicei ref. egyház presbitériuma, az aug. hó 7-ik napján megejtett org. kántor-tanítónk megválasztás határidejét, az elválasztott tanító vissza lépése miatt, folyó év aug. hó 28 ik napjáig meghosszabítja.

Pályázat a perbetei ref. egyházhoz tartozó udvardi leányegyház előkönyörgő tanítói állására. Javadalma: Két szobás lakás melléképületekkel, kert, 16 pozsonyi mérő buza. 10 p. mérő árpa. 4 m³ kemény tűzifa behordva, felaprózva, 9 magyar hold szántóföld, melynek adóját az egyház fizeti. Minden 1/4 telek után 1 petrence széna, 1 petrence szalma, 3 liter bab, 3 fej kender. Temető hasznáért 15 kč 4 malomi fuvar. Stóla. (Mindezen javadalom 2640 kč.-ra van értékelve) Törvényes államsegély. Kötelessége: a tanítás és az istentisztelet végzése, orgonálás, énekkar vezetése, vallásos esték rendezése, évi zárszámadás elkészítése. Tanítás nyelve magyar. Pályázhatnak ref. vallású állampolgársággal bíró okleveles férfi tanítók. Az állás 1932. szept. 1-én elfoglalandó. Pályázatok: Ref. lelkészi hivatal Perbete (okres: Stará Dala) címre küldendők 1932. aug. 25-ig. *Presbitérium*.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vefké Kapuány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény a vajáni, a kiadóhivataltalra tartozó megkeresések pedig a csicseri lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Nyílt levél

Főtiszteletű és Méltóságos Balogh Elemér, Bertók Béla és Péter Mihály református püspök urakhoz Pozsony — Munkács — Rimaszombat.

E hivatalos egyházi lapunk f. évi 23. számában egy szlovenszkói és kárpátaljai országos református lelkészegyesület megalakítása tárgyában közreadott közleményem, a tárgyánál fogva, lelkészi körökben általános megértésre talált. Azóta nagyon sok egyházmegyei lelkészértekezlet hozzájárult határozatilag a *lelkészegyesület* mielőbbi megalakításának tervéhez. A gömöri egyházmegyei lelkészértekezlet pedig kifejezetten fölkérte a fenti címben megnevezett Főtiszteletű és Méltóságos püspök urakat a megalakítandó lelkészegyesület megszervezési munkájának sürgős keresztülvitelére, amiről azóta a gömöri egyházmegyei lelkészértekezlet elnökétől, vagy jegyzőjétől jegyzőkönyvi kivonat megküldése útján bizonyára már hivatalosan is értesülést nyertek.

Arról azonban mindezeidig semmi tudomásunk nincs, ha vajjon Főtiszteletű Méltóságok hajlandók-e a keresztülviteli munkát eszközölni, vagy nem, miután arról sincs mindezeidig semmi tudomásunk, mintha az a munka talán már meg is kezdetett volna. Ez a bizonytalanság széles körben nyugtalanságot és aggodalmat keltett a hozzám e tárgyban érkezett levélben megkeresések bizonyosága szerint. A nyugtalankodókat és aggodalmaskodókat nekem nincs módomban megnyugtani, mert az ügy fejleményeiről, vagy esetleges megfenekléséről én magam sem tudok közelebbit. Abban a jó reményességben élek azonban, hogy Főtiszteletű Méltóságok bizonyára készséggel vállalták a lelkészegyesület megszervezési munkáját és nem utasították el a gömöri egyházmegyei lelkészértekezletnek kétségen kívül a legmélyebb

tiszteletből fakadt bizalmát. Hiszen az elutasítás annak lenne a jele és bizonyosága, hogy Főtiszteletű Méltóságok nem helyeslik a hivatalos egyház mellett egy más szervnek, egy lelkészegyesületnek létesülését. Ezt a gondolatot az első percben elvetem magamtól, mert Főtiszteletű Méltóságokat minden kicsinyes gyarlóságon felülemelkedett főpásztoroknak ismerem, de meg különben is bebizonyította már a magyarországi ORLE, mely éppen e napokban tartotta Karcagon a 25 éves fennállásának ünnepies közgyűlését, hogy a hivatalos egyház érdekeivel nem áll ellentétben, sőt annak felértékelhetetlen hasznára van egy lelkészegyesület; s bebizonyította azzal is, hogy 25 éves működése alatt mindég éppen egy püspök-lelkész volt és az ma is az elnöke.

Azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulok azért Főtiszteletű Méltóságokhoz, miszerint igénytelen soraimat rövid válasza méltatni méltóztassanak, melyből megalakítandó lelkészegyesületünk megszervezési munkájának nb. személyekkel kapcsolatos mibenállásáról biztos s megnyugtató értesülést nyerjünk, úgy én, valamint hasonlóképpen tájékozatlan többi lelkészársam is.

A legmélyebb tiszteletem nyilvánításával
Balog, 1932. augusztus 27.

a Főtiszteletű és Méltóságos Püspök uraknak alázatos szolgálók:

Csabay Pál
református lelkész.

Egyházfegyelem.

A gömöri református lelkészértekezlet 1932. május 30.-iki gyűlésén előadta: *Vargha Lajos* zsiپی lelkész.

(Folytatás.)

Igy aztán természetesen nem lehet csodálkozni azon, ha ezek „a monomániás egyén imádatába szédült”, megtévedt, turbulens elemek tovább garázdálkodnak a fenyték legkisebb veszélye nélkül s rendezik nyugodtan tovább a botrányok olyan sorozatát, amelyekre felfigyelnek még a más országokban lakó református testvéreink is s amelyek felett elszörnyed minden jóízű ember, felekezeti és társadalmi különbség nélkül. Az igazság — vagy a hamisság? — tükrében bemutatott, de a tájtékozó dühtől csepegő pamflettektől, izléstelenül, megengedhetetlen módon, méltatlanul, a nyilvánosság előtt meghurcolt közéleti nagyságaink ellen intézett durva támadásoktól kezdve, az uccai zavargások, kiabálások, pizskolódások, a schizma határán mozgó külön istentiszteletek tartása, a ius parochiale és az ígehirdetés méltóságának, komolyságának ocsmány megsértésével, melyen kálvini theol. előkészítésben nem részesült egyén látta el az ígehirdetést (aki 20 év óta térdepel kath. templomban), a hivatalos egyházi személyek, testületek ellen intézett támadások, kifejezésre juttatott keresztyéntelen harag, gyűlölet, más vallásfelekezetiük előtt is egyházi funkcionáriusainknak, istentiszteleteinknek lejáratása, megcsufolása, a püspöki jelentésben aposztrofált „nekünk minden szabad” elvének anarchistikus realizálása, elképesztő terror bizalmunk letéteményeseivel szemben, (egyházkerületünk főgondnokához, püspökünkhöz, lelkészértekezleti elnökünkhöz, dr. Magda Sándorhoz intézett terrorisztikus felszólítások, hogy egy durva kifejezést használjak; a szegyenpadba ültetése azoknak, akik a hivatalos fórumok elé kerültek ügyekben a törvény szellemében lelkiismeretesen, esküjükhöz hiven jártak el) a püspöki méltóság sárbataposásáig, a püspök ur eltávolításának nyílt, vagy titkos követeléséig: mind olyan tények, melyek megdöbbennek azt, akinek anyaszentegyházaért égő szive van s felrázzák. eszmélkedésre, a szörnyűségek elleni tette késztetik azt, akinek egyháza jövőjéért aggódó lelke van.

Ha egyebet nem tekintenénk is, csak azt az anomáliát, hogy egy egyházi tisztviselőt a leg súlyosabb fegyelmi büntetéssel: a palástjától, vagy kenyerétől való megfosztással lehet sújtani, ezzel szemben az egyháztagok — fegyelmi törvényeink hiányai folytán — büntethetlenségük tudatában vigan és szabadon garázdálkodhatnak és zavaroghatnak. már ennek a meggondolása is kell, hogy elvezessen bennünket arra az elhatározásra, hogyha egyházunk rendjét, békéjét, egységét, jövőjét biztosítani akarjuk: egyházi

fegyelmi törvényeinknek hiányait, fogyatékoságait egyháztagjainkkal szemben is pótolni kell!

Ugy, amint az a magyarországi és jugoszláviai magyar református egyház törvényalkotásában ujabban meg is történt, ahol is ebből az indokból kiindulva a kálvinista anyaszentegyház életérdekeinek megvédése, jövőjének, áldásos működésének biztosítása céljából az egyháztagokkal szemben is, a régen gyakorolt, de az idők folyamán feledésbe ment szigorubb egyházfegyelem gyakorlását új törvénykönyvében visszaállította. És pedig a következőképen: „Az idők folyamán jórészt feledésbement, de egyházunk áldásos működésének érdekében újból erőteljesebb mértékben visszaállítandó egyházfegyelem az evangélium szellemében, nem a megtorlás, hanem a szeretet fegyvereivel gyakorlandó egyháztagjainkkal szemben”.

E törvény keretében az egyháztagokra néve fegyelmi esetekül állapítja meg a 46. §. B. pontja: Az egyháztagoknak a hithűségbe, a vallásos érzületbe és jó erkölcsiségbe, általában pedig a törvénytiszta egyházi köteleességekbe ütköző cselekményeit, vagy mulasztásait, valamint az egyházhatóság irányában tanusított ellenszegülést, avagy tiszteletlenséget.

Egyháztagok fegyelmi ügyében a fegyelmi eljárás birói folyamatbátételét előzetes eljárás előzi meg: a) a négyszemközti figyelmeztető intés a lelkipásztor részéről, b) ennek megisméltése a lelkipásztor által az egyházközségi bíróság két tagjának jelenlétében. Csakis ezeknek az eseteknek sikertelensége esetén vihető az eset bíróság elé.

Fegyelmi büntetések: 47. §. B. pontja, egyháztagokkal szemben:

a) a feddés, b) a választás és választhatóság jogától való megfosztás. c) az urasztalától való eltiltás, amely a b) pont alkalmazását is maga után vonja. d) az I. tc. 108. §-ban az egyháztagok számára meghatározott összes jogoktól való megfosztás, a templombajárás, gyermekeik megkereszteltetése és felekezeti iskoláinkba való járatása kivételével. A b) c) d) pontokban felsorolt büntetések időtartamának maximuma 5, azaz öt esztendő. Ezen időn belül is nyomban hatályukat veszítik ezek a büntetések, ha a megbüntetett egyháztag a b) pont eseteiben az egyháztanács, c) és d) pontok eseteiben pedig az egész gyülekezet színe előtt a templomban ünnepélyes formában kinyilatkoztatja, hogy elkövetett bűnét töredelmesen megbánja. Az ünnepélyes megkövetést a lelkipásztor igazolja s annak a bíróságnak elnökségével közli, amely ebben a tárgyban a jogérvényes ítéletet hozta.

A jugoszláviai református egyház törvényei még ennél is tovább mennek, egész az egyházból való kizárásig.

(Folyt. köv.)

Uti jegyzetek.

X.

Glasgow, 1932. július 10.

Angliai tartózkodásomnak egyik nagy vesztesége, hogy nem lehettem jelen a Church of Scotland évi nagygyűlésén (General Assembly), amely május 24—június 2 között folyt le Edinburghban. Rajtam kívül eső igen komoly ok gátolt meg abban, hogy Londont elhagyva akkor oda utazhassak. Most, mikor kezeim között van a „Life and Work”-nak, a Church of Scotland közlönyének General Assembly száma, most látom csak, hogy mit szalasztottam el. Ezen az összejövetelen a belső, adminisztrációs ügyeken kívül olyan kérdések is megbeszélés tárgyát képezték, amelyek nemcsak az angol és skót, hanem az egész világ keresztyénségének figyelmére és érdeklődésére is számíthatnak. Ezek között első helyen áll a *keresztyén egység* (Christian Unity) problémája.

Ennek a szállóigének: „ex oriente lux”, ma a legtalálhatóbb pándántja: ex occidente pax! Mert lám Anglia skót származású prime miniszterének Mr. Macdonaldnak Lausanne-ban sikerült megcsinálni azt, amit mindenki lehetetlennek tartott: összeegyeztetni a francia és német elmentéket s megmenteni az európai helyzetet. S most a napilapok vezércikkező halálmadarai, akik — amint erre rámutattam lapunkban pár hónappal ezelőtt — szisztematikusan kiakarják gyilkolni a jobb jövőbe vetett hitet és reménységet az olvasóközönség lelkéből: kénytelenek prolongálni a beigért világösszeonlást. Ha az ember figyelni az itteni eseményeket s bepillant az emberek lelkébe, lehetetlen észre nem venni, hogy a megbékülésnek, a kiengesztelődésnek egy áldásos folyama indul innen a kontinens felé, hogy a farkasszemet néző ellenséges népet megbékítse és jobb belátásra bírja.

Nem nagy jelentőségű esemény, de mindenestre jellemző, hogy a glasgowi egyetem két évvel ezelőtt a diszdoktori címet adományozta az osztrák muzsikusknak, Kreisler Adolfnak s most, jun. végén a St. Andrews-i egyetem ugyanebben a kitüntetésben részesítette a híres német tudós misszionáriust, Dr. Schweitzer Albertet, aki pedig nem is beszéli az angol nyelvet. Nehezen tudom elképzelni, hogy pl. német és francia, vagy magyar és csehszlovák viszonylatban ilyesmi megtörténjék mostanában. Egyik skót barátom mondotta, amikor az efajta kérdésekről beszélgettünk, hogy a brit nép már csaknem teljesen elfelejtette, hogy a nagy háború idején mely nemzetek állottak ellenségeként vele szemben s a bosszuállás érzéséből egy szikra sincs már lelkében; pedig a mozik műsorán ott szerepel pl. a Waterloo Bridge c. film, amely alkalmas lehetne a bosszu érzésének ébrentartására, amikor a Zeppelinekről bombázott Londont vetíti a vászonra.

A békesség s a kiengesztelődés szellemének ápolásában az egyházak járnak elől jó példával, eltekintve természetesen a katolikus egyháztól, amely a protestáns Skóciában is olyan praepotens magatartást tanusít mostanában, hogy még az angol flegmát is kihozza sodrából, amint azt pl. a Glasgow Herald polemikus cikkei bizonyítják.

A Church of Scotland ez évi egyetemes nagygyűléséről szóló tudósítást olvasva meg kell állapítanom, hogy ez a gyűlés a ker. egység gondolatának jegyében folyt le. Persze a gyakorlatban nehéz elképzelni az anglikán és skót egyházak egyesülését, azonban az a fontos, hogy maguk az érdekelt felek nem tartják kivihetetlennek. A General Assemblyt személyesen üdvözlő Canterbury érsek loyális megnyilatkozása is bizonyítja ezt, amidőn a következő kijelentést tette: A ker. egyházak mostani szeparált helyzete ellenkezik az isteni akarattal. A hitet, amelynek birtokában vagyunk, nem tarthatjuk meg jogosan, ha a Krisztus teste meg van osztva, *azonban az egyesülés utja sohasem lehet az, hogy az egyik egyház a másikat elnyelje, vagy megalázza.* Hasonló szellemben nyilatkozott Dr. Temple, a yorki érsek is üdvözlő beszédjében. Bármilyen nagy is a távolság a két egyház között, annyi bizonyos, hogy az anglikán részről elhangzott megnyilatkozás nem az a hang, amely Róma felől szokott suhogni a prot. egyházak felé, amely a közeledésnek még a lehetőségét is kizárja.

Sokkal könnyebb az ut a Church of Scotland s az angol presbiteriánus, a kongregacionalista és a methodista egyházak uniójához s bár a General Assemblyn elhatározó lépés nem történt az egyesülés megvalósítása érdekében, a testvéregyházak képviselőivel folytatott eszmecsere s a gyűlés hangulata a legszebb ígéretek a jövőre nézve. S még akkor is, ha belátható időn belül nem lesz élő valóság az angol és skót prot. egyházak unionális terveiből, annyi bizonyos, hogy a közeledés és testvéri együttműködés jószándékát illetőleg ezek az egyházak a legszebb példát mutatják a világ keresztyénségének. Odahaza már szóba se kerül mostanában pl. a magyar kálvinisták és lutheránusok uniójának kérdése, amelynek pedig nem állanak útjában nemzetiségi és nyelvi akadályok s Dr. Sutka István barátom lapunk ez évi március 20-iki számában megjelent, figyelemreméltó cikkének, amelyben csupán a protestáns együttműködési front megteremtésére hívja fel a két egyházat: alig hiszem, hogy visszhangja támadjon.

Bármennyire tanulságos volna, meg sem kísérelhetem, hogy a skót ref. egyház 8 napos gyűléséről részletes tudósítást küldjek, mert azt lapunk terjedelme nem bírná meg. De meg kell említenem még, hogy tárgyalás alá került a nők presbiteri és lelkészi állásra való választhatóságának kérdése, azonban a javaslat kiegészítésére

szítés végett visszaadatott a bizottságnak s így a nagy számban felvonult nőknek csalódva kellett távozniuk. Maga a külmiszió, amely dédelgetett gyermeke itt minden egyháznak, egy egész napot foglalt le a gyűlés idejéből. Amint a Life and Work tudósítója írja, feledhetetlen látvány volt az esti meetingre felvonult 150 nő és férfi misszionárius üdvözlése s a 20 új misszionárius ünnepélyes kibocsátása és megáldása a moderator által. De visszatérek az első gondolathoz, amit felvettem: *ex occidente pax!* A nyugodt és békességes életfolytatásnak bizony nagyobb lehetőségei vannak itt, mint kelet felé s igen jó volna, ha ezek a lehetőségek átplántálhatók volnának odaátra is. Hogy egyebet ne mondjak: nem érdekes, hogy Angliában a rendőrök a legbékésebb emberek, akik minden lövő, szúró, vágó, ütő szerszám nélkül, csupán egy pár fehér kesztyűvel a kézen, vagy a kézben nyugodtan járnak, vagy állnak az utcán s az embereket nem molesztálják, az idegent nem igazoltatják s nem citálják raportra? Az ember a megérkezéskor jelentkezik s aztán nyugodtan élhet itt, amíg jól esik, minden további zaklatás nélkül. Záradékol nem mulaszthatom el a világ összes rendőreinek okulására közreadni azt a levelet, amelyet a glasgowi rendőrségtől kaptam jelentkezésem után, amikor a legitimációhoz szükséges 2 fényképet postán beküldtem: Sir, utasítva lettem a rendőrség főnökétől, hogy megköszönjem önnek e hó 16-án kelt levelét s a két fényképet, amely igazolványához szükséges. Mellékelve a 448.834 sz. igazolványt, közlöm önnel, hogy a rendőrfőnökség igen le lenne kötelezve, ha ön értesítené az itteni hivatalt esetleges lakásváltoztatásáról, vagy az egyesült királyság területének elhagyásáról. Alázatos szolgája: N. N.

Nem tudom, hogy van vele a nyájas olvasó, de én soha életemben ilyen udvarias levelet még nem kaptam rendőrségtől s az ilyen hanghoz nem vagyok hozzászokva a hivatalok s különösen a rendőrség részéről.

Mr.

A karcagi ORLE napok.

A magyarországi ORLE most ülte negyedszázados jubileumát. Ebből az alkalomból a rendes keretek között is impozáns nyári konferenciánál és közgyűlésnél is ünnepélyesebben folytak le az ORLE napok.

A nagykünság 17.000 ref. lelket számláló központján, Karcagon gyűlt egybe mintegy 300 résztvevő, köztük palástosan 150 főnyi lelkész.

Előbb két napig tartó konferencia volt Csikesz Sándor ORLE főtitkár, egyetemi tanár elnöke alatt. Már itt kiemeljük, hogy minden konferenciái nap istenitisztelettel kezdődött és azzal is végződött, az egyes számok között pedig felüldítő éneklés hangzott az egybegyűltek ajkáról. Ez a körülmény amikor emelte az áhitatot, egyben alkalmat adott több kiváló igehirdető

megismerésére is. Az étkezések is mindig énekléssel, evangélium olvasással és imádsággal kezdődtek s imádkozással és énekléssel végződtek, amely szokás igen jól beválnék nálunk is, ahol be nem vezettük volna azt.

Az igehirdetés szent szolgálatát sorrendben a következők látták el: Juhász László gőmörtornai esperes. Czeglédy Sándor, vitéz Bognár János dr., vitéz Üry Ferenc, Szabó Imre budapesti esperes, Vasady Béla dr., pataki theol. tanár, Vass Vince dr., Farkas István miskolci püspök, dr. Baltazar Dezső debreceni püspök, Ferenczy Károly dr. leánykálvineumi igazgató, Tapsonyi Sándor nagyigmándi lelkész, Nagy Kálmán érsekcsanádi lelkész, Kováts I. István dr. theol. tanár, Incze Gábor dr., Gál Lajos budapesti lelkész, Filep Gusztáv egerlövői lelkész, Göde Lajos nagykőrösi lelkész, Csikesz Sándor. Azért ilyen hatalmas a szám, mert délutánonként mindig egyszerre három helyen volt evangélizációs istenilisztelet. Nem lehet eldönteni, hogy „ki volt nagyobb”, mindenik szónok lelke hangját és szíve legszentebb érzéseit vitte Isten elé a katedraban és mindenik a maga khariznája és ténütuma szerint. Épülni és tanulni lehetett mindegyiktől...

A konferencián több kiváló előadást hallgatunk végig

Első napon „Aktuális dátumok” címen Miklós Ödön dr. theol. m. tanár, csepeli lelkész értekezett Washingtonról, Goetheről, Aranyról és Baksayról, akiknél a mostani év valamilyen centennáris vonatkozása.

Kiemelkedő, szép és nagyon tanulságos volt a Csikesz Sándor debreceni egyetemi tanár szabad előadása „A magyar ref. lelképásztor alakja négy évszázad tükrében” címen. A dolgozat meg fog jelenni nyomtatásban is, most csak annyit jelzünk, hogy a különben is nagyon kiváló előadót többször is továbbfolytatásra kényszerítette a tanítást élvezettel és lelkesen hallgató közönség, mialatt széles és mély háttérben bontotta ki Csikesz professzor a magyar kálvinista hitszónok és lelképásztor egyre élénkebbé váló lelki arcképét, az életmentő, a népet tanító, a politikus, a tudós, a katona, a diplomata, a mártír, a költő és az író pap vonzó és kifejező portréját.

Illyés Endre dr. szegedi hitoktató: „A vallástani-tó lelkész és a vallástanítás helye a gyülekezeti munkában” címen megszívlelendő értekezletet tartott.

Serényi Gusztáv dr. közgazdasági író „Mit üzen a magyar föld a ref. lelkészeknek” címen arról mondott igen értékes, tudományosan alátámasztott igazságokat, hogy az 50 holdon aluli kisbirtok Magyarországon 46%-ban ref. kézben van, míg az ezer holdon felüli nagybirtoknak már csak 12%-a van ref. kézen s mert az adózás a kisbirtokot terheli inkább, a református vallásu magyarok aránytalanul nagyobb államfenntartási terhet hozdoznak, mint a más feleke-

zetűek s főleg a holtkézi, hitbizományi és kath. főpapi birtokok. A kérdés beható tanulmányozására az ORLE szakbizottságot küld ki.

Egerházy Lajos a Ref. Jóléti és Gazdasági Társulat igazgatója előadása nyomán az ORLE elhatározta, hogy a magyar ref. szegénysorsuaknak telepítés útján való földhözjuttatása érdekében erőteljes akciót indít.

A nők külön gyűlésén Vasady Béla dr. „A nők kérdés ref. hitvallásos szempontból” címen beszélt.

Második napon Gál Lajos budapesti lelkész „A ref. gyülekezeti szegénygondozás elvei falun és városban” címen tartott előadásában a külön felekezeti szegénygondozást követelte az állami mellett. Egerházy Lajos az agrár-munkáskérdésről beszélt figyelemreméltóan s a hozzászólásokból nyilvánvalóvá lett, hogy a munkás elhelyezésben a ref. lelkészi kar már eddig is számottevően közreműködött. Juhász László az ORLE 25 éves történetét, a munka eredményeit ismertette frappáns előadásában. Erről külön füzetet fognak kibocsátani, hogy a sokszor gáncsolt s a meginduláskor valóban teljesen rosszakaratulag támadott ORLE céljai, módszerei és eredményei teljesen világosan álljanak a világ előtt. (Itt megemlítjük, hogy az ORLE, ha mást nem ért volna el, csak azt, hogy ilyen teljesen tudományos alapon való továbbképző kongresszusokat tartson, már elérte volna a célját, mert a tudományos fegyverek tisztogatása, újak beszerzése szent kötelessége a tiszteletes tudós ref. lelkipásztornak. De ehhez járult, hogy a régen szeretehűző ref. papigárdát, amelyet a partikuláris tagozottság tagjaiban messzevetett egymástól, az alkotásra, az együttműködésre kész, igazi *testvéri táborra* nevelte, amely a maga áldozatával és a köz ügyes megadóztatásával eddigelé három Kálvineumot, özvegy papnék otthonát létesítette, tudományos bibliai lexikont, theologiai szemlét stb. indított, adott ki s minden vonalon emelte az anyagi és szellemi, a földi és a lelki nivót a ref. lelkészre nézve *(ezért kellett ott és kell itt a független ORLE, amely nem \$-okkal, hanem a testvéri szolidaritás alapján indít új lendületet a lelkészi kar s általa az egyház életében.)*

Sütő Kálmán az ottani lelkészek anyagi helyzetéről adott elő s minden javaslatát a közgyűlés elé utaltatott.

Kájel Endre a heidelbergi káté nevelő határsáról adott elő s kérte, hogy azt mindenütt tartsák az ismétlődő iskolában. (Meggiszivlelendő; nálunk is helyet kell találnia ennek a gondolatnak a 8 osztályos elemi iskolában a kidolgozandó vallásnevelési tervzetben!)

Az utódállamok református lelkészei a jubiláris ülésen képviseltették magukat. Erdélyből Vásárhelyi János, Királyhágó mellékről Csernák Béla e. ker. főjegyzők, Boros Jenő, Debreczeny István lelkészek, Csehszlovákiából Sörös Béla, Isaák Imre, Meskó Dezső és Nyomárkay Sándor jelentek meg, Jugoszláviát Gachal János képviselte.

Az előadásokhoz a mi egyetemes egyházunk területéről *Isaák Imre* két ízben szólt hozzá általános figyelmet, érdeklődést és helyeslést váltva ki. Előbb a szektárius mozgalomról s az az ellen való védekezés itteni irányairól és módszereiről beszélt; ugyancsak felszólalt a gyülekezeti szegénygondozás problémájával kapcsolatban is azt hangsúlyozván, hogy miután „szegények mindig lesznek veletek”, a szegénygondozás csak az ígéhirdetés egyik módszere, amit a lelkész vezetése alatt a presbitériumnak kell elvégeznie azért, hogy a szegénységét népünk egyik rétegének ne katolikus, ne politikum, ne kommunisztikus célból használják ki, hanem érezze meg a gyülekezet szegénye, hogy az ő egyházán keresztül maga Jézus nyul be érte segítő kézzel.

A konferenciák eredményét ha összegezzük, azt kell mondanunk, hogy az előadások tudományos alapon vonzóak, építőek, tanítást adóak voltak s az egésznek koncepcióját adó Csikesz professzort a legnagyobb elismerés illesse a gyönyörű eredményért.

A testi tápláltság is, az elhelyezés is, az ORLE napok lezajlásának pedáns rendje is az ő és a mellette dolgozó lelkes gárdának az érdeme.

A *harmadik nap* az ünnepi felvonulás, a közös urvacsorázás napja volt. Farkas István püspök gyűjtő prédikációja után a Baltazar Dezső dr. püspök mélyharagszavu ágendája egekig emelte a 150 palástos és mintegy 100 palást nélküli lelkészt s több ezer főnyi urvacsorával élő közönséget.

Negyedik napon az ORLE jubiláris ülése folyt le, melynek — mint minden más közgyűlésen is — a Baltazar megnyitója képezte a fénypontját. A revelációszerű bátor, iránytszabó, tömör, súlyos igazságokat, elkötelezetéseket kimondó beszéd ércbevésésre alkalmas, szívekbe markoló volt. Így *csak* Baltazar tud szólni a testvéreihez. El is ragadta ez a megnyitó a hallgatóságot úgy, hogy percekig ünnepelte a vezért.

Az üdvözlések hosszú sora következett ezután, amelyeknek során a csehszlovákiai dunamelléki kerületből *Sörös Béla*, a tiszáninneniből *Meskó Dezső*, a kárpátaljaiból *Isaák Imre* üdvözölte a jubiláló ORLE-t és kért áldást annak további munkájára.

A közgyűlés ezután a tárgysorozatot tárgyalta le. Ünnepi ebéd után, amelyet a karcagi ref. egyház adott s amelyen a Baltazar serleggel való köszöntőt ez évben Göde Lajos mondotta; gondoskodott az ügy rendezőség egy kis szórakozásról is: a karcagi hóforráshoz rándult ki a naggyűlés közönsége, ahol szalonnasütés, fürdés volt.

Negyedik nap Kunhegyesre rándult ki külön vonaton az ORLE, ahol isteni tisztelet volt s utána az egyház gazdagon és kedvesen megvendégelte a társaságot. Innét Kenderesre ment

át a különvonat, ahol az ORLE tagjai palástosan tisztelegtek Magyarország kormányzója előtt.

Meg kell még említenünk, hogy a kunhegyesi istentiszteleten *Isaák Imre* a Kienál, „Bibliás ember” c. operájából nagy hatással énekelte el a nagy áriát Horváth Béla karcagi kántor művészi kísérete mellett.

Az ORLE konferenciája és jubiláris gyűlése felejthetetlen élményt és emléket jelent a résztvevők számára s lestvéri szívvvel köszönjük meg azt a lelki élményt, amit magunkkal hozhattunk. Istené legyen érette a dicsőség!

Jelenvolt.

Reflexiók a deregnyői ifjusági konferenciáról.

A konferencia külsőségei és lefolyásának leírását mellőzöm, megtette azt a krónikás, csupán egy pár reflexiót fűzök hozzá, amelyek bennem ébredtek az előadások, majd a hozzászólások és az azokat követő megbeszélés során. Elsősorban is meg kell állapítani, hogy a deregnyői ifjusági konferencia külső és belső képét illetően is, sikerült. Tartalmas, ébresztő erejű, lelkes előadások hangzottak el, amelyeket nagy érdeklődéssel és figyelemmel hallgatott a megjelent ifjak nagy tömege, hisszük, hogy nem minden eredmény nélkül s a meginduló munkára sok ifju nyert indítást, érezve felelőségének sullyát és sáfarkodásának szükséges voltát.

Nem lehet azonban elhallgatni, hogy ez első konferenciánknak a lelki toborzó és seregyűjtés jegyében kellett volna inkább lefolyni és a református ifju felelős sáfarkodásának témája, a második ilyen nemű konferenciánknak lehetett volna majd méltóbb tárgya. Természetesen ez egyéni vélemény, bizonyos azonban, hogy Jézus is először tanítványokat gyűjtött s aztán fogott idvezítő munkájához, így valahogy mintha azonnal „in medias res” léptünk volna, mert hiányzott a hit és lelkiismeretébresztő szózat „Térjetelek meg, mert elközelgetett a mennyeknek országa”. Lehet, hogy egyedül áll a vélemény, nem baj, ha egyéb sikere nem is lenne, tudnám annak, ha ez igénytelen impressiót a más egyházmegyében meginduló munkánál figyelembe vennék. Ettől eltekintve a kiváló előadások egész sorozatában gyönyörködtünk. Meglepett világi papunk Dr. Mertens Alfréd nagy debatterai készsége, alapos, hitet ébresztő lelkes előadása; fontosnak kell tartanunk a siker és cél érdekében is, hogy a következő konferenciáinkon világi vezetőink is részt vegyenek az aktív munkában, hadd lássák ifjaink s hiveink, hogy amit mi akarunk, az egyetemes vágya művelt és képzett reform. társadalmunknak is. Egy lelkes és a belmisszióban járatos előadónk talán tulságosan is hangsúlyozta, hogy

református egyházunk is, mint a közönséges, tehát katolikus keresztyénség egyik tagja, közönséges, tehát katolikus. Óvakodnunk kell az ilyen terminológiáktól, mert ez nagy zavart és félreértést okozhat, sőt okozott is, amint azt egy hivem kifejezésre is juttatta előttem. Szerintem nincs helye ifjusági konferenciáinkon az ilyen zavart és félreértést támasztható definícióknak, hanem sokkal inkább és mindenekfelett szükséges református keresztyén mivoltunk erőteljes kihangsúlyozása! Talán az sem szükséges, ha partikuláris zónákat állítunk fel, pl. „Én első sorban magyar református leány vagyok”, mi sem természetesebb, ha Vásárhelyen megkontárázták volna azzal, hogy „Én első sorban szlovák református leány vagyok”! Pardon! ne tessék félreérteni. Én, igenis legelső sorban református keresztyén vagyok, annak a Krisztusnak a követője, aki nemcsak egy nemzet vagy faj, hanem az egész emberiség megváltásáért jött e világra! Református voltunk előtt, bármilyen nemzethez való tartozandóságunk erős hangsúlyozása, faji ellentétek előidézésére is alkalmas, pedig hát mi mindnyájan egyek volnánk az Ur Jézus Krisztusban! De felesleges is, hogy a Krisztus evangéliumának diadaláért, hitünk, anyaszentegyházunk szebb és boldogabb jövőjéért küzdők harcába olyan motívumokat vegyítsünk, amelyeknek ápolására és munkálására bőven nyílik alkalmunk és terünk. Talán az sem helyes, ha valamelyik, még járatlanabb előadó felfogását helyreigazítjuk pl. „én inkább így fogtam volna fel a témát”, mert a hallgatóság így dissonanciát lát, az ügybuzgó előadó pedig szégyenkezik.

Az ifjuság jelleméhez nem tartozik szorosan hozzá, hogy gyalog, lóháton vagy biciklin jár-e háztüznézőbe, legfeljebb annyiban, hogy ha rossz utra tér, biciklin hamarabb célhoz ér, de bizonyos, hogy gyalog is odaér! Az a misszionárius, akit a római pápa Kinába, vagy a hotentottákhöz küld repülőgépen, egyébként lehet jellemes ember és a modern technika vívmányának igénybevételével igen sok időt spórol meg nemes missziói munkájához. Hogy pedig a falu kulturáltsága folytán egyre gyakoribb műkedvelői előadások még nem jelentik a belmissziót, — az bizonyos; de az a megállapítás, hogy ezzel színészeket és komédiásokat nevelünk — merész és nem célba találó! Véleményem szerint az ilyen irányú kulturmunka is beállítható a belmisszió szolgálatába, sőt be is kell állítani, csak tessék a darabok megválasztásánál ügyelni arra, hogy ne ostoba kabaré tréfák, bohózatok, léha csepürágásokkal igyekezzünk nevetetni, hanem tessék elővenni Tóth Ede, Szigligeti, Abonyi, Csengery örökszép klasszikus magyar népszínműveit, azok alakjának tökéletes jellemrajzában szemléltetve mutatjuk be a gondos, takarékos, templomjáró s Istenfélő magyar gazdát, hü feleséget, engedelmes, vallásos kedélyű szelid leányt, duhaj,

féktelen falurosszát, vagy pletykás hirhordozót; egy-egy nagy erkölcsi igazságot s a végeredményben mindenikben azt, hogy a jó mégis csak diadalt arat a gonoszszágon! Ifjaink önbizalmat, rutint nyernek, kedvet kapnak a munkára, kifejezéseik választékosabbak lesznek, anélkül, hogy komédiásokká válnának! Ez még nem jelenti a belmissziót, az bizonyos; de — kérdem — kiengedheti-e a pap vagy tanító illetéktelen kezébe a falu kulturigényeinek kielégítését, hogy aztán mindazt, amit ő vallásos estélyeken, vagy ifju és bibliakörökben épített, lerontsa egy illetéktelen kommunista suszter, vagy más hasonló valaki által betanított, kétértelmű, pikáns vagy erkölcstelen szindarab. Mi nem szolgálunk, szemforgató álszenteket akarunk nevelni, az ifjuságot nem is szabad és nem is lehet visszatartani a testet és lelket üdítő nemes szórakozásoktól, hiszen a komoly ref. ifjunak azokban is fegyelmезetten, kellő mértéket kell tudni tartani. A teljesen bibliás alapon vezetett ifjusági egyletekben tömörült ifjainknak is vannak kulturkivánalmi is, ezeket mellőzni képtelenség, sőt nem is szabad, már csak azért sem, mert a pap vagy tanító e téren is tartozik szeretni és ellenőrizni az ifjuságot s ha ezt a munkát is vállalja, még jobban kezében tartja azt s könnyebb lesz a munkája az igazi belmisszió terén. A belmissziói bevált módszerekről való megbeszélés során, a házi istentiszteletekkel szemben, szinte egyhanguan elutasítók voltak a vélemények, ezeket különösen a szektáktól fenyegetett gyülekezetekben tartották veszedelmeseknek. Az a vélemény, hogy a lelkész szombatn az iskolában a gyermekekkel röviden ismertesse azt a textust, amelyről vasárnap prédikálni fog, hogy így a gyermekek mintegy előkészítve hallgassák vasárnap az Igét; szintén kifogásoltatott. Általában, célra vezető belmissziói segédeszköznek találták a jelenvolt lelkészek és tanítók, a férfi s különösen a vegyes karok összhangzatos énekét és mnnkáját, az ifju és leányegyleteket, bibliai köröket, vallásos estélyeket, ki mely téren tud és akar munkálkodni, egyéni képességei és a gyülekezetek szükségletei szerint. Természetesen annál biztatóbb lenne az eredmény, ha e szervek mindenike működhetne és életképes lenne minden gyülekezetben. A resultátum pedig, hogy mi még kivétel nélkül kezdők vagyunk és csak belmissziói kurzusokon kiképezve válhatunk mesterekké és az ORLE ezt a problémát is megoldaná. Mindez pedig nem akar kritika lenni, csak egyszerű impressziók a jó munka és eredmény érdekében és a jövő tanúsága, meg a tulzások elkerülése végett íródtak.

Horkay Lajos ref. lelkész.

H I R E K

— **Jubileumok.** Szakal István vámoslucskai lelkészt az ungi, Bihary Kálmán pozsbai lelkészt

a barsi egyházmegye közgyűlése lelkesen üdvözölte abból az alkalomból, hogy most töltötték be lelkészkedésük 50.-ik évfordulóját; ugyancsak a barsi egyházmegye melegen köszöntötte Varannay Sáneor alsófegyverneki lelkészt is lelkészkedése 40-ik évfordulója alkalomból.

HIVATALOS RÉSZ

A szlovenszkói és ruszinszkói református egyház egyetemes konventi Elnökségétől.

Tárgy: Tankönyvek megrendelése. 367/1932. szám. Pozsony, 1932. VIII. 24. *Körlevél:* Valamennyi Lelkészi és Tanítói Hivatalnak! A szlovenszkói és ruszinszkói református egyház egyetemes konventjének állandó bizottsága 1932. július 13-án tartott pozsonyi ülésében elhatározta a következő tankönyvek újonnan kiadását. 1. Imádságok és Vallástételek. 2. Idvezítés története. 3. Keresztyén Hit és Élet. 4. Krisztus anyaszentegyháza. A könyvek már megjelentek s megrendelhetők a Ref. püspöki hivatalnál Széplak u. 12. sz. A könyvek bolti ára a következő: 1. Imádságok és Vallástételek: 2 kč. 2. Idvezítés története: 6 kč. kötve 10 kč. 3. Keresztyén Hit és Élet: 4 kč. 4. Krisztus anyaszentegyháza: 3 kč. Vagyok szeretettel szolgáljuk *Balogh Elemér* püspök, konventi lelkészelnök.

Pályázat. A szürtei ref. egyház presbitériuma az eltávozás folytatn megüresedett kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: 1. Van a tanító használatában egy 5.000 öl belsőség rajta lakóház, iskola, istálló, csür, melléképületek stb. 2. Van a tanító élvezetében 10 kath. 1090 öl szántó és rét, melynek adóját a tanító fizeti. 3. Van 9 drb. az az kilenc daraba marhalegeltési jog a községi közös legelön. 4. Fizet az egyház a tanító részére 12 azaz tizenkettő métermázsa tiszta szemes terményt, melynek felebuza, fele gabona, megjegyeztetik, hogy szük termés idején a gabona helyett tengerit is köteles a tanító elfogadni. 5. A Köbléri határban lévő urbéres erdőből egy fél urbéri telek után haszonélvezet. 6. Egyháztól 270 korona fapénz. 7. Stóla, mely a lelkészi stóla összegének a fele. Supis összege 1845 kor. 80 fill. tesz ki. Államsegély kérvényezve lesz. de azért az egyház felelősséget nem vállal. Kötelessége. Két tanerős iskolánál a kijelölt osztályok tanítása, Kántori szolgálát teljesítése, énekkar vezetése, belmissziói munkában segédkezés, a lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése. Tanítási nyelv magyar. Okleveles rendes, állampolgársággal bíró ref. férfitanítók a 86400/929 sz. miniszteri rendelet alapján felszerelt kérvényeiket 1932. szept. hó 30-ig adhatják be a ref. lelkészi hivatalhoz Surty, pri Cope. Az állása választásjogerőre emelkedése után azonnal elfogalandó. *Presbitérium.*

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Verké Kapuány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény a vajáni, a kiadóhivatalra tartozó megkeresések pedig a csicséri lelkészi hivatalhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Részlet az abauji esperesi jelentésből.

1932. augusztus 27. Irta: Idrányi Barna esperes.

Nagytisztelätü egyházmegyei közgyűlés!

Esperesi jelentésemet a félszázados szokásnak megfelelően most is egyetemes egyházunk helyzetének regisztrálásával kellene kezdenem; sajnálattal kell azonban kijelentenem, hogy az 1931 évi jelentésem előterjesztése óta egyetemes egyházunkra nézve semmi lényeges mozgástan nem történt... azon az egyetlen egy esetben kívül, hogy az ungvári országos hivatal Bertók Béla munkácsi püspököt törvényesen megválasztott püspöknek ismerte el s ezzel a kárpátaljai egyházkerület az állammal szemben is törvényesen megszervezettnek tekintendő. Ez az intézkedés azért bír ránk nézve fontossággal, mert természetes folyamánya a legfelsőbb közigazgatási bíróság 7823/1930 sz. döntvényének, amely az 1904/7 évi egyházi törvényünk érvényességét felelbezhetsenlennül megállapítja, mindaddig, míg új egyházi alkotmányunk megerősítve nem lesz. Ez a megerősítés pedig ismét nem történt meg, dacára a Püspökök és főgondnokok előtt a prágai kormány férfiak által tett azon konkrét formájú ígéretnek, mely szerint egyházalkotmányunk 1931 év őszén megerősítésre kerül. Nem került; sőt egyik konferencián, amely épen a belső ellentét kiegyenlítése, tehát a konszolidáció érdekében hivatott össze a folyó év tavaszán, egy fiatal lelkészársunk, aki magát tájékozottnak, sőt beavatottnak tartja, olyan kijelentést tett, hogy a pozsonyi zsinaton hozott kánonok sohasem lesznek megerősítve.

Egyetemes egyházunkra nézve is, különösen pedig a tiszáninneni egyházkerületünkre nézve megoldatlan és megoldandó kérdés gyanánt áll fenn a szlovák egyházmegye szervezésének kérdése. Ez a kérdés a lévai zsinaton elhangzott

kormánybiztosi deklarációban vettett fel hivatalosan, mint az államkormány olyan követelése, amely sine qua non-t képez az alkotmány életbe léptetése során. A lévai zsinat ezt nem tette magáévá, de már a pozsonyi zsinat konkrét formában magáévá tette az elvet s gyakorlatilag is hajlandó volt ezt megvalósítani azzal, hogy a szlovák egyházmegye szervezését kimondta és az abba besorolandó 12 anya-, és 8 leányegyház nevét a kánonba felvette azzal a hozzáadással, hogy a mely egyházközségek abba még felakarják magokat vétetni, az alkotmány életbe lépése után egy éven belül ezt kijelenthetik. Amennyiben azonban az alkotmány megerősítése ügyében azóta sem történt egyéb, mint néhány előszóval tett ígéret, a szlovák egyházmegye megalakulása a mai napig sem öltött konkrét formát. A pár évvel ezelőtt megalakult „Slov. Kálv. Sváz” azonban a kérdést állandóan felszinen tartja s épen ezért Püspökünk a folyó évi junius hóban a szlovák egyházközségekben szolgáló lelkészeket és egyházi előjárókat konferenciára hívta össze Gálszécsbe, amelynek kifejezett célja az volt, hogy „a valóság és belmisszió ügye a szlovák egyházakban is virágzó állapotba jusson s a köztünk fennálló ellentétek kiküszöbölésével egyesült erővel küzdhezzünk a mindnyájunkat fenyegető veszedelem: a hitetlenség ellen”.

Püspökünk megnyitó beszéde telve van evangéliomi szellemmel, a szeretet által békeségre való törekvéssel s a kik a konferencián nem voltak jelen, azok is magukévá teszik az ő programját. Sajnálatos azonban, hogy míg ez a megnyitó beszéd úgy a legjobban elterjedt magyar nyelvű napilapban, mint hivatalos egy-

házi lapunkban egész terjedelmében le volt kö- zölve, addig a konferencia lefolyásáról és az ott létrejött avagy meghiusult megállapodásokról ezek a lapok egyáltalában nem emlékeztek meg. Ennek ellenében a Slov. Kálv. Hlasy míg egyfelől a Püspök megnyitó beszédét hű szlo- vák fordításban közli, másfelől leküzli a Kálv. Sváz nevében felszólaló Tomašula tisztársunk szélesen megalapozott memorandumát, amely- ben ő is hangsúlyozza a szlovák kálvinisták békességre való törekvését, de csak úgy, ha minden kívánságukat teljesíti az „erősebb test- vér”. Legégetőbb kérdésük a szlovák esperes- ség, amelynek megalakítását követelik és pedig nem a pozsonyi zsinat által kontemplált 13—14 anyaegyházból, hanem mindazon anya-és leány- egyházakból, amelyek eredetileg szlovákok vol- tak, de az idők folyamán elmagyarosodtak. Számítása szerint ezek száma nem 13—14, ha- nem 31-nél is több anyaegyház lenne, „Nem logikus azt állítani, hogy a szlovákok a magya- rokat elszlovákosították”, — mondja a memo- randum. A magam részéről nem szándékozom polémiába bocsátkozni Tomašula testvérrrel, itt mégis meg kell jegyezni, hogy Kassa környékén egész sor olyan község van, amelyek még a múlt század elején vagy a 18. sz. végén ma- gyar kálvinista anyaegyházak voltak s ma azok- ban a magyar nyelv teljesen ismeretlen. Szil- vásujfalu, Szaláncujváros, Bologd, Ósva, Kassa- ujfalu, Mislóka. A zempléni es ungi viszonyo- kat nem ismerem ugyan, de ott sem lehet más folyamat.

Követelik a „megmagyarosított szlovák kál- vinisták visszaadását. Ahol csak nyoma van a szlovák kálvinistáknak, adják vissza mindjárt a szlovák nemzetnek”. Olyan kívánság, amely éppen körülményességénél fogva sohasem lesz teljesíthető, mert hiszen természetes, hogy a magyarság hasonló követelésekkel és hasonló joggal léphet fel. A Pally, Sójajda, Kenderes, Szekeres, Szabados, Nádasdi, Kovács, Szabó, Bereczki, Géresi, Varga és ezekhez hasonló nevet viselő szlovákokra csak nem állíthatná senki, hogy ős szlovák eredetűek volnának, amint a Zajác, Vaszi, Cservenyák stb. szlo- vák nevű, szlovákkul nem is értő magyarokra nem lehetne állítani, hogy ős-magyar eredetűek. A szélsőséges álláspont nem igazságos sohasem.

A gálszécsi proklamáció 10 pontban sorolja fel a szlovák kálvinisták összes követeléseit, de alig hiszem, hogy ők maguk is mindazokat megvalósíthatóknak gondolják egy szűkkörű s magánjellegű konferencián való előadás útján. Nem akarnék a tüzes lelkű s minden erejével zászlóvivői szerepre törekvő ifju testvérrrel e helyen polémiába keveredni, de mert az ő kü- lön lelkivilágát tiszteletben tartom s nemzeti törekvéseit is nagyra becsülöm és mélységesen óhajtom, hogy megelegedésüket — a szélsősé- gek revideálásával — elérjék, jó lélekkel aján- lom a szlovák kálvinisták összeségének, hogy

kívánságaikkal forduljanak az egyházi alkotmá- nyos fórumokhoz, nem megmásíthatatlan köve- teléseket támasztván, hanem a viszonyok hig- gadt mérlegelése alapján a békesség és szeretet által vezéreltetve s azon az alapon tárgyalva igyekezzenek autonóm jogaikat kivívni, amelyet az 1928 évi pozsonyi zsinat lerakni kívánt, nem hagyva figyelmen kívül azt a sarkalatos pro- testáns elvet, amely szerint: minden jog a gyü- lekezetből fakad...

Feljegyzéseim közt utolsónak hagytam a leg- fontosabbat, a legáltalánosabbat, nekem a leg- keserűbb, legfájóbb irányzatot: a kálvinista közszellem romlását, amely egyik legmélyebben szántó, legbölcsebb és magasan szárnyaló lel- késztestvérünknek ajakára a következő keserű kijelentést adta: „Ma még a szeretet is csak fikció, amely a család legszűkebb körén túl nem igen terjed!” A magam részéről ugyan nem fogadom el ezt a keserű megállapítást, azt azonban fájdalommal ismerem be, hogy közélet, társadalmi és egyházi életünkben lép- ten nyomon találkozhatunk olyan tünetekkel, amelyek a krisztusi szeretet ismérvei egyál- talában nem fedezhetők fel. A gyülekezetben a tagok egymás elleni torzsalkodása, a nyájnak a pásztor elleni gyűlölködő támadása, a lelkipász- tornak a hiveivel szemben való szeretetlen vi- selkedése, sőt a lelkipásztoroknak sokszor egy- más elleni kiméletlen támadása, az erősebbnek a gyengébbel szemben való hatalmaskodása s mindezek által az anyaszentegyházban a békes- ség megrontása napirenden van s valami nagy- nagy reformátorra, prófétaí erejű vezérre volna szükség, hogy széjjel járván jót tenne s minde- neket a krisztusi szeretet ölébe vezérelne.

Egyházfegyelem.

A gömöri református lelkészértekezlet 1932. május 30.-iki gyűlésén előadta: *Vargha Lajos* zsipléi lelkész.

(Folytatás.)

A mi 1904—7 évi törvényeinkben az egy- háztagok fegyelmi esetei ennyiben vannak meg- állapítva: V. t. c. 34. §. B. pontja. „Az egyház- tagoknak hithűségbe, vallásos érzületbe, közér- kölciségbe ütköző cselekményei”. Fegyelmi büntetések: 35. §. a) pontja: rosszalás, b) fed- dés, c) választás és választhatóság jogától leg- feljebb 5 év tartamára való megfosztás. De az egyházi törvényeknek, felsőbb fórumok határo- zatainak, ítéletének meg nem tartása, szabotá- lása, egyházi tisztviselők sértegetése, a velük szemben tanusított tiszteletlenség, gyalázkodás, a felsőbb hatóságok, testületek, hivatali szemé- lyek rágalmazása, ténykedéseinek gáncsolása, az egyház rendjének, békéjének felzavarása, egységének bontogatása, a schismával való ka- cérkodás, stb., amiket pedig Kálvin János szig- oruan üldözött: nincs a fegyelmi esetek közé felvéve és természetesen hiányoznak a törvény-

ből az ennek megfelelő, a bűnösség tudatának felkeltésére, a megbánás, megjavítás és megtérés céljaira szolgáló fegyelmi eszközök, határozmányok és rendelkezések is.

Hiányoznak ezek nemcsak a jelenleg használatos és érvényben levő törvénykönyvünkől, hanem hiányoznak a szentesítés alatt álló új törvénykönyvünkől is. Csupán csak az egyházi felsőbb hatóság és hatósági személyek elleni nagyobb mérvű engedetlenség, vagy tiszteletlenség szerepel az egyháztagok újabb fegyelmi esetei között, de a fegyelmezési eszközök csak a régié maradtak. Sajátságos, hogy még az urasztalától való eltiltás sem szerepel itt, pedig a konfirmációi káténkban is tanítjuk az eltiltás fegyelmezési eszközét, a Kálvin gyakorlata alapján, az apostoli gyakorlat szerint.

Amiket eddig mondtam, azokban az egyháztagok fegyelmezésének kérdésével foglalkoztam csupán s pedig azért, mert amint érintettem fentebb, az egyházi tisztviselő- és alkalmazottakra nézve vannak megfelelő s szigorú törvényeink, csupán az egyháztagokkal szemben gyakorlandó fegyelmezésnek vannak oly nagy hiányai, fogyatkozásai, amelyek veszélyt rejtenek magokban, egyházunk létérdekeit, boldogulását, áldásos működését illetően, miután nincs benne mód, lehetőség a bűn, az eltevelyedés ártalmatlanná tételére, a javítás, a gyógyítás céljaira szolgáló eszközök alkalmazására.

Kálvin János az egyház boldogulásának és fejlesztésének útját az egyházfegyelemben látta. (Pruzsinsky P.: Kálvin J. I. 312 old.) Strassburgban „kezdetől fogva azon volt, hogy kis egyházból lehetőleg tökéletes keresztyén egyházat alkosson. E törekvése, munkálkodása akkori leveleiben tárul fel előttünk. A reformátor az egyház fejlesztésének útját — miként láttuk — már Genfben is: *az egyházfegyelemben látta.*

A hithűség, az erkölcsi tisztaság megőrzésére szigorú rendelkezéseket foganatosított, azokkal szemben, akik bűnös és gonosz életükkel nyilvánossá teszik, hogy nem tartoznak a Krisztus egyházába, levonta a szigorú következtetést, amint meg van írva: „a Mi Urunk, egyházába a kiközösítésnek javító és fegyelmező eszközét rendelte, amellyel azokat, akik rendetlen, keresztyénhez méltatlan életet folytatnak, akik az üdvös intéseket megvetik, mint rothadt tagokat eltávolítani rendelé, míg a jó utra nem térnek. A javításnak emez eszközét alkalmazásba kell venni Pál apostol utasítása értelmében (Tim. I. Kor. 5.) Javasolja ezt 1. Krisztus egyházának tisztasága, 2. a vétkezők érdeke, 3. a többi hívőknek üdvös okulása stb.

Szükség van az egyházfegyelemre; az Irás nemcsak rendeli, hanem eszközt is nyújt; válasszon a tanács komoly keresztyén életű férfiakat, akiknek kötelessége legyen a feltűnőbb kihágásokról a pásztornak említést tenni, aki aztán az illetőt atyafiságos indulattal jóra intse.

Ha ez az intés nem vezetne eredményre: az egyház előtt ismétlődjék az intés; a megátalkodottak *a Krisztus községéből zárassanak ki* mindaddig, míg a bánatnak és megjavulásnak bizonyosságát nem nyújták." (Pruzs. Kálvin I. 234—235. old.

(Folyt. köv.)

Szabályrendelet

a gyülekezeti tagok egyháziatlan és a hithűségbe ütköző cselekményeinek és mulasztásainak kárboztatásáról.

(Kivonat a Szlov. Ungi Ref. Egyházmegye 1932. évi aug. hó 25. napján Nagykaposon tartott évi rendes közgyűlésének jegyzőkönyvéből.)

1. §. Az egyházmegyébe kebelezett egyház-
községek és szórványok egyháztagjai — akik
vegyes házasságot kötven születendő gyerme-
küket a másik házasság egyháza javára vagy
más nem a református felekezet javára a ház-
sággkötés előtt vagy után — az illetékes lelkész
vagy a presbitérium tagjainak figyelmeztetése
ellenére avagy ezeknek tudtán kívül odaigérik
vagy átadják avagy vegyes házasság esetén ki-
vül is ily cselekményt követnek el, — illetve
a maguk — nemebeli gyermeküket más feleke-
zetűnek nevelik vagy neveltetik — ha kiskoru-
ak is — a legsúlyosabban megsértik református
Anyaszentegyházunk erkölcsi tekintélyét és
méltóságát, megcsufolják az egyháztagoktól el-
várt hithűséget és egyházas érzületet és meg-
károsítják református Anyaszentegyházunk leg-
szentebb erkölcsi és anyagi érdekeit is, s ezért
az ily gyülekezeti tagokkal szemben az illetékes
presbitérium presbitériumi határozattal köteles
együttesen kimondani és foganatosítani az aláb-
bi intézkedéseket:

a) a presbitérium a tényállásban megállapí-
tott cselekményt kárhozhatja,

b) megfosztja az illető egyháztagot összes az
Egyházi Törvények I. t. c. 108. §-ának a—d
pontjai alatt felsorolt, az egyháztagokat megillető
jogoktól,

c) megfosztja az urvacsorával élés jogától,

d) kárpótlás nélkül megvonja tőle eddig birt
s illetve gyakorolt templomi ülőszékét s illetve
székbeli helyét s ily ülőhelyet nem biztosít
számára,

Kérelmére a presbitérium más ülőhelyet je-
lölhet ki a templomban.

e) felmenti összes az E. T. I. t. c. 109. §-ának
a-g pontjai alatt felsorolt — az egyháztagokra
megállapított kötelezettségek teljesítése alól és
tőle ily teljesítéseket el nem fogad.

2. §. Kiskorúaknak a szülők és illetve a
gyám hozzájárulásával tett ily az 1. § első be-
kezdésében szabályozott cselekményei esetén a
presbitérium a szülők vagy gyám ellen, azok
felelőségének és közreműködésének mértéke
szerint — akár külön-külön, akár együttesen —
alkalmazza és foganatosítja az 1. §. a—e. tételei

alatt felsorolt intézkedéseket és pedig akár összeségükben, akár egyes részeiben. A kárhóztatás kimondandó.

Az 1. t. c. 108. §. vonatkozó szavai szószerint idézendők a határozatban az abban a §-ban felsorolt valamely jogtól megfosztás esetén.

3. §. Aki pedig polgári házasságkötését egyháziilag meg nem áldatja, avagy általában házasságkötés nélkül él a másnembelivel életközösségben: azzal szemben az 1. §. a. tétele szerinti kárhóztatáson felül a b. c. tételekben felsorolt jogfosztások az eset körülményei szerint együttesen vagy külön-külön mondandók ki és foganatosítandók. Az E. T. I. t. c. 108 §. megfelelő pontjában felsorolt egyes jogoktól megfosztásnál az elvont jog a törvény szavaival idézendő.

4. §. Az 1. 2. 3. §§-ok szerint hozott határozatok és intézkedések ereje az ellenkező presbiteri határozatig tart.

A jogerős presbiteri határozat a gyülekezet szószerűből kihirdetendő de kihirdetendő az urvacsorától és a lelkészi és énekvezéri szolgáltatásoktól megfosztás az egyházmegye minden szószerűből s evégből a jogerős határozat az esperesi hivattal haladéktalanul közlendő.

5. §. Az Urvacsorával éléstől megfosztottnak az Urvacsorát kiszolgáltatni tilos.

Nem saját gyülekezetében tartozó egyháztagot a lelkész a maga saját gyülekezetében az Urvacsorai Szent Jegyekben csak az esetben részesíthet, ha az illetékes lelkésztől írásbeli tanúsítványt mutat fel, hogy nem áll az Urvacsorától megfosztás kárhóztatása alatt, avagy ha kétségtelen tudomása van a lelkésznek, hogy az egyháztag nem áll ily kárhóztatás alatt.

Ugyanez áll az egyéb lelkészi és énekvezéri szolgálatok tekintetében is.

6. §. Ha valamely gyülekezet lelkésze vagy presbiter tudomást szerez arról, hogy a gyülekezetében kötendő, vagy megkötött vegyes házasság alkalmából a református fél részéről a nembeli gyermek vallására nézve egyházunk kárára szóbeli vagy írásbeli ígéret tétel, avagy saját nembeli gyermekét a református egyháztag a-másik fél egyháza javára vagy más felekezet javára átadta vagy más felekezetének nevelti és pedig vegyes házasság esetén kívül is, avagy ha tudomására jut, hogy házasfelek egyházi áldás nélkül vagy házasságkötés nélkül élnek életközösségben:

köteles az egyháztagot, szülőjét vagy gyámját a cselekménynek vagy állapotnak egyházellenes voltára figyelmeztetni, jóvátétel végett a presbitérium elé megidézteni és felhívni figyelmét az e szabályrendeletben szabályozott következményekre, sikertelenség esetén pedig a jelen szabályrendelet 1. 2. 3. §-aiban foglalt kárhóztatás és jogfosztó határozományoknak alkalmazása végett az ügy a presbitérium elé terjesztendő.

Ennek elmulasztása vagy az 5. §-ban szabályozott tilalom ellen vétés esetén a lelkész, presbiterok vagy énekvezér ellen hivatalból fe-

gyelmi eljárás indítandó s velök szemben a hanyagság vagy vétesség mértékéhez képest az 5. §-ba ütköző fegyelmi vétség miatt az E. T. V. t. c. 35. §-ában megszabott fegyelmi büntetések alkalmazandók.

7. §. Az esetek felett a presbitérium a fél vagy felek írásbeli idéztetésével szabályszerűen összehívott és az egyházi törvények szerint tartandó ülésén — az ügy kivizsgálása után — határoz és pedig a fél vagy felek meg nem jelenése esetén is, s határozatát a meg nem jelent félnek vagy feleknek írásban kézbesítési ívvel kikézbcsítetteti.

A határozat ellen a presbitérium bármelyik tagja és az érdekelt fél 15 nap alatt a presbitérium elnökénél írásban vagy jegyzőkönyvileg felebbezással élhet. A presbitérium tagjaira a határidő a határozatnak a presbitériumi ülésen kihirdetésétől számít, valamint a határozat kihirdetésénél jelen volt félre is.

A felebbezés az egyházmegyei közigazgatási bírósághoz címzendő és az esperesi hivatalhoz küldendő be haladéktalanul.

A felebbezés folytán az ügyben az egyházmegyei közigazgatási bíróság dönt másodfokon. Határozata végérvényes. A határozat alakja: végzés.

8. §. A határozat megváltoztatható vagy enyhíthető utóbb, ha az egyháztag megfelelő viselkedésével, cselekedetével a károsító vagy botránkozató cselekményt, a kárt egészben vagy részben — tehetsége szerint — jóvátette vagy enyhítette, avagy egyházas cselekedetével és viselkedésével azt mutatta meg, hogy már jó református keresztyén, igaz gyülekezeti tag. A megváltoztatást is a presbitérium határozza el, a fél és a presbiterok e határozat ellen is felebbezással élhetnek.

Megokolás:

A pápás egyház fölényezkedésből és a lélekalászás vezérelvétől indítatva — az állami világi törvények figyelmen kívül hagyásával — a vegyes házasságokat nem ismeri el házasságoknak, hanem erkölcstelen ágyasságj viszonynak bélyegzi, ha nem az ő papja áldotta meg. Az ő papja pedig csak abban az esetben áldja meg, ha a házasfelek esküvel, becsület szóval értesített szóbeli vagy írásbeli nyilatkozatot tesznek, hogy születendő gyermekeik mindkét nemen katolikusok lesznek. S teszi ezt akkor, amikor a 96/1925. t. c. 1. §. 3. bekezdése kimondja, hogy az ily előzetes kikötés hatálytalan. Avagy ha a fogás a házasságkötés előtt nem sikerült, a gyermek születés után lép fel minden emberi és isteni törvényt megcsufoló heves támadásokkal és fenyegetésekkel, nem riadva vissza a már családos házasfelek szétszakításától se. És mindkét sikertelenség esetén a legszigorubb alkalmazza egyháza tagjával szemben az egyházi kegyszerektől és szertartásoktól megfosztást.

És mert ezzel szemben a rosszul és semmi esetre se egyházasan értelmezett „szabadelvű”

felfogástól vezetettve egyházunk tagjait egyháziasságuk, hithűségük megcsufolásáért, református anyaszentegyházuk erkölcsi és anyagi, s minden érdekének semmibevévéseért és megkárosításáért hasonló kárhozottatás egyháza, gyülekezete, lelkésze és hatóságai részéről nem érte, egész természetessé vált az idők folyamán, hogy ily esetekben a református fél engedett. Mert hiszen jegyese vagy házastársa nem alap nélkül hivatkozhatott arra, hogy neki a reformátusnak kell engednie, mivel őt egyházilag és egyháztársadalmilag semmi hátrány nem éri, míg ellenben a katolikus felet egész életére az összes kegyszerektől megfosztatás sújtja.

Igy következett be és esik meg azon esetek végtelen sorozata, hogy a református házas vagy jegyes jegyese vagy házastársa iránti gyöngédségből is — hogy őt a hátrányoktól megóvja, — engedett és enged. Mert hiszen mi tiszteletben tartjuk mindenki vallását, annál inkább jövődöbelinkét vagy házastársunkét. S így lön, hogy napról-napra elígértettek és elköteleztettek jövőnk reménységei: a gyermekek más egyháznak. Annál is inkább, mert sokszor az anyagi érdek vezette a feleket a házasságkötésre, amely anyagi érdeket elszalasztani nem akart, vallási nehézségek miatt!

Ez állapot romboló, egyházunkat erkölcsileg és anyagilag is károsító hatásai nap-mint-nap jelentkeztek és jelentkeznek. Ugyannyira, hogy a kicsinyhitűbbek — és persze a más felekezetűek is — a pópás egyházat „erős vallásnak”, a reformátust „gyengének” minősítették az eseten vélekedésük közben. De ezek a belső és külső hatások, főként pedig ezek erkölcsi oldala a hitükben erőseket, amikor egyrészt mélyen elszomorították, másrészt a közönyből kilendítették és a védekezés mezejére terelték. Így történtek a gyülekezetek megmozdulásai abban az irányban, hogy gyülekezeteink lélekállományát a gyermekek más egyházba ígérésével, átadásával elveszni ne engedjék. S a hitükben erős és egyházuk, gyülekezetük jövője iránt nem közönyös kálvinista lelkek, akiknek orcájára a szégyenpirját festette a közönyösségből vagy anyagi érdekekből gyermekeiket eladó, gyülekezetüket megcsufoló és mindenestre károsító egyháztagok egyháziatlan és könnyű lelkiismeretű eljárás, annyival is inkább mert az ily esetekben az anyagiak nem kicsiny szerepet játszanak, egyre több gyülekezetben, azok presbitériumai által hoztak az egyháziatlan ref. egyháztagokkal szemben az ezen szabályrendelet 1. §-ában foglalt intézkedéseket, felismervén a kárt, amely erkölcsileg és anyagilag is érte minden egyes esetben a gyülekezetet s a károkból a jövőben a gyülekezetet fennmaradásában fenyegető veszélyt. Mert nyilvánvaló, hogy amikor református hívek gyermeküket más vallásnak engedik át, akkor nemcsak erkölcsi arculcsapást mértek a másfelekezetűek szemében saját egyháztagtársukra és rántották

le gyülekezetük tekintélyét és tisztességét, hanem anyagilag is megkárosították és a jövőben fenntartását veszélyeztetik. Mert a természetes szaporodás elmaradásával a hívek fokozatos fogyása áll be s így az egyházfenntartó erő kevesbbedik, csökken és idővel a gyülekezet odajuthat, hogy tagjai csekény, lecsökken számanál fogva a fenntartó erőt végleg elveszti. E veszély a jelenben is figyelemre méltó. De ijesztővé akkor válik igazán, ha az állam és egyház elválasztásának a jövőben bizton eljövő idejére gondolunk, amikor is csakis tagjai saját erejére támaszkodhatik, államsegély nélkül.

A gyülekezetek ezen kezdeményező fellépésének a védekezés terén a szükségé most onnan állott elő, hogy annak idején nem tételt intézkedés egyetemes vonatkozásban is a pópás egyházaknak a bullákban rejlő átütő erejének s amugy is támadóan harci készségének ellensúlyozására és kivédésére.

Ha a gyülekezetek védekezési jogát és védintézkedéseiknek jog- és törvényszerűségét tekintjük: a gyülekezetek egyenkint nem szorultak rá e szabályrendelet megalkotására.

Régi törvényeink is a felekezeteket egyesületekként fogták föl, amelyekre az egyesületi jog és elv vonatkozik. A vallásfelekezetek viszonzosságáról szóló új 96/1925. sz. törvényünk is mint vallási egyesületeket veszi figyelembe. Az egyesületek jogát, működését, életnyilvánulásait az alapszabályok és az egyesületi jogelvek irányítják. A szlovenszkoí és kárpátaljai ref. egyházait: az egyházi törvények: az 1904.-ben megnyitlt zsinat által alkotott törvények. E törvények értelmében: az I. t. c. 34 B § szerint az egyháztagok a hithűségbe, vallásos érzületbe ütözö cselekmények miatt fegyelmi büntetésekkel is sújthatók.

Am kétségtelen, hogy minden egyesületi tag köteles az egyesület erkölcsi és anyagi érdekeit szolgálni és kétségtelen a jog szerint az egyesületnek az az igénye is, hogy az érdekei ellen vétőket, akár hogy büntetésekkel vagy előnyök elvonásával szorítsa a helyes magatartásra, akár hogy ki is zárja kebeléből az érdekei ellen vétő tagját. Ez legelemibb természeti joga, ami az élethez való jogában gyökerezik. Így kétségtelenül megvan az a joga is, hogy teljesen vagy részben megfossa az egyesület nyujtotta jogoktól és anyagi vagy erkölcsi kedvezményektől az érdekei ellen vétett vagy dolgozó tagokat.

Kétségtelen tehát a zsinatpresbiteri rendszeren felépült és a zsinati törvényekben élő, működő egyesületekként jelentkező minden egyes református gyülekezetnek is az a joga, hogy amikor nem fogad el hozzájárulást terhei viseléséhez, fenntartásához attól a tagjától, aki súlyos erkölcsi kárt okoz gyermekei elígérésével a gyülekezet erkölcsi, és gyermekei átengedésével erkölcsi és anyagi érdekeinek és jövőbeli fennállását is veszélyezteti: egyben meg-

fosztja őt azon jogoktól és igényektől, amelyek az I. t. c. 108. §-a szerint a tagot megilletik. Sőt kétségtelen az is, hogy egyenesen ki is zárhatja kebeléből. Mert az anyaszentegyház nyújtotta áldásokban és jogokban és vallási cselekményekben csak az egyház érdekeit szíven viselő, azt munkáló egyháztagnak lehet igénye. Az ellenkező felfogás az erkölcsi törvények lábba tapodása volna. Bizonyítja ezt épp a pápai bulla nyomán a pápás egyházban gyakorolt eljárás, ahol már azért is hátránnyal sújtatik és a sakramentumokban nem részesülhet az egyháztagnak, ha nem gvarapítja egyházát. Mennyivel jogosabb és kétségtelenül erkölcsösebb, következőkép törvényesebb is a mi gyülekezeteink felfogása, óhaja és gyakorlata a hátrányok alkalmazásában akkor, amikor a károsítót sújtja. Amikor nem a lélekhalászás elmulasztását, hanem az egyház érdekeinek elárulását sújtja, sohase követelvéni tagjaitól, hogy jegyesétől vagy házastársától vallás-erkölcsi felfogásába ütköző cselekedetet csikarjon ki a nemebeli gyermek eligéréseivel vagy átengedésével. Gyülekezeteink nem támadják sem a más felekezetet, sem a más felekezet tagjainak vallás-erkölcsi meggyőződését, pusztán védekeznek az egyházunkat máshonnan nap-mint-nap érő, ismétlődő támadások ellen. Erkölcsi, vallási kifogás alá nem esik ez az eljárás és a törvényekbe nem ütközik. De egyúttal a heves támadásokkal szemben egyedül ez az eszköz áll a védekezésben: a megtartásban rendelkezésünkre. És —ime ott, ahol alkalmazták— már is megvannak áldásos hatásai.

Hogy mégis egyházmegyei szabályrendelet s a jövőben zsinati törvényhozás tárgyává kívánjuk tenni ez intézkedéseket, az egyetemes érdek parancsolja. Mert egyfelől a presbitériumok kötelező rászorításával az általánosan és egyetemesen érintő támadásokban jövőnket fenyegető veszély elhárítására általánosan kötelező parancs, utasítás, szabály multhatatlanul szükségessé válik, ezt a mindennapi élet igazolja. Az aluszékonyság, a közöny megöl! Más felől presbitereinket eleve ki kell emelnünk azon lehetséges helyzetekből, hogy az adott esetben személyes ellenszenvvel gyanúsíthassák meg a találva érzett és hozzátartozói. Ez a szabályrendelet s illetve törvény létesítésével elesik, mert fegyelmileg is felelősek a szabályrendelet s illetve törvény betartásáért és alkalmazásáért. De ugyanakkor ily jogszabályok felállításával felfegyverezzük eddig fegyvertelen egyháztagnak, akik most már a pápai bullával szembe-szegezhetik saját egyházuk parancsait s a parancsok áthágásából bizton bekövetkező hátrányokat a maguk részére is.

Az egyetemes törvény végül az egységes eljárást alapozná meg.

A gyülekezeti presbitérium, mint a gyülekezet erkölcsi és anyagi érdekeit munkáló törvényes szerv (E. T. I. t. c. 26. §.) jogosult és

köteles a gyom irtására, az érdekek megóvása végett igazgatási tevékenység kifejtésére. Egyedül a presbitérium alkalmas szerv erre. Mert hiszen az egyházközségi fegyelmi ügyekben is a presbitérium az illetékes, törvényes szerv.

Vitátlan az is, hogy a kárhoztatott cselekményekért a legsúlyosabb fegyelmi büntetéseket is kiérdemlik az elkövető egyháztagnak. De itt a presbitérium mint a gyülekezet (vallásos egyesület) törvényes közigazgatási, igazgató szerve egyenesen és kizárólag igazgatási tevékenységet végez, amikor az 1. 2. 3. §-okban körülírt intézkedéseket kimondja és foganatosítja, nem büntetni akar és nem a károsító egyháztagnak megbüntetése a cél, hanem hogy a gyülekezet és egyházat a *többi* egyháztagnak részéről érhető *jövőbeli* károsuló cselekedetektől megóvjá. És hogy ezek az intézkedések erre alkalmasak és egyedül alkalmasak: ez az egyes gyülekezetekben tett hasonló intézkedések hatásaiból már is örvendetesen kiviláglik. Ahol ily intézkedések foganatba vétettek, ott az egyháztagnak százszer is meggondolják lépésüket és inkább visszalépnek a tervezett vegyes házasságtól, vagy azon kívül is gyermekeik átengedésétől, semhogy az Anyaszentegyház vallás-erkölcsi javainak élvezetéből kirekesztessenek.

A gyülekezeti közgyűlés s ugyanígy az egyházmegyei közgyűlés — alkotó tagjaik nagy számánál fogva — nem alkalmasak e kérdések higgadt elbírálására, sőt a gyülekezeti közgyűlésben tárgyalás ily ügyekben a hozzátartozók érdekeltségénél fogva alkalmatlan adna az igazításokra. Külömben is a presbitérium és egyházmegyei közigazgatási bíróság a törvény által alkotott törvényes szervek az egyházéleti közigazgatási intézkedésekre és határozatok hozására, s a közigazgatási bíróság törvényes felbbiteli hatóság a közigazgatási ügyekben.

A szabályrendeletnek a gyülekezetekben szószékről kihirdetése a híveknek mihez tartása végett szükséges. A hozott és foganatosított határozatoknak a gyülekezetben kihirdetése a jogszabály felújításául és mint élő lelkiismeret szolgál. Más egyházakkal közlése pedig a más gyülekezetek, szerveinek igénybevételét és így a határozat foganatosításának kijátszását előzi meg.

A határozat megváltoztatható vagy enyhíthető, ha utóbb az egyháztagnak megfelelő viselkedésével, cselekedeteivel a károsító cselekményt, a kárt egészben vagy részben — tehetsége és körülményei szerint jóvátette vagy enyhítette, avagy egyházi viselkedésével vagy cselekedetével azt mutatja meg, hogy már jó református, igaz gyülekezeti tag".

Egyháziatlan, az egyházi érzületet és vallás-erkölcsi felfogást sérti azonban a gyülekezeti tagnak egyházi áldás nélkül házasságban élése és még inkább a házasságkötés nélkül „vadházasságban” élése. E szabályrendelet célja itt is az egyháztagnak nevelése, intése és a botrán-

koztató állapot megszüntetése. S természetes következmény a megátalkodott ellen a kárhoztatás és a megfelelő hátrányok vagy jogfosztások alkalmazása. S természetes az is, hogy a hiba jóvátétele esetén a presbitérium határozata megszüntethető s illetve új határozattal hatálya alól a kárhoztatott felmentendő.

Közgyűlés kimondja, hogy

a fenti indítványt határozattá, szabályrendeletté emeli és megerősítés végett a Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűléshez terjeszti fel, a megerősítés után a szabályrendeletet mihez tartás végett a gyűlekezetek szószékéről kihirdetni rendeli.

Hasonló szabályrendeletek alkotása végett a kerület útján ennek 1—1 példányát a dunamelléki és kárpátaljai Főtiszteletű Egyházkerületeknek is megküldi,

és a jövőbeli zsinati törvényhozás céljára előkészítés végett a püspöki hivatal útján a Főtiszteletű Egyetemes Konventhez is felterjeszti.

Egyelőre is a hivatalos lapban közzétételét kívánatosnak tartja.

H I R E K

— **Lelkészcseréltetés.** A csapi egyház üresedésben levő lelkészi állására *Kábel Mihály* zápszonyi lelkész választatott meg. A hiv munkásra az új munkatérén is Isten gazdag áldását kérjük.

— **A szlovenszkói ungi egyházmegye aug. 25-én tartotta meg évi rendes közgyűlését,** a súlyos betegségből szerencsésen felépült Szücs István esperes és Bernáth Zoltán egyházmegyei gondnok elnökségével. A gyűlésen tárgyalt nevezetesebb ügyek ismertetésére visszatérünk.

— **Halálozás.** A magyarországi református egyháznak súlyos gyászja van: Cziáky Endre abaujszántói lelkész, a magyarországi abauji egyházmegye esperese, kormányfőtanácsos, a magyarországi tiszáninneri egyházkerület püspökhelyettese meghalt. Hetvennégy évet élt és ebből negyvenkilenc évet töltött egyháza szolgálatában. Ugy gyűlekezetében, mint a magasabb egyházi élet fórumain szeretet és megbecsülés övezte.

— **A pinkóci lelkészi állásra** az első pályázat meghiusulása után teljesen új pályázatot rendelt el az egyházmegye elnöksége.

— **A Ref. Egyház és Iskola** 1921. évf. 14. és 15. valamint az 1922. évf. 39. számait, könyvtárának kiegészítése céljából, megvételre keresi Tornallyay Zoltán, Tornalja.

— **Egy község eladó.** A franciaországi L'Aubepin község eladó. Ára ötszázezer frank. Ezért az összegért az összes házak, földek, kertek, a vevő tulajdonába jutnak. A hirdetés fel- említi az okot is, amely miatt a község erre a szomorú sorsra jutott. L'Aubepin ezelőtt népes község volt, de lakossága állandóan fogyott: még 10 évvel ezelőtt 150 család élt benne, ma két család él az elnémult lakatlan faluban.

— **Tanító urak figyelmébe!** Az összes tan- könyvek valamint az ujonnan megjelent refor- mátus **Szeretet** olvasókönyv, a szokásos enged- ményvel kaphatók: Heiman Vilmos könyvke- reskedésében Velké Kapusány.

HIVATALOS RÉSZ

A szlovenszkói és ruszinszkói református egy- ház egyetemes konventi Elnökségétől.

Tárgy: Tankönyvek megrendelhetése. 367/1932. szám. Pozsony, 1932. VIII. 24. *Körlevél:* Vala- mennyi Lelkészi és Tanítói Hivatalnak! A szlo- venszkói és ruszinszkói református egyház egye- temes konventjének állandó bizottsága 1932. jú- lius 13-án tartott pozsonyi ülésében elhatározta a következő tankönyvek újonnan kiadását. 1. Imádságok és Vallástételek. 2. Idvezítés törté- nete. 3. Keresztyén Hit és Élet. 4. Krisztus anyaszentegyháza. A könyvek már megjelentek s megrendelhetők a Ref. püspöki hivatalnál Széplak u. 12. sz. A könyvek bolti ára a kö- vetkező: 1. Imádságok és Vallástételek: 2 kč. 2. Idvezítés története: 6 kč. kötve 10 kč. 3. Keresztyén Hit és Élet: 4 kč. 4. Krisztus anya- szentegyháza: 3 kč. Vagyok szeretettel szolgáljuk *Balogh Elemér* püspök, konventi lelkészelnök.

Értesítés. A *losonci református theologiai szeminárium*ban az 1932-33. iskolai évi jelentke- zések és beírások szeptember hó 23. és 24. napján történnek. Az ujonnan jelentkezők, bár- mely évfolyamra jelentkeznek, kötelesek be- nyújtani 1.) keresztlő levelüket, 2.) érettségi bi- zonyítványukat, 3.) lelkészi bizonyítványukat, lezárt indexben az erkölcsi magaviseletről adott igazolás a lelkészi bizonyítványt pótolja. Az első évfolyamra jelentkezők orvosi bizonyítvány be- adására is kötelezettek. Ennek hiányában Lo- soncon orvosi vizsgálat alá kerülnek. Az iskolai évet megnyitó istentisztelet szeptember 25.-én lesz. *Alapvizsgák a theol. szeminárium*ban októ- ber hó 4-én lesznek.

Pályázat. A deregnyői ref. egyház presbité- riuma pályázatot hirdet az 1932/33 évre ideig- lenesen engedélyezett II-od tanítói állásra. Fize- tése: 1200 k. készpénz, 336 k. lakbér és 20 k. kertváltás. Államsegély kérvényezve lesz, de az egyház nem szavatol érte. Pályázatok szept. 28-ig a deregnyői ref. lelkészi hivatalhoz (okr. Michalovce) küldendő.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vefké Kapușany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény a vajáni, a kiadóhivatalra tartozó megkeresések pedig a csicserei lelkészi hivatalhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Válasz Csabay Pál Nyílt levelére.

Ennek a „Nyílt” levélnek olyan színezete van, mintha egy ellenzéki vezérférfiu meginterpellálna egy kormányt, amelyik elzárkózik egy korszerű, üdvös reformmozgalom elől. Azt mondja ugyanis a „Nyílt levél”, hogy a gömőri lelkészértekezlet még május 30-án határozatot hozott egy egyetemes lelkészegyesület tárgyában s az erről szóló kivonat a püspököknek is elküldetett, de azóta a püspökök — legalább az ő tudomása szerint — semmit sem tettek a szervezés tekintetében s e miatt nagy a nyugtalanság lelkészi körökben. Megkérdezi tehát Csabay lelkésztestvér, hogy helyeseljük-e vagy nem a hivatalos egyházban egy ilyen szervnek a felállítását.

Végtelenül örülök rajta, hogy végre a szerep megcserélődött: most már nem a püspököknek kell a papokat buzdítani a haladásra, de megfordítva. Én a magam részéről, — bár semmiben sem vádol a lelkem, hogy valami jóra ösztökélni kellett volna, — vállalom a buzdítást, mert így igazán sokra fogunk menni. Ami ezt a speciális kérdést, illetve interpellációt illeti, csak a magam nevében van jogom nyilatkozni, midőn kijelentem a következőket:

1.) Csabay Pál lelkésztestvér nem olyan fiatal ember, hogy ne ismerné a magyarországi ORLE történetét és így tudnia kell, hogy én is egyike voltam azoknak, akik az ORLE-t megszervezték, akik a kezdet nehézségein átszegték, akik szellemi munkájokkal (számos kongresszuson felolvasásaikkal) megszilárdítani törekedtek. Jól tudhatja Csabay Pál, hogy mikor az első években annyi félreértés támadt az egyesülettel szemben: én voltam az főképpen, aki a Lelkészegyesület, a Magyar Szó c. lapokban a védő szerepére vállalkoztam s később, mikor

az Egyesület megízmosodott s minden félreértés eloszlott, a kezdeményezőkkel méltán örülhettem a sikernek, aminek az Egyesület 25 éves jubileumára küldött irásomban is — nem mehetvén oda személyesen, — kifejezést adtam, sőt az egyházkerületet Meskó Dezső lelkésztestvérünkkel képviseltem.

2.) Ennek folytán csak logikus volt tölem, hogy a gömőri lelkészértekezleten, ahol az indítvány felvettett s ahol én is jelen voltam, az azt egyhangulag elfogadók között én is ott lehettem. Ha az eszmét helytelenítettem volna, lett volna annyi bátorságom, hogy felszólalok.

3.) Többet mondok. Számosak tanúsága szerint püspöki jelentésem általános része már hetek óta készen van s ennek egyik része az egyetemes lelkészegyesület kérdésével foglalkozik s annak megszervezését helyesli. Világos ezek szerint, hogy én egy egészséges irányu, a lelkészeket egy táborba egyesítő, olyan lelkészegyesületnek, mint a magyarországi is volt, ahol a lelkészeknek módjuk van szellemiségüket nagyobb mértékben kifejteni, anyagi, szellemi, erkölcsi érdekeikért közös fronton küzdeni, a hivatalos egyházat e tekintetben támogatni: én nem hogy ellenzője lennék, hanem határozott, elszánt, bátor, harcos segítője akarok lenni, ha Isten is úgy akarja. E tekintetben tehát megnyugtathatom Csabay Pált és minden ez ügy iránt érdeklődő lelkésztestvéremet.

4.) Hogy a püspöki kar eddig a felhívás után sem tett ez irányban semmit: itt — legalább az én tudtommal — egy félreértésnek kell lenni. A Nyílt levél írója hivatkozik a gömőri lelkészértekezlet jegyzőkönyvének a kivonatára, mely a három püspököt felkéri a szervezésre. Mint a lelkészértekezleten résztvett lelkész

tudom ugyan, hogy ilyen határozat meghozatott, sőt, mint az egyik szakasz lelkészével látamazás végett a lelkészértekezlet jegyzőkönyve közöltetett is velem, de — legalább én — mint püspök, a hivalkozott jegyzőkönyvi kivonatot mindezeidig nem kaptam meg.*) enélkül pedig, mint püspök, semmit sem tehettem. Ha — valószínűleg — így áll a dolog a többi püspöktársammal is: érthető, miért nem adhatunk véleményt e tekintetben s miért nem fogtunk a szervezés munkájához.

5.) Továbbá akármennyire helyeslem is, a 3-ik pontban felsorolt szempontok figyelembe vételével egy lelkészegyesület létrejöttét: mielőtt a lelkészértekezlet összehivatnék, előbb egy szűkebbkörű értekezleten kellene megbeszélni minden e kérdéssel kapcsolatos dolgot s a programot illetőleg kidolgozott javaslattal állani a közgyűlés elé, mert enélkül az egyetemes gyűlés könnyen khaoszba fulhat, mint az egykori kassai.

6.) Végül lelkésztársaim figyelmét, lelkiismeretem ösztönzése folytán, fel kell hívnom egy igen fontos körülményre. A magyarországi ORLE története világosan megcáfolta azt a kezdetben felmerült gyanút, hogy az az Egyház világi része vagy a hivatalos Egyház ellen alakult volna. Az a buzgalom, amelyet a Nyílt levél írója elárul, midőn elsősorban a *püspököket* kéri fel a szervezésre, láthatólag mutatja, hogy az itten megalakítandó ORLE is — mindnyájunk nagy öröme — ezt a célt tartja szem előtt. Karóltve kíván működni a hivatalos egyházzal, segítsége akar lenni annak, kovászként akarja áthatni az egyházat.

Világos dolog, hogy a hivatalos egyház munkája csak hatékonyabb lesz, ha a lelkészek és az egyház jogait védő munkában teljes intenzitással maga mellett fogja érezni az egész lelkészi kart. Itt ezt a gondolatot a mi különleges, a magyarországi egyházétól elütő helyzetünkben, nem győzném eléggé kiemelni. Mihelyt ugyanis csak egyetlen dissonáns hang emelkednék egy ilyen lelkészegyesületben, mihelyt egy ilyen egyesület csak egy hanggal is elárulná, hogy ő az anyagi siker érdekében, — jogainak illetőleg, — valami kevesebbel is megelégednék, mint a hivatalos egyház, akkor már mindjárt kész a szakadék, amelyet a kormány igyekeznék minél nagyobbá tágítani. Sokkal többet értünk volna el eddig is, ha mindig és mindenben szilárdak és egységesek lettünk volna. Ezt azért mondom, mert egy ilyen dissonáns hang már is megütötte a fületem, egy, az e tárgyban cikkező, különben igen értékes lelkésztársam részéről. A cikkben ugyanis az van mondva, hogy

*) Időközben kaptunk értesítést róla, hogy a gömöri lelkészegyesület Péter M. püspök urat is felkérte az ORLE megszervezésére vezető előzetes intézkedések elvégzésére. Az erről szóló jegyzőkönyvi értesítést e cikk megírásakor még nem kapta meg a püspök ur. —h. szerk.—

a köztársasági Elnök ur egy alkalommal nem bocsátotta színe elé a püspöki kart, fel nem tetelezhető azonban, — mondja a cikkíró, — hogy az egyetemes lelkészi karral szemben ezt megtenné.

Vajjon, miért tenne különbséget a Köztársasági Elnök Ur a püspökök és a lelkészi kar között? Hiszen az Elnök Ur jól tudja, hogy a püspökök — mikor az Egyetemes Egyházat képviselik, — a lelkészi kart is képviselik. Én sohasem tetelezném fel az Elnök urról azt, hogy Ő elhinné, hogy a lelkészi kar nem azonos a püspökökkel, mikor arról van szó, hogy a református egyházat egyenlő elbánás illeti nemcsak a nyagyi, de jogi tekintetben is. Ennyit akartam — sine ira — megjegyezni.

Péter Mihály püspök.

Egyházfegyelem.

A gömöri református lelkészértekezlet 1932. május 30-iki gyűlésén előadta: Vargha Lajos zsiplakész.

(Folytatás.)

És amilyen megalkuvást nem ismerő, puritán lélekkel örködött Kálvin a hit- és az erkölcsi élet tisztasága felett, ép oly bátor és határozott lélekkel vigyázott az egyház életét, nyugalalmát, fejlődését biztosító rendre. Az általa készített (1541.) szabályok értelmében a presbitérium azokat, akiknek az intés nem használt, az asztalától eltiltotta megjavulásuk idejéig. De a kiközösített emberek között egyik-másik nem sietett a megjavulással. Idők folyamán ezek az emberek az egyházra nézve veszélyesekké is válhattak. Kálvin a kiközösítéssel (nem végleges kizárást, hanem:) fegyelmet, rendet s az erkölcsök javítását akarta elérni. Ez irányban tett előterjesztéseit megismerjük a genfi tanács következő határozatából: „Az Írás arra oktat bennünket, hogy azokat, akik megátalkodván a rosszban, az egyház intését meg nem hallgatják, úgy tekintsük, mint pogányokat. Szent Pál tiltakozik az ellen, hogy velük érintkezzünk, a *szégyen érzetével akarja őket megalázní s bánatra indítani... hozzájárul még ehez az is, hogy a nyilvános botrányokat, melyek az egyházat megzavarják, orvosolni kell.* Mi ugyan már előbb is adtunk ki az egyház építésére alkalmas rendeleteket, melyeket a lelkipásztorok is üdvöseknek ismeretek el, *de hogy a lehető legjobban alkalmazkodjunk az Istennek parancsolatához, elrendeltük, hogy azokat, akik makacsságukban megmaradnak, a templomban a hívek közösségéből kizárattaknak hirdessék ki s kizárva maradjanak mindaddig, amíg hibájukat elismerve. az egyházzal ki nem békülnek* lazaz a templomban megjelenve nyilvánosan kérjenek bocsánatot Istentől és az egyháztól az okozott botrányért).“

K. Lelkésztársaim! Úgy tetszik nekem e pillanatban, hogy két hang csendül bele a lelkem-

bel! Az egyik az évszázados multból, a másik a jelenből.

A jelenből ősz püspökünk szavát, feljajdulását hallom: „Az elvakultság, a demagógia, az anarchizmus a mi egyházunkban is lábra kapott s olyan erővel támadt ellenem, amire nincs példa ref. egyházunk történetében, amelyhez talán csak a genfi küzdelmek hasonlíthatók. Híveim egy megtévedt részének — egy istenített bálványképen akadt meg a szemem s az iránta való hódolatukban megszenstségtelenítették az igaz Istent, megtapodták az ő törvényét, felforgatták a jó rendet s gyalázatot hoztak messze földön ref. egyházunkra s anélkül, hogy bevárták volna a törvényes intézkedéseket, engemet, az Istennek bár méltatlan, de hivatalos szolgáját különféle hírlapokban, pamflettekben a legméltatlanabbul, de legpéldátlanabbul gyaláztak s szereztek nekem s egyházam jó érzésű részének, de egész egyetemes egyházunknak már majdnem egy éve tartó oly szenvedést, olyan keserűséget, amelyet emberi toll le nem írhat.” Ez az egyik hang, amely a jelenből csendül felém, s a másik, amely a multból hangzik fel: a mi nagy reformátorunké, a Kálvin János szava. „Az Írás arra oktat bennünket, hogy azokat, akik megátalkodván a rosszban, az egyház intéseit meg nem hallgatják, úgy tekintsük, mint pogányokat. (Máté XVIII.-17.) Szent Pál tiltakozik az ellen, hogy velük érintkezzünk, a szégyen érzésével akarja őket megalázní, bánatra indítani... hozzájárul még ehhez az is, hogy a nyilvános botrányokat, amelyek az egyházat megzavarják, orvosolni kell.”

Úgy érzem kedves Lelkészársaim, hogy a Kálvini idők jelei ismétlődnek meg a mi korunkban is: a zabolátlanság, kicsapongás, testi-lelki szenvedélyek, vad indulatok romboló kitörése, Isten anyaszentegyházának, a szentek közösségének megcsufolása egyes egyének megtévelyedéséből, Krisztus szent testének szakgatása, egységének bontogatása, rendjének, békéjének feldulása által.

És ha mi nem akarjuk megérni egyházunk pusztulását, érezve a történelem előtt hivatásunkkal járó szent elkötelezésünket, lelkiismeretünk szavát: *nagy Kálvinunk reformátori szellemét kell magunkban életre hívni, erősebbé tenni, az ő történelmileg igazolt egyházának megerősödésére, felvirágoztatásához vezető útját járnunk, lelki feyvereit kezünkbe venni, anyaszentegyházunk fennmaradásának, jövőjének, boldogulásának, áldásos működésének biztosítására.* Úgy érzem és úgy hiszem, hogy nincs, mert nem is lehet közöttünk senki, aki nyitott szemmel jár az életben s látja a mai idők megdöbbentő eseményeit — hogy az el ne mondja, meggyőződéssel el ne ismétlgesse a Kálvin szavait: a nyilvános botrányokat, amelyek az egyházat megzavarják, orvosolni kell. Én a történelemből merített meggyőződéssel vallom és hirdetem: orvosolni kell!

Amikor Kálvin katekizmusát, hitvallását és a feyvelmi szabályokat 1537. július 29-én a genfi

Péter templomban a városi jegyző felolvasta, a nép, Genf lakossága jobb kezét felemelve esküt tett arra.

Mi, a nagy Kálvin lelki kincseinek örökösei, szellemének követői, szent szolgálatának munkatársai vagyunk. Mi a Kálvin szellemének megtartására, követésére esküvel köteleztük magunkat. Ez az elkötelezés, ezek a szempontok, Kálvin példája eldöntik előttünk az egyházi feyvelem szigorításának kérdését.

(Folyt. köv.)

Uti jegyzetek.

XI.

Glasgow, 1932. szept. 4.

Legutóbbi tudósításomban rámutattam arra, hogy a Church of Scotland ez évi nagygyűlésén milyen jelentős szerep jutott a ker. egység gondolatának, de már akkor jeleztem, hogy a gyakorlatban igen nehéz volna megvalósítani az anglikán és a skót prot. egyházak egyesülését. Azonban maga az a tény, hogy az érdekelt felek közt a kérdés diszkusszió tárgyát képezi: előjele egy megértőbb és szeretetteljesebb atmoszféra kialakulásának. A „Life and Work” aug. és szeptemberi számaiban — gondolom maga a szerkesztő — vezető helyen foglalkozik ezzel a kérdéssel s konkluzióként megállapítja, hogy úgy az egyházpolitika, mint a kultusz és a tan tekintetében nagyok és mélyek a különbségek a Church of England és a Church of Scotland között, azonban ezek nem zárhatják ki a léleekben és szeretetben való közeledést és együttműködést a közös ellenség ellen.

Természetesen sokkal könnyebb volt megvalósítani a methodista frakciók egyesülését, amely e hó 20—24 közt fog megtörténni Londonban, ünnepélyes keretek között. A wesleyanusok, a primitív és united methodisták egy egyházba tömörülnek, amely „The Methodist Church” név alatt egy millió lelket fog számlálni közel 4000 lelkész gondozása alatt.

Azonban úgy Angliában, mint Skóciában marad még egy egész sereg denomináció, amelyek tág teret nyújtanak az egyesülési törekvéseknek. Eltekintve attól, hogy a Church of Scotland és az United Free Church egyesülése sem volt egészen teljes, alkalmam nyílt Glasgowban megismerni egy másik református egyházat is: a Free Church of Scotland-et, amelynek istentiszteleti rendtartása meglepő hasonlóságokat mutat a mienkhez. Csupán ebben az egyházban találtam eddig a mienkhez hasonló szokást, hogy a gyülekezet ülve énekel és fennállva imádkozik; minden más egyházban, még a Christian Science és a spiritiszta egyházakban is megfordítva történik. A vasárnapi istentiszteletben annyi az eltérés a mienktől, hogy az uri ima hiányzik. A lelkész palást nélkül, fekete polgári öltönyben végzi a funkciókat s a hívek

orgona kíséret nélkül, kizárólag zsolnárokat énekelnek a praecentor vezetésével, aki a gyülekezettel szemben a kathedra alatt foglal helyet. Glasgowban 8 gyülekezetük van, az egész Skóciában 140, k. b. 100.000 lélekszámmal. Részt vettem a Govanhill-i és Hope str.-i templomokban egy-egy istentiszteleten s megismerkedtem D. Smith és J. Macleod lelkészekkel, akik felajánlották kathedrájukat a következő vasárnapra. Megköszöntem szivességüket, de nem fogadtam el. Erősen biztattak, hogy fog menni a dolog, de végre sikerült meggyőzőm őket, hogy mégis csak én tudom legjobban, mire vagyok képes és mire nem.

A hitvallásos alapon álló denominációkon kívül szép számmal vannak Skóciában újabbkeletű szekták is, amelyek közül különösen valláslélektani szempontból a Christian Science egyház és Spiritizta Szövetség (Spiritualist Alliance) tarthatnak számot az érdeklődésre. Az amerikai Mary Baker Eddy által alapított Christian Science egyháznak két temploma van Glasgowban. Ezekben vasárnaponként délelőtt és este rendes istentiszteletek tartatnak, szerdán esténként pedig istentisztelet-szerű összejövetelek vannak, amelyeken a lelkésznek felhívására a gyülekezet tagjai számolnak be arról, hogy miféle betegségekből szabadultak meg orvos nélkül, kizárólag a keresztyén tudomány segítségével. Érdekel a dolog s elolvastam kitéjük (text-book), amelynek írója a Christian Science egyháznak a történelmi egyházaktól való elszakadását azzal indokolja, hogy a keresztyén egyházak elejtették azt a gondolatot, miszerint a Jézus parancsa folytán a testi betegeket meg kell gyógyítani. Elfelejtették, hogy Jézus parancsot adott tanítványainak: „Betegeket gyógyítsatok”. (Máté X. 8.) Azt azonban a kité írója figyelmen kívül hagyta, hogy az idézett versben ez is ott áll: „Halottakat támasszatok”. S az idézett versnek ezt a részét nem lehet egy egyszerű „stb.”-vel elintézni, hanem ha a Christian Science egyház a Krisztus igazi egyházának főfeladatául a Máté X. 8.-ban adott parancs szószerinti teljesítését — a testi betegségek meggyógyítását — állítja oda, akkor tessék a testi halottakat is feltámasztani! Ez különben csak egy szerény megjegyzés s a világért sem akarok hitvitába bocsátkozni velük. Annyi bizonyos, hogy templomuk mindig telve van; vasárnapi iskolájuk, olvasótermük látogatott s az összes európai nyelveken tudják terjeszteni propaganda irataikat.

A Spiritizta Szövetség szintén szektaszerű csökevény, mert összejöveteleik istentisztelet-szerű lefolyásúak. Résztvettem egyik helyiségükben egy délutáni meetingen. A délutáni összejövetelek a még be nem avatottak (exotericus) számára tartatnak propaganda céljából.

Az elnök megnyitotta az ülést s aztán a spiritizta énekeskönyvből énekeltünk egy di-

cséretet. Az elnök bemutatta a gyülekezetnek a szónokot, Mr. Campbell-t Falkirk-ből, a kiváló médiumot. Mr. Campbell előbb imádkozott s egy újabb dicséret eléneklése után k. b. másfélórás beszédet tartott, amelyből ránk főleg az a megállapítása tartozik, miszerint a Spiritizta Szövetség semmi közösségben nem lehet a dogmás, hitvallásos egyházakkal, a szövetségnek Jézus alakja a fő, aki hadat üzent az önzésnek, türelmetlenségnek és szeretetlenségnek. Újabb ének után a médium-szónok üzenetet adott át két hölgynek és két urnak a másvilágról. Újabb ének után az elnök az ülést bezárta s Mr. Campbell imádsága és áldása után szétoszlottunk.

Sok mindent nem tud az ember megérteni ezen a világon. Nem tudom megérteni, hogy az egészséges skót koponyák hogy tudják bevenni a spiritizta misztifikációt? Nem tudom megérteni azokat a különböző angol és skót protestáns lelkészeket, akiknek nyilatkozatait olvastam az egyik spiritizta újságban, a Londonban megjelenő „Psychic News”-ban a spiritizmus mellett. Magam elolvastam a legjobban angol propaganda könyvet (I. Arthur Findlay: On the Edge of the Etheric), beszéltem dr. Piolival, egy római professzorral, aki most itt időzik és tudományos kutatásokat végez a spiritizmus körül: én azonban nem tudok hinni a vörös és nem tudom miféle színű ködben megjelenő és lefényképezett asztrálestetekben, sem a tulvilágról közvetített üzenetekben. S erősen hiszem, hogy csak a betegesen képzelődő, neuratikus lelkek fordulhatnak el az evangélium tiszta forrásától, hogy ebben a misztikus zagyvaságban keressenek kielégülést.

Mr.

Szlovák ifjusági konferencia.

Nem jelentés, csak egy kis reflexió.

Felsőzemplénnek ugyanis az aug. 14-i deregnői konferencián kívül még egy másik konferenciája is volt Trhovištn (Vásárhelyen) aug. 15. a szlovák ifjuság részére. A belmizsió előretörésének világos jele. És mert Felsőzemplénről van szó, szabad egy percre meglepődve állani meg. Konferencia még kedvező gazdasági viszonyok között is csak egyöntetű s igen egészséges lelki atmoszférában jön össze. Felsőzemplén pedig évek óta klasszikus földje a lelki differenciálódottságnak? Ez a földdarab, amelyet sok exotikum mellett a szlovák és magyar Kálvinizmus érintkezése is jellemez, az utóbbi esztendőben csak súlyos harcok és testvértelen leszámolásokra szokott megmozdulni, de ezekre aztán oly kiadósan, hogy az egyetemes egyház falai is remegnek belé. Mert, úgy látszik, másra is megmozdul s az „iker”-konferencia időbeli egymásmellettsége: jeladás — kéznuyításra. Főt. Péter Mihály püspök ur szlovák nyelvű

pásztori levele, amelyet a vásárhelyi konferenciához intézett, ezt a közeledést atyai szeretettel köszönti s szívből megáldja.

Magyarázatra szorul, hogy a konferencia helye Vásárhely. Egyházi életünkben nem valami biztatóan hangzó név. A konferencia pedig — kitüntetés. Vásárhely sehogyse szolgált rá eddigi magaviseletével, hogy őt érje e kitüntetés. Deregnő más. Ez a derék egyház minden ékeséggel teljes, ami egy egyházat „hegyen épült várossá” tesz. Áldozatkészsége, népének egyházszeretete, felsőség iránti tisztelete messze földön híres. Világos, hogy a konferenciát azért kell idehozni, hogy ezt mondhassuk az ifjuságnak: „*Jer és láss!*” Vásárhely mindezek határozott negációja: konok, dacos magatartásával, felsőség iránti tisztetlenségével, szektáskodásra hajlamával évek óta csak keserűséget okoz egyházmegegyének, kerületnek. De a konferencia — miszsió is. Tomašula lelkész, sáfársági körű vezető (sok munka oldalai közül egy) ez a nem minden belmissziói érzék nélküli lelkésztestvér, helyesen látja, hogy Vásárhely csak a dacos Zakeus, aki a Mester szavára le fog szállni a figefáról, hogy vendégül lássa a Názáretit. Egyelőre még csak a konferenciát látta vendégül és pedig kitűnő szíveséggel (persze, ebben nagy része van a gyülekezet derék papnéjának T.-né úrnőnek, a konferencia Mártájának), de hát tudja, Vásárhely egyéb tényekkel is meg fogja mutatni, hogy nála járt a Názáreti.

A konferencia megrendezője, szellemi irányítója, aztán elnöke: Tomašula János bánóci lelkész. Neve ismeretes, bár nem éppen kellemes oldaláról, a közegyházi életünk harcoss eseményeinek nem kedves emlékü fejezeteiből. Minden baj forrása tulajdonképpen ez: ő minden ereje latbavetésével azon fáradozik, hogy a *szlovák öntudatot kimélyítse a kálvinista népnél, ahelyett, hogy a kálvinista öntudatot mélyitené ki a szlovák népnél.* Azonkívül erősen amerikai orientációja, az itteni föld történelmének, multjának meg nem értéke is állandóan szembefordítják az egyetemes egyház élő öntudatával. Roppant kár, mert ha nagy szenvedélyek fűtik is, van sok értékes jellemvonása, amelyekkel hasznosan tudna beleolvadni a közegyházi munkába; van nagy szervező képessége, missziói munkaszeretete, roppant munkabírása és imádkozó egyénisége.

Ezeket természetesen csak alkalomadtán mondtam el, nem mintha ezzel a konferenciával kapcsolatban volnának. Az is igaz, hogy sok dolgot ezen keresztül értünk meg. A konferencia végig belmissziói magaslaton tartatott.

A szlovák konferencia munkaterve: gyakorlati kérdések felölelése volt s célja; az ifjuságnak praktikus tanácsokkal ellátása. Az egésznek a megértéséhez szükséges a szlovák kálvinisták pszichéjének az ismerete. Szlovák testvéreinknél a hangsúly nem a biblián, hanem az *énekeskönyvön* van. (Azzal a különös történelmi tünettel, állunk itt szemben, hogy a protestántizmusnak

ezt a kis nyelvi töredékét, a szlovák kálvinizmust a mult századok viharában nem a bibliájok, hanem az énekeskönyvük tartotta meg.) A konferencia programjába felvett „csoportos bibliatanulmányozás” gondolatát, mint valami új liturgiai mozzanatot, ezért fogadják idegenkedve s mellőzni kellett. Kálvinista jelleget a konferenciának s munkájának csak az énekek adnak, amelyeket minden mozzanatnál nagy szeretettel vesznek elő, mert maguk az előadások inkább általános keresztyén síkban mozognak a kálvinista jelleg erősebb kidomborítása nélkül.

Az Igét Nyitray Dezső tusai lelkész hirdeti s beszél a „ker. ifjuról, mint eszközzel Isten kezében”. Utána megalakul a konferencia s az elnök kétfelé osztja az ifuságot: a fiuknak kint a templomtéren Balázs János lasztoméri lelkész beszél a „ker. ifju erkölcséről”, bent a templomban a leányoknak Tomašula „a leányok erkölcséről”. Az ismét egyesült konferencia előtt „a ker. ifju és a multság” kérdéséről egy igen rokonszenves és szép készülségű ifju: Horvcsák Pál, szinte kálvini szigorúsággal tör palcát minden szórakozás felett. (A szlovák kálvinistáknak derék egyházi munkása ígérkezik benne.) A délelőtti konferenciái munka eredményét (érdekes mozzanat) *imában* foglalja össze és viszi az Ur elé a konferencia. Ennek a feladatnak az elvégzésére az em. belmissziói előadó (B. S.) volt kijelölve.

Déli szünet után ismét munkába lép a konferencia. Balázs János a szószékről „a szektáskodásról s az ellenük való védekezésről” beszél. Nyitray „az ifjuság küldetéséről s egyházi munkájáról”, Tomašula a „szlovák kálvinizmvetségről” (Sváz) s az új énekeskönyvről. Nem is hinnénk, hogy ez utóbbiak mily nagy horderejű kérdések itt. Az új (amerikai) énekeskönyv, bár tagadhatlan sok szép énekdallamot hozott, de mert a régi szöveghez kiméletlen kezekkel nyult, kemény harcok között tud csak bevonulni az egyházba, mert a régihez (az itthoni kiadásuhoz) ragaszkodók az egyházból való kiválással fenyegetőznek, ha ezt elvonnák tőlük.

Az eredmény összefoglalása s elnök buzgó imája után a konferencia munkája végét ér, lelkében meggazdagodva tér ki-kifalujába.

Még valamiről meg kell emlékeznünk.

A déli szünet alatt a konferencia mellétagozataként a *diákkonferencia* tartott megbeszélést. Nagymihályi s kassai középiskolai, szakiskolai s egy-két főiskolás tanulóból álló kisdéd csapat előtt Nyitray Dezső tusai lelkész beszél (kulinárius) zempléni szlovák nyelven a diákság szervezkedéséről. Hozzászólások formájában sok hasznos s a diákságot érdeklő, nekik helyes irányítást adó kérdés kerül megbeszélésre. Sajnos, oly kérdések is szőnyegre kerültek, amelyeknek ebben a formában diákkonferencián való tárgyalása minden pedagógiai bölcsesség, egyházkormányzati prudentia ellen való, mint

pl. „a szlovák ifjuság theol. képzésének, a nagymihályi és kassai vallástanításnak a mizériái”. Ezeknek a fóruma nem itt van. Az effélék az arra ugyanis hajlamos diákságot indokolatlanul forradalmosítják a vallástanítója s az egyházi hatósága ellen. A konferenciák célja az építés. Erről kár volt (az irodalmi szlovák nyelvben folyton csetlő-botló testvérünknek) megfellelkezni.

Ettől a kis „gikszer”-től eltekintve a vásárhelyi nap igazán felemelő napja volt a szlovák ifjuságnak.

Böszörményi Sándor.

Egy kis nyereség.

Egy kis nyereség kínálkozik. Különben nem is olyan kicsiny; lehet vagy 10—15 ezer korona, vagy talán több is, ami az egyetemes egyház céljainak valamelyikére folyhatnék be, mégpedig évente. Csak az elhatározás hiányzik hozzá és néhány lépésnyi utánajárás.

A könyvkereskedők ugyanis, mindenütt az országban, a náluk vásárolt iskolai szerek, könyvek és füzetek után 10—30 procentnyi árengedményt szoktak adni a nagyobb mennyiségben megrendelőnek. Ezt eddig a legtöbb helyen a tanító intézte és élvezte, azonban nem hiszem, hogy bármelyik is szívesen le ne mondana róla egyháza javára. Minden egyházmegyének meg kellene tehát állapotnia vidékenként egy-egy könyvkereskedővel abban, hogy az iskolák szükségleteiket nála fogják beszerezni, amivel szemben a könyvkereskedő kötelezettséget vállalna arra, hogy a nála vásárolt ref. iskolai dolgok bruttó összegének 15 százalékát minden félévben, vagy minden évben befizeti az egyházmegyére, vagy még inkább a konvent pénztárába. Meg kellene állapítani természetesen azt is, hogy az árak nem lehetnek magasabbak, mint máshol.

Az így évek mulva tekintélyes vagyonná gyűlt pénzt iskolai célra: az elkerülhetetlenül szükséges ref. tanítóképző javára lehetne például hasznosítani.

Biztosítom a fejszónálakat, hogy ebbe minden könyvkereskedő szíves-örömet belemegy, hiszen ez semmi veszteséget sem jelent számára, mert eddig is lemondott hol 10, hol 20, hol 30 perentről. Ő már eszerint kalkulál úgy is és csak annyi számára a különbség, hogy ezután közcélra és közpénztárba fizetne nem némelykor 10 és máskor 30, hanem mindenkor 15 százalékot.

Egyetlen könyvkereskedőnek se lehet, nem is lesz ez ellen semmi kifogása.

Csak egy akadály lehet: a tanítói kar esetleges ellenállása, amfre ugyan már van példa, de remélem, hogy ők is belátják, hogy magasabb érdekek előtt meg kell hajolnia minden melléktekintetnek.

Nem akarván elébe vágni a nemsokára ese-

dékes gömőri e. m. gyűlésnek, csak a tényt közlöm, hogy Rábely Miklós rimaszombati könyvkereskedő önként tett az egyházmegyének olyan ajánlatot, hogy ha az összes itteni ref. iskolák nála vásárolják be szükségleteiket, ő a vásárlások értékének 10 percentjét adja oda egy létesítendő ref. tanítóképző javára. Az egyházmegye természetesen elfogadta ezt az ajánlatot és kötelezte az iskolákat, hogy szükségleteiket Rábelynél szerezzék be mindaddig, amíg ő az ígérteit megtartja.

A tanítóegyesület legutóbbi gyűlésén ez nemetszést és még pontosan nem ismert ellenhatározatot váltott ki.

Hogy mik az ellenérvek, majd megtudjuk, azonban bizom benne, hogy nem olyanok, hogy áthidalni ne lehetne azokat. Annyi változtatás mindenestre szükségesnek látszik, hogy az egyházmegye ne egyetlen könyvkereskedővel kössön ilyen megállapodást, hanem annyival, ahányra vidékenként szükség van. A távolabb fekvő községektől ugyanis nem kívánható, vagy nem könnyen tehetnek eleget annak, hogy a közelebbi várost elkerülve, messze menjenek.

A másik változtatás pedig az legyen, hogy ne csak a gömőri, de minden egyházmegye hasonlóképpen cselekedjék, legjobb volna erre egy egyetemes érvényű konventi határozat. Azon is lehet vitatkozni, hogy e kínálkozó hasznót a tanítóképző, vagy a beretkei árvaház, vagy más intézmény kapja-e, de változtassunk rajta akárhogy, csak semmiképpen el ne ejtsük és le ne mondjunk egyházunknak e kezünkben levő hasznáról. Jól tudom, hogy az állami iskolákkal való verseny miatt némely helyen az egyház csakhamar arra kényszerül, hogy ha meg akarja tartani a gyermekeket az iskolájában, maga kénytelen majd ellátni őket a szükséges tanszerekkel. Helyes, ebben az esetben tehát maga az illető egyház reflektálna a 15 percentes árengedményre.

Hangsúlyozom, hogy nem kis összegről, nem bagatelről van szó. Az 1923-beli összeírás szerint a két szlovenszkói egyh. kerületben 306 ref. tanító van. A kárpátaljai kerület adatait nem ismerem, de fölteszem, hogy ott is van annyi, hogy összesen körül-belül 380 ref. tanítóról beszélhetünk. Ha minden tanítóra átlag 30 gyereket számítunk, vagy csak 20 olyat, akinek a szülei nem annyira szegények, hogy meg ne vehetnék az iskolai szükségleteket, továbbá, ha minden ilyen gyerek után csak 15 kč. összegig való könyv- és füzetvásárlást veszünk, akkor ez a könyvkereskedőknek iskolai szerekben 114.000 kč. forgalmat jelent, aminek a 15 százaléka pedig 16.600 kč. Elég nagy összeg arra, hogy érdemes legyen vele törődni és elég élheterlenek volnánk, ha továbbra is lemondanánk róla, holott csak a kezünket kellene kinyújtani érte.

Konkoly-Thege István.

H I R E K

— **Halálozások.** Bernátfalvi *Bernáth Géza* v. b. t. tanácsos, örökös főrend, felsőházi tag, nyugalmazott kuriai elnök, konventi tag, a budapesti VI. ker. egyházközség presbitere f. hó 12-én 86 éves korában Vajánban elhalt. Benne b. Bernáth Zoltán, az ungi egyházmegye gondnoka, sógorát gyászolja. Fájdalmában őszinte részvételt osztozunk. — *Györék József* ibrányi református lelkész, életének 47., évében aug. hó 26-án rövid szenvedés után elhunyt. A költői tehetségü, fáradhatatlan, buzgó lelkipásztor és gondos családfő emlékezete legyen áldott.

— **Ref. organista kántor**, fiatal ember, azonnali belépésre állást keres, szíves megkeresést kérem, Lévy Zoltán Kosino Podk. Russ címre küldeni.

HIVATALOS RÉSZ

A szlovenszkói tisztánnenni református egyházkerület elnökségétől.

631/1932. sz. *M e g h i v ó.* Egyházkerületünk ez évi —lelkészszenteléssel egybekötött— *r e n d e s* közgyűlését, 1932. október hó 11. és 12. éni (kedden és szerdán) *K a s s á n* fogja megtartani, amelyre az alkotó tagokat tisztelettel meghívjuk. A lelkészszentelés október 11-én (kedden) d. e. 10 (tíz) órakor kezdődik ünnepélyes istentisztelettel a templomban. A *k ö z g y ű l é s* október hó 12-én (szerdán) d. e. 8 (nyolc) órakor kezdődik a *L ö c s e i* házban. A közgyűlés főbb tárgyai: Főgondnoki megnyitó, püspöki jelentés, elnökségi előterjesztések, tanügyi, számvéviszéki, pénztári jelentések, Árvaház, ref. tanítóképző, belmisszió ügye, függő ügyek, egyházmegyék felterjesztései. Az egyházmegyei felterjesztések és a *birósági ügyek* a püspöki hivatalhoz legkésőbb *szeptember 15* ig feltétlenül beküldendők. Minden egyes határozat *k ü l ö n* jegyzőkönyvi kivonat alakjában, a bírósági ügyek *iratjegyzékkel* ellátva terjesztendők be. Később érkező ügyek *e l n e m* fogadtatnak és a gyűlésen nem tárgyalatnak. Október 11-én (kedden) d. u. 3 (három) órakor, a ref. egyház tanácsstermében *birósági ülés*, kérjük a bíróság t. tagjait, hogy az ülésen kellő időben megjelenni sziveskedjenek. Ugyancsak október 11-én (kedden) délután tartja a *tanügyi bizottság* is ülését, a biz. elnöke által kitűzendő helyen és időben. Együttal — az esperes urak útján — meghívjuk az egyházmegyék kiküldötteit is, kiknek névsora a püspöki hivatalhoz betérjesztendő. Rimaszombat—Tornalja. 1932. szeptember hó 8. *Egyházkerületi Elnökség.* NB. Szállás iránti igény, az érkezés idejének pontos megjelölésével, 1932. október 8-ig: Ref. lelkészi hivatalnak, Kassa, jelentendő.

Tárgy: Tankönyvek megrendelhetése. 367/1932. szám. Pozsony, 1932. VIII. 24. *Körlevél:* Valamennyi Lelkészi és Tanítói Hivatalnak! A szlovenszkói és ruszinszkói református egyház egyetemes konventjének állandó bizottsága 1932. július 13-án tartott pozsonyi ülésében elhatározta a következő tankönyvek újonnan kiadását. 1. Imádságok és Vallástételek. 2. Idvezítés története. 3. Keresztyén Hit és Élet. 4. Krisztus anyaszentegyháza. A könyvek már megjelentek s megrendelhetők a Ref. püspöki hivatalnál Széplak u. 12. sz. A könyvek bolti ára a következő: 1. Imádságok és Vallástételek: 2 kč. 2. Idvezítés története: 6 kč. kötve 10 kč. 3. Keresztyén Hit és Élet: 4 kč. 4. Krisztus anyaszentegyháza: 3 kč. Vagyok szeretettel szolgáljuk *Balogh Elemér* püspök, konventi lelkészelnök.

Pályázat. A farkasdi (sellei járás, galántai tanfelügyelőség) ref. egyház presbitériuma pályázatot hirdet kilenc tanerős, magyar tannyelvű népiskolájánál három tanítói állásra és pedig: a.) A II. sz., lemondás folytán megüresedett definitív tanítói állásra. Javadalom az egyház pénztárából évi 800 kč., egy szobás lakás fűtéssel és 20 kč. kertilletmény. Törvényes államszegély kérelmezve lesz. b.) Az 1930-31 tanévben ugyan szervezett és a harmadik tanévre meghagyott IX. sz. ideigl. tanítói állásra. Javadalom az egyház pénztárából évi 1200 kč., 360 kč. lakbér és 20 kč. kertilletmény. Törvényes államszegély kérelmezve lesz. c.) A VII. sz. ideigl. tanítói álláson működő s okt. 1-én katonai szolgálatra bevonuló tanító helyettesítésére az 1932-33 tanévre helyettes tanító kerestetik. Ezen állással egybekötött javadalom: az egyház pénztárából évi 1200 kč., 360 kč. lakbér és 20 kč. kertilletmény; továbbá törvényes államszegély, mely javadalomból a helyettes tanító a törvény szerint öt megillető díjazást kapja. A megválasztandó tanítók kötelessége lesz a presbitérium által kijelölt osztály vezetése, egyháztársadalmi munkában segédkezés, szükség esetén kartársainak, a kántortanítónak és a lelkésznek helyettesítése. Pályázhatnak kellő képesítéssel és csl. állampolgársággal bíró ref. vallásu tanerők. Pályázati határidő 1932. szeptember 29. Választás szeptember 30. Az állások az esperesi engedély megadása után azonnal elfoglalandók. A bratislavai iskolaügyi referátus 86400/I—1929 sz. rendelete értelmében felszerelt kérvények a ref. lelkészi hivatalhoz Farkašd, okr. Šafa, küldendők.

Pályázat. A komáromszentpéteri református egyház presbitériuma pályázatot hirdet bizonytalan időre (egy-két hónapra) ideiglenes, kíségitő tanítói állásra. Fizetés havi 500 (ötszáz) korona és egy szobából álló lakás. Kötelessége az öt felső osztály tanítása. Pályázati határidő: 1932. szeptember 23. (huszonhárom). Választás után az állás azonnal elfoglalandó. Pályázatok a komáromszentpéteri református lelkészi hivatalhoz küldendők. *Ref. presbitérium.*

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vefké Kapușany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény a vajáni, a kiadóhivataltalra tartozó megkeresések pedig a csicseri lelkeszi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Milyen legyen a megalakítandó Országos Lelkészegyesület ?

Amint a jelek mutatják, általános óhaj a lelkeszi kar körében az Országos Lelkészegyesület megalakítása. Mintha mindenki ettől várná a dolgok jobbra fordulását; ettől várná megvalósulását mindannak, amit a hivatalos egyházi körök eddig megvalósítani nem tudtak: sebek gyógyulását, sérelmek orvoslását. Talán ennek szava nagyobb sulyal fog esni a latba és inkább meghallgattatásra talál. Hát, ha valaki ilyesmiket vár a megalakítandó Lelkészegyesülettől, az nagyon csalódnai fog. Ha valaki azt várja, hogy a megalakítandó Lelkészegyesület majd enyhíteni, vagy épen rendezni fogja állampolgárság nélküli lelkésztársaink szenvedésseljes helyzetét és a várva-várt kongruát végre kezükbe juttatja; ha azt várja, hogy ez feltartoztatja az egymást követő kormányok mindig egyforma nemzetiség-megfojtó iskolapolitikáját és megment hacsak egy magyar iskolát is a jövendőnek; és azt várja, hogy ez majd jobb hangulatra, jobb véleményre és elbánásra birja a szocialista többségű és gondolkozásu kormányokat a református papság irányában és kiemelnek bennünket megalázó helyzetünkből s azontul jobban méltányolni fogják az általunk végzett munkát: hát az, még egyszer mondom, nagyon csalódnai fog. Mert a megalakítandó Lelkészegyesület, merem mondani, eddigi megalázottságunkon és sorsunkon változtatni semmit se fog. Mi, egész bizonyosan, továbbra is járnai fogjuk a megaláztatások, a szenvedések golgotai utját; mi továbbra is számkivetettek leszünk e hazában s továbbra is panasz és sóhajtás lesz a sorsunk. És ha ilyen célokból, ilyen célok megvalósítása érdekében gondolja közölünk valaki megalakítandónak, haladéktalanul megszervezendőnek az Országos Lelkészegyesületet, hát

akkor jobb lesz azt meg sem alakítani. Etekintetben annál többet, mint amit egyházi hivatalos fórumaink, fejeink keresztül vihetnek, kiküzdhetnek, a megalakítandó Lelkészegyesület sem fog tudni megvalósítani. Erről meggyőzhetett akárkit is az utolsó 13 esztendő.

Van azonban a Lelkészegyesületnek még más célja is, amelyért itt is érdemes lesz azt megalakítani.

A magyarországi Lelkészegyesületnek imént végbement 25 éves jubileumi diszközgyűlésén mondotta Dr. Baltház Dezső püspök, az ORLE elnöke ezeket a nagyjelentőségű szavakat:

„Az ORLE történelmi hivatása az volt és az marad, hogy a szeretet lelkével és eszközeivel munkálja a magyar kálvinizmus egységét”.

Milyen szerencse, hogy a magyarországi ORLE megtalálta a maga történelmi hivatását, mert enélkül talán már a múlté lenne, míg így igazolta a maga rendeltetését és csakhamar eloszlott maga felől minden félreértést, aggodalmat és ellenszenvet, amivel kezdetben hivatalos egyház és állam részéről fogadtatott. Az általa megvalósított három Kálvineummal, özvegy papnék otthonával és jóléti társulásaival, intézményeivel igazolta önmagát, elsimitott minden haragos ráncot a hivatalos fórumok homlokáról s ma már általánosan csak hála és áldás kíséri működését. A magyarországi Lelkészegyesület tehát megtalálta a maga hivatását: a szeretet lelkével és eszközeivel munkálni a magyar kálvinizmus egységét és ezzel hosszú jövendőjének vetette meg alapját.

De még tovább. A magyarországi ORLE azt is csakhamar belátta, hogy országos gyűlései a folytonos sérelmi politikával mindinkább elve-

szitik ható erejüket, szintelenekké, üreseké válnak, mindenestre nem töltik meg az oda sereglők lelkét igazi tartalommal: nem emelnek, nem vigasztalnak s a lelkek királyával, a Krisztussal össze nem kapcsolnak. Azért, hogy a föltétlenül bekövetkező csődnek elejét vegye, nagyszerű érzéssel, kétségtelenül a Lélek sugallatára, összekötötte gyűléseit lelkészi konferenciákkal. Ezek a lelkészi konferenciák összekötve bibliaolvasással és igehirdetéssel igazi lelki tartalommal töltötték és töltik meg a résztvevők lelkét és ennek tulajdonítható, innen magyarázható, hogy hivatalos lapunk „Jelenvoltja” ezzel fejezi be az ORLE jubiláris gyűléséről irt tudósítását: „Az ORLE konferenciája és jubiláris gyűlése felejthetetlen élményt és emléket jelent a résztvevők számára.” Mindenki lélekben gazdagabban tért haza.

Igy lett a magyarországi Lelkészegyesület egyfelől testi, másfelől lelki áldások hordozója és osztogatója s megjelenése többé nem idegenkedést és ellenszenvet, hanem örömet, rokonszenvet, tiszteletet kiváltó s nyer meg a maga céljai számára mind több és több lelket. Igazolta Istentől való rendeltetését.

A fentiekben meg van adva az általunk megalakítandó Lelkészegyesület működésének iránya és célja is.

Am alakítsuk meg az Országos Lelkészegyesületet, de megalakításával semmiesetre se az legyen a főcélunk, hogy gravámen politikát folytassunk és panaszainkkal betöltsünk eget-földet, bár elismerem és megengedem, hogy itteni viszonyaink közt ezt el nem kerülhetjük, lehetetlen szinte, hogy majd gyűléseinken is hangot ne adjunk a keblünket betöltő fájdalomnak és keserű érzéseknek, de a főcélunk mégse ez legyen, mert csakhamar meg fogunk itt is győződni arról, hogy szavunk csak kiáltó szó a pusztában s nincs aki meghallgassa, de meg, mint a magyar testvérek, mi is fognánk tapasztalni, hogy lelkünk a nagy szőharc mellett üresen maradt s a Lelkészegyesület második gyűlése már nem birna oly vonzó erővel reánk s minden további gyűlése erőtelenebb és erőtelenebb lenne: a lelkek kiábrándulnának belőle. Adjunk azért mi is igazi tartalmat Lelkészegyesületünknek! Ezt pedig elérhetjük mi is egyrészt a szeretet-munkák intenzív felkarolása és támogatása, másrészt a lelki mélyítés munkája által. Csakha ezt a kétféle munkát meglátjuk és felkaroljuk és ebben látjuk a megalakítandó Lelkészegyesületnek Istentől adott hivatását, ha tehát egyrészt mi is sebeket gyógyítunk és építünk, másrészt pedig összejöveleinket, gyűléseinket, egész működésünket eszközévé tesszük lelki világunk elmélyítésének, meggazdagításának, a mi Fejünkkel és Úrunkkal a Krisztussal való szoros összekapcsolódásunknak, ekkor és csakis ekkor lesz megalakítandó Lelkészegyesületünk igazán áldássá mind

reánk magunkra, mind másokra nézve és tölt be közöttünk nem földi rendeltetés.

Mi épen azért ilyenek gondoljuk és akarjuk Országos Lelkészegyesületünket.

Kövér Árpád.

Egyházfegyelem.

A gömöri református lelkészértekezlet 1932. május 30.-iki gyűlésén előadta: Vargha Lajos zsipl lelkész.

(Folytatás.)

Hogy milyen mértékben vigyük keresztül az egyházfegyelem szigorítását, azt a más országokban élő reformátusok egyházi viszonyainak, életének, törvényeinek a mi csehszlovákiai ref. egyházunk viszonyaival, törvényeivel való egybevetéséből s a Kálvin gyakorlata, példája nyomán határozhatjuk meg.

Magyarországon az állam az egyház munkáját elismeréssel jutalmazza s anyagilag, erkölcsileg hathatósan és szívesen támogatja, sőt elősegíti; és hogy úgy mondjam, résztvesz az egyházfegyelem; gyakorlásában, amikor pl. a káromkodást állami törvényekkel bünteti, (Teljesen bibliai szellemben: Efez IV. 31, Máté XII. 31, II. Péter 2. 10. tisztviselőt káromolni nem lehet—III. Mózes 5. 1. ki kell irtani, IV. Mózes 15-30-31.) Sőt legújában köteleességgé tette, hogy a katonáknak a templomok előtt tisztelegniök kell.

A magyarországi ref. egyházi törvényalkotás mégis jónak ítélte a régebbi, szigorubb egyházi fegyelem törvényszerű gyakorlásának használatát, az egyház áldásos működésének érdekében. Mi, sajnos, a magyarországi ref. egyháznak az államtól élvezett anyagi és erkölcsi támogatásához hasonló hatható támogatásban nem részesülünk: az állam szervei itt nem nyujtanak kezét oly szíves készséggel a lelki fegyelmezés gyakorlásában, mint ott. Mi sokkal rosszabb viszonyok között élünk, nálunk oly féktelenség, szabadoság, anomália, terror ütögeti fel a fejét, amit ott csak hírből ismernek. Nálunk az atheizmust propagálják, a vallásos nevelés lehetőségeit a serdültebb korban az iskolákban megnyirbálják. A mi államunkban az atheisták száma Európában a III. helyen áll Oroszország és Franciaország után. Sokan vannak, akik csak névleg tartoznak az egyházhoz és keresztényen nevüket is csak arra való jogcímnek tekintik, hogy az egyház dolgaiba beleavatkozhasanak, természetesen rossz szándékkal; az egyház munkáját nehezítsék, sőt ellene izgassanak, lelki-erkölcsi áldásos munkáját elgáncsolják. Számatalan azoknak az egyháztagoknak a száma, akiknél az önfegyelmezés teljesen hiányzik s mert sehol sem ütköznek a fegyelem korlátaiba: mindent megengednek maguknak. Szabadon káromolják az Isten szent nevét, gyalázatos, fajtalan, hitetlen beszédükkel fertőzik az ártatlan gyermekek lelkét s olyan levegőt árasztanak, lehelnek ki, amely megmérgezi környezetüket és növelik a

bűn szörnyű, lelki-testi rombolását. Arról az egyházzól, amelynek alapja az Isten akarata, feje a mi Urunk Jézus Krisztus: lelkicsinylőleg, megvetőleg, sőt gyűlölettel beszélnek, mint egy olyan — csupán emberi — intézményről, amely csak felesleges, haszontalan teher, amely kezelhető hasznot nem hajt. Olyan intézménynek tekintik, amelynek ma semmi értelme s mint ahogy az elavult eszközöket lomtárba teszik, úgy akarják az egyházat is az idejétmúlt szomorú intézmények közé eltemetni.

Nagyon, de nagyon szomorú, hogy ezzel és ehhez hasonló jelenségekkel egyetlen más felekezet tagjainál sem találkozunk oly nagy mértékben, mint nálunk, reformátusoknál. Olyan képet tárnak elénk a mi mai egyházi viszonyaink, amelyre mintha csakugyan méltán lehetne elmondani, hogy a világban mutatkozó bomlásnak mi vagyunk a melegágya. Mintha szabad lenne minden ártó beszéd, romboló munka, mert úgy sincs fegyelmezés, törvény, amely a rakoncátlan elemek felforgató, terrorisztikus, romboló szabadságának véget vetne.

Ha a magyarországi és jugoszláviai magyar ref. egyház törvényalkotása jónak ítélte, sokkal kedvezőbb körülmények között, a szigorubb egyházi fegyelem gyakorlásának törvénybeiktatását, sokkalta indokoltabb az nálunk, a mi sokkalta rosszabb viszonyaink között. A magyarországi ref. egyház viszonyainak és törvényeinek a mi egyházi viszonyainkkal és törvényeinkkel való egybevetésével reámutattam arra, hogy a szigorubb egyházfegyelmezés törvényileg való bevezetése nálunk elodázhatatlan szükségesség. Arra kell még röviden rámutatnom, hogy a szigorubb egyházi fegyelmezés határai meddig terjednek. En határozottan szükségesnek tartom a szigorubb egyházi fegyelmezésnek addig a határig való kiterjesztését, ameddig a jugoszláviai ref. egyház törvényalkotása kiterjesztette, s amint azt a mi reformátorunknak, Kálvin Jánosnak egyházfegyelmi szabályai is gyakorolták: az egyházból való kirekesztésig, a megbánás esetén és ennek megbizonyítása után az egyházba való visszavételnek lehetőségével.

Ott, ahol olyan események játszódnak le, mint nálunk a rimaszombati egyházban, ahol olyan nyomorult lelkek akadnak, mint a szalóci templomgyalázó, ahol az egyház tagjai szégyent zúdítanak botránnyaikkal anyaszentegyházunkra és aljas, hitvány módon önnön kezükkel ütnek mély sebeket dajkáló anyjuknak, Krisztus egyházának testén, amelyen keresztül az lassan, de biztosan elvérzik; ahol olyan oktalan vad dühvel, szenvedéllyel, gyűlölettel támadnak neki — méltatlanul — az egyházunk hajóját vezető nagyjainknak — a szó szoros értelmében követ ragadóan ellenük; — ahol a békesség királyának egyházában rendet, békét felforgatva, a szeretet Krisztusának egyházában terrorisztikus támadásaikkal Krisztus szolgáinak olyan szenvedést okoznak, amelyet emberi toll le nem ír-

hat; ahol vannak olyan hitvány, bűnöséletű emberek, akik — hogy a Kálvin szavaival éljek — nyilvánossá teszik, hogy ők semmikép nem tartoznak a Krisztushoz: azoknak a Krisztus egyházának testvéri közösségében nincs semmi helyük: azokat az egyház kebeléből ki kell rekeszteni. (Ján XVI. 2. I. Kor. V. 11—13. IV. Mózes XIX. 20. I. Zsoltár 5.) Ha indokolt volt az egyházfegyelem szigorítása a magyarországi és jugoszláviai ref. egyházakban egész az egyház kebeléből való kizárásig, százszor indokoltabb az nálunk, a nagyobb bomlási folyamat, lelki-erkölcsi züllöttség közepette.

(Folyt. köv.)

Az Ungi Segélyegylet kifizetéseinek szabályozására kiküldött bizottság jelentése.

Ismeretes, hogy az Ungi egyházmegyében már 1923 év óta segélyegylet működik, melynek tagjai, amikor egy-egy tag meghal, 100—100 koronát fizetnek be az egyesület pénztárába. Az egyesület pedig az alapszabályokban meghatározott levonásokkal 10.000 koronát fizet ki a temetkező családnak. Espedig azonnal, készpénzben. Ez egyesület működésének áldásos volta az alábbi jelentés adataiból nyilván megállapítható. A jelentés leközlését azért tartjuk szükségesnek és annyiban közérdekű, mert kívánatos lenne, hogy ez az egyesület más egyházmegyékben is megszerveztessék. A sok szép, de valóra sohasem váló ígéretek és biztatások után — ime mégis van egy igazán altruista intézményünk, mely nem támaszkodik senki másra, csak *önmagunkra*, azon elv alapján: segits magadon, Isten is segít... Az egyesületet megszervezni kívánóknak részletes adatokat, alapszabályt és felvilágosítást kívánatra szívesen küld és ad a *(h. szerk.)*

A legutóbb eszközölt segélyegyleti kifizetések összegének megállapítása körül nézeteltérések merültek fel. Hasonló esetek mindenkori megelőzésére a lelkészértekezlet alulirott bizottságot küldte ki, hogy az a segélyegylet ügyvezetőjével együttesen behatóan tárgyalja meg a kérdést és annak végleges rendezésére tegyen javaslatot.

A tárgyalások eredménye a következő.

A kérdés eldöntésénél két tényező veendő figyelembe:

1. A segélyegylet 1930 évi érvényes szabályzata, és

2. a tartaléktőkének várható valószínű növekedése, illetőleg az a kívánság, hogy a tartaléktőke 60 befizetés után — időszakai kamataiból és a többi fiatalabb tagok befizetéseivel — már egy teljes összegű kifizetést biztosítson, mivel az említett szabályzat szerint minden tag maximálisan csak 60 befizetés teljesítésére van kötelezve.

A tárgyalások során elsősorban ez utóbbi és alapvetően fontos kérdés megvilágítására és tisztázására eszközöltettek számítások.

A tartaléktőke növekedése a következő tételekből tevődik össze:

1. A tartaléktőke időszaki kamatából, amely a számítások során 6 %-kal lett felvéve, arra való tekintettel, hogy a jelenlegi 7—8 %-os kamatoztatás a jövőben valószínűleg nem lesz lehetséges;

2. a befizetett 100 K.-knak a következő kifizetésig számított időközi folyószámla kamatából, amelynek beszámításánál figyelembe veendő az a körülmény, hogy a befizetendő 100 K.-knak csak cca 75 %-je folyik be kellő időben;

3. végül a szabályzat 2. és 16. §-ai értelmében befolyó összegekből.

Hogy a számításokat el lehessen végezni, avégett egy feltevésből kellett kiindulni — abból, hogy milyen halálozási percentet fogadunk el a számítások alapjául.

A köztársaság átlagos halálozási arányszáma a múlt év utolsó negyedében cca 1.35 % volt. Ha ebből levonjuk az erősebb csecsemő halandóság percentjét, továbbá számítjuk azt is, hogy az egyes tagjai aránylag jó megélhetési viszonyok között élnek és így feltehető, hogy a valószínű halálozási percent az 1 lenne. Viszont figyelembe kellett venni azt is, hogy az egyesületben nagy számmal vannak idősebb egyének, amely körülmény egymaga szükségessé tenné, hogy legalább 1.5 %-tel számoljunk, ha a tartaléktőke jövőjét a számítható valószínű körülmények között biztosítani akarjuk. A bizottság véleménye az, hogy ennél a percentnél rosszabb viszonyok, tehát nagyobb halálozási arányszám nem valószínű, hogy előforduljon.

Számításainknál azonban a valószínűségen túl, teljes biztonságra kellett törekednünk, vagyis arra, hogy a tartalékalap a hozzáfűzött várakozásokat a lehető és valószínűleg legrosszabb körülmények között is beváltsa, mert nyilvánvalóan ez a biztonság az, ami a segélyegyletet a legifjabb tagok előtt is szimpatikussá és az altruisztikus, ideális egymáson való segítségi készségen felül — előnyös biztosítássá is teszi.

Ezért a bizottság számításait elsősorban a nem valószínű — de azért lehetséges — 2 %-os halálozási arányszám alapulvétele mellett végezte; vagyis azzal a feltétellel, hogy minden évben 2 haláleset és így 2 kifizetés történik.

A részletes számítás eredményei — kerek számokban — a következők:

1. A tartaléktőke a 20. kifizetés után 1 félévvel 65.400 K; 2. a tartaléktőke a 30. kifizetés után 1 félévvel 101.000 K; 3. a tartaléktőke a 40. kifizetés után 1 félévvel 143.100 K; 4. a tartaléktőke az 50. kifizetés után 1 félévvel 193.800 K.

Ez utóbbi összeg félévi 6 %-os kamata már 5.800 K, amihez tehát még 42 befizetés szükséges, hogy egy teljes 10.000 K-ás kifizetés eszközölhető legyen. Ennyi befizető pedig feltétlenül lesz, mert az időközben történt elhalálozások folytán már 50 új tag lépett be az egyesületbe.

Amint ebből a számításból látható, nincs is szükség arra, hogy a tagok 60 befizetést teljesítsenek, mert 50 befizetés már ezen valószínűleg legrosszabb halálozási arányszám mellett is elegendő a kívánt tartaléktőke létesítéséhez.

Nem tartozik ugyan szorosan a tárgyhoz, de mégis helyesnek tartotta a bizottság kiszámítani azt, hogy ha valaki ezen befizetéseket bankba fizette volna be, hogy azok 5 %-os banki kamatozást feltételezve az 50. befizetés után 1 félévvel mily összeget képviselnének. Ez az összeg 9,750 kč; tehát nem tekintve azt, hogy az illető tag a segélyegyletben egyttal biztosítva is van, befizetéseinek összege, annak kamathozadékaival együtt, még nem éri el a 10.000 kč.-t (viszont 60 befizetés teljesítése esetén ez az összeg már 13,600 kč).

Szükségessé látja a bizottság megadni a számítások eredményét arra a valószínűbb esetre is, amikor a halálozási percent csak 1.5 %, mert így a segélyegylet előnyös oldalai még inkább kibontakoznak. Erre az esetre:

1. a tartaléktőke a 20. kifizetés után 8 hónappal 73,200 kč. 2. a tartaléktőke a 30. kifizetés után 8 hónappal 122,700 kč. 3. a tartaléktőke a 40. kifizetés után 8 hónappal 190,100 kč.

Ez utóbbi — tehát már a 40. befizetés utáni összeg — 7,600 kč. kamatot ad, amihez a 10,000 k.-ás teljes kifizetés összegének elérése végett csak 24 befizetés szükséges, ami ismét biztosítva van, mivel időközben már 40 új tag lépett be az egyesületbe.

Amint látható, minden reményünk megvan arra, hogy a befizetések számát 40-re lehet majd leszállítani, vagy esetleg az erős tartaléktőke-adta kamatokból idővel más célú segélyezéseket is eszközölni. Ma természetesen ez az utóbbi számítás még nem szolgálhat más célt, mint-hogy megnyugtató tudatot adjon nekünk a tartaléktőke jövőjét illetően.

Ez utóbbi esetre számítva az eszközölt befizetések — mint banki betétek — 5 %-os kamatos értékét, az a 40. befizetés után 8 hónappal 8,130 k. míg az 50. befizetés után 8 hónappal már 12,550 kč.

Amint látható az eddigiekből, a tartaléktőke növekedése — külön hangsúlyoznunk kell, hogy mindenkor gondos és ügybuzgó ügyvezetőt feltételezve! — teljesen megnyugtató lesz.

Ebben a tudatban a bizottság belátta, hogy nincs szükség arra az erős tartalékolásra, amely az értekezlet utasítása folytán az utolsó két kifizetésnél történt, bár hangsúlyozni kívánja, hogy a mostani erős tartalékolás rendkívül nagy befolyással van a tartaléktőke képződésére, mert különösen a 20. befizetésen túl már főleg csak a kamatok növelik a tartaléktőkét, tehát annak megerősítése ép a 20. befizetésig nagyon fontos. Ezért javasolja a bizottság, hogy a szabályzatnak a kifizetés összegére vonatkozó 2. és 6. §-ai a jövőben a következőképp értelmeztessenek:

A 2. § szerint segélyként annyiszor 100 korona utalandó ki, ahány fizetésre kötelezett tagja van az elhalálozás idején a segélyegyletnek. Ez szószerint betartandó legyen, tehát a tényleg fizető, illetőleg fizetésre kötelezett tagok száma alapján állapíttassék meg a segély összege — természetesen a szabályzat szerint eszközlendő levonások leszámításával; vagyis a be nem töltött lelkészi állások nem számíthatók be a fizetésre kötelezett tagok számába, mivel azok tényleg nem is fizető tagok, hanem csak fenntartott helyek.

Viszont úgy a 2., mint a 6. § kimondja, hogy ha a tagok száma átmenetileg 100-on felül emelkedik, a segély összege akkor is változatlan marad: tehát ha 100-nál tényleg több fizető, illetve fizetésre kötelezett tagja volna az egyletnek, úgy a segély összegének megállapításánál a 100 tag képezi a kiindulási pontot, a 100-on felüli tagok befizetései pedig a tartalékalapba legyenek beutalva.

Fentebb említve volt, hogy ezen javaslatunk a kifizetés összegének a jövőbeni megállapítására vonatkozik. A bizottság véleménye szerint a legközelebbi multban történt két kifizetést revízió alá vonni nem lehet, főképen azért, mivel azoknál a kifizetési összeg megállapítása a lelkészértekezlet előzetes utasítása szerint történt.

Ezen — a feltett kérdésre vonatkozó — javaslatokon kívül, a bizottság kötelességének tartja és felelőségének tudatában nyugodt szívvel tudja javasolni az értekezletnek, hogy a számítások alapján a 60 befizetés kötelezettségét 50-re szállítsa le, mert a tartaléktöke kamatja a legrosszabb halálozási arányszámot véve is alapul, az 50 befizetés után — a fiatalabb tagok befizetéseinek hozzászámításával — már lehetővé tesz egy teljes összegű kifizetést. Ez a változtatás a szabályzat 9. §-ban nyerne kifejezést, a következő mondat beiktatásával:

„Minden tag azonban legfeljebb csak 50 befizetés teljesítésére köteleztetik; az 51. és következő befizetéseket a tartalékalap fogja teljesíteni. Az 50 befizetés teljesítésének kötelezettsége mindaddig fennáll, amíg esetleg beálló kényszerűség, vagy a tartalékalap kedvező állása következtében az egyesület másképen nem határoz.”

A 15. § ugyanilyen értelemben volna kijavítandó.

Szükségesnek tartja a bizottság ezen változtatás keresztülvitelét főképen abból a szempontból, hogy minden tag csak a feltétlenül szükséges, de egyben elegendő mértékig legyen igénybevéve s főképen, hogy a most és ezután belépő fiatal tagok se mondhassák, hogy a segélyegylet terheiből ők aránytalanul nagyobb részt viselnek, mint az idősebb tagok; továbbá, mert így a segélyegyletbe való belépés valóban az elképzelhető legelőnyösebb biztosítás. Nagykapos, 1932. április hó. *Körmives Sándor* lelkész,

ügyvezető, *Koncz Gyula* mérnök, em. világi főjegyző, *Bodnár Lajos* lelkész, *Szeheres István* tanító.

E jelentést 1932. június hó 9.-én tartott értekezletén az Ungi Segélyegylet tudomásul vette, az alapszabályok változtatását kimondta és e határozatot az Em. közgyűlés is jóváhagyta.

H I R E K

— **Szavazás.** A máramaros-ugocsai ref. egyházmegyében e napokban folyt le a szavazás a tízéves évforduló alkalmából az egyházmegyei tisztségviselőkre. Az eredmény a következő: eszpernek Biki Ferenc, gondnoknak Nagy-Ilday Ferenc egyhangulag megválasztottak. Lelkészi tanácsbírókká választottak: Isaák Imre técsői, Sárkány Lajos dr., királyházai, Szép Ferenc tiszaujhelyi és Tusa Menyhért viski lelkészek a régiek, és Bihary Lajos helyére egy új: Kiss István tiszaujlaki lelkész. Világi tanácsbírókká választottak: Biki Ákos tivadari, Dobos Jenő fancieskai, Ladányi Károly nagyszöllősi, Lator István sásvári és Tóth Endre rakaszi földbirtokosok. Egyházmegyei lelkészi főjegyzővé választott Lajos Sándor fancieskai lelkész, aljegyzővé Szabó Béla huszti lelkész, világi főjegyzővé Tar Zoltán hivatalnok, aljegyzővé Kalós Bertalan szirmai földbirtokos.

— **Halálozás.** *özv. Hoffmann Brunóné szül. csebi Pogány Juliska* életének 64-ik évében, szeptember 8-án, rövid szenvedés után Urmezőn (Máramaros) meghalt. Utolsó sarja volt Urmezőn a mintegy 600 év óta ott élő hirneves családnak, amely patrónusa, templom építője és fundus alapítója volt az ottani — régen erős, de ma már elnéptelenedett — ref. egyházközségnek. Annak a fundusnak árából létesült a jelentős máramarosi missziói alap. Az elhunyt méltó képviselője volt a neves családnak. A tradícióhoz hiven patrónuskodott a missziói szörványban akkor is, amikor a birtokpolitika és a gazdasági viszonyok az ősi vagyont pusztították. Az „elnémult harangok” szomorú hangulata vett erőt rajtunk, mikor a gyászjelentést olvastuk. Emléke áldott.

— **Kérelem.** Tisztelettel kérjük mindazokat, akik az Ungi Egyházmegye c. monografiát megrendelték és átvették, illetve akiknek amü a főt. egyetemes konvent határozata értelmében hivatalból megküldetett, hogy a könyv árát, a megküldéskor általunk fizetett portót és 70 fillér csomagolási költséget mielőbb küldjék be a

könyvhöz csatolt befizetési lapon, vagy még külön 50fillér kézbesítési díjjal együtt utalványon a Dunabank Nagykaposi Fiókjánál „Ungi Monográfia” címen nyitott folyószámlánk javára. Az összeg befizetésére eddig türelemmel vártunk, de most a nyomdával való leszámolás végső terminusa is elérkezett.

— **A máramaros-ugocsai** ref. egyházmegye folyó évi rendes őszi közgyűlését a jövő hónap 11-ik napján Nagyszőlősen fogja tartani.

— **Kérelem.** A beregszászi Magyar Internátus ügye magyar társadalmunk minden hálát megérdemlő áldozatkészsége folytán odáig jutott, hogy még ez év folyamán megkezdjük az új emeletes magyar internátus építését. Nagy célunk megközelítésének e legfontosabb pillanatában a Beregszászi Magyar Internátus Egyesület választmányának nevében kérjük, hogy akik a Magyar Internátus ügyét szívükön viselik, alakítsák meg az internátusi *községi bizottságot*. (Tagsági díj egy évre 20 korona, amelyet két részletben 10—10 koronával lehet befizetni.) E bizottság feladata lesz: 1) az internátus felépítéséhez segédkezet nyújtani olyaténképen, hogy a küldött gyűjtőiven a község lelkes magyarjai téglajegyet jegyezzenek. (20 téгла: 5 kor., 100 téгла: 25 kor., 1000 téгла: 250 k.) 2) természetbeni adományokat (buza, árpa, zab, krumpli, paszuly stb.) gyűjteni; 3) gondoskodni arról, hogy a községi képviselőtestület, valamint az egyház bizonyos összeget szavazzon meg a Magyar Internátus részére. (Amennyiben már eddig is megszavazott volna, kérjük annak mielőbbi elküldéséről gondoskodni.) A lelkes munka fáradságot igényel, a buzgalom áldozatot kíván, de a magyar diákok és a jövő hálája kíséri.

— **A jugoszláviai Magvető** közöl egy tanulmányos egyházfegyelmi esetet. „*Egy átkozódó kizárása a gyülekezetből.* D. F. egyháztag 1931. I. 20-án Riesz Péter egyházpénztáros és Mayer A. adminisztrátor előtt kijelentette, hogy nem ismer el semmiféle egyházközséget. Megátkozta a templomot és minden egyháztagot, aki abba jár. Azután megátkozta néhai Griesz Ádám presbitert, akinek nagy érdemei vannak a templom építése és az egyházközség alapítása körül. Az egyház presbiteriuma erre kijelentette, hogy az olyan ember, aki a templomot és egyházát átkozza, nem lehet egyháztag. Nem lehet az egyháznak élő és tevékeny tagja az, aki káromol és átkozódik, különösen nem lehet olyan

gyülekezetben, amelynek mindig legfőbb gondja az egyházi és vallási fegyelem. D. F. különben a presbiteriumot is igen gyakran s gorombán megsértette minden ok nélkül. Az igazi presbiteriumnak pedig az egyház tagjai között rendet és fegyelmet kell tartania, meg kell szabályoznia az olyan egyháztagokat, akik káromolva pénztárcájukat tartják Istenüknek. És ha szükséges, meg kell mutatnia az ilyeneknek az egyházból kifelé vezető utat is, ha átkozódva és káromolva sem akarják maguktól elhagyni az egyházat. A presbiterium ezen határozatot a Saemannban közhírré tette, a szószékről kihirdette és a templomajtóra kiszégezte. 1932. II. 11-én a presbiterium meghívta D. F.-et, hogy az 1932. II. 28-án tartandó presbiteri gyűlésen jelenjék meg, ahol a református egyházközségbe való ujrafelvételéről fognak határozni, mivel ő maga ilyen értelemben nyilatkozott néhány presbiter előtt. D. F. megjelent a presbiteri gyűlésen. Kezet nyújtott mindenkinek s mint teljesen szerény és csendes ember kezdett a presbiteriummal tárgyalni. A tárgyalás maga olyan megindító volt úgy a presbiterium, mint D. F. részéről, hogy a visszatérő egyháztag *sírt* mint egy gyermek, a presbiterium egyik tagja pedig meghatva nyújtotta felé a kezét: D. ur bánjon meg mindent, szeresse egyházát és abban testvéreit újra és legyen gyülekezetünknek megint jóra való tagja.

— **Kérelem.** A balogiványi-i gyülekezet egyik buzgó tagja már hónapok óta urasztali boros kőkorsót szándékozik venni, azonban eredménytelenül fordultunk több gyárnak képviselőjéhez. Vagy egyáltalán nem, vagy csak több rendelés esetén vállalják el a készítését. Szeretettel kérem lelkésztaársaimat, sziveskedjenek felvilágosítással szolgálni, hogy honnan szereshető be ilyen edény s akiknek esetleg szintén szüksége lenne, közölgék velem, hogy a rendelést együttesen tehesük meg. Az értesítés: Ref. Lelkészi Hivatal Balogiványi (P. Rim. Seč) címre küldendő.

— **Ref. orgonista kántor,** fiatal ember, azonnali belépésre állást keres, szives megkeresést kérem, Lévy Zoltán Kosino Podk. Russ címre küldeni.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázati felhívás református elemi iskolai vallástani könyvekre.

A *Református Egyetemes Konvent* tanügyi bizottsága az Egyetemes Konvent 1932. március

16—17-én Ungváron tartott ülésében hozott határozata alapján pályázatot hirdet a következő népiskolai vallástani tankönyvek megírására: I. Vezérkönyv a népiskolai vallástanítás számára. II. Vallástani tankönyv a ref. népiskolák III—V. évfolyamai számára. III. Vallástani tankönyv a ref. népiskolák VI—VIII. évf. számára. IV. Konfirmációi káté. A könyvek megírásánál a következő feltételek tartandók szem előtt: 1.) A vallástanítás anyagának beosztása és módszeres feldolgozása szempontjából szigorúan alkalmazkodni kell az Egyetemes Konvent által 1925-ben kiadott „A vallástanítás tervezete a református egyház elemi iskolái számára” című, P. Czinke István püspök által összeallított vallástani tantervhez, figyelembe véve az 1916. évi konventi vallástanítási tervezetet is 2.) Az egyes köteteknek tehát a következő tartalommal kell bírniok: a.) A Vezérkönyvnek magában kell foglalnia a református népiskolai vallástanításnak egész módszertanát, az egész népiskolai vallástanítási tantervi anyag feldolgozásának a methodikáját, általános, részleges és gyakorlati utasításokat; valamint tartalmaznia kell a népiskola I. és II. évfolyamának teljes tanítási anyagát, beszéd-értelem gyakorlatok alakjában feldolgozva. b.) A III—V. évfolyam számára szóló kötetnek a tantervben előírt teljes tananyagot a lehető legegyszerűbb stylusban és könnyű, elbeszélő formában kell tartalmaznia. c.) A VI—VIII. évfolyamra szóló kötetnek szintén a teljes tantervi anyagot kell tartalmaznia. d.) A konfirmációi káté anyagát a „Heidelbergi káté”-ből kell venni az ottani anyag helyes méretezésével. 3.) Az egyes köteteknek nemcsak a kimondott hittani, bibliai részleteket kell magukban foglalniok, hanem az illető évfolyamba tartozó imádságokat és énekeket is. Még pedig úgy, hogy ezek ne a tananyag végén kapjanak egy külön kis helyet, hanem az egyes imádságokat és énekeket methodikusan mindig ahhoz a tananyagrészelethez kell hozzáilleszteni, amelyikhez tartalmuknál vagy alkalomszerűségüknél fogva leginkább hozzáfűzhetőek. 4.) Minden tanítási anyagnál a megfelelő és legalkalmasabb bibliai helyek feltüntetésük és ezekből a tanítási anyagban minél több idézet veendő fel. Az egyes tanítási részleteknél a tanulságok ne egy kis rövid mondatban foglaltassanak össze, hanem megfelelő, odaiktatott kérdések által mintegy kényszerítessék a gyermek a bibliai rész vagy az illető hitigazság megértésére s annak az életben való alkalmazására. 5.) Csakis a konfirmációi káté anyaga dolgozható fel kérdés és felelet formájában, a többi köteteknél az elbeszélő forma használandó. Hangsúlyozni kell a stylus egyszerűségét, szabatoságát és könnyenérthetőségét, mert éppen e tekintetben merültek fel panaszok eddigi könyveinkkel szemben. Egyszerű mondat szerkezetek, a gyermek értelméhez mért kifejezések, kedves és közvetlen hang jellemezzék a könyvek stylusát.

6.) A könyvek terjedelménél, kivéve az I. kötetet, figyelembe veendő a gyermekek értelmi foka. Indokolatlan megrövidítések, megszüktetések kerülendők, de óvakodni kell a terjedőségtől is. 7.) A pályázat beadható egyes kötetekre külön is, de egy szerző több kötetre, esetleg az összesre is pályázhat. 8.) A pályanyertes könyvek az Egyetemes Református Egyház tulajdonába mennek át s azoknak az összes ref. népiskolákban való kötelező használata el fog rendeltetni. 9.) A pályázaton résztvevő munkák közül csak az fog díjaztatni, amelyik, mint legjobb és kiadásra alkalmas munka, az Egyetemes Konvent által elfogadtatik. Honorárium gyanánt a pályanyertes munka szerzője részesülni fog a könyv első kiadású kötetlen példányai után a bolti ár 10 %-ában. Köteles lesz azonban az esetleg szükségessé váló módosításokat, javításokat és az előállításnál szükséges korrekturákat, stb., minden külön díjazás nélkül, az utasításoknak megfelelően elvégezni. A Vezérkönyv szerzője, a fent meghatározott 10 %-on kívül, külön 2000 (kettőezer) kő tiszteletdíjban részesül. 10.) A pályázók g é p e n írott (a papirosnak csak egyik oldalára), lezárt és jeligés levéllel ellátott munkáikat 1933. október 1-ig adhatják be az egyetemes konvent tanügyi bizottságának elnökéhez: Ref. püspöki hivatal, Rimavská Sobota—Rimaszombat, címre. Rimaszombat, 1932 szeptember 15,

Péter Mihály

református püspök, az Egyet. Konvent tanügyi bizottságának elnöke.

Pályázat. A jabloncai református egyház presbyteriuma az eltávozás folytán megüresedett kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: 1.) Két szoba, konyha, kamrából álló modern lakás. 2.) 10 azaz tíz köből rostált gabona. 3.) 5 azaz öt köből buza. 4.) Egy hordó gyülevész bor váltságdíja 28 Kor. 5.) Személypénz 12 kor. 6.) Három hold, legelővel együtt számítva 9 azaz kilenc hold és 400 □-öl föld egy tagban. Kenderföld 252 □-öl, káposztásföld 73 □-öl. A rét termését az egyházközség tagjai lekaszálják és hazahordják. Az ugynevezett patakcsában egy kis gyümölcsös. 7.) 8 azaz nyolc bécsi öl tűzifa. 8.) Stóla. 9.) Törvényes államsegély. Az egyházi járandóság felerészben tanítói, felerészben kántori. Kötelessége: Két tanerős iskolánál a kijelölt osztályok tanítása, kántori szolgálat teljesítése, énekkar vezetése, belmissziói munkában segédkezés, a lelkesz akadályoztatása esetén annak helyettesítése. Tanítási nyelv magyar. Okleveles, állampolgársággal bíró ref. férfitanítók a 86400/929 sz. miniszteri rendelet alapján felszerelt kérvényeiket 1932 október 2-ig adhatják be a ref. lelkeszi hivatalhoz Jablonca, p. Jablonov. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Presbyterium.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA”-nak
Kapuőny” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény a vajáni, a kiadóhiva-
talra tartozó megkeresések
pedig a csicserei lelkészi hiva-
talhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Ollózható-e az ORLE ?

Az egyik budapesti lelkészi konferencián dr. Ravasz László püspöktől hallottam azt a szel-
lemes megjegyzést, hogy a gyakorlati theologia
az a tudomány, mely a magától értetődő dol-
gokat problémaként fogja fel és a végén sike-
resen megoldja.

Igy vagyunk nagyon sok más téren is. Ahol
egyszerűen cselekedni kellene, ott divatosan
problémázunk. Magyarul ez azt jelenti, hogy
előbb kifecamítjuk az eszünket, hogy azután
kényszerű sántikálással érkezzünk el oda, ahová
az élet reális adottságai már réges-régen megje-
lítették a célt és a hozzá elvezető utat.

Ilyen divatos betegséggel szemben a legel-
sőbb alkalmazott gyógyszer a sablon szokott
lenni. Mit csináltak mások? Elő a kész kaptá-
fával — természetesen mindig a mások számára
készült kaptafával — és készen vagyunk a
megoldással! Csak az a baj, hogy e gyors meg-
oldásnak szinte gyógyíthatatlan következményei
vannak.

Probléma lett a: viribus unitis; sablon reá
az: ORLE.

Ennél a megoldásnál azonban végzetesen
háttérbe szorulnak az élet reális adottságai. Így
nem lényegét találunk, hanem csak formát. A
viribus unitis — ahogy a magyarországi példa
mutatja — az ORLE 25 esztendőös derék mun-
kája után is megoldatlan feladat maradt. Előre-
ment, — de nem teljesedett. Ott pedig megkö-
zelítőleg sem állott annyi akadály az útjában,
mint nálunk. Azt is megállapítom, hogy az
eredmény elmaradása nem az ORLE-n mult.
Annyi szeretettel, annyi reménykedéssel, annyi
lelki erővel és bátorsággal még alig indult és
alig harcolt magyar egyesület, mint ez. Ne fe-

lejtjük: harcolnia kellett! Fegyvertárát 400 éves
áldozatokban gazdag mult öröksége szolgáltatta.
Amíg belül a vaskalapot puhította, egy egész
ország társadalma asszisztált mellette. Amíg egy
kerettörvény kitöltését sürgette, évezredek szo-
ciális igazságtalanságok lettek láthatóvá s vál-
tak kiáltóvá. Az osztozkodás érdekében még
ellenségei is magukra teregették a palástját. Egy
nemzeti állam adta és védte a jogát, de mindig
csak félfülével akarta hallani a szavát. Könnyen
tehette, mert maga az összegyűjteni kívánt ref.
lelkészi kar is ugyanezt cselekedte. Félt önma-
gától. A saját szertelen és féktelen elemeitől.
Az egyházi méltóságok szerették volna némára
cirógatni. Az államhatalom kezelői pedig póráz-
hoz szoktatni. A kívülmaradtak Gamáliellel
bölcselekedtek. A küszöbre állott sunyi leleske-
dők pedig egyre arra vártak: „no hadd lássuk,
hogy a turáni csikók összerugják-e végre a
patkót?”

A magyarországi ORLE hirtelenül jött. Hi-
ányzott az összezevelődés. A szükségyszerűsé-
gének megértése. A hivatalos egyház felkaro-
lása. Az egyházon belül indult s dülőre jutta-
tott kezdeményezés és intézményes elhelyezés.
Ezeket az élet mind a mi tanulságunkra tárta
fel.

A mi egyetemes egyházunk mindkét zsinatán
szóba került az ORLE kérdése. Törekvéseinek
igaz megértői voltak jelen. Az elsődleges bajok
kellert gyógyítani. Megadni azt, ami ott hi-
ányzott: az összezevelődést. A szükségyszerűség
megértése törvénybeiktatta a lelkésztestületek
megalakítását. A hivatalos egyház a maga leg-
magasabb funkcionáriusát kötelezte a lelkész-
testületek kívánságainak figyelembevételére, hi-
vatalos letárgyalatására és a lelkésztestületek

többsége által összehivatni kívánt, „egyetemes lelkészgyűlés”-nek akár évenként többször szükséges összehívására is. Ennek a tárgysorozatát is megadják a lelkésztestületek felterjesztései.

A mi Magyarországon elmaradt, arról itt jó-eleve gondoskodás történt. Amit pedig a magyarországi ORLE kitermelt, annak biztosítását is megadta a zsinat. A lelkésztestületek számára előírt munka mindent felölel, ami csak a lelkészi kar érdeklődési körébe vág. A helyi egyházmegyei lelkésztestületek ezekre vonatkozó határozatai a konventi elnökséghez mennek s közvetlenül az egyetemes egyház évi rendes iránytszabó gyűlésén nyerne megvitátást és egyetemes alkalmazást, vagy pedig kívánatra az egyetemes lelkészgyűlés elé terjesztést, honnan az ut megint a konvent elé vezet. Mindenütt azonnali hatósági kapcsolat. De mégis teljes szabadság a lelkészi kar jelentőségének megfelelő irányzat választás vagy változtatás jogának biztosítása mellett! Ebből kettős haszon származik. A hivatalos egyház vérkeringése folyton frissül. Az egyetemes lelkészgyűlés pedig mindig számolni tartozik azzal, hogy szervezetével és egyéneivel egyformán az egyházon belül áll. Tehát nem szakszervezet, nem bármely pillanatban megszüntethető egyesület, vagy éppen szeszélyre bizott kongresszus, hanem az egyetemes egyház olyan alkotó része, amelynek munkaköréből fakad az a kiváltsága, hogy felsőbbhatósági közvetítés nélkül hallassa a szavát az egyetemes egyház legfőbb fóruma, vagy annak elnöksége előtt.

Az egyetemes lelkészgyűlés minden alkalommal maga választja elnökét. Szabadságának ebben van a legfőbb biztosítéka. Ezzel egyuttal a lelkészi kar gondolkozásának az irányát is jelzi. De ugyanakkor biztosítékul szolgál ez arra is, hogy a lelkészi kar megtarthatja megtalált bölcs vezérét, vagy a fennforgó kérdések megoldása céljából alkalmakként új embert állíthat az élre. Jelzi az irányt. Szükségeseten az irányváltoztatást. Ez megnöveli felelősségét. Azzal, hogy határozatai hivatalosan is informatív jellegűek, a komolysága fokozódik, — de vele együtt kiépül a jelentősége is. A szavát mindenképpen meg kell hallani.

Az egyetemes egyházzal szemben azonban külön testületet nem képezhet. Ebben maga az egyház nyer elégséges biztosítékot ahhoz, hogy a saját tisztviselői, akik egész életüket adták a szolgálatra, az exterritoriális kísértések következtében hűtlenségre és az anyaszentegyházzal szemben való felelőtlen támadásokra el ne vonassanak.

Ezek hivatalos zsinati intézkedések. A már több ízben közölt VIII. t. c. 42—55 §§.-ban szabályozottak. Tehát elvben, papiroson megvan. A konvent szabályrendelet gyanánt elének adta.

Az élet az első kísérletet megtette. Miért nem folytatjuk? Az ORLE-nél több van előttünk, de nem élünk vele, mert figurálisabbnak tetszik a sablon.

Pedig az ORLE-nek egy veleszületett baján is gyökeresen segít a VIII. t. c. ama §-a, mely minden lelkészjellegű egyénre nézve kötelezővé teszi valamely egyházmegyei lelkésztestülethez való tartozást. Különben a lelkészi jelleg lenni nem tartható. Kivülálló tehát nem lehetnek.

Az egyetemes lelkészgyűlésnek még az a hivatalos kapcsolata is megvan, hogy mindig a konvent lelkészelnöke nyitja meg és vezeti az elnökség megválasztásáig. Kizárttá váltak a kor-elnökök tájékozatlanságai s ugyanakkor biztosítottá az egyetemes egyház legfőbb lelkészi tisztviselőjének önmagától szükségesnek tartott vagy a gyűlés által óhajtott közvetlen megnyilatkoztatásai. Mindezek oly meghitt, bizodalmas körben, ahol a lelkiszolgálat testvéri kapcsolatában állók, ha kell, csak annyit engednek a kíváncsi világból még a terem küszöbére is, hogy a kárörvendő sunyi leselkedés egészen céltalanná válik.

Az egyesületi ORLE-nek minálunk nagy akadálya a hernyószerű földrajzi elhelyezkedésünk, ami egyházi viszonylatban még megnyitottabbnak tűnik fel, mint a politikai térképen. Ilyen elhelyezkedés mellett mindig csak egy töredék jelenhetnék meg az ORLE tagjaiból, mert a nagy távolság és költség a tagok nagy részét távortartaná, bárhol volna is megtartva a gyűlés. Könnyen szinezhető töredékek dönthetnének az egész lelkészi kar nevében. Reparáció ha lenne is, csak elkésve érkezhetnék.

Ne gondoljuk, hogy előbb lenne egyesületi alapszabály, mint lehet egy jóváhagyott zsinati törvény. De ha megvan, mindenestre könnyebben megsemmisíthető, mint az alkotmányunk.

Az egyház is gyanu alatt vergődik, mennyivel nagyobb volna a gyanu gátlása azzal az egyesülettel szemben, amelyik a saját autonóm hatósága ellenőrzése alól szabadulni kívánt.

Egy demokrata köztársaságban a politika mindenbe belejátszik. Állandó pártszervek működnek. Az egyesületek is sorban beleszédülnek. Ez esetben nemcsak az egyesület szenvedne, — de az ártalom az egyházig érne.

Maga a név is alkalmazhatatlan. Slovenskó és Podkarpatska Russ nem fér alája. A köztársasági jelző pedig túl nagy a számunkra. Világos, hogy a sablont nem ránk szabták. Azzal a bővitéssel pedig még kevésbé, amit Kárpát-aljáról ajánlnak hozzája: ORL&TE. Külsőleg is túl keleti szinezete van. Erre nyugatfelé meg is szokták kérdezni a mestert, ha valami bőven eresztett szövetbe engedi az ollót: „azon felül mit akar még kikanyarítani belőle?”

Sörös Béla.

Egyházfegyelem.

A gömöri református lelkészértekezlet 1932. május 30.-iki gyűlésén előadta: *Vargha Lajos* zsiپی lelkész.

(Folytatás.)

Minket a Kálvin lelke és szelleme kötelez. Ha szívünkön viseljük csak egy parányit is az egyházunk sorsát, jövőjét, akkor egy pillanatig sem engedhetjük meg, hogy indokolatlan közönnyel, nemtörődomséggel magunk adjunk módot, lehetőséget arra, hogy egyházunk testét fertőző, bomlasztó, pusztító, káros elemek tovább is szabadon rombolhassanak s ne tegyünk meg mindent a kórokozók ártalmatlanná tételére, egyházunk beteg testének gyógyítására, életének, áldásos működésének biztosítására. Ez a közöny: bűn az emberi organizmussal szemben, de még nagyobb bűn az egyház organizmusával szemben. Ha törvényeink az egyházunkat fenyegető veszélyek elhárítására a legszigorubb fegyelmi eszközöket alkalmazzák az egyházi tisztviselőkkel és alkalmazottakkal szemben, teljesen indokolt ez minden más egyháztaggal szemben is.

A Kálvin egyháza nem tömegegyház. Existenciáját, lényegét nem tagjainak quantuma, hanem híveinek lelki kvalitása determinálja. Kálvin János minden szava, minden sor írása, minden tette a lelkek megtisztítására, életük megszentelésére irányult. Törvényeinek célja: 1.) az üdvös munka megoltalmazása, 2.) a káros hatások eltávolítása. (Pruzsinsky: Kálvin II. 408.) Ennek elérésére vette igénybe a fegyelmezés szigorubb eszközeit, az egyházból való kirekesztésig. Senki se gondolja azonban, hogy az egyházból való kirekesztésnek öncéllá kell lennie, vagy pedig a megtorlást szolgálnia. Nagyon tévedne, aki így fogná fel azt. Nem így fogta fel azt Kálvin sem és nem is így gyakorolta: az egyházból kizárt egyén csak addig maradt kizárva, míg hibáját megbánta s jóvátette. A kirekesztésnek a rossz távollátására, a bűnösség tudatának felébredésére és a magunkbaszállásra való kényszerítés formájában a megjobbulásnak eszközéül kell szolgálni, hogy a genfi tanács határozatát idézzem: a szégyen érzetével megalázni és bánatra indítani.

Igyekeztem reámutatni egyházi fegyelmi szigorításának szükségességére és indokaira egyháztagjainkkal szemben. Rámutattam arra, hogy ennek szükségességét már a magyarországi és jugoszláviai ref. egyházak is felismerték és ehez képest alkották meg törvényeiknek a fegyelmezésre vonatkozó rendelkezéseit.

Rámutattam a fegyelmi törvényeink hiányossága folytán előállott anomáliákra, valamint arra, hogy az egyházi fegyelem szigorítása nálunk, a mi sokkal rosszabb egyh. életünk folytán, viszonyaink és körülményeink között még indokoltabb, mint azokban az országokban, ahol az egyházi fegyelem szigorításának szükségességét

az egyháztaggal szemben már felismerték és gyakorlatát törvényesen is bevezették.

Az előadottak alapján tisztelettel terjesztem a Nagytiszteletű Lelkészértekezleti Közgyűlés elé a következő határozati javaslatomat:

„A gömöri református egyházmegye lelkészegyesülete az egyházfegyelem szigorításának kérdését tárgyalva, annak megállapítása után, hogy úgy a jelenleg használatos 1904—907. évi egyh. törvényeink, mint a csehszlovák állam kormánya elé terjesztett új egyházi kánonok fegyelmi cikkelyei nem eléggé szabatosak, sőt annyira hiányosak és fogyatékosak, hogy e hiányok hihetetlen anomáliákat szülnek, lehetetlen helyzeteket teremtenek, tehetetlenségre kárhoztatják anyaszentegyházunk éléte, sorsa, jövője, boldogulása felett örökösre hivatott szerveinket. S emiatt a fegyelmezésre szoruló egyének még csak mélyebbre sülyednek, a romboló események egyre jobban elharapóznak és mindezekfelett drága kálvinista anyaszentegyházunk sorvadásához vezetnek. Látva továbbá az egyházmegyénk területén, de a másutt is előforduló elszomorító, sőt megdöbbentő eseményeket, anyaszentegyházunk létét veszélyeztető bomlasztó anarchisztikus - terrorisztikus megnyilvánulásokat egyháztagjaink részéről: anyaszentegyházunk létérdekének, rendjének, nyugalmanak, egységének, boldogulásának, áldásos működésének biztosítására követelő szükségét látja annak, hogy a magyarországi és jugoszláviai ref. egyházak törvényalkotásainak analógiájára: a mi szlovéniai ref. egyházunk új kánonainak fegyelmi cikkelyei bővítessenek ki olyképp, hogy az apostoli korban is, de a mi magyar kálvinista egyházunkban is régebben üdvösen gyakorolt, nem a megtorlás, de az evangélium szellemében, a szeretet fegyvereivel, egyháztagjainkkal szemben gyakorlandó szigorubb egyházfegyelem, mely magában foglalja az úrvacsorától való eltiltás és az egyházból való kirekesztés eseteit is, új kánonaink cikkelyei közé beiktattassék.

Ehez képest: illetékes fórumok útján mély tisztelettel keresi meg egyetemes egyházunk törvényhozó testületét, hogy új kánonaink bővítessenek ki a szigorubb egyházfegyelmi eljárásokkal, bővebben és szabatosabban megállapítván egyháztagjainkkal szemben: I. a fegyelmi eseteket, II. a fegyelmi büntetéseket. Lelkészértekezletünk indítványozza, hogy az új kánonok V. 34. §. alá vétessenek be az egyháztagokat illetően:

„I. fegyelmi esetek; 1. a.) az egyháztagok hithűségbe (pl. gyermekeik idegen vallásban való nevelése, hit- és vallásellenes álláspontok vitatása, védelmezése stb.),

b.) vallásos érzületbe (egyházi szertartásaink kigunyolása, zavarása, törvénytelen együttélés, törvénytelen gyermek, házasságtörés, keresztelelés, esketési, temetési szertartásainknak bármely okból való igénybenemvétele. stb.),

c.) a jó erkölcsiségbe (lopás, csalás, sikkasztás stb.), általában a törvénszabta egyháztag-sági kötelességekbe (I. t. c. 109. §) ütköző cselekményei, valamint

d.) az egyházi hatóság irányában tanusított engedellenség, tiszteletlenség.

2. Egyházi tisztviselőket, alkalmazottakat, presbitereket az egyház lelki erkölcsi, anyagi ügyeiben félrevezető, megtévesztő eljárásuk, magatartásuk.

3. Egyházi tisztviselőknél, alkalmazottaknál, presbitereknél szóban, írásban való gyalázása, rágalmozása és velük szemben való anyagi és erkölcsi károkozás.

4. Egyházi tisztviselő hivataltól méltóságának korteskedés útján való lealacsonyítása, simóniában való aktív, vagy passzív részvétel.

5. Egyházi tisztviselő, alkalmazottak, presbiterek bármely irányu terrorizálása.

6. Az anyaszentegyház egységének, békéjének, rendjének megbontására, bármily módon és eszközzel való megzavarására, felforgatására irányuló törekvés vagy felbujtás és cselekedet.

7. Egyházi intézményeink, iskoláink stb. könnyelmű elidegenítésére való izgatás, abban való közreműködés; vagyonának orvvul való eltulajdonítása vagy elbirtoklása.

8. Bűnben való megátalkodottság, egyházi tisztviselő élete, testi épsége ellen elkövetett merénylet, vagy büntetés.

Az egyháztagok fegyelmi ügyében a fegyelmi eljárást előzetes eljárás előzi meg.

(NB. a genfi egyház gyakorlata szerint a presbiterek kötelesek a lelkipásztornak a fel-tünőbb kihágásokról említést tenni. Pruzsinsky : Kálvin I. 239.)

Az előzetes eljárás: a.) négy szemközti figyelmeztetés a lelkipásztor részéről. b.) ennek megismétlése a presbitérium jelenlétében. Ezután következik a fegyelmi eljárás az egyház-községi bíróság előtt.

II. Fegyelmi büntetések: 1. Feddés (III. Mózes, XIX. 17., Máté XVIII. 15., Lukács XVII. 3., Efézus V. 11., II. Tim. V. 20., Jakab II. 9.)

2. A választás és választhatóság jogától való megfosztás.

3. Az urasztalától való eltiltás, amely a 2. pont alkalmazását is maga után vonja.

4. Az I. t. c. 108. §-ában az egyháztagok számára meghatározott jogoktól való megfosztás, kivéven a templombajlásra, gyermekeik megkeresztelésére és felekezeti iskolánkba való járatására vonatkozó jogokat.

5. Pénzbüntetés (oly esetekben, mikor csalás, sikkasztás, vagy másoknak, az egyháznak rosz-hiszemű kijátszása forog fenn, az anyagi és erkölcsi jóvátétel érzékeltetése, realizálásaképen, amint az a régi konzisztóriális határozatok szerint is gyakoroltatott), amely az 1, 2, 3, 4. pontokhoz mint mellékbüntetés is járulhat, de lehet külön pénzbírság is (amennyiben ez a legindokoltabbnak, leghelyesebbnek és legcélrá-

vezetőbbnek bizonyul), amelynek mértéke az egyes esetek mérvétől függ és a fegyelmezett egyén anyagi viszonyai szerint alakul.

6. Az egyházból való kizárás (IV. Mózes XIX. 20., I. Zsoltár 5., Máté XVIII. 17., János ev. XVI. 2., I. Korint. V. 11—13.)

A 2, 3, 4. pontokban felsorolt büntetések időtartamának maximuma 5 év. Ezen idő alatt is azonnal hatályukat veszítik ezek a büntetések, ha a megbüntetett egyháztag a 2. eseteiben az egyháztanács, a 3. és 4. pont eseteiben az egész gyülekezet előtt a templomban ünnepélyes formában (Pruzsinsky : Kálvin II. 405.) kinyilatkoztatja, hogy elkövetett bűnét töredelmesen megbánja, ami a jogérvényes ítéletet kimondó bíróság elnökségével írásban is közlendő.

A 6. pont alatti büntetés, az egyházból való kizárás, az előbbi büntetések sikertelensége esetén alkalmazandó, nem a megtorlás, vagy az egyházból való végleges kirekesztésképpen, hanem önvédelemből a büntudat felkeltésére, a megbánás, a megjobbulás elérésére, amely azonban csak a megbánás kétségtelen és őszinte megbizonyítása után a templomban, a gyülekezet színe előtt való töredelmes bocsánatkérés-sel, a megjobbulás iránt való fogadalomtétellel ér véget s veszti hatályát.

Az ünnepélyes megkövetést a lelkipásztor igazolja és közli annak a bíróságnak elnökségével, amely ebben a tárgyban a jogérvényes ítéletet kimondotta.

(Vége.)

Uti jegyzetek.

XII.

Aberdeen, 1932. szept. 23.

Mindössze 2 napja csak, hogy itt vagyok Aberdeenben, ebben a kedves, tiszta, szép gránit cityben. Sokkal kisebb város, mint Glasgow, de tisztább, csendesebb és barátságosabb. Szóval nem mondhatom, hogy rossz cserét csináltam, bár nem egész könnyű szívvel váltam meg Glasgowntól. A 3 hónap után, amit ott töltöttem, a sok kedves ismerősről nem szólva, nehéz volt megválni Mr. Gemmeltől, a házigazdától. A „two lively old bird” — ahogy egyetemista fia nevezett bennünket — igen összebarátkozott. Mr. Gemmell 18 évig élt Chinában, mint a Church of Scotland misszionáriusa; keletet jól ismeri, gazdag tapasztalatokkal teljes ember, akivel élvezet volt elbeszélgetni theologiai, filozófiai, vagy gazdasági kérdésekről egyaránt. Most is állandóan kínai könyveket olvas és fordít angolra; igen megértettük egymást, csupán abban különböztünk, hogy nem voltam hajlandó akceptálni ama nézetét, miszerint az egész nyugati filozófia (a görög és római is) benne van szőröstől-bőröstől a sokkal régebb kínai filozófiában s ez is bizonyítja, hogy semmi új nincs a nap alatt.

Azt hiszem, hogy most kölcsönösen hiányzunk egymásnak egy kicsit, de elválván, levélben folytatjuk az eszmecsere-t.

Dr. Cairns és dr. Findlay aberdeeni professzorok kedves és lekötelező gondoskodása révén itteni elhelyezkedésem is a legjobbnak ígérkezik. Új házigazdám Mr. Woodrow mindössze 91 éves nyug. lelkész, aki olyan legény, hogy a legujabb ideig repülő káplánként utazgatott helyettesíteni a kollegákat, amikor a szükség kívánta. Legutóbb ez év májusának utolsó vasárnapján prédikált kétszer a vidéken, könyv nélkül s azt mondja, hogy hazajövén semmi fáradságot sem érzett. Tegnap délután, hogy kivitt a tengerpartra, dideregtem a hűvös szélben, ő meg kigombolkózva, szalmakalapban oda sem fittyentett az időnek. Azt hiszem, hogy ezt a virtust hane az ungi esperes fogja megcsinálni odahaza, de senki más rajta kívül.

Glasgowban, hogy szept. első felében megkezdődtek a holydays utáni egyházi munkák, résztvettem egy pár gyülekezeti ima-összejövetelen (prayer union meeting) a Finnieston Church kisebb gyülekezeti termében. Ezek az összejövetelek szerdán estéknél tartatnak s az éneklés, a lelkész bibliamagyarázatán kívül egy új és érdekes momentum volt számomra, hogy az imaórán 4–5 férfi imát mondott a lelkész felhívására, aki jelezte előre, hogy miért kell *külön* is imádkozni (külmisszió, szerencsétlenség által sujtott család, beteg egyháztag, újszülött gyermek stb.) Ugy tapasztaltam, hogy nagyon áldásosak ezek az imaórák sok tekintetben s bámulatraméltó, ahogy ezt a skótok meg tudják csinálni minden pietista tulzás és szemforgatás nélkül, olyan egyszerűen és természetesen, ahogy valamikor az első keresztyének csinálták.

Az utolsó vasárnapon (szept. 18.) kíváncsi voltam meghallgatni az egyetlen glasgow-i nő-lelkész (a Christian science- szektát nem számítva) predikációját s elmentem a Partick Congregational Churchbe. Miss Findlay, a lelkész 25-30 közti csinos bubifrizurás nő, piros szegélyű fekete palástban végezte az istentiszteletet. Szabadon előadva prédikált okosan és ügyesen, minden affektálás nélkül annyira természetesen, hogy még azokat az igéző mosolyokat sem hagyta el, amelyek — azt hiszem — egész öntudatlanul jelentkeznek a nyugodtan beszélő nő arcán. Minden tekintetben kifogástalan funkció volt; de azért mégis csak megmaradok abban a meggyőződésben, hogy a nő, s különösen a fiatal leány nem a kathedrába való. Persze a nőknek általában ellenkező a véleményük e tekintetben. S nem tudom, hogy a Church of Scotland is előbb-utóbb nem lesz-e kénytelen megnyitni a lelkészi hivatást a nők előtt? A General Assembly — amikor a múlt évben Aberdeen grófnéja (Countess of Aberdeen) beszédet intézett e tárgyban a gyűléshez — elvileg már elismerte a nők jogát a lelkészi álláshoz; persze idő kell ahhoz, míg az elvből gya-

korlat lesz, mert az atyák — amint egy skót nő beszélgetés közben keserűen mondta — „they will not do it”.

Ugy az elvet, mint a gyakorlatot illetőleg — azt hiszem — minden nő egy véleményen van itt. Ezt bizonyítja az a jóízű eset, amit nemrég hallottam. A skót lelkész elindul a hegyeken élő juhász híveit meglátogatni. Az egyik juhásztanyán — a férfi a juhokkal lévén a legelőn — az asszony fogadja a lelkészt, aki mellel a theológia doktora. Beszélgetés közben szóba kerül a múlt vasárnapi prédikáció s az asszony mondja, hogy a predestinációt illetőleg teljesen más a véleménye, mint azt a lelkész a predikációban kifejtette. Már fel akartam állni a templomban — mondja az asszony — s kijelenteni, hogy nagy tévedésben van. Enyje — mondja a lelkész — tudja-e, hogy Pál apostol meghagyta, hogy az asszonynak a gyülekezetben csendben kell lennie? Jól tudom doktor, — mondja az asszony — csak hogy éppen ebben az egy pontban nem értek egyet Pál apostollal.

Most veszem észre, hogy az Aberdeentről keltezett levélben mindenről beszélék, csak Aberdeentről nem. De itt még nem voltam másutt, csak az YMCA-ban s csupán Mr. Macdonald-al, a titkárral volt beszélgetésem. Talán a jövő alkalommal — ha élünk — irhatok valamit itteni tapasztalataimról is. *Mr.*

Az ungi református egyházmegye közgyűlése

Nagykaposon 1932. augusztus hó 25-én lett megtartva a református templomban. Közgyűlésünk mindenkor a legnagyobb érdeklődést szokta kiváltani; nemcsak a közelben fekvő gyülekezetek nagyszámu képviselői, hanem ott vannak a távolfekvő gyülekezetek kiküldöttei is. Ezen érdeklődés, dacára a mai nyomasztó gazdasági helyzetnek, mintha a szokottaknál nagyobb lett volna. Valami megmagyarázhatatlan érzés, távolságot és költséget nem nézve, vitte a híveket a gyűlés színhelyére, úgy hogy amikor Bernáth Zoltán főgondnok megnyitó szavai elhangzanak, már a templom színültig megtelt anyaszentegyházunk ügye iránt érdeklődő lelkes hallgatókkal. Elnöki megnyitó elhangzása után tűnt csakugyan ki és talált megmagyarázást, hogy mi is hozta oly szép számban össze a híveket. Öröm könnyek ülnek a szemekben, a szívek telve vannak a szeretet melegségével és ez többek között nem másért, mint azért, hogy újból körünkben láthattuk és köszönhetjük hónapokkal ezelőtt súlyos beteg, az élet és halál mezsdéjén járó esperesünket, az újból életerős: Szücs Istvánt.

Ajkairól elhangzó imádság mindnyájunk lelkét Istenhez emelte és az ő szívének imádságos szavaival együtt rebegette minden ajk: milyen jó

vagy Te Istenem, mégis csak szeretsz Te bennünket. Hosszas ünneplés, sziveinkben élő jókívánságok, azt hiszem, megmutatták és éreztették ősz esperesünkkel, hogy mi mindannyian szeretjük őt s úgy örültünk felgyógyulásának, mint örül a jó gyermek beteg édes apja talpraállításának; adja a Teremtő Isten, hogy örömünk állandó lehessen.

Gyűlés megalakulása után, a jelen alkalommal, esperesünk betegségére való tekintettel, Kőmives Sándor papi főjegyző olvassa tel a nagy gonddal és pontossággal összeállított, egyházaink kül- és beléletét hű vonásokkal ecsetelő évi jelentését. A jelentésből, csaknem egyöntetűleg minden egyes egyház lapjáról, hangzik felénk a szomorú kiáltás: megnehezült felettünk az idők járása. A létért való küzdelem, gyülekezeteink hiveinek lassu, de biztos elszegényedése, a mindennapi kenyér megfogyatkozása bizony-bizony nagyon érezteti szomorú hatását egyházaink életében. Dicséretére legyen azonban irva egyes egyházainknak, hogy az élővizek forrásai nem szűntek meg csörgedezni, ha nem is olyan bő mértékben, de a mai időkhöz képest még elégségesen adják az áldozati tüzekhez a forgácsokat és nem engedik, hogy úgy templomainkban, mint a súlyos áldozatokkal eddigelé még fenntartott iskoláinkban elnémuljon az Istent magasztaló szoltár, megszűnjön az Istenhez szálló lélek imádsága. Míg az élniakarás lelke és érzése van hiveink szívében, addig nem kell félnünk az időktől, sem a felettünk elvonuló viharok félelmetes zugásától és pusztításától.

Élniakarásunk, egyházaink szeretete hozta létre és adta kezeinkbe ez esztendőben egyházmegyénk monografiájának, nagy gonddal és szorgalommal megírt vaskos kötetét. Minden egyes lapjáról, mintha pásztortűz égne és világítana a jelen bizonytalan homályába. Minden egyes sora nemcsak telve van hajdan letűnt század küzdelmeinek, küzdelmeink győzedelmeskedésének dicsekedésével, büszkeségeinkkel, hanem telve van jövőnkbe vetett hitünk szent reménységével, lelkes biztatással, csüggedést nem ismerő buzdítással a kitartó munkára. Legyen ez a nagy könyv világító fáklya mindnyájunk számára. Nagy fontosságú és jelentőségű azon szabályrendeletünk megalakítása is, amelyet dr. Kiss Bálint em. v. tanácsbíró terjesztett közgyűlésünk elé a Reverzálist adókkal való eljárási rendszabályok életbeléptetéséről. Éppen itt van a 24-ik óra, hogy már ezen a téren is nem csupán a tervezgetések és problémák felvetésével elégedjünk meg, hanem a tettek mezejére lépünk, miért is, közgyűlésünk, mielőtt ezen ügyben felterjesztett Szabályrendeletünkkel felettes egyházi főhatóságaink is foglalkoznának, már mostan is szükségesnek tartotta, hogy a szabályrendelet hivatalos lapunkba is közzé legyen téve.

Iskoláink anyagi és szellemi életéről Egyed

Béla tanügyi bizottsági elnök előterjesztése alapján megállapíthattuk, hogy Felsőrőcse és Kereszt kivételével elismerés illeti minden egyházunkat, amelyek minden áldozatot meghoznak iskoláinkkal szemben, sőt többhelyről iskoláink fejlesztéséről, II. tanterv beállításáról érkezik jelentés.

Közgyűlésünk örömmel állapítja meg azt is, hogy lelkészi karunk hosszú éveken keresztül lelkes és munkás tagja, Szakal István lucskai lelkész 50 éves lelkészi működésének idejét érte meg. A jubiláló lelkészt szeretettel köszönti, ünnepli, munkájáért elismerését fejezi ki.

Papp Géza ungtarnóci és Dr. Földes József sárosmezői ujonnan megválasztott lelkészeket pedig, lelkészi állásukban megerősíti, munkálkodásukra az Isten áldását kéri.

Az öröm poharából, mint minden évben, ugy ezen esztendőben sem hiányozhatott az öröm cseppe sem. Fájdó szívvel állunk meg egy pillanatra, elvonul előttünk egyházmegyénk egy igen tisztelt és szeretett lelkészének alakja, aki már többé nem a mi, hanem Istenünk dicsekedése lehet. Móré Elek pinkóczi lelkész, az egykor hű sáfár, pontos és szorgalmas, de mindenkor szerény munkása nincs többé. Emléke mindenkor áldott lesz körünkbe, a hű munkást megérdemlő szerény jutalommal, nevének jegyzőkönyvünk lapján való megörökítésével adózik neki közgyűlésünk.

Több egyházmegyei és bírósági ügy letárgyalása után, már csak a késő esteli órákban távoztunk el gyűlésünkről egy szebb és nyugodtabb jövőbe vetett hit reményével, óh bár csak adhatná a mindenség hatalmas Úra, Istene, hogy mikor ismételten, csaknem egy év mulva újból összejövünk, hogy ne az élet tövises gondja szántana újabb barázdát homlokunkra, hanem ragyoghatna végre-valahára mindnyájunk szemében az öröm és megelégedés tündöklő sugara.

G. B.

Egyházmegyei gyűlés Felsőzemlénben.

Szeptember 14-én tartotta meg a felsőzemlén egyházmegye 1932. évi közgyűlését Gálzácson.

Éneklés és Esperes ur szívből fakadó, megindító imája után gondnok ur megnyitó beszédében hangsúlyozza, hogy immár ötödik ízben sürgeti a lelkészegyesület megalakítását, mind-egyedikként. Pedig a testvéri érzés és egymás megértése utján üdvös eredményeket remél attól. Az esperesi jelentés hű tükörképét tárja fel egyházmegyénk múlt évi valláserkölcsei és anyagi életének. A minden mozzanatot gondosan feldolgozó alapos jelentés, a statisztika alapján megállapítja, mint jellemző tény, az urvacsorázók feltűnő nagy számát. A jelentés

egyes pootjai külön tárgyakat képeztek. Két véglegesített tanító fölesküdt az anyaszentegyház szolgálatára. Egy adott esetből kifolyólag kimondja a közgyűlés, hogy a vallást — bármily akadályok tornyosuljanak is eléje, — tanítani kell.

A vásárhelyi gondnokválasztás évek óta vajudó ügye is most már remélhetőleg végleges elintéztést nyert. Örvendetes tudomásul szolgál, hogy a szekta terjeszkedése megállott, sőt a legtöbb helyen visszafelődőben van. A tanügyi jelentés biztató képet nyújt iskoláink szellemi állapotáról. Tanítóink tantárgyaik koronájának tekintik a vallástanítást. Egy helyen két lelkész is akar vallást tanítani, állami iskolában; másutt meg a lelkész és tanító vitázik azon, melyiküket illeti meg ez a jog!? Belmissziói jelentés feltárja az e. m. arculatát erről az oldaláról is. Referál a deregnyői és vásárhelyi konferenciákról. Megállapítja a közgyűlés, hogy Abarán működik a legrégebbi énekkar; és azt, hogy az énekkaroknak az em. pap-tanító énekkar csinálta a propagandát. Templomi nyelvhasználat, második tanítói állás, adóügy, segélykérvények elintézése után a homonnai missziói jelentés számol be szokott precizitással a mult év munkáiról. Jóváhagyattak a „Szlovák lelkészek és tanítók egyesülete” alapszabályai. Számvevőszék gyakorlatba veszi a takarékoság elvét. Ungi e. m. határozatát a „Lelkészegyesület” megalakítására nézve, magáévá teszi s pártolólággal felterjeszti. Díjlevél kérdés, időszaki bíróság választása, kerületi képviselők kiküldése után egy kellőleg elő nem készített közgazgatási ügy elhalasztásával a közgyűlés bizakodó hangulatban ért véget. jzö.

Problémáink.

„*Si duo faciunt idem...*” Köztudomású, hogy egyetemes egyházunk vezetősége már évekkel ezelőtt lépéseket tett a kormánynál a tanítóhiány megszüntetése céljából egy felekezeti tanítóképzőintézet felállítása és megnyitásának, nyilvánossági jogának engedélyezése iránt.

Hogy mennyire igazolt és vitathatlan és a tanügy szempontja és érdekéből mily parancsoló erejű ennek égető szüksége: arra eléggé rávilágított a konvent tanügyi bizottságának jelentése, mely szerint iskoláinkhoz szakképzett és okleveles egyének hiányában fiatalok, éretlen, néhány középiskolai vagy polgári osztályt végzett, avagy más pályán érvényesülni, elhelyezkedni nem tudó egyéneket vagyunk kénytelenek kiegészítőként alkalmazni — mérhetetlen nagy kára és hátrányára a népoktatásnak.

Ezt a mizerábilis, sőt szégyentesnek mondható helyzetet az állam faktorai igen jól ismerik, mert hiszen ez a főindoka a tanítóképző felállítása kérelmének és követelményének.

Az állam nem gondoskodik arról, hogy kellő számu, képesített egyénhez juthassunk; azt a jogos és ily viszonyok között teljes méltánylást érdemlő törekvésünket, hogy magunk gondoskodhassunk a hiány megszüntetéséről, nemcsak közömbösen fogadja, de mindenféle kifogásokkal, tarthatatlan ürügyekkel gátolja, halogatja.

Egyházunknak törvénybiztosította és százados joga az, hogy bármely szak és fokozaton, valláserkölcsi és kulturális igényei céljára megfelelő intézeteket állíthasson fel, az állam felügyeleti jogának elismerése mellett.

A világsajtóban, a népszövetség előtt, az interparlamentáris konferenciákon, diplomaták, kormányférfiak nyilatkozataiban köztársaságunknak demokratikus szellemét, irányzatát, a polgári és vallási jogegyenlőség dicshymnusát unos-untalan halljuk zengeni.

Erre azonban szomoruan rációlnak a tények, mert részrehajlást, mellőzést, szándékos megbénítást, és az anyagi téren is érzékeny megrövidítést tapasztalt már sok esetben és szenved ez idő szerint is egyházunk; megértés, jóakarát, pártfogás és igazságért zörgető kérésünkre hallgatás, várakoztatás és legtöbb esetben végre is megtagadás, elutasítás a válasz.

De mit látunk a szomszédságban? A róm. kath. egyháznak eddig is volt felekezeti tanítóképzője; az állami képzőkben is sokkal előnyösebb javukra a felekezeti arányszám; olyan mizériák és hiányok is ismeretlenek náluk, mindazáltal az osztó igazság nagyobb dicsőségére, ime újból nyélbe tudtak ütni *3 hét alatt* egy újabb felekezeti képzőt is.

Augusztus utolsó hetében vetődött fel a nyitrai püspökség székhelyén az intézet felállításának eszméje és terve. Anyagi nehézségek náluk — tudjuk — nem dominálnak, van miből alkotni! Az állami elismeréshez pedig elegendő volt egy hamarjában utnak indított deputáció, amely már hozta is vissza tarsolyában az *engedélyt* és dictum-factum szeptember 15-ikén a tanítás, egyelőre ideiglenes helyiségekben, már meg is kezdődött.

A miniszteriumnak ezuttal *nem voltak aggályai*, ellenvetései, ürügyei, *elodázó taktikája*. Hogy miért?, azt nagyon jól tudjuk, — szükségtelen feszegetni! „*Si duo faciunt idem: non est idem*”.

De ha még ezt is szónélkül lenyeljük és a precedensre való hivatkozással, nem állunk elő a jogegyenlőség respektálásáért, a bennünket éppen úgy megillető engedély azonnali megadásáért: akkor magunk leszünk az okai, ha még tovább is huzódik ez a fontos ügy és végképen elsorvad az iskolaügyünk!

Legyen bennünk erély, éltrevalóság, bátorság, elhatározottság a törvény által is biztosított jogaink kiküzdéséhez.

Spectator.

H I R E K

— **Halálozás.** Molnár Ferenc bucsui református lelkész, a beregi egyházmegye köztisztviselőben álló, nagy népszerűségnek örvendett eszperese hosszas és súlyos szenvedés után, munkás életének 47. évében f. hó 21. meghalt. Temetése 23.-án ment végbe nagy részvét mellett.

— **Az amerikai református egyház zsinata,** mely három évenként ülésezik, június 21-én nyílt meg. A zsinat elnöke dr. Schaeffer Károly filadelfiai lelkész.

— **A chilei új forradalmi kormány** egyik első ténykedése a jezsuita és ferencrendi kolostorok feloszlatása volt.

— **Értesítés.** Értesitem az érdeklődőket, hogy a Heidelbergi Káté Magyarázata, melynek gyűjteményes kiadására, illetve sajtó alá rendezésére vállalkoztam, nyomdában van. A nyomdai munkálatokkal — előreláthatólag — szeptemberben leszünk készen. Balázsfalva, 1932, augusztus 4. Derzsi Endre ref. lelkész.

— **Előfizetési felhívás.** Barth, Brunner és Thurneysen neve teológiai vonatkozásban ismeretes előttünk. Azonban a theol. tudomány művelése mellett mindhárman kivették részüket a szószéki szolgálatból is, éveken keresztül mint falusi, majd mint városi igehirdetők. Teológiájuk is az igehirdetés megújulásának teológiája. Igihirdetésük két legjellemzőbb vonása: a reális élet és az élő Isten. Különböző helyeken főképp külön kiadásban megjelent prédikációikból Isten és a kenyér cím alatt egy kb. 250 nyolcadrét oldal terjedelmű gyűjteményt adok ki. A kötet előfizetési ára 140 lei, külföldi előfizetőknek utánvéttel küldöm a könyvet, az illető ország egy-egy lelkészi hivatala útján. Szíveskedjék előfizetési szándékát címemre bejelenteni. Árapatak (Araci, jud. Treiscaune) Ref. lelkészi hivatal. Dávid Gyula ref. lelkész.

— **Genfben** zsidóvilágértekezlet nyílt meg, melynek 130 tagja 25 ország tizenkét millió zsidó polgárát képviseli.

— **A Bezsbozsnik** (Az Istentelen) című oroszországi lap nagyon panaszkodik, hogy a vallás még mindig védi a kapitalizmust. A vallás még mindig beköti a munkások egy részének a szemét. Még mindig van hit a papok, a fejletlenek, az iskolázatlanok közt és nemcsak a parasztok, hanem a munkások között is. Még

mindig ünneplik karácsonyt, a husvéti és más ünnepeket. Még mindig vannak, akik megtagadják a mezei munkát ünnepnapokon. Ez a panasz bizonyítja, hogy sem az első, sem a második ötesztendő terv nem fog győzni az Isten országán.

— **A szakállt** a régiek a férfiasság kifejezésének tekintették. Világbiró Nagy Sándor kora kezdé a borotválkozást. Habár I. Lajos, Hunyadi János, I. Mátyás számára borotváltatták is arcukat, ennek dacára a főbb ranguknál a szakáll viselés folytonosan divatozott. A református papoknak az 1712-iki nyirbátori egyházkerületi gyűlés engedte meg, hogy szakállukat borotválthassák.

— **Közerkölcsiség.** Az elmúlt év folyamán a francia erkölcsvédelmi liga munkásai 46 nyilvános előadást és 64 megbeszélést tartottak a katonák között. 25 év óta áll fenn ez a mozgalom és 3560 alkalommal szolgált polgárok és katonák között, míg hallgatóinak száma 1,800.000-re megy. Munkáját kiadványok támogatják. Különösen nagy segítséget nyújt a pornografia elleni küzdelemben.

— **A biblia Perzsiában.** A perzsa hatóságok eddig nem engedték meg a biblia terjesztését. E tilalmat most feloldották és most már korlátlan mennyiségben szállíthatják a bibliát Perzsiába is.

— **A biblia legújabb kiadása.** Erik Mac Coy North, az amerikai biblia-társaság főtítkára az „Evening Post” egyik munkatársának kijelentette, hogy a biblia legújabb kiadása a néger mam-törzs nyelvén jelent meg. A mam-néger Guatemala bensejében laknak és mintegy 200.000-en vannak.

— **A németországi** barmeni református gyülekezet elhatározta, hogy a keresztséget a jövőben csak gyülekezeti istentisztelet keretében szolgáltatja ki.

— **Tibet és Afganisztán** azokhoz az államokhoz tartoznak, ahova még keresztyén hittérítő (misszionárius) nem tehet be lábát. Azonban e két tartomány betegei gyakran az indiai kórházakban keresnek gyógyulást, hol a misszionáriusok a bibliaolvasását rendszeresen megkedveltetik velük. Az örökkévaló misszionárius tehát maga Isten igéje, mely hathatósabb minden emberi bizonyágtételnél.

— **Kereszt a kálvinista templomon.** Nemcsak Egerben, hanem Pizanicán, Nyugat-Szla-

vóniában is kereszt van a református templomon. Ennek pedig az a históriája, hogy ezelőtt 30 évvel, mikor ezt építették, a zágrábi kormánytól is kértek segílyt. Bekérték Zágrábba a tervrajzot s azzal küldték vissza, hogy adnak 8000 koronát, ha a tervrajzon eszközölt módosításokat elfogadják. A módosítások között ott volt a templom homlokzata fölé rajzolt „kereszt”. Az atyafiak összetanakodtak, mit csináljanak most. 8000 korona nagy pénz, de a kereszt... a kereszt!... Elővették a jobbik eszüket: — Kérdezzük meg a püspök urat. Levelet írtak Antal Gábor püspöknek s tanácsot kértek tőle. Antal Gábor azt válaszolta, kérdezzék a zágrábi kormánytól, hogy ad-e 16 000 koronát, mert akkor fel fognak tenni két keresztet. A piszanicaiak ebből értettek. Elfogadták a 8000 koronát s feltették a templomra a keresztet.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázati felhívás református elemi iskolái vallástani könyvekre.

A Református Egyetemes Konvent tanügyi bizottsága az Egyetemes Konvent 1932. március 16—17-én Ungváron tartott ülésében hozott határozata alapján pályázatot hirdet a következő népiskolai vallástani tankönyvek megírására: I. Vezérkönyv a népiskolai vallástaniítás számára. II. Vallástani tankönyv a ref. népiskolák III—V. évfolyamai számára. III. Vallástani tankönyv a ref. népiskolák VI—VIII. évf. számára. IV. Konfirmációi káté. A könyvek megírásánál a következő feltételek tartandók szem előtt: 1.) A vallástaniítás anyagának beosztása és módszeres feldolgozása szempontjából szigoruan alkalmazkodni kell az Egyetemes Konvent által 1925-ben kiadott „A vallástaniítás tervezete a református egyház elemi iskolái számára” című, P. Czinke István püspök által összeállított vallástani tantervhez, figyelembe véve az 1916. évi konventi vallástaniítás tervezetét is 2.) Az egyes köteteknek tehát a következő tartalommal kell birniok: a.) A Vezérkönyvnek magában kell foglalnia a református népiskolai vallástaniításnak egész módszertanát, az egész népiskolai vallástaniítás tantervi anyag feldolgozásának a methodikáját, általános, részleges és gyakorlati utasításokat; valamint tartalmaznia kell a népiskola I. és II. évfolyamának teljes tanítási anyagát, beszéd-értelem gyakorlatok alakjában feldolgozva. b.) A III—V. évfolyam számára szóló kötetnek a tantervben előirt teljes tananyagot a lehető legegyszerűbb stylusban és könnyű, elbeszélő formában kell tartalmaznia. c.) A VI—VIII. évfolyamra szóló kötetnek szintén a teljes tantervi anyagot kell tartalmaznia. d.) A konfirmációi káté anyagát a „Heidelbergi

káté”-ból kell venni az ottani anyag helyes méretezésével. 3.) Az egyes köteteknek nemcsak a kimondott hittani, bibliai részleteket kell magukban foglalniok, hanem az illető évfolyamba tartozó imádságokat és énekeket is. Még pedig úgy, hogy ezek ne a tananyag végén kapjanak egy külön kis helyet, hanem az egyes imádságokat és énekeket methodikusan mindig ahhoz a tananyagrészlethez kell hozzáilleszteni, amelyikhez tartalmuknál vagy alkalmosságuknál fogva leginkább hozzáfűzhetőek. 4.) Minden tanítási anyagnál a megfelelő és legalkalmasabb bibliai helyek feltüntetendők és ezekből a tanítási anyagban minél több idézet veendő fel. Az egyes tanítási részleteknél a tanulságok ne egy kis rövid mondatban foglaltassanak össze, hanem megfelelő, odaiktatott kérdések által mintegy kényszeríttessék a gyermek a bibliai rész vagy az illető hitigazság megértésére s annak az életben való alkalmazására. 5.) Csakis a konfirmációi káté anyaga dolgozható fel kérdés és felelet formájában, a többi köteteknél az elbeszélő forma használandó. Hangsúlyozni kell a stylus egyszerűségét, szabatoságát és könnyenérthetőségét, mert éppen e tekintetben merültek fel panaszok eddigi könyveinkkel szemben. Egyszerű mondatszerkezetek, a gyermek értelméhez mért kifejezések, kedves és közvetlen hang jellemezzék a könyvek stylusát. 6.) A könyvek terjedelménél, kivéve az I. kötetet, figyelembe veendő a gyermekek értelmi foka. Indokolatlan megrövidítések, megszükitések kerülendők, de óvakodni kell a terjengőségtől is. 7.) A pályázat beadható egyes kötetekre külön is, de egy szerző több kötetre, esetleg az összesre is pályázhat. 8.) A pályanyertes könyvek az Egyetemes Református Egyház tulajdonába mennek át s azoknak az összes ref. népiskolákban való kötelező használata el fog rendeltetni. 9.) A pályázaton résztvevő munkák közül csak az fog díjaztatni, amelyik, mint legjobb és kiadásra alkalmas munka, az Egyetemes Konvent által elfogadtatik. Honorárium gyanánt a pályanyertes munka szerzője részesülni fog a könyv első kiadású kötetlen példányai után a bolti ár 10 %-ában. Köteles lesz azonban az esetleg szükségessé váló módosításokat, javításokat és az előállításnál szükséges korrekturákat. stb., minden külön díjazás nélkül, az utasításoknak megfelelően elvégezni. A Vezérkönyv szerzője, a fent meghatározott 10 %-on kívül, külön 2000 (kettőezer) kő tiszteletdíjban részesül. 10.) A pályázók g é p e n írott (a papirosnak csak egyik oldalára), lezárt és jeligés levéllel ellátott munkáikat 1933. október 1-ig adhatják be az egyetemes konvent tanügyi bizottságának elnökéhez: Ref. püspöki hivatal, Rimavská Sobota—Rimaszombat, címre. Rimaszombat, 1932 szeptember 15.

Péter Mihály

református püspök, az Egyet. Konvent tanügyi bizottságának elnöke.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA” Vekke
Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény a vajáni, a kiadóhiva-
talra tartozó megkeresések
pedig a csicserei lelkesi hiva-
talhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Seregyűjtés a szent munkára. (Pred. 12, 9-3.)

Irta és elmondotta a felsőzemléni egyházmegye deregnyői ifj. konferenciáján: *Horkay Lajos* em. papi főjegyző.

Látjuk és érezzük, hiszen benne élünk mind-nyájában abban a rettenetes erkölcsi és anyagi válságban, amely ma dul szerte e világon. Anyagi érdekek tülekednek; élet-halál harcot viv ember az ember ellen; a megélhetés s a kenyér biztosítása a legalantosabb szenvedélyeket váltja ki az emberből, állattá alacsonyítva, kiöl belőle minden komoly, magasztos érzést, ideált, életcélt. Szörnyű látvány, hogy a teremtés koronája mint zuhan abba a mélységbe, amelytől az első embert visszatartotta emberi hivatásának igazi felismerése. De még szörnyűbb, hogy az anyag rabul ejtette jobbik részünket, a lelkünket is és sem Isten, sem ember, sem hit, sem vallás, sem erkölcs, sem tisztaság, sem szülő, sem gyermek, sem bármilyen komoly, szent érdek, cél, hivatás vagy eszmény nem bír többé vonzóerővel reánk nézve, nem sarkal munkára, nem lelkesít küzdelemre, győzelemre, ha kell az önfeláldozás árán is! Világnézetek vivják önző harcukat és koncentrált támadásuk pergőtüze mind Isten, hit, vallásos meggyőződés várait ostromolja, hogy leverje onnan a keresztet vagy csillagot és feltűzze az önzés, hazugság és elvetemültség veres lobogóját! S mi magunk is segédkezett nyujtunk, szándékosan vagy tudatlanul, vétkes tunyaságból vagy közönyösségünkkel, hogy ez a szennyes áradat elseperjen minden értéket, amit a Krisztus evangéliuma 19 évszázad alatt teremtett; ahelyett, hogy ércmellel állanánk a rohamot s vernénk vissza a hazugság, önzés, istentelenség és hitelenség démonait sötét odvaikba s a Krisztus kereszttjével, evangéliumától áthatott, újjá teremtett hittal, cselekedetekkel, étellel bizonyítanók be ennek a fejt-vesztett világnak, hogy nincsen senkiben másban üdvösség, mert nem

is adatott más név, amely által megtartatunk, mint az Ur Jézus Krisztusé! Csak a Krisztusé! Tehát vissza a Krisztushoz, akitől eltántorodtunk, — s ha a jelen sivársága, hitének sekélyessége, vagy éppen hitetlensége és vallástalansága, a múlt és jelen nemzedék rovására irható, hát akkor jöjjön egy új, jobb kor, egy tisztultabb erkölcsi légkörű nemzedék, amelynél a hit és keresztyénség nem máz csupán, a vallás nem kolonc, mely feszélyez, a Krisztus nem álmódzó, vagy hitető, hanem „Hit, Élet és Igazság”, az egyedüli igaz Megváltó, aki lelkes, életre és halálra elszánt, újjászületett kicsiny seregével, gyarló: de érte élni-halni kész emberi sziveken keresztül, újra megfogja váltani ezt a hazugságba és bünbe merült világot! Ez a nagy hivatás előtt álló nemzedék ti vagytok ifju keresztyén Testvéreim! Titeket akarunk mi győzhetetlen táborba tömöríteni, ti elétek vetjük a nagy problémát! „Akarjátok-e, hogy Krisztus legyen ismét Minden mindenkiben”? mert titóletek függ hitünk diadalának, anyaszentegyházunk boldogabb jövőjének sorsa, de egyuttal a ti nemtörődömségeitek és közönyötök lesz annak a sirásója is! Az ifjuságé a jövő! Ma már minden társadalmi és politikai alakulat tudja ezt és igyekszik minden uton módon, a maga céljai érdekében lefoglalni az ifjuságot. Itt istentelen jelszavakkal maszlagolja, amott fegyveres szervezetekbe tömöríti, vagy a tulhajtott testi kultusz, a sport révén próbálja felhasználni, többnyire önző és anyagi érdekek szolgálatába állítani. Nem ez az ifjuság a mi ideálunk és nem ez fogja uralni a Jövőt, ha ma pillanatnyi, látszólagos sikereket ér is el, hanem az az ifjuság, amely odaáll a Krisztus evangéliumának röntgen sugarai elé s azo-

kon keresztül meglátja a lelke táblájára felírt hullafoltokat s igyekszik az Idvezítő tanításai, élete, példája nyomán letörölni lelkéről a kárhozat foltjait s helyökre kitörölhetetlenül bevésni azt a vérző fájdalmas emberarcot, aki a mi Urunk az Ur Jézus Krisztus! Ez az ifjuság, amely nem kérkedő, tülekedő, lármás, duhaj, fékevesztett, tiszteletlen és jellemtelen talurossza, hanem Istenfélő, vallásos, szolid, derült, vidám kedélyű és mégis komoly, fegyelemtartó és mégis szabad, alázatos, de nem szolgálalkü, ez a gyülekezetek angyalaivá váló ifjuság, amely érzi felelősségét Isten és emberrel szemben és tudja, hogy ő olyan kincsek sáfárlására hivatott, amelyek nem e világból valók, — ez az ifjuság a mi ideálunk s reménységünk a Jövőre, egyúttal az a biztos fundamentum, amelyen anyaszentegyházunk szebb és boldogabb jövendője felépülhet.

A mai ifjuságra rövidlátó erkölcsbiráink gyakran mondanak kárhóztató ítéletet, hogy nem áll hivatása magaslatán, léha, könnyelmű, erkölcstelen, ami kifejezésre jut nemcsak magaviseletében, hanem külsőleg a ruházatában is. Ne legyünk ilyen szigorúak, ne feledjük elsősorban is azt el, hogy ez az ifju nemzedék egy olyan generáció sarja, amely a lövészárokban élt vagy halt és viseli testén-lelkén a világháboru kimondhatatlan szenvedéseinek bélyegét és utóbajait. Ilyen körülmények, míg egyrészt érthetővé teszik ifjaink lelki fogyatkozásait, másrészt bizonyos, hogy a bajok nem gyógyíthatatlanok, csak legyenek ügyes lelki orvosok, akik erős hittel, sok tudással, kellő tapintattal és komolysággal fognak hozzá a munkához, a legnagyobb isteni orvos, az Ur Jézus Krisztus által példákban mutatott recipéivel. Nézzétek csak, milyen mélységes isteni komolysággal viselkedik az a vidám tekintetű gyermekifju a jeruzsálemi templomban, mikor a bölcsek és irástudók élmélkednek vele az ő bölcsességén s szavában milyen isteni komolysággal szól szüleihez, mikor azt mondja: „Avagy ti nem tudjátok-e, hogy nekem azokban a dolgokban kell foglalatoskodnom, amelyek az én Atyámnak dolgai”? Ifju keresztyén testvéreim! avagy ti nem tudnátok-e, hogy nektek is azokkal a dolgokkal kell foglalkoznotok, amelyek a ti Atyátok dolgai?, mert az Atya dolgaival való foglalkozás adja meg a ti életetek igazi izét, becsét, jelentőségét; ez tesz titeket igazi evangéliumi gazdag ifjakká, akik az élet bármilyen fordulatában és körülményei között is, megálljátok helyeteket szóban, tettben, cselekedetben, mert a Krisztus példája nyomán járó ifju nem az életben kínálkozó léha kedvteléseket, könnyelmű szórakozásokat, erkölcsvesztő utakat fogja keresni, hanem imádkozik és dolgozik; azzal a lelkét táplálja és erősíti az élet nehéz küzdelmeiben való megállásra, ezzel míg testi szükségleteit táplálja, ugyanakkor hitéért, egyházáért a Krisztus evangéliumának e földön

való teljes diadaláért sem szünek meg munkálni komolyan, mint Isten ügyéhez illik, de vidáman, mint akinek Isten igája könnyű és gyönyörűséges!

Próbáljátok csak meg ifju keresztyén Testvéreim! Álljatok naponta a Krisztus evangéliumának tüköre elé azzal, hogy olvasgassátok naponta a bibliát; járjatok szorgalmasan az Isten házába és legyetek ott az Igének nemcsak hallgatói, hanem megtartói is; épüljétek nemzetünk történetének fénylő bizonyosságlevői példáin és egyszer csak azt veszitek észre, hogy kezd a lelketek szépülni s felbuzog benne az akarat a komoly, Isten szerint való munkára; arcotokra kiül az evangéliumi derű s megfogtok érteni sok-sok titkot, ami addig rejtve volt előttek, hogy mi adta a keresztyénség első századainak ifjuságába azt az erőt, mellyel a Nérokertjeiben égő fákyaként tudott elégni, vagy vadállatok halálos ölelésében mosolyogva tudott meghalni! Álljatok csak az elé a varáztükör elé s minél tovább vagytok előtte, annál inkább lesztek hasonlóvá Ő hozzát s tünik el lelketekről a sok sötét folt, eszméltek emberi hivatások igazi jelentőségére, amely a bűn, véték és hiábavalóságok utairól, a Krisztusért, hitünkért, anyaszentegyházunk javáért, boldogulásáért való komoly munkára szólít, amelyben a földön járva, de égre nézve vidáman fogtok harcolni, mert ez a sáfárkodás az Isten akarata, lelketek java, éltetek igazi értéke és célja s ezeken keresztül egy jobb jövő záloga. Ha egyszer a Krisztust a lelkedbe fogadod, akkor Ő el is végzi benned azt a csudálatos munkát, hogy megutáld léha kedvteléseidet, elhagyod az erkölcsvesztő utakat, komoly és öntudatos keresztyén ifjává válsz anélkül, hogy szemforgató farizeus lennél; lelked rugékonyságot, vidám derüt nyer anélkül, hogy nevetségessé válnál; nem veted meg a testet és lelket üdítő szórakozásokat, de azokban is viselkedsz úgy, mint a Krisztus lelkétől megszentelt komoly keresztyén ifjuhoz illő; mindenekfelett pedig tükörre válsz, akinek a lelkébe szívesen néznek bele és gyönyörködnek mindazok, akik a házban vannak; égő szövétnekké, amely nemcsak lobbot vet, de világít, melegít, áldást áraszt; ne féli, hogy a másoknak való világítással elemész-tődsz, mint az égő gyergya, hiszen ezzel az önemészttéssel nyered meg a magad és mások számára is az Isten országát! Látod-e ifju keresztyén testvér ezt a sáfárkodási teret? Istenre gondolni, aki hatalmas karjával e világra hozott, megáldott rólad gondoskodó jó szülőkkal, ép testtel-lelékkel, munkabíró erős karokkal, minden szép, nemes és jóra fogékony elmével, mindenre jó adományával és tökéletes ajándékaival. Hogyan tudod mindezeket meghálálni? Nem hallod-e a keresztfán függő isteni Mester szelid, szemrehányó szavait, amiket hozzád is intéz: Ime ezt tettem érted! hát te mit teszel? Én érettem? Ha valaki szétosztja min-

den vagyonát a szegények között, nemes áldozatot hoz, ha valaki egészségét vagy életét vesztélyeztetni felebarátjáért, még szebb dolgot művel, de aki életét áldozza fel másokért: a legnagyobb áldozatot hozza. Ime ezt tette Ő te érted! sőt még annál is többet, nagyobbat, mert aki halálra való nem volt: önként halt meg a bűnös emberi nemzet megváltásáért! S mit teszesz te Ő érette? Add neki a szivedet, ezt kéri csak cserébe az Ő nagy áldozatáért! „Vedd el a haragot a te szivedből, a gonoszt irtsd ki a te testedből. Szeresd az Istent és szeresd felebarátodat, szeresd még ellenségedet is!” Ezt tedd te Ő érette! Inkább az Istennek engedj, hogy sem az embereknek; cselekedd csak az Ő parancsolatát; élj, szólj, viselkedj, munkálkodj mint szabadságra hivatott igazi keresztény ifjuhoz illik! Ne szégyeld az Ő evangéliumát, tégy bizonyosságot mellette, ha az emberek gunyolnának vagy bánthanának is miatta, sőt hirdesd azt a háztetőkről is; légy hü mindhalálig hitedhez, egyházadhoz, e második édesanyáddhoz, meg ne bántsd, el ne hagyd, hanem állj mellette bármilyen veszedelmében is, segítsd és támogatsd mint jó gyermek szokta tenni szülőivel, hogy a te munkád, áldozatod és sziveden keresztül megvalósíthassa azt a nemes célt, amelyre hivatott: Isten országát e földön! Ime ezt tedd te Ő érette! Boldog ifjuság, mely ilyen nemes sáfárkodásra hivatott s boldog öregség, mely ifjuságát ilyen nemes sáfárkodásban töltötte! Fel hát a szent munkára, hiv a Krisztus, az anyaszentegyház és ez a megátalkodott, bűnbe merült világ, amelyet csak a ti élő hitetek, nemes példaadástok, hü, kitartó munkátok és soha nem lanyhuló lelkesedéseitek tehet szebbé s benne az embert boldogabb emberré. Csak ne álljatok, ne tespedjetek s ne legyetek közönyösek; mindenitek vállaljon valamit a szolgálatból, tudva azt, hogy míg másoknak szolgálatot teszte, önmagatok is meggazdagodtok; a tespedt, léha és haszonnélküli élet vége pedig a testi és lelki pusztulás és halál! Hiv a Krisztus — induljatok, hitünk, anyaszentegyházunk léte, jövője, boldogulása van a kezeitekbe letéve, vajha a ti hü sáfárkodásotok is közelebb hozná az óhajtott jövőt, Isten diadalmas országát mihozzánk, hogy valóra válna a mi bennetek vetett reménységünk.

Szlovák kálvinista ifjusági konferencia Felsőzemplénben.

A felsőzempléni ref. egyházmegye vezetősége e nyáron — dicséretes buzgósággal — két konferenciát is rendezett a kebelbeli ifjuság számára: Deregnyőn augusztus 14-én a magyar és Vásárhelyen augusztus 15-én a szlovák kálvinista ifjuság részére. Ezek a konferenciák fényes tanubizonyosságai annak, hogy az egyház-

megye vezetősége mennyire szíven viseli nemcsak a magyar, hanem a szlovák ifjuság lelkiépülését is. De a szlovák kálvinista ifjuság is bebizonyította ez összejövetelel azt, hogy hajlandó és kész dolgozni az Isten országának eljövetele érdekében.

Augusztus hó 15-én katolikus ünnepnap volt. A mi szlovák kálvinista népünk úgy sem szokott dolgozni katolikus ünnepnapokon. A konferencia rendezősége tehát úgy gondolkozott, hogy ez a nap lesz a legalkalmasabb, mert ekkor nem lesznek akadályozva az eljövetelel sem az ifjuság, sem a szereplő lelkészek. E számítás pompásan bevált. Jöttek a résztvevők seregestől minden szomszéd községből. Nemcsak reformátusok, hanem még a róm és gör. katolikusok is.

A konferencia d. e. fél 10 órakor ünnepélyes istentisztelettel kezdődött, amelyet Nyitrai Dezső tussai ref. lelkész végzett. Egyházi beszédében a Példabeszédek könyve XXIII.: 26. v. alapján azt fejtegette, hogy Isten magának akarja szívünket. A református keresztény anyaszentegyház érzi az ifjuság iránti felelősségét; összegyűjtötte hát most, hogy komolyan figyelmeztesse mennyei dicsőséges hivatására. Ez a hivatás pedig csak akkor lesz igazán betöltve, ha az ifjuság a Kálvin János jelszavával és szellemében fog élni, aki azt mondotta: „Cor meum, velut mactatum tibi ofero” — szívemet mint megöldökölt áldozatot mutatom be Neked. Mivel a jelenlevők oly sokan voltak, hogy nem fértek be mindnyájan a templomba, a kívülrekedt tekintélyes számú híveknek Balázs János lasztoméri lelkész hirdette az Élet igéit.

Istentisztelet végeztével Böszörményi Sándor homonnai lelkész, egyházmegyei belmissziói előadó felolvasta Főtiszteletű Péter Mihály püspök urnak a konferenciához küldött üdvözlő levelét, melyben Isten áldását kéri a konferenciára s hiszi, hogy a szlovák ifjuság a magyar ref. ifjusággal karöltve fog dolgozni az Isten dicsőségének munkálásán!

Utánna megalakult a konferencia. Elnökül — Böszörményi Sándor egyházmegyei belm. előadó indítványára — Tomašula János bánóci lelkész választott meg. Majd különváltak a férfiak és a nők, hogy meghallgassák Tomašula János és Balázs János előadását. Előbbi a nőkhöz, utóbbi a férfiakhoz szólott: „A nő erénye” illetve „A férfi erénye” címen. Előadásaik magvát annak megvilágítása képezte, hogy a leg-szebb erény az Istenben hívő, Istenben bízó vallásos élet, mert ez kizár magából mindenféle szabálytalanságot, bünt, paráznságot, törvényszegést stb. Ezért a mi ifjuságunknak csak ilyen istenfélő, vallásos ifjuságnak szabad lennie.

A második előadást Horovčák Pál Olmützen végzett ref. diakonus tartotta: „A keresztény ifju és a szórakozás”-ról. Nagyon ügyesen s igazi tudományos felkészültséggel fejtegette

e kényes, mindennapi kérdést. Megállapította, hogy mindenféle szórakozás megvan engedve keresztyéni szempontból akkor, ha jelen van ott Krisztus is. De Krisztus nélkül még a legártatlanabbnak látszó szórakozás is kárhozatba viheti az embert. Előadását mindenki feszült figyelemmel hallgatta, mert mindvégig lebilincselő, közvetlen s barátokhoz intézett igaz baráti tanácsadó volt. Ez után még Matta József reálgymnáziumot végzett ifju szavalt.

Végül Böszörményi Sándor lelkész emelte fel buzgó imádságban az éhező és szomjuhozó lelkeket az Egek Urához és igaz hittel és költői lendülettel kérte Isten áldó kegyelmét a jó munkára. Ezzel s az utána következő gyülekezeti énekkel vége volt a délelőtti összejövetelnek.

Délután előbb a szlovák kálvinista diákok tartották meg immáron II-ik konferenciájukat. (Az első Nagymihályban volt 1931. augusztus 3-án.) Ennek kiemelkedőbb számai: Nyitray Dezső lelkész, a szlovák kálvinista diákegyesület elnökének megnyitó beszéde, Ludrovský Gusztáv vásárhelyi ref. kíséret tanító és Moskal Pál reálgymnáziumi abituriens előadása, Matta József és mások szavai stb. Jelen volt mintegy 22 szlovák kálvinista diák. Böszörményi Sándor belmissziói előadó is jelen volt majdnem a konferencia befejezéséig.

Az ifjusági konferencia délután csak kb. 3 órakor kezdődött istentisztelettel, amelyet Balázs János lasztoméri lelkész végzett. A Máté ev. XXIV: 24. versére felépített egyházi beszédekben arról elmélkedett, hogy mi a szektárizmus és miképen kell védekeznünk ellene?

Ezután Nyitray Dezső tussai lelkész tartott előadást arról, hogy mi az ifjuság hivatása az egyházban? Ami a katonáé a hadseregben! Miképen az ujoncnak hosszas gyakorlatra, kiképzésre van szüksége, hogy igazi katona lehessen, ugy a ref. ifjuságnak is hosszas gyakorlatra, kiképzésre van szüksége, hogy jó keresztyén és Jézus Krisztus jó vitéze lehessen! Ezt a keresztyéni kiképzést végzik egyházunkban: első sorban a templomi igehirdetés, azután a különböző belmissziói egyletek és munkaágak. Ezek azonban nem lehetnek sem tévelygő szektáskodások, sem önálló alakulatok, hanem csak a templomi igehirdetés segédeszközei és aktív keresztyéni munkára váltói.

Tomašůfa János bánóci lelkész tartott még előadást arról, hogy a Sváz Slovenských Kálvinov (Szlovák Kálvinisták szövetsége) és az új amerikai énekeskönyvek mily fontos vallási, kulturális és közművelődési eszközök a mi szlovák kálvinista gyülekezeteinkben. S utána ugyancsak ő tolmácsolta a jelenlevő ifjuság üdvözlését a távolmaradt szlovák kálvinista ifjuságnak, kérve, hogy a jövőben ne idegenkedjenek a konferencián megjelenéstől, hanem jöjjenek el mindnyájan, hogy közösen, közös erő-

vel építsük szívünkben a mennyek országát, Ezzel ért véget az első szlovák kálvinista ifjusági konferencia. Adja Isten, hogy a nyomában minden gyülekezetben: áldás, kegyelem és békeség nyiljon a szivekben!

Végül meg kell még jegyeznem azt is, hogy az egyes előadások között a lasztoméri és bánóci ref. egyházi énekkar énekszámai élénkítették, frissítették az elfáradt elméket.

Ebédről ki-ki maga gondoskodott a helybeli református hívek vendégszerető házáinál. De a szereplő lelkészek és családtagjaik részére a kíséret kántortanító ur édesanyja, illetve a ref. hívek gondoskodtak oly módon, hogy az előre összehordott élelemből az öreg nénike pompás ebédet készíthetett. Illesse hát e helyről is igaz köszönet ugy az adakozókat, mint a fáradságot nem ismerő kedves öreg háziasszonyt s a vendéglátó falusi híveket!

De illesse hála és köszönet a konferencia rendezőségét is a fáradságos előkészítő munkálatokért s a sikeres lefolytatásért, mert ezzel megmutatták, hogy a holtaknak hitt száraz csontok igenis megelevenedhetnek a hívő szóra s igenis dolgoznak a szent cél érdekében!

Bizony, nagyon itt volt már az ideje annak, hogy összegyűjtsük a mi szlovák kálvinista ifjuságunkat s őszintén figyelmeztessük a hivatás komolyságára és a bekövetkezendő ítélet rettenetes voltára. A kezdet nagyon nehezen indult, de hisszük, hogy folytatódni fog és szép eredményt, bőséges gyümölcsöt terem. —yd.—

A pozsonyi református leánykonferencia.

Az eddigi többé-kevésbé tömeglelki munkára igyekvő és többnapigtartó leánykonferenciák helyett, ezidén az ismert és sokatemegetett gazdasági válság miatt, de sokkal inkább az egyéni vallásos élet épülésére való tekintettel: egynapos és időszerű előadásos konferenciákat rendezett meg dunáninneni egyházkerületünk belmissziós bizottsága.

Ilyen konferencia volt a Felső-csallóköz részére, a Pozsonyban augusztus hó 18-án tartott. Reggel kilenckor kezdődött csoportos bibliakörökkel és templomi áhitattal, amelyet a konferencia tisztikarának megalakulása követett. Diszelnökké: Balogh Elemér püspök, konventi lelkészelnök, elnökké: Vágó Ede hodosi lelkész választottak meg. Titkár: Szekeres Emilia, jegyzők: Zémán Vilma és Zsemlye Berta lettek.

Az első előadás Balogh Elemér püspök úré volt: „A keresztyénség és a nő”. Oknyomozóan, széles történelmi alapon mutatta ki, hogy a keresztyénség előtti kulturnépek nézeteivel szemben, mennyire más és magasabb a krisztusi,

tehát keresztyén vélemény a nőről. Az új és keresztyén nőértékelés a nő igazi felszabadítása, a keresztyén életprincipiumon alapul, amely Isten örök szeretete. Ez adja magyarázatát, hogy a férfi és a nő teljesen egyenlőrangú.

A következő előadást a Soli Deo Gloria volt adminisztratív titkára, Németh Erzsébet tartotta „Ismerd meg önmagad!” címmel. A súlyos lélektani kérdést felölölő előadásában mindig keresztyén irányt követett, míg az önmagunk leálcázásának jelentőségét magyarázta, kutatta és hirdette. Az ember önmegismerése ugyanis csak a keresztyénségen belül lehetséges, ahol az ember Isten elé kerül. Világos, tehát tisztalátásu analízis, amikor felfedi, hogy minden nőben kettős komplexum található meg: Eváé és Máriáé.

A keresztyén nő feladatát a Mária-típus kialakításában fedezi fel, ennek a típusnak jellemzője mindig és mindenütt a krisztusszolgálat.

Rövid szünet után Salamon X. Ferenc dr. közjegyző, egyházkerületi tanácsbíró előadása következett: „A református nő a közjótékonyság szolgálatában”. A gyakorlati élet keresztyén parancsolatait sorolta fel, amikor rámutatott arra, hogy a nő mennyit tehet a szeretetmunkák terén. A megújuló világban a keresztyén nők karitatív munkája elmaradhatatlan, szükséges és kellő.

A konferencia délelőttje Balogh Elemér püspök úr buzdító és összefoglaló beszédjével és a 117. dicséret eléneklésével záródott.

Délután a 28. dicséret eléneklése után Vágó Ede nemeshodosi lelkész kezdte meg előadását: „Színes remény — szintelen valóság”. Az emberi élet előrehaladását vázolta fel a kezdetől, a reményektől, a tervektől a vég, a reménytelenség és a nem-teljesültség felé. Biztosan és határozottsággal mutat rá, hogy a benemteljesülések oka, hogy nem Isten felé tart az ember, mert Isten mellett van a színes remény és színes valóság, a remények valósággá válása.

A bezáróelőadás Szekeres Erzsébet tanítónőé volt: „A református leány hitélete” címen. A hitéletben két egymástkiegészítő momentumot emelt ki: a kifelé hatót (szeretetmunka, missziók stb.) és a befelé irányulót (írádság, csendes óra meditálása, bibliaolvasás, stb.).

Záróbeszédet Balogh Elemér püspök úr mondott, majd utána Vágó Ede és Pákozdy Ilonka búcsúztak el a résztvevőktől. A XC. zsoltár és a „Mindig velem, Úram, mindig velem”-mel zárult a konferencia.

Az előadások mindegyike bizonyíték arra, hogy a leánymunkánk nem állt meg, mert hiszen Isten országának építése nem szünetel, nem szünetelhet. Ez a konferencia tudatos lépés volt előre az Isten és nem az emberek által kiszabott cél felé.

Narancsik I.

Az oroszországi

pusztulásról ismét szomorú híradások érkeztek. Nagy nehézségek közt átjuttatott magánlevelek kétségbeejtő szenvedésekről írnak, melyeknek nem foglyok, vagy elítéltek, hanem Déloroszország „szabad” földművesei vannak a remény minden kilátása nélkül kitéve. Hónapokig nem látnak kenyeret, noha földművelők és gabonát termelnek. A rekvirálások egész éven át tartanak s a földműves családjára semmi tekintettel nincsenek. Akiknek nincs már beszolgáltatni való gabonájuk, azokat annak a gyanunak alapján, hogy rejtegetik a termést: összefogdossák több százanként, szűk helyiségekbe zárják és nagyobb szállítmányokban viszik északra, az őserdőkbe fakitermeléshez. A férfiakat külön szállítják és külön az asszonyokat a gyermekekkel. Ott azután csak annyi ételmet kapnak, hogy a még bennük foglalt csekély munkaképesség néhány hétig vagy hónapig ki legyen használható. Legutóbb is 500 ily szerencsétlent szállítottak el. Legtöbbet a német telepések szenvednek, kikkel különösen kegyetlenül bánanak. Szemmelláthatólag ezek kiirtása a céljuk. A németországi missziók és egyéb emberbaráti egyesületek nagymennyiségű szeretet csomagot küldenek az éhező földműves családokhoz, de ezek közül kevés érkezik meg rendeltetési helyére. A levélírója valósággal a rabszolgaság újabb feléledését látja a kényszermunkába tört, éheztetett földművestömegek gyászos sorsában, ami egész vidékeken kipusztítja a parasztságot. Az emberi szabadság minden nyoma el van törölve. A bolgár lakosságot sem tekintik kívánatos elemnek és ugyyszólván kiirtásra ítélték a bolgár falvakat is. De saját fajtestvéreiket, — az ukránokat — sem kímélik meg a lelketlen zaklatásoktól, a kényszermunkától, súlyos adóktól és éhenhalástól. Csak a zsidókkal tesznek csodálatosképen kivételt s ezek normális keretek között folytathatják életüket.

A keresztyén üldözés is teljes erővel folyik és csak azt hagyják valamennyire boldogulni, ki Istent és erkölcsöt megtagadva, a Sátán szolgálatába áll. A levél szerint igen sokan vannak ily gyengehitűek. Krisztus hívei pusztulnak és fogynak. A sátán serege pedig hatalmasan szaporodik; az erkölcstelenséget szovjet-fenntartó erőnek tekintik. De azért sokan vannak, kik a nyomoruság tetőfokán sem esnek kétségbe és Krisztussal ajkukon és egy szebb jövőben vetett hittel szívükben vesznek búcsút a siralom e völgyétől.

Egy másik — állítólag jól értesült — híradás némileg helyet ad a kibontakozás reményének. Szerinte az 5 évi gazdasági terv meggyűsültnek tekintendő. Az itt-ott felállított nagyszabású gyárak semmit sem jelentenek ily nagy birodalomban. A bolsevizmus a maga elszigeteltségében el fog vérezni. Csak a határokon kívül

ne találjon segítőkezet. A mai Oroszország csak egy tekintélyt akar elviselni s ez az államhatalom despotizmusa. Minthogy pedig a keresztyének Istenüket az állam felett is magasan álló hatalmasságnak vallják, minden gyűlöletüket és bosszújokat tehetetlenségükben a keresztyéneknek töltik ki. E tekintetben az állapotok még folyton rosszabbodnak. Bizonyos nemzeteknek eddig érdeke volt, hogy az orosz zavarok és a bolsevizmus fennálljanak, hogy Németország onnan semmiféle értékes segítségre ne találhasson. Ez azonban megváltozhatik egy politikai megalkuvással és Németország egyidejű jobboldali állásfoglalásával, ami a bolsevizmus teljes csődjét jelentené. Az orosz viszonyok rendezetlansága azután egész Európát ellátná munkával és önmagát kenyérrel és Németország is kitűnő kiviteli piacot találna a Keleten. Hinnünk kell tehát, hogy még lesz Istennek is egy szava az akár keleti, akár nyugati népek sötét terveihez.

H I R E K

Dr. Lengyel László

királyhalmeci ügyvéd, zsinati tag, a tiszáninneri egyházkerület világi főjegyzője és tanácsbírája, az ungi egyházmegye tanácsbírája, a királyhalmeci egyház főgondnoka f. évi szept. 27-én hirtelen és váratlanul elhunyt. A leglelkesebb világi papjaink egyikét gyászoljuk benne. Isten vigasztalja az érte kesergőket.

— **A máramaros-ugocsa** ref. egyházmegye elnöksége, a f. hó 11-ik napjára kitűzött egyházmegyei közgyűlés idejét, közbejött akadályok miatt f. hó 18-ikára halasztotta.

— **A teológiai és középiskolai internátusra** legutóbbi nyugtázásunk óta a következő befizetések történtek; Dr. Gaál Gyula Komárom 300 k. Szabó Béla Huszt 50 k. Dr. Magda Sándor 250 k. Ardó Alfrédné Kellemes 350 k. Egyenleg, mint bankbetét 1932. okt. 1-én 74.553 k. Kérjük az ajánlattevőket, hogy a befizetéseket kizárólag az e célra küldött befizetési lapokon eszközöljék s ha nem volna ilyen birtokukban, a csicseri lelkészi hivatal megkeresésre készséggel küld. A más címre, vagy más csekk-lapon továbbított küldemények zavarokat idéznek elő a könyvelésnél.

— **A teológiai és középiskola internátusra** legújabbán az Ungi Egyházmegye ajánlotta meg az 1000 k. hozzájárulást.

— **Lelkészeiktatás Szomatoron.** Szeptember 25-én volt Séra László volt rimaszombati segédlelkész beiktatása a szomatori lelkészi állásba. Az anya-és leányegyházból, valamint a környékből összegyűlt nagy sereg nép előtt tartotta meg az ifju lelkész beköszönő beszédét Róm. 15: 29—33 alapján. Isten gazdag áldása legyen az ifju pásztoron, munkáján és gyülekezetén.

— **Kisegítő tanítónak, gimnáziumi érettségivel,** bárhová elmennék szlovenszkói és ruszinszkói református egyetemes egyház területén. Cím: Brányik Sándor érettségizett, Bratislava Petržalka, Anton Dvořák utca 81.

— **Az erdélyi református nagyhét** megrendezését a felmerült akadályok miatt a folyó évről el kellett halasztani a jövő esztendőre.

— **„Szalonszocializmus“** Dr. I. L. Snethlage, a holland protestáns egyház lelkésze (nem a szigorú holland egyházé) a következőket írta Leninről. „A leninizmus a *legmagasabb vallást* képviseli, mert vallás ott van, hol hisznek a szentségesben és ahol ezt a hitet közösségekben ápolják. Hogy csupán Istenben hisznek-e, vagy csak a történelemben, vallásos szempontból nem sokat jelent. Inkább azon a kérdésen van a hangsúly, hogy vajon ismerik-e a szentségest és ez a szentséges itt új, jobb világ, új föld, ahol meg lehet találni az igazságot. Még akkor is, ha maga Lenin mondaná, hogy Isten az ő legnagyobb ellensége, *nem mondhatjuk* róla, hogy vallástalan, hitetlen, legföljebb azt, hogy *tévedett*. Nem vette észre, hogy mennyire szükséges egy kivénült, elaggott vallást új vallással felcserélni.“ Sok szalonszocialista, akár theologusok, akár nem, bizonyára örvendez azon, hogy éppen Hollandiából hallatszik ilyen szó. A leninizmus-sal való szalonképes kacérkodás emlékeztet bennünket azon ifju esetére, aki az állatkertben csudálattal szemlél egy tigrist, mindaddig, amíg azt a ketrecének rácsai féken, fogva tartják. Természetesen: igen kényelmetlen dolog lenne együtt bezárva lenni a tigrissel a ketrecben! A tigris hamarosan széttépné az illetőt minden részvényével, a kedves életbiztosítással és a nyárspolgári elhíjasodásból folyó rövidlátással együtt. De emlékeztet a Lenin „vallás“ megcsudálása egy bakteriológus elmerülő csudálkozására is, aki a tuberkolózis baktériumait figyeli a mikroszkóp alatt. Mindaddig, amíg ez a baktérium nincs saját testünkben, elég nyugodt él-

vezetet biztosít ez a megfigyelés és csudálkozás. Bizonyos szeretettel még éneket is lehet költeni ezekről a kedves mérgező állatkákról. Hadd köhögjenek a többi emberek; azon emberek, akiknek bacillusait mi megcsudálhatjuk!...

— **Török Biblia.** A Brit és Külföldi Bibliatársulat elhatározta új töröknyelvű Újtestamentum kiadását, Az utolsó töröknyelvű Biblia-kiadás óta a török nyelv sok változáson és gazdagodáson ment keresztül, úgy hogy égetővé vált újabb fordítású Biblia kiadása.

— **Több, mint hárommillió spiritiszta van Angliában.** Egy legutóbb készült megbízható statisztika szerint 1300 spiritiszta kör van Angliában s a tagok száma meghaladja a 3 milliót. Az egyházakat élénken foglalkoztatja e kérdés, mert a tapasztalat azt mutatja, hogy akit a spiritizmus megnyert, az elveszettnek tekinthető a saját egyháza számára. Ezzel kapcsolatban sokat vitatkoztak az angol lapok azon, hogy vallásnak tekinthető-e a spiritizmus? A válaszok nagy többsége azt az álláspontot képviselte, hogy a spiritizmus nem vallás, miután nincsenek dogmái és nem a kinyilatkoztatáson alapszik. Ennek ellenére a spiritiszták istentiszteleteket rendeznek sok helyen, többek között a londoni Queen's Hall-ban és a látogatók száma minden vasárnap meghaladja a kétezret. A spiritiszták az ő sajátos eljárásaikkal gyógyítanak is: ebben az évben ötvenezer beteget kezeltek Londonban spiritiszta módszerekkel.

— **Helytelen áldozat** címen az egyik párizsi lap arról ír, hogy mennyire abszurdum a munkanélküliek részére rendezett táncmulatság. Amíg óriási plakátok hívják táncolni, mulatni az embereket, akik megfizetik a belépti jegyet, hogy ebből a pénzből legyen egy darab kenyér, addig 10,000-ek éheznek. Az ügyszó sokkal méltóbb segítőeszközök szükségese.

— **10,552.284 bibliát** és újtestamentumot hozott forgalomba az elmúlt évben a Brit- és Külföldi Bibliatársulat. Most a másik nagy bibliaterjesztő csoport, az Amerikai Bibliatársulat is kiadta múlt évi jelentését, mely azt tartalmazza, hogy az elmúlt évben 182 nyelven 9.745.356 bibliát és újtestamentumot bocsátott a nép közé. Ez a társaság fennállása óta 237,979.404 példányt hozott forgalomba. Az egész bibliák 58 százalékkal, az újtestamentumok pedig 38 százalékkal szaporodtak az 1930-ik évhez képest.

— **A varsói reformzsidók** zsinagógát állítottak fel, ahol vasárnap tartják imaóráikat. A vegyesházasságot megengedik. A varsói rabbinátus tiltakozott az ellen, hogy az ujitók magukat zsidóknak nevezzék.

— **A debreceni csapókert** részben ismét új szekta ütötte föl fejét, Önmagukat így nevezik: Örömmel az Isten elébe. Istentiszteleteiket kacagva, ujjongva tartják és ezeken az összejöveteleken a „jókedvvel” áldoznak a „vallásnak”. Mindig tévutra siklik az istenkeresésben az emberi értelem, ha a Kijelentés igazságait nem hitvallásaink szellemében magyarázzuk. Vagy nem is magyarázzuk?...

HIVATALOS RÉSZ

A Református Egyház Egyetemes Konventjének Elnöksége.

Tárgy: Államsegély kiutalása, 707/1932. szám. Pozsony. 1932. IX. 26. *Körlevél.* Valamennyi Nagytiszteletű Lelkészi Hivatalnak, mostanában többször előfordult, hogy egyes lelkész urak az Országos Hivatalhoz fordulnak azzal a kérelemmel, hogy a nevezett hivatal világosítsa fel őket a kiutalt eddigi államsegély végösszegéről. Az Országos Hivatal f. év szeptember 7-ről kelt 158.089/6/1932. sz. átiratára felkérem és figyelemzetem lelkésztársaimat, hogy őrizzék meg a fizetést kiutaló végzésüket, a sekk-szelvényt, továbbá az esetleges kongrua-letiltó végzést is, amelyek alapján könnyen kiszámítható az élvezett összeg nagysága, és így elkerülhető az Országos Hivatal rendes munkájában való zavarása. Vagyok szeretettel keresztyén szolgálók *Balogh Elemér* püspök, konventi lelkészelnök:

Pályázat. A jabloncai ref. egyház presbitériuma pályázatot hirdet véglegesítés alatt levő s lemondás folytán megüresedett II-od tanítói állásra. Fizetése: 1200 kor. készpénz, egy szoba, konyha, kamrából álló modern lakás és 20 kor. kertválság. Törvényes államsegély. Tanítás nyelve magyar. Pályázhatnak oklevéllel és állampolgársággal bíró férfi és nőtanítók. Pályázatok okt. 25-ig a jabloncai ref. lelkészi hivatalhoz küldendők, u. p. Jablonov-pri Turni.

Pályázat. A beregi református egyház az ujonnan szervezett VI. (hatodik) számú (egyelőre még ideiglenes) tanító (nő)-i állásra pályázatot hirdet. Javadalom: évi 4908 kő az egyház pénztárából s a törvényes államsegély. Kötelesség: egy, esetleg két vegyes osztály vezetése. Pályázatok 1932. október 25-ig küldendők be: Ref. Lelkészi Hivatal, Bereg (Berehy, Podk. Rus) címre.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA”-ra
Kapusny címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény a vajáni, a kiadóhiva-
talra tartozó megkeresések
pedig a csicseri lelkeszi hiva-
talhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Imádság.

Lelkészszenteléssel egybekötött egyházkerületi közgyűlés alkalmával Kassán, 1932. október hó 12-én elmondotta:
Péter Mihály református püspök.

Jó Atyánk, Istenünk! Vándorlásunk utja ide vezetett. E hajlék nem szent neved imádsára rendelt hely ugyan, de mivel jól tudjuk, hogy ahol ketten, vagy hárman összejönnek a Te nevedben, jelen vagy Te ott és meghallgattod a Hozzád emelkedő, a Benned bizó lelkeket, úgy, hogy ha kietlen volna is a hely, ahol Téged keresnek, a Veled társalkodó lélek egészen eltelne hatalmad csodálatosságaitól s így kiált fel: Bizony ez a hely nem egyéb, hanem Istennek háza és a mennyország kapuja. Esdve kérünk jó Atyánk, szenteld meg számunkra e hajlékot is, de szentelj meg főképpen minket, hogy legyünk a Te élő templomaid.

Sohasem volt a Te megszentelő erődre nagyobb szükségünk, mint most. Nem vagyunk már mi a Te képed igaz viselői. Minden szereteted dacára, amellyel annyira szerettél minket, hogy egyetlen Fiadat adtad érettünk áldozatul: lelkünk templomába lopakodott a világ kufár szelleme s megfertőztette azt az álnok világ szerelmével, amelynek tüzeiben elég a lelkünk, az üdvösségünk, a boldogságunk, ha Te nem könyörölsz rajtunk.

De Te könyörülő Isten vagy és amikor bűnvallóan így szólunk: „Atyánk, vétkeztünk az ég ellen és Te ellened és nem vagyunk méltók arra, hogy fiaidnak neveztesseünk” — Te nekünk, tékozló fiaknak, a Tőled messze távo-

zóknak, az atyai örökséget elvesztegetőknek, — megengedsz. Megbánjuk azért vétkeinket és a bűn rongyaiban is kegyelmed után áhítozva, Hozzád sietünk. Szánj meg minket, nyujtsd felénk szabadító karjaidat, emelj ki minket a siralmas mélységből és ölelj magadhoz és szólj nekünk ekképen: „Megbocsájtatnak a te bűneid”!

Milyen jó ezt nekünk tudni, milyen jó nekünk Veled lenni, atyai kebleden megnyugodni! Gonosz ellen sziklavárunk vagy Te s megvédelmez a bűn tüzes nyilaitól. És mikor a hitetlenek gunyolódnak rajtunk, így szólván: „Hol van a Te Istened, akit vártál”? mi édes boldogsággal érezzük, hogy Te itt vagy velünk, oltalmunk vagy, hitünknek, reménységünknek, szeretetünknek éltető forrása vagy, az erőnek, bátorságnak, az igazságnak, a bölcsességnek kiapadhatatlan kutfeje vagy!

Hozzád esdekelvén, Veled együtt lévén, már is érezzük kegyelmed reánk árasztott sugarainak melegét, amely a Szentlélek. Óh, áldott Szentlélek, Jézusunk ajándéka, mig itt ma együtt leszünk, tanácskozáván Anyaszentegyházunk dolgaiban, taníts meg minket úgy szólni, úgy tenni, az odafelvalókért úgy futni, úgy fáradozni, hogy látván mások is a mi jócselekedeteinket, dicsőítsék a mi mennyei Atyánkat.

Atya, Fiu, Szentlélek Isten, egy örök Isten, Atyáink Istene, nekünk is ugyanaz, a veszedelmek idején tűzszlop gyanánt előttünk járó. — járj mielőttünk is és erősíts, áldj és szentelj meg minket a Jézus Krisztusért

Amen.

Püspöki jelentés.

A szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerület Kassán, 1932. október hó 11—12. tartott s lelkészszenteléssel egybekötött közgyűlésén előterjesztette: *Péter Mihály* püspök.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés! 1. §. *Általános kép.* Tavalyi püspöki jelentésem általános részében egy, a Jelenések könyvéből vett képet használtam és széttekintve sorainkon, azt a kérdést vetettem fel: kik vagyunk mi és honnan jöttünk, amire nem lehetett más feleletet adni, csak ahogyan ott a mennyekben válaszoltak egykor erre a kérdésre: ezek azok, akik jöttek a nagy nyomorúságból és megmosták ruhájukat a Bárány vérében.

Azóta egy hosszú esztendő telt el és, ha ismételen tudakozná valaki, hogy kik vagyunk mi és honnan jöttünk, nem megint azt mondhatnánk-e neki: mi vagyunk a sok nyomorúságlátott emberek. Változott-e, javult-e azóta az emberiség s köztük a mi helyzetünk. Nem hogy javult volna, de napról-napra rosszabbodott. Minden nap, sőt minden egyes óra lejjebb sodorta az emberiséget a szakadékok, a mélységek felé, az anyagi és erkölcsi romlásba. Az anyagi kérdésekben az egész világon a legnagyobb bizonytalanság uralkodik, amellyel aztán karöltve jár a vallási és erkölcsi érdekek pusztulása. Ily körülmények között komoly s az emberiség sorsát szívkön viselő férfiak gyakran felvetik a kérdést: mi lesz belőlünk, ha nincs megállás, ha ezen az uton tovább haladunk? Nem egy nagy lelki özönvíz-e ez, amelyben mindnyájan elpusztulunk?

Kétségtelen, hogy a menekülés útját-módját azoknak kellene megtalálniok, azoknak kellene a Bárkát megépíteniök, akiknek a kezében le van téve a felelősség. Sajnos azonban, ez esztendő folyamán is tanácskozás tanácskozást ért és az eredmény semmi. Az árvizek már felhataloltak a magaslatokra és az erkölcsi halottak száma millió és millio és a bárkának egyetlen bordája sincs készen. Azt hittük legutóbb, hogy Lausanne meghozza a szabadítást, hiszen az államférfiaknak a konferenciát bezáró beszédei teljes optimizmusra nyújtottak reményt. Az egyik így szólott: Dicsőség a mennyben Istennek, békesség a földön és az emberekhez jóakarát! A másik a régi bűnök eltörléséről, az ó ember megökléséről és az új felöltöztetéséről beszélt: mégis ott vagyunk, ahol voltunk. Mi az oka hát, hogy a nyomorúság nem szűnik, sőt fokozódik s ezzel együtt növekszik az ilyen konferenciák iránti bizalmatlanság is. Mi

lehet más, ha nem az, hogy nem a szív teljességéből beszél a száj; ha nem az, hogy a legmagasabb szószékeken a szavak csak arra való, hogy *takarják* a gondolatokat s hogy az emberi szivekben élő önzést, irigységet és rosszakarát nem tudja helyettesíteni az altruizmus, a szeretet, a méltányosság és a *krisztusi igazság*. Míg ez a krisztusi érzés a legmagasabban ülők szívét be nem tölti: hiába várunk mi javulást.

De azt kérdezhethé valaki: miért érintem én ezeket a nagy politikai problémákat? Azért Főt. és Mélt. Egyházkerületi Közgyűlés!, mert Krisztus főpapi imája szerint is, mi a világban élünk, minket a világból kivenni nem lehet. Mióta csak egyház van, a kormányok, az államférfiak felfogása, gondolkodása, érzülete, — aszerint, hogy krisztusi módon éltek és cselekedtek-e vagy megfordítva, — mindig vagy elősegítette vagy hátráltatta az egyházak munkáját. Ki kell mondanunk világosan, tartózkodás nélkül, hogy az emberiség sorsát irányító, habozó, Béliál és Krisztus közt hányódó lelkek, se hideg, se meleg szelleme egyenesen bénítólag hatnak az egyházak munkájára.

Mit kell tennünk ily körülmények között? Mit kell cselekednünk e szörnyű helyzetünkben, melyhez hasonlók között még talán sohasem hányódott az egyházak hajója, — nem még talán az első keresztyénség idejében sem, *nem* még talán a protestantizmus legsúlyosabb napjaiban sem. Talán kétségbeesve bedugjuk fejünket a homokba, mint a strucc teszi, mikor a Számum felkavarja a Sahara homokját, vagy letegyük a vakoló kanalat, vagy eloltsuk a lámpásunkat, amelybe Krisztus adta az olajat, várván sorsunk beteljesedését? Ellenkezőleg. Nem szabad elveszitenünk hitünket az isteni Gondviselésben, nem szabad a kiskitűségnek erőt venni rajtunk, mert a keserű édessé is válhatik és halljátok csak meg miképpen: Mikor az Izraeliták a pusztában vándoroltak és zugolódtak, hogy nem találtak szomjukat oltó vizet s mikor végre leltek egy forrást, amely azonban *M á r a h* azaz keserű volt és még jobban zugolódtak: ekkor Mózes, hogy lecsillapítsa őket, vett egy darab fát, a vízbe dobta és a víz azonnal megédesült. Nekünk is van egy fánk: a Krisztus *keresztje*, vessük be keserűségünk tengerébe és sorsunk mindjárt elviselhető lesz. A protestantizmus, közelebről a református egyház, fogantatása első percétől kezdve mind máig *szüvedő egyház*. Mi tartotta fenn, ha nem az Isten Gondviselésébe vetett hit, az a hit, hogy Ő megpróbálja azokat, akiket szeret, de a keserűből is édeset tud előhozni, amit a 161. dics. így fejez ki:

Ó ti, kiknek kezetekben
Könyttől ázik a kenyér.
Egyik felhő tovalebbről,
Már a másik visszatér.

Csüggedt szívek higgyetek,
Gondol Isten veletek,
Mégfáradtak hozzám jertek,
Nyugodalmat nálam leltek.

A református egyházat az idők folyamán fenntartotta az a másik erő is, hogy ő a Krisztus keresztlébe erős lélekkel tudott belefogózkodni és átölelte azt, mint az ének mondja — igaz hitével. Ezekben a sulyos időkben egyházkerületünk egész közönsége ebben az erőben keresse a menekvés útját, a vigasztalást és a megtartást.

2. §. *Az egyház és állam közötti viszony.* Miként eddig mindig megcselekedtem, úgy most is megemlékezem az állam és egyház közötti kapcsolatról éppen az előbb elmondottaknál fogva, hogy t. i. milyen áldásos volna az, ha az állam a vallás és egyházak érdekeit előmozdítaná és mennyire kárhózas, hogy azokat mellőzi, vagy kellően figyelemre nem méltatja. Lehetetlenség nem látnunk, hogy az előbb jellemzett irányzat elől a csehszlovák állam és kormányai sem birtak elzárkozni. Ha az állam és az egyház nincs is itt egymástól elválasztva, de annyi bizonyos, hogy nem helyez kellő sulyt a vallás és az egyházak érdekeire. A példának egész tömegével tudnám ezt bizonyítani, de csak néhányat ragadok ki. Biztosítva van-e a Vasárnap méltó megünneplése? Nem látjuk-e e szent napon vigan folyni a mezei és egyéb munkákat? Beszéljek-e arról, hogy a 122/1926. számú kongrua-törvény és annak végrehajtási rendelete milyen lealázó helyzetet teremtett a lelkészi kar számára, midőn egyetemi képzettségük dacára fizetésül 18 720 Kč-t és nyugdíj 14 776 Kč-t biztosított számukra. Ki merné állítani, hogy ez a törvény kellőleg értékelné azt a munkát, amelyet az érdemes lelkészi kar a köz érdekében végez? Ebből a bántó, lealázó és szegyeteljes helyzetből — már csak az állam jól felfogott érdekeit nézve is, — mihamar ki kellene ragadni közös erővel a lelkészeket és a jóakaratu, az igazságot szerető, a vallást és erkölcsiséget szívükön viselő embereknek azon kellene munkálkodniok, hogy ezt a lélek nélküli törvényt bölcsebbel, méltányosabbal és igazságosabbal helyettesítsék. Bántó hatással van a vallás-erkölcsi, társadalmi, de magára az állami életre nézve is az a közismert tény, hogy az állam kormánya eltüri, miszerint az iskolában számos helyen atheista szellemű, egyháziatlan és vallástalan lelkű tanárok taníthatnak. Nagy kincse a modern társadalomnak a gondolatszabadság, sok század küzdelmének a gyümölcse ez s maga a protestantizmus is ennek a szülötte, de mi mégis úgy gondolkozunk, hogy az ifjuság még ennél is nagyobb kincsünk és, ha nem is akarunk a gondolatra béklyót vetni, de azért mégis azt mondjuk, sőt követeljük, hogy ne rontsák meg a mi ifjaink fogékony lelkét atheista gondolatokkal, mert azok az ifjak elsősorban a szüléké, azután az egy-

házé, a társadalomé, de az államé is s jaj annak az államnak, amelynek a jövője megrontott szellemű ifjaknak a kezeibe van letéve! Ez egy olyan fontos, az összes egyházaknak egészen a velejökig ható kérdés, amelynek *krisztusi* szellemben való megoldása érdekében az összes egyházaknak közösen, vállvetve kellene küzdeni: nem nézve a köztük levő hitelvi különbségeket sem, mert jobb a bajt preventív intézkedésekkel megelőzni, mint akkor keresni a menekülés útját, mikor az áradat már egészen elborított bennünket.

Ezek mellett nekünk reformátusoknak speciális sérelmeink is vannak, amelyekre sajnos ez a 14 ik esztendő sem hozott orvoslást. Törvénykönyvünk még mindig nincsen megerősítve; végső terminusnak a múlt esztendő decembertét ígérték vagy legkésőbb a jelen év júniusát és megint csalódtunk. A törvénykönyv közös megegyezésünk gyümölcse, mi hátráltatja hát a megerősítését? Talán új kívánalmak merültek fel, új szempontok szerint kell valamelyik szakaszt átdolgozni, ki tudná megmondani? Annyi azonban tény, hogy ez a körülmény az állam és egyházunk közötti harmóniának a megteremtésére sehogysem alkalmas, bármennyire óhajtánánk is azt, hogy ez a harmónikus viszony létrejöjjön. Nincs szanalva az 1919—20. évi államsegélyekkel kapcsolatos sérelmünk sem, pedig mindnyájan tudjuk, hogy ez év május havában ez ügyben tartott tárgyalások alkalmával erre nézve ígéretet kaptunk és jogos követelésünk, az okiratok bemutatása és a helyzet megvilágosítása után *jogosnak* ismertették el. Nem növeli a bizalmat, hogy a kormány a losonci theol. szemináriumnak még mostanáig sem juttatott egyetlen fillér államsegélyt sem, pedig az intézet vezetésében az egyházi és állami szempont egyaránt érvényesül. Szívünkön melengetett nagy ügyünk: a református tanítóképző ügye. Erről, a dolgok akkori állása szerint, már múlt évi jelentésemben szóltam, elmondván, hogy a kormány végleges nyilatkozatot e tárgyban csak az intézet tervének és költségvetésének a benyújtása után fog mondani. Ez a f. é. május havában el is készült, dr. Szilassy Béla konventi elnök urnak kezébe adatott, aki személyesen vitte el és nyujtotta át. Csalódni fogunk-e e tekintetben is? Nem tudom, de már a kövek is kiáltanak és azt kiáltják, hogy a tanítóképzés ügyét feltétlenül meg kell oldani, mert már állami szempontból is szinte lehetetlenné vált az a helyzet, hogy iskoláink egy jó része tanító nélkül van, másik része pedig nem kellő képesítésű tanítók vezetésé alatt áll. Ha e tekintetben is csalódnánk, akkor ezt a körülményt is abba a rovatba jegyeznénk fel, amelyet református egyházunk elnemzetlenítésének szoktunk nevezni. Sajnos, az elmúlt év folyamán helyzetünk e tekintetben még inkább sulyosbodott. Ez évben is gombamódra szaporodtak a szlovák iskolák,

fényes és nagy tantermekkel és a szlovák gyermekek létszámát tekintve nem is megokoltan. Világos dolog, hogy ily nagyméretű épületek emelésének az a célja, hogy megtöltessenek gyermekekkel. Mi szívünkben óhajtuk ugyan, hogy a szlovák nemzet szaporodjék, kulturában, műveltségben emelkedjék, de nem találjuk sem a törvénnyel, sem az igazsággal, sem a joggal, sem a méltányossággal összeegyeztethetőnek, hogy a mi gyermekeink fogyasztásával és más nemzetiségűvé tételével növekedjék, már pedig a napirenden levő tények ezt igazolják. Ha a mi iskoláink is megadják a lehetőségét annak, hogy a gyermek az államnyelvet megtanulja, mennyire bántó az, ha mi tőlünk többet kívánunk, pedig kívánnak, mert az bizonyos, hogy a szlovák iskolákban felnőtt magyar gyermekek sem kulturában, sem érzésben nem lesznek többé soha magyarok. Ez ellen az elsorvasztó szándék és törekvés ellen most is fel kell emelnem szavamat, bár tudom, hogy a tanügyi bizottsági elnök ur is szólni fog róla. Sulyosbitja e sérelmet az, hogy a hozzám érkezett leiratok szerint, az ilyen szlovák iskolákban ujabban már a vallást is szlovák nyelven kell tanítani a magyar református gyermekeknek és pedig az 1919. VIII. 26-án kiadott 35.686/1919. számú iskolaiügyi — *normatív* — rendelet értelmében, amely szerint: „a szlovenszkói csehszlovák tanításhoz tartozó iskolákban minden *kötelező és nem kötelező* tantárgyat a tanítás nyelvén kell tanítani.” Ime tehát a nemzeti sérelmekhez még a vallásszabadság eme kétségtelen korlátozása is hozzájárult. Annyival bántóbb és fájóbb ez a sérelem, mert még csak *törvényes* alapja sincsen, hanem csak miniszteri rendeletekkel operálnak e téren. Én ugyan minden egyes esetben kapok felhívást arra nézve, hogy a kifogásolt hitoktató, többnyire a lelkész helyett, az államnyelvet tökéletesen bíró hitoktatót bizzak meg a kérdéses iskolában a vallástanítással, aminek azonban már *elvi* álláspontomnál fogva sem tehettem eleget, de még azért sem, mert egészen átérzem azt, hogy az olyan gyermekekből, akik vallásukat nem a saját *anyanyelvükön* tanulták, lehetetlen, hogy egyházunk hitelveit értő, egyházunkért élni s halni tudó emberek váljanak, amilyenekre pedig éppen most igen nagy szükségünk lenne. Ha van kérdés, amely már igazán megrendíthet bennünket, ha van sérelem, amelyre már igazán el lehet mondani: Quo usque tandem . . . , ha van kérdés, amelyre nézve így lehet szólni: Jam ardet Ucalegon, — úgy ez az. Ha van sérelem, amely ellen mindenünknek össze kell fogni, úgy ez az. De hiába kiáltozunk mi, ha szavunkat maguk az elsősorban érdekelt szülők meg nem értik és gyermeküket szlovák iskolákba adják. Az államhatalom nem akarja megérteni a mi háborgásunk okát, figyelmébe ajánlom azért az illetékeseknek a Birák könyvének 18. részét, ahol el van mondva, hogy a Dán törzse betört

egykor a Mika házába és elvitte a Mika Isteneit és mikor Mika kétségbeesve utánuk szaladt s ezek azt kérdezték tőle, hát mi bajod van, miért szaladsz utánunk? Amire Mika felháborodva így felelt: Isteneimet vettétek el, hát mim van még nekem? És még azt kérdezték, hogy mi bajom van? (Birák könyve 18. r 24. verse.). A mi nyelvünk és a mi vallásunk olyan szent előttünk, mint maga az Isten és mikor mi méltatlankodunk, zugolódunk, hogy a mi Istenünket mi tőlünk el akarják venni, még azt kérdezik, hogy mi bajunk van? Jaj volna nekünk és kárhozat szállana fejünkre az utókor és Isten ítélőszéke előtt, ha ezeket látva némák maradnánk, mert elhangzana fellettünk amaz ítélet: Megmérettél és a fontban hiányosnak találtattál.

Állandó panaszunk tárgya az is, hogy iskolai autonomiánk már semmibe sem vétetik. Iskolai törvények készülnek rólunk — *nélkülünk* és e törvényekben olyan gyökeres intézkedések vannak, amelyek egyenesen kétségessé teszik, hogy törvénykönyvünk VI. szakasza ér-e már valamit. De talán meg is érdemeljük ezt a bánásmódot. Tekintsünk csak a szívünk mélyére és vessük fel magunk előtt azt a kérdést, hogy a sulyos idők követelte lelki erőt mutattuk-e fel mindig? És a felelet nem lehet más, hogy bizony *nem* mutattunk. Masaryk Tamás, az állam feje mondotta egyszer, hogy mindenkinek annyi joga van, amennyit ki tud harcolni, mi pedig éppen ettől a harctól irtóztunk a legjobban, mert az kényelmünk feláldozását követelte volna. Meg kell mondanunk világosan és ezt az utókor igazolni fogja, hogy e történeti időkben sem az alatt, sem a fentülők *nem* állottunk hivatásunk magaslatán. Valami érthetetlen közöny vagy félelem szállta meg a legtöbbször a nagy kálvinista ősök utódait. Olykor egy-egy *siram* a parókhiákon is, az egyházi lapokban is, az összejöveteleken, a közgyűléseken el-elhangzott jogaink folytonos csorbitása miatt, de mindig valami szorongó aggodalom volt a kísérője, amely mintha ezt mondta volna: vajjon nem lesz-e ebből még nagyobb baj?! És ezt az egymást váltó kormányok mindig nagyon is észrevették és megbátorodtak és követték egymást a mindig nagyobb sérelmek, de aminek végül az lett a következménye, hogy most már azok is felriadtak, akik eddig félénkek, tétovázók voltak. Vajjon nem késő e ez már most, mikor a habok egészen elborítottak bennünket? Nem következett volna be ez az áldatlan állapot, ha eleitőt fogva egységeseleg maradunk és az egyszer vetett fundamentumon szilárdan megállottunk volna, ha bátrabbak lettünk volna, ha odaadóbbak, csak szent ügyünket nézve és nem támadt volna rés a sorainkban, amelyen keresztül sokan odatekintettek, ahonnan — ha az egyház megsemmisítésével is — várni akartak minden kegyelmet. Tudvalevő, hogy az Egyetemes Konvent egyi-

dőben össze akarta gyűjteni az egyházi és iskolai sérelmeket, ezeknek rendszeres memorandum keretében való összefoglalásával Sörös Bélát és engemet bizott meg, de az adatoknak az egyházak kebeléből kellett volna összeszedődnie s e tekintetben mi a kellő lépéseket meg is tettük, de eredmény nélkül, mert alig egy-két lelkész vállalkozott a beküldésre. Így maradt el nagy-nagy sérelmeinknek a világi fórumok előtt való feltárása.

(Folyt. köv.)

Református leánykonferenciák.

Alsószecse.

F. évi augusztus 23-án szép nyári reggelen vonaton, kocsin, gyalogosan siettek a lelki örömkök után vágyakozó leányok, asszonyok, férfiak a garamenti falvakból *Alsószecse*re, hogy lelküket megfüröszsék az örökélet vizénél s ott egymás hite által felbuzdulva, megerősödve folytassák tovább életútjukat a keskeny uton, mely az életre visz. 8-9-ig csoportos bibliatanulmányozás volt Máté VI. 25-34. alapján. Utánna a templomban közös áhitat, ahol *Patay Gyula* alsószecsei s. lelkész imádkozott, *Pap József* kissarói ref. lelkész pedig az Igét hirdette az isteni gondviselésről, az Isten országáról és Isten igazságának kereséséről.

Közös áhitat után következett a konferencia megalakulása. Elnökké: *Patay Károly* esperest, alelnökké: *Szabó S. Zsigmond* bajkai lelkészt, titkárrá: *Pap József* kissarói lelkészt, jegyzökké: *Végh Mária* és *Székely Rózi* tanítónőket választotta a konferencia.

Ezután *Patay Károly* esperes elnök üdvözölte konferenciát s tartotta meg megnyitó beszédét.

Majd *Czegléd Pál* g.-sallói ref. lelkész „Az erkölcs válsága” címen tartotta meg előadását. Előadásában azt fejtegette, hogy a XX század emberének lelkéből az erkölcsi világnézetet tagadó modern materializmus kilopta az evangéliumot. Ez a hitetlen világnézet kizárja Isten akarát az embervilágból s mindennek eredőjévé az emberi fejlődést és alkotást teszi. Ennek szomorú következménye sok lélek elveszített egyensúlya, mely magával hozza az erkölcsi válságot. Korunknak ezt a válságba jutott lelkét meggyógyítani egy mód van: ki kell küszöbölni a független morál lelkeket-megmételtyező elvét s az Istennek kell engedni, nem pedig az embereknek.

Ezután *Antal Gyula* lévai ref. lelkész tartott előadást „A hitélet válsága” címen. Előadásában azt fejtegette, hogy e válság megszüntetésének egyetlen módja csak az lehet, ha visszatérünk Isten törvényeihez, hogy Isten legyen minden mindenkben.

Réthy Lajos g.-vezekényi ref. tanító „A leányok továbbképzése az életben” címen tartott előadást. Arról szólt, hogy a leánynevelésünknek oly irányban kell haladnia, hogy se fanatikus, se farizeus, hanem igazán vallásos női típust neveljünk.

Pethő Sándor hontvarsányi ref. lelkész imája s a XXVIII. zsoltár 5. verse eléneklése után a konferencia a déli órákban félbeszakított.

Délután a LXXXIX. zsoltár 1. versének eléneklése s *Szabó S. Zsigmond* bajkai ref. lelkész imája után Dr. *Agyagási Sándor* g.-vezekényi ref. lelkész tartott előadást „A gazdasági élet válsága” címen. Előadásában részletesen ismertette azokat az okokat, amelyek a mai gazdasági helyzetet előidézték. A javuláshoz erkölcsi jellemek és bizalom kellenek, mert ezen épül fel a gazdasági élet.

Ezután *Holló Géza* ujbari ref. lelkész tartott előadást „A kalvinista világnézet nevelő hatása a jellemre” címen. A kalvinista világnézet jellemalkotó hatását nem mintegy külsőleg kicirkalmazott rendszert ismertette, hanem mint Isten gyermekeinek valóságos lelkiélményét.

Tóth Imre lévai ref. s. lelkész imája, „Mindig velem Uram” s CV. zsoltár eléneklése után ért véget a konferencia.

Este 6-7 gyülekezeti ünnepély volt a templomban. *Boldizsár György* mohii ref. lelkész imája után *Kovács Károly* borii ref. lelkész tartott bibliamagyarázatot Márk IX. 2-9. alapján Krisztus megdicsőüléséről. Majd *Patay Gyula* alsószecsei ref. s. lelkész búcsubeszéde s *Patay Károly* esperes elnök berekesztő beszéde, a Mindig velem Uram és a XLVI. zsoltár 1. versének eléneklésével fejeződött be a konferencia.

Megemlítjük, hogy az egyes előadásokat igen élénk vita követte. Az előadások között énekszámok és szavaltatok hangzottak el és tették élénkké és változatossá a konferenciát. Énekeltek: *Szabó Erzsébet* pozbai tanítónő, *Réthy Lajosné* g.-vezekényi tanítónő, a kissarói ref. leányénekkar. Szavaltak: *Váradi Jolán* Kissaróból és *Vizi Jolán* Léváról.

Lélekben meggazdagodott nap áldásaival távoztak haza a konferencián résztvevők abban a gondolatban, vajha a mindenható jó Isten a magvetés után bő gyümölcsözést adna!!!

Zseliz.

F. évi augusztus 25-én *Zselizen* tartotta a barsi ref. egyházmegye ez évben második leánykonferenciáját, ahova mintegy 100-120 leány jött össze, azonkívül asszonyok és férfiak is megjelentek számmal.

8-9-ig csoportos bibliatanulmányozás volt Luk. X. 38-42. verse alapján. Utánna a templomban közös áhitat, ahol *Juhász Pál* nagysallói ref. lelkész imádkozott, majd a *garamsallói énekkar* éneke után *Vécsey Viktor* g.-szl.-györgyi ref. lelkész hirdette az Igét Luk. X. 38-42. verse

alapján az egy szükséges dologról, a Krisztusnak s az Istennek való szolgálatról.

A közös áhitat után megalakult a konferencia. Elnökké: *Patay Károly* esperes, alelnökké: *Szabó S. Zsigmond* bajkai lelkész, jegyzökké: *Szabó Erzsébet* és *Szarka Éva* választottak.

Konta Dezső helybeli lelkésznek a konferenciát üdvözlő szavai után *Szabó S. Zsigmond* bajkai ref. lelkész tartotta meg előadását a „Gyülekezetek együttműködése” címen. Gyakorlati utmutatást nyújtó és javaslatokat adó előadásában rámutatott arra, hogy az Istenországa terjesztése érdekében kifejtendő komoly, maradandó munkának az egységből kell kiindulni Isten, az örökégység felé. Ezután ismét a *garamsallói ref. énekkar* lelket emelő, szép éneke következett.

Majd *Konta Károly* kiskálnai ref. lelkész tartott előadást „A református egyház és a vagyon” címen. Előadásában ismertette, hogy mit tartott Jézus a vagyonról. Ezzel kapcsolatban kifejtette, hogy az evangélium alapján állva, mint kell a református embernek és különösen a református leányoknak gazdálkodni az Istentől kapott vagyonnal, hogy az áldássá váljon életünkre, áldássá váljon mások életére is és így az Isten dicsőségét szolgálja.

Szinay Sándor nagyövedi ref. lelkész imádsága s a XXIII. zsoltár 1. versének eléneklése után a déli órában berekesztetett a konferencia.

Délután Örök Isten merre-merre vagy kezdetű ének s *Szabó S. Zsigmond* bajkai lelkész imádsága után *Salga Dezső* g. mikolai tanító tartott előadást „Az egyház, mint édesanya” címen. Értékes előadásában arról szólt, hogy az egyház mennyiben tudja és mikor tudja betölteni édes anyai hivatását. Ha ma nem tudja ezt oly mértékben teljesíteni, mint kellene, azon csak úgy lehet segíteni, ha mi — az egyházat alkotó tagok — jobbakká és igazabbakká leszünk.

Soós Endre nagyodi ref. lelkész „A falusi nő szociális feladatai” címen tartott előadást. Előadásában azt fejtegette, hogy szociális munkát végezni, másokért dolgozni csak az a nő tud, akinek a lelke a Krisztusé. Tehát a nőknek elsősorban Krisztushoz kell menni, csak a Krisztus lelkétől megtöltve indulhatnak szeretetmunkára elsősorban a családjuk körében, azután a társadalomban.

Pap József kissárói lelkész imádsága, „Mindig velem Úram” és „Adjunk hálát mindnyájan” kezdetű énekek eléneklése után a konferencia is befejeződött.

Este 6-7-ig gyülekezeti ünnepély volt a templomban. *Szűcs Lajos* nemesoroszi lelkész imádsága után *Patay Gyula* alsószecsei s. lelkész tartott bibliamagyarzatot Máté XIII. 1-8. verse alapján, beszédében a konferenciát magvetéshez hasonlította. *Konta Dezső* bucsubeszéde és *Patay Károly* esperes elnök bezáró beszéde után a „Mindig velem Úram” s a CXXII. zsolt. 2. versének eléneklése zárta be az ünnepséget.

Az egyes előadások után élénk vita fejlődött ki, amely a jelenlevők emlékezetében maradandóbbá tette az előadásokat. Az egyes előadások között szavaltat és énekszámok voltak. Énekeltek: *Galambos Katalin* Kissáróból, *Réthy Lajosné* g.-vezekényi tanítónő, a kissárói ref. leányénekkar. Szavalt: *Vizi Jolán* Léváról.

Adja a mindenható jó Isten, hogy az elhitt magvak bő gyümölcsözést hozzanak az emberi lelkekben!

H I R E K

— **Dr. Kun Zoltán** 59 éve példaadó hűséggel betöltött főiskolai orvosi tisztétől megvált. Nyugalomba vonult a pataki iskola legidősebb tanára, a munka professzora. A munka szerelmese volt. Akinek gondoskodása nem terjedt túl családjá szűk körén s nem akar ezrek számára hátrahagyni gazdag örökséget, hogy tudná elgondolni azt a szeretetet, amivel alkotásait szereti az alkotások mestere? Aki a vállalkozás értékét csak pénzzel tudja felmérni, az ne akarja méltatni az önzetlen vállalkozó életét. **Dr. Kun Zoltán** ezeknek a ritka emberi tulajdonságoknak hordozója. Isten kegyelméből hozszura nyuló életében számtalan sok az orvos mindennapi kötelességén túlmenő munkálkodás, vállalkozás és alkotás.

— **Halálozások.** *Biky Jenő* csepei lelkész, *Biky Ferenc* esperes fia 36 éves korában, *Cziáky Endre* abaujszántói lelkész, a magyar abauji egyházmegye esperese, 49 évi szolgálat után; *Ferenczy Dániel* tiszatarjáni lelkész életének 49., lelkipásztorságának 21. évében; *Tomory Pál* szabolcsi lelkész, egyházmegyei tanácsbíró 61 éves korában elhalt. Legyen áldott emlékezetük.

— **Budapesten** az egyházmegye névtára szerint van 12 gyülekezeti, 97 vallástanító, 3 kórházi, 1 fegyházi lelkész, 15 gyülekezeti segédlelkész és 270 presbiter. A 698 hivatalosan kötelezett munkás mellett az Ige szolgálatában állanak a gyülekezeti munkások, vasárnapi iskolák, bibliakörök stb. Ezek száma amazokkal együtt meghaladja az 1000-et, ami annyit jelent, hogy minden 100 református lélekre jut egy gyülekezeti munkás.

— **Lengyelországban** protestáns istentiszteletet nem szabad közvetíteni a rádión.

— **A holland „szigorú református” egyház** revízió alá veszi liturgiáját. Ebben a kérdésben az 1933. évben tartandó zsinat fog dönteni. Az előkészítő bizottság már elkészült munkájával.

Egyik legérdekesebb javaslat a zsoltároskönyv kiegészítésére vonatkozik. (Tudvalevőleg a holland reformátusoknak ez a csoportja eddig istentiszteleteken csakis a 150 zsoltárt énekelhette és csak egyesületi összejöveteleken vagy családi körben használták a későbbi korokból származó dicséreteket.) Revízió alá akarják venni a régi és sok helyen elavult zsoltár fordítást és kiegészíteni a gyűjteményt olyan énekekkel, amelyek a nagy keresztyén ünnepekre a szentségek kiszolgáltatásának alkalmaira, esküvőkre, lelkészbeiktatásokra s más hasonló templomi ünnepekre vonatkoznak.

— **Debrecen új köztemetőt létesített** és abba ravatalozó helyiségeket rendezett be; minden halott a közravatalozó helyiségből temetendő. Ezzel megszűnik a temetéseknel kifejtett nagy pompázás. A ravatalozó első halottja néhai Széll Kálmán esperes özvegye volt.

— **Szomoruan érdekes „lelkészválasztás“.** A magyarországi alsózempléni egyházmegyéhez tartozó Ricsén a két izben is megkísérelt lelkészválasztás a gyülekezet makacs magatartása miatt meghiusult. Az egyházmegyei közgyűlés erre törvényadta jogánál fogva a pályázók közül titkos szavazással Batta János bodrogkereszturi lelkészt rendelte a ricsei gyülekezetbe.

— **A többnejűség** mellett harcol az „ujra-keresztelők“ egyik kelet-poroszországi szektája. Egyaránt hivatkoznak az ótestamentumi és az ősgermán szokásokra. „A házasságra vonatkozó emez ősi szokásokat ismét életbe kell léptetnünk, ha kulturnép akarunk lenni“ — mondja a „Die Welt am Montag“ című lap egyik közleménye.

— **A nagy számla.** Egy német lap prezentálja a civilizált emberiségnek ezt a számlát. Egyfelől: Ausztrália 1931. őszén 800.000 birkát pusztított el, mert semmi haszon nincs rajtuk; Anglia félmillió héringet visszadobott a tengerbe, mert eladhatatlan; Amerika 200 millió mázsa felesleges búzából 70 millió mázsát elégetett; Mexikóban katonaság semmisítette meg a raktárakban rothadó milliónyi banánt. Egyiptom 100.000 tonna eladhatatlan gyapotot elégetett el; Középamerika kukoricával és árpával tüzel; Brazília 70.000 zsák kávéét elégetett, 100.000 zsákkal a tengerbe sülyesztett. — Másfelől: Kinában 60 millió embert éhhalál fenyeget; Indiában 1931-ben 8 hónap alatt 600.000 ember éhen halt; Németországban évente 30.000 em-

ber követ el öngyilkosságot és Oroszország?? „Népek tébolydája“.

— **Nagy lelkészhiány van** a hollandi állami református egyházban. Egyes gyülekezetek 10—12 szer is kiírják a pályázatot a lelkészi állásra, amíg sikerül lelkészt találniok. Vannak lelkészek, akik sok gyülekezettől kapnak meghívást, míg egyiket elfogadják.

— **A bukaresti parlamentben** 15 magyar képviselő közt egy református lelkész is van.

— **Magyarországon** mozgalom indult meg a zsidó körökben, hogy szombat helyett a zsidóság a vasárnapot ünnepelje meg „nyugalom napja“ gyanánt.

— **16 új segédlelkészt** bocsátott ki szeptember 22-én a sárospataki főiskola a templomban szép ünnepély keretében.

— **Angliában** szövetség alakult az anglikán egyház tagjai körében, hogy az egyházat az államtól függetlenítsék és egyházi önkormányzatot állítsanak fel.

— **„A Jehova tanúi“** néven Balmazújvároson új szekta keletkezett. Azzal toborozták híveiket, hogy náluk nem kell egyházi adót fizetni. A szekta működését a belügyminiszter betiltotta.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat a szürnyegi (ž. XX.) ref. előkönyörgő kántortanítói állásra. Javadalom: Tanítói: 1.) Jó lakás, szükséges melléképületekkel. 2.) 6 köből 3 1/2 véka rozs. 3.) 3 öl kemény tűzifa beszállítva. Államsegély kérvényezve lesz. Előkönyörgő kántori: 1.) 6 köből 3 1/2 véka rozs. 2.) 3 öl kemény tűzifa beszállítva. 3.) 1388 □ szántóföld, 2 kat. 228 □-öl rét, melyeknek adóját egyház fizeti, munkáját az egyház végzi. 4.) Két véka kendermag elvetése. 5.) 2 drb. szarvasmarha és 2 drb. sertés legelő. 6.) Stóla egyh. ker. szabályrendelet szerint. Supis értéke: 1385 kč. Kötelesség: osztatlan nyolc osztályú iskola tanítása vallásoktatással. Kántori s előkönyörgői teendők végzése. Énekkar vezetése. Pályázhatnak nosztrifikált oklevélű, ref. vallásu csehszlovák állampolgár férfi tanítók, oklevéllel vagy tanítói képesítővel: ilyenek hiányában nem kvalifikált tanerővel is betöltetik ideiglenesen az állás. Pályázati határidő 1932. okt. 28. Állás nov. 1-én elfoglalandó. Tanítás és istentiszteleti nyelv magyar. Pályázati kérvények: Ref. Lelkészi Hivatal Jastrež, pp: Ujlak pri Trebišove, címre küldendők. *Iskolaszék.*

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vekfé Kapuány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény a vajáni, a kiadóhivatalra tartozó megkeresések pedig a csicserei lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Lelkészatató beszéd

a szlovenszkói tiszáninni Egyházkerületben 1932. október hó 11-én Kassán tartott lelkészatató alkalmával.

Elmondta: Péter Mihály püspök.

Keresztyén Gyülekezet! Örülünk és örvendzünk és adjunk dicsőséget Néki, mert eljött a Bárány mennyegzője és az Ő felesége elkészítette magát. És adatott annak, hogy fölöltözzék, tiszta ragyogó fehér gyolcsba, mert a fehér gyolcs a szenteknek igazságos cselekedetei. Boldogok azok, akik a Bárány mennyegzőjére hivatalosak. (Ján. jel. 19. 7-9.)

A mennyei nagy sokaság ujjongó hallelujája ez, mikor az új Jeruzsálemben a kiválasztottak a Krisztussal közösségbe lépnek. Ennek a felséges, ennek a nagyszerű jelenetnek vagyunk most a szemtanúi mi. Mintha mennyegzői nagy vacsora volna. Itt van köztünk a Vőlegény, Anyaszentegyházának legfőbb kormányzója: a Krisztus. Itt vannak az ifju lelkipásztorok, mint az Ő menyasszonyai, hogy neki elmondják a holtomiglant, hogy elrebegjék az esküt: „miniket sem élet, sem halál el nem szakaszthat az Isten szerelmétől, mely vagyon a Jézus Krisztusban.” Itt vannak a vének, hogy kezöknek fejükre tétele által, őket a szent szolgálatban megerősítsék, és kérjék reájok az Istennek megszentelő kegyelmét. És itt van ez a nagy ünneplő sokaság, amelyiknek az ajkáról, hasonlóan a mennyei jelenethez, mint sok vizeknek folyása zúgott az ének és most e néma csendben várakozásteljes megilletődéssel, szent érzésekkel eltelve, boldogoknak érzik magokat, hogy e magas ünnepi órának boldog részesei lehetnek. Valóban ker. Gyülekezet! ref. anyaszentegyházunknak egyik legmeghatóbb, legmegrázóbb szertartása az, mikor ifju lelkipásztorokat bocsátunk ki a szent szolgálatra. Mennyi hála, mennyi halleluja, mennyi Istent dicsőítő ének száll

ilyenkor az Egekbe, hogy az Isten az Ő Anyaszentegyházát soha el nem hagyja, mindig támaszt, még most is, mikor vallásért, Istenért, Krisztusért, magasabb eszményekért kevés ember lángol, férfiakat, akik meghallják az Úr szavát: „Vegyétek fel az én igámat, mert az én igám gyönyörűsége és az én terhem könnyű.” (Máté. XI. 29.) Kedves ifju Lelkipásztor Társaim! Én teljesen meg vagyok győződve arról, hogy ti nem napszámért, nem pusztán kenyérért, nem csupán a megélhetés vágyától hajtva léptetek a lelkipásztori pályára, hanem hivatásból, igazi meggyőződésből, egészen eltelve a pálya szépsége és magasztossága által, hogy a Krisztushoz és anyaszentegyházunkhoz törhetlenül ragaszkodva készek vagytok a lelkipásztori eskü letételére.

Mert valóban nincs szentebb elhivatás, nincs nemesebb küldetés, mint amit Krisztus tanítványaira s rátok lelkipásztorokra is bízott. Ebben a tökéletlenséggel teljes világban törekedni a mennyei Atya tökéletességére, a sötétségben a világ világossága lenni. Nincs szentebb dolog, mint békét hirdetni, mikor a világ háborog; szeretni, mikor a gyűlölet olyan nagy; alázatosnak lenni, mikor annyi a kevély; imádkozni, mikor az Isten csufolása olyan divatos; vigyázni, mikor minden lélek álmos; a más szolgájának lenni, mikor mindenki uraságra vágyik; betegeket gyógyítani, még a belpoklosokhoz is elmenni és nem félni a ragálytól; halottakat támasztani, mikor olyan sokan nem kívánják az életet; megbocsátani az ellenünk vétkezőknek, mikor a bosszu erényszámba megy; hirdetni az evangéliumot, még a házak tetejéről is, mikor hallgatni arany; elmenni a szakadékok közé is, fel-

keresni a mélybe zuhant juhokat, hogy vállunkra emeljük és haza vigyük, sőt jó pásztorként még életünket is adni értök, mikor a kényelemnek himnuszokat zengenek, mert az élet olyan édes és jó szemeinkkel nézni a napot. Az odafelvalókat keresni, mikor minden szem a földön csüng; elveszíteni az életet, hogy megtarthassuk.

Mikor ide jöttetek és itt megállottatok, hogy esküt tegyetek, e nagy hivatás zordon fenségén bizonyára mégegyszer elgondolkoztatok és bizonyára igaznak találtátok Uratok szavát: „Az én igám gyönyörűsége, az én terhem könnyű.” De gondoltatok-e az apostoli hivatás mellett az apostoli sorsra is, amelyre Jézus nem egyszer célzott. Oh mert felséges pálya ez a miénk, magasztos a mi küldetésünk, de talán egy pályának sincsen annyi tövise, mint a mienknek. Nektek is mondja, amit a tanítványoknak mondott Jézus: „Törvényszékekre adnak titeket, megostoroznak titeket, gyűlöletesek lesztek mindenek előtt az én nevéért, mert a világ csak azokat szereti, akik a világból valók. Ezek az erények pedig, amelyeket előttetek elszámoltam, nem e világból valók. Ha amennyire emberi erőőtktől telik is, a Jézus által fölállított mértéket a legjobb igyekezettel megütni akarjátok is és a nektek adott parancsokat mind betöltitek is: legyetek rá elkészülve, hogy nem mindig lesz érte jutalmatok, mert a világ csak az övéit szereti, ti pedig nem az övéi akartok lenni, hanem a Krisztusé. Lesznek tehát keserű óráitok. Mikor ti lelki kenyeret fogtok adni, a világ megdob titeket kövel, legnemesebb törekvéseiteket elgáncsolja, eszményeiteket kigunyolja, tisztaságtokat beszennyezi, erényeiteket megrágalmazza. S ha lesz is olykor egy-egy virágvasárnapotok, de több lesz a nagypénteketek. Sokszor fogtok ülni a Gecsemáné kertben és Krisztussal így fogtok sóhajtozni: „Szomorú az én lelkem mind halálíg.” Ime ily magasztos, de ilyen küzdelemmel és keserűséggel teljes pályára léptek ti most. Mit kell hát tennetek, hogy el ne csüggedjete? Mit kell tennetek, hogy így ne szóljatok a busongó prófétával: „Elég immár az én életem, mostan Uram vedd magadhoz az én lelkemet.” Mit kell cselekednetek, hogy mindvégig hűknek találtassatok, hogy a ti Uratok pályátok végén így szólhasson nektek: „Jól vagyon jó és hű szolgám, a kevesen hű voltál, többre bizlak ezután.” Azt, hogy a Krisztussal, ama szőlőtökével elválaszthatatlanul össze legyetek forrva. Ő mondta tanítványainak és most is mondja nektek: „Maradjatok én bennem és én is tibennetek.” Miképpen a szőlővesző nem teremhet gyümölcsöt magától, hanem ha a szőlőtökén marad, azonképpen ti sem, hanem ha én bennem maradtok. Ha énbennem maradtok és az én beszédeim tibennetek, kérjétek és amit csak akartok, meg lesz az nektek. Abban dicsőítetik meg az én Atyám, hogy sok gyümölcsöt teremjete és legyetek nekem tanítványaim. Amiképpen az Atya szeretett engem, én is úgy szeretlek titeket, maradjatok meg ebben az én szerete-

temben. Ha az én parancsolataimat megtartjátok, megmaradtok az én szeretetemben, amiképpen én megtartottam az én Atyám parancsolatát és megmaradok az Ő szeretetében.” (Ján. XV. 4–16.)

Ha így tesztek, ha ilyenek lesztek, fizethet akkor a világ jóval, vagy rosszal. Ha olykor jóval fizetne, így fogtok szólni: ha mindent megcselekedtünk is, akkor is haszontalan szolgálak vagyunk, mert nincsen nekünk érdemünk mi magunkban, hanem minden dicsőség az örök Istené. Ha pedig többször inkább rosszal, mint jóval fizetne a világ, akkor se essetek kétségbe, nézzetek főpásztorotokra, a Krisztusra. Volt é valaha hozzá hasonló e világon és mégis meg kellett járnia a Golgothát s töviskoronát kellett hordoznia. Ez a Gecsemánét-járt Jézus megtanít titeket arra, hogy: „vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértetbe ne essetek, mert jóllehet a lélek kész, de a test erőtelen”. Ez a töviskoronás Jézus megtanít titeket erre: „Atyám bocsásd meg nekik, mert nem tudják, mit cselekesznek. Ha a világ jóért rosszal fizet, de Jézus is fizet. Melyik nagyobb? A világé, vagy a Krisztusé? Hisz Ő ezt mondja nektek: a ti jutalmatok bőséges lesz mennyben”. Ő így szól nektek: „ne féljete azoktól, akik a testet ölik meg, a lelket azonban meg nem ölhetik, hanem Attól féljete, aki mind a testeteket, mind a lelketeket a gyehennára vetheti.” Ő így biztat titeket: „valaki vallást tesz énrőlam az emberek előtt, én is vallást teszek arról az én mennyei Atyám előtt: és valaki megtagad engem az emberek előtt, én is megtagadom azt az én mennyei Atyám előtt.”

Ime, feltártam előttetek pályátok szépségeit és küzdelmeit, a világ jutalmát és a Krisztus jutalmát. Boldogok lesztek, ha a jobb részt választjátok, boldogok lesztek, ha a Jézus hívására így feleltek: Követlek Uram és felveszem a Te keresztedet. Igen, csak úgy lesztek igazi lelkipásztorok, ha nemcsak szóval mondjátok Uram Uram, hanem egész életek a Krisztusról szóló bizonyágtétel lesz. „Mert nem beszédben áll az Istennek országa, hanem erőben”. Református anyaszentegyházunk mindig akkor virágzott, mikor mindenkinek, de legfőképpen a lelkipásztoroknak ez volt a hitvallásuk, mikor így szólottak: „Nekem mind életemben, mind halálomban nyereségem a Krisztus és nem én élek többé, hanem él énbennem a Krisztus”.

Hogy erre a Krisztus-i lélekre mily nagy szükségetek van, ti magatok is tudjátok. Még sohasem vívott Krisztus Beliállal olyan nagy harcot, mint ma, és soha sem volt még annyi hitetlen, csüggedt lélek, mint most. Anyaszentegyházunk szent ügyei, szegény árva nemzetünk vérrrel megszentelt drága kincsei még sohasem forogtak olyan veszedelemben, mint most. Soha sem volt még emelkedettebb lelkű lelkipásztorokra szükségünk, mint ma. Krisztus a Gecsemáné kertben így sóhajtozott: „Szomorú az én lelkem mindhalálíg.” Ma is így szól, ma is így

verejtékeznek, látva népének pusztulását. Oh, de ma is imádkozik értünk, háromszor esik térdre most is, így szólván: legyetek ébren, vigyázatok és imádkozatok.

Oh, ha a földi gondok, a bánat, a keserűség le nem zárná a ti szempilláitokat; ha el nem aludnátok, mint hajdan a tanítványok, hanem ébren lennétek és vigyáznátok és imádkoznátok; ha a Szentlélek tenne titeket vigyázókká; ha fejetekben a Krisztus világossága, az evangéliom igazi tudománya fényeskednék; ha szíveteket ma egészen oda adnátok Istennek és Krisztusnak; ha a hit, a reménység és a szeretet bővülkődnék bennetek és a Krisztus szelidsége és alázatossága, s ha a krisztusi fegyverzet, amelyet most magatokra vesztek, mindig rajtatok maradna, hogy látván mások is a ti jó cselekedeteiteket, dicsőítsenek a mennyei Atyát. Oh bárcsak ez az óra egész életetekre elhatározó, irányító, gyülekezetetekre és Anyaszentegyházunkra áldásthózó volna, ami hogy meglégyen: hallgasson meg minket az Atya, Fiu és Szentlélek teljes Szentháromság egy örök Isten

Amen.

Püspöki jelentés.

A szlovenszkói tiszáninneni református egyházkerület Kassán, 1932. október hó 11—12. tartott s lelkészszenteléssel egybekötött közgyűlésén előterjesztette: *Péter Mihály* püspök.

(Folytatás.)

3. §. *Vessük mélyebbre a hálót.* Azt mondtam jelentésem előbbi részében, hogy az emberiség sorsának jobb irányba való vezetése legelső sorban nem tőlünk függ, nem rajtunk fordul meg, ámde azt is kifejeztem, hogy Istenre és saját erőnkre támaszkodva, életünket, sorsunkat valamivel mégis elviselhetőbbé, szebbé tehetjük. S mikor a háló mélyebbre vetésére célzok, ezzel nemcsak a szószék, az Isten igéjének tisztán, elegyítetlenül és teljes intenzitással való hirdetésére gondolok, hanem azokra az eszközökre is, amelyeket *belmisszió*-nak nevezünk, amelyeknek gyakorlatba vételére az idő nagyon is sürget bennünket. Mikor tavalyi közgyűlésünkön azt a határozatot hoztuk, hogy az egyházkerületünkben eddig gyakorolt ama rendszert, amely a belmisszió rendezését, irányítását, felügyeletét egy embernek, az egyházkerületi misszionáriusnak a kezébe tette le, megváltoztattuk oly módon, hogy mindenik egyházmegye élére egy belmissziói előadót rendelünk választani, ezen felül pedig kreáltunk egy egyházkerületi missziói előadói állást is, ez új rendszer létesítését illetőleg, bizonyos részről, aggodalmakat tapasztaltunk. Én azonban remélem, hogy ez az aggodalom kevesével el fog oszlan, mert a kezdet már is biztatónak mutatkozik. Ez egész kérdésről az előadó ur fog jelentést tenni, de nekem is kell egy pár meg-

jegyzést tennem és ez az, hogy e nagy ügynek a sikere elsősorban a lelkészek kezébe van letéve. Hiába plántál Pál, t. i. a kerületi előadó, hiába öntöznek az Apollósok, az egyházmegyei előadók, ha az Isten az ügy gyökerénél álló lelkészek szívét meg nem indítaná. Hála azonban Istennek, mintha már megindította volna. A legszélső egyházmegye; Felsőzemplén, mutatta erre nézve a legelső és legszebb példát, amidőn f. évi augusztus 14-én sok-sok egyház ifjuságának a bevonásával Deregyőn magyar, augusztus 15-én pedig a szlovák ifjuság részére Vásárhelyen (Trhovište) szlovák ifjusági konferenciákat rendezett. Sok, egyházi életünket érintő kérdések tárgyalattak meg azokon. Illesse dicséret Lengyel József egyházkerületi és Böszörményi Sándor egyházmegyei előadó urakat, de mindazokat is, akik egyházunk ütőerén tartván kezüket a Bethesda vizét megmozdítani segítettek. Mindkét konferenciát lelkemből üdvözöltem, a vásárhelyit természetesen szlovák nyelven. Meggyőződésem, hogy hasznosabb, célirányosabb az ilyen konferenciákat szűkebb körben és nem nagy távolságokról összevont ifjuság részére rendezni, nem Husztól Komáromig toborozni össze a híveket, mert ezek oly nagy költséggel járnak, hogy bizonyára egy tornyot lehetne belőle építeni, míg ha kisebb is a tábor, ha szűkebb körből vonatik is össze az ifjuság, az eredmény mégis éppen annyi lehet. De még azt is megjegyzem, hogy az ilyen ifjusági konferenciákat én olyan lelkigyakorlat-féléknek tartom, amelyekből ki kellene zárni a látványosság, a külsőség keresését, hogy ne ez, hanem a lélek vigye oda a lelkeket, amely lelkeket azonban már otthon, a gyülekezetekben kell krisztusivá tenni.

A lefolyt esztendőben mind erőteljesebb hangok emelkedtek az irányban, hogy itt is meg kellene teremteni az ORLE-t. Mindazokat az érveket, amelyeket etekintetben az illetők felsoroltak, magamévá teszem. Kétségtelen, hogy ha valaha igaz volt, úgy főképpen ma igaz az, hogy az egyesülésben nagy erő van: Concordia res parvae crescunt, discordia maximae dilabuntur. A lelkészi kar a maga nagy egészében ma olyan, mint az oldott kéve. Ha vannak is egyházmegyei lelkészegyesületek, de nincs sem kerületi, sem az egészet átfogó országos lelkészegyesület. De egy ilyen egyesületre nem másért van szükség, hanem csak az erők összefogásáért, az önképzés elősegítéséért, leginkább pedig azért, hogy hatalmas segítője legyen a hivatalos egyháznak mindazon kérdések megoldása tekintetében, amelyek anyagi és jogi helyzetünkkel összefüggésben állanak. Etekintetben példa lehet előttünk a magyarországi ORLE, amelynek a törekvését, ha kezdetben félreértették is, de később kiderült, hogy az egyesület az Egyház nagy kérdései megoldásának hatalmas segítő társává vált. Ha itt is úgy lesz, akkor mi

is eredményeket fogunk elérni és ezzel is mélyebbre tudjuk vetni a hálót.

Mikor a háló mélyebbre vetésére célzok, gondolok ama másik nagy követelmény megoldására is, t. i. az egyházi fegyelmezésre. Én valamikor fiatal koromban ezzel a kérdéssel nagyon bőven foglalkoztam és erről a Prot. Egyház és Iskola című lapban egy nagyobb-szabású tanulmányt irtam. Mert vizsgálva egyházunk arculatát, korán kialakult lelkemben az a nézet, hogy a mi református egyházi életünknek valami igen nagy hiánya van. Annyi ugyan kétségtelen, hogy mi elsősorban tanító, nevelő egyház vagyunk, de ha minden buzgóságunk hiábavaló volna, akkor már egyszerűen eresztjük el a féket, dobjuk oda a gyepőt. Nincs a világon, kezdve a családtól, olyan alakulat vagy testület, amely a kebelébe tartozókat egyszerűen csak tanítani akarná, csak kötelességeket írna eléjük, de a tanításra mitsem adókat, a törvényeket áthágókat és a nevelés törvényeit kicsufolókat ne rendszabályozná, a kihágókkal, a bűnösökkel szemben semmi korlátot nem állítana fel, semmiféle megtorlást nem alkalmazna. Az ilyen alakulatot méltán lehetne nevezni gyülelészek társaságának, amely önmagát tépné széllyel. Amint jól mondja az iskolákról Comenius Ámos János, hogy azok fegyelmezés nélkül olyanok, mint a malom víz nélkül, ez az igazság áll minden intézményre és éppen azért, mióta egyház csak van, az igehirdetés, a nevelés és tanítás mellett mindig ott volt a fenyítés, a fegyelmezés is és pedig azon egyszerű okból, mert mi *emberek* vagyunk és nem angyalok. Ha az ember már olyan tökéletes volna, hogy már az ige fegyverével is fegyelmezni lehetne, akkor másnemű fegyelmezésre nem volna szükség. Az egyházi fegyelmezés a református egyháznak is mindig egyik erős fegyvere volt, csak 50—60 éve ment ki a divatból, amikor a *liberálizmus* hamis jelszava a református egyházat is megtévesztette. Ma, különösen közrendű hivatásunkkal szemben, a fegyelmezés majdnem a semmivel egyenlő. Maculay vitatkozván egy ízben Ranke-val, az igazi történetíró elfogulatlan-ságával felsorolja mindazokat az érveket, amelyek egyrészt a katholicizmus, másrészt a protestantizmus mellett vagy ellen szólanak és a többek között így nyilatkozik: „Tizenkétévszáz eseménydus év tapasztalatai, az államférfiak 40 nemzedékének tehetsége és türelmes fáradozása oly tökéletessé fejlesztették e politikát, —amely alatt a disciplinát is érti—, hogy az összes alkalmatlanságok között ez foglalja el a legfőbb helyet. Minél szilárdabban meg vagyunk győződve, — folytatja tovább, — hogy az ész és a Biblia határozottan a protestantizmus mellett szól, annál nagyobb a kedvetlen csodálat, amelylyel ezt a taktikai rendszert nézzük, amelylyel ezt a taktikai rendszert nézzük, amely ellen hiábavaló volt az ész és a Biblia felhasználása.” (Maculay: Tudósok 306. l.) Igazabb szavakat még soha senki sem mondott. A mi

kezünkben itt van a Biblia, szánkban az I g e, de a fenyíték kiesett a kezünkéből. A róm. kath. egyház kezében ott van a fenyíték is és kérdezzük, hányan hagyták ott a róm. kath. egyházat azért, mert ott fenyíték van? Sőt inkább nem a legnagyobb-e a csodálkozás, az elszörnyűködés a róm. kath. egyház hívei között, ha látják, hogy református egyházunk a maga híveivel szemben semmi zabolát nem ismer, hogy itt mindenki azt teheti, amit akar, hogy itt anarchikus állapotok is képződhetnek és az egyház semmit sem mer vagy akar ez ellen cselekedni. Hát a demokrácia már egyuttal szabadon-élést jelent? Miért hozunk törvényeket a jórendre, miért tiltjuk a vadházasságokat, a hazugságot, az Istenkáromlást, miért tartjuk szentnek a t i z parancsolatot, miért a Krisztus törvényét, miért rendeljük el, hogy a gyermekeket a szülőknek meg kell kereszteltetni, konfirmációban részesíteni, miért hangoztatjuk a templombajarást, az urvacsorával való életszükségét, az áldozatkészséget, a tiszta és puritán életet, a szülék, az öregek, a felsőbbségek tiszteletét és mindazt, ami a törvénykönyvünkben, a hitvallásunkban és a Szentírásban benne foglaltatik, hogyha ezek ellen vétkezőkkel szemben tehetetlenek vagyunk. Hiszen ha ez tovább is így megy, a református egyház elveszti minden tekintélyét és a többi egyházak előtti guny és megvetés tárgya lesz és hogyan tudna az olyan egyház hódító utat tenni, amelynek semmi fék nincsen a kezében? Messzebbmenőleg is gondolkozzunk csak e nagy problémáról. Ma már az egész világon csődöt mondott az a liberálizmus, amely a 19. századnak uralkodó eszméje volt, ma már mindenki látja, hogy ez az eszme volt az, amely megrontotta a társadalmat és felbomlasztotta az állami életet, ma már nagyon sok állam arra törekszik, hogy a bomlasztó erőket a régi hagyományokat tiszteletben tartó é p i t ő erőkkel helyettesítse. Erre törekszik nemcsak a legtöbb állam, de maguk az egyházak is, maga a róm. kath. egyház ezt a bástyáját, még inkább kiépíteni akarja, hittestvéreink pedig: Jugoszláviában és Magyarországon már is behozták a szigorú egyházi fegyelmezést és ennek keretében —végső fokon— a gyülekezeti való kizárását is és pedig sikerrel és haszonnal, amint ezt a Magvetőből hivatalos lapunkba átvett cikk is igazolja, de erre nézve a példáknek egész seregével tudnék előállani. Jól kössünk azért, hogy jól oldhasunk, hogy az újabb idők napirendre ne térjenek felettünk. A szatmári békekötést követő időkben az előbb lezajlott hosszú háborúk után lesüllyedtek az erkölcsök, alásüllyedt az egyház erkölcsi színvonala annyira, hogy egy gyengébb pillanatban még a gondnokok addig szigorú esküformáját is jónak látták megváltoztatni, de hamar felriadtak, mert látták, hogy így veszedelembe zuhannak. Most is meglazultak az erkölcsök, az egyházi életben fellépett a rakon-

cátlan szellem, vigyázzunk, nehogy megalkudjunk a körülményekkel és szemet hunyjunk az egyházat pusztító veszedelmek előtt. A fegyelmezés becsületünknek, tisztességünknek és jövőnknek kérdése. Mindent kövessünk el, hogy igehirdetésünk hatékony, a belmisszió eredményes legyen, de a megátalkodottakkal szemben hozzuk be a szeretetteljes fegyelmezést. Mikor tehát én a hálóknak mélyebbre vetésére gondolok, ez alatt ezt is értem és a törvénykönyvnek ma tapasztalt hiányait úgy kívánám pótolni, amint azt már általában követeli az egyházi közvélemény. De ha etekintetben az egyházi törvényeket pótolni kívánom, ha azt óhajtom, hogy legyünk szigoruak hiveinkkel szemben, akkor egyuttal legyünk szigoruak magunkkal szemben is. Mert mit mondana népünk, ha vele szemben behoznánk a szigorú fegyelmezést, önmagunkkal szemben pedig a törvénykönyvünkben levő fegyelmi eszközöket kellőképpen nem alkalmazzuk. Törvény van rá, hogy az egyházlátogatást milyen részletességgel kell meg ejteni, hogy mi mindent kell meglátni, ellenőrizni és arról jelentést tenni. Ugy van-e ez, ekképen történik-e ez, rábízom a megítélését az elfogulatlanokra. Valahol hiányok vannak, de — sajnos — a megfelelő intézkedések igen sokszor elmaradnak. Egyházmegyék, egyházkerületek, egyetemes konvent határozatokat hoznak és a határozatok végrehajtása igen gyakran elmarad. Példákat hozzak fel, hivatkozom csak egyetlen egy esetre: a losonci teológiára?! Természetes, hogy így nem lehet egyházat építeni, ha a háló csak a kezünkben van, de a mélyre nem vetjük.

A háló mélyre vetése volna az is, ha felbresztenék oly arányban, mint ahogyan azt a szükség kívánja: az áldozatkészséget. Én nem mondom, hogy ez egészen meghalt volna, hiszen beszélő számok mondják, hogy: él! Csak át kell tekinteni az egyházkerületi közgyűlés jegyzőkönyvének a függelékében felsorakoztatott adatokat. De ez az áldozatkészség — akármennyire imponáló is — nem terjed túl a saját egyház határára. A közegyház iránti áldozatkészség — eltekintve talán az Árvaháztól — még mindig csak a lelkek mélyén szendereg! Nem hozom fel még egyszer a losonci teológiai szeminárium példáját, de azt meg kell említenem, hogy a közigazgatási járulékok és az özvegy-árva gyámintézet ügye iránt egyházi közönségünknel nincsen kellő érdeklődés. Képesek lennének-e ilyen körülmények között egy református tanítóképzőintézet fenntartására? Pedig az áldozatkészséget már csak azért is fel kell ébreszteni, mert igen közel van az állam és egyház elválasztásának ideje, csak a vak nem látja, hogy minden út odavezet, ahol aztán egyszerre mindent a magunk erejéből kell pótolni, amikor aztán már nemcsak arról kell gondolkoznunk, hogy miképpen tudjuk a saját egyházainkat fenntartani, belhivatalnokait fizetni, de arról is, miképp le-

szünk képesek az egyetemes egyházat fenntartani és annak a szükségleteit ellátni. Mi teljesen meg vagyunk győződve arról, hogy az *Egyház, örök* intézmény, mert Krisztus alkotta, de alkotása csak úgy maradhat fenn, ha az a *lélek él* bennünk is, amelyik élt elődeinkben, t. i. az áldozatkészség lelke. Csakhogy ehhez az az első feltétel, hogy mi magunk is igyekezzünk igényeinket szűkebb térre szorítani, igyekezzünk kevesebbrel megelégedni, szemünk előtt tartva őseink példáját, akik sokszor hasonló körülmények között, nemcsak saját egyházukat tudták fenntartani, de nagyszabású közintézmények teremtéséhez is volt erejük. Fő-és középiskoláink legnagyobb része ezekben a nehéz időkben jött létre, valamint számos közhasznú intézményeink ekkor létesítettek, de közrendű népünk nem hordott akkor fényesebbnél fényesebb ruházatot, hanem a magasötte-fonta lenés kender ruhákba öltözködött. Míg a régi egyszerűséget és igénytelenséget vissza nem állítjuk, magasabb, eszményibb dolgokért nem fogunk tudni áldozni. Ne tekintsük az államsegélyt olyannak, mint amely egyedüli megmentő eszközünk, sőt én úgy gondolkozom és ezt bátran ki is merem mondani, hogy sok tekintetben kerékkötőnk, lelki erőnk megsibbasztásával és függellenségünk feláldozásával jár. Még egészen fiatal lelkész voltam, midőn Szilágyi Dezsőt, ezt a nagy államférfiut és református embert a dunamelléki egyházkerület főgondnoki székébe iktatták és sohasem felejttem el programbeszédének egyik részét, amelyik így szólott: „Ova intem egyetemes egyházunkat attól, hogy az állami segítségben keressék az egyház megmentésének az útját, mert ez nem előre vinni, nem fellendíteni fogja az egyházat, hanem az erejét fokról-fokra elsorvasztani.” Szilágyi Dezső ezeket a szavakat Magyarországon mondotta, abban az országban, amelyiknek a célja és iránya majdnem teljesen egybe esett a református egyháznak céljaival és irányzatával. Én akkor e szavakon megdöbbsentem, de később — már Magyarországon is — és különösen itt Csehszlovákiában, mindinkább beláttam, hogy Szilágyi Dezsőnek milyen nagy igazsága van és ezt nem is kell hosszasan bizonyítani, csak szét kell tekinteni egyházi életünknek egész területén és be kell ismernünk, hogy az állam szekeréhez való kapcsolódásunk mintha megsibbasztotta volna kezeinket, mintha megbénította volna bennünk az ősi erőt. Már most készítsük azért elő magunkat a minden bizonnyal bekövetkező jövőre és vessük a hálót úgy is mélyebbre, hogy próbáljuk e súlyos időkben is felbreszteni a lelkekben az áldozatkészséget. Minden új útra lépés, intézményeinknek új alapokra fektetése megrázkódtatásokkal szokott járni, így leszünk ennél a kérdésnél is és kezdetben lesz majd zúgolódás, kiáltozás, de amint őseink is mindig megkeresték és megtalálták a mentő eszközt, úgy leszünk mi is.

Uti jegyzetek.

XIII.

Aberdeen, 1932. okt. 7.

Aberdeenről mindössze annyit tudtam idejövetelem előtt, hogy egyetemi város másfél százezer lakossal s hogy a glasgowiak „aberdonian gallery”-nek nevezik a városi parkokban azt a rácsontuli helyet, ahol a zenekarok és concert partyk előadásait díjmentesen lehet hallgatni. A glasgowiak malicájával szemben meg kell állapítanom, hogy Aberdeen egy kedves és kellemes hely, amely természeti szépségei mellett az egyházi élet tanulmányozása tekintetében is bő alkalmakat nyújt.

Ideérkezésem után mindjárt alkalmam nyílt résztvenni egy 5 napos konferencián (Aberdeen Keswick Convention), amelyet az Aberdeen Evangelistic Association rendezett. A konferencia szeptember 26-án nyílt meg az YMCA nagytermében s délutáni és esti üléseit a Gilcomston Churchben tartotta s szeptember 30-án este volt a záróülés a Summer str.-i Gilcomston Churchben. Összetételét és célját tekintve ez egy felekezeten felülálló meeting volt: „mindnyájan egyik a Krisztusban” jelszó alatt s a különböző denominációk lelkészei, illetve világi emberei szerepeltek előadókként. Szeptember 28-án délután és este speciális ülés volt a belmissziói munkások: vasárnapi iskolai tanítók, bibliaköri vezetők stb. részére.

Az igazat megvallva, nem tudok tulságosan hevülni az u. n. „általános keresztyén” irányzat törekvései iránt s az ilyen konferenciáktól nem várok sok eredményt, mert ezek minden jó törekvés dacára is színtelenek maradnak s a legkardinálisabb kérdések tekintetében csupán a felszinen mozgó: azonban nevezetes élmény volt számomra meghallgatni két kiváló igehirdetőt. Az egyik J. Russel Howden southboroughi anglikán lelkész, a másik M. B. Duncan, a Tynecastle Church of Scotland lelkésze Edinburghból; különösen J. Russel Howdentől hallottam három olyan bibliamagyarázatot, amelyeknél még Sörös Béla sem tud különbet mondani. A konferencia mindenestre eklatáns tanúsága volt a felekezeti egyetértésnek.

Egy másik szép jelét volt alkalmam tapasztalni ugyanennek október 3-án este a Crown Terracei Methodist Churchben, ahol hálaadó istentisztelet volt a 3 methodista egyház egyesülése alkalmából. A Church of Scotlandot Principal Cairns theol. professor, az anglikán egyházat dr. Deane aberdeeni püspök, a baptista egyházat E. Hopkins lelkész képviselték az ünnepélyen. Dr. Cairns előbb egy történeti visszatekintésben azokról az egyesülési mozgalmakról beszélt, amelyek Angliában és Skóciában már a megvalósulás stádiumába jutottak s kifejezte őszinte örömét a methodista összeforrás alkalmából. Egyben hangsúlyozta ama

meggyőződését, hogy a legszebb reménnyel tekint a jövőbe, amely még közelebb fogja hozni a brit egyházakat. Aztán J. Wesleyről emlékezett meg, mint kora hősről, akinek hatása nemcsak egyházi, de etikai és politikai síkban is érezhető az egész világon.

Már előre kíváncsi voltam hallani, hogy mit fog mondani egy anglikán püspök egy methodista ünnepélyen? Azt hittem, hogy hallok majd egy pár sima, udvarias és lágymeleg frazist. Csalódtam. Dr. Deane azzal kezdte, hogy ő igazi meleg szeretetet érez J. Wesley methodizmusá iránt s nagy tisztesség reá, „a szegény kis püspök”-re nézve, hogy ugyanabban a county-ban (Lincolnshire) született, amelyben Wesley, akire úgy tekint, mint az Istennek egy szentjére. Örömmel üdvözli a methodista egyházak unióját s meg van róla győződve, hogy következni fog egy még szélesebb unió az angol egyházak életében. Mikor fog így beszélni Kálvinról, vagy Lutherről egy kath. püspök egy prot. ünnepélyen? Pedig a helyzet csaknem egészen kongruens.

Több lelkésszel volt alkalmam beszélgetni egyházi kérdésekről s a többek közt szöbakerült az igehirdetés kérdése is. Az egyik lelkész mondotta, hogy az angol és skót presbiteri egyházakban *becsület kérdése* (point of honour), hogy a lelkész minden alkalommal a saját maga által irt beszédet mondja. Elbeszélte, hogy haza érkezvén egy nyár végén vidéki konferenciákról, ahol előadásokat tartott, nem volt ideje a következő vasárnapra új beszédet írni: engedélyt kért a presbitériumtól, hogy saját régebbi beszédét ismét elmondhassa s miután a presbiterium ezt megengedte, a templomban a gyülekezet előtt is kijelentette, hogy most egy régebbi predikációját fogja elmondani.

Nagyszerű alkalmam nyílt volna egy kis nagyképtüsködésre s mondhattam volna, hogy hát mi is otthon kizárólag saját beszédünket prédikáljuk minden alkalommal. Azonban őszintén megmondtam az igazságot, hogy bizony mi nem csinálunk lelkiismereti kérdést ebből a dologból s elmondogatjuk biz ott a mások által megírt s publikált beszédeket, amelyekből bő raktárral rendelkezünk. Hangsúlyoztam, hogy nálunk az itteni rendszer nem valószínű meg, mert a lelkészek 95 százaléka falun gazdálkodván sokszor hétfőtől szombat estig a réten és mezőn kell foglalatoskodnia. Hát erre igen elszomorodott az én skót kollegám s lehetetlennek tartotta azt, hogy a lelkészek előbbvaló foglalatossága legyen az igehirdetésnél s hangsúlyozta, hogy a lelkészeknek mindenekfelett való hivatása, hogy a köv. alkalomra az igehirdetésre a leggondosabban előkészüljön. Hogy megvigasztaljam, elmondtam neki a pataki diák történetét, aki legációba kimenvén nagypéntek délelőttjén nem csekély megrökönyödéssel vette észre, hogy a lelkész ugyanazt a predikációt mondja, amelyet ő a délutáni alkalommal volt

mondandó. Azonban az illető nem lett volna pataki diák, ha ki nem tudta volna vágni magát a kellemetlen szituációból. Elkövetkezvén a d. u. istentisztelet ideje, ő is elmondta ugyanazt a predikációt, csak hogy egy lényeges változtatást eszközölt rajta. A lelkész ugyanis így kezdte: „Nyugodalom... nyugodalom...”, a legátus meg emigy: „Pihedelem... pihedelem...”. Nehéz volt angolban visszaadni ezt a változtatást, de úgy hiszem sikerült, mert a skót kollega úgy nevetett, hogy a könnyei potyogtak.

Komolyra fogván a dolgot megmagyaráztam neki, hogy nem olyan nagy bűn és szerencsétlenség, ha egy lelkész a más által megírt beszédet predikálja, mert mindig jobb, ha más jó beszédét mondja el, mint a maga esetleg rossz tákolmányát. A charismák nem egyenlők s nem minden pap egyuttal kiváló igehirdető is. Ebben aztán megegyeztünk.

Hanem ha haza segít Isten, mindazon lelkésztársaimtól, akik nem prédikálják minden alkalommal saját beszédjüket, koponyánként 10 K. ágensdíjat fogok beszédni azért, hogy megvédtem álláspontjukat a magas külföld előtt. Ebből az összegből szeretném hazamenet Párist, Genfét és Bécsset megnézni: azt hiszem, hogy ki fogja futni.

Mr.

A tiszáninneri egyházkerület

október 11. és 12. napjain Kassán tartotta meg rendes őszi közgyűlését Péter Mihály püspök Tornaillyay Zoltán ker.-i főgondnok elnökségével.

A közgyűlés lelkészavatással volt összekötve, amikor is a kassaiak ősi templomában, impozáns ünnepség keretében 16 ifju lelkipásztor és pedig Varga Imre rimaszombati, Kecskeméthy Lajos szádélói, Gecse Endre gálocsi, Nagy József palágyi, Nyitray Dezső tussai, Lengyel András bárcai, Kovács Ferenc csécsi, Pándy Bertalan felsőlánci, Orémus Endre mbödi, Keresztury László mkövesdi, Erdélyi Zoltán mizségi, Csontos László páskaházai, Nagy János hubói, Ádám Lajos naprágyi, Széplaky Gyula kálosai és Molnár Gyula balogiványi lelkész nyert a lelkészi szent szolgálatra ünnepélyes felavatást. A szószéki szolgálatot Varga Imre ifju lelkész végezte és Pál Róm: VIII. 31. alapján hitvallást tett arról, hogy a multak ragyogó példája szerint a jövő feladataival szemben, amikor nehéz időkben, jöhető megpróbáltatások között, az erkölcsi pusztulásba siető emberiséggel, látszatkeresztvérséggel és az eláradt szenvedések közt felsíró kétségbeeséssel kell megküzdeni: egyetlen ut van a keresztényen eszme diadalra juttatásához: Ha Isten velünk, ki lehet ellenünk?"

Az avatást Péter Mihály püspök végezte. A maga egyszerűségében is megrázó erejű jelenet volt a püspök és az őt körülvevő palástos ifju lelkészek csoportja, amint egyszerű atyai szavakkal kioktatja őket a rájuk váró kötelesek ismeretére és megmutatja nekik az utat,

amelyen botránkozás nélkül járhatnak.

Ezután Szőke István kerületi jegyző bemutatta az ifju lelkészeket a gyülekezetnek és a lelkipásztorok az esküt letették. A püspök és az esperesek kézrátételével, a felavatottak és a gyülekezet megáldásával ért véget a szertartás.

Délután még a bíróság és a különböző bizottságok ülészeket késő éjszakáig.

12-én reggel 8 órától a kerület közgyűlése kezdte meg tanácskozását. A püspök imája, a kerületi főgondnok megnyitó beszéde és a gyűlés megalakulása után a szavazatbontó bizottság terjesztette elő jelentését, amely szerint egyházkerületi papi tanácsbíróvá Lengyel József és Kövér Árpád, zsinati rendes képviselőkké Lengyel József, Miskolczy Endre és dr. Mertens Alfréd, póttagokká Szőke István, Kövér Árpád, dr. Kiss Bálint és Fekete Miklós választottak meg. A püspöki jelentés és előterjesztések után a számvéviszék és pénztár, valamint a tanügyi és belmissziói jelentések vétettek tudomásul. A közalapi kölcsönből iskolát építő egyházközsegek 10 évi törlesztésre 6 % kamat mellett segélyt nyerhetnek. A templomszékek használata tárgyában az esperesek és em. gondnokok által készített szabályrendeletjavaslat megtárgyalás és véleményadás céljából az egyházmegegyekhez tétetett le. A reformáció emlékünnepeken az évforduló napján való megünneplése kötelezőnek mondatott ki. Elhatározta a kerület a népiskolai vallástani könyvek kiadását stb. stb. Nagy vihart keltett a gyűlésen a gömöri egyházmegegye közigazgatása terén panasz tárgyává tett mulasztások ügye, melyek miatt az egyházmegegye esperese ellen a fegyelmi eljárás megindítását rendelte el a kerület. A püspöki körlevelek, jelentések, a referátus és országos hivatal leiratai tudomásul vétettek. Kimondotta a kerület, hogy Szlovák Ujhely és a hozzátartozó szórványok, mint anyaegyházhoz Nagytoronyához tartoznak és azokban a hitoktatás végzése a nagytoronyi lelkész hatáskörébe utaltatott. A reverzálisok ügyében az ungi em. által alkotott szabályrendelet megerősítést nyert.

—vess—

Pályázat. Az eltávozás folytán megüresedett orgonista-kántor tanítói állásra a kigyósi ref. egyház presbitériuma pályázatot hirdet. I. Tanítói javadalom: lakás (két szoba, konyha, speiz, kert.) 10 q. buza, 10 q. zab, 2 öl tüzifa beszállítva. 2 drb. kender-föld. Készpénz 1200 kő. Államsegély. II. Kántori javadalom: 3 k. h. szernyemocsári föld, 1 öl tüzifa és 1 drb. legeltetés, 240 kő. pénz. Kötelesség: osztatlan iskola vezetése, tanítása, kántori teendők végzése, énekkar szervezése, a lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése és az egyháztársadalmi munkák végzésében segédkezés. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak ref. vallásu, állampolgársággal bíró okleveles férfi kántor orgonista tanítók. A pályázati kérvények okt. 25-ig adandók be a ref. lelk. hivatalhoz Kigyós, p. Beregszász. Az állás XI. 1 én elfoglalandó.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vélké Kapuban” címre küldendő: Egész évre — — 70 korona Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény a vajáni, a kiadóhivatalra tartozó megkeresések pedig a csicserei lelkesi hivatalhoz küldendő.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Október 31.

Amióta világtörténelmi jelentőséget nyert, már a 415-ik.

Négyszáztizenöt év óta világít az egymásután következő nemzedékeknek, mint egy hatalmas utjelző, a világtörténelem folyamatában.

Világtörténelmi jelentősége kétségtelen; hasztalan akarják itt ott néha jelentőségét kisebbíteni, vagy egészen elvitatni, korszakos jelentőségét letagadni lehetetlen.

Mindenképen ez a nap az utjelzője annak a mozzanatnak, amivel az emberiség élete folyása egy olyan új irányba fordult, amely irányban haladva a szellemi és anyagi fejlődésnek olyan magaslatára jutott, amelyről alig merhettek álmodni is a megelőző kor emberei.

A kulturának csodálatos magasságokba ivelése, a szellemi élet meglepő alkotásai, a társadalmi élet nagyarányu haladása amaz ideál felé, hogy minden teremtett léleknek biztosítva legyenek emberi jogai, még a technikai téren bekövetkezett szédületes haladás is, az ezzel a dátummal meginduló hatalmas mozgásban, a reformációban gyökereznek végeredményben, mégha talán ez a tény a századok távolsága miatt nehezen észrevehető is már, mégha ezek a jelenségek, különösen a legújabb korban, ellentétben is vannak a reformációban lefektetett evangéliumi elvekkel, az emberi gyarlóság és bűnös tökéletlenség következtében.

Ennyit akkor is meg kell állapítanunk, ha akármilyen materialista módszerrel vizsgáljuk a történelmi jelenségeket, ha teljesen kikapcsolnánk is azt a gondolatot, hogy az emberiség történelmét az élő Isten keze vezeti és irányítja titokzatos céljai felé, ha teljesen megtagadnánk is a gondolatot, hogy: „E világnak történeti, Lesznek akaratóból.”

Mi azonban, akik hisszük és valljuk, hogy az egész világtörténelem nem egyéb, mint Istennek kijelentése, annak jelenségei Isten hatalmas kezének nyomai, a nagy történelmi eseményekben Ő ír és üzen az egymás után következő nemzedékeknek századokra szóló tanúságokat, fénylő igazságokat: mi tudjuk, hogy a reformációban az ő lelke szólalt meg az emberiség számára, az ő hatalmas keze nyult bele a világ életébe, hogy új korszakot nyisson abban; mi tudjuk, hogy a reformáció épen ennélfogva: *új világteremtés.*

A reformáció záloga és bizonyossága az Isten gondviselésének.

Az az örökkévaló Isten, aki az ős khaoszából világot teremtett, aki a roskadozó, kétségbeesésbe omló óvilágba Szent Fia által elküldötte a szeretet és irgalom örökkévaló evangéliumát s általa új világot teremtett az összeomlott réginek a helyén: az az örökkévaló Isten bocsátotta ki Lelkét a reformációban is egy válságba jutott világba, amely épen azért nyögött válságokban, mert az emberi bűnök és hamisságok az ő legnagyobb ajándékát, az örökkévaló evangéliumot rabolták el tőle... és lett megint egy új világ, lett új ég és új föld.

Megdönthetetlenül hirdeti a reformáció története, hogy jöhet akármilyen sulyos idő, borus fellegekkel teljes, égszakadás, vagy földindulás: amikor elérkezik az idő teljessége, megmozdul a Gondviselő Kéz s azonnal feltűnik a borus egen a reménység szivárványa, kisüt a szebb jövőnek életadó napja.

Nem igaz az, hogy a Lutherek, a Zwinglik, a Kálvinok csinálták a reformációt.

Az az igaz, hogy az Isten Lelke ragyogott fel a reformációban az ismételt sötétbe borult

világ felett s ezek a kiválasztott emberek csak ennek az örök világosságnak voltak szétvetítő transzparencsei. Az ő lelkek voltak az a csodálatos eszköz, amely az evangélium tiszta sugarát át-bocsátva magán, abban új áldásokat, új szépségeket látott meg és kapott a világ, mint mikor az üvegprizma csodálatos, alig sejtett gazdag pompájú színeképet varázsol elő az egyszerűnek látszó, de örök napsugárból.

Ez a lélek dolgozott a hü bizonyágtevők nagy seregében, akiknek életök sem volt drága, de győzni kellett az Isten ügyének.

Igy született meg az új ég és új föld s a világban szenvedő világra így jött el egy jobb kor.

És ma?!... Újra válságba jutott a világ. Anyagi és szellemi válság alatt szenved az emberiség. Szinte nyög és roskadozik a világ. Mintha minden összeomolni készülne!...

Válságba jutottak a lelkek. Az Ur profétái szavát nem szívelik, az oltárok hidegűlnek, az Isten anyaszentegyházának népe széledezik, szemben a vasfegyelmű, szervezett, istentelen táborral.

„Rosz időket élünk, rossz csillagok járnak!” — így beszélnek a jelek és sokszor a profétaiak is csüggedeznek.

Pedig nekünk különösen nem szabad és nem lehet csüggedni.

Nekünk kell elsősorban hirdetni, a múlt hatalmas, fénylő bizonyágaira mutatva, hogy Isten gondviselése ma is virraszt a sötétbe borult világ felett és mint a múltban, ma is csak az Ő evangéliumának világossága vezetheti ki az emberiséget a nyomorúságnak abból a sötétségéből, amelybe bűnei miatt jutott.

Nekünk kell lennünk elsősorban a nagy ősök példájára halálig hü bizonyágtevőknek életünk minden mozdulatával; nekünk kell lennünk az evangéliumi fény szétszóróinak a sötétség oszlatására.

És az Isten, amikor jónak látja, amikor itt lesz az idő teljessége, amikor ez a nemzedék megbűnhődte már a múltat: elhozza a jobb jövőt, megint kibocsátja Lelkét és lesz megint új ég és új föld, mert az ég és föld elmúlnak, de az Ő beszédei semmiképpen el nem mulhatnak és:

„E világnak történeti
Lesznek akaratából...”

A 415 év távolságából, nehéz napokban, de sok fénylő, halhatatlan bizonyágok által így biztat bennünket diadalmasan 1517 október 31.

Szőke István.

Egyházkerületi tanügyi jelentés.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Amidőn a főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés meg nem érdemelt kitüntető bizalma folytán reám hármlik a kötelesség, hogy egy-

házkerületünk iskoláinak elmúlt évi állapotáról jelentést tegyek, úgy érzem, hogy nagy és nehéz dolog e feladatnak csak megközelítőleg is jól megfelelni. Nemcsak azért, mert széles, és rám nézve csaknem ismeretlen a mező, amelyen a rendelkezéseimre álló rövid idő alatt még áttekintésre sem tehetek szert, hanem azért is, mert ezen a mezőn sok és nagy és kiáltó a szükség, fenyegető a veszedelem és mindenütt orvoslásra, segítségre, lelkesítésre, irányításra lenne szükség. Ez a munka olyan embert kíván, aki teljesen ismeri a feladatát, bizik magában, bírja az érdekelt tényezők segítő jóakarattal nyilvánuló bizalmát és akinek nem csügged el, nem sülyedez a jobb jövőbe vetett hite. Ha jelentésemben mindezek terén valahol hiány és fogyatkozás észlelhető, méltóztassék azt e feladat nehéz voltával szemben, az egyéni gyengeségen kívül, a rendelkezéseimre álló idő rövidségének is rovására írni.

Amikor iskolaügyünk állapotáról jelentést tenni akarok, azt érzem, amit a szülő, aki súlyos betegség által elcsigázott, sápadt, vézna gyermekéről beszél, akit valami fájdalmas szeretettel szeret, akit mégis, az életét fenyegető veszedelmek közül is megmenti, meggyógyítani és boldog, reményteljes jövőre, nagy feladatok elvégzésére felnevelni akar.

Mert sok és súlyos veszedelem fenyegeti ennek a mi beteg gyermekünknek, anyaszentegyházunk veteményes kertjének, felekezeti népoktatásunknak életét, annyira, hogy a könnyen csüggedő kishitűség előtt már régen kétségessé vált jövője, sőt fennmaradásának lehetőségé is. A gyermek betegségét sinylí a szülő is: az iskoláinkat elorvasztó nehéz bajok terhét csak naponként megújuló panaszok között, zúgolódva, elégedetlenkedve, sőt sok helyen már csak lázadozva emelik az iskolafenntartás minden gondjával, sokszor felelősség nélkül agyonterhelt, de minden jogtól megfosztott egyházközségek, amelyek számára hovatovább már még az iskolai tanítás felekezeti jellegének és valláserkölcsi szellemének fenntartása és irányítása is lehetetlenné lesz téve.

Sok panasz hangzott el már e helyen azok miatt a támadások miatt, amelyek iskolaügyünket a politikai hatóság, de különösen az államhatalomnak az iskolák felügyeletével megbízott közegei részéről lépten-nyomon érték és érik. És ezek a panaszok mindenkor természetesen és jogosak voltak, mert minden isteni és emberi törvénnyel ellenkező, lehetetlen és tarthatatlan az az elv, mely az államhatalom hivatalos közegeinek, a tanfelügyelőknek — sokszor úgy látszik teljesen szabadkezelt adva — lehetővé teszi, hogy a népnevelés, közoktatás ügyét odaállítsák a politika, nem egyszer az efemer napí pártpolitika szolgálatába.

Ez alkalommal azonban nem kívánok a kérdésnek ezzel az oldalával foglalkozni, inkább azokról a veszedelmekről akarok szólni, ame-

lyek itthon a magunk házában, a gyülekezetekben fenyegetnek, amelyek jórészt a világi iskolai hatóságok intézkedéseinek hatása alatt a gyülekezeteink tagjainak lelkéből váltják ki azokat az elhatározásokat és intézkedéseket, amelyek felekezeti népoktatásunk intézményei felett hováhamarább meghúzzák a halálharangot, — másrészt pedig azokról a mulasztásokról, amelyek a magunk kicsinyes érzékenységből, szülőköröségünk, feladataink, kötelességeink könnyenvevéséből, sőt könnyelmű elhanyagolásából fakadva a kis bajokkal való nem törődés révén mindinkább fenyegető nagy veszedelmekké növekedve, okozhatják a legnagyobb veszedelmet, a végpusztulást.

Ismeretes dolog, hogy az államfordulat után alkotott állami törvények az iskolafenntartókkal szemben olyan igényekkel léptek fel és olyan magasfokú kötelezettségeket állapítottak meg úgy a tanítók javadalmazása, mint az iskolák külső és belső felszerelése tekintetében, amelyeknek a maguk erejéből maradék nélkül megfelelni a mi apró és vagyontalan gyülekezeteink teljességgel képtelenek lettek. És így természetes, hogy kivétel nélkül igénybe kívánták venni és vették is az állam által kilátásba helyezett és a törvények alapján tényleg meg is adott kedvezményt: az államsegélyt.

Ez egészen természetes állapot, ha tekintetbe vesszük, hogy az államsegély igénybevételét szegénységünk mellett az a körülmény is teljesen megindokolja, miszerint egyrészt annak fedezetéül az adót mi is fizetjük, másrészt mivel a közoktatás fejlesztése, a közműveltség terjesztése elsősorban állami feladat, érdek és kötelesség. Visszont azonban ezzel szemben az is teljesen természetes, jogos és méltányos kívánság, hogy amíg egyházközségeink évszázadok óta létrehozott, fenntartott és kifejlesztett közoktatásügyi intézményeit továbbra is megtartani, ápolni és fejleszteni kívánják és ezen a téren a törvények által eléjük irt kötelezettségeket anyagi erejüknek teljes megfeszítésével a lehetőség határain belül teljesíteni kívánják és teljesítik is, — biztosítassék számukra a kötelesegteljesítés ellenértéke is: felekezeti iskoláik fenntartása, a tanítás menetének és szellemének irányítása, legfőbbképen pedig úgy általában az ifjuság nevelése terén, mint különösen a felekezeti iskolákban a hitvallásos erkölcsi nevelésnek lehetővé tétele által. Az erre vonatkozó igényünket és jogunkat soha fel nem adtuk és feladni nem is akarjuk!

Ez a felfogás teszi indokoltá azt a mi vagyoni viszonyainkhoz mérten aránytalanul nagy áldozatot, melyet az évenként előterjesztett jelentések bizonyosságként egyházközségeink a gyülekezeti élet egyéb szükségleteinek fedezetéből elvonva a közművelődés terjesztésének és a népoktatás fejlesztésének oltárára raknak. Ez a követelmény azonban, amint azt az évről-évre megújuló és általánosabbá váló panaszok bizo-

nyítják, egyáltalában nem valósul meg olyan mértékben, amilyen mértékben meghozott áldozatok után várhatnánk, sőt elvárhatnánk.

Az államhatalom egyre nagyobb erővel és követelőbben veszi kezébe a népnevelés sorsának irányítását, iskolai autonómiánkat törvénnyel biztosító alkotmányunk minden paragrafusa már régen csak illúzió. Jogainkból csak a kötelességek maradtak meg, de azok azután folyton nagyobbakká és nyomasztóbbakká válnak. Mert az állami felügyelet a lehetőség szerint minden jogot magának foglal le, a kötelességeket azonban vagy az addigi iskolafenntartóknak hagyja, vagy legjobb esetben az egyházközségről a politikai községre hárítja át, ami a más felekezettűekkel való viszonyosság és arány alapján végeredményben nemhogy könnyítést jelentené a terheknek, de épen azok megsokszorozására vezet. Mert így azután előáll az a lehetetlen helyzet, hogy a községi iskolák fenntartása révén nemcsak a házukban, hanem a zsebünkben is más gazdálkodik. Olyan, aki nekünk mégcsak felelősséggel sem tartozik.

Eljutottunk odáig, hogy az állam és az egyházi iskolák viszonyát tekintve százszázalékban megvalósulva látjuk a „timeo Danaos et dona ferentes” elvének igazságát. Az állami törvényekben az egyház részére biztosított minden „ajándékról”, az államsegélyek mindenik fajtájáról kitűnt, hogy „drága” lett nekünk, többé került, mint amennyit megér. És még ilyen drágán, iskolai autonómiánk teljes megnyirbálása, megsemmisítése árán is nem azt kaptuk, amit akartunk. Hanem valami egyebet, ami egy darabig hasznosnak, nyereségnek látszik ugyan, de végeredményében áll és veszteség.

A tanítók személyi államosításának felvetett kérdése révén kísértésbe jött és meggingott régi hűséges tanítógárdánk nagy része. És végül mit kaptunk belőle? Kaptunk az egyház felelőssége mellett évről-évre, visszatérítés kötelezettségével utalványozott „fizetési segély-előleget”, amelynek megállapításánál minden téren különbség van téve állami, községi és felekezeti tanítók között...

A VIII osztályúvá fejlesztett népoktatás az általános ismeretek megszerzésének lehetőségét ígerte olyan fokra felemelni, amellyel minden népiskola az elemi ismereteken kívül a polgári iskolák 4 évfolyamának tananyagát is közölni fogja a növendékekkel. És az eredmény? Az mélyen alatta marad a régi eredménynek, mert amíg a régi rendszerrel a gyermek 6 évre elosztva fokozatosan sajátította el az elemi ismereteket, addig most a 8 év alatt négy „csoportban”, tehát tényleg és valóságban 4 „osztály” anyagát tanulja, igaz, hogy olyan bő mértékben, hogy azzal megbirkózni, azt teljesen feldolgozni a legtöbb tanító sem képes, a növendék meg egyenesen képtelen. De következett ebből a „korszerű” intézkedésből még egyéb dolog is. A növendékek létszáma a 14 éves korhatár meg-

állapításával 25 %-kal emelkedett. Ugyanennyivel nőtt ezek szerint az „iskolafejlesztés”, vagyis az új tantervek építésének, felszerelésének és az új tanerők beállításának szükségessége is. Képesített új tanerő pedig nincs, mert nincs felekezeti tanítóképzőnk, ránk nézve nincs meg az utánpótlás lehetősége. Következésképpen képesítés nélküli egyéneket kell alkalmaznunk, akik a megnövekedett igényű munka elvégzésére természetesen méginkább képtelenek. Végeredményben tehát a 8 osztályos mindennapi tanítás révén kevesebb ismeretet sajátítanak el a gyermekek — és elviselhetetlenné vált az iskola fenntartás anyagi terhe.

(Folyt. köv.)

Felvilágosításul !

A folyó hó 11—12 Kassán lefolyt tiszánin-neni egyházkerületi közgyűlés 13. jegyzőkönyvi pontja értelmében félhivatalosan, az ügy sürgősségére tekintettel a következőket kötelelő-gem egyházkerületünk presbitériumainak tudomására hozni.

1. A Heidelbergi Káté szószéki magyarázása, népiskoláink VII—VIII. osztályában való tanítása elrendeltetett, az egyház-és iskolalátogatóság számon fogja kérni. Beszerezhető úgy a teljes káté vezérkönyv gyanánt, mint iskolai használatra szakszerűen megrövidítve s így olcsóbb árban a bárcai református lelkészi hivatalnál.

2. Tanácsosnak mondta ki Egyh. Ker. közgyűlés a földrajzi fekvés, szomszédság s rokonszenv folytán kialakult baráti szövetségek létezését lelkipásztorok, tanítók, más gyülekezeti munkások között (cserepredikálás), vallásos esték, gyülekezeti napok közösen való megtartása, egyházi lapok, belmissziói szakmunkák közösen való járatása, megbeszélések stb. tartása végett és a belmissziós munka sikeresebb, egyöntetűbb gyakorolhatása szempontjából is. Tanácsolja az okt. 31-ének ez év október 30, 31 és nov. 1-én már ilyen közös erővel s segítséggel való megünneplését, amelynél nem a dicső mult megragyogtatása legyen a predikátor célja, de megrázó erővel való megmutatása jelenbeli kötelelőseinknek s feladatainknak, melyeket egyházunk jelenlegi tagjainak — ha jobb jövőt akarunk elérni — el kell végezni s meg kell érteni.

3. A belmissziói munkák sikeresebb végrehetése céljából minden egyházmegyében kurzusok, belmissziói továbbképző tanfolyamok fognak tartatni kellő számú jelentkezés esetén, (nem csupán lelkészek számára!). E tárgyban az illető egyházmegyei belmissziói előadónál kell sürgősen jelentkezni!

4. Ajánlja a lelkipásztori munka végzéséről lelkipásztori napló vezetését, amely a beszámolást megkönnyíti s nem teszi illuzoriussá.

5. Addig is, míg a belmissziói kurzus megvárható lesz, ha valakinek utbaigazításra, szakmunkák, lapok beszerezhetőjére vonatkozólag felvilágosításra van szüksége, legjobb tudása s igyekezete szerint külön-külön szíves készséggel válaszol az egyházkerületi belmissziói előadó.

Pázmány Péter

„boldoggá-avatása“.

A Prágai Magyar Hirlapnak október 5-iki száma közli, hogy akció indult meg a magyarországi katolikus körökben Pázmány Péter boldoggá-avatása érdekében. Történetesen éppen a posta érkezése idején olvastam a „Magyar Protestáns Egyházi és Iskola Figyelmező” 1872-ik évi VIII-ik és IX-ik füzetét, amely ugyancsak Pázmány Péterről közöl egy „idevágó” érdekes adatot. Nem akarok ugyan a „boldogavatás” körül az „advocatus diaboli” szerepébe esni, de mint kuriozumot közreadom, amit olvastam, hadd lássák mások is, más oldalról is „a nagy primás életszentségét” és egy másik kath. főpap fotográfiáját is. — A dunántúli ref. egyházkerület jegyzőkönyvében, az 1619-ik év folyamán említve van, hogy Szegedi Márton nőtelen református pap Vámoson, Veszprém megyében mily kegyetlenül és gyaláztatosan meglakolt paráználkodásáért. Nyomban hozzá teszi azonban a bejegyző, hogy ezen szégyenletes esetet a római katolikusok az egész magyar evangélikus papság ellen annál kevésbé fordíthatják, mert „circa hoc plane tempus ipsorum archiflaminem Petrum Pázmány ob frequentissimas cum vidua magnifici quondam Melchioris Balassa de Gyarmat, Margaretha Bakythi fornicationes, item Thomam Balasium episcopum bos mensem et praepositum posoniensem ob Zodomiam christiano homini vel etiam auditu horrendam ita per ora omnium hungaricae nationis hominum volitasse, ut jure quis cum poeta dicere potuerit: haec est in toto notissima fabula regno. Prius ergo quam festucam ex nostratium oculis eximere tentet ex Gregalium suorum oculis praelongam trabem necesse erit ut ejiciat” — !...

A „jobb, ha az országot a farkasok és rókák lakják, hogy nem mint az eretnekek” elvet valló Pázmány Péter utban van tehát a „boldog”, majd a „szent” titulus felé!

De csak a titulus felé, mert mint fából nem lesz vaskarika, úgy Pázmány Péterből sem lesz „szent” soha. Uti figura docet.

Kur Géza csicsói ref. lelkész.

Egyházmegyei közgyűlések.

A Beregi Református Egyházmegye közgyűlése szokatlan érdeklődés mellett folyt le Beregszászban f. évi okt. hó 5-én a ref. egyház nagy tanácstermében.

Lehetetlen volt észre nem venni az alkotó tagokon bizonyos szomorú lehangoltságot. Hiszen csak néhány napja álltuk körül korán elhunyt esperesünk, Molnár Ferencz koporsóját s kísértük ki a bulcsui csendes temetőbe magunkba roskadva, könnyeket hullatva. A tanácskozás termébe is utánunk jött a fájó emlékezés s egészen lehalkította máskor eléggé hangos gyűlésezésünket.

Süttő József izsnyétei lelkész, tanácsbíró, h. esperes buzgó imádságban emelte fel a lelkeket a hatalmas Úr zsámolyához erőért, segedelemért, vigasztalásért.

Székely Benedek e. m. gondnok Molnár Ferenc emlékének áldoz meleg, meghatott szavakkal s benne az elvesztett társat, a nagyra hivatott vezért méltatja.

A közgyűlés kiemelkedőbb pontjai az esperesi időszaki jelentés, egyházmegyei rajz, nyugdíjintézet jelentése, számvevőszéki, és missziói jelentések stb.

Esperesi jelentés örömmel számol be arról, hogy szeretett püspökünkkel, főtitiszteletű és méltóságos Bertók Béla urral f. évi július 1-től az Országos Hivatal a hivatalos érintkezést felvette.

A lelkészek kongrua illetményei a II. lustumra már meg lettek állapítva.

Segédlelkészek elhelyezéséről, tanítói állások betöltéséről, megerősítéséről, új tanítói állás szervezéséről, egyéb egyházhatósági intézkedésekről ad számot az esperesi időszaki jelentés.

Az egyházmegyei rajz felöleli az egyházak kül-és beléletét. A nehéz idők megpróbáltatása nyomot hagyott mindenütt. De ugyanakkor kiváltotta az élniakarás szenvedést vállaló elhatározását. Az alig 30-35 lelket számláló ilosvai leány-egyház emeletes bérházat és templomot épít. Végig a 42 anyaegyházon meglátszik az ősök örökségéhez való buzgó ragaszkodás.

A hitélet fellendüléséről már az iskolákban izelítőt kapunk. Lelkészek, tanítók nemes versenye a gyermek lelkekben teremnek áldott gyümölcsöket.

Az egyházmegye missziói lelkésze örömmel jelenti, hogy egyre erősödik az a tábor, mely lelkesen áll a missziói munka, s így az anyaszentegyház építése szolgálatában. Asszonyaink, leányaink és ifjaink mind nagyobb számmal ajánlják fel idejüket, tehetségüket, támogatásukat az építő munkára: Isten dicsőségére!

A missziói lelkész mellett a gyülekezetekben nagy szolgálatot tett Herpay Ilona, kit főtitiszteletű Püspök ur állított e munkamezőre.

Az e. m. tisztikarnak 10. éves mandátuma lejárván, a választást egyházmegye közgyűlése elrendelte s a szavazatoknak h. esperesi hivatalhoz leendő beküldési határidejét nov. hó 20-ik napjában állapította meg.

Több adás-vételi, csere és bérleti szerződés jóváhagyása után a gyűlés végetért.

A délután folyamán a bíróság az esti órákba benyúló tárgyalása fegyelmi, és közigazgatási ügyeket bonyolított le.

A máramaros-ugocsai

református egyházmegye közgyűlése Nagyszőlősen október 18-án folyt le.

E közgyűlés legfontosabb ténykedése az újonnan megválasztott tisztikar beiktatása volt. A kebelbeli presbitériumok esperessé újból *Biki Ferencet*, gondnokká *Nagy-Iday Ferencet*, tanácsbírákká: Szép Ferencet, Tusa Menyhértet, dr. Sárkány Lajost, Isaák Imrét, Kiss Istvánt, Ladányi Károlyt, Dobos Jenőt, Lator Istvánt, Tóth Endrét és Biki Ákóst, jegyzőkké: Lajos Sándort, Szabó Bélát, Tar Zoltánt és Kallós Bertalant, a közgyűlés pedig ügyésszé dr. Siménfalvy Árpádot választotta meg.

Az új tisztikar nevében Nagy-Iday Ferenc köszönte meg a presbitériumok bizalmát s adott egyben programot, ami csak két szóból áll ugyan: „megtartani a régít”, de amely éppen elég munkát és küzdelmet jelent a mai időben.

Az esperes jelentése kapcsán a közgyűlés kegyelettel emlékezett meg az egyházmegye két halottjáról: Bihari Lajosról, aki 1903 óta volt tisztviselő és Biki Jenőről, a tragikus véget ért fiatal pásztorról, a világháború egy kései áldozatáról. Balla István Salánkra segédlelkészként bekebelezetett.

A tanügyi előadó javaslatára a közgyűlés elrendeli a magyarul irni-olvasni nem tanuló és nem tudó református gyermekek összeírását, hogy számukra analfabéta kurzusokat állítsanak. Új tanügyi bizottsági tagok választatnak.

Dr. Sárkány Lajos reverzális javaslata a lelkész és tanítótestület módosításaival elfogadjatik. E szerint aki kárunkra reverzalist ad, azt a presbitériumok kizárják a gyülekezetükből. Ez így volt 1925 óta eddig is az egyházmegyénkben, most aztán a legközelebbi kerületi közgyűlés hivatása leend ezt a szabályrendeletet kiterjeszteni az egész kerületre s felterjeszteni a Konventre is egyetemes érvényű rendelet, vagy törvény készíttetése céljából. Egyházmegyénk meg van győződve róla, hogy csakis ilyen radikális eszközökkel lehet véget vetni az e téren egyre gyakrabban előforduló sérelmeknek. A közgyűlés bizottságot küld ki egy általános fegyelmi szabályrendelet kidolgozására is.

Hasonlóképpen bizottság fogja irányítani és vezetni az egyházközségek és az egyházmegye történetének megírását is.

A beregszászi magyar internátus ügyét közgyűlésünk a gyülekezetek jóindulatu figyelmébe ajánlja, maga 500 korona segélyt szavaz meg e célra.

Néhány kisebb jelentőségű ügy elintézése után a közgyűlés véget ért, melyet délután bírósági ülés követett.

Problémáink.

I. Másfél évi várakozás után örömmel vettük kezünkbe az 1931. évi konventi jegyzőkönyvet; de örömünk mindaddig teljes nem lesz, amíg az 1929. és 1930. évi konventi jegyzőkönyveket nem olvassuk.

II. Az 1931. évi konventi gyűlés jegyzőkönyve függelékében ki van mutatva, hogy a beretkei református árvaház igazgatójának fizetése volt: 7200 korona; az 1931. évre esedékes: „Szükséglet”-ben ugyanezen célra már 9600 korona van preliminálva; propaganda utazásokra és nyomdára: 9.000 korona. Hát — legyen szabad kérdezni, több lelkésztársam nevében is, — nem lesz ez egy kicsit sok?!... Hiszen az árvaházi igazgató egy egyház lelkésze is s egyházától évi díjazást nyer; az a propaganda utazás meg többre kerülhet, mint a vélt nyerendő könyöradomány!

Mi nekünk, — a periferiákon lakó lelkészeknek, — sokszor keserű óráink vannak szűkeblű és erszényű hiveink miatt, akik a különböző szent célokra igen kinosan adják obulusaikat; hát igen kérjük azokat, akiket illet: a közadakozásból gyűlt könyöradományokkal takarékosan bánjanak!

Több lelkésztársam nevében is
egy abauji lelkész.

III. Az u. n. ORLE-kérdéshez. Ha jól tudom, Főtiszteletű Balogh Elemér püspök urtól származik az a mondás, mely körülbelül így hangzik: minden ajtónak zára van s ennek a zárnak a kulcsát kell megtalálni, akkor az ajtó kinyitható. A magyar falu népe ezt az igazságot úgy fejezi ki, hogy nyitja van mindennek.

Amikor a református lelkészi kar zöme az u. n. ORLE-kérdést felvetette, tulajdonképpen egy bezárt ajtó kinyitását kezdte meg, illetve a zár kulcsát keresi. A zárt ajtó pedig a tudományos továbbképzés, (belmisszió elmélete és gyakorlata) és a lelkészi kar nehéz anyagi helyzete. Senki sem állithatja, hogy ezek a kérdések meg vannak oldva és senki sem veheti rossz néven, még kevésbbé tilthatja meg, hogy a ref. lelkészek életkérdéseikről tanácskozzanak és mint elodázhatatlanok felett sürgősen döntenek.

A név, vagy cím nem fontos. Fontos az, hogy legyen valami, aminek nevet, vagy címet kelljen adni. Különbösen is, mostani viszonyaink és törvényeink mellett is megvan e mozgalomnak az alkotmányos kerete és mindenekfelett megvan a bibliai alapja: I. Thess. V. 21.: „Mindent megpróbáljatok; ami jó, azt megtartsátok!”

Tény, hogy ez a mozgalom minden tekintetben elevenebb vérkeringést hozna egyházunk dermedt életébe, és hogy azóta, mióta pro és kontra vitatkozunk róla, már régen meglehetősen volna valósítani.

Erre is el lehet mondani: Debuisset pridem! De még most se volna késő, csak igyekezzünk, nehogy akkor akarjunk valamit, amikor már a beteg meghalt.

A mult szomorú példáján okulva azonban, le kell szögezni a lelkészi karnak, hogy e mozgalomból hatalmi politikát nem fog csinálni és tanubizonyosságát kell adni szigorú önfegyelmzésének. Ezek okvetlenül szükségesek az első lépéshez.

A szlovenszói és kárpátaljai református lelkészi kar várja a vezérek jeladását az indulsárra.

—r—a.

H I R E K

— **Lajos Sándor** fancsikai lelkész a máramarosugocsi egyházmegye új főjegyzője a napokban ünnepelte lelkészkedésének 25 éves jubileumát, amely alkalmából nagy számmal keresték fel lelkésztestvérei, hogy újabb 25 évet kívánjanak neki. Az árvaház részére 561 Kor. szeretetadomány gyűlt be, amelyből 500 koronát Lator István ajánlott fel.

— **Szabó Sándor** nagyszöllősi igazgató-tanító ugyancsak most ünnepelte 25 éves jubileumát, amikor is úgy a tanítói, mint a lelkészi kar, a gyülekezete, az iskolája, a nőszövetség, a tanügyi hatóság, a közművelődési egyesület stb. részéről meleg elismerésben részesült.

— **Husztón** a técsői, viski, királyházi és nagyszöllősi református ifjusági egyletek október 16-án szépen sikerült körzeti konferenciát tartottak, amelyen dr. Sárkány Lajos, Isaák Imre, és Szabó Elemér fungáltak.

— **Debreceni Lelkészi Tár** 12 kötete kapható özv. Liptay Lászlónénál (a néhai naprágyi lelkész, Liptay László özvegyénél) Rimaszombat, Ferenczy utca. Kötetenként 20 Koronáért. Érdeklődők forduljanak oda.

— **Egy marék toll.** A feketicsi (Jugoszlávia) árvaház igazgatója a következő levelet küldte szét a falusi eklézsiákba: „Kedves Református Asszonyok! Most hozzátok szölok és töletek kérek az árvaház számára egy kis ajándékot. Nem sokat, csak egy marék friss ludtollat. Mostanában téptetek meg a libákat, adjatok össze belőle egy vánkásra való t s ezzel tegyétek puhábbá az árvák feje alját. A hozzávaló párnátokat mellékelve küldöm. Szives ajándékotokért fogadjatok előre is hálás köszönetemet.”

— **Értesítés.** Többek sürgetésére van szerencsém tudatni, hogy az ez évi április hóban meghirdetett ily című munkám: *Ötven temetési beszéd és más vegyes papi művek* már sajtó alatt van és legközelebb megjelenik. A már sokak által megrendelt műre megrendeléseket még elfogadok. A mű ára 25 ökorona lesz. Beregszász, Petőfi utca 38. Szentimrey József nyug. reform. lelkész, beregi tiszt. b. esperes.

— **A brit és külföldi bibliatársulat** fennállása óta közel 432.000.000 bibliát, közelebbről a múlt évben 10.552,284 példányt adott el, melyeknek legnagyobb részét, 7.349,079 példányt a társulat kötelékében álló 1099 kolportőr adta el. A fordítások száma elérte a 655-öt. A múlt esztendőben 11 új nyelven nyomattak Evangeliumot. Ebből 8 esik Afrikára, 1 Ázsiára, 1 Dél-Amerikára és 1 az ausztráliai szigetvilágra. A legtöbb bibliát, új testamentomot, illetve evangéliomot Ázsiában adtak el, kb. 6.900.000 példányt, melyből Kínára 4.506.415 példány esik. Kína a világon a legnagyobb bibliaforgasztó ország. Európában 1.800.000 bibliát terjesztettek el. Ebből a középeurópai ügynökség, melyhez Magyarország is tartozik, 328.836 példányt adott el. Magyarországon ismét emelkedett a bibliaterjesztés. Az 1931-ben elterjesztett bibliák száma 75,223, ebből 12,922 biblia, 18,605 Újtestamentom és 43,696 bibliarész. Szép eredményt ért el az idén a terjesztés a katolikus országokban, mint pl. Spanyolország, Portugália, hol tavaly adtak el legtöbb bibliát. Spanyolországban 275,656, Portugáliában 100,448 példányt. A Társulat az elmúlt évben fordításokra, átdolgozásokra, nyomtatásokra, kötésre és szállításra kiadott: 207,686 angol fontot (4.361,406 P.).

— **Dr. Ravasz László** rádioprédikációi során négy prédikációban összefoglalta az eleveelrendelés tanának legfontosabb, sarkalatos pontjait. A tiszta református álláspontot ezeknél a prédikációknál világosabban és meggyőzőbben aligha lehetne kifejezni a predestinációról. A Kálvin Könyvtár első számaként jelentek meg Dr. Ravasz László prédikációi. A kiadóhivatal: Sylvester nyomda Rt., Budapest, VI., Hermina-ut 37, Kaphatók a Kálvin Könyvtár füzetei a könyvkereskedésekben is.

— **Magyarországon** az egyik katolikus lap kifogásolja, hogy a róm. katolikus egyháznak 843.761 hold földje egyenlőtlenül van elosztva a főpapok között. Sürgeti a papi földek vagy-

közösségét, sajátágosan „ősi keresztyén mintára” való felosztását és azt, hogy a hercegprímástól lefelé, a papság fizetési osztályokba soroztassék.

— **A foktői** református egyházközség presbitériuma elhatározta, hogy azoknak az egyház volt tisztviselőinek, lelkészeinek és az egyház patrónusainak sírját, akiknek hozzátartozói nincsenek vagy nem is élnek, — állandó gondozásba veszi.

— **A philadelphiai** (Amerika) fiatalság erkölcset védő bizottság elnöknője tervezetet dolgozott ki, mely szerint minden káromkodó szót 62 cent pénzbírsággal kellene sújtani. Véleménye szerint az ebből várható hatalmas összeg rendbehozhatná az állam pénzügyi egyensúlyát.

— **Egy nyitott ajtó.** Ez a templom áhitat és imádság céljára nyitva áll. Ez az egyszerű nagybetűs írás mutatja a Mont-Dore-i kistemplomot a járó-kelőknek. A kíváncsi sétálók tisztelettel belépnek, némelyek elcsudálkoznak egyszerűségén, (egy nagy biblia és a kereszt minden ékessége) mások leülnek s imádkoznak.

— **A világ asszonyai** ebben a lehetetlen gazdasági helyzetben évente mintegy 2500 millió dollárt költenek szépségápolási célokra, ami körülbelül ugyanannyi, amennyibe az egész világnak a fegyverkezése kerül.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. A felsőszecsei református egyház az újonnan szervezett II. tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: évi 1200 kč. készpénz és évi 400 kč. lakáspénz az egyház pénztárából s a törvényes államsegély. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak oklevéllel és állampolgársággal bíró férfi és nőtanítók. A tanítónők előnyben részesülnek. Pályázatok 1932. november 12-ig küldendőek be: Reform. esperesi hivatal, Alsószecse, p. Dolný Várad címre.

Szerkesztői üzenet.

Ismételten kérjük, hogy a szerkesztőséghez küldött levelek express kézbesítését mellőzni szíveskedjenek, mert minden express levél kézbesítése 7 kč. külön költséget okoz, melyre fedezetünk nincs és így kénytelenek leszünk a kézbesítési díjjal a levél beküldőjét terheltetni meg.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Verké Kapuban” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény a vajáni, a kiadóhivatalra tartozó megkeresések pedig a csicserei lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Gusztáv Adolf.

1632 nov. 6. — 1932 nov. 6.

Ma álljunk meg ismét néhány pillanatra s háromszázados multba nézve: emlékezzünk!

Ma 300 éve annak, hogy Gusztáv Adolf, a hős svéd király meghalt a lützeni csatatéren az evangéliumi hit védelmében.

* * *

A reformációnak harmadik nemzedéke élt már ekkor.

Ha a reformáció olyan igazságokat hozott, amelyek az emberiség szebb és jobb jövőjének megépítéséhez szükségesek voltak; ha a reformációban csakugyan az evangélium világossága ragyogott fel avégre, hogy az emberiségnek századokon át megvilágítsa az előrehaladás útját; ha a reformáció nemcsak üres protestálás akart lenni, hanem az Isten lelkének erejével építő hatalom is: a harmadik nemzedékben már ennek látszania kellett az egész világ előtt megcáfolhatatlanul, különben hitelét veszti a népek előtt s kérlelhetetlenül elgázolja a világtörténelem ítélete.

S hogy a reformáció csakugyan örök isteni igazságokat, feledésbe merített igazságokat hozott újra napfényre, hogy csakugyan az evangélium világosságát hozta, hogy benne új embertípust kialakító erő van: azt felemelő példákban mutatja a reformáció utáni harmadik és negyedik nemzedék küzdelmes története, amelynek eseményeiből cáfolhatatlanul nő ki a reformáció mozgalma számára a világtörténelem igazolása.

Az a körülmény, hogy a reformáció egyházi kibirták a tridentí zsinaton újraéledt, megfrissült katholicizmusnak a bámulatatos fegyelmetszerű jezsuita rend által sugalt és vezetett

s a világ legnagyobb hatalmainak assistálása mellett a XVII. században megindított, az addig győzelmesen előre nyomuló protestantizmus elsőprására szánt támadását: minden kétséget kizáró módon mutatta, hogy azokban az egyházakban „van élni hit, jog és erő.”

Ma már alig birjuk elképzelni is azt az élet-halál küzdelmet, amely itt-ott közel két évszázadon át folyt a szervezetsége előnyeit és anyagi erejének tulsúlyát érző katholicizmus és viszont az igazságainak győzelmében rendíthetetlenül hívó protestantizmus között.

Ma már alig birjuk elképzelni is, hogy mit jelentett az evangélium egyházaira a XVII. század ellenreformációjának Európa csaknem minden országában egységes terv szerint, az anyagi és szellemi téren egyszerre megindított rohama.

Olyan erejű támadást azóta sem értek meg egyházaink, de annak a hatása mind e mai napig látszik rajtuk csaknem minden életnyilvánulásukban.

A küzdelem nagyságát, végletekig menő intenzitását legvilágosabban mutatják azok az áldozatok, amelyeket hoztak az evangélium alapján megtisztított vallásban örök értékeket nyert és azokhoz halálig való hűséggel ragaszkodó népek és a belőlük kimagasló hősök seregei.

Mily világos jelek tanuskodnak ebben az ítéletnap küzdelemben is Isten mindeneket bölcsen vezető gondviseléséről!...

Amikor az ellenreformáció mindent elsőpréssel fenyegető támadása megindul, akkorra már Európa minden országában ott van a protestantizmusnak keményebb, aktívabb, harcossabb alakja: a kálvinizmus és a küzdelem terhet és hévségét ez veszi magára, erejét és len-

dületét ez töri meg. A „Könny protestantizmusa” helyett a „Vér protestantizmusa”.

Franciaországban már ez az irány vivja a hosszú küzdelmet. Ez hozza meg az áldozatok hekatombáját Bertalan éjszakáján.

Skótszágban, a rettenthetetlen Knox Jánossal az élen ez az irány szégyeníti meg az ország függetlenségét és a kálvinizmus létét egyformán fenyegető ellenreformációs támadást.

Angolországban ez veri vissza a spanyol Habsburg-világhatalom támogatásával támadó kísérletet.

Hollandiában ennek a hívei vivják a hősi küzdelmekben és megrázó szenvedésekben oly gazdag s végül is győzelemre jutott szabadságharcot ugyanazon világhatalom ellen.

Az akkori Habsburg-uralom alatt lévő magyar terület protestáns egyházaira ismételten rárakott fojtogató hurkot mindig a kálvinista erdélyi fejedelmek éles kardja vagdalja szét.

De Isten gondviselésének világos jele az is, hogy amikor ismételten is úgy volt a hosszú harc alatt, hogy a földre gázolt protestantizmusnak már a temetésére készültek az ellenséges hatalmak, akkor mindig megjöttek a kellő pillanatban a Nehémiások, akik a letörött zászlót újra felragadták s győzelemre vitték s új és nemvárt fordulatot adtak az eseményeknek.

A küzdelmes korszak hőseinek galériájában a Cromwellek, Coligny Gáspárok, Bocskayak, Bethlenek között méltó helyet foglal el az evangélikus Gusztáv Adolf, a rendkívül szimpatikus hős svéd király.

Bethlen Gábor kortársa s missziójának továbbfolytatója.

A két hatalmas történelmi alak hasonlósága szinte meglepő.

Mindkettő nemes hajtása fájának s vallásának. Mindkettő nagy és sokoldalú tehetség. Nagy mint hadvezér, seregszervező, államférfiu, népének az anyagi jólétben előmozdítója és szellemi művelődésének nagy stílusú vezetője. Mindkettő, épen nagy tehetségénél fogva, kis eszközökkel nagy eredményeket ér el. Mindkettő életében formáló hatalom a vallás s mindkettő ingadozás nélkül bocsátja egész életének összes erőit vallása öntudatosan igaznak tartott eszméi szolgálatára, hűséggel, mindhalálig.

Egyik Európa keletén áll őrt és veri vissza az ellenreformáció seregeinek vad támadásait akkor, amikor győzelemittasan tombol a Középeurópában legázolt protestantizmus felett, a másik akkor jelenik meg északról, mint az üstökös, amikor keleten kiüti az eddig győzelmesen hordozott zászlót Bethlen kezéből a halál.

Az események leírása nem idetartozik.

Gusztáv Adolf megjelenik Középeurópa harcterén 1630-ban, amikor az ellenreformáció végleges győzelmet remél és gyors egymásutánban kivívott győzelmeivel az eseményeknek új, nemvárt fordulatot ad, s végre a tulnyomó erővel szemben a lützeni csatában elesik 1632 nov.

6-án, 9 sebből vérezve, összetiport testtel, de rövid működésével is olyan sebeket vág az ellenreformáció falán, hogy azokat többé a támadó hatalom kiheverni nem bírta, végső győzelmet nem arathatott s a reformáció egyházai ma is végzik Istentől rendelt missziójukat 415 év múlva.

* * *

Ismerős dolgok: mondják talán némelyek.

De nagyon ajánlatos, hogy adandó alkalommal megismerjük az emlékezés világánál hit-hőseink alakját és ismételten is leszögezzük a nagy tanúságokat mutogató nagy eseményeket, mert olyan szelek fujnak, amelyek nagyon könnyen úgy elragadják a lazán hagyott, meg nem becsült drága emlékeket, hogy helyük sem ismerszik meg többé s akkor mi sokkal szegényebbek leszünk.

Gusztáv Adolf teljes mértékben megérdemli, hogy e nevezetes fordulón mi, a testvéregyház hívei is beálljunk az emlékének tisztességet tevők seregébe s áldjuk Istent azért, hogy a hit-hősök seregébe őt is elküldötte, hogy nekünk is megmaradásunkra legyen.

Imádkozzunk azért, hogy nekünk, a késői kor gyermekeinek adjon megnyitott szemeket annak az utnak meglátására, amelyre ezek a nagy bizonyosságtevők életükkel és halálukkal rámutatnak, mert a jobb jövő útja az áldozatok köveivel van kirakva.

„Mert tágas az a kapu és széles az az út, amely a veszedelemre visz és sokan vannak, akik azon járnak.”

„Mert szoros az a kapu és keskeny az az út, amely az életre visz és kevesen vannak, akik megtalálják azt.”

„Menjetek be a szoros kapun.” (Mt. 7. 13-14.)

A nagy igazságokért élt és halt hősök a mi nemzedékünknek is ebbe az irányba mutatnak.

Szöke István.

Egyházkerületi tanügyi jelentés.

(Folytatás.)

Szóljak-e még a többi „korszerű” ujitásról, az „igazgatói” állások megszervezéséről az igazgatói-pótlék fizetés megállapításával, melynek csak annyi a hibája, hogy a fedezetről nincs gondoskodás és az egyetlen reális eredménye, hogy a törvényadta jogához ragaszkodó tanító-ságot perbe, háborúságba kényszeríti az egyház-községekkel és a közöttük addig fennállott jóbékesség helyébe napirendre tüzi ki az ellenségeskedést? Az iskolák dologi kiadásainak fedezetéül szolgáló országos segély megállapításáról, amelynek fedezetét évről-évre nem utalja ki az országos hivatal és amelynek kifizetésével, ha nagyon erőszakolja az egyházközség elöljárósága, végeredményben adósságba, eladósodásba kényszeríti a politikai községet és ma-

gára veszi az erkölcsi felelősséget azért, hogy annak háztartását csődbe kergette?

Ime, ilyenek a „Danaok ajándékai"! És az eredmény mindenütt az, hogy megbomlik az egyházközség belső erőssége, elvész a békesség, napirenden van az elégedetlenség, mindig több a zugolódás és a lázongás az iskolafenntartással járó új meg új terhek elviselhetetlensége miatt. Sok helyen már nemcsak hogy utat építeni, de javítani sem tudnak, és ha tudnának sem akarnak.

Mind általánosabbá válik a vágy az iskolák községiesítésére. És ezt a vágyódást nyíltan és alattomban elősegíti, megnöveli és követelésé fokozza maga az iskolai világi hatóság, melynek nemzetiségi és politikai érdeke a felekezeti iskolák legyengítése. Így válik lehetővé, hogy a meghasonlott, tulterhelt és a teherhordozást megunt iskolafenntartók elkedvetlenednek, meg- unják a sok perpatvart, a hiábavaló kérvényezéseket, — és a felekezeti iskolák, mint a meg- érett gyümölcs, minden kényszerítés nélkül ön- ként hullanak az államosítás karjai közé.

A jelentések alapján előnkbe táruló kép még egy másik veszedelemre is felhívja a figyelmün- ket, amelynek forrása mibennünk, a mi kénye- lemszeretelünkben, nemtörődömségünkben és abban rejlik, hogy bizonyos hibákat nem aka- runk észrevenni még akkor sem, amikor tud- juk, hogy nagy bajok forrásává válhatnak azok.

Ennél a pontnál előre kell bocsátanom, mi- szerint rendkívül sajnálnám, ha a teljes tárgyi- lagosságra törekvő megállapításaim bármily té- ren is egyéni érzékenységet sértenének. Ugy gondolom azonban, hogy az elfogulatlan kritika kötelességem ezen a helyen és tudom azt, hogy a sebek érintése akkor is fájdalmas, ha az orvos keze nyúl hozzá.

Ilyen veszedelemnek látom elsősorban az iskolai oktatás megfelelő ellenőrzésének teljes elhanyagolását és az abból folyó veszedelemnek semmibevevését. Közismert dolog, hogy egyes egyházmegyék iskolálatogatói a lelkeszi kar leg- ifjabb, tehát teljesen tapasztalatlan tagjaiból kerülnek ki, akik megfelelő gyakorlat hiányában rendesen és teljesen a bizottság tanító tagjának engedik át a vizsgálat megejtését. Ez viszont esetleg öntudatlanul is olyan tényezők behatása alatt áll, amelyek az elfogulatlan és tárgyilagos elbírálásban befolyásolják. Hogy ez tényleg így van, annak az a bizonyosága, hogy iskoláink tanulmányi eredménye fokozatosan egészen az ideális tökéletességre javult, amennyiben a je- lentések szerint 167 iskola közül 71 (42,5%) kitűnő, 61 (36,5%) dicséretes, 33 (20%) jó és csak 2 (1%) elégséges, gyenge meg nincsen egy sem. E téren Gömör vezet, ahol 68 iskola közül 37 kitűnő és 23 dicséretesnek mondatik a tani- tás eredménye tekintetében. Ilyen eredmény pedig csak abban az esetben lehet, hogy a fenn- tebbiek szerint nagyon alacsonyra teszik a mér- téket. Ez pedig igazságtalanság és még azokkal szemben is káros, akik így érdemetlenül része-

sülnek elismerésben. Mert a könnyen elérhető kitüntetés teljesen elveszíti értékét és megszűnik „óhajtott pályabér" lenni.

Mi öröme lehet az ilyen elismerésben annak a lelkiismeretesen fáradozó, szakképzett tanító- nak, aki tudja, hogy ugyanazt az eredményt egy 3—4 polgári iskolát végzett ifju ember min- den előképzettség nélkül is könnyen eléri a „nagylelkű" iskolálatogatók elbírálása szerint?

Milyen értelme, eredménye és hatása van az iskolálatogatók ilyen munkájának a gyermekek- re, a tanítókra — és mennyire értékelheti azt a velők egy téren munkálkodó tanfelügyelő?

Ezen a téren nincs más megoldás, mint az, hogy sokkal feljebb kell emelnünk a mértéket, vissza kell állítanunk az iskolálatogatók régi szigorúságát, fontosságát és jelentőségét. Tapasztalt, komoly és szakértő bizottság végezze ezt a fel- adatot is. Legyen, mint volt, már maga a meg- bízott is tisztesség és ne megunt, csak a lát- szalért, legtöbbször csak felületesen végzett teher. Az utat már mutatja Abauj, hol az iskolálatoga- tás végzése is az egyházlátogató bizottság feladata, melyet e célból egy tanítóval kiegészítenek.

Ennek a dolognak komolyanvétele érdeke egyházunknak, iskoláinknak és tanítóságunknak egyaránt

A másik ilyen veszedelem, mely szintén ön- magunkból indul ki, az, hogy elfelejtettük, miszerint iskoláink nemcsak pedagógiai, hanem — talán elsősorban — egyházi és hitéleti érde- keket is szolgálnak és reánk nézve különösen ebből a szempontból alkotnak felbecsülhetetlen és pótolhatatlan értéket. Az iskolálatogatók je- lentései ugyan uniszónó hangoztatják, hogy „a vallástánításra mindenütt kiváló gondot fordíta- nak", de ez az állítás nem képez pozitív meg- állapítást, mert abban az esetben nem jelenthet- né Gömör, hogy „sajnálatosan kezd szokássá lenni, miszerint egyes iskolákban ének és imád- ság nélkül kezdik és végzik a tanítást és az egyházi éneket csak az órarendben előírt órán tanítják. Kívánatos volna, ha a kerület ebben a tekintetben is szigoruan intézkedne, annyival inkább, mert van tanító, aki a vallástánítás anya- gát be sem vezeti a naplóba. „Bizony ez a je- lentés igen világosan megfelel arra a kérdésre, hogy sok helyen mit jelent az a „kiváló gondot fordítás". Pedig világosan és határozottan elő- vannak irva a rendelkezések ének, imádság és a bibliaismeret elsajátítására vonatkozólag.

Itt ismét idéznem kell a Felsőzemplén jelen- téséből: „Értsük meg végre, hogy gyermekeink szellemi birtoka, melyet az u. n. közismereti tárgyak tanulásával nyer, csak keret, amely ki- emeli, vagy védi azt a központi értéket, amely adva van a bibliában, történelmi multunk fel- emelő eseményeiben és hitvallásunk hamisítat- lan igazságaiban." „Mert ebben és csak ennyiben vagyunk kálvinista iskola. Ebben és csak ennyi- ben van értelme, hogy tovább is görcsösen ra-

gaszkodjunk óriási anyagi áldozattal megteremtett és fenntartott iskoláinkhoz".

Ha a mai kor sok tekintetben túl-kulturált falusi embereit nézzük, bizony-bizony szinte kísértésbe esünk, hogy visszakivánjuk azt a régi kort, amikor a falusi iskola tananyagának főtárgyai a szenttérténet és a zsoltár voltak, de azt azután mindenki úgy megtanulta, hogy egész életében könyv nélkül tudta pl. az énekes könyvnek minden verssorát. Szép dolog, ha a gyermek tanul összhangzatos éneket, szép dolog, ha a kótát is le tudja énekelni — de szomoru képe van annak a kálvinista templomi gyülekezetnek, amelynek tagjai zsoltáros könyv nélkül nem tudnak énekelni.

A felsőzepléni jelentés szerint a bibliát az iskolákban sehol sem használják, pedig erre vonatkozólag már a kerület is rendelkezett. Jó lenne ezt a határozatot megújítani és kötelezővé tenni, hogy a bibliai történeteknek, példázatoknak, jézusi és apostoli mondásoknak a bibliából való kikerestetése a népiskolai oktatás keretében tartozik, hogy így megtanulja a gyermek a szentírást megismerni és elsajátítsa a bibliában való jártasságot is.

Ung és Alsózeplén a községi iskolák gyors iramban való szaporodását panaszolja. Ezen a téren is könnyen fel lehet ismerni az állami hatóságok erőszakoskodása mellett a magunk bűnét, a bűnös nemlörödömséget, amely a külső erőszak mellett szinte mindenütt közbejátszik abban, hogy egyes vidékeken a felekezeti iskolák egymásután zárják be kapuikat. Bűnös ebben a lanyha ellenőrzés épenugy, mint az egyének mulasztása.

Amikor az iskola külső és belső javai az ellenőrzés hiánya és gondozatlanság miatt pusztulóra válnak, kell é akkor nagy rábeszélés a felekezeti iskola terhétől szabadulni akarásra.

Alsózeplén jelenti: „Jó tanítóink lassan átmennek az állami, vagy községi iskolákhoz, a fiatalabb generációtól pedig nagy eredményt nem várhatunk, mivel nem erre a pályára készültek, csak a kényszerűség, de nem az ambíció vezeti őket — hogy minél hamarabb keresethez jussanak.” Ilyen tanítónk pedig sajnos nagyon sok van, hiszen a beterjesztett jelentések szerint 170 tanító közül 55 ideiglenes és rendkívüli tanerő.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés! Ezekben kívántam jelentést tenni kerületünk iskoláinak elmúlt évi életéről és küzdelmeiről. A jelentésben sok dologra nem terjeszkedtem ki, mert kitűzött célt követtem, arra az igazságra akartam rámutatni, hogy az iskoláink fennmaradását fenyegető veszedelmek között nem legutolsó sorban szerepel a magunk bűne, a magunk mulasztása is. Azért tettem ezt, hogy rámutathassak a gyógyulás egyedüli forrására: Isten segítő kegyelme mellett a magunk erejére, amely helyes fegyelmezés, kívánatos jórend és okos körültekintés mellett egye-

dül teszi lehetővé számunkra azt a nagy feladatot, hogy a minden oldalról reánk zuduló csapások között is át tudjuk élni ezeket a nehéz időköt is.

Ránk nézve nem új dolog a szenvedés, nem ismeretlen a végső pusztulás fenyegető veszedelme és nincs is okunk félni, nem veszünk el! Nincs okunk kétségbeesésre, nincs okunk iskoláink feladására, csak magunk ne legyünk hűtelenek magunkhoz. Sőt, ha elszomorít a jelen nyomorusága, merítsünk erőt a multak példájából és akkor nem kell rettegnünk a jövőtől!

Ebből a szempontból is csak pártolni és ajánlani tudom a felsőzepléni jelentésben ismételt felterjesztett azon javaslat megvalósítását, hogy gondoskodjék a főtiszteletű egyházkerület a református öntudatot élesztő faliképek és feliratok (reformátorok, gályarabok arcképe, bibliai mondások stb.) beszerezhetésének lehetővé tételéről és pedig úgy a magyar, mint a szlovák iskolák részére, rendelje el azok megvásárlásának és az iskolákban kifüggesztésének kötelezettségét. Hogy legyen ott állandóan gyermekeink előtt a multak nagy példája és idegződjék be már a gyermeki lelkekbe a szenvedések között az egyetlen vigasztalás: hogyha el nem hagyjuk magunkat, minden veszedelemben mindenkor velünk volt és velünk is marad az Isten!

Kömives Sándor egyh. ker. tanügyi előadó.

Nőszövetségi munka a skót református egyházban.

Miss L. J. Woodrow, az egyik aberdeeni skót református gyülekezet nőszövetségének buzgó tagja, szíves volt az alábbi cikk keretében rövid ismertetést adni az itteni egyházakban működő nőszövetségek céljáról és munkájáról. Ugy hisszük, hogy ez az ismertetés érdekelni fogja olvasóinkat; azért közreadjuk magyar fordításban, amint következik:

A Református Egyház és Iskola szerkesztőjének ama kérését, hogy egy rövid cikk keretében ismertessem a skót református egyházakban (Church of Scotland) működő nőszövetségek (Woman's Guild) célját és munkáját: örömmel teljesítem s megpróbálom néhány szóban elmondani azt, ami e tekintetben érdekelheti a lap olvasóit, illetve a testvér magyar református egyházban működő nőszövetségek tagjait.

Mindenekelőtt arra a kérdésre felelek meg röviden: mi a nőszövetség?

Ez a szövetség egyesülése a gyülekezet azon nőtagjainak, akik nevelni óhajtják az egyházban a Krisztussal való közösségérzését és pedig a gyakorlatban a templom buzgó látogatása, a mindennapi bibliaolvasás és imádkozás, továbbá a különböző szeretetmunkák gyakorlása által. A fentebbiekből nyilván következik, hogy a

nőszövetségek célja nem egyéb, mint egyesíteni az egyház összes asszonyait és leányait, hogy felajánlják életüket az Isten országa terjesztésének szent munkájára. Ez a jelszó ott áll nyomtatásban minden tagsági jegyen, hogy a tagokat mindenkor emlékeztesse szent elkötelezettségükre.

A nőszövetség külső formai tekintetben a *barátság szövetsége* is, amely összfűzi az egyház asszonyait és leányait, hogy egymást jobban megismerjék. Az egy szent célra törekvő nőknek a testvéri szeretet által összekapcsolt egysége ez.

A nőszövetség a *szolgálat szövetsége* is, amely lehetőséget és erőt ad tagjainak azoknak a munkáknak elvégzésére, amelyeket nem teljesíthetnének egymás segítségével nélkül.

A szövetség semmi nagyobbat nem kér a tagoktól, csupán azt, amit a szeretet lelkétől vezérelve könnyen teljesíteni képesek: a szolgálat munkáit, az egymásért való imádkozást, egymás kölcsönös segítségét, az evangélium üzenetének egymással való közlését ama mérték szerint, amelyet Istentől kaptak. A szövetség nem egy szeparált alakulat az egyházban, mert tagjai képességükhöz mérten részt vesznek a különböző gyülekezeti organizációk (vasárnapi iskola, bibliakör, énekkar stb.) munkáiban; csupán kapcsolata ez az egyház összes élő hitű női munkásainak, hogy segítő baráti viszonyba lépve egymással, összhangba hozzák törekvéseiket, organizálják a munkát s bátorítsák egymást az egyház érdekében végzendő munkákra.

A szövetség kevés szabály alapján működik, amelyeket az egyház helyzetéhez és körülményeihez képest módosíthat, de a szövetség tagjai a már fentebb említett gyülekezeti munkákon kívül mindenestre részt kell hogy vegyenek a különböző gyűjtésekben, missziói munkákban s természetesen mindenkor jó példával járván elől az istentiszteletek látogatásában. A szövetség tagja lehet minden 16 éven felüli nő, aki az egyház kötelékébe tartozik s hajlandó életét oda szentelni a szövetség céljainak munkálására.

Mikor egy nőszövetség megalakul, tagjai közül választ egy elnököt, alelnököt, titkárt és pénztárnokot, továbbá egy bizottságot, amelynek tagjai által képviselteti magát az egyház összes többi alakulataiban. A szövetség ülései énekekkel, bibliaválaszokkal és imádsággal kezdődnek s aztán a felmerülő különböző ügyek tárgyalatnak. Az első ülés minden évben rendszeren teával van összekapcsolva. Ez az ülés az egyetemes egyház nagygyűlése (General Assembly) után közvetlenül tartatik s az oda kiküldött tagok ekkor számolnak be utjokról a szövetség előtt, különösen a bel és külmiszió s a nőszövetség kérdéseit illetően. A beszámoló után megbeszélés következik.

A beehgrovi nőszövetség, — melynek tagja vagyok — két évvel ezelőtt alakult meg 40

taggal; ma 160 tagja van, akik mindannyian értékes és munkás tagok; akik egymás hitétől erősödve igyekeznek előbbre menni a Krisztushoz vezető úton s munkálni az anyaszentegyház ügyét.

A nőszövetség mellett van még egy másik alakulata is az egyháznak, amelyben a nők igen áldásos munkát végeznek. Ez a *nők munkaszövetsége*. Tagjai kéthetenként gyűlnek össze a téli és tavaszi hónapokban s készítik a különböző női munkákat a december elején rendezendő kiárúsító vásárra, amelyre felvonulnak az összes egyházi szervek s a kívülálló számos érdeklődő. A kiárúsítás folytán a gyülekezetek igen szép összeghez jutnak. Az elmúlt évben — dacára a nehéz gazdasági helyzetnek — a beehgrovi vásár eredménye 300 Font (36.000 Ké) volt. Ezt az összeget a munkaszövetség szétosztotta s juttatott belőle a bel és külmisziói munkák segítésére, szegény gyermekek felruházására, halász leány misszióra, lelkészlakás építésre stb. A mindössze 600 lelket számláló gyülekezet, nőtagjainak készsége és szorgalma folytán — ha nem is nagy összeggel — segíteni tudta az egyetemes egyház intézményeit is.

Sok mindenről beszélhetnék még a munka részleteit illetően, de ezekről talán majd egy más alkalommal.

Reflexiók a Tiszáninneri Egyházkerület közgyűlése kapcsán.

Irta: Keresztury László református lelkész.

Ezek a sorok nem akarnak kritikát gyakorolni. Csupán reflexiók az október hó 11—11.-én tartott Tiszáninneri egyházkerületi Közgyűlés kapcsán. Egy jelen volt szemlélőnek subjectív észrevételei anyaszentegyházunk egyre jobban előtérbe nyomuló kérdései felett.

I. A lelkészszentelést követő közébenedben világi kiválóságaink leglelkesebb tagja: Dr. Kiss Bálint ur teljes érdeklődést megérdemlő őszinte hangokat hallatott. Amikor a felszentelt ifjú lelkészeknek s általában a lelkészi karnak lelkére kötötte, hogy a kálvinista hitet és igazságokat átélés útján személyes tulajdonunkká kell tenni, mert maradék nélkül csak így állhatunk Isten mellé s Isten is csak így ajándékoz meg a reánk törő veszedelmek ellen segédelmével: ugyanakkor a világi tényezők köteletségévé tette, hogy fenntartás és kritika nélkül, minden körülmények között és minden kérdésben, lelkipásztoraik háta mögé álljanak s támogatásukkal, tekintélyükkel, valamint jó példájukkal biztossítsák mindenütt a lelkipásztori munka eredményességét.

Távol van tőlem világi férfaink s általában a református intelligencia fölötti kedvezőtlen kritika gyakorlásának a vágya; de manapság, amikor oly divatos a ref. lelkészek mulasztási

büneiről disputálni: nem hallgatható el világi papjainknak, de különösen a falusi intelligenciának ilyenemű vétké sem. Sőt szükség van erre, mert csakis az igazság őszinte kimondása és az egészségtelen tünetek kiküszöbölését célzó jóakaratu megmozdulás után teremthető egészséges közszellem és közös lelki front.

Dr. Kiss Bálint ur bizonyára nem frázisokkal dolgozott, hanem kijelentései tapasztalatokból sarjadtak. És a lelkészi hallgatóság spontán tetszésnyilvánítása sem felelőtlen tüntetés, hanem a lelkek mélyén élő titkos vágy hurjának egy illetékes kéz által történt megpendítésére adott resonantia volt. Nekünk, falusi lelkészeknek, nem a kommunisták, a szektáriusok, vagy a hívek egyre jobban érezhető távolodása okoznak legfájóbb érzéseket, hanem intelligenciánk jórészének a magatartása, akiktől elsősorban várnánk megértést, szeretetet, támogatást és példaadásuk nyomán munkánknak sikert. Ehelyett sokan megmagyarázhatatlan közönyt, az egyház ügyeivel szemben nem egyszer elleneszenves magatartást, a templommal szemben pedig valóságos bojkottot tanusítanak s így az őket figyelő, őket utánozni szerető, modernizálódás felé hajló egyszerűbb egyháztagok lelkébe a gyanakvás és széthúzás magvait hintegetik. És ami a legfájdalmasabb: arra is van precedens, hogy egyházi méltóságot betöltő tisztviselő gyülekezeti magatartása nem egyeztethető össze elhívottságával.

A magyarországi ref. egyház a fegyelmezés terén nemcsak a lelkészi karra, hanem a világi papokra is gondolt. Tudjuk mindannyian, hogy ott milyen föltételek határozzák meg egy egyházi méltóság elnyerését. Alapelv: mintakép tartozik lenni. Ez kizárja azokat a — bár szórványosan, de előforduló — képtelenségeket, hogy egyházi tisztviselő templomba csak elvéve jár, az urvacsorai közösségben u. n. modern elveinél fogva nem, vagy nem szívesen vesz részt, nem egyszer szembetűnőleg assistál másfelekezeti lelkész mellett stb. Ha pedig a ref. intelligenciánk házasságkötési statisztikáját s ezzel kapcsolatban gyermekeik vallását és neveltetését nézzük akár általában, akár speciel az egyházi tisztviselőket illetőleg: egyensúlyozott állapotot nem nyerünk. A magyarországi református egyháznak — bizonyára a katolikus aspirációk eilensúlyozására — ez a kérdés sem került el figyelmet.

Bár lenne még e téren sok említeni való, de tekintünk el tőle. Dr. Kiss Bálint urnál és reflexióimban is nem ezeken, hanem a református intelligencia és a lelkészi kar közötti harmónia kimélyítésén van a hangsúly, amely anyaszentegyházunk jövőjének egyik alappillére s amelynek valóraválását mi — lelkészek — szívből óhajtjuk és az érintkezési pontokat vágyva keressük.

II. Idrányi Barna abauji esperes ur egy vita folyamán kb. a következőket mondotta: „Be-

tegségünk, hogy mindig vitázunk, és ritkán cselekszünk. Stílusgyakorlatokkal egy lépést sem lehet elébb vinni egyházunk kátyuba jutott szekerét. Nem szavakra, hanem tettekre van szükség. Nemcsak határozati javaslatokra, hanem bátorságra és hntározottságra a határozatok érvényesítéséhez." Mindnyájan tudjuk, hogy Idrányi esperes ur nem a nagy szavak, de a tettek embere. Nem a meddő okoskodásoké, de az eszmék praktikus megvalósításáé. Az ő kijelentése igazolja a közvéleményt, mely szerint mi sokat beszélünk, sok mindent elgondolunk, még többet jeremiádozunk s közben minden marad a régi, mert nincs elég ösztönünk, akaratérőnk és apostoli lelkesülttségünk a cselekvésre, hogy vállvetve nekidüljünk egyházunk szekerének és kimozdítsuk a kátyuból. És van még egy nagy hibánk: mindig kibuvót keresünk a felelősség alól. Unalomig hibáztatjuk az állam magatartását, de ugyanakkor nincs kellő fegyelmeztségünk és energiánk felvenni a harcot. Am nemcsak kifelé, de befelé is érezhető ez a kár. Kormányzószerveink lassu mozgásuak és tultengők a bürokrácia hibáiban. Egy-egy égetően sürgős ügy évekig járja a különböző fórumokat le s fel. Bizottságok disputálnak felette, alaki hibákat kutatnak a kicsinyesség mikroszkópián át s ezalatt elsuhan felettünk a megoldás alkalmának ideje. Amig így stagnálunk: egyházi közéletünket fölveri a gaz, a destrukció, mint ahogy az álló viz felszínét ellepi a kalokány. A demokratikus berendezkedés veszélyes valami, ha a tömegeből hiányzik az idealizmus és fegyelmezetség. Jó volna egy kis rendszer-változtatás, ha a Püspök ur vezetésével az esperesi karnak nagyobb hatalom és szabadabb kéz adatnék a gyeplő szorosabbra fogására és a gyorsabb tempó diktálására.

III. Egyházkerületünk közgyűlésének mint a multban, úgy a jelenben is legszélesebb vitát provokált tárgya a tanügy volt, ez alkalommal Kőmives Sándor mélyeszántó jelentése kapcsán. Ragaszkodjunk e minden körülmények között iskolánk fejlesztéséhez, vagy nem? Az optimizmus és pessimizmus; a tradíciókhoz való törhetetlen ragaszkodás és a jelen nehézségeivel való számolás ellentétes álláspontjai. Mindkét fél a jövő érdekében emel szót. Egyik fél a multból merit erőt. Az idők járása máskor is volt ilyen nehéz és aggasztó s őseink mégsem adták el az örökséget. A jelen bizonytalansága miatt bűn volna a jövőt is bizonytalaná tenni. A másik fél szerint pedig épen a református egyház jövője kényszerít arra, hogy a tulméretezett iskolafejlesztéssel iskolafentartó egyházaink amugy is megingott teherbíróképességét ne engedjük végveszélybe dönteni, mert ha anyagilag összeroppanunk: a jövő elvész. Ebben a kérdésben helyesen ítélni valóban nehéz. Kétségtelen, hogy a lelkesedésnek és optimizmusnak mindig több létjogosultsága van, mint a pessimizmusnak, de az is tény, hogy

szakadékok előtt állunk. Az iskola fenntartás a túlméretezett iskolafejlesztés következtében számos egyház budgetjét oly mértékben igénybe veszi, hogy a lelkigondozói és charitatív munkára nem jut anyagi erő. Ehez járul még, hogy a tanügyre gyakorolt befolyásunk az állam iskolapolitikája következtében annyira megcsökkent, hogy az anyagi áldozatok nagysága a nyert eredménnyel nem áll egyenes arányban. És ha igaz az a megállapítás, hogy a magyar kálvinizmus egyik nagy tévedése, hogy tultergően tanító és nem lelkigondozó egyház volt és maradt, mennyivel helytállóbb ma, midőn a gazdasági leszegényedés közepette egyre nagyobb áldozatokért egyre szegényesebb eredményt kapunk az iskoláktól. A pessimizmusnak sajátossága, hogy időelőtt látja megjelenni az ördögöt a falon. De viszont ki tagadhatná, hogy mostanában bizony sokszor megjelenik. Nagyon kézzelfogható feltevés, hogy az egyház és állam fenyegető különválasztása s az iskolák államosítása idején az állam visszakövetelve a diplomatikusan csak előlegként folyósított segélyeket (tanítói fizetéskiegészítés stb.): az iskolafenntartó egyházak vagyona, elsősorban az iskolai alapok kerülnek dobra. De ha ez nem is válik esedékké, sok egyházban már is baj van. Ezek, hogy iskolájukat a kívánalmak szerint fejleszteni tudják: kölcsönre szorulnak, a kölcsönért pedig az egyházi vagyon felelős. E kölcsönök után a kamatot pontosan fizetni kell s a napról-napra indolensebbé váló adófizetőink kötelességüknek a behivatalnokok, elsősorban a lelkipásztor terhére tesznek eleget. Az aranyközéput kb. az, hogy iskolai örökségünket őrizzük meg, de ahol az iskolafejlesztés az egyház anyagi helyzetét veszélyezteti és a lelkigondozói munka kárát vallja: ott kényszer nem alkalmazandó.

IV. Jó reménységgel tölt el minket a lelki problémáknak egyházkerületi közgyűléseinken is egyre erőteljesebb térfoglalása. Elsősorban érdeme ez Lengyel József kerületi belmissziói előadó urnak. Jelentése nem száraz beszámolás, hanem széleskörű program is. Itt-ott még panaszkodik a megnemértés miatt. Többek között jelenti, hogy körlevelének 50. kérdésére (Van e a lelkésznek vagy presbitériumnak valamilyen indítványa a belmisszió fellendítésére?) olyan választ is kapott, hogy ezen a téren a kísérletezések csökkentése ajánlatos. E vádlott én valék. S a belmisszióval szemben táplált szimpátiám és szeretetem itt is megismételteti velem ezt a feleletet. Idrányi Barna esperes urnak említett bírálata e téren is helytálló. Sok eszme, számtalan idegen és hazai recept s kevés kivétel. Az előadó ur gazdagon megáldott lelke jelenlegi jelentésében is annyi mindent ajánl, hogy szinte szédülünk a magasságoktól. Ne feledjük, hogy nálunk a belmisszió csak gyermekcipőben jár. Sohasem tanácsos a lelkek átalakításának forradalmi megoldása, Lassan, fo-

kozatosan és csínján az idegen és nagyméretű kezdeményezésekkel, mert észrevétlenül is tévutra, a szekták ölébe tereljük megmaszlagolt népünket. A sokirányú kísérletezéssel valahogy ködbe ne borítsuk hiveink szeme elől a templomot és a templomi szolgálat központi tényezőjét: az igehirdetést; azt a templomot és azt az igehirdetést, mely 400 esztendőn át tisztán konzerválta a magyar néplélekben a kálvinizmust.

Amikor a belmisszióknak propagandát csinálnak: nagyon sokszor és nagyon tévesen hivatkoznak a hollandiai kálvinizmusra, talán azért, mert a kálvinista világnézet itt vert legmélyebb gyökeret a néplélekben. Aki azonban a helyzettel ismerős, az tudja, hogy ott inkább csak külmisszióról, mint belmisszióról lehet szó. Bár nem ismeretlen teljesen, különösen két ága: az ifjúság gondozása s a lelkészek házi látogatása, de a mindenek fölött álló templomi igehirdetésnek csak nagyon alázas ancillái. Ezzel szemben a belmisszióknak szinte dzsungele Németország s ennek dacára a protestantizmus sehol sem szétesőbb, mint itt. Már ez is igazolja, hogy a belmisszió nem föltétlenül megváltást hozó szer, nem egyedüli egyházmentő hatalom. Hasznavehető, ha magyar és kálvinista alapelvek itatják át. Nehézményelt válaszom tehát csak azt célozta, hogy ne csináljunk belőle dívatot, ne sportoljunk vele, hanem mértékkel és úgy éljünk vele, hogy hiveink gyomra magyar és kálvinista hussá és vérré tudja feldolgozni. Többet ér a heidelbergi káté rendszeres magyarázása minden fennmarasztásnál, vasárnapi iskolánál, konferenciáznál stb. Tartsuk szem előtt, hogy a magyar néplélek más összetételű, mint a német, vagy angol, vagy jenki. A magyar kálvinista lélek nem csak tradicióból, de speciális alkattal fogva a templomhoz van növe és oly szerencsés, hogy ott maradék nélkül ki is tudja magát élni. Ha nem így volna, akkor magyar kálvinizmusról ma már nem is esne szó.

Pályázat. Az eltávozás folytán mngüresedett orgonista-kántor tanítói állásra a kigyósi ref. egyház presbitériuma pályázatot hirdet. I. Tanítói javadalom: lakás (két szoba, konyha, speiz, kert.) 10 q. buza, 10 q. zab, 2 öl tűzifa beszállítva, 2 drb. kender-föld. Készpénz 1200 kč. Államsegély. II. Kántori javadalom: 3 k. h. szernyemocsári föld, 1 öl tűzifa és 1 drb. legeltetés, 240 kč. pénz. Kötelesség: osztatlan iskola vezetése, tanítása, kántori teendők végzése, énekkar szervezés, a lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése és az egyháztársadalmi munkák végzésében segédkezés. Pályázhatnak ref. vallásu, állampolgársággal bíró okleveles férfi kántor orgonista tanítók. A pályázati kérvények nov. 10-ig adandók be a ref. lelkészi hivatalhoz Kigyós, p. Beregszász. Az állás XI. 15-én elfogalandó.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Verké
Kapusany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény a vajáni, a kladóhiva-
talra tartozó megkeresések
pedig a csicséri lelkészi hiva-
talhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Elvek, panaszok, ígérek.

Ezek világában élünk. Soha nem hangzott ezekből annyi, mint földi életünk utóbbi évtizedében. Akármerre járunk, akármilyen környezetbe kerülünk, ezekkel traktálnak bennünket mások s mi hasonlókkal felelünk nekik. Bár Violintól Bombardóig ugyanazt a melodiát játszó mindenfelé, — én csak az egyházi téren óhajtok maradni s ennek a szomorú hangversenynek hallgatásából nyert impressióimat akárom a ködös csepergős őszi napon leírni.

Elveket hangoztatnak az egyházi vezetők, meg akik szeretnének vezetők lenni. Panaszokat hallatnak a vezetők is, meg a lelkipásztorok is; akár magukért, akár ekklézsiájukért, iskolai sérelmek, avagy a szegénység miatt. Az államhatalom exponensei meg ígérekkel csitítgatják a hozzájuk segítségért, méltányos elbánásért, sőt esetleg csak a benyújtott irásaik kézbevételeért kiáltókat.

Elvek: hallottuk is, olvastuk is sokszor azt az elvet, hogy nekünk ehhez is, ahhoz is és sok mindenhez *jogunk* van a régi békeszerződések alapján: azonban ennek a messzemultra támaszkodó jogigénynek sohase láttuk a megvalósulását. Nemcsak most nem látjuk, ebben a legközelebbi évtizedben, de nem vettük észre a múltban sem, sőt nem élvezték eleink sem évszázadokon át; hiszen az 1606-iki bécsi békekötéstől kezdve a linczi, nikolsburgi, szatmári békekötések becikkelyezésére és a külön hozott vallásügyi törvények sokaságára épen azért volt szükség, mert a hatalom sohasem tartotta meg az előzőket s lépten-nyomon meg kellett nyugtatni a békételenkedő protestánsokat, akik csak 1791—92-től kezdve örülhettek az alkotmányosan hozott törvények megtartásának. Ha tehát azokra a régi békeszerződésekre hivatkozunk,

legjobb esetben a vállak felhuzása vagy keneteljes „non possumus” hangoztatása a válasz.

Olvastam olyan *elvet*, hogy a lelkipásztorok helyi javadalmát nem szabad felemelni, mert azzal a lelkipásztornak nem használunk, csak a kongruát szállítjuk le. Ez az elv elfogadható és megvalósítandó lenne, ha a kárhóztatott eljárás csakugyan olyan veszedelmes volna; de hát éppen az állami törvény gondoskodik az est modus in rebus-ról úgy, hogy semmi veszedelem ne álljon elő abból, ha akár a gyülekezet jó indulata, akár a régi jog érvényesítése folytán előállott rendezés átmenetileg vagy állandó érvénnyel némileg jobb helyzetet biztosít a lelkipásztoroknak.

Régen is hallottuk a legujabban felelevenített és a nagyemlékü Szilágyi Dezső kijelentésével támogatott elvet, amely az államsegély elfogadását a protestáns egyházra nézve károsnak tartja. Ennek az elvnek az indokolása egyedül abban merül ki, hogy az egyház és állam szétválasztása esetén az egyházi intézmények nem lesznek fenntarthatók, mert az egyháztagok az államsegély élvezet folytán elszoknak az áldozatkészségtől, mindent az államtól várnak s ha ez a forrás kiapad, — nem lesz miből a szükségleteket, főképp a papi fizetéseket fedezni.

Erre a mumusra az a megjegyzésem, hogy ha az egyház és állam elválasztása bekövetkezik, — az Úr gondot visel az ő egyházára és megmutatja az utat, amelyen majd járni kell. A mi tapasztalásunk azonban kétségtelenül az, hogy az államsegély visszautasítása vagy az arról való lemondás iránti vélemény csak *elv* marad, amelynek megvalósítására azok sem gondolnak komolyan, akik azt hangoztatják s biztosra veszem, hogy ha Szilágyi Dezső ma élne, — az

ezelőtt épen 34 esztendővel tett kijelentését revideálná s beismerné, hogy az egyházak segélyezésére nézve a későbbi években (1909, 1913, 1918) az 1898: XIV. t. c. fejlesztésére tett intézkedések nagyon helyesek, mert szükségesek voltak. Ezek a lelkészek szerény megélhetésének a biztosítására szolgáltak s ezzel parallel haladt az egyetemes egyház részére az egyházi intézmények fentartására szolgáló állami segélyezés s ez egészen 1918 ig növekedő irányt mutatott.

Régi igazság, hogy könnyű annak az éhezés lélekemelő hatását prédikálni, aki sohasem éhezett meg; oszlopszentek, remeték, karthausi barátok, gályarabok nélkülözéseit magasztalni annak, aki gond nélkül, jólétben és kényelemben osztja a legjobb lelkületből fakadó tanácsait. Ilyen elbírálás alá esik az államsegély elutasításának a kérdése is. Aki sohasem, illetőleg csak 1919—20-ban érezte annak elmaradását, — elképzelheti jóhiszeműen még azt is, hogy kongrua kiegészítő államsegély nélkül is jólétben élhet az a szegény, családos falusi pap. Hiszen a transito éhség nem is nagy szerencsétlenség, sőt még egy kis öröm is vegyül közé, ha arra gondol az éhes ember, hogy hej! de jól fogom magam éhezni, ha hazaérve jóllakom juhturós galuskával!! — de nagyon lesújtó az az inség, amikor az éhező biztosan tudja, hogy nemcsak ma, de holnap sem lesz mivel éhségét csillapítania, sőt ezt a lesújtó érzést a kétségbeesésig fokozza az a tudat, hogy neveletlen gyermekeit sem tudja a szükségesekkel ellátni. Akik az államsegély káros voltát hangoztatják, kérdezzék csak meg azokat a lelkésztársakat, akik évek óta (az átkos emlékü poprádi konvent óta) megvannak fosztva az államsegélytől, meg azoktól (sokan vagyunk ilyenek), akiket nem fosztottak ugyan meg akkor, de utólag 20 30 50 ezer korona visszatérítéssel sujtottak az állampolgárság hiányára való hivatkozással, — kérdezzék csak meg, vajjon olyan károsnak tartják-e az államsegélyt?! Mert ha igen, úgy nagy áldásnak kell tekinteni annak elvesztését; hát érzik e és mennyiben az elvesztésnek ezt az áldó hatását?! A magam részéről ilyen felemelő hatást nem tapasztaltam, pedig én Isten kegyelméből már túl vagyok a gyermek taníttatás gondjain.

Tagadhatatlan ugyan, hogy a protestáns egyházak — ellentétben a katolikus egyházakkal, amelyekben a nagy beneficiumok hozzájárulásából, főképen pedig a vallásalapból a papok mindig élvezték a kongruát — egészen 1898 ig mindig a saját erejükből tartották fenn a lelkészi állásokat s legfeljebb a kincstári birtokokon működő lelkészek élveztek némi só vagy tüzifa illetményt, de el kell ismerni mindenkinek, aki nyitott szemmel tekint vissza a régi történetekre, hogy azoknak a régi protestáns lekipászoroknak épen olyan nyomoruságos is volt az élete, mint az eltartójuknak: a jobbágyságnak. (Szomorú emlékezés, de én is ismertem olyan lelki-

pásztort, aki az uradalmi tisztartótól kirimánkodott egy pár hold földet, hogy azt kepe részért learathassa! A 19. sz. negyedik évtizedében egyik történész az akkori kultúra siralmas helyzetét tárgyalva, ilyen feljegyzést tett: „Az alsó nemesség folyton pusztul s kulturája semmi. A falvakon a műveltséget a fő és középnemességen kívül egyedül a pap képviselné, de ez életmódjában is, ruházkodásában is olyan, mint a szegény jobbágyság csak a szélteben-hosszában használt latin citátumokból lehet ráfogni, hogy ez valamikor intelligens ember lehetett”. Kérdem mindenkitől, akit illet, kívánatos az ilyen állapot?! „A saját szötte len és kender öltözetekre” való visszatérés, meg az államsegély nélküliség pedig ezt eredményezné.

A régi áldozatkészség felkeltése, tehát, hogy a gyülekezetek mai tagjai tartsák fenn az egyházi intézményeket úgy, amint a régiek cselekedték, a következőképen fest: a templomokat, a paróchiákat a multban kizárólag a főurak és nagy vagyonu középnemesség építette és tartotta fenn. A jobbágyság, amelynek késői ivadékai képezik mai gyülekezeteinket, sem az építkezésben, sem a fenntartásban nem vett részt a fuvarozáson kívül. Nem is volt hozzá anyagi ereje, legfeljebb imitt-amott egy-egy torony vagy harang előállítására voltak képesek. A paróchiát, ha a földesur nem tette, — megépítette a nép... közmunkáival állítván fel a szalmafedeles, paticsfalu „papházat”.

A föld népe nem a régmultban mutatta meg az áldozatkészségét, amikor nem is volt annyira rákényszerülve, nem is volt olyan kedvező anyagi helyzetben, az izlése is más volt a „sajátszötte len és kenderruhába” öltözködő népnek, az intellektuális minősége sokkal hátrább állt, mint ma, szóval minden körülmény azt idézte elő, hogy az 1848 előtti kálvinista nép nem volt képes és alkalmas az áldozatkészsége által nagy teljesítményekre.

A főnemesség Szlovenszkon és Ruszinszkon a református egyház fenntartása terén a régi időben sem volt számottevő; a középnemesség az alsónemességgel együtt számban is, vagyonban is nagyon lecsökkent. Ezzel letűnt a szintérről az az osztály, amely a multban a református egyházat külsőleg, anyagilag fenntartotta; a középnemesség pusztulásával azonban arányos lépést tartott a régi jobbágyság (az u. n. volt urhéresek) jólétre emelkedése, mert hiszen a nemesi birtokok jó része az ő kezükbe került s ezzel a haladással együtt fokozatosan, szinte észrevétlenül fejlődött a népben az a tudat, hogy az egyház fenntartása az ő kötelessége s ez a tudat és az abból fakadó áldozatkészség sorban építette föl a diszes templomokat, tornyokat, harangokat, orgonákat, sőt sok helyen szinte kastélyszerű paróchiákat és modern iskolákat is. Aki közülünk látta még a régi épületeket s gondolatban összehasonlítja a maiakkal, meg kell állapítania, hogy nem a ré-

gen élt gyülekezetek, hanem a maiak mutatnak elismerésre méltó áldozatkészséget az egyház prosperitása érdekében. Nem az áldozatkészség felköltéseért kell tehát a mai lelképásztornak fáradozniok, hanem csak a meglevőnek a fenntartásáért, a melegítő tűznek folytonos élesztéseért s ezt sem szigorúsággal, fegyelmezősséggel, hanem a mindenre elégséges szeretet gyakorlásával és az áldozatkészségben is jó példa mutatóval.

Panaszok: Püspöki és esperesi jelentések, hivatalos és félhivatalos értekezletek és magánbeszélgetések épenugy sorozatosan adják elő az egyházi téren jogosult panaszokat, mint ahogy a társadalom tele van a jajgatásokkal az elviselhetetlen magasságu adók, beteg és nyugdíj-biztosítási járulékok, no meg a repülőbiztonságok miatt. Százszor meg százszor ismertetjük a mindenki által ismert, mindenki által érzett bajokat és nehézségeket. Ismét csak egyházi téren maradva, folyamatosan hangzik a panasz az állampolgárság el nem ismerése, ennek folytán a kongruakiegészítő államsegély elvonása, az 1926. január 1 után az állampolgári eskü letételéig felvett államsegély visszatérítése, a lelkészi szolgálati idő be nem számítása, az iskolából, még a református felekezeti iskolák némelyikéből is a magyar nyelv kitiltása, a jövedelem bevallási iver felülvizsgálatának halogatása stb. stb. miatt, amely panaszok mind igazak, mind sujtolók vagy a lelkészre vagy az ekkleziára, de még sohasem hallottam, sem nem olvastam egyetlen olyan előadást sem, amely a panaszolt bajnak, sérelemnek, veszteségnek a megszüntetésére csak hozzávetőlegesen is alkalmas vagy reményt keltő javaslatot, indítványt vagy tanácsot foglalt volna magában. Mindenki megelégszik a fenálló bajoknak a regisztrálásával, sőt a bajok fennforgását azzal igyekeznek bizonyítani és erősíteni, hogy: „Én már tavaly rámutattam” erre és erre a létünket fenyegető nagy sérelemre. Pedig hát azt a sérelmet régóta ismeri mindenki, sőt az előadónál is keservebben érzik azok, akik a bajnak sujtoló terhe alatt nyögnek.

Ezeknek a panaszoknak a tulnyomó részét az egyetemes konvent mindjárt a szervezkedés után, 1921 és 1922-ben írásba foglalva bemutatta a kormánynak s a kb. 17 memorandum közül egyedül a hadügyi kormány válaszolt a katonai pontosságnál fogva. Sajnos ez is elutasítólag. A többi memorandumra az írásbeli választ ma is nélkülözzük. A személyes érdeklődés és nyugtalanokodásokra élő szóval az illetékesektől sokszor kaptunk:

Igéreteteket, de se készpénzt, se írásbeli elintéztést nem láttunk s ma sem veszünk észre egyetlen olyan momentumot sem, amely az állammal szemben való helyzetünk némi javulására reményt nyújthatna. Egyetlen egyszer tettünk olyan lépést, amelynek folytatása esetén jogos reményünk volt a khaoszból való kievic-

kélésre, de — sajnos! — ez a számításunk is kutba esett. Azóta ismét csak az elvek, panaszok és ígéretetek dominálnak az egyház terrenumát. Hogy ez mire jó és meddig fog tartani?! — azt senki sem tudja, de az bizonyos, hogy mindnyájan vágyakozunk valami életképességet ígérő valóság létrejvetelére. Idrányi Barna.

„Ahol iskolánk nincs, ott nincs jövőnk!”

I.

A fenti súlyos kijelentés egyetemes konventünk legutóbbi. ungvári ülésén tette egyik nagy-rabecsült és széleslátókörű konventi atyánk, akinek alapos és meggyőző fejtegetései nyomán az egyetemes konvent el is határozta, hogy iskolánk támogatására, segélyezésére költségvetésébe évi 100 ezer Kč-t állít be.

Mostanában többször eszembe jutott a címben idézett megállapítás, lapunk hasábjain a közelmúltban megjelent iskolai vonatkozású cikkekkel kapcsolatban, mert sajnos, azokból éppen az ellenkező meggyőződés sugárzott ki!

Mélységesen elszomorítóak azok a kijelentések, amelyek mostanában iskoláinkról publikáltak. „*Silány portéká*”-nak minősítették, amelyek „*semmit*” sem adnak egyházunknak az érettség hozott áldozatokért s ezért „*fenntartásukért anyagi, szellemi energiát elpazarolni nem érdemes!*”

A legsajnálatosabb, hogy amikor ehhez hasonló beszédeket hallunk, vagy írásokat olvassunk, — nemcsak éppen iskolai, hanem általában egyházunk aktuális kérdéseiről, — legtöbbször csak panaszkodást találunk bennük, meg esetleg ama szerény, de teljesen ingadozó reménység kifejezését, hogy: „ez így nem maradhat, ennek így vagy úgy, de meg kell változni!”

Pedig nem ezt várná az ember...

Ha egyszer észreveszünk bajokat, azokat nemcsak konstatálni kell, hanem a gyógyítást is meg kell próbálni. Tessék keresni módokat, eszközöket, amelyek a gyógyuláshoz vezetnek! És tessék közzéadni megoldásokat, amelyek sikerrel biztatnak! Ha pedig az eszme, megoldás, eszköz vagy mód jónak látszik, akkor oda is kell állni annak keresztülviteléhez és nem mástól várni a cselekvést! Tessék végrehajtani az operációt, még pedig teljes felelősséggel!...

Azt mindenki látja, hogy iskoláinknál bajok vannak. De azért óriási veszedelmeket rejt magában annak megállapítása, hogy: iskoláink nem érnek semmit és hogy: nem érdemes érettség több áldozatot hozni. Mert vajjon, ki merné határozottan kinyilvánítani, hogy: szüntessük meg iskoláinkat! De legfőképpen: *ki merné iskoláink megszüntetésének következményeiért a felelőséget vállalni Isten és emberek előtt!*

Senki sem tagadja, hogy iskoláink helyzetében változás történt, de akkor erősen tévedünk,

amikor a változásban csak a baloldalon lévő tételeket látjuk és észre sem vesszük azt, ami a jobboldalon történt. Pedig iskoláink helyzetében nemcsak a mi kárunkra, de a mi javunkra is óriási változás ment végbe. És ezt a javunkra történt változást klasszikusabban és mélysegebben kifejezni nem is lehetett volna, mint éppen a címül vett idézetben, hogy: „Ahol iskolánk nincs, ott nincs jövőnk!”

Tessék minden elfogultság nélkül mérlegelni: *mennyi értéke volt iskoláinknak reánk nézve a béke boldog éveiben és mi az értéke ma, magunk-rahagyatottságunk, árvaságunk, kisebbségi sorsunk közepette?* A teljes magyarközösség és az egész et alkotó, nagy magyar református egyház egyetemessége idején ki gondolta volna, hogy a szerényen meghuzódó, sokszor lebecsült és az államnak, községeknak oly könnyen átadott iskoláink majdan egyetlen reménységeinkké válnak!... Akárki mit mond, igaz a nagyszerű kijelentés, sőt csakis ez az egy megállapítás fejezi ki valójában iskoláinknak a jelenben való értékét, hogy *„Ahol iskolánk nincs, ott nincs jövőnk!”*

Mert az ut mindenki előtt világos, aki nyitott szemekkel jár:

... Ahol van iskolánk, ott legalább van még magyar szó! De ahol megszűnik a református iskola, ott már a magyar szó napjai is megszámláltattak s ha az kihal, a nyelvünk után jön majd a hitünk, iskolánk után anyaszentegyházunk!

Nagyobb a teher, súlyosabb az áldozat, amit ma iskoláinkért hoznunk kell, de ez a mi megváltozott, szomorú helyzetünknek szinte természetes következménye! Azonban az is természetes következménye ennek, hogy amiért oly nagy áldozatokat hozunk, annak iparkodjunk mennél nagyobb hasznát is venni! És ne mondjuk folyton, hogy: „nem lehet, nem lehet“, mert ez először nem is igaz, másrésről pedig ebből fakad az az apátia és tétlenség, amely éppen iskolai ügyeinknél mostanában sajnos tapasztalható.

Egyetlen református lelkésznek vagy tanítónak sem szabad feladni a református iskolákba vetett hitét, reménységét! Tornyosuljanak bármilyen nagy hullámok s az akadályok és terhek között inkább roskadjunk össze, ... de hitünket elveszítienünk nem szabad! Pedig, ha nem bizunk iskoláink jövőjében: nem bizunk a saját erőnkben és nem bizunk az Istenben! Vessük el már végre az erőtleneknek, a gyávaságnak s a bizalmatlanságnak sötét öltönyét és páncélozzuk fel magunkra az Istenben bizó rendíthetetlen hitnek mindent legyőző erejét és akkor nem fogjuk látni oly reménytelennek helyzetünket! Csak cselekednünk kell és ránk köszönt egy jobb jövő hajnala! Segítsünk elsősorban mi önmagunkon és akkor majd az Isten is megsegít!

II.

Tartsunk egy kis terepszemlét iskoláink körül. Ne felületesen, de ne is megnagyítva, ha-

nem objektív szemmel nézzük meg: milyen iskoláinknak mai helyzete?

Vessünk először számot azzal a sokszorosán felpanaszolt ténnyel, hogy: „az állam hovatovább mindjobban kiterjeszti szuverénitását a nevelés és tanítás terén”...

Hát ez tény. De tegyük mindjárt hozzá egész őszintén azt is, hogy ez nem elszigetelt jelenség, mert ez most megtalálható a civilizált világ összes államainál. És ez a tény bizonyos fokig meg is érthető. Ugyanis a nevelés és oktatás szociális vonatkozásainál fogva az államokra nézve oly óriási értéket képvisel, hogy az élet egyre szaporodó problémaival szemben, — a sok próbálkozások mellett, — az államok a nevelés és oktatás hathatósabb irányításával is próbálkoznak hozzájárulni a gazdasági nyomoruság és a megélhetés terheinek enyhítéséhez. És ameddig az államhatalom csak az „*irányító*” szerepét kívánja betölteni, addig nem is kell féltetni a nevelés és oktatás szabadságát! Sőt egy egységes, magasabb szempontból jövő irányítás a nevelés és oktatás ügyének nemcsak hogy ártalmára nem lehet, hanem határozottan használhat. A tulkapások ellen azonban harcolnunk kell! Mert a nevelés és oktatás ügyének a legnagyobb ellensége éppen az uniformizálás. *Vétek és bűn bárkit is elzárni a nevelés és oktatás magasztos munkájában való közreműködéstől, kivált ha nemes lélekkel és szent céllal történik az!*

Való igaz, hogy — iskoláink helyzetét illetőleg — az állammal szemben sok jogos panasz hangzik el és szinte közszólamná alakult az a megállapítás, hogy: „nekünk iskoláinkat illetőleg csak kötelességeink vannak, de jogaink nincsenek”.

Bármilyen jogos panaszaink legyenek is, ilyen rosszul a dolgok még sem állnak. Vannak nekünk még jogaink, hála Istennek, szép számban. De éppen abból származnak a helytelen megítélések, hogy iskoláinkkal való kapcsolatban nem ismerjük eléggé jogainkat és nem élünk velük úgy, amint élhetnénk.

Iskoláink törvényes alapjai még ma is az 1868. XXXVIII. t. c. intézkedésein nyugosznak.

A mostanáig hozott köztársasági törvények ezen alapvető törvénynek az iskolai autonómiát biztosító intézkedéseit semmiben sem változtatták meg! Csak az iskolák szervezetében történtek törvényes változtatások, amelyek azonban egyetemes kulturális érdekből fakadtak és iskoláink sem képezhettek alóluk kivételt. De azokat az autonómikus jogokat, melyeket az 1868. XXXVIII. t. c. a hitfelekezeteknek mint iskolafenntartóknak iskoláikkal szemben biztosít, ma is szabadon gyakorolhatjuk. Azok a sajnálatos esetek, amelyek a törvény világos rendelkezéseivel szemben itt-ott mégis megtörténtek, nagyon sokszor a végrehajtó közegek tulkapásaira vezethetők vissza, de voltak esetek, ahol önmagunkat is méltán hibáztathatjuk.

Iskolákat felállíthatunk és fentarthatunk! Hogy az ezzel járó feltételek és terhek időközben megváltoztak, az igaz, de ezek a változások az összes iskolákat érintik, tehát nem tekinthetjük ezt külön egyéni sérelemnek.

Az iskola-épületekkel szemben felállított magasabb követelmények, a fenntartási terhek növelése, a tanulók létszámának korlátozása, az osztályok szaporítása, a dologi és személyi kiadások megsokszorítása, stb. stb. bizony súlyos terheket jelentenek. Azonban ezekkel szemben sem szabad elfogultaknak lennünk! Hiszen a közelmúltban ugyanilyen változtatásokon ment keresztül valamennyi európai állam iskolaszervezete. Mert ezeket a változtatásokat általános pedagógiai, egészségügyi és szociális követelmények tették szükségessé! És ha súlyosbodtak is a feltételek, de tulajdonképpen ezek teljesítéséből mégis csak a mi iskoláinkra, a mi gyermekeinkre származik összehasonlíthatlan és felmérhetetlen nagy előny! S még akkor is, ha talán a törvény reánk jobban nehezednék vagy szigorubb volna annak alkalmazása, nekünk zugolódunk vagy, Isten ments, elcsüggedniünk nem szabad, hanem a mi magunkra hagyott kisebbségi sorsunkra kell gondolnunk, amely bizony bizony mindig, de mindig több áldozatot fog tőlünk követelni, ha ragaszkodunk fenmaradásunkhoz, hitünkhöz, életünkhöz!

De a kérdésnek egy legkényesebb része éppen ezzel kapcsolatban áll elénk. Ugyanis azt szoktuk mondani: „áldoznánk mi, ha kell, még többet is, csak iskoláink tényleg a miéink volnának, azokban mi parancsolhatnánk és szabadon intézhethetnénk a nevelés és oktatás munkáját belátásunk szerint!”

Hát kié tulajdonképpen a mi iskolánk?

Az iskola azé, akinek az érdekét szolgálja! Nem a hozzá támasztott jog a fontos, hanem az a munka, ami benne folyik! A mi iskoláinkban folyó munkához pedig van szavunk és befolyásunk, csak élünk is velük bátran, fentartás nélkül!

Az iskolai munka értékét meghatározó tényezők közül legfontosabbak: a nevelés és oktatás anyaga, módszere s a tanító személye. Van-e nekünk e fontos tényezőkre befolyásunk?

Általunk összeállított és kiadott népiskolai tantervünk nincs s mivel tanterv nélkül tanítani nem lehet, „ezért” használják iskoláink az állami tantervet. Tudniillik semmiféle törvény el nem vette az iskolafentartó hitfelekezeteknek az 1868. XXXVIII. t. cikkben gyökeredző azon jogát, hogy saját iskoláik részére, — az állami tanterv figyelembevételével, — külön tantervet készítsenek és adjanak ki. Egyetemes konventünk még 1925-ben elkészítettet iskoláink részére egy tantervet, amit akkor tudomásulvétel végett be-terjesztett az iskolai miniszteriumba. 1927-ben sürgetésre a miniszterium azt válaszolta, hogy mindaddig tantervünkkel érdemben nem foglalkozhatik, míg az állami tanterv el nem készül; az állami tanterv azonban már három éve

kiadatott, de mi a tantervünkről máig sem tudunk semmit. Pedig jogunkat a miniszterium elismerte, mert tantervünket vissza nem utasította, tenni kellene tehát valamit, hogy ez a mi speciális tantervünk végre már életbe léptethető legyen)

Amint tanterv kiadásához joga van minden iskolát fentartó hitfelekezetnek, úgy érintetlenül áll fenn szintén azon jogunk is, hogy *iskoláinkban csakis olyan taneszközök és tankönyvek használtsanak, amelyek az állami jóváhagyáson kívül külön a mi egyházi főhatóságaink által is engedélyezettek.* Ezt a jogot a róm. kath. egyház már rég gyakorolja és minden könyvnek, mely a róm. kath. iskolákba be akar kerülni, előbb el kell nyernie a „Szlovenszkói Róm. Kath. Iskolatanács” engedélyét. Mi ezideig csak a valálkönyveinknél követtük ezt az eljárást s a „Szeretet” olvasókönyv az első fecske, amely talán megtöri a jeget és megnyitja az utját az összes többi tankönyveknek, hogy azok is mind egyházunk égíse alatt és a mi érdekeink szerint készüljenek el!

Az iskolai nevelő és oktató munka irányát, menetét és módját minden iskolafentartó iskolai részére maga határozhatja meg, de sajnós, iskolai „Rendtartásunk” még nincs. A róm. kath. iskolák részére ilyent már régen kiadtak. Nekünk is volt a régi időben, de a fordulat után ujat még nem adtunk ki. Ez is egyik oka azután annak, hogy szinte nem merünk befolyást gyakorolni az iskolánk életére. Pedig ez nemcsak jogunk, hanem kötelességünk is!

Minden presbitériumnak, mint iskolaszéknek kötelessége az iskola munkáját figyelemmel kísérni! Ezen ténykedésükben őket senki, de senki nem akadályozza. Járjanak el, a lelkész és az értelmesebb presbiterek az iskolákba és iparkodjanak elősegíteni, támogatni a tanító munkáját. De mindezt jóindulattal, szeretettel és ne gáncoskodással tegyék, mert ebből több baj származik, mint haszon. Az utasítás és rendelkezés szerepe az iskoláknál az egyházmegyei tanügyi bizottságokat, illetve a körfelügyelőségeket illeti meg! Ezek irányítását tanítóságunk munkáját, a szükségletek és körülmények szerint szolgáljanak tanácsokkal, adjanak utasításokat és ellenőrizzék, hogy az adott tanácsok és utasítások betartatnak-e.

Az egyházmegyei iskolalátogatásoknak óriási értéke lehetne, ha azokat körültekintéssel, odaadással és céltudatosan végeznénk, évről-évre bizonyos előre elkészített programok megvalósítását tartva szem előtt... De mikor erre vonatkozólag sincs semmi irányvonalunk, utmutatásunk, rendszeres tervezetünk. Egyik egyházmegye így csinálja, a másik úgy, hol kisebb, hol számottevőbb eredménnyel.

Pedig, hogy a mi iskoláinkban milyen szellem legyen, milyen nevelés folyjon, az főképen rajtunk mulik. Az állam felügyeleti jogánál fogva csak az általános követelmények betartását kívánja

és ezeken kívül az emberi lelkek kifermálásának útja teljesen szabad! *Nevelhet a mi iskolánk igazi vallásos, református embereket épp úgy, mint jó magyarokat, csak hogy ezért nekünk, magunknak kell külön megdolgoznunk s nem szabad kimélnünk fáradságot, erőt, sőt ha szükséges, hát pénzt sem!*

Rettenetesen tévednek tehát azok is, akik azt állítják, hogy iskoláinkban a vallásos nevelés csak azon, az órarendbe beállított, heti két órán át történik!... Azon a 2 órán „vallás-tanítás” folvik, a nevelés pedig reggeltől estig tart, míg csak a gyermek az iskola légkörében van. Minden tárgy tanítása közben nevel a tanító, sőt még akkor is, mikor játszik, vagy kirándul a gyermekekkel. És nincs az a tantárgy, amellyel kapcsolatban ne lehetne vallásos nevelést nyújtani. Még attól a bizonyos „polgári neveléstan”-tól sem kell félni. Lehet ám azt olyan szép vallásos alapon tanítani, hogy egyik-másik tanórája bátran felér egy vallásórával is.

Ne mondja tehát senki sem, hogy egyházunk az iskoláitól mindössze csak azt a heti 2 óra vallástanítást kapja és hogy a *kálvinista jelleget csak kívül hordják magukon iskoláink. Ahol pedig ez esetleg mégis így van, ott nemcsak hogy nagy bajok vannak, de ott bűnösöknek is kell lenniök! Bűnös, hibás, aki abban az iskolában működik, de nem kevésbé hibás és bűnös az is, aki egy ilyen iskolának a működését elnézi és eltűri!*

(Bm.)

Könyvismertetés.

A szükséges hit. (Franz Werfel: *Können wir ohne Gottesglauben leben? Wien, 1932.*)

A mának és a közeli multnak legtöbb kérdése a tudás és a rendszerezett tudás a tudomány körül csoportosul és egyre bizonyosabb, hogy az emberi élet egyensulya ebben bomlott meg. A reformáció örökségét a későbbi kor gyarapítani, vagy megőrizni nem tudta, azért: eltékozolta. A hitet minden szerepében leváltotta a tudás, így jön fokozatos hanyatlás, majdmeg bukás korunkban.

Időnk és kulturánk ilyen értékeléséhez jut el ebben az évben Franz Werfel, aki márciusban előadást tart „Élhetünk-e istenhit nélkül?” címmel. A zsidó születésű és nevelésű költő a legpompásabb dialektikával, reformátori módon mutat rá a hit fontosságára. Aki korunk szellemi káoszát és kinlódását figyelni, sokat nyer ebben a hetven és egynéhány oldalos füzetben.

Bátor szembefordulás a mai átlagvéleményre, hitet kívánó, határozott kemény kritika a mai jelszavas, szellemtelen és ideál nélküli ember arcában.

Werfel leleplezi a modern embert, aki nem találja nyugtát, hiába építette meg a metropoliszait, hiába van a gépcivilizációja, hiába a tu-

dománya, mert szellemi iránya, ha ugyan annak lehet nevezni, a „naturalisztikus nihilizmus”: reménytelenség, kétségbeesés, kilengés, kábultság, mámor. Ugyanez a nihilizmus jelentkezik a politikai életben, minden téren, jobb és bal irányban, de ez nem egyszerű és jelentésnélküli körtűnet; vigyázzuk meg, az orvos beszél Werfel szavában: „A politikai valláspótlékos nihilizmus végső fázisa a bukásnak.”

Mondotta már mostanában ezt valaki világosabban, akár pap, akár kulturfilozófus, akár politikus, akinek megnyílt szeme: „A világ a régi, sivár parlamenti földrajz Jobb és Balja közben elfeledkezett, hogy van Fenn és Lenn.”? Ez a tragikus elfeledkezés az annyit emlegetett krízis alapja.

Érdekes ez a füzet: megítéli és dialektikus teológia szemponjából, — ha ugyan többé-kevésbé laikus módon is, — korrigálja a történelmi-kritikai, a vallás-lélektani teológiai irányokat. Elitéli a psychoanalízis megokolatlan nyatartólépési tételét, amely az istenfogalmat az ugynevezett őskori atya-komplexumból igyekszik egyformán sok fáradsággal és sikertelenséggel levezetni és elfogadhatóvá tenni. Kérlelhetetlen és hívően tudatos igazsággal mondja ki ítéletét rájuk Werfel: tautológiák, „semmitmondó denúnciació”-ok.

Megsemmisítő, ahogy az atheizmus lényegét feltárja: „Az atheizmus eredete nem ismeret, hanem kívánság, hogy Isten bárcsak ne léteznék. Ezért az istentagadó elsősorban mindig csak saját maga lélektanát adja, amikor a titok leleplezésére gondol, és a tagadása akaratlanul lesz istenbizonyítékká, amennyiben a metafizikai érzéstartalom rendkívül nagy életfontosságát a saját izgatott akaratával szemben elismeri.”

Werfel, a dialektikus poéta, különböző: a lélektani, gondolkozási, erkölcsi és esztétikai alapra vezeti vissza az istenhitet, mint elsőrendű szükségességet az élethez. A hit így lesz nála egyensulyt adó, békességet teremtő, vigasztaló, az ember elveszett méltóságát megmentő és káoszából kiemelő hatalom.

Az ember a hitben lesz az örökkévalóságé (Werfel: „A hívő nem a történelem, hanem az örök jelen embere.”) Mi ez? Szükséges ráutalás a hitre; nincs más mentség, csak ez. Ekkor értjük meg a hit szerepét az új ember tökéletesebb életében, amely csoda. Ezzel kapcsolatban viszont a mai életunt, csodagyűlölő anyagias ember fülében zug az igazság, amelyet újra Werfel mondott a wieni Kulturbund-ban tartott előadásában, a „Realismus und Innerlichkeit”-ben utolsó, záró tétisként: „az ember csak a csoda nevében élhet.” Az istenhit hódító, művészi, igaz apologiája az előadás, pedig a hit nem szorul rá és nem apologikus.

A megtalálás bizonyossága a keresők számára. *Narancsik I.*

H I R E K

Töltéssy Zoltán † 1900 — 1932. Olyan váratlanul jött a halálának híre, hogy először nem akartam hinni. Nem is tudtam egyszerre átérezni e hir szomorú valóságát. Csak lassanként eszméltem rá, hogy ő sincs már e föld vándorai között. Olyan nehéz volt ebbe beletörődni! A *munka embere* volt. Aki ismerte, nem tudja másképpen elképzelni, mint folytonos, szakadatlan munkában. Neve az új magyar református ébredés történetébe kitörülhetetlenül beiratott munkái által. Emberileg szólva ő hozta létre a Soli Deo Gloria református diákszövetséget, az égszives jelvényű diákok ma már hatalommá nőtt mozgalmát. Ott volt a falusi és iparos ifjak evangelizálásánál is, a Keresztyén Ifjusági Egyesületek új életre keltésénél. Alapította és szerkesztette haláláig az „Ébresztő”-t, amely mindig ele- en tartalmával nélkülözhetetlenné vált az ifjusági munkában. Az új reformációért harcoló Kálvinista Szemle is egyik legagilisabb munkatársát vesztette el benne. Mindezen munkákat azért tudta végezni, mert a *hit embere* volt. Elvezet volt hallgatni beszédét. Csüggedést, kétségbeesést nem ismert. Nem látásban járt, hanem hitben. Olyan meggyőzően tudott beszélni az ifjuság, az új reformáció csodálatos jövőjéről! Sokat látott álmaiból megvalósulva Isten különös kegyelméből, de hisszük, hogy mindez csak egy nagyszerű bevezetés volt. Isten az ő hite által csodákat tett. Rövid élete eredményeinek titka abban van, hogy ő *Krisztus embere* volt. Szívvel és igazán. Méltó utóda ifj. Szabó Aladárnak és Megyeresi Bélának. Mind a hárman fiatalon égtek el, föláldozván mindenüket a Krisztusért. Az égszives jelvény alatt szívének minden dobbanása Krisztusé volt, Akit azóta színről-szinre láthat és dicsérhet. II. Tim. 4: 7—8.

Tóth Kálmán.

— **A theologiai és középiskolai internátusra** legutóbbi nyugtázásunk óta a következő befizetések történtek: Ref. Tanítótestület, Bereg 500 K., Sándor Benő Negyed 333 K., Magyar Bertalan Beregszász 450 K. Egyenleg, mint bankbetét 1932. október 29-én 75.836 K. Kérjük az ajánlattevőket, hogy a befizetéseket kizárólag az e célra küldött befizetési lapokon eszközöljék s ha nem volna ilyen birtokukban, a csi-cseri lelkészi hivatal megkeresésre készséggel küld. A más címre, vagy más csekkapon továbbított küldemények zavarokat idéznek elő a könyvelésnél.

HIVATALOS RÉSZ

Kárpátaljai református egyházkerület püspöki hivatala.

226—1932. szám: *M e g h i v ó*. A kár-

pátaljai református egyházkerület alólírott elnöksége egyházkerületi köz- és bírósági gyűlésünk 1932. december 6-ának délelőtti 9 órájára Beregszászba, a ref. egyház tanácstermébe ezenel kitűzi s arra köz- és bírósági gyűlésünk alkotó tagjait tisztelettel meghívja. Közgyűlésünk főbb tárgyai: püspöki jelentés és kapcsolatos ügyek, egyházmegyéről felterjesztett és fellebbezett ügyek, bizottsági jelentések. Közgyűlésünk tárgysorozatába csak azok az ügyek vétetnek föl s tárgyalhatók a közgyűlésen, melyek legkésőbb november 16-ig püspöki hivatalhoz felterjeszettek. Ha közgyűlési és bírósági ügyek december 6-án nem volnának letárgyalhatók, úgy a közgyűlést december 7-én folytatjuk s bevégezzük. December 5-én délután ugyanott a tisztikar (jegyzői és előadói kar) előértekezlete lesz, melyre ezenel meghívjuk. Munkács-Beregszász, 1932. okt. 30-án. *dr. Polchy István* e. ker. főgondnok. *Bertók Béla* püspök.

Pályázat. A csilizradványi ref. egyház presbitériuma pályázatot hirdet az eltávozás folytán megüresedett ideiglenes kántortanítói állásra. Javadalom: Lakás (két szoba, konyha, speiz, kert), Késspénz: 105.72 kč. 12 q buza, 4 öl puha fa beszállítva, 13 kat. hold szántóföld és rét, melytől az adót az egyház fizeti. Külső és belső takarításra 150 kč., malomba fuvar 40 kč. Államsegély. Stóla. Megjegyeztetik azonban, hogy az iskola bezáratása esetén az egyház csak a kántori teendők végzéséért fizet évente 10 q. buzát, ezenkívül semmi kötelezettséget nem vállal. Kötelesség: I—VIII. osztályu osztatlan iskola vezetése, tanítása, kántori teendők végzése, énekkar vezetése, a lelkész akadályoztatása esetén az istentisztelet végzése és a belmissziói munkák végzésében segédkezés. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak ref. vallású állampolgársággal bíró, okleveles férfi kántortanítók. A pályázati kérvények a pályázat megjelenésétől számított 14 napon belül adandók be a ref. lelkészi hivatalhoz Csilizradvány u. p. Balony. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Pályázat. A garamlöki ref. egyház presbitériuma pályázatot hirdet ugyan szervezett, ideiglenesen engedélyezett II-od tanítói (női) állásra. Fizetése évi 1200 kč. késspénz, 336 kč. lakbér és 20 kč. kertválság; államsegély kérvényezve lesz. Pályázati határidő 1932. nov. 25. Kellőleg felszerelt kérvények az alsószecsei Esperesi hivatalhoz küldendők. Amennyiben képesített tanerő nem jelentkezne, nem kvalifikált is helyet kap. Az állás dec. 1-én elfoglalandó.

Pályázat. A szürnyegi ref. iskolaszék meghosszabbítja a lapunk folyó évi október 16-iki 42. számában megjelent pályázati hirdetés határidejét 1932. nov. 26-ig.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vefké Kapușany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény a vajáni, a kiadóhivatalra tartozó megkeresések pedig a csicséri lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Lelkészi fizetés leszállítása.

A meglepetések, lemondások és csalódások idejét éljük. Uszályhordozójuk a kétségbeesés és a nyomorúság.

Állami életünk vajudó kérdése a köztisztviselők fizetésének leszállítása. A lapok kivétel nélkül rámutatnak, hogy honnan és hogyan kellene úgy leszállítani a költségvetés tételeit, hogy a budget szilárd legyen.

Nem akarok a pénzügyminiszter hatáskörébe beleavatkozni, de a lelkésztestvéreim nevében tiltakoznom kell az ellen, hogy a mi nyomorúságosan kevés államségélyünkéből is levonjanak. Megszoktuk már a meglepetéseket, mégis hihetlenül hangzik, hogy a pénzügyminiszter kitalálta, hogy mi lelkészek is köztisztviselők vagyunk, vagy legalább is velük egyenrangúak.

Tisztelettel kérdem, amikor a karácsonyi renumerációt osztogatták, akkor a pénzügyminiszternek ez nem jutott eszébe? Akkor mostoha gyermekek voltunk, akkor nem voltunk egyenrangúak, csak most, amikor elvenni kell és lehet, csak most vagyunk köztisztviselők?

Régi igazság: minden állam talpköve a tiszta erkölcs...

Pénzügyminiszter ur! Látott-e már élő papt s látta-e a szeméből kisugárzó intelligenciát? (Ha a miniszteri bársonyszékbe a szemből kisugárzó intelligencia mértéke után ültetnék az embereket, sok református lelkész oda ülhetne!) Nos, tudja-e, hogy az a szemből kisugárzó erő fontosabb cement az állami élet fundamentumában, mint a csendőr szurony!

Pénzügyminiszter ur! Tudja-e, hogy vannak lelkészcsaládok, kik nem iskolázthatják gyermekeiket, mert nem telik könyvre, ruhára, stb. Tudja-e, hogy sokunknál az egyenruha „egyru-

hára” vedlett át?! Tudja-e, hogy közülünk sokaknak sem ujságra, sem egyetlen könyvre nem telik? Tudja-e, hogy van lelkész, kinek leánya cseléd! Nem szégyeljük a munkát, de azért kell tudni különbséget tenni munka és munka között. Miniszter ur! képzelje bele magát az ilyen apa életébe. Tudom, futva menekülne a pokol e tornácából! S most még többeket akar hasonló sorsra juttatni? Miniszter ur! legyen elég már, hisz talán a miniszternek is van még szive, avagy nincs az sem...?

Megszégyenítő módon bánnak velünk. Nem volt elég, hogy elkészerítő évi 9000 koronában állapították meg egy 12 évig tanuló köztisztviselőnek életlehetőségét és 1224 kő-ban neveltetési járulékát. Vannak, akik csak 8 évig tanulnak és horribilisen magasabb dotációt és neveltetési járulékot kapnak. Nem azt kívánjuk, hogy azokét leszállítsák, nem irigyeljük, de a miénket is emeljék fel azokéra!

A nyugdíjjárulékot emelik, a fizetést leszállítják. Hova fog ez vezetni? Nem leszállítani, de felemelni kell!

Mi magyar református egyház gyengék vagyunk, de ha a többi felekezettel összefogunk, Prága meghallja szavunk. Lám, a tanítók egyakarattal együtt indultak el s célhoz értek. Mi nem tudnók ezt megtenni? Ki kell verekedni, jogunkért harcolnunk kell s nem szabad engednünk, hogy bábképpen bánjanak velünk.

Egyenlő elbánást, pártatlan igazságot kérünk. A fizetés leszállítás ellen pedig tiltakozunk!

Fundamenta justitiae sunt, ut ne cui nocetur, deinde ut communi utilitati serviatur.

Deáky Csaba.

Református ifjusági munkák.

I.

A magyarországi Keresztény Ifjusági Egyesület.

1. *A mozgalom rövid története.* A mozgalom megindítása Szilassy Aladár kir. közigazgatási bíró nevéhez fűződik. Jövőre lesz 50 esztendeje annak, hogy Magyarországon is megindult a KIE munka. Fontosabb dátumok: 1900-ban Csűrös István szerkesztésében megindul az „Ébresztő” című lap. 1909-ben beállítják az első fizetett és teljes munkaerővel dolgozó KIE titkárt Megyercsi Béla személyében. Ő mindent megtesz a munka érdekében, de jön a háború és csaknem teljesen megsemmisíti a szépen induló munkát. De tevékenységük nem szűnt meg a háború alatt sem, 18 városban állított fel a KIE katoná-otthonokat, Budapesten pedig hadifogoly-gyámoló irodát.

A háború után egy egyesület maradt: a budapesti. Nem csüggedtek, hanem dolgoztak serényen. 1923-ig Megyercsi, majd 1926-tól Töltéssy Zoltán és Pógyor István, az előbbi mint nemzeti, utóbbi pedig mint a budapesti KIE titkára, vezették a munkát. Ebben az évben történt meg az egyesület szétválása 3 ágra: református, evangélikus és felekezeti közti ágra. 1927-ben vesz nagyobb lendületet a munka, Amerikából haza hívják Dobos Károlyt a református ág titkárául. Az anyagi támogatást rövid ideig a Hit és Szolgálat mozgalma nyújtotta. Később Dobos Károly Hollandia szigorú református gyülekezeteit látogatta meg és gyűjtött segílyt a magyar KIE munka részére. Gyűjtésének eredménye kb. 60.000 Kő volt, ami jó időre biztosította a munka nagyobb árnyokban való fejlődését. Ez nem is maradt el. 1919-ben 1 egyesület volt, 1927-ben 7, ma pedig 50 csatlakozott egyesület alkotja a szövetség református ágát. 1929-ben beállítják a munkába Kovács Péter földmives ifjusági titkárt, aki azóta végzi áldásos munkáját a tanyák és alföldi falvak ifjusága között.

2. *A munka módszere.* Röviden erről is kell szólni. Mindenekelőtt megismertetik az ifjusági munka célját és programját. E célból körzeti konferenciákat tartanak, több helyütt egyház-megyei gyűléssel párhuzamosan. Meghívásra szívesen mennek le a titkárok bármelyik gyülekezetbe és ott ifjusági napokat tartanak, hogy fel keltsék az érdeklődést e rendkívüli fontos munka iránt. Legnagyobb probléma a vezető hiánya. A legtöbb helyen meg van a jóakarát és lelkesedés, de nincsen aki kezébe venné a munka irányítását. Ezen kétféle módon igyekeznek segíteni: vezető-képző kurzus tartásával és a vezetők lapjának a kiadásával. A vezetőképző kurzusok rendszerint 2 naposak. Itt egy-egy titkár vezetésével megbeszélik az ifjusági munka vezetéséhez szükséges dolgokat. Évenként több ilyen kurzus tartatik az ország különböző részeiben.

Nagyban megkönnyíti a vezető dolgát az „Ébresztő” ujság, amely minden hónap elején adja az azon havi programot. Részletesen és rendszeresen kidolgozott bibliai eszmecsere anyagát, ismeretterjesztő cikkeket és előadások vázlatát, ügyes párbeszédet. Azonkívül aktuális cikkeket az ifjuság életéről. Általában mindent megtesz a szövetség vezetősége, hogy minél többeket bevonjon az ifjusági munkába.

Érdekes és sokak előtt merésznek tetsző vállalkozásba fogtak az elmúlt ősszel. Magyar Ifjuság, Evangélikus Ifjuság és Református Ifjuság címen olcsó lapot indítottak meg a nemzeti ifjuság számára. A kicsiny hitűek a fejüket csóválták és dicstelen bukást jósoltak. Isten azonban megmutatta csodálatos hatalmát és az ujság él. Novembertől ápriliséig, 5 hónapon keresztül 10 számban jelenik meg, előfizetési ára 50 magyar fillér (tehát kb. 2.50 Kő!). Az elmúlt évben, amikor a világkrízis mélypontján volt, több mint 2000 előfizető jelentkezett a Református Ifjuságra. Mi mást mutatna ez, mint hogy a lelkek keresik a Krisztust! Csak természetesen Őt kell hirdetni.

3. *A programjuk négyes irányu:* lelki, értelmi, testi és szociális, vagy szolgálati. Nem megszegényíteni, elnyomni akarják az ifju fejlődő életét, hanem minden megnyilvánulását Krisztus mértéke alá állítani. A munka alapja és egyben garanciája a léleknek Krisztushoz vezetése. Amíg ifjaink lelke a világé, nem végzetünk az egyesületben eredményes munkát. Ez az egyik hiba, amibe bele szoktak esni. Ezek szerint a lelki munka csak valami kegyeskedő máz a látszat fenntartására, mert az ifjuságnak nem kell a Krisztus. Az ilyen munkától ne várjon senki eredményt. A magyarországi KIE-t ettől a hibától megmenti az, hogy bibliai, hitvallásos és egyházas. Ezt bizonyítja az a tény is, hogy az egyesületek vezetőinek 60 százaléka lelkész.

Az ifjusági munka másik veszedelmébe azok esnek bele, akik az ifjuság életéből minden szó-rakozást szeretnének kiirtani. Ez persze nem megy, mert az ifjuságnak kell a szó-rakozás. Ezt látták be a KIE vezetői, mikor fölvtették a programba a szó-rakozást is. Nem is lehet eléggé hangsúlyozni, milyen fontos kérdés ez, hiszen legtöbbször ezen fordul meg az ifju élete. Ezért adta ki a magyarországi KIE a játékoskönyvet, hogy nemes szó-rakozást is nyújtson tagjainak.

A négyes program másik két ága a szellemi, értelmi és testi nevelés szintén tervszerűen történik. Az ifjusági egyesület tehát olyan iskolává válik a fiatal ember számára, amelyben a jelleme harmónikusan keresztyén karakterre formálódik.

4. *A jövő útja.* A múlt évi KIE világkonferencián Amerikában részt vett Kovács Péter földmives ifjusági titkár is. A konferencia után meglátogatta az amerikai magyar református gyülekezeteket és adományokat gyűjtött a ha-

zai muka céljára. Összesen 366 dollár gyűlt így össze. Ezen a pénzen Hajduböszörmény határában vett a szövetség egy kat. hold elsőrendű földet, amelynek jövedelme a református földmives ifjusági munka céljait fogja szolgálni.

Másik fontos kérdés, hogy most folynak a tárgyalások —éspedig kedvező eredménnyel!— arra vonatkozólag, hogy az egész KIE munkát vegye át a magyar református egyetemes Egyház. Eddig a szövetség maga tartotta fenn magát. Támogatást kapott Hollandiából és a Konventtől. Egy titkár fizetését $\frac{2}{3}$, egyét pedig felezésben fedezte a Konvent pénztára. Most aztán teljesen arra akarják fordítani minden erejüket, hogy virágzóvá tegyék anyaszentegyházunk életét. Szükség is van erre, mert a mintegy 1100 református gyülekezetből 1050-ben még jőformán semmi ifjusági munka nem folyik.

A jövő utja erre vezet! *Toth Kálmán.*

Körültekintés határainkon kívül.

Az államfordulat előtti időkben, a klerikális érzelmeiről nevezetes kassai tanfelügyelőség külön levélborítékot tartott a református lelkészi hivatalok részére „Nagyontisztelendő” címmel, ahogyan a római egyház káplánjait szokta címmezgetni. Most már valahogy úgy vagyunk, hogy e hivataloknak nem is merünk alábbvaló címet adni, hanem kivétel nélkül „Nagyitisztelendő” cím jár mindeniknek, ha nem akarjuk megsérteni, lekiszebbíteni a legfiatalabb lelkésztestvéreinket is. Kétségkívül nem ez a legnagyobb baja egyházunknak, de ki tagadhatná, hogy morbus hungaricus rajtunk, tehát gyógyítandó! A jugoszláviai református egyház Ujverbáson szeptember 28-iki tanácsulése a Tiszteletes címen kívül minden más egyházi címet eltörölt. Tiszteletes Közgyűlés. Tiszteletes Esperesi Hivatal. Tiszteletes Lelkészi Hivatal. Tiszteletes Tanácsbíró Ur. Tiszteletes asszony. Tiszteletes Kántor Ur stb. így! Könnyen menne ez nálunk is, csak a 3 püspöki hivatalnak s az esperesi hivataloknak kellene elkezdeni s elrendelni! Nem olyan csekélység ez, hogy szóra sem érdemes. Régi tiszteletes szép szokást honosítanánk meg vele, szomorú, szegény világunkhoz is valahogy jobban illenék. Püspökeink lennének: Főtiszteletű Atyánk, — nem Főpásztor! (Ez csak az Ur Jézus Krisztus), — a többi Tiszteletes.

Nagy a tanítóhiány jugoszláviai hittestvéreink között is, de nem álmódoznak szegénységük és kevés számuk miatt elérhetetlen álmokat, mint mi, akik nem is képzeljük e hiányunkon másként segíteni, mint modern tanítóképzőt, bele százezzer Kő-ákra menő fizetéssel ellátott tanári kart, internátust, könyvtárt, tornacsarnokot stb. létesíteni. Ok az arravaló, szorgalmas, tehetséges tanulójukat, kit tanárai

is ajánlanak, kitaníttatnak. Hogy egy ilyen ifju ehessen is, tanulhasson is, havi 400 dinárra van szüksége, ezt az összeget 5 dináros megajánlásokból hozza össze hivatalos lapjukban közölt felhívása által a „Tiszteletes” Esperes ur, azonfelül a nagyobb gyülekezeteknek megvan a maguk diákja, akit taníttat az egyház közönsége, aki így holta napjaig hálát érez egyháza iránt s igyekszik is azt leróni élete minden napjaiban egyházas szolgálatával.

Ebből nem tanulhatnánk? (Gondolj az igazgatói pótlékra!)

Különben még tán erre sincsen szükség, csak mi lelkipásztorok neveljük hiveinket odaadó, gondos szeretettel, Isten e kövekből is tud és fog támasztani Ábrahámnak fiait. Apatinban Gaál István ügyvédjelölt tanítja énekekre és hittanra az ottani kis református gyülekezet egy elemi és 4 középiskolai tanulóját „nagy hűséggel és ügyszeretettel”. Vagy: harminc évvel ezelőtt egy verbászi tanyán élt egy szegény béres. Téli időben az volt a szórakozása, hogy a többi tanyákról is összegyűjtötte a kis béres gyerekeket, megtanította őket írni, olvasni, számolni, énekelni, imádkozni. Néhány év múlva a jankovcei reformátusoknak szükségök lett egy ilyen emberre, aki csütörtökön és vasárnap az iskola szünet alatt gyermekeiket megtanítsa anyanyelvükön írni stb. — eljöttek érte s elvitték „Nothlehrer”nek. Tizenegy évig volt kedves tanítójuk a jankovceieknek Gutwein Jakab, a hét öt napján mezei munkával foglalkozott, 2-ön tanított. Ez év április 8-ikán temették el, 61 éves korában, sűrű könnyhullatással siratván kedves tanítójukat a gyülekezet ifjusága. Vagy: Egy tiszta szerb faluban 11.000 pravoszláv szerb között lakó református kovácsmester Református Valláskönyvet kért a fia számára s írja, hogy náluk a református gyermekeket senki sem tanítja vallásra, tehát majd ő fogja 12 éves fiát a konfirmációra előkészíteni. Áldozócsütörtökön meg is jelent a fiu a konfirmációra. Ugy el volt készülve, hogy gyönyörűség volt hallgatni — írja a Tiszteletes Esperes Ur.

Ez már a nagy magyar alföldön történt, hol földiekben gazdag, népes református gyülekezeteink vannak, de ahol más a baj. Egyik presbiteri gyűlésen történt, — írja a lelkész — ahol a rendkívül felszaporodott egyházi adóhátrálékok mikénti behajtásáról tárgyal a presbiterium, feláll az egyik „vezérpresbiter” és így szól: Jól vigyázzunk, tisztelt presbiter társaim, mert a hiveket meg kell védeni az egyháztól! Mennyi elvégeznivalója van még az ilyen mentalitású református keresztyének között a cura pastorális és belmisszió által a szeretet Lelkének, hogy „ez a keménynyaku nemzetség” boldogan eszméljen rá, hogy az egyház nem egy kielégíthetetlen Behemóth, de a Krisztus teste!, a ki halálra adta magát értünk, hogy mi örökké éljünk Ő általa. Mennyire más az, mikor már ez a Lélek munkál. A jugoszláv

királysági református egyházban 55 gyülekezet van, melyből a valóságban 16 törpe gyülekezet. Ezeknek a sorsát, melyek magukra hagyatva elvesztek volna az idegenség pravoszláv és nem magyar tengerében, úgy oldották meg 6 évvel ezelőtt, hogy fenntartási költségeiket önszegély címén a nagyobb gyülekezetek fogják viselni; azóta a rendes egyházi adó háromszorosával terheltek meg minden egyháztagot és ebből a pénzből tartanak fenn 4 missziói lelkészi állást és 12 gyülekezetet rendszeres évi segélyben részesítenek.

Ugy látszik, míg ide eljut a kálvinista ember, sok megpróbáltatáson kell átmenni. Isten áldása tehát az emberre jövő nyomoruság is! (Jakab I. 12.) *Hernádi Gergely.*

Az ilosvai református leányegyház templomavatási ünnepélye.

Az 1932. év nov. 13. feledhetetlen napja a a bilkei református missziói körhöz tartozó ilosvai leányegyháznak. Ekkor lett ünnepélyes keretek között felavatva és rendeltetésének átadva kis temploma, melyet alig öt-hat család mond alázatos szívvel és büszke örömmel a magáénak. Nagy dolgot cselekedett itt az Ur!

Gyönyörű, verőfényes őszi nap ragyogott s besugározta a sziveket és fényessége körülölelte az Isten imáadására emelt hajlékot.

Háromnegyed 11 órakor megkondult az ősi harang, melyet 1723-ban öntetett az ilosvai egyház akkori patrónusa: Ilosvai Bálint és neje Ignéczi Krisztina a következő felirással: „In te spero, speravi Jehova et sperabo”.

Megindul a menet... A kis templom egyszerre megtelik, sokan be sem férnek. Megzendül a zoltár: „Oh seregeknek Istene!” „Jövel Szentlélek Ur Isten!” „Te benned biztunk eleitől fogva!” Lágyan ölelkezik a harmónium hangja a megnyílt szivek buzgó énekével s úgy emelkedik reménykedve a minden idők örök Urához.

Most *Bertók Béla* püspök ur lép a szószék-re s a könyörgés szárnyán viszi az alázatos lelkeket a nagykegyelmű Isten trónjához hálaadó leborulásra. Kéri a mennyei Atyát, hogy erre a helyre bocsássa le fénylő világát s amit gyarló ember nem tehet, Ő áldja meg és szentelje meg az Ő dicsőségére emelt hajlékot és a benne letelepedett gyülekezetet.

Husztai Béla kigyósi lelkész, Huszti József beregi kántor-tanító harmónium kísérete mellett sziveket megragadó solo éneket adott elő.

Györke István beregújfalui lelkész hirdette ezután meggyőző erővel az Igét Nehémiás: 2. rész 20 v. alapján.

Husztai B. újabb solo éneke után Bary Gyula beregi lelkész egy ujszülött fiucskát keresztelt.

Tornyay János, a missziói kör lelkésze ismertette a templomépítés történetét, melyből a következőket ragadjuk ki: „Mikor számszerint legkevesebb lett e kis gyülekezet tagjaiban, (28 a lélekszám s ebből 12 gyermek). Isten akkor bizta rá a legszebb munkát, a templom építését. Ezzel egy régen ápolt reménység vált valóra. Csak egészen röviden kívánok rámutatni az ilosvai református egyház történetére a régi feljegyzések nyomán. Ezekből kitűnik, hogy már 1571-ben földesura s alispáni hivatal viselő *Ilosvay Miklós* és családja fogadta el először a reformációt és a család pártfogása alatt nemsokára megalakul itt a református egyház. Az 1593-ik évben anya-egyházként van bejegyezve a beregi ref. egyházmegyénél. 1777-ben, június 5-én hivatalos kiküldés folytán *Bárdossy József* munkácsi r. kath. esperes a 6 öl hosszú és két és fél öl széles fatemplomot rongált állapotban találta s kimondatott, hogy a fatemplom helyett ujnak építése szükséges. 1781-ben készül el a terv, hogy a templom toronnyal, kőből fog felépülni. 1784-ben meg is kezdték az építést, de csak félmagasságig jutottak el, mert a ref. egyházat fentartó Ilosvay-család egyik tagja — báró Perényi leányt vévén nőül — a nagyszöllősi r. kath. szerzetesek befolyása alatt a r. kath. hitre tért át s nem segítette tovább az egyházat; sőt Ilosvay Imre a már félig felépített templom köveit is széthordatta, a család által adott telek-ről a lelkészt és tanítót kiüzte s az üresen maradt lakást cseléd-háznak foglalta le. A beregi traktus közbenjárására Ilosvay György másik telket adott. Ez ma is meg van s az 1857-iki telekkönyvi rendezéskor a ref. lelkész nevére telekkönyveztetett. Ezen belsőségen semmi épület nem lévén, a család utolsó, ittlakott református tagja Ilosvay Rudolf, a beregi ref. egyházmegye engedelmével az 1870-es években lakóházat építtetett azzal a kikötéssel, hogy míg él, használhassa s holta után az Ilosvai ref. egyház örökölje. Ez a lakóház ma is áll az ujonnan épített emeletes bérház mellett. Temploma azonban nem volt a gyülekezetnek!

150 esztendő telt el 1781-től 1931-ig, amikor annyi évnek nehéz próbája, reménykedése után az idők felett változatlan élő örök Isten meg nem szünő kegyelme azt cselekedte, hogy ma öröm-ünnepet ülhet ez a kicsiny, hívő csapat s háláját könnyeiben fejezheti ki és alázatos szívvel könyöröghet Istennek: Légyen Te szent falaid közt csendesség és jó békesség!

A templomi ünnepély a CXXII. zolt. 1—2. v. éneklésével ért véget.

Az ötven teritékes közébeden elsőnek szeretett Püspökünk szólott hozzánk meleg szívének közvetlenségével, majd e sorok írója emlékezett meg arról a szeretetről, melyet az ilosvai ref. egyház élvez a lakosság részéről, tekintet nélkül arra, hogy ki, milyen vallásu, vagy nemzetiségű. Bary Gyula beregi lelkész a jó szom-

szédságra, dr. Kardos Simon ügyvéd a felekezeti béke ápolására kértek Istentől áldást. Mindvégig kedves derű aranyozta be a szíveket. Bilke—Ilosva, 1932. nov. hó.

Tornyay János missziói lelkész.

Problémáink.

Református Tanítóképző ügye. Egyházi hivatalos lapunk közleményei bizonyára a legnagyobb érdeklődéssel találkoznak minden olvasójánál. Nekem legalább ez a meggyőződésem. Egyik kedves kollegám, ki losonci theológiánkon előadói tisztet tölt be, hivatalos lapunkról beszélgetve mondotta pár évvel ezelőtt, hogy reá nézve szinte ünnepi eseményt jelent a hivatalos lap megérkezése. Ekkor félreteszi egyéb dolgait és teljesen a lapban közölték olvasásának és azok tanulmányozásának adja át magát. E nyilatkozat olyan hatást tett reám, hogy bár azelőtt is úgy cselekedtem, de azóta fokozott érdeklődéssel olvasom egyházi lapunk minden közleményét.

Mondhatom azonban, hogy e fokozott érdeklődés mégis legjobban nyilvánul akkor, ha iskolai ügyeink s azokkal kapcsolatban a felállítandó Református Tanítóképző ügye kerülnek szóba. Érthető tehát, hogy lapunk 46-ik és 47-ik számában megjelent: „Ahol iskolánk nincs, ott nincs jövőnk” című cikket valóságos tanulmányozással olvastam. A benne foglaltakat teljesen magamévá téve, elgondolkoztam és mindig tündööm afelett, hogy miért is nincs, vagy miért is nem lehet nekünk Református Tanítóképzőnk?!... Hiszen nem egyszer hallhattuk már, hogy ugyszólván semmi akadály nem állja útját a Református Tanítóképző felállításának!... Mostanában jelentek meg az 1931. és 1932. évi konventi jegyzőkönyvek. Azokból a legnagyobb biztatást olvashatjuk a felállítandó Református Tanítóképző felől. A 1931. évi kassai konventi gyűlés egyhangulag hozott határozatában már azt is kimondotta, hogy Református Tanítóképző intézetet létesít és azt a lehetőség szerint 1931. év szeptember 1-re megszervezi és felállítja. Milyen nagy örömet és lelki megnyugvást váltott volna ki ennek a határozatnak keresztülvitele nemcsak azoknál, kik egyházunk sorsát és jövőjét szívükön viselik, hanem sok-sok református családnál is, ahol szerető szívek gyermekeik jövőjét aggódva figyelik! Miért is nem történt és történhetett ez meg?! Hiszen az áldozatkészség forrásai nem dugultak el! Én kisded, szegény egyházban működöm, de jó lélekkel bizonyosat teszek arról, hogy a Ref. Tanítóképzőhöz örömmel vinnénk és visszük áldozatunkat.

„Bm.” cikke kell hogy felrázson áléltságunkból és hangosan kiáltsuk: „állítsa fel Egyetemes Konventünk haladéktalanul a Református

Tanítóképzőt!” Ha pedig olyan akadályok vannak, amelyek miatt ez meg nem valósítható, tárták fel a helyzetet, hogy ne botorkáljunk a sötétben, hanem mindenek tisztán lássanak. A cselekvés végső órája elérkezett. (K. K.)

H I R E K

— **Halálozások.** Folyó évi szept. 19-én temették el *Brányik Károlyt* 78 éves korában. A megboldogultban Brányik Géza ottani ref. tanító édes apját gyászolja. — Folyó évi október hó 11-én meghalt *Ujbarson özv. Koszorus Istvánné*, volt körorvos özvegye, 76 éves korában. A megboldogultban *Holló Gézáné* ujbarosi ref. lelkész neje édesanyját vesztette el. — Nyugodjanak csendességben és legyen áldott emlékeztük.

— **Értesítés.** A szlovenszkói Ungi Egyházmegyei Lelkész és Tanító Egyesület tagjait szeretettel értesítem, hogy december hó első napján Nagykaposon értekezletet tartunk. Tekintettel a tárgyalandó ügyek fontosságára, a tagok teljes számban való megjelenését kérem.
Ujlaki Sándor, elnök.

— **A magyarországi tiszáninneri református egyházkerület új főgondnokát,** farkasfalvi Farkas Gézát lélekemelő ünnepély keretében iktatta be tisztébe Farkas István püspök. Az új főgondnokot az Egyetemes Konvent nevében, dr. Baltazár Dezső püspök üdvözölte. Ugyanekkor volt Enyedy Andor dr. miskolci lelkipásztor, új egyházkerületi lelkesítő főjegyző beiktatása is.

— **Belmissziói kurzus Komáromban.** A dunáninneri egyházkerület belmissziói bizottsága Komáromban nov. 30-án és dec. 1-én két napos belmissziói kurzust rendez a következő programmal: nov. 30-án szerdán 10 órakor bibliakör, melynek tárgya: A lelkipásztor viszonya az Istenhez; 11 órakor: Ifjúsági egyesület munkája. Délután 2 órakor: Ifjúsági Egylet nevelő és szórakoztató munkája. 5—6 óra: vasárnapi iskolai minta előkészítés. 6—7 óra: Minta leánykör. Este 1/29—10 óráig: Részvétel a komáromi Ifjúsági Egylet összejövetelén. Dec. 1-én csütörtökön, 9 órakor bibliakör: a vezető viszonya az ifjakhoz. 6—12 óráig: Ifjúsági Egylet lelki munkája. Délután 2 órától: a leánykörtől munka megbeszélése. 6 órakor: istentisztelet. Este 7—8-ig: Részvétel a férfiak bibliakörtől óráján.

— **Tanítónő választás.** A felsőszecsei ref. egyház Előljárósága, az ujonnan szervezett tanítónői állásra *Végh Mária* barsbaracscai tanítónőt választotta meg. Isten áldása kísérfje működését.

— **Dr. Révész Kálmán** püspök irathagyatékát a fia: dr. Révész Imre, a tiszánineni egyházkerületnek ajándékozta azzal a kikötéssel, hogy a lepecsételt iratokat 20 évig felbontani nem lehet.

— **Templomszentelés Hontvarsányban.** Október 23-án felejthetetlen ünnepe volt a hontvarsányi református gyülekezetnek. Ez év folyamán állította vissza eredeti állapotába Árpád-házkorabeli templomát. A szikladombon álló kis templom messzire hirdeti, hogy az alig 10-15 családot számláló gyülekezet: hite, egyháza és anyanyelveért, mily nagy áldozatokat hoz. Az ünnepségen résztvevők szemében ott ragyogtag az öröm és a hála könnyek, mikor *Balogh Elemér* püspök a templomot felavatta és megnyitotta. A templomban *Patay Károly* esperes lelkészt beszéde után *Antal Gyula* lévai lelkész hirdette az Igét. Az Isten háza szeretetére buzdítva a jelenlevőket. *Pethő Sándor* helybeli lelkész a renoválás történetét olvasta fel. Hálás köszönetet mondott a másvallású lakosoknak, kik szeretettel nyújtottak segítő kezet a kis gyülekezet munkájához. Egy jólelkű házaspár *Duba János* és neje a templomot kicementeztette s a gyülekezet tagjai m. holdanként és személyenként: 64 koronával járultak hozzá a renováláshoz. Majd *Pap József* kissárói lelkész az Uri szent vacsorát osztotta ki. Felhíván a hiveket, hogy a belső megigazulásuk, a lelki életük tisztasága: álljon arányban az áldozathozatallal. A délutáni istenitiszteleten *Kovács Károly* borii lelkész hirdette Isten Igéjét.

— **Templomszentelés Boriban.** A régi Hontmegye másik végvára *Bori*, hol október 30-án szentelte fel *Balogh Elemér* püspök, *Patay Károly* esperes a régi templom helyén épült szép új templomát. Isten Igéjét hirdette: Dr. *Agyagási Sándor* garamvezekényi lelkész. Urvacsorát osztott: *Czeglédy Pál* garamsallói lelkész, *Szücs Lajos* nemesoroszi lelkésszel. *Kovács Károly* helybeli lelkész az építés történetét olvasta fel. A lélekemelő ünnepély mély hatását érezte az egész gyülekezet s nagy számmal megjelent vendégek, kiket nagy szeretettel fogadott és látott el a borii gyülekezet. A délutáni istenitisztelet alkalmával Isten Igéjét: *Veress*

László alsóváradi lelkész hirdette. Vajha mély, maradandó nyomokat hagyott volna e két végvár gyülekezete lelki életében: ez a két Istentől megszentelt, megáldott nap. Adja az Ur, hogy e két gyülekezet tagjai hitükben is állandóan olyan sziklaszilárdon álljanak, mint sziklatömbön szépen megépült templomaik!

— **Hősök emlékoszlopának felavatása Zalabán.** November 6-án vasárnap történt Zalabán a hősök emlékoszlopának a felavatása, a zalabai református gyülekezet tagjainak áldozatkészségéből. Az emlékmű a református templom előtt van felállítva s vassorompóval körülvéve. A felavatás az istenitisztelet után *Szobi Endre* zalabai református kántortanító ez alkalomra irt „Hozzád kiáltunk Atyánk” kezdetű énekével kezdődött, mely után *Pap József* kissárói református lelkész tartott felavató beszédet és imát. Majd az iskolás gyermekek éneke után a község birája átvette az emlékművet a község nevében. Ezután *Szobi Endre* helybeli tanító szavalta el ez alkalomra irt ódáját. *Patay Miklós* kisölvédi lelkész az emlékmű felállításának történetét ismertette. Majd a Ref. Énekkar énekelte meghatóan „Nyugosznak ők” kezdetű éneket. *Patay Gyula* alsószecsei ref. s.-lelkész szavalata után *Szobi Endre* tanító olvasta fel az elesett hősök életadatait, történetét és az adakozók neveit. *Nagy Gyula* gondnok az elesett bajtársak nevében mondott beszédet. Befejezésül a gyülekezet elénekelte a XC. zsoltárt,

— **51 árvát gondoznak már** a kiskoszmályi református árvaházban, melyet Isten kegyelméből *Nehézy Károly* kisujfalusi lelkész hívott életre.

— **Villanybevezetése miatt,** két nappali fényt adó templomi lámpa, teljes fölszereléssel eladó. A lámpák egyenként 800 gyertyafényt adnak. Bővebb felvilágosítást ref. lelkészi hivatalnál *Nagygéres, Velky Gyresh* ž. XX. kaphat.

— **A kisujszállási református egyházközség presbiteriuma** elhatározta, hogy a temetési szertartást a templomban végezzék a lelkipásztorok, vissza állítván azt a régi szokást, hogy mindenkít a templomból temetnek.

— **Előfizetési felhívás.** Nemrég megjelent könyvemre, melynek címe „A hit misztériuma” s amelyben 271 sűrű nyomású oldalon a hittel kapcsolatos kérdéseket tárgyalom, kedvezményes előfizetést hirdetek. A könyv ára hat pengő, amelyben már a portó is benne van. Mindazok, akik könyvemet, mely a mai theologiai

gondolkozásba is bevezeti az olvasót, megrendelni óhajtják, tudassák ezt egy lapon Szabó Béla református lelkésszel, Chust—Husztra s a könyv kézhez vétele után annak árát is neki küldjék be. *Dr. Vasady Béla* egyetemi m. tanár Sárospataki theol. akad. professzor.

— **Az angol** törvényhozás április második vasárnapját fogadta el Husvét állandó napjául.

— **Lengyelországban** a büntetőtörvény újabb szakasza értelmében a bevett vallásfelekezetek lelkészei nem kötelesek a törvényszék előtt esküt tenni.

— **Németországban** 240.000 felnőtt és mintegy 250.000 iskolás növendék egy Istenellenes liga tagja.

— **Japánban** négy évvel ezelőtt kezdték meg az evangélizációnak újságok útján való végzését. Ekkor négy nagy központja volt e munkának, ma már harminc van. A múlt évben több, mint 10.000 emberrel állott ez a munka kapcsolatban. Ezt a mozgalmat a japán keresztyénség ma élő legnagyobb, apostoli lelkü vezetője, Kagawa vezeti, aki csak nemrég szabadult ki a börtönből, ahová azért került, mert határozottan felemelte szavát a Kina ellen indított háboru miatt.

— **A hollandiai egyházban** 150 üres lelkészi állás van. A gyülekezeteknek egyrésze azért van lelkész nélkül, mert nem tudják biztosítani a lelkésznek a lét minimumot és így nincs joguk lelkész alkalmazására. Most 40 állás üresedett meg halál és nyugdíjazás következtében és 40 ifju lelkész lépett ez évben helyükbe.

— **A Biblia Spanyolországban.** A Brit és Külföldi Bibliatársaság jelentése szerint Spanyolországban a múlt évben 275.000 Biblia, vagy bibliai rész kelt el. Az első forradalom után 1873—74-ben szintén felszökött a bibliavásárlás Spanyolországban, de az akkor vásároltak száma több, mint 100.000-el marad ennek alatta.

— **Koreában** kb. 2600 református gyülekezet van 160.000 lélekkel. Az itteni vasárnapi iskola szövetség munkát kezdett az újszövetség terjesztésére, e munkára több mint 4000 ember ajánlotta fel egy napi keresetét, hogy ez összegből bibliákat és bibliai szereket osszanak szét. Egy hat hetes bibliai tanfolyamot 169 ember hallgatott végig a saját költségén. Az országban 568 keresztyén elemi iskola van, 39.774 tanulóval, 45 akadémia 6.211 hallgatóval, 217 ovoda 9314 gyermekkel, két theol. iskola 250 hallga-

tóval s egy orvosképző 100 diákkal. A vasárnapi iskolák száma 5400, ezekbe 254.000 gyermek jár.

— **Mekkát**, a mohamedánok szent városát a múlt évben összesen 70.000 zarándok látogatta meg. A háboru előtti években az átlagos évi száma a zarándokoknak háromszor ennyi volt.

— **Az oroszországi evangéliumi egyházak** emberfeletti erőfeszítéseket visznek végbe, hogy fennmaradjanak. A lutheránus egyház fenntart egy theol. szemináriumot Leningrádban, ahol júniusban 15—20 ifju tanult. Ez vigasztaló jelenségnek látszik, de a terror uralma alatt, mely évek óta folyik, az egyház életét folyton nagyobb bajok fenyegetik. A száműzés és elhalálozás a lutheránus lelkészek számát az egész országban 40-re apasztotta le, ezek el vannak oszolva a volgai, ukrainai, kaukázusi tartományokban, 30 lelkész és egyházközségi vezető szenved börtönökben, vagy a szibériai bányákban. Nagyon nehéz új jelentkezőket kapni a theol. szemináriumba. A gyülekezetek közül a szegénység miatt, csak két-három tarthat lelkészt, sok faluban a hivek egy falat kenyeret sem tudnak nyújtani lelkészük ellátására. Mikor koldusok raja vonul végig az országon, mikor az éhség miatt elhullott állatok husával táplálkoznak, nem csoda, ha ezektől nem lehet számítani semmire. A lelkészek kénytelenek a hiveiktől felajánlott lakást fogadni el, de sokan félnek helyet adni a lelkészeknek, akiknek gyakran el kell hagyniuk a felajánlott helyet, hogy veszélybe ne döntsek azokat, akik őket befogadják.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. Lemondás folytán megüresedett kántor-tanítói állásra a hetenyi ref. egyház pályázatot hirdet. Javadalom: 1.) Lakás és külső kert 695 84 kor. 2.) 8 kat. hold föld és rét értékelése 1141'50 kor. 3.) 100 drb. csirke értékelése 400 kor. 4.) Stóla évente 80 kor. 5.) 2 öl ta beszállítva 500 kor 6.) 5 köből tengeri 300 kor. 7.) 12 köből buza 1800 kor. És a megfelelő államsegély. Kötelessége a tanításon kívül kántori teendők végzése, vallásoktatás, lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése, egyháztársadalmi munkában való segédkezés. Csakis ref. vallásu és állampolgársággal bíró okleveles férfi kántor-tanítók pályázhatnak. A pályázati kérvények 1932. december 11-ig adandó be a ref. lelkészi hivatalhoz Heteny p. Kossino. Az állás megválasztás esetén azonnal elfogalandó.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Verké-
Kapușany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény a vajáni, a kiadóhiva-
talra tartozó megkeresések
pedig a csicseri lelkesi hiva-
talhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Megnyitó beszéd.

A Kárpátaljai Ungi Református Egyházmegye Ungváron tartott közgyűlésén elmondta *Egry Ferenc* egyházmegyei gondnok.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Elhangzott szeretett és tisztelt Esperesünk szívet-lelket felemelő imája, amely bennünket egy pár percre kiragadott a siralmak völgyéből és égi jókat, örök jókat mutatott nyugalmat és pihenést óhajító lelkünknek.

Valóban, az Isten nagy és az Ő hatalma végtelen, ha Ő akarja, megszűnik minden bánat, minden jajszó, kipusztul minden fekély, mely az emberiség testét ékteleníti; az egész világ tejjel-mézzel folyó Kánaánvá válik; erdőmező, hegy-völgy virágos és gyümölcsöző pompában fogja simogatni a teremtés koronáját, az embert és nem lesz jajszó, amely végig sivit az egész világon, nem lesznek elnyomott nemzetek, nem lesz igazságtalanság, nem lesznek éhezők, szűkölködők, minden embernek meg lesz a lehetősége arra, hogy emberhez illő életet élhessen.

Igen! Az Isten hatalmas és tetteit gyöngye emberi elme meg nem bírhatja. Talán jönni kellett egy világnomoruságnak, egy világháborúnak, utánna egy évtizedes nyomoruságnak, hogy az elvakult ember szeme felnyílhassék és lelke a szenvedések tűzében meglisztuljon. A megbomlott emberiség örült iramban kavargó ide-oda és még ma is belerohan a tűzbe, ahol elégeti önmagát.

Hol az Isten? Hol az Istenbe vetett megnyugtató, boldogító hit? Hol a törekvés arra, hogy Istennek kegyelmét, szeretetét, bocsánatát kikönyörögjük és jötteteinkkel erre érdemeket szerezzünk. Bizony, kevesen lehetnek a választottak.

A földi javakban való tobzódás nem hoz Istenhez közelebb sok esetben, de a nyomoru-

ság se jó talaja az általános becsület, istenes életnek. Napjainkban is látjuk a nyomorba jutott, kenyérgondokkal küzködő sorsüldözött életét, akik nem hisznek már semmit.

Az egyházi élet terén ijesztő rémként ül a hitetlenség, nemtörődömség átka. Istennek kertjét kevesen ápolgatják; ma első az én, a testi élvezetek, amelyek mellett eltörpülni látszik a lélek és a lélek munkája, pedig isteni lélek irányítása nélkül a tömegszennvedély által vezetett emberiség élete a sajátmaga által készített fertőbe fog fulladni.

Nem szívesen beszélek róla. Lelki szememmel borzadózva látom magyar kálvinista népem pusztulását, a rendszeres, céltudatos munkát, mely ellenünk folyik.

Az itteni magyar kálvinista egyház csak úgy tud megállni, ha egy sziklává forr össze, amelyet a reátóduló ellenséges tenger vize nem tud kikezdeni; ha magyar kálvinista egyházunknak minden tagja átérzi a mai nagy, megsemmisítően nehéz idők súlyát és egy akaratban egyesülve siet legszentebb tulajdona, fajtája és hite védelmére. Ha magyar kálvinista egyházunk minden tagja úgy érezné, hogy az ő fajtája, az ő kálvinista szentegyháza az övé, az övé magáé úgy, mint régen, amikor a magyar kálvinista ember büszkén emlegette az ő templomát, az ő papját, amikor ez még minden jó magyar embernek büszkesége, dicsekvése volt, akkor nem volna baj. Az egymás és Isten szeretetében összeforrott lelkek meg tudnák menteni nemzetünket és szentegyházunkat.

Az én szavam gyöngye emberi hang; parancsomra ágyuk nem dördülnek, aranyat, gazdagságot nem adhatok, de mint ennek a kis re-

formátus egyházmegyének világi gondnoka, mint testvére az én kálvinista magyar testvéreimnek. szerető szívvvel, jövődő sorsunkon aggódó fájdalmas kebellet kérek mindenkit, aki hozzánk tartozik, akinek hozzánk kell tartozni, hogy tisztítsák meg lelküket a mai kor mérges salakjától, szeressék a fajtájukat, szeressék az egyházukat és szeressék az Istent. Ne tartsák érdemnek, ha egymás között háboruskodva győzelmet aratnak, ha árthatnak a papjuknak s a békét sikerül nekik felforgatni, mert ezzel megássák a fajtájuk, az egyházuk és a sajátmaguk sirját is.

Legyen békesség az egyházakban, szeressétek és megbecsüljétek a ti előljáróitokat, erősítsétek őket az ő nagy munkájukban, mert ezzel önmagatok is megerősödtek. Legyetek egymásnak büszkeségei és osztozni fogtok a dicsőségben, a haszonban, melyet ez a lelki megtisztulásotok okvellenül eredményezni fog.

Az egymást megértő közös munka, a közös öröm, de még a közös fájdalom is jobban elviselhető, ha azt mindnyájan érezzük.

A falusi élet magánya is édes lehet, derűs lehet, ha a község népét a tiszta, vallásos szeretet tartja össze és ha ez hiányzik, ha az egyetértő munka helyett csuffátenni igyekszünk egyházunkat, papunkat, előljáróságunkat, nem érezzük meg, hogy kihez, kikhez tartozunk és csak a felizgatott, vak szenvedély vezet bennünket, akkor elveszünk valamennyien.

De igentisztelt Uraim! jó az Isten, nagy az én hitem, nem fogunk elpusztulni. Vannak még jó lelkek, kikben él az Isten és megtart minket.

Ez év tavaszán is tanui voltunk egy olyan eseménynek, amelyből Istennek szeretete, áldása és az embereknek megértése, szívjósága látszik.

Nem állhatom meg, hogy ismételten meg ne említsem a mi ősz, de lelkileg ifju és erős esperesünk 80 éves születésnapjára és ezzel összefüggő két jubileumának ünneplését, amely alkalommal megtanultuk azt, hogy aki megérdemli, azt szereti az Isten és ad neki hosszu, boldog életet és embertársaitól méltó elismerést.

Hallgassunk mi mindenben a mi Istenünk által szeretett öreg esperesünk szavára, kövessük őt az ő utain és kérjük Istent, hogy adja meg neki elérni magyar kálvinista népének újjászületését, hatalmát és virágzását.

„Valamikor intelligens ember lehetett.“

— (Reflexiók.) —

Idranyi Barna idézi ezt a mondatot hivatalos lapunk november 13-iki számának vezércikkében, a 19. századbeli falusi pap anyagi helyzetének jellemzésére, mint egyik történetíró feljegyzését. Ritkán érintette még írás olyan ér-

zékenyen a lelkünket, mint ez a cikk. Talán azért, mert az elibénk állított és jellemzett pap lelki képében a saját magunk képét és anyagi nyomoruságát látjuk. Ha nem változik anyagi helyzetünk, bizony mirőlunk is nemsokára ezt mondhatják el.

Ne vitassa senki, hogy az anyagiak mennyiben befolyásolják az intelligenciát. Aki szegénységben, nélkülözések között él, akiről leszakad a ruha és sem azt, sem könyveit nem tudja pótolni, — csak az képes kellőképpen értékelni, hogy mit jelent az anyagi erő hiánya. Egyébként álljon itt a legilletékesebbek egyikének, Dr. Ravasz Lászlónak, a lélek igazi emberének erre vonatkozó felfogása. Az 1923 évi püspöki jelentésében így ír: „Nem akarok én a földbirtok-reform szociális vagy nemzetgazdasági értékéről fejtegetést adni, de egészen bizonyos, hogy a morális talajkötés és a lelki erők konzerválása szempontjából jobb földbirtok-politika nincs, mintha gyülekezeteknek, papoknak, tanítóknak a megélhetéshez szükséges földbirtokot juttatnak. Ezek a birtokok századokon át megmaradnak, közvagyont képeznek, óriási nevelőértékkel bírnak... Végül ekszisztenciákat teremtenek, amelyek éppen azért, mert a rájuk bízott néptől függetlenek, ezzel szemben az állandóságot és a morális fölényt, tehát a tekintélyt képesek jelenteni. közben pedig annak a sokszor szeszélyes és sokszor konok népnek a szolgálatát biztosítani.“

Az 1924. évi jelentésben ezt mondja: „Sajnálattal állapítom meg azt is, hogy a földreform során a végrehajtó közegek nem mutatnak elég megértést azzal az óriási jelentőséggel szemben, amivel a református egyházak papi állásának földbirtokkal való végleges megfundálása bir.“ 1925-ben pedig így nyiltkozik: „Ujólág hangsúlyozom, hogy az egyes egyházközségek, ahol csak tehetik, igényeljenek földet a maguk számára. És hangsúlyozom azt is, hogy a magyar földet jobb helyre nem lehet adni, mintha református eklézsiák szolgáinak adják.“

Mindenki előtt nyilvánvaló, hogy a világháboru az ott lévő gyülekezeti tagok látó- és ismeretkörét kiszélesítette s ugy annak szörnyű négy esztendeje, valamint az azt követő időszak új kérdéseket, új problémákat hozott felszínre, úgyhogy az emberiség életét és gondolkozását sokban megváltoztatta. Manapság már majdnem minden ember ujságot, könyveket olvas, rádiót hallgat. A lelkipásztor csak úgy tudja a kor nyelvén hirdetni az Igét s az emberek életét befolyásoló problémákat tárgyalni, egyszóval úgy tud minden tekintetben szellemi fölényben lenni hiveivel szemben, ha még többet olvas, mint azok és maga is rádiót hallgat.

A régi idők „tiszteletes és tudós“ papjait a „multi libri et multi liberi“ jellemezte. Ebből azonban már csak a „multi liberi“ ha megmaradt szórványosan, a „multi libri“ pedig kezd a mesék és a vágyak elérhetetlen világába át-

származni. Mily szégyene mai világunknak, hogy a fiatal, kezdő lelkészek nem tudják beszerezni a szükséges könyveket, — pedig egész könyvtárak kellenének — s mily szörnyű még rágondolni is, hogy vannak öregebb papok, akiknek el kell adni könyvtárukat, ha megakarnak élni.

Igaza van Kövér Árpádnak, mikor hivatalos lapunk 1931. június 7-iki számában ezt írja: „A pap könyvtárába minden könyv egyaránt jó helyen áll. Nekünk tudásban úgy kell tündökölnünk, hogy ne tudjanak bennünket seholsem nélkülözni.” De csak ideális cél marad, mely felé sóvárogva tekintünk, — jóllehet főszekeszlőnk szerint „az a boldog ember ma, aki ujságot nem olvas” (természetesen más értelemben véve). (1932. február 21. szám.)

Fent elmondottak alapján és után a következőkben konkretizálom gondolataimat:

a.) Nekünk nem szabad addig nyugodnunk és minden fát meg kell mozgatnunk, társadalmi stb. uton, míg a jelenlegi szegyenletes kongruatörvény és annak sokhelyütt még szegyenlete-sebb végrehajtása meg nem változtatik. Végre nyíltan fel kell tennünk a kérdést, hogy a társadalom, állam és az emberiség érdekében ki végez több munkát, nagyobb szolgálatot: a vasúti altiszt és az utkaparó é, akiknek uri megélhetés van biztosítva, vagy a lelkész, aki szegénységre, nyomorgásra van kárhóztatva???

b.) Ha minden erőfeszítésünk hiábavalónak bizonyul, nekünk magunknak kell segíteni magunkon. Számoljunk a helyzettel és csak ott engedjük betölteni a lelkési állást, ahol esetleg kongrua nélkül is biztosítva van a lelkész megélhetése. Nem okvetlenül szükséges minden 2—3 kilométerre lelkészi hivatalnak és nyomorgó papi családnak lenni.

c.) Nagyon üdvös és életrevaló gondolat a lelkészi közkönyvtárak szervezése, mely okvetlen megvalósítandó. (Zsemlye L. cikke a Ref. Sion 1932. augusztusi számában.)

d.) Csökkenti kellene az adminisztrációs (egyházmegyei, egyházkerületi, konventi) jegyzőkönyvek számát olyanformán, hogy csak 2 évenként jelennének meg összevonva és csak a közérdekű határozatok és az így felmaradó összesen lelkészi tudományos művek adatának ki.

—r —a.

Uti jegyzetek.

XV.

Edinburgh, 1932. nov. 24.

Egy hete már, hogy itt vagyok Edinburghban, Skócia fővárosában. A három és egynegyed órai utat — Aberdeentől idáig — egy álmos novemberi délután tettem meg vonaton, de bármennyire is adva voltak a feltételek, nem tudtam elszundikálni egy pillanatra sem, annyira lekötött a táj szépsége. A vasúti vonal csaknem

az egész uton közvetlen a tenger partján húzódik s nézni a tengert, a horizontba olvadó kék sikon uszó halászbárkákat: ki tudná ezt megenni? A kép mindig változik s mindig új szépségeket mutat, míg a Firth of Forth két partját összekötő másfél kilométer hosszú hidon áthaladva megérkezünk Edinburghba.

Edinburgh kissébb város, mint Glasgow, de azzal szemben natározottan fővárosi jellege van, telve a skót mult történelmi emlékeivel. Különböző iskoláiban negyven ezer diák szívja magába a tudományt s híres orvosi egyetemére a világ minden tájáról sereglenek a hallgatók. Skócia Athenje ez a város, amely az alkalmak bőségével szolgál mindazoknak, akiket a tudomány s a művészet érdekel.

Egyházi tekintetben is Edinburgh a központ; ide futnak össze Skócia legerősebb egyházának, a Church of Scotland-nak életerei, a George Street-i Church Office-ba, amelynek különböző osztályait már bejártam Dr. Webster kalauzolásával. Ugyancsak ő mutatott be a skót református egyház néhány vezető emberének: Dr. W. A. Curtis professzornak, az Overseas Department elnökének, Mr. Hamiltonnak, a Presbiteri Világszövetség főtitkárának, Dr. J. Hallnak, a Belmissziói bizottság főtitkárának, Dr. Livingstone-nak, a „Life and Work” szerkesztőjének, akik mindannyian lekötölező szíveséggel fogadtak s melegen érdeklődtek a Csehszlovákiai Református Egyház ügyei iránt. A velük folytatott beszélgetések nyomán jóleső érzéssel állapíthatom meg, hogy — ellentétben a Londonban tapasztalt nagy tájékozatlansággal — a skót református egyház vezetői jól ismerik egyházunk helyzetét, bajait, küzdelmeit s vannak dolgok, amelyekben tájékozottabbak, mint mi otthon. Furcsa, de való, hogy több mint 1500 kilométeres utat kellett megtennem, hogy egyet-mást megtudjak egyházunk ügyeit illetőleg, amiről otthon sohasem tudtam, sem mint az egyház hivatalos lapjának szerkesztője, sem mint a különböző egyházi testületek tagja. Hát persze, bajaink orvoslásának módjait és utjait illetőleg még van egy kis különbség véleményeink között, de erősen hiszem, hogy röviden egyet fogunk érteni ebben a tekintetben is. Bizonyos az, hogy az érdeklődés és a jóakarát nem hiányzik s elvégre ez a legfontosabb. Mindazok, akikkel eddig beszélni alkalmam volt, a legmelegebben ajánlották a Csehtestvér egyházzal való szorosabb kapcsolat megteremtését s a testvéri viszony ápolását, mert ez amugy is kötelességünk, mostani helyzetünkben pedig életbevágó érdekünk is. Azt is volt alkalmam tapasztalni, hogy a Csehtestvér egyház sokkal több gondot fordít a skót református egyházzal való kapcsolat ápolására, mint mi. Ez évben is elküldte képviselőjét a Church of Scotland General Assembly-jére s minden alkalmat megragad, hogy a már megalapozott összeköttetést fentartsa és mélyítse. E tekintetben nagyon

szükséges, hogy helyrehozzuk mulasztásainkat, mert néma gyermeknek anyja sem érti a szavát. Ami a Csehtestvér egyházzal való viszony kiépítését illeti, lapunkat igazán nem érheti semmi vád. A Református Egyház és Iskola — a lap olvasói bizonyára emlékeznek rá — minden tőle telhetőt megtett a közelebbi viszony megteremtésére, természetesen elengedhetetlenül szükséges, hogy egyetemes egyházunk hivatalos vezetői tegyék meg e tekintetben a szükséges lépéseket,

A Belmissziói Bizottság évi jelentésének át-olvasása után igen érdekes és tanulságos beszélgetésem volt Dr. Hallal, a bizottság főtítkárával. A belmisszió fogalma sokkal szélesebb és átfogóbb tartalmu a skót református egyházban, mint otthon s általában a kontinensen. A belmissziói munka itt nemcsak a gyülekezetek evangélizálását jelenti, hanem egy másik fontos funkciója utánamenni azoknak s gondozás alá venni azokat, akikhez az év bizonyos szakaszaiban, vagy egyáltalán sohasem tudnak hozzáférni a gyülekezetek lelkészei. Ezekre a területekre elküldi az egyház férfi és nő misszionáriusait s gondoskodik arról, hogy a halászok, vándorló bádigosok, üstfoltozók, málnaszedők, utmunkások, táborozók, ágyrajárók munka, illetve tartózkodási helyükön megkaphassák az evangélium vigasztalását. Nagyszerű munka ez, melynek költségeit a gyülekezeteknek e célra küldött adományai fedezik. Dr. Hall mondta, hogy a múlt évben a munka terjedelméhez mérten igen csekély összeg fordított e célra, mindössze 42.000 font. A csekély összeg: öt millió ésl. korona. Ez odahaza olyan összeg, hogy el sem tudjuk képzelni, hogy ennyi pénz valahol létezhetik egy csomóban. Mi otthon pár száz ezer koronát nem tudunk összehozni a theológia s a tanítóképző céljaira, a skót református egyház hivei pedig évenként öt millió koronát adnak össze csupán a belmissziói munka költségeire. Olyan dolgok ezek, amelyeken érdemes elgondolkozni.

Az előjelekből úgy látom, hogy edinburghi tartózkodásom lesz a leggyümölcsözőbb etapja skóciai utamnak, amiért nem tudok eléggé hálás lenni Dr. Websternek, aki minden alkalmat és módot felhasznál arra, hogy munkámban elősegítsen. Dr. Webstert, a Church of Scotland Overseas Departmentjének főtítkárákat nem szükséges bemutatnom olvasóinknak. Az ő neve és munkássága világvonatközösben jól ismert évtizedek óta. Igen örülök, hogy miután hazulról több levelet váltottunk, itt Edinburghban személyesen megismerhettem. Határozottan magyar arca van. Mikor ezt az impressziómat közöltem Dr. Curtis-el, igazat adott nekem és hozzátette, hogy Dr. Websternek nemcsak magyar arca, hanem a magyar reformátusokat nagyon szerető szive is van. Hát ezt bőségesen van alkalmam tapasztalni itt naponként. Adja Isten, hogy ez a bennünket szerető szív igen sokáig dobogjon!

Megtudván, hogy egyik losonci volt hallgatóm az itteni egyetem theol. fakultásán öregbíti ismereteit, természetesen siettem meglátogatni. Hát az én Nagy Sándor barátom igen jól érzi magát a skótok között s ha pozíciója még nem is annyira erős itt, mint híres névrokonának egykor Macedoniában, minden jel arra mutat, hogy teljes győzelemmel fog kikerülni a nyelvi nehézségekkel folytatott küzdelemből. Egyik professzora, akinek bemutatott, megkért, hogy tudassam Balogh püspök urral, hogy igen megvannak vele elégedve. Jól esett hallanom a losonci fiuk dicséretét Aberdeenben is, ahol dr. Cairns nyilatkozott teljes elismeréssel Kiss Gyuláról, aki a múlt évben volt hallgatója. Hát persze könnyű a dolguk. Dr. Curtis professzor ugyanis azt mondta nekem, hogy a világ összes nációi között, az ő tapasztalása szerint a magyar studentek tanulják meg az angol nyelvet a leggyorsabban s a legtisztább kiejtéssel. Egy okkal több, hogy őszintén sajnáljam, hogy én már nem lehetek student ebben a földi életben valamelyik skót egyetemen! Mr.

Felsőzeplén protestáns egyházközségei a XVI.-XVII.-XVIII. századokban.

— Adalékok. —

I.

A „Hungaria Anno 1785“ című statisztikai füzet a jelzett évre a következő adatokat tartalmazza *Zemplén* illetőleg: a felnőttek száma: 94.825, kiskorúak: 69.341, összes lélekszám: 164.166. Ebből katolikus: 108.613, *akatholikus* 33 537. A kath. plebániák száma: 175, az *akatholikus ministerek* (ministri: lelkipásztorok) száma 72.

A II. József által kiadott *Tűrelmi rendeletnek* köszönhető az, hogy a császár által kiküldött katonatisztek és közigazgatási tisztviselők az 1784—5 évi népszámláláskor már ily szép számú protestáns tábort és lelkészséget tüntethettek fel *Zemplénben is hivatalos nyilvánossággal* a sötét korszakok után, melyekben a reformáltak száma, hasonlóan a fogyó holdsarlóhoz, egyre jobban és jobban közelítette meg a teljes elmulás halálmegyéjét. Rá egy emberöltőre, 71 év múlva, a felsőzepléni ref. traktus pontosan 28 anya-, és 64 leányegyházat számlált 28 rendes- és 1 segéd lelkéssel; összesen 13422 lélekkel; közöttük 607 beiskolázott gyermekkel, kiket 29 vegyes iskolában csiszolgattak az életre. Az *Alsőzepléni ref. egyházmegyében* 1856-ban van: 59 anya-, 29 leányegyház; 59 rendes és 6 segédlelkész; 63 vegyes és 5 leányiskola 2759 növendékkel; összes lélekszám: 40061. A két traktusra osztott *egész Zemplénben tehát a ref. lelkészek* száma: 87, illetve + 7: 94, kik 87 anya és 93 leányegyházban hirdették a megtisztított evangéliumot

53483 hívőnek. Még tehát 1785-ben a lutheránus és kálvinista hívők száma megütötte a 33537-et, 1856-ban tisztán a *reformátusok* száma túlhaladta az *ötvenezret* magában *Zemplénben*! Amíg a XVIII. század utolsó negyedétől képesek vagyunk, legalább *megközelítő* pontossággal megfigyelni és kimutatni a reformátusok számát, addig a XVI és XVII. századokban, sőt még a XVIII. század első három negyedében is, nagyon is bukdácsolva közelíthetjük meg eme kitűzött célunkat. A reformáció első két évszázada a pontos statisztika számára még mindig terra incognita és talán az is marad, Csupán bizonytalanul széles matematikai gyűjtőfogalmakkal pl. sok, ezeryi stb. .) tudjuk mérni az akkori honi protestáns világ telését vagy fogyását. Sőt, bizonyos megmerevedett statisztikai adatokat alig is várhatunk arra a korra vonatkozólag, amelynek verbum dirigense a lelkiek terén ez volt: „*Cujus regio . . . !*”

A tömegek hitbeli hovatarozása oly sokszor s oly ugrásszerűen váltakozott, hogy ennek hullámzó mozgásából egy kikristályosodott statisztikai képet megalkotni szinte lehetetlen. A protestantizmus *térbeli* elhelyezkedése nyújthat egyedül biztos képet annak nagyságáról, számbeli tekintélyéről és csökkenéséről.

Jól jegyezzük meg, hogy a II. József által foganatosított első népszámlálási adatok sem megbízhatók. Ezt tudta maga a „Kalapos Király” is s azért két éven át a népszámlálás helyesbítését kellett végrehajtani, ami már a megnyitott népesedési könyvek alapján történt. A nép idegenkedett az összeírástól és az újabb megadóztatás miatti félelmében valótlán adatokat mondott be, sőt igen sok helyen egyszerűen elrejtőzött a népszámláló biztosok elől. Az eredeti és a korrigált népszámlálási adatok között igen nagy a különbség.

Az általam használt „Hungaria Anno 1785” mást mond Zemplénről, mint az a „Summaria Tabella . . . pro anno 1784/85”, melyet *Major Zsigmond* adott ki, ki abban az időben Zemplénnek rendszerint való hites jegyzője volt. Major szerint az összlélekszám 206.322 volt, amiből keresztyén: 200687, zsidó 5635. (A „Hungaria” szerint zsidó: 4094.) A későbbi népszámlálások adatai sem pontosak. E műveletbe belecusztatták a politikumot . . . A birodalmi kormányhatalomnak az volt a célja, hogy Magyarországból ne maradjon egyéb a geográfiai elnevezésnél. Így az 1850. évi népszámlálás olyan tévedéseket tüntetett fel, amelyeket már maga a Zemplénbe beözönlött osztrák, cseh és morva nemzetségbeli Beamter-had sem hitt el! . . . És aztán, . . . ezeknek az összeíró Beamtereknek nagy része hogy milyen ágrólszakadt, száználmas alak volt, azt feljegyezze egy szemtanú: „Hitvány öltözetbe láttam őket. Hármoknak főrhemetje volt, mit nálunk már a jóra való inas se hord . . . Állomásukra Ujhelyből hogy kimehesenek: a fenyítő intézet dotációjából hárman

száz pengő forintot kaptak. Felültek egy tót szekérre s elmentek”. Az 1857-es népszámlálás már jóval rendszeresebb volt. Eredményképp 254863 lélekszámot mutatott fel, melyből 50926 volt a református. (Tehát az Egyházkerület névtárának az adata körülbelül megfelel a „Volkszählung” adatainak).

A „*Liber Ecclae*”, ez a nagyon értékes történeti ereklje nem hoz fel semmi pozitív statisztikai adatot. A benne szereplő egyes egyházak népességéről csak a predikátorok és rektorok részére biztosított proventusokból szerezhetünk olyan-amilyen kombinációkra jogosító értesülést, no meg esetleg arról, hogy az egyes egyházközségek milyen rendű és rangu egyénekből tevődtek össze.

Felsőzemplénről sem tudok tehát egy részleteiben is kirajzolt statisztikai képet előállítani, de a megreformált vallásnak hajdani elterjedtségét elegendőképen tudom igazolni azokkal az egyházakkal, melyek még ma is léteznek, de különösen azokkal, melyek *az idők viharában szétmállottak és ellobbant meteorokként zuhantak alá a megsemmisülésbe.*

Haraszty Károly.

A vallásos érzés ápolása a tantárgyak keretében.

Aki figyelemmel kíséri korunk lázas áramlatait, tapasztalhatja, hogy némelyek ellenséges lábra igyekeznek helyezni a tudományt a vallással. Bölcselőink között akadnak olyanok, akik a tudomány mindenhatósága kedvéért kétségbe vonják magát az Istenség lételetét is. Hogy minő eredménnyel működnek e merész „tudósok”, nem tárgyam ez alkalommal részletezni, de minden jóstehetség nélkül bárki is beláthatja, hogy nincs messze az az idő midőn „Róma ledől és rabigába görnyed”. Szomorú tapasztalat, hogy a nép körében is akadnak sokan, akik a vallásos hit és az ismeretek között némi összeütközést szeretnek látni. Száz meg száz eset bizonyítja ugyan, hogy a köznép nem igen bízik a tudományon alapuló utasításokban; betegségekben ritkán fordul orvoshoz, hanem azt mondja: Isten tudja, Isten az orvos, stb. Meg lehet, hogy e mulasztások többnyire hanyagságból, fősvénységből erednek, de mindezekon kívül sokszor a rendíthetetlen hit is sugalmazza a megnyugvást. Hogy e hit fölötté szép és megbecsülhetetlen drága kincs, ez kétségtelen; de másfelől az is nyilvánvaló, hogy e hit keretében meg kell hogy férjen egyszersmind az ismeret is, mert hiszen Istentől nyert emberi okosságunk ezt világosan óhajtja és föltételezi, e tudatot pedig a nép lelkébe is át kell szűrni. Rendkívül fontos feladata tehát az elemi népiskolának is ügyesen eltalálni azt a keretet, melyben az ismeret és valóság a nép lelkében ne csak elférjenek, hanem egymással összeölelkez-

nek, sőt — mint egymás szükségként kiegészítő elemek — teljesen egybe is olvadjanak.

A mult népiskolája tudvalevőleg csaknem kizárólag a vallástanításra fektette a fősulyt elannyira, hogy a jelzett tárgyon kívül vajmi kevés reálismerettel találkozhatunk. Világos, hogy a vallástanítás főképp a morálra támaszkodhatott inkább, míg az isteni hatalom és bölcsesség, —műveinek behatóbb szemléltetése hiányában— kevésbé volt bemutatható. Megvolt ugyan ennek az iskolának a maga pietizmusa, de ez nem foghatott erősebb gyökeret a gyakorlati életben, mert nem volt bemutatva a természet, mint Isten alkotása, a maga összhangzatos csoda szépségeivel. Ellenkező egyoldalúságba eshetnék igen könnyen a mai modern iskola is, ha ismerei köréből viszont kihagyná az Istent.

Hallottunk is már itt-ott bizonyos vádakot, hogy a mai iskola nem ápolja eléggé a vallásosságot; azonban hála Istennek! ez nem vonatkozhat a mi református hitfelekezeti iskoláinkra. Azonban a jövőre nézve egy bizonyos mérvű óvatosság és megfontolás elől még sem zárkózhatunk el teljesen, kivált ha tekintetbe vesszük, hogy most várjuk tanterv, tankönyvek, utasítások változását s lb, amikor minden lépést óvatossággal kell kimérni és előre kiszabni. A vallástanítás terén nem nyugtathatjuk meg magunkat azzal, amit a vallástani kézikönyv tartalmaz, hiszen Isten jósága, bölcsessége épen a tantárgyak keretében szemléltelhető, amire nem elég sem a bibliai történet, sem a káté, sem egy lelkész, sem a hetenkénti egy-két óra, hanem igen is kell ide minden tantárgy, minden tankönyv, mindennek fölött kell a tanító az ő buzgalomával és szilárd hitével.

Bemutatok egy pár alkalmat, midőn — véleményem szerint — nagyon sokat lendíthetünk a vallásos érzület fejlesztésén. Tanítjuk például a földrajzból, hogy a föld napkörüli pályáján nem áll függélyesen, hanem annak tengelye $23\frac{1}{2}$ fokon elhajlik. Szemléltetjük ez elhajlást tellurium nélkül is úgy, amint lehet egy almával, irónnal; körüljártatjuk mesterséges földünket az asztal közepére nap gyanánt állított gyertya vagy egyéb tárgy körül. Ilyen szemléltetés mellett bizonytalan ugyan a tiszta, világos megértés, de annyi mégis csak sikerül, hogy legalább némi fogalmat nyújtunk az évszakok változásáról, a földövekről, meg a téritőkről. Mennyivel megkapóbb lesz a gyermekek előtt, ha e kínos vergődések után hivatkozunk nyomban az Isten bölcsességére; rámutatunk, hogy Isten úgy akarta, hogy ez elhajlás következtében a földnek minél nagyobb része legyen lakható, hogy a tél, tavasz, nyár és őszi ami kiszámíthatatlan hasznunkra olyan csodálatosan váltakozzanak. Kiemeljük továbbá, hogy mily rossz lenne, ha a föld függélyesen állna pályáján, egyhelyt örökös fagyás, máshelyt örökös forróság s csak igen kevés helyen volna mérsékelt éghajlat. Tapasztalatból állítom, hogy az ilyen

érzületekhez kötött ismeret — egyéb hatások mellett — sokkal maradandóbb, mint ha a leg-tökéletesebb eszközzel szemléltettük volna is. Más alkalommal tanítunk például a szemről. Végig érzékeltetjük, hogy mely színek kellemesek, melyek ártalmasak a szemnek; rámutatunk a télre, midőn vakító fehér hó borít mindent s ismét az isteni bölcsességre tereljük a figyelmet, hogy inie, talán szemeink megkiméltése végett rendelkezett Isten, hogy a téli évszakban a nappalok rövidebbek legyenek; egyuttal megemlítjük azt is, hogy nyáron at, midőn leghosszabbak a nappalok s midőn az emberek zöme a szabadban mozog és foglalkozik többet: zöld szín borítja a földet, mely szín tudvalevőleg kellemes szemeinknek.

Ismét egy alkalommal hallottam, —egy egyházi beszédben fejtegetni—, hogy mekkora tűz, mennyi fá kellene, ha tavasszal mesterségesen akarnók azt a roppant hőmennyiséget előivasztani s ime, ha Isten szava parancsol, a napsugárnak egy pár nap, esetleg egy hét elegendő arra, hogy a legvastagabb hó és jégrétegek nyomtalanul eltűnjenek. Minő hatása lehet ez is a gyermek lelkében a legfőbb hatalom iránt való hit megerősítésére!

A természettan, természetrajz, gazdaságtan, történelem, szóval csaknem minden tantárgy körében kereshetünk és találhatunk bőven az elősoroltakhoz hasonló motívumokat, melyek megmérhetetlen hatással használhatók a vallásos érzület fejlesztésére és nemesítésére. Az ezekhez hasonló eljárás egy cseppet sem zárja ki a népiskola köréből a minél behatóbb szemlélődést, sőt ellenkezőleg, szükség van az ismeretekre; hiszen épen a külvilágnak tüzetesebb ismerése szolgál egyedüli eszközzel arra, hogy Istent minél helyesebben tanuljuk megismerni és tisztelni.

Elérkeztem kis elmefuttatásom második részéhez, melyben lelkész testvéreimhez volna pár szavam. Kérem őket szeretettel, hogy gyermekeink hitének megerősítésében jöjjenek az iskola segítségére. A templom ugyanis a felnőttek iskolája lévén, az isteni tiszteletet is a felnőttek fejlettségéhez alkalmazzák. A felnőttek számára tartott isteni tiszteletből pedig a fejletlen gyermeki lélek a legjobb akarat mellett sem épülhet. Nem marad tehát más hátra, mint az, hogy a gyermekek felfogásához mért isteni tiszteletet az iskolai oktatással szerves kapcsolatba hozzuk. Ezt úgy értem, hogy a tanítást minden nap gyermek isteni tisztelettel kezdjük. Ma ritka az a hely, ahol a vasárnapokon kívül a hét napjain rendszeres isteni tiszteletet tartanak. S ha itt-ott tartanak is, kong az ürességtől a templom. Azért ahol alkalmas tanterem van, össze kellene gyűjteni a tanulókat, vallásos gyakorlatra reggel fél 8 órakor. Itt a tanulók tanítóikkal együtt szép egyházi éneket énekelnének, a lelkész rövid imát mondana, majd a tanulók felfogásához mért vallásos beszédet tartana, erre következőnek egy ima s záradékkul a növendékek egyházi éneke. Ugy hiszem, hogy ez az elgondolásom,

nem kivihetetlen és a reászánt fáradság megterülne lelkiismeretünk igaz nyugalmában.

Testvéreim az Urban! Régebben az iskolát a templom mellé építették. Így rendelték Szent István törvényei. Ezentul a templomot építsük az iskolába s akkor ismét vissza szállnak a régi jó erkölcsök, akkor a nagyok temploma is zsufolva lesz buzgó hívőkkel s kongani fognak a kártyabarlangok, kuglizók, korcsmák és börtönök az ürességlől.

Nagy Gáspár ref. igazg. tanító.

H I R E K

— **Belmissziói kurzus.** Az ungi egyházmegye lelkész és tanító testülete f. hó 8, 9 és 10. napjain belmissziói kurzust rendez Nagykaposon Dobos Károly K. I. E. országos főtitkár közreműködésével. A kurzuson a megjelenés kötelező az egyházmegye lelkészeinek és tanítóinak (akik részére a szükséges engedélyt az egyházmegye elnöksége biztosítja), továbbá kívánatos, hogy résztvegyenek benne a gyülekezeteknek a belmissziói munka iránt érdeklődő és abban fáradozni kész tagjai.

— **Bécsben** a hivatalos kimutatás szerint az elmúlt esztendőben a róm. kath. egyházba 912-en léptek be, ezzel szemben 6997-en tértek ki. A két protestáns egyházba pedig 1309-en léptek be és 1056-on tértek ki.

— **A Református Biztosítási Iroda** többször igyekezett lelkészeink és tanítóink figyelmét arra a fokozottabb szükségességre felhívni, hogy népünknel a biztosítás hasznos voltát ismertessék és terjesszék. Ennek a munkásságnak a hasznos és szükséges voltát a magasabb egyházi hatóságok is elismerték. amiről az alanti jegyzőkönyvi kivonat is tanúságot tesz: „Kivonat a szlovenszkói tiszáninneri ref. egyházherület 1932. okt. 11.—12.-én Kassán megtartott közgyűlése jegyzőkönyvéből. 35. Olvassatik a Ref. Biztosítási Irodának 1932. március 17-i a püspöki hivatalhoz intézett átirata, melyben közli, hogy az egyházkerület pénztárának beküldötte a kerületet illető járulékot 8.356'14 kč. értékben s jelzi, hogy az 1930. évvel szemben az eredmény megcsappant s kéri, hogy a lelkész és tanító urak fokozottabban karolják fel a biztosítási eszmét most, amikor a válság folytán a biztosítás a felekre is nagyobb értékű és becsü. Tudomásul szolgál s a közgyűlés is kívánatosnak tartja a lelkészek és tanítók fokozottabb mun-

káját és serkentését a Református Biztosítási Iroda támogatása dolgában. H. B. Szőke István s. k., egyházkerületi aljegyző." Igen kérjük az összes lelkész és tanító munkatársainkat, hogy felvilágosító munkájukat továbbra is kifejezni szíveskedjenek.

— **1930-ban** a Shanghai-i egyetem hallgatói 43%-a volt keresztyén, míg 1931-ben már 46%-ra ment ez a szám. A hallgatók összes száma 1988.

— **Megtalálták a világ legrégebb városának maradványait.** A Pennsylvania-egyetem régészeti expedíciója Észak - Mezopotámiában megtalálta a világ eddig ismert legrégebb városának maradványait. A leletet hét más város romjai alatt mint nyolcadik réteget találták. A talált tárgyak közt legérdekesebb egy agyag pecsétnyomó, mely lehorgasztott fejjel botorkáló férfit és nőt, mögöttük gyűrűző kigyót ábrázol. A tudósok ezzel bebizonyítva látják, hogy Ádám és Éva történetét az emberiség már hat évezreddel ezelőtt ismerte.

— **Mexikóban** a római egyház ellen hozott törvények és intézkedések a protestáns egyházak munkáját is akadályozzák, bár nem ezek ellen irányulnak. s így a protestáns misszióknak is sok nehézsége van. Nem lehet bibliamagyarázatot tartani az iskolákban; egyetlen lelkésznek sincs megengedve, hogy bárminő vallásos tárgyról ott beszéljen, még az érkezés előtti imádkozás is el van tiltva nyilvános alkalmakkor. A mexikói új alkotmány szerint minden földbirtok, bármely egyházé volt azelőtt, az állam tulajdonába megy át. Ezt fokozza még egy új törvény, mely egy városban csak egy nyilvános istentiszteleti helyet engedélyez egy vallás számára.

— **Angliában** a jövő évben fogják ünnepelni a rabszolgaság megszüntetésének 100 éves fordulóját. Ugyanakkor ünneplik Wilberforce (1780. július 29.) halála 100-ik évfordulóját, aki ennek a nagy reformnak hű harcosa volt. Ma a földkerekségen még 4—6 millióra becsülik a rabszolgák számát, anélkül, hogy számolnának az emberi méltósághoz nem illő módon élő millió emberre.

— **A spanyol** kormányelnök, Don Manuel Azana a spanyol biblia fordítója. Nagyon szépnek és a spanyol irodalomban klasszikus fordításnak tartják.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA”-ra
Kapušan y” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény a vajáni, a kiadóhiva-
talra tartozó megkeresések
pedig a csicserei lelkészi hiva-
talhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Egy más összefoglalás.

E lap 47. számában jelent meg az összefog-
lalás az országos református lelkészegyesület
megalakítása ügyében elhangzott hozzászólá-
sokra vonatkozólag, melyet egyuttal zárószónak
jelzett a cikk írója, ebben az ügyben.

Nézetem szerint azonban kár lenne még le-
zární az utat a hozzászólások előtt. Tartozunk
azzal az ügy nagy jelentőségének, hogy ne si-
essünk tulságosan, mert az elsietés, a bizony-
talan alap mindig megbosszulja magát s később
nehezebben lehet az indulásnál elkövetett hibát
helyrehozni, vagy egyáltalában nem lehet többé.

Az alábbiakban néhány olyan tényezőre
hivom fel az érdekelt lelkészi kar figyelmét a
szóban forgó tárgyban, amely tényezők az ed-
digiek során nagy mértékben elhanyagoltattak,
vagy egyáltalán figyelembe sem vétettek; már
pedig természetes dolog, hogy egy összegezés
csak akkor adhat a reális igazságnak megfelelőt
vagy legalább is azt minél jobban megközelítő
eredményt, ha a számvetésben lehetőleg minden
tényező ott szerepel a maga teljes értékében.

Sőt mivel olyan dolog forog szóban, amely-
nek a legnagyobb valószínűség szerint a jövőre
nézve is kihatása lehet, azért a helyes számve-
téshez elkerülhetetlen még egyéb lehetőségek
számbavétele is.

A Sörös Béla hozzászólásával kapcsolatban
ezt mondja az összefoglaló cikk: „Készséggel
elhiszem, hogy új, de még megerősítetlen egy-
házi kánonainkban olyan lelkészegyesület van
számunkra készen adva, mint azt Sörös Béla
ismerteti, de még e körülményből egyáltalában
nem következik az, hogy ezt a lelkészegyesü-
letet az érdekelt lelkészi kar a maga érdekei-
nek és céljainak megfelelőnek is tartja. Szerin-
tem a Sörös Béla által körvonalozott, illetve a

VIII. t. c. 42—55. § aiban lefektetett lelkész-
egyesület a presbiteriumok, egyházmegyék, egy-
házkerületek és konvent közé ékelt valami,
valami bizalmi szerv, mely mégsem bizalmi, mert
nyilvános s ha így egyik is, másik is, illetve
sem egyik, sem másik, akkor tehát: non sens.”

Abban a műveletben, amely az országos
református lelkészegyesület ügyében szerepet
játszó, jelentős tényezőket összegezni akarja,
már itt olyan jelentős hiba esett, ami egyenesen
kizárja azt, hogy az összegezés végén helyes
eredményt kapjunk.

Mert ha egyszer ezt a kérdést egyetemes
egyházunk törvényhozó zsinata törvénnyel sza-
bályozta, akkor arra nem lehet olyan könnyen
éppen a lelkészi karnak ezt a megállapítást
tenni: „non sens”, csak azért, mert egyik-másik
lelkész abban a véleményben van, hogy az a
törvénycikk nem felel meg a lelkészi kar érde-
keinek és céljainak. Nem lehet annyival ke-
vésbbé, mert az egyetemes konvent 1925 szept-
ember 8-án az akkori konventi lelkészelnök
indítványára 7. számú határozatával az egész
VIII. t. cikket, illetve annak az indítványban
foglalt részeit kötelezően életbeléptette s ezek
között az l) m) n) pontok a lelkésztestületekről
és az egyetemes lelkészgyűlésről is e törvény
keretei között intézkednek.

Ha az illető törvénycikk idevágó rendelke-
zései nem felelnek meg a lelkészi kar érdekei-
nek és céljainak, azt majd megváltoztatja egy
új zsinat alapos megfontolás után és mindenek-
felett akkor, ha kipróbálja azokat az élet, de
a még meg nem erősített kánonokat teljesen
subjektív elgondolások alapján jóelőre épen az
érdekelt lelkészi kar részéről dezavualni: hely-
telen, forradalmi izü jelenség s a lelkészi kar

fegyelmezettségére kedvezőtlen fényt vet a nagyvilág előtt, mert könnyen úgy tűnik fel, hogy a lelkészi kar kezdi meg a még jóformán meg sem született kánonai érvénytelenítését.

Ki tartsa hát majd meg azokat?... A hivatásunk?... Az állami hatóságok?... Mi pedig egyszerűen megyünk a magunk útján, mert nem felel meg a mi érdekeinknek?... Így csak a teljes anarchia felé vezethet az út, mert ugyanezt az okfejtést majd megteszik mások egy más törvénycikkre vonatkozólag. A hajmeresztő példák özöne lépten-nyomon mutatja, hogy erre mennyire készek az emberek.

Készséggel ismerem el, hogy ma még nem törvény a VIII. t. c., de azzá lehet már holnap s akkor mit tesz az ettől eltért s esetleg már messze járó lelkésztestület?!... Visszakozik?... Vagy halad tovább: „Te még jobbra, én meg balra”?...

Ezt a nagyon könnyen és nagyon hamar bekövetkező dilemmát nem lenne-e jobb teljesen elkerülni?...

Van azonban az összefoglaló cikk ezen passzusában nagyobb hiba is ennél: az értékelésben.

Az egyház belső építéséről szóló VIII. t. c. megszületése idején, meg azután is egészen a legujabb időkig szinte osztatlan volt az iránta való, azt nagyra értékelő lelkesedés annyira, hogy a legilletékesebb vezetőink egy egészen új fejlődést vártak annak életbelépésétől s az annak alapján megindult munkától. Úgy nézték és néztük, mint amely törvénycikk egyedülvaló a többiek között, amely a multhoz képest haladást jelent, mert a lelkészválasztások, adók, törvénykezések § erdőiből a mi legspeciálisabb munkamezőnkre vezet, a lélek mezejére s amely legvilágosabban dokumentálja azt, hogy az egyház: egyház, földi szerve az Isten országa építésének és nem egyszerű társadalmi egyesület s végetvetve egyszer mindenkorra a különféle vallásos irányu megmozdulások bizonytalanságainak, amikor minden belmissziói és egyéb ébresztő mozgalmat, melyeknek jórésze eddig az egyházi kereteken kívül, sokszor az egyház ellen ellenséges indulattal tévedt vad irányokba, beemel az egyház keretei közé és azokat az egyház törvényes hatóságainak vezetésére, felügyeletére bizza, egységes irányba fordítja és egyházat építő szervekké teszi egységes célkitűzéssel.

Csak természetes, hogy innen nem maradhatott ki a lelkésztestületek munkája sem s még természetesebb, hogy ha minden egyház-építő mozgalom egyházi szerv tartozik lenni, ha nem lehet független, felekezeti kör, nőegylet, ifjúsági egyesület, énekkar stb. hanem minden csak a lelkész és presbiteriumok vezetésére és felügyeletére mellett, tehát egyházi keretben működhetnek, akkor nem lehet független lelkészegyesület sem. A törvény alól éppen ez nem lehet kivétel. Annak az egységes elgondo-

lásnak, amely végigvonul ezen az értékes törvénycikken: talán éppen az a koronája, amellyel a lelkésztestületek munkáját is ilyen egységes szempontok szerint szabályozza, amikor azokat törvényes alapokra helyezi.

Bizony nem gáncsolni való a lelkésztestületeknek a presbiteriumok, egyházmegyék, egyházkerületek és a konvent közé ékelése, hanem egyenesen korszakos jelentőségű, időszerű, a mi viszonyainkat nagyon éles szemmel megfigyelt zseniális megoldása ennek a kérdésnek, amelynek alapján a lelkésztestületeknek az egyház törvényes szerveire sokkal nagyobb befolyása van, szavát sikeresebben hallathatja az illetékes egyházi fórumokon, mint egy, az egyházi felügyelettől ment, u. n. független egyesület által, amelynek már a megalakulása is nehezebb, fenntartása is költségesebb, az erők megosztása is biztosabban bekövetkezik és előre nem látott bajok is sarjazhatnak belőle.

A VIII. t. c. rendelkezései alapján az ilyen megmozdulásoknál fenyegetni szokott forradalmi iz teljesen elesik, az egységet fenyegető szakadásoknak — ma erre is számítani kell — be van vágva az útja s mégis a hivatalos egyház esetleg bekövetkező merevsége, élettelenisége meg van törve, mert törvényesen biztosítva van a lelkészi karnak a reá gyakorolt hatása.

Csak át kell olvasni figyelmesen a vonatkozó törvényszakaszt s elfogulatlanul gondolkozni felette és bizony kitűnik, hogy itt az összefoglaló cikk írója olyan merész átértékelést csinált, ami a mai átértékelési lázban is számottevő.

Egy másik jelenség, amelyre mintha szintén nem fordítanak kellő gondot a független lelkészegyesület propagálói, az, hogy egy szabad egyesületnek alapszabállyal is kell bírnia, amely csak az állami hatóságok jóváhagyása után válik érvényessé és azután is folytonosan csak azoknak a hatóságoknak az ellenőrzése alatt működhetik. Minden gyűlés engedélyezése ezen hatóságok joga s minden gyűlés folyamatának ellenőrzése ezek kötelessége. Már ezért is érthetetlen, hogy némelyek az egyházi törvények által biztosított talajról, az egyházi vezetés alól a világi hatóságok gyámsága alá kíváncsognak, pedig nem hiszem, hogy a gyűlések szónokaira lelkesítőleg hasson a rendőrség megbizottjának az elhangzott beszédet megörökítő jegyzetése. Probatum est.

A mi viszonyaink között egy független lelkészegyesület veszedelmeket is jelenthet egyházunkra, ha talán ma még nem is, de jelenthet a közel jövőben.

Aki a mai ifjúság lelki világát alaposan ismeri, kénytelen megállapítani, hogy az annyira más, annyira elűtő már a mi nemzedékünk lelki világától, hogy súlyos aggodalom nélkül nem lehet a jövőre gondolni. Nagy általánosságban úgy van, hogy az ifjúság jórésztében, talán tulnyomó részében teljesen hiányzik az

érzék, a látó ideg olyan dolgok meglátására és értékelésére, amelyekre mi csak imádságos lélekkel mertünk gondolni, amelyek nélkül mi az életet sem tudjuk még ma sem elképzelni.

Nem vádképen mondom ezt a mai ifjuságra, hiszen nem ő az oka, hogy olyan, amilyen. Olyan, amilyennek nevelte a mai kor. Azokat az adottságokat viszi magával az életbe, amelyeket kaphatott, de viszont olyan tény ez, amelyet nekünk figyelmen kívül hagynunk nem lehet, amikor bármi tekintetben is alapot akarunk vetni. Erre nagyon is tekintettel kell lennünk, mert hiszen a jövő lelkésznevezédek is ebből az anyagból rekrutálódnak, tehát a jövő számára is szánl épület megkonstruálásánál az ebből az egészen más légkörből jöhető lehetőségekkel is számolnunk kell, hiszen a mi nevezédekünk után nemsokára az veszi át a szót.

Ez a letagadhatatlan körülmény is arra figyelmeztet, hogy teljes erőnkkel igyekezzünk erősíteni a régi, kipróbált bástyákat s igyekezzünk minden erőt, minden értéket azok mögé tömöríteni, hogy ott, a védett helyen minél tovább, minél biztosabban meglegyenek azok védve a gyorsan változó, vadul kavargó világáramlatok sorvasztó szeleitől. Félő, hogy egy független, a különböző szelek járásának szabadon kitett lelkészegyesületben olyan talajt készítsünk elő, amely nagyon alkalmas lesz az egyház számára viharokattermő szelek elvetésére.

És ki merné bizonyosan megmondani, hogy a szabad egyesülésnek így megnyitott útján nem fognak-e továbbhaladni mások esetleg éppen olyan irányban, amely végképen nem fog tetszeni már azoknak sem, akik most a szabad egyesülés propagálói?... Ujból előállhat egy frakció holnapután, amelyiknek nem lesz elég a független lelkészegyesület sem és még tovább fog menni. A mai viszonyok és a mai lelkiállapot nagyon kedvező az efféle jelenségekre, különösen az egyéniségeket termő kálvinizmusban, amely a fegyelmetlenségre különösen hajlamos magyarságnál egészen katasztrófális méreteket ölthet. Ezer esztendő sok eseménye kétségbevonhatatlanul ezt bizonyítja. Kereteket szeretünk építeni minél többet, de hogy a megépített kereteket szorgalmas, csendes, szívós, rendszeres munkával megtöltsük élettel, abba mindig nagyon hamar belefáradunk.

Ha a külső viszonyokat vesszük tekintetbe, megint azt kell megállapítanunk, hogy az országos megmozdulásra a lehető legrosszabb időpontot választották meg azok, akik haladéktalan lelkészgyűlést követelnek.

Teljesen bizonyosan tudom, hogy a lelkészek 80 %-a igen nehezen, vagy sehogysem bírja kiizadni azt a 4—500 koronát, amennyibe egy ilyen gyűlésen való részvétel a legszűkebb számítás szerint is belekerül. Ezt az állítást nemcsak onnan veszem, hogy a kongruatörvény szűken mér a lelkészeknek, hanem közvetlen

tapasztalataim vannak lelkésztársaim szomorú fizetőképtelen állapotáról, mint aki jelenleg négyféle pénztárt kezelek s egyiket-másikat csőd fenyegeti a be nem fizetett hátralékok miatt még az olyan pénztáraknál is, ahol szinte becsületbeli dolgunk a mindenáron való fizetés, mert hiszen özvegyeink és árváink kenyérmorzsaíról van szó.

Ez a lelkészi kar ma képtelen arra, hogy olyan országos megmozdulást produkáljon, amelynek sulya és méltósága is hozzáillenek egy egyetemes egyház lelkészi karához. Inkább semmit e tekintetben is, mint egy befagyott erőlködést!

Olyan határozattól pedig mentse meg az Isten, amikor a jelenlevők határoznak a távollévők nevében is. Így határozni lehet ugyan, de annak a határozatnak soha nincs meg a kellő ereje, mert hiányzik az igazsága.

Bármiként lesz is azonban, az az egy bizonyos, hogy erre a lelkészi karra ma újabb terhet rakni sem tagdíj címén, sem új lap előfizetési kötelezettség címén nem lehet, mert az ilyen határozat már előre arra van kárhóztatva, hogy csak a papíron maradjon. Különbösen az ilyenkor történni szokott lapalapítás is csak erőforgácsolást fog jelenteni nálunk. Alig bírjuk a meglévő lapokat táplálni és kellő színvonalon tartani, tehát nem tudom belátni, hogy miért volna szükség arra, hogy még több lap szegényítse egymást kölcsönösen, amíg esetleg mindenik végkép elerőtlenedik.

Ha a megalakítandó és hamarosan akcióba lépő lelkészegyesületnek anyagi helyzetünket javítani akaró törekvésére gondolok, megint azt kell mondanom, hogy erre is a lehető legalkalmatlanabb időpontot választottuk.

Anyagi helyzetünk javításánál ugyanis első sorban, vagy talán kizárólag is csak az állam hathatósabb segítségére lehet gondolnunk, amely pedig a kétségbevonhatatlan jelek szerint teljesen hiábavaló reménykedés, mert hiszen látnunk kell, hogy most már az állam se bírja kiadásait fedezni s minden erejével fizetésredukcióval próbálja az egyensúlyt fenntartani. Ilyen körülmények között arról álmodozni, hogy egy szabad lelkésztestület valami segélyemelését eszközölhet ki, ahhoz igazán erős fantázia kell. A hiábavaló kísérletezés, amely előreláthatólag teljes kudarccal jár, okvetlenül elkerülendő sok minden oknál fogva.

Ha arra gondolunk, hogy a lelkészek szellemi erejének kitejtésére, szélesebb mezőkön való érvényesítésére új terepmentre van szükség, megint nem látom be, hogy e cél elérésére miért volna szükség okvetlenül független lelkészegyesületre.

Hát hol, mikor, ki akadályozta, vagy akadályozza ma is a szellemi munkákat?... Egyházi lapjaink a legszivesebben fogadnak minden olyan közleményt, amely megüti a mértéket s

válogathatunk a lapok között, kiki amilyen irányban óhajt munkálkodni, ha ugyan van rá időnk akkor, amikor kinek-kinek saját gyülekezete e soha nem hallott mai viszonyok között annyi dolgot ad, hogy száz kezének kellene lenni minden lelkésznek, ha a naponként jelentkező lelki éhséget és szomjúságot maradék nélkül kielégíteni akarná.

Pedig jövőnk saját gyülekezetünkben dől el és nem a nagy gyűléseken. Ha itt elvesztettük a csatát: nincs tovább. Akkor a fundamentom kiesett alólunk és minden egyházi intézményünk alól. Ezt a csatát pedig főként és elsősorban, ha ugyan nem kizárólag, minden gyülekezetben a gyülekezet saját lelkésze vívhatja és nyerheti meg vagy vesztheti el. Ehez adhat néminemű indítást egy-egy konferencia, vagy akármiféle összejövetel, de a legszebb eredményekkel végződött, a legnagyobb lelkesedést kiváltott összejövetelnek is semmivé lesz az értéke, ha a gyülekezetek munkásai az így nyert értékeket be nem építik otthon szorgalmas, szívós, kitartó munkával saját gyülekezetük épületébe. Itt is hivatkozhatnék már közvetlen tapasztalataimra is. A gyűlésező és konferenciázó egyház még nem dolgozó egyház. Az utóbbi években kapunk már annyi utasítást, tanácsot, indítást, programot, hogy itt volna az ideje, és akár 10 esztendeig is ne csinálnánk egyebet, mint komolyan megpróbáljuk ezeknek az életbe való átültetését. Nem úgy, hogy a lapokban cikkekkel ajánlgassuk ezt a munkát másnak, hanem mi magunk mindnyájan, az eke szarvára vetve a kezünket otthon, a nekünk kimért szántóföldön.

Ennek a munkának a felvételéhez, annak aki még talán hozzá sem fogott, megint felesleges akármiféle egyesület is. Lélek kell hozzá! Ha a lélek megvan, az akármilyen formában el tudja végezni az építő munkát. Lélek nélkül pedig üres marad minden keret és gyümölcstelen még akkor is, ha minden ember valamelyik egyesület vezetője lesz is. Minél kevesebb parancsolóra van szükség és minél több engedelmes, lelkes munkásra.

Teljes mértékben elismerem annak az állításnak jogosultságát, amely azt mondja, hogy a lelkészeknek is szükségük van a továbbképzésre; szükségük van arra, hogy lépést tarthassanak szaktudományaik továbbhaladásával, de erre nézve egy gömöri indítvány már az összes hatóságainkat sorbajárta s legutóbb már az egyetemes konvent is kimondotta az indítvány értelmében, hogy megszervezi a továbbképző kurzusokat akár a losonci teológiai előadók bevonásával, akár pedig -- ha akadályokba nem ütközik -- külföldről behívott szaktudósok közreműködésével, úgy azonban, hogy ez a tanfolyam komoly értékeket nyújthasson, olcsón nyújthassa és lehetőleg minden lelkésznek nyújthassa.

Milyen jól megközelíthető volna ez a cél, ha egyházmegyéenként lehetne ezeket megren-

dezni, egy egyházmegye területén esetleg két helyen is, amiáltal többeknek lehetne könnyebben hozzáférhető és nem lenne nagy tömeg, ami már magában lehetetlenné teszi a rendszeres, komoly munkát. A nagy tömeg egybeszerlegése csak demonstrálásra való, valami nagyobb dolognak megindításához, lelkek felrázásához. Ma azonban ezen már túl vagyunk, ma már csak az anyagot és alkalmas építőeszközt keresik, kéri a hű munkások.

A sokat emlegetett magyarországi ORLE.-ről csak annyit, hogy annak a dolgait mi ne emlegessük a nálunk szóbanforgó lelkészegyesülettel kapcsolatban. Azok a viszonyok és körülmények, amelyek között az megalakult; az az egész kor, amely azt életre hívta, ma már olyan messze esik tőlünk, hogy annak a történetéből egyetlen momentum sem alkalmas arra, hogy a miami viszonyainkkal összehasonlíttassék, feltéve, hogy az idők jeleit és az élet reális adottságait figyelembe vesszük és nem lovagolunk teljesen az üres, légvárépítő fantázia paripáján. Sokkal könnyebb kapcsolópontot találni még a Geleji Katona István korával is, dacára az azóta eltelt közel 3 századnak, mint a magyarországi ORLE. megalakulásának és első fejlődésének idejével, meg annak a mai viszonyaival és életkörülményeivel.

Összegezve tehát az elmondottakat és a már korábban is elhangzottakat, az én álláspontom az, hogy minden körülmények között maradjunk meg a törvények által körülhatárolt területen s próbáljunk meg itt dolgozni, kevés szóval, sok lelkesedéssel és cselekedettel. Mindazok a szép célok és reményések, amelyeket a független egyesülés hívei színes fantáziával előltünk megcsillogtattak, bizony sokkal hamarabb, sokkal biztosabban megközelíthetők ezen az úton, amelyen járva bizonyosan szívesen nyújtják felénk a kezüket legfőbb vezetőink is, akik a törvény első őrei tartoznak lenni.

És még annyit, hogy mindazokat, amiket itt elmondottam, komoly adatokkal is alá tudom támasztani. Itt nem sorolom fel azokat, mert az apostol tanácsa szerint, ha minden szabad is nekünk, de nem minden használ és nem minden épít. Az érdeklődőknek azonban más úton szívesen állok rendelkezésére. *Szőke István.*

Református ifjusági munkák.

II. Jugoszláviai magyar ref. KIE munka.

Az utódállamokbeli magyar református egyházak között a Jugoszláviába szakadt testvéreinknek van a legnehezebb helyzetük. Egyrészt azért, mert számszerint is a legkevesebben vannak (1931-iki kimutatás szerint 65.751), másrészt pedig mivel a háboru előtti magyar református egyház missziói területének legnagyobb részét ők kapták osztályrészül. Nyelvi szempontból is a legnehezebb a helyzetük, amennyiben a re-

formátusok ott magyar, német, horvát és szerb nyelven beszélnek. Végezetül pedig tagadhatatlan, hogy a politikai viszonyok is ott a legmosztóbbak.

Mindezen nehézségek azonban nemcsak hogy nem vették el az ottani testvéreink munkakedvét, hanem még fokozottabb tevékenységre serkentették őket. Sok szépet lehetne írni erről az egyházzól, melynek tagjai, illetve gyülekezetei nagyrésztben támogatásra szorulnak, mégis az összeségük nagyon szép szeretet-munkát végez. Vezetőik megértették az új idők új követelményeit és okos és ügyes vezetéssel ezen rövid idő alatt is szép eredményeket értek el. Lehetne beszélni a most szentesítés alá kerülő új zsinati törvényeikről, árvaházukról, theológusaiknak külföldön való kiképzetéséről, de mindezeket mellőzve, itt az ifjusági munkát ismertetem. Nagyon érdekes és tanulságos ennek is a története.

Az ifjusági, KIE munka kezdetei 1921-be nyulnak vissza, amikor Belgrádban két KIE titkár (akiket az angol KIE fizet) kezdett a munkához. Természetesen a szerb pravoszlávok között. Ebbe a munkába kapcsolódtak bele azután a jugoszláviai reformátusok. Az angol titkárok közbejöttével Dobos Károly magyarországi KIE titkár látogatta meg az ottani református gyülekezeteket és megszervezte a munkát, amely azóta szépen halad. Az egyház vezetősége mindenben a legnagyobb készséggel támogatta fáradozását. Évenként körutat tesznek az egyház vezetői és a titkárral együtt meglátogatják a helyi egyesületeket, ahol kell és lehet, újakat is szerveznek. Hogy a munkát annál eredményesebbé tegyék, vezető-képző kurzusokat tartanak. A szerb KIE-vel karöltve nyári táborozást rendeznek az Adriai tenger partján, amely szintén egyik áldásos eszköze a munkának.

1931 végén az 51 gyülekezetből 24-ben (tehát csaknem 50%) volt ifjusági munka. A tagok száma: 1123. A munka módszere ugyanaz, mint a magyarországi KIE-é, ugyanaz a szervezete is. Az ifjusági egyesület nem alkot külön területet, hanem, mint a helyi gyülekezet egyik szerve működik. Az elmúlt esztendő nyarán (1931) a jugoszláviai KIE is képviseltette magát az amerikai IMCA világkonferencián.

Még egy érdekessége van a jugoszláviai KIE munkának: az t. i., hogy a királyi család pártfogását élvezi. Elnöke Pál herceg, a királyi család tagja, védnöke pedig a trónörökös. Így azután erről a részről is biztosítva van a munka szabad fejlődése. Ebből magyarázható meg az a jellemző tény, hogy Jugoszláviában most a diktatura idején a KIE az egyetlen működő magyar egyesület.

Belgrádban van magyar református KIE és magyar titkár. A jugoszláviai reformátusok lapja a *Magvető* állandó rovatot nyitott az ifjusági munka ismertetése számára, ahol nagyon szép és tanulságos eredményekről is olvashatunk

elég gyakran. Általában komolyan és alaposan dolgoznak. Erről tesz bizonyosságot az egyik parasztfiu esete, aki a saját költségén ment ki St. André-be a bibliai iskolába, hogy ottan titkárrá képeztesse magát. Így terjed mindjobban Isten országa e földön a fiatal szivekben.

Tóth Kálmán.

Református ifjusági konferencia Nagysallón.

A barsi ref. egyházmegye f. évi november 24-én tartotta első ifjusági konferenciáját *Nagysallóban*, amelyen mintegy 200 református ifju vett részt az egyházmegye területéről, továbbá a felnőttek közül is igen sokan, úgy hogy a konferencia alatt a nagysallói ref. templom állandóan zsufolva volt.

Az ifjusági konferenciát megelőzőleg a ref. templomban istenítisztelet volt, mely alkalommal Szabó S. Zsigmond bajkai ref. lelkész hirdette Isten ígését, s kiemelte beszédé benezen sereg-szemletartás fontosságát és jelentőségét. Az istenítisztelet után megalakult a konferencia. Elnökké: Patay Károly esperes, alelnökké: Szabó S. Zsigmond bajkai ref. lelkész, titkárrá: Pop József kissárói ref. lelkész, jegyzökké: Vendégh Béla nagysallói ref. s. lelkész és Szecső Sándor nagysallói ref. tanító választottak meg.

Majd Patay Károly esperes elnök tartotta meg megnyitó beszédét, szeretettel köszöntette a nagysallói ref. egyházat s az egyházmegye ifjuságát, akik megértve hívószavát, szeretettel jöttek össze szent találkozásra a jövő feladatainak és kötelességének komoly megismerésére. Juhász Pál helybeli ref. lelkész a nagysallói ref. egyház nevében üdvözölte a konferenciát.

Ezután Székely Béla alsószecsei ref. tanító tartott előadást: „*A református ifjú az iskolában*” címen. Előadásában mélyenjáróan fejtegette azokat a módokat és lehetőségeket, amelyek segítségével a mai romlott állapotokat fel lehetne váltani, mely egy jobb, erkölcsösebb, igazabb emberekkel lehetséges. A munkát ehhez az iskolában kell megkezdeni.

Majd Konta Károly kiskálnai ref. lelkész előadása következett: „*A református ifjú a családban*” címen. Előadásában a családi nevelés fontosságáról szólt, amelynek kihatása van az ifju egész életére, sőt a helyes nevelés később jó visszahatással van a család életére is. Fejtegetéseit példákkal támasztotta alá.

Ezután Patay Miklós kisölvedi ref. lelkész tartotta meg előadását: „*A református ifjú az egyházban*” címen. Előadásában kifejtette, hogy mit vár a református egyház a ref. ifjútól, s milyen életet kell élni a ref. ifjunak! Felfogása szerint egy ref. ifjura nézve nem lehet felemelőbb, mint-ha azon célt tüzi ki magának, hogy egy tisztos-

séges, becsületes, Istennek szentelt élet jutalmul egyházának gondnoka lehessen.

Majd *Pap József* kissároi ref. lelkész tartott előadást: „*A református ifjú a társadalomban*” címen. Előadásában felmutatta az ifjuság mai életét s majd rámutatott arra, hogy az ifjuság a társadalomban csak akkor tudja magát méltóképpen viselni, ha az ifjuság legfőbb barátja az Ur Jézus Krisztus lesz, aki ezt mondta: Veletek vagyok mindennapon a világ végéig.

Ezután *Veress László* alsóvárad ref. lelkész: „*Az egyetemes református egyház itthoni helyzete*” címen tartott előadást. Előadásában körültekintően ismertette egyetemes egyházunk megalakulásának s eddigi életének történetét. A nagysallói ref. énekkar *Kömley László* ref. tanító, a hölvényi ref. énekkar, a hölvényi ref. gyermekkar *Vida János* ref. tanító vezetése mellett lelketemelő énekszámokkal. *Nagy Sándor* tanár szep orgonajátékával, *Tolnay Jolán* (Garamszentgyörgy), *Lőrincz István* (Kissáror), *Kovács Gyula* és *Török András* (Alsófegyvernek) szavalataikkal tették kedvessé a konferencia programját.

Problémáink.

A pazarlás reakciója: a későn észretért takarékoskodás, mely a csunyán félrebillent államháztartás egyensúlyát célozná biztosítani, olyan helyen is aratni akar most, ahol nem vetett.

Nekünk bezzeg nem szórta két marokkal, miként kegyenceinek különféle titulusok alatt a jó „Szokol”-okat, sőt két teljes évi illetményeinket még máig is visszatartja; azóta pedig a mit egyik-másikunknak jobb érülettel és mértékkel nyújtott, azt mostoha balkezével visszavonni könnyen talál erőszakos jogcímet. Az állampolgársággal üzött kirívó akadémikusok, lényegtelen formaszágok, eltérő felbecslések a kongrua összeírások során mind igen kitűnő ürügyeknek bizonyultak arra, hogyan lehessen kiforgatni bennünket még a koldus alamizsnából is és egy tollvonással évekre visszamenően visszafizettetni azt, ami a nyomoruságos existenciára is alig volt elégséges!

Mikor annyi sok igazságtalanság történt velünk a multban, most azután már az igazság és az egyenlő elbánás látszatával vesznek egy *kalap alá* azokkal, akik türhető situációnak örvendhettek ezideig, sőt kedvükért még a kalendáriumot is megfejelték egy 13 ik hónappal. Most már nincs kivétel, nincs pardon! Amit másokra elpazaroltak, annak helyreépítéséhez a mi hátunkat is oda kell tartanunk, hogy hasítsanak belőle egy darabot!

Bezzeg a szegény „*ajándék- és maradékbitokosok*”, a demokrácianak csufolt rendszer egy évtized alatt duszgádagga lett hűbérurai s a bankokban elhelyezkedett, a közszállításokból

milliók jutalékokat, sápokat húzott korifeusok mentesülnek a „*Közalkalmazott*” megtiszteltetésről! Az ő terhükre nem találunk jogcímet!!

Miután pedig a fizetésleszállítást a bársonyszékek csarnokaiban úgy eszelték ki, hogy az csak egy-két alsóbb kategóriában legyen progresszív: a magasabb régiókban, sokszor 2–3 féle címen és forrásból több 100 ezernyi jövedelmet élvezők könnyedén megszuhatják a 12 %-nál nem magasabb redukálást! Hát azoknak a pénzkirályoknak csakugyan kanállal kell enni az aranyat, másképp nem is boldog a republika?

Hiszen százakat lehetne névsorba foglalni olyanokat, akik az államfordulat előtt — hogy így szóljunk — „*szegénylegények*” voltak, ma pedig milliók urai, kérdés honnan és miből? Az égből hullott számukra, mint a manna? Végeredményben nem az államvagyon csorbult-e azzal? És ezek nyugodtan pihennek pénzes zsákjaikon, ők nem „*köztisztviselők*”, vagy ha azok is, a 12 %-ot van miből kiizzadni, nem úgy, mint a kis existenciáknak, akik keservesen fogják viselni, elszenvadni úgy a tékozlók, harácsolók bűnét, mint a takarékoskodás erényét!!

A mi lapunkból felhangzó panaszszavak — jól tudjuk — nem érnek el odáig, ahol a lelkiismeretet kellene megpiszkálni, de hát vannak szenátoraink, képviselőink, akiktől megvárhatnók, hogy rámutassanak a nagy igazságtalanságra, mely a vérszegényekre is kiakarja nyujtani csápjait! Vannak legalább is ezren, akik milliók értékeket szereztek, kaptak, harácsoltak illegális uton! Tessék ezektől visszakövetelni a bajbajutott Republika számára azt, amit jogtalanul és erkölcstelenül birnak.

De vannak nekünk egyházi hatóságaink is, melyeknek ne csak az legyen a hivatásuk, szerepük, hogy a már elkövetett és szenvedett sérelmeket inkriminálják, hanem egységes fellépéssel igyekezzenek azokat elhárítani!!

A református papság általában elesett az 1919–20 évi törvényszerű illetményeitől. Jogtíró eljárás volt attól megfosztani bennünket, ami az állami költségvetésbe fel volt véve, megszavazva számunkra.

Ezt az életszükségletet ugyszólva kivétel nélkül kölcsönökből kényszerültünk pótolni. Mily összeget tesznek ki ennek csak a kamatai 12 év óta? Az állam polgárainak melyik kategóriája szenvedett el ilyen injuriát?! Nyomoruságos éhbérünket terhelik ma is még azok a kamatok, amiket az állami jogrend megsértői okoztak nekünk. Egyházi hatóságaink és törvényhozóink erre minden tartózkodás nélkül rámutathatnának most, amikor a vércsapolási műveletnek minket is alá akarnak vetni, akiket szépen kifelejtettek, amikor a krisztkindliket osztogetták!

A kormánycörök állítólag beismerték már hosszas és ismételt sürgetések, tárgyalások után, hogy a visszatartott két évi illetményhez jog-

igényünk van, de hát mikor lesz ez már készpénzre is beváltva?! Tudjuk, hogy erre ezidő szerint más válasz alig képzelhető: a fennforgó államháztartási krízis folytán erről most szó se lehet! Akkor legalább az újabb megnyomortástól mentesítsenek s a műtőkést a magasabb fizetési régiókban villogtassák!! *Justicia.*

H I R E K

— **A romániai magyar református egyház** zsinata november hó 14—21. napjain Kolozsvárott tartotta második ülészakát. A zsinat tárgyaként az istentiszteleti rendtartásra, a lelkészszentelésre, az egyházfegyelemre vonatkozó előterjesztéseket s az egyház alkotmányáról szóló I. törvénycikket tüzte ki az elnökség és a II-ik, a lelkészek képesítéséről és alkalmazásáról szóló törvénycikket előkészítő bizottság is megtartotta üléseit. November 14-én a kolozsvári református theologiai fakultás dísztermében az első ülés tanácskozását Sulyok István püspök és Ugron István főgondnok vezette. Tárgyalták azt az előterjesztést is, hogy mindazok, akik teljes lelkészi képesítést nyertek, a legközelebbi egyházkerületi közgyűlés által lelkésszé szenteltessenek, (tehát abban az esetben is, ha még nem választattak meg valamely gyülekezetben önálló lelképásztori, vagy tanári állásra.) Ez utóbbi javaslat az egyházmegyék és egyházkerületek elé kerül, hogy az egyházi közvélemény is megnyilatkozzék e kérdésben. Az I. törvénycikk letárgyalása öt napot vett igénybe. Azután foglalkozott a zsinat az istentiszteleti rendtartással. Elrendelte, hogy a hétköznapi istentiszteleteken az imádságon kívül biblia is olvastassék; a bibliaolvasást beillesztette a vasárnapi és ünnepi istentiszteletbe is: az első imádság elé, de elhagyta az első imádság után mondani szokott Miatyánkot. A keresztelelésnél, urvacsoaraosztásnál hangzani fog a Hiszekegy. Megszabta a konfirmáció, a házasságkötés megáldását, és a temetés menetét is; eltiltotta az olyan bucsuztatást, amelyben a halott atyafiától és ismerőitől névszerint bucsuzik; előírta a lelkészszentelést és püspökszentelést; *kötelezte a lelkészeket, hogy a rendtartásban megállapított kötött szövegeket* (a Miatyánkot, a Hiszekegyet, a kérdéseket) *olvassák* s a rendtartást 1933 január 1-vel életbe léptette.

HIVATALOS RÉSZ

A szlovenszkói tiszáninneri ref. egyházkerület püspöki hivatala.

Tárgy: Vallástanítás a nem magyar tanítvány nyelvű állami elemi iskolákban. Rimaszombat, 1932. november 28. 908/1932. sz. körlevél. *Igen fontos!* Valamennyi Nt. esperesi és lelkészi hivatalnak! Miután újabban is többen fordultak hozzám olyan panasszal, hogy a szlovák tani-

tá nyelvű állami elemi iskolába járó, magyar református gyermekeinket az illetékes tanfelügyelői hivatalok nem engedik a hittanra *anyanyelvükön* tanítani, mihez tartás és további *förvényes* eljárás céljából közlöm egyházkerületünk Kassán 1932. évi okt. 12-én e tárgyra vonatkozólag hozott 8/1932. sz. határozatát: „8. sz. Olvasatnak a következő elnökségi előterjesztések: 2.) Egyházkerületünkben számos olyan egyház van, ahol a magyar anyanyelvű református gyermekek szlovák tanítvány nyelvű állami iskolákba járván, az iskolaügyi minisztérium referátusa, a püspöki hivatal útján, arra akarja kényszeríteni a hitoktatókat, hogy a gyermekeknek *szlovák* nyelven tanítsák a vallást s e tekintetben az iskolaügyi minisztérium referátusa 1931. IV. 30 iki 84 363/I/1930. sz. leirata az 1919. VIII. 26-án kiadott *normatív* miniszteri rendeletre támaszkodik — isk. ügyi minisztérium 35.686/1919. szám. Miután egyházkerületünk e *rendeletet* a vallásszabadságba ütközőnek és a vallásos intenzív nevelés akadályának tekinti: felhívja az egyházkerületi ügyészt, hogy e tekintetben forduljon panasszal a legfelsőbb közigazgatási bírósághoz.

Az elnökségi előterjesztésre közgyűlés a következő határozatot hozza:

Utasítatnak a hitoktatók, hogy ha az iskolai hatóságoktól olyan rendeleteket kapnak, amelyek akár vallásoktatásunk törvényben biztosított jogait sértik, akár az egyes vallástanítókra nézve sérelmesek, az adott *konkrét esetben, a törvényes* (15 napi) határidőn belül, mindig jogorvoslattal éljenek és csak, ha minden fellebbezési fórum elutasítja fellebbezésüket, akkor *panasszal a legfelsőbb közigazgatási bíróságnál*, a törvényes 60 napi határidőn belül, *kötelező ügyvédi* képviselő útján, — de mindenkor csak konkrét esetre hivatkozva, mert általánosságban emelt panaszok bírói eljárás tárgyát nem képezhetik.”

Ha tehát pl. a tanfelügyelői hivatal, az illető iskolai igazgatóság útján, értesíti a hitoktatót, hogy a vallást csak szlovák nyelven taníthatja a magyar anyanyelvű ref. gyermekeknek is, ez ellen az iskolaügyi és nemzetművelődési minisztériumhoz kell — a hivatkozott 15 napon belül — fellebbezéssel élni, a minisztérium elutasító válasza esetén pedig panasszal a legfelsőbb közigazgatási bírósághoz. Az illetékes egyházmegyei ügyészek jogi segítsége ilyen esetekben igénybevehető. A fellebbezéseknél mindenkor hivatkozni kell a megfellebbezett irat számára és csatolni kell azt vagy még inkább annak hitelesített másolatát. A fellebbezések — szabályszerűleg — az illetékes egyházi főhatóság útján terjesztetnek be, de gondosan ügyelni kell arra, hogy a fellebbezési határidő szigoruan betartassék, azaz a fellebbezés a 15 napon belül *feltétlenül* beérkezzék az illetékes hatósághoz (isk. minisztérium.) Atyafiúi szeretettel: *Péter Mihály* püspök.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA”-ban
Kapuőny” címre küldendőek:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Főmunkatársak:
Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény a vajáni, a kiadóhiva-
talra tartozó megkeresések
pedig a csicséri lelkészi hiva-
talhoz küldendőek.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Több megértést és körültekintést!

Mégis nem hagyhatjuk szó nélkül azt a rövid közleményt, mely hivatalos lapunk október 30-iki számában a „Problémáink” című rovatban a beretkei árvaházról megjelent. Rövid a közlemény, de fölötte alkalmas arra, —a sajtó nagy hatalmánál, a betű szuggesztív erejénél fogva—, hogy sokakban, a tájékozatlanokban téves véleményt, téves gondolatokat támasszon a beretkei árvaház vezetőségével s annak igazgatójával szemben. Amely sejtésemet igazolja az, hogy a kis cikk megjelenése után nem egyen kérdezték tőlem: mit szólok hozzá? Előre bocsátom, hogy nem vagyok benne semmiféle árvaházi bizottságban, sem föl nem kért senki arra, hogy ne hagyjam szó nélkül az említett közleményt, így tehát nem haza beszélek és amit mondok, teljesen érdek nélkül, elfogulatlanul mondom.

A közlemény a dolgok nem értésén, a viszonyok teljes nem ismerésén alapszik és vagyok bátor azt mondani, hogyha az a lelkésztársam, aki a közleményt írta, kérdéseivel az illetékesekhez fordul, onnan azonnal megkapván a kellő felvilágosítást, cikke egyáltalán meg nem jelenik és nem nyújt alkalmat alaptalan aggodalmakra új intézményünk, a beretkei árvaház iránt. Mily másképen gondolkodik cikkíró a beretkei árvaház igazgatójának fizetése felől, ha tudja azt, hogy az árvaház igazgatója „egy egyház lelkésze is s egyháztól évi díjazást nyer” ugyan, de ez az egyház a legkisebb gömöri egyház, ahol a lelkésznek mindössze 6 hold földje és nem I. osztályú földje és 22 hl. életnemű fizetése van és hogy továbbá nem lévén állampolgársága, államsegélyt egyáltalán nem kap, a beretkei egyháztól élvezett rendkívül csekély megélhetőségéből magát s családját fentartani nem lévén képes, évek óta családi örökségét fogyasztja.

És most ez a létminimumnál messze alább maradó lelkészi jövedelemmel rendelkező beretkei lelkész egyuttal az árvaház igazgatója is s mint ilyen, kap az árvaháztól évi 9600 Koronát. És ezt sokallja abauji lelkésztársam. De nem fogja sokallani, ha a fentieket figyelembe veendi és nem fogja sokallani, ha meggondolja, hogy ez az árvaházi igazgató a feleségével együtt minden idejét az árvaház igazgatásának, gondjainak, ellátásának és az árvaház növendékeinek szenteli. Elképzelhetjük, mennyi gondot, törődést, odaadást és végtelen szeretetet igényel 38 árvagyermeknek testi és lelki világa, hogy az a 38 gyermek mind testileg, mind lelkileg úgy fejlődjék, úgy növekedjék, hogy hozzájuk fűzött reményeink valóra váljanak. A látogató csak a külső csint, szépséget, rendet és fegyelmet látja, de ezek mögött meg kell látnia, —ha helyesen akar ítélkezni—, az árvaház igazgatójának és fenkölt lelkü nejének jóságos lelkét is. Jöjjön csak el egyszer abauji lelkésztársam ide, a bércecs Gömörbe és keresse fel a kis Beretkét és látogassa meg ott az emberszeretet várát, a beretkei árvaházat és nézzen körül, lelke lehetetlen, hogy föl ne melegedjék és úgy fogja találni a látottak után, hogy az árvaház igazgatójának és feleségének munkája az évi 9600 Koronával korántsincs kellőleg díjazva.

És kifogásolja továbbá, hogy propaganda utazásokra és nyomdára 9000 Kor. van előírva. Hát azt mondom, hogy ezt jobb lett volna elhallgatnia, mert abban, hogy az árvaház intézősége szükségesnek lát propaganda utazásokra (és nyomdára) 9000 Koronát beállítani a költségvetésbe, ebben vád foglaltatik reánk magunkra lelkészekre nézve. Megmondom miért. Jelenben, sajnos, olyanok a mi egyházi viszo-

nyaink, hogy propaganda, agitálás nélkül alig lehet intézményeinket fentartani, Folytonosan, állandóan figyelmeztetnünk kell a hiveket, hogy el ne felejtkezzenek valamiről, mondjuk: a beretkei árvaházról. Kis városomban már két ízben jelentékeny összeget és adományokat gyűjtöttünk az árvaház javára, de közben alig — csak egy két eset az — jutott eszébe valakinek, hogy az árvaházra gondolnia kell. Nálunk, gyülekezeteinkben, hiveinknél hiányzik az aldozatkészség eleven érzése, mely, mint a Bethesda éltető, tápláló, gyógyító vize, állandóan eleven mozgásban lenne és szeretet-hullámaival körülözönlőné a beretkei árvaházat is. És hogy ez nálunk nincs így: higgye meg egy abauji, mint minden lelkesztéstvérem, hogy ezért nem kis részben a felelősség reánk, lelkészekre hárul. Ha az aldozatkészség érzése, a másokért való felelősség tudata közöttünk élénk, erős, állandóan tettekre sarkaló lenne, bizony, nem volna szükség propaganda utazásokra. Dr. Magda Sándor egyházkerületi főjegyző barátom bizonyíthatja, hogy Skóciában nincs szükség a költségvetésbe propaganda utazások céljait szolgáló tételt beállítani, mert skót hittestvéreink elevenen érzik: mivel tartoznak árváik, avagy betegek irányában?! Ők tudnak önként, szívesen áldozni még külföldi célokra is. Edinburghban van Angliának legnagyobb kórháza és ugyancsak Skóciában, Glasgow mellett van Skóciának legnagyobb árvaháza, amelyekben egyfelől a betegek százait, másfelől az árvák százait gondozzák és mindkét hatalmas intézmény jószívek adományaiból létesült és tartatik fenn mind a mai napig. Megható, mint viselik szívükön e két nagyszerű intézménynek sorsát a jó skótok. Itt nincs szükség állandó agitálásra, utazgatásra, mert mindkét intézmény és még annyi más, a kegyes lelkek állandó szeretetében él. És ha nálunk szükség van minderre, csak azért van, mert hiveink lelkében nagyon gyenge lábon áll az áldozatra való készség eleven érzése. És ezért, nem szabad tagadnunk, bizony, mi lelkészek is felelősek vagyunk.

Több megértést és körültekintést azért minden dolgaink, így a beretkei árvaház ügyeit, sorsát illetőleg is és akkor szavaink nem fognak okozni fájó, mert méltatlannak talált sebeket.

Kövéér Árpád.

Református ifjusági munkák.

III. A Soli Deo Gloria szövetség diákmunkája.

Aki tőlünk először megy Magyarországra, bizonyosan feltűnik neki a sok egyensapka és egyéb diákjelvény. Ez utóbbiak között van egy, amely bennünket is közelebből érdekel: a Soli Deo Gloria református diákszövetség jelvénye: egy kéz égő szívet emel: a Kálvin János jelvénye. Büszkén hordja sok száz diák ezt a jelvényt, amely ma már fogalom Magyaror-

szágon. Az égőszíves jelvényü diáktábor hatalom ma már.

Hogyan lett azzá?

Tavaly mult egy évtizede, hogy néhány theologus Isten Szent Lelkétől megérintve elkezdett imádkozni és dolgozni a magyar református ifjuságért. Talán nem voltak többen, mint az apostolok. Közöttük volt a már boldog emlékü Töltéssy Zoltán is. Eleinte csak a főiskolások között dolgoztak, de csakhamar lapot is adtak ki „Református Diákmozgalom” címen. Majd a konferenciák könnyebb megrendezése végett szükségessé vált az állandó nyári tábor létesítése. Így jött létre a balatonszárszói nyári tábor, amely ma kb. 200.000 Ké t ér. Érdekes volt a megszerzés módja. Sikerült a telektulajdonossal megegyezni abban, hogy ölenként is vásárolhatják. Így indították meg erre az *öles-akció*t, amely a fenti eredményt hozta. De sok diák-fillér épült így bele a nyári táborhelybe!

És Isten áldása is szemmel láthatólag megmutatkozott a szövetség életében. Azonban a főiskolás munka elégtelensége csakhamar nyilvánvalóvá lett, nem sokkal ezelőtt már a középiskolák felé is odafordították figyelmüket és megszervezték a Soli Deo Gloria Collegiumokat.

A Collégium a diákszövetség legfontosabb szerve, olyan mint a család az államban, vagy a társadalomban. Szigoru zárt egységet képez és önálló programja van. Ez a program négyes irányu és a középiskolák négy felső osztálya számára, négy évre van kidolgozva. A cél „olyan református keresztyén magyar diákjelleme kialakítása, akik iskolájukban és azonkívül is valamely áldozatos szolgálatot teljesítenek Isten dicsőségére”. A négyes program alapján arányos fejlődésre törekveszenek: a) okosabb fej, b) jobb egészség, c) gazdagabb lélek, d) eredményesebb szolgálat. A munka itt is a heti összejöveteleken összpontosul, amelyek kb. 1—1½ óráig tartanak. Ezek az összejöveteleken fejlődik ki a diáknak a református öntudata, amely megőrzi őt az eltévelyedéstől. Minden Collégiumnak megvannak a maga tisztviselői és a tagok felavatása ünnepélyes keretek között történik, rendszerint a templomban. Most szervezik az *alsós munkát* a középiskolákban a *felső Collégiumok* mintájára. Így azután az S.D.G. Collégium hü kísérelője lesz a diáknak egész tanulmányi ideje alatt.

A heti gyűlés körülbelől így folyik le: ének, ima, ének, bibliatanulmányozás, rövid előadás, ének, folyóügyek, jegyzőkönyv olvasása, távollévők számbavétele, tervek, persely, vagy tagsági díj, játék, ének, ima. Amint látjuk, elég változatos és ha a vezető elég ügyes, a fiuk egészen megszeretik a collégiumi összejövetelt. Egyébként minden ifjusági munkánál főelv a változatosság és rövidség. Különösképen óvakodni kell a „táv-beszédektől”, mert ezek kora már lejárt és tönkretenné a munkát. „A középiskola elvégzése után a Collégium tagjai

meghívás után tagjai lesznek a Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetségének, mely a mozgalom főiskolai tagozata és a református diákmunka hordozója".

Ma Budapesten van 12 fiu és 19 leány Collégium, a vidéken pedig 34 fiu és 6 leány Collégium. A Collégiumok taglétszáma 980, a S. D. G. összes tagjainak száma pedig több mint 2000. A szövetség évi költségvetése: 25.000 Pengő (kb. 150.000 Kč). Ez összeg tagdíjakból, megajánlásokból és adományokból gyűl össze.

A szövetség *diákszociális osztályt* tart fenn. Tanulmányi segélyeket és kölcsönöket nyújt arra rászoruló diákoknak. Megszervezték az *ebédakciót*, aminek révén az elmúlt évben 33 diák jutott ingyen ebédhez. Nagy jelentőségű lépés volt a közép- és főiskolás *internátus* felállítása. Olcsó pénzért nyújt teljes ellátást a református diákoknak és biztosítja nekik a *tiszta környezetet*, ami manapság szinte megfizethetetlen. A középiskolás fiuinternátus 16, a főiskolás pedig 26 fiuval nyílt meg év elején.

Az ólomkatonák hadseregeit is felhasználják Isten dicsőségének szolgálatára. Lapjuknak az elmúlt évben 1800 előfizetője volt. Ebben az évben új címen, új tartalommal jelent meg. Az „*Uj Magyarország*” ezután nemcsak a diákélet problémáit, hanem a magyar élet minden megnyilvánulását oda állítja Isten mértéke alá és bátor hangon hirdeti az Evangélium üzenetét. A lapon kívül a következő műveket adta ki a szövetség: *Tavaszy S. dr.*: A kálvinizmus világmissziója. *Makkai S. dr.*: Öntudatos kálvinizmus, Magyar fa sorsa és Nem békességet. Ezekkel is sok áldást közvetített Református Anyaszentegyházunk számára. A szövetség a következő munkaerőkkel dolgozik: főtitkár, vagy missziói lelkész, adminisztratív titkár, közép és főiskolás leánytitkárok, középiskolás fiutitkár és pénztáros.

Ez a rövid és hiányos ismertetés is elég annak a meglátásához, hogy Isten ma is tesz csodát. Akkor, amikor a gazdasági krízis folyton fokozódik, Isten országának ügye halad diadalmasan előre. Ennél a munkánál az áldás egyik forrása az, hogy tiszta református munka. Ebben leli magyarozatát a gyors térhódítás és a szép eredmény. És ebben van a *mán tulnövő* jelentősége is. A Soli Deo Gloria munka gyakorlati megvalósítása a *történelmi kálvinizmus* elveinek, amelyeknek egyuttal fényes igazolását is képezi. *A Soli Deo Gloria munka nagy jelentősége abban van, hogy a konfessionális, határozott református elvek gyakorlati megvalósításáért harcol nem kis eredménnyel.* Tóth Kálmán.

„*A magyar kálvinizmus újjászületésének legtermészetesebb és legegyszerűsebb módja, ha az ifjúságban születik újjá. A mindenkori ifjúság lelkébe menjen által a magyar kálvinizmus nagy megújodása. Ennek egyetlen módja: mindig új meg új szíveket hozni Krisztus orcája elé: Szívemet, mint égő áldozatot ajánlom Neked, óh Úram!*” Ravasz L.

Uti jegyzetek.

XVI.

Edinburgh, 1932. dec. 9.

Gondolom, hogy az a hét, amit még itt szándékozom tölteni, szintén nem fog eltelni feljegyzésre érdemes események nélkül, de mégsem halasztom az utolsó napra utolsó tudósításom megírását, mert elvem, hogy jobb valamit megtenni előbb, mint sohasem.

Amikor azt irtam volt, hogy edinburghi tartózkodásom ígérkezik a leggyümölcsözőbbnek, nem tévedtem. Dr. Webster az az ember, akivel érdemes barátságban lenni, ha az ember Edinburghban időzik. Ő nemcsak külföldön nagy tekintély, hanem idehaza is, akinek a segítségével mindenüvé be lehet jutni s aki rengeteg elfoglaltsága dacára is tud és akar időt és alkalmat találni, hogy segítségemre legyen. Engem örökre adósává tett lekötő szivességével s mostanában mindig azon gondolkodgatok, hogyan fogom majd viszonzni jóságát? Persze boldog volnék, ha Mrs. Websternek is rekompenzálhatnám a magyar vacsorát (paprikás gulyás), amit magyaros vendégszeretettel s egy megértő és együttérző finom nő lélek kedves külső jeleivel nyújtott.

Az elmúlt két hét fontosabb eseményeit természetesen csak telegramstilusban komprimálhatom bele egy cikk keretébe. Egyik vasárnap délelőtt résztvettem az istentiszteleten a St. Giles' Cathedral-ban, amelyhez a skót multnak nagy emlékei fűződnek. Belülről, két hatalmas oszlopsorával még impozánsabb, mint kívülről. Persze a XVI—XVII ik századokban nyoma sem lehetett a mai nagyszerű belső berendezésnek s a hallgatóság a magával vitt apró kartalan székeken foglalt helyet. Így történhetett meg, hogy 1637-ben egy alkalommal egyik harcias és hithű skót nő, Jenny Geddes, amikor észrevette, hogy az istentiszteletet végző Dean of Edinburgh imádkozás közben a kath. imakönybe pislogat: kikapván maga alól a széket, kapásból úgy fejen találta vele a Deant, hogy azonnal lebukott a kathedráról. A St. Stephen Church-ben alkalmam volt látni Edinburgh új Lord Provost-ját (polgármester) s az egész magisztrátust diszben, amikor hivataluk elfoglalása után testületileg megjelentek az alkalmi istentiszteleten.

Aki Edinburghba jön, annak meg kell hallgatni a város híres szónokát, Dr. James Black-et, a St. George's West Churchben. Nehéz bejutni ebbe a templomba; sorfalat kell állani itt az Igéért, mint a háboru alatt a hadilisztért. J. Back határozottan nagyon érdekes egyéniség. Nemcsak az arca, hanem a mondanivalója is az. A kommunizmus és a keresztyénség viszonyáról beszélt igen érdekes beállításban, bár egyes megállapításait nagy kedvem volna megoppanálni. A New-North Churchben ifjúsági isten-

tiszteletek tartanak vasárnap esténként a diák-ság részére. Amikor ott voltam, a beszédet egy vendég szónok, dr. Howard Guinness mondotta s aztán két egyetemi hallgató tett nyilvános bizonyosságot arról az átformáló hatásról, amelyet az evangélium az ő életükben végbevitt. Vajjon a mi diákvárosainkban mikor lesznek bevezetve az ilyen ismentiszteletek, mint az ifjuság s így a jövő megmentésének áldásos eszközei??

Dec. 2-án, mint a Church of Scotland „Forward Movement”-jének vendége az innen k. b. 45 kilométerre fekvő Galashielsbe rándultam ki egy egyházi kiállítás megtekintésére. Dr. W. A. Joung, most itthon időző moukdeni (Manchuria) orvos misszionárius volt a kísérőm, aki sok érdekes dolgot beszélt el a kínai politikai és egyházi viszonyokról. Maga a kiállítás nagyon érdekes volt. A különböző sátrakban a különböző külmisziói területeken folyó munka van megjelölve miniatűr figurákban. A belmisszióknak is van sátra, ahol a málnaszedők közt folyó egyházi munka látható. Érdekes nagyon a Temperance sátor is, ahol ügyesen van szemléltetve, hogy 3 deci whisky árából milyen pompás ebédet lehet összeállítani egy egész család részére. Az egész egyházi kiállítás egy teljesen új dolog volt számomra.

Kétszer kaptam alkalmat arra, hogy egyházunk életét ismertessem. Először a Presbiteri Világszövetség Kontinentális albizottságának ülésén, ahol Dr. I. J. Simpson professzor elnökölt s ahová Mr. Hamilton főtitkár hívott meg. Másodszor a Church of Scotland Continental Sub Committee ülésén, ahol Dr. Webster mutatott be s Dr. Curtis elnöktől kaptam engedélyt a felszólalásra. Ez utóbbi helyen mondtam az első hosszabb lélegzetű angol beszédet, teljesen szabadon előadva — without any hesitation —. Utólag magam is csodálkozom, hogy olyan jól sikerült, de úgy látszik, még nem járt le teljesen a csodák ideje. Mindkét bizottság elnöke megkért, hogy a legmelegebb testvéri üdvözlésüket tolmácsoljam egyházunknak.

December 6 án megjelentem az Edinburgh Presbytery (egyházmegye) gyűlésén, ahol Dr. G. Christie, az egyházmegye ezidei moderátora köszöntött s meleg szavakkal üdvözölte egyházunkat. Este az egyházmegyei Club ebédjén vettem részt, mint Dr. Webster vendége, aki bemutatót a Church of Scotland ezidei moderátorának, Dr. Hugh. R. Mackintosh theol. professornak. Az itteni egyházmegyei közehéd kissé más lefolyású, mint odahaza. A végnélküli egymást dicsérő, vagy csipkedő dikciók helyett ugyanis a fehér asztalnál Prof. Hannay tartott előadást „The Town College” címen, amelyben ismertette az edinburghi egyetem alapításának körülményeit s aztán előadásához Curtis és Peterson professzorok szóltak hozzá. Bámulatos az az önfegyelmelés, az a tiszteletteljes figyelem, amellyel itt hallgatni szokták a beszélőt. A közel két óráig tartó beszédek ideje alatt a pi-

pákból olykor mélyebben vett szippantás hangjánál egyéb zaj nem volt hallható. Hát ezt mi otthon nem tudjuk megcsinálni!

De talán elég is volt a fecsegésből, illetve az „Uti jegyzetek”-ből, — mondják a nyájas olvasók. A magam részéről teljesen egyetértek velük s pontot teszek utánuk. Örülök, hogy utam utolsó szakasza a leggyümölcsözőbb volt, amikor megismerhettem a skót református egyház életét közelebbről, amely egyház az egyesülés után a világ legerősebb református egyháza s amelyben komoly keresztyén munka folyik. Örülök, hogy épen a skót reformátusokat ismerhettem meg, akik minden pietista tulzás nélkül tudnak komoly és benső keresztyén életet élni s ahol az egyháztagok legnagyobb részének igen komoly ügye az Isten és az egyház ügye.

Más mód nem állván rendelkezésemre itt köszönöm meg angol és skót barátainknak sok-sok szíves segítségüket, tanácsolásukat, bátorításukat s a sok angol könyvet, amivel megajándékoztak. Itt mondom köszönetet otthoni barátainknak, akik leveleikkel felkerestek, buzdítottak, bátorítottak; sőt hálás vagyok azok iránt is, akik nem előre, hanem hátrafele igyekeztek mozdítani ügyemet. Voltak nehéz napjaim, amikor szükségem volt az elszántság dacos erejére, hogy „csak azért is” tovább mehessenek; ezt a dacot az utóbbiak szolgáltatták.

Most már csak Istenünk őrizését kérem, hogy amint ilt megtartott, vigyázzon reám az uton is, hogy el ne sülyedjen alattam a hajó, vagy le ne törjön a tengely, mert bizony testben kissé megsulyosodtam a jó angol kosztón.

Mr.

Felsőzemplén protestáns egyház- községei a XVI.-XVII.-XVIII. századokban.

— Adalékok. —

II.

A felsőzempléni prot. egyházak történetére vonatkozó adatokat nagy bőségben elsősorban a *sárospataki* könyv- és levéltárból lehetne kibányászni, ha a hozzájuk férkőzés a *triononi határok* miatt olyannyira körülményes nem volna. Épp ugy nehezen közelíthetők meg az *ujhelyi* vármegyeházán őrzött régi föliánsok is. *Lelesz* kezünk ügyébe esik s nem kételkedem benne, hogy annak tudós és közszeretben álló levéltárosa, *Szabó Adorján* prem. kanonok és házfőnök, elzárná kutatóink elöl a híres és évszázadok dokumentumait magában rejtő levéltárat. *Földesuraink* családi levéltárai egyrészt a rendezetlenség miatt, másrészt érthető okokból — zárva vannak. Mi marad más hátra, mint felkeresni s feltorni ócska egyházi levelesládáinkat, föl-föllapozni az öreg *Liszkay* s átkukkanni

a szomszédba, a róm. és gör. katolikus hittestvérekhez s átalhozni mindannak emlékét, amik kedvesek nekünk s amikre talán szemünk könnye is patakszik . . .

Az egri főkáptalan magánlevéltárának van egy: „*Liber Sancti Johannis*” („Szent János Könyve”) című írott könyve, mely már 383 éves. A „*Liber. . .*” mint Zemplén vármegye egyházi életének és ebben a szerencsi, zempléni, helmezi, gálszécsi, nagymihályi, homonnai és az egyesített varannó-sztropkói egyházi kerületeknek, ezekben ismét 275 hitközségnek becses történeti kútforrása, az 1549 év folyásából csörgedeztetni korunkra egyháztörténeti historikumait. A „L. S. J.” tulajdonképpen: *összeírás az egri püspök fennhatósága alá tartozó mindazon községek kimutatása, melyek az ő dézsmaadó megyéjébe tartoztak. Ezen kimutatás, összeírás az egri vár javainak összeírása alapján készült, mely mint országos erősség és végvár, az egri püspökségre támaszkodhatott csupán. Az egri püspökségnek a vár javára eszközölt ezen összeírása 1549 ben történt. . . . és pedig olyformán, hogy „a püspöki udvarlartás költségeit leszámitva, a jövedelemnek kétharmada a várra fordított.”* (Kandra Kabos).

Ezen összeírásból egészen jól kitűkröződik, hogy a magyar protestantizmusnak áradata közt milyen szigetcsoportjai maradtak fenn az egri püspök főhatóságának Zemplén vármegye területén 1549 ben.

Mivel *Felsőzemplénről* akarok szólni, mellőzöm a szerencsi kerületet és sematikusan felsorolom a *Zempléni Kerület* (Districtus Zempleniensis) 67 helységét (ezekből 11 elpusztult), melyek az egri püspökség részére adták a kötelező dézsmát a terményből, borból s báránnyal: Albin (elpusztult), Bacskó (Bachko), Barancs (Barancz), Bénye (mind a kettő Benie), Bodony (elpusztult), Bodrogkeresztur (Kereztur), Czeke (Czeke), Csarnahó (Charnaho), Cselej (Chelen), Csörgő (Chergeo), Dargo (sic!), Egres, Garany, Gálszécs (Gaalzecz), Gercsely (Gerethe), Gerenda (Gerende), Hardicsa (Hardiczya), Horvát(?) Herehel(?), Imreg (Imregd), Izsóp (Isyp), Jesztreb (Jasztrob), Kazsu (Kazu), Kásó (Kaso), Kereplye (Kerepliel), Kelecseny (Kelechen), Kincses (Kynczes, elpusztult), Kisazar (Kyss Azar), Kisbári (Kyss Bary), Kisfalud (Kyss Halud elpusztult), Kiszruszka (Kyss Ruzka), Kiszte (Kysythe), Ladmócz (sic!), Lasztóc (Laztholcz), Legegye (Lebenye), Liszka (Lyzka), Migléc (sic!), Mihályi (Mihaly), Nagyzsar (Nagi Azar), Nagybári (Nagi Bary), Nagyzruszka (Nagi Ruzka), Nagytoronya (Nagi Thurunia), Olaszi (Olavz), Parnó (Parló), Párics (Paricz, elpusztult), Pelejte (Pelejthe), Roham (sic! elpusztult), Sára (sic!), Selány (Selani), Szeg (Zeogy, Zegh), Szécskeresztur (Kereztur), Székszó (Zekzov, elpusztult), Szőlöske (Zeoleske), Sztankócz (Stankocz), Tehna (Tehany), Terebes, Tolcsva (Tolchwa), Tyrmek (elpusztult), Upor (Wpon), Ujlak (Wylak), Vá-

mosujfalu (Vamos uyffalu), Velejte (Velethe), Vécse (Veche), Visnyó (Visnio), Zebegnyő (Zebegniov), Zemplén (Zemplen), Zsadány (Sodon).

Már az első pillanatban is észre lehet venni, hogy e kimutatásból hiányzik *Saujhely* és *Sárospatak*. Hiányzik pedig azért, mert e két város a jelzett időben már megszűnt az egri püspök pásztorbotja alá tartozni s mint *reformált* egyházak leváltak Róma tiszájáról. E két városban már nem dézsmálhatott az egri püspök és káptalan. E két városból egy új élet- és hitfolyam hömpölyögtette áldásos habjait elsősorban a *gálszécsi districtus* felé, mely oly mohón és szomjasan itta és fogta fel annak vizét, hogy a régi pápás cisternákat ugyszólván mind betemetette.

A gálszécsi kerület volt Zemplénvármegye területén az egri püspöki egyházmegyének a reformációtól legjobban elárasztott kerülete, mert mindössze csak négy hitközségre teszi a „*Liber S. J.*” a róm. kath. egyházak számát. E négy rk. egyház volt: *Gálszécs*, *Kereplye*, *Sztankócz* (Zankócz) és *Kisazar*. A többi már reformált volt, hol semmi keresnivalójuk nem volt az egrieknek, az Urnak már 1549. ik esztendejében! . . . Erről a districtusról a szónak legvalószínűbb értelmében el lehet mondani, hogy a reformáció „*tűzgyorsasággal*” hódította meg lakóinak szívét és értelmét, Gálszécs továbbá quasi kis centruma lett a megtisztított hit továbbterjedésének is, mert nagy iskolamestere „*Stephanus de Galzech*” buzgólkodása folytán a falai közé beható isteni áramlat nemcsak hogy betöltötte az „aranylábu” várost, hanem kőmedréről kiömölve . . . szerteáradt a vidéken is, gyors utat véve *Homonna - Varannó - Sztropkó felé. . .* Haraszty Károly.

A Kárpátaljai Ref. Lelkész Egylet választmányi ülése.

A „Kárpátaljai Református Lelkész Egylet” választmánya Beregszászon december 8-án tartotta ülését, amelyen *Isaák* Imre, az egyesület elnöke bejelentette, hogy a kormányhoz s annak tagjaihoz tiltakozó táviratokat küldött a lelkesi kongrua állítólag tervbevett csökkentése ellen. Az elnök kifejtette, hogy miután alkotmánytörvény állapította meg a lelkeszek fizetését úgy, hogy az a helyi javadalommal együtt évi 9000 korona, csak alkotmánytörvénnyel lehetne azt megváltoztatni is. De mit akar a kormány? Hiszen ilyen minimális fizetésből csak a lelkeszcsaládok existenciájának sulyos veszélyeztetésével lehetne, takarékoság ürügye alatt levonni. És milyen morál lenne az, amelyik a 13-ik havi fizetésnél és a karácsonyi renumerációknak bő kézzel történt osztogatásakor a jelentkező lelkeszeket ridegen elutasította, most meg, amikor *levonni* kellene tőlük, elővonná őket? A lelkeszek nem

irigylésre méltó fizetését ugyanis csökkentette már a kommunizmus alatti és utáni papgyűlölő atmoszféra és az a törvény, amely a főiskolai végzettségű lelkészek fizetését évi 9000 koronára vette csak. Hozzájárult a lelkészek javadalomcsökkenéséhez az a körülmény is, hogy a hivatástól járó természetbeni szolgálmány nem folyik be rendszeresen és a lelkész hivatásából folyó helyzete alapján csak a legkritikább esetben veheti igénybe a jogos járandóság behajtásánál a törvény által e célra biztosított eredményesebb végrehajtási eszközöket. De az sem hagyható figyelmen kívül, hogy kongrua alá elég magas áron vették fel a természetben járó fizetési tételeket, mint búzát, rozsot, fát stb. s ezt a magas árat vonják le a 9000 koronás kongruából, mint a hivatástól kapott javadalmat, holott ez az érték ma már sehol sincs meg. Mindezekre a körülményekre amikor felhívta a kormány figyelmét, kérte, hogy a családok, gyermekeket taníttató református lelkészek kongruájának csökkentésétől tekintsen el. Javasolta, hogy intézzen a választmány az összes parlamenti klubokhoz is felvilágosító felterjesztést a lelkészek érdekében, mert a törvényhozók közül csak igen kevesen vannak helyesen informálva azokról a csendes tragédiákról, amelyek a falusi református parókiákon játszódnak le olyankor, mikor fizetni kellene a gyermekekért járó kosztdíjat, a családfenntartással járó fizetnivalókat és nincsen miből.

Kimondotta a választmány, hogy a legelősebben tiltakozik a kongrua csökkentésének terve ellen s a parlament mindkét házában, a nemzetgyűlés és szenátus előtt egyaránt feltárja a lelkészek kétségbeejtő helyzetét s kérni fogja a védelmet.

Elhatározta, hogy a jövő év elején „*Református Lelkész*” címen egy időszaki folyóiratot indít meg *Isaák* Imre szerkesztésében s ennek hasábjain a lelkészek szellemi és anyagi érdekeit kívánja szolgálni.

Kallós Béla beregardói lelkészt választotta meg ellenőrré, majd átnézte az egyesület alapszabályait s elhatározta annak az állami és egyházi hatóságokhoz való felterjesztését. *Isaák*.

Egyházkerületi közgyűlés.

A Kárpátaljai Református Egyházkerület közgyűlése dec. 8-án ment végbe Beregszászon, a városháza nagytermében, *Bertók Béla* püspök és dr. *Polchy István* főgondnok elnöklete alatt. A püspök megható és fenségesen szép imádságban emelte a szíveket az eget Urához, majd a főgondnok tartott megnyitó beszédet, melyben a sok aggasztó és elkésztő tünet, mint árnyék mellett a fényre, rámutatott azokra a jelekre, amelyek reménységre adnak méltán okot. Különösen kiemelte a belmissziói munkát, mert annak egyre több áldott eredménye mutatkozik.

A most megalakult lelkészegyesület működése elé is bizalommal tekint és annak munkája nyomán áldásokat vár.

Meghallgatta ezután a közgyűlés a püspök időszaki jelentését, mely pontosan beszámolt a legutóbbi közgyűlés óta tett püspöki intézkedésekről, melyeket a közgyűlés egyhangú helyesléssel vett tudomásul.

Miután a püspök és főgondnok kivételével, akiknek mandátuma életfogytig tart, a többi egyházkerületi tisztviselő 10 éves mandátuma lejárt, elrendelte a közgyűlés a tisztújítást azzal, hogy a presbitériumok a szavazatokat március végéig kötelesek beküldeni a püspöki hivatalhoz.

Az egyházkerületi lelkészegyesület megalakulásáról szóló jelentést a közgyűlés áldáskívánással és örömmel vette tudomásul, mert a megmozdulás az erőteljes élet jele.

Szabályrendeletet alkotott a közgyűlés a egyes házasságkörüli lelkeszi eljárásról s abban felhatalmazta az egyházközségek presbitériumait arra, hogy az egyházzal szemben hűtlenné váló s magukról reverzálist adó egyháztagokkal szemben a legsúlyosabb büntetést, a gyülekezetből való kizárást is alkalmazza.

A tanügyi bizottság jelentéséből örömmel állapította meg a közgyűlés, hogy iskoláinkban gyönyörű kulturmunka folyik, de egyben aggodalmának is kifejezést ad amiatt az egyházellenes jelszó miatt, amelyet be akarnak ujabban csempészni a református közvéleménybe, hogy tudniillik nem érdemes a felekezeti iskolára annyit költeni, hiszen ugysem mi vagyunk benne az urak. Ez ellen a hamis jelszó ellen a legerőteljesebb felvilágosító munkát indíttatja meg a kerület, mert az igazság az, hogy a református hívek semmivel sem fizetnek kevesebb iskolai terhet a felekezeti iskola megszűnése esetén, mert hiszen akkor községi iskolát kellene fenntartaniok és az az iskola valóban teljesen kiesnék az autonóm egyház fenhatósága alól. Hangsúlyozza a közgyűlés, hogy az olyan egyházközségi tisztviselő, főleg lelkész, aki az iskola fenntartói jog feladása érdekében az egyház érdekei ellen vét, fegyelmi eljárás alá vonandó.

Az egyházmegyék felterjesztéseinek letárgyalása után két bírósági ügyet is tárgyalt a kerület bírósága. — *Isaák* —

Belmissziói kurzus Komáromban.

December elsején tartotta a dunáninnyi kerület belmissziói bizottsága kurzusát Komáromban a komáromi egyházmegye lelkészei számára. Megjelent rajta: Balogh Elemér püspök, Nagy Nándor egyházmegyei gondnok, Soós Károly egyházmegyei főjegyző és az egyházmegye lelkészei nagy számmal. A belmissziói kurzus előadója: Dobos Károly K. I. E. főtítkárr volt, a református ifjusági evangélicációs munka leg-

ismertebb és legügyesebb kezű irányítója. Részletes megbeszélés tárgyát képezte a falusi ifjúságunk jelenlegi helyzete. Dobos Károly kifejtette a református ifjúsági munka célját, megállapította, hogy nincs rendben a református ifjúságunk életberendezése. Hiányzik életükből a világ Világossága. A legtöbb helyen senki se törődik velük. Azért baráti kör kell nekik, jó környezet, hol meg legyenek védve a kor-szellem romboló hatásától. Az ifjúság elé a Jézus életét kell állítani eszménykép gyanánt. A nevelés így lesz négyes irányu: testi, értelmi, lelki, társadalmi-szociális. A munka alapelveinek megállapításánál leszögezte az előadó, hogy az ifjúsági munka kimondottan református szellemű és egyházas. Alapja: a Biblia. Kártya, szerencsejáték, italozás, táncmulatság rendezése ki van zárva feltétlenül az ifjúsági munka programjából. Részletes megbeszélés tárgyát képezte a munka kellékeinek megállapítása. Az előadó kifejtette, hogyan lehet összehozni a falusi ifjúságot, hogyan kell foglalkozni velük, mivel lehet kitölteni az összejövetelet, hogy az vonzó, érdekes és amellet feltétlenül építő legyen, hogy onnan új szellem áradjon a falu életébe.

A résztvevők nagy figyelemmel hallgatták Dobos Károly szakszerű fejtegetéseit és nyertek belőle indítást és utmutatást az ifjúsági munkának gyülekezetükben való megindítására.

Patay Tibor.

H I R E K

— **Halálozás.** Őszinte részvétellel vettük a szomorú hírt, hogy *Sebestyén* Ferenc református lelkész élete 66. évében hosszas betegség után november 28-án elhunyt. A garamlöki, felsőpéli és tőhői református egyházaknak volt 32 éven át hűséges gondviselője és lelkipásztorja. Adjon az Úr megfáradott szolgájának csendes nyugalommal.

— **A theologiai és középiskolai internátusra** legutóbbi nyugtázásunk óta a következő befizetések történtek: Gyenis Sándor Nagyszőlős 250 K. Szabó Béla Huszt 50 K. Dr. Tárczy Károly Munkács 200 K. Szabó Béla Huszt 50 K. Bernáth Zoltán Vaján 250 K. Boross Kálmán Kamocsa 333 K. Egyenleg mint bankbetét 1932 december 1-én 76.969 K. Kérjük az ajánlattevőket, hogy a befizetéseket kizárólag az e célra küldött befizetési lapokon eszközöljék s ha nem volna ilyen birtokukban, a csicseri lelkészi hivatal megkeresésre készséggel küld. A más címre, vagy más csekkapon továbbított küldemények zavarokat idéznek elő a könyvelésnél.

— **A sárospataki főiskola új világi gondnoka** Gróf Bethlen Pál a budapesti egyházközségek egyik gondnoka lett.

— **Sürgetés.** Az Ungi Segélyegylet tagjait, akik a VII. számú járulék befizetésével hátrálékban vannak, megsürgetem és figyelmeztetem az alapszabályok 9. 12. és 13. §-ainak rendelkezéseire. *Ügyvezető.*

— **Ismételten** felkérem azokat, akik Ungi Monografia című könyvünket átvették, de az árával még adószok, hogy tartozásukat (füzött példány 30, kötött példány 40 Ké — meg a portódij) a Nagykaposi Dunabank befizetési lapjával haladéktalanul fizessék meg. *Kömvész Sándor* em. főjegyző.

— **Templomszentelés Sajókirályiban.** A sok borus és leverő esemény között jól esik hírt adnunk a hívő lelkeknek Istenhez, az egyedül szilárd alaphoz való vágyakozásáról. Őneki, a legtöbb Bölcsességnek és gondviselő Atyának áldoztak a *sajókirályi* református leányegyház hívei, amikor ősi kis templomukat 13,000 korona költséggel megújították, új ruhába öltöztették. A megújított, szépen fölékesített templomnak fölavatási ünnepélye f. év november 6-án ment végbe a helybeli s vidéki nagyszámu hívek jelenlétében. A fölavató imádságot *Ablonczy Pál* hamvai lelkész, gömöri h. esperes mondta, meleg érzéssel telített ékes szavakban, emelve fel a lelkeket az imádság szárnyain az imádságot meghallgató édes Atyához, áldást kérve az Isten házára. áldást kérve az azt látogató hívekre és felavatta ugyanakkor a hősök emléktábláját is, melyet ebből az alkalomból helyeztek el kegyeletes szívek a templom belső falán. Az ünnepi beszédet *Lenkey Lajos* runyai lelkész, e. m. tanácsbíró tartotta. Ekesszólása ezuttal is magával ragadta a hallgatóságot. Beszélt a második templom dicsőségéről, melynek nagyobb-nak kell lenni, mint volt az első és arról, mikor lesz a második templom dicsősége nagyobb az elsőnél? Aztán megemlékezett a világháború hőseiről, köztük az elesett 6 sajókirályi hősről, akiknek emléke nem halványulhat el az idővel. Közben *Jánosdeák Mátys* pelsőci kántor tanító gyönyörű solo énekével fokozta a beszéd által keltett nagy hatást s bizony, szem nem maradt szárazon s a lelkek a megindultság árában fürödtek. Az ünnepi beszéd után *Kövé* Árpád helybeli lelkész rövid ismertetését adta a templomújítás történetének. Végül az urasztalához hívott az Úr szolgájával szava, hogy az Úr értünk való nagy áldozatának szent jegyei emlékeztessék a híveket az áldozathozatalnak gyönyörűségére. Meg kell jegyeznünk, hogy a sajókirályi templom megújításának valóravalása főleg a *Hancsovsky Béla* helybeli tanító érdeme, ki fáradságot addig nem ösmert, míg a templom megújításának munkája be nem végeztetett. Soli Deo Gloria! Istené legyen a dicsőség! (K).

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA”-ra
Kapusany címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatársak:

Péter Mihály, Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény a vajáni, a kiadóhiva-
talra tartozó megkeresések
pedig a csicséri lelkészi hiva-
talhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

A modern Karácsony.

Modern korunk szelleme körülöttünk sok mindent átalakított s megváltoztatott. A ma emberének életberendezése, életfelfogása lényegesen más, mint az előző generációé volt. A technika csodálatos fellendülése gyökeresen átforgalmazta nemcsak a gazdasági életet, hanem a társadalmi berendezkedésünket is. A ma embere máshogyan tekint önmagát, máshogyan látja a világban való helyzetét is. De hogyha arra a kérdésre kell felelnünk, hogy a külső fejlődéssel, a technika fellendülésével lépést tartott-e a lelki fejlődés, ha erre őszintén akarunk felelni, fájó lélekkel kell megvallanunk, hogy e téren nagyfokú visszafejlődés tapasztalható. Ugy tetszik, mintha ma haldokolna a lelkiség, a lelki értékek mintha elértektelenedtek volna, nem tekint rájuk úgy a ma embere, mint az előző koroké. Karácsony is mintha sokat veszített volna bensőséges voltából és jelentőségéből. Gondoljunk csak rá, a mi mélyhitű református őseink, milyen komolyan készültek Karácsony ünnepére! Advent, az előkészület ideje tényleg csendes idő volt, mikor elnémult minden világi öröm és zaj, a lelkek figyelme arra irányozódott, aki jön felénk, utban van mindig hozzánk, aki királyunk akar lenni: Krisztusra. Alázatos töredelemmel és buzgó énekléssel, bibliaolvasással s imádkozással készítették lelküket Karácsony ünnepére. Hogyha megfigyeljük a mának életét, mintha Karácsony is modernizálódott volna. Elvesztette igazi jelentőségét, csak külsőség lett. Hogyan készül rá a ma embere? Gyermekeiket szerető szülők, gondosan megtakarított pénzükhöz ajándékokat vesznek; még a gazdasági válság által okozott nagy nehézségek közt is igyekeznek minél kedvesebbé s szebbé tenni a Kará-

csonyfát. A család tagjai ajándékokkal kedveskednek egymásnak.

Modern korunkban hajlandók vagyunk Karácsonyt úgy tekinteni, mint a családok ünnepét. Akik távol vannak, igyekeznek hazaérkezni, hogy otthon töltsék el a karácsonyestét, övéiknek meghitt körében. A földi szeretet ünnepevé lett. Modern korunk megüresítette Karácsony jelentőségét, kihagyta belőle a lényegét. Külső fénytel és csillogással vette körül s elterelte a figyelmet a legfontosabb dologról: Jézus születéséről. Karácsony lényege ez: megváltója van a világnak, megváltója van az ember léleknek. De a modern ember figyelmét annyira lefoglalja a külső fény és csillogás, hogy ünneplésében már nem marad hely a Krisztus számára. Karácsony a mi világunkban így lett külsőséggé, így szegényedett meg annak gazdag jelentősége. Modern ember Karácsony ünneplésében nem maradt hely a Krisztus számára. Megisméltódott az a jelenet, amely születésekor Bethlehemben történt. Ott mindenki számára volt hely, csak éppen Krisztus számára nem.

Milyen sokat mond ez a tény! Modern korunk életének minden nyomorusága innen ered: nemcsak a Karácsony ünnepléséből, hanem az egész életéből kimaradt a Krisztus. A templomban még róla szól az igehirdetés, de a modern ember arra nagyon vigyáz, hogy az életében neki részt ne engedjen s a törvényeinek érvényét a templom falain belül elismeri, de azt már meg nem engedi, hogy életének különböző viszonyai közt érvényesüljenek, mert akkor lényegesen máshogyan kellene élnie. Pedig a modern ember maga akarja berendezni az életét a saját felfogása szerint. Így sekélyesedik el és válik üressé az élete.

Az angolok egyik világhírű misszionáriusa „Krisztus Judea országutján” című munkájában említi, mikor Judeában híveket akart szerezni Krisztus számára s felhívta a pogányokat a megtérésre, azt mondták neki: Jézus ideális, csodálatosan szép, de ti keresztyének nem vagytok olyanok, mint ő. Az európai keresztyénség teljesen ellentétét teszi annak, amit a vallásuk tanít. A keresztyének kezdjenek el először maguk keresztyének lenni, kezdjenek el úgy élni, mint ahogyan Jézus élt. Változtassák tettekké és cselekedetökké, amit vallásuk tanít.

A mai rettenetes világválság sulya alatt görnyedő világ minden nyomoruságának oka: Krisztus kiszorult a modern ember életéből. A gazdasági, tudományos, irodalmi, családi, nemzeti élet területén az ő törvényeivel homlok-egyenest ellenkező elvek érvényesülnek. Ezért van válság az élet minden területén. Mi a világválság megoldása? Urrá kell tenni Krisztust s az ő törvényeit a modern ember életének minden területén és megszűnik a mának szörnyűsége válsága és nyomorusága. Ennek azonban az lehet csak a kiindulási pontja, ha a mai „modern” Karácsony igazi Karácsony lesz, a lélek ünnepe: Krisztus megszületése, megerősödése. uralomrajutása az emberi szivben.

A világválság nyomoruságaiban küzködő világunknak ilyen Karácsonyra van szüksége!
Zsemlye Lajos.

Megnyitó beszéd.

Elmondta a dunamelléki egyházkerület közgyűlésén
dr. Szilassy Béla eker, főgondnok.

A világháború befejezésének tizennegyedik évfordulóján mind általánosabbá válik a világ közvéleményében annak belátása, hogy a Páris-környéki békeszerződések által teremtett mesterséges világrendet egy másik igazságosabb, emberségesebb és természetesebb világrenddel kell helyettesíteni. Kell, hogy a nemzetek egymásközötti viszonyát épügy, mint a különféle társadalmi és gazdasági viszonylatokat a kölcsönös megértés, jóakarát és barátság szelleme hasssa át, az elzárkózás, a gyanakvás és a gyűlölködés szelleme helyett.

Egy év leforgása alatt a világpolitikai helyzet mélyrehatóan átalakult, a gazdasági viszonyoknak pedig soha el nem képzelt leromlása következett be. Az évek óta előkészített lefegyverzési konferencia csőd előtt áll, csak azért, mert a legyőzöttek és lefegyverezettek elmaradtak tárgyalásaitól. Az európai győző hatalmak nyíltan moratóriumot kérnek hitelezőjüktől, Amerikától, mert egyébként veszélybe kerül gazdasági egyensúlyuk és pénzegységük értékalapja. És ki merte volna hinni egy év előtt, hogy a gazdasági konszolidált minta-államának hirdetett Csehszlovák Köztársaság is ma költségvetési tervezetében 2¹/₂ milliárd Kč. fedezetlen tételt mutat fel,

amelynek eltüntetésére csak 1¹/₂ milliárd megtakarítást talált és 1 milliárd még mindig fedezetlen, pedig hát talán a katonái és külügyi budget csökkentésével ez is eltüntethető lenne. A költségvetési egyensúly elérésére jelentős tételek töröltettek. Ismerve a velünk szemben gyakorolt eddigi eljárást, tisztában lehetünk azal, hogy egyházunk subsidiális segélyére csak kisebbitett mértékben számíthatunk és alig valószínű, hogy a mult évekből elmaradt segélyösszegekhez a közel jövőben hozzájuthassunk. Szükségesnek tartom ennek felemlítését két okból: először, mert üléselő gyűlésünknek most van alkalma arra, hogy jogigényünknek kifejezést adjon és a konventet felhívja, hogy a kormánnyal szemben igényeinket tartsa fenn. Másodszor pedig azért, mert helyzetünk elkerülhetetlenné fogja tenni azt, hogy az állampolgárokra alapított egyházi adminisztrációnk anyagi előfeltételeit más módon biztosítsuk. Felhívom a Főt. Egyh. Ker. Közgyűlés figyelmét annak megfontolására, nem tartaná-e időszerűnek ezen kérdés tanulmányozására egy külön bizottságot kiküldeni?

Csodálatos diszharmoniak között élünk ma. Mert amikor a közösség érdeke szempontjából természetesnek tartották a magán egyénre vonatkozó társadalmi és állampolgári korlátokat, ugyanakkor a gazdasági életben a legkorlátlanabb individualizmus volt lehetséges, míg most, az universalizmus korlátai gazdasági téren épülnek ki mindjobban, és ezzel egy időben az egyéni élet individualizmusa, szinte minden féket áttörve, már a családi élet pilléreit döngeti. Sajnálattal kell megállapítani, hogy ezen eszmenet igen jelentős mértékben hódította meg intellektuális ifjuságunkat, amelyik a mostani helyzet bizonytalanságát, vagyis a bizalmi válság következményeit, talán legsúlyosabban érzi. Az intelligencia, illetve az intellektuális ifjuság válsága — szerény nézetem szerint — azon körülményben gyökerezik, hogy a mult évtizedek kulturpolitikai fejlődése és gazdasági haladása egymástól lényegesen eltérő ütemű volt, s az így egyoldaluvá kényszerült kulturfejlődésében a lateiner pályák felé irányította az intelligencia elhelyezkedési törekvéseit. A megváltozott viszonyok között ez az átöröklött elhelyezkedési hajlam egyrészt fokozta ifjuságunk válságproblémáját, másrészt pedig a bürokracia tultengését idézte elő.

A tultengő bürokracia hovatovább az állampolgárok életének szabályozója helyett, annak agyonszabályozójává lett. Alig van életmegnyilvánulás, melybe bele ne szólna. A legnagyobb leleményességgel készít elő magának törvényes alapot arra, hogy gyámkodásával a kereső társadalom szabad mozgását gátolhassa, és a kereseti tevékenységet megnehezítse. Szinte ott tartunk már, hogy az ember azt kérdezi, vajjon a polgárság szolgálatára van e a bürokracia rendelkezve, vagy pedig az állampolgár kötelessége e

a bürokracia kiszolgálása? Ez a visszás állapot előbb-utóbb ellenhatást kell hogy kiváltson, csak az a kérdés, hogy ez az ellenhatás nem fogja-e az elkeseredett tömegekben a forradalmi szellemet is lánggra lobbantani? A bürokratikus tultengésnek tudhatjuk be törvényalkotásunk jóváhagyásának hosszas elhuzódását. Most a revideált szöveg fordításának sokszorosítása készül, mert 40 példányban kell azt az érdeklét miniszteriumok részére benyújtani. Ha ezekre nem lesz észrevétel, talán a jövő év folyamán várhatjuk a megerősítő záradékot. Vajon öt esztendő elég lesz-e a törvényalkotástól a jóváhagyás elnyeréséig?

A bürokracia tultengésének egyenes következménye a most tervezett fizetés-redukció. Hogy a ref. lelkészeket fogja-e ez érinteni, s ha igen, milyen mértékben, az a benyújtandó törvényjavaslatból fog kitünni. Jogérzékünk mindenestre tiltakozik a kongrua kiegészítés csökkentése ellen, hiszen az oly alacsonyra van szabva, hogy a lelkészek már csak azért sem vehetők a köztisztviselőkkel egy elbánás alá, de egyébként sem sorolhatók velük egy kategóriába, hiszen munkakörük nem közigazgatási, hanem lelki téren mozog és így azoktól teljesen eltérő elbírálás alá kell hogy essenek.

Intellektuális ifjúságunk válságára jelentős befolyást gyakorló tényező a helytelen irányú tanítási, illetőleg nevelési rendszer. A középfokú tanítás a tudományok olyan tömegével terheli meg a tanuló ifjúság agyát, hogy az egész idegerezét azok elsajátítására kell, hogy felhasználja. Nem marad ideje, sem figyelme nem irányulhat arra, hogy a gyakorlati élet küzdelmeire felkészülhessen. A nevelése sem kötelességérzetének és idealizmusának kifejlésére helyezi a fősúlyt, hanem egyszerűen arra koncentrál minden törekvést, hogy a végbizonyítvány, a diploma meglegyen. Az idegzetében agyonfárasztott és világnézetében cinikussá vált ifjúság nem keresi az életben a küzdelmes előretörést, nem igyekszik saját emberségéből érvényesülni, hanem arra vár, hogy valami hivatalnoki pályán helyezkedhessen el, mert az békés, küzdelem nélküli megélhetést biztosít neki egész életére. Erre pedig manapság igen kevés lehetőség kínálkozik és gyakran csak megalkuvás árán. Mindezek természetesen lényegesen befolyásolják ifjúságunk lelkivilágának és életfelfogásának kialakulását. Ifjúságunk számottevő része szomorú lemondásban télenkedik. Ennek következtében álmodozóvá válik, életfelfogásában pedig a szélsőségesebb forradalmi világnézetek befogadására lesz hajlamossá. Beleszokik a munkanélküliséggel járó szomorú mentalitásba, amely szerint a társadalom kötelessége, hogy gondoskodjék eltartásáról, amíg olyan állás vagy pálya nyílik meg számára, amelyik igényeinek megfelelő. Ezalatt elszokik az erőfeszítéstől, a kötelességteljesítéstől, elvész életkedve, csökken jelle-

mének szilárdsága és lassan elveszti önbizalmát és önbecsülését is.

Látunk ugyan néha nekilendüléseket, hallunk időnként nagyszabású tervekről, azonban cselekedetet, szívós, kitartó munkát vajmi keveset tapasztalunk, legtöbbször ellanyhul az iram és az elernyedés igen rövid idő alatt bekövetkezik.

Fájdalommal tölt el ifjúságunk lecsökkent vitalitása, annál inkább, mert ilyen jelenséget más nemzetiségeknel ilyen mértékben nem találunk. Tovább vizsgálva a kérdést még egy jelentős tényezőre kívánom felhívni a figyelmet, mint amelyik szintén gátolja ifjúságunk céltudatos, önértékes lelkületének kifejlődését. Ez pedig azon sajnálatos körülmény, hogy az idősebb generáció ifjúságunknak vajmi ritkán szolgáltatja a makulátlan férfiasság ideáljának példáját, Mennyi kishitűség, panasz hangzik fel generációnk ajkán, milyen kevés a küzdelemre való örvendetes készség, mennyi a megalkuvás, elvetelenség, milyen kevés hitről tudunk tanuságot tenni, mennyi sok a visszavonás, széthuzás, pártoskodás. Elő valószínűleg bennünk a hirdetett idealizmusunk, tudunk-e meggyőződésünkért áldozatot hozni? Hordozzuk-e mindnyájan egyenlően, a végső diadal örvendező bizonyosságával, nemzetünk és Krisztusunk keresztyét, avagy be kell-e ismernünk azt, hogyha lemeretünk, könynyüknek találtatunk?

Egyházunk legsürgősebb és legfontosabb feladata az, hogy ifjúságunk problémáival foglalkozzék, mert ettől függ egyházunk és nemzetünk fenmaradása. A történelmi felelősséget a jövőért nekünk kell viselnünk, a most munkálkodó nemzedéknek. A problémát abban látom, hogy az intellektuális ifjúságot miképpen tudjuk gátlásaitól megszabadítani, tetterőssé, életrevalóvá, kötelességteljesítővé és felelőség-hordozóvá átformálni. Szent meggyőződésem szerint ez csak úgy lehetséges, ha ifjúságunkat egyéneiben, egyenként az Istenbe vetett törhetetlen hit, vagyis az Istenben való élet részeseivé tudjuk tenni!

Egyetemes konventünk már az elmúlt években beosztotta az ifjúsági munkát mind a három kerületben. Az 1931. évi konventen jelentés tétetett az ifjúság meglátogatásáról, tudtommal azonban ennél tovább alig jutottunk. Talán szűkölködünk az anyagiakban, de azt hiszem, legfőként az önfeláldozó, lelkes és elhivatott munkavállalók hiányoznak. Adminisztratív intézkedésekkel ezt pótolni nem lehet. Ezért legyen szabad ahelyről különösen a fiatalabb lelkészgenerációhoz — amely gondolatvilágában közelebb áll az ifjúsághoz — azt a felszólítást intézni: vállalja ő az ifjúság lelki megújításának szolgálatát. Külföldi példák tanusítják, hogy a sikeres lelki munka egyéni elhivatottság alapján, egyéni kezdeményezésre indult meg, nem pedig az egyház adminisztrációs intézkedéseinek hatására. Itthoni példát theológiánk szolgáltatja erre, melynek létrejötte, fennállása ugyancsak

egy reááldozott életszolgálat eredménye. A lelki munkának előfeltétele az, hogy az arra vállalkozó teljesen rááldozza önmagát, a szükséges anyagi eszközöket Isten kegyelme szerzi meg és adja meg a szükséges mértékben. Intellektuális ifjuságunk ma a legkülönfélébb szellemi áramlatok között, szélsőségekbe sodortan, vagy teljesen elfásultan és reménytelenül néz jövője elé. Álljanak elénk a keresztyénségünkben megbizonyosodott, erős, töretlen energiájú ifjú proféták a maguk lelkesedésével, kiegyensúlyozott lelkiületével és győzzék meg őket egyéni életükkel arról, hogy van Kiben hinni, van miben bizni: mert nem bukhat el és megtalálja boldogulását az, aki Istenre támaszkodik, rábizza gondjait és jövőjét, mert Ő erőssé és függetlenné tesz mindenkit az Ő lelke által, ha hittel tudja tőle kérni. Erre kell rávezetni intellektuális ifjuságunkat és akkor egyházunk és nemzetünk jövőjét biztosítottuk. Az egyházi szervezet élén állók szeretettel támogatnak mindenkit, aki az ifjuság szolgálatát vállalja. Adja Isten, hogy a munka minél erőteljesebben, mielőbb meginduljon.

Karácsony 1932-ben.

Karácsony este gyermekkori szokásom szerint feltekintek a csillagos, vagy borus égboltozatra, mintha várnék valamit onnan felülről. Nem a csillogó karácsonyfánál, hanem odakinn a szabad természetben keresem a karácsonyest hangulatát. Ugy gondolom, hogy az égnek s a földnek is meg kell éreznie s kifejezésre is kell juttatnia az első karácsonyest emlékének szentségét.

Volt idő, amidőn hittem is, hogy ilyenkor másképp ragyognak a csillagok, másképp hull a hó. Sohasem fogom például elfelejteni az egyik harctéri karácsonyomat, amikor közvetlenül a rajvonal háta mögött egy erdőtisztás közepén gyűltünk össze a kivilágított fenyőfa körül, a hófedte hegyek és fenyvesek, a csillagos égbolt, a mélységes csend, mely olyan szokatlan volt ezen a helyen, a biztonság érzete: mindez olyan volt, mint egy gyönyörű álom, amely ezt az egyetlen estét minden más estének fölibe emelte.

Ez a romantika azonban a rossznál rosszabb esztendőök sorozatában lassan szertefoszlott. Ma világosan látom már, hogy ez az este is csak olyan, mint a többi. A karácsonyi hangulat saját képzeletünk szüleménye. Helyesebben: kezdem megérteni, hogy a karácsony valami egészen más, mint romantika. Kezdek rájönni, hogy mi eddig a karácsonyt nagyon helytelenül ünnepeltük meg. A Krisztust elcseréltük a karácsonyfával. Ugy érzem, egyenesen szükségünk volt a krízis kijózanító hideg zuhanyára. Bizonyos, hogy tovább a karácsonyt szép szavakkal, szép ünnepélyekkel nem ülhetjük meg.

Különös, hogy erre a természetes igazságra csak most jövünk rá. Pedig így van, csak most kezdünk rájönni. Csak kezdünk, de már kezdünk.

A Karácsony Isten akarata szerint forrás, amelyből egy egész esztendő szeretet-munkájára kell erőt, indítást merítenünk. Ha ez nem történik meg, vagy ha csak egy-két napra való indítást kapunk, akkor nem volt karácsonyunk.

Keresztyénségünkéből éppen a legértékesebb elem: a szolgáló szeretet hiányzott eddig s ki ne venné észre, hogy most, ha szórványosan, ha kezdetleges módon is, de éppen ez a szeretetmunka kezd lassan visszatérni s kezdi végre-valahára elfoglalni az őt megillető királyi helyet.

A közös nagy nyomorúságban kezdjük megérteni, megérteni és megszeretni egymást.

Szociális keresztyénséget kezdünk hirdetni és joggal, mert a Jézus vallása is az volt, szemben a farizeusok önző és tetteltett kegyességével, ezért az ünnepeinknek is ilyen jellegűeknek kell lenniök. Mindenekelőtt pedig a karácsonynak kell szociális ünnepnek lennie. Azt kell ma megértenünk és megértetnünk, hogy a „karácsonyi szeretet” nemcsak szólam, de olyan örök értékű valuta, amelyet mindenütt és mindenkor kenyérre, ruhára, vigasztalásra, életmentésre lehet és kell felváltani.

És hogy mi, a mi vallásunk és egyházunk ezt az igazi szeretetet hirdeti, ezt karácsony előtt és karácsony után lehet és kell bebizonyítanunk, egyszóval a gyakorlati, a mindennapi életben. Aki ezt nem tudja, vagy nem akarja megtenni, az inkább hallgasson a szeretet ünnepén, mert szentségtörést követ el, ha csak frázisnak használja fel e szót.

A hangulatünneplésnek, a csengő-bongó szavakat ideje lejárt.

Isten és az emberek ma szeretetet várnak tőlünk és jaj nekünk, ha csak szavakat tudunk adni.

Ma ne nézzünk tétlenül az égre és ne maradjunk meg a karácsonyfa hangulatánál, ne elégedjünk meg a karácsonyi beszédek letudásával, ma akarjunk Jézus igazi tanítványai lenni, betöltve az Ő parancsát: „Arról ismerik meg az emberek, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretitek.” Sz. B.

Epilógus.

„Összefoglalás” című cikkemre e lap 50. számában „Egy más összefoglalás” című cikk jelent meg az országos református lelkészgyűléslet megalakítása tárgyában.

Mikor összefoglalásomat megírtam, azt gondoltam és azt gondolhattam, hogy már senkinek sincs a tárgyhoz hozzászólani valója, amennyiben a hozzászólásokra volt idő bőven, de hozzászólók már nem jelentkeztek. Am zárószá-

vaim után megjelent mégis egy elkésett fecske, az „Egy más összefoglalás”, amely azonban nem is más összefoglalás, mert nem összefoglalása az eddigi hozzászólásoknak, hanem csak más nézetnyilvánítás az enyémmel szemben.

Zárószavaim után nem akartam többé e tárgyhoz szólni; de merl a cikkíró nézete szerint *kár lenne még lezárni az utat a hozzászólások előtt, mert az elsietés megbosszulja magát*: zárószavaimhoz hát még egy rövid epilógust fűzök, bár az én nézetem szerint nem volna már egyáltalában elsietett dolog a lelkészegyesületnek megalakitása, sőt inkább abból lehet kár s az bosszulhatja meg magát, ha minél távolabbi időpontra odázzuk el s toljuk ki a lelkészegyesület megalakitását, melytől léteérdekük függenek.

Cikkíró azzal akarja megindokolni elkésett hozzászólását, hogy *néhány olyan tényezőre akarja felhívni az érdekelt lelkési kar figyelmét, amely tényezők az eddigiek során nagy mértékben elhanyagoltak, vagy egyáltalában figyelembe se vétettek*. Nos, megállapítom, hogy cikkíró a cikkében egyetlen új tényezőt sem említett, mert a miket említett, azok az eddigiek során mind említve voltak.

Ami a veleje a cikknek, t. i. a VIII. t. c.-re és az 1925. évi konventi határozatra hivatkozás, még az sem mondható elhanyagolt, vagy egyáltalán figyelembe nem vett tényezőnek. Sörös Béla éppen a VIII. t. c. alapján állónak vallotta magát s összefoglalásomban a VIII. t. c.-ről én sem feledkeztem meg. Vagy az volna ebben új tényező, hogy egyetemes egyházunk törvényhozó zsinata a lelkésztestületekről és az egyetemes lelkészgyűlésről már törvényileg intézkedvén, ez az intézkedés, ez a törvény olyan tabu, melyhez nyulni nem szabad? És az volna a másik új tényező, hogy az egyetemes konvent 1925. szeptember 8-án 7. számú határozatával a VIII. t. c.-et, illetve annak egyes részeit kötelezőleg életbe léptetvén, ez az intézkedés, ez a határozat is olyan tabu, melyhez nyulni nem szabad? Nos, engem mindez nem tántorit el vallott nézetemtől. Mióta az a VIII. t. c. létesült s az a konventi határozat hozott, azóta már sok-sok víz lefolyt a Tiszán, a Sajón, a Vágon s az új vizek új érdekeket hömpölyögtetnek habjaikon. Különböznék is az a VIII. t. c. ma sem megerősített törvény s talán nem is válik törvénné soha. Ha pedig törvénné válnék is, egy más törvényhozó zsinat bátorsággal módosíthatná az idők szellemében. Éppen ilyen célból kell — vagy kellene — a törvényhozó zsinatnak egyházalkotmányunk értelmében 10 évenként üléseznie. Ami pedig a hivatkozott konventi határozatot illeti, az tényleg egy elsietett dolog volt, mert valamely egyházi törvényt nem lehet kormányhatósági megerősítés nélkül kötelezően életbeléptetni, legfeljebb szabályrendelet alakjában, mert a megerősítetlen törvény csak törvénytervezet addig, míg kormányható-

ságilag megerősítve nincsen. Ha egy törvény, vagy konventi határozat nem volna megváltoztatható, jól néznénk mi ki, kálvinista anyaszentegyház, a haladás zászlóvivői! Az én nézetem ez s ez a nézetnyilvánítás a legkevésbé sem *helytelen és forradalmi izü* jelenség, sem pedig a *fegyelmezetlenség* bizonyos jele, mert nézetemet az egyházalkotmányunkon alapuló több évszázados gyakorlat igazolja megdönthetetlenül.

Cikkíró érvel az én elgondolásom szerinti lelkészegyesület ellen több más indokkal is, melyek azonban szintén nem új tényezők. Röviden érintem ezeket az alábbiakban:

1. *A független lelkészegyesület* kifejezést én soha nem használtam, hanem azt mondtam, hogy a lelkészegyesület nem akar a hivatalos egyház ellenlábasa lenni, de a járszalagján járó sem, hanem szolgálja a célt a kettő együtt, békes szeretettel stb. . . stb.

2. Miért kellene *kellő gondot* fordítanunk ama jelenségre, hogy a lelkészegyesületnek államhatósági jóváhagyást igénylő alapszabályokkal is kell birnia, mikor ez természetes, általánosan tudott dolog és nincs okunk félni tőle, mikor mi igaz uton járunk és nem politizálunk?! Nem egyszer beszéltem már én rendőrségi megbízott előtt és ma is élek. Ugy tudom, a különböző konferenciákon is szokott megbízott jelen lenni és mégis vannak s tartatnak konferenciák. Aztán ha még zsinatunkon is lehet jelen állami megbízott, lehet bátran a lelkészegyesületi gyűlésen is. Soha ne legyen ennél a lelkészegyesület megalakitásának nagyobb akadály!

3. A mai ifjuság vallásos nevelésének jövőjét félteni a lelkészegyesülettől: egyenesen sértő feltételezés.

4. A gyám-és egyéb pénztárak tetemes hátrálékai egyenesen azt igazolják, hogy a lelkészegyesület a legsürgősebben megalakitandó többek között azért is, hogy még ezen az egy utonmódon próbáljunk segíteni a lelkészegyesület erkölcsi súlyával anyagi nyomoruságunkon. Az a körülmény, hogy ma maga az állam is súlyos anyagi válsággal küzd, ezen mindenesetre kevéssé biztató körülmény mégsem irhatja homlokunkra a Danté pokolkapujának csüggető szavait: „Hagyjatok fel minden reménnyel!” Nem lehet tudni, hátha a lelkészegyesület által mégis olyan helyzetbe jutunk, hogy képesek leszünk befizetni a különböző pénztári hátrálékokat is, aminél most — természetesen — elsőb és fontosabb nekünk a családfenntartás és gyermekneveltetés, mert a köznapi szólás-mondás szerint: „közelebb van az ing, mint a kabát.”

5. Nem lehet állítani, mintha a lelkészek szemleli erejének kifejtésére és szélesebb mézőkőn való érvényesítésére új terrénre nem volna szükség. Legalább is emiatt nem mondható feleslegesnek a lelkészegyesület, akár füg-

getlen az, akár függő. Vagy a VIII. t. c. szerinti lelkészegyesületnek nem volna egyik célja éppen a lelkészi kar szellemi nivójának fejlesztése, minél magasabb fokra emelése?!

6. A gyülekezeti hitélet építési munkája nem szenvedne, csak nyerne a lelkészegyesületben szerzett ismeretekkel s buzdíttatásunkkal. Az említett és ajánlott *kurzusokat* akár ide lehetne központosítani.

7. Tagdíj nélkül semmi egyesület nem állhat fenn. A lelkészegyesületnek elegendő lenne a legminimálisabb tagdíjat állapítani meg, olyat azonban mégis, mely egy lelkészegyesületi kiadási egyházi lap költségeit is fedezné. Mert egy lelkészegyesületi kiadási egyházi lap még elkélő volna hivatalos egyházi lapunk mellett, mire nézve az indokaimat nem sorolom fel éppen engem érintő okok miatt. A lehető minimális tagdíjjal való önmegterhelhetetés meghozná kamatlát, ha talán anyagi megtérülésben nem is, de mindenokvetlen szellemi s erkölcsi javakban.

8. Azt, hogy alakítandó lelkészegyesületünket ne hasonlítgassuk a magyarországi ORLEH-hez: én előbb mondtam, mint a cikkíró.

Mikor idáig jutottam emez írással, kezemre hajtom le fejemet s eltűnődve kérdezgetem önmagamtól: Miért szabad más szakbeli munkásoknak egyesületet alakítani, olyat, amelyet jónak látnak s miért nem szabad csak éppen a szlovenszkói református lelkészeknek? Olyan veszedelmes elem vagyunk-e mi ref. lelkészek a ref. anyaszentegyházban, hogy csak rideg törvény védelme alatt alkothatunk magunknak egyesületet?... Olyan gyámoltalan ügyefogyottak, vagy olyan fegyelmezetlen s rebellis népség vagyunk-e mi, akik felett a *pásztorbotot* kell állandóan suhogtatni?... Nem találhatnak-e esetleg köztünk született zsenik, még az ismeretlenség homályában rejtőző lelkek, kik meg tudnák cselekedni azokat is, amikre ma azt mondjuk: *lehetetlen?!...*

Tulzott aggodalmakkal ne vágjuk be útját egy eljöheto jobb jövőnek.

A kárpátaljai egyházkerület már elénk mutatta a követendő példát. Csatlakozzunk. Tömörüljünk. Az oldott kéve széthull, — az összekötözött erős. Kötözzük a lelkészkalászokat egy kévébe a szeretet kötelével. Egységben az erő. Ma is mondom és mindig mondom: Testvéreim, egyesüljünk *viribus unitis!*

Ellentáboriak! a bölcs Gamáiel szavainak idézésével zárom ezen utolsó hozzászólásomat, amely bibliai igazságban én megnyugszom, ha talán meghalt légyen is a lelkészegyesület szép eszméje, de kérlek, előtte ti is hajoljatok meg: „Ha emberektől van e tanács és dolog, semmivé leszen; ha pedig Istentől van, ti fel nem bontathatók!”
Csabai Pál.

Belmissziói kurzus Nagykaposon.

Isten különös jókedvének volt kegyelmi ajándéka ez is. Választott „edényei” által. Az Úr küldött nekünk üzeneteket az ifjúságról, az ifjúsáért s bennök egyházunk jövődjéért. Megérezte ezt az Ungi Egyházmegye lelkész- és tanítótestülete is, mely csaknem teljes létszámmal jelent meg, magával hozván a gyülekezeti munkába már bekapcsolódott vagy a bekapcsolódni szándékozó női lelkeket is.

December 8-án este a gondos és hozzáértő kezek által rendezett vallásos este kondul a harang s a „boldog lelkek seregei” előtt Gencsy Béla szürtei lelkész imádkozik és predikál Krisztus igazi nagyságáról. (Máté 9: 29). Dobos Károly az ifjúsági munkák négyes programját ismerteti: az ifjúság testi élete, értelme, társas és lelki élete, mely Luk. 2: 54-ik versében van lefektetve. Előadó szavai keresetlenek, modora behizelgő, szeméből a szeretet melege sugárzik azért egyszerre rátapad minden figyelem és érdeklődés. Van mondanivalója bőven. Nem az elméletek ködös magaslatain szálldos, de a való élet úterén tartva kezét mindig a földön jár, közel az ifjai szivekhez. Nem szónokol, csak beszélget, felülről kapott üzeneteket tolmácsol, magot hint, gyomlál és plántál egyszerre. Ki ne érezte volna meg mellette, hogy a sokszor csak üres szalmát csépelgető kenetteljes szónoki páthos már lomtárba való?! Olyan átütő, meggyőző erővel tudja megmutatni, hogy az ifjúságnak csak egyetlen hivatott vezére lehet: Jézus, mert Ő testében tiszta, erős és munkában edzett, soha sem volt beteg, értelme művelt, a próféták írásait nagyon jól ismeri, a társas életben nem osztályharcra, de testvéri összefogásra és egységre nevel, lelkében pedig szabad, egységes és gazdag. Másnap az ifjúsági munkák módszereiről beszélve azt mondja, hogy annak bibliásnak és reformátusnak kell lenni, a vezetőnek pedig lélekben ifjunak, szívben gazdagnak.

Lengyel József egyházkerületi belmissziói előadó „Vezető sáfársága” címen mélyíti és alkalmazza az Igét I. Kor. 4: 1—4-ből. Mi nem világi javakat kezelünk, tehát nem a világtól függünk. Mi Isten titkának sáfárai vagyunk és a neki való szolgálatban mindhalálíg hünek kell lenni. S az ilyen sáfár jutalma, öröksége nem kongrua, nem föld, népszerűség, de az egyetlen igaz örökség: az Úr. Dobos Károly hozzászólásának gondolatmenete: nagy vád ellenünk, hogy a lelkészi állást egy boldog semmivetésnek, egy örökös *nyugdijas* állásnak nézi a világ. Mi csak úgy küzdhetünk ellene, ha dolgozni fogunk, ha Isten titkait, az Igét forgatjuk s ebben a munkában nem a világ, hanem az Isten itéletétől függünk. Szabó Béla ruszinszkói belmissziói előadó arra kér, hogy legyünk következetesen, azaz nemcsak szószéken, de a hétköznapiokon is papok, hűséges sáfárok.

Gencsy Béla „Belmisszió és egyház viszonyá”-ról szóló fejtegetésében azt a bibliai gondolatot hangsúlyozza, hogy az egyház missziói egyház és kötelessége mindenkihez elvinni az Igét. Közlekedést váltott ki Szücs István ungi esperes felszólalása, melyben bizonyosátevő erővel szögezi le, hogy a belmisszió szigorúan egyházi munka és tulajdonképen nem más, mint régi eltemetett forrásoknak újra megnyitása és buzogtatása. Erdélyi Mihály csicseri h. lelkész vasárnapi iskolát vezet s majd annak jelentőségét és módszereit ismerteti. S befejezésül Dobos Károly a vezető viszonyát ismerteti Istenhez II. Móz. 3: 10, 4: 10—12, Jer. 1: 6—10, I. Kor. 19: 19—21, Ezékiel 33: 1—9 versei alapján. A sáfárok lelkére köti, hogy Isten nem fogadja el sem az öregek gyengeségéből, sem a fiatalok tapasztalatlanságából fakadt kilógásokat, Isten hűséget kíván, Isten a *hitetlen halálát is* mitőlünk kéri számon, ha nem intettük őt.

A reggeli és esteli templomi áhitatokon Erdélyi Mihály I. Kor. 1: 9—8 alapján az elhívásról, Balogh Sándor minaji lelkész I. Kor. 17: 17—24 alapján a gyermeki lelkekkel szemben való felelősségről és kötelességről, Gecse Endre gálóczi lelkész a szolgálat méltóságáról és nehézségeiről predikált. A helybeli leánykör által rendezett teaestélyt is, az esteli áhitatokat is szavalatok, szóló és karénekek tették változatossá és tartalmassá, ami a sok-sok gonddal járó rendezéssel együtt Pápai István helybeli orgonista kántortanító és hűséges, hitbuzgó feleségének érdeme.

Indításokat kaptunk, hogy majd illustris előadónk fáradozásának gyümölcseként mi is indításokat adjunk gyülekezetünkben az élő Isten dicsőségére.

Koncsol János.

Felsőzemplén protestáns egyházközségei a XVI.-XVII.-XVIII. századokban.

— Adalékok. —

III.

A „Liber Sancti Johannis” a *nagymihályi* kerületből (Districtus Nagymihaliensis) 78 kath. hitközséget sorol fel. Ez a kerület volt Zemplén vármegye területén a XVI. század közepén a pápás egyháznak *legnépesebb* districtusa. Ami azonban nem azt jelenti, hogy e vidéken ismeretlen fogalom lett volna a reformáció, hanem inkább azt, hogy az új vallási áramlat még nem tudta teljesen megdönteni és elsöpreni a régi szervezetet, mely ideig-óráig még mindig fenállott *papiroson* s így természetesen az egri püspökség jogot formált dézsmájára is.

Ezek a papiroson kath. egyházközségek nagyon rövidesen összeomlottak s helyüket kénytelenek voltak átengedni a szervezkedésben mindinkább megizmosodó protestánsoknak.

A kerületnek a külszíne 1549-ben mindenestre még kath. volt. E községek templomaiban még a kath. ritus szerint folyhattak az isteni tiszteletek és a parochiális épületekben még plebánosok szálláshelyek . . . A 78 kath. hitközség névszerint:

Abara (Abara), Alsókörtvélyes (Keorteouelies), Árok (elpusztult), Barnóc (Barnocz, alias: Barnocza, elpusztult), Bánoc (Banocz), Berető (Berheteu, Beotheu), Bosnyicza (Bozicza), Butka (Buthka), Cseb (Cheb), Csemernye (Chemerniel), Deregnő (Dereghnieo), Dubróka (Dobroka), Falkus (Falkos), Füzesér (Fyzezer), Gátaly (Ghatali), Hegyi (Hegi), Henselöcz (Henzelev), Hoclóc (Hoclocz, elpusztult), Hór (Hor), Hosszmező (Hozzumezeo), Izbugya (Ezbugia), Jesztreb (Jeztreb), Kacsánd, Kalosa (Kalussa, elpusztult), Kamonya (Kamonia), Kaszna (Kazna ?), Közösut (Kezesuth), Kiscseb (Kysceph), Kisfalud (Kysfalud), Kisgézseny (Kysgesen), Kistráska (Kys Raska), Klokocsó (Klakocz), Krivostyán (Krywosthyan), Krasznóc (Kazna), Kucsin (Kusin), Kupon (Kupon), Lask (sic!), Lasztómér (Leztémér), Laz (sic! elpusztult), Lazony (Lazon), Lucska (Luczka), Málcza (sic!) Márk (sic!) Márkus (sic! elpusztult), Mocsár (Mochar), Morva (Morua), Nagygezseny (Nagi Gesen), Nagymihály (Nagi Mihál), Nagyráska (Raska), Nagyzalacska (Nagi Zalacha), Nátafalva (Nathaffalua), Nézpest (Mezpest), Pazdics (Pazdich), Petrik (Petryk), Petróc (igy !), Rákóc (Rakolcz), Ruszna (Ruzna, elpusztult), Somogy (Somogi, Salmok, elpusztult), Szalók (Zalok), Szelepka (Zelepka), Szeretva (Zerethva), Szocogó (Zochogó) Sztankóc (Sztankucz), Sztára (Sztanra), Sztrajnyán (Ztarina), Suha (Zuha), Talkos (?), Tapolyán (Tapolia), Tóttárna (Tooththorna), Tussa (sic!), Ujfalva (Ujfalva), Vásárhely (Vasarheli), Volya (Bolia), Várkond (Uarkond, elpusztult), Verböcz (Werbolcz), Vendégháza (Wendeghaza, elpusztult), Vinna (Wyrna).

Mellözve a *helmecki* (Districtus Helmecziensis) kerület 56 kath. hitközségének felsorolását, amelyben helyet foglal Szerdahely is (Zerdaheli), a bennünket közvetlenebbül érdeklő *homonnai* districtus kath. egyházait adom topologikus sorrendben:

Homonna [igy !], Órmező (Eormezew), Csemernye (Chemernie) Kucsin (Kuczyn), Mátyásfalva (Mattyasfalva: Matyasóoz), Izbugya (Zbugia), Hosszmező (Hozzu mezeo), Leszkóc (Liszkolcz), Zsalobina (Salubyna), Topolyóka (Topolioka), Jankóc [sic !], Göröginye (Gergnye), Mislina (Mislana), Udva (sic!).

A *Varannó-sztrophói* kerületben 29 kath. hitközséget említ fel a „L. S. J.”. Topologikus egymásutánjok az archetypusban ez: Varanno (Varanol), Szécspolyánka (Polianka), Szacsur (Zaczur), Dávidvágás (Dáviduagas), Vehéc [sic !], Varannócsemernye [Chemernie], Csákló [Cziaklio], Sókut [Sokwth], Agyagos [Agiagos], Mogyoróska [Mogioroska], Györgyös [Georgieos],

Remenye [Remenie, elpusztult], Mihalko [igy !], Kvakócz [sic !], Dobra [igy !], Tótjesztreb [Jesztreb], Komarócz [Komorócz], Shtroczin [talán Szorocsin ?], Hocsza [Hocziza], Dublin [igy !], Brezsnycze [Boeznicze], Méd [Myda, medea, elpusztult], Turény [Turan], Brusnyicza [Brusnicza], Lőge [Lewge, elpusztult], Lomna [sic !], Litnikaháza [Lytnikeháza, elpusztult], Lyubise [Lubissa], Hosszumező [Hosszu mezeo].

Az egyes districtusok egyházközségeit azért soroltam fel ily nagy részletességgel, hogy majd később kellő figyelemmel tudjuk kísérni egyházmegyei levéltárunkban őrzött nagybecsű „*Liber Ecclesiae*“-nket, melyet nemcsak a „Liber Sancti Johannis“, de az 1700 ban Kollonich Lipót esztergomi bíboros hercegprimásnak megküldött *Telekesy István*-féle referáda is igazol. *Haraszly Károly*.

Problémáink.

Bolsevik felfogások. A „The British Weekly“ skót kiadásában Watchman ismerteti az Oroszországgal foglalkozó legújabb könyvet. Szovjet-Oroszország nagy talány s a nyugati világ szeretne belőle mennél többet s mennél igazabb alakban megismerni. E célt iparkodik szolgálni ez a könyv, mely most jelent meg Messrs Allen and Unwin kiadásában. A címe: *A bilincsrevert orosz szellem*. Írója a lengyel S. Mackiewicz. Ára 5 shilling.

Watchman három idézetet ragad ki a könyvből. Az első Lunacsarsky (az egyik legkitünőbb képviselője a bolsevik tanoknak) véleménye a modern táncokról: „Sehol máshol, mint a bálteremben láthatja legjobban az álarcnélküli burzsoa világot, a jazzband élettelen, esetlen ritmusát, a saxofon sivitását, a zötyögést és a szökdelést, a zsufolt tömeg illetlen mozgását, ahol soha senki nem nevet egyszerűen, természetesen, úgy mint emberi lényhez illik. A nők ki vannak festve s arcuk olyan, mint a pingált álarc (maszk). Azt gondolhatná, hogy ezeket a férfiakat és nőket felfogadta valaki, hogy lábukkal dagasszanak. Cselekvésüket majomhoz hasonló néger irányítja, kinek jelére az egész nyáj megáll vagy ugra-bugrál. S ha az ilyen kapitalista Sátán-adta bál után az uccára lépünk, ugyanezzel a képpel találkozunk mindenütt. Ezek a népek kifecamították a lelküket és a holnapról nincsen bennük semmi bizonyosság. A fox trot mélyen bevette magát idegeikbe és izmaikba.“

A második jóval rövidebb, de viszont jobban érdekel minket, mert megtaláljuk benne a keresztyén-üldöző bolsevik pszichológiáját is. Ime miért üldözik az oroszországi keresztyéniséget: „Azok a bolsevikok, akik gyűlölik Krisztust. Ez az ő legnagyobb gyűlöletük. Tudják, hogy hazudnak, de hazudnak irtózatossággal. A keresztyénség a kizsákmányoló osztály vallása!“ „Azok közülünk, akik felhagy-

tak imádkozó szokásukkal és elfeledték „Mi atyánk“-jukat, menjenek Oroszországba. Ajkuk ott önkénytelenül imádságra nyílik.“

Az egyik bolsevik vezérrel hosszasan elbeszélgettem. Megkérdeztem, hogy tudják rágalmazni annyira azt a vallást, melyik a felebaráti szeretetet tanítja. Ezt válaszolta: Csak a halott isteneknek kegyelmezünk meg: Krisztus élő Isten. Igen, Krisztus élő Isten.“ *Czibor József*.

H I R E K

— **Lapunk olvasóinak szeretettel kívánunk kellemes karácsonyi ünnepet!**

— **Az 1932 december 13-án megejtett legációválasztás alkalmával: Legátust nem kérnek:** 1. Bori 2. Ipolypásztó, Zalaba, Bél, Garam-Salló, Kis-Ölved 3. Pozba, Mohi, Lök (husvétra kér) 4. Alsószőlős, Kismánya 5. Mezőkaszony, Zápszony 6. Kis Dobrony, Nagy-dobrony, Csongor 7. Bátyu, Bótrágy 8. Beregsom, Csonkapapi 9. Padány, Alistál 10. Kis-Bégány, Nagy-Bégány 11. Sók, Zsigárd, Deáki 12. Barkaszó, Szernye, Rafajna-Ujfalu 13. Búcs stb. 14. Csap 15. Garamvezekény stb. **Losoncon leválasztott legációk:** 1. Kováts József: Farkasd, Negyed 2. Vass József: Beregszász 3. Papp István: Rimaszombat 4. Szaszák Bertalan: Munkács 5. Izsák József: Nagyszőlős 6. Vizváry László: Géres, Örös 7. Boross Kornél: Pelsőc stb. 8. Csontó Géza: Léva stb. 9. Pógyor Lajos: Királykalmec stb. 10. Szabó István: Kamocsa 11. Illyés Gyula: Muzsaly, Borzsova 12. Szudy Nándor: Megyerics, Aranyos stb. 13. Tömökőzy Ferenc: Nagymegyer stb. 14. Káposztás László: Kassa 15. Forgon Pál: Nagyberég, Kigyós 16. Bodon Aladár: Tornalja stb. 17. Bőd István: Serke, Simonyi 18. Kapczy Tamás: Hanva, Runya, Csiz 19. Kuzma Barna: Rimaszécs stb. 20. Magda Barna: Ungvár 21. Török Győző: Nagyida, Szeszta stb. 22. Szabó Gyula: Nagykapos stb. 23. Csomár Géza: Kis-Ráska, Nagy-Ráska, Abara, Hegyi 24. Csatlós Sándor: Tiszaújlak stb. 25. Nagy István: Szece, Várad, Nagyd.

— **A beretkei árvaházból.** Az árvák és azoknak vezetői hálásan szerető szívvvel kérnek Istentől minden kegyes pártfogójuk és segítőjük számára gazdagon megáldott karácsonyt, új évet és boldog minden napot. — *Szabó Sándor* lévai egyháztag végrendeletében 5.000 k.-t hagyományozott a beretkei árvaháznak — *Léván* a 409,410

és 411 számú árvaházi könyv hűséges munkatársai havi 1 korona rendszeres adományukon felül 50 koronát küldtek az árvák karácsonyára. — *Szécsényi István* dolhai ref. lelkész első kongruájának tizedét, 500 koronát, a beretkei árváknak adta. — *Egy kis árvánk* Papp Béla izsai tanító és neje Bőjthe Aranka meleg szive mellett talált boldog otthont. Most azt írják róla: Juliska jól van, egészséges, nagyszerű étvágya van, 6 1/2 kgt. hizott, kedves, szorgalmas, ügyes. Hálásak vagyunk, hogy ilyen jó kis leányt adtak nekünk. Istené a hála Papp Béláékért is, meg a kis Juliskáért is. — *Az utóbbi időben* az adományok aggasztóan megcsappantak. Személyes, lelki összeköttetés nélkül nehéz is volt mindig megtartani az adakozási kedvet, a mostani nehéz időkben pedig sokszorosan nehéz. Ez adta a konventi bizottságnak azt a gondolatot, hogy az árvaházi igazgatót evangélizálással összekötött árvanapok tartására küldte ki a vidékre. Az eddig megtartott árvanapok azt a jóleső bizonyosságot nyújtották, hogy népünk legnagyobb nyomorúságban sem vesztette el a szivét. Bátyuban 750 k., Szernyén 175 k., Barkaszón 348 k., Bilkén 83 k., Asztélyban 122 k., Beregujfaluban 246 k. és körülbelől 600 k. értékű termény és ruhanemű, Nagyberegen 755 k. és c. 600 k. értékű termény és ruhanemű., Badalón? Tiszaujlakon 164 k., Kigyóson 200 k., Feketepatakon 5 kedves lélek 603 k., a többi buzgó hivektől termény, Técsőn 823 k., és c. 2000 korona értékű termény, Huszton 326 k., Királyházán 257 k., Gödényházán 37 k. 50 fill. és természetbeni, Fancsikán 113 k., Kaposon 300 k. anyagi eredménye lett az árvanapoknak. Az árvák ezuton mondanak forró köszönetet minden kegyes adakozónak. — *T i s z a u j l a k o n* a kurátor és két szabó mester társa karácsonyra egész öltöny ruhát varrt mind a 22 árva fiunk számára. A gomblyukak és gombok varrásában három leánykori tag segített nagy odaadással. A ruhákhoz való kitünő jó posztót meg a tiszaujlaki hivek vették meg. Isten áldja meg őket! A világba pedig kiáltsa bele ez a példa, hogy él Krisztus és azoknak a szeretetén keresztül, akik hisznek Benne, ma is csodákat művel. Pásztorok! énekeljete és tanítsátok a lelkeket énekelni: Dicsőség a magas mennyekben Istennek, békeség a földön és az emberekhez jóakarati!

— **A magyar** abauji egyházmegye esperese Farkas Elek gönci lelkész lett, egyházmegyei

gondnok Téglássy Andor, lelkészi tanácsbírák pedig Kiss József hejcei s Pásztor István rázsonyi lelkészek, világi főjegyző Bárczay János dr.

— **Iskolaavatás Madaron.** November hó utolsó felében lélekemelő szép egyházi ünnepség színhelye volt a madari református gyülekezet. A hivek áldozatkészségéből kölcsön felvéve nélkül építette meg két tantermes új iskoláját, teljesen új rektorlakását és renováltatta a parochiáját. A szép ünnepségen megjelent; Balogh Elemér püspök, ki az iskola felavatását végezte, lelkeket megragadó közvetlen és szép beszédében buzdította az áldozatos hiveket az egyház és iskolája iránti további szeretetre és ragaszkodásra. Soós Károly egyházmegyei főjegyző a templomi szószéki szolgálatot végezte és szépen felépített, tartalmas beszédjében a gyermeki lélek értékéről beszélt. Dukony Béla perbetei lelkész lelkeshangu urvacsorai beszédet mondott. A szép ünnepségen a környék lelkipásztorai és tanítói közül sokan jelenvoltak. A jól megrendezett ünnepség, de még inkább a nagyarányú építkezés Mokok Kálmán madari lelkipásztor hűséges munkáját dicséri.

— **Gusztáv Adolf halálának háromszázadik évfordulója** alkalmából különösen a skandináv és a balti államokban nagy ünnepségeket rendeztek. Stockholmban november 6-án d. u. a királyi palota udvarán táborigi isentisztelet volt, amelynek során a svéd király mondott beszédet. Lützenben a csatatéren a svéd trónörökös emlékezett meg az 1632 november 6-iki csata napjáról és Gusztáv Adolf eleséről!

— **Árvaest Técsőn.** A Técsői református egyházközség közönsége a beretkei árvaház javára műsoros árvaestet rendezett, amelyen bibliamagyarzatot Isaák Imre lelkész tartott, szavaltak: ifj. Isaák Imre, Kaszó Erzsébet, Isaák Sárka, Fóris Ilona, Kovács Piroska, Isaák Gyöngyike, Kaszó Elek, szólót énekelt Isaák Imre lelkész, harmóniumon kísérté Fóris Béláné, a vegyeskar a lelkész vezetésével négy, a férfikar Fóris Béla vezetésével két számot énekelt s végül Bácsy Gyla árvaházi igazgató tartott vetített képekkel kísért előadást az árvaházról. Az árvaest anyagilag is, erkölcsileg is igen jól sikerült, mert az árvaház javára pénzben és természetbeni adományban több mint kétezer koronát juttatott a szép számban megjelent, lelkes közönség.

Református Biztosítási Iroda

Pozsony, Grössling utca 34, a Phönix palotájában.

Takarékperselybiztosítás

Felvilágosítással készségesen szolgál a

Az Ön fia még nem
gondol jövőbeni

hivatására
de okos és előrelátó szülők idejekorán gondoskodnak
fiuk

Jövőjéről. Ha néhány fillért
30, 60 vagy 90 fillért naponta bedob az Önnek
ingyen átadott takarékperselyünkbe, biztosíthat
fiának ellátási tőkét,
mely kifizetésre ke-
rül, mire hivatását
megkezdi.

Az Ön leánya még
nem gondol házas-
ságra,

leányuk

leányának ho-
zományt, mely kifizetésre
kerül 20 éves korától kezd-
ve férjhezmenetele esetére,
de legkésőbb 24. életévé-
nek betöltése alkalmával.

E célból ajánljuk, hogy a

Református Biztosítási Irodánál
orvosi vizsgálat nélküli
ellátási hozomány

biztosítást kössön!

Református Biztosítási Iroda

Pozsony, Grössling u. 34. a Phönix biztosító társaság palotájában.

DUNA - BANK

Központ: Bratislava.

Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Fiókok: Beregszász, Gálszécs, Homonna, Huszt,
Kassa, Léva, Losoncz, Munkács, Nagykapos, Nagy-
mihály, Nagyszöllös, Nagytapolcsány, Nyitra, Szob-
ráncz, Ungvár, Zsolna.

Megjelent!

Megjelent!

Az Ungi Református Egyházmegye

(Adalékok az egyházmegye történetéhez.)

Egyháztörténeti monográfia. 8°-alak, 480 nyomtatott oldal. Az ungi egyházmegyei egyesület kiadása. Szerkesztette: *Haraszty Károly* pályini lelkész. Átdolgozta és sajtó alá rendezte: *Körmives Sándor* vajáni lelkész, egyházmegyei papi főjegyző.

Péter Mihály püspök előszavával.

A könyv ára kötve (aranyozott egész vászonkötés a parókhidlis könyvtár formátumában) 40 Ké, füzve 30 Ké. — Megrendelhető a vajáni református lelkészi hivatal utján (Vajany—via Vel. Kapušany, Slovensko) és

Heiman Vilmos könyvkereskedésétől, *Velké Kapušany, Slovensko.*

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*. A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.
Nyomatott: *Heiman Vilmos* könyvnyomdájában, Nagykapos.

Používané novín, známek povoleno ředitelství pošt, a telegr. v Košiciach g 34.370V-1925.

Református Egyház és Iskola

A Csehszlovákiai Egyet. Ref. Egyh. hiv. lapja.

Kiadja az Egyetemes Konvent.

Felelős szerkesztő :

Dr. MAGDA SÁNDOR.

Főmunkatársak: Péter Mihály, Sörös Béla.

1932. XII. Évfolyam.

Tartalomjegyzék.

I. Vezetőcikk.	Szám.		
<i>Araujo Eliás</i> : A prot.-ok küzdelme Spanyolországban (T. Z. ford.)	18.	<i>Lengyel József</i> : Nyílt levél Kövér Á.-hoz (Ms.): Az új év kezdete	31. 2.
<i>Balogh Elemér</i> : Imádság a március 17-iki konventi gyűlésen	15.	" Az egyházak felelőssége	8.
<i>Biki Ferenc</i> : Megnyitó em. közgyűlésen	25.	<i>Miskolczy Endre</i> : A problémákra ...	21.
<i>Boross Kálmán</i> : Megnyitó VI. 29.-i lelkészértekezleten	30.	<i>Péter Mihály</i> : Ujévi üzenet	1.
<i>Csabay Pál</i> : Viribus unitis	23.	" Megnyitó a gálszécsi VI. 14-i szlovák lelkészértekezleten	26.
" A magyar tanítóképzés	32.	" Válasz Csabay Pál „Nyílt levelére”	38.
" Nyílt levél a ref. püspökökhöz	36.	" Imádság a kassai X. 12-iki e. ker. gyűlésen	42.
" Összefoglalás	47.	" Avató beszéd a X. 11-iki lelkézszen teléskor	43.
<i>Deáky Csaba</i> : Lelkészi fizetés leszállítása	48.	<i>Ravasz László dr.</i> : Az Élet Fejedelme	17.
<i>Egry Ferenc</i> : Megnyitó em. közgyűlésen	49.	<i>Simon József</i> : Mit jelent a zsoltár a gyülekezetben?	5.
<i>Haraszy Károly</i> : Goethe hite	22.	<i>Simon Zsigmond</i> : Ifjuságunk nevelése	6.
<i>Horkay Lajos</i> : Seregyűjtés a szent munkára	41.	<i>Sörös Béla</i> : Ollózható-e az ORLE?	40.
<i>Idrányi Barna</i> : Lelkészek neveltetési járuléka	35.	<i>Sutka István dr.</i> : Teremtsük meg a prot. együttműködési frontot!	12.
" Részlet az esperesi jelentésből	37.	<i>Szele Miklós</i> : „Hitelenség-e a halotthamvasztás?”	19.
" Elvek, panaszok, ígéretek	46.	<i>Szőke István</i> : Október 31.	44.
<i>Kövér Árpád</i> : Egyházunk szociális tevékenysége	28.	" Gusztáv Adolf	45.
" Imakönyvet népünknek	29.	" Egy más összefoglalás	50.
" Válasz Lengyel J. „Nyílt levél”-ére	34.	<i>Tóth Kálmán</i> : Ifjuságunk megmentése	3.
" Milyen legyen a megalakítandó ORLE?	39.	<i>Ujlaky Sándor</i> : Imádság lelkészértekezleten	27.
" Több megértést és körültekintést	51.	<i>Vásárhelyi János</i> : A pénz	9.
		<i>V.</i> : Washington György	16.
		— vess —: Célkitűzés	10.
		" Sulyos gondok	11.

— vess —	Virágvasárnap, Nagypéntek, Husvét	13.
"	Péter M. püspök és a szlovákság	14.
"	A lélek ünnepén	20.
"	Lelkészek neveltetési járuléka	33.
Zsemlye Lajos:	Uj problémák	24.
"	" A modern Karácsony	52.
Imádság a barsi lelk.-egyesület közgyűlésén		4.
Az egyházak és a gazdasági világválság		7.

II. Cikkek.

Baraxa Lajos:	Lelkésztestületi gyűlés Gömörben (tudósítás)	5.
"	" A VI. 30-i gömöri lelkész-ért.-i gyűlés (tudósítás)	26.
Böszörményi Sándor:	Szlovák ifjusági konferencia (Reflexió)	38.
(Bm):	"Ahol iskolánk nincs, ott nincs jövőnk"	46—47.
Csabay Pál:	Rövid válasz a „Visszhang”-ra	34.
"	" Epilógus	52.
Csomár Zoltán:	Történelmi kapcsolatok a cseh és magy. kálvinizmus közt	7—12, 14—16.
Domonkos Kálmán:	A belmisszió a multban, s mint Egyházunk gyógyításának egyedüli eszköze a jelenben	24—28, 30—31.
(F. B.):	A VIII. 7.-i máramarosugocsi lelkész és tanító test. közgyűlése	30.
Gencsy Béla:	Menjünk tovább	4.
G. B.:	A márc. 3.-i eker. gyűl. (tudósítás)	11.
"	" A jun. 9.-i ungi lelkész és tanító egyesület gyűlése	25.
"	" Az aug. 25.-i ungi em. közgyűlése	40.
G. Nagy Sándor:	Komjáthy G. ünneplése	15.
Györke István:	Iskola ügyünk	12.
Haraszty Károly:	Hitoktatásunk revíziója	2.
"	" Adalékok Nagyzalacska és Zuhogó multjához	9.
"	" Cyrill, Method és a szlovákok	10.
"	" Babylonia és a biblia	19—21.
"	" Adalékok Bacska történetéhez	24—27, 34.
"	" Felsőzemplén prot. egyh.-községei a XVI. XVII. XVIII. századokban	49. 51. 52.
Hernádi Gergely:	Körütekintés határainkon kívül	48.
Holló Géza:	Lelkészi közkönyvtár	33. 34.
Horkay Lajos:	Az ORLE-ről	30.
"	" Reflexiók a deregnyői ifj. konferenciáról	36.

Isaák Imre:	Ne szégyeljük Krisztus evangeliumát (megnyitó)	31—32.
"	" A kárpátaljai R. L. E. választmányi gyűlése	51.
"	" A kárpátaljai egyh. ker. közgyűlése	51.
Jelenvolt:	A karcagi ORLE napok	36.
—jzó:	A felsőzempléni em. gyűlése	40.
Kálniczky János:	Belmissziós munka a szlovák gyülekezetekben	28.
K. L.:	Lelk. ért. Alsőzemplénben VI. 28.	29.
Kálvinista:	A barsi VI. 29.-i em. gyűl.	31.
Keresztury László:	A „Magyar Tanító"	3.
"	" Reflexiók a tiszáninneni e. ker. közgy. kapcsán	45.
Koncsol János:	Belmissziói kurzus Nagykaposon	52.
Konkoly-Thege István:	Elsőrangú isk.-ügy	34.
"	" " Egy kis nyereség	38.
Körmives Sándor:	Egyházker. tanügyi jelentés	44—45.
Kur Géza:	Menjünk tovább...	6.
"	" Pázmány Péter „boldoggáavatása"	44.
Magda Sándor dr.:	Uti jegyzetek	13. 15. 16. 18. 20. 22. 24. 26. 35. 36. 38. 40. 43. 47. 49. 51.
"	" Nőszövetségi munka a skót ref. egyházban	45.
(Md):	Még néhány szó az „Egy komoly szó”-hoz	1.
Meskó Dezső:	Református problémák	22. 23.
Miskolczi Endre:	Egy szerény gratuláció	23.
"	" Apróságok...	29.
Nagy Sándor:	Patay Károly tanügyi bizottsági jelentése a márc. 17.-i konventi ülésen	17. 18.
Nagy Gáspár:	A vallásos érzés ápolása a tantárgyak keretében	49.
Narancsik Imre:	A pozsonyi ref. Leánykonferencia (VIII. 18.)	41.
Nyitray Dezső:	Ref. temetőink	8.
"	" Milvennek kell lenni a mi kálvinista ifjúságunknak?	13.
Osváth László:	Visszhang	32.
Patay Tibor:	Látogatás egy városi lelkipásztornál	28.
"	" Belmissziói kurzus Komáromban	51.
Péter Mihály:	Püspöki jelentés a X. 12.-i eker. gyűlésen	42. 43.
Rác Kálmán:	Gandhi a keresztyénségről (fordítás franciából)	27.
Riszner Ede:	Zenei képzettségünk hiánya és szükségessége	21.

—r—a: „Valamikor intelligens ember lehetett” (reflexiók)	49.	Az oroszországi pusztulásról . . .	41.
Sörös Béla: Belmissziói jelentés	15. 16.	Ref. Leánykonferenciák: Alsószecse, Zseliz	42.
Szabó Sándor: Merre menjünk?	6.	Beregi és máramarosugocsi em. gyűlések	44.
„ „ Megjegyzések a készítető vallástani könyvekhez	23.	III. Irodalom, Könyvismertetés.	
Sz. B.: Karácsony 1932-ben	52.	Erdélyi Mihály: 1. „Az Ur csodásan működik”. 2. „Értelem, Erő, Akarat”. 3. „A megoldatlan kérdés”. 4. „Harc a tisztaságért”.	5.
Szilassy Béla dr.: Megnyitó a dunamelléki eker. közgyűlésen	52.	„ „ „A Biblia használata az ifjúsági ker. munkában	6.
Szomszéd: Belmissziós konferencia Felsőzemplénben	34.	Galambos Zoltán: Kur Géza: „Küzdelmünk” (ismertetés)	30.
Szöke István: Amik régen megirattak . . .	7.	Haraszty Károly: „Az emlékezés szárnyain” (Lakatos K. m. ism.)	27.
Takáts Gyula: A tanító hivatása az egyházépítő munkában	34.	Narancsik Imre: „Ref. Leány”	2.
Tornyay János: „Menjünk tovább”	1.	„ „ A reformációs dogmatika (Dr. Tavasz: Ref. ker. dogmatika) ismertetés	20.
„ „ A kárpátaljai eker. belmissziói konferenciája aug. 8—10	35.	„ „ A szükséges hit (Fr. Werfel m. ismertetése)	46.
„ „ Az ilosvai ref. leányegyh. templomavatási ünnepe	48.	Péter Mihály: Sárospataki ünnepi követpátense az 1768. évből	17.
Tóth Kálmán: Külmissziós felelősségünk	28.	Szabó Béla: Lenkey L. könyve ismertetése (folytatás)	1.
„ „ Ref. Ifjúsági munka a magyar KIE-ben	48.	Vágmelléki: Az első fecske (Kur Géza: „Küzdelmünk” ismertetése)	19.
„ „ Ref. Ifj. munkák a jugoszláviai magyar KIE-ben	50.	Zsemlye Lajos: „Ismerd meg magad” (Könyvismertetés)	12.
„ „ Ref. Ifj. munkák: SDG	51.	IV. Problémáink.	
Tudósító: A kárpátaljai eker. L. E. alakuló gyűlése	47.	Boross Kálmán: Vármelléki bizonyágtétele Péter M. püsp. és a szlovákság ügyében	16.
Turul: A gálszécsi lelkészértekezlet	26.	„ „ Systematizált káplántartó helyek	17.
Vargha Lajos: Egyházfegyelem	35—40.	„ „ I. Hitépítő iratok terjesztése; II. Egy öreg asszony . . .	20.
Vásárhelyi János: Egyházi levéltárak	19.	„ „ Magyarországi lelkészi tultermelés	25.
Vágmelléki: Mikor még az iskolák a templomok előcsarnokai, az egyházak veteményes kertjei voltak	33.	Czibor József: Bolsevik felfogások	52.
—vess—: A márc. 16—17. Konvent ungvári gyűlése	13.	Csabay Pál: Zenei képzettségünk hiánya és szükségessége	17.
„ „ A X. 11—12. eker. közgyűl.	43.	Dr. F.: Reflexiók az „uj prob.-k.”-hoz	26.
—yd—.: Szlovák kálv. ifjúsági konferencia Felsőzemplénben	41.	Egy abauji lelkész: I. Másfélévi várakozás; II. Az 1931. évi . . . (Árvaház)	44.
—y—s.: Lelkészegyesületi gyűlés Beregben (VI. 22).	28.	Justicia: A pazarlás reakciója	50.
A beretkei Árvaházról	3.	Kiss Bálint dr.: Óvás	5.
A beretkei Árvaház 1931. évi működése	13. 14.	„ „ „Óvás”	8.
A bolsevizmus és az egyház	4.	K. K.: Ref. Tanítóképző ügye	48.
Ifj. konferenciák Abaujban, Nagysallón	28. 50.	Koncsol János: Memento	16.
Eker. belmiss. előadó: Felvilágosításul	44.	Kövér Árpád: Válasz az „Óvásra”	7.
Ref. Biztosítási Iroda 1931. évi jelentése	21.		
A kárpátaljai eker. közgyűlése (VII. 1.)	29.		
Konventi Állandó Bizottság VII. 13.-i ülése	30. 31.		
Szabályrendelet Ungban (egyh. fegyelem)	37.		
Ungi Segélyegylet . . bizottsági jelentés	39.		
A politikai község s a felekezeti iskolák személyi kiadásai (P. M. H.-ből)	35.		

<i>Nyitrai Dezső</i> : A lelkészek katonai kedvezménye	18.	<i>Bertók Béla</i> : Pályázat a bulcsui lelk. állásra	47.
<i>Papp István és —vess —</i> : Csoportos biztosítás és községi pótladó	14.	<i>Péter Mihály</i> : körl.: A csl. vöröskereszt átírata az elaggottak akciója érdekében	9.
— <i>r</i> — <i>a</i> : Lehet-e és lesz-e lelkészi szolidaritás?	15.	" " " Magyarországi töke-ségély tartozások és követelések ügye,— utasítás az eljárásra	11.
" " I. Egyházunk teherbirása; II. Általános revízió az egyházi életben; III. Az igazgatói pótlék ügye	25.	" " " Legátusok kiküldése	23.
" " Vallástani tankönyveink fogyatékoságáról	32.	" " " Belmissziói jelentések beküldése a lelkészek által	28.
" " Az u. n. O. R. L. E. kérdéshez	44.	" " " Pályázat a csapi lelkészi állásra	29.
<i>Sajó</i> : A gömöri lelk.-test. határozata	9.	" " " Pályázati felhívás ref. elemi iskolai vallástani könyvekre	39. 40.
<i>Sedivy László</i> : Felhívás (1919—20. kongr. és az adócsökk.-i segély ügyében)	18.	" " " Vallástánítás a nem magyar tannyelvű állami elemi iskolákban	50.
<i>Spectator</i> : „Si duo faciunt idem” ...	40.	<i>Sörös Béla</i> : Értesítés a lelkészképesítő I. és II. vizsgáról	24.
<i>Sz. B.</i> : (Összefoglalás)	32.	<i>Jegyzőkönyvi kivonat</i> : Papp Imre lelkészi bizonyítványai érvénytelenítése	5.
— <i>sz</i> — <i>e</i> : Lelk.-k önsegélyezése	4.	" " " a homonnai templom ügyben	15.
— <i>vess</i> —: kérdés: tan.-k nyugd.-jár és illeték ügyben	18.	" " " a missziói kérdőívek ügyében	15.
— <i>yd</i> —: A lelk.-k életbiztosítása	2.	" " " Alsözemplén bizalomnyilvánítása Péter Mihály püspök iránt	30.
Reform. templomtipusról ... és a Leszakítás naptár elé ...	33.	<i>Meghívó</i> a III. 3.-i kassai eker. gyűlésre	9.
V. Hivatalos közlemények.		" " " a VII. 1.-i beregszászi eker. gyűlésre	24.
<i>Balogh Elemér</i> : körl.- Kongruabeadványok hiv. útja; korpótlék iránti jelentkezések	24.	" " " az X. 11—12.-i kassai " " "	38.
" " " Neveltetési jár. iránti jelentkezések	27.	" " " a XXII. 6.-i beregszászi " " "	46.
" " " A „Szeretet” olv. könyv sorozatról	30.	VI. Hírek, pályázatok, hirdetések csaknem minden számban.	
" " " Nevelési járulék és nevelési pótlék	35.		
" " " Tankönyvek megrendelhetése	36-38.		
" " " Államsegély kiutalása	41.		